

דיני ציצית ותפילין וק"ש וברכות ותפלה וקריאת ס"ת ובה"כ שאלה א תמה תמה אקר' על הא דפסק בש"ע א"ח ס"ס ל"ג ובשעת הדחק יש לסמוך על המתירין כדי שלא יבטל ממצנות תפילין וכתב שם הט"ז ס"ק ז' ונ"ל נ"ל פשוט דעכ"פ לא יברך עליהם דהא אפשר לו לקיים המצוה דברכות אינן מעכבות עכ"ל וקשה דהא הב"י בא"ח סי' ט' כתב ונ"ל לכן כל ירא שמים יש לו ליזהר שלא לעשות טלית של פשתים היכא דאפשר אבל היכא דלא אפשר מוטב שייעשה טלית של פשתים ויברך עליו משביטל ממצנות ציצית עכ"ל הרי דפסק הב"י דמטעם שלא יבטל יברך גם עליה אף שאינו יוצא לדעת מקצת פוסקים וא"כ מנ"ל לט"ז לפרש בסי' ל"ג היפה מדעת הב"י בסי' ט': תשובה את קולך שמעתי בקו קולמסה לסתור דברי הט"ז אכן לכבי לא כן ידמה פי בנדאי דברי הט"ז נכונים דברכות אינן מעכבות וכל היכא דאסתפק לן לא יברך וכמו דפסק בש"ע פמה פעמים עצמו מספר ואפס קציהו תראה פדאייתא בא"ח סי' ד' סעי' י"ג וי"ד וט"ו לענין ברפת נט"י גם בס"ס י"א י"ב סעי' ג' פסק בש"ע והיכא דלא אפשר יסמוך על ר"י וכו' שם המ"א בס"ק ז' ומ"מ נ"ל דלא יברך עליהם עכ"ל וכן בסי' י"ד סעי' ב' פסק בש"ע להדיא אם אין ציצית אחרים מצוים להכשירו יש לסמוך על הרמב"ם שמכשיר אבל לא יברך עליו וכו' פ"ב בסי' י"ח וכה"ג דוכתי טובא בא"ח ובטי"ד דספק ברכות יהיה מאיזה ספק ויהיה או ספיקא דפלוגתא או שאר כל ספיקא להקל שומעין ושא לא לברך ברכה לבטלה וכדעת הט"ז ממש ואם כן לא על הט"ז תלונתה פי אם על הב"י בעצמו.

איברא באמת אחר העיון אין כאן אפי' קצת קושיא דהא הב"י סי' ט' וכתב וכמו שנהג הרא"ש עם אנשי ספרד וכוונתו על מה שמעתיק שם בשם תשוב' הרא"ש ונ"ל נאני בבואי לארץ הזאת ראיתי שכולם לובשין טלית של פשתים אמר לי לבי אם תאסור להם טלית של פשתים תבטל מהם מצנת ציצית פי אינם נמצאים כל כך טליתות של צמר בארץ הזאת ואמרתי הנה להם כי נתלי' באילן גדול שמתיר ועוד אף לפר"ת אין לאוסרו בז"ה דעיקר טעם האיסור הוא דלמא אתי למירמא בה תכלת שהוא עיקר המצוה ובכסות לילה או אם יקרע סדינו הנה ליה פלאים שלא במקום מצוה אבל בזמן הוא שאין לנו תכלת ואין לנו היתר פלאים בציצית לא שינה למגזר פלל ע"כ תוכן דבריו שם ע"ש באורה וגם סי' ט' ונ"ל ואי לא אפשר ליה יעשו של פשתים ומברך עליו כהספמת הרי"ף והרא"ש והרמב"ם ז"ל הרי להדיא דלכך פסק הב"י כאן דיברך על טלית של פשתים לפי ששלישה עמודי ההוראה שהב"י נשען עליהם בכללי הוראתו סברי הכי גם לפי שאף לדעת ר"ת בזמן הזה ליכא למגזר כמ"ש הרא"ש בתשוב' אבל בשאר ספיקא דפלוגתא יפה פסק הט"ז דאין לברך ולק"מ שוב מצאתי ראיתי בה"ל קטנות ח"ב שאלה קי"ו פתב ונ"ל הב"י סוף סי' ט' גבי טלית של פשתים אחר שהביא המחלוקת פתב היכא דלא אפשר ליה מוטב שייעשה טלית של פשתים ויברך עליו משביטל וכו' ובס"ס תרמ"ט גבי לולב יבש מחמת סלע המחלוקת פסק שיטלנו בלא ברכה וצ"ע עכ"ל ובאמ' הדב' הרבה תמוה שמקשה מסי' תרמ"ט ולא הרגיש בסתירת הרבה סימני' וסימני' מקודם וכמ"ש לעי' שפסק פן הב"י בכמה מקומות אבל באמת כפטיש יפוצץ הסלע המחלוקת לכמה חלוקת אבנים שלא דמיא הא להא וכמ"ש והוא ברור לכל מעיין אכן אי קשיא הא קשיא לכאורה ממה שפסק הב"י בש"ע בא"ח סי' ר"ן סעי' נ"ו נטל ביזו פרי לאכלו ויברך עליו ונפל מיזו ונאבד או נמאס צריך לחזור ולברך

אע"פ שְהִיָּה מֵאוֹתוֹ מִיַּן לְפָנָיו יוֹת' פְּשִׁיבֵיךָ עַל הָרֵאשׁוֹן וּמְקוֹר הַדִּין הֵבִיא בְּב"י בְּשֵׁם שִׁיבּוֹלֵי לְקַט וְנ"ל מְצֵאתִי לְרַב נָסִים גָּאוֹן הַמְּבַרֵּךְ עַל הַפּוֹס וְנִלְקַח מִמֶּנּוּ אוֹתוֹ פּוֹס וּבֵא לְשִׁתּוֹת פּוֹס אַחַר חוֹזֵר וּמְבַרֵּךְ פַּעַם שְׁנִי וְה"ה לְכָל דְּבַר וּרְאֵנִי מִירוּשְׁלַיִם הַדִּין דְּנִסְיָב תּוֹרֵמָס' וּמְבַרֵּךְ עָלֶיהָ וְכו' וּמְסַתְּבָרָא דְלֹא אִפְשָׁט בְּעֵינָן וְשָׂמָא סְבַר הַגָּאוֹן לְשׁוֹנְיָה כְּתִיקוּ דְאִיסוּרָא וּלְחוּמְרָא עַכ"ל: וְכ"כ הַב"י ס"ס ק"מ שֵׁם בַּא"ח וְנ"ל וְהַפּוֹסְקִים פְּסָקוּ כִּהְיָא דְנִסְבַּ תּוֹרֵמָסָא לְחוּמְרָא וּכְמוֹ שִׁיתְבָּאָר בְּסִי' ר"י בְּס"ד הָרִי דְפָסַק בְּסָפֵק בְּרִכָּה חוּמְרָא וְהוּא סוֹתֵר לְכָל מ"ש דְדַעַת הַב"י לְפָסוֹק לְהַקֵּל בְּסָפֵק בְּרִכ' וְכַמ"ש בְּאַמַּת בְּשֵׁם הַפֶּל בּוֹ וְאַבּוּדִרְקָה בְּשֵׁם הָרֵאָב"ד אֲכַן אַחַר הָעֵינָן גַּם הָא לֹא קִשְׂיָא מִיַּד דְהַמְעֵינָן בְּהֵרָאֵשׁ וְהַמְרָדְכִי וְהַאֲגוּדָה פ' כִּיצַד מְבַרְכִין דְהָאִי בְּעֵינָן אִיפְשָׁטָא בִירוּשְׁלַיִם דְצָרִיף לְבַרְךָ שְׁנִית וְכַן דַּעַת הַרְמַב"ם פ"ד וְהַטוֹר וְהַר"ר יוֹנָה וְלָכֵן פָּסַק הַב"י כְּדַעַת רַבֵּן הַפּוֹסְקִי וּמִשְׁמַעוּ הִירוּשְׁלַיִם וְעֵינָן מ"ש בְּסָפְרֵי מִנְח' יַעֲקֹב כָּלֵל א' ס"ק ו' בְּסָפִיקָא דְאַבְעֵי' דְלֹא אִפְשָׁטָא וּמ"מ הֵבִי דְלֹא לוֹסִיף עָלֶיהָ מִש"ה פָּסַק שֵׁם בַּא"ח סִי' ק"מ בְּס"ת שְׁעָלָה לְקֵרוֹת בְּתוֹרָה וְהָרָאוּ לוֹ מְקוֹם שְׁצָרִיף לְקֵרוֹת וְהַזְפִּירוּהוּ שֶׁפ' אַחֲרַת צָרִיף לְקֵרוֹת דִּי"א דַּא"צ לְבַרְךָ וְדַעַתוֹ לְהַקֵּל דַּא"צ לְחֹזֵר וּלְבַרְךָ וְכַמ"ש שֵׁם הַמ"א בְּס"ק ד' דְאַמְרִינָן מְסַתְּמ' דְדַעַתוֹ אַכֵּל תּוֹרָה דְכֻלָּן שְׁוִינָן לְטוֹבָה.

וּמַה"ט פְּסָקְתִי ג"כ בְּמִי שְׁעָלָה בְּתוֹרָה וּבִיבְרָךְ וְקוֹנְדָם שְׁהַתְחִיל לְקֵרוֹת נִמְצָא בְּס"ת טְעוֹת שֶׁהוֹצֵרְכוּ לְהוֹצִי' ס"ת אַחַר' שַׁא"צ לְבַרְךָ שְׁנִית וּכְמִשְׁמַעוּ דַּעַת הַט"ז בְּטִי"ד סִי' רַע"ט אִף שְׁרֵאִיתִי בְּתוֹשׁוּבַת חוּט הַשְּׁנִי סִי' ס"ב שְׁפָסַק לְהִיפָּךְ נֶגֶד דַּעַת הַט"ז דְצָרִיף לְבַרְךָ שְׁנִי כְּמוֹ הָאִי דְתוֹרֵמָס וְלַע"ד אִין דְבָרֵינוּ בְּרוּרִי וּמְבַרְכֵי כָּלֵל דְאַפִּילוּ לְאוֹתָן פּוֹסְקִי שֶׁהֵבִיא בְּב"י שֵׁם בַּא"ח סִי' ק"מ דְהִיכָא דְהַזְפִּירוּהוּ שֶׁפ' אַחֲרַת צָרִיף לְקֵרוֹת דְצָרִיף לְחֹזֵר וּלְבַרְךָ הֵינּוּ דְמִשׁוּם דְדַעַתוֹ הִנֵּה מִתְחַלֵּה לְבַרְךָ עַל פ' אַחֲרַת מִשַׁא"כ זֶה שְׁלֹא בִיבְרָךְ רַק עַל קִרְיַאת פ' זוֹ רַק שֵׁם"ת זוֹ נִפְסָלָה וְעַכְשָׁיו קוֹרָא פ' זוֹ בְּס"ת אַחֲרַת כּוֹלֵי עַלְמ' מוֹדוּ דַּא"צ לְחֹזֵר וּלְבַרְךָ דַּל"ד לְתוֹרֵמָס דְהֵתָם אוֹכֵל פִּירֵי אַחֲרַת מִשַׁא"כ בְּס"ת דְהָא הַפֶּל חֲדָא פְּרִשָׁה הִיא דְמָה לִי כְּתוּבָה בְּזָה אוֹ בְּס"ת אַחֲרַת דְהֵתָם אַע"פ שֶׁהַפֶּל חֲדָא מִיַּן פִּירֵי הוּא מ"מ לֹא יִמְלֹט שְׁפִירֵי זוֹ קֶצֶת מִשְׁוֹנָ' בְּטַעֲמוֹ לְמַעֲלִיּוֹתָא אוֹ לְגִרְיַעוּתָא אוֹ בְּגִדְלוּתָם אוֹ בְּקִטְנוּתוֹ מַה שַׁא"כ בְּקִרְיַאת הַפֶּר' שֶׁהַפֶּל הוּא חֲדָא פִּרְש' וְעֵינָן הַבְּרַכ' כְּתִיקוּן שְׁאֲנוּ מְשַׁבְּחִין לְהַקְב"ה שְׁבַחַר בְּנוֹ וְנִתְּנָן לְנוֹ הַתּוֹר' מְסִינֵי וְדַעַת קֶצֶת פּוֹסְקִים בְּנִמְצָא טְעוֹת בְּס"ת קוֹרָא עַל פֶּה כְּמִבְּנֹאֵר בִּי"ד סִי' רַע"ט אֶלָּא דְקִי"ל דְאִין לְקֵרוֹת בַּע"פ דְדְבָרִים שְׁבַכְתָּב אִי אַתָּה רִשְׁאִי לְאַמְרָם בְּעַל פֶּה וְכִינּוֹן דְדַעַתוֹ הִנֵּה לְבַרְךָ עַל פְּרִשָׁה זוֹ מַה לִּי אִם קוֹרָא בְּס"ת זוֹ אוֹ אַחֲרַת נ"ל דְאִין צָרִיף לְבַרְךָ שְׁנִי וְדְלֹא כְּחוּט הַשְּׁנִי ה"ק יַעֲקֹב: שְׁאֵלָה ב מִי שְׁמַנִּיחַ תְּפִילִין שָׁל יָד שְׁהֵם כְּתוּבִין עַל פִּי דַּעַת ר"ת וְתְּפִילִין שָׁל רֵאֵשׁ כְּדַעַת רַש"י וְהַרְמַב"ם אִי יוֹצֵא בְּזָה יָדִי.

חֻבַּת שְׁנִיָּהֶם אוֹ נִימָא דְאִינוּ יוֹצֵא בְּזָה וּמְחַוֵּיב לְחֹזֵר וּלְהַנִּיחַ תְּפִילִין שָׁל רַש"י עַל פִּי מְנַהֲגִינוּ: תְּשׁוּבָה הִנֵּה לְכַאוּר' נַר' דִּינִצָּא בְּזָה אִפִּי לְכַתְּחַל' י"ח שְׁנִיָּהֶם וְאַפְּלִי לְמֵאִי דְקַמְבַּעֵי' וּמְסַתְּפַק בְּש"ס דְגִיטִין דָּף ט"ו ע"א א"ר יְרֵמְל' הָרִי אָמְרוּ הֵבֵא רֵאֵשׁוֹ וְרַבּוֹ בְּמִי שְׁאֵוּבִין וְטָהוֹר שְׁנָפְלוּ עַל רֵאֵשׁוֹ וְעַל רַבּוֹ שְׁלִשַׁת לִנְגִין מִיַּם שְׁאוּבִין טָמֵא בְּעִי' ר' יְרֵמְיָה חֲצִיּוֹ בְּבִיאַה וְחֲצִיּוֹ בְּנִפְלָה מֵאִי וּבְעִי' רַב פְּפָא חֲצִיּוֹ בְּטְבִילָה וְחֲצִיּוֹ בְּנִתְיָנָה מֵאִי תִיקוּ יַע"ש הֵינּוּ דוֹק' בְּחֲדָא מִיְלֵתָא קָא מְסַתְּפַק אִי חֲצִי וְחֲצִי מְצַטְרָפִין: מִשַׁא"כ בְּנ"ד

גבי תפילין דכל תדא נחדא מצוה באפיה נפשיה היא פדאית' בפ' התכלת דף ל"ח תפילין של יד אינה מעכבת את של ראש וכו' וכמבואר בטא"ח סימן ד"ו א"כ נדאי דיוצא בהן ידי חובתו וגם ליכא למימר דהוי פכסיל בחושף הולך פיון שתופס דברי שניה' דהוי פתרת דסתרי אהדדי זה אינו דכיון דאסתפק ליה אי הלכתא פריש"י וסייעתו או כר"ת וסייעתו מותר לעשות פדברי שניהם וכדאיתא להדיא בש"ס דר"ה דף י"ד בר' עקיבא שליקט אתרוג באחד בשבט ונהג בו שני עישורין משום דאסתפק ליה פדמסיק שם בש"ס ומה"ט גופא מבואר בא"ח סי' ל"ד דירא שמים יוצא ידי שניה' ויעשו שני זוגת תפילין ולא אמרינן דהוי פכסיל בחושף הואיל ותופס שני החומרת פיון דאסתפק ליה הלכתא פמאן ג"כ נראה דמותר לכתחלה להניח תפילין פאלו איברא פד מעינין שפיר נראה דכה"ג אינו יוצ' ידי שניהם בין לדעת רש"י ובין לדעת ר"ת דהרי כתב הראש בהלכ' תפילין והובא ג"כ בטא"ח סי' ל"ד ונ"ל לפי שנהלקו בו גאוני עולם ותפילין של אלו פסולין לאלו דתניא וכו' לכן ירא שמים יוצא ידי שניהם ויעשו שני זוגות תפילין וניח שניהם ויכוון בהנחתן באותן שעשוין פתקונם אליבא דהלכתא בהם אני יוצא ידי חובתי והאחר' הרי הן פרצועות בעלמא וכו' ולא ניח ב' הזוגות פכיס אחד שהאחד מהן חול עכ"ל הרא"ש נמצא אם מניח תפילין א' פתוב' פדעת ר"ת וא' פדעת רש"י אינו יוצא במ"נ דלכל אחד מהדעות השני הוי פחול ורצועות בעלמא נמצא דהוי רק פמניח תפילין אחת או של ראש לבד או של יד לבד ותדע שפן הוא דאם אית' בכה"ג יוצא ידי שניהם אמאי הוצרכו הפוסקים לומר דירא שמי' יוצא ידי שניהם ויעשו שני זוגות תפילין וכת' מהרי"ל בתשובה סי' קל"ז ונ"ל וכמדומה לי הואיל ולא נהוג מחזי פיהורא ואין ליטול את השם אלא מי שמוחזק ומפורס' בפסידות וכן פסקו בש"ע והספמת האחרוני'.

ולמה לא מצאו תקנה זו לכתוב אחת פדעת' רש"י ואחת פדעת ר"ת דאז לא מחזי פיהורא פיון שאינו מניח רק זוג אחת פי אין הפל יודעין איך ומה הן פתובין אלא נדאי פשוט דכה"ג אינו יוצא אליבא דכ"ע: אכן היכא דהוא שעת הדחק שאין לו רק תפילין פאלו שאחת מהן נעשה על פי דעת רש"י ואחת לדעת ר"ת אז מותר להניחם אפי' לכתחלה פיון שבלא"ה בפשעת הדחק מותר להניח רק אחת מהן וכמבואר בא"ח סי' ד"ו וכיון שמהגיגנו פדעת רש"י והרמב"ם יברך רק על אותו שנכתב' פדעת רש"י דהיינו אם של ראש יברך עלי' ועל של יד לא יברך ואם היא של יד מברך עליה להניח לבד ולא יברך על של ראש וכמבואר ומשמע בא"ח סימן ד"ו ול"ד ע"ש (ועיין בט"ז סי' ד"ה ס"ק ו' בשם תשובת אהיו ר"י הלוי) ונ"ל דאם של ראש היא נכתבת פדעת רש"י והרמב"ם ע"פ מהגיגנו דיש להניח של ראש תחלה דהיא עיקר המצו' על פי מהגיגנו ושל יד היא חול לרצועה בעלמא ועל של ראש מברכין פי היא מוקדם לברכה אע"ג דלעולם מניחין של יד תחלה פדכתב מתחילה והיו לאות על ידך ואע"פ לטוטפת בין עיניך מ"מ הא מבואר בא"ח סי' תרנ"א סעי' י"ב בלקיחת ד' מינים פשנוטל אחת אחת נוטל הלולב תחלה הואיל ומברך עליו ודעתו גם על האחרים אע"ג דכתיב תחלה ולקחתם לכם פרי עץ הדר דמה"ט פשלוקח פנלם יחד לברך נוטל האתרוג תחלה ע"ש במ"א ס"ק ח' מ"מ פשנוטלן אחת אחת נוטל תחלה אותו שמברך עליו ה"ה פאן וכ"ש לפי מהגיגנו שאנו מחזיקין של יד לחול וכן פשחולץ חולץ של יד תחלה דהא עיקר הטעם מבואר בש"ס פ' הקומץ דף ל"ו ע"א שחולץ של ראש תחלה היינו מדכתיב לטוטפת בין עיניך פל זמן

שְׁבִין עֵינֶיהָ יְהִי שְׁתִּים וְכָאן לִיכָא רַב תְּדָא שְׁאֲחַד מְהוּ חוּל לְכָל הַדְּעוֹת וְכַמ"ש לְהִדְיָא הָרָא"ש ז"ל לְכֹן אֵין קְפִידָא כְּנ"ל ה"ק יַעֲקֹב שְׁאֵלָה ג יִלְד שְׁנַבְרָא בְּיָדוֹ אַחַת הַיְמִינִית כִּיצַד יְנַהֵג עֲצָמוֹ לְעֵנְיוֹ הַנְּחַת תְּפִילִין כִּי דְבָרֵי הַש"ע ס' ר"ז סְתוּמִים בְּדִין זֶה עַל כֵּן יִנְרִינוּ אֲדוּנֵי מ"ו דְּעֵתוֹ הֶרְחַבָה בְּזֶה זֹאת וְעוֹד אַחֲרַת שְׁנַיִם שְׁהֲלָכוּ בְּדֶרֶךְ וְאֲחַד מֵהֶם אֵיטֵר וְנִבְאֵב לְאֲחַד מֵהֶם תְּפִילִין שֶׁל יָד וְאֵין אֲחַד מֵהֶם יוֹדֵעַ לְשִׁנוֹת הַקְּשֵׁר מִיְמִין לְשִׁמְאֵל אוֹ מִשְׁמְאֵל לְיְמִין כִּיצַד יְנַהֵגוּ לְעֵנְיוֹ הַנְּחַת תְּפִילִין וְתִשׁוּבָה הִנֵּה הַקְּשֵׁי לְשִׁאוֹל דְּבָר שֶׁלֹּא נִמְצָא בֵּא' מִן הָאֲחֵרוֹנִים לְהִדְיָא אִף שְׁבַתְשׁוּ חוֹת יָאִיר ס' קס"ז הַזְּפִיר קִצַּת מִשְׁאֵלָה זֹו מ"מ לֹא הֶעֱלָה דְּבָר בְּרוּר לְהִלְכָה וְכַעַת טְרִידְנָא טוּבָא עַכ"ז לֹא אֲמַנְעַ מִלְּהִשִּׁיב כְּפִי מְעַט עֵינֵי דְגָרְסִינוּ בְּמִנְחוֹת דָּף ל"ז תְּנִי אֵינְדָּה אֵין לוֹ זְרוּעַ פְּטוּר מִן הַתְּפִילִין פֶּרֶש"י שְׁמְאֵל) אַחֲרִים אוֹמְרִים יְדָכָה לְרַבּוֹת אֵת הַגִּידָם ע"כ וְכַתְּבוּ תוֹסֵפ' אֵין לוֹ זְרוּעַ פְּטוּר מִן הַתְּפִילִין אַחֲרִים אוֹמְרִים יְדָכָה וְכו' מֶר אֲמַר תְּדָא וּמֶר אֲמַר תְּדָא וּל"פ עַכ"ל תו' וְהִנֵּה דְבָרֵי תו' סְתוּמִי וְחַתוּמִי בְּכַוְנַת דְּאֵיף לֹא פְּלִיגֵי אֶהְדְּדִי וְהַד"מ וְהַב"ח בְּסִי' ר"ז פִּירְשׁוּ כְּוִנַּת הַתּוֹסֵף דַּה"ק דְּלֹא פְּלִיגֵי דַת"ק קֹאמ' דְּאֵין לוֹ זְרוּעַ פְּטוּר מִן הַתְּפִילִין וְאַחֲרֵי דְאֹמְרִים לְרַבּוֹת אֵת הַגִּידָם דְּהֵינּוּ שְׁאֵין לוֹ יָד אֲבָל יֵשׁ לוֹ זְרוּעַ וּמ"מ בְּגוּף הַדִּין חוֹלֵק הַב"ח עַל רַמ"א וְעֵינֵינוּ בְּמ"א ס' ר"ז ס"ק ג' שְׁמַתְמִיָּה מְאוּד עַל דְּעַת הַתּוֹסֵף וְשֶׁהוּא נִגְדַּד דְּעַת הַסְּפָרֵי פְּרִשַׁת וְאֲתַחֲנֹן (וְהוּבָא בִּילְקוּט סוּף פ' בָּא) וְז"ל א"כ מֵה ת"ל יְדָכָה לְהִבְיָא אֵת הַגִּידִים שֶׁהוּא נוֹתֵן בְּיְמִין וְמֵה שְׁפַתְבַּת הַמ"א שֶׁם לִיִּשְׁב כְּוִנַּת הַתּוֹסֵפ' הוּא דְּחוּק מְאוּד כְּאֲשֶׁר כָּתַב שֶׁם בְּעֲצָמוֹ גַּם בְּתִשׁוּבַת בֵּית יַעֲקֹב שְׁאֵלָה מ"ט הַשִּׁיג עָלָיו אִף שֶׁהוּא כָּתַב לְפָרֶשׁ דְּעַת הַתּוֹסֵפ' בְּדֶרֶךְ אַחֵר שֶׁהוּא דְּחוּק וְאַתִּי מְרַחוּק וְזֶר לְפָרֶשׁ כֹּן וְלֹא עָלָה כֹן עַל הַדְּעַת ע"ש שְׁדַבְּרִיו מִמִּילָא מְוַפְרָכִים.

וּבְאֲמַת לְכוּם רִיבְטָא הִנֵּה נִרְאָה לְפָרֶשׁ כְּוִנַּת הַתּוֹסֵפ' בְּדֶרֶךְ זֶה: כִּינּוּ שְׁעִיקָר הַרְגָּשַׁת הַתּוֹסֵפ' שְׁכַתְּבוּ דְּלֹא פְּלִיגֵי אֶהְדְּדִי כִּינּוּ שְׁכַל אֲחַד מְזַכִּירוּ בְּלִשׁוֹן אַחֵר דַּת"ק קֹאמֵר אֵין לוֹ זְרוּעַ וְאַחֲרֵים קֹאמְרוּ בְּלִשׁוֹנֵם גִּידָם א"כ אֲפִשֶׁר לוֹמַר דְּכַוְנַת הַתּו' דְּמֶר אֲמַר תְּדָא וּמֶר אֲמַר תְּדָא וּל"פ דַּת"ק קֹאמֵר אֵין לוֹ זְרוּעַ מִשְׁמַע שְׁכַף הו' מִתְּחַלַּת בְּרִיָּתוֹ שְׁמַעוּלָם לֹא חָל עָלָיו חַיִּיב קִשְׁרִית תְּפִילִין לְכַף פְּטוּר מִן הַתְּפִילִין וְאַחֲרֵים דְּקֹאמְרֵי לְרַבּוֹת אֵת הַגִּידִים הֵינּוּ שְׁנִקְטַע יָדוֹ בִּידֵי אָדָם (דְּכֹן הוּא לִשׁוֹן גִּידָם מְלִשׁוֹן גָּדוֹ גִּדְעַ וְכֹן פֶּרֶש"י לְהִדְיָא בְּסִנְהֶדְרִין דָּף ע"א ע"א בְּמִתְנֵי גִידָם יָדוֹ קְטוּעַ וְהָא דְּאֵיתָא בְּסִנְהֶדְרִין דָּף מ"ה ע"ב אֵלֹא מַעֲתָה עֲדִים גִּידְמִין דְּמַעֲיָקְרָא ג"כ הִפִּי שְׁנִקְטַע בִּידֵי אָדָם מַעֲיָקְרָא קוֹדָם שְׁהַעֲדִיו וְכֹן מְבוֹרָא מִפֶּרֶש"י שֶׁם וְע"ש בַּתו' ד"ה אֵין לוֹ בְּהֵן יָד מְכָאן שְׁקוֹדָם שְׁנִקְטַעָה הִנֵּה בַר חַיִּיבָא גַּם אַחֵר שְׁנִקְטַע חַיִּיב בְּתַפְלִין וְא"כ גַּם שְׁאֵלְתִּינוּ נִפְשׁוּט שְׁזֶה שְׁנַבְרָא בְּלֹא יָד שְׁמְאֵל דְּפְטוּר מִתְּפִילִין כְּדַעַת הַת"ק וְלִדְעַת הַתּוֹסְפוֹת הוּא אֲלִיבָא דַכ"ע אֲכֹן אַחֵר הָעֵינּוּ נ"ל דַּה"ט שֶׁל הָאֲחֵרוֹנִים שֶׁלֹּא רְצוּ לְפָרֶשׁ כֹּן דְּעַת הַתּוֹסְפַת מִשׁוּם דְּהַסְּבָרָא הוּא לְהִיפָּף דְּכָל שְׁנַבְרָא רַב בְּיָדוֹ אַחַת א"כ זֹו הִיא יְמִינוֹ וְשְׁמְאֵלוֹ וְיָדוֹ יָד כְּהֵה: מִשָּׂא"כ בְּנַבְרָא מִתְּחַל' בְּשִׁתֵּי יָדִים וְכִבֵּר נִיכְר וְנוֹדַע יָדוֹ הַשְּׁמְאֵלִית וְהַיְמִנִית כָּל שְׁנִקְטַע הַשְּׁמְאֵלִית אֵינוֹ חַיִּיב בְּתַפְלִין כִּינּוּ שְׁאֵין זֶה יָד כְּהֵה שְׁלוֹ וְקַצ' רִאֲיָה לְזֶה מֵהִי דְּסִנְהֶדְרִין דָּף מ"ה ע"ב אֵלֹא מַעֲתָה עֲדִים גִּידְמִין דְּמַעֲיָקְרָא ה"נ דְּפְסִילֵי שְׁאֵנֵי הָתָם דְּאֲמַר קִרָא יָד הָעֲדִים שְׁהִיתָה כְּבָר וּפֶרֶש"י דְּזוֹ הִיא יָד שְׁלֵה יַע"ש וְכַדִּי לְבָרַר דְּעַת הַתּוֹסְפוֹת בְּדֶרֶךְ הַיּוֹמֵר נְכוֹן נִלְע"ד לוֹמַר דַּה"ק הַתּוֹסְפוֹת דְּמֶר אֲמַר תְּדָא דַה"ק דְּקֹאמֵר אֵין לוֹ זְרוּעַ אֵין הַפְּירוּשׁ כְּפִירוּשׁ רְש"י

שָׂאִין לוֹ זְרוּעַ שְׂמַאל אֲלָא שָׂאִין לוֹ זְרוּעַ פְּלִל לְכַף פְּטוּר מִן הַתְּפִילִין וְאַחֲרֵי דְקָאֲמְרֵי לְרַבּוֹת אֵת הַגִּידִים דְּהֵינּוּ יָד שְׂמַאל נְקֻטָּעָה שְׁנוֹתָן אֵת הַתְּפִילִין בְּיַד יָמִין וְכַדְעַת הַסְפָּרֵי מִמֶּשׁ: אֵיבְרָא בְּתַשׁוּבַת רַמ"א ס"י סק"ב פֶּסֶק בְּפִשְׁטוֹת דְּאֵי שְׁנֻקְטָעָה יָדוֹ שְׂמַאלִי פְּטוּר מִלְּהַנִּיחַ בְּיָמִין בְּלֵי רַאִי מְוַכַּרְחַת פְּלִל רַק מִסְבָּרָא דְנַפְשֵׁי וְדַבְרֵי תְּמוּהִים שְׁלֵא הֲרַגִּישׁ פְּלִל בְּסוּגִית אֵלּוֹ שְׁהַבְּאֲתִי גַם הַמ"א שְׁם בַס"י ד"ז מִתְּמִיָּה עָלִיו אַף שְׁבַתְשׁוּבַת בֵּית יַעֲקֹב שְׁם רוּצָה לִינְשֵׁב דְּבָרֵי זֶה ע"פ שְׁטַתוֹ הַדְּחוּק וְרַחוּק לְפָרֵשׁ דַּעַת הַתּוֹסֵפ' מ"מ יִהְיֶה אִיךָ שְׁיִהְי' נ"ל דְּאֵף הַחֹלְקִי וְאוֹמְרִים דְּגִידָם יָד שְׂמַאל פְּטוּר מִתְּפִילִין בְּגִבְרָא כְּפֵּה אֲפֹשֶׁר דַּכ"ע מוֹדוֹ מִטְעַם שְׁכַתְבַּתִּי לְעֵיל דְּזוֹ הַיָּד הוּא יָמִינוֹ וְשְׂמַאלוֹ וְכַדִּי שְׁלֵא לְהַכְנִיס עֲצָמוֹ בְּסַפֵּק בְּרַכָּה אִפִּי בְּסַפֵּק כֹּל שֶׁהוּא בְּסַפֵּק בְּרַכָּה דְכִינּוֹן דַּעַכ"פ הוּא חֲזִיב בְּתְפִילִין שֶׁל רֹאשׁ דְּהָא דְקָאֲמַר אִין לוֹ זְרוּעַ פְּטוּר מִתְּפִילִין הֵינּוּ תְּפִלָּה שֶׁל יָד אֲבָל תְּפִילִין שֶׁל רֹאשׁ דְּהוּא מְצֻנָּה בְּפָנֵי עֲצָמוֹ וְכַמְבֹּנָאָר בַּס"י ד"ו וְדֵאֵי דְחֲזִיב לְכַרְפָּה עַל שֶׁל רֹאשׁ שְׁתִּים וְכַפְסֵק רַמ"א שְׁם בַהֲג"ה וִיחָא פְּוֹנְתוֹ עַל שְׁתִּיָּהֶם וְכַאֲנֹפֶן זֶה נ"ל לְנֶהֱוֹג ג"כ בְּמָה שְׁפִסֵּק רַמ"א בַּש"ע רִישׁ ד"ז בְּגִידָם שָׂאִין לוֹ יָד רַק זְרוּעַ פְּנ"ל וְמָה שְׁשָׂאֲלֶתָ עַל דְּבַר שְׁנַיִם שְׁהִלְכוּ בְּדַרְפָּה וְאַחַד מֵהֶם אֵיטֵר יָד כִּיצַד יִנְיַחוּ תְּפִילִין נ"ל פְּשׁוּט דְּאֵיטֵר אִם מְוַכַּרְחַת לְהַנִּיחַ תְּפִילִין שֶׁל יָד מִי שָׂאִינוֹ אֵיטֵר יָנִיחַ הַתְּפִלָּה שֶׁל יָד כְּמוֹ שֶׁהִיא וּמִנִּיחַ הַקְּצִיצָה בְּיָמִין לְצַד הַפְּתַף וְהַמְעַבְרָ' לְצַד הַיָּד וְכֵן לְהַקְּפָה בְּמִי שָׂאִינוֹ אֵיטֵר וּמִנִּיחַ תְּפִילִין שֶׁל הָאֵיטֵר מִנִּיחַ בְּשְׂמַאלוֹ הַקְּצִיצָה לְצַד הַפְּתַף וְהַמְעַבְרָתָא לְצַד הַיָּד וְרִאֲיָה לְזֶה מִמָּה שְׁכַתְבַּת הַב"י בַּא"ח ס' ד"ז בְּשֵׁם מַהֲרִי"ן חֲזִיב פְּתַב דִּישׁ שְׁנֵי מְנַהֲגִים יֵשׁ מְנַיִחִין הַמְעַבְרָת' לְצַד הַפְּתַף וְיֵשׁ לְהַקְּפָה וְכֹל אַחַד מֵהֶם בְּנוֹי עַל יְסוֹד שְׁנֵי מְנַהֲגִים גַּם בַּת"ה ס' מ"ט מִשְׁמַע דְּאֵינוֹ מְעַכְבֵּב וְכֹל שְׁפֵן בַּכָּה"ג דְּאֵי אֲפֹשֶׁר וְהוּא שַׁעַת הַדְּחֵק: וּבְתַשׁוּבַת נַחֲלַת שְׁבַעָה ס' מ"א פֶּסֶק דִּישׁ לְשְׁנוֹת הַרְצוּעָה תוֹף הַמְעַבְרָת' מִצַּד זֶה לְצַד זֶה וְהוּא טְרַחָא שְׁלֵא לְצַנְרָף לַע"ד גַּם הֵנִי קִצְצַת כְּמוֹרִידֵן מִקְדוּשָׁה עַל כֵּן נִרְאָה לְעֲשׂוֹת כַּמ"ש בְּלֵי שׁוּם טְרַחָא פְּלִל פְּנ"ל ה"ק יַעֲקֹב: שְׂאֵלָה ד הֵנָּה רֵאִיתִי דְּבַר חֲדָשׁ בְּחַנּוּפָה תַּסַּח"ל הוּבָא מֵאֲרֵץ לוֹע"ז שְׁנֵי נְעָרִים גּוֹיִם תְּאוּמִים זְכָרִים שְׁדַבּוּקִים זֶה בְּזֶה קְדָקֵד רֵאשִׁיָּה וְכֹל אַחַד וְאַחַד מֵהֶם הִזָּה לוֹ כֹּל אֵיבְרֵי וְחוּשֵׁיוֹ כְּמוֹ שְׂאָר כֹּל אָדָם וְכֹל פְּרַצוּף פְּנִיָּהֶם דְּהֵינּוּ שְׁנֵי פְּרַצוּפִין זֶה בְּצַד זֶה מִן הַצְּדָדִים דְּהֵינּוּ אֲזַן שְׂמַאל שֶׁל הַיָּלָד שְׁלֵא לְצַד הַיָּמִין הִזָּה סְמוּךְ לְאֲזַן יָמִינִית שֶׁל הַיָּלָד שְׁבָצַד שְׂמַאל וְקְדָקֵד רֵאשִׁיָּהֶם דְּבּוּקִים יַחַד עַד שְׁלֵאֲחֹרִיָּהֶם נִרְאָה כְּאֵלוֹ הוּא רַק רֹאשׁ אַחַד רַחֵב מְאוֹד וְשְׂאָר כֹּל הַגּוּף חֲלוּק זֶה מִזֶּה וְכֹל אַחַד וְאַחַד יוֹנֵק וְאוֹכֵל וְשׁוֹתֵה וּמְדַבֵּר וְחוּשֵׁיוֹ בְּפָנֵי עֲצָמוֹ וְהֵם כְּמוֹ בְּנֵי שְׁנָה וְיֹתֵר גַּם בְּעֵינֵי רֵאִיתִי וּבְרַכְתִּי עֲלֵיהֶם פְּדִינוֹ וְעָמַד הַשּׂוֹאֵל וְשָׂאֵל לְפָרֵשׁ לוֹ דִּינֵיהֶם אִם יֵאָרַע כֵּן ח"ו בְּיִשְׂרָאֵל: תַּשׁוּבָה שְׂאֵלַת הַשּׂוֹאֵל סְתָם כְּשָׂאֲלַת הָתָם וּמ"מ לֹא אֲשִׁיב פְּנֵיו רִיקָם דְּמַצִּינוּ בַּש"ס דְּמְנַחֲוֹת דָּף ל"ז ע"א בְּעֵי מִינֵיהֶם פְּלִימוֹ מְרַב מִי שְׁיֵשׁ לוֹ שְׁנֵי רֵאשִׁים בְּאִיזָה מְהֵן מְנִיחַ תְּפִילִין:.

אָמַר לִיהָ אוֹ קוּם גְּלִי אוֹ קַבֵּל עָלֶיךָ שְׂמַתָּא (וּפְרַש"י מִשׁוּם דְּאֲחוּכֵי קָא חֲזִיכַת בֵּי) אַדְהֵכִי אָתָּא הָאֵי גְבָרָא א"ל אֲתֵנִילְד לִי יְנוּקָא דְאִית לִיהָ תְּרֵי רֵשֵׁי כְּפָה בְּעֵינֵן לְמִיתַב לְכַהֵן אָתָּא הָאֵי סְבָא תְּנָא לִיהָ חֲזִיב לִיתָן לוֹ עֶשֶׂר סְלָעִים (וּפְרַש"י אַע"ג דִּיּוֹלְדַת תְּאוּמִים לֹא יִהְיֵב אֲלָא חֲמֵשׁ סְלָעִים הָתָם מִשׁוּם שְׂאֵי אֲפֹשֶׁר לְצַמְצָם אֲבָל הָכָא חַד הוּא וְאֲפֹשֶׁר לְצַמְצָם שְׁיִצְאוּ כְּאַחַד וְהֵנִי שְׁנֵיָּהֶם פְּטֵר רַחֵם) וּמִקְשָׁה הַש"ס וְהַתְּנָא רַמִּי בַר חֲמָא מִתּוֹף שְׁנָאֲמַר פְּדָה תְּפָדָה אֵת בְּכוֹר אָדָם שׁוֹמֵעַ אֲנִי אִפִּי נְטַרְפָּה בְּתוֹף שְׁלֵשִׁים ת"ל אַף חֲלָק (וּפְרַש"י

דהאי נמי פטרוף דמי שְהרי לא יחיה וכ"כ תוספת דכיון שיש לו שני ראשים היינו טריפה
דכל יתר פנטול דמי) ומתרי הש"ס שאני הכא דבגלגולת תלא רחמנא לפדיון בכור
(פרש"י דכתיב חמש סלעים לגלגולת והאי אית ליה תרי עכ"ל וכתבו תוספת שם
דאשמדאי הוציא מארץ אדם שיש לו שני ראשים והוליד פיוצא בו וכשפאו לחלק בנכסי
אביהם שאל שני חלקים ובאו לדין לפני שלמה עכ"ל תוספת שם: וכל זה בשאלת הש"ס
שהוא רק גוף אחד ונולד בשני ראשים להכי קא מבעיא ליה משא"כ במעשה שלפנינו
שגופים מחולקים דנדאי תרי גופי ניהו גם הפרצופים והראשים הם שנים רק שהם
דבוקים בקדקדם ואין כל חדש תחת השמש שפן היה תחלת הבריאה פדאימא בברכות
ועירובין ובמדרשים דו פרצופין בראם שנאמר זכר ונקבה בראם ויקרא שמם אדם ואף
על פי שהיה דבוקים כל הגוף אפ"ה מקרי שני בריאות פדכתיב זכר ונקבה בראם ויקרא
שמם אדם אחור וקדם צרתני וא"כ כיון דשני בריאות ושני גופים ניהו א"כ פשיטא
דלעגנו תפילין צריף כל אחד להניח תפילין בפני עצמו על ראשו דהיינו הקציצה על
הראש במקום שער בין עינים והקשר מאחוריו נגד פרצוף פנים דידיה: ולעגנו ירושה
פשיטא דיורש שני חלקים כיון דתרי גופי ניהו ומ"מ אסורין לישא אשה דיש חשש
איסור א"א כיון שצריכן לשכוב במטה אחת גם אסור לשמש בפני כל חי ומהאי טעמא
אפי' אחד זכר ואחד נקיבה או אפי' שני נקיבות ובמקום שנושאין שתי נשים אסורים
להנשא כיון דאסור לשמש בפני כל חי ומ"מ אם אחד זכר ואחד נקיבה קיים מצנת פריה
ורבי' אע"ג דבו סריס ואיילנו' דלא קיים מצו' פ"ו מ"מ הני ראונן הם להוליד רק דאריה
הוא דרביע עליהו (ופ"ו עיקר דינו ילפינן מברייתו של עולם וכדאימא ביבמות מדכתי'
זכר ונקבה בראם ויקרא שמם אדם והתם דו פרצופין הי') ומה"ט אחד מהם פשר
לחליצה ועיין בא"ה ס"י קע"ב ומ"מ נראה דמחלון אותו ולד של ימין דימין לעולם עדיף
לעגנו חליצה ולעגנו פדיון בכור אם יצאו דרוך ראשיהם דאפשר לצמצם שיצאו כאחד
והוי שניהם פטר רחם וכפרש"י חייב ליתן עשר סלעים: ואין מקום לומר דזה מקרי
גלגולת אחת דזה אינו שְהרי גופין מחולקין גם הפרצוף פנים עם כל חושיו מחולקים רק
שהקדקד דבוק וכל א' יש לו גלגולת בפני עצמו ולכן נראה הראש מאחוריו רחב וצריף
ליתן עשר סלעים ואם יצאו דרוך מרגלותיהו דינם פשאר תאומים ולא יהיב רק חמש
סלעים נ"ל לדינא ורחמנא לשזבינוהי מפל בריאה משונה ומגוונ' ה"ק יעקב: שאלה
שאלה ה בחזרי על לימודי תמידין פסדרן המייפני עם פספ משנה פ"ב מה' ק"ש פתב
ונ"ל וכתב הר"ר מנוח דמי שאינו בעל בשר או חולה אסור לקרות אלא מינושב כאד'
העומד באימה ובירא' עכ"ל וקש' דאיף יתיישב לדעתו סוגיא דש"ס דבברכות דף ר"ד
ע"א הא דאמרין שנים שהיו ישנים בטלית אחד זה מחזיר פניו וקורא וזה מחזיר פניו
וקורא ואיף אוסר הוא אפי' בשוכב על צדו ממש ויאיר אדוני מ"ו עיני בזה תשובה הנה
בתחלת עיוני עלה ברעיוני שתמיהתו תמיהא קיימת ולא מצאתי ישוב ומנוח לדבריו הנה
באמת עיקר הקושיא כה"ג מצאתי ראיתי שהקשו תלמידי ר' יונ' בפ' מי שמתו והובא
בב"י בא"ח ס"י ונ"ל ואיפא למידק דהיכי אמרינן מחזיר פניו וקורא והיאך יכול לקרות
ק"ש והוא שוכב מוטה על צדו דהא אמרינן מקרי אע"ג דמצלי אסור ומה דאמרין מטין
וקורין זהו במינושב אבל בהטיה בשכיבה לא אמרי ויהיכי אמרינן הכא דשרי: ואית דאמרי
דכי אמרינן מקרי אע"ג דמצלי זה בהטיה כמו פרדקן ששוכב על קדקדו ומוטה מעט

אָבֵל זֶה שְׁמוּטָה עַל צִדּוֹ לְגַמְרֵי מוֹתֵר וְהַנְּכוּן יוֹתֵר לְתַרְזֵי פִּינּוֹן דְּחֻזְיָנוּ דְּהִיכָא דְּאִיפָא טְרַחָא
שְׁרֵי כְּדָאֲמַרְיָנוּ ר' יוֹחָנָן מְצַלִּי וְקָרָא מְשׁוּם דְּהָנִי בְּעַל בְּשָׁר וְה"ל טְרַחָא הֵכָא נְמִי הִתִּירוּ
בְּהֻטָּה מְשׁוּם דֵּה"ל טְרַחָא פִּינּוֹן שְׁפֹשֵׁט אֶת בְּגָדָיו לְחֻזֹר וְלִלְבּוּשׁ.

עכ"ל אָבֵל הֶרְמֵב"ם פָּתַב כָּל אָדָם קוֹרִין וְכו' אָבֵל קוֹרָא וְהוּא שׁוֹכֵב עַל צִדּוֹ וְאָם הִיָּה
בְּעַל בְּשָׁר הֶרְבֵּה וְאִינוּ יָכוֹל לְהִתְהַפֵּף אוֹ שְׁהִיָּה חוּלָה נוּטָה מְעַט לְצִדּוֹ וְקוֹרָא נֵר' שְׁדַעְתּוֹ
לוֹמ' דְּכִי אָמְרֵי מְקָרֵי אַע"ג דְּמְצַלִּי אָסוּר הִיָּינוּ בְּפִרְדֵּקוֹן הַמוּטָה מְעַט אָבֵל מוּטָה עַל צִדּוֹ
לְגַמְרֵי מוֹתֵר לְקִרוֹת אֶת שְׁמַע וְכִסְבֵּרַת אֵית דְּאָמְרֵי שְׁפַתְבּ תַּלְמִידֵי ר"י וְכִף נִרְאִים מְדַבְּרֵי
רִש"י וְכִף נוּטִים דְּבָרֵי רַבֵּינוּ עכ"ל הַב"י וְדַבְּרֵי הַר"ר מְנוּחַס פְּדָבְרֵי אֵית דְּאָמְרֵי וְדָאֵי לֹא
סָבַר דְּהוּא אוֹסֵר אִפִּי שׁוֹכֵב עַל צִדּוֹ מִמָּשׁ וְאִינוּ מִתִּיר אֱלָא בְּמִינּוּשׁב וְלִדְעַתְיָהּ וְדַעַת
הֶרְמֵב"ם מוֹתֵר לְכַתְחֵל' בְּשׁוֹכֵב עַל צִדּוֹ מִמָּשׁ אִינּוּ פְּדַעַת תַּלְמִידֵי הַר"ר יוֹנָה אֶפְשָׁר לְדַחֲנוֹק
בְּדַבְּרֵיו וְלוֹמֵר דְּהִיכִי דְּאִיפָא טְרַחָא כְּגוֹן שְׁהוּא עָרוּם מוֹתֵר כְּמוֹ בַּחוּל' אוֹ הוּא בְּעַל בְּשָׁר
אִיבְרָא שְׁיִנוּיָא דְּחִיקָא לֹא מְשַׁנֵּין לָהּ פִּינּוֹן שְׁהוּא פּוֹרֵט וְהוּלָה דְּנוֹקָא בְּעַל בְּשָׁר וְחוּלָה וְמִי
שְׁאִינוּ כֹּן צָרִיף לְקִרוֹת מִינּוּשׁב מְשַׁמַּע דְּבָכָל עֵנִין קְאָמֵר וּמְנַלּוֹ לְחַלֵּק בְּדַבְּרֵיו: לְכֹן נ"ל
לוֹמֵר דֵּהַר"ר מְנוּחַסוֹבֵר דְּדַבְּרֵי תַּלְמִידֵי הַר"ר יוֹנָה לֹא נ"ל וְכִי מְשׁוּם טְרַחָא קֶצֶת יִתִּיר
לוֹ מַה דְּקְאָמֵר בְּגַמְרָא אָסוּר לְקִרוֹת כִּי מְצַלִּי וְרַב פְּפָא דְּהִתִּירוּ לוֹ הִיָּינוּ מְשׁוּם שְׁהִיָּה בְּעַל
בְּשָׁר וְלֹא הִיָּה אֶפְשָׁר לוֹ לְשַׁכַּב כָּלָל עַל צִדּוֹ מִמָּשׁ וְכַלְשׁוֹן הַרמ"בם וְגַם לֹא הִיָּה אֶפְשָׁר
לוֹ לְהִקִּים מְעַצְמוֹ וְלִישֵׁב פִּינּוֹן שְׁהִיָּה בְּעַל בְּשָׁר וְלֹא הִיָּה אֶצְלוֹ אֶחָד מִמְשַׁרְתָּיו וְכַנֵּי בֵּיתוֹ
הַגְּדוּלֵי שְׁיִוְכְלוּ לְהִקִּימוֹ אוֹ לְהַשְׁכִּיב עַל צִדּוֹ: וְהָא דְּאָמְרֵינוּ זֶה מַחְזִיר פְּנֵיו וְקוֹרָא לֹא
קִשָּׁה מִיַּדֵּי דְּהִתָּם לֹא מִיִּירוֹ כָּלָל מִדִּין זֶה מְקוֹרָא עַל צִדּוֹ אוֹ מִינּוּשׁב רַק מִדִּין הַרְהוּר נְגִיעַת
עָרוּמִים זֶה בְּזֶה וְא"כ אִיפָא לְמִימֵר דְּמַה דְּקְאָמֵר זֶה מַחְזִיר פְּנֵיו וְקוֹרָא דְּהִיָּינוּ פְּדִין
הַקְרִיאָה שְׁהוּא יוֹשֵׁב רַק דְּקְאָמֵר שְׁצָרִיכִין לְהַחְזִיר אֶת פְּנֵיהֶם זֶה מְזַה דְּאֵלוֹ פּוֹנִים זֶה לְזֶה
פְּנִים כְּנֶגֶד פְּנִים אִפִּי יוֹשְׁבֵי אוֹ עוֹמְדִין אָסוּר פִּינּוֹן שְׁהֵם עָרוּמֵי וּמִתְכַּסִּי בְּטַלִּית אֶחָד וְהָא
דְּנִקְטֵי יְשָׁנִים בְּטַלִּית אַחַת נִקְטֵי לְשׁוֹן הַהִנֵּה וְרַגְלֵי לְהִיּוֹת שׁוֹכְבִים כִּף עָרוּמִים אָבֵל לְעֵנִין
דִּין ק"ש אֵי לְקִרוֹת מְעוֹמָד אוֹ מִינּוּשׁב אוֹ מוּטָה עַל צִדּוֹ אוֹ מִיִּירוֹ הַש"ס וְסַמָּה עֲצָמוֹ
עַל עֵינָיו הִדִּין שְׁשָׁנֵינוּ בַּפ"ק וְזֶה נ"ל פְּשׁוּט כְּפִינּוֹת הַרְאָב"ד בְּהַשְׁגוֹת שֵׁם בַּפ"ק שְׁפַתְבּ
וְז"ל וְכַתְבַּת הַרְאָב"ד ז"ל וְיוֹתֵר טוֹב אִם יוֹשֵׁב וְצָרִיף לְעֵשׂוֹ כֹּן אִם יוֹכֵל עכ"ל כְּפִינּוֹתוֹ ג"כ
לְהַשְׁיֵג עַל מַה שְׁפַסְק הֶרְמֵב"ם דְּאִפִּי מִי שְׁאִינוּ בְּעַל בְּשָׁר אוֹ חוּלָה מוֹתֵר לְקִרוֹ' לְכַתְחֵלָה
אִם שׁוֹכֵב עַל צִדּוֹ וְעַל זֶה הַשְׁיֵג הַרְאָב"ד וְדַעַתוֹ לְפָרֵשׁ פְּדַעַת הַר"ר מְנוּחַס הַסּוֹגֵיָא דַּפ' מִי
שְׁמַתוֹ: וְהַפְּסָף מְשַׁנָּה הַבִּין דְּהַשְׁגַּת הַרְאָב"ד קָאֵי עַל מִי שְׁהוּא חוּלָה אוֹ בְּעַל בְּשָׁר דְּבַשׁוֹכֵב
עַל צִדּוֹ מִמָּשׁ סוֹבֵר לְהִתֵּר פְּשׁוּט ע"פ סוֹגֵיָת הַש"ס כַּמ"ש הַכ"מ שֵׁם פְּדַעַת הַרמ"בם לְכֹן
לְפִי שְׁטָתוֹ יִפָּה כְּתַב וְז"ל וְאִין בְּזֶה הַשְׁגָּה לְרַבֵּינוּ דְּאִיהוּ ז"ל לֹא מִיִּירוֹ בְּיָכוֹל לִישֵׁב עכ"ל
(וּבְחֻזְמֵי הַשְׁיֵג עָלָיו גִּיסֵי הָרַב בְּסַפְרֵי אֵלֵי זוּטָא ס' ג) אָכֵן בְּאַמַּת דַּעַת הַרְאָב"ד לְהַשְׁיֵג
עַל הֶרְמֵב"ם רַק בְּדִין זֶה דְּשׁוֹכֵב עַל צִדּוֹ וְכ"כ הִלְחַם מְשַׁנָּה שֵׁם.

נְמַצָּא דְּדַעַת הֶרְמֵב"ם הוּא פְּדַעַת הָאֵית דְּאָמְרֵי שְׁהוּבָא בַּתִּירֵי וְדַעַת הַרְאָב"ד הוּא דַּעַת
הַר"ר מְנוּחַס מִמָּשׁ וּמְפָרֵשׁ סוֹגֵיָא זֹו כַּמ"ש לְכֹן נ"ל הַמַּחְמִיר פְּדַעַת הַרְאָב"ד וְהַר"ר מְנוּחַס
תַּע"ב וְאֵגַב רְצִיטֵי לְעוֹרֵר וְלְכַתְּוֹב לוֹ מַה שְׁהַשְׁבַּתִּי לְחַכְּם אֶחָד בְּהָאֵי סוֹגֵיָא דְּפִרְקוֹן דְּרַף
י"ג ע"ב דְּפִרְשֵׁי פִּרְקוֹן שׁוֹכֵב עַל גְּבוּ וּפְנֵיו לְמַעְלָה.

והקשה מהא דאית' בסנהדרין פ' נגמר הדין דף מ"ה ע"א אחד מן העדים דחפו על מתניו
נהפך על לבו הפכו על מתניו ופרש"י הפכו על מתניו פשהו מןשפב פרקדן הוא מגונה
ביות' משמע דשוכב פרקדן פי' מונח על פנים ופי' כפי' הרמב"ם וישאר מפרשים דליפא
למימ' שמהפכין פדי שיהא מגונה דהא פתוב ואהבת' לרעה פמוה ברור לו מיתה יפה
עכ"ד השואל והשפתי לו באריכות בכמה דרכים כמו שרמזתי על זה בספרי חק יעקב
ס"י תע"ב ס"ק נ"ו אף בשעת השריפה דפה שנת תמ"ט נשרף לי אותו תשובה עם שאר
כתבי וספרי קודש ועתה אעתיק לה בקצרה מה שעלה בזכרוני דנדאי דעת רש"י בכל
מקו' דפרקדן היינו שוכב על גבו וכן פרש"י בפסחים דף ק"ח גבי פרקדן לא שמיה
הסיבה: וגם בסנהדרין נוכל לפרש על דרך זה ותחלה אציע לשון הרמב"ם פ"ט מ"ה
סנהדרין דין א' ואחד מן העדים דחפו על מתניו מאחוריו והו' נהפך ונופל על לבו לארץ
עכ"ל וא"כ גם דעת רש"י פן הוא דבנדאי הא דפרש"י שוכב פרקדן הוא מגונה לאו אמי
שמת כבר קאי דאדרבה כף דרכו של מת וכדאית' בי"ד ס"י שס"ב נותנין המת על גבו
ופניו למעלה וכן גבי מתי מדבר פדאית' בב"ב דף ע"ד אלא בעודו חי הוא מגונה מאן
דשכיב אפרקדן וא"כ כף הפי' ברש"י דקשה לרש"י למה דחפו מתחלה על מתניו פדי
שיפול על לבו ואח"כ צריף להפכו ה"ל לדחפו תחלה על לבו פדי שיפול על מתניו לכן
פרש"י כי השוכב פרקדן בעודו חי מגונה ומשום ברור לו מיתה יפה לכן דחפו על מתניו
ואח"כ פשכבר נפל לארץ מהפכין אותו ממ"נ אם כבר מת ליפא גנאי תו ואם לא מת
צריף להפכו פדי שימתן האבן על לבו שימות מהרה נמצא דדברי רש"י עולים בקנה אחד
בלי פקפוק פנ"ל ה"ק יעקב: שאלה ו שלים ציבור שהשפיר עצמו לשנים הרבה ועתה
רוצה לחזור בו תוף זמן שכירתו אינו יכול לחזן' בו או לא גם טוענין הקהל שנתקש'
עמהן בשבוע': תשובה השאלה סתומה סתום ועומד אי נעש' השכירו' בקנין או לא: דאי
לא נעשה הדבר בקנין פשוט דפועל יכול לחזור בחצי יום פמבואר בש"ס ופוסקים עיין
בח"מ ס"י של"ג אין מקום לומר פינון דעיקר הטעם דפועל יוכל לחזור מטעם שלא יהי'
עבד לעבדי' ובש"ץ אפש' דלא חיישינן להאי חששא דעבדות ה' היא דתפלה במקום
עבודה והגי פהגי שלוח' דרחמנא הוא וא"כ אין פאן עבד לעבדים מ"מ פינון שהצבור או
יחיד רוצה למחות שלא לעשות ש"ץ אלא בקהל שלהם ולא לילף למקום אחרת הרי
מטעם עבדות שכיר שלהם הוא א"כ נדאי אזלינן בתר טעמא ויוכל לחזור בחצי יום
ומה"ט אפי' במלמד וסופ' שהם ג"כ מלאכת ה' פסקו הפוסקים דיכולין לחזור וכמבואר
ג"כ בש"ע ס"י של"ג בהג"ה אם לא משום דהוי דבר האבד וכאן בש"ץ אפטר דע"פ
הרוב לא הוי דבר האבד דעכשיו הפל בקיאינן לירד לפני התיב' ולהתפלל אף שאין לו
קול לשורר וכמבואר בא"ח סי' י"ג וע"ש במ"א ס"ק ד' וגם הוא שכיח להכשיר אחרים
וק"ל לכן הנה נ"ל בפשיטות דיכול לחזור בו ואפטר דאפי' נעשה בקנין גמור ג"כ יכול
לחזור פסתימות לשון הפוסקי' והריב"ש וכמ"ש הש"ף בח"מ סי' ל"ג ודלא פריטב"א
יע"ש ובתשובת חות יאיר ס' ק"מ ראיתי שכתב לחלק מסבא דנפשיה בין האי דמלמד
לש"ץ דלא מקרי עבד לעבדי' ולבסוף הניח הדבר בספק ולע"ד עיקר כמ"ש: ואף
דלכאורה נראה להביא ראיה דהש"ץ אין יוכל לחזור בו פלל מהא דפסק בש"ע א"ח סי'
ש"י דאסור להשפיר חזנים להתפלל בשבת ואם שכו' לשנה או לחזש לכ"ע שרי מטעם
הבלעה ואם איתא דיכול לחזור בו אף ע"י הבלעה אסור וכמ"ש התוספ' והר"ן בכתובת

פ' אע"פ ד"ה דמחזי פשכיר שבת וא"ת וקא שכר שבת ע"י הבלעה מותר וי"ל דהקא אסור משום דלא הוי כמו הבלעה דאין מוסיפין לכל שבת יחד אלא מה שעולה בכל יום ויום שאם יתפייס היום או למחר באמצע שבוע אין מצטרפין כל ימי שבוע זה עם זה עכ"ל התוספ' והרא"ש והאגוד' והר"ן שם והאי דר"ן העתיק הרב בד"מ בא"ח קצת בלשון אחר וז"ל פתב הר"ן ס"פ אע"פ אם שפרו לחודש אם התנו עמו שישלם לו כפי מנן הימים מקרי שכיר יום והוי שכיר שבת שהרי יכול לחזור באמצע חדש ולקב' לא מקרי שכיר חדש עכ"ל: וכ"פ רמ"א בש"ע שם סי' ש"ו סעי' ד' בהג"ה.

וא"כ בנדון דידן דש"ץ מוכח דאין יכול לחזור דאל"כ הוי פשכיר שבת אכן באמת דברי הר"ן שהעתיק בד"מ ובש"ע תמוה הו' לפי הנראה דהיאך יוכל לחזור באמצע חדש דהרי מ"מ שפרו אותו לחדש פולו רק ליתן שכירות של כל יום ויום ואי משום דיוכל לחזון בו אין זו ראי' דקא אפי' בחצי יום פועל יכול לחזור בו ואם הוא דבר האבד בכל ענין אין יכול לחזור בו כל ימי שכירתו ובבדק הבית שם בסי' ש"ו פתב בשיבולי לקט אם אומר לו פה נכה תתן לי בחדש שיבא פה נכה ליום הוי נמי פשכיר שבת ואין נראה פן מדברי הפוסקים שפתבתי בסמוך עכ"ל וזה סותר ג"כ לדברי הר"ן כפי מה שהעתיקו רמ"א בד"מ ועיין במ"א ס"ק ז' הרגיש קצת בזו ומדחיק לפרש ולחזק דעת הר"ן ודבריו אינם ברורים ומנוכחים לדינא וכולם שגו ברואה ולא עיינו בלשון הר"ן עצמו שהוא בלשון התוספת והרא"ש שהעתיקתי לעיל מפ' אע"פ מבואר ומשמע דדוקא התם במורד על אשתו שקצבו חכמים קצבה לכל יום ויום מימי השבוע כל זמן שמורד על אשתו ואם יתפייס היום או למחר פרצון חכמים ולהיות באהבה וחיבה האיש עם אשתו אין מצטרפין ימי השבוע זה עם זה: וכן הוא שורת הדין כי מתחלה אין מוסיפין לכל שבועה יחד רק לכל יום ויום בפני עצמו שפ"א יתפייס וכן מבואר להדיא בלשון התוספ' והרא"ש ואגודה ע"ש משא"כ בשפרו לחדש אף שיכול לחזור בו מ"מ יש לו עליו תרעומות ע"פ הדין וכל זמן שמרצה לשכירתו אינו חוזר בו הרי מקרי הבלע' ששפרו מתחלה יחד ומותר כמשמעו הפוסקי' ולא כש"ל כמ"ש בבדק הבית והאחרונים שגגו בזה: וגם בתשובת בית יעקב סי' קמ"ד נמשך אחריהם ולע"ד עיקר כמ"ש ובכל ענין הש"ץ יכול לחזור בו אם לא שהוא דבר האבד שאין פאן מי שידע להתפלל וע"ד שטוענין הקהל שנתקשר עמהם בשבועה בודאי אם נעשה השבועה בפועל ממש ודאי דאין יכול לחזור בו ולא הוי פנשבע לבטל את המצוה וכ"כ בתשובת חות יאיר סי' ק"מ ועיין בח"מ ס"י של"ג בש"כ שם י"ז ועיין בי"ד ס"י רל"ח סעי' ד' וס"י רל"ט סעי' ויו' ובש"כ שם אבל אם נתברר שנעשה השבועה בפועל ממש רק שפתב בשטר שנשבע אפשר דלא הוי שבוע' עיין בח"מ ס"י ע"ג ובסמ"ע שם ס"ק י"ח ובכנס' הגדולה לשם בשם גדולי אחרוני' ועיין בי"ד ס"י רל"ב בש"ף שם וא"כ יכול לחזור אם אינו דבר האבד פנ"ל ה"ק יעקב: שאלה ז' אהד שעמד להתפלל והתחיל להתפלל או לקרות שמע ואיתרע ביה מילתא שמת עליו מתו בפתע פתאם ונעשה אוגן אי גמור תפלתו או יפסיק ולא יתפלל כדין אוגן שפטור מהתפלה ואע"פ שרוצה להחמיר אינו רשאי פמבואר בא"ח ס"י ע"א ובי"ד סי' שמ"א: תשובה גרסינן ביומא דף י"ג ע"ב תנא הנה עומד ומקריב על גבי מזבח ושמע שמת לו מת מניח עבודתו ויוצא דברי ר' יהודא ורבי יוסי אומר גמור ופרש"י דמייירי בכהן הדיוט וקי"ל דכל היכי דפליגי ר' יהודא ורבי יוסי הלפא

כר' יוסי דנמוקו עמו: אכן התוס' שם ד"ה הנה עולה ומקריב פתבו דבכהן גדול איירו
ארף על גב דכהן גדול מקריב אונו הני מילי מדאוריני' אבל מדרבנן סביר' לר' יהודא מניח
עבודתו ויוצא דאי בכהן הדיוט מיירו היאך קאמר ר' יוסי יגמור והלוא פהו הדיוט מחלל
עבודה וכן משמע בתוספתא דזבחי' דתניא אבל פהו הדיוט שהי' מקריב ומת לו מת מניח
עבודה ויוצא וליכ' מאן דפליג עכ"ל תוספ' וכ"פ הרמב"ם פ"ב מ"ה ביאת מקדש פדעת
התוספ' דכהן הדיוט מניח עבודה ויוצא וא"כ לכאורה נפשוט שאלתינו דהא תפלה במקום
עבודה קאי ומניח תפלתו ויוצא כמו בכהן הדיוט: איברא פד מעיינן שפיר יראה דלא
דמי דדוקא התם לענין עבודה דעבודתו מחולל מדאוריני' פשהו אונו כמ"ש התוספת
לכן מניח עבודתו ויוצא משא"כ בכהן גדול דמדאוריני' מקריב אונו רק דרבנן הוא דגזרו
קסבר ר' יוסי דהלכתא פנותיה ויגמור דליכא למימר דר' יוסי סובר דאפי' דרבנן לא
גזרו כלל גבי פהו גדול אונו א"כ למה קאמר יגמור הלא אפי' לכתחילה מותר לעבוד אף
דיש מקום לבעל דין לחלוק ולומר דמשום דבעי למימר לרבנותא דר' יהודא קאמר דאפי'
פבר התחיל יפסוק לכה נקט גמי מדר' יוסי לשון יגמור' זה אינו דהא גם הרמב"ם שם אף
שפסק דעבודת פהו גדול אינו מתחלל מ"מ פתב ישב ויעבוד עבודה שהיה עוסק בה
משמע דלכתחילה אם לא יתחיל לא יעבוד: (אף משום הא לא תברא די"ל דטעמא דר'
יוסי מדכתוב ומן המקדש לא יצא משמע דוקא אם עוסק בקדושת עבודתו לא יצא אבל
לכתחיל' לא יתחיל) וגם משמעו' לשון דהתוס' דלכה יפסיק פינון שמחולל עבודתו
מדאוריני' וא"כ בנדון שלפנינו דהא דאונן לא יתפלל היינו מדרבנן פדאי' בירושלמי
פ' מי שמתו אם רצה להחמיר אינו רשאי מפני כבודו של מת או מפני שאין לו מי שישא
משאו וכן מבואר בא"ח סי' ע"א ע"ש שבב"י א"כ פשיטא דיגמור תפלתו פינון שהתחיל
בשעת החיוב וגדולה מזו מצינו בפ"ק דשבת דאפי' דבר רשות אם התחיל אין מפסיקין
משום כבוד שבת אפי': וכ"ש בק"ש ותפלה דמצוה דאין מפסיקין גם מצינו בסוף פ"ג
דתענית הנה מתענין ויגמור גשמים אחר חצות ישלימו ופרש"י פינון דכבר חל עליהם
התענית פינון שלא סעדי בשעת סעודתם צריכו להשלים א"כ בדין זה ג"כ פינון שפבר
התחיל בשעה שחל עליו חיוב תפלה להתפלל או לקרו' שמע יגמור פנ"ל ה"ק יעקב:
שאלה ח על דבר אחד שאיתרע ביה מלתא בשבת שמת אביו והורה המורה שיתפלל
ערבית בעוד יום ויבדיל בתפלה: גם הורה שיאמר קדיש ביום השבת ותמהת על המורה
תרי תמיהא קיימת אחד שבש"ע בי"ד סי' שמ"א סעי' ב' פסק להדיא דלא יבדיל ולא
יתפלל ערב' רק אחר שנקבר המת יבדיל יע"ש וגם תמה על הוראה שניה שיאמר קדיש
קודם שנקבר: תשובה בדבר הוראה ראשונ' שהורה המורה שיתפלל ערבית בעוד יום
נ"ל שייצא פן להמורה ממה שפסק הטור והש"ע בא"ח סי' ע"א מי שמת לו מת וכו' פטור
מק"ש ותפלה וכו' במה דברים אמורים בחול אבל בשב' חייב פל היום עד הערב אם
מחשיף על התחום להתעסק בצרכי קבורה אבל אם אינו מחשיף על התחום חייב גם
לעת ערב עכ"ל והבין המורה דחייב גם לעת ערב קאי על ק"ש ותפלה של ערבית לכן
פסק פן אע"ג דקי"ל דמאחרין בתפלת ערבית כדי להוסיף מחול על הקדש מ"מ מי שהוא
אנוס שצריף להחשיף על התחום לדבר מצוה מותר להתפלל של מוצאי שבת בשבת
מפלג מנחה ולמעלה וכמבואר בא"ח סי' רצ"ג וא"כ ה"ה באונס פנה.

זאת תורת העולה על רוח דעת המורה שהוא ובאמת מדברי הב"ח בסי' א' והט"ז והמ"א שם מבואר ג"כ שהבינו לשון הש"ע דחז"ל לעת ערב אק"ש של ערבית קאי אכן המעיין בב"י שם בא"ח כתב בפשיטות על לשון הטור וז"ל ואפשר לומר עוד פיון דלא שייך לומר דבי"ט ושב' לעת ערב פטו' חיי' אלא בשע' מצו' לא לק"ש דלעת ערב לאו זמן ק"ש עכ"ל הרי מבואר דדעת הב"י בפשיטות דחייב לעת ערב לא קאי רק אשאר מצו' ולא אק"ש: וא"כ בנדאי גם בש"ע פה פוננתו אלא שקיצר בלשונו פדרפו וסמך על המעיין במקור הדין ותמה אני על האחרוני' שלא הרגישו בזה: ומ"מ אף אי נימ' פדעת האחרוני' דכוננת הש"ע גם על הק"ש: מ"מ תפלת ערבי' ודאי לא יתפלל מטעם פיון שרופה להתפלל ערבית תפלת חול ולהבדיל וכיון שחול הוא אצלו כבר חל עליו אנינות ואונן פטור להתפלל נאפי' רופה להתמיר אינו רשאי והוי כארפי אתרי רוכשי דמתחלה אתה מחייבו בתפלה לפי שהוא שבת ולא חל עליו אנינות ואיך תחייבו בתפלת חול דאם הוא חול אין רשאי להתפלל משום אנינות והרי זו חמר גמל לכן יפה פסק הטור והש"ע בי"ד ס"י שמ"א והוא מתשובת הר"ש מעשה רב שעבד עובדא בנפשיה שלא התפלל תפלת חול והבדיל אחר הקבורה ואין ספק שהמור' הזה שגג בכל זה ואם ראה יראה דברים אלו שפתבתי יודה על האמת לומר דברים שאמתי טעות הן פהא דרב דאוקי אמור' עליה: ואקשי לן חד' ואכ' לן חד' מה שהור' לומ' קדיש ביום השבת ותמהת גם על הוראה זו: הנה ודאי טב הורה ויש לו על מה שיסמוך: וכן הוא בט"ז סי' שע"ו ס"ק ד' וז"ל נ"ל דמי שמת בשבת או בי"ט וא"א לקברו בו ביום דעכ"פ יאמר קדיש תיקף אחר המיתה דאין אמירת קדיש תלוי באביל' אבל בחול אין לעשות דהא אונן פטור מן התפלה עכ"ל וכן פסק הט"ז בא"ח ס"י ע"א ע"ש וכן משמע בתשובת שער אפרים שאלה צ"ט פיון דאדם נידון מעת יציא' נשמ' עד שעה שמוליכין אותו לקבר פדאית' בזוהר פ' ויקהל וכן פסק בתשובת נחלת שבועה ס"י ע"ג: אכן לא נעלם ממני שהש"כ בנ"ה ס"י שע"ו השיג על הט"ז בדין זה וכתב וז"ל ולי נראה פיון דטע' הקדיש הוא שפודה את אביו מגיהנם א"כ כל זמן שלא נקבר אין בו דין גיהנם וכדומה שפן נוהגין עכ"ל ומטעם זה השיג ג"כ בתשובת עבודת הגרשוני סי' ס"ב על הט"ז בזה: ובאמת אין זו השגה פלל על הט"ז דאע"פ שאין בו דין גיהנם מ"מ פיון שהוא כבר מת מטיל לפנינו והוא מעותד ומוכן לדין גיהנם ואיתא בש"ס דסנהדרין פ' נגמר הדין דף מ"ד ע"ב אמר ר' אליעזר לעולם יקדים אדם תפלה לצרה שצאמר היערוך שועף לא בצר וכן הוא במדרשים דיש להקדי' תפלה לצרה וא"כ שפיר י"ל קדיש תחלה פמת שנקבר בתוך הי"ט שאומרין קדיש וה"ה וכן בנתיאשו מלקונברו נוהגין דין אבילות וקדיש יוכיח ג"כ קצת דשפיר עביד אף באמת לא ראיתי נוהגין פן מ"מ היכא דנהגו פדעת הט"ז או אם הורה המורה פן לא מהדרין עובדא פי יש לו על מה שיסמוך ובספר לקט הקמח חלק א"ח הל' תפלה וקדיש וקדושה דף יו"ד ע"ד כתב וז"ל ומנהג עיר הקודש תוב"ב שאומר קדיש בסיועת חזן הפנסת שאומר אחריו עכ"ל ע"ש ה"ק יעקב: שאלה ט במדינתנו מדינת לועז וספרד שלא נתפשט תקנת רבינו גרשום מאור הגולה ואחד הנה נשוי שתי נשים ונולד לו שני בנים בשנת העיבור אחד זמן מה באדר ראשון: והשני נולד לו באחד לחדש אדר שני וקי"ל דלענין בר מצו' בשנת י"ג שהוא שנת פשיט' דהנולד באחד לחדש אדר שני נעשה מיד גדול באחד לחדש והנולד קודם באדר ראשון לא נעשה בר מצוה

עד אותן ימים שנולד בתוך אדר ראשון כגון ד"ט יום לחודש אדר כמבואר בא"ח סי' נ"ה ובי"ד סי' ש"ו נמצא דהמאן קודם המוקדם על פן נפל בבית מדרשינו ספק מי הוא נקרא גדול לענין תליצה דאמרינן מצוה בגדול לניבם או לחלוץ אי הולכין אחר הליצה בימים או מי שנכנס תחלה לכלל גדלות בשנים: תשובה שורש ומקור יסוד דין זה הוא בש"ס דעירובין דף ל"א ע"ב א"ר אבא בר ממל מכר שני בתי ערי חומה א' בתמשה עשר באדר ראשון ואחת באחד באדר שני זה שמכר לו באדר שני פיון שהגיע יום א' באדר של שנה הבאה עלתה לו שנה וזה שמכר לו בטי באדר ראשון לא עלתה לו שנה עד ט"ו באדר של שנה הבאה משום דא"ל את נחי לעיבור: ואמר ר' אבא בר ממל נולדו לו שני טלאים אחד בט"ו באדר ראשון ואחד באדר שני זה שנולד לו באדר שני פיון שהגיע יום א' באדר שני של שנה הבאה עלתה לו שנה זה שנולד לו בתמשה עשר באדר ראשון לא עלתה לו שנה עד ט"ו באדר של שנה הבאה וכו' הא תו למה לי היינו הך מהו דתימא התיב דתיב תמימה הך דלא פתיב תמימה לא קא משמע לן דשנה שנה גמרו מהדדי ע"כ הרי מבואר מסוגיא זו דאי ליכא למילף מקרא דשנה תמימה משמע הוי אמינא דאזלינן בתר ליה: ומזה למד האגור והובא בב"י בא"ח סי' נ"ה לענין בר מצוה דג"כ דינא ה"כ: וכתב הב"י ואין לומר דשני גבי בתי ערי חומה דתיב תמימה ובכור ליה מיניה בג"ש דשנה שנה וכו' ע"ש מ"מ מבואר דהיינו דוקא מידי דתלי בשנים גם העיבור בכלל: משא"כ לענין נדון שלפנינו דאפי' בשביל יום אחד או אפי' שעה אחת מקרי גדול שפאחים א"כ בודאי שהגדול הוא גדול ממש ולא דמי לענין בר מצוה דתלי בשנים דוקא בענין שנים שלמות: ואין לה בו אלא חידושו והבו דלא לוסף עלה משא"כ לענין זה דיבום בנחלה תלה ולענין בכור לנחלה ודאי הפל תלוי בפטר רחם וכדאיתא בתשוב' ר"מ מינץ סי' ט' והו' פשוט לע"ד עיין בתשובת הלכות קטנות חלק ב' סי' קע"ד פסק להיפך ול"נ ברור כמ"ש: ותדע שפן הוא דאם נאמ' דמי שנעשה בר מצוה תחלה הוא נקרא גדול שפאחים: א"כ בשנת העיבור שאז הנולד באדר ראשון השלים שנתו באדר ראשון: והשני באדר שני וא"כ יתהפך הדבר משנה לשנ' מגדול לקטן ומקטן לגדול ונתת דבריך לשיעורי' אלא ודאי פמו שפכתבו דדוקא לענין בר מצוה ושאר כל מילי תלוי בשנים גם העיבור בכלל משא"כ לכל מילי מי שנולד ראשון הו' הגדול: ואם יאמ' האומר דאף בשנת העיבור ג"כ הנולד באדר ראשון השלי' בשנת העיבור באדר שני וכן הדין לענין בר מצוה וכמ"ש בעולת התמיד ומגן אברהם בא"ח סי' נ"ה ס"ק ט' זה גרם להם שלא עיינו במקור הדין דהגהות רמ"א שם והו' מתשובת ר"י מינץ סי' ט' דכתב בפשיטות ופסק דאף אם הנולד בשנה מעוברת באדר ראשון ונעשה בר מצוה בשנה פשוטה הוא נעשה בר מצוה ל שנולד באח' באדר שני וכן מי שנולד באדר בשנת פשוטה ונעשה בר מצוה בשנת העיבור אינו נעשה בר מצוה עד אדר שני: מ"מ פתב וז"ל גראה לי פשוט בפי שנולד בשנת העיבור באדר ראשון ואחד נולד באדר שני ובשנת י"ג יהי ג"כ עיבור אז ודאי היינו אומרים הנולד בראשון יהי בר מצוה באדר ראשון והשני באדר שני ואמרינן סוף דינא כתחלת דינא האי בדידיה והאי בדידיה וכן משמע ומבואר להדיא בפשיטות לשון האגור שהובא בב"י וכן פתב בש"ע א"ח סי' נ"ה שכתב דוקא ששנת י"ג הוא שנת פשוטה מפלל דבשנת י"ג שהיא שנת העיבור כל אחת נעשה בר מצוה באותו חודש הנולד ומ"ש המ"א על לשון הש"ע שם מלתא דפסיקא נקט לא ידעתי

מה פסקא וכ"כ הלבוש בסימן תרפ"ה והט"ז בי"ד ס"ס ש"ו וכ"כ גיסי הרב בסא"ז והשיג על עולת תמיד: ובנדאי אלו ראה המ"א דברי ר"י מינין שהי' מקור דין זה לא הי' חולק וכן מ"ש עוד המ"א שם ב'מי שנולד ביום א' דר"ח פסליו וכו' וצ"ע גם זה גרם שלא עיין שם בתשובה כי שם ביאר דין זה להקדיא: גם בתשובת הר"ש הלוי חלק א"ח סי' י"ו פסק פן בפשיטות וכן המנהג פשוט אצל כל בעלי ההורא' וכן הסכים להלכה ולמעשה מחותני הגאון המפורסם מהר"ד אפנהיים נר"ו אב"ד דק"ק פראג והחולק בזה וסומך על דעת המ"א אינו אלא שגגת הוראה נגד רוב גדולי אחרונים: וגם אין לומר בכיוצא בזה דראוי להחמיר שלא להחשיבו כגדול עד שימתין עוד חדש ימים זה אינו דיותר טוב להקדימו לחיוב מצות כי זריזין מקדימין למצות וכ"כ שם בתשובת הר"ש לוי ונ"ל ואין ראוי להחמירו ולאחרו מקבלת עול מצות עליו עוד חדש אחד דאדרבה פל עוד שנוכל להכניסו בבית של עול תורה והמצות ראוי להכניסו ולמהר קץ זמנו עכ"ל וכיון שהדין זה ברור ויחד שלא תמוט דהנולד בשנת העיבור באדר ראשון נשלם שנתו באדר ראשון בשנת מעונפת א"כ גם שאלתנו נפשט דלכל מילי הנולד ראשון הוא הגדול שבאחים וכמו שכתבנו לעיל וכן לענין מה דקי"ל דחייבין לכבד אחי הגדול היינו הגדול ממש הנולד ראשון שהוא בכור לנחלה וכמ"ש ג"כ בתשובה השייך ל"ד בדין פבוד אחי הגדול פנ"ל ה"ק יעקב: שאלה י מהתכם השלם הרב מוהר"ר משה חגאיז פשעבר צה באכסניא של תורה ונ"ל באתי לשאול הסכמתו להלכה ולמעשה שפצאו טעות בס"ת באמצע הקריאה ואין שם ס"ת אחר באופן שאין שבעה קרואים בברכת התורה נסתפקנו אם המפטיר אומר ההפטרה בברכותיה ופשיטא לה דלא יברך מפת מ"ש הרמב"ן ונ"ל סי' קצ"ט ונ"ל לקרות ההפטרה במקום שאין ס"ת פ"ל שלא קראו בס"ת אסור שלא נתקן' אלא אחר קריאת ס"ת והא ליכא ע"ש.

והגם שפרנא הב"י בסי' רפ"ד מתרץ דברי הפל בו שמביא ומפרש דבריו שם אם קראו בס"ת פסולה בלא ברכה אפ"ה קורין ההפטרה בברכותיה: ואחר שאילת אלהי מחריות מאת עונצם חקמתו ותורתו אנא אמינא דבהא לא קי"ל פנותיה מדחזינא דהוא עצמו לא העלהו על גבי שלחן הטהור לפסקא דדינא והרמ"א ג"כ לא פרש עליו המפה והשמיטו מהגהותיו ובעל הלבוש וב"ח וכל האחרוני' השמיטו דין זה מלהעתיקו וזולת הגו נטע לבדו נטעו אצל הש"ע להיות לו לצל יומם פמנהגו בכל הדינים ובטיל הוא ברוב מאחר שאינו מרגיש בדבר ש"מ דלכל הנהו רפרותא לא שמיע להו ולא ס"ל ואנא תלמידהון אומר טעם לדבר משום דלא מוכח פשט הפלפו כמ"ש הב"י ונ"ל הפל בו דף י"ד ריש ע"א ובהפטור' ששאלת אני אומר שאין מקפידין בה ומברכין על הקריאה בלא ספר עכ"ל וכו' פירש דבריו יען שתי שאלות נשאלו להרשב"א חדא בענין קריאת התורה אם מברכין פשאין ס"ת פשר והשיב שאין מברכין ועוד שאלו אם מברכין ברכות הפטרה פשאין הנביאי' פתובים פדין ספר והשיב שאין מקפידין בזה ומברכין אפי' בחזמין אפי' בלא ספר דבימים הקדמונים הי' פותבים פל הנביאי' בגלילה וכמ"ש במגילה שפתוב' בין הפתובים לא יצא אא"כ העדיף או החסיר מל שאר ספרים ועוד אם קראו בתורה בלא ברכה איך יתכן שיקרה ההפטרה בברכה וכי יאמר בעולם שעדיפא ההפטרה מהפרשה בס"ת פסול ועוד שפל האחרונים העתיקו מהב"י דין שאין מברכין על ההפטור' פשאין קורין בתורה ולמה לא העתיקו גם את דין זה שנכתב בצדו

שכשקוריא' בס"ת בלא ברכה אפ"ה קורין ההפטרה בברכה ועיין בב"ח בענין פתיבת גביאים ובלבוש ס"י רפ"ד מה שתמה על שלא נכתבו ההפטרה פדין ומה שתירצו בזה באחרונים ודוק ותמצא שדברי אמתים להלכה ולמעשה אחרי פותבי חפשי בתשובת הרשב"א הגדולות והקטנות שנדפסו בליורנו ולא מצאו אלא דוקא באותן שנדפסו באותיו מרובע' ושם ס"י ק"ן פתב וז"ל השיב ר"י שאין לקרות בחומשין שלנו שהם בקונטרסין והמברך עליהו מברך ברכה לבטלה ועובר על לא תשא ואע"פ שבהפטרה רגילין להקל בהם זה לפי שאינו מצוין כלל ספרים של גביאין וגם ההפטרות עצמן לא התירו לכתוב מן הדין לפיכך מקילין בהם אבל בקריאת התורה אין מקילין כלל עכ"ל והרצה לעיין בצדק ולהיות מוד' על האמת יראה בחוש ראות השכל הישר שפוננתי אל האמת וה' ינחני בדרך אמת כ"ד ה"ק משה בכמהרר יעק' תגאיז זצ"ל: תשובה שאלות חכם פזו תשובה עושה פלה לא נמצא בשפתיו עולה.

צ"ר מים בשמלה חספה דלה דלה. ומשה עלה ונתעלה.

ושפיר קאמר הנה בנדאי בעל גן נטע לא הנה דעתו מכרעת כלל רק כמעתיק והמורה וסומך על דבריו לבדו ונדאי עתיד ליתן את הדין פי דמי להאי צינא וכוונאי פירושו בדברי הפלבו והרשב"א הוא פי' אמיתי ומתאמרה משמיה דגברא רבה פנוניה בספר מגן אברהם בפסק א' ריש ס' רפ"ד פתב וז"ל וכן משמע בתשובת הרשב"א ס' תפ"ז דדוקא בס"ת אסור לברך פשכתובה בקונטרסין אבל על ההפטרה לא קפדי ע"ש וכ"כ הפלבו בשם הרשב"א ז"ל ובהפטורת ששאלת א"א (ר"ת אני אומר ב"ח דלא כב"י ועיין בכנסת הגדולה שכתב שז"ל אי אפטר) שאין מקפידין בה ומברכין על הקריאה אפילו בלא ספר עכ"ל פי' אפי' אינה כתובה על הספ' מברכין עליה וכל זה ברור דלא פמה שנדחק הרב בב"י ע"ש עכ"ל מ"א וכוונאי ניקח ליה להב"י להסיר המכשלה הזאת מספרו ואף שבי"ג ס' רפ"ב וס' רפ"ד פי' ג"כ דעת הפלבו והרשב"א להיפך מדעת הב"י ואע"פ כן סיים ועם כל זה לרבינו ב"י שומעין לענין מעשה היינו לפי שפירושו ג"כ דחוק מאוד בלשון הפלבו והרשב"א משא"כ בפירוש זה המרנוח ונמצא פן להדיא בלשון תשובת הרשב"א כמ"ש מכ"ח והמ"א בנדאי שאין לפקפק בדין זה וכל המפקפק בזה אינו אלא מן המתמיהין ואף דעיקר הטעם שמפטירין בנביא לפי שפעם אחת גזרו שלא לקרות בתורה וקראו בנביאים אף שלא קראו בתורה מ"מ עכשיו שהגזרה בטלה ותקנו להפטיר אחר שקראו בתורה תקנה קבועה שנו פאן שאין מברכין על ההפטרה אם לא שקראו בתורה תחלה כמשמעות הרמב"ן והרשב"א וספק ברכות להקל שומעין שוב הדפיס ספרו לקט הקמח נטע בה מסמורת בדין זה וקבע אותו להלכה עיין בחלק א"ח הלכות קריאת ס"ת דף ד"א ע"א וע"ב ע"ש דבריו באורף אף היכי שפבר קראו שבעה קרואים דיוצאין ידי חובת היום נראה דהמפטיר יש לברך אף שהשלים הסדר בס"ת פסול וכן נראה הסכמת הי"ג ס"י רפ"ב ועיין בספרי תורת השלמים שאלה י"ח פנ"ל ה"ק יעקב: שאלה יא מהרב המובהק הנ"ל בהיותו בבית הדפוס לספרו לקט הקמח באמשטרדם וזהו ק"ק שהספימו בכח חרם על בני קהלת' לבל ירימו את קולם בבית הכנסת וכל המרים קולו יתן קנס חמשים זהו' ויעבור על החרם הן עתה ראובן החכם ראה לשמעון שהי' מרנן נגד דין אחד מהחכמים ומזלזל בכבודם ולכן חרה אפו ויגזא לאלהיו ולתורתו והרים קולו פדי להשתיק רנון שמעון ואמר לו שתוק פי הדין דין אמת

והתורה מחייבת אותה נידוי אם תסרב בדברי חכמים והן עתה שמעון ופרנסי הקהל
טוענין נגד ראובן שעבר על ההספמה וראובן משיב כי הספמה פזאת מבוסטלת מאליה
כשהרמת קול הוא לכבוד ה' ותורתו ואפי' הנה מפונש פה בהספמ' מאחר שהיא נגד
הדין אין פה ממש ורשות למחות בדבר הנוגע לקיום והעמדת התורה על שאלה זו יבא
דברי הטוב ברור ומבונן: תשובה הנה מר לא צריף לא לגמרא ולא לסברא דידי מ"מ
אלו תשמעון כי אין מסרבין באמת מאו' תמהתי איך עלה על דעת פרנסי הקהל שהחכ'
ראובן עבר על ההספ' חזק דכב' ידוע דבהסכמ' הקהל אזלינן בתר פנונת המתקני'
ולא אחר פנונת הלשון וכמבואר ג"כ בתשוב' צמח צדק סי' מ"ד: ובנדאי פנונת המתקנים
לא הנה אלא מטעם שסמכו על מה שהזהירו חז"ל שלא יגביה קול' בתפלתם דלא למטרד
צבורא וכמבואר בטא"ח סי' ק"א ושמעון שאמתחזק באסורו שלש רעות עשה ששח שיחה
בטילה בבית הכנסת ולגלג בדין ובזה תלמיד חכם וכבר אמרו חז"ל דאסו' לשמוע
בזילותא דצורבא מרבנן ולהיות שותק ועונשו גדול וא"כ ראובן זה שבתם לבבו עשה
זאת וקניא קנאת ה' צבאות ותורתו ומיחה בו וגער בנזיפה ונדאי דשפיר עבד אף אם
נימא דהנה עושה נגד התקנה אין לעונשו כלל פיון שנעשה מפת חמום לבבו למחות
בעוברי עבירה ולא זו בלבד אמרו אלא אפי' מצינו גדולה עבירה לשמה וכו' ומכ"ש
שאין פאן נדנוד עבירה ולא נגד התקנ' רק מצוה לשמה כי לא על דעת זה תקנו מעולם
ואדרבה מצינו שגוערין בכה"ג אפי' בבית הכנסת וכדאיתא בא"ח סי' קר"ד סעי' ז' לא
ישיח שיח' חולין בשעה שהשליח צבור חוזר התפלה ואם שח הוא חוטא גדול גוערין בו
וכ"פ בש"ע סי' קמ"ב בש"ץ שטעה בניגונות הטעם או בניקוד אין מחזירין אותו אבל
גוערין בו (ועיין בא"ח סי' תר"ז ובדברי אחרונים שם) ובפרטות ששאל אלה עשה
שמצוה לגער בו אפי' בבית הכנסת כי במקום שיש חלול השם קי"ל אין חולקין כבוד
לרב וכל שפן שאין חולקין כבוד לקדושת בית הכנסת דהא כבוד וקדושת תלמיד חכם
עדיף אפי' מקדוש' ס"ת עצמו כדאית' בש"ס דסוף מכות דף כ"ב ע"ב אמר רבא פמה
טפשיאי שאר אינשי דקיימו מקמי ס"ת ולא קיימו מקמיה גברא רבא דאלו באורייתא
פתיב ארבעים ואתי רבנן ובצרי להו חזא (ואף דלא נעלם ממני שיש מקום לבעל דין
לחלוק בסבר' זו מהא דכתב הר"ן פ"ק דקדושי' וז"ל ומה מפני לומדיה עומדין מפני
גבר' רבא לא כ"ש והא דאמרי במסכ' מכות פמה טפשיאי הני אינשי דקיימי מקמי ס"ת
ולא קיימו מקמה גברא רבא לאו משום דעדיף גברא רבא מס"ת דהא איפכא אמרינן
הכא אלא לומר שאלמלא הם הייתה פרוכה ומנוחת ואית מפרשי' לה פדאמרינן התם
דבאוריית' פתיב ארבעים יפנו ואתו רבנן ובצרו להו חזא פמה טפשיאי ניגהו דלא סברי
דכשם שראוי לעמוד מפני ספר תורה פה ראוי לעמוד מפני לומדיה ובתוספ' אמרי התם
הכי קאמרינן פמה טפשיאי הני אינשי וכו' דהא למיקם מקמי ס"ת לא ידעינן אלא מקמי'
דגברא רבא עכ"ל הרי להדיא מדברי הר"ן והתוס' אלו דס"ת עדיף מגברא רבא אבל
מ"מ דברי תוספ' אלו צריכן עיון דאם פן הוא פשטא דש"ס למה צריף הש"ס תו למימר
מפת דאתי רבנן ובצרי להו חזא דהלא בלא"ה מוכח דטפשיאי אינן פיון דלמיקם מס"ת
לא ידעינן אלא מפת ק"ו דגברא רבא: ולע"ד נראה דמעיקרא קושית הר"ן ליתא דהתם
בש"ס דקדושי' לא קאמר רק מפת ק"ו מפני לומדיה עומדין היינו חכם פשוטו אף
שאינו מופלג בתורה כל שהוא גדול קצת וראוי ללמוד ממנו וכמבואר בי"ד סי' רמ"ד

בְּזֶה נִדְאִי ס"ת עֲדִיף מִיָּנִיָּה וּרְאוּ לְלַמּוֹד מִתּוֹכָהּ מִשָּׂא"כ בְּמִכּוֹת קֹאֲמֵר עַל הַנִּי דְּלֵא קִינִימִי מִפְּנֵי גִבְרָא רַבָּה אֲשֶׁר יֵשׁ לְגֵרוּעַ וּלְהוֹסִיף חִידוּשׁ תּוֹרָה דְּוִגְמָא דְּקֹאֲמֵר וְאֲתִי רַבְּנָן וּבְצָרִי לִיָּה תְּדָא בְּהִנֵּי נִדְאִי עֲדִיפָא מִס"ת וּק"ל) וְעַכ"פ לְכָל הַדְּעוּ' כְּבוֹד הַרַב וּקְדוּשָׁתוֹ עֲדִיף מִקְדוּשַׁת בֵּית הַפְּנִסָּת וְאִפ"ה אֵין חוֹלְקִין כְּבוֹד בְּמִקּוֹם שְׂיֵשׁ חֲלוּל הַשֵּׁם וּמכ"ש בְּנִדּוֹן דִּידָן שְׂיֵשׁ חֲלוּל ה' וְתוֹרְתוֹ שְׂאִין חוֹלְקִין כְּבוֹד לְבֵית הַפְּנִסָּת וְזוֹ הִיא כְּבוֹדָה וְעַל זֶה נְכִיּוּצָא בְּזֶה רְמַז שְׁלֵמָה בְּחֻקְמָתוֹ טוֹב לְשִׁמּוֹעַ גְּעֵרַת חֻקְמָתוֹ וְטוֹב גְּעֵרָה בְּמִבֵּין וְאִפ"ה אִם יֹאמֵר הָאוֹמֵר דָּאִף עַל זֶה פְּנוּנַת הַמִּתְקַנִּים וְכַךְ נִמְצָא בּוֹ מְפֻרָשׁ בְּלִי שׁוּם שְׁכָל זֶה אֵינוֹ דָּאֵע"ג דְּמְצִינוּ מְנַהֵג עוֹקֵר הַלְכָה.

מ"מ אֵין תְּקֵנָה עוֹקֵר הַלְכָה שְׂאִין לְהֵם רְשׁוּת לְתַמְנָן בְּזֶה מָה שֶׁהוּא נֶגֶד הַדִּין וְהַהֲלָכָה. וּמַה"ט אָמְרִינוּ בְּש"ס פ"ק דב"ב דף ט' שְׂאִין רְשׁוּת לְצַבּוֹר לְתַמְנָן הֵיכָא דְּאִיפָא אָדָם חָשׁוּב וְחֻקְמָתוֹ בְּעִיר בְּלִתֵּי רְצוּנוֹ וּרְשׁוּתוֹ וְכַמְבֻרָאֵר בַּח"מ ס"ס רל"א ע"ש: בָּא וּרְאָה כַּמָּה כְּרַפּוּרִי כְּרַפּוּר בְּתִשׁוּבַת צְמַח צְדָק בְּסִי' ד"ח אִם יֵשׁ רְשׁוּ' לְצַיְבוֹר לְתַמְנָן בְּעַנְיָן שְׁלֵא יִקְנָה דְּגִי' לְשִׁבְתָּ וְאֵע"ג דְּקִי"ל שְׂיֵשׁ בְּיַד חֻקְמִי' לְעֵקוֹן' דְּבָר מִן הַתּוֹרָה בְּשֵׁב וְאֵל תַּעֲשֵׂ' וְכַדְאִית' בְּש"ס דִּיבְמוֹ' הֵינּוּ דְּנִקָּא עַל יְדֵי חֻקְמִים וּלְמִגְדֵּר מִלְתָּא אֲבָל תִּיקוֹן שְׁנַעֲשֵׂה שְׁלֵא בְּרַצוֹן חֻקְמִים רַק ע"י פְּרִנְסִים עִם הָאֲרָצִים וְשְׁלֵא לְמַגְדֵּר מִלְתָּא וְאֵדְרַבָּא אִם לֹא יִהְיֵה רְשׁוּת לְמַחֲוֹת וּלְגַעְנוֹר בְּמִי שְׁזִלְזַל בְּכַבוֹד ת"ח וְתוֹרְתוֹ יִהְיֵה פְּרוּץ מְרַבָּה עַל הָעוֹמֵד כִּי בְּלֹא"ה בְּדוֹרוֹת הַלְלוּ נְתַמְעֵטוּ כְּבוֹד תַּלְמִידֵי חֻקְמִים וְאִי לֹא דְּזוֹנוֹת מְכַרְפְּסִין זֶה אֵת זֶה תַּלְמִידֵי חֻקְמִים עֲצָמָם לֹא כ"ש וְת"ח הַפֶּל פְּקֻרוּבִים וְכָל הַמְבִיָּשׁוּ וְשׁוֹפֵף דְּמִיּוֹ הַשׁוֹמֵעַ נַעֲשֵׂה כְּגוֹאֵל הַדָּם שְׁמַצְנָה בְּיָדוֹ לְמַחֲוֹת וּלְגַעְנוֹר בּוֹ כַּמָּה דְּאִפְשָׁר: מְכָל הַלִּין טְעָמִים נ"ל שְׂיָפָה עֲשֵׂה הַחֻקְמָתוֹ שְׁגַעֵר בּוֹ וְכָל מִי שְׁמוֹצִיא לַעֲזוֹ עַל הַחֻקְמָתוֹ שְׁפַגַּע בְּחֵרֵם הַקְּהֵלָה הוּא עֲצָמוֹ יִהְיֵה בְּנִידוּי וְאִפְכָא מִסְתַּבְּר' שְׂרָאוּי וְנִכּוֹן לְפְרִנְסֵי הַקְּהֵל לְגִדְוֹר גִּדְוֹר וּלְקַנּוּס אֵת שְׁמַעוֹן שְׁלֵא יִהְיֵה עוֹד כְּכֹלֵב שֵׁב אֵל קִיאוֹ וְשֵׁב וְרַפָּא לְהַתְנוּדָת עַל עוֹנוֹ לומ' שְׂדִין אֲמַת דְּנוֹ הַחֻקְמָתוֹ וְלַמְעַן יִשְׁמַעוּ וְיִרְאוּ וְלֹא יִוְסִיפוּ בְּנֵי עוֹלָה לַעֲשׂוֹתוֹ וְלֹא יִזִּידוּן עוֹד כְּנ"ל ה"ק יַעֲקֹב: דִּינֵי שְׁבֵת וּפְסַח וְיו"ט וְחוֹל הַמוֹעֵד שְׂאֵלָה יֵב מִתַּלְמִידֵי הַנּוֹתִיק הַרַב הַמְּוִפֶּל' מוהר"ר יוֹדָא אב"ד דְּמִדִּינַת דִּינֵיטָן לַע"ע בְּהִיּוֹתִי עַל מִשְׁתָּה בְּנֵי הַרַב הַמְּוִפֶּלָא נְרוֹ' בְּאַכְסֻנְיָא שְׁל תּוֹרָה בְּבֵית מְחוֹתְנֵי הַקְּצִין מְפֻרְסָם כְּהַר"ר יוֹזֶפָא טִיסְאַל דָּארַף נר"ו וְז"ל יוֹרִינוּ אֲדוּנֵי מ"ו הַלְכָה לְמַעֲשֵׂה שְׁזָה שְׁנִים הוֹרִיתִי לְאַסּוֹר מָה שְׁמַקְצַת בְּנ"א בְּמִדִּינָה זֹו נִהְגוּ לִילָף אֵל בֵּית הַקְּאֹנוּי בְּשִׁבְתָּ וְשׁוֹתִים הַקְּאֹנוּי שְׁנַתְּבַשְׁל וְנוֹתְנִים טַעַם לְפָגַם מְקַנִּיית הַלַּח' בְּשִׁבְתָּ שְׂאֵפָה עַפּו"ם וּבְאַמַּת יִרְא' הָרוּאָה דְּגַם בְּפֶת נוֹהֲגִין אִיסוֹר וּק"ו בְּקֹאֲנוּי דְּהִנֵּי נוֹלֵד גְּמוֹר דְּמַעֲיָקְרָא אֵינ' רָאוּי לְאַכִּילָה וּמְלַבֵּד אִיסוֹר חָל עַל אִיסוֹר בִּישׁוּלֵי עַפּו"ם וְאִף דְּבִתְשׁוּבַת בָּאֵר עֲשֵׂק הָאֲרִיף לְהַתִּיר מִשׁוּם בִּישׁוּלֵי עַכ"וּם מ"מ לְשִׁתּוֹת בְּשִׁבְתָּ לְכָאוּרָה נִרְאָה לְאַסּוֹרֵעַל כֵּן יִחַנָּה דַּעֲתוֹ הָרַמָּה בְּזֶה זֹאת וְעוֹד אַחֲרֵת רְאִיתִי בְּסִפְרוֹ חֻק יַעֲקֹב סִי' תצ"ד ס"ק ב' כַּמָּה שְׁהַשִּׁיג עַל הַט"ז שְׁפַתְּ דְּבָרִיו שְׁלֵא בְּהַשְׁגָּחָה וּבְאַמַּת אִפְשָׁר לְהַתְנַצֵּל בְּעַד הַט"ז דְּמ"כ מוֹסִיף עַל דְּבָרִיו קִצַּת דְּאִפְשָׁר לומר דְּהַט"ז שְׁפַתְּבָ שְׁכֵן עֵיקֵר אֲתַתְּלַת דְּבָרֵי מְהַרִּי"ל קֹאֵי עַכ"ל: תְּשׁוּבָה עַל אוֹדוֹת שְׁתִּיית הַקְּאֹנוּי בְּשִׁבְתָּ מָה שְׁמַקְצַת נוֹהֲגִין הַיִּתֵּר יָפָה כֵּינּוֹן וּבּוֹדָאֵי לֹא יָפָה הֵם עוֹשִׂין וְרַבִּים שְׁתוּ לֹא לִימָא וְתַהִי עוֹנוֹתָם עַל עֲצָמוֹתָם וְעַל כָּל מִי שְׂיֵשׁ בְּיָדוֹ לְמַחֲוֹת בְּזֶה וּמָה שְׁפּוֹמְכִין לְהַבִּיא סְנִיגְרוֹן לְדְּבָרֵיהֶם מְקַנְיִין הַפֶּת אֵין רְאִיָּה כְּלָל וְלֹא דְּמִי אִפִּי' כְּאוֹכְל' לְדָנָא כְּאֲשֶׁר אבֹא' דְּגִרְסִי' בְּשִׁבְתָּ פ' כָּל כְּתָבֵי דָּף קו"ב

ע"א נְכָרִי שֶׁהִדְלִיק אֶת הַנֵּר מִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוֹרוֹ יִשְׂרָאֵל אִם בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל אֲסוּר מִלְּאֵל מֵיָד
לְהַשְׁקוֹת בְּהֶמְתּוֹ מִשְׁקָה אַחֲרָיו יִשְׂרָאֵל אִם בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל אֲסוּר עֲשֵׂה נְכָרִי כְּבֶשׂ לִירֵד
בו יורד אַחֲרָיו יִשְׂרָאֵל וְאִם וְכוּ' אֲסוּר וּבִגְמַר' וְצָרִיכָא דְאִי אֲשַׁמְעִינּוּ נֵר מִשּׁוֹם דְּנֵר לְאַחַד
נֵר לְמֵאָה אֲבָל מִלְּאֵל גְּזִירָה דְלִמָּא אֲתִי לְאַפּוּשֵׁי בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל ע"כ וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְדַקְדָּק
דְלִמָּה קְאָמֵר דְלִמָּא אֲתִי לְאַפּוּשֵׁי וְלֹא קְאָמֵר חֲזִינְשִׁינּוּ שְׂמָא אֲפִישׁ בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל אֲלֵא
נִרְאָה לֹוֹמֵר דְּנֻדְאִי כֹּל הֵיכָא דְחֲזִינְשִׁינּוּ שְׂאֲפִי' בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל פְּשִׁטָּא דְאֲסוּר כְּדֵאִיתָא
לְהִדְיָא פ' בְּכַל מְעַרְבִין דָּף מ' כִּיּוֹן דְחֻזִי דְקָא מְפָשִׁי וּמִיִּיתִי לְהוּ אֲסֵר לְהוּ ע"כ אֲבָל לִיגְזוֹר
דְלִמָּא אֲתִי לְאַפּוּשֵׁי אֲפֹשֶׁר דְלֹא גְזִירִינּוּ וְא"כ הֵעֲכוּ"ם שְׂמַבִּיא לְמַכּוֹר בְּנֻדְאִי חֲזִינְשִׁינּוּ
שְׂאֲפִישׁ וּמִיִּיתִי בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל אִף בְּמַקּוֹם דְאִיכָּא רֹב עֲכוּ"ם מ"מ דַּעֲתוֹ לְמַכּוֹר גַּם
לְיִשְׂרָאֵל וְאִין לְהַקְשׁוֹת לִפ"ז אִיךָ קְאָמֵר הַש"ס שְׁם בְּשִׁבִיל בְּמַרְחָץ אִם רֹב עֲכוּ"ם מוֹתֵר
לְרַחוּץ בּוּ מִיָּד דְכִי מְחַמְמִי אֲדַעֲתָא דְרַבָּא' מְחַמְמִי יַע"ש אִי מִשּׁוֹם הָא לֹא תִבְרָא וְכִמוֹ
שִׁפְרִישׁ"י דְהֵתֵם לִיכָּא לְמִיחַשׁ שְׂמָא יִרְבֵּה בְּשִׁבִילוֹ דְחִימוֹם לְאַחַד חִימוֹם לְמֵאָה דְכַבֵּת
אַחַת מְחַמְמִין לְכֹן אֲמַרִינּוּ דְאֲדַעֲתָא דְרַבָּא מְחַמְמִי אֲכֹן מְדַבְרִי הָרָא"ש סוּף פ' אִין צְדִין
שְׁפִסְק דְמוֹתֵר לִיקַח פֶּת אוֹ קַמַח שְׁנַטְטוֹן בְּיַד עֲכוּ"ם וְלֹא הוּי מוֹקְצָה דְכִיּוֹן דְהוּי בְּיַד נְכָרִי
גְמָרוּ וְהָאֲפִי' אִינוּ אוֹסְרוּ דְבְּשִׁבִיל נְכָרִי הוּא עַכ"ל נִרְאָה שְׁסוּבֵר דְאֲפִי' בְּתַגְר עֲכוּ"ם
שְׁעוּשָׂה כְּדִי לְמַכּוֹר ג"כ מוֹתֵר הֵיכָא דְאִיכָּא רֹב נְכָרִים וְהוּא נִגְד מִשְׁמַעוֹת הַש"ס שְׁכַתְּבֵנוּ
אִיבְרָא הַב"י בְּסִימֵן שַׁד"ה הַקְשָׁה ג"כ עַל הָרָא"ש מְהָא דְנְכָרִי שֶׁהִבִּיא דוֹרֵן לְיִשְׂרָאֵל
מְדַבֵּר שִׁישׁ בְּמִינוֹ מְחַנְבֵר דְאִף עַל גַּב דְגְמָרוּ בִּיַּד אֲדָם אֲפ"ה אֲסוּר וְעִינּוּ בְּב"ח וְשִׁאֲרָא
אַחֲרוֹנִים מֵהַ שְׁתִּירְצוּ בְּזֵה וְלַע"ד נִרְאָה לְתַרְץ דְהָא הָרָא"ש דְקַדְקַד וְכַתֵּב דְלֹא הוּי מוֹקְצָה
דְכִיּוֹן דְהוּי גְמָרוּ בְּיַד נְכָרִי וְהָאֲפִי' אִינוּ אוֹסְרוּ דְבְּשִׁבִיל רֹב נְכָרִים הִיא עַכ"ל מִשָּׂא"כ הֵתֵם
נְאָסֵר ע"י מְלֹאכֶת עֲכוּ"ם שְׁעוּשָׂה בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל לְכַּף נְאָסֵר מְחַמְמִי מוֹקְצָה מְמַלְאֶכֶת
אִסוּר וְהִסְכַּמְתָּ הַש"ע וְשִׁאֲרָא אַחֲרוֹנִים דְלֹא כְּדַבְרִי הַר"ש לְכֹן פִּסְק בַּש"ע א"ח ס'י שַׁד"ה
סַע"י ד' דְאִין לְסַמּוֹךְ עָלָיו אֲלֵא בְּשַׁעַת הַדְחָק וְע"ש וְכֹן מְסַתְּבֵר כִּיּוֹן דְמַתּוּף סוּגְיָא
דְשְׁמַעְתִּין כַּמ"ש מִשְׁמַע לְאַסוּר כֹּל שִׁישׁ לְחוּשׁ שְׂמָא הַרְבֵּה בְּשִׁבִילוֹ וְעַכ"פ הִבּוּ דְלֹא
לוֹסִיף עָלָה דְאִף הַמְתִירִין בְּשַׁעַת הַדְחָק הִיּוֹנוּ דְנֹקָא גַבִּי פֶת דְאִיכָּא לְפַעְעִים שְׁעַת הַדְחָק
וְעַל הַלְחָם חֲזִינָה אֲדָם מִשָּׂא"כ בְּשַׁתִּייתָ הַקְּאוּנִי שְׁחַדֵּשׁ מְקָרוֹב בְּאוּ לֹא מְקָרִי שְׁעַת הַדְחָק
כֹּלֵל וְעוֹד יֵשׁ לְחַלֵּק וְלְהַחְמִיר לִפְמ"ש הַתּוֹסֵף פ' כֹּל כְּתָבִי שֵׁם בַּד"ה מִשְׁתַּמֵּשׁ יִשְׂרָאֵל
לְאוּרָה דְבַדְבְּרִי שְׁהֵם קָלִים לְעֲשׂוֹת וְאֲדָם לְהוֹט אַחֲרֵיהֶם חֲזִינְשִׁינּוּ טְפִי ע"ש וְא"כ כַּה"ג
יֵשׁ לְחוּשׁ ג"כ בְּקְאוּנִי שֶׁהוּא קָל לְעֲשׂוֹת וְהַרְגִיל בְּכַף וְלְהוֹט אַחֲרָיו מְאֹד מְאֹד וְדֵאִי דְאִיכָּא
לְמַגְזֵר טְפִי וּמִשּׁוֹם ה"ט פִּסְק ג"כ בַּש"ע ס'י שַׁד"ה סַע"י ה' אִסוּר בְּלִיקֻט פִּירוֹת אִף
לְמֵאֵן דְמַתִּיר בְּפֶת וְע"ש בַּט"ז ס"ק ד' ו"ג מ"ש לְעַנְיָן פְּלִטֵר הָעוּשָׂה לְמַכּוֹר וּנְהִירָא כַּד
הוּינָא טְלִיא מוֹרְכָב עַל כְּתָפֵי שֶׁל אֲבָא וְרַבּוּתִי הַגְּאוּנִים שְׁמִיחּוּ בְּמִי שֶׁהִנֵּה רוּצָה לְהַתִּיר
לְקַנּוֹת קַטְנִית קְלוּיִם בְּמַחְבֵּת עֲכוּ"ם בְּשִׁבִיל שׁוּב מְצָאִי בְּשִׁירֵי הַכְּנֶסֶת הַגְּדוֹל' שֵׁם
בְּהַגְהוֹתָיו לְטוֹר ס"ק א' צִנַח כְּכָרוּכָא עַל מְנַהֵג רַע וּמַר זֵה וּמְסִיק שְׂאֲפִי' אִם אִינוּ נִיכָר
שְׁמַרְבֵּה בְּשִׁבִילוֹ אֲסוּר כִּיּוֹן שְׂאֲפֹשֶׁר שִׁירְבֵה בְּשִׁבִילוֹ וְדַרְשׁ כֹּף בְּרַבִּים וּמֵן הַיּוֹם הַהוּא
וְהִלָּאָה מִי שִׁירָאֵת ה' נוֹגַע בְּלִבּוֹ נִמְנָעוּ לְשַׁתּוֹתוֹ בְּשִׁבִיל וּבִלֵּא"ה מִי שֶׁהוּא יָרָא ה' אִף
בְּחוּל אִינוּ הוֹלֵךְ לְבֵיתֵם לְשַׁתּוֹת אִף דְאִין בְּזֵה מִשּׁוֹם בְּיָשׁוּל עֲכוּ"ם יֵשׁ שְׂאֲרָא חֲשִׁשׁוֹת בְּזֵה
וְכַדֵּאִיתָא ג"כ בַּהַל' קַטְנוֹת ס'י ט' וְנ"ל אֲבָל מִשּׁוֹם מוֹשֵׁב לְצִיִּים אִיכָּא וְשׁוֹמֵר נְפִשׁוֹ יִרְחַק

מזה ועל מה שהקשה מ"ש בספרי חק יעקב סימן ת"צ ס"ק ב' מה שהשגתי על הט"ז
האמת שלא העתקתי לשון הט"ז ממש ולכן לא כתבתי וז"ל כמנהג לשון הפוסקים
כשמעתיקין הלשון ממש בלי שינוי כלל אבל כתבתי פשוטה דלישנא כמבואר פשוט לכל
מענין בשכל השנה בלשון הט"ז ושאני אפשר להבין בשום אופן אחר אלא כמו שכתבתי
שם ומה שמכ"ת רוצה להתנצל הנה הצלה שאינו מצויות אינו עולה על הדעת כלל וכלל
והתשובה בזה אף למותר נ"ל ה"ק יעקב: שאלה י"ג מעשה אשר לא יעשה עוד פזאת
בישראל באשה מעוברת שנהרסה בר מינו שהתיזו רשאה בסיני ביום השבת וראינו
ולדה מפרנס בה ובא אחד וחתף את בטנה ביום השבת כדי להציל הנולד חי ואחר שחתף
נמצא הנולד מת ושאל השואל אי צריך זה שחתף פפרה על חילול שבת שעשה בשוגג
או לא: תשובה שאל השואל סתום קצת וכדי לברר הדין בכל הצדדים הנצרכתי להעתיק
סוגיא דש"ס דעירובין דף ז' ע"א א"ר יהודה אמר שמואל האשה היוצאת ליהרג מכין
אותה נגד בית הריון כדי שימות הנולד תחלה כדי שלא תבא לידי גיוול למימרא דהיא
קדמה ומתה ברישא והא קי"ל דנולד מניית ברישא דתנו תינוק בן יומו נוחל ומנחיל אמר
רב ששת נוחל בנכסי אם להנחיל אחיו מן האב ודוקא בן יום אחד אבל עובר לא דהוא
מניית ברישא ואין הבן יורש את אמו בקבר להנחיל לאחיו מן האב ומשני הני מילי גבי
מתה איידי דנולד זוטא חיותא עיילא טיפתא דמלאף המנות ומחתף להו לסימנים אבל
נהרסה היא מתה ברישא אמר רב נחמן אמר שמואל האשה שישבה על המשבר ומתה
בשבת מביאין ספין ומקרעין את פריסה ומציאין את הנולד ע"כ פשיטא מה קעביד מחתף
בבשר הוא אמר רבה לא נצרכה אלא להביא ספין דרף רשות הרבי' ומאי קמ"ל
דמספיקא מחללין שבתא כו' ופרש"י ומקרעין את פריסה דזימנן דמקרי דהיא מנייתא
ברישא עכ"ל נראה דכונת רש"י בזה פי היכי דלא תקשה דהא קאמר הש"ס תחלה דהנה
מנייתא ברישא על פן פרשי' דאפ"ה מחללינן עליה השבת בפקוח נפש משום דזמנין
דמקרי דהיא מנייתא ברישא ומ"מ נראה דגם רש"י מודה דדוקא ביושבת על המשבר
שכבר נעקר הנולד דזמנין דמקרי דהיא מניית ברישא אבל בלא נעקר הנולד ממנה ודאי
הנולד מניית ברישא מטיפה דמלאף המנות וכמבואר להדיא מדקדוק לשון הש"ס דאמר
רבה אמר שמואל האשה שישבת על המשבר ומתה בשבת מביאין וכו' ולא קאמר סתם
אשה מעוברת שמתה אלא דוקא פשישבה על המשבר שכבר נעקר הנולד ממנה אפשר
דהיא מנייתא ברישא משא"כ בלא נעקר הנולד ממנה ודאי הנולד מניית ברישא וכמ"ש
התוספות בב"ב דף קמ"ב ע"ב ובגדה דף מ"ד ע"ב והרמב"ם בפ"ב מה' שבת והטור בס'
ש"ל שפיתבו ג"כ יושבת על המשבר משמע דדוקא קאמר ביושבת על המשבר פיון
דנעקר לצאת כל זה נ"ל ברור ואין פאן מחלוקת בין רש"י והתוספ' ושאר פוסקים וכ"כ
הסמ"ע בח"מ סי' רע"ו ס"ק ז' והוא ג"כ דעת מהר"א שטיינן ודלא פמגן אברהם בא"ח
סי' ש"ל ס"ק יו"ד שהשיג על הסמ"ע בזה ועושה מחלוקת בין הפוסקים בזה מדסתם
הרמב"ם והמחבר ע"ש: ובאמת אין פאן סתימה כלל בדבריהם פיון שנקטו לשון הש"ס
יושבת על המשבר משמע דוקא קתני ובנהרג' בכל ענין היא מניית ברישא פאשר היא
פשוט שם בש"ס דעירובין ובתוספות שם בב"ב ובגדה ושאר פוסקים וא"כ פשוט דמותר
לחלל שבת בשביל הנולד בנדון שלפנינו ואף לפי מה דאיתא באו"ה פלל נ"ט דין י"א
וז"ל אף אין נוהגין עתה לקרוע פרוס אשה שמתה על המשבר להוציא הנולד דרף דופן

שָׁמָא יִמְצָא חַי אֶפְיָלוּ בַּחוּל וְשָׁמָא הַטַּעַם שְׂאִין אָנוּ בְּקִיָּאִין עֵתָה כָּל כֹּף לְהַפִּיר מִיַּתַּת הָאָם
בְּעוֹד שְׁהוֹלֵד יָכוֹל לְחַיּוֹת דְּשָׁמָא מְעוֹלָפֶת הִיא עַכ"ל כ"פ רמ"א בא"ח סי' ש"ל סעי' ה'
בהג"ה מ"מ בְּנִדּוֹן שְׁלִפְנֵינוּ וְדַאי לִיכָא חֲשֵׁנְשָׂא זֹו כִּינּוּ דְּפִסְקָה לְרֵאשֵׁי וְדַאי כְּבָר מֵתָה
וְאִין צְוֹרֵךְ לְבִקְיָאוֹת בְּזָה וְכִי פְּסִיק רֵאשֵׁי וְלֹא יָמוּת א"כ פְּשוּט דְּמִנְתָּר לְחַלְלֵי שְׂבֵת מְשׁוּם
תְּקַנַּת הוֹלֵד וְאִף שְׂבֵת שְׁבוּבַת הַגְּאוּנִים ס' רמ"ח כְּתָב וַי"ל שְׂאֵלָה אֵשֶׁה שְׂמֵתָה עַל הַמְּשַׁבֵּר
וְהוֹלֵד מְפָרְס בְּמִיעֵיהָ מִי קָרְעִינוּ לְכַרְיָסָה לְאַפּוֹקִי אֵת הוֹלֵד אוֹ לֹא תְּשׁוּבָה לֹא קָרְעִינוּ
לֹא אֵלָא מְשֻׁהֵינוּ לֹה וּמְחַתֵּינוּ אַבְנָא אֶפְרִיָסָה עַד דִּימוֹת הוֹלֵד וְקָבְרִינוּ לֹה עַכ"ד תְּשׁוּבַת
הַגְּאוּנִי הָרִי לְהִדְיָא דְלִדְעַת הַגְּאוּנִים אִפִּי בַּחוּל אִין לְעֲשׂוֹת כֵּן וְכ"ש בְּשְׂבֵת אִף בְּאַמַּת
דְּבָרֵי הַגְּאוּנִים אֵלּוּ לְכַאוּרָה תְּמוּהִים מְאוּד שְׁהֵם נֶגְדַּ סוּגְיָא דְש"ס לְהִדְיָא בְּדָבָר שְׂאִין
כָּאֵן מְחַלְקַת כָּלָל וְהוּא מוֹסְכָם מְפָל הַפּוֹסְקִים לְהַלְכָה פְּסוּקָה אִיבְרָא רֵאִיתִי בְּכַנְסַת
הַגְּדוּל' לֹא"ח סי' ש"ל שְׂמֵתָמִיהָ ג"כ עַל תְּשׁוּבַת הַגְּאוּנִים וְכַתְּבַּ לְתַרְצֵי וַי"ל וְאוּלַי נִדּוֹן
הַגְּאוּנִים וַי"ל שְׂאִינִי שְׁהוֹלֵד הִיָּה מְפָרְס שְׁזָה סִימָן שְׁכָבָר הִיָּה גּוֹסַס וְדוּחַק וְצ"ע עַכ"ל
הִנֵּה בְּעַל כְּנֻסַת הַגְּדוּלָה נִיְצַל מִן הַדָּוָב וּפָגַע בּוֹ אֲרִי דְּמִשְׁמַע מְדַבְּרִיו דְּלִכְף לֹא מְחַלְלִינוּ
שְׂבֵת לְפִי שְׁהִיָּה גּוֹסַס וּפְשוּט הוּא בְּעֵינָיו שְׂלֵא מְחַלְלִינוּ שְׂבֵת אַגּוֹסַס וַי"ל דְּטַעְמוֹ דְּרוּב
גּוֹסְסִין לְמִיתָה וּבְאַמַּת לַע"ד הַדִּין בְּרוּר לְהִפְךָ דְּהָא גּוֹסַס הָרִי הוּא כְּחַי לְכָל דְּבָר אִף
לְאַחַר שְׂלִישֵׁת יָמִים אֶמְרִינוּ דְּוִדָּי כְּבָר מֵת כְּדַאיָתָא בִּי"ד ס' ש"ל ט סעי' ב' וְזָה נִתְעַלַּם
לְבַעַל תְּשׁוּבַת חַיִּים יָאִיר בְּסִי ר"א ע"ש וְדוּק) וְאִף שְׂאִין לְמִידִין מִן הַפְּלָלוֹת וְכ"ש בְּמִקּוּם
שְׂלֵא נֶאֱמַר בּוֹ חוּץ מ"מ וְדַאי דְּבִפְקוּחַ נֶפֶשׁ חַיִּישֵׁינוּ לְחַיִּי הַשְּׁעָה וּסְפַק נֶפְשׁוֹת אִפִּי כְּמָה
סְפִיקוֹ לְהַקְלֵי וְרֵאשֵׁי בְּרוּרָה לְזָה מְהָא דְּאִיתִי בְּיוֹמָא דִּף פ"ה ע"א מְצָאוּ חַי פְּשִׁיטָא לֹא
צְרִיכָא דְּאַפִּי לְחַיִּי שְׁעָה הָרִי דְּאַפִּילוּ הִיכָא דְּוִדָּי מֵת אִפִּי"ה חוֹשְׁשִׁין בְּפְקוּחַ נֶפֶשׁ לְחַיִּי
שְׁעָה אַע"ג דְּבִשְׂאָר דְּבָרִים אִין חוֹשְׁשִׁין לְחַיִּי שְׁעָה וְכַדַּאיָתָא בְּפ' אִין מְעַמִּידִין דִּף ד"ו
ע"ב וְע"ש בְּתוֹסְפוֹת ד"ה לְחַיִּי שְׁעָה וְאִין מְקוּם לְבַעַל דִּין לְחַלְקֵי וְלוֹמַר דְּגוֹסַס שְׂאִינִי
דְּכָבָר הַתְּחִיל בּוֹ קֶצֶת סִימָנִי מִיַּתָּה וְרוּב גּוֹסְסִין לְמִיתָה דְּאִין כָּאֵן חַיִּי שְׁעָה ג"כ כִּינּוּ שְׂיֵשׁ
בּוֹ סִימָנִי מוֹת זָה אִינוּ חֲדָא דְּהָא לְהִדְיָא כְּתָב הָאוּ"ה כָּלָל נ"ט דִּין ל"ח וַי"ל כְּתָב בְּסִמָּ"ג
וְסִמָּ"ק מְצָאוּהוּ חַי אַע"פ שְׁנַתְרוּצֵץ מוּחוּ וְאִינוּ יָכוֹל לְחַיּוֹת כִּי אִם מְעַט מְפַקְחִין עָלָיו
וּמוֹצִיאִין אוֹתוֹ לְחַיִּי שְׁעָה כְּדַאֲמַר בְּמִסְכַּת שְׂמַחוֹת הַמְּעַצִּים עֵינָיו הָרִי זָה שׁוֹפָה דְּמִים
עַכ"ל וְהֵתָם רִישׁ מִסְכַּת שְׂמַחוֹת נִשְׁנָה מְשֻׁנָּה זֹו אַגּוֹסַס הָרִי דְּמִדְּמָה גּוֹסַס כְּהָא דְּחוֹשְׁשִׁין
לְחַיִּי שְׁעָה וְכ"כ הַתּוֹסֵף לְהִדְיָא בְּנִדְּהָ דִּף מ"ד ע"ב ד"ה אִיהוּ וְכו' דְּרוּב גּוֹסְסִין לְמִיתָה
וּמְחַלְלִין עָלָיו אֵת הַשְּׂבֵת כְּדַאֲמַרִּינוּ פ' בְּתָרָא דִּיוֹמִי דְּאִין הוֹלְכִין בְּפְקוּחַ נֶפֶשׁ אַחַר הָרוּב
עַכ"ל בְּרַם רֵאִיתִי בְּתְּשׁוּבַת בֵּית יַעֲקֹב ס' נ"ט שְׁפִסְק לְהִפְכָּה דְּאִין מְחַלְלִין אֵת הַשְּׂבֵת עַל
הַגּוֹסַס שְׂלֵא כְּדַעַת הַתּוֹ וְכַתְּבַּ שְׂדִבְרֵי הַתּוֹסְפוֹת צְרִיכִין בְּיָאוּר דְּהָא מְסִיק הֵתָם בְּש"ס
דִּיוֹמָא דְּפִירְשׁוּ לְחַצְרָא אַחֲרַת אִין מְפַקְחִין דְּאִזְלִינוּ בְּתַר רוּב וְכ"פ הַרְמַב"ם וְהַטּוֹר ס' ס'
שך"ט סעי' ב' ע"ש דְּבָרֵינוּ בְּאוּרְךָ וְלַע"ד עֵינְקֵר כְּדַעַת הַתּוֹסֵף וּמָה שְׂדַחָה דְּבָרֵינוּ הַתּוֹ
מְהֵאִי סוּגְיָא דִּיוֹמָא אִין זֹו סְתִירָה דְּמ"מ מְצִינוּ דְּאִין הוֹלְכִין בְּפְקוּחַ נֶפֶשׁ אַחַר הָרוּב כְּמוֹ
בְּשֵׁא דְּבָרֵינוּ דְּהָרִי בְּשְׂאָר דְּבָרֵינוּ כְּשִׁפְרִישׁ א' מְהֵם אִזְלִינוּ בְּתַר רוּב וּבְפְקוּחַ נֶפֶשׁ לֹא
אִזְלִינוּ בְּתַר רוּבָא אֵלָא כְּשִׁפְרִישׁוֹ כְּנֹלָם א"כ אִף דְּבִשְׂאָר דְּבָרֵינוּ אֶמְרִינוּ רוּב גּוֹסְסִין לְמִיתָה
מ"מ אִין הוֹלְכִין בְּזָה לְהַחְמִיר בְּפְקוּחַ נֶפֶשׁ וּמָה"ט אִזְלִינוּ לְהַקְלֵי בְּפְקוּחַ נֶפֶשׁ אֶפְיָלוּ בְּכְמָה
סְפִיקוֹת וּסְפַק סְפִיקָא וּבְכָל אִיסוּרֵי אִזְלִינוּ בְּסְפַק סְפִיקָא לְהַקְלֵי מְשׁוּם דְּעַדִּיף מְרוּבָא

דְּהִיתָרָא וּכְמ"ש הַאוּ"ה פִּלְל ר"ו סוּף דִּין ד' ע"ש אֶלָּא וְדַאי דַּאִין הוֹלְכִין בְּפִקּוּם נָפֶשׁ
אֲחֵר הָרֹב כְּמוֹ בְּשֵׁא' אִיסוּרִים וּמַה"ט פֶּתַב רַש"י דְּבִיּוֹלָד' שְׁמַת' מְקַרְעִין אֶת פְּרִיָסָה מְשׁוּם
דְּזִמְנֹן דְּמִקְרִי דְּהִיא מִיִּתָּא בְּרִישׁ' וְאִין הוֹלְכִין אֲחֵר הָרֹב וּכ"כ הֶרֶם"א בְּתִשׁוּבָה ס' מ"ו
אֵע"ג דְּבִפְרָשׁוֹ פְּנֹלֶן הוֹלְכִין אֲחֵר הָרֹב מ"מ אִין לְדַמּוֹת גְּזִירוֹת חֲכָמִי זֹו לְזוֹ וְעוֹד דְּאַף
אִי נִימָא דַּאִין הוֹלְכִין בְּתֵר רַבָּא מ"מ חֲזִינְשִׁינֵן לְחַיִּי שְׁעָה וּבְנִדְאִי נְעֵלָם מְמַנּוּ דְּבָרִי
הַפּוֹסְקִים וְהַאוּ"ה שְׁפַתְבְּתִי לְעִיל: וְכַה"ג מְבַנְאָר בְּש"ס דְּשְׁבוּעוֹת דָּף ל"ג ע"א מַהוּ דְּתִימָא
רֹב גּוֹסְסִין לְמִיתָה קַמ"ל הַשְׁתָּא מִיָּהָא לֹא שְׂכִיב: וּמ"ש שְׁם הַבֵּית יַעֲקֹב עוֹד וְנ"ל דְּאַסוּר
לְעַפְב יִצִּיאַת נָפֶשׁ אַף שְׂבָקִי לְעֵשׂוֹת רַפּוּאָה לְחַיִּי שְׁעָה עַכ"ל דְּבָרִיו אֵינָם מוּבָנִים דְּנִדְאִי
לְעַפְב יִצִּיאַת נָפֶשׁ לְעֵשׂוֹת מִי שְׂאִינוּ בְּקִי בְּרַפּוּאָה אָסוּר לְעֵשׂוֹת אָבֵל מִי שְׂבָקִי בְּרַפּוּאָה
לְמַנּוּע מְמַנּוּ הַגְּסִיסָה לְפִי שְׁעָה (אוּ לְמַנּוּע מְמַנּוּ הַגְּרָם מִיתָה פְּגוֹן לְפַקֵּחַ עֲלִיו אֶת הַגֵּל
לְחַיִּי שְׁעָה וְדַאי דְּמִתָּר לְחַלֵּל עֲלִיו אֶת הַשְּׁבַת כְּדַאִיתָא בְּסוּף יוֹמָא) פְּשִׁיטָא דְּמִתָּר
לְעֵשׂוֹתוֹ וְכְדַאִיתָא בַּפ"ק דַּע"ז דָּף י"ב ע"ב הַאי מֵאֵן דְּבַלַּע זִיבּוּרָא מְחִי' לֹא חֲזִי מִיָּהוּ
לִישְׁקִיָּהוּ רַבִּיעֵתָא דְּחַלָּא שְׁמֹזַג אֶפְשָׁר דְּחֲזִי פּוֹרְתָא עַד דְּמִפְקִיד אֲבִיתָהּ ע"כ וַא"כ פִּינּוֹן
דְּמִתָּר לְעֵשׂוֹתוֹ וְדַאי מְחַלְלִין שְׁבַת מְשׁוּם פִּקּוּם נָפֶשׁ לְחַיִּי שְׁעָה וְהוּא בְּרוּר: וּמַעֲתָה אִי
אֶפְשָׁר לִישְׁב דְּבָרִי תְּשׁוּבַת הַגְּאוּנִים כְּדַעַת בַּעַל כְּנֶסֶת הַגְּדוּלָּה וְאִין לְדַחֲוֹק וְלוֹמַר כְּדַעַת
בַּעַל כְּנֶסֶת הַגְּדוּלָּה לְחַלֵּק וְלוֹמַר דַּאִף בְּשַׁאָר גּוֹסְסִין מְחַלְלִין עֲלֵיהֶם שְׁבַת מ"מ בְּנֹלָד זֶה
שְׂאִנִּי דְּלֹא הָיָה לֵה מַעוֹלָם חֲזַקַת חַיּוֹת וְכַה"ג מְחַלֵּק הַש"ס שְׁם בְּעִירוּכִין יַע"ש זֶה אִינוּ
פִּינּוֹן שְׁהִי מְפָרְכֶס בַּה אַף דְּהֵנִי כְּנֹב הֶלְטָאָה מ"מ הֵרִי חֲזַקַת חַיּוֹתָא לְפִנְיֵנוּ וּק"ל אַף כְּדִי
שְׁלֹא לְהַשְׁוֹת דְּבָרִי הַגְּאוּנִים לְטוּעָה נְגַד סוּגְיָא דְּש"ס וְהַלְכָה פְּסוּקָה צ"ל כְּדַעַת הַגְּאוּנִים
ג"כ כְּדַעַת אוּ"ה שְׁפַתְבְּתִי מְשׁוּם דַּאִין אָנוּ בְּקִיאִין לְהַפִּיר מִיתַת הָאָם וּכְמוֹ שְׁהַחֲמִיר רַמ"א
בַּה"ג: וְזַכִּינוּ לְדִין בְּנִדּוֹן שְׁלַפְנִינוּ דַּאִין לְסַפֵּק כָּלל בְּמִיתַת הָאָם שְׁמַתָּה בְּנִדְאִי בְּפִסְק
רֵאשִׁי פְּשׁוּט שְׁיָפָה עֲשָׂה זֶה הַמְּחַתָּף שְׁחַלֵּל הַשְּׁבַת כְּדִי לְהַצִּיל אֶת הַנֶּלֶד: וּמַה שְׁשָׂאֵל
הַשְּׁאוּאֵל אִי צָרִיף כְּפָרָה אִין זֹו צָרִיף לְפָנִים פִּינּוֹן שְׁהוּא עֲשָׂה כֵּן כְּדִי לְהַצִּיל אֵע"פ שְׁלֹא
הַצִּיל מַה בְּכַף פִּינּוֹן דְּכּוֹנְנָתוֹ לְשָׁמַיִם וְאִיָּהוּ דִּידָן' עֵבִיד וְאֵם אֶתָּה מְצָרִיכוּ כְּפַר' נְמַצָּא אֶתָּה
מְכַשִּׁילוֹ לְעַתִּיד לְבֹא בְּפִקּוּם נָפֶשׁ וְאֵף שְׁהַדְּבָר זֹו אִין צָרִיף רְאִיָּה מ"מ לֹא אֲמַנְע מְלַהֲבִיא
רְאִיָּה בְּרוּרָה לְדְבָר מַהָא דַּאִיתָא בְּמִנְחוֹת פ' ר' יִשְׁמַעֲאֵל דָּף ס"ד אֲמַדּוּהוּ הַרּוּפְאִי' שְׁצָרִיף
לְגְרוּגְרַת א' וְרַצוּ י' בְּנֵי אָדָם וְהִבִּיאוּ לוֹ י' גְרוּגְרַת בְּבַת א' פְּטוּרִין וְאַפְל' בְּזָה אֲחֵר זֶה
וְאַפְל' קָדָם וְהִבְרִיא בְּרֵאשׁוֹנָה וּפְרַש"י מְשׁוּם דְּהַזְרִיז לְחוֹלָה ה"ז מְשׁוּבָח הֵרִי הַלְכָה
פְּסוּקָה וְעֵרוּכָה דְּכָל כַּה"ג פְּטוּר וּמִתָּר לְכַתְּחֵלָה וְכֵן הֶרֶם"ם וְהַטוּר ס' שַׁד"ח לְכֵן
הַמְּחַתָּף זֶה זְכוּר לְטוֹב שְׁעֲשָׂה כְּהַלְכָה זְרִיז וְנִשְׁכָּר שְׁכָרוּ לְרַב טוֹב הַצָּפוֹן כְּנ"ל ה"ק יַעֲקֹב:
שְׁאֵלָה יָד בְּדְבָר שְׁהִלְכוּ שְׁנֵי יְהוּדִים בַּע"ש וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִלְכוּ יַחַד וּבָאוּ עֲלֵיהֶם שׁוֹדְדִים
וְהִרְגוּ א' מֵהֶם וְזָרְקוּ לְתוֹף הַמַּיִם וְאַחַד מֵהֶם נִמְלַט נְגוּעַ וּמְנֹכָה מִכָּל צַד וּבְדָרָף נִחַלֵּשׁ
מְאוּד וְהִבִּיאוּ אוֹתוֹ לְתוֹף הָעֵיר בְּיוֹם הַשְּׁבַת קוֹדֵשׁ וְנִסְתַּפֵּן מְאוּד עַד שְׁקָרוּב לְמוֹת אִי
מִתָּר לְב"ד לְהַזְדַּקֵּק אֶצְלוֹ בְּיוֹם הַשְּׁבַת לְשִׁמּוֹעַ מִמִּיתַת הַשְּׁנִי שְׁנֵהֲרַג וְנִזְרַק לְתוֹף הַמַּיִם
כְּדִי שְׁלֹא לִישְׁב אִשְׁתּוֹ עֲגוּנָה אוּ צָרִיכִין לְהַמְתִּין עַד מוּצָאֵי שְׁבַת: תְּשׁוּבָה גְרָסִי' בְּבִיצָה
דָּף ל"ו ע"ב וְאֵלוּ הֵן מְשׁוּם רְשׁוּת לֹא דְנִין וְלֹא מְקַדְשִׁין וְכּו' וּמְקַשָּׁה הַש"ס וְלֹא דְנִין וְהֵא
מְצוּה קַעֲבִיד לֹא צָרִיכָא דַּאִיכָּא דַּעֲדִיף מִינֵי' וְלֹא מְקַדְשִׁין וְהֵא מְצוּה קַעֲבִיד לֹא צָרִיכָא
דַּאִית לִי אִשָּׁה וּבְנִי וְהֵנָּה בְּנִדְאִי לְפִי פִי' ר"ת וְהֶרֶם"ם בְּפִי הַמְּשַׁנְיּוֹת שְׁם וְהַגַּה"ת אֶשְׁרִי

מא"ז פ"ד דסנהדרין דכל היכא דמצוה קעביד מותר לדון ולקדוש ולא דנין היכא דאיכא דעדיף מיני' אבל היכא דליכא דעדיף מיני' מותר לדון ומבואר בר"פ ראוהו ב"ד דקבלת עדות פתח' דין הוא וא"כ לדעתיהו ודאי דמותר לקבל עדות כזו (ובפרט בעדות עגונה דדעת הרבה פוסקים דאין צריף ב"ד לקבלת עדו' לענין עגונה ועיין בש"ע סי' י"ז וחקלקת מחוקק שם בתשוב' ס"ח ע"ש וע"ש בב"י שמואל אף דעת רש"י ושאר גדולי פוסקים דאע"ג דליכא דעדיף מיני' והוא במקום מצוה אפ"ה אין דנין ואין מקדשין בשבת וא"כ ה"ה לענין קבלת עדות אכן הרב בהג"ה ש"ע בא"ח סי' של"ט סעי' ד' בהג"ה ובתשובת רמ"א סי' קד"ה דסומכין על דעת ר"ת בשעת הדחק ומותר לקדש בשבת וכיון דהני תרתי גבי הדדי תניין בהאי מתניתין מהדדי ילפי מכ"ש שאין לה שעת הדחק גדול מזה כי הרבה חפשו חכמים לתקנת עגונת ודאי דמותר לקבל העדו' בשבת ואין להמתין עד מוצאי שבת פיון שהו' מסוכן למות ומה"ט מבואר בש"ס דיבמו' דף קד"ב ע"א מעשה באח' שעמד על ראש החר ואמר איש פלוני בן פלוני מת הלכו ולא מצאו שם אדם והשיאו את אשתו וכו' ומקשה הש"ס ודלמא צרה הוא תנא דבי ר' ישמעאל בשעת הספנה כותבין ונותנין אע"פ שאין מכירין ופרש"י והכא נמי כשעת הספנה דמיא שאם לא תאמין לזה לא תמצא אחר ותשב עגונה ע"כ וא"כ גם בנדון דידן אי נמתין עד מוצאי שבת אולי ימות ולא תמצא אחר ותשב עגונה ובש"ס דר"ה פ"א דף ר"א מבואר שמשחללין את השבת על העדים בקידוש חדש משום תקנת המועדי אף פאן משום תקנת עגונה יש להתיר אף דיש לחלק דהתם יליף מקרא כדאייתא שם מ"מ התם באיסור חלויל דאוריית' קאמר להכי אצטריף קרא משא"כ הו' דאין דנין הוא רק גזירה נחששא דרבנן שמה יכתוב על כן במקום דחק גדול כזה ומצוה ודאי דהתירו כמו שכתבנו ומ"מ נראה לכאורה שלא ישובו במקום קבוע למושב הדיינים לקבל עדות כזו וכדאייתא בסנהדרין פ' הנחנקין דף פ"ח ע"ב באין ללשכת הגזית ובשבתות וי"ט יושבין בחיל ופרש"י הטעם לחד לשנא שלא יהא נראין פיושבין בדין שבלשכת הגזית היו דנין וזה עיקר ע"כ ומסוגיא זו כתב המ"א בא"ח סי' של"ט ס"ק ג' וז"ל ונ"ל דמה"ט אסור לקבוע מקום לחליצה בשבת ועיין בא"ע בפ"י סדר חליצה סעי' ז' שדדחק בדבר עכ"ל ול"נ דאי משום הו' לא אריא דהתם קאי על סנהדרין שדנין דיני נפשות שאסור משום עינוי דין וכדאייתא בסנהדרין דף ל"ה ע"א על כן גזרינן שלא יהא נרא' כדנין בשבת משא"כ לדין שדנין רק דיני ממונות ואין חשש רק גזירה בעלמא שמה יכתוב לא גזרינן כולי האי שלא ישיבו במקום הקבוע למושב ב"ד ואין לפקפק בגזירה חדשה זו והאומר מתיר ואם יאמר האומר למה נצריך לקבל העדות בב"ד הלא משיאן ע"פ עד מפי עד וא"כ יוכל לשמוע אהד ממנו עדות בשבת זה אינו דיותר טוב לכתחלה לשמוע הב"ד עצמו ממנו כי בקל יוכלו לבא לידי ביטול עדותו אם שמע ממנו ע"י עד משא"כ כשמוע הב"ד עצמו יזקדקו בדבר פדי שיהא בעדותו פדאי להתירה וגדולה מזו כתב הרא"ש ריש פ"ק דכתובת והובא בטא"ח סי' ס"ד וז"ל ומה שנהגו האינדנא לכנס בששי היינו משום דאף בכל שבווע אין לנו בתי דינים קבועים ומי שיש לו עסק מכניף שלשה ומסדר טענותיו בפניהם וזה יכול לעשות אפי' בשבת עכ"ל וכן משמעות ה"ן ואף שהש"ג פ' זה בורר חולק פבר השיג עליו הכ"ג בח"מ סי' ה' בהגהותיו לטור אות א' ובנדון כזה לית מאן דחולק לכן נ"ל פשוט דהיתר פשוט הוא לקבל עדותו ואל יתעצלו בדב' כמו שאין להתעצל בפקוח נפש ומהני

טעמי שפתי הוריתי ג"כ באחד שהיה רוצה לברוח ולעגן את אשתו לחבשו ביו' השבת
ארץ שלא נעל ממנו מ"ש הב"י בא"ח ס"ס רס"ג ונ"ל שאלה לרב שרירא גאון מי שעבר
עבירה בשבת או בחול ולא נזכר אלא בשבת ומתיראין שלא יברח למוצאי שבת יכניסו
לבית הסוהר או ילקוהו בשב' והשיב אין מלקין ואין מכניסין לבית הסוהר ב"ט וכ"ש
בשבת דהני מילי דינא אינן ואין דנין ב"ט ושבת ואם ברח אין עלינו פלום עכ"ל והובא
ג"כ בש"ע סי' של"ט סעי' ד' לפסק הלכה מ"מ כיון שפבר פתתי דמשום עגונא מותר
לדון בשבת היכי דהוי פשעת הספנה וזו ג"כ פשעת הספנה דמיא מלבד שעיקר תשובה
זו דרב שרירא לא בריר' כל כף דארץ שאין עונשין שום עונש בשב' וי"ט מדאוריית'
וכמ"ש הרמ"ב פכ"ד מה' שבת ע"ש ובתשו' אמונת שמואל סי"ד מ"מ הא מצוינו להדי'
בקרא פ' שלח לה ויקריבו אותו המוצאים אותו מקושש עצים ויניחו אותו במשמר
ונרשינו בגמרא דסנהדרין דף מ"א המוצאים אותו מקושש שהתרו בו ועדיין הוא
מקושש משמע פשטא דקרא שהניחו אותו מיד במשמר אף ביום השבת כיון שעכ"פ אין
עונשין אותו רק לחבשו ולענשו אחר השבת ומה שפתי דהוי דינא ואין דנין ב"ט ושבת
הא עיקר דינא דאסור בשבת וי"ט הוא רק גזירת חכמים שפא יכתוב פסק דין וזה אפשר
לא שיני' בחבישה בעלמא עד שיצא דינו אחר שבת וכן ראיתי שהארי' מחותני
המפורסם מהר"ר דוד אפנהיים בתשובה בספרו נשאל דוד יע"ד אף מי ימלא לבו לחלוק
על דברי הגאון בלי פאיה ברוחה ואין משיבין את הארי וכו' אף במקום צורך פי האי
נדאי אף הגאון מוד' פנ"ל ה"ק יעקב: שאלה טו נסתפקנו על הש"ס ושאר ספרים
הנדפסין על ידי אחרים אי יש להצילן מפני הדליקה או לא: תשובה גרסינו בגיטין דף
מ"ה ספר תורה שכתבו מין ישורף כתב אחרים יגזו נמצא בידי אחרים אמרי ליה יגזו
ואמרי ליה קורין בו ופרש"י וא"ל קורין בו דספק ספיקה הוא שפא ישראל כתבו ואם
תמצא לומר הוא כתבו שפא למפור לישראל כתבו ע"כ משמע ומבואר להדיא מפרשי'
דאם כתבו למפור לישראל הוא קדוש פקדושת ס"ת וקורין בו והתוספ' כתבו בד"ה א"ל
על פרשי' שפי' דשפא למפור לישראל כתבו ואין נראה דרב נחמן קאמ' כתבו נכרי יגזו
היננו אפי' כתבו למפור לישראל דלקמן מפרש משום כל שאינו בקשירה אינו בכתיבה
עכ"ל והב"י בי"ד בס"י רפ"א כתב ונ"ל ולי נרא' דגם דברי רשי' אפש' לפרש בענין
שגם הוא יפסל עכ"ל ודברי הב"י אינם מובנים לי דהלא אי אפשר לפרש פלל דעת רשי'
בדבור זה שלא פהבנת התוספ' שם דכיון דמתיר מטעם ספיקא וצ"ע וגם כל האחרונים
לא הרגישו בזה מ"מ הסכמות רוב הראשונים ואחרונים כדעת התוספ' ואית' בש"ס ריש
פ' כל כתבי דכל כתבי הקודש מצילין מפני הדליקה ואותן שלא ניתנו לכתוב אין מצילין
ואפ"ה גניזה בעי דס"ל פרב הונא דאמר הכי וכ"כ הראש וזה דעת הטור בא"ח ס"י
של"ד שכתב וטעונין גניזה ובחנם טרח הב"י שם בזה ע"ש הפוסקים דהאידיןא כל
הספרי' של תורה שבעל פה אפי' ספרי דאגדתא לפי שהותר לכתוב בזמנינו משום עת
לעשות לה' הפרו תורתיה ניתנו לקרות בהם קרינו ומצילין מפני הדליקה וכמבואר בא"ח
סי' של"ד יע"ש: ומבואר שם בש"ס ופוסקים דספרים שכתבו מינים אין מצילין מפני
הדליק' משמע דס"ת שכתבו אחרים מצילין מפני הדליקה וכל זה בס"ת אבל בתור'
שבע"פ אפשר דאפי' כתבו מינ' מצילין מפני הדליק' כיון דבלא"ה תורה שבעל פה לא
ניתן לכתוב רק משום עת לעשות לה' הפרו תורתיה חל עליו קדושה קצת ומצילין אותן

מפני הדליקה א"כ גם בכתבו מינים ג"כ איכא האי טעמא דעת לעשות לה' הפרו תורתך פינן שהוא בכתב שיכולין אנו לקרות בו ועוד יש לחלק דדוקא ספרי תנ"ך דכתיב וכתבתם ובעינן פתיבה לשמה משא"כ בתורה שבע"פ שהם אינם מאמינים פלל בו וע"פ הרוב פותבין רק לישראל ללמוד בו ולפעמים ללמוד בו הם עצמם מצילין אותן מפני הדליקה וכ"ש ספרים הנדפסים אע"ג דדפוס פתיבה מעליא היא לענין קדושת ספרים כהסכמות האחרונים כמ"ש המשאת בנ"מין סי' צ"ט והט"ז בי"ד ס"ס רע"א מ"מ פינן שהספרים נדפסין למפור לישראל אפ"ש דגם התוספות פ' כל פתבי דכתבו לגבי ס"ת אפי' פתבו למפור לישראל אין מצילין היינו משום דכתיב וכתבתם וגם אפ"ש לגזור שמה יכתוב שלא לשם ישראל משא"כ בדפוס שנדפס למפור לכל הפא ליקח ליפא למגזר וכ"ש בשאר ספרים: ובשליטי גבורים פ' כל פתבי כתב וזיל יש לשאול על ספרים שילנו שפתובים בלשונם אם טעונו גניזה אפי' בחול ואם יש לחוש לאזפרותיהו שלא ליטבע בהם לשקר ושלא למחוק אותם וטוב להחמיר עכ"ל ודוקא פשפתוב בלשונם מסתפק ומטעם דלא הני עת לעשות לה' הפרו תורתך וכמ"ש המ"א בסי' של"ד ס"ק י"ז ע"ש וכן נ"ל מוכח מתשובת רמ"א סי' ט' ויוד עבור המדפיסין שהדפיסו ספרי המיימוני אם לא הנה משגיגי גבול של הגאון מהר"מ פדוואה הנה חושב להם לזכות שהרביצו תורה בישראל ולולי זאת הנה כבר נשתפחו התורה מישראל וכדאימא שם בסוף התשובה יע"ש לכן נ"ל דיש להם פל דין קדושת ספרים פאלו נדפסו ע"י ישראל ודלא כדמשמע בתשובה ה"ל קטנות סי' ט"ו שיש לחשוש אפי' ללמוד בהם ע"ש שבונו הרב בהג"ה ג"כ מפקפק עליו קצת וכן"ל פשוט ה"ק יעקב: שאלה טז אחד מפרנסים וקציני ארץ יש אחד מקרוביו ומינדעיו רוצה למסור לאיזה יחידי סגולה ולהפסיד להם מאד וכבר התחיל קצת ברשעתו ואין תקנה ורפואה למכתם אם לא שהפרנס בעצמו יבא לשם ויזכח על פניו אולי יתבייש מפניו לעשות כזאת וצריף הדבר לעשות במהירות ולא בעצלתיים פדי שלא יהא פצועק על מה שעבר ושאל הקצין להמורה אי מותר לחלל שבת לילך חוץ לתחום בשבת והתיר לו המורה שהוא פדי להציל האיש שלא יהנה מסור מפורסם והצלה מצויה ליחידי סגולה אי טב הורה או לא: תשובה הנה לא ידעתי על מה סמך המורה שהורה להקל באיסור שבת החמור אי משום הצלה עצויה ליחידי סגולה א"צ לפנים ומבואר בכמה סוגיות בש"ס ובטור ובש"ע בא"ח סי' שך"ט דלכל פקוח נפש מחללין שבת אבל בשביל עסקי ממון אין מחללין שבת ולפי לשון השואל משמע שאין פאן חשש רק הפסד ממון ומי ירום ראשו להקל: ואם דעת המורה הנה להקל פדי להציל האיש שלא יהנה מסור ואומרים לאדם חטא פדי שיזכה חבירו: הנה זה מחלוקת ישנה בין גדולי ראשונים והובא בב"י בא"ח סי' ש"ו בשם תשובת הרשב"א שדעתו נוטה שאין דוחין שבת על הצלה מעבירות ואפי' איסורא זוטא לא שרינו פדי להציל חבירו מאיסורא רבה כדמוכח פ"ק דשבת ע"ש באורף אלא שהב"י הכריע מכח דברי התו' פ"ק דשבת דהיכא שלא פשע מתירין למעבד איסורא זוטא פי היכי דלא למעבד איסורא רבה משא"כ היכא דפשע בעצמו לא אמרינו חטא פדי שיזכ' חבירו וכ"פ בש"ע שם סימן ש"ו פדעת התוספת דאם אנסו שמומך לחלל השבת אף רמ"א כתב שם בסי' ש"ו עיין בסי' שך"ח ושם כתב פדעת הרשב"א שאין להקל יע"ש וכבר טרחו אחרונים להשוות הדעות ומדברי פולם (זולת הב"ח שמחלק להקפד ודבריו דחויים כמ"ש המ"א בסי' ש"ו)

גלמד דהיכא דפושע בעצמו למאנס בטוב ולבחור ברע דאין להקל ולזלזל באיסור שבת אפי' באיסור זוטא וא"כ אף אי נימא דבגדון דידן להרחיק את חבירו שלא יהא בכלל מסור נמי כהצילו שלא יחליף דתו פיון שהוא נכלל בכלל אותן המורידין ולא מעלין מ"מ אין אומרינן בכה"ג חטא פדי שיזקה חבירו פיון שהוא פושע בעצמו כמו שפשוט לדעת הרשב"א והתוספ' והוא מוכח להדיא מסוגיא דש"ס דשבת פ"ק יע"ש וכן הסכמת האחרונים ועיין תשובת ב"י הל' פתובות סי' ב' ומשפטי שמואל סי' ק"ך ואולי דעת המורה שהורה פה לפי שראה פן בתשובת נחלת שבועה סי' פ"ג שפדד במדה גדושה להכריע נגד דעת הרשב"א והתוספת והש"ע בלי ראי' מספק' רק מסכרת הפרס מטעם מוטב שיחלל שבת אחת ואל יחלל שבתות הרבה כמו גבי חולה.

ואין לומר משום דהחולה לא פשע זה אינו דאין מיתה בלא חטא ואין לומר דמיתה שאני א"כ כ"ש להציל נפשו מני שחת ממיתה נצחית לא כ"ש ע"כ תנכן דבריו שם כל מה שפכת בזה ממילא מןפרכים דמ"ש אין מיתה בלא חטא אין חטא אלא שוגג ופושע שאני דאיהו דאפסיד נפשו גם מ"ש כ"ש להציל נפשו מני שחת גם זה אינו דאע"ג דאמרין גדול המחטיא יותר מן ההורגו מ"מ הרי בעבירות החמורות אמרינן שיעבור ואל יהרג פי פתיב וחי בהם ולא שימות בהם: וזה שמאבד עצמו לדעת בעולם הבא ודאי לא אמרינן חטא פדי שיזקה חבירו כי הוא פושע בעצמו שפחר במות ולא בחיים וכל אדם יש שני דרכים לפניו ובחרת בחיים רק דהמחטיא עונשו גדול.

וע"פ זו יש להציל גם הלבוש בהל' חנופה סי' תר"ע מקושית הט"ז שם ס"ק ב' יע"ש לכן נראה לי שהמורה שהורה להקל עליו יקרא כמו שקרא ר"ת שהמורה יורה פון סורר ומורה ועלינו רוח הבורא יצרה כ"ד ה"ק יעקב: שאלה יז מי שנוולד לו פון בכור בליל י"ד בניסן אם האב חייב מיד להתענות ביום מחר בערב פסח בשבילו או אינו מחוייב להתענות פיון שלא נולד קודם שנקנס י"ד זאת ועוד אחרת ערב פסח שחל להיות בערב שבת ושכח ליטול צפרניו קודם תצות אי מותר ליטולן שרגיל ליטול אותן בכל ערב שבת: תשובה הנה לכאורה הנה נראה דאין להתענות כל שלא נולד קודם שנקנס ליל י"ד וראיה לדבר מהא דאיתא בפ"ג דחלה משנה ג' י"ד הקדישה עד שלא גלגלה וגלגלה הגזבר ואח"כ פדאתה פטורה שבשע' חובת' היתה פטורה פיוצא וכו' הרי פיון שבשעת חובתה פטורה תו לא מחייבין וא"כ ה"ה באבי הבן זה שהי' פטור בשעת חובת' שהוא מזמן מנח' ולמעל' וכ"כ הלבוש סי' תקס"ב סעי' ה' וז"ל ומ"מ התענית מתחיל מתחלת לילה שאל"כ לא הנה נאסר לאכול ולשתות כל הלילה אע"פ שגמר וסלק וישן ע"ש דבריו באורף אף שאין דבריו מוכרחים כ"כ בזה דאדרבה דהא אם לא ישן מותר לאכול כל הלילה ואף בינן שינת קבע אם התנה מהני תנאי פדאית' בסי' תקס"ד מ"מ הכנסת יום התענית הוא מבערב בשעה שנקנס י"ד וכיון שאז הנה פטור תו לא מחייבין ליה להתענות אכן אפשר לחלק ולומר דדוקא התם לענין חלה ומעשר שבשעת חובתה היתה פטורה פיון שהיתה של הקדש תו לא מחייבין ליה משא"כ פאן לא הנה פטור אלא לפי שעדיין לא נולד ולא הנה בעולם ולא נקרא עליו שם פטור עכשיו שנוולד נולד הוא וחובתו עמו וכיון שמתענית זו הוא שמתענין זכר לכם שניצולו ממפת בכורות ובנדאי ונדן פן יומו אפילו שעה אחת הוי בכור לנחלה נוחל ומנחיל פדאית' בט"ח ריש הל' נחלות ס"י רע"ז וכן הוא בגדה דף מ"ד במתני' וגם ההורגו חייב וקאמר שם בגמרא וההורגו

חייב דכתיב כי יפה כל נפש מכל מקום וא"כ במפות בכורים דכתיב בכמה וכמה מקראות ומת כל בכור דארף הקטנים פאלו הופו וגדול' מצינו במדר' שאפ' אם הנה צר אקוונן ש'לו הנה נדקת וננישתת' וכ"ש ו'לד בן קנימא אכן חילו' ידענו' בס' העיבו' בין נולד קוד' חצו' ליל' לנגל' אח' חצו' ד'ונקא נולד קוד' חצות הליל' שהי' תוף ג'ונר' ויהי ב'חצי הליל' וה' הפה כל בכו' נאנן מתענין בי"ד פאלו בו ביום הנה המפה אע"פ ש'נעש' בו ע"כ על אביו להתענו' זכר לגס ש'נצולו בכורי ישראל משא"כ ב'נול' אחר חצו' הלילה דנדאי על אלו לא הית' חל הגזרה אף בבכורי מצרים וכן מסתבר דלא הנה בכלל ההתראה לנולד אחר השלמת המפה וקצת ראיה לזה מה דאית' ריש אבל רבתי ויהי ב'חצי הלילה וה' הפה כל בכור בארץ מצרים וגו' וכתוב כי לי כל בכור ביו' הפותו כל בכור אמר ר"י אע"פ שהפה אותם מפת מנות מחצי הליל' הנה נפשמ מפרפרת בהם עד הבקר ע"כ ואם אית' אמאי לא משני דתרוניהו הנה מפת מנות ממש והא דכתיב ביום הפותי כל בכור אותם שנולדו אחר חצי הלילה אלא ודאי דעליהם לא נגזרו הגזירה כלל לכן נ"ל דאותם שנולדו אחר חצי הלילה אביהם פטור מלהתענות ושנה ראשונה נקי יהי' פי בלא"ה אין להחמיר במנהג זה כמ"ש בספרי חק יעקב סי' תע"ו ס"ק: ו' ועל דבר נטילת צפרניו אחר חצות פבר הארכתי שם בספרי סי' תס"ח ס"ק ד' בשם מהר"ו ומתק"ל דגם נטילת צפרנים אסור כמו בח"ה אלא שגיסו בספרו א"ז מתיר בנטילת צפרנים מ"מ לא מלאני לפי להקל למעש' בפשיטו' נגד דעת מוהר"ו ומתק"ל בלי ראיה מספקת ואפשר ליטול ע"י עפום שרי כדאית' שם בש"ע סעי' א' וגם אין מקום להקל ולומר פיון דרגיל לעשות פן בכל ע"ש לכבוד שבת יש להקל טפי זה אינו פיון דמה"ריו ומתק"ל מדמין זה פחול המועד ושם אסור אפי' ברגיל לקצץ בכל ערב שבת כמ"ש התוספ' והסמ"ק הוא בב"י בא"ח סי' תקל"ב וכן פסק שם רמ"א בהג"ה דאין ליטול אם לא לצורך מצות טביל' דוקא אף שבתשובת נחלת שבועה סי' נ"ו פסק דמותר ליטול צפרניו וכ' דמה שכ' התו' לצורך מצות טבילה הוא לאו דוקא דה"ה לכבוד שבת ועוד דהא כל דבר שחוצץ בטביל' חוצץ בנטילת ידים ע"ש שהאר"י וכל דבריו ממילא מופרכי' חדא דמשמעות הסמ"ק והתוספ' וכל האחרונים רמ"א בש"ע ש'מעיד על המנהג להחמי' כי אם בטביל' מצו' מבואר דבלא"ה אסור בנטילת צפרניו דנדאי ליכא מצו' פולי האי בנטיל' צפרניו בע"ש וגם חציצה בני' ליכא פיון דאין מקפידין פולי האי בצואה קצת שבין הצפרנים משבת לשבת ובלא"ה יש מקילין ביה לענין נ"י וע' בטא"ח ס"א וכו"ש במקום שאפשר ליטול ע"י עפום ואף אם אי אפשר לעשות על ידי עפום מ"מ אפשר ליטול בידיו או בשנינו דכה"ג אף פחול המועד נראה דשרי מ"מ בטבילת מצוה אין לעשות פן עיין בב"י סי' תקל"ב ובד"מ ובש"ע שם פנ"ל ה"ק יעקב: שאלה יח בהא דכתב הרא"ש פ' ערבי פסחים ונ"ל והר"ר יעקב מאורליינש והר"ר יהודא מקורביל ונ"ל היו אומרים דצריף שני תבשילין דכשחל י"ד להיות בשבת מביאין החגיגה מע"ש ואינה נפסקת בלינה במ"ש דאמרינן אוקי לילות בהדי ימים והני להו שני לילות ויום אחד פנגד שני ימים ולילה אחת ולקמן אמרינן גבי פסחא ס"ד אמיןא נוקי לילות לבהדי ימים אי לאו מיעוטא ולגבי חגיגה דליכא מיעוטא אמאי לא נימא הכי והא דתניא פ' אלו דברים אימתי בא עם הפסח בזמן שפא פחול לא קשיא דבחול בא עם הפסח אבל בשבת אינו בא עם הפסח אבל בא בע"ש עכ"ל ותמהני תמיהא גדולה תמיהא קנימת מסוגיא זו דפ' אלו דברים דף ע"א

דקאמר הש"ס ת"ש ספין שגמאצא בי"ד שוחט ביה מיד בי"ג שונ' ומטביל קופץ בין בזה ובין בזה שונה ומטביל מני אלימא רבנן מ"ש ספין דמבטיל דחזיא לפסח קופץ נמי הא חזיא לחגיגה אלא לאו דבן תימא היא ש"מ יש ביה משום שבירת עצם לא לעולם רבנן וכגון שפא בשבת ופרשי' שפא ערב פסח בשבת דאין חגיגה באה עמה הלכך לא צריכא בעלים בי"ד עכ"ל ואם איתא לדעת הר"י מאורלייניש ור"י מקורביל אפתי צריכ' להם הקופץ למוצאי שבת לשביר' עצמו' של החגיגה אלא דאינו מביא כל החגיגה פשחל י"ד בשבת לפי שאינו נאכל רק ללילה אחת דלא פדעת גדולים אלו ואיך לא הרגישו בסוגיא זו וצ"ע: תשובה הנה בני אם חכם לכך ישמ' לפי גם אני שהרגש' בתמיהא קנימת על גדולי ראשונים ולהוציאך חלק אי אפשר ולפום ריהטא הנה אפשר לומר ולתרוץ דברי הרא"ש שלא הרגיש עליהם בתמיה זו לפי שבלא"ה דחה הרא"ש דבריהם שפיר בלא סוגיא זו אלא ששנוי דחיקה פי האי לא משנינו לך ואף גם הני שני גדולי הדור לאו קטלי קני ניהו לדחות דבריהם ע"פ סוגיא דש"ס להדיא והם עצמה הנפירו בדבריהם תחלת סוגיא זו דפ' אלו דברים בנדאי גם המה ראו סיפא ולא חזרו מדבריהם וכאשר ירדתי אל עומק העיון נ"ל לתרוץ דבריהם שלא יסתר כלל הסוגיא זו כי בלא הכי קשה לפי מה שמתרוץ הגמרא כגון שפא בשבת איך קאמר שונה ומטביל הא אסור לטבול בשבת וכן הרגישו התוספ' שם בד"ה והא מדקתני סיפא וכו' בקושא זו ואף שהתוספ' מישבים קושא זו הנה מלבד שלשון הברייתא אינו משמע פן אלא שעדין נשאר הקושא שהתוספ' ברונחא נ"ל לפי מה דאית' בביצה די"ח ע"א דיש חילוק בין פלי שגמא באב הטומאה דאין מטבילין אותו בי"ט (ולפי' פי' ראשון שפרש"י שם) פיון דטמא מן התורה ה"ל כמתקן ואם נטמא בנולד הטומאה מטבילין אותו פיון דאין פאן תקון דאוריית' דמן התורה טהור מעליא הוא ע"כ וכן הדין לענין שבת פי אין חילוק בין י"ט לשבת וכן מבואר ברמב"ם ועיין בא"ח סי' שכ"ג ובמ"א ס"ק י"א ובט"ז ס"ק ה' וא"כ לא קשה כלל קושית התוספ' ומהרש"א בפ' אלו דברים אף אפשר לומר דהתוספ' אזלי לשטתיהו שמסקינן בביצה שם דעיקר כפי' שני דרש"י ונטמא בנולד הטומאה לא בעי הערב שמש כלל וא"כ לא יתפרש סוגיא זו דפסחים בנטמא בנולד טומאה על פן מוכרחים התוספ' לתרוץ בענין אחר אבל דעת גדולים אלו כפי' ראשון דרש"י והוא עיקר א"כ ל"ק כלל קושית התוספ' א"כ גם תמיהתה שתמהת עליהם אינו תמיהא כלל דאף אם הבעלים רוצין לשבר בהם עצמות במוצאי שבת מ"מ לא היו מוכרחים לטבול בי"ג בע"ש אלו נטמא בנולד הטומאה פיון דאפשר להם לטבול בשבת ולהערב שמש של מ"ש ואח"כ לשבר בהם עצמו' לכך בין בזה ובין בזה שונה ומטביל בהם וק"ל כל זה נ"ל פשוט בישוב דעת גדולים אלו ושללא להשוותם לטועים פנ"ל ה"ק יעקב: שאלה יט מעשה שהי' אחד שהפקיד תיבה סגור' ומסוגר' אצל אחד והתנ' הנפקד דלא יתחייב באחריות והנפקד לא ידע מה בתוכו וכאשר הגיע חג פסח הנה מתירא הנפקד אולי יש בתיבה ג"כ איזה חמץ ולקח התיבה ושמו אותה בחדר עם שאר תמצו ומכר אותו פתקונו לנכרי ונאבד כל מה שהיה בתיבה ע"י פשיעת הנכרי ולמדונו רבינו אי מחויב לשלם מה שטען המפקיד שהיה בתיבתו או לא עוד יאיר לן עינינו בהא דקי"ל שמירה בבעלים פטור דהוא לכאורה פהלקתא בלי טעמא ומאוד אני נבוך בזה עכ"ל: תשובה הנה בשאלה ראשונה יש

להסתפק שלש ספיקות הא' אי הוי זה פשיעה גמורה במה שמכר החדר עם תיבתו לנכרי או לא פיון שעשה משום איסור חמץ וחס להשבת אבידה לבעליו.

הב' אם תמצא לומר דהוי פשיעה מ"מ פיון שהתנה שלא יתחייב באחריות א"כ גם פשיעה בכלל או לא' הג' אם המפקיד נאמן לומר מה שהיה בו או לא הנה הספק שיצא ראשון נ"ל דנדאי פושע הוי במה שמכר התיבה לנכרי וזו א"צ לפני פיון שלא ידע בנדאי שיש חמץ בתוכו והתיבה מסוגרת ונדאי שאין עליו חיוב ביעור פלל ובפרט שלא קיבל עליו הנפקד אחריות פלל וכמבואר בא"ח סי' ת"מ וגם השבת אבידה לבעליו ליפא פיון שלא ידע שיש חמץ בתוכו וראי' ברורה לזה מהא דאית' ריש פסחי' דף י"ג ע"א מעשה באדם אחד שהפקיד דסקיא מלאה חמץ אצל יוחנן חקוקאה ונקבוהו עכברים והיה חמץ מבצבץ ויוצא ובא לפני ר' שעה ראשונה א"ל המתן שלישית א"ל המתן רביעית א"ל המתן חמישית א"ל צא ומוכרן בשוק ע"כ ומדקדק הש"ס לומר ונקבוהו עכברים והיה חמץ מבצבץ ויוצא למדנו דבא לומר דאי לאו הכי פיון דחיתה דקיטרי סבר וקבל לא היה מן הצורך למכרה פלל פיון שאינו יודע בו ובמה שבתוכו אף דאפשר לומר ג"כ דלרבותא נקט הש"ס ונקבוהו עכברים וחמץ מבצבץ ואפ"ה לא צינה למכרו עד שעה חמישית וכן מבואר משלילות לשון הב"י בח"מ סי' רצ"ב מ"מ פשטא דש"ס מבואר ג"כ כמ"ש והדין פשוט מעצמו דאין חיוב בעור עליו פל שאינו יודע שיש בתוכו חמץ אחזקי בחמץ לא מחזקינן ועל דבר הספק השני במה שהתנה שלא יתחייב באחריו פלל אם גם פשיעה בכלל או לא ואף שלכאור' דין זה פשוט וערוך לפנינו בש"ע סי' ע"ב סעי' ח' בדברי המשב"י ובסי' ש"ה סעי' ד' בהגהות רמ"א מבלי חולק פלל (ומקו' הדין הובא בפרדכי נאגודה ס"פ האומנין והו' מדברי מהר"מ מרוטנברג בתשוב' סי' רק"ט דכל שאומר אינו מקבל אחריות עלי פטור אפי' מפשיעה ויסוד ראיתו מהא דאית' בפרק בתרא דמנחות הרי עלי עולה על מנת שאקריבנה לבית חוננו הקריבו לבי חוננו יצא ופרו' בגמרא והא מקטל קטלה ומשני נעשה כאומר הרי עלי עולה על מנת שלא אתחייב באחריות אלמא אע"ג דאמר הרי עלי עולה חייב אפי' באונסין אפ"ה כי הדר אמר על מנת לא מחייב אפי' מקטל קטלה ע"כ תוכן דבריו שם אכן ראיתי חבל גביאים אחרונים מתנבאי בסגנון אחד והוא בתשובת מהר"י מטראני ח"ב חלק ח"מ סי' קי"ז ותשובת הב"ח סי' קל"ח שמפקפקים הרבה על דין זה ובקשו לדחות ראיות מהר"ם מפח פרש"י שם במנחות המעיין שם יראה שאין דבריהם מוכרחים וברורים פלל כי פשטא דש"ס שם דקאמר נעשה כמי שאומר הרי עלי עולה ע"מ שלא אתחייב באחריות משמע פל דקאמר הכי פטור אפי' מפשיעה גמור' ואפשר דאפי' מזיק בנדים ג"כ פטור פמו התם שהקריב בבית חוננו ומ"ש הב"ח שם לסתור זה ממ"ש התוספ' בפ' החובל דף צ"ג ע"א ד"ה ורמינהו שכתבו תוספ' נהי דפטרי ליה מפשיעה לא מצינו שפטרו אם קרע ואבד בנדים עכ"ל הב"ח שם.

ובאמת אין זו ראי' דהתוספ' לא כתבו זה רק לפי ס"ד של הקושיא ותימא אבל מסקנת התוספ' דאי לא בעי אלא לפטור כשנאבד בפשיעה למה ליה להתנות פלל לא ה"ל לומר לשון שמירה יע"ש וא"כ הוא הדין כאן י"ל הכי דפטור נפשו מפל וכל וגם הסברא נותנת פיון שהמפקיד סלק עצמו מהשמירה ונתן להנפקד והנפקד אמר בפירוש שאינו מקבל עליו אחריו הוי כהפקירו פיון שהניח הדבר בלי שמירה פלל לכן פטור הנפקד ואפשר

אף באבדו בידן איבך באיבדו בינדים ממש עדין הדבר צריך הכרע כי אפשר לומר דלאזוקי לית ליה רשות והתם במנחות שאני דאמר בפ"א על מנת שאקריב בבית חוניו וכמו שפרש"י אבל חייבו בפשיעה נדאי דאין לחייבו נגד דברי מהר"ם ומרדכי ואגודה ופסק הש"ע ורמ"א פ"ג שלא נמצא אחד מן הראשונים שחולק בדבר גם הב"ח ומהר"י מטראני אינם מחליטין דעתם רק שהדבר מפקפק ומסופק בעיניהם ושניה' פ"ג ונונו לדבר אחד דכ"ן שהלשון מסופק אמרינו יד בעל השטר על התחונה ועל השומר לברור' כי ידו על התחונה ע"ש דבריהם באור' ולא ירדתי לסוף דעתם כלל דהא הטעם דאמרינו יד בעל השטר על התחונה היינו משום דהל"ה מוחזק והלשון מסופק בשטר והמוציא מחבירו עליו הראיה כמ"ש הפוסקים והובא בב"י סי' מ"ב בח"מ וא"כ ה"נ בנדון שלקח דמיריו שהשומ' מוחזק על המפקיד להביא ראיה ואל תשיבני מהא דאית' בהגהו' אשר"י ס"פ הפועלים שכתב וז"ל וכגון שהתנו קודם שמשכנו את הבהמה וכו' וכתב הר"ר ברוך מרעגישפורג מדלא נקט גבי שומר חנם להיות פטור מתשלומין פדקתני גבי שומ' ש"כר משמע דלא מפטר אם פשע אפי' התנה מא"ז עכ"ל הרי מבוא' דלדעת ר"ב אפי' התנה בהדיא חייב בפשיעה וחולק אמהר"ם וא"כ אפשר אלו ראיה הב"י ורמ"א דבריו לא הנה פוסק בפשיטות פמהר"ם זה אינו דדברי ר"ב לע"ד נשתקע ולא נאמר כלל ונדאי בכונה השמיטו האחרונים דבריו דהא להדיא מבואר בסוף פרק החובל גבי לשומר ולא לאבד דהיכי דמתנה בפירוש דפטור אפי' איבדו ביד וכ"ש בפשיעה יע"ש ועיקר ראיותו ודיוקא דהר"ב מדלא נקט גבי שומר חנם להיות פטור מתשלומין אין זו דיוק כלל דעיקר רבותא אשמעינן מתני' דלא תימא דה"ל מתנ' על מ"ש בתור' דהתור' חייב השומר ש"כר בגניבה ובבידה והוא פטר אותו אשמעינן מתני' דבדבר שפממו תנאו קיים כמבואר שם בסוגיא דש"ס באור' משא"כ אי הוי תני גבי שומר חנם דפט' עצמו מכל וכל אפי' מפשיעה א"כ אין עליו דין שומר כלל א"כ מה רבותא דפשיט' דלא הוי מתנה על מ"ש בתורה פ"ג שאין עליו דין שומר כלל לכה' אשמעינן המתני' אף היכי דקיבל עליו מקצת שמירה ואפ"ה מהני תנאי לענין שאר דברים וק"ל נמצא זכינו לדין דכ"ן שהתנה בפירוש על מנת שלא אתחיי' באחריו' דפטור אפי' מפשיעה ומעתה אין צורך לברר הספק הג' אי נאמן המפקיד לומר מה שהיה בתוכו פ"ג שהנפקד פטור מכל וכל אבל באמת עיקר דין הספק הג' מבואר בש"ע סי' רצ"ח וע"ש בסמ"ע וש"כ ובסי' ע"ב בש"ף וע"ש אף פ"ג דבנדון דידן אין נפקותא בזה לא רציתי להאריך ועל דבר מה שהקשה לשאול בדין שאילה בבבועלים שהוא כהלקחא בלי טעמא הנה סתמת דבריה ואולי פנונת פתמיהת בעל תשובת חות יאיר ס"ס רנ"ג וז"ל והנה בגוף הדין תמהתי כל ימי אחר שפקודי ה' ישירים וכול' נכונים בטוב טעם ומי יתן ואדע לקרב הדבר הזה אל השכל ודמ' למ"ש פלי' אלו הוינ' התם אמינא משיב רעה תחת טובה וגו' וכי משום שהמשאיל במלאכתו של שואל ילקח באבדון ממונו ביד שואל פי לולי דברי רז"ל לא קשה יש לומר פי' הפתוב עמו י"ל אצל דבר ששאל לחבירו והיה לו להשגיח עליו עכ"ל ובאמת נ"ל שנעלם ממנו לשון התו' פ' השואל דף ע"א ושאל לא' מהם דרבנן זה חידוש הוא ונגד הסברא ואין לו בו אלא חידושו ומ"ש והיה נ"ל פי' הפתוב כפר נשמר' מזה הרמב"ם בפ"ה המשניות שפ"ן הו' הקבלה ובנדאי דאין לחלוק על הקבלה ותו' אין לפקפק בה והוא א' מחידושי תורה וה' ראשו נפלאות פנ"ל ה"ק יעקב: שאלה כ' במדינה אשר אנכי יושב בקרבה ישראל אחד

גשוי נכרית אשר לא פדת והיא נוהגת מנהג נכרית בכל דבר והוא נוהג בשאר דברים
 כמנהג ישראל וגם הנולדות חולקים ונפל לנו ספק חמץ שנמצא אפה עמה אחר הפסח אי
 מותר בהנאה פחמץ של נכרי שעבר עליו הפסח או נימא דמה שקנתה אשה קנה בעלה
 ואסור בהנאה פחמץ של ישראל: תשובה בהשקפה ראשונה נראה דאסור משום חמץ
 שעבר עליו פסח דמה שקנתה אשה קנה בעלה וכדאית' בש"ס דנדרים ובסנהדרין וכן
 מבואר פמה פעמים בש"ס ודכי קי"ל כמבואר בטי"ד סי' רך"ב ובא"ה סי' פ"ה ובח"מ
 סי' קד"ז ואין סברא לחלק ולומר דנכרית שאני פנין דאין קידושין תופסין בה וכדאיתא
 בקדושין פ' האומר דף ט"ו ע"ב פל מי שאין לה עליו ולא על אחרים קדושין הנולד
 כמותה ואיזה זו נלד שפחה ונכרית ויליף שם בש"ס מקרא דלא תתחטן בם ולא תקח
 ע"ש בתוספ' ומה"ט נמי אמרינן דאין אישות לנכרית מ"מ נראה דיש בה מנהג אישות
 לענן הרבה דברים וכדאית' בסנהדרין פ"ד מיתות ודבק בו ולא באשת חבירו וכן גבי
 יפת תואר אמרינן פ"ק דקדושין דף ר' אשת אפי' אשת איש ש"מ דאית להו אישות רק
 לענן איסור' לאו ומיתה אמרינן דאין להם אישות וכ"כ התוספ' להדיא בפ' אין מעמידין
 דף ל"ו ע"ב ד"ה משום נשג"ז ע"ש ונרא' דה"ה לענן קניית ממון הוי פאישות וכן
 משמע מלשון הירושלמי דברכות שהובא שם בתוספ' עשר' שבאו על הזונה ראשון
 קנאה ואחר' חייבין עלה משום אשת איש דא אמרה בעילה קונה בבני נח ע"כ מלשון
 קונה משמע דארף לענן קניית ממון אתמר וכן נראה להביא ראי' ברוך' מהא דאית'
 בעירובין פ' חלון דף פ' ע"א התיטוריאנו (פרש"י נכרי הממונה על פלי זיין) א"ל אוגיר
 לן רשותא לא אוגיר להו אתיא לקמיה דר' זירא אמר ליה מה למיגר מדביתתו אמר ליה
 דכי אמר ריש לקיש משמיה דגברא רבה ומנו ר' חנינא אשתו של אדם מערבת שלא
 מדעתו הרי דמדמה אשת נכרי לאשת ישראל דיכול' להקנות רשותו ש"מ דלענן קניית
 ממון היא פאשתו לכל דבר וכ"פ הרמב"ם והטור בא"ח סי' שס"ו וא"כ אמרינן נמי
 לענן גדון דידן מה שקנתה אשה קנה בעלה והוי פחמץ של ישראל שעבר עליו פסח
 ואם יאמר האומר דמ"מ יש לחלק בין נכרי שנשוי נכרית משא"כ ישראל הנשוי נכרית
 דיש עבירה ואין קידושין לא קנה בה בעלה פלום גם זה אינו דהא מ"מ מבוא' בהמ"מ
 פ"ד מה' חמץ ומצה עלהא דאמרינן בש"ס בעירו חמירא דבני חילא דכל שהו מחוק
 ודין המלכות באחריות ישראל חייב לבער והובא בב"י בא"ח סי' ת"מ ובספרי חק יעקב
 שם ס"ק א' וא"כ ה"ה בגדון דידן מחקי ודין המלכות פמלכות אחרונות להיות כל איש
 שומר ושליט על אשתו המיוחדת לו ועל נכסיה דהוי בכלל חמץ של ישראל שעבר עליו
 פסח.

ואף אם ירצה הבעל דין לחלוק ולומר להיפך דאדרבה חק ודין המלכות הוא שאין
 לבעל שום רשות על נכסי גזונות' והמיוחד' לכתובה שהרי לפי דיניהם יש לה אפי'
 רשו' להנחיל ולהוריש נכסיה למי שתראה.

מ"מ בזו החמץ אפשר שהוא ממון בעלה ולא מגזונות' וא"כ הוא ברשות הבעל שהוא
 ישראל ונאסר משום חמץ שעבר עליו הפסח: איברא אחר העיון נראה להמציא היתר
 מצד אחר דהא אית' בבבא מציעא פ' השואל דף צ"ו ע"ב בעי רמי בר חמא בעל בנכסי
 אשתו מי מעל אמר רבא מאן לימעול למעול בעל היתרא ניחא לי' דנקני איסורא לא
 ניחא ליה דנקני ע"כ ומזה למד הרא"ש בפ' כל שעה דאם הביאו דורן לישראל מחמץ

אפי' ששיתק הישראלי לא קני ליה רשותא משום דאיסורא לא ניתא ליה דנקני וכ"פ הטו' בא"ח בסי' תמ"ח והכי קי"ל א"כ ה"ה בנ"ד דביטל והפקיר חמצו קוד' זמן איסורו א"כ שוב אינו ברשותו ואמרי' איסורא לא נית' לי דלקני פל ימי הפסח והו' ברשותה וחסמין של נכרי שעבר עליו פסח מותר.

ואל תשיבני מהא דאית' בתשובת שער אפרים חלק א"ח סי' ג' ונ"ל גשאלתי אי רשאי למפור חסמין בערב פסח לשפחה הקנויה לישראל תשובה לכאורה נראה שאסו' מטעם מה שקנה עבד קנה רבו וכאלו קנאה ישראל ואין לדחות ולומר מטעם שאמרו בגמ' דהתירה ניתא ליה דנקני ואיסור' לא ניתא ליה דנקני עכ"ל הרי להדיא שדוחה היתר זה לענין עבד וא"כ ה"ה לגבי אשה דאמרינו מה שקנת' אשה קנה בעל' אי משום הא לא תברא דעל פרחיה צריכו' אנו לחלק דהא דין זה דאיסורא לא ניתא ליה דנקני אתמר בש"ס לגבי בעל בנכסי אשתו אלא דגבי עבד פנעני ודאי דאין לו שום זכיה לבדו בלא רבו ולא נכנס לרשותו כלל בלא רשות רבו הישראל ומה"ט אין מזכין העירו' על ידו כלל כדאית' להד' בעירובין דף נ"ט משא"כ באשתו מזכין על ידה העירוב כדאית' שם במתני' וכמבואר בא"ח ס"י שס"ו סעי' יוד אף דיש חולקין במעלה לה מזונת ובדיעבד סומכין שם אדברי המיקל בעירוב ומזכין על ידה כמבוא' שם בש"ע ואם פן הוא הדין לענין חסמין שעבר עליו פסח דהוא רק דרבנו מקילין וכמו שהארבתי בבאיור דין זה בספרי חק יעקב סי' תמ"ט דמה"ט ספק חסמין שעבר עליו הפסח מותר לאחר פסח דהוי ספק דרבנו ולהקל שומעין לכן נ"ל להקל ה"ק יעקב: שאלה כא באחד שבשל דגים במחבת של חסמין שלא נשתמש בו ימים הרבה והכף שהגיס בו הגיס בו אח"כ תבשיל אחר וממנו נתנו קצת לתבשיל אחר אם דעתו נוטה לאסור תרי משהו או לא וכדעת הט"ז: תשובה בענין תרי משהו כבר כתובה היא בספרי חק יעקב סי' תמ"ז ס"ק ה' בקצרה אף שנפל טעות בדפוס דעת הט"ז והש"כ י"ד סי' קל"ד ס"ק ט"ז להתיר תרי משהו ושם כתוב בשם לאסור אכן בנ"הכ בסי' צ"ב חזר ש"כ להשיג על הט"ז ומתיר דברי עצמו יע"ש דמסיק לאסור וכתב שפן נתפשט ההוראה אצל כל בעלי ההוראה וכן הסכמת הע"ש והמ"א סי' תצ"ז שפן עיקר לכן נ"ל דאין להקל אא"כ שיש בלא"ה פדי להתיר ונדון שלפנינו יש ג"כ צד להתיר מטעם אחר פיון שמלשון השואל מבואר שלא כשתמש בו ימים הרבה אף דאנו ק"ל בפסח לאסור כל נ"ט לפגם בכלי שאינו ב"י וכדאית' בש"ע סי' תמ"ז סעי' י"ד בהג' שיש מנהג להחמיר אפי' משהו ונ"ט לפגם אסור עכ"ל מ"מ הא כתב הב"י שם בשם הרשב"א והבאתי דבריהם בספרי חק יעקב קמ"ו ונ"ל ודוקא שאינו נפסד לגמרי אבל אי נפסד כל כף עד שיהי' פעפרא בעלמא אין בה איסור כלל עכ"ל ויש לדברי הרשב"א אלו שורש בש"ס דפסחים דף מ"ד ובע"כום דף ס"ח ע"א דקאמר סרוחה מעיקרא לא צריכא מיעוטא עפרא בעלמא הוא יע"ש וא"כ בנדון השואל שלא נשתמש בו זמן הרבה אפשר מקרי נפסד לגמרי דהוי פעפרא ומותר לכ"ע אף עדיין הדבר צ"ע והכרע מי יימר דאחר זמן זמנים הרבה מקרי פגום ונפסד לגמרי והר"צ להוציא מקלל איסור עליו הרא' ולא חילקו חכמי' בין כלי לכלי שאינו ב"י וגם מי מפיס ומשער זה כמה ישקה הפלי שיקרא נפסד לגמרי הגם שמצינו לענין יי"ג דמיישגן שנים עשר חדש ושרו כמבואר בש"ס וטי"ד סי' קל"ה וכתב שם הב"י בשם הרשב"א הטעם דלאחר י"ב חדש ליחותו כלה ונעשה עפר בעלמא עכ"ל.

אָכּוּן פּד מְעִינֵינוּ שְׁפִיר אֵין מִשָּׁם רְאָיָה לֹא לְאִסּוּר. וְלֹא לְהִתֵּר דְּלִהְיֵת אֵין רְאָיָה מִשָּׁם דְּהָא הֵתָם אִפִּי לְכַתְּחִלָּה מִן תֵּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּהֵם אַחַר י"ב חֲדָשׁ וּבְכָל אִסּוּרֵי שְׁפָעוּלָם קו"ל דְּאִסּוּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּכָלִי שְׁאִינוּ ב"י אִפִּי לֹא נִשְׁתַּמֵּשׁ בּוּ שְׁנַיִם הֶרְבֵּה כ"א ע"י הַגְּעֻלָּה מִטַּעַם גְּזִירָה פְּלִי שְׁאִינוּ בְּן יוֹמוֹ אִטּוּ ב"י וְלֹא פְּלוּג חֲכָמִים בְּתַקְנָתָם אֲלָא וְדַאי דְּאָף שְׁבִי"נ שְׁהוּא בְּלִיעָה דְּצוּנָן לְאַחַר שְׁנַתְּנִישָׁן י"ב חֲדָשׁ פְּלָה הַלְיָחוּת וְהוּי עֲפָרָא בְּעֻלְמָא מִשְׁא"כ בְּשִׂאָר אִסּוּרִים שְׁנַבְלַע בְּתוּף הַפְּלִי מִמְּשׁוֹת שֶׁל אִסּוּר ע"י בְּיָשׁוּל וְכַה"ג לְעוּל' בְּאִסּוּרָא קָנִים דְּלֹא הוּי פְּעֻפְרָא וּא"כ לְכַאֲרָה יֵשׁ לְאַסְרָא בְּפִסְחָא דְּיַעֲבֹד וּלְאִסּוּר ג"כ אֵין רֵאִי מִשָּׁם לְלַמּוּד דְּבַעֲיָנָן דְּנֻקָּא שְׁהִי שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי חֲדָשׁ כְּמוֹ הֵתָם מִשּׁוּם דִּי"ל דְּאָף דְּבִי"נ בְּעִינָן שְׁהִיָּה פְּוִלִי הָאֵי הֵינּוּ דְּנֻקָּא בִּי"נ דְּבִלְא"ה אֵין חִילּוּק בֵּין אִם הוּא ב"י אִו אִינוּ ב"י לְעוּלָם יֵשׁ בְּהֵם טַעַם לְשַׁבַּח עַד שְׁיִשְׁקָה י"ב חֲדָשׁ (וְכַמְבֹּאָר בְּש"ע בִּי"ד ס' קל"ז וְכַמ"ש הָרֵא"ש בְּתַשׁוּבָה פְּלִל י"ט ס' וַי"ו) מִשְׁא"כ בְּשִׂאָר אִסּוּרִים דְּקו"ל דְּנִפְגָּם בְּשִׁהֲיָת דְּמַעַת לַעַת וּלְדַעַת קֶצֶת פּוֹסְקִים לִינַת לִילָה פּוֹגְמַת אֲפֹשֶׁר דְּלֹא אַחַר אִיזָה יָמִים נִפְגָּם יוֹתֵר וְהוּי פְּעֻפְרָא בְּעֻלְמָא וְלֹא בְּעִינָן שְׁהִיָּה י"ב חֲדָשׁ וּא"כ מְהֵא לִיכָּא לְמִשְׁמַע מִינָהּ אִסּוּרָא אִו הִתִּירָא גַם מְהֵא דְּק"ל גְּבִי פִירוֹת מְתוּלְעִים דְּלֹא אַחַר י"ב חֲדָשׁ הוּי פְּעֻפְרָא בְּעֻלְמָא וּמִן תֵּרִין לְכַתְּחִלָּה אִפִּי אָף בְּבִרְיָה שְׁלִימָה כְּמַבְּנָאָר בְּטִי"ד ס' פ"ד וּבַת"ח פְּלִל מ"ו דִּין ד' עֵינָן שָׁם בְּמ"י ס"ק ח' ו"ט ג"כ אֵין רְאָיָה דִּי"ל דְּשִׁאֲנֵי הֵתָם דְּבִלְא"ה אֵין כ"כ טַעַם בְּתוּלַע וְכַמ"ש בַּת"ח פְּלִל מ"ו דִּין ח' וּבְכָלִל נ"א דִּין ג' וְע"ש בְּמ"י וְבַש"כ ס' פ"ד ס"ח לְכֹן מִן תֵּר אִפִּי לְכַתְּחִלָּה לְאַחַר י"ב חֲדָשׁ מִשְׁא"כ בְּנִדּוּן דִּינָן אִיבְרָא יֵשׁ לְהִבִּיא רְאָיָה דְּלֹא אַחַר שְׁנַיִם חֲדָשִׁים שְׁלֹא נִשְׁתַּמֵּשׁוּ בְּכָלִים נַעֲשׂוּ פָּגוּם וְנִפְסַק לְגַמְרֵי עַד דְּהוּי פְּעֻפְרָא וּמִן תֵּר בְּדַעֲבֹד אָף בְּפִסְחָא דְּהָא אִיתָא בְּמֶרְדְּכִי פ' כָּל שְׁעָה וּסְמ"ג וְהַגְּהוּת מִיְמוֹנֵי וּפְסָקֵי מִהֵרֵא"י הוּבָא בְּב"י בַּא"ח ס' תמ"ז וְכַה"ג ש"ע סְעִיף ה' בְּחֻבִּיּוֹת יֵין שְׁדַבְּקוּ גִסְרֵי בְּבָצַק אִם נִתְּנָהוּ קוּדָם ב' חֲדָשִׁים כְּבָר נִתְּנִיבֵשׁ וְאִינוּ נ"ט בְּפִסְחָא וְשָׂרֵי ע"כ דוּן מִינָהּ דְּהֵתָם אִיכָּא מִמְּשׁוֹת שֶׁל חֲמִץ בְּעִין אִפִּי אַחַר ב' חֲדָשִׁים אִינוּ נ"ט פְּלִל וּמְכ"ש בְּבִלְעוּע בְּכָלִי דְּאִינוּ נוֹתֵן טַעַם פְּלִל וְשָׂרֵי בְּפִסְחָא בְּדַעֲבֹד דְּהוּי פְּעֻפְרָא וּסְבָרָא זֹו מְצִאֲתִי לְהִדְיָא בְּתוּס' פ' הַשׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל דָּף ע"ו ע"א ד"ה בַּת יוֹמָא וְנ"ל וְהָרֵי דְּבָרִים ק"ו אִם אֲנֻכָּל שְׁהוּא מַעֲבָר צוּרָה בְּלִילָה כ"ש אִסּוּר הַנְּבָלַע בְּקִדְרָה עַכ"ל מ"מ לְכַתְּחִלָּה וְדַאי אֵין לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּשׁוּם פְּלִי שְׁאִינוּ ב"י אִפִּי לֹא נִשְׁתַּמֵּשׁ בּוּ שְׁנַיִם הֶרְבֵּה אָף בְּשִׂאָר אִסּוּרִים וְכ"ש חֲמִץ פִּי הַשְׁוּוֹ חֲכָמִים גְּזִירוֹתֵיהֶם דְּגִזְרֵינָן שְׁאִינוּ ב"י אִטּוּ ב"י רַק בִּי"נ מְהִנֵּי נִתְּנִישָׁן לִי"ב חֲדָשׁ אֲבָל בְּדַעֲבֹד לְעִנָּן חֲמִץ אָף שְׁנוּהִיגִין לְאַסְרָא אִפִּי שְׁאִינוּ ב"י מ"מ מְדַכְתֵּב הַרְשָׁפ' א דְּאִי נִפְסַד כ"כ עַד דְּהוּי פְּעֻפְרָא אֵין בְּהָ אִסּוּר פְּלִל א"כ לְאַחַר שְׁנַיִם חֲדָשִׁים יֵשׁ לְהִתֵּר בְּדַעֲבֹד וּבַתְּנָאֵי כְּפּוּל שְׁלֹא יְהִי דְּבָר הַמְּתַבְּשֵׁל בּוּ דְּבָר חֲרִיף דְּמִשְׁוֵי לִי לְשַׁבַּח כְּנ"ל בְּרוּר וּמִזָּה יֵשׁ לְלַמּוּד גַּם לְאוֹתָן הַנּוֹהֲגִין לְהַחֲמִיר בְּשִׂאָר אִסּוּרִים בְּכִסּוּי קִדְרָה אָף שְׁאִינוּ ב"י מ"מ אַחַר שְׁנַיִם חֲדָשִׁים יֵשׁ לְהִתֵּר עֵינָן בִּי"ד ס' צ"ג וּבַת"ח פְּלִל פ"ה דִּין ד' וּבְמַנְחַת יַעֲקֹב שָׁם ס"ק ד"ב אָף כֵּינּוּ שְׁלֹא מְצִאֲתִי הַדִּין לְהִדְיָא בַּא' מִן הָאֲחֵרוֹנִים לְחַלֵּק בְּכָף בְּפִסְחָא ע"כ אֲנִי אוֹמֵר אִי דְלִית דוּר אֲדִלְיָנָא יַעֲקֹב: שְׁאֵלָה כַּב מִהֵר"ר לִיב בְּנוּ שֶׁל הַמְּחַבֵּר הַגָּאוֹן שְׁעַר אֲפָרִים מִירוּשָׁלַי תוֹב"ב וְנ"ל: כְּמָה דְּבָרִים שְׁכַתֵּב מִר בְּסִפְרוֹ בְּחֻקַּת הַפִּסְחָא וְהַשִּׁיג עַל הָרֵאשׁוֹנִים וְאֲחֵרוֹנִים אֲשֶׁר לֹא פָּדַת בְּאֲשֶׁר רְשׁוּם הוּא אֲצִלֵי בְּסִפְרוֹ אֲשֶׁר לִי בְּאִיזָה מְקוּמָן כְּשִׁהֵינּוּ עוֹסְקִין בִּישִׁבְתֵּינּוּ הַמְּפֹאָרָה שֶׁל רַבְּנֵי סְפָרַדִּי וְהָרֵאשִׁיתִי

לָהֶם הַמְקוֹמוֹת וְהֵיטֵב חָרָה לָהֶם עַל שְׁפוֹתַי מִרַע עַל הַמְחַבְּרִים שֶׁשָׁגְגוּ שְׁגָגָה גְדוֹלָה כְּמוֹ
בְּסִי' תנ"ז ס"ק י"ב שֶׁהַשִּׁיג מִרַע עַל מ"א וּבְחַנְן' הַשִּׁיג עָלָיו כִּי מ"ש הֶרְמַב"ם בַּפ"ה מֵה'
אָבוֹת הַטְּוֹמָאָה דִּין ב' וּבְסוּף הַפ' הֵינְנוּ לְטָמֵא אַחֲרֵים אַבְל לְעוֹלָם קָרִי שֶׁל קָטָן אִפִּי' בֶּן
יוֹמוֹ טָמֵא טְוֹמָאָת הַגּוֹף וְכֵן מִשְׁמַע מִדְּבַרֵי הֶרְמַב"ם בַּפ"ז מֵה' תְּרוּמַת וּמַת דִּין ט' שֶׁפְּתַב
לְפִיכָּה כִּהֵן קָטָן שֶׁעֲדִינָן לֹא רָאָה קָרִי כִּי אִי אֶכְלִין אוֹתָהּ תְּמִיד בְּלֹא בְּדִיקָה שֶׁחֲזַקְתָּן שֶׁלֹּא
יֵצֵא טְוֹמָאָה עֲדִינָן עֲלֵיהֶם עַכ"ל הָא אִם יִדְעִינָן בְּנֹדָאֵי שֶׁיֵּצֵא קָרִי מִמֶּנּוּ טָמֵא וְזֶהוּ כַּמ"ש
הַמ"א הַנ"ל וְדוּק וְכֵן בְּסִי' ת"ן ס"ק ד' שֶׁאֲשַׁתּוּמֵם עַל הַמְרָאָה שֶׁם וּלְק"מ אַחַר הָעִיּוֹן
בְּסַפ"ק דְּעַפּוּ"ם וּבְטָא"ח ס"ס רמ"ג וּמְבֹאָר שֶׁם דָּגָם בִּי"ט אֲסוּר וְדוּק וְכַהֲנָה רַבּוֹת
וְאֶכְתּוּב סַמ"ב מֵה שֶׁאֲנִי חֲדָשְׁתִּי בַּהַל' פֶּסַח בְּסִי' תַע"ב גַּם מִרַע מְבִיא לְשׁוֹן הַב"י בְּשֵׁם
הַרוֹקַח שֶׁמְבִיא הַתּוֹסֶפֶת אֲשֶׁר בְּפוֹסְקִין לֹא יֵצֵא פִי' שֶׁשֶׁתָּהּ בְּהַפְסֵק שֶׁעָהּ בְּנִתְיָם
וּמְהֵרִי"ל פִּי' שֶׁלֹּא יִפְסִיק בְּדְבָרִים בְּטָלִים וְקָשְׁיָא לִי טוֹבָא אִם אֵיתָא כַּפִּי' הַגְּאוּנִים אֱלוֹ
מֵה יַעֲנוּ בְּלִשׁוֹן הַיְרוּשְׁלָמִי פ"ח דְּשִׁבְתָּ וּבַפ"ג דְּשִׁקְלִי וּבַמְכִילְתָּן ר"פ עַרְבֵי פְסָחִים וְנ"ל
מֵה לְשִׁתּוֹתָן מְפוֹסְקִין כְּלוּם אָמְרוּ שֶׁיִּשְׁתָּהּ לֹא שֶׁיִּשְׁתַּכַּר אִם שׁוֹתָהּ מְפוֹסְקִין אֵינּוּ מִשְׁתַּכַּר
וּלְפִירוּשָׁם מֵה עֲנִין שְׁכָרוֹת לְזָה לְכֵן נִלְע"ד פִּי' שֶׁל פּוֹסְקִין הוּא כּוֹס גְּדוֹל וְכַדָּאֵיתָא
בִּילְקוּט אֲסִתָּר בְּפִסּוּק וְהַשִּׁתִּי' כַּדָּת וְגו' שֶׁהִיָּה לָהֶם כּוֹס גְּדוֹל שֶׁנִּקְרָא פִּיִּסְקָא וְהוּא מְחֻזֵּק
מ"ם שֶׁמְצִיּוֹת וְיָמֵי שְׁשׁוֹת' כְּנֻלָּה מֵת אוֹ מִשְׁתַּגַּע ע"ש וְהֶרְמַב"ן בְּשֵׁם רַבּוֹ כַּש"ט סוֹבֵר
שֶׁצָּרִיף לְשִׁתּוֹת רַבּוֹ שֶׁל כּוֹס אֶפְיָלוֹ מְחֻזֵּק הַרְבֵּה וְהוּא סְבֵרַת י"א שֶׁם וּלְפ"ז מוֹכֵן לְשׁוֹן
הַיְרוּשְׁלָמִי מֵה לְשִׁתּוֹתָן מְפוֹסְקִין פִּי' מְפוֹסוֹת גְּדוּלוֹת וְהַשִּׁיב כְּלוּם אָמְרוּ שֶׁיִּשְׁתָּהּ וְלֹא
שֶׁיִּשְׁתַּכַּר אִם שׁוֹתָהּ מְפוֹסְקִין אֵינּוּ מִשְׁתַּכַּר בְּתַמִּי' כִּינּוֹן שֶׁמִּי שֶׁשׁוֹתָהּ כְּנֻלוֹ מֵת אוֹ מִשְׁתַּגַּע
עַכ"פ בְּשִׁתְיִית רַבּוֹ מִשְׁתַּכַּר וְלֹא יֵצֵא וְזֶה ג"כ כְּנֻנַת הַתּוֹסֶפֶת' שֶׁתָּהּ בְּפוֹסְקִין וְכֵן הַצַּעֲתִי
דְּבַר זֶה לְפָנֵי הַרְבָּנִים וְהוּטֵב בְּעֵינֵיהֶם שֶׁהוּא פִּירוּשׁ אֲמִיתִי וּבְקָשְׁתִּי מִמֶּר שֶׁיִּוִּדְעֵנִי בְּזֶה
דַּעְתּוֹ הַרְמָה הַצַּעֲרִי יְהוּדָא לִיב פ"ץ: גַּם ה"ה מֵהֶר"ח מְאוּסְטָרָא בְּהִיּוֹתוֹ פֶּה הַקָּשָׁה לִי
אֵינָה קְוִשִׁית בְּכַתֵּב עַל סְפָרֵי חֶזֶק יַעֲקֹב וְהַשְׁבָּתִי עַל כָּל דְּבָרָיו בְּאַרְיִכוֹת וְאַח"כּ הַדְּפִיס
אֵינָה לִיקוּטִי וְשֶׁם סְפָרוֹ דְּרַף חַיִּים בְּסִי' ס"ה הַעֲתִיק הַשְּׁגָתוֹ וְקִצַּת מִתְּשׁוּבָתִי מְסַעֵי' א'
עַד סַעֵי' ח' וּמִשָּׁם אֶפְסֵי קִצְיָהּ תִּרְאֶה שֶׁדְּבָרָיו מוֹכְרָחִים וּבְסַעֵי' יו"ד עַד סַעֵי' י' י"ג הַשְּׁמִיט
תְּשׁוּבָתִי וְכַדִּי שֶׁלֹּא יִטְעָה הַמְעַיִן בְּדְבָרָיו כְּאֵלוֹ הַסְּפָמְתִי עִמּוֹ וְלֹא מְצָאֵתִי מַעֲנָה לְדְבָרָיו
עַל כֵּן אֶעֱתִיק כְּאֵן ג"כ תְּשׁוּבָתִי בְּזֶה: תְּשׁוּבָה הַנֵּה לֹא יִדְעָתִי מֵה חָרִי אֶף הַפֶּהן הַגְּדוֹל
הַזֶּה בְּנֹדָאֵי אִם יֵשִׁים מִר וְהַסְרִים לְמִשְׁמַעוֹת עֵינָם הֵיטֵב בְּדְבָרִים שֶׁכְּתַבְתִּי יִרְאֶה בְּעֵינָיו
פְּקִיחִין שֶׁפֶל דְּבָרֵי אֲמַת כַּדָּת שֶׁל תּוֹרָה וְרֵאיוֹת בְּרוּרוֹת: תִּנְנוּ עֵידֵהוֹן וְיִצְדְּקוּ יִשְׁמְעוּ
וְיֵאמְרוּ אֲמַת לְאַמְתּוֹ שֶׁל הַהוֹרָאָה.

כַּדָּא לְפִי דְּבָרֵי מִר וְהַעוֹלָה עַל רוּחוֹ לְחַלֵּק דְּקָטָן הַרְוָאָה קָרִי טָמֵא טְוֹמָא' הַגּוֹף חִידוּשׁ דִּין
כְּזֶה עָלָיו לְהַבִּיא רֵאָיָה וּלְבַרֵר מִתּוֹךְ סוּגְיָא דְש"ס וְהַפּוֹסְקִי' לְהַדְיָא וְאֶדְרַבָּה סְתִימוֹת
דְּבַרֵיהֶם בְּכָל עֲנִין אֵינּוּ טָמֵא דְהָא עֵינָר הַלְמוּד בַּפ' בְּנוֹת כּוֹתִים מְדַכְתִּיב וְאִישׁ אֲשֶׁר
תִּצָּא מִמֶּנּוּ שְׁכַבַת זָרַע לְמַעוֹטֵי קָטָן וּמִי"ו דְּוָאִישׁ לְרַבּוּי בֶּן ט' וּפְשִׁטָּיָה דְּקָרָא לֹא מִיִּירִי
רַק בְּרוּאָה כִּי נוֹגַע לֹא יִלְפִינּוּ מֵהָאֵי קָרָא דַּפ' מְצוֹרַע רַק מְקָרָא דַּפ' אֲמוֹר אוֹ אִישׁ אֲשֶׁר
תִּצָּא מִמֶּנּוּ וְגו' אוֹ לְרַבּוֹת אֶתְהַנּוּגַע כְּדָאֵיתָא בַּפ' יוֹצֵא דוֹפָן דַּף מ"ג סוּף ע"ב יַעֲנִינָן שֶׁם
וְכֵן מִשְׁמַע פְּשִׁטָּא דְהֶרְמַב"ם בַּפ"ה מֵה' אָבוֹת הַטְּוֹמָאָה דְּאֵל הַרְוָאָה קָאֵי וְהוּא דְּבַר הַלְמֵד
מִעֲנִינּוּ דְּמִיָּרוֹ שֶׁם בְּרוּאָה יַע"ש בְּהַקְדַּמַת הֶרְמַב"ם לְסִדְר טְהוֹרוֹת ג"כ כְּתַב בְּסֵתָם וְנ"ל

וטומאת ש"ז האב אָחָד וּבְלִבָּד שְׂיֵצֵא מִבֵּין ט' שָׁנִים וַיּוֹם אָחָד וּלְמַעַלָּה וּלְשׁוֹן סִפְרָא אִישׁ פָּרֵט לְקַטֵּן יְכוֹל שְׂאֲנֵי מוֹצֵיא בֵּין ט' וְכו' פְּמוֹ שְׁנֵתְבֵּאָר בְּגִמְרָ' דְנִגְדָה ע"כ מִשְׁמַע ג"כ כַּמ"ש וְהוּא פְּשׁוּט וְכַדִּי לְבָרֵר הַדְּבָר פְּשָׁמְלָה בְּלִי פִקְפּוּק פְּלָל וְשֵׁלָא יְהֵא מְקוּם לְבַעַל דִּין לְחֵלְוִק אָכַל זֶה אֲצִיעַ ש"ס עֲרוּכָה פְּדַבְרֵי שֵׁם בְּנִדְהָ דָף מ"ג ע"ב חוֹמֶר בִּש"ז מְבַשְׂרָן וְחוֹמֶר בְּשֵׁרָן מִש"ז חוֹמֶר בְּשֵׁרָן שֶׁהַשֵּׁרָן אִין חֵלוּקָה טוֹמְאָתוֹ פִּרְש"י דְשֵׁרָן קָטָן מְטַמָּא פְּגִדוּל מִשָּׂא"כ בְּשִׁכְבַת זָרַע פִּרְש"י דְחֵלוּקָה טוֹמְאָתוֹ דְקָטָן פְּחוּת מִבֵּין ט' אִין לֹו קָרִי מֵאִי לָאוּ לְנוֹגַע לֹא לְרוּאָה עַכ"ל הֲרִי לְהִדְיָא מְסוּגֵיָא זֹו דְבְרוּאָה יֵשׁ חֵילוּק דְקָטָן פְּחוּת מִבֵּין ט' אִינוּ טַמָּא וּבּוֹדָאֵי כָל זֶה אֲשֶׁתְּמִיטְתִּי לִיה וּלְכָל בְּנֵי הַיְשִׁיבָה וְעַתָּה מַה שְׂמַבִּיא רְאִיָה לְדַבְרֵי מְהַרְמְב"ם פ"ז מַה תְּרוּמַת אִין שׁוּם סְתִירָה כָּלֵל דַּה"ק שְׂעֻדָּיִין לֹא רְאָה קָרִי כְּפִנּוֹת פְּרוּשׁוֹ דָּאָף שְׁרוּאָה דְבַר מַה אִינוּ נִקְרָא כָּלֵל קָרִי מְקָרָה בְּלִתי טְהוֹר וְכַמְשֻׁמְעוֹת לְשׁוֹן רִש"י אִין לֹו קָרִי וְק"ל וְהוּא בְּרוּר וּמַה שְׂהַשִּׁיג עוֹד מֵר עַל מ"ש בְּסִי' ת"ן ס"ק ד' שְׂאֲשֻׁמוֹ' עַל הַמְרָא' לֹא יִדְעָתִי שׁוּתָא דִּידְיָה וְכִי פְתַבְתִּי דְמוֹתָר בִּי"ט בְּמִלְאָכ' הָאֲסוּרָה לְעִשׂוֹת לִישְׁרָאֵל כְּגוֹן עֲבוּד' הַשְּׂדֵה וְכו' ג' דְנִדְאֵי בְּזָה י"ט וְשִׁבְתָּ שְׁנוּיִן רַק לְעִנְיָן שְׁפִירַת הַתַּנּוּר לְאִפּוֹת דְזָה וְדָאֵי לִישְׁרָאֵל שְׁרִי בִי"ט דַּהוּ צְוִרָה אֲנִיכָל נֶפֶשׁ א"כ בְּמִשְׁפִּירוֹ לְעַכּוּ"ם לִיכָא חֲשֵׁשׁ אִיסוּר' שְׂיֵאמֵר שְׂעֻבִיד בְּשִׁלְיחוֹת יִשְׂרָאֵל וְהוּא פְּשׁוּט וּבְרוּר וְהַדְּבָר א"צ רְאִיָה.

ומ"ש מר וְכַהֲנָה רַבּוֹת מִי יִדְעָתִי אֲמַצָּאָהוּ וְאִזִּי אָשִׁיב עֲלֵיהֶם כִּיֵּד ה' הַטּוֹבָה עָלֵי וּבְמִקּוּם שְׁכִינּוֹן אֵל הָאֲמַת אֲזִי לֹא יְבוֹשׁ יַעֲקֹב מִלּוּמֵר דְבָרִים שְׂאֲמַרְתִּי טְעוֹת הֵן כִּי אֲמַת לִיעֲקֹב תַּתֵּן וּמִבְּטַחְנִי שְׂשִׁגְגַתִּי מוֹעֲטִין הֵן כִּי בְּכָל הַמְקוּמוֹת שְׂכַתְבְּתִי עַל פּוֹסֵק קָטָן וְגִדּוּל שְׂשִׁגְגָא אוֹ טְעָה בְּרַתִּי הַדְּבָרִים תְּחַלֵּה כְּשִׁמְשׁ בְּצַהֲרִים לְפָנֵי תַלְמִידֵי הַסֵּרִים לְמִשְׁמַעְתִּי כִּי אֲדַרְבָּה דְקַדְקַתִּי בְּכָל הָאֲפִשֵׁר לְבָרֵר דְבָרֵי הָרֵאשׁוֹנֵי כְּמִזְרַת וְרַחַת.

אָף שְׁנִרְאָה לְכַאוּרָה עַל דְבָרֵיהֶם תְּשׁוּבָה נִצְחַת וּבְמִקּוּם שְׂהִיָה הַדְּבָר מְפִקְפֵק בְּעֵינֵי לְפִי הַמְדוּמָה פְּתַבְתִּי לֹא יִרְדְּתִי לְסוּף דְעַתּוֹ כִּי זֶה דְרַכִּי כָּל הַיָּמִים שְׂלָא לְעַמּוּד בְּחוֹזֵק עַל קַט שְׂפָלִי וְדַעְתִּי רַק לְהוֹדוֹת אֵל הָאֲמַת כִּי מוֹדִים דְרַבְּנָן הֵיִינוּ שְׂבַחְיָהוּ וּמ"ש מֵר בְּפִי שְׂתָה בְּפִסּוּקֵי בְּזָה נ"ל שְׂכִינּוֹן אֵל הָאֲמַת אָף צ"ע בְּגוּף הִירוּשְׁלָמִי שְׂאִינוּ תַחַת יָדֵי לַע"ע: וְעַתָּה אָשִׁיב עַל דְרָף הַחֲזִיִּים מ"ש שֵׁם בְּסַעֲרֵי יו"ד עַל מ"ש בְּסִי' תַמ"ח נ"ל לְתַרְזָן דְלֹא אָסוּר אֵלָא נְתִיבָה חֵלוּטָה וְכו' הִנֵּה וְדָאֵי זֶה הַתִּירָן נְכָלֵל בְּתוּף לְשׁוֹן תִּירוּצֵי שְׂכַתְבְּתִי וְהֵיִינוּ בְּמִפְּרוֹ אֵלָא דַמ"מ אִינוּ מִיְנֻשָׁב שְׂפִיר מְשֻׁמְעוֹת לְשׁוֹן הַפּוֹסְקִים וְהַש"ע שְׂכַתְבֵּי אַע"פ שְׂיִשְׁרָאֵל מִפְּרוֹ וַיּוֹדַע וְכו' מְשֻׁמְעַת בַּמְכ"ש בְּאִינוּ מִפְּרוֹ וְשֵׁלָא יַחְזוֹן' לֹו דְשְׂפִיר עֲבִיד לְכֹן הַנְּצַרְכְּתִי לְתִירָן אַחַר וּמַה שְׂמִפְּקַפֵּק עַל תִּירוּצֵי וְנ"ל זֶה אִינוּ חֵדָא שְׂפָלָלוּ בְּחֵדָא בְּבֵא מְכִירָה סְתִירַת הַדְּבָר מֵהַאי כָּלֵלָא לֹא יִדְעָנָא כָּלֵל.

גַּם מ"ש וְעוֹד דְמִיִּירוֹ קוֹדֵם שְׂנָאָסֵר בְּהִנְאָה: בְּכָאן לֹא הִבִּין כְּפִנּוֹתֵי לְגַמְרֵי דְהַכִּי פְּרוּשׁוֹ דְלַכְּה מוֹתָר לִיתָן בְּמַתְנָה כִּינּוֹן שְׂאֵם לֹא יַתֵּן אָסֵר לֹו אַח"כ בְּהִנְאָה לְכַה מוֹתָר לִיתָן בְּמַתְנַת חֲכָם כִּינּוֹן שְׂהוּא עֲצָמוֹ אִינוּ יְכוֹל לִיקְהוֹת מִמֶּנּוּ כִּי דְחַקָא לִיה שְׂעַתָּה וְשְׂעָה עוֹבְרַת מְהַרָה וּמ"ש עוֹד לִישֵׁב הַבֵּל"ז בְּתוֹסְפ' גַּם זֹו יִדְעָתִי שְׂשַׁעְרֵי תִירוּצֵי לֹא נִנְעָלוּ בְּזָה אָף פְּתַבְתִּי אַגַּב רִיקְהָטָא שְׂבַנֵי הָרַב יִישֵׁב בְּזָה דַעַת הַתּוֹסְפ' וּמ"ש בְּסִי' י"ב וְנ"ל נְסַתְפֵּק בַּמ"א אִם הַסְּבִין מְחַמִּיצִין אִם לֹא וּבְחַק יַעֲקֹב סִי' תַנ"ד הִבִּין שְׂכ"כ בְּמִנְרָסָן וְכו' וַאִינוּ מִבִּין דְבָרֵי

פי עיקר הספק על סובין ואדרבה משם ראיה מדקתני אין שורין מורסן לא לאשמעינו רבונא טפי אפי' סובין עכ"ל.

בכאן מודה אל האמת שלא ירד אל המכונן באין מבין דברי פלל שיהי הרגשתי בכל זה שיש מקום לבעל דין לחלוק בכה"ג אף שמשמעות סתימת לשון המ"א לא משמע הכי ולכן פתבתי בתחלת לשוני היינו סובין היינו מורסן אלא פשהוא גם קרוי סובין וכשהוא דק קרוי מורסן והפל הוא תדא מילתא הקליפה מחטין ורא' ברורה לזה מלשון הרע"ב פי"א דתרומת משנה ה' המורסן של תרומה והו סובין הגסין הרי שהיא היא ומכ"ש לפי פי' הרמ"ב ספ"ז דשבת שכתב וז"ל הסובין היא הקמח הבינוני ומורסן הוא קליפה העליונה עכ"ל א"כ אם המורסן הוא חמץ מכ"ש הסובין ואף אם ירצה הבעל דין לחלוק ולומר דלפי פרש"י הוא להקפו מ"מ יש רא' ברורה ממתניתן ופרש"י עצמו דגם סובין מתמצין דהא במתני' ריש פ' אלו עוברין קתני זוזמן של צבעים הכי תרגימו מיא דחונורי דצבעי בה לבא ופרש"י מיא דחונורי מי סובין הרי דסובין הם חמץ גמור וא"כ יהי פוננת המ"א הו על סובין והו על מורסין שגג בזה ובעל השו" לא מצא אלא סובין כמוץ אשר תדפנו הרוח ה"ק יעק': שאלה כ"ג בחג השבועות שחטו תרנגולת ולא נמצא לה מרה וטעם את הפכד ולא נמצא לה טעם מר אי מותר לצלותה בי"ט כיון דאתילד בה ריעותא ואי לא יטעום בה טעם מר אחר הצליה נמצא דהוי טרחא שלא לצורף אנכל נפש בי"ט והוא אסור: תשובה דוגמת שאלה זו קמבעי' בש"ס דביצה דף ל"ד בעוף שגדרס או נרצץ בפותל ובעי' ר' ירמיה מר' זירא מהו לשחטה בי"ט מי מחזיקינן ריעותא בי"ט או לא (ופרש"י מי חיישינן הואיל וצריכה בדיקה ואתילד בה רעוּתא בגוניה מי מחזיקינן ריעותא בי"ט דלמא משתכח טריפ' ונמצא שוחטה שלא לצורף בשלמא שאר בהמות אע"ג דמחמירינן אנפשינן ובדקינן מיהו סמכינן ארובא רוב בהמות אינן לכלוי טריפות הקא מהו א"ל תגינא אין מלבנין את הרעפים בהו מפני שצריף לבדקן א"ל אין מלבנין מפני שצריף לחסמן מתנינן לה ופסקו פל גדולי פוסקים ראשונים וה"ה הרמב"ם והרשב"א והרא"ש והטור ושאר פוסקים דמותר לשחטו בי"ט וכפשיטות הש"ס מפני שצריף לחסמן וכפ' הב"י בש"ע סי' תצ"ח סעי' ח' אכן מהרש"ל פ"ד דביצה פסק בהגהות אשר"י להחמיר והשיב על המקילין וכן מבואר בתשובת חות יאיר סי' קנ"ח יע"ש מ"מ אין דברי מהרש"ל מוכרחים וחלילה להחמיר לאחרניני נגד פל גדולי פוסקים אלו אשר בית ישראל נשען עליהם ופסק הרמ"א וב"י בש"ע כנותייהו אף אי קשיא הא קשיא ותמיהא קיימת מה שמקשה שם בחות יאיר סי' קנ"ח בשם הגאון בעל עבודת הגרשוני פסק הש"ע גופיה אהדדי דבי"ד סי' רס"ו סעי' ז' ובא"ח ס"ס של"א פסק דאדם שלא מל מעול' לא ימול בשבת והמקור הדין הוא מהמרדכי ס"פ פיסוי דם ות"ה ס"ס רס"ה שמביאין רא' מהאי סוגיא דביצה דאסור ללבון הרעפים מפני שצריף לבדקן ובסי' תצ"ח פסק בעוף שגדרס ששוחטין בי"ט דקי"ל מפני שצריף לחסמן ע"ש דבריו באורף שרופה ליישב התמיהא לא עלתה בידם ולע"ד נראה דאף שלפי המקור ומוצא הדין נראה דבמחלוקת שנויה מ"מ נ"ל דהב"י בא"ח סי' של"א ובי"ד רס"ו דפסק פהמרדכי ות"ה היינו פהלקתא ולא פטעמייהו אלא ס"ל לחלק דלענין למול בשבת דקי"ל מילה ודאי דוחה שבת ולא מילה ספק לכן פל שיש לספק שלא ימול פהוגן כיון שלא מל מעולם אינו דוחה שבת משא"כ גבי י"ט דמותר לבשל אם פונתו לאנכל נפש אף שיש לספק

שלא יהיה ראוי לאוכל נפש מ"מ איהו דידיה עביד בשעת עשייה וְהוּי בְּכָלֵל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לְכָל נֶפֶשׁ וְחַדַּע שְׁהָרִי מַה"ט סוֹבֵר רַבָּה בְּפִסְחִים דָּף מ"ו ע"ב דְּהַאֲפֹה מִי"ט לְחוּל אֵינּוּ לֹקָה הוֹאִיל וְאִי מְקַלְעוּ אֹרְחִים חֲזִי לִי אַע"ג דְּהֵתָם אִיסוּרָא מִיְהוּ אִיפָא הֵיִינוּ מְשׁוּם דְּאִין פְּנוּנְתוֹ לְאֹרְחִים אֲבָל וְדָאִי מְוֹתֵר לְאַפּוֹת וּלְבִשְׁל אַם פְּנוּנְתוֹ אִוּלִי אִיקְלַע אֹרְחִים וּבְלִבְד שְׁלֵא יַעֲרִים הָרִי דְאַף עַל הַסָּפֵק מְקַרִי צְוֹרָה אֲנִיכְל נֶפֶשׁ וְעוֹד יֵשׁ לְחַלְק דְּדוֹקָא הֵתָם גְּבִי מִיְלָה שְׁחַשְׁשׁ הוּא שְׁהַמּוּהֵל עֲצָמוֹ יְקַלְקַל בְּחִבּוּרָה וְאַדָּם מוּעַד לְעוֹלָם עַל פֶּן לֹא יְמוּל בְּתַחֲלָה בְּשִׁבְתָּ מִשָּׂא"כ בְּעוֹף שְׁנִטְרַף מִמִּילָא וְלֹא אִיְהוּ קַעְבִּיד בְּיַדִּים לְקַלְקַל אוֹתוֹ מֵאַנְכְל נֶפֶשׁ וְהֵיִינוּ טַעְמָא נְמִי גְּבִי לְבוֹן אֶת הַרְעָפִים דְּלֹא אֶסְרִינוּ מִפְּנֵי שְׁצָרִיָּה לְבָדְקוֹן וּלְפִי מַה שְׁמַחֲלַק בַּד"מ ס' תצ"ח וְגַם הַב"ח שָׁם ס"ק ז' וְז"ל הָא דְעָגַל שְׁנַשְׁחַט בִּי"ט צָרִיָּה לְהַפְרִיס ע"ג קַרְקַע וְאֵע"ג דְּגְבִי עוֹף הַנְּדָרְס מְוֹתֵר לְשַׁחֲטוֹ אַף דְּאִיתְלִיד בְּהָ רִיעוּתָא מְשׁוּם דְּסַמְכִינוּ אַרְנָבָא וְחֻזְקָה דְּרֹב בְּהַמּוֹת בְּחֻזְקַת פְּשֻׁרוֹת הֵן עוֹמְדוֹ מִשָּׂא"כ עָגַל זֶה שְׁנוּלַד בִּי"ט אֵינּוּ בְּכָלֵל הָרֹב שְׁהָרִי תִּיקָף שְׁנוּלַד אֲתִינְלַד בְּהָ רִיעוּת' שְׁאֵינּוּ יְכוּל לְעַמּוֹד חִיזִישִׁינוּ לְרַסוּק אִיבָרִים עַד שְׁיַפְרוֹס עַל גְּבִי קַרְקַע וְזֶה פְּנוּנְתָה דַּד"מ אֲלֵא שְׁקִיצָר בְּלִשׁוֹנוֹ וּבְחֻזְמָה הַשִּׁיג עָלֵיו הַמ"א שָׁם ס"ק י"ו וְהֵיִיחַ דְּבָרֵי הַד"מ בַּצ"ע כִּי נִתְעַלַם מִמֶּנּוּ דְּבָרֵי הַב"ח וְעַפ"ז מִיּוֹשֵׁב ג"כ קוֹשֵׁיִת הַט"ז שָׁם בַּס"ק ח' וְט' א"כ גַּם בְּהָאִי דְּמִיְלָה יֵשׁ לְחַלְק כַּה"ג פִּינוּן שְׁלֵא הָיָה לוֹ חֻזְקַת מְוֹמָחָה לִיְמוּל מְקוֹדָם אֲסוּר לְמוּל בְּתַחֲלָה בְּשִׁבְתָּ וְעַפ"ז מִתְוַרְיָן ג"כ הַקְּוֹשֵׁיִא שְׁנִיָּה שְׁמַקְשָׁה עוֹד שָׁם בְּחֻזְקַת יָאִיר מִהָאִי דְּאִין אֹפִינּוּ בְּפּוֹרְכֵי חֲדָשָׁה מְטַעָה שְׁמָא תַּפְחַת וִיְהִי טַרְחָא שְׁלֵא לְצוֹרָה אֲנִיכְל נֶפֶשׁ הֵיִינוּ נְמִי מִהָאִי טַעְמָא שְׁלֵא הָיָה לְתַנּוּר חֻזְקַת אֲפִיָּה פְּתִיקוּנוֹ מְעוֹלָם וּמִהָאִי טַעְמָא הָיָה נ"ל לְהוֹרוֹת בְּמִי שְׁלֵא שַׁחַט מְעוֹלָם אֲסוּר לְשַׁחֲט לְכַתְחֲלָה בִּי"ט פִּינוּן שְׁעֵדִיין אֵינּוּ מְוֹחֻזֵק בְּאִימוֹן יָדִים וְשְׁלֵא יִתְעַלֵּף חִיזִישִׁינוּ שְׁמָא יְקַלְקַל שְׁחִיטָתוֹ וְהוּי טַרְחָא שְׁלֵא לְצוֹרָה אֲנִיכְל נֶפֶשׁ וְאַסוּר כְּמוֹ בְּמוֹהֵל: וְאֵע"ג דְּלְחִילּוּק רֵאשׁוֹן שְׁפַתְבַּתִּי דְּמְשׁוּם סָפֵק אֲנִיכְל נֶפֶשׁ מְוֹתֵר בִּי"ט מ"מ אֵין לְהַקְל אֲבָל בְּנִדּוֹן דִּידוֹן נ"ל דְּאַף הַחֻזְשׁ לְדַעַת מִהַרְש"ל לְהַחְמִי לְעַצְמוֹ מ"מ בְּהָאִי דְּמָרָה אֵין לְהַחְמִיר פְּלַל דְּבִלֵא"ה פְּתַב הַשְּׁפַתִּי כַּהֵן בַּס"י מ"ב ס"ק ד' וְז"ל וְאַפְשָׁר דְּקִים לִי לְהַגְּאוּנִים דְּמִלְתָּא דְּלֹא שְׁכִיחַ דְּמָרָה יְהִי גְּטִילָה לְגַמְרֵי וְהִגִּילוּ שְׁנַבְלַע בְּמִקּוּמוֹ לְכָה מְוֹתֵר לְטַעְמוֹ בְּלִשׁוֹנוֹ קוֹדָם הַצְּלִיָּה וְאַחַר הַצְּלִיָּה עַכ"ל א"כ גַּם בְּזֶה אֲפָשָׁר לְסַמְּוֹף עַל זֶה לְצִלוֹתוֹ בִּי"ט וְאַף שְׁאֵין דְּבָרֵי הַש"כ מְוֹכְרִים וּבְרוּרִים פֶּל כָּה: דְּעֵינִינוּ רוֹאוֹת הַרְבֵּה פְּעָמִים לְמַעַשׂ' שְׁאֵין טוֹעֲמִין בְּהָ טַעַם מִר לֹא קוֹדָם צְלִיָּה וְלֹא אַחַר צְלִיָּה: וּמַה"ט פְּתַבְתִּי בְּסַפְרֵי מְנַחַת יַעֲקֹב פְּלַל פ"ח ס"ק ד' שְׁאֵין לְסַמְּוֹף לְמַעַשָׁה אִי נְאַבְדָּה הַכְּבֵד קוֹדָם שְׁטַעְמָה וְהַש"כ עֲצָמוֹ מְסוּפֵק בְּדָבָר וְכַתְּבַל שׁוֹן וְאַפְשָׁר וְכֵן פִּסְק וְכוּן לְדְּבָרֵי בְּתַשׁוּבַת עֲבוּדַת הַגְּרָשׁוֹנֵי ס' י"ז יַע"ש מ"מ לְעַנְיִן נִידּוֹן דִּידוֹן דְּבִלֵא"ה רַבּוֹ פֶּל גְּדוּלֵי הַפּוֹסְקִים הַמְתִּירִין אֵין לְהַחְמִיר פְּלַל וּמִדִּין זֶה יֵשׁ לְלַמּוֹד עוֹד דְּבָר הַדּוּמָה לְדוּמָה בְּמַה שְׁפָסֵק בִּי"ד בַּש"ע ס' ס' עֵיף ג' בְּבִהְמָה שְׁנַפְסָקָה רַגְלִיָּה לֹא יֵאכְלוּ מִמֶּנָּה אֲלֵא ע"י בְּדִיקָה שְׁיַצְלָה אוֹתוֹ וְתַתְּפָרַק לְחַתִּיכוֹת אַם הִיא גְּשִׁיכַת נַחֲשׁ דְּמְוֹתֵר לְצִלוֹת בִּי"ט: וְאַף דְּלְדַעַת רַמ"א שָׁם אֵין נְפִיקוּתָא בְּזֶה דְּהוּא פּוֹסֵק דַּא"צ בְּדִיקָה בְּזֶה דְּלֹא שְׁכִיחֵי נְחֻשִׁים מ"מ הָא הַשִּׁיג עָלֵיו הַש"כ וְסוֹבֵר דְּצָרִיָּה לְבָדּוֹק פִּינוּן דְּאַפְשָׁר וְלָזֶה מִהֵי עַכ"פ מַה דְּלֹא שְׁכִיחֵי נְחֻשִׁים דְּמְוֹתֵר לְצִלוֹתוֹ בִּי"ט: אֲכֵן בְּסַפְרֵי מְנַחַת יַעֲקֹב פְּלַל פ"ו ס"ק וִי"ו הַשְּׁגָתִי עַל הַש"כ בְּזֶה וְהַבְּאִתִּי רֵאיוֹת בְּרוּרוֹת לְדְּבָרֵי רַמ"א בַּהַג"ה א"כ אֵין מְקוּם לְנִדּוֹן זֶה כִּי אַם בְּכַבֵּד שְׁנַטְלָה הַמָּרָה וְאַגַּב רְצִיָּתִי לְעוֹרְרָה בְּדָבָר

חָדָשׁ מְקָרֹב גִּדְפָס סֵפֶר הַל' קִטְנוֹת וְכַתָּב בְּחֻלְקָ ב' סִי' ש' וְנ"ל מ"ש בְּחֻסְרָה הַמְרָה טוֹעֲמִין
בְּכַבֵּד וְדוֹקָא שְׁהֵפִיס קִיָּים וְלֹא נִיָּקֵב אֱלָא נִתְרוֹמֵן דְּכַבֵּד פּוֹעֵס אִינוּ בּוֹלַע לְהַפִּיס צ"ל דְּקִים לְהוּ
בְּפִסְקִתָּא עכ"ל וְלֹא יִדְעָתִי אִיךָ מְלֹאוּ לְבוֹ לְפִסְקָא כֵּן בְּפִשְׁטוּת נִגְדַּ מִשְׁמַעוֹת גְּדוּלֵי
פּוֹסְקִים רֵאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים כִּי יִתֵּן בְּכִיס עֵינוּ.

גַּם הַפֶּר"ח בְּסִי' מ"ב ס"ק ד' מִשְׁמַשׁ בְּכִיס וְכַתָּב לְוִלִי שְׁהֵרְבָה גְּדוּלֵי מְכַשִּׁירִין הִיָּה מְטָרִיף
אֲבָל מ"מ מְסִיק דְּהֵכִי נְהוּג עֲלֵמָא לְהַתִּיר וְאַף שְׁהֵכַבֵּד אִינוּ בּוֹלַע לְהַפִּיס צ"ל דְּקִים לְהוּ
לְהַפּוֹסְקִים דְּכָל שְׁנִיתְרוֹמֵן הַמְרָה גַּם הַפִּיס גִּדְכָּק וְנִסְרַף תּוֹף הַבְּשָׂר הַכַּבֵּד אוּ נְפֹסָד וּמ"מ
אִינוּ נְטָרָף בְּכָף וְאִם קַבְלָה הִיא נִקְבַּל וְאִין לְהַחְמִיר יוֹתֵר עַל דְּבְרֵיהֶם דְּבִלְא"ה רְבוּ
הַמְכַשִּׁירִין בְּחֻסְרָה הַמְרָה עֵינִין בְּד"מ סִי' מ"ב פּנ"ל ה"ק יַעֲקֹב: שְׂאֵלָה כִּד בְּאִשָּׁה אַחַת
דְּמִלְפִיא תְּכִלִי וּבְהֵתָה שְׁקִיבְלָה עַל עֲצָמָה שְׁלֵא לְהַלְבִּישׁ בְּגָדִים שְׁרָגִילָה לְהַלְבִּישׁ בְּיָמִים
טוֹבִים אִי אֲסוּרָה ג"כ לְהַשִּׁים הַטְּבַעְתִּים חֲשׁוּבִים שְׁרָגִילָה לְשׁוּם בְּיָדֶיהָ בְּיָמִים טוֹבִים אוּ
לֹא: תְּשׁוּבָה הִנֵּה נִרְאָה דְּגַם הַטְּבַעְתִּים בְּכָלֵל קַבְלָתָה מְכַמָּה טְעָמִים חֲדָא דְּהָא תָּנִן פִּי"ג
דְּנִגְעִים מִשְׁנָה ט' וְהוּבָא ג"כ בְּבִרְכוֹת דָּף מ"ב וּבְעִירוּבִין דָּף ד' וּבְסוֹפָה דָּף ה' ע"ב וּבְחֻלְוִין
דָּף ע"א ע"ב מִי שְׁנִכְנַס לְבֵית הַמְּגוּנָע וְכִלְיוּ עַל פְּתִיפּוֹ וְסִנְדְּלִיו וְטְבַעְתּוֹ בְּיָדוֹ הוּא וְהוּ
טְמֵאִין מִיָּד (וּפְרַשׁ"י בְּעִירוּבִין וְנ"ל כִּלְיוּ עַל פְּתִיפּוֹ וְסִנְדְּלִיו וְטְבַעְתּוֹ בְּיָדוֹ שְׂאִינָם
מְלֻבָּשִׁין בּוֹ דְּרָף מְלָבוֹשׁ דּוּמִיָּא דְּכִלְיוּ עַל פְּתִיפּוֹ) הִיָּה לְבוּשׁ כִּלְיוּ וְסִנְדְּלִיו בְּרָגְלִיו
וְטְבַעְתּוֹ בְּאֲצַבְעוֹתָיו הוּא טְמֵא מִיָּד (וּפְרַשׁ"י הִיָּה לְבוּשׁ כִּלְיוּ וְכֵן כּוֹלָם דְּרָף לְבִישְׁתָּן
קְרוּנָן בְּגָדִיו וְכַתִּיב הָאוֹכֵל בְּבֵית יָכַסּ בְּגָדָיו עַד שִׁישְׁהָא כְּשִׁיעוֹר אֲכִילָה) וְהוּ טְהוֹרִין עַד
שִׁישְׁהָא כְּדִי אֲכִילַת פֶּרֶס ע"כ הִרִי דְּבַכְלָל לְבִישׁ' בְּגָדִים גַּם הַטְּבַעְתִּים בְּכָלֵל וּבְזָה נִסְתַּר
ג"כ מ"ש בְּתְּשׁוּבַת שְׁעַר אֶפְרַיִם סִי' קד"ד בְּאִם מְחַיִּיב עֲצָמוֹ לְהַלְבִּישׁוֹ לְחַבְרִירוֹ אִם מְחַיִּיב
ג"כ לְהַנְעִילוֹ וְכַתָּב שֵׁם תְּשׁוּבָה הִנֵּה לְכַאוּרָה יֵשׁ לְהַבִּיא רְאִיָּה מִמִּשְׁנָה דְּסִנְהֶדְרִין שְׂאִין
הַמְּנַעְלִים בְּכָלֵל מְלָבוֹשׁ מְהָא דְּאִיתָא בְּפ"ד מִיתוֹת הַמְּלָבִישׁ וְהַמְּנַעִיל עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה
מְדַחֲשִׁיב בְּפִנֵי עֲצָמוֹ מְנַעִיל וּמְלָבִישׁ מְכָלֵל דְּהַמְּנַעְלִים אִינוּ בְּכָלֵל מְלָבוֹשׁ אֲמָנָם יֵשׁ לְדַחוֹת
זֶה וְדוּק עכ"ל הִנֵּה בְּנֻדָּאֵי רְאִיָּה זֶה דְּחֻזִי' מְעַיְקָרָא הוּא חֲדָא דְּהֵתָם לֹא בְּעִי לְמִימֵר רַק
דְּחַיִּיב עַל כָּל חֲדָא וְחֲדָא אִף שְׁמַנְעִיל לְבַד וְלֹא שְׁלֵא יְהֵא נְכָלֵל בְּשֵׁם הַקְּרִיאָה מְלָבוֹשׁ וְתוּ
דְּאִף אִי נִימָא דְּכָל א' יֵשׁ לוֹ שֵׁם בְּפִנֵי עֲצָמוֹ וְכַאֲשֶׁר ג"כ הַמְּקָרָא מוֹכִיחַ עֲלָה בְּד"ה ב' ד"ח
ט"ו וְיַלְבִּישֵׁם וְיַנְעִלוֹם וְלִיכָא מִיָּדִי דְּלֹא רְמִיזִי בְּאוּרִינְיָתָא בְּפ' כִּי תְּבֹא לֹא כִּלּוֹ שְׁלֹמוֹתִיכֶם
וְנַעֲלָה לֹא בְּלִתָּה מַעַל רְגְלֵיךָ מ"מ שֵׁם הַכּוֹלֵל מְכֻוֹן הוּא בְּכָלֵל לְבִישׁתָּ בְּגָדִים כְּדִמְכֻחַ
בְּמִתְנִי' דְּנִגְעִים וּפְרַשׁ"י שֵׁם וְכַה"ג מְצִינוּ בְּלְבִישׁתָּ בְּגָדִי כְּהוֹנָה שְׁפוּלָל כָּל הַבְּגָדִים בְּכָלֵל
וְלָבַשׁ בְּגָדָיו וְאִפ"ה גְּבִי אֲבָנִט כְּתִיב וְחִגְרַתְּ אוֹתָם אֲבָנִט אֱלָא וְדָאֵי כַּמ"ש וְכֵן מְבֹנָאָר
בְּש"ס דְּשַׁבַּת דָּף ק"ד ר' יוֹסִי אוֹמֵר י"ח כְּלִים לְבוּשׁ וְקַחֲשִׁיב שְׁנֵי מְנַעְלִים וְעֵינִין בְּתְּשׁוּבַת
הֶרָא"ש כְּלָל ע"ו סִי' ד' כָּל הֵנִי הֵם נְקָרָאִים מְלָבוֹשׁ וְכֵן מְבֹנָאָר בְּטוֹר א"ח סִי' ק"ט
דְּקַחֲשִׁיב שֵׁם וְכֵן מְצִאתִי לְהִדְיָא בְּתְּשׁוּבַת תּוֹלְדַת אָדָם לְהַרְשָׁב"א סִי' קפ"ג דְּמְנַעְלִים
וְכַפָּה שְׁעַל רֵאשָׁה הִיָּי בְּכָלֵל מְלָבוֹשִׁים ע"ש בְּאַרִיכוּת וְכָל זֶה נַעֲלָם מִתְּשׁוּבַת שְׁעַר אֶפְרַיִם
דְּנֻדָּאֵי הַמְּחַיִּיב עֲצָמוֹ לְלָבֹשׁ לְחַבְרִירוֹ מְחַיִּיב ג"כ לְהַנְעִילוֹ כָּל שְׂהוּא צְנוּרָף לְבִישָׁה מ"מ
לְשׁוּם טְבַעַת בְּיָדוֹ בְּכַהֲאֵי גּוֹנוּנָא שְׂאִין צְנוּרָף לְכָל אָדָם אִף שְׂהוּא בְּכָלֵל מְלָבוֹשׁ כְּמוֹ
שְׁכַתְּבֵנוּ מ"מ לֹא הִתְחַיִּיב עֲצָמוֹ רַק מֵה שְׁהוּ' מְנַהֵג וְצְנוּרָף כָּל אָדָם מִשְׂא"כ טְבַעַת בְּיָדוֹ
שְׂאִין צְנוּרָף כ"כ וְגַם אִין מְנַהֵג לְהַלְבִּישׁ לְכָל אָדָם רַק בְּנֵי אָדָם עֲשִׁירִים דִּי רוּחַ יִתְּרָה

בִּיהַּ נִדְאֵי אֵין זֶה בְּכָלֵל הַתְּחִיבוֹת כָּלֵל וְאֵין זֶה צָרִיף לְפָנִים וְעֵינֵין בְּתוֹסְפָתָא דְנִדְרִים פ"ד
גְּבִי הַנּוֹדֵר מִפְּסוּת וְכו' יֵשׁ ג"כ רְאִיָּה לְדַבְרֵינוּ שְׁפַתְבְּנוּ וְיִבְר מִן כָּל דִּין דְּאָף אֵי נִימָא דְאֵינוּ
נְכָלֵל בְּמִשְׁמַעוֹת הַלְשׁוֹן מ"מ לְעַנְגֵן נְדָרִים אֲזַלִּינוּ בְּתֵר כְּנֻנַת הַנּוֹדֵר וְכַמְבֹאֵר בִּי"ד ס"י
רִי"ח סְעִי' ב' אָף שְׁהֶאֱחָרוּנִי פִקְפְּקוּ עַל דִּין זֶה כְּבָר הָאָרִיף בְּתִשׁוּבַת שְׁעַר אֶפְרַיִם שְׁאֵלָה
ס"ז לְקִיָּים דְּבָרֵי הָרֵאשׁוֹנִים לְהִלְכָה וְע"ש וּ"א כְּבִנְדוֹן דִּידֵן שְׁפִנוּנְתָהּ מִשׁוּם אֲבָלָה לְמַעַט
שְׁמַחְתָּהּ וְקִישׁוּטֵיהָ א"כ שְׁמַחְתָּה זֶה מָה הִיא עוֹשֶׂה וְכִדְאִיתָא בֵּא"ח ה'ל' י"ט ס' תַּקְר"ט
סְעִי' ב' פִּיצַד מְשַׁחֲחִין הַנְּשִׂים בְּבִגְדִים וְתַכְשִׁיטִין כְּפִי מְמוֹנָם לְכֵן נ"ל דְּגַם כָּל תַּכְשִׁיטֵיהָ
שְׂאִין דְּרַכְפָּה לְלַבְנוֹשׁ אֲלָא בְּיוֹם שְׁמַחַת לְבָהּ גַּם כֵּן אֲסוּרָה לְלַבְנוֹשׁ מִחַמַּת נְדָרָה אִם לֹא ע"י
הַפֶּרֶת הַבַּעַל בְּיוֹם שׁוּמְעוּ אוֹ הַתֶּרֶת חֲכָם כְּנ"ל ה"ק יַעֲקֹב: שְׁאֵלָה כַּה בַּחֹל הַמוֹעֵד שֶׁל
סוֹפּוֹת וַיְהִי כְּנֻגֵן הַמְּנַגֵּן בְּכָלֵי שִׁיר וְנִפְסְקָה לוֹ נִימוֹן אֵי רִשְׁאֵי לְתַמְנָן עַל יְדֵי קִשְׁיָרָה וְכוּ"ג
בַּחֹל הַמוֹעֵד אוֹ לֹא: תְּשׁוּבָה גְרָסִינוּ בְּעִירוּבֵין דָּף ק"ב קוֹשְׁרִין נִימָא בְּמַקְדָּשׁ אֲבָל לֹא
בְּמִדְיָנָה וְכָל זֶה בְּשִׁבְתָּ אֲמָרוּ וְה"ה בְּיוֹם טוֹב דְּאֵין בֵּין שִׁבְתָּ לִי"ט אֲלָא אֲנָכֵל נֶפֶשׁ בְּלִבְדָּ
אֲבָל בַּחֹל הַמוֹעֵד אֵין הַכְרָעָה לְאִיסוּר וְאֲדַרְבֵּהּ יֵשׁ קֶצֶת סְמוּךְ לְהִיתָ' מֵהָא דְאִיתָ' בַּפ'
מִשְׁלִילֵין דָּף ל"ו ע"ב כָּל שְׁחִיבֵין עָלֵינוּ מִשׁוּ' שְׁבוֹת חִיבֵין עָלֵינוּ בִי"ט וְאֵלוּ הֵן מִשׁוּם
שְׁבוֹת לֹא מְטַפְּחִין וְלֹא מְסַפְּקִין וְלֹא מְרַקְדִין וְבַגְמָרָא שְׁמָא יְתַמְנָן כְּלֵי שִׁיר הָרִי מִשְׁמַע
דְּדוֹקָא בִי"ט אֲסָרוּ וְלֹא בְּמוֹעֵד וְהַטַּעַם צ"ל כִּינּוּן דְּאֶפְשָׁר שְׂאֵינוּ מַעֲשֶׂה אֲנָמֵן וְגַם הוּא
לְצוּרָה שְׁמַחַת מוֹעֵד לְכֵן מוֹתֵר לְתַמְנָן בְּמוֹעֵד וְרָאִי' בְּרוּרָה לְזֶה מְסוּגִיתָ הַתו' פ' הַשְׁוֹאֵל
דָּף קמ"ח ע"ב ד"ה לֹא מְסַפְּקִין וְלֹא מְטַפְּחִין וְלֹא כְּפִי הַקּוֹנְטְרָס מִשׁוּם אֲבָל דֹּא"כ מֵאֵי
אֲרִיָּא בִי"ט אֲפִי' בַּחֹל הַמוֹעֵד נְמִי אֲסוּר כְּדִתְנֵן בְּמוֹעֵד קִטָּן פ' בְּתֵרָא נְשִׂים בְּמוֹעֵד מְעַנּוֹת
אֲבָל וְכו' אֲלָא נִרְאָה לְרַבֵּי מִשׁוּם שְׁמַחָה רְגִילִין לְסַפֵּק וּלְטַפֵּחַ בְּהַשְׁמַעוֹת קוֹל וְאֲסוּר שְׁמָא
יְתַמְנָן כְּלֵי שִׁיר עכ"ל הָרִי מְבֹאֵר לְהִדְיָא מִדְּבָרֵי תוֹסֵפ' אֵלוּ דְכָל הֵיכָא דְקִתְנֵי בִי"ט דוֹקָא
בִי"ט קְאָמַר גַּם מְבֹאֵר בְּבִירוֹר דְּמִשׁוּם שְׁמַחָה מוֹתֵר בְּמוֹעֵד וְלֹא גְזַרִינוּ שְׁמָא יְתַמְנָן כְּלֵי
שִׁיר דְמוֹתֵר בְּמוֹעֵד וְאִם יִרְצָה הַבַּעַל דִּין לְחַלּוֹק וּלְתַלּוֹת עֲצָמוּ בְּאֵילָן גְּדוֹל בְּתִשׁוּבַת שְׁעַר
אֶפְרַיִם שְׁאֵלָה ל"ו שְׁפַתְבּוּ וְז"ל אֵי שְׁרֵי לְנֻגֵן וּלְהַפּוֹת בַּחֲש"מ עַל כְּלֵי זְמֵר בְּנִבְלָה וְכִינּוֹר
דְּהָא גְזַרְיָה שְׁמָא יְתַמְנָן כְּלֵי שִׁיר וְגַם בְּאַמַּת מְתַקְנִים כְּשִׁנְקָרַע נִימָא מִן הַכְּלֵי שִׁיר תְּשׁוּבָה
לְכַאוּרָה יֵשׁ לְהַבִּי' רֵאִי מֵהָא דְאֲמַרִינוּ בַּגְמ' דְּסוֹפָה פ' הַחֲלִיל דְשְׁמַח' שֶׁל בֵּית הַשְׁוֹאֵב'
אֵינוּ דוּח' לֹא אֵת הִי"ט וְלֹא אֵת הַשֶּׁב' אֲבָל חוֹל הַמוֹעֵד דְּחִי הֵינּוּ דוּק' חֲלִיל שֶׁל בֵּית
הַשְׁוֹאֵב' שְׁהוּ' שְׁמַח' שֶׁל מִצּו' וְכו' וְא"ת שְׁמַח' י"ט נְמִי שְׁמַח' שֶׁל מִצּו' הִי' אֲבָל זֶה אֵינוּ
שְׁהָרִי כְּתִבּוּ הַתּוֹסֵפ' שֶׁם בְּרִישׁ הַפֶּר' וְז"ל הֵלֵא זֶהוּ רַק גְזַרְיָ' שְׁמָא יְתַמְנָן כְּלֵי שִׁיר וְאֵין
שְׁבו' בְּמַקְדָּ' וְתִירְצוּ לְפִי שְׁשִׁמַּחַת בֵּית הַשְׁוֹאֵבָה הוּא רַק שְׁמַחָה יְתִירָה וְע"ש וְא"כ ה"ה
אוֹתָן שְׁמַפִּין עַל כְּלֵי זְמֵר בַּחֲש"מ עֲבוּר שְׁמַחַת י"ט נְקָרָא ג"כ שְׁמַחָה יְתִירָה וְאֲסוּר עכ"ל
וְלֹא יִרְדְּתִי לְסוּף דְעַתּוֹ הָרִי מְצַדוּ תְּבָרָא דְהָרִי הֵתָם אָף שְׁהוּא רַק שְׁמַחָה יְתִירָה אֲפ"ה
מוֹתֵרֶת בַּחֲש"מ כִּינּוּן דְאִיתָ בִּיהַּ צוּרָה מְצוּהָ קֶצֶת רַק י"ט וְשִׁבְתָּ לֹא דְחִי ה"ה עֲבוּר שְׁמַחַת
י"ט דְשְׁרֵי וְיִבְר מִן כָּל דִּין נְעֻלָם מִתְּשׁוּבַת ש"א סוּגִיָּא דְש"ס בְּבִיבְיָה וְהַתּוֹסֵפ' דְשִׁבְתָּ
שְׁהוּכְתְּבוּ דְהוּא הֵיטֵר גְּמוּר וְאָף גַּם פּוּק חֲזִי מָה עֲמָא דְבֵר וְנוֹהֲגִין הֵיטֵר פְּשוּט בְּכִינּוּ
חֲכָמִים וְזִקְנִים כְּלֵי שׁוּם מוֹחָה כָּלֵל וְאֵין מְקוּם לְבַעַל דִּין לְחַלּוֹק וְלוֹמַר דְהָרִי מְצִינוּ בְּסוּגִיָּא
דְש"ס דְשִׁבְתָּ דָּף קמ"ח וְבִיבְיָה דָּף ל' דְקְאָמַר הַש"ס תְּנֵן לֹא מְסַפְּקִין וְלֹא מְטַפְּחִין וְלֹא
מְרַקְדִין בִּי"ט וְקִתְּזִינוּ דְעַבְדִין וְלֹא אֲמַרִין וְלֹא מִיָּדִי אֲלָא הַנַּח לִישְׂרָאֵל שְׁיֵהָא שׁוּגִיָּין וְלֹא

יֵהָא מְזִידִין מ"מ בחש"מ אין פּוֹצֵה פֶּה כָּלֵל אפּי' יִרְאִים וּשְׁלִמִים נוֹהֲגִין הַיָּתֵר לְפִי שְׁאִין
כָּאן חֲשֵׁשׁ אִיסוּר לְגַמְרֵי וּבִפְרָטוֹת לִפְמ"ש תּוֹסֵפ' פ' מְשִׁילִין דָּף ע' ע"א ד"ה תָּנַן וְכו'
וּמִיָּהוּ לְדִידוֹן שְׂרֵי דְדוֹקָא בִּימִיָּהוֹן שְׁהִיָּה בְּקִיאִין לַעֲשׂוֹת כְּלֵי שִׁירִים שְׁיִיָּה לְמַגְדֵּר אָבֵל
לְדִידוֹן אִין אָנוּ בְּקִיאִין לַעֲשׂוֹת כְּלֵי שִׁיר וְלֹא שְׁיִיָּה לְמַגְזֵר עכ"ל הַתּוֹסֵפֶת' נִהְבִּיאֵוּ בַּהֲג"ה
ש"ע לְפִסְק הַלְכָה א"כ פְּשִׁיטָא דְשְׂרֵי בַחש"מ וְהַטַּעַם צ"ל דְּדָאָף שְׁתַּקּוּן הַנִּימִין הֲלֵא דְבַר
הַמְצִוִי לְתַקּוּן אֲצֵל כָּל הַמְנַגְנִי מ"מ לֹא הָיוּ מְלַאכְתָּא אֲנָמֵן מְמַשׁ שְׁיִגְזוֹר בְּשִׁבִיל זֶה וְזֶה ג"כ
כּוֹנֵנֵת הַרִיב"ש הוֹבָא בַש"ע ס' תַּקֵּמ"ו דְּרִיקוּדִין וּמְחֻלַּת בַּחש"מ שְׂרֵי וּבִתְשׁוּבַת שַׁעַר
אֲפָרִים שֵׁם בַּהֲג"ה לְבֵן הַמְּחַבֵּר הַרְגִישׁ קִצַּת בְּרָאִיָּה זֶה דְּבִיבְצָה בְּדָף ל"ו וּשְׁאָר קִצַּת רְאִיוֹת
וְסִיִּים וְכַתּוּב וְנ"ל אֲמֵנָה מְכַל זֶה אִין רְאִיָּה דְּהָא דְּאִין מְרַקְדִין וּמְטַפְחִין הִיָּינוּ בְּלֹא כְּלֵי שִׁיר
אֲלֵא בְּיָד וּבְכַף וּבְרַגְלֵי וּכְמוֹ שִׁפְרֵש"י שֵׁם לְהַדְיָא ע"ש וְדַחֲוִי כְּזֶה חֲזוֹר וְנִרְאֵה דְּאֲדַרְבֵּה
מִשְׁמַעוֹת הַש"ס מְבֹנְאָר דְּדָאָף ע"י כְּלֵי קְאָמֵר וְלָכוּ גְזַרְיָנוּן שְׁמָא יִתְקַן כְּלֵי שִׁיר וְהִיָּינוּ
שְׁמַרְקְדִין בְּרַגְלֵי אוֹ מַכִּין בְּכַף כְּמוֹ נְעִימּוֹת כְּגוֹן הַכְּלֵי שִׁיר נִמְצְאָ דְּאִין שׁוּם רְאִיָּה מִפְרֵש"י
וְרְאִיָּה בְּרוּרָה לְזֶה מִמָּה דְּאִיתָא בְּאַגְוֹדָה פ' מְשִׁילִין וְנ"ל כְּתִבּוּ הַגְּאוּנִים דְּלֹא אֶסְרוּ טִיפּוּחַ
וְרִיקוּד אֲלֵא לִישְׁרָאֵל אָבֵל כּוֹתֵי הַמְנַגֵּן בְּכֵלֵי שִׁיר מְוֹתֵר לִישְׁרָאֵל לּוֹמֵר לוֹ עכ"ל וְכ"כ
הַמְרַדְכֵי שֵׁם וְהוֹבָא ג"כ בַּש"ע ס' שֵׁל"ח לְפִסְק הַלְכָה ע"ש הָרִי לְהַדְיָא כַּמ"ש דְּאֲכֵלִי
שִׁיר קֵאִי לְכֵן נ"ל פְּשוּט דְּשְׂרֵי וְדְבָרֵי הַגְּאוּן בַּעַל שַׁעַר אֲפָרִים קָשִׁים לְהוֹלָמֵם אִם לֹא
שְׁנֵאֲמַר שְׁזֶה גַם כֵּן כְּאַחַד מִשְׁאֲלוֹתָיו שְׁעֵדִינָן לֹא נִגְמְרוּ מְלַאכְתָּא הָאֲנָמֵן כְּכֵהֵן וְזַמְר וְכָל
כְּלֵי שִׁיר בְּמוֹעֵד שְׂרֵי אִף גַּם לְתַקּוּן נִימָא א' אוֹ שְׁתִּים וְאִם אֲפִשְׁרֵר לְשִׁנוֹת קִצַּת יִשְׁנָה כְּנ"ל
ה"ק יַעֲקֹב: דִּינֵי ט' בְּאָב וְרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְסוּפָה וּד' מִיָּנִים: שְׁאֵלָה כּוּ מִבְּנֵי הָרַב הַמְּנוֹפֵלָא
מְהַר"ש נר"ו אב"ד ור"מ בק"ק רוֹזֵנִיץ וְנ"ל בְּאִתִּי לְשִׁאוּל כְּעֵנִין דְּבַר בְּעִתּוֹ אִי מְחֻיָּב
לְקוּם וּלְהַדֵּר לְפָנֵי רַבּוֹתָיו בַּט"ב פִּינּוֹן דְּמְבֹנְאָר בַּש"ע ע"ד ס' שַׁע"ו וְהוּא מְגַמְרָא דַּפ'
אֵלוּ מְגַלְחִין הַפֶּל מְחֻיָּבִין לְעַמּוּד בְּפָנֵי נְשִׂיא חוּץ מְאָבֵל וְחוּלָה אִי גַם בְּאַבְיָלוֹת ט' בְּאָב
נִימָא הָכִי אוֹ י"ל דְּאַבְיָל' יִשְׁנָה שְׁאֵנִי: תְּשׁוּבָה הִנֵּה שְׁאֵלְתָּהּ שְׁאֵלַת חֶכֶם תְּשׁוּבָה עוֹשֶׂה
כְּוֹלָה קַבְלַתִּי וְהַרְגֵּשְׁתָּ בְּדִין חֲדָשׁ שְׁלֵא הַרְגִישׁ בָּהּ אַחַד מִן הָרֹאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים כָּלֵל
וּמְקוּם הַנִּיחַ לָהּ לְהַתְגַּדֵּר בְּזֶה הִנֵּה הַש"ס סְתֵמָא אָמְרוּ הַפֶּל עוֹמְדִין בְּפָנֵי נְשִׂיא חוּץ מְאָבֵל
וְחוּלָה וְטַעַם הַדְּבַר נֶעְלַם מֵאַתְּנוּ אֲכֵן הַלְבוּשׁ בִּי"ד ס' שַׁע"ו כְּתִבּ הַטַּעַם מְפָנִי שְׁטְרוּדִין
בְּצַעֲרָן וּב"כ לִפ"ז אֲפִשְׁרֵר לְחַלֵּק וְלוֹמֵר אַבְיָלוֹ' יִשְׁנָה שְׁאֵנִי וְלִיכָא צַעַר כְּוֹלֵי הָאִי אִף שְׁאֵנוּ
עוֹשִׂין הָרַב' דְּבָרִים זָכָר לְחֻוּרָבָן מ"מ טְרַדָּא דְּצַעֲרָא לֹא הָיוּ וְאֵע"ג דְּכָל הַמְצִוֹת הַנּוֹהֲגֹת
בְּאַבֵּל נוֹהֲגִין ב"ט בְּאָב לְעֵנִין מְצֻנֹת לֹא תַעֲשֶׂה כְּמְבֹנְאָר בַּא"ח ס' תַּקֵּנ"ה מ"מ אִין לְמִידוֹן
מְכַל זֶה דְּהָרִי פִּירוּשֵׁי קַמְפוּרֵשׁ בַּש"ס כְּגוֹן רְחִיצָה וְסִיכָה וְנִעְיִלַת הַסַּנְדֵּל וְתַשְׁמִישׁ הַמְּטָה
וְלִקְרוֹת בְּתוֹרָה וְעֵינֵין בְּטוֹר וּב"י ס' תַּקֵּנ"ה וּבְמַגֵּן דְּוֹד ס' תַּקֵּנ"ה ס"ק ד' וְכֵן נִרְאֵה קִצַּת
רֵאִי לְזֶה מִמ"ש הַפּוֹסְקִים כְּמְבֹנְאָר בַּא"ח ס' תַּקֵּנ"ד בַּש"ע סַע"י י"ב הַהוּלָה לְהַקְבִּיל פָּנֵי
רַבּוֹ אוֹ אָבִיו אוֹ מִי שְׁגָדוּל מְמַנּוּ אוֹ לְצָרְכֵי מְצוּנָה עוֹבֵר בְּמִים עַד צְנוּאָרוֹ וְאִינוּ חוֹשֵׁשׁ
עכ"ל הָרִי דְּדָאָף בַּט"ב מְחֻיָּב בְּכַבּוּד רַבּוֹ אוֹ מִי שְׁגָדוּל מְמַנּוּ אִף בַּמ"א שֵׁם ס"ק י"ב כְּתִבּ
וְנ"ל פִּי שְׁהוּלָה לְהַקְבִּיל פָּנֵי רַבּוֹ בְּשִׁבִּת.

מ"מ מוֹכַח קִצַּת דְּאִי לֹא דְּמְחֻיָּב בְּכַבּוּד רַבּוֹ בַּט"ב לֹא הִיָּה מִתִּירִין לוֹ לִילָהּ וּלְבַטֵּל מְצֻנֹת
אִיסוּר רְחִיצָה בַּט"ב כָּל זֶה הִיָּה נ"ל לְפִי טַעַם הַלְבוּשׁ אֲכֵן מַעֲיָקְרָא דְּדִינָא פִּירְכָא פִּי עֵיקָר
טַעַם זֶה שְׁכַתְּבַת הַלְבוּשׁ פְּגוּם מַעֲיָקְרָא הוּא דְּהָרִי אִית' בַּש"ס דְּכַתְּבוֹת דָּף נִי"ו ע"ב וּבַמ"ק

דף ט"ו ובסופה דף ד"ה ובברכות דאבל חייב בכל המצות האמורות בתורה חוץ מן התפילין שנאמר בהן פאר ולא אמרינו דמשום טרדא פטור דמבעי ליה ליתובי דעתיה כדאית' בסוף' וגם עיקר עמידה מה טרדא אית ביה דהרי אפי' אונן שקרע מיושב צריך לחזור לקרוע מעומד כדאית' בי"ד סי' ש"מ אכן נ"ל טעם אחר הא דאין אבל וחולה מחויב לעמוד אפי' לפני נשיא מטעם דאית' בש"ס דקדושין דף ל"ב ונ"ל יכול יעמוד מפניו מבי' הפסא ומבית הפרקץ ת"ל תקו' והדרת לא אמרתי קיימה אלא במקום שיש הידור וזה ג"כ הטעם באבל שמעולל בעפר והחולה מוטל על ערש דוי אין זה קימה שיש בה הידוי' וא"כ גם בט"ב שנוהגין לישב על הארץ להתאבל על חורבן ב"ה ג"כ אין זה קימה שיש בו הידור ואינו מחויב לעמוד מפניו אכן אם רוצה לעמוד מפניו ודאי אין בו איסור כמבואר ומשמע ברמב"ם פי"ג מה' אבל וע"ש בכסף משנה וכן משמעו' התוספ' במועד קטן פ"ג דף ד"ז ע"ב ד"ה לכל אומרי' שבו וכן נ"ל קצת ראיה מהא דכתיב וישתחו ושראל על ראש המטה ברש"י ובמדרש פדי לחלוק פבוד למלכות הרי דאף בחולה מותר לחלק פבוד למי שגדול ממנו וה"ה באבל דבחדא מחתא מחתינהו ואף שלא נעלם ממני שפכתו התוספ' במ"ק דף ד' ע"א בשם הירושלמי דאין מביאין ראיה מפסוק שקודם מתן תורה מ"מ מצינו כמהפעמי' בש"ס ופוסקים דלמדין אף מפסוק שקודם מתן תורה ועיקר מצות פ"ו אנו למדין מברייתו של עולם אף דיש לחלק דמצות פ"ו אף לבני נח נאמרה ועיין בתחלת החקמה להר"י חאגיז חלק א' מדרשותיו פ"ל א' פתב דמלתא דמסתבר למדין וה"ה הנ"ד ה"ק יעקב: שא"ל כ"ז ומה ששאלת באשה שראתה דם נדתה בר"ח אב אי מותרת לאכול בשר בשבועה זו: תשובה הנה מבואר בש"ע סי' תקנ"א סעי' ט' בהגה"ה דלצורך חולה שרי ולכאורה נראה דנדה ג"כ חולה היא וכמו שפרשי' רש"י בחנומש ריש פ' תזריע פימי נדת דותה תטמ' דותה לשון דבר הזב מגופה לשון אחר לשון מדנה וחולה שאין אשה רואה שלא תחלה ראשה ואיכריה כבידין עליה אכן אי משום הא לא אריא חדא דהתם עיקר הקרא קאי אימי לידתה ואפשר דרש"י ג"כ ה"ק שאין אשה שרוא' דם מחמ' קישוי לידתה שלא תחלה ראשה וכו' ותו דרש"י לא קאמר רק בשם חולת לפי שעה בשעת ראיתה כשזב ממנה נדתה ולא אח"כ מנלן להתיר כל שבועה אכן מצאתי קצת סמך להתיר מהתוספ' פ' אע"פ דף ס"ג ע"ב גבי הא דתנא מורדת אחת לי ארוסה ונשואה אפי' נדה וכו' וכתבו התוספ' שם בד"ה אלא למ"ד מתשמיש נדה בת תשמיש היא וא"ת למ"ד ממלאכה מה אפי' דקתני אפי' נדה וי"ל דהוי רבותא משום דסתם נדות חולת קצת ע"כ הרי דכל שבועה ימי נדתה היא בחזקת חולת קצת וכינון דעיקר' דין זה שלא לאכול בשר הוא רק מצד המנהג א"כ במקום חולה אפי' חולה קצת אין לנהוג איסור ובפרטו' כל שבאה לשאול ודאי מרגיש בעצמה שאינה יכולה לסבול מאכל חלב מחמת מיחוש בגופה.

ומה"ט התרתי כמה פעמים למניקות שמוותרת לאכול מאכל בשר בימים אלו אבע"א משו' תקנתא דידה כדאית' בש"ס סוף פ' אע"פ דסתם מינקת חולת אינן אבע"א משום תקנת הגולד ומה"ט מקילין הרבה דברים במעובר' ומניקות אפי' לענין ד' צומות וכל הפא לשאול בימים אלו שאין יכול לסבול לאכול מאכל חלב משום איזה מיחוש וחולי קצת אני מורה לו להיתר פי חמירא סבתא מאיסורא והיינו דוקא לאכל בשר עוף כמו שפכתו האחרוני' בא"ח סי' תקנ"א אכן מי שיודע בעצמו שיוכל לאכל מאכל חלב שלא יזיק לו

כלום רק שרופצה לילה אחר תאנת ושרירות לבו הו' בכלל פורץ גדר ישכנו נחש ותהי עוננתו על עצמותיו אבל בלא"ה אין להחמיר נ"ל ה"ק יעקב: שאלה פח בראש השנה שהיה לאחד קצת מיחש שלא היה יכול לילה לבית הפנסת והפצירו בו בנני ובני ביתו שיתקע לו תקיעה של מצו' ויאכל מיד ולא רצה לאכול ומגודל הפצרת' נדר שלא לאכול עד אחר זמן יציאת בית הפנסת ויהי פאשר השלימו הצבור תפלתם ורצה העם לצאת מבית הפנסת בא החכם ודרש דברי פבושים כמו שעה או שתים ואחרו לצאת אם יכול זה הנודר לאכול מיד אחר השלמת הצבור תפלתם פי אדעתא דגברא רבה לא נדר או דלמא שאין יכול לאכול עד אחר יציאת בית הפנסת ממש פלשון הנדר: תשובה לכאורה נראה להבי' ראי' לאיסור מהא דאית' בפ' ראווהו ב"ד דף ר"ח ע"ב אמר ליה אלא מעתה הישן בשמיני בסופה ילקה א"ל שאני אומר מצות אינו עובר עליו אלא בזמן מתיב ר' שמו בר אבא מנין לכהן שעולה לדוכן שלא יאמר הואיל ונתנה לי תורה רשות לברך את ישראל אוסיף ברכה אחת משלי כגון ה' אלהי אבותיכם יוסיף עליכם תלמוד לומר לא תוסיפו על הדבר והא ה"א פניו דברך ליה עברה ליה זמניה וקתני דעבר ה"א במאי עסקינו בדלא סיים והתניא סיים כל ברכותיו שאני ה"א פניו דאלו מתרמי ליה צבורא אחרניא הדר מברך פולא יומא זמניה הוא וכה"ג מסיק שם עוד בש"ס פניו דאלו מתרמי להו בוכרא אחרניא הדר מזה מניה פולא יומא זמניה הוא וא"כ בגדון דידן אף אנו נאמר פניו שאמר אחר הזמן יציאת בית הפנסת ואלו מתרמי חכם הדורש אפתי זמן יציאת בית הפנסת קרינו איברא אי משום הא לא אריא חדא דבגדרים הולכין אחר לשון בני אדם ובלשון בני אדם פוננתו רק על סתם זמן יציאת בית הפנסת דהיינו אח' זמן תפל' וזמן תור' לחו' וזמן תפל' לחו' ודב' שלא עלה על דעתו ולשונו פלל ואף אם הי' בריא והיה הולך לבית הפנסת היה יכול לצאת אחר זמן תפל' וכדאיתא בפ"ב דביצה מעשה ב"ר אלעזר שהי' יושב ודור' בהלכו' י"ט יצאה פת ראשו' וכו' וכן פת ב' וכת שלישת וכו' א"ל בני לא לכם אני אומ' אלא הללו שיצאו שמניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה והא שמחת י"ט מצוה ר' אלעזר לטעמיה דאמר שמחת י"ט רשות ר' יהושע אומר חלקהו חציו לה' וחציו לכם וקי"ל הלכת' כר' יהושע ועיין בא"ח סי' תקד"ט וא"כ י"ל דאפשר דכוננת הנודר לא היה רק שלא יקדים לאכול בשביל מיהוש שיש לו אבל לא לאחר פולי האי ואולי איברא אי איכא לדמויי' נדון דידן להא איכא לדמויי' פהא דאיתא בר"ה פ"ד דף ל' ע"א איתמר א"ר יונתן בן שאול א"ר אין תוקעין אלא כל זמן שב"ד יושבין בעי' ר' זירא גנערו לעמוד ולא עמדו מהו ב"ד יושבין בעינן והא איכא או דלמא זמן ב"ד בעינן וליכא תיקו הרי שמסתפק בש"ס אם בלשון זמן ב"ד פוננתו כל זמן שיושבין עדיין או דלמא פניו שנגערו לעמוד כבר פלה הזמן א"כ בגדון דידן שפכר רצה העם לצאת ולא יצאו ג"כ איכא לאסתפוקי כה"ג וכיון דעלתה בתיקו ונאנן קי"ל ספק נדרים להחמיר כדאיתא בגדרים דף י"ח ע"ב וכמבואר בי"ד סי' ר"ח ואם רוצה להתירו לו יתירו לו פדיו נדרים שהם לצורך י"ט נ"ל ה"ק יעקב: שאלה כ"ט מעשה באחד שהיה לו אשה עתים שוטה ועתים חלים ונשא אשה אחרת עליה ע"פ היתר ק' רבנים כמבואר הדין בא"ה סי' א' וקי"ט ע"פ הסכמת ראשונים ואחרונים והיה רוצה להתפלל תפלתו בימים נוראים ופסקתי ששוב לא יתפלל להוציא הצבור ידי חובתם בימים נוראים עד שתתזור אשתו הראשונה היטב לבריתא שתוכל לקבל גיטה או עד שתמות וראיה לדבר מהא

דאיתא בש"ע סי' תקפ"א בהגה"ה צריף שיהא נשוי והוא מהגהות מנהגים הלכות ערב ר"ה סעיף ר"ג מטעם דצריף להיות דומיא דכהן גדול והטעם דבכהן גדול צריף להיות דוקא נשוי מבואר במתני' בריש יומא מדכתיב וכפר בעדו ובעד ביתו זו אשתו ובש"ס שם דף י"ג ע"א קאמר הש"ס דכניס לה ומקשה הש"ס א"כ הנה לה שני בתי' ורחמנא אמר וכפר בעדו ובעד ביתו ולא בעד שני בתים ומוקי הש"ס בכמה גונוי ועכ"פ מוכח שם כל כמה דלא מגרש לה בגט פרישות גמור פסול לעבודה פיון שיש לו שני בתים וא"כ ה"ה בש"ץ זה שיש לו שני בתים אין לו להתפלל כמו אם אינו נשוי כלל ואין מקום לבעל דין לחלוק ולומר דהא מקור הדין שהוא מהגהות מנהגים סיגים וז"ל צריף להיות נשוי לשמרו מן החטא מפלל דעיקר הטעם כדי לשמרו מן החטא אבל בנדאי אין לדמותו לגמרי לכהן גדול שיש לו הרבה מעלות ומדות פרישות וטהרה יתירא וא"כ בש"ץ אף שיש לו שתי נשים פיון שעכ"פ נשמר מן החטא יכול להיות ש"ץ בימים נוראים אי משום הא לא תברא דגם ביש לו שני בתים הטעם משום חטא כמו באין לו אשה כלל והא לך לשון הרמב"ם פ"ז דמה' א"ב דין י"ג מצו' עשה על פהן גדול שיש בערה בתולה ואינו נושא שתי נשים לעולם פאחת שנאמר אשה אחת ולא שתיים עכ"ל וכתב הרמב"ד ז"ל לא מתחונןא זאת הסברא שלא אמרו במסכת יומא אלא ביתו אמר רחמנא ולא ב' בתים ואפשר לא נאסר בשני נשים אלא בי"כ שמהא פשוט לבו אחריהם ויבא לידי טומאה אבל הדעת נותנת פן כדי שלא יצטרף לגרש עיי"כ אלא שאני מוצא וישא לו יהודיע נשים שתיים ויולד בנים ובנות עכ"ל וע"ש במ"מ מה שטרח והאריף לייש' דעת הרמב"ם אכן נראה שנתעלם ממנו מ"ש הרמב"ם בהל' פלי מקדש פ"ה דין יו"ד וז"ל וכבר בארנו בספר קדושה ואינו נושא שתי נשים ואם נשא שתיים אינו יכול לעבוד ביום הצום עד שיגרש לאחת הרי דהרמב"ם והראב"ד טעם אחד להם שלא יעבוד ביום הצום דוקא מטעם שמהא יבא לידי טומאה כמו אם אין לו אשה כלל וה"ה בנדון פנה פיון שיש לו שתי נשי' אף שאחת מרוחקת ממנו כל שלא נתגרשה בגירושי' גמורין כמשמעות הש"ס לענין פהן גדול לכן ג"כ לענין הש"ץ דין א' להם פעם פכהן ואין לו להיות ש"ץ בימים נוראים ואם יאמ' האומר דהא דנותנין להתפלל דוקא מי שהיו נשוי רק אשה אחת היינו לכתחלה מי שאינו רגיל להתפלל בימים נוראים אין נותנים אלא מי שהוא נשוי אבל מי שרגיל להתפלל בכל שנה ושנה דאז כבר זכה במצוה זו ואין רשות להקהל לשנותם כמבואר בח"מ ס"ס רמ"ט ובא"ח סי' קנ"ג אז אין מסלקין אותו אם מתה עליו אשתו כי מעלין בקדוש ולא מורידין וכה"ג פתב בתשובת שער אפרים סי' ס"ז וס"ח בק"ק שעשו תקנה בחרם שלא לקבל רב שיש לו קורבה ומחונני' באותו עיר ואח' שקבלו רב א' התחתן עם בניו בני הק"ק ופסק שם דאין להעבירו יע"ש דבריו באריכות מ"מ אי משום הא לא אריא דאע"ג דלפי הנדון השאלה שם בנדאי טב הורה כי פוננת המתקנים לא היה כלל על דרך זה וכאשר האריף שם בתשובה.

מ"מ אין כלל זה אמר בכל ענין דכל שעל פי הדין אסור להתפלל אף ע"פ שפבר החזיק במצוה מעבירין אותו וכמשמעות לשון הרמב"ם פ"ה מ"ה פלי מקדש גבי פהן גדול שאינו עובד ביום הצום וגדולה מזו מצאתי ראיתי בתשוב' הרשב"א פתיבת י"ד ס"י ק"ח באוצר הכבוד של מחונני הגאון הגדול מהור"ר דוד אופנהיים וז"ל עוד פתבתי שנסתפק' בפ' דיני ממונ' שאין מושיבין בסנהדרין זקן אם דוק' אין מושיבין לכתחיל'

אָבֵל אִם הוֹשִׁיבוּהוּ קוֹד' שְׁנֵי זֶדֶן וְנֵדֶן אֵין מַעֲבִירִין אוֹתוֹ אוֹ דְלִמ' אִפִּי' יֵשֵׁב קוֹד' שְׁנֵי זֶדֶן וְנֵדֶן אֵין מַעֲבִירִין אוֹתוֹ תְּשׁוּבָ' נ"ל דְּכָל שֶׁהוּא תְּלוּי בְּסִבָּה פֶּל שִׁישְׁנָה לְסִבָּה עֵנִין נִגְרַר אַחַר הַסִּבָּה וְסִבַּת הַזְקָנָה הָאֲכֻזְרִיּוֹת וְלִפְיֶכָּה אֵין מוֹשִׁיבִין אוֹתוֹ אַחַר שְׁנֵי זֶדֶן פְּדִין שֶׁל סְנֵהֲדָרִין שֶׁהָרִי גִידוּל לֹו הַסִּיבָ' הַגּוֹרָמַת וְכֹן נִרְאֶה לְכַאוּרָה מְלִשׁוֹן רִש"י שֶׁכָּתַב זֶקֶן שֶׁכָּבֵר שֶׁכַּח צֶעַר גִּידוּל בְּנִים וְאִיו רַחֲמָנִי וְסָרִיס נָמִי אַע"פ שֶׁנִּסְתָּרַס עֲכָשְׁיוֹ מְסַלְקִין אוֹתוֹ כִּי נִרְאֶה לִי עַכ"ל הַרְשָׁב"א הָרִי לְהִדְיָא דְכָל שֶׁהוּא תְּלוּי בְּסִבָּה אִפִּי' בְּסִבָּה הֵבֵא מֵאֲלִיו מוֹרִידִין וּמַעֲבִירִין אוֹתוֹ וְאֵל תַּתְמָה עַל זֶה לְמֵאוּס פֶּל כִּי בְּזֶקֶן וְהֵלֵא בִישִׁישִׁים חֲכָמָה וְאוּרָה יָמִים תְּבוּנָה וְהָרִי הַרְמָב"ם פֶּתַח בַּפ"ד מֵה' פְּלִי הַמְקַדְשׁ וְנ"ל וְאֵין מוֹרִידִין לְעוֹלָם מְשֻׁרָרָה שֶׁבְקָרַב יִשְׂרָאֵל אַא"כ סָרַח הָאִי פֶּלְלָא לֹא דוֹקָא דְהָא בְּכַהֵן שְׁנוּלֵד בּוֹ מוּם וְכֹן הַזֶּקֶן שֶׁהִגִּיעַ לְהִיּוֹת רוּחַ וְרוּעַד וְכֵהָא גּוֹנָא אֵינוֹ עוֹבֵד שׁוּב אֶלָּא דְכָל שְׁנוּלֵד סִיבָה בְּגוּפוֹ אֵינוֹ בְּכָלֵל זֶה וּמִצָּאֵתִי רְאִיָּה בְּרוּרָה לְדַעַת הַרְשָׁב"א מֵהָא דְאִית' בְּרַמ"ב בַּפְר' ב' מֵהֵלְכוֹ סְנֵהֲדָרִין כְּשֵׁם שֶׁב"ד מְגוֹקִין בְּצִדְקָה כִּי צְרִיכֵן לְהִיּוֹת מְגוֹקִין מְכָל מוּמֵי הַגּוּף וּבְגִמָ' פ' מִצְוֹת חֲלִיצָה דָּף ק"א ס"א גְּרָסִינֵן וּר' יְהוּדָה הַדְּיוֹטָת מְנַלֵּן נִפְקָא לֹן מְלַעֲיָנִי דְאָמַר מֶר לְעִינֵי לְמַעוּטֵי סוּמִין וּמִדְאִיצְטְרָה לְעִינֵי לְמַעוּטֵי סוּמִין ש"מ אִפִּי' הַדְּיוֹטָו' דַּאס"ד סְנֵהֲדָ' בְּעִינֵן מִדְתָּנִי ר' יוֹסֵף נִפְק' דְתָנִי רַב יוֹסֵף כְּשֵׁם שֶׁב"ד מְגוֹקִין בְּצִדְקָה כִּי ב"ד מְגוֹקִים מְכָל מוּם שֵׁנֵא' בְּנִלְיָה יָפָה רַעֲיָתִי וּמוּם אֵין כִּי וְאִיצְטְרָה הָאִי לְעִינֵי מֵה עֵבִיד לִי הָאִי לְכַדְרַב' הוּא דְאֵתָא דַּאמ' רַבָּא צְרִיכִי דִיעִינֵי לְמַחְזִי דוֹקָא דְקָאִי נִפְקִי מִפְּנוּמִיָּה דִּיבְמ' ע"כ וְאֵם אִית' דַּאֵם כְּבָר גִּתְמַנָּה לְסְנֵהֲדָרִין אֵין מַעֲבִירִין אוֹתוֹ א"כ מֵאִי קָאֵמַר הַש"ס דְאִי ס"ד סְנֵהֲדָרִין בְּעִינֵן לְמָה לִי לְעִינֵי לְמַעוּטֵי סוּמִין וְכו' הָאֲרַכְתִּי אִיצְטְרָה הִיכָא דְכָבֵר גִּתְמַנָּה לְאַחַד מִסְנֵהֲדָרִין וְאֵח"פ נַעֲשֶׂה סוּמָא דְאֵין מַעֲבִירִין אוֹתוֹ וְאִיצְטְרָה לְעִינֵי שֶׁפְּסוּל לְחֲלִיצָה אֶלָּא וְדַאִי מְשׁוּם לְהַש"ס דְכָל שְׁנוּלֵד בּוֹ סִיבָה בְּגוּפוֹ שֶׁפְּסוּלוֹ לְסְנֵהֲדָרִין מַעֲבִירִין אוֹתוֹ וּמוֹשִׁיבִין אַחַר תַּחְתּוֹ וְהָא דְזֶקֶן שֶׁמַּעֲבִירִין אוֹתוֹכָּר נִשְׁמַר מִזֶּה הַרַמ"ב בַּה"ל סְנֵהֲדָרִין דְהֵינּוּ שֶׁהוּא זֶקֶן מוֹפְלֵג בְּשָׁנִים דְזֶקֶן כְּפִשׁוּטוֹ הוּא א' מִמַּעֲלַת שְׁמִנָּה חֲכָמִים בַּפ"ק דְסְנֵהֲדָרִין וְכו' דְבַעֲי' בַּעֲלֵי זְקָנָה וְלִשׁוֹן הַרַמ"ב בַּם שֶׁם בַּעֲלֵי שִׁיבָה אֶלָּא וְדַאִי דְמִירוֹ שֶׁהוּא מוֹפְלֵג מְאוֹד בְּזִקְנָה כַּהֲדָא דְאִמְרִינֵן הַזְהָרוּ בְּזֶקֶן שֶׁשֶׁכַּח תַּלְמוּדוֹ מִחֲמַת אוֹנְסוֹ וְה"ה בְּזֶקֶן זֶה שֶׁשֶׁכַּח מִחֲמַת זְקָנָה גְדוּלָה צֶעַר גִּידוּל בְּנִים בּוֹדָאִי פִּינוֹן שֶׁהַשֶּׁכַּחָה גְבָרָה עָלָיו פֶּל כִּי א"כ גַּם מִצַּד הַלִּימּוֹ אֵינוֹ רְאוּי לִישֵׁב שׁוּב בְּסְנֵהֲדָרִין וּמוֹשִׁיבִין אַחַר תַּחְתּוֹ פְּדַעַת הַרְשָׁב"א אֶלָּא שֶׁצְרִיכִין לִיְזַהֵר בְּכּוֹדוֹ: וְגַם אֵל יְבִהּלוֹנָה רַעֲיוֹנָה לְסְתוֹר פֶּל זֶה מֵהָא דְאִיתָא בְּסְנֵהֲדָרִין דָּף ל"ז ע"א בְּמִתְנֵי הַנְּצָרָה לְסְמוּךְ סוּמְכִין מִן הָרַאשׁוֹנִים וּפְרָשִׁי' כְּגוֹן שְׁמַת אֶחָד מִן הַדְּיָנִים וְלֹא נִקְטָא ג"כ בְּאִירַע לֹו סִיבָה כְּזֶה אִי מְשׁוֹ' הָא אֵין סְתִירָה פֶּלֶל דְחַדָּא מְנִיָּהוּ נִקְטָא רִש"י בְּמִיתָה דְשָׂכִיחַ וְה"ה לְאִינָה וְאֵל תְּשִׁיבֵנִי מֵהָא דְאִית' בַּפ"ק דְיוֹמָא דָּף י"ג ע"א מִיתָה לֹא שְׂכִיחַ.

כִּי כְּבָר תִּקּוּן זֶה הַרַמְב"ם בְּפִי הַמְשָׁנִיּוֹת רִישׁ פ"ק דְיוֹמָא וְנ"ל וְעֵנִין בְּאִמְר' מִית' לֹא שְׂכִיחָא ר"ל שֶׁהִמִּיתָה בְּפֶתַע פְּתָאוּם אֵינָה נִמְצָאָת עַכ"ל וּבִתְשׁוּבַת ב"י דָּף קמ"ד ע"ג סי' ד' בְּדִינֵי יְבוּם וְחֲלִיצָה פֶּתַח וְנ"ל שֶׁהָרִי אִי אֶפְשָׁר לְהַכְחִישׁ הַפּוּחָשׁ וְלוֹמַר דְּמִיתָה לֹא שְׂכִיחָא וְאֵנוּ רּוֹאִים בְּעִינֵינוּ דְשְׂכִיחָא טוֹבָא אֶבֶל פְּנוּנַת חֲכָמִים וְנ"ל שֶׁהִמִּית' לֹא שְׂכִיחַ בְּעָרָה טוֹמָאָה דְשְׂכִיחָא טוֹבָא בְּיוֹתֵר עַכ"ל וּלְפָמ"ש בְּשֵׁם הַרַמְב"ם בַּלֵּא"ה לִק"מ וְעֵינֵין בַּסְמ"ע ס"י ק"ב ס"ק ג' וְעַכ"פ בַּנ"ד אֵין לְהַתְפַּלֵּל בְּיָמִים נוֹרָאִים כְּמוֹ שֶׁכָּתְבֵנוּ וְאִף

שבת־שוֹבֵת דְּבָרֵי רִיבוֹת ס"י דצ"ד פָּתַב עַל הַמְטוֹרְפֵת וְנ"ל וּבְגֵדוֹן זֶה אֵין לוֹ אִשָּׁה כִּי לְזֹאת לֹא יִקְרָא אִשָּׁה עכ"ל זֶה לֹא פָתַב שֵׁם רַק לְעֵנְיָן שְׁלֵא חָל עָלָיו חֶרֶם ר"ג (וְאָף גַּם שֵׁם לֹא קִי"ל כְּנֻמְתִּיהָ רַק דְּצָרִיכָן לְהִתִּיר ע"י ק' רַבָּנִים) אָבָל וְדָאֵי אִשְׁתּוֹ הִיְתָה וְהִיָּה רְאוּי לְבִיָּאָה וְחִיָּיִשְׁנָן שְׁמָא יִמְשֹׁף לְבוֹ אַחֲרֵיהֶם גַּם אֵל תְּשִׁיבֵנִי מֵה שְׁהִתְפַּלֵּל שְׁלֵמָה הַמְלִיךְ ע"ה עַל כָּל יִשְׂרָאֵל בְּיוֹם הַשְּׁלֵמַת הַבְּנִיָן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְתַפְלָתוֹ הִיָּה בְּיָמִים נוֹרָאִים אֱלוֹי כְּדָאִית' בַּפ"ק דְּמוֹעֵד קָטָן אַע"פ שֶׁהָיוּ לוֹ נְשִׁים וּפְלִגְשִׁי הַרְבֵּה מְאוֹד חָדָא דְּהָא מְסִיק הֵתָם הַש"ס שְׁנַמְחַל לָהֶם עוֹן י"ה וַא"כ אֶפְשָׁר דְּגַם חֲטָא זֶה נִמְחַל עִמּוֹ גַּם תַּפְלָתוֹ לֹא הִיָּה אַפְש' בְּאַחַר שֶׁהוּא הִיָּה הַמְלִיךְ וְע"י נִבְנָה הַב"ה וְאָם הָרֵאשׁוֹנִים כְּבָנֵי מְלָאכִים אָנוּ כְּבָר אֵינְשׁ וְכָל שְׁאֶפְשָׁר לְהִתְקַיֵּים ע"י אַחֲרִים תַּפְלָתָם עֲדִיף כְּנ"ל ה"ק יַעֲקֹב: שְׁאֵלָה ל עִיר אַחַת קִטְנָה שְׁנָאָנְסוּ שְׁלֵא הִבִּיאוּ לָהֶם שׁוֹפָר עַד אַחַר תַּפְלַת מוֹסָף דְּרִישׁ שְׁתָּא וְיֵשׁ כְּאֵן יִלְד לְמוֹל אוֹתוֹ מְתֵי מוֹהֲלִין אוֹתוֹ.

גַּם בְּעֲלֵי הַבְּרִית שְׁדַרְפָּה לְהִתְעַנּוֹת בְּכָל שָׁנָה בַּר"ה אֵי מְוֹתָר לָהֶם לְאַכּוֹל עַל סְעוּדַת הַבְּרִית: תְּשׁוּבָה לְשׁוֹאֵל כְּעֵנְיָן וְדָבָר בְּעֵתוֹ בְּיָמֵי הַתְּשׁוּבָה אֲשִׁיב בְּקִצְרָה הִנֵּה בַב"י בַּא"ח ס"ס תַּקפ"ד פָּתַב בְּשֵׁם תְּרוּמַת הַדָּשָׁן הַטַּעַם דְּמְלִין קוֹדֵם תְּקִיעַת שׁוֹפָר מְשׁוּם דְּכָף הוּא הַסֵּדֶר בְּרִית אַבְרָהָם וְעַקְוֵת יִצְחָק ע"כ א"כ לְפִי טַעַם זֶה הִיָּה נִרְאָה דְּבַגְדוֹן שְׁלִפְנֵינוּ ג"כ יֵשׁ לְהִמְתִּין עִם הַמִּלָּה עַד קוֹדֵם תְּקִיעַת שׁוֹפָר אַחַר תַּפְלֵת מוֹסְפִין אָכֵן בְּשֵׁם הָרוֹקַח כ' בַּסִּי רִי"ז שֶׁהַטַּעַם לְפִי שֶׁהַשְּׂכִינ' אֶצֶל הַתּוֹרָה לִפ"ז לְמוֹל אַחַר קַה"ת אָכֵן שְׁנֵי הַטַּעְמִים אֱלוֹי אֵינָם עֵיקָר לְהִלְכָה דְּלַטַּעַם רֵאשׁוֹן קֶשֶׁה הֵלֵא כְּשֶׁחַל רֵאשׁ הַשָּׁנָה בְּשַׁבַּת ג"כ מְלִין אַחַר קַה"ת אַחַר אֲשָׁרֵי כְּדָאִית' בְּמִנְהֵגִים וּמְהֵרִי"ל וְדוֹחֵק לוֹמַר הַטַּעַם מְשׁוּם לֹא פְלוּג דְּכָל הַשָּׁנִים וּבְאַמַּת מְהֵרִי"ל פָּתַב עַל טַעַם זֶה רַק זָכַר לְדָבָר בְּרִית אַבְרָהָם וְעַקְוֵת יִצְחָק וּלְטַעַם הַשָּׁנִי קֶשֶׁה א"כ לְמָה אֵין מְלִין כֵּן בְּכָל שַׁבָּתוֹת וִי"ט מְתֵי שְׁקוֹרָאִין בַּתּוֹרָה אָם לֹא שְׁרָצִינוּ לוֹמַר שְׁבָצִירוֹף שְׁנֵי תַעֲרוֹבָת טַעְמִים יַחַד מְלִין כֵּן וְעֵיקָר הַטַּעַם נִרְאָה כַּמ"ש הַלְבוּשׁ בַּס"ס רפ"ד וּמְלִין אַחַר שְׁקִרָאוּ בַּתּוֹר' וְאֵינָם מְמַתִּינִים עַד אַחַר יִצִּיאַת הַכְּנֻסַת כְּמוֹ בְּשָׂאֵר שַׁבָּתוֹת הַשָּׁנִים וְיָמִים טוֹבִים מְפָנֵי שַׁבַּר"ה מְאַרְיָכִים מְאוֹד בַּב"ה וְיָבֵא עַד אַחַר חֲצוֹת וְצָרִיכָן לְמוֹל קוֹדֵם חֲצוֹת מְשׁוּם זְרִיזוֹן מְקַדִּימִין לְמַצּוֹת וְכו' (וְכֵן מְצִאתִי בְּאַגְוֵדָה סוֹף מְסַכֵּת שְׁמַחֻת מְשֵׁם הָרוֹקַח וְתְּשׁוּבָה הַגְּאוּנִים שְׁטַעַם זֶה עֵיקָר ע"ש (וּמַה"ט יֵשׁ לְמַחֻת בַּחֲזָנִים שְׁמַאֲרִיכִין בְּשַׁבַּת כְּשֵׁיִשׁ מִיָּלָה עַד אַחַר חֲצוֹת וּמְבַטְלִין מַצּוֹת זְרִיזוֹן) וְעַמ"ש גִּיסֵי הָרַב בַּסֵּא"ז ג"כ טַעַם לְשַׁבַּח בְּזֶה בְּשֵׁם שְׁמַעְתִּי וְע"ש וְעַכ"פ יֵשׁ לְלַמֵּד דְּבַגְדוֹן דִּידוֹן אָף שְׁלֵא הִיָּה לָהֶם שׁוֹפָר מ"מ יֵשׁ לְמוֹל אַחַר אֲשָׁרֵי לְהִיּוֹת מִן הַזְּרִיזוֹן כְּמוֹ בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה שְׁחָל לְהִיּוֹת בְּשַׁבַּת דָּאֵין תּוֹקְעִין וְאַפ"ה מוֹהֲלִין מִיָּד אַחַר אֲשָׁרֵי וְאָף דִּישׁ מְקוֹם לְבַעַל דִּין לְחַלּוֹק וְלוֹמַר דְּשִׁאֲנֵי בַר"ה שְׁחָל לְהִיּוֹת בְּשַׁבַּת דָּאֵז אֵין תּוֹקְעִין כָּלֵל מִשָּׂא"כ בְּגֵדוֹן שְׁלִפְנֵינוּ דְּתוֹקְעִין עֲדִיף טְפִי לְקַיֵּים בְּרִית אַבְרָהָם וְעַקְוֵת יִצְחָק מְהַקְדָּמָה לְמַצְנָה זֶה אֵינּוּ דְּהַקְדָּמָה לְמַצְנָה הוּא מְדִינ' דְּש"ס וְיֵשׁ לוֹ סְמָךְ דְּאוֹרְזֵיִתָּא מְאַבְרָהָם וְהָא דְּבָרִית אַבְרָהָם וְעַקְוֵת יִצְחָק הוּא רַק רְמֵז אַחֲרוֹנִי וְדָאֵי דְּזְרִיזוֹן מְקַדִּימִין עֲדִיף זֹאת נְעוּד אַחֲרָת דְּגַם אֵין מְלִין מִיָּד אַחֲרֵי קְרִיאַת הַתּוֹרָה וְתוֹקְעִין אַחַר הַתְּפִלָּה ג"כ הֵנִי בְּרִית אַבְרָהָם וְעַקְוֵת יִצְחָק דְּתַפְלָה בְּזַכְרוֹן תְּרוּעָה לֹא הֵנִי הַפְּסֵק דִּי"ל דְּלֹא נִתְּנוּ סִי' זֶה דְּבָרִית אַבְרָהָם אֶלֵא כְּדִי שְׁלֵא תַקְש' דְּלְמָה אֵין תּוֹקְעִין תַּחֲלָה דְּתַדִּיר וְשִׁאֲנֵינוּ תַדִּיר תַדִּיר קוֹדֵם וְתַקִּיעָה הֵנִי תַדִּיר בְּכָל שָׁנָה וּבְשַׁבִּיל תְּקִיעוֹת מוֹעֲטִים לֹא יֵאָחַר כָּף עַד חֲצוֹת.

לכן נתנו סימן ברית אברהם ואח"כ עקידת יצחק אבל לא שצריכין להיות תכופין זה אחר זה מיד היכי דלא אפשר ולאחר מצות מילה בשביל זה ודאי אינו נכון ומה ששאלת אי מותר לבעל ברית לאכול על ברית מילה נראה פשוט דאסור לו לאכול וכמבואר בש"ע סי' תקס"ח בהגה"ה דאם קיבל עליו התענית במנחה צריף להתענות והגוי תעני' דר"ה ודאי צריכן קבלה ונדר כמשמעות הש"ע בסי' תקנ"ו ובפרטות לפי לשון הפוסקים דהרגיל להתענות כל ימיו משמע דאפי' על סעודת מצוה אין לאכול כמו שמבטל משמחת י"ט ואף גם לדעת הפוסקים דספנה איפא בדבר שאינו משלים שנתו וחמירא ספנתא מאיסורא לכן אל ישנה רגילותו למען יאריף ימיו הוא ובניו פנ"ל ה"ק יעקב: שאלה לא מי שעשה דופן אחד לסופה מסדינו הקשורין אי פשרה אף שלא נעלם ממני מ"ש הטור והש"ע בא"ח סי' תר"ל דאין נכון לעשות כל המחיצות מיריעות של פשתן בלא קנים אע"פ שקשרם בטוב דזימנן דמנתקי ולא אדעתיה וה"ל מחיצה שאינה יכולה לעמוד מפני רוח מצויה והרוצה לעשות בסדינים טוב שיארוג במחיצת קנים פחות מ"ג עכ"ל והנה אפשר לומר דדוקא כל המחיצות קאמר אבל במחיצה אחד מסדינים פשרה וכה"ג תירץ וכתב לחלק שם הט"ז בס"ק י"א אי ראוי לסמוך עליו למעשה או נימא דחוששין להחמיר ואשינויא ניקו ונסמוך: תשובה שאלתו שאלת חכם קבלתי ומפני טרדת וחגיגת הרגל אפא בקצרה על דבר דופן שנעשה מסדינו ודאי אינו נכון: ומה שעלה בדעתו לחלק בין מחיצה אחת או כל מחיצות כמ"ש הט"ז בסי' תר"ל ס"ק י"א אפא לא חילק ידענא וכדי לברר הדבר בלי פקפוק פשמלה אציע מקור הדין והוא בטור שם ונ"ל כל מחיצה שאינה יכול' לעמן' לפני רוח מצויה אינה מחיצ' וכת' הר"ר פריץ על פן אין נכון לעשות כל המחיצות מיריעות של פשתן בלא קנים אע"פ שקשורים בטוב זמנין דמנתקי ולא אדעתיה והוי ליה מחיצה שאינה יכולה לעמוד בפני רוח מצויה והרוצה לעשות בסדינו טוב שיארוג קנים בפחות מ"ג עד כאן לשון הטור הרי מבואר מתוך לשון הטור שכתב כל מחיצה שאינה יכולה לעמוד וכו' דאף על מחיצה אחד קאמר שאין זה נכון ומ"ש הר"ר פריץ אינו נכון לעשות וכו' אין ראי' כלל דמקור דברי הר"ר פריץ המה מובאים בסמ"ק עשין סי' צ"ד שכתב ונ"ל ומה שנהגו העולם לעשות כל ה"ד מחיצ' מיריעות של סדינים בלא שום ערבה אינו נכון וכו' הרי שדבר על המנהג שנהגו בימיו לעשות כל המחיצות מסדינין אבל באמ' גם מחיצה אחת אינו נכון לעשות מסדינין: והט"ז שכתב לחלק פן מכח הקושא שמקשה שם בס"ק י"א על דבר הר"ר פריץ ונ"ל וקשה לי ממה שפסק בסעי' י"א עושין מחיצה מבעל חי שיקשור שם בהמה לדופן ולא חיישנן דמנתקי ובהד"ל אמרינן בפ"ק דבבא קמא שור דרכיה לנתוקי ואפ"ה פשר בסופה ק"ו ביריעות הקשורים בטוב וצ"ל דדוקא בכל המחיצות החמיר עכ"ל הט"ז ובאמת תמה תמה אקרא על הט"ז שהצריף לחילוק זה דמעיקרא אין כאן אפי' קצת קושא כלל דהתם בבעל חיים לא חיישנן לנתוקי משום דאי מניתיקי הא חזי ליה שפרחה הבהמה ויודע שאינו יוצא בסוף' זו אם לא שמתקנה תחל' או שהולך לסופה אחרת הכשר' משא"כ בסדינו דאם מנתק' לא מנפר מילת' פיון שעדיין המחיצ' למעל' רק למטה ומן הצדדי' מינתקי וכל זמן שהיא תלויה הוא סובר שיוצא במחיצה פזו ובאמת מחיצ' פזו אינו נכון פיון שאינו יכולה לעמוד ברוח מצויה וזהו שאמרו זימנין דמינתקי ולא אדעתיה לברר כל זה מסוגיא דש"ס אציע לפניך הא דגרסינן בסופה פ' הישן דף ר"ג

ע"א עשאה בהמה דופן לסופה ר' מאיר פוסל ור' יהודה מכשיר מ"ט דר"מ אבני אמר
שמה תמות ר' זיר' אמר שמה תברח בפיל קשור כ"ע לא פליגי דאי נמי מיייתי גיש
בגבלותו עשרה פי פליגי בפיל שאינו קשור למ"ד שמה תמות לא חיישינן מ"ד גזיר'
שמה תברח חיישי' גזיר' שמה תמו' גיחו' שמה תברח אלא בפיל שאינו קשור כ"ע ל"פ
פי פליגי בבהמ' קשור' למ"ד שמה תמות חיישי' למ"ד גזיר' שלא תברח לא חיישי' גזיר'
שמה תברח גיחו' שמה תמות מיתה לא שכיח ומקשה הש"ס ודלמא רבעה.

דמתיחא באשלי מלעיל ולמ"ד גזירה שמה תמות הא מתיחא באשלי מלעיל זימנין
דמוקים בפחות משלשה סמוך לסוף וכינון דמיתה פנוצא ולא אדעתיה ופרשי' ולא
אדעתיה' אינו נותן לב לתקנה דאינו ניכר עכ"ל וכתבו התוספ' שם בד"ה ולמ"ד שמה
תמות גיחו' שמה תברח דאע"ג דלמ"ד שמה תברח נמי על פרח' ר' יהודה דמכשיר לא
חייש מ"מ אבני אליבא דר' מאיר דחייש מיתה דלא שכיחא כ"ש דיש לחוש שמה תברח
דשכיחא עכ"ל התוספ' והנה אפתי קשה לפי דברי תוספ' לכאורה אמאי דפריה תחל'
למ"ד גזיר' שמה תברח גיחו' שמה תמות דאע"ג דלמ"ד שמה תמות נמי על פרח' לר'
יהוד' דמכשי' לא חייש ובהא ליכא לתרוצי פתיח התוספ' דהא להיפך ליכא כל שכן
וק"ל ובאמת כבר הרגיש בקושיא זו מהרש"א אף דלא מצא תירץ נכון לדבריע"ש
ולנע"ד דכוננת התוספ' דקושיא זו מעיקרא לא קשה מידי דלמ"ד שמה תמות לכה ר'
יהוד' לא חייש פינו דעיקר החשש שמה תמות הוא אע"ג דמתיחא באשלי מ"מ חיישינן
זמנין דמוקים בפחות משלשה וכינון דמיתה פנוצא ולא אדעתיה וסבר ר' יהודה דלא
חיישינן ללא אדעתיה שפינו שהוא דבר הנראה לעינים דמיתה וכוונצא אחי לתקוני או
לילה לסופה אחרת (פי סוגיא זו אינו מקשן ותרצן רק סוגיא דש"ס וגם המקשן ידע
מסקנת הש"ס וק"ל) אבל למ"ד דחייש שמה תברח אף שהוא ידוע וברו' לכל אפ"ה
חייש א"כ גיחו' ג"כ שמת תמות והוא ברור לע"ד לדע' התוספ' ופסקו כל הפוסקים
דהלכתא כר' יהודה דהיינו פהאי פללא ר' מאיר ור' יהודה הלכה פרבי יהודה (ואע"ג
דמבואר ב"פ אע"פ דהלכה כר' מאיר בגזירותיו צ"ל דהתם דוקא נגד ר' יוסי אף בפ'
בפל מערבין מבואר דר' יוסי עדיף לענין הלכתא מדר' יהודה ואפשר דדוק' היכי דמנוצר
בש"ס להדיא אמרינן פן וצ"ע לענין האי פללא בספרי הכללים) דמותר לעשות בהמה
לדופן בקשורה ולא חיישינן למיתה דלא שכיחא פמסקנת הש"ס ופסק הר"פ מ"מ במידי
דשכיחא ומידי ששכיח טובא כמו בעל חיים שאינם קשורים כ"ע לא פליגי דאין עושין
פינו שונאי סופ' לברוח אף שהו' דבר הנרא' לעינים וק"ל) חיישינן ללא אדעתיה
פמובסדינין הקשורים ומדר"מ נשמע לר' יהודה דכמו דלר"מ אפי' דופן אהד אין עושין
מבעל חיים ולכה נקט עשאה בהמה דופן לסופה פן ג"כ לר"י ודלא כט"ז ואפש' דגם
הט"ז לא הכשירה אלא היכא דג' דפנו' הם בהכשר ודופן רביעי הוא מסדינן אז אין
להקפי' פינו דמדינה סגי ב"ג דפנות וכן נראה משמעות לשונו אכן במה שמשמע מתוך
דבריו דגם בבהמה קשורה אין להכשיר אלא בכה"ג זה ודאי אינו הוא נגד משמעות
הסוגיא וכל הפוסקי' וכל דבריו בזה הם שלא לצורך פי עיקר הקושיא' שהכריחו לכה
אינו קושיא פלל וכמ"ש ועכ"פ זכינו לדין דלהכשר סופה אפי' דופן אהד אין לעשות
מסדינין אם לא שיארוג במחיצת קנים פחו' משלש' משא"כ בדופן רביעי אין קפי' כל
כה וכמ"ש: שאלה לב ומה ששאלת עוד מי שקדש וברך בסופה ונסתפק לו אם ברה

בְּרַכָּה לַיּוֹשֵׁב בְּסוּפָה אוֹ לֹא אִם יֵשׁ לְדַמּוֹת לְמַה דְּאִיתָּ בֵּא"ח סִי קִי"ד בְּהַזְכָּרַת הַגֶּשֶׁם וְהַטֵּל דְּעַד שְׁלוֹשִׁים יוֹם בְּחֻזְקַת שְׁאֲמַר כְּמוֹ שְׁרַגִּיל יַע"ש זֹאת וְעוֹד אַחֲרַת יְבָאָר לִי אֲדוּנִי מ"ו הִלְכָה לְמַעֲשֵׂה מַה שְׁפָסַק רַמ"א בַּה"ל סוּפָה ס"י תַּרְמ"א דְּמִי שֶׁלֹּא יָשָׁב בְּסוּפָה בְּיוֹם רֵאשׁוֹן מַחֲמַת גְּשָׁמִים כְּשֶׁאוֹכַל בְּסוּפָה צָרִיף לְחֻזָּר וּלְבָרָף זְמַן מִשׁוּם הַסּוּפָה.

והב"ח בתשובה ס"י קל"ג חולק וכתב דמספק אין לברך כיצד יש לנהוג למעשה: תשובה מה שייצא ראשונה במי שנסתפ' אם בירך לישב בסופה ורצית לדמות למה דאית' בא"ח ס"י קי"ד בהזכרת גשם וטל דעד שלושים יום בחזקת שאמר כמו שרגיל אין זו דומה לזו פלל אפי' פאוכלא לדנא דשאני פאן בנדון דידן דהא אדם יודע שיושב בצל סופה ושלטה ביה עינא לא חיישינו לשכחה ויש להאריף בזה בראיות מפמה סוגיות והאריכות בזה אף למותר כי דין זה מפניש להדיא בש"ס ופוסקים גבי ברכת קריאת שמע כמבואר בא"ח ס"י ס"ז דספק אם בירך לפניו או לאחריו אינו חוזר ומברך והטע' דברכו' דרבנן וכל הטעמים שנגמרו התם שייכי' גם כן בדין זה וזו אין צריף לפניו ושגיות מדברי סופרי' ששאלת הכרעת דעתי במי שלא ישב בסופה ביום הראשון לענין ברכת שהחיינו אף שאין דעתי נוחה בזה להכניס ראשי בין ההרים מ"מ לא אמנע לחוות לה מה שנלע"ד דאין לזוז מדעת הרמ"א שהוא בשם הר"ן בשם הראב"ד והב"ח שעושה שם בתשובה מחלוקת חדש בין הפוסקים אין דבריו מוכרחים פלל דאפשר לומר כיון שעתה הוא שעה דפטור מן הסופה ומקרי הדיוט אם יושב בסופ' כיון שהוא עת גשמים לכן לא יצא בזמן דחג כיון שבאותו פעם אינו לא שעת עשיה ולא שעת מצותו דמי ממש ללולב דמנפולג לילות מימים לכן אינו פוטר זמן דסופה ולכן פל האחרונים סתמו כפסק רמ"א בש"ע וכן עיקר פגראה לי הק' יעקב: שאלה לג תמיהא גדולה תמיהא לי בדברי הרמב"ם מה שלא הרגישו בו כל נושאי פליו ראשונים גם אחרוני' שבפ"ה מה' סופה דין ה' פתב ונ"ל סוכה בחיצים בזכרים פשרים בנקבות פסולה אע"פ שהוא עשוי למלאו' בברזל בית קבול הוא ומקבל טומאה ככל פלי בית קבול עכ"ל מבואר מדבריו דכלי בית קבול העשוי למלאות שמייה בית קבול ומקבל טומאה.

ובאמת בפ"ב מ"ה פלים דין ג' פתב להיפך ונ"ל בית קבול העשוי למלאותו אינו בית קבול כיצד בקעת של עץ שחוקקין בה בית קבול ותוקעין בה הסדין של ברזל אינו מקבלת טומאה שאע"פ שיש בה בית קבול לא נעשה אלא למלאותו עכ"ל הרי דפסק להדי' דבית קבול העשוי למלאות אינו מקבלת טומאה' והקשתי דבר זה לכמה גדולי חקרי לב ואין פותר לי והתכם השלם הרב מוהר"ר חיים חזון בעל המחבר בעל שנות חיים בעברו פה השיב לי ונ"ל דאע"ג דכל פלי העשוי למלאות לא שמייה בית קבול מ"מ שאני הקא כיון שהניחו על הסכף ולא מילוי עדיין נראה שפוננתו להניח פה לכן הני פלי בית קבול עכ"ל גם זה לא נייח לי מלבד שהוא קצת נגד משמעות הסוגיא ואדרבה איפכא י"ל כיון שהניחו על הסכף נדאי דעתו למלאותו פדי שיהא פשר לסכף.

אלא שגם לשון הרמב"ם בה"ל סופה אינו סובל תירץ זה שהרי פתב שם ונ"ל אע"ג דעשוי למלאות בית קבול הוא עכ"ל ולפי דברי הר"ח הנ"ל ה"ל לכתוב כיון שהניחו על הסכף אין דעתו העשוי למלאותו שהוא עיקר הטעם לדעתו ואחר העיון מצאתי שכה"ג מקשים התוספ' על פרשי' בסופה דף י"ב ע"ב ד"ה מה דתי' בית קבול העשוי

למלאות לא שמי בית קבול קמ"ל משמע מהכא דשמייה קבול וקנשה לפ"ה דסוף ד' מיתות גבי הפדור והאימוס דפי' שם בקונטרס דנחלקו ר' אלעזר ונחכמים בסדר טהרות דחכ"א אין מקבלין טומאה לפי שקיבולו נעשה למלאותו ולהיות מילואו לתוכו עולמית לא שמייה בית קבול ורבי אלעזר אומר מקבלין טומאה דשמייה בית קבול ולפי' הקונטרס אתי' מסקנ' דשמעתין כר' אלעזר ור"א שמותי הוא ודוחק לומר דה"ק קמ"ל דכי האי דחיצון שמייה בית קבול לפי שפעמים שנוטלין הברזל מן העץ ועוד קשיא וכו' ע"ש וכלשון זה פתב הר"ש בפי' המשניות פ'ק ד"ו דכלים משנה ב' גבי צרור המרגליות יע"ש.

ובאמת דברי התוספ' בעצמם תמוהים וסתורים דבסופה משמע דמסקנת התוספ' דשמייה בית קבול אף דנעשה למלאותו כסתומת הש"ס דסופה ובשפת פ"ה דף נ"ב ע"ב ד"ה היא של אלמוג כתבו תוספ' בפשיטות דבית קבול העשוי למלאות לא שמייה בית קבול ובאמת אי לאו דברי התוספת בסופה הייתי מפרש סוגיא דש"ס הכי קאמר מה דתימא בית קבול העשוי למלאות לא שמייה בית קבול ומותר לספד בו קמ"ל דמ"מ גזרינן משום דאתי לספד בכלי בית קבול גמור ומה"ט מסיק הש"ס דלא גזרינן מינין זכרים אטו נקבות פיון דנקבות גופא גזירה היא ולא גזרינן גזרה לגזרה אכן לפי דעת התוספת ספת בסוגיא זו צ"ע ולפי מ"ש התוספ' שם בסופה והר"ש בפי' המשניות לתרץ לדעת רש"י ולחלק בין היכא שנוטלין המילוי לפעמי' ממנו או היכא שהמילוי שם בקביעו' אפשר נמי לתרץ דעת הרמב"ם בדרה"ל דבה"ל סופה פסק דהוי פלי בית קבול לפי שפעמים נוטלין הברזל ממנו משא"כ בה"ל פלים שם סיים שאינו עשוי אלא למלאותו מדכתב לשון אלא פנונתו שהמילוי קבוע בתוכו וכו' ג מחלק שם בשל צורפין ע"ש פנ"ל בישוב קצת דברי הרמב"ם הק' יעקב: שאלה לד בחג הסוכות בשעת ההלל הביאו לאחד אתרוג ולולב עם שאר מינים והיה ע"פ הדין פשר לצאת בו ולא רצה לצאת בה כי רוצה להמתין שעה או שתיים שיביאו לו אתרוג מהודר יותר נאה אי שפיר דמי למיעבד הכי או נימא דזרזין מקדימין למצנה עדיף: תשובה הגה לכאורה נראה דזרזין מקדימין עדיף וראי' לזה מהא דאיתא בתורת פהנים ובש"ס דמנחות דף ע"ב אמר ר' יהודא חביבה מצנה בשעתה שמיד הוא מביא עשירת האיפה ואין ממתנין לו עד שיעשיר ויביא פשבה או שעירה ר' אלעזר אומר חביבה מצנה בשעת' בעירוכין מיד הוא נותן סלע ואין ממתנין לו עד שיעשיר ויביא חמש סלעים עכ"ל והוא בילקוט שמעוני ויקרא דף קד"ט סוף ע"ד ע"ש הרי דאף למצנה מן המנובחר אין מאחרין וכו' ג מבואר בא"ח סי' ד"ה דאם תפילין מונמנים בידו ואין לו ציצת א"צ להמתין על הציצית אלא מניח תפילין וכשמביאין טלית מעטפו עכ"ל וכתב שם ג"כ המ"א בס"ק ב' וז"ל וכו' ג ביבמות דף דף ל"ט פל שהווי מצנה לא משהיין אע"פ שי"ל שיעשה אח"כ המצנה יותר מן המנובחר וכן הוא בילקוט ויקרא סוף דף קד"ט חביבה מצנה בשעתה ע"ש ובמנחות עכ"ל המ"א וא"כ ה"ה בגדון דידן אכן פד מעיין שפיר יראה דכל מה יש לדחות דמהאי דתורת פהנים אין ראוי (מלבד די"ל דהת' גזירת הפתוב הוא אין ללמוד ממנו למקום אחר דהוי כשני פתובים הפאים כא' ואין מלמדין) די"ל ודאי דאין ספק מוציא מידי ודאי להתאחר במצנה דאולי יתעשר אף גם דהוא מידי דלא שכיח פדאמרנן בגיטין חברה איצטר לא תאשר וכו' ג מצאתי לחלק בתשובת עבודת הגרשוני סי' י"ב ע"ש וגם מהאי דיבמות דקאמ'

שם בדרך ל"ט ע"א תלה בקטן עד שיגדיל או בגדול עד שיבא ממדינת הים אין שומעין לו אמאי נטר דילמא אתי ונחליץ אלא כל שהיו מצוה לא משהינן ע"כ גם מהתם אין ראיה דהתם ג"כ מה"ט כיו' דהוא רק על הספק דלמא אתי ונחליץ או דלמא.

אתי גדול ממדינת הים ומיניבם וכיון שהוא במדינות הים ואי אפש' לידע דעתו מספיקא שהיו מצוה לא משהינן מלבד דהתם י"ל ג"כ הטעם דלא לעוגנא כל כף פי הרבה חששו חז"ל לתקנת עגונת ואפשר דגם זה נכלל בלשון הש"ס שהיו מצוה לא משהינן ובזה יש לדחות ג"כ מ"ש בתשובת תרומת הדשן סי' ל"ה ראי' מסוגיא זו ע"ש.

ומ"מ לעגנן דינא דעתו עיקר שם פמה שפסק בש"ע בא"ח ס"י תד"ו כל היכא דראוי להסתפק שפעבור המצוה אין משהין אותה אפ"ל פדי לעשות מן המוכרח וכן הסברא נותנת אף דראייתו אינו מוכרחת גם בתשובת בית יעקב סי' קמ"ב דף ק"ד ע"ג מפקפק על ראיות של תרומת הדשן מדרכי' שונים ע"ש ורופצה לחלק וז"ל הא דאמרין בהחולץ שהיו מצוה לא משהינן היינו דוקא לזמן מרובה אבל לזמן מועט משהינן (וכה"ג נוטה קצת לשון התוס' בסי' ל"ה דלזמן מרובה חיישינן שפא ימות ובחשש זה שפא ימות צריף עיין ממה סוגיות הש"ס ריש יומא בפלוגתא דשפא תמות אשתו ובסופה דף ר"ג וד"ד ובש"ס ותוספ' דעכו"ם וקידושין גבי לעול' ישלש אדם ומי ידע פמה חיי יע"ש ובר מן כל דין זו היא חששא רחוקה דכל שחשב לעשו' מצוה מן המוכרח ונאנס מעלה עליו הפתוב פאלו עשהו פדאית' בריש ברכות) ע"ש שכתב עפ"ז פמה חילוקי דינים ובנדאי נעלם ממנו סוגיא דפ' החולץ דף מ"ז ע"ב קבל עליו אותו מיד מ"ט שהיו מצוה לא משהינן הרי דצריף לעשות המצוה מיד ולא משהינן כלל ומ"מ מיד דקאמר בש"ס לא דוקא אלא כל שעושה מצוה באותו יום ג"כ מקרי מיד וכמבואר במתני' פ"ט דטהרות ע"ש דפ"י הר"ש והרע"ב וכן מבואר בח"מ סי' ק"צ סעי' ט"ז פסק בתשובת צמח צדק סי' ק"ך הנשבע לשלם מיד זמנו כל היום וה"ה פאן ומפל מקום זריזן מקדימין ונהינן מצפרא פדאשפחן באברהם ועכשיו נהגו כל העולם פזריזן לעגנן מילה להקדים מצפרא אבל יותר מאותו יום נדאי דהוי בכלל שהיו מצוה ולא משהינן אם לא שפוננתו לעשות מצוה מן המוכרח אז מותר לשהות אפ"ל זמן מרובה כל שודאי לו שיבא לידו מצוה מן המוכרח דזה ג"כ זריז ועומד הוא לעשות מצוה מן המוכרח ומחשבתו הטובא מצרף למעשה וראי' לזה מהא דאיתא ביומא דף נ"ו ע"ב היכא דאיכא טמאי וטהורים בהאי בית אב פולי עלמא לא פליגי דטהורי עבדי טמאים לא עבדי פי פליגי לאהדורי לאתווי טהורין מבית אב אחרני רב נחמן אמר היתר הוא בצבור ולא מהדרינן ורב ששת אמר דחוייה בצבור מהדרינן הרי להדיא היכא דחוייה היא בצבור מהדרינן אחר פהן אחר אף דאיכא שהיו מצוה בזה קודם שימצא להדר אחר פהן אחר אפ"ה לעשות מצוה מן המוכרח עדיף וגדולה מזו מצינו בפ"ק דסנהדרין דף י"ב ע"ב דאי אמרינן טומאה דחוייה היא בצבור מעברינן ומאחרין הקרפן פדי לעשות מן המוכרח אלא דלכתחלה אין מעברין השנה לדחות כל קביעו' המועדים מה"ט וכמבואר ברמב"ם פ"ז מ"ה ביאת מקדש זאת ועוד אחרת דאפ"י מפני הגדלים וטלאיים וגזלת שלא פירחו אע"פ שאין מעברין בשביל זה לבד לדחות כל המועדות מקביעתן אעפ"כ עושין אותן סעד לשנ' פדאית' שם בסנהדרין דף י"א ע"א אע"פ שישכילין להביא פשהו קטנים שפשרים אלא נדאי דמצנן מן המוכרח עדיף ומאחרין כל קביעות המועדים בשביל זה ועיין בש"ס דב"ק

דף פ' ע"א מי שְׁנָדַר לְיָקָח בֵּית בַּא"י וְלִישָׂא אִישׁ אִין מְחַיִּיבִין אוֹתוֹ לְיָקָח מִיָּד וְכו' וְהָא דְפָסֵק רַמ"א בַּא"ח ס' כ"ה דָּאם תְּפִילִין מְזַמְנִים מִיָּדוֹ א"צ לְהַמְתִּין עַל הַצִּיצִית הַיָּינוּ מִשּׁוּם דְּהֵתָם לָאוּ מִשּׁוּם מְצוּהָ מִן הַמְּבֻרָחֵי נִגְעֵי בָּהּ רַק דְּרָאוּי לְהַקְדִּים מְצוֹת צִיצִית שְׂשֻׁקוּלָה כְּנִגְדָּה כָּל הַמְצוֹת אוֹ מִשּׁוּם שֶׁהִיא תְּדִיר כְּמִבְּרָא בְּטוֹר וּב"י מ"מ כָּל שְׂאִינוּ מְצוּי לְפָנֵינוּ וְתִפְלִין מוֹכְנִין לְפָנֵינוּ בְּנִדְאֵי מְצוּהָ שְׂבָא לִידּוֹ אַל יִחְמִיצְנָה וְלִיכָא כָּאן גְּרַעוֹן מְצוּהָ כָּלֵל לְכֹן ג"ל בְּנִדּוֹן שְׂלִפְנֵינוּ אִם בְּנִדְאֵי יוֹבָא לֹא אֶתְרוּג מְהוּדָר יוֹתֵר יֵשׁ לְהַמְתִּין עַל מְצוּהָ מִן הַמְּבֻרָחֵי כַּנ"ל ה"ק יַעֲקֹב: שְׂאֵלָה לְהָ אֶתְרוּג שְׁנִשְׁבֵּר פְּטָמְתוֹ עִם דְּדוֹ וְהוּא הָעֵץ אֲדָּ עֲדִינָן הוּא מְחֻבָּר וְדְבוּק בּוֹ אִי מְוָתֵר לְבָרָה עָלָיו בְּיוֹ הֶרְאִשׁוֹן אוֹ לֹא: תְּשׁוּבָה פְּשׁוּט דְּמִוָּתֵר לְבָרָה עָלָיָה דְּהָא עֵיק' הַטַּעַם דְּאִין לְבָרָה בְּנִיטְל פְּטָמְתוֹ מִשּׁוּם דְּהוּי פְּחָסֵר וְכִתִּיב וְלִקְחִתֶּם דְּבַעֲיָנוּ לְקִיחָה תְּמָה וְכָל שְׂעֲדִין דְּבוּק בּוֹ וּמְחֻבָּר בְּמַקְצֵת עֲדִינָן שְׂלִימָה וְתַמָּה אַקְרִי: וְרָאָה בְּרוּרָה לְזָה מְהָא דְּאִיתָא בְּחֻלִּין דָּף י"א ע"א בְּהָא דְּאֶזְלִינוּ בְּתֵר רַבָּא אָמַר ר' אֶלְעָזָר אֶתְיָא מְרִישָׂא שְׁל עוֹלָה דְּאָמַר קָרָא וְנִתְחַ אִתָּהּ לְנִתְחִיָּה וְלֹא נִתְחִיָּה לְנִתְחִיָּה וְכו' מִמַּאי דְּלָמָּא דְּפָלִי לִיָּה וּבְדִק לִיָּה וְאִי מִשּׁוּם אוֹתָהּ לְנִתְחִיָּה הִנֵּי מִלִּי הִיכָא דְּחִתְנָה לִיָּה לְגַמְרֵי אֲבָל הִיכָא דְּלִיָּה לִית לָן בֵּיהּ (וּפְרַש"י דְּלִיָּה מְחֻבָּר (רַב נִחְמָן בּוֹ יַצְחָק אָמַר אִתְיָא מֵאֵלָיָה דָּאמ' רַחֲמָנָא חֲלַבּוֹ הָאֵלָיָה תְּמִימ' וְלִיחֻוֹשׁ שְׂמָא נְפֻסָּה חוּט הַשְּׂדֵרָה וּמִקְשָׁה הַש"ס מִמַּאי דְּלָמָּא דְּפִתִּיחַ לִיָּה וּבְדִק לִיָּה וְאִי מִשּׁוּם תְּמִימ' הִנֵּי מִלִּי הִיכָא דְּחִתְכָּה לְגַמְרֵי אֲבָל הִיכָא דְּלִיָּה לִית לָן בֵּיהּ הִרֵי דְּפְשׁוּט לְהַש"ס כָּל הִיכָא דְּמְחֻבָּר בּוֹ מְקָרֵי תְּמִימָה וְשְׂלִמָּיָה וּבְכַפְרָטוֹ לְפִי דַעַת וּמִשְׁמַעוֹת הֶרְאֵשׁ בְּנִיטְל דִּד הָאֶתְרוּג דְּמִי לְנִיטְל הָעוֹקֵץ דְּאִינוּ פְּסוּל אֲלָא דְּוָקָא שְׂלֹא נִשְׂאָר מִמֶּנּוּ כָּלֵל בְּאֶתְרוּג וְדָלָא כְּמִשְׁמַעוֹ הַב"י בַּא"ח ס' תְּרַמ"ח וְכִמוֹ שְׂהַשִּׁיג עָלָיו הַט"ז בַּסְּקִי"א יַע"ש.

וְאֵל תְּשִׁיבֵנִי מְהָא דְּקִי"ל בְּנִסְדָּק הָאֶתְרוּג כְּנִלוֹ מְרָאִשׁוֹ לְסוֹפּוֹ פְּסוּל עַד שְׂשִׁישָׂאָר בּוֹ שְׂשִׁיעוֹר לְמַעְלָה וְלַמַּטָּה ש"מ דְּחַבּוּר בְּצַד אֶחָד אִינוּ חִיבּוּר כְּמִבְּרָא בַּא"ח ס' תְּרַמ"ח סְעִי ה' אִי מִשּׁוֹ הָא לֹא תְּבָרָא דְּהֵתָם אֶפְשָׁר טַעֲמָא מִשּׁוּם דְּלִיכָא הַדוֹר כָּל שְׁנִסְדָּק כָּל כָּף.

זֹאת נְעוּד אַחֲרֵת דְּהִיכָא דְּנִסְדָּק כְּנִלוֹ וְלֹא נִשְׁתַּיֵּיר רַק מִשְׁהוּ לְמַעְלָה אוֹ לְמַטָּה וְדָאִי סוֹפּוֹ לְתַלְוֹשׁ כְּנִלוֹ וְכָל הָעוֹמֵד לְתַלְוֹשׁ כְּתַלְוֹשׁ דְּמִי וְא"כ אֲרָ בְּנִדּוֹן דִּינָן אִם הַפְּטָמָה אִינוּ מְחֻבָּר עֲדִינָן הֵיטֵב שְׂיֻכֵּל לְעַמּוּד בְּחִיבּוּרָא הוּי ג"כ כְּנִתְלָשׁ כְּנִלוֹ אֲבָל הִיכִי דְּמְחֻבָּר עֲדִינָן הֵיטֵב שְׂיֻכֵּל לְהַתְקִינָּי נְרָאָה פְּשׁוּט דְּמִוָּתֵר לְבָרָה עָלָיו אֲרָ אִם רְצוֹנוֹ לְחֻוֹשׁ לְמָאן דַּס"ל דְּנִיטְל פְּטָמְתוֹ פְּסוּל מִשּׁוּם דְּאִין זֶה הַיָּדוּר וְהוּבָא דְּעָה זֹו גַם כֵּן בַּמ"א סִימָן תְּרַמ"ט ס"ק י"ו מְכָל מְקוּם גַם זֶה הַדוֹר הוּא כִּינּוֹן שְׂעֲדִין דְּבוּק בּוֹ וּמַכ"ש לְפִי מַה דְּקִימָא לָן עֵיקֵר הַטַּעַם מִשּׁוּם חָסֵר הוּא וְכְּמִבְּרָא בַּש"ע ס' תְּרַמ"ט סְעִי ה' וְכָל שֶׁהוּא מְחֻבָּר עֲדִינָן מְקָרֵי שְׁלָם וְתַמָּה כְּמוֹ שְׂהוֹכְחֵנוּ אֲכֹן אִם אִינוּ מְחֻבָּר יָפָה בְּעִנְיָן שְׂסוֹפּוֹ לְתַלְוֹשׁ אֲרָ גַם אִם רוּצָה לְחַבֵּר ע"י דְּבָר אַחֵר כְּגוֹן דְּבָק אוֹ מַחֲט וּקִיּוּסוֹם וְדָאִי דְּלֹא מְהַיָּי דַּעַד כָּאן לֹא אֶמְרִינוּ בַּש"ס וּפּוֹסְקִים דְּהוּי כְּשְׁלָם אֲלָא כְּשֶׁהוּא מְחֻבָּר בּוֹ בְּתוֹלְדָתוֹ אַע"פ שְׂאִינוּ מְחֻבָּר כְּנִלוֹ שְׂמִיָּה חִיבּוּר מִשָּׂא"כ חִבּוּר ע"י דְּבָר אַחֵר וְדָאִי לֹא שְׂמִיָּה חִבּוּר דְּלִהוּי מְקָרֵי שְׁלָם וְתַמּוֹת וְהוּא פְּשׁוּט בַּש"ס וּפּוֹסְקֵי הַנ"ל וְנִחְלָקָה הַתְּיוֹמָת דְּפְסוּל מִשּׁוּם דְּבַעֲיָנוּ לְקִיחָה תְּמָה וְכַמ"ש רַבִּינוּ יְרוּסָם וְלֹא מְהַיָּי לְדַבְּק הַתְּיוֹמָת יַחַד וְהוּא דְּבָר קַל לְתַמְנָן בְּכָל מִיָּדֵי דְּמַדְבֵּק וְכָל זֶה בְּרוּר וּפְשׁוּט וְלֹא הוּצָרְכָתִי לְכַתְּבוֹ.

אף לפי שראיתי בתשובת בית יעקב סי' קמ"ב שפסק דאם אפֿשר לחבר העוקץ וכדומה ע"י מחט דהוי חבור ויוצאין בה לברך עליו דהוי לקיחה תמה ולע"ד לא דק פֿלל שהוא נגד משמעות הש"ס וכל הפוסקים.

ועיקר מקור סודו מהא דקי"ל לענין עירוב בא"ח סי' שס"ו ומבואר בש"ס דעירובין דף פ"א ע"א דתפֿרה בקיסם הוי לחם שלם לגבי עירוב ובאמת משם אין ראיה פֿלל דהתם הטעם דבעינן לחם שלם משום איבה שלא יאמר אני נתתי השלימה ואתה הפרוסה לכן פֿשטחברין ביחד על ידי קיסום בענין שאינו ניכר שהוא פֿרוס תו ליפא איבה משא"כ פֿל היכא דבעינן מדאוריני' לקיח' תמה ושלימ' פֿל שאינו מחובר בו בתולדתו חבור ע"י ד"א ודאי לא שמי' חיבור דלהוי מקרי שלם ותמה וראני' שני' שהביא מסוגיא דש"ס בסוף דף ל"ו ע"א מאז"ב פֿינן דחברני' פֿגופני' דמי מזו פֿשיט' אין ראי' פֿלל דהת' קאי לענין לקיח' תמה ולא לקיחה על ידי דבר אחר משא"כ להיות הדבר תמים ושלם ולא חסר ודאי לא מהני חבר על ידי דבר אחר פֿנ"ל ברור ה"ק יעקב.

שאלה לו על דבר שחידשי' מקרוב פֿאו ומצאו פֿגבין ההדסי' שנימצא בגנים פֿה פֿראג מין הדסים לחים עם שלשה עלים פֿדד אחד לצאת בהם ידי הדס מצונה מן המבוקח שהם עדיין לחים גמורין שאינם נפֿרכין בצפון או יש לפקפק בה אולי הם מןרכבים עם מין אילן אחר וצריכן דוקא לצאת עם אלו ההדסים פֿמו שנהגו אבותינו מימות עולם שפֿביאין מארץ מרחק וסומכין על דעת הרב"ד והסכמ' הפוסקין דכל שלא נתלבנו ועדיין הם ירוקין יוצאין בה והובא לידי מאלו ההדסים החדשים להורת להם הלכה למעשה לענין ההדסים אשר במצולת ים התלמוד והפוסקים: תשובה הנה טרם אהלה לדבר מענין ההדס צריכן אנו לברר מנלן פֿלל דבארבע מינים פֿסול המורכב ודין זה מבונר בדברי האחרונים לגבי האתרוג הלבוש בא"ח סימן תרמ"ט סעיף ד' פֿתב לפסול האתרוגים המורכבים מן התורה דהיינו שפֿרפֿיבין ענף מאילן אתרוג תוף אילן לימוני או מרניץ נהרי נעבדה בה עבירה דהרפכה ואע"פ שהרפכו עכו"ם האיפא למ"ד ב"פ ד' מיתות דאפי' בן נח מצונוה על הרפכת אילן וכיון דנעבדה בו עבירה אף על גב דמותר באכילה אימאס לגבוה דומיא דבהמת פֿלאים דאסור לקרבן עכ"ל.

וא"כ לפי טעם הלבוש הנה אפֿשר להתיר הדס המורכב דאפֿשר דאין בו דין פֿלאי' פֿלל פֿינן שאינו מאכל אדם והוא בכלל עשבים הפֿרים פֿמבואר בדברי הרמב"ם פ"א מ"ה פֿלאי' דין ד' ובכ"מ שם אכן דברי הלבוב' פֿבר מחו עליו האחרוני' מאה עוכלא בעוכלא וכןמבואר בדברי הט"ז בסי' תר"מ סק"ד ובמ"א ס"ס תרמ"ה ס"ק ד"ב אף שאין דברייהם מוכרחים פֿל פֿה דאפֿשר לומר דעיקר טעמו של הלבוש הוא פֿינן שנטילת לולב פֿל שבעה הוא זכר למקדש שצאמר בהם ושמתם לפני ה' שבעת ימים שהנה מקיפין בהן את המזבח פֿמבואר בש"ס פֿרק לולב וערבה לכן דינו פֿמו לגבוה ממש ומדמה לקרבן דפֿסל בה פֿלאים.

אף בלא"ה הנ"ל דברי הלבוש דחויים מעיקרא הם בטע' זה חזא דהא פֿסק הרמב"ם בפ"ט מה' מלכים ופ"א מ"ה פֿלאים דין וי"ו ובכ"מ שם דאין הלכה כר' אליעזר דבן נח אינו מצונוה על הרפכת האילן ותו דאף דהרפכת אילן פֿאילן פֿמו אתרוג בתפוח אסור משו' הרפכת פֿלאים כמ"ש הרמב"ם פ"א מ"ה פֿלאים דין ה' מ"מ אתרוג פֿאילן לימון

אֶפְשֶׁר דְּהוּי מִינְךָ בְּמִינוֹ וְלִיכָא בּוֹ אִיסוּר הֶרְפָּכָה כָּלְל וְכַמ"ש הֶרְמַב"ם שְׁם בַה"ל כְּלָאִים פ"ג דִּין ה' וְז"ל וְכֵן וְכֵן אִם יֵשׁ שְׁם זָרְעִי וְאִילְנֹו אַחֲרוֹ' אַע"פ שֶׁהֵם שְׁנֵי מִינֵין בְּטַבְעֵם הוֹאִיל וְעֵלִין שְׁל זֶה דוֹמִין לְעֵלִין שְׁל זֶה אוֹ פְּרִי שְׁל זֶה דוֹמָה לְפְרִי שְׁל זֶה דְּמִינֵין גְּדוּל עַד שְׂיִרְאָה כְּשֵׁנֵי גְּנוּנֵין מִמִּין אַחַר לֹא חֲשִׁשׁוּ הֵן לְכָלָאִים עַכ"ל אִיבְרָא מְטַעְמִים אַחֲרִים מְחַזְקִין אֲנֹו לְפִסּוּל אַתְרוּג הַמְּוֹרָב וְכַמ"ש בְּתַשׁוּבַת מַהֲר"ם אֶלְשֹׁף ס' ק"י וְהָאֲרִיף שְׁם בְּרָאִיוֹת אִף דְּעִיקַר הֶרְאָיָה שְׁמַבִּיא שְׁם מְהָא דַּפ' מְשׁוּחַ מְלַחְמ' בְּהָא דְּיִלְדָה שְׁסִיבְכָה בְּזַמְנָה בְּטָלָה יֵשׁ לְדַחוֹת דְּהֵתָם גְּזִירַת הַכְּתוּב הוּא דְּכַתִּיב וְנִטְעַתָּם פְּרִט לְמַבְרִיף וּמַרְכִּיב וְלִיכָא לְמִילַף מִינָהּ מְשׁוּם דְּהוּי שְׁנֵי כְּתוּבִים הַבָּאִים פְּאַחַד דְּגַבִּי חוֹנְרִי' מִמְעַרְכֵי מְלַחְמָה תַּנְיָא וְלֹא חִילְלוּ פְּרִט לְמַבְרִיף וּמַרְכִּיב אַבְל לְעוֹלָם לְעֵנִין אַתְרוּג אֲזֵלִינוּ בְּתַר הַנּוּף שְׁתוּחְבִין כְּמוֹ שְׁפָרְשִׁי בַּפ' מְשׁוּחַ מְלַחְמָה דָּאִם נוּטֵל מִן הַרְף שְׁבַעֲנָפִי הָאִילָן וְתוּחַב לְתוּכּוֹ וְעוֹשֶׂה עֲנָף בְּתוּף הַנְּקָב נוֹשֵׂא מִמִּין אוֹתוֹ אֵילָן שְׁנוּטֵל מִמֶּנּוּ עַכ"ל רַש"י.

מ"מ עִיקַר לְפִסּוּל אַתְרוּג הַמְּוֹרָב כְּמוֹ שְׁמַסִּיק שְׁם בְּתַשׁוּבָה מְשׁוּם דְּשְׁנֵי מִינֵים מְעוֹרְבִים הֵם (וְשֵׁם כְּלָאִים מוֹכִיחַ עַל זֶה כְּתַרְגוּמוֹ שֶׁהֵם מְעוֹרְבִים) וְגַם הוּי כְּחֶסֶר ע"ש דְּבָרֵינוּ בְּאֲוֶרָף וְכַתֵּב שְׁם בְּתַשׁוּבָה וְז"ל כָּל חֲכָמֵי הָעִיר מְעִידִין שְׁפָל חֲכָמֵי צְפַת רַבְּנֵיהּ וְשׁוֹפְטֵיהּ אֲשֶׁר קִדְמוֹנוּ הִנֵּה מְרַחֲקִין הָאִיסוּר עַד מְאוּד וְאִין הֶפְרֵשׁ אֵלָא שְׁהַמוּץ שְׁבַתוּכּוֹ מְרַוְבָה מִשְׂא"כ לְאַתְרוּג בְּלִתֵּי מְוֹרָב שְׁהַמוּץ מוּעָט וְהַקְלִיפָה שְׁעֵלִיו עָבָה מְאוּד עַכ"ל אֲכֵן בְּתַשׁוּבַת הֶרְמ"א ס' קד"ו וְכַתֵּב בְּשֵׁם מְהֲר"י פְּדוּא וְז"ל ע"ד אַתְרוּגִים הַמְּוֹרָבִים בְּלִימוֹנֵי זֵיל קָרִי בֵּיהּ רַב הוּא בְּאַרְצֵינוּ שְׁלֹא לְצַאת בּוֹ אִפִּי' ע"י הַדְּחַק וְאֲנִי כּוֹתֵב לְמַכ"ת ג' סִימָנִים אֲשֶׁר תּוּכַל לְהַפִּיר בְּהֵם הַמְּוֹרָבִים הַגְּדֹלִים בְּאַרְצֵינוּ כִּי מוּפְלִיָּא לֹא יְכוּל לְבַא אֲלֵיכֶם כִּי רַב מִמְכֶם הַדְּרָף הַסִּימָן הָאֶחָד כִּי הַמְּוֹרָבִים הַעוֹקֵץ בּוֹלֵט וְעוֹקֵץ הָאַתְרוּג שׁוֹקֵעַ הַג' הוּא כִּי תוּף הַמְּוֹרָב הַמִּיץ רַחֵב וְהַמּוֹהֵל שְׁלֹו רַב וְהַקְלִיפָה הַתּוּכּוּנָה קְצָרָה וּבְאַתְרוֹ' הוּא לְהִיפּוֹף הַקְלִיפָה רַחֲבָה וְהַתּוּף קְצָר וְסִימָנִים אֵלּוּ מְוַבְהָקִים הֵם אֲצֵלֵינוּ עַכ"ל וְאִף דְּלְכַאוּרָה נִרְאָה כְּסוּמֵר לְדַבְרֵי תַשׁוּבַת מַהֲר"ם אֶלְשֹׁף שְׁכַתֵּב דָּאִין הֶפְרֵשׁ אֵלָא שְׁהַמוּץ שְׁבַתוּכּוֹ מְרַוְבָה וְשֵׁם נוֹתֵן שְׁלִשָּׁה סִימָנִים וְקָשָׁה הַדְּבַר לומר דְּפִלְגֵי בְּמַצִּיאוֹת הַדְּבַר וְאֶפְשֶׁר לְהַשׁוֹתֵם יַחַד חֲדָא דָּאִין כָּל הָאַרְצוֹת הַגְּדֹלִים בּוֹ שְׁוֹנִים וְכַמְשֻׁמְעוֹת לְשׁוֹן רַמ"א בְּתַשׁוּבָה הַגְּדֹלִים בְּאַרְצֵנוּ וְכו' וְעִ"ל דְּבַאֲמַת עִיקַר הַסִּימָן מְוַבְהָק הוּא מְבַפְנִים בְּהַקְלִיפָה וּמוּץ שְׁבַתוּכּוֹ אֵלָא דְּמַהֲכֵי תִיְתִי לְחַתְכוֹ וְלְבַדְקוֹ מְבַפְנִים וְלְפִסּוּל הָאַתְרוּג בְּנוֹדָאֵי בְּיַדִּים, לְכֵן נוֹתֵן עוֹד בּוֹ שְׁנֵי סִימָנִים שֶׁהֵם מְבַחוּץ וְאִז אִם נִיפְרִין בְּהֵן אוֹתָן סִימָנִים מְבַחוּץ אִז חוֹתְכִין שְׁנֵים אוֹ שְׁלִשָּׁה אִם נִמְצָא בְּתוּכּוֹ הַמּוּץ רַחֵב אִז מְחַזְקִינוּ כָּל הָאַתְרוּגִים אֵלּוּ שְׁיֵשׁ בּוֹ שְׁנֵי סִימָנִים אֵלּוּ מְבַחוּץ לְמְוֹרָבִים וּבְזֶה מְתוּרָץ מַה שְׁמַקְשָׁה בְּשַׁכ"ג ס' תַרמ"ח וְשָׂאֵר אַחֲרוֹנֵי וְז"ל הַסִּימָן ה"ג הִנֵּה מַה יוֹשִׁיעֵנוּ דָּאִם אֲנֹו פּוֹתְחִין לְרֹאוֹתוֹ כְּבָר נְפִסֵּל עַכ"ל וְלַפְמ"ש לַק"מ וְכַתְּבוּ עוֹד ס' אַחַר כִּי הַגְּרַעוֹן שְׁל אַתְרוּג זְקוּף לְאוֹרָף וְגַרְעִין הַמְּוֹרָב מְוֹשְׁפָב אוֹרָף הַגְּרַעִין לְרַחוּב הָאַתְרוּג ע"כ וְשְׁמַעְתִּי שְׁפָה פְּרָאג בִּימֵי מוּח"ז הַגָּאוֹן הַמְּפֹרָשִׁים מְהֲר"ש זצ"ל בְּשִׁנָּה אַחַת ע"י אֵינָה מְקַרָה הַבִּיאוּ אַתְרוּגִים הַמְּוֹרָבִים בְּסִימָנֵי אֵלּוּ וְהוֹרָה שְׁלֹא לְבָרָף עֲלֵיהֶם אִף אֵינָה תְּקִיפֵי וְאַלְמֵי אֲרָץ הֵיוּ רוֹצִים לְהַמְרוֹת פִּיו וְצָרְפוּ אֲלֵיהֶם בְּחִלְקִלְקוֹת שְׁבִפִּיהֶם הַגָּאוֹן בַּעַל שְׁפַתֵי כְּהֵן שְׁהִיָה בְּעַת הַהִיא אוֹרַח נְטַע לְלוֹן פ"פ וְהוֹרוּ לְהַתִּיר לְבָרָף עֲלֵיהּ בְּשַׁעַת הַדְּחַק וְעִיקַר טַעְמוֹ הִנֵּה ע"פ הַסּוּגֵיָא דְּשָׂה אִפִּי' מְקַצַּת שָׂה וְה"ה גַּבִּי אַתְרוּג נְמִי נִמָּא הֲכִי (וּבַאֲמַת כְּבָר נְסַתֵר סְבָרָא זוֹ

בתשובת מהרמ"א סי' קי"ו וכ"כ ג"כ התוס' פ' פסו' ד' פ"ח ד"ה ור' יהודא דאין להדמות הדרשות זו לזו בענין זה דלפעמים אמרינו דוקא עד דאיכא פולו ובפרטות ביום הראשון דכתיב וילקחת' דבעינו לקיחה תמה) ומתקופת' הכריחו את חזן הפנסת בב"ה הישנה והחדשה שינתחיל לברך בקול רם וכשרצה להתחיל עכבוהו מן השמים שפול האתרוג מידו ונשבר העוקץ מתוכו ואח"כ באו פתבים מגלילות אלו ממדינת אשפנו ופולין ומעהררין שפול גאוני ארץ הורו ג"כ למעשה שלא לברך עליהם באותו שנה והגאון בעל הש"כ נתחרט על הוראה זו קוד' מותו צוה לבנו בכתב ידו שיבקש מתחלה מאת מוח"ז על שישגג בדרך זו נגדו ובנו הוראה פתב ידו למו"ח זקני הגאון זצ"ל ותהי' מנוחתם כבוד ובצל שדי יתלוננו ע"כ ששמעתי.

וכן הספמת האחרונים הט"ז והמ"א בס' תרמ"ח ותרמ"ט דאין לברך עליהם בפעם הדחק אפי' בשאר ימים וכ"ש ביום ראשון גם הב"ח בתשובתו שאלה קל"ה פתב בשם תשובת מהרפ"ך בעל הדרושה לסתורלדעת הב"ח שעלה בדעתו להתיר ולברך עליהם וסותר הוא פל דבריו ושפלי' בשעת הדחק יש לפקפק ושא לא לברך ובס' קל"ו חזר הב"ח וכתב בתשובה שמבטל דעתו נגד הר"פ ושאין לברך עליהם פשיש אחר אבל פשאין אחר אין ראוי למחות באותן שמברכין עליהם וכן נהגו בכל מקום לפי מה ששמעתי עכ"ל אבל באמת הספמת פל האחרוני' גם ראשוני' שהעמקתי וגם מעש' רב שאין לברך עליהם פלל וכדעת הרפ"ך אפי' פשאין אחר ובספק ברכה להקל שומעין מפל זה בדין האתרוג ועתה נשוב לדין ההדס בתחלה חקרת' ונתתי דעתי להבחין מה הפרש יש בין הדסים אשר נהגו בו אבותינו מימי עולם ראיתי שאין הפרש רק זו דהדסים הישני' הענבים קטנים ועגולי' דומין לגרעוני פלפלין וכ"כ מהרי"ל בדרשותיו שכן דרפן של הדסי' משא"כ בהדסים החדשים הענבים משוכין באנרף וגם תוף הענבים החדשים נמצאים פמו גרעינן גדולים משא"כ בישני' ודאי דיש חשש שהם ממין אחר ושהוא ממין המורפב וכן המרדכי פתב בשם ר"א ממיץ אע"פ שפסלנו יבשים בלולב והדס וערבה אנו בלולב והדס מברכים איבשים משום דלא אפשר והוא שעת הדחק וכ"כ בתשובת מ"ב ושאר אחרונים שאין הדסים לחים מצוים במדינות אלו ובנדאי לא היו ידם אסורות מלהביא וליטע במדינות אלו תוף הגנים מיני דהדס אלא ודאי שהארצות גורמים ואינו מתגדל במדינות אלו אלא ע"י ההרפכה ועיין בש"ס דברכות דף מ"ג ע"א ועל ההדס שפקל מקום וע"ש בפריש' ואף שבתשובת רמ"א סי' קי"ז פתב וז"ל ולפי הענין הנה השאלה מ"ש דאתרוג המורפב פסול והדס מצראי פשר והיתה התשובה לפי שהמורפב לא נקרא אתרוג ולא מקרי פרי עץ הדר אבל הדס דבעבות פליא רחמנא וא"כ בהדס מצראה שאנו רואין בו שהוא עבות למה נפסול אותו וכו' א"כ אף לענין הדס המורפב ג"כ יש להכשיר פיון שהוא עבות מ"מ לפי הטעמים שכתב הר"מ אלשיך שם בתשובה משמע דבכל הד' מינים יש לפסול מורפב ובפרטות פיון דהדס צריך שיעור פמבואר בא"ח סי' תר"ן א"כ בצר ליה שיעורא פדאית' שם בתשוב' אף דיש מקום לחלק מ"מ מה לנו להכניס בשום ספק וס"ס אפי' מן האלף ולשנו' מנהג אבותינו וכן ששמעתי מאמ"ו ה"ה מוהר"י נר"ו כי פבר הי' לעולמי' שגם בימי מו"ח הגאון מהר"ש זצ"ל הנה חכם אחד דן לפניו על הדסים פאלו אם יוצאין בו ולא רצה להתיר למעשה ולשנות מנהג אבותינו ודאי אם הנה שעת הדחק שלא נמצא הדסים הנהוגים או אפשר להתיר ולסמוך

על הדסים פאלו אָבֿל פֿשֿנֿמֿצֿאֿים הֿדֿדֿסֿים הֿיֿרֿוּקֿים שֿנֿהֿגוּ בוּ אַבֿוֹתֵינוּ אִין לִנוּ לֵהוֹסִיף
על דְּבָרֵיהֶם וְאִין זֶה רַק רַמּוֹת רוּחָא הוּא דְּנִקִּיטָא לִיהּ וְגַם לְבוּ בְּהוֹרָאָה פִי אַל תִּטְנוּשׁ
תּוֹרַת אִמְהָ שְׂאֵל אֲבִיָּהּ וַיְגִדָּהּ זְקֵנָה וַיֹּאמֶר לָהּ כַּנִּלְהֵי ה"ק יַעֲקֹב: דִּינֵי חֲנוּפָה וּפּוֹרִים שְׂאֵלָה
לִז אֲחָד שְׂדֵרְכוּ לְהִדְלִיק גַּר חֲנוּפָה בְּשִׁמּוֹן זֵית וּמִדְּלִיק בְּכָל פַּעַם בְּשַׁעֲה שְׂתַכְלֵה רַגְל מִן
הַשּׁוּק וּכְשִׁבָּא לְהִדְלִיק וְלֹא מִצָּא שִׁמּוֹן זֵית בְּבֵיתוֹ וְהִתְחִיל לְהִכִּין עֲצָמוֹ עִם גֵּרוֹת שֶׁל שַׁעֲנָה
וְתַחַב אוֹתוֹן בְּמָקוֹם הָרְאוּי לָהֶם וּבִתּוֹף פֶּה שְׂרָצָה לְהִדְלִיק הִבִּיאוּ לוֹ שִׁמּוֹן זֵית אִי יִסְלַק יָדוֹ
מִן הַגֵּרוֹת שֶׁל שַׁעֲנָה וַיְדַלִּיק בְּשִׁמּוֹן זֵית שֶׁהוּא מִצְוָה מִן הַמְּוֹבָחָר אוּ נִימָא הוּאִיל וְאִדְחִי
אִדְחִי וְכִינּוּן שְׂפָכָר הִתְחִיל לֹא יַפְסִיק: תְּשׁוּבָה גֵּרָאָה לַע"ד פִּינּוּן שְׂפָכָר הִתְחִיל לְהִכִּין
לְהִדְלִיק בְּגֵרוֹת שֶׁל שַׁעֲנָה יִגְמֹר הַמִּצְוָה וּקְצַת רֵאָזָה לְזֶה מְהֵא דְאִיתָא בַּכ"ק דְּיוֹמָא דְּרַף
וַי"ו ע"ב דְּרַב שִׁשֶׁת סָבַר טְוִמָּאָה דְּחוּיָהּ הִיא בְּצַבּוֹר הִיכָא דְאִיכָא טְמֵאִים וְטְהוּרִים בְּהֵאִי
בֵּית אָב פְּלוּי עֲלָמָא לֹא פְּלִיגִי דְּטְהוּרִין עֲבָדִי טְמֵאִים לֹא עֲבָדִי כִי פְּלִיגִי לְאַהֲדוּרִי וּלְאַתּוּיִי
טְהוּרִים מִבֵּית אָב אַחֲרֵינָא (וְעֵינּוּן בְּרַמְבַּ"ם פ"ד מ"ה בִּיאוֹת מְקַדָּשׁ דְּפָסֶק פְּרַב שִׁשֶׁת וְאַף
אִם הָיָה כָּל הַמְּשֻׁמְרֵת טְמֵאִי מֵת מִחֲזִירִין עַל מְשֻׁמְרֵת אַחֲרֵת אֶפְלוּ) וְקֹאֶמֶר שֶׁם אָמַר
רַב שִׁשֶׁת מְנָא אָמִינָא לֵה דְּתַנְיָא הָיָה עוֹמֵד וּמְקַרִּיב מִנְחַת הָעֹלָמָר וְנִטְמָאת בְּיָדוֹ אוֹמַר
וּמְבִיא אַחֲרֵת תַּחֲתֵיהּ וְאִם אִין שֶׁם אֵלָא הִיא אוֹמַר' לוֹ הוּי פָּקֵחַ וְשׁוֹתֵק קְתַנִּי מִיָּהָ אוֹמַר
וּמְבִיא אַחֲרֵת תַּחֲתֵיהּ ע"כ וְאִם אִיתָא הִיכָא דְאִיכָא מִצְוָה מִן הַמְּוֹבָחָ' אִף שְׂפָכָר הִתְחִיל
חוּזָר וּפּוֹסֵק א"כ מֵאִי רֵאָזָה מִיִּתִּי רַב שִׁשֶׁת דְּלָמָא לַעוֹל' לֹא אָמְרִינּוּ דְּחוּיָהּ הִיא בְּצַבּוֹר
לַעֲנֵנּוּ שְׂמֻחֻיב לְחֹזֵר אַחַר בֵּית אָב אַחַר אוּ אִפִּי מְשֻׁמְרֵת אַחַר אָבֿל אִם אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת
בְּטְהֵרָה בְּאוֹתוֹ בֵּית אָב וְדֵאִי דְּהוּי עַכ"פ מִצְוָה מִן הַמְּוֹבָחָר לַעֲשׂוֹתוֹ אֵלָא וְדֵאִי דְּמִשׁוּם
מִצְוָה מִן הַמְּוֹבָחָר אִין לְבִזּוֹת מִצְוָה רֵאָשׁוּנָה שְׂפָכָר הִתְחִיל בְּהּ אִי לֹא מִשׁוּם דְּדְּחוּיָהּ הִיא
בְּצַבּוֹר וְאַף שִׁישׁ מְקוֹם לְבַעַל דִּין לְחֻלּוֹק מ"מ הָא גְּדוּלָה מִזּוּ מְצִינּוּ דְאֶפִּי לְדָבָר רִשׁוּת
אִין מְפָסִיקִין כְּדֵאִיתָא פ"ק דְּשַׁבָּת דְּרַף ט' ע"ב בְּמִתְנִיתָא לֹא יֵשֵׁב אָדָם לְפָנֵי הַסֶּפֶר סְמוּךְ
לְמִנְחָה עַד שְׂיִתְפַּלֵּל וְלֹא יִכְנֹס אָדָם לְמַרְחָץ וְלֹא לְבּוֹרֶסְקִי וְלֹא לְאֵכוּל וְלֹא לְדִין וְאִם
הִתְחִילוּ אִין מְפָסִיקִין פִּינּוּן דְּכָבָר הִתְחִיל לֹא מְטַרְחִינּוּ לִיהּ לְהַפְסִיק אַע"ג דְאִיכָ' חֲבוּב
וְאַקְדוּמֵי מִצְוָה אַפ"ה אִין מְפָסִיקִין וְכֵן מְבּוֹאָר גְּבִי לְוֵלָב כְּדֵאִיתָא פ"ג דְּסוּפָה דְּרַף ל"ח
ע"א וְאִין לְסִתּוֹר דִּין זֶה מְהֵא דְאֶמְרִינּוּ מִצָּא אַחֲרֵת נָאָה הִימְנּוּ מִשׁוּם דְּהֵתֵם עַדִּין לֹא
הִתְחִיל בְּמִצְוָה וְכֵן גְּבִי הָאֲתָרוּג דְאֶמְרִינּוּ בְּהִידּוּר מִצְוָה עַד שְׁלִישׁ בְּמִצְוָה ג"כ מִיִּירוֹ שְׁלֵא
הִתְחִיל עַדִּין בְּמִצְוָה שׁוּב מִצְאָתִי בְּתִשׁוּבַת בֵּית יַעֲקֹב ס' ד"ו שְׂפָתָב ג"כ בְּגִדּוֹן פְּנֵה הִיכָא
דְאִין הַגְּדוֹל רוּצָה לְחַלּוֹץ אוּ שְׁהִיָּה בְּמִדֵּינַת הַיָּם וּבְאִמְצַע הַסֶּדֶר שֶׁהִתְחִיל לְסִדֵּר הַחֲלִיצָה
מִן הַקָּטָן בָּא הַגְּדוֹל וְרוּצָה לְחַלּוֹץ אִין מְפָסִיקִין וְחוֹלְצִין מִן הַקָּטָן ע"ש דְּבָרֵינוּ בְּאַנְרָה אִף
שְׂאִין רֵאָזִיתוֹ שְׂמִבִּיא שֶׁם מֵהַר"א קְלוּזְנֵר מְוִכְרָחִים כָּלֵל מ"מ הִדִּין דִּין אִמֵּת וְכַמ"ש כַּנִּלְהֵי
ה"ק יַעֲקֹב: שְׂאֵלָה לַח מִתְלַמִּידֵי יְדִידֵי הָרַב הַמְּוֹפָל' מוֹהַר"ר יוֹדָא מִילָר אַב"ד דְּמִדֵּינַת
דְּיִיטֵץ לַע"ע וַיֵּשׁ לִי הִרְהוּר עַל מ"ש גִּיסוֹ הַר' הַמְּוֹפָל' בַּס' אֵלֶיהוּ זּוּטָא ס' ס"ק ב'
בְּהַל' חֲנוּפָ' שֶׁהִשִּׁיג עַל הַגָּאוֹן שֶׁעַר אֶפְרַיִם וְהַגָּאוֹן מֵהַר"ג מְמִיץ זַצ"ל בְּגַר חֲנוּפָה אִי שְׂרִי
לְהִדְלִיק מְגוֹר' שְׂנַעֲשׂוּ מִחֲמָא' שְׂבִשְׁלוּ בְּקִדְר' שֶׁל בְּשָׂר שְׁלֵא הִתְעוֹרְרוּ דְּהוּי בִּישׁוּל בַּב"ח
דְּלַדְעָתִי אִין זֶה דְּרַף בִּישׁוּל אַחַר בִּישׁוּל דְאֶסְר' תּוֹרָה בַּב"ח אִף דְּלַעֲנֵנּוּ שְׂבַת יֵשׁ בִּישׁוּל
אַחַר בִּישׁוּל וְלֹא מְקַרִּי מְבִשֵׁל מֵה שְׂנַתְחַמֵּם בְּרֵאָשׁ פְּתִילָה וְאוֹתוֹ פַּעַם כְּשֶׁמְבִשֵׁל מִמֶּשׁ
קְלִי אֶסוּר' וּבִיעוּרוֹ מִן הָעוֹלָם וְלֹא מְקַרִּי דְּרַף בִּישׁוּל שְׂאֶסְרוּ הַתּוֹרָה בַּב"ח אֵלָא א"כ

שִׁיכוֹל לֶאֱכֹל ע"י בְּשׂוּל כְּזֶה כְּדַאִית' בּפכ"ה דָּף ק"ח וְהוּא נֶגֶד חוּשׁ שְׁהִפְתִּילָה יְבִשָּׁל אוֹתוֹ שְׁיֵהָא רְאוּי לֶאֱכֹל ע"י בְּיִשׁוּל כְּזוֹ עכ"ל: לְתִשׁוּבָה מֵה שְׁיִישׁ לוֹ הִרְהוּר כְּדְבוּר דְּבוּרָא דַאִית בְּיָה מַעֲשֵׂה לְסִתּוֹר דְּכָרִי גִיסי הָרַב נר"ו בְּסִפְרוֹ א"ז בְּנֵרוֹ חֲנוּכָּה וּלְשׂוֹאֵל כְּעֵנֵן צָרִיכוֹן לְהִשְׁיב כְּהִלְכָה וְהֶאֱרִיכוֹת בְּזֶה אִף לְמוֹתֵר שְׁמֵן שְׁבִנֵר חֲנוּכָּה לְהֵאִיר עֵינֵי פִיקְחָן מֵה שְׁמִשְׁמַע מִתּוֹךְ לְשׁוֹנוֹ דְּלֵא הָוֵי בְּיִשׁוּל אַחַר בְּיִשׁוּל בְּבו"ח זֶה אֵינוֹ דְּאָף לְמֵאן דַּס"ל לְעֵנֵן אִיסוּר שְׁבֵת אֵין בְּיִשׁוּל אַחַר בְּיִשׁוּל מִשׁוּם פִּינּוֹן דְּכָבֵר נִתְבַּשְׁל תּוֹ אֵין צָרִיף בְּיִשׁוּל וְלֵא הָוֵי מְלֵאכָה כָּלֵל מ"מ לְעֵנֵן אִיסוּר בְּשֵׁר בְּחֵלֵב דְּאִיסוּר מִשׁוּם טַעַם כְּעִיקָר וְדַאי בְּכָלֵל בְּיִשׁוּל הוּא זֶה שְׁמִבְשָׁל יַחַד הַבְּשֵׁר בְּחֵלֵב מִחֻדָּשׁ וְה"ה לְעֵנֵן אִיסוּר בְּיִשׁוּל לְבַד דְּבב"ח דְּלָמָּה שְׁזֶה נֶאֱסַר זֶה נֶאֱסַר וּגְדוּלָּה מִזּוֹ מִשְׁמַע בְּש"ס דְּחֻלְיִן דָּף ק"ד ע"ב דְּאָפִי בְּכָלֵי שְׁנֵי שְׁעוּלִים יַחַד מְקָרִי בְּשׂוּל לְעֵנֵן בְּשֵׁר בְּחֵלֵב אִף שְׁכָבֵר נִתְבַּשְׁלוּ שְׁנֵיהֶם תְּחִלָּה כָּל א' לְבַדוֹ שְׁנֵיהֶם אִיסוּרִין מְדַאוּרֵי יִתָּא וּגְדוּלָּה מִזּוֹ מְצִינּוֹ בְּתוֹחַב כִּף חוּלְבַת כֵּן יוֹמוֹ בְּתוֹךְ קִדְרָה שְׁמִבְשָׁל בְּשֵׁר אִסְרִינּוֹ הַכֵּל בְּהֶנְאָה אִם הַכִּף כֵּן יוֹמוֹ וְאֵין ס' בְּבִשְׁרָא נֶגְדוֹ כְּמִבְנָאָר בִּי"ד ס' צ"ד אִף דְּחֵלֵב הַבְּלוּעַ בְּכָף כָּבֵר נִתְבַּשְׁל וְגַם הַבְּשֵׁר אִם אֵיתָא דְּמֵן הַתּוֹרָה אֵינוֹ נֶאֱסַר דַּאִין זֶה דְּרָף בְּיִשׁוּל ה"ל לְהִתִּיר בְּהֶנְאָה כְּמִבְנָאָר בִּי"ד ס' פ"ז דְּכָל בְּבו"ח שְׁאֵין נֶאֱסַר מִן הַתּוֹרָה מוֹתֵר בְּהֶנְאָה וְעֵינֵן עוֹד בְּש"ס דְּחֻלְיִן דָּף קט"ו ע"א וּבְשָׁל מְבִשָּׁל יֵשׁ לָף בְּיִשׁוּל אַחֲרֵת שְׁהֵיא כְּזוֹ ע"ש וּמ"ש תּוֹ מַכ"ת וְלֵא מְקָרִי מְבִשָּׁל מֵה שְׁנִתְחַמַּם בְּרֵאשׁ מִפְתִּילָה וְאוֹתוֹ פַּעַם כְּשִׁמְבִשָּׁל מִמֶּשׁ קְלֵי אִיסוּרָא וּבִיעוּרוֹ מִן הָעוֹלָם עכ"ל אֲנִכִי לֹא יִדְעָתִי מֵה חִילּוּק יֵשׁ דְּמָה לִי בְּשׂוּל פְּתִיל' אוֹ בְּשׂוּל אַחַר דְּהָא אִפִּי הַמְּסָה אֵת הַדּוּגַג אוֹ אֵת הַחֵלֵב אוֹ אֵת הַזֶּפֶת הָוֵי תוֹלְדָה דְּמְבִשָּׁל לְעֵנֵן שְׁבֵת וְעֵינֵן בְּרַמְבַּ"ם פ"ט מ"ה שְׁבֵת דִּין נִי"ו וּא"כ כ"ש כָּאֵן לְעֵנֵן בְּשֵׁר בְּחֵלֵב דְּהָוֵי בְּיִשׁוּל אַחַר בְּיִשׁוּל וְכִינּוֹן שְׁזֶה כָּבֵר נִתְבַּשְׁל א"כ מִיֵּד שְׁנִתְחַמַּם מְקָרִי יְכוֹל לֶאֱכֹל ע"י בְּיִשׁוּל כְּזוֹ וְהָוֵי דְּרָף בְּיִשׁוּל שְׁאִסְר' הַתּוֹרָה נִמְצָא קוּדָם שְׁמִקְלֵי קְלֵי הָאִיסוּר עוֹשֵׂה אִיסוּר בְּיִשׁוּל דְּהָא אִפִּי חַמּוּם בְּכָלֵי שְׁנֵי מְקָרִי בְּשׂוּל לְעֵנֵן בְּשֵׁר בְּחֵלֵב לְפִי דַעַת הַש"ס שְׁכַתְּבֵנוּ לְעֵיל וְעוֹד אִף אֵי נִימָא דִּישׁ לְפַקְפַּק וְלוֹמַר דְּכָה"ג לֹא הָוֵי בְּיִשׁוּל גְּמוּר מ"מ יָפָה מִתְּמִיָּה גִיסי הָרַב עֲלֵיהֶם עַל שְׁלֵא הַתְּעוּרְרוּ כָּלֵל בְּחֻשׁ אִיסוּר זֶה כְּנ"ל ה"ק יַעֲקֹב: שְׁאֵלָה וּתְשׁוּבָה ל"ט לְק"ק נ"ש לְהַגָּאוֹן מְחֻתְּנֵי אב"ד הַמְּפֹרָסִים כ"ש מוֹהַר"ר דּוֹד אֶפְנֵהֵיִם נר"ו עַל דְּבַר מֵה שְׁנַדְפַּס בְּשִׁמוֹ בְּחִידוּשֵׁי מוֹעֵד דּוֹד רִישׁ סֵפֶר בֵּית יְהוּדָא הִנֵּה בְּאֵתִי לְהַשְׁתַּעֲשַׁע אֲתוֹ עִמּוֹ בְּדָבָר הַלְּמַד מִעֵנֵנוּ בְּחִידוּשֵׁי מוֹעֵד דּוֹד לֵה"ל חֲנוּכָּה וְלָדוֹן לְפָנָיו בְּקִרְקַע בְּמָה שְׁיִצָּא רֵאשׁוֹנָה בְּקוֹשְׁיָא עֲצוּמָה בְּשִׁיטַת חֲנוּכָּה פ' בְּמָה מְדַלִּיקִין לְפִי שְׁטָתוֹ דְּרַבָּא ס"ל דְּמוֹתֵר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ לְאוּרָה מַש"ה ס"ל לְרַבָּא דְּצָרִיף גַּר אַחֲרֵת דְּזוּלַת זֶה לֹא יֵהָא פְּרָסוּמֵי נִיָּסָא וְהִזְכֵּר בְּנֵר חֲנוּכָּה דְּהַרְוָאָה שְׁהוּא מְשַׁתְּמֵשׁ בּוֹ יֵאמֵר לְצָרְכּוֹ הוּא דְּנִקְט לִפ"ז קָשָׁה לָמָּה אָמַר רַבָּא אֵלִיבָא דְּרַב הוֹנָא לְהַדְלִיק בְּחֲנוּכָּה בְּשִׁמְנֵים שְׁאִסְרוּ חֲכָמִים לְהַדְלִיק בְּשֵׁבֶת פִּינּוֹן שְׁמוֹתֵר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ לְאוּרָה חִיִּישֵׁינּוֹן שְׁמָא יֵטָה אִמָּאֵי לֹא הִתִּירוּ לְהַדְלִיק בְּשִׁמְנֵים אֵלוֹ בְּשֵׁבֶת וְשְׁלֵא לְהַדְלִיק גַּר אַחֲרֵת וּא"כ יֵהָא אִיסוּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ לְאוּרָן שְׁלֵא יֵאמְרוּ לְצָרְכּוֹ הוּא דְּנִקְט לֵהּ וְלֹא יָבֵא לְכָלֵל הַטְּנִיָּה ע"כ תּוֹכֵן דְּכָרִי דּוֹד הֶרֶאשׁוּנִים בְּקִצַּת תּוֹסַפ' בִּיאוּר וְדַאי לְכַאוּרָה קוֹשְׁיָא עֲצוּמָה הִיא זֹאת וְעוֹד אַחֲרֵת כְּאֶשֶׁר דְּלָה לִי חֲסָפָא אֲשַׁתְּכַח מְרַגְנִיתָא קוֹשְׁיָא גְדוּלָּה לְפִי מ"ש הַש"ע בַּא"ח ס' רס"ד וִי"א דָּאֵם יֵשׁ גַּר אֶחָד מְדְבָרִים הַמְּוֹתְרִין מוֹתֵר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ לְאוּרָה הָאֲחֵרִים וּא"כ קָשָׁה אִמָּאֵי אוֹסֵר רַבָּא לְהַדְלִיק בְּשֵׁבֶת שְׁל חֲנוּכָּה בְּשִׁמְנֵים הָאִיסוּרִי הָא תּוֹ לֹא

חַיִּישׁוֹן שְׁמָא יִטָּה פִּינּוֹן שְׁיֵשׁ לֹו גַר אַחַר וְדוֹחֵק לֹוּמַר אַף דְּבַכְל הַשְּׁנָה אַם יֵשׁ לֹו גַר אַחַר אֵיכָא הֵיכַר וְלֹא חַיִּישׁוֹן שְׁמָא יִטָּה כַּמ"ש הַמ"א מַשְׁא"כ בְּתַנּוּפָה לֵיכָא הֵיכַר שְׁלֵא יִטָּה אֲלֵא יֵאמְרוּ שְׁהַדְלִיק גַר אַחַר מְשׁוּם הֵיכַר דְּגַר תַּנּוּפָה אִין זֹו סְבָרָא כְּלָל דְּמָה בְּכַף הָא עַכ"פּ יֵשׁ לֹו גַר אַחַר (וְאִי מֵיִירוּ שְׁלֵא הַדְלִיק גַר אַחַר מַכ"ש הַדְרִי הַקְּוֹשִׁי דְּמַר לְדוֹכְתָא) וַע"כ נ"ל רַאִי בְּרוּךְ דְּאַף בִּשְׁב' תַּנּוּפָה הַדִּין פֻּן לְדַעַת יֵשׁ אוֹמְרִי דְּהֵיכִי דְּאִית לֵיה גַר אַחַר לֹא חַיִּישׁוֹן שְׁמָא יִטָּה דַּא"כ תַּקְּשָׁה תְּמִיחָא קְיָיִמַת עַל מַה שְׁפָסַק בִּש"ע סִי תַרע"ג וַיֵּשׁ מִי שְׁמַתִּיר תְּשַׁמִּישׁ קְדוּשָׁה בְּגֵרוֹת שְׁל תַּנּוּפָה א"כ קְשָׁה אַמַּאי הַתִּירוּ בְּתַנּוּפָה לְהַדְלִיק בְּשִׁמְנִים שְׁפָסוּלִין לְגַר שְׁל שְׁבַת דְּלֹא חַיִּישׁוֹן שְׁמָא יִטָּה פִּינּוֹן שְׁאָסוּר לְהַתְּשַׁמֵּשׁ לְאוּרָן אַפְתִּי גִיחֻשׁ שְׁמָא יִטָּה לְצוּרָה תְּשַׁמִּישׁ קְדוּשָׁה וְהִנֵּה בְּאַמַּת רֵאִיתִי שְׁהַרְגִישׁ בְּקוּשִׁיא זֹו הַט"ז בְּסִי תַרע"ג ס"ק ד' אַף שְׁלֵא יֵצֵא יְדֵי חוֹבַת בִּיאוּר בִּישׁוּבוּ בְּלִשׁוֹן הַש"ע מְלַבַּד שְׁתִּירוּצוּ בְּעִצְמוֹ דְּחוּק וַכַּמ"ש ג"כ בְּסַפְרוֹ מוֹעֵד דְּוֹד דָּף ר"ב ע"א יַע"ש לְכֹן נ"ל דְּשִׁיט' יֵשׁ מִי שְׁמַתִּיר אֱלוֹ אֲזִלִּי לְשִׁיטַת הַיֵּשׁ אוֹמְרִים שְׁבָסִי רַס"ד דְּהֵיכִי דְּיֵשׁ גַר אַחַר לֹא חַיִּישׁוֹן שְׁמָא יִטָּה וַא"כ שְׁפִיר קְאָמְרִי הוֹאִיל וְאָסוּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ תְּשַׁמִּישׁ שְׁל רְשׁוֹת בְּגַר תַּנּוּפָה וַא"כ עַל פְּרָחִיף צְרִיכִין גַר אַחַר לְתַשְׁמִישֵׁיהֶן א"כ תּוּ מוֹתֵר לְהַדְלִיק גֵּרוֹת תַּנּוּפָה בְּשִׁמְנֵי הַפְּסוּלִין פִּינּוֹן שְׁיֵשׁ לֹו גַר אַחַר לֹא חַיִּישׁוֹן שְׁמָא יִטָּה וַא"כ לֹא קְשָׁה כְּלָל קוּשִׁיַת הַט"ז אַף עַל רְבָא עִצְמוֹ הַקְּוֹשִׁיא בְּמַקוּמָה עוֹמְדַת בַּמַּמ"נ אַם יֵשׁ לֹו גַר אַחַר תּוּ לֹא חַיִּישׁוֹן שְׁמָא יִטָּה וְאִם אִין לֹו גַר אַחַר אֲפֻשֵׁר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ לְאוּרָה וַא"כ פְּשִׁיטָא דְּאִין לְחֻשׁ שְׁמָא יִטָּה אֲבָל בְּאַמַּת מְטִיבוּתָא דְּמַר אַמִּינָא לְתַרְצֵי קוּשִׁיא זֹאת דְּהָא דְּאָמַר רְבָא וְצָרִיף גַר אַחַר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ לְאוּרָה קְאִי אַמַּאי דְּתַנִּי קוּדָם לְכֹן וּבִשְׁעַת הַסַּפְנָה מְנִיחַ עַל שְׁלַחְנֹו וְנִדִּי עַל זֹה קְאָמַר פִּינּוֹן שְׁמִינִים עַל שְׁלַחְנֹו וַא"כ תּוּ לֵיכָא הֵיכַר שְׁהַדְלִיק לְצוּרָה מְצוּת גַר תַּנּוּפָה כְּמוֹ בְּתַפּוּס גַר תַּנּוּפָה בְּיָדוֹ עַל פֻּן מְדִלִיק עוֹד גַר אַחַר.

לְהֵיכַר וְכֹן מְשַׁמְעוֹת כָּל הַפּוֹסְקִים שְׁכַתְּבוּ דִּינִים אֱלוֹ גַבִּי הַדְדִי וַכַּמ"ש ע"ס תַרע"א סֵעִי ה' אֲבָל אַם הַנִּיחַ בְּמַקוּם הָרְאוּי לְגַר תַּנּוּפָה לְמַאן דַּס"ל דְּמוֹתֵר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ לְאוּרָה א"צ גַר אַחַר דַּמ"מ אֵיכָא הֵיכַרָא פִּינּוֹן שְׁהַנִּיחוּ בְּמַקוּם הָרְאוּי וְזֹה פְּשוּט כְּוֹנֵת בְּעַל הַמְּאוּר שְׁכַתְּבוּ וְז"ל אִפִּי לְמ"ד דְּמוֹתֵר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ לְאוּרָה כָּל תְּשַׁמִּישׁ שְׁבַעוּלָם בְּהָא דְּרְבָא מוֹדָה שְׁצָרִיף שְׁיָהָא לֹו גַר אַחֲרַת שְׁלֵא יְהָא הָרוּאָה אוֹמַר לְצָרְפוּ הוּא דְּאֲדַלְקָה ע"כ כְּוֹנֵתוֹ לְדִיִּיק דְּוֹקָא בְּהָא דְּרְבָא דְּקָאִי עַל שְׁעַת הַסַּפְנָה שְׁמִנִּיחוּ עַל שְׁלַחְנֹו עַל פֻּן צָרִיף גַר אַחַר לְהֵיכַרָא מַשְׁא"כ פְּשַׁמְנִיחָה בְּמַקוּמוֹ וְלְכֹן קְאָמַר אִפִּי לְמ"ד וְכו' מְטַעַם שְׁכַתְּבִיתִי וְכֵר מִן כָּל דִּין אִין זֹה מוֹכְרַח דְּרְבָא יְהִי ס"ל דְּמוֹתֵר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ לְאוּרָה דְּאֲפֻשֵׁר דְּטַעְמָא דְּרַב הוֹנָא קְמַפְרֵשׁ וְלִיהָ לֹא ס"ל וְהָר"ן כְּתַב בְּפִירֵשׁ וְז"ל נ"ל נְהִי דְּרְבָא מוֹדָה דְּאָסוּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ לְאוּרוֹ וְכִינּוֹן שְׁכֹן פְּשִׁיטָא שְׁצָרִיף גַר אַחֲרַת וְכו' וְכֹן גְּרָאִין מְשַׁמְעוֹת הַתּוֹסַפ' שֵׁם דָּף ק"א ע"ב סוּף ד"ה וּמוֹתֵר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ וּק"ל ה"ק יַעֲקֹב: וְזֹאת אֲשֶׁר הִשִּׁיב מְחוֹתְנֵי הַגָּאוֹן הַגְּדוֹל גַּר"ו הִנֵּה רֵאִיתִי דְּבָרֵי בְּפִלְפוּל עִצּוּם חַד חַד גַּחִית לְעוֹמְק' דְּדִינָא וּמְסִיק שְׁמַעְתָּתָא אֲלֵיכָא דְּהַלְכְּתָא וְעוֹף הַפּוֹרַח גְּשֵׁרָף בְּהֶבֶל פִּי וּמְדוֹרַת גַר תַּנּוּפָה אַף בְּאַמַּת דְּבָרֵי דוּד הָרַאשׁוֹנִים אֲשֶׁר זַכִּין לְאֲדָם שְׁלֵא בְּפִנּוֹ שְׁנַתְּפִירוּ שְׁמַעְתָּתִיהָ בְּעֵלְמָא ע"י הָרַב בֶּן הַמַּחְבֵּר בֵּית יְהוּדָא הוּא כְּתַב אֶת הַמְּגִילָה לְסִירוּגִין כִּי שִׁיחָה דְּסִירוּגִין נְקֻטָה וְקִיצֵר בְּקִצִּירַת אוֹמַר וּמְקַטֵּף וּמְחַטֵּף בְּאֲשַׁכּוּלַת קְטָפָא דְּפָרִי קוּדָם לְעֵלְיוֹ אֲשֶׁר הָעֵלָה עַל מְזַבְחַת הַדְּפּוּס קְבַעוּ וְלֹא קְמַכּוּנִין פִּינּוֹן בְּעֵלְיוֹת הַפְּתַח פְּתוּחַ לְאוּרָה וְרוּחַב כְּפִתְחוֹ שְׁל אוּלָם וְכַדִּי שְׁיָהָא הַכָּל מוּכָן

לתעודה ולא יהי' חתום בלימודה תורה חתומה נחתמה חותם בתוך חותם שחותמין במגן דוד ונפקד מקום דוד על פן ברתתי דרף לעצמי דרף הרבים ודרף היחיד להיות גלוי לכל ולהודיע במודעא רבא לאורניתא דבור דבר על אופןיו מ"ש בספרי מועד דוד על השיטה דחננפה וקבעתי לו שם בפני עצמו: חננפת הבית לדוד ואעתיק למכ"ת אפס קצהו הצריף לעניינו דשיטה זו ומיניה ומנאי תסתים שמעתתא בשבח המגיע לכתבי פתב נבח' לשון צדק בזה"ל במסכת שבת דף ר"א בגמרא אמר רבא מ"ט דרב הונא קסבר פבתה זקוק לה ומותר להשתמש לאורה וכו' לפי רהיטת וסוגית הש"ס דמפרש רבא טעמא דרב הונא על פרחיה ס"ל פנותיה לפי זה צ"ע דלקמן ע"ב בדרף הג"ל אמר רבא וצריף גר אחרת להשתמש לאורה עכ"ל ואי ס"ד דרבא ס"ל פדרב הונא דמות' להשתמש לאורה למה מצריף רבא גר אחרת ועל פרחיה צ"ל דרש"י מיישב באמת דבר זה בצחות לשונו בד"ה גר אחרת לעשות היפר לדבר עכ"ל.

פירש לפירושו דהיא הנותנ' פיון דמספיים רבא שמותר להשתמש לאורה מש"ה צריף גר אחרת להיכרא וזולתו לא יהי' פרוסי ניסא ותיכרא בגר חננפה דהרואה שהוא משתמש בו יאמר לצרכו הוא דנקט פדאיתא לקמן דף ר"ב ע"ב בשיטת רבא הי' תופס גר חננפה וכו' משום דהרוא' אומר לצרכו הוא דנקט ע"ש וכן מצאתי מפורש בבעל המאור ז"ל וילעולם צריף גר אחרת בבית קבוע' לכל תשמישו פדרבא דאמר רבא וצריף גר אחרת להשתמש לאורה ואפי' למ"ד מותר להשתמש לאור' כל תשמישו שבעולם בהא דרבא מודה שצריף גר אחרת שלא יהא הרואה אומר לצרכו הוא דאדלקה עכ"ל הרי ממש כמו שכתבתי לפ"ז קשה למה אוסר רבא אליבא דרב הונא שמנים ופתילות שאסרו חכמים להדליק בהן גרות של חננפה בשבת שבתוך חננפה ויהיב טעמא לדבריו משום דמות' להשתמש לאורה ה"ל להתיר שמנים ופתילות האסורי' וכו' להדליק בשבת שבתוך חננפה לגרות של חננפה והיה לו לתקן לאסור שלא יניח גר אחרת גבייהו וכיון שלא יהי' שם גר אחרת ממילא יהא אסור להשתמש לאורה ולא יבא לידי הטיה ואפוכי מטרות' למה לי וכל המוסיף גורע מפח שמוסיף גר אחרת גורם איסור הדלקת שמנים ופתילות שאסרו חכמים וכו' ואין לומר הא דאמר רבא צריף גר אחרת אדלעיל מינה קאי דקאמר בגמרא בשעת הספנה מניחו על שלחנו ודי' והתם הוא דמצריף רבא גר אחרת משא"כ פשהנה מדליקין בחוץ ולפי השקפה ראשונה לכאורה משתמע לשנא דבעל המאור הכי שכתב ואפי' למ"ד וכו' בהא דרבא מודה ע"ש ואחר העיון נראה בעליל מזונק דנה אינו דמידי הוא טעמא משום היפר' שלא יאמרו לצרכו הו' דנקט א"כ אף בחוץ למ"ד דמות' להשתמש לאורה צריף ג"כ גר אחרת משום היפרא דהרואה סבר לצרכו הוא דנקט והא דכתב בעל המאור בהא דרבא מודה ה"פ דא"כ לרב הונא ור"ח דס"ל מותר להשתמש לאורה כל תשמישו שבעול' וא"כ אפשר לומר לדידהו דאין צריף גר אחר' להיפר' כי לא ס"ל חששא דהיפר' מ"מ בהא דרבא מודה שצריף גר אחרת ר"ל רבא ע"כ ס"ל הכי לשטתו דס"ל שצריף גר אחר' משום היפרא וכן מצאתי בריא"ז דף קע"א ע"ב וז"ל ויש נותנים טעם להדליק גר אחרת משום היפר ומסתימות לשונו משמע לעולם צריף גר אחר' להיפרא והא דסמיה רבא דבריו דמניחו על שלחנו ודיו י"ל רבותא אשמעינו רבא לא מביעני' אם מדליק בחוץ אם רוצה להשתמש לאורה פשיטא דצריף גר אחרת להיפרא אבל בשעת הספנה פיון שמניחו על שלחנו ועל פרחיה משתמש לאורה

הנה אמינא דא"צ גר אחרת להיפרא פיון דאשתמש שלא במתפונן קמ"ל דאפ"ה צריף גר אחרת להיפרא וגם מצאתי סברא זו בהר"ן ע"ש.

ואל תטעה במ"ש הר"ן ונ"ל דנהי דרבא מודה דאסור להשתמש לאורה וכיון שפון פשיטא דצריף גר אחרת וכו' ש"מ דס"ל לרבא אסור להשתמש לאורה פרב דס"ל הכי דבר זה מוקצה מן הדעת דמפרש רבא טעמיה דרב הונא על פרחיף ס"ל פנותיה כמ"ש לעיל ועוד אי ס"ד דרבא ס"ל פרב שאסור להשתמש לאורה א"כ אף פשידליק גר אחרת הי' לו לאסור דלשיטת רב הטעם משום ביזוי מצנה היא ולטעמיה אסור אפי' פשמדליק גר אחרת וכ"כ להדיא בעל מלקמות ה' לשיטת רב אף פשיש לו גר אחרת אעפ"כ אסור ושמאל מודה לו ע"ש אלא נדאי דזה פשוט דס"ל לרבא מות' להשתמש לאורה והא דכתב הר"ן נהי דרבא מודה דאסור להשתמש לאורה היינו פשאינו לו גר אחרת דלטעמיה דס"ל שצריף גר אחרת בין בחוץ בין בפנים א"כ למה סמיה רבא דבריו על שעת הספנה שהיה מניחין על שלחנו ע"ז מנישב הר"ן הקא ה"ק דאע"ג דבשעת הספנה פיון דמניחו על שלחנו על פרחיף משתמש לאורה אפ"ה צריף לגר אחר' לעשו' היפרא בדבר כמ"ש דרבא פא לאשמעינו רבותא וא"כ הדרא קושיא דלעיל לדוכתא ואם נפשך לומ' דעדין שף הקושני' מדוכתי' ואיעכול ניביה ניב שפתים אף למחסור דנדאי אנחת לן בחדא אמנם נקוט מיהא פלגא בינדה דנדאי התיקון שלא להביא גר אחרת היה התקון הבריח הטעם שפא יטה דאם אין שם גר אחרת אסור להשתמש לאורה ולא יבא לידי הטניה אף עדיין לא פלטיית שמ"מ אסור להדליק גרות של חנוכה בשבת בשמנים ופתילות שאסרו חכמים משום דכבתה זקוק לה ובשבת אם כבתה אי אפשר לחזור להדליק וכן הוא באמת משמעות קושני' התוספ' בד"ה ומותר להשתמש לאורה ונ"ל וא"ת מנ"ל לרבא וכו' פירש הטעם משום דמותר להשתמש לאורה אינו אלא פשיש גר אחרת להיפרא והטעם הזה אינו פעיקר דה"ל לתמן ולאסור שלא להדליק גר אחרת וא"כ יהא אסור להשתמש לאורה ולא יבוא לידי הטניה ויוכל להדליק בהיתר בשמנים ופתילות שאסרו חכמים בשבת אלא העיקר הטעם הוא משום כבתה זקוק לה וא"כ על פרחיף טעמא דרב הונא שאוסר בשבת ג"כ מטעם כבתה זקוק לה ע"כ מקשים ומנ"ל דסבר רב הונא מותר להשתמש לאורה אם לזה נתפונן תוספ' תשובת' קא חזינא מעשה מקשה ועדיין לא נתקרה דעתי דמאי דמשני תוספ' וי"ל דא"כ לא הוי וכו' מדקאמ' בין בחול בין בשב' ש"מ שעוד יש טעם אחר שלא להדליק לבד מטעם חול והיינו שפא יטה א"כ סבר דמותר להשתמש לאורה עכ"ל הא טעם זה אינו מוכרע דיש תקנה לאסור שלא ידליק גר אחרת והיא אסור להשתמש לאורה ולא יבא לידי הטניה וא"כ הדרי הקושני' במהדורא קמא ונצבה כמו נד וחומה מחיצה העומדת ברוח חיים הם למוצאייהם.

והנה כדי להסיר פל זה מן הכרח לומר דה"ט דרבא שאוסר להדליקן בשמנים שאסרו חכמים וכו' דלא מהני התיקון לאסור מלהביא גר אחרת דעדיין מידי חששא לא נפקא פון ואולי יבוא גר אחרת וא"כ יהא מותר להשתמש לאור' וביא לידי הטניה לפ"ז קשה קושיא עצומה על הרשב"א שמביא ה"ה בעל המשפיר בשמו בס"י תרע"ג וכו' והנה הארכתי עוד בסוגיא זו בש"ס ופוסקים אם לא צויתי להעתיק מספרי רק מה שצונף לענין שאלתי שאלת חכם ויוסיף לקח פי דבריו נכללו בתוך דברי פחולם ופותר בונה וסותר ובנה ישקוט שאנן פזית רענן כ"ד אהו' דוד אפנהיים חונה פה ק"ק נ"ש וכל

מדינת מעהררין ומצ"פ בק"ק פראג: שאלה מ' בן כרף שהלה לעיר ודעתו לחזור בזמן קריאת המגילה דהיינו יום ט"ו שלו שאינו חייב לקרות המגילה ב"ד כמבואר בא"ח סי' תרפ"ח והוא מתפלל בב"ה עם הצבור מהו שיהא עולה למנין הקרואים בפ' ויבא עמלק פינן שהוא אינו מחויב לקרוא הפ' באותו יום: תשובה לכאורה נראה דאינו עולה פינן דהוא אינו בר חיובא אינו מוציא הצבור ידי חובת קריאת י"ד וגדולה מזו מצינו בתשובת מהרי"ק שנו"ש ט' והובא בש"ע א"ח סי' קל"ה סעי' ה' בהג"ה ובסי' תקט"ו סעי' נ"ו יש מי שאומר שאין עומד לקרות בתורה בתענית צבור מי שלא התענה ואם הפהן אינו מתענה יצא הפהן מבהכ"נ ועומד לקרות בתורה ישראל המתענה וכדומה לזו השאלה מצאתי בתשובת הל' קטנות חלק א' סי' ד' ב"ב א"י שדעתו לחזור שאינו עולה ב"ט שני של גלויות בחוצה לארץ ממנין הקרואים והאריך שם המני"ח בדבר בשם תשובת גדול אחד ועיקר ראיתו וסמיכתו בכל פחו על האי דתשובת מהרי"ק ע"ש דבריו באריכות אכן אחר העיון הוטב נראה פשוט דעולה למנין הקרואים וראי' ברורה לזה מהא דאית' במגיל' פ"ג דף ר"ג ע"א הפל עולין למנין ז' אפי' קטן ואפי' אשה אע"ג דאשה וקטן לאו בר חיובא אפ"ה עולין למנין הקרואים וא"כ ה"ה בנדון דידן וכ"כ התוספ' בראש השנה דף ל"ג ע"א ד"ה הא ר' יהודא וכו' בסופו יע"ש.

ולא נעלם ממני שבכ"ג בא"ח סי' רפ"ב כתב דעיקר פדעת הפוסקים דנוקא למנין שבעה עולה ולא למנין שלשה ע"ש דבריו באריכות אין מזו סתירה פלל חדא לענין גוף הדין לא נראה כדבריו דמ"ש לשלשה או לשבעה וכן משמעות סתימות לשון הרמב"ם פי"ג מה' תפלה וכ"כ בתשובת מהרי"ט חלק א' סי' קמ"ה להלכה וכן נוטין דברי הב"י בא"ח סי' קל"ה במ"ש דהרוקח שכתב שאינו עולה למנין שלשה ה"ה למנין שבעה רק לנוספין מות' לקרו' ע"ש (ושאר רוב הפוסקי' חולקים על הרוקח בזה) הרי מבואר מדבריו דאין לחלק בין מנין שלשה או שבעה בזה והא דקאמ' בש"ס עולה למנין שבע' לאו דוקא אלא שדבר בהונה שתוף שבעה קורין לפעמים קטן משא"כ תוף מספר קטן שהיא שלשה אין הדבר מצוי לקרות קטן ועוד דאף אי נימא טעמא פדעת הסוברים שתוף שלשה אינו עולה אשה וקטן היינו דוקא באשה וקטן שאינם בר חיובא פלל משא"כ בנדון שלפנינו שהוא בר חיובא ביום וראוי לקרות אף ביום זה אם יתן דעתו שלא לחזור וכל הראוי לביקה אין ביקלה מעפכת בו.

ובפרטות לסברת התוס' בברכו' דף מ"ח ע"א ד"ה עד שיאכל כזית דגן ע"ש שכתבו וז"ל אבל גדול שהוא בר חיובא מן התורה פי אכיל פדי שביעה מחויב בדבר קרינו ביה אפי' לא אכל ומוציא אחרים ע"ש וכן משמע מפרשי ריש פ"ק דמגילה דבני עיר יקראו לבני הכפרי' אף ה"ר"ן חולק בזה וכן משמע בירושלמי עיין בפר"ח לא"ח סי' תפ"ט ס"ק ח' מ"מ למנין הקרואים נראה דכ"ע מודו ע"ש ומתשובת מהרי"ק שם בשנו"ש ט' אין ראוי פלל שכתב וז"ל ועוד יש להביא ראי' ממנהג שנהגו בכל קהלו' צרפ' להתענו' בו בה"ב אחר פסח ואחר סוכת ואין זה אלא מנהג בעלמא ואפ"ה מעשים בכל יום שדוחין כבוד הפהני' פדי לקיי' המנהג זה כשאין הפהן מתענה באותן תענית יצא הפהן מבי' הפנס' ועומד לקרות בתורה ישראל המתענה ואע"ג דפשיטא דאי לאו משום התענית לא הנה הפהן רשאי למחול על כבודו אפי' בב"ה כדפי' ר"ת מיהו פשט המנהג שפיהן יוצא מבית הפנס' ולא ראיתי פהן מפקפק בדבר מעולם לומר לא אצא מבית הפנס' אלא אקרא

בתורה ובדאי שאם היו הפהנים יכולין למחות שהי מוחים אלא שאין בידם פח לבטל המנהג עכ"ל מהרי"ק ועתה פקח עינה וראה פי אדברה מדברי מהרי"ק יש להביא ראיה ותוקף לדברינו דאם איתא דמדינא אינו עולה למנין הקרואים פינו שאינו מחויב בקריאת הס' לפי שאינו מתענה וכדעת התשובה בה"ל קטנות א"כ מנלן למהרי"ק ללמוד שאינו יכול לבטל המנהג לפי שלא ראה פהו מפקפק בדבר הא פינו דמדינא אינו עולה למנין הקרואים לכה אי אפשר לפקפק ולעלו' לפי שאינו עולה במנין הקרואי אלא ודאי מדינא עולה במנין וכמ"ש אלא שמצד המנהג נהגו פן בב' וה' וב' הואיל שהוא פורש עצמו מן הצבור ואינו תופס מנהגי' להתענה עמהם לא ינפה לעלות עמהם לס"ת פי זו תורה וזו שברה למי שמתענה עמהם ולא שיהא פקפוק איסו' בדבר רק איהו דאפסיד אנפשי' משא"כ בגדון שלפנינו שהוא אינו בר חיוב לפי שהוא פן פרה וט"ו ומניה ודאי פרוור שעולה למנין הקרואים ביום י"ד לבני הפפרים וכן נ"ל הדין פכו ארץ ישאל שדעתו לחזור שעולה למנין הקרואים ביום טוב שני של גליות ודלא פדעת הלכו' קטנו' שם בתשובה פנ"ל ה"ק יעקב: שאלה מא על דבר מה שהקשת לשאל בהא דפסק בש"ע ס"י תרצ"ה דאשה חייבת במשלוח מנות פאיש ואשה תשלח לאשה ואיש לאיש ולא להיפך שלא יבא איש לשלוח לאלמנותו יבא לידי ספק קידושין אבל במתנות לאביונים אין לחוש עכ"ל רמ"א ונעלם ממה טעם הדבר דלמה אין לחוש כה"ג במתנות לאביונים: תשובה עיקרא דהא מילתא פבר אמורה בספר מגן אברהם שם בס"ק ט"ו שהרגיש פקושפיא זו אף ישו בו וחיילוקו אינו פרוור להמעין היטב בא"ה סי' מ"ה פדיני סבלונת לדעת הרבה פוסקים ואפשר שעל פן שאלת ממני טעם אחר לחלק ושלא להוציא חלק אעתיק תחלה מקור הדין בד"מ סי' תרצ"ה פכת ונ"ל פכת מהר"י ברי"ן דאשה חייבת במשלוח מנות ומתנות לאביונים פמו שחייבת במקרא מגילה ואשה תשלח לאשה ואיש לאיש אבל לא בהיפך משום גזרה שפא ישלח לאלמנה ויבא לידי ספק קידושין אבל מתנות לאביונים אפי' אשה לאיש דרף צדקה עכ"ל ד"מ ולפי פשוטו יש לפרש דבריו דה"ק פינו שהוא רק דרף צדקה לכן אין חוששין חששא פי האי משום פדי חיי ומקנתם של עניים ושלא לנעול דלת בפני נותנים צדקה ואי לאו דברי מהר"י ברין הייתי אומר הטעם פפשוטה דשלוח אשה לאיש או איש לאשה מראה קירב וחינה ונהרגל דבר משא"כ פנותו דרף צדקה פי בלא"ה לפי טעמא דמהרי"ב קשה למה לא תשלח אשה לאיש דמה חשש קידושין שייך פינו דהוא אינו שולח לה פי יקח איש אשה פתיב ולא להיפך פדאית' בפ"ק דקדושין וצריך לומר דגזרינו הא אטו הא והוא חששא רחוקה ונפלאה אכן לטעם שכתבתי הפל ניחא ובגופא דדינא ראיתי בספר פרי חדש לא"ח פכת על זה ונ"ל ומ"ש בהג"ה ואשה חייבת במתנות לאביונים אין דין זה מחנור דאיש פתיב ולא אשה ומנין לו זה דכתב הריק"ש ששום פוסק לא פכת פן עכ"ל ובאמת לע"ד דברי רמ"א ומהרי"ב פרוורים ונדאי גם נשים היו באותו נס דמהאי טעמא נשים מחויבים במקרא מגלה וגם אצל משלוח מנות פתיב קבלו עליהם היהודים גם הנשים בכלל ומה שמקשה הא כתיב משלוח מנות איש לרעהו דמשמע איש ולא אשה לק"מ דהא איתא בפ"ק דקדושין דף ל' ע"ב פנו רבנו איש אמו ואביו תראו איש אין לי אלא איש אשה מניין פשהו' אומ' תיראו הרי פאן שנים א"כ מה ת"ל איש איש ספק פיד לעשות אשה אין ספק פידה לעשות מפני שרשות אחר' עליה ע"כ (ועיין בש"ס דב"ק דף ק"ט בהא דבעי רבינא גזל גיורת מהו

איש אָמר קרא וְלֹא אִשָּׁה אוֹ דַלְמ' אוֹרְחִיָּה דְקָרָא הוּא ע"ש וּ"כ ה"ה פֶּאן אָף דְאִשָּׁה ג"כ חֲיִיבָת בְּמִשְׁלוֹחַ מְנוֹת פְּתִיב אִישׁ לְפִי שְׁסַפֵּק בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת מִשְׁא"כ הָאִשָּׁה וּבִהְיֵי נִיחָא דְגַבֵּי מִתְנֹת פְּתִיב סְתָמָא וְלֹא פְתִיב אִישׁ מִשׁוּם דְמִקְבְּלִין צְדָקָה מִן הַנְּשִׁים כְּדָאִית' בְּסוּף ב"ק וּבִי"ד ס"י רמ"ח וק"ל נִמְצָא דְדַבְרֵי רַמ"א שְׂרִירִין וְקִינִימִין וְאֶפְשָׁר דְמִטְעֵם מְנַהֵג זֶה נִהְגוּ בְּמִקְצָא מְקוֹמוֹת שְׁהַנְּשִׁים שׁוֹלְחִין זֶה לְזֶה מִינֵי נִילּוּשׁ שְׁקוֹרִין קַרְעַפְלֵךְ וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה כְּדִי לְצֵאת יְדֵי חוֹבְתָן נ"ל ה"ק יַעֲקֹב: שְׁאֵלָה מִב אֶחָד שְׁעָמַד לְקָרוֹת הַמְּגִיל' וְנִחְלַשׁ עַד שְׁלֹא יָכוֹל לְקָרוֹת' בְּנִלְשָׁה וְהֶעֱמִידוּ אַחַר תַּחְתּוֹ לְקָרוֹתָהּ אִי יִתְחִיל בְּרֹאשׁ בְּבִרְכוּתֶיהָ אוֹ יִתְחִיל מִמָּקוֹם שְׁפָסַק הָרֹאשׁוֹן כִּי אֵין דַּעַת הָאֲחֵרוֹנִים שְׁוֹנִים בְּזֶה כְּדָאִית' בַּמ"א ס'י תַרצ"ב ס"ק ב' וּבַא"ז ס"ק ד' עַל פֶּן יוֹרְנֵי מ"ר בְּזֶה הִלְכָה לְמַעֲשָׂה: תְּשׁוּבָה הִנֵּה רְאִיתִי בְּדַבְרֵי הָאֲחֵרוֹנִים וּקְצַת דְבָרֵיהֶם לֹא נ"ל וְנ"ל הַמ"א שֶׁם אִם נִשְׁתַּמַּח הַקּוֹרָא בְּאֲמָצַע הַמְּגִילָה הַשְּׁנִי צָרִיף לְהִתְחִיל בְּרֹאשׁ כַּמ"ש ס'י רפ"ד סע"י ה' אָבֵל א"צ לְבַרְךָ תַּחֲלָה דִּיּוֹצֵא בְּבִרְכוּת הָרֹאשׁוֹן דְעֵשָׂה הַבְּרָכָה בְּשִׁבִיל כָּל הַקְּהָל כַּמ"ש ס'י תַקפ"ה ס"ג וְכֵן מִשְׁמַע בְּמִרְדְּכֵי סוּף מְגִילָה בְּשֶׁם ר"א עַכ"ל הִנֵּה בְּנֹדָאֵי מ"ש דַּא"צ לְבַרְךָ תַּחֲלָה יָפָה כִּינּוּן וַכַּמ"ש הָרֹא"ש וְהַטּוֹר ס"י תַקפ"ה וְנ"ל וְדָאֵי בְּבִרְכָה שְׁבִירָף הָרֹאשׁוֹן כִּי הָרֹאשׁוֹן מְבַרְךָ בְּשִׁבִיל כָּל הַצְּבוּר וַא"כ ה"ה בְּזֶה מִשְׁא"כ בְּבִרְכוּת הַתּוֹרָה וְהַפְּטָרָה שְׁכָל אֶחָד מְבַרְךָ לְהוֹצִיא אֶת עֲצָמוֹ וְהוּא בְּרוּר אָף מַה שְׁפָסַק הַמ"א דְצָרִיף לְהִתְחִיל בְּרֹאשׁ בְּזֶה דְבָרֵיו לֹא נ"ל וְעִיקָר כְּמוֹ שְׁפָסַק גִּיסֵי הַרְבַּב בַּסַּא"ז דְמִתְחִיל מִמָּקוֹם שְׁפָסַק הָרֹאשׁוֹן וְאָף דִּיסוּד דְבָרֵיו הוּא מִטְעֵם שְׁבִירָכָה אַחֲרוֹנָה לֹא נִתְקַנָּה בְּשִׁבִיל הַמְּגִיל' וְזֶה הַטְעֵם אֶפְשָׁר לְדַחוּת כִּי הוּא אֵינוֹ מְנוֹסְכָם מִכָּל הַפּוֹסְקֵי כְּמִשְׁמַעוֹת הַטּוֹר ס'י תַרצ"ב בְּמַה שְׁהַשִּׁיג עַל בַּעַל הַדִּיבְרוֹת וַע"ש בַּב"י: אֵלָּא נִרְאָה דְבְּאֲמַת הַמְּעִינִין בְּמִקּוֹר וִיסוּד דִּין זֶה יִרְאָה דְלִית מֵאֵן דְחוֹלַק דְאֵינוֹ מִתְחִיל רַק מִמָּקוֹם שְׁפָסַק הָרֹאשׁוֹן דְהָא גְרַסִּינּוּ בִירוּשְׁלַמִי בַּפ' אֵין עוֹמְדִין וְכַתְּבוּ הָרִי"ף פ' בְּנֵי הָעִיר וְהוּבָא בַטו' א"ח ס'י ק"מ וְנ"ל הַקּוֹרָא בַּתּוֹר' וְנִשְׁתַּמַּח זֶה שְׁעוֹמֵד תַּחְתּוֹ יִתְחִיל מִמָּקוֹם שְׁהִתְחִיל הָרֹאשׁוֹן דְאִי תִימָא מִמָּקוֹ' שְׁפָסַק נִמְצָא הָרֹאשׁוֹנִי נִתְבָּרְכוּ לְפָנֵיהֶם וְלֹא לְאֲחֵרֵיהֶם וְאֲחֵרוֹנִים נִתְבָּרְכוּ לְאֲחֵרֵיהֶם וְלֹא לְפָנֵיהֶם ע"כ וּפִי' הָר"ן מִשֶׁם וּמְהַר"י פ' אֵין עוֹמְדִין הוּבָא שֶׁם בַּב"י ס'י ק"מ וְנ"ל שְׁאִם יִתְחִיל מִמָּקוֹם שְׁפָסַק הָרֹאשׁוֹן לֹא יִצְטָרֵף לְבַרְךָ בְּרָכָה רִאשׁוֹנָה שְׁהָרֵי כְּבָר בִּירָף אוֹתָהּ הָרֹאשׁוֹן וְהִתְחִיל לְקוֹרָא וְנִמְצָא שְׁפּוֹסְקִים שְׁקָרָא הָרֹאשׁוֹן בִּירָף מִתְחִלָּה עֲלֵיהֶם וְלֹא בִירָף בְּסוּף נִתְבָּרְכוּ לְפָנֵיהֶם לֹא נִתְבָּרְכוּ לְאֲחֵרֵיהֶם וְהַפְּסוּקִים הָאֲחֵרִים שְׁקָרָא זֶה נִתְבָּרְכוּ לְאֲחֵרֵיהֶם עַל יְדֵי זֶה הָאֲחֵרוֹן וְלֹא נִתְבָּרְכוּ לְפָנֵיהֶם כִּינּוּן שְׁאֵינוֹ מְבַרְךָ תַּחֲלָה לְפִיכָף מִתְחִיל מִמָּקוֹ' שְׁהִתְחִיל הָרֹאשׁוֹן כְּדִי שְׁיִבְרָךְ הוּא תַּחֲלָה וְנִמְצָא שְׁנִתְבָּרְכוּ הַפְּסוּקִים לְפָנֵיהֶם וְלְאֲחֵרֵיהֶם עַכ"ל הָרֵי מְבֹנָאָר לְהַדְיָא דַּמַּה"ט מִתְחִיל מִמָּקוֹם שְׁהִתְחִיל הָא' מִטְעֵם שְׁיִבְרָכוּ לְפָנֵיהֶם וְלְאֲחֵרֵיהֶם וַא"כ לְפִי מַה דְפָסַק הַמ"א דְהַשְּׁנִי א"צ לְבַרְךָ וְסָגִי בְּבִרְכָה שְׁבִירָף הָרֹאשׁוֹן כְּמְבֹנָאָר בְּשׁוּפָר ס"י תַקפ"ה כִּי הָא' בִּירָף לְהוֹצִיא כָּל הַצְּבוּר יְדֵי חוֹבְתָן וְיִוָּצְאִין בְּאוֹתוֹ בְּרָכָה א"כ מַה צְרוּךְ תוֹ לְהִתְחִיל מִמָּקוֹ' שְׁהִתְחִיל הָרֹאשׁוֹן דִּי אִם הִתְחִיל מִמָּקוֹם שְׁפָסַק הָרֹאשׁוֹן כִּינּוּן שְׁנִסְתַּלַּק טַעַם שֶׁל יְרוּשְׁלַמִי כְּמְבֹנָאָר הַדִּין לְגַבֵּי שׁוּפָר בַּסִּי תַקפ"ה: וְנ"ל דְזֶה פְּנוּנַת הָרִיב"ש ס'י מ"ה הוּבָא בַב"י ס'י רפ"ד לְעַנְיַן הַפְּטָרָה וְנ"ל צָרִיף לְהִתְחִיל מִמָּקוֹם שְׁהִתְחִיל הָרֹאשׁוֹן כְּמוֹ בַּס"ת וְל"ד לַש"ץ שְׁנִשְׁתַּמַּח בְּאֲמָצַע תַּפְּלָה שְׁמִתְחִיל הַב' בְּמִקְוֹם שְׁטַעָה זֶה דְהֵתֵם כְּבָר יִצְאוּ הַצְּבוּר יְדֵי חוֹבְתָן מֵאוֹתָן בְּרָכוֹת שְׁקָרָאוּ הָא' מִשְׁא"כ

בהפטרָה שְׁצַרְיָה לְבָרָה לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ עכ"ל פְּנוּנַת הַרִיב"ש ג"כ כמ"ש פִּינּוּ דְצַרְיָה לְבָרָה לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ כְּדַאֲתָא בִּירוּשְׁלַמִי גַבִּי ס"ת לְכָה צַרְיָה לְהַתְחִיל בְּרֵאשׁ וּלְבָרָה כְּדִי שְׁלֵא יֵאמְרוּהָ הָרֵאשׁוֹנִים נִתְבָּרְכוּ וְכו' מִשָּׂא"כ בְּתַפְלָה וְה"ה בְּשׁוֹפָר שְׁמִבְרָה לְהוֹצִיא הַצְּבוּר תּוּ אִין צַרְיָה לְבָרָה לְפָנֶיהָ פַּעַם שְׁנִית וְגַם הַמְבָרָה לְאַחֲרֶיהָ מוֹצִיא אֶת הַפֶּל יְדֵי חוֹבְתָן לִית מֵאן דְּחוּלַק כְּמִבְּנֵאָר בִּירוּשְׁלַמִי וְהַסְפַּמַת הַפּוֹסְקִים וְהַשְׁמָא אִין צְוֹרָה לְדַחֲוֹת דְּבָרֵי הַרִיב"ש כמ"ש גִּיְסִי הָרַב בְּסֵא"ז פִּי בְּנֻדְאִי לֹא יִחְלֹק הַרִיב"ש עַל תְּלֻמוּד יְרוּשְׁלַמִי שְׁהוּא מְגוֹדְלֵי פּוֹסְקִים לְהַלְכָה וְהִינּוּ טַעְמָא דְשׁוֹפָר וְהִינּוּ טַעְמָא דְמַגִּילָה: וְאִם יֵאמֵר הָאוּמֵר מַה בְּכָה שְׁיִתְחִיל בְּרֵאשׁ אַף אֶתָּה אֲמֹר לּוּ שְׁהֵרִי מְאוּד הַקְּפִידוּ חֲכָמֵינוּ וְ"ל עַל טְרַחָא דְצִיבּוּר' וְאַטְרוּחֵי בְּכָדִי ל"ל וְכִי בְּחֻנָּם טְרַח תְּלֻמוּד יְרוּשְׁלַמִי וְהַפּוֹסְקִים הַטַּעַם בְּס"ת שְׁצַרְיָה לְחֻזֹר וּלְהַתְחִיל בְּרֵאשׁ מִשָּׂא"כ בְּתַפְלָה שְׁמַתְחִיל מְמָקוֹם שְׁפֹסֵק וְה"ה בְּמַגִּילָה פִּנ"ל וְהוּא שְׁיֵהָא הַגּוֹמֵר בְּשַׁעַת בְּרַכָּה שְׁבִיבְרָה הָרֵאשׁוֹן כְּדַאֲתָ' בְּשׁוֹפָר סִי תַקֵּפ"ה סְעִיף ג' ע"ש וְכַנ"ל ה"ק יַעֲקֹב: סְלִיק חֲלַק אֲנֹרַח חַיִּים וּבַעֲזוֹר אֱלֹהִים חַיִּים: חֲלַק יוֹרָה דְעָה דִינֵי שְׁחִיטָה וּטְרִיפּוֹת שְׁאֵלָה מִג אֶחָד שְׁנַכְנַס לְמַקּוּלִין וְרָאָה שְׁנַיִם שׁוֹחֲטִין שְׁנֵי בְּהֵמוֹת וְאִם שְׁרָאָה שְׁאֶחָד מֵהֶם עָשָׂה שְׁהֵיָה בְּשַׁחֲטָה וְאִינוּ יוֹדַע אֵיזְהוּ וְהַשׁוֹחֲטִים שׁוֹתֵקִים מַה דִּינָם שֶׁל בְּהֵמוֹת אֵלּוּ: תְּשׁוּבָה גְרָסִינוּ רִישׁ פ' שְׁנֵי נְזִירִים שְׁאֶמֶר לָהֶם אֶחָד רְאִיתִי אֶחָד מִכֶּם שְׁנַטְמָא וְאִינוּ יוֹדַע אֵיזְהוּ מִכֶּם מְגַלְחִין וּמְבִיאִין קֶרְבַּן טוֹמְאָה וּמְפָרֵשׁ יְרוּשְׁלַמִי בְּמַה דְּבָרִים אֲמוּרִים שְׁאִינָן מְכַחֲשִׁין אוֹתוֹ אֲבָל אִם מְכַחֲשִׁין אוֹתוֹ לֹא: וְכ"כ הַתּוֹסֵף רִישׁ פ' שְׁנֵי נְזִירִים דצ"ל שְׁהֵם שׁוֹתֵקִין שְׁאִם הֵיּוּ מְכַחֲשִׁין אִינוּ נֶאֱמָן כְּדַאֲמַרִּינוּ בִּפ' הָאוּמֵר עַד אַחַר בְּהַכְחָשָׁה מִי מְהִימָן עכ"ל תּוֹסֵפֶת וְכֵן פֹּסֵק הַרְמַב"ם בְּסִפּוּס דְּנִזְוִירוֹת דִּין י"ו וְ"ל הֵיָה שְׁנֵי נְזִירִים, עוֹמְדִים בְּרֵשׁוֹת הַיְחִיד וְהֵיָה אֶחָד מִבְּחוּץ רֹאָה אוֹתוֹן וְאֶמֶר רְאִיתִי אֶחָד מִכֶּם שְׁנַטְמָא וְאִינִי יוֹדַע מִי הוּא וְכו' בְּמַה דְּבָרִים אֲמוּרִים שְׁשִׁתְּקוּ הַנְּזִירִים שְׁנֵיהֶם אוּ נִסְתַּפֵּק לָהֶם הַדְּבָר וְכו' עַד אֲבָל אִם שְׁתַּק אוּ נִסְתַּפֵּק לּוּ הֵרִי זֶה מְבִיא קֶרְבַּן אִפִּי' עַל פִּי עַד אֶחָד עַד כָּאֵן לְשׁוֹן הַרְמַב"ם הֵרִי לְכַאוּרָה נִפְשׁוּט שְׁאֵלְתָּהּ דָּאָף שְׁהַעַד מְסַתְּפַק בְּדָבָר אֲצֵל מִינְעֻשָׁה הַדְּבָר אִם הַשׁוֹחֲטִים שׁוֹתֵקִין אֶסְרִינוּ לְשִׁנְיָהֶם מְסַתְּפַק וְאָף שְׁרֵאִיתִי בְּתַשׁוּבַת בֵּית יַעֲקֹב סִי' ק"נ שְׁהַנִּית דְּבָרֵי הַתּוֹסֵפ' בְּצ"ע דְּמַנְלָן הָא דְלָמָּא אֵיִירוּ דוֹקָא אִם מֵאִמֵּינִי בְּלָבָם לְדְבָרֵי הַעַד ע"ש דְּבָרֵי בְּאַרְיִכוֹת וְגַרְם לּוּ שְׁנַעְלַם מִמֶּנּוּ מְקוּר דְּבָרֵי הַתּוֹסֵפ' שְׁהֵמָּה מִהִירוּשְׁלַמִי וְהוּא ג"כ דַּעַת הַרְמַב"ם אֲכַן רְאִיתִי גְדוּלֵי פּוֹסְקִים אַחֲרֵים מְתַנַּבְּאִים בְּסַגְנוֹן אַחַר לְכַאוּרָה וְגַם הַתּוֹסֵפ' עֲצָמָם נִרְאָה שְׁפּוֹבְרִים כֵּן וְכֵאלּוּ סוֹתְרִין לְדַעַת עֲצָמָן וְכֵאֲשֶׁר ג"כ פְּשׁוּט וְעָרוּף לְפָנֵינוּ בְּטִי"ד וּש"ע ס"י קד"ז גַּבִּי הַדִּין אִם אֲמַר לּוּ נִתְנַסַּף יֵינָהּ דָּאִם הַבַּעַל דְּבָר מְכַחֲשִׁיו אוּ אִינוּ יוֹדַע אִינוּ נֶאֱמָן וְאִם שְׁתַּק שְׁתִּיקָה כִּהַּ כְּהוֹדָאָה דְּמִיָּא וְהוּא שְׁאֶמֶר לּוּ נִתְנַסַּף יֵינָהּ בְּפָנֶיהָ אוּ שְׁאֶמֶר לּוּ דַּעַת וְרַגְלִים לְדְבָר דָּאִי לֹא הָכִי לֹא הָנִי שְׁתִּיקָה כְּהוֹדָאָה דְּהָא דְשׁוֹתֵק מִשׁו' שְׁאִינוּ יוֹדַע וְכ"כ הַתּוֹסֵפ' בְּקִדּוּשֵׁין פ' הָאוּמֵר דָּף ס"ה ע"ב וּבְגִיטִין דָּף נ"ד וּבְכַרִּיתוֹת דכ"ג וְכֵן דַּעַת הָרֵא"ש וְהַמְרַדְכִי וְהַטּוֹר וְהַסֵּמ"ק וְסֵה"ת וְהַגְּהו"מ מִיִּמּוֹנֵי וְרִי"ו נְתִיב ט"ו וְהַאֲגוּדָה וְהַא"ז וְא"כ דִּין מִינָהּ כָּל שְׁכֵן הֵיכִי שְׁהַעַד עֲצָמוּ אוֹמֵר אִינוּ יוֹדַע אֵיזְהוּ מִכֶּם א"כ מַה זֶה שְׁתִּיקָה וְדָאִי אִין זֶה הוֹדָא' כָּלָל וְא"כ דְּבָרֵי הַתּוֹסֵפ' עֲצָמוּ סְתוּרִי לִמ"ש בִּפ' ב' נְזִירִים אֵיבְרָא רְאִיתִי בְּשַׁפְתֵי כְּהֵן בְּס"י קד"ז ס"ק ט"ו כְּתַב דְּהַרְבֵּה פּוֹסְקִים חוֹלְקִים עַל דִּין זֶה מ"מ וְדָאִי כְּדִי הֵמָּה גְדוּלֵי פּוֹסְקִים שְׁכַתְּבֵתִי לְסַמּוּף עַלֵּיהֶם אַף גַּם מ"ש הַש"כ שְׁמַ שְׁדַעַת הַר"ן פ'

האומר פהחולקים זה ודאי אינו דהר"ן פ' האומר האריף לסתור דעת החולקים מפמה סוגיות ושאר כל דברי הש"כ שם אינם מוכרחים אף עיקר סתירתו דדין זה הוא מדברי הרמב"ם ספ"ט דנזירות שהעתיקתי בסמוך ולא הרגיש שהתוספת עצמה פתבו פן בפ' שני נזירים נמצא דדבריהם עצמו סתורים אכן אחר שענינתי היטב ראיתי שיש להשוות דברי התוספת בענין שאין סתירה פלל בדבריהם דגם האי דר"פ שני נזירים אפשר לפרש בדרך זה שפתבו התוספ' פ' שהעזד אומר אתם ידעתם שנוזקה הטומא' ביניכם ונולד לכם ספק וא"כ פשהם שותקי' נראה ששתיקתם פהודאה פאלו הם יודעים מהספק וחוששין לחומרא פל אחד מספיקו וצריכן להביאו קרבן ועל דרך זה יש לפרש לשון הירושלמי וזה פוננת הרמב"ם אם שיתק או נסתפק לו פי' שהם מודי' לדברי העד שנוולד להם ספק בא' מהם אבל אם אמרו הנזירים אינו יודע שאין אנו יודעין פלל מהספק א"כ מכחישים לדברי העד שאמר אתם ידעתם ועד אחד בהכחשה לאו פלום הוא וכן היכי שהעד אינו או' אתם ידעתם שתיקתם לא הוי פהודאה דהא דשותק משום שאינו יודע נמצא דאין פאן סתירה לדעת התוספת לא מדברי עצמם ולא מדברי הירושלמי והרמב"ם וכיון שפן הסכמת גדולי ראשונים ובטור וש"ע סתם פן לפסק הלכה א"כ גם בנדון דידן זכינו לדין דאם העד אומר אתם ידעתם שיש ביניכם ספק בשחיטה והם שותקי' מטריפנו מספק אבל אם לא אמר אתם ידעתם אז אפי' שיתקו אין בכך פלום פנ"ל ה"ק יעקב: שאלה מד על דבר שוחט אחד שאין לו קבל' רק מאביו שהי' שוחט מןמחה אי מהני או נימא פלום יש אב שמעיד על בנו זאת ועוד אחרת בשוחט מןמחה ששחט בהמה ובדק' ואמר שפשה היא והוא עצמו לקח ממנו בפשר ואחר יום או יומים אמר שהיא טריפה שעשה שהיה בשחיטה אי נאמן לאסרו או לא: תשובה עיקרא דהא מילתא פבר נשאל בתשובת ה"ל קטנות ח"א סי' ל' ומסיק דכל מקום שהעידה תורה עד אחד אפי' אשה ואפ' קרובים נאמן באיסורים ע"כ תנכן דבריו שם ובאמת אין דבריו מוכרחים דהא להדיא אית' בפ"ב דכתוב' דף ד"ג ע"ב מעלין לכהונה ע"פ עד אחד ואפ"ה פליגי אמוראי שם בגמרא דף ד"ה ע"ב אי מעלין לכהונה פן על פי אביו בתרומה דרבנן ואע"ג דקי"ל הלכתא כ"ר שהעלם פן על פי אביו היינו משום מיגו דבידו להאכילו בתרומה פדאיתא שם בש"ס ודעת הרמב"ן דאינו נאמן פשיודעין שהוא אביו וכמבואר וברמב"ם פ"ק מ"ה אסורי ביאה ובהמ"מ שם ועיין בא"ה סי' ובב"י שם וא"כ פל שפן לענין שחיטה דאוריית' שאין האביו נאמן אף יש לדחות ולומר פינו דבלא"ה רוב מצויין אצל שחיטה מןמחין הן רק תקנת האחרונים ליטול קבלה וגם הוא מילתא דעבידא לגלויי אם הוא פקי או לא על פן לא משקר וקצת ראיה לזו ממ"ש תוספת פ"ק דסנהדרין דף ה' ע"א ד"ה נקיטנא רשותא וכו' דמי שהוא סמוך יכול לסמוך לאחרים והא דהוצרך ר' חייא לסמוך לרב ולרבה בר חנא מר' שמא בעירו של רבי לא היה רשאי ליתן רשות אלא רבי עכ"ל תוספ' ואם אית' מה קשה לתוספ' דלמא לא היה יכול רבי לסמוך בשביל שהי' דודם בר אחנה ובר אחתיה אלא ודאי פל כה"ג מותר להעיד על קרוביהם דהוא מילתא דעבידא לגלויי מ"מ לכתיחלה יש ליטול קבלה מאחר שאינו קרובו ועל דבר השאל' שניה הנה סתמת דבריה מאוד אף רוב דינים אלו מבוארי' לפניה בי"ד סי' קד"ז דאי מהימן ליה הבע"ד יש לאסון ואפשר דאפי' מאמין לו פלבו פמבואר שם בהג"ה סעי' א' דלא מקילין פאם מאמין לו פלבו רק פנין נסך אף שדעת הש"כ שם להשיג על המ"א פנה בס"ק י"ד מ"מ

כָּבֵד תִּרְצֵנִי וְיִשְׁכַּבְתִּי כָּל דְּבָרָיו בְּתוֹשׁוֹ א' הַשְּׂיִיכ' לַח"מ בְּסִי' קס"ג וְהִיכָא שְׁנוֹתָן אֲמַתְלָא לְדְבָרָיו לְמָה לֹא אָמַר בְּפַעַם רַאשׁוֹנָה אֲזִי יֵשׁ לְחוּשׁ לְדְבָרָיו כַּמ"ש רַמ"א שֵׁם בַּהֲג"ה וְאֵל יִבְהַלְוֵנָה רַעֲיוֹנָה לֹמַר דְּכָאן אַף שְׁנוֹתָן אֲמַתְלָא לְדְבָרָיו לֹא מְהִימָן וּל"ד לְמָה דְּאִיתָא בִּי"ד סִי' ח' וְסִי' קך"ז גַּבֵּי טַבַּח שְׁעָשָׂה סִי' בְּרַאשׁ הַפְּכָשׁ וְכו' דְּמַהֲנֵי אֲמַתְלָא מִשׁוּם דְּהֵתָם אָמַר מִתְחִלָּה שְׂהִיא טְרִיפָה מְהֵנִי אֲמַתְלָא אַח"כ מִשָּׂא"כ כָּאן שְׁאָמַר מִתְחִלָּה שְׂהִיא כְּשֶׁרָה וְהַכְּשִׁיל רַבִּים וְהוּא עֲצָמוֹ לְקַח מְמַנּוֹ וְאִין אָדָם מְשִׁים עֲצָמוֹ רְשָׁע: אִי מִשׁוּם הָא לֹא תִּבְרָה דְּכָבֵד פְּתָבוּ תוֹסֶפֶת דַּפ"ק דְּמַצִּיאָה וּבְכָרִיתוֹת רִישׁ פ"ג אָמְרוּ דַּכָּה"ג לֹא מְקַרִי אִין אָדָם מְשִׁים עֲצָמוֹ שְׁמַתְפַּנּוּן עַכְשָׁיו בְּאֲמִירְתוֹ לְטוֹבָה שְׁלֹא יִכְשְׁלוּ רַבִּים וְיִאֲכְלוּ טְרִיפוֹת וְעוֹד דְּאִין זֶה מְשִׁים עֲצָמוֹ רְשָׁע פִּינּוֹן שְׁנוֹתָן אֲמַתְלָא לְדְבָרָיו פְּגוֹן שְׁאֹמַר שְׁשַׁחַט עוֹד בְּהֵמָה כְּשֶׁרָה וְנִתְחַלְפָה לוֹ בְּזוֹ וְעַכְשָׁיו הַפִּירָה שְׂאִינָה זֹו וְכַה"ג: וְגַם דְּבָרֵי רַמ"א שְׁכַתְבַּת שֵׁם בְּסִי' קך"ז סְעִיף א' בַּהֲג"ה בְּאָמַר לוֹ אֲמַתְלָא לְמָה לֹא אָמַר לוֹ בְּרַאשׁוֹנָה יֵשׁ לְחוּשׁ לְדְבָרָיו דְּמִיָּרוֹ ג"כ שְׁמַחְמִיר עַכְשָׁיו בְּאֲמִירְתוֹ וְדוֹקָא בְּאֹמַר אֲמַתְלָא בְּרוּרָה כַּמ"ש אַבְּל אִם טוֹעֵן אֲמַתְלָא פְּאֲמַתְלָא שְׁבַש"ס דְּכַתְּנֻבוֹת לְמָה אָמַר תְּחִלָּה שְׁקַר וְאֶפְשָׁר דְּזֶה לֹא מְהֵנִי כָּאן רַק לְשׁוּנָא אֲנַפְשִׁיָּה חֲתִיקָה דְּאִיסוּרָא פִּינּוֹן שְׁעֵבִיד מַעְשָׂה בְּגוּפוֹ וְלִקְחַת בְּשָׂר דַּכָּה"ג לֹא מְהֵנִי אֲמַתְלָא פְּדִיאִיתָא בִּירוּשְׁלַמִי גַבֵּי לְבִישַׁת בְּגָדֵי נְדָה וְזֶה וְדָאִי דְּגָרַע מַעְשָׂה סִי' בְּרַאשׁ הַכְּכָשׁ עֵינֵין בַּט"ז בְּסִי' ק"ב ס"ק א' וּבַש"כ סִי' כַּכ"ז ס"ק י"ח וְסִי' קפ"ה וּבְסַפְרֵי תוֹרַת הַשְּׁלָמִים סִי' קפ"ה ס"ס וְי"ו דַּלְכ"ע לֹא מְהֵנִי אֲמַתְלָא וְאֶף דְּלְכָאוּרָה י"ל דְּלְחוּשׁ לְחוּמְרָא מְהֵנִי כַּה"ג אֲמַתְלָא זֶה אִינוֹ דְּלַעֲנָן נְאֻמָּנוֹת קִי"ל דְּעַד אַחַד נְאֻמָּן לְהִתֵּר וְלֹא לְאִיסוּר פְּדִיאִיתָא בְּסִי' קך"ז סְעִיף ג' ש"מ דְּלַעֲנָן הִתֵּר יוֹתֵר נְאֻמָּן מְלַעֲנָן אִיסוּר וְלִהְיוֹת שְׂרוּב דְּבָרִים בְּזֶה פְּשׁוּטִים וּמְבֹאָרִים קִצְרִיתִי כַּכ"ל ה"ק יַעֲקֹב: שְׂאֵלָה מַה בְּחֻזְרֵי עַל לִימוּדֵי תְּמִידִין פְּסֻדָּן עַל מַה שְׁפָסַק הַרְמְב"ם בַּפ"ג מַה שְׁחִיטָה דִּין יו"ד וְנ"ל אוֹ שְׁפָרַס מְטָלִית עַל הַסִּפִּין וְעַל הַצְּנֹאֵר הוֹאִיל וְאִין הַסִּפִּין גְּלוּיָה הָרִי זֶה סִפְק גְּבִילָה וְכַתְּבַת הַפְּסָף מִשְׁנָה שֵׁם מְדַמְבְּעִי בַּש"ס תַּחַת מְטָלִי מַהוּ מִשְׁמַע סְתָמָא אִפִּי פִּירֵשׁ טְלִיתוֹ מִשְׁמַע וְיֵשׁ לְחוּשׁ לְדְבָרָיו עַכ"ל וְתַמָּה תַּמָּה אֶקְרָא הֵלֵא לְהַדְיָא קֵאִי מִיַּבְעֵיָא בַּש"ס פ' בְּהֵמָה הַמְּקַשָּׁה דָּף ע"א בְּעִי ר' אוֹשְׁעֵיָא הוֹשִׁיט אֶת יָדוֹ לְמַעַי בְּהֵמָה וְשַׁחַט בֶּן ט' חֵי תַבְעֵי לר"מ תַבְעֵי לְרַבְּנָן תַבְעֵי לר"מ ע"כ לֹא קֵאֲמַר ר"מ בֶּן פְּקוּעָה טָעַן שְׁחִיטָה הֵנִי מִיָּלִי הִיכָא דִּינְצָא לְאוּרִי עוֹלָם אַבְּל בְּמַעַי אִמּוֹ לֹא שְׁרִיָּא לִיָּה שְׁחִיטָה אוֹ דְּלָמָּא אִפִּי לְרַבְּנָן ד' סִימְנִים אֶכְשֶׁר בִּיָּה רַחֲמָנָא וְאִם אִיתָא לְדַעַת הַרְמְב"ם מַה קָא מְבַעֵיָא לִיָּה הֵלֵא אִסוּר מִשׁוּם חֲלָדָה עַכ"ל הַשּׁוֹאֵל: תְּשׁוּבָה מַה שְׁתַּמְהַת תְּמִיָּהָ קִיָּמַת עַל הַרְמְב"ם עֵיקַר הַתְּמִיָּהָ הוּא שֶׁל פֶּת הַקּוּדְמִין שְׁהַרְגִישׁ בְּתַמִּיָּהָ זֹו הַט"ז בִּי"ד סִי' ד"ד ס"ק ד' וְהֵנִיחַ בַּצ"ע וְהַפְּר"ח שֵׁם וּבְסַפְרָה נַה"כ רוֹצִין לְתַרְץ הַקּוּשְׁיָא אֶף שְׁלֹא הֵעֲלוּ בְּזֶה דְּבָר בְּרוּר לְדַעַתִּי וְכַדִּי שְׁלֹא אוֹצִיאָה חֲלָק אַכְתָּוּב מַה שְׁנַלְע"ד בִּישׁוּב קוּשְׁיָא זֹו בְּדַרְבָּהּ הַפְּשׁוּט דְּבַלֵּא"ה לְכָאוּרָה קִשָּׁה עַל הַרְמְב"ם בַּפ"א מ"ה מְאָכְלוֹת אִסוּרוֹת עַל שְׁהַשְּׁמִיט הָאִי אֲבַעֵי' דְּאֲבַעֵיָא בַּש"ס בְּנִשְׁחַט הַעֲנוּבָר בְּמַעַי אִמּוֹ וְנָרְכוּ שְׁלֹא לְהַשְּׁמִיט שׁוּם דִּין שְׁהַנּוֹזֵר בַּש"ס לְהַדְיָא וְסִפְק אִיסוּרָא לְחוּמְרָא לְכֹן הִזְהֵ נ"ל לֹמַר דְּדַעַת הַרְמְב"ם דְּהָאִי אֲבַעֵי' דר' אוֹשְׁעֵיָא לֹא קְמַבְעֵיָא אֶלָּא לְרַב דְּאָמַר בַּפ"ה הַשּׁוֹחַט דָּף ל' ע"ב תַּחַת הָעוֹר כֶּשֶׁר וְכ"ש תַּחַת מְטָלִית דְּכְשֶׁרָה אַבְּל לְבִי רַב דְּאָמַר שֵׁם תַּחַת הָעוֹר אִינוֹ יוֹדֵעַ וְה"ה תַּחַת מְטָלִית נִשְׂאָר בְּתִיקוֹ א"כ תּוֹ לֹא קֵאִי מְבַעֵיָא בְּהָא דְּהוֹשִׁיט יָדוֹ לְמַעַי הַבְּהֵמָה דְּפִשְׁיטָא דְּאִסוּר מִשׁוּם חֲלָדָה לְכֹן הַשְּׁמִיט הַרְמְב"ם הָאִי אֲבַעֵי'

וניצל מקונשית הט"ז וגם עפ"ז הלבוש ניצל מהשגת הט"ז ס"ס י"ד במ"ש על הלבוש שכתב בדין דאחא שחט עובר במע"א אמו לא מקרי שחיטה מטעם חלודה ולא ראה מקור הדין והיא שנגה עכ"ד שם ובאמת לפי מ"ש אין פאן שנגה דהלבוש נמשך בזה אחר דעת הרמב"ם וזה ברור בישוב תמיהתה והשגת הט"ז על הלבוש אף עדיין תמיהתי תמיהא קיימת אף דהרמב"ם השמיט האי אבע"א מטעם שכתבתי לפי שטתו והלכתו מ"מ עדיין תמיהתי על הרי"ף והרא"ש והטור ושאר גדולי חקרי לב דלא ס"ל פהאי דרמב"ם בדין חלודה ואפ"ה השמיטו האי אבע"א דשחט עובר במע"א אמו זולת הרי"ף והרשב"א בחודושו שפסקו לחומר' והובא בהגהה ש"ע בי"ד ס"ס י"ד לפסק הלכה וצ"ע למה השמיטו גדולי ראשונים האי דינא.

לכן נ"ל ברור דלכך השמיטו הפוסקים האי אבע"א דר' אושעיא דלפי מה דקי"ל פי האי דרב ורב חסדא דד' סימנים אכשר ביה רחמנא כדאיתא שם בחולין דף ע"ה ע"ב א"כ אזלי לן האי אבע"א דר' אושעיא ובכל ענין פשרה אם שחטה במע"א אמו ושלם כדעת הרי"ף ואף שהתוספ' פ' בהמה המקשה דף ע"ה ע"א ד"ה לדברי המתיר וכו' כתבו ונ"ל ואפי' לרב דאמר הכי ד' סימנים אכשר בי רחמנא איפא למבעי לעיל דדלמא שאני התם דלא יצא לאויר עולם עכ"ל תו' מסקנת התו' להלכ' אינו פן וכן מצאתי להדני' בתו' דביצ' ד"ו ע"א ד"ה וכי מה בין זה לעגל שנולד וכו' ותימ' דהא מוכן הוא דאמר' בחולין דבן פקועה ניתר בד' סימנים בשחיטות אמו או בדיקה וא"כ יכול להושיט ידו במע"א אמו וישחטנו ויהא מוכן כה"ג וי"ל דקאמר הגמרא אליבא דר' אושעיא דקמבע"א לן התם בחולין אם ניתר בן פקוע בד' סימנים אי נמי יש לומר הואיל ולכתחלה אין לשוחטו כה"ג שאינו יכול לראות מידי דהוי אשחוט בלילה דאסור לכתחלה לא מקרי מוכן עכ"ל הרי דלתיירץ שני מסיק התוספ' להדיא על פי מה דקי"ל ד' סימנים אכשר ביה רחמנא ניתר אם נשחט במע"א אמו רק לכתחלה אסור לעשות פן דהוי פשוחט בלילה ותיירץ שני בתוספ' הוא עיקר להלכה שפן העתיק בפסקי תוספ' שם וכמ"ש בספרי מנחת יעקב פל' ל"ו ס"ק ל"ט יע"ש (וגם לתיירץ ראשון לא כתבו רק דלר' אושעיא אסור אבל לפי מה דקי"ל דד' סימנים אכשר מבואר מהתוספת שם בהקונש"א דגם כה"ג פשר וק"ל) לכן יפה עשו גדולי ראשונים שהשמיטו האי דינא וכל גדולי אחרוני' שלא הרגישו בדבר זה הניחו מקום להתגדר בו ורמ"א שפסמם פה"ן לא הרגיש בזה ולא ראה דברי התוספת הג"ל דאלמלא פן לא הנה סות' נגד דבריהם פנ"ל ה"ק יעקב: שאלה מו מתלמידי ידידי הרב המנופל' מוהר"ר יודא מילר אב"ד דמדינות דייטץ ז"ל אגב אעורר לנגד עיניו עיני פקחיון מה שלא אוכל להבין דעת הט"ז בסי' ק"י ס"ק ט"ו דפסק דהיכא דאיתחזקא אסורא דאפי' בכמה ספיקות אוקמינן אחזקת אסור ובסי' ד"ד סעי' י"ד ס"ק י"ז גבי טבעת שנמצא על הספין כתב להכשיר מספק ספיקא והא הוי ספק בשחיטה וה"ל לאסור וגדול אחד השיב לי דדעת הט"ז דאין זה ספק בשחיטה ואין זה נייח לי דהא הט"ז שם הביא דברי מהרש"ל דכ' דהוי ספק בשחיט' ובזה לא השיג עליו הט"ז דלא הוי ספק בשחיטה רק דהכשיר מכח ספק ספיקא וזה אינו נכון לדעתו בסי' ק"י ס"ק ט"ו הג"ל: תשובה הנה בנדאי דברי הט"ז תמוהי' מאוד ומה שהשיב לו גדול אח' זה ודאי דבר שאין לו שחר פלל דהא להדיא איתא בחולין פ"ק השוחט דף ד"ח ע"א שחט את הנפש ונמצאה הגררת שמוטה ואינו יודע אם קוד' שחיט' נשמט' אם לאחר שחיטה זה הנה מעשה

ואמרו כל ספק בשחיטה פסול הרי דמקרי ספק בשחיטה (ובבואי לבית מדרשי מצאתי בתשובת עבודת הגרשוני סי' קד"ב שדחה בשתי ידים מי שרצ' לומר פון) ועיקר נ"ל לתרץ פוננת הט"ז לפי מה דמסיק הט"ז שם בס"ק י"ז ונ"ל וכדאי ה"ה הב"י והאגור שמכשירין בכל גונוי יש לסמוך עליהם בהני מילי שזכרנו עכ"ל וא"כ דעת הט"ז אף דבספק ספיקא אין להקל פנין דהספק בשחיטה עצמו מ"מ סמך בהאי דינא להקל מטעם דמסיק שפדאי ה"ה הב"י והאגור לסמוך עליהם בהני מילי שזכרנו שנעשה ע"י גלגול הגרגרת וכי נ"ל עיקר להלכה פדעת הט"ז אף שמדברי הש"כ שם משמע שדעתו מכרעת פדעת המחמירין מ"מ פנין שבספר נה"כ אינו משיג על דברי הט"ז פדרכו נראה שחזר והודה לדעת הט"ז להקל ועיין בפר"ח איברא בתשובת עבודת הגרשוני סי' קד"ב מבואר שדעתו נוטה להתמיר אף שאין דבריו מוכרחים כלל והמיקל פדעת הט"ז בדין זה לא הפסיד פנ"ל ה"ק יעקב: שאלה מז אהד שמצא פ"פ ברחוב היהודים ספינים ומצויים לצאת עפונ"ם ברחוב היהודים פי הוא מקום לעבור לרבים ובפרטות ביום חגם שאז עוברין הרבה עפונ"ם מה יש לדון באותן ספינים: תשובה לכאורה נראה לדמות דין זה למאי דאית' בי"ד סי' א' במצא גדייו ותרגוליו שאבדו או שנגגבו ומצאו שחוטין במקום שרוב ישראל מצויין דמותרין ויש שם חילוקי דעות בב"י ובאחרונים אי בעינן תרי רובא רוב השוק ורוב העיר או לא ונ"ל הרשב"א בתה"א דף קמ"ז ונ"ל ומסתברא דאפ"י בעיר שרובה נכרים וכו' אם ישאלים שבאותו עיר דרים בשכונה בפני עצמה שאין דרוך הנכרים מפסקת אותו הרי אותו שכונה פוער בפני עצמו ואין הולכין בה אחר רוב העיר פולה אלא אחר רוב שכונה ואע"פ שיש קצת נכרים דרים דהרי שכונה זו פוער בפני עצמו ואע"פ שאין דלתות השכונה נועלות וקדרו שאמרו גבי פוער הנמצא דאין הולכין אחר רוב עולם אלא אחר רוב טבחי העיר עכ"ל הרשב"א והרא"ה השיג עליו והרשב"א חזר ותיקן דבריו במשמרת הבית אף אין דבריו מוסכמים מכל הפוסקי' ועיין בב"י בי"ד סי' קד"ט מבואר דהרא"ש מחולק ג"כ עם הרשב"א בזה ועיין בפר"ח לי"ד סי' ס"ג ס"ק ג' האריף בהאי פללא יע"ש גם בתשובת חזת יאיר סי' רכ"ח פתב שאלה פזו בספין שנמצא ברחוב היהודים ולא רצה להתיר למעשה פנין דרוב עוברים עפונ"ם ואני לא רציתי להאריף בהני פללי ולהכניס ראשי בין ההרים הגדולים ומ"מ נראה לע"ד להתיר בנדון שלפנינו מטעם אחר דאף דמידי ספיקא לא נפקא אי מישראל הוא או מעפונ"ם אפ"ה יש להכשיר הספין בלי שום הגעלה ולבון דהא מבואר בי"ד סי' קד"ב ובת"ח פלל נ"ט דין ד' בנתן הפלי לאומן נכרי לתמן ולטלו אחר מעת לעת דמותר להשתמש בו לכתחלה מטעם ספק ספיקא שמא לא השתמש בו עפונ"ם ואת"ל השתמש בו שמא הוא אחר מע"ל או נשתמש בו בדבר הפוגמו ועיין שם בספרי מנחת יעקב ס"ק ה' ויו"ד דון מינה דהא התם הפלי ה"ה בודאי ביז נכרי אפ"ה מפשירינן לכתחלה ומכ"ש במצא ספין ברחוב ושכונת היהודים דאפשר שהוא של יהודי ולא נגע בו עפונ"ם מעולם וג"כ איכא ספיקי טובא דלעיל דיש להתיר הספין ואין מקום לבעל דין לחלוק ולומר דאף שנפל מישראל מ"מ חיישינן דטרופה היתה פנין דאיכא ריעותא דנפילה וכה"ג מבואר בח"מ סימן ל"ט ומ"א גבי חזקה דאין אדם פורע בתוך זמנו אפ"ה היכי דאיתרע בנפילה נאמן לומר פרעתי תוך זמנו נגד החזקה א"כ אף כאן אנו נאמר פנין דאיתרע בנפילה אף אם הוא של ישראל דלמא טריפה הוא זה אינו דל"ד פלל אפי' פאוקלא לדנא

דודאי התם אמרינו פינן שלא דקדק לשמור שטרו בחפיסה או בדלוסקמא פדרפן של בני אדם שלא לאבד שטרותיהם מסתמי שפבר פרעו שאינו מקפיד עליו כל פה ושם אותו בין שטרותיו הפרועין אף שעדיין שנה לצור על פי צלוחית אין דרפן של הבריות להקפיד עליהם כל פה ולשמרם וכה"ג מצאתי בתשובת הל' קטנות ח"ב סי' קס"ו ע"ש משא"כ בספין טריפה נדאי בשגגה נאבד ונפל ממנו אף שהיתה טריפה דהרי עדיין ראוי לחתוך בו חלבים פדאיתא בש"ס הטבח צריך שיהיה לו שלשה ספינים וגם יכול למפוך לעפוש או להשחית ולהגעילה לכו לא הוי גפילה ריעותא פלל.

רק גבי גבילה אמרינו אדם עשוי להטיל גבילתו באשפה פדאיתא בי"ד סימן א' לפי שהגבילה אדם ממאס בה ומרחיקין מן הגבילות משא"כ בספין וכה"ג פנ"ל ה"ק יעקב: שאלה מח שוחט אחד שהוא אטר יד ובאימון ידיו לשחוט אינו שוחט באמצע צנאר ממש רק מן הצדדים דהיינו באלכסון ומ"מ הוא חותך הסימנים ולא פגע ונגע במפרקת ואיזה אנשי מרגניו עליו שראוי להעבירו שאינו שוחט מן הצנאר ממש ילמדינו רבינו מה דינו גם ילמדינו מנהג ברור בדין מיעוץ בסרכות הרואה כי יש פלוגתא בין שחיטת האחרונים והרבה שוחטים אי צריך להסיר הסרקה פולה מן הרואה שלא ישאר בה דלדול או למשמש רק באמצע סירכא אפי'.

תשובה גרסינו בש"ס פ"ק דחולין דף י"ט במתני' השוחט מן הצדדים שחיטתו כשרה המולק מן הצדדים מליקתו פסולה השוחט מן העורף שחיטתו פסולה המולק מן העורף מליקתו כשרה השוחט מן הצנאר שחיטתו פסולה המולק מן הצנאר מליקתו פסולה עכ"ל המשנה ופרש"י דהשוחט מן הצדדים שחיטתו כשרה אפי' לכתחלה ואפי' בדלא אהדר דהא משחטו הסימנים מנים שפיר קודם חתיכת המפרקת עכ"ל אכן קשה לכאורה לפי פרש"י למה לא נקט המתני' בחד בבא השוחט מן הצדדי' ומן הצנאר שחיטתו כשר' והמולק מן הצדדים ומן הצנאר מליקתו פסולה אלא נ"ל דלא דמי השוחט מן הצדדים לשוחט מן הצנאר דהשוחט מן הצדדים נוקא בדיעבד דשחיטתו כשרה משא"כ שוחט מן הצנאר פן מצותו לכתחילה לכו אי אפשר למתני גבי הדדי וזה פונת התוספ'.

וגם ליכא למימר דדוקא בדלא אהדר הסימנים לכו לכתחלה אסור לשחוט דא"כ תקשה שם בש"ס דקאמרי אמרי בני ר' חייא מצות מליקה מחזיר סימנים לאחורי עורף ומולק איכ' דאמרי אף מחזיר דאיכא דאמרי מחזיר דוקא ומסתבר' כמ"ד אף מחזיר ממאי מדקתני השוחט מן העורף וכו' ולא קאי מדייק מרישא דמתני' דהשוחט מן הצדדים שחיטתו כשרה דיעבד דוקא ובדלא אהדר מיירו וקתני המולק מן הצדדים מליקתו פסולה מפלל דהמולק מן העורף כה"ג בדלא אהדר שחיטתו כשרה ש"מ אף מחזיר ע"כ פתבו תוס' דמרישא אין לדייק דמצינו למימר דוקא דיעבד ואפי' החזיר סימנים גזירה אטו לא החזיר.

אכן לפי מ"ש תוספת ד"ה מסתברא כמ"ד וכו' דלכתחלה פליגי וכו' ולה"ק מסתברא וכו' א"כ אין לדייק מרישא פלל דברישא ליכא מסתברא פי האי. וגם בלא"ה ליכא למפשט מרישא דאע"ג שהשוחט מן הצדדים מיירו בלא החזיר י"ל דהמולק מן הצדדים מיירו בהחזיר אפילו ואע"ג דצריכין לחלק לשנא דמתני' אין זו קושיא ודיוק פלל שם במתני' וכן מוכח מדברי המקשה דקאמר התם מסתברא כמ"ד אף מחזיר ממאי מדקתני

השוחט מן העורף שחיטתו פסולה המולק מן העורף מליקתו פשרה ואי ס"ד מחזיר דוקא מאי אריא מולק אפי' שוחט גמי ולא קמקשה בפשיטות דאי מחזיר דוקא א"כ אמאי מן העורף שחיטתו פסולה הא פשרה היא כיון דהחזיר אלא ודאי דאף דהמולק מיירו במחזיר דוקא אפי' הא איפא למימר דהשוחט מן העורף מיירו שלא החזיר ולא יהיה צריכין להיו' המתני' דומין זו לזו אלא דקנשית המקשן מאי אריא מולק וכו' דלמה מחלק המתני' בין שוחט למולק ושוחט מיירו בלא החזיר ומולק במחזיר דוקא מאי אריא מולק אפי' שוחט גמי ולחלק מניה וביה בין שוחט בלא החזיר לשוחט שהחזיר וק"ל: מ"מ מבואר מדברי הב"י בי"ד ס"ך ושאר אחרונים דלדעת התו' דהשוחט מן הצדדים אפי' בהחזיר אסור לכתחלה גזירה אטו לא החזיר משום דבלא החזיר אפי' דעבד פסול בשחט מן הצדדים ואע"ג דמסיק בש"ס דהשוחט מן העורף מיירי בלא מחזיר רישא על פרכה אינו דומה לסיפא וכמ"ש דאין צריכין להיות דומין: ותו דהא ברישא השוחט מן הצדדים מיירו רק דעבד וסיפא דמתני' דהמולק מן העורף והשוחט מן הצנאר דכשר אפי' לכתחלה כף מצותם אלא ודאי פשוט דאין נפקותא בהא אף שאין דומין הבבות זו לזו.

וגם אתה אל תתמה לדעה זו דלדעת התו' דהא דהשוחט מן הצדדים פשר דדיעבד מיירי דוקא בהחזיר אם פן מאי אריא מן הצדדים פשרה הא השוחט מן העורף גמי פשרה פשהחזיר וקנשית מהרש"א בזה וגם אין לדחוק ולתרץ כמו שפכתב הש"כ שם בי"ד סי' ד' ואחריו גמשה הפר"ח דהשוחט מן הצדדים אף דלא החזיר כל שידע ששחט הסימנים קודם המפרכת פשרה וכמ"ש הרא"ש ח"ד דהא התו' וסייעתו לא הזכירו כלום מידע וכו' רק הרא"ש הוא מחדש דין זה והתו' הזכירו דרישא מיירי בהחזיר ותו דמ"מ הקושני' עדיין במקומה עומדת דמה לי שוחט מן הצדדים או שוחט מן העורף דאם שחט הסימנים קודם המפרכת בשניהם פשרה ואם לא שחט הסימנים בשניהם פסולה אף באמת מעיקרא לא קשה מידי דלכך תנא השוחט מן הצדדים שחיטתו פשרה דאפי' מן הצדדים שחיטתו פשרה רק דיעבד ולא לכתחלה וגם משום סיפא דהמולק מן הצדדים פסולה וכמ"ש התורת חיים ובחנם השיג עליו הש"כ שם.

גם לא תקשה לה הא דלא מחלק ברישא בין שוחט לשוחט ומאי אריא מולק מהצדדים פסולה לתני שוחט מצדדים פסולה בלא החזיר וכגוןא דמקשה בש"ס על סיפא מאי אריא מולק ליתני שוחט אי משום הא לא אריא חזא דרוצה לחלק מיניה וביה הפל בהחזיר סימנים דכשר בשוחט מצדדים ופסול במולק משא"כ סוגית הש"ס מקשה שפיר מאי אריא וכו' וכמ"ש לעיל ועוד דלא איצטרף למתני דמכללא שמעינן דלכך השוחט מן הצדדים בדיעבד שחיטתו כשר' ולא לכתחלה משו' דגזרינן אטו לא החזיר דפסול דיעב' והא דנקט בסיפ' השוחט' מן העורף פסו' דמיירו בלא החזיר ליתני השוחט מן הצדדים אפי' פסול בלא החז' י"ל משו' דקבעי למתני המולק ולהראות כמ"ד אף מחזיר וכדקאמר בש"ס ומסתברא וק"ל כל זה נ"ל לי ליישב פוננת התוספת לפי הסכמת האחרוני' דלדע' התוס' בלא החזיר פסול אף דיעב' בשוחט מן צדדים והרא"ש פתב וז"ל השוחט מן הצדדי' פשרה ובלבד שידע שחמה הסימני' קודם שחמה המפרכת עכ"ל בנדאי הרא"ש לא לחלוק על דברי תוספ' בא ולומר דאף בהחזיר לא מהני עד שידע זה אינו דהא גדולה מזו מכשיר שם בשוחט מן העורף כל שהחזיר סימני' ולא הצריך ידע אלא להוסי' על דברי תוס' בא דמן הצדדי' כל שידע שחמה הסימני' קודם המפרכת כגון

שְׁהַחֲזִיר הַסִּימָנִים אוּ בְיוֹנִים שֶׁהַסִּימָנִים הֵן מִן הַצְּדָדִים וְכִדְאִית' שֵׁם בִּי"ד סִי' ר' דָּאז יוֹדַע
שְׁחַתְּהָ הַסִּימָנִים קוֹדֵם אוּ שְׁחַתְּהָ בְּאֶלְכֶסוֹן לֹא מִמֶּשׁ מִן הַצְּדָדִים דָּאז יוֹכֵל לִיַּדַע שְׁחוֹתְהָ
הַסִּימָנִים מִקוֹדֵם וְאֶפְשָׁר דְּגַם דַּעַת רַש"י הוּא עַל דְּרָרָה זֶה שֶׁפִּי דִּהְשׁוֹחֵט מִן הַצְּדָדִים כְּשֶׁר
אִפִּי' לְכַתְּחֵל' בְּדָלָא אֶהְדָּר דְּהָא מִשְׁחַט הַסִּימָנִים קוֹדֵם חֲתִיכַת הַמִּפְרָקַת וְקִשָּׁה לְכַאוּרָה
שֶׁהוּא נֶגֶד הַשְּׂכָל וְהַחֹשׁ כְּשֶׁמִּנִּיחַ הַסִּפִּין עַל צִידֵי הַצְּנֹאֵר מִמֶּשׁ בְּנֹדָאי חוֹתְהָ תוֹף הַמִּפְרָקַת
קוֹדֵם שְׁמַגִּיעַ לַסִּימָנִי אֲלֵא וְדָאי דְּכּוֹנֵנַת רַש"י דְּוֹקָא לֹא מֵר פֶּן בְּתוֹרִים וּבְנֵי יוֹנָה
שֶׁהַסִּימָנִים הֵם מִן הַצְּדָדִים דְּמִיָּרִי מִתְּנִי' מִיָּנָה דְּקִתְּנֵי הַמּוֹלֵק וּמִצְנוֹת מְלִיקָה לְגַבִּיָּהוּ נִינְהוּ
אוּ אִפִּי' בְּאִינְהָ כְּגוֹן שְׁשַׁחַט בְּאֶלְכֶסוֹן וְלֹא עַל הַצְּדָדִים מִמֶּשׁ דָּאז מִשְׁחַט הַסִּימָנִים קוֹדֵם
כֹּל זֶה נ"ל בְּרוּר לְדַעַת הַפּוֹסְקִים וְדָלָא כְּמַקְצֵת הָאֲחֵרוֹנִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם שִׁיטָה אַחֲרַת בְּזֵה
וְהַעוֹל' מְכַל זֶה דָּאָף לְדַע' הַתּוֹסֵף דְּמַחְמִירִין בְּשׁוֹחֵט מִן הַצְּדָדִים הֵינּוּ בְּחַתְּהָ גַם הַמִּפְרָקַת
דָּאז צְרִיכֵן לְמִידַע שְׁחַתְּהָ הַסִּימָנִים מִקוֹדֵם ע"י שְׁהַחֲזִיר סִימָנִים דְּכְשֶׁר רַק פְּדִיעֵבַד
מִשָּׂא"כ בְּזֵה שְׁצַדֵּד אֲצִדוּדֵי לְשַׁחֲטָה בְּאֶלְכֶסוֹן וְאִינוּ חוֹתְהָ רַק הַסִּימָנִים וְדָאי כֹּה"ג דַּעַת
כְּוֹלָם שְׁוִיִּים לְטוֹבָה דְּמִוֹתֵר לְכַתְּחֵלָה לְשַׁחֲטָה כֹּה"ג וְזֶה נִכְלָל בְּמִתְנֵי' שֵׁם כֹּל הַצְּנֹאֵר כְּשֶׁר
לְשַׁחֲטָה כִּינּוּן שְׁאִינוּ שׁוֹחֵט עַל צְדָדִים מִמֶּשׁ וְאִינוּ חוֹתְהָ הַמִּפְרָקַת וְהוּא בְּרוּר וְתוּ דָּאָף
אִם יֹאמֵר הָאוֹמֵר דִּכְה"ג שְׁחִיטָה שְׁאִינוּ רְאוּיָה הִיא לְכַתְּחֵלָה מ"ע אֵין מַעֲבִירִין אוֹתוֹ
בְּשֶׁבִיל כֶּף דִּהְוִי בְּדַעֲבַד כִּינּוּן שְׁכָבֵר נִתְמַנָּה לְשׁוֹחֵט מִוִּמְחָ' דְּהָא אִפִּי' בְּטַבַּח שְׁנַמְצָא אַחֲרֵי
חוּט אוּ קְרוּם אֵין מַעֲבִירִין אוֹתוֹ כִּינּוּן שְׁאִינוּ אֲסוּר מִדְּאוּרֵיִת' כְּדָאִית' בְּרַמ"ב פ"ז
מִהֵמ"א וּבִי"ד סִי' ס"ד אֲלֵא מְלַמְדִין אוֹתוֹ שְׁלֵא יֵהָא רִגִּיל בְּכֶף מְכָאן וְלִהְלֵן חֲנוּשְׁבָנָא
וּמכ"ש בְּשׁוֹחֵט שְׁאִין עוֹשׂ' כֶּן בְּמִזִּיד רַק שְׁאִימּוֹן יָדִיו כֶּן הוּא וּבְכַפְרִיּוֹת לְפִי מַה שְׁכַתְּבוּ
דִּכְה"ג שְׁאִינוּ חוֹתְהָ תוֹף הַמִּפְרָקַת כְּלָל מוֹת' לְעֵשׂוֹ' כֶּן לְכַתְּחֵל' פְּשׁוּט שְׁאִין מַעֲבִירִין אוֹתוֹ
בְּשֶׁבִיל כֶּף וְעַל מַה שְׁשַׁאֲלֵת בְּדִין מִיעוּף בְּסִרְכּוֹת הַרִיָּאָה הִנֵּה רְאִיתִי בְּאַמַּת חִלּוּקֵי דַּעוֹת
בֵּין הַשׁוֹחֲטִי וּבּוֹדְקִים שְׁזֵה אוֹמֵר בְּכֵה נִזְה אוֹמֵר כֹּה וְכָל אֶחָד טַעֲמוֹ וְנִמּוֹקוֹ עִמּוֹ דְּאוֹתָן
שְׁאֲמָרוּ שְׁלֵא יִשְׂאָר שׁוּם דְּלְדוּל בְּרִיָּאָה לְכֵן צְרִיכֵן לְהַעֲבִיר הַסִּרְכָּא בְּמִשְׁמוּשׁ סְמוּף
לְרִיָּאָה מִמֶּשׁ טַעֲמִיָּהוּ דָּאִם יִשְׂאָר שׁוּם דְּלְדוּל מִן הַסִּרְכָּא בְּרִיָּאָה אִיף תִּהְיִי שׁוּב בְּדִיקַת
גְּפִיחָה שְׁהָרִי הַסִּרְכָּא סוֹתְמַת הַנְּקֵב וְכַת הַסּוֹבְרִים הַמְּמַעֲכִין וּמִמִּשְׁמִשִּׁין בְּאַמְצַע הַסִּרְכָּא
הֵינּוּ מִשׁוּם דָּאִם מִמִּשְׁמִשִּׁין סְמוּף וְדְבוּק לְרִיָּאָה ע"י מִיעוּף וּמִשְׁמוּשׁ חִיִּישִׁינּוּ דִּתְנַקֵּב
הַרִיָּאָה וְיִטְרַף שְׁלֵא כְּדִין כִּינּוּן דָּלָא יַעֲלָה ע"י גְּפִיחָה וְתַבְצִבֵּץ וְכָל מְקוּם דְּאִיכָּא רִיעוּתָא
לֹא תְלִינּוּ בְּיָדוֹ דְּטַבַּחָא לְכֵן מִמַּעֲכִין וּמִמִּשְׁמִשִּׁין קִצַּת רְחוּק מִן הַרִיָּאָה.

וּל"נ לְצֵאת יָדֵי שְׁנֵיהֶם כִּי בְּאַמַּת הַמְּעִיִן בְּטוֹר וּב"י בְּסִי' ל"ט בְּמִקוֹר הַדִּין בְּעִנְיַן הַמִּיעוּף
וְהַנְּעוּנָה וְכֹה"ג מִשְׁמַע מִדְּבָרֵי הָרֵאשׁוֹנִים דְּכָל שְׁנַפְסָקָה הַסִּרְכָּא בְּאַמְצַע אָף שְׁנַשְׂאָר
דְּלְדוּל בְּרִיָּאָה אִינְהָ סִרְכָּא גְּמוּרָה רַק הַפֶּשֶׁט הַלִּיחָה וְסוֹמְכִין עַל בְּדִיקַתְּנֵינוּ בְּגְפִיחָה לְכֵן
נִרְאָה דְּנֹדָאי יֵשׁ לְמַעַף הַסִּרְכָּא בְּנַחַת אִפִּי' בְּאַמְצַע כְּמִשְׁמַעוֹת הָרֵאשׁוֹנִים וְהָאֲחֵרוֹנִי' וְאִם
נִפְסָקָה הַסִּרְכָּא ע"י הַמִּיעוּף (דְּהֵינּוּ שְׁמַתְפֶּשֶׁט הַסִּרְכָּא תַחֲלָה שְׁיֵהֵן' כְּעוֹר דִּק וּמִשְׁמוּשׁ
בוּ דָאי לֹא הֵכִי אִינוּ מִתְּפַסְקַת הַסִּרְכָּא כְּלָל ע"י מִשְׁמוּשׁ דְּאֲדָרְב' ע"י גְּלָגוּל וּמִשְׁמוּשׁ
נַעֲשָׂה חֲזֵק כְּחָבֵל וּכ"כ שְׁחִיטוֹת אַחֲרוֹנִים) אֲזִי קוֹדֵם שְׁתַּנְפַּח הַרִיָּאָה לְבִדּוּק ע"י בְּצַבוּץ
יְפָרַק הַדְּלְדוּל בְּנַחַת בְּלִי הִיזָק מִהַרִיָּאָה אוּ ע"י סִפִּין דְּחִלִּישׁ פְּוִמִּיהָ וְכֹה"ג וְכִדְאִית' בְּפִא"ט
דָּרַח מ"ח גְּבִי רִיָּאָה הַסְּמוּכָה לְדוּפּוֹן וְאִח"כ בּוֹדְק ע"י בְּצַבוּץ דְּשׁוּב אֵין כָּאן חֲשֵׁשׁ סְתִימָה
כְּלָל מַחֲמַת הַסִּרְכָּא כִּנ"ל לְנַהוּג ע"ד הַחֲכָמָה לְעֵשׂוֹת פֶּשֶׁר דְּבָר בֵּין הַדַּעוֹת נ"ל ה"ק

יעקב: שאלה מט משוחט מן מחסה מדינת מעהרין ע"ד המנהג שנהגו במדינה זו לבדוק כל הנושטין של אונזות שמלעיטין אותן על פי התקון משום דשכיח יותר מסרכות הרנאה אם יש לכתחלה לשחוט רק סימן אחד בעוף דהיינו הקנה כדי שיוכל לבדוק הנושט היטב משא"כ באם שוחט גם הנושט איפא למיחש שפא במקום נקב וריעותא: תשובה הנה בודאי שאלת חכם היא זו שהתעורר בדבר חדש וראוי להסתפק בה גם בתשובת אמונת שמואל סי' ל"ד הרגיש השואל קצת בזה ע"ש וכדי לברר דין זה אציע תחלה לשון הש"ס ריש פ' השוחט אחד בעוף ושנים בבהמה שחיתתו פשרה ורובו של אחד פמוהו.

ובגמ' השוחט דיעבד אין לכתחל' לא ב' בבהמה לכתחל' לא עד כמה לשחוט וליזל איבעית אימא אא' בעוף ואיבעית אימ' ארובו של א' פמוהו ע"כ ל' הש"ס והנה דעת הר"ף והעיטור דהלכתא פלשנא בתרא ובעוף הכשירו לכתחלה בסי' אחד וכתב הב"י בסי' ד"א ונ"ל ובפ"ק דחולין גבי אי מה להלן מולק ואינו מבדיל בסימן אחד כתב רש"י וכל הסימן הוי מצנת שחיתה בעוף לכתחלה אבל אסימן שני אפי' מצנה לכתחלה ליפא וכתב המרדכי שפן דעת רבינו ברוך עכ"ל ובאמת מלשון רש"י אין הכרח שסובר פדעת הר"ף דהא רש"י כתב בר"פ השוחט ד"ה איבעית אימא אאחד בעוף קאי השוחט דלכתחלה אצרכוהו רבנן תרנוייהו משום הרחק' לעבירה דלמ' לא אתי למעבד רוב' דחד עכ"ל רש"י וא"כ י"ל דדעת רש"י דאע"ג דאסימן שני אפי' לכתחל' ליפא מצו' לענן הבדל' בעולת העוף.

מ"מ משום הרחקה מן העבירה צריך לכתחלה שחיתת שני סימני' וכן משמע מריש פ"ק דברכות דבמקום שהטעם משום הרחקה מן העבירה אינו נכלל בלשון מצנה ובזה יש לתרץ מה שמקשה תוספות על פרש"י בפ"ק דחולין דף ד"א ע"ב ד"ה ואינו מבדיל בסימן א' ע"ש אכן דעת הרמב"ם פ"א מה' שחיתה והרא"ש בפ' השוחט' והרשב"א פסקו דאף בעוף בעינן לכתחלה שחיתת ב' סימני' וכתב הב"י שם שפן הוא נכון.

ובאמת פן נראה משמעות הסוגיא שבש"ס דהא המקשן שהקשה שנים בבהמה לכתחלה לא עד כמה לישחוט וליזל ולא מקשה פן בעוף משמע דבעוף פשוט להש"ס דלק"מ דלכתחלה בעינן שני סימנים ועוד נ"ל ראי' לדעת הרמב"ם וסייעתו מהא דאיתא שם בפ"ק דחולין דף י"א ע"ב דאי לא תימא הכי לר"מ דחייש למיעוטא הכי נמי דלא אכיל בשרא ופרש"י משום דשפא במקום נקב קשחית עכ"ל ומדקאמר ה"נ לא אכיל בשרא בלשון בשרא כולל כל מיני בשר עוף (וכדאיתא בפ' הנודר מן הירק ובפכ"ה ועיין בטי"ד סי' רי"ז וברמב"ם פ"ט מה' נדרים ובתשובת מהרי"ק סי' צ"ט וקע"ז דבשר עוף בכל מקום נכלל בסתם בשר) וקשה הלא יכול לאכול בשר עוף דהיינו ע"י שיבדוק הקנה מבחוץ וישחוט ואח"כ יכול לבדוק הנושט וכדקאמר הש"ס בפ' השוחט דף ד"ח ע"ב גבי האי בר אונזא אתא פי ממסמס קועיה דמא א"ל רב יוסף נבדקה לקנה ונשחטה לקנה ולכשריה והדר להפכי לושט ולבדקה ע"כ.

אלא ודאי צ"ל דלכתחלה בעי לשחוט שני סימנים בעוף לכו' שפיר מקשה הש"ס לר"מ הכי נמי דלא אכיל בשרא אפי' בשר עוף פיון דלכתחלה בעינן שחיתת שני סימנים ודלמ' במקום נקב קשחית ואל תתמה דא"כ איך קאמר רב יוסף נבדקה לקנה ונשחט' לקנה ולכשריה הא בעינן שחיתת שני סימנים לכתחלה.

אי משום הא לא תברא דהא באמת הרגיש בקושיא זו הרא"ש בריש פ' השוחט וכתב ונ"ל לכתחלה צריף לשחוט שני סימנים אף בעורף והא דאמרינו לקמן גבי האי דהוי ממסמס קועיה דמא דקאמר נבדקה לקנה ולשחטה התם פדיעבד דמי פיון דאין לו היתר אלא בשחיטת סימן א' עכ"ל וא"כ לכאור' נראה דבגדון שלפנינו פיון דצריכו לבדוק הוושטין נמי פדיעבד דמי ומותר אפי' לכתחלה לשחוט רק סי' א' אחד כמו גבי האי דממסמס קועיה דמה דקאמר נבדק' לקנה וכו' איברא פד מעיינו שפיר נראה דצריכו בגדון דידן לשחוט שני סימנים לכתחלה ולא דמי להאי דממסמס קועיה דמא דנעש' באונס ע"כ הוי פדיעבד ומותר לשחוט רק סימן אחד מה שאין פן בגידון דידן דאי אמרינו דיש לשחוט רק סימן אחד פדי שיוכל לבדוק הושט יותר טוב הנה לנו לומר ולגזור שלא ילעיטו לכתחלה שום אונזא פדי שלא נעבד על דברי חכמים לשחן' רק סימן אחד וזה הוי נדאי לכתחלה גמור פיון שהוא עצמו גורם לזה ע"י הלעטה משא"כ בהאי דממסמס קועיה דמא שנעשה ע"י מקרה שאירע לה בדעבד.

ועוד דנדאי דל"ד פלל להתם דאתילד בה ריעותא דצריכה בדיקה ואם לא בדק הוא טריפה על פן התירו לשחוט רק סימן א' משא"כ בגדון דידן סמכינן על הרוב שפחזקת פשרות הן עומדות ובדיעבד אם לא בדק ג"כ פשר כמבואר בתשובת מהר"מ מלובלין סי' כ"א ודאי צריכו לכתחלה לשחוט שני סימנים ורא' לזה מהא שפכתתי לעיל גבי הא דמקשה הש"ס לר"מ דחייש למיעוטא ה"נ דלא אכיל בשרא אפי' בשר עוף בכלל ולא אמרינו דיש לו תקנה לשחוט הקנה לבדו פיון דלכתחלה בעינו שחיטת שני סימנים: ואם איתא דהוי פדיעבד פדי לבדוק הושט אפתי קשה הא יש לו תקנה לשחוט הקנה לבדו אלא ברור דלא אמרינו דהוי פדיעבד אלא במקום דאתילד בה ריעותא פהאי דממסמס קועיה דמא דבעי בדיקה מדינא משא"כ בחששא בעלמא לא דחינו מה שמוסכם מש"ס וגדולי פוסקים דבעינו לכתחלה שחיטת שני סימנים א"כ ה"ה בגדון דידן.

ובנדאי לאותן הנוהגין שלא לבדוק אותן חתיכות של ופשט שהם דבוקים לראש רק במקום שחיטה ואילף וכן משמע בתשובת מהר"מ מלובלין שם בסי' ק"א שפן המנהג במדינות פולין והטעם נ"ל דלא חששו שום חשש באותן חתיכות ופשט שלמעלה פיון שבאותן מקום למעלה מלעיטין אותן בתחיבת יד שמגעת לשם בנחת א"כ פשיטא שמוותר לשחוט הקנ' והושט פדינו (ועיין בתשוב' צ"צ סי' י"ז שפכת טעמים אחרים לשינוי מנהגים אלו) אלא אפי' באותן מקומות שצריכו לבדוק גם אותן חתיכות ופשט שלמעלה בתוף הראש כמ"ש שם מהר"מ מלובלין בתשובה מ"מ עיקר דין בדיקת הושט רק מצד התקנה כמבואר בלשון רמ"א בי"ד בהג"ה סי' ל"ג ובדיעבד אם נאבדו הושטות בלא בדיק' מפשיטתו ולא דמי לסרכות הרקאה וכ"ש מה שהוא למעלה במקום שחיטה דהוא יותר קל לענין בדיקי ובתקנה אמרינו הבו דלא לוסף עלה ועוד דהא עיקר הטעם גבי האי דממסמס קועיה דמא דאמר בש"ס לשחיטה לקנה ולכשריה משום חשש דשמא במקום נקב קשחית וכבר פרשי' בפא"ט גבי האי ספק דרוסה דאתאי לקמיה דרבא דאף לבהמה אית תקנתא לספק דרוסה דבשלמא גבי נקב איפא למימר דלמא במקו' נקב קשחית אבל גבי דרוסה פיון דמקומו מאדים אפי' שחט בו יש היכר במשהו וכן דעת העיטו' והר"ן בשם הרא"ה עיין בטי"ד סי' ל"ג ובב"י שם ואף לדעת החולקי' היינו משום דס"ל דאין אדמומית הארס של דרוסה ניכר מפני דם השחיטה משא"כ בגדון דידן

שְׁהִלְקוּתָא ע"י הַלְעָטָה נִיכָר וְנוֹדַע ע"י שְׁיִמְצָא בְּנוֹשֵׁט בְּפָנִים כְּמוֹ נִגְעִים וּבִהְרַת וְכַה"ג וְדַאי אִף בְּמָקוֹם שֶׁשָּׁחַט בּוֹ יֵשׁ הַיֵּכָר טוֹבָא אֲלִיבָא דכ"ע פְּיֻדוּע לְכָל בְּקִיָּאִים בְּטְרִיפוֹת זֹו וּבִלֵּא"ה אֵין לְהַחְמִיר בְּבִדִיקַת הַנּוֹשֵׁט כְּוָלִי הָאִי וְאִוְלִי כְּמִבְּנֵי אֲרַב בִּט"ז וְתוֹרַת חַיִּים וְאַמּוֹנַת שְׁמוּאֵל ס' ל"ד וְהַסְפַּמַת הַפֶּר"ח בִּס' ל"ג דְּהַנִּי רַק פְּלִקוּתָא מְפַנֵּי חוֹלִי וְיֹוֹתֵר טוֹב שְׁלֵא לְבָדוּק וְעֵינֵן בְּתַשׁוּבַת צ"צ ס' קט"ו וּבְתַשׁוּבַת שְׁעַר אֲפָרִים ס' ס"א שְׁהַעֲלָה שָׁם ג"כ שְׂאִין לְהַחְמִיר כָּל כֹּף בְּדִין בְּדִיקַת הַנּוֹשֵׁטִין וּמְכַסִּין דְּמִן קוֹדֵם בְּדִיקַתָּן מֵהָאִי טַעְמָא ע"ש לְכַן נ"ל גַּם בְּנִדּוֹן דִּינֵן אֵין לְהַחְמִיר כָּלֵל מְכַל הַלִּין טַעְמֵי שְׁפַתְבְּתֵי כְּנ"ל ה"ק יַעֲקֹב: שְׂאֵלָה נִ מַעֲשֵׂה שְׂבָא לְפָנֵי בְּתַרְנַגְלוֹת שְׁעָצֵם הַמְּפָרְקַת עָקוֹם וּמְעַוְקָם וְעַב וְנִרְאָ' וְנִיכָר שְׁנִשְׁבַּר הַעֲצָם הַמְּפָרְקַת עִם הַבֶּשֶׂר וְחִזּוֹר וְנִקְשָׁר הַיֵּטֵב שְׁבַר אֶל שְׁבַר יַחֲדִיו וְחוּט הַשְּׂדֵרָה הוּא בְּלִי רִיעוּתָא כָּלֵל אִם יֵשׁ לְהַכְשִׁיר הַתְּרַנְגְלוֹת אוֹ לֵא: תְּשׁוּבָה לְכַאוּרָה דִּין זֶה גְּמָרָא עֲרוּכָה הִיא בְּחוּלִין דָּף ר' ע"ב אָמַר זְעִירֵי נִשְׁבְּרָה מְפָרְקַת וְרוּב בְּשֶׁר עֲמָה נְבִילָה.

וְאִי מְשׁוּם שְׁחִזּוֹר וְנִקְשָׁר הַיֵּטֵב מֵהַ כְּכֹף כִּינּוֹן דְּחֻשְׁבִּינּוֹ לָהּ לְנְבִילָה גְּמוּרָה מְחִיִּים עַד דְּקָאֵמַר שָׁם בְּש"ס וְכִי מֵתָה עוֹמֵד וּמוֹלֵק א"כ אִף אָנוּ נְמִי נְאָמַר וְכִי אַחַר שְׁמַתָּה תַּחֲזוֹר לְחִינּוּתָא וּכְשֵׁרוּתָהּ (וְהָא דְזְעִירֵי הַהִלְכָתָא הִיא כְּמִבְּנֵי אֲרַב בְּרַמְב"ם פ"ג מֵה' שְׁחִיטָה דִּין י"ט וְהַטּוֹר ס"ס ד"ז) אָכֵן רְאִיתִי בִּט"ז ס"ס ד"ז שְׁפַתְבְּתֵי בְּשָׁם תְּשׁוּבַת אַחִיו מִהַר"י הַלּוֹי ז"ל וְנ"ל וְגַם אִיף יִהְיֶה אֲפֻשְׁרוֹת לְנְבִילָה מֵתָה שְׁתַּחֲזוֹר שְׁבָרִיָּה יַחַד וּמִתְרַפָּא הַבֶּשֶׂר וְתַחֲיָה אַח"כ עכ"ל: מְכַל מְקוֹם בְּרִיעוּתָא גְּדוּלָה שְׁלַפְנִינּוּ שְׁנִרְאָה לְעֵין שְׁנִשְׁבַּר עֲצָם הַמְּפָרְקַת וְנִקְרַע הַבֶּשֶׂר אִף בְּחִזּוֹר וְנִקְשָׁר מ"מ לֵא יִצְאָה מִתּוֹרַת נְבִילָה מְחִיִּים דְּלֵא מְצִינּוּ בְּש"ס וּפּוֹסְקִי לְהַכְשִׁיר אֲלֵא בְּטְרִיפוֹת שְׁחִזּוֹר וְנִקְשָׁר הַיֵּטֵב לְהַכְשִׁיר אָבֵל לֵא בְּדָבָר שְׁקִי"ל שְׁהִיא נְבִילָה מְחִיִּים אָכֵן רְאִיתִי בִּט"ז שָׁם שְׁהַפְרִיזוּ עַל הַמְּדָה בְּמִדָּה גְּדוּשָׁה וְכַתֵּב וְנ"ל וְגְדוּלָה מִזּוֹ נ"ל לְהַקֵּל דְּאֲפִי בְּנִשְׁבְּרָה מְפָרְקַת וְרוּב בְּשֶׁר עֲמָה וְהַחוּט קִיָּים שְׁפֻשְׁרָה דְּהָא כְּתִיב הַתּוֹ פ' הַשּׁוֹחֵט דָּף ל"ב בִּד"ה וְלִיחְשׁוּב וְכו' וְא"ת וְלִיחְשׁוּב נְמִי דְזְעִירֵי דְאָמַר נִשְׁבְּרַת הַמְּפָרְקִי וְרוּב בְּשֶׁר עֲמָה נְבִילָה וִי"ל דְּאִינָה נְבִילָה אֵא"כ נְפִסְק נְמִי חוּט הַשְּׂדֵרָה וְהָא תְּנִי לָהּ דְנְפִסְק חוּט הַשְּׂדֵרָה לְחוּד אָסוּר עכ"ל תּוֹס' הַרִי מוֹכַח דְּאֲפִי טְרִיפִי אִינָה בְּלֵא הַחוּט דֵאל"כ לֵא מִיְתְרָצָא קוֹשְׁיַת הַתּוֹסְפִי לְמָה לֵא חֲשִׁיב נְפִסְק הַשְּׂדֵרָה בְּלֵא הַחוּט דְטְרִיפָה דְהַרִי גַם טְרִיפוֹת חֲשִׁיב הֵתֵם אֲלֵא עַל כְּרַחֲמֵי דְאִין כְּאֵן טְרִיפּוֹ' כָּלֵל בְּלֵא הַחוּט וְאַחֲרֵיו נִמְשָׁף ג"כ הַפֶּר"ח שָׁם וְא"כ לְפִי דְבַרְיָהּ הִיָּה נִרְאָה בְּפֻשִׁיטוֹת לְהַכְשִׁיר בְּנִדּוֹן שְׁלַפְנִינּוּ כִּינּוֹן שְׁהַחוּט הוּא בְּלִי רִיעוּתָא כָּלֵל וְעִיָּקֵר טְרִיפוֹת תְּלוּי בּוֹ לְדַעְתּוֹ וְגַם אֵין מְקוֹם לְחוּשׁ וְלוֹמַר דְּלֵמָּא נְפִסְק ג"כ קְרוּם הַחוּט אִף שֵׁאֲח"כ חִזּוֹר וְנִתְרַפָּא הַיֵּטֵב שְׁעֲלָה בּוֹ קְרוּם אַחַר עַד שְׁאִינוּ נִיכָר וְא"כ הַנִּי קְרוּם שְׁעֲלָה מְחַמַת הַמְּפָה וְאִינוּ קְרוּם זֶה אִינוּ דְכִינּוֹן שְׁנִתְרַפָּא הַקְרוּם וְדַאי חִזּוֹר לְהַכְשִׁירוֹ דְלֵא אֲמַרְינּוּ דְקְרוּם שְׁעֲלָה מְחַמַת הַמְּפָה אִינוּ קְרוּם אֲלֵא בְּהַנִּי שְׁנִקְוִבְתָּן בְּמִשְׁהוּ מִשֵּׁא"כ בְּהַנִּי שְׁפִסְקִתָּן בְּרַבּוֹ אִי חִזּוֹר וְנִתְרַפָּאוּ מֵהַנִּי וְכ"כ מִהַר"י הַלּוֹי שָׁם בְּתַחֲלַת הַתְּשׁוּבָה שְׁהַבִּיא בְּשֵׁמוֹ בִּט"ז ס"ס ד"ז וְרֵאָז' בְּרוּרָה לְנִדּוֹן זֶה מְבִנֵּי לְהַדְיָא בְּרַמְב"ם פ"ט מֵהַלְכוֹת שְׁחִיטָה וּבִט"ז ס' ל"ב דְנִסְדָּק הָעוֹר שֶׁל חוּט הַשְּׂדֵרָה לְאֲרָכּוֹ כְּשֶׁר וְכַתֵּב שָׁם בִּב"י וּבִכ"מ דְנִלְמַד מִדִּין הַגְּרָגְרַת וּבְגַרְגְרַת מְצִינּוּ בְּרִישׁ פ' אֵלוֹ טְרִיפוֹת דָּף מ"ה ע"א אָמַר רַב נְסִדְקָה לְאֲרָכּוֹ אֲפִי לֵא נִשְׁתַּיִיר בָּהּ אֲלֵא חוֹלִיָּא אַחַת לְמִטָּה וְחוֹלִיָּא אַחַת לְמַעֲלָה כְּשֶׁר וּפִירִשׁ"י שְׁכָל מֵהַ שְׁהַצְנוֹאֵר נִמְשָׁף הַסְדָּק סוּגַר וְהוֹלֵף הַלְכָהּ הַזֶּה חָלִים ע"כ הַרִי לְהַדְיָא הַיֵּכִי דְהַזֶּה חָלִים שְׁרִי א"כ ה"ה בְּחוּט שֶׁל

השדירה ג"כ שרי היכי דהדר חלים דהא בחד דינא איתדנו ומדהדי ילפי כמ"ש הב"י בעצמו בטעם זה לא נ"ל פלל דהרי כבר מסקינן בש"ס והסכמת כל הפוסקים דאין אומרים בטריפות זו דומ' לזו ואין מדמין בטריפות פלל כי מה ענין פסוקת הגרגר' לחוט השדר' והא דפסקו הפוסקי' חוט השדר' דכשר נ"ל שלמדו דבר זה מדתני בש"ס פסיקת חוט השדרה ברוב רחבו ולא קתני נסדק על פו אין לנו אלא מה שמונו חכמים ושללא להוסיף על דבריהם בטריפות (ועוד יש ללמוד דבר זה מהא דהלה המקל על פני פולה דמכשרינו ולא חיישינו שנסדק העור לארכו וכ"כ הב"ח בסי' ל"ב) וכן נ"ל עיקר ודלא כהב"י דלדעת הב"י א"כ הוי דמי ממש לגרגרת ה"ל ג"כ להפוסקים להזכיר טריפות בחוט השדר' אם נסדק לארכו אם יש בו חסרון מצטרף לרובו וכן בנקבים סמוכים וכה"ג ובאמת אין לנו להוסיף על הטריפו' שלא הוזכר בש"ס ופוסקים ראשונים ובחנם השיג הפר"ח בסי' ל"ב ס"ק א' וב' על הב"ח פי דבריו נ"ל עיקר בזה דלא כהב"י מ"מ לענין זה היכא דהדר חלים לפנינו ואין שום ריעותא ודאי נ"ל להכשיר ועוד מטעם אחר נ"ל להכשיר בגדון דידן פיון שאין ריעותא בהחוט אף שניכר שגשבר המפרקת ואיפא ריעותא לפנינו מ"מ לא חיישינו לפסיקת החוט דלא שכיח וכדאיתא בש"ס בא"ט דף נ"א ע"א פל זה נ"ל פשוט לדעת הט"ז והפר"ח בס"ס ר"ז (ועוד דהא קי"ל דאנו בקיין בבדיקה של פסיקת החוט וכמ"ש הט"ז בסי' ל"ב ס"ק ד' ודלא כהש"כ שם ס"ק י"ב ומדשתיק בספרו נה"כ נראה שחזר והסכים לדבריו וא"א דחיישינו שמה חזר ונתרפא איך סומכין על הבדיקה ומשמע דאין חילוק בין שהיה זמן מרובה או זמן מועט אלא ודאי דאין חשש איסור בזה) איברא דברי הט"ז והפר"ח שגמשהו אחריו לא ברירין לי דעיקר ראיה שלהם שהוא מדברי התוספ' ר"פ השוחט המעיין שם בתוספת יראה להדיא דאין כאן ראיה מוכרחת פלל מדברי התוספת (הגם הלום ראיתי בתשובת בית יעקב סי' קס"ב שפקש ג"כ לדחות שם הראיה של הט"ז במ"ש התוספת עוד שם וא"ת אמאי קשיא ליה דלחשוב דחזקה וכו' משום דאתא בזה הפלל וכו' ע"ש אף ורק שכתב שם שדחוי בזה חוזר ונראה אליבא דרב' ישמעאל דריש פ' אלו טריפות ושוב בקש לדחות הראי' של הט"ז שם בתשובת בית יעקב מפח מ"ש תוספ' שם בהא דעשוי גיסטרא ומתריז עפ"ז איזה דקדוקים בתוספת יעניין שם וכל דבריו בזה אינם מוכרחים וברורים פלל דאין ענין גסטרא דנעקר צלע מכאן וצלע מכאן לנשבר המפרקת) דהתוספת לא פתבו פו אלא על קושיותם על המקשן אמאי לא פריד ולחשוב נמי דזעירי דאמר נשברה המפרקת ורוב בשר עמה נבילה.

לזה הוצרכו התוספת דאינה נבילה אא"כ נפסק נמי החוט השדירה והא תני לה אכל לפי מסקנת המתריז פי קתני נבילה דלא מטמא מחיים אכל נבילה דמטמא מחיים לא קתני אם פו לא קשה מהאי דזעירי דאע"ג דמירו כפשט' שלא נפסק החוט מ"מ לא קשיא וליחשב הא דזעירי פיון דהוי נבילה מחיים וכמ"ש הרמב"ם פ"ג ד"ה שחיט' וכן משמעות סתימות לשון הש"ס נשברה מפרקת ורוב בשר נבילה וחוט מאן דכר שמייה) ואף די"ל דדעת התוספ' פ' השוחט לפי דעת המקש' דאע"ג דזעירי מיירי דוקא שנסק החוט אפ"ה לא הוצרך למתני בדבריו כי כן הוא מסתמא ומילתא דשכיחא ואורחא דמלתא פל שגשבר המפרקת ורוב בשר כבר נפסק החוט מ"מ לפי מסקנת הש"ס דלא קתני נבילה

דמטמא מחיים יותר מסתבר לומר דדוקא נקט זעירי סתם נשפרה המפרקת ורוב בשר
גבילה ואע"ג דלא נפסק החוט.

ולחכי כל הראשוני דכתבו האי דנשפרה המפרקת ורוב בשר גביל לא הזכירו פלל
מפסיק החוט וכן יש ראיה קצת לסתור דעת הט"ז מהא דאיתא במתני' פא"ט דף נ"ד
ע"א ואלו פשרות וכו' נשפרה השדרה ולא נפסק החוט ולא קתני יותר רבות' נשפך'
השדר' ורוב בשר ולא נפסק החוט ג"כ דכשר אלא ודאי דכה"ג הוי עכ"פ טריפה ונבילה
לזעירי והאי מתני' אשתמיטתיה להב"י בס"ס נ"ד ע"ש בב"ח גם לתשובת ר"י הלוי
שהובא בט"ז שם סי' ר"ז והט"ז עצמו נתעלם מהם האי מתני' ודוחקים עצמם להביא
ראיה להכשיר בנשפך השדרה ולא נפסק החוט (והשואל שם בתוך פלפולו טעה בדבר
משנה ותמה תמה אקרא גם על הנה"כ שלא הרגיש עליהם בזה) ולכן הרמב"ם פ"ט ד"ה
שחיטה ובי"ד סי' ל"ב ונ"ד כתב דנשפך השדרה ולא נפסק החוט דכשר אבל היכא
דנשפך השדרה ורוב בשר אף שהחוט קנים הוי גביל' דאל"כ הו"ל למנקט יותר רבות'
משמע מסתימו דבריהם גבי האי דנשפך המפרקת ורוב בשר גבילה מ"מ בנדון
שפגינו פינו שחזר ונקשר היטב אפשר להקל בהפסד מרובה ולומר פינו שחזר ונקשר
אם איתא דנשפך המפרקת ורוב בשר והוי גבילה מחיים לא היה חוזר לכשרותו וסיומא
וכמ"ש תחלת דברינו וכדעת הר"י הלוי בתשובה שהובא בט"ז אלא ודאי נימא דלא
נשפך המפרקת ורוב בשר עמה רק שעדיין היה מעורה רוב בשר אף שנשפך קצת
המפרקת עם מעט בשר חזר ונקשר ונעשה עב כל כף עד שפח המדמה חושש וסובר
שנשפך לגמרי עם רוב בשר ולא נחזיקנו בטריפה פולי האי ואולי מ"מ בנשפך המפרקת
לפנינו עם רוב הבשר אף שהחוט קנים ודאי דאין להכשיר ולהחזיק בגבילה ודאי ושא
פדעת הט"ז והפר"ח פי אין להם על מה שיסמכו פי התוס' לא כתבו פן רק לפי מה
דסד"א של המקשן פנ"ל ה"ק יעקב: שאלה נא בגלילות אלו בשנה זו רוב הפהמות
נרקבת הפכד שלהם ולא נשפך פזית במקום שהיא דבוקה לכליות והורה המורה
לאסור אף שנמצא טבח אחד חכם בעיניו ששוחט ובודק לעצמו ומוכר לאחרים ורוצה
להתיר באמרו קים לי כמ"ד פזית במקום שהי' חזיה דהיינו במקום שהוא תלוי בטרפשא
למדנינו רבינו הדין עם מי: תשובה הנה על דבר הטבח אי רגיל ומחזק בכף ראוי
להעבירן ואפשר לנדותו פינו שהורה הלכה בפני רבו ומי שגדול ממנו ודלא כתשובת
נחלת שבועה ס"ק ט"ו שהאריך במי שלא הגיע להוראה שהורה איזה הוראה לדמות
לטבח שלא הראה ספינו קמיה חכם דמשמתי' אותו ע"ש והוא שלא לצורך ונדאי הוא
בכלל ד"ד דברים דמנדין אותו אף שנמנעתי מלמנות אשמתא דצורבא מרבנו) פי אין
ראוי למרות פי המור' פי אין לה אלא שופט שפימיה ובפרט פי רב מובהק הוא וכבר
הזהירו חכמינו ז"ל שאין ליקח בשר מטבח ששוחט ובודק לעצמו ומוכר לאחרים אא"כ
שמוחזק בכשרו' וכמבוא' בי"ד ס"ס ס"ה ומה שרוצה הטבח לומר קים לי כמ"ד וכו' סבר'
זו דחוי' מעקב' הוא דלא אמרינו ק"ל אלא בממונ' ולא באסור' וכמבוא' בח"מ סד"ה
סעי' ב' פיצד יש לנהוג בהוראת איסור והיתר ועיין בי"ד סי' רמ"ב בדרכי הוראה
להאחרונים ובתשובת מהרי"ק שורש קמ"ט וחוט השני סי' ד"ו וכן נ"ל מוכח קצת
מסוגיא דסנהדרין פ' אלו הנחנקין דף פ"ז ע"א וע"ב א"ל רבא לרב פפא פוק תרגמה לי
פדתנו וכו' יע"ש ואם איתא דגם לענין איסור יכול לומר קים לי לא משפחת שם שום

זמן ממרא דִיכוּל לומר קים לי בְּהַנִּי פְּלוּגְתָּא דְּפְּלִיגִי שְׁמִי גַם בְּכַנְסַת הַגְּדוּלָה בַח"מ סִימָן ד"ה בְּכַלְלֵי הַקִּים לי אֹת זֶ פְּתַב בְּשֵׁם הַר"י בְּאַסֵּן הַטַּעַם דְּאַמְרִינֵן קִים לי בְּמָמוֹן וְלֹא בְּאַיִסוֹר וְהָרִי בְּמָמוֹן אִם אֵין הַלְכָה כֵּן ה"ל גְּזֵל בְּיַד הַמְּוֹחֵזֵק וְאַיִסוֹר הוּא וְתִרְצֵן דְּבִשְׁלָמָא לְגַבֵּי אִיִּסוֹר אֵי אֲזַלְיִן לְחַוּמָרָא יִצְאָנוּ מִיַּד אִיִּסוֹר מִשָּׂא"כ כְּשִׁשְׁנִים חֲלוּקִים בְּעֶסֶק מָמוֹן אִפִּי אֵי לֹא אֲמַרְיִן קִים לי אֵין אָנוּ יוֹצְאִין מִיַּד אִיִּסוֹר גְּזֵל מִיַּד הַשְּׂנִי לְהַכִּי אֲמַרְיִן הֵיכָא דְקִינְמָא זֹו תִיקוּם עַכ"ל וְנ"ל עוֹד לְחַלּוֹק דְּשָׂאנִי גַבֵּי אִיִּסוֹר גְּזֵל דְּאִיתָא בְּחֻזְרָה מִשָּׂא"כ בְּאַיִסוֹר וְעוֹד נ"ל דְּגַבֵּי מָמוֹן לֹא עֲבָדִין הָאִיִּסוֹר גְּזֵל רַק בְּשֵׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה דְּהֵיכִי דְקִינְמָא זֹוּי תִיקוּם מְסַפֵּק מִשָּׂא"כ לומר קים לי וְלֹאֲכֹל וְלַעֲשׂוֹי הָאִיִּסוֹר בְּקוּם וְעֲשֶׂה זֶה לֹא אֲמַרְיִן כֵּן כְּתַבְתִּי לְחַלֵּק בְּסַפְרֵי יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב בְּכַלְלֵי הַקִּים לי.

ואולי דעת הטבח להקל בנדון שלפנינו שסומך עצמו סמוכה בכל פחו דהיתרא על מה שכתב בתשובת משאת בנימן סי' ק"ג שכתב דדע' הפוסקי' עיקר שמקום שהיא תלוי בטרפיש הלב אכן באמת דעת כל האחרונים אינו כן אלא דיש להחמיר כחומר שני הדעות וכן השיג עליו בכר"ח בסי' מ"א ס"ק ב' אכן בעפנות נדאי נ"ל עיקר דאין להחמיר כלל שנסאר רק מקו' המרה ומקו' הדבוקו' בלב כי נ"ל דאף למ"ד מקו' שהי' חי' היינו מקו' שהיא דבוק' לכליו' היינו בבהמה שהפכד היא דבוק' לכליו' ממש אבל בעוף בדקנו כמה פעמים שאין לה דבקות לכליות כלל כי הפכד מונח למעלה על הבטן על גבי הבני מעיים והפליות הם מונחים בתחתיו העצם אצל האחור ואף שבתשוב' משאת בנימן כתב ונ"ל ובדקנו בכמה עופות ותרנגולי' ואנזים ומצאנו שהחלק גדול סמוך למרה הוא דבוק לכליות עכ"ל גם אנכי בדקתי ולא מצאתי כי אם על ידי סרכ' וחוטין דקין שדבוק ונסרף בה מעט בשביל זה בנדאי לא יקרא מקום שהיא חיה אלא דעיקר מקום חיותא מקום שדבוקה אצל הלב הפכד עצמו אבל בבהמה עיקר פדעת האחרונים להחמיר עד שנסארו שלשה זתים אכן בהפסד גדול מאוד ושכיחי היזקא כהאי מעשה דנדון דידן אפשר דהייתי מתיר אם יארע הדבר בימי תעניתם שאין העכו"ם אוכלין בשך היינו סומכין על דעת תשובת מ"ב שם וגדולה מזו מצינו בטי"ד ס"ס ל"ט בב"י שם הרבה קולות שנוהגין בסרכות הריאה דעלולה ליטרף בסאלניקו וקסטיל' ובאזמורה וליזבונא נגד דעת גדולי פוסקים לפי שבמקומות אלו אין העכו"ם קונים הטריפות ואין אוכלין בשך מישראללקה חשו להפסד גדול והקילו ומקרוב אירע מעשה פה פראג שהיה נטרפו בשנה אחת רוב בהמות גסות ע"י סרכות הריא' ורציתי לעשות מעשה אם יספימו עוד מורה הוראות להקל ולסמוך על הקולות אלו ששבאלניקו בימי תעניתם שאין קונון בשך מה"ט שכתב הב"י פיון דאיכא הפסד גדול כי האי וא"כ ה"ה בנדון דידן בימים אלו יש להקל ולא בעינו אחר פנ"ל ה"ק יעקב: שאלה נב על דבר האנוז שגמץא לה שתי מרו' והורה המורה שיטעם הפכד אי טעים ביה טעם מר דאז יש להכשיר ולא ידעתי מאין יצא לו סברה זו דדיון זה לא נזכר רק בנחסרה המרה דאמרין פכד פועס ומרה זורקת בו אבל בגמץא שני מרות מאן דכר שמהיה מהיתר זו ויורינו אדוני מ"ו הדרף אשר גלה בה.

תשובה הנה שאלתו שאלת חכם קבלתי מ"ש ולא ידעתי מאין יצא לו סברא זו הנה אודיע לה שחידשים מקרוב באו ספר פרי חדש על י"ד וכתב כן להדיא בסי' מ"א ס"ק ח' ונ"ל נמצא ב' מרות טריפה ומיהו ה"מ היכא דליכא טעם דמרירתא בפכד אבל אי איכא טעם מר בפכד בנדאי כשרה במכ"ש מדין חסרה המרה לגמרי ופשוט הוא עכ"ל ובנדאי

על זה סמך המורה להורות להקל בכה"ג ונה דרכן של איזה בעל הוראה בזמנינו שלא שמש כל צרכן וגם לבם בהורא' פשמוצאין דין חדש בספרים חדשים מבלי עיון רב ושיקול דעתם וחקירת הדבר בדברי ראשונים פוסקים מהר כדבריו להראות פח דהיתרא בדין חדש אשר לא היה לעולמי' כדי להתגדר בו פאלו מאתם תצא תורה חדשה אכן אני לא כן קבלתי מרבתי הגאונים פוחי נפש ואשר עודנה חיים לאי"ט כי אין כל חדש תחת השמ' ואין לנו לסמוך על דברי האחרונים בדין חדש בפרט להקל אם לא שידרוש ויחקור היטב שיש ראיה ברורה לדבריו מש"ס או פוסקים ראשונים כי לבם של ראשונים פפתחו של אולם וכו' וכל זה אחר עיון ומתון רב אף שבעל פרי חדש היה רב מובהק ואתמחי גברא ואתמחי קמיע וכינון והמצי' הרב' דבריו להלכ' ולמעש' וכמבוא' כמ' פעמי' ג"כ בספרי סול' למנח' מ"מ שגיא'ו' מי יבין וכן השגתי עליו כמ' פעמי' שם ובדין זה נדאי שגג ומה בקו' שטועם טעם מר בכבד שראינו שמה זרק בכבד מ"מ הרי שתי מרות לפנינו והוי פנטל דמי ואף אם נאמר דכיון שטועם טעם מר בכבד הוי פאלו יש עוד מרה מ"מ הוי פשלישה מרות דנדאי טריפה וכי אמרינו דשנים הוי פנטול ושלישית יכשירו זה נדאי דבר שאין לו שחר ונשתקע ולא נאמר דכל יתר פנטול ממש דמי אף שיש מרות לפנינו ובהם טעם מר מה הוי ומה יועיל טעם מרירו' בכבד וכבודו במקומו מונח וטעמו בזה טעם מר ופגום מעיקרא היא ומה לה לשון הלכות גדולות והר"א שהובא בהרא"ש בריש פ' אלו טריפות שהוא מקור דין זה דטעימא פתב ונ"ל פתב הרא"ה בחבורו ואי לא טעים בה טעם דמרירותא פשהוא חיה יצלנה ואי איבלע בגויה יתב בה טעמא והיכא דמשפחו תרי מרריה וכו' אי שפכי להדדי פשרה ואי לא טריפה דכל יתר פנטול דמי עכ"ל הרי דשני דינים הללו גבי הדדי תניין ואפ"ה לא הנפיר פלל דין טעימה בכבד רק בחסרה המרה ולא בנמצא שתי מרות וכן מסתבר וכן משמעו' כל הפוסקים וכי ניים ושכיב אמר וכתב להא מילתא ואין לסמוך עליו בזה להקל ובפרטות לדעת הפוסקים דיתר פנטול דמי היינו הוא ומקימו דהוי פנוקב המרה ואף גם בדין זה עצמו דחסרה המרה שטועמין הפכד חידוש הוא כמ"ש הפר"ח עצמו בזה והבו דלא לוסקי' עלה (עכ"ל וע"ל חלק א"ח שאלה ד"ג בדין טעימת הפכד) לכן אל תסמוך על הוראה זו פלל פנ"ל ה"ק יעקב: שאלה נג בהמה שנשברה ידה במקום שאין עושה אותה טריפה רק שהאבר עצמו אסור בדין אבר המזולדל אי חלבה מותר או נימא דחלב שלה אסור פינון דבאה מפלל האיברים: תשובה לכאורה דוגמא שאלה פזו קמבעי' הש"ס פרק בהמה המקשה דף ס"ט ע"א בעובר שהוצי' ידו שאותו אבר אסור מבעיא מהו לגמוע חלבו חלב דעלמא לאו פאבר מן החי דמי ושרי האי נמי ל"ש או דלמא התם אית תקנתא לאיסורא בשחיטה הקא לית תקנתא לאיסור' בשחיטה תיקו ופסקו הפוסקים לחומרא וא"כ ה"ה בגדון דידן פינון דלית תקנתא לאיסורא בשחיטה יש לאסור החלב אף אפשר לחלק ולומר דדוקא התם בדין אבר היצא דאסור מדאורייתא פדכתיב ובשר בשדה וגו' לכן אזלינן בתיקו לחומרא משא"כ בנ"ד דהוי רק איסור דרבנן ואזלינן להקל וכה"ג מצאתי ראיתי בתשובת בית יעקב סי' יו"ד בתרנגולת שנשפתרו אגפיה רחוק מן הגוף אם ביצתה מותרת וכתב ג"כ להקל מהאי טעמא דהוי איסור דרבנן ע"ש.

אכן פד מעיינין שפיר אפתי צ"ע למעשה דהא לדעת הרמב"ם בפ"ה מהמ"א גם אבר המזולדל הוי איסור דאורייתא וראוי להחמיר בספיקא ועיין בפר"ח ס' ס"ב סעיף ז'

מסיק וז"ל ולענין דינא אע"פ שרוב הפוסקים פליגי אהרמב"ם מ"מ נקטינו פנותיה לחומרא ורהטא דשמעת' אזלא פנותיה וכו' הוא בתוספתא להדיא ואזלינו לחומרא כדין פל ספק דאורייתא ע"כ תנן דבריו שם.

ועוד דאף אם הוא דרבנן מ"מ דעת גדולי פוסקים דבתיקו דאסורא דרבנן לחומרא וכמ"ש בספרי תורת השלמים בקונטרס הספיקות במחודשים סע"ף ט' וע"ש בס"ק י"ח אכן נ"ל דבלא"ה אין ענין נדון דידן למאי דמבעיא בש"ס כי בנדון שלפנינו פשוט להיתר מטעם אחר פיו דמה"ט אסרינו אבר המנדולדל דהוי פחתוה וא"כ איך נאסור החלב בשביל אבר זה שפבר הוא פחתו וכה"ג כתב הש"כ בס"י נ"ה ס"ק י"ג לענין איסור דבוק דיש להתיר משום דהוי פתרי חומרי דסתרי אהדדי דכיון דאסרינו אותו אבר משום דהוי פחתוה לגמרי וא"כ איך נאסור משום איסור דבוק יע"ש וא"כ ה"ה בנדון זה פיון דאסרינו אותו אבר המנדולדל דהוי פחתוה מן הבהמה וא"כ איך נאסור החלב משום דבא מפלל האיברי הרי זה האבר כבר נחשב פחתוה לגמרי ולא דמי כלל למאי דבעי בש"ס דהתם האבר אסור מתורת אבר מן החי לא משום דחשבינו ליה פחתוה אלא לפי שאין לו תקנה בשחיטה שפבר נאסר ביןצא משא"כ באבר מנדולדל החלב פשוט להתיר וכו' הביצה ודלא פתשובת בית יעקב פנ"ל ה"ק יעקב: שאלה נד דורס שנכנס לדיר ונמצא צפון תחוב' בא' מהם ועובר' בצדה ואינו ידוע אם עד שלא נדרסה ילדה והולד מותר או לאחר שנדרסה ילדה א"כ גם בולד חשש דריסה: תשובה הנה לע"ד נראה אף אם היינו יודעין בודאי שאחר שנדרסה ילדה ראוי להסתפק מאוד אם יש חשש איסור בולד הנה ידוע מה שמנספ' בש"ס ופוסקים והובא בטי"ד וש"ע סי' ע"ט דולד הטריפ' מותרת וכתב שם הב"י דהכי משמע בפ"ק דביצה וכי מה בין זה לעגל שנולד מן הטריפה וכו' בפ' בהמה המקשה גבי בן פקועה ע"ש בב"י: ובפר"ח שם פתב עוד שורש ומקור לדיון זה מסוגיא דחולין בפלוגתא דר' אלעזר ור' יהוש' בולד הטריפ' בדר' נ"ח ע"א וכו' הו' בתמור' והלכת' כמאן דשרי.

ולי נרא' דהב"י נשמר מדעת רש"י והרע"ב בפ"י המשניות בתמורה שפירש דדוקא לגבוה פליגי משא"כ להדיוט דברי הפל שרי נכסתמא דש"ס דביצה פ"ק ופ' בהמה המקשה לכן הוצרך הב"י לומר דמקור הדיון הוא מש"ס דביצה ובהמה המקשה ולא קא מיירו בפלוגתא דר"א ורבי יהושע.

ואף דמשמעות הש"ס בחולין משמע דר"א ור"י אף בהדיוט פליגי כבר הרגישו התוספ' בתמורה ומקשים על דעת רש"י בזה יע"ש. והעולה מזה דמנספ' בש"ס וכל הפוסקים להלכה דולד הטריפה מותרת ולא מצינו לחלק אחד מהו בין טריפה לטריפה יתיה מה שיהיה אפי' מחמת דריסה כן הנה נראה לכאורה.

וכן מצאתי בתשובת בית יעקב סי' ח' שפסק כן לענין דרוסה ובפרטות לפי הטעם שאית' בתוספת עיין בסנהדרין דף פ' ע"ב והרשב"א הובא בב"י הטעם דאע"ג דלענין שאר דברים קי"ל עובר ירה אמו הוא ע"מ לענין טריפות שאני דעיקר טעמא דטריפה אינה חיה ועובר זו חי היא בפני עצמו ואינו תלוי בחיות הבהמה א"כ גם בדרוסה שייך האי טעמא ואף שבתשובת בית יעקב שם הניח דברי הרשב"א אלו בקושיא וז"ל וקשיא על דבריו דא"כ אמאי לא מוקי הש"ס בחולין דף נ"ח פלוגתא דר' אלעזר ור' יהושע בהני

דכ"ע עֲוֹבֵר יֵרֶף אִמּוֹ הוּא וּפְלִיגִי אִם טְרִיפָה חֵיָה אוּ לֹא דָאֵם טְרִיפָה אֵינָה חֵיָה א"כ הָעוֹבֵר
חֵי שְׂרִי אָבֵל אִם טְרִיפָה חֵיָה א"כ כְּשֵׁם שְׂאֵמוֹ אֲסוּרָה אִף עַל פִּי שֶׁהוּא חֵיָה אִף הַנֹּלֵד
אֲסוּר עכ"ל אִי מִשׁוּם הֵא לֹא תִבְרָא דָאִין כְּאִן אִפִּי קִצַּת קוֹשִׁיא כָּלֵל וּבּוֹדֵאֵי אִישׁתְּמִיטת
לִיָה סוּגִיָא דְש"ס דְתַמּוּרָה דָּף ל' דְמִבּוֹאֵר דְפְלִגְתָּ דר' אֶלְעָזָר וּמַחְלֻקְתוֹ הוּא ג"כ לְעַנְיָן
רוֹבַע וְנֶעְבֵד וְכָל הָאֲסוּרִים לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ אִי וּלְדוֹתֵיהֶן מוֹתְרִין אוּ לֹא וְשֵׁם עַל פְּרִחֵי צְרִיף
אִתָּה לֹדֵם דְפְלִיגִי בְחֻדָא מִהֲנָה תְרַמִּי אִי עֲוֹבֵר יֵרֶף אִמּוֹ הוּא אוּ בְזָה וְזָה גוֹרֵם עַל כֵּן
הַנּוֹצֵרָה הַש"ס לְפָרֵשׁ דְגַם בְּנֹלֵד הַטְרִיפָה בְּהָא פְלִיגִי נִמְצָא דְדִבְרֵי הַרְשָׁבָ"א וְהַתּוֹסֵ' נְכוּנִים
וְעֵינֵן שֵׁם בְּתוֹסֵפ' בְּסִנְהֵדְרִין בְּאִנְרָה לְפִי זֶה זֶה הִיָה נִרְאָה בְּנִדּוּן שְׁלִפְנֵינוּ לְכַאוּרָה לְהַתִּיר
בְּלִי פְקוּק אָכּוֹ בַּט"ז פְּתַב בַּס"ס ע"ט וְז"ל וּמְצָאֵתִי פְתַב לְמַהֲר"ר פִּיבֵיבֵשׁ ז"ל וְצ"ע אִם
נִדְרַס הָאֵם וְעוֹד הַנֹּלֵד בְּתוֹכָהּ אִם יִזְיַק טִיפַת הַדְרִיסָה גַם לְנֹלֵד עכ"ל וְלְכַאוּרָה סוֹתֵר
דַּעְתוֹ לְמִשְׁמַעוֹ הַש"ס וְכָל הַפּוֹסְקִים דְסִתְמוּ בְּכָל עַנְיָן דְנֹלֵד הַטְרִיפָה שְׂרִי וְכֵן הַשִּׁיג עָלָיו
בְּתַשׁוּבַת בֵּית יַעֲקֹב שֵׁם וּמְנוּטֵל עָלֵינוּ לְהַפְּךָ בְּזִכּוּתֵיהָ דְמַהֲר"ף שְׁהִי' גְּדוֹל בְּדוֹרוֹ וְלֹא
לְהַשׁוּוֹתוֹ לְטוֹעָה בְּדִבְרֵי מִשְׁנָה וּבְפְרָטוֹת שְׁהִי' וְהַפְּר"ח הִבִּיאוּ דְבָרָיו לְהַלְכָה לְהַחֲמִיר
עַל כֵּן נ"ל לְתַרְץ וְלוֹמֵר דְעַד כְּאִן לֹא קִאֲמַר הַש"ס וְהַפּוֹסְקִים לְהַתִּיר וְלֵד הַטְרִיפָה אֶלָּא
דָאִין חֲשֵׁשׁ זֶה לֹא אֲמַרִינוּ כִּינּוּן דְבְּנֹלֵד עֲצָמוֹ אִין חֲשֵׁשׁ טְרִיפוֹת בְּגוּפוֹ אָבֵל בְּדְרוּסָה שְׁחֲשֵׁשׁ
שְׂאֵרֵס הַדְרִיסָה פִּגְעָה בְּנֹלֵד עֲצָמוֹ מִז' לֹא מִיָּרִי דְזֶה נִכְלָל בְּכָלֵל כֹּל שְׂאֵר סְפֵק דְרוּס' לְכֹן
יֵשׁ לְאֲסוּר כְּשֶׁהַצְּפִירָן תְּחֻבַּת בְּגַבָּה (נִגְדַּת הַחֲלָל שֶׁל הַגּוֹף מְקוּם שְׁכִיבַת הַנֹּלֵד וְכ"כ הַפְּר"ח
דָאִי לֹא הִכִּי אִין חֲשֵׁשׁ אִיסוּר) נִמְצָא דְדִבְרֵי מַהֲר"פ נְכוּנִים וְא"כ גַּם בְּנִדּוּן שְׁלִפְנֵינוּ יֵשׁ
לְאֲסוּר וְאִין לֹדֵם דְהָא אִיכָא כְּאִן סְפֵק סְפִיקָא מְלַבֵּד סְפֵק דְרוּסָה חֻדָא שְׂמָא יִלְדָה קוֹדֵם
שְׁנִדְרָסָה וְאִת"ל אַחַר שְׁנִדְרָסָה דְלִמָּא אִין דְרִיסָה בְּנֹלֵד שְׁבַתוֹכָהּ זֶה אִינוּ דְמְלַבֵּד שְׁסֵפֵק
שְׁנִי הֵנִי כְּסֵפֵק חֲסָרוֹן דִּיעָה אֶלָּא גַם סְפֵק רֵאשׁוֹן הוּא חֲשֵׁשׁ אִיסוּר כִּינּוּן שְׁצִפְרָן תְּחֻבַּת
בְּגַבָּה שֶׁל אֶחָד מֵהֶם חוֹשֵׁשִׁין לְכָל הַשְּׁנוּרִים שְׁבַדִּיר כְּמִבּוֹאֵר בְּטִי"ד וּבִש"ע ס' כ"ז סְעִיף
י"ד א"כ עוֹבֵרָה שְׁבַצְדָה בְּכָלֵל זֶה וְאִדְרָבָא בְּעוֹבֵר זֶה יֵשׁ לְחוּשׁ יוֹתֵר שְׂאֵפִי' הַמְּקוּם רַחֲב
שְׁיִכּוּלִין לְבְרוּחַ דָאִין חוֹשֵׁשִׁין לְדְרִיסָה בְּשְׂאֵר בְּהִמּוֹת מ"מ בְּעוֹבֵר זֶה שֶׁהוּא וְלֵד כֵּן יוֹמוֹ
דָאִי אֶפְשָׁר לוֹ כַּח לְבְרוּחַ וּלְהַפְּרִיס ע"ג קְרַקַע כְּנִלִי הָאִי וְאִילִי נִדְרַס הוּא מְצָדָה גּוּפוֹ כְּנ"ל
ה"ק יַעֲקֹב: שְׂאֵלָה נֵה מְבַנֵּי הָרַב הַמְּנוֹפֵלָא מְהַר"ש נר"ו אב"ד ונ"מ דק"ק רּוֹזֶנְיִץ: מַעֲשֵׂה
כָּא לְפָנֵי בְּאֶחָד שֶׁהִיָה לוֹ תוֹף בֵּיתוֹ אֲנוּזוֹת הַבֵּר שְׁקוּרִין וּוִילִלִי גְעֵז וְכַפִּי הַחֲקִיר' לֹא נִהְגוּ
פָּה לְאֶכְלוֹ אִף שֶׁע"פ הַדִּין הִיָה נִרְאָה דְטְהוּרִים הֵם מ"מ אִין לְאֶכְלֵם אֶלָּא בְּמִסְנֵרַת וְכַמ"ש
בְּתַשׁוּבַת צְמַח צְדֵק וְכָא עָלֵיהֶם הַדּוֹרֵס בְּעַנְיָן שְׂאֲסוּרִים ג"כ מִשׁוּם סְפֵק דְרִיסָה אִם מוֹתֵר
לִיתָן אוּ לְמַפְנֵי אוֹתָם לְעַכּוּ"ם כְּשֶׁהֵן חַיִּים מִשׁוּם דְלִיכָא לְמִיחַשׁ שְׁיִמְפּוֹר לְיִשְׂרָאֵל כִּינּוּן
שְׁנִהְגוּ פָּה אִיסוּר בְּהֵם אוּ נִיחּוּשׁ שְׁיִמְסוֹר אוֹתָם לְיִשְׂרָאֵל שְׁמִמְקוּם רַחוּק אוּ קְרוֹב בְּמְקוּם
שְׁיֵשׁ לָהֶם מְסוּנֵרַת וְנִהְגִי בְּהֵם הִיָתֵר עַל כֵּן יְמִיתְנוּ תַחֲלָה כְּמוֹ שְׁפָסֵק בְּסִי' נ"ז בַּה"ג
דְאִפִּי' אֶחָד הָעוֹמֵד בְּסֵפֵק יְמִיתְנוּ תַחֲלָה וְדַעְתִּי מְכַרְעַת דְחֲשֵׁשׂאֲרַחֲוִקָה כִּי הָאִי לֹא חִיִּישִׁינוּ
אִף שְׂלֹא רְצִיתִי לְעַשׂוֹת מַעֲשֵׂה עַד שְׂאֲשַׁמַּע דְבָרֵי אִמ"ו שֶׁהִלְכָה כְּמוֹתוֹ בְּכָל מְקוּם אֲשֶׁר
תִּגְזֹר אוֹמ' וְיִקָּם: תַּשׁוּבָה שְׂאֵלְתוֹ שְׂאֵלְתוֹ חֲכָם תַּשׁוּבָה עוֹשֶׂה כְּנִלִי קַבְלֵתִי וְיָפָה הַכְּרַעַת
לְהַלְכָה וּלְמַעֲשֵׂה דְלֹא חִיִּישִׁינוּ כִּי הָאִי חֲשֵׁשׂאֲרַחֲוִקָה וְאִין לָהּ אֶלָּא מְקוּמוֹ וּשְׁעָתוֹ שֶׁל הוֹרָאָה וְכֵן
יֵשׁ לְכַאוּרָה לְהוֹכִיחַ מִכְּפָה סוּגִיּוֹת דַּפ' מְקוּם שְׁנִהְגוּ דְלֹא גְזָרִינוּ כַּה"ג מְמָקוּם שְׁנִהְגוּ
הִיָתֵר לְמְקוּם שְׁנִהְגוּ אִיסוּר וְכִינּוּן דְבְּמָקוֹ' שְׂמוּכֵר אוֹתָם אִין אוּכְלִין אוֹתָן הַיִּשְׂרָאֵלִים

ומחזיקין אותם לדבר טמא תו לא תישיבון חששא רחוקה פי האי (ובפרטות לעגן ספק דרוסה למפור לעפוי"ם דהגוי בלא"ה ספק ספיקא עיין בש"ע ס"ס נ"ז ובש"כ שם) שימפור למקום שאוכלין אותן אפי' למקום קרוב מאוד וכן ראיה ברורה לזה דלא מחזיקין איסור ממקום למקום פי האי דמה שפסק להדיא בש"ע ס"ס פ"ו בהג"ה ונ"ל אין למפור לעפוי"ם ביצה אסורה אפי' טרופ' דתישיבון שמה יערבנה עם פת ומכרנו לישראל והכי נהוג במקום דנוהגין לעשות פת עם ביצים ונוהגין בו היתר לקנותן אבל בשאר מקומות אין לחוש עכ"ל וכן הוא לשון השערים הובא ג"כ בת"ח פל"ע דין ד' ונ"ל דכל שהפת אסור אין למכרו לעפוי"ם במקום שנהגו היתר בפת שלהם שמה יחזור ומכרנו לישראל וכן פסק הטור והש"ע בס"י קל"ד סעי' י"א ב"יין נסד' שנפל על גבי החיטים טוחן אותם ועושה מהם פת ומוכרה לעפוי"ם שלא בפני ישראל ואם הוא במקום שנהגו לאכול פת עפוי"ם אין להם תקנה למכרה לעפוי"ם עכ"ל הרי תלמא זימנא דחזקת איסור כה"ג לא מחזיקין רק באותו מקו' שנהגו היתר תישיבון אבל לא בשאר מקומות ולא מחזיקין בין מקום קרוב למקום רחוק לא תישיבון כולי האי שיליף למקום אחר ויחזור ומפור לישראל הרי דאין לה אלא מקומו ושעתו פנ"ל פשוט ואמצאי לה עוד היתר חדש שלא נזכר בפוסקים ראשוני' בענין הבר' אנוזות נקיבות אי משהה אותם עד שיולד לה שני ביצים יצאה מדין ספק דרוסה ומותר' במקום שנוהגין ויש להם מסורת לאכלם ואל תתמה על מה דקי"ל ומבואר בכל הפוסקי' דספק טריפה או ספק דרוסה בעורף שצריכן להשהות דוקא ד"א יום וכדאימא בטור וש"ע ס"י נ"ז ופ"ו יע"ש היינו דוקא בעופות השכיחים פגון תרנגולת ושאר עופות ולא דברו הפוסקים אלא בהוזה פי כן זמן טעינה שלהם והפסק בין שיהלא קמא לשיחלא בתרא וכדאימא בש"ס ופוסקים משא"כ אנוז הבר' דטעון רק חדא ביעא בשיחלא חדא וכדאימא להדיא בב"ק דף נ"ה אמר שמואל אנוז ואנוז הבר' פלאים זה בזה מאי טעמא אמר רב פפא הא טעינה חדא ביעא בשיחלא והא טעינה פמה ביעא בשיחלא ופרשי' אנוז הבר' אינו טוען ביצי שניה עד שתלד הראשונה עכ"ל ולכן פל' שהטילה שני ביצים יצא מכלל ספק טריפה ומותרת בכל ענין במקום שנהגו בו היתר פנ"ל ה"ק יעקב: דיני חלב ומליחה ודברים היוצאין מן החי שאלה נ"ו מעש' שהי' פה הנה שנפל חתיכ' חלב טמא תוף פד שמן זית והרגישו בו אחר שעה ושתיים ולא הנה ששים בשמן נגד החלב אי נאסר השמן או לא: תשובה אף דלכאורה אין דין זה צריף לפנים פי נראה פשוט להתי' דהרי צונן בצונן הוא בלע ולא פלט ובפרטות לדעת הרמב"ם פי"ז מהמ"א והובא ג"כ בש"ע בי"ד סי' ק"ג דשמנונית ובשר פוגם את השמן וה"ה לחלב וכמבואר להדיא בתשובת רמ"א סי' נ"ד ואף שבספרי מנחת יעקב בת"ח פל"ע ע"ה ס"ק ל"ד הכרעתי לחוש לדעת האוסרי' דנותן טעם לשבח מ"מ בצונן ודאי דאינו אסור אליבא דכ"ע אכן פאשר ירדתי אל העיון ראיתי שדין זה צריף לפני ולפנים פי דברי התוספת הם העומדין לפני פחומה של ברזל במ"ש בפ' אין מעמידין דף ל"ה ע"ב גבי סוגיא דשמן אמר שמואל זליפתן של פלים טמאים אוסרתן וכתבו תוס' שם ונ"ל זליפתן פ"ה פליטתן ונראה שאותה פליטה באה מפח השמן שהריקו מפלי איסור כדאמרי' לקמן או מולגן במי זתים עכ"ל תו' הרי לדעת התו' מפליט ומבליע בצונן אפי' מפלי הקשה מכ"ש מדבר מאכל הריף ובפסקי תוס' שם פ' אין מעמידין סי' ע"ד כתב להדיא ונ"ל שמן זית עז וחריו ומפליט כמו רותחין ואפ"ל צונן עכ"ל ועפ"ז

מִיָּשׁוּב גַּם כִּן תְּמִיחֵת הַמְּרַדְכִי שֶׁהֵבִיא בַּב"י ס"י ק"ה שֶׁמִּקְשָׁה עַל דַּעַת רַש"י דְּסוּבֵר דְּאִין כְּבִישָׁה אֲלֵא בְּחוּמָן וְצִיר מִמֶּתְנִי דַּפ"ז דְּשִׁבְעוֹת וְרַד חֲדָשׁ שֶׁכְּבָשׁוּ בְּשָׁמֶן וְעֵינֵי בְּסִפְרֵי מְנַחַת יַעֲקֹב כָּלֵל ג' ס"ק ד' כְּתִבְתִּי עוֹד יִשׁוּב אַחֵר עַל קוֹשְׁיָא זֹו אֵיבְרָא אַף שְׂאִין אֲנִי כְּדָאֵי לְחַלּוֹק עַל בְּעָלֵי הַתּוֹסֵפ' מ"מ דְּבִרְיָהֶם בְּזָה תְּמוּהֵים וְיִתְּנוּ רְאִיּוֹת עֵינֵיהֶן וְיִצְדְּקוּ דְּהָא לְהִדְיָא אִית' בְּמִתְנִי פ' כִּיצַד צוֹלִין דָּף ע"ה ע"ב סְכוּ בְּשָׁמֶן שֶׁל תְּרוּמָה אִם חֵי הוּא יְדִיחֵנוּ וְאִם צָלִי הוּא יְקַלְוֵן אֶת הַחֲצוֹן וְש"ס שָׁם מִקְשָׁה אִם צָלִי הוּא יְקַלְוֵן בְּשֶׁלְמָא לְרַב דְּאָמַר עֵילְאָה גָּבַר אֲמִטוּ לְהִכִּי סָגִי לִיָּה בְּקַלִּיפָה מְשׁוּם דְּעֵילְאָה צוֹנֵן הוּא אֲלֵא שְׁמוּאֵל דְּאָמַר תַּתְּאֵי גָּבַר כֵּינֵן דָּחַם הוּא מְבַלְעַ בְּלַע אֲמַאי סָגִי לִיָּה בְּקַלִּיפָה ע"כ הֵרִי מְבוֹאָר דְּסִתָּם שְׁמֵן זֵית צוֹנֵן אַף כְּשֶׁשְׁנֵי חָם וְשֶׁלֹּא כְּדַעַת הַתּוֹסֵפֶת גַּם מְדַבְּרֵי שְׂאָר כָּל הַפּוֹסְקִים מִשְׁמַע דְּכָל צוֹנֵן אִינוּ מְפַלִּיט שׁוּם דְּבָר כָּל שְׁלֵא נִכְבָּשׁ מַעַת לַעַת אַא"כ בְּדָבָר חֲרִיף מְאוֹד כְּגוֹן צִיר וְלִישׁ פּוֹסְקִים אַף הַחוּמָן וְעֵינֵן בַּש"כ ס"י ד"ה ס"ק ב' וּבְסִפְרֵי מְנַחַת יַעֲקֹב כָּלֵל ד"ב ס"ק י"ד וְכֵן מְבוֹאָר מִתּוֹךְ דְּבָרֵי הַמְּרַדְכִי הֵנ"ל דְּשָׁמֶן זֵית דִּינוּ כְּשֶׁאָר כָּל צוֹנֵן וְכֵן מִשְׁמַע מִתּוֹךְ לְשׁוֹן הֶרְמֵב"ם בַּפ"י הַמְּשֻׁנְיוֹת פ"ז דְּשִׁבְעוֹת וְהִבְאֵתִי דְּבָרֵי בְּמְנַחַת יַעֲקֹב כָּלֵל ג' ס"ק ד' וְעֵינֵי קְרֵאֵי תוֹסֵפ' שָׁם פ' אִין מַעֲמִידִין אִין רְאִיּוֹת מְנוֹכַחַת כָּלֵל דְּהָא דְּאָמְרִינֵן זְלִיפְתָן שֶׁל כָּלִים אוֹסְרֵן הֵינֵנוּ נָמִי ע"י רְתִיחָה קְאָמַר וְלֹא בְּצוֹנֵן וְכְדָאִיתָא שָׁם בְּש"ס דָּף ל"ח ע"ב אָמַר רַב שֶׁשֶׁת הָאֵי מִשְׁחָא שְׁלִיקָא דְּאָרְמָאֵי גַּם הָאֵי דְּמוֹלְגֵן בְּמֵי זְתִים הָא פִּרְש"י בַּפ' הַשּׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל דָּף ע"ה ע"א וְמוֹלְגֵן בְּמֵי זְתִים דָּרָךְ לְבִשְׁל זְתִים לְהִיּוֹת רַפְיֵן לְהוֹצֵא שׁוּמְנֵן הֵרִי ג"כ דְּבִרוּתְחִין קְאָמַר אַף מִי יְקִיל רֵאשׁוּ לְהַקֵּל נֶגֶד דַּעַת הַתּוֹסֵפ' מ"מ בְּמִקּוֹם צוֹרֵךְ אוֹ ה"מ נ"ל לְהַקֵּל אַף גַּם יֵשׁ לְצָרְף דַּעַת הֶרְמֵב"ם וְסִייעָתוֹ דְּבִשְׁר וְשׁוּמֵן נ"ט לְפָגֵם בְּשָׁמֶן וְה"ה לְחַלֵּב נ"ל ה"ק יַעֲקֹב שְׁאֵלָה נִז מְהֵרַב הַחֵכ' הַשֵּׁל' מוֹהַר"ר מִשָּׁה טַאגִּיז אִישׁ יְרוּשָׁלַי בְּהִיּוֹתוֹ בַּק"ק אֲמִשְׁטְרֵדִם בְּבֵית הַדְּפוּס.

ע"ד הַנִּיקוּר יִהְיֶה לוֹ לְחֵן וּלְחֶסֶד רַב לְהַשִּׁיב דַּעַתוֹ יַעַן בְּכָאן יֵשׁ מִי שֶׁהֵיָה מְעַרְעֵר עַל שְׁבִירַת הַעֲצָמוֹת שֶׁהוּא לֹא צוֹרֵךְ וּמִיָּקַל בְּהֶסְרַת הַקְּנוּקָנֹת וְת"ל עֲשִׂיתִי וְעַלְתָּה בְּיַדִּי שְׂיִצָּא הַכְּרוֹז בַּב"ה שְׂצָרִיף לְשַׁבֵּר אוֹתָם וְיִגְדֵל נָא חֶסֶדוֹ לְכַתּוּב תְּשׁוּבָה מְסַפְקַת עַכ"ל: תְּשׁוּבָה הִנֵּה בְּאֵמַת אִין צוֹרֵךְ לְהַאֲרִיף בְּזָה שְׁהֵרִי הוּא מְבוֹאָר לְפָנֵינוּ בַּש"ע בַּהג"ה וְהוּא דִּין פְּשוּט מ"מ וְתַגְזוּר אוּמ' וְיָקָם ע"כ יִצְאֵתִי חוּץ מִגְּדָרֵי לְהַאֲרִיף וּלְהַעֲתִיק דְּבָרֵי הֶרְאִשׁוּנֵים דְּמְבוֹאָר בְּש"ס פ' גִּיד הַנְּשָׂה פְּלוּגָתָא דַּר' מְאִיר וּר' יְהוּדָא אֵי צָרִיף לְחַטֵּט אַחֲרֵיהֶּ וְקו"ל בְּהָא הַלְכָתָא כַּר' מְאִיר דְּצָרִיף לְחַטֵּט אַחֲרֵיהֶּ כְּמְבוֹאָר בְּכָל הַפּוֹסְקִים וְכַתְּב בְּסִדְר הַנִּיקוּר לְבַעַל הַעֵיטוּר וּמוּבָא בַּט"ד ס"י ס"ה וְאַחֲרָיו נִמְשָׁכִין כָּל הַמְּנַקְרִים וְקִיָּמוּ וְקַבְּלוּ עֲלֵיהֶם וְנ"ל וְגָרְרוּ יָפָה מְשֻׁנֵי צְדָדִים וְאוֹתוֹ עֲצָם הַנְּתוּן בְּנִתִים מְחַתְּכוּ וּמְסִיר כָּל הַהֶגְבְּהוֹת וְכו' וְכַתְּב הַב"י עַל זֶה וְנ"ל זֶהוּ פְּשוּט שֶׁהוּא מְטַעַם שְׁשׁוֹרֵשׁ חֵלֵב שְׁתַּחַת הַמְּתַנִּים קָשׁוּר בְּעֲצָם הַהוּא וְכַעֲיֵן מ"ש בַּס"י זֶה בְּשֵׁם הַגְּהוֹת אֲשֶׁרִי בְּעֲצָמוֹת שְׁשׁוֹרֵשׁ גִּיד הַנְּשָׂה קָשׁוּר בָּה עַכ"ל תוֹ כְּתַב בְּסִדְר הַנִּיקוּר וְחֻתְמוֹת הַזְּכוּרוֹת וְהַנְּקֻבוֹת וְכו' וְחֻתְמוֹת בְּסִפִּין גְּדוּל קֶצֶה הַשְּׁנֵי שֶׁהוּא סְמוּךְ לְעֲצָם שֶׁל שׁוּק שֶׁפָּסַק מִמֶּנּוּ וְנִמְצָא אוֹתוֹ עֲצָם אֲמַצְעֵי מְחוּתְמוֹת מְשֻׁנֵי צְדָדִים וְכַתְּב הַב"י עַל זֶה וְנ"ל וּמ"ש וְלַחֲתֵף מְשֻׁנֵי צְדָדִים הוּא מְפָנִי שְׁשׁוֹרֵשׁ ג"ה קָשׁוּרִים בָּהֶם וְכַבֵּר כְּתִבְתִּי כִּן בַּס"י זֶה בְּשֵׁם הַג"ה אֲשֶׁרִי עַכ"ל וְכַנּוֹנְתוֹ עַל מ"ש הַגְּהו' אֲשֶׁרִי פַג"ה בְּשֵׁם סִפְר א"ז וְהוּבָא שָׁם בַּב"י וְנ"ל הַמְּנַקֵּר אֶת הַבְּשָׁר יִשְׁבֵּר רֵאשִׁי הַעֲצָמוֹ שְׁבִירָף וְיִנְקֵר הַקְּנוּקָנֹת וְגִיד הַנְּשָׂה כְּלוֹ עִם שְׁמֵנָה וְכו' וְכַתְּב הַרוֹקֵם צָרִיף לִיטוּל גִּידֵי

הַיָּרֵךְ וַיֹּצִיא כָּל הַגִּיד שֶׁלֹּא יִשְׁתַּיֵּיר אִפְּי כַּחוּט הַשְּׁעָרָה לַחֲתוּךְ רֹאשֵׁי הָעֲצָמוֹת שְׁבִירָה
שְׁבָהֶם שְׁרָשֵׁי הַגִּיד וַיִּשְׁלִיכֶם עַכ"ל.

וְכַתֵּב עוֹד הַב"י שֶׁם בְּשֵׁם שְׁיִבּוּלֵי לֶקֶט וְנ"ל קוֹלִית שֶׁל גִּיד הַנְּשָׂה שֶׁלֹּא נִחְתָּה רֹאשׁ הָעֲצָם
וּבְשָׁלוֹ מוֹתָר וְכו' אֲבָל אֲנִי רֹאֵיתִי שְׁבִשְׁלוֹ קוֹלִיּוֹת שֶׁהַשּׁוֹפֵי שְׁבוּ גִיד הַנְּשָׂה מִנְּחָ עֲלֶיהָ
וְלֹא נִחְתְּכוּ רֹאשֵׁי הָעֲצָם מִפְּנֵי שְׁקִנוּקְנוֹת שֶׁל גִּיד עוֹלָיִם עַל רֹאשֵׁי עֲצָם וְכו' עוֹד פָּעַם מָצָא
רַבִּי בִקְעָרָה עֲצָם קָטָן שֶׁבְּרֹאשׁ עֲצָם הַנִּקְרָא כַּף הַיָּרֵךְ וְאָסַר אוֹתוֹ מִפְּנֵי שֶׁהַגִּידִין צוֹמְתִין
בּו עַכ"ל וְאֵע"ג דְּעֲצָמוֹת הָאִיסוּר מַעֲלִין אֶת הַהֵיתֵר מ"מ נ"ל כִּינּוּן דְּגִיד הַנְּשָׂה בְּלֹא"ה עֵץ
בְּעֵלְמָא וְאֵפ"ה אִסוּר הַתּוֹרָה גַּם הַגִּידִין הַצְּמוּתִין תּוֹרָה הָעֲצָם גַּם כֵּן אָסוּר הָרִי שֶׁלֹּשׁ הַמ'
נִפְלְאִים וְגִדּוּלִים רֵאשׁוֹנִים דְּפָסְקוּ שְׁצָרִיהָ לַחֲתוּךְ הָעֲצָם וְאַחֲרֵיהֶם נִמְשְׁכוּ כָּל הָאֲחֵרוֹנִים
מִפְּרָשֵׁי הַטּוֹר וְהַש"ע דְּפָסְקֵי הֵכִי וְיָמִי יִמְלֹא לְבוֹ לַחֲלוֹק עֲלֵיהֶם וְלִהְיֶה וְיִכְבֵּר כְּתֵב הַמְּרָדְכִי
רִישׁ פ' גִּיד הַנְּשָׂה בְּכִינּוּצָא בְּזָה שָׂאֵם יֵשׁ אָדָם שְׁמִפְטָפֵט כְּנֶגֶד דְּבָר זֶה רֹאֵי לְנִדּוּתוֹ וְנוֹטָה
לְצַד מִינּוֹת יַע"ש לְכֵן רֹאֵי לְהַזְהִי הַמְּפַקֵּק לַחֲזוֹר מִקְּלָא זֹו וְלוֹמַר דְּבָרֵי שְׂאֵמְרֵי טְעוֹת
הֵן כִּי הָא דְּאֹקֵי רְבָא אֲמוּרָא עֲלָה וּמוֹדִים דְּרַבְּנָן שְׁבַחְיָהּ וְאִז טוֹב לוֹ כְּנ"ל ה"ק יַעֲקֹב:
שְׂאֵלָה נַח מַעֲשֵׂה שֶׁהַפְּשִׁיטוֹ עוֹרוֹת מְאֻנּוֹזוֹת פְּטוּמוֹת כְּמוֹ שְׂשִׁים אֲנוּזוֹת עִם שְׁוֹמֵן שֶׁל בְּנֵי
מַעֲיָם שְׁלֵהֶם וְשִׁכְחוּ מִלְּהַדִּיחוֹ תּוֹרָה שְׁלֵשָׁה יָמִים מֵה דִּינּוֹ: תְּשׁוּבָה אַף דְּלָפּוּם רִיבְטָא הִי
נִרְאִי לְאַסוּר הַשְׁוֹמֵן כְּדִין בְּשֵׁר שְׁשָׁה ג' יָמִים בְּלֵי מְלִיחָה וְהַדָּחַ דְּאִין לוֹ הֵיתֵר רַק לְצַלִּי
וּבְשְׁוֹמֵן אִי אֲפֻשֵׁר לְצִלוֹת בְּשִׁפּוֹד שְׁכָל הַשְׁוֹמֵן הוֹלֵךְ לְאִיבּוּד אֲכֹן מִפְּנֵי גְּדוּלַּת הַהֶפְסֵד הַיִּיטִי
מִצַּד לְהֵיתֵרָא דְּכָבֵר כְּתֵבוּ כָּל הָאֲחֵרוֹנִים דְּדִין זֶה דְּבִשְׁר שְׁשָׁה שֶׁלֹּשׁ יָמִים הוּא רַק
חֻמְרַת הַגְּאוּנִים וְהָבּוּ דְּלֹא לוֹסִיף עַל"ו וְא"כ בְּשְׁוֹמֵן אֲנוּז דְּהוּא לַח וְרַף לְפָנֵינוּ עַד שְׁכָל
הַנּוֹגֵעַ בּוּ בְּאֲצָבְעוֹתָיו נִתְלַכְלַךְ עַד שְׁיֵשׁ בּוּ טוֹפֵחַ עַל מְנַת לְהַטְפִּיחַ דְּהוּי מִשְׁק' לְעֻנֵן הַרְבֵּי
דְּבָרֵי אֲמַאי גִּימ' דְּנִתְמַקְשׁ הַדָּם בְּתוֹכוֹ שְׁהָרִי לְפָנֵינוּ הוּ' לְחוֹרָה וְלֹא הָא הַשְׁוֹמֵן שְׁהוּ רַף
בְּעֲצָמוֹ כְּהַדִּיחַ בְּמֵי פִירוֹת דְּמוֹתָר בְּהַדָּחָה רֵאשׁוֹנָה כְּהַסְפַּמַת הָאֲחֵרוֹנִים בְּסִימָן ס"ט וְדִלֹא
כְּתִישׁוֹ רַמ"א ס' קל"ב דִּין י"א אֵע"ג שְׁבַסְפָּרֵי מְנַחַת יַעֲקֹב כָּלֵל ט"ו ס"ק נ"ד עֲשִׂיתִי
קִצַּת סְמוּכוֹת לְתִשׁוּבַת רַמ"א מ"מ בְּדִיעֵבֵד לְכוּלֵי עֲלְמָא מוֹתָר וְכַמ"ש שֵׁם וְאַף שְׁעוֹר
הַחִיצוֹן הוּא יָבֵשׁ קִצַּת מִבְּחוּץ מ"מ הִיא נִתְלַחֵלַח מִשְׁוֹמֵן שְׁבַתּוֹכוֹ וְאִית בִּי נִיקְבֵי נִיקְבֵי
כְּדִית' בִּפ' שְׁמֵנָה שְׁרָצִים דָּף ק"ח ע"א וְקִצַּת זָכָר לְדָבָר מִיְהוּ אִיכָא מְהָא דְּאִיתָא רִישׁ פ'
הַמוֹכֵר אֶת הַסְּפִינָה דָּף ע"ג ע"ב דְּאָמַר רַבָּה בַר בַּר חֲנָא זִימְנָא חֲדָא הוּי קְאֻזְלִינָא בְּמַדְבְּרָא
וְחֻזִּינוּ הֵנִי אֲנוּזֵי דְּשְׁמֵטֵי גְּדַפְיָהּ מִשְׁמַנְיָהּ וְקָא נְגָדֵי נַחֲלֵי מִשְׁחָא מִתְּחוּמֵינָהּ עַכ"ל וְכֵן
הַדָּבָר מוֹרָגֵשׁ לְחוּשׁ הַרְאוֹת כְּשִׁחֻתְכִין בּוּ אִפְּי לְאַחַר כְּמָה יָמִים זָב מְהֵם הַשְׁוֹמֵן וְאַדְרָבָה
דְּרַף הַשְׁוֹמֵן אֲנוּז שַׁע"י מִים צוֹנְגִין נִתְקַשׁ וְנִקְרַשׁ קִצַּת וְכו"ג נְדָאֵי אֲמַרִי מִי מְטָרְשֵׁי לִיָּה
וּבְלֹא"ה אִין לְהַחְמִיר כָּל כְּף בְּשְׁוֹמֵן כַּמ"ש הַת"ח כָּלֵל ט"ו דִּין י"ב וְכֵן הַסְּפַמַת הָאֲחֵרוֹנִים
בְּסִי ע"ה דְּאִין הַשְׁוֹמֵן מוֹחֲזֵק כָּל כְּף בְּדָם (וּבְזָה יֵשׁ לִיִּישׁב מַה שְׁהַקְּשִׁיתִי בְּסִפְרֵי סוֹלֵת
לְמַנְחָה כָּלֵל ט"ו דִּין י"ג עַל הַט"ז שְׁכַתֵּב בְּס"ס ד"ג דַּל"כ מֵאִין בָּא דָם זֶה דְּהָא בְּעוֹר
אִין דָּם עַכ"ל וְלִהְדָּא אִית' בְּש"ס דְּיוֹמָא דָּף מ"ז וְלֹא מִדָּם הָעוֹר מְבִנְאָר לְהֵדָּא דִּישׁ דָּם
בְּעוֹר וּבְעֵי מְלִיחָה כְּמוֹ שְׂאֵר בְּשֵׁר עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ שֵׁם וְלִפ"ז יֵשׁ לִיִּישׁב דְּכּוֹנְנַת הַט"ז אַעוֹר
הָעוֹף וְאֲנוּז כַּמ"ש שֵׁם סְמוּךְ לָזָה מִתְּלִישַׁת הַנּוֹצָה וְכִינּוּן דְּעוֹר הָעוֹף הוּא רַק שְׁוֹמְנָא
בְּעֵלְמָא אִינוּ מוֹחֲזֵק כ"כ בְּדָם וְסוּגְיָא דְּש"ס קָאֵי אַעוֹר בְּהֵמָה וְק"ל מ"מ לְדִינָא אִין לְזוּז
מַמ"ש שֵׁם) וְאַפְּשָׁר דְּבְּכִינּוּן נִקְטוּ הַפּוֹסְקִים בְּשֵׁר שְׁשָׁה ג' יָמִים וְלֹא נִקְטוּ בְּדְּבָרֵיהֶם כָּלֵל

משומן אע"ג דאפֿשר לומר דשומן נכלל בכלל בֿשר היינו דוקא בֿשאר שומן שאינו רף
פל פֿך משא"כ בֿשומן אנוז ודאי דאין להחמיר מטעם שכתבתי ולכאורה נראה לפי טעם
זה דרכיה ונהי פֿהדיח במי פֿירות א"כ אם נמלח שומן אנוז בלא הדחה ראשונה ג"כ יש
להתיר מ"מ היינו ל"מ"ד טעם הדחה ראשונה פֿדי שיתרפֿף אֶבֿל למאן דסוברין טעם
הדחה משום דם שעל פֿניו ודאי דבְּעֵי הדחה פֿמו שֿאר בֿשר (ובבציים שאינם גמורות
דצריכין מליח' פֿתבתי בספרי מנחת יעקב פֿלל ע' ס"ק א' דאפֿשר דאין צריכו הדחה פֿלל
לכל הטעמים ע"ש ומ"מ עכ"פ אי שְׁהו אלו הביצים ג' ימים בלא מליחה והדחה פֿשוט
דמוטרין אח"כ ע"י מליחה מטעם זה דרכיה והוא פֿשוט פֿביעתא בכותחא ועיין שם בכלל
ד' ס"ק ג') אֶבֿל מ"מ לענן דין זה לומר שנתקשה ונתקבש דמו בתוכו נ"ל להקל
בפשיטו' מטעם ברור שכתבתי והוא מלתא דמסתבר אף שלא מצאתי באחד מן הפוסקים
לחלק בֿכֿף אפֿשר מרוב פֿשיטות בעיניהם וגם מקום הניחו ומ"מ נ"ל פֿינן שאי אפֿשר
לצמצם להפשיט העור מאנוזים שלא ידבק בהם קצת מבֿשר האנוז עליו יגרר היטיב
הבֿשר מהעורות ושומין שלהם והעורות מותרין ע"י חתוכה ומליחה וכמ"ש הריב"ש
בסי' פ"ו להתיר כה"ג אפי' בבֿשר ששקה ג"י בלא מליח' אלא שאינו רוצה לזוז מחומרת
הגאוני' אכן בֿשומן אנוז נראה מטעמים שכתבתי להתיר אליבא דכ"ע פנ"ל ה"ק יעקב:
שאלה נט בהיותי בק"ק טיסאל דארץ באכסניא של תורה בבית מחותני הקצין המפורסם
כהר"ר יונתא נר"ו על משתה בני הרב המנופֿלא מהר"ש נר"ו נשאלתי מתלמידי הנתיק
הרב המנופֿלא מוהר"ר יונתא מילר אב"ד דמדינת דייטץ לע"ע וז"ל יציאתו וביאתו עושה
רושם פֿי לאו בֿכל יומא איתרחיש נסיע' פֿי האי ע"כ אציע לפני אמ"ו מה שנסתפק לי
ונה יצא ראשונ' כ' הרמב"ם פ"ג מהמ"א דין ה' יונק תינוק והולך אפי' ד' או ה' שני' ואם
גמלתו ופירש ג' ימי' או יותר מחמת בריו לא מחמת חליו אינו חוזר ויונק והוא שגמלתו
אחר ד"ד חדש אֶבֿל בתוך זמן זה אפי' גמלתו חדש או שנים מותר לחזור ולינק עד סוף
כ"ד חדש עכ"ל: וכתב הב"י בטי"ד ס"ס פ"א על לשון הרמב"ם הנ"ל וז"ל ומשמע
מדקדוק לשונו דהא דאמרינן דיונק והולך ד' וה' שנים היינו דוקא בשלא פֿירש אֶבֿל אם
פֿירש תוך ד"ד חדש אע"פ שהוא מותר לחזור ולינק אינו מותר לינק אלא עד סוף ד"ד
חדש ומלתא דסברה היא אֶבֿל אינו יודע מהיכן למד הרב פֿן עכ"ל והנה לא מצאתי לאחד
מהקדמונים דיסבור פֿנותיה או מי שיכתוב פֿן בשמו גם לא הביאו דעתו אף פֿגרזמי הנה
הבא באחרונה ודבר זר הוא אצלי רק הב"י כתב בשמו פֿך בהעתקתו והאחרונים נגרו
אחר הב"י ופסקו פֿן פֿדעתו בלי חולק והיא תמוה דאף דהוא לחומרא מ"מ היאך לא
הביאו דעת רוב בנן ורוב מגין ממש איש מהם לא נעדר דס"ל דאף פֿשפֿירש בתוך ד"ד
חדש רק שחזר והתחיל להניק קודם פֿלות ימי היניקה דהיינו הד"ד חדש מותר לינק עד
ד' וה' שנים וכן מסתבר ועיקר לדעתי וְהרמ"א לא הגיה פֿלום על הרב המחבר והט"ז
כתב בס"ק יו"ד עד סוף ד"ד חדש הטעם הואיל ופֿירש פעם אחד תוך ד"ד חדש עכ"ל
אף את זה מצאתי שאֶהבה נפֿשי הוא הפר"ח דכתב בס"ק ד"ב וז"ל מותר לחזור ולינק
עד סוף ד"ד חדש הוא לשון הרמב"ם ספ"ג ולכאורה נראה דה"ק אימתי מותר לחזור
דוקא עד סוף ד"ד חדש אֶבֿל לא חזר וינק בתוך ד"ד חדש אע"פ שעדיין לא עברו ג'
ימים אחר ד"ד חדש אסור לחזור ולינק ולפ"ז פֿל שחזר וינק בתוך ד"ד חדש מותר לינק
עד ד' וה' שני' ועד"ז יש להספֿים סברת הרמב"ם עם סברת שֿאר המפרשים שכתבו

סָתָם וּבְתוֹךְ ד' חֲדָשׁ אִפִּי פִּירֵשׁ מִתּוֹךְ בְּרִי חֲדָשׁ אֶחָד או יוֹתֵר מִחֲזִירִין אוֹתוֹ דְּמִשְׁמַע
כָּל שְׁחֹזֵר וְיִנְק יָכוֹל לִינֵק עַד ד' וְה' שְׁנַיִם אָבָל הֶרֶב בְּב"י הֵבִין מְדַהְרֵמְב"ם ו"ל דְּכָל שְׁפִי
תוֹךְ ד' חֲדָשׁ אַע"פ שֶׁהוּא מוֹתֵר לְחֹזֵר וְלִינֵק אֵינּוּ מוֹתֵר לִינֵק אֶלָּא עַד סוּף כ"ד חֲדָשׁ
דְּנוֹקָא וְאִם לְזֶה כִּינּוּן אוֹלֵי הוֹצִיאוּ מִהִירוּשָׁלַיִם דְּקִתְּנֵי סָתָם פִּירֵשׁ אֵין מִחֲזִירִין וְכִי הֵיכִי
דְּלֹא לְפָלוֹג אַש"ס דִּינּוּ דְּמִהִירוּשָׁלַיִם מִשְׁמַע דְּאַף אִם פִּירֵשׁ בְּתוֹךְ כ"ד חֲדָשׁ אֵין מִחֲזִירִין
אוֹתוֹ וְאֵלוֹ בְּש"ס דִּילֵן מִשְׁמַע דְּכָל שְׁפִירֵשׁ בְּתוֹךְ כ"ד חֲדָשׁ מִחֲזִירִין אוֹתוֹ לְפִיכָה סוֹבֵר
הֶרֶב ו"ל דְּמֵאֵי דְּקִתְּנֵי בִּירוּשָׁלַיִם אֵין מִחֲזִירִין אוֹתוֹ הֵינּוּ לֹמֵר שְׂאִין יָכוֹל לִינֵק מִד' חֲדָשׁ
חֲדָשׁ וְאֵילָּה אֶלָּא שְׂאִינוּ מִחֲנוּר בְּטַעְמוֹ וְכוּ' וְמָה גַם דְּמַצִּינוּ לְפָרוּשֵׁי בְּדַבְּרֵינוּ כַּמ"ש בְּתַחֲלָה
אַע"פ שֶׁהוּא קָצֵת דְּחֹק בְּלִשׁוֹנוֹ הֵכִי עֲדִיף לָן טְפִי כְּדֵי לְהַסְפִּים דְּבָרֵינוּ עִם מָה שֶׁהִדְעַת
וְהַסְבָּרָא מְכַרְעַת וְדָלָא כַּהֲב"י עַכ"ל הִפְרִיחַ וְהִנֵּה אֲנִי אֹמֵר מוֹדִים דְּרַבְּנָן הוּא שְׂבַחֲיָהּ
שְׂדַבְּרֵינוּ דְּחֹקִים וְכַעֲסָה שֶׁהִנְחַתוּם עֲצָמוֹ מַעִיד עָלֵינוּ וְלִדְוֹחַק גְּדוֹל יִחְשַׁב בְּעֵינֵי לְפָסוֹק
בְּסִפְיָא חֲרִיפָא דְּבָרֵי אֲדוֹנָנוּ הֶרֶמְב"ם דְּהֵאֵי עַד סוּף ד' חֲדָשׁ חוֹזֵר וְקָאֵי אֶלְמַעַל מ"ש
הֶרֶמְב"ם עַד סוּף כ"ד חֲדָשׁ קָאֵי אֲגַמְלָתוֹ בְּתוֹךְ זְמַן זֶה וְהוּא דְּוֹחַק שְׂאִין לְמַעַלָּה מְמַנּוּ
וְעוֹד מֵאֵי קַמ"ל בְּזֶה אָבָל אִם לֹא חוֹזֵר וְיִנְק בְּתוֹךְ ד' חֲדָשׁ דְּאָסוּר מִשְׁנֵה שְׂאִינוּ צְרִיכָה
הִיא דְּהָא כְּבָר כְּתִב בְּתַחֲלַת דְּבָרֵינוּ וְהוּא שְׂגַמְלָתוֹ אַחַר ד' חֲדָשׁ וְכוּ' וְאַף דְּכַתֵּב דָּאִם פִּי
בְּתוֹךְ זְמַן וְכוּ' אַע"פ שְׂעֲדִינּוּ לֹא עָבְרוּ ג' אַחַר ד' חֲדָשׁ א"כ לֹא מִשְׁנֵה שְׂאִינוּ צְרִיכָה
הִיא וְדָבָר חִידוּשׁ הוּא שְׂחִידוּשׁ הֶרֶמְב"ם לְסַבְּרָתוֹ אָבָל מִחִידוּשׁ לֹא יִלְפִינּוּ וְהִיא קֶשֶׁה עָלֵי
מִהֲרַאשׁוּנָה דֵּא"כ מֵאֵי אֲהֵי לָן הֶסְכָּם בְּתַקְנָתוֹ פִּי תַקְנָתוֹ הוּ' קַלְקַלְתוּ דְּמַקְלַל בְּחַבּוּרוֹ
דְּבָרֵי הֶרֶמְב"ם וְהִדְרֵי הַקּוֹשֵׁי לְדוֹקְתָּא שְׂיֵהָא דְּבָרֵי הֶרֶמְב"ם נֶגְדַּ מִשְׁמַעוֹת הַש"ס וְכָל
הַפּוֹסְקִים וְאֵיף שְׂיֵהִיָּה קֶשֶׁה דָּאִם יֵהִי דְּבָרֵי הֶרֶמְב"ם כְּפִי פִי הַב"י או הִפְרִיחַ אֲמֵאֵי לֹא
מְצָא בֵּא' מִן הַפּוֹסְקִים רַאשׁוֹנִים שְׂיִסְפִּים לְדַבְּרֵינוּ או שְׂיִשְׁיֵג עָלֵינוּ וּבְפִרְטוֹת לְרַאבְּ"ד
שְׂמַנּוּחָה הִדְרִיכוּהוּ וְהוּא נֶגְדַּ פִּשְׁטוֹת מִשְׁמַעוֹת הַש"ס וְשְׂאָר פּוֹסְקִים הוּד קֶשֶׁה לִי אֵי
פִּירֵשׁ בְּהֶרֶמְב"ם כְּדַעַת הַב"י א"כ לְמָה כְּתִב מוֹתֵר לְחֹזֵר וְלִינֵק עַד סוּף ד' חֲדָשׁ הֲלֹא
מָה שְׂחֹזֵר לִינֵק אֵינּוּ חִידוּשׁ רַק דְּאָסוּר לְאַחַר ד' חֲדָשׁ וְזֶה הוּא עֵינְקֵר הַחִידוּשׁ לְדַעַתוֹ
וְזֶה ה"ל לְכַתּוּב עַל כֵּן מִפְּחַ כָּל הַגֵּי הוֹכַחַת בְּרוּר לִי שְׂנַתְחַלְפוּ אִיזוּ מְלוֹת בְּדַבְּרֵי הֶרֶמְב"ם
וְכַצ"ל וּבְתוֹךְ זְמַן זֶה אִפִּי גְּמַלְתוּ תוֹךְ חֲדָשׁ או שְׁנַיִם עַד סוּף ד' חֲדָשׁ מוֹתֵר לְחֹזֵר וְלִינֵק
וּלְפ"ז גַּם הֶרֶמְב"ם ס"ל כְּכָל הַפּוֹסְקִים וְכַמְשַׁמְעוֹת הַש"ס וְאַשְׁמְעִינוּ רְבוּת' דְּאַף שְׁפִי
חֲדָשׁ או שְׁנַיִם עַד סוּף ד' חֲדָשׁ אַפ"ה מוֹתֵר לְחֹזֵר וְלִינֵק ד' וְה' שְׁנַיִם אִם לֹא שְׂפִירֵשׁ
ג' יָמִים אַחַר ד' חֲדָשׁ נִמְצָא כָּל הַפּוֹסְקִים שְׁוֹנִים בְּזֶה לְדַעַת הֶרֶמְב"ם וְהַב"י כְּתִב דַּעַת
הֶרֶמְב"ם לְפִי הַבְּנָתוֹ וְרַמ"א הַסְפִּים עִמּוֹ הוֹאִיל וְלֹא רָאוּ מִי שְׂהַשִּׁיג עַל הֶרֶמְב"ם וְהוּ'
לְחוּמָרָא (אֲכַן בְּסִפְרֵי יְרִיעוֹת עֵינִים שְׂחִיבֵר גְּדוֹל א' קַדְמוֹן מְצֵאֵי שְׂחוּלְק לְהַדְיָא וְכַתֵּב
וְנ"ל דְּאַפִּי פִי תוֹךְ ד' חֲדָשׁ מִתּוֹךְ בְּרִי יוֹנֵק עַד ד' וְה' שְׁנַיִם עַכ"ל) וְהֵאָמַת יוֹרָה דְּרַכּוּ
דְּנִהְפּוֹךְ הוּא שְׂהֶרֶמְב"ם הַסְפִּים עִם שְׂאָר הַמְּחַבְּרִים שְׂקַדְמָהּ וְלִהְקַל כַּמ"ש אֵף שְׂאִין
דְּרַפִּי לְהַגִּיָּה וְלִמְחֹק בְּסִפְרֵים אֵין שׁוּמְעִין אָבָל לְדַעַתִּי טְעוֹת דְּמוּכַח הוּא כַּמ"ש וְאֵינְנִי
בְּכָל תּוֹסִיף או בַּל תִּגְרַע בְּדָבָר רַק לְחִילוּף אֵיזֶה מְלוֹת זֶה דְּבָר דְּשִׁכִּיחַ וּמְצוּי לְרֹב א"כ
מְצוּה לְהַגִּיָּה וְיוֹרִינִי אַמ"ו דַּעַתוֹ הֶרֶמָה בְּזֶה לְהַלְכָה וְלִמְעַשָּׂה עַכ"ל הַשּׁוֹאֵל: תְּשׁוּבָה הִנֵּה
מַכ"ת הַעֲמֵק שְׂאֵלְתוֹ בְּחִץ שְׁנוֹן וְקִשְׁתּוֹ דְּרוּכָה נֶגְדַּ גְּדוּלֵי רַאשׁוֹנִים סִפְיָא חֲרִיפָא ר' יְהוּדָה
וְעוֹד מְסַפְקָא לְקַר' פְּקוּרָא לְהַגִּיָּה וְלִסְרַס דְּבָרֵי הֶרֶמְב"ם פ"ג מֵהַמ"א בְּדִין ה' גְּבִי יוֹנֵק

תינוק והולך וכו' וכתב וכצ"ל ובתוך זמן זה אפ"ל גמלתו תוך חדש או שנים עד סוף ד"ד
חדש מותר לחזור ולינק ע"כ תוך דעתו ואף שאין זה נגד חרם הקדמונים שלא להגיה
אלא מתוך הספר כיון שאינו מגיה כלום רק מקרס ומתפך הדברים הפוך בה והפוך בה
ומינה לא תזוז אף עדיין לא יצא ידי חובת ביאור דברי הרמב"ם ומדויל ידיה משתלם
כמו שהקשה על הפר"ח גם לפי דברי לשון הרמב"ם פפול ומכופל ומשנה שאינה צריכה
היא כיון דקאמר ובתוך זמן זה דקאי עד מה שסיים בתחלה אחר ד"ד חדש ממילא בתוך
זמן זה קאי אתוך ד"ד חדש א"כ מה צריך תו למהדר ולמתני עד סוף ד"ד חדש דנדאי
כל שיעורי חכמים כה הוא ונדרכו של הרמב"ם לקצור ולא להאריך ומה שהכריחו לכל
זה מפת הקושיא שמקשה הב"י שאינו יודע מהיכן למד הרב פן ומכ"ת הוסיף להקשות
שדבריו המה נגד משמעות הש"ס ושאר פוסקים והאחרונים נמשכו אחר הב"י ופסקו
לדעת הרמב"ם כאלו אין חולק עליו והאריך מכ"ת בתמיהתו תמיהא קיימת ומביא סעד
לדבריו מדברי הפר"ח איברא כבר ידוע דרך הפוסקים אף שיש על איזה קדמוני קושיא
נצחת ראוי לברר דבריהם כבמזרה ברחת ובפרטות דברי הרמב"ם ומרן הב"י וכל
האחרונים והנמשכים אחריו והובא דבריהם בשלחן הטהור לפסק הלכה ובאשר שלע"ע
אין בידי להשיב בדבריהם שקשים כגידים שנשה יעקב ממקומו וצל קורתו ואין שום
ספר בחדר הורתי ואיך אתן נפשי בשאלתי לארי נעש' שואל כי אין אמן בלא כלי
אומנתו מ"מ לא אשיב פניו בפני אלקים ריקם רק ממה שעלה בזכרון זכרונתי וכמדומה
שבאמתחת כתבי וביאורים שלי על טי"ד הבאתי ג"כ קצת סמוכת לדעת הרמב"ם
מהתוספתא וכאשר יבא יעקב שלם אל בית מדרשי יגעתי ומצאתי רשום בכתב אמת
תוך כתבי וז"ל מ"ש הב"י שאינו יודע מהיכן למד הרב פן אפ"ש שלמד פן מהתוספתא
פ"ב דנדה כי שם הגרסא ר' יהושע אומר אפ"ל ארבע וחמש שנים פירש וחסר לאחר כ"ד
חדש כיונק שקץ עכ"ל ומדלא תנא כמו בש"ס דידן פירש לאחר ד"ד חדש נראה דר"ל
כל שפי' וחסר אפ"ל תוך כ"ד חדש כל שחוזר ויונק אחר כ"ד חודש הני כיונק שקץ וכדעת
הרמב"ם וכ"כ הסמ"ג לאוין סי' קל"ב ג"כ בלשון הרמב"ם ממש ע"כ לשוני ולע"ע
להוציא חלק אי אפשר ונ"ל דהיינו טעמא דהרמב"ם דהא עיקר דין זה דהיכ' שפירש
תוך ד"ד חדש שמוטר לחזור ולינק אינו מבואר בש"ס להדיא ואדרבא משמעות הש"ס
בדברי ר' אלעזר דאמר יונק תינוק והולך עד ד"ד חדש משמע מלשון והולך שהוא יתור
לשון אלא נדאי לומר דוקא ימי הנקה צריכן להיות בלי שום הפסק (כי כן הוא סובל
לשון והולך וכדאמרין בפ' ערבי פסחים אוכל והולך עד שתחשה היינו ג"כ שמוטר
לאכול בלי הפסק) ועלה קאמר ר' יהושע עד ד' ו"ה שנים דהיינו אם הוא בלא הפסק על
פן הוצרך הש"ס לומר פירש לאחר ד"ד חדש כיונק שקץ ומדיוקו נלמד דתוך ד"ד חדש
מוטר לחזור ולינק ודלא כת"ק וכיון שאפ"ש לומר דהדיק לא קאי רק שמוטר לחזור
ולינק דהיינו עד שיעור הפוגבל כסתם ימי הנקה ד"ד חדש מנין לנו להקל יותר תפשת
מועט תפשת אע"ג דבמידי דרבנן שומעין להקל מ"מ קולא כזו ה"ל לש"ס לפירש ומדלא
פירש סתמא כפירושו שלא להקל יותר וכיון שלא מצינו בשאר פוסקים ואף הראב"ד
שיחלוק בפירש על דעת הרמב"ם בזה רק שכתבו סתמא מותר לחזור ולינק ואפ"ש
לומר פוננתם ג"כ פדעת הרמב"ם דהיינו עד סתם ימי הנקה והניחו להרמב"ם מקום
להתגדר בביאור דין זה להדיא ועוד קצת זכר לדבר איכא לדעת הרמב"ם מהא דמוספם

בש"ס ופוסקים דגמלתו אסור לישא מטעם שגמא תגמלנו ועדיין הולד צריף לינק וקשה לכאורה דאפתי מה הועילו חכמים בתקנה זו מ"מ אפתי יש קצת חששא שתגמול אותו פיון שעכ"פ לא הפסידה פלוס ואולי אף שלא בכוננתה ורצונה יחלה הולד וימות פיון שגמלתו קודם זמנה אלא ה"ל לחכמים לתקן דאם תגמול הולד תוף ד"ד חדש שצריכה לתזור ולינק עד סוף ד"ד חדש ולמלאות עוד נוסף על ד"ד חדש פל הימים שגמלתו תחזיר ותנוקהו ותהא אסורה להנשא עד מלאות הימים האלה (דוגמא לדבר דצריף לנהוג איסור פימים שנהוג היתר) דאז יהי נדאי תקון הולד וגדר גדול שלא תעשה פזאת שנית וכבר ראינו שהרבה סיגים וגדרים גדרו חכמים בזה אלא נדאי שאי אפשר לתקן בזה דכיון שגמלתו אסור להניק יות' מד"ד חדש וכיון שעד ד"ד חדש בלא"ה אסורה להנשא בגמלתו ממיל' אם תרא' שהולד צריף לתזון' ולינק ושהי' יכול' להניק תחזון' ותניקהו פמקדם עד השלמת ד"ד חדש וק"ל ומה"ט מנישב ג"כ הא דמנספס מש"ס ופוסקים דבגרושה ומכירה כופין אותה להניק הולד עד ד"ד חדש ולא יותר אף אם יהי לפעמים מן הצורך להניק יותר אלא נדאי משום דלא הועילו חכמים בתקנה כזו פיון שיכולה לפרוש איזה ימים ושוב אסור לינק יות' מד"ד חדש פל זה נ"ל ליישב דעת הרמב"ם פיון שלא נמצא אחד מן הראשונים שחולק עליו בהדיא ומ"ש מכ"ת שמצא להדיא בספר יריעת עזים שחזר גדול הדור אחד קדמון הנה לא נודע לי מנו הוא ומי הוא מחברו אם פוונתו על ספר יריעות עזים משחיבר הדינים על דרך הפייטנים בנדאי לא בר סמכה הוא ולא ראיתי בשום פוסק שהובא מדבריו שום סעד וסמך פי אף אם הי' גדול בדורו מ"מ לא היתה פוונתו בחיבורו לירד לעומקא של הלכה רק לייסד דבריו על פי החרוז והשיר ולא תהיה השירה הזאת לעד ואין יתרון לבעל הלשון לחלוק על הרמב"ם אשר באורו נרא' אור ואחריו נמשכו פל האחרוני' ובפרטות שפבר עשיתי סמיכת לדבריו מהתוספ' וש"ס דידן וגם הסמ"ג כתב פלשונו ממש וחלילה להקל נגד דבריהם פנ"ל ה"ק יעקב: דיני בשך וחלב ותשובת יין נסוף שאלה ס עוד מהרב המופלא הנ"ל הנה ראיתי בספרו הנחמ' סול' למנח' דף צ"ה ע"ד ונ"ל נשאלנו שנתהו יקרו' בחלב ונודע שמתערבין בתוף החלב חמאה ועושין ממנו נרות אי מותר להדליק או לא שבחלב נוהג דין בשך בחלב כדאית' בפכ"ה וברמב"ם פ"ט מהמ"א וכו' ואינני פמשי' על דבריו רק דלא אכיל לירד לסוף דעת הרמב"ם דבבישול פסק דנוהג איסור בשך בחלב לענין אכילה פסק דאינו לוקה משום איסור בשך בחלב ולענין הנאה לא גילה לנו הרמב"ם מה דעתו ולדעתי תמוה דאם ס"ל דבהנאה ג"כ חייב משום בכ"ח בחלב א"כ ליחול ג"כ לענין איסור אכילה בענין איסור מוסיף והכסף משנה שם כתב ונ"ל ופסק רבינו שלוקה בבישול ולא באכילה דאין איסור חל על איסור פל שאינו כולל או מוסיף או בת אחת אלא נדאי נראה לי דהרמב"ם ס"ל דאינו אסור בהנאה ומש"ה לא לקי על האכילה הגם דבאמת צריף טעם ועיון למה לא אמרינו באמת דלוקין על הנאה וא"כ לוקין גם על האכילה באיסור מוסיף אלא נדאי נראה דעת הרמב"ם מדאין לוקין על אכילתו ג"כ אינו אסור בהנאה וכמ"ש הפר"ח וכן משמע מדברי הב"י במ"ש על הטור לשון רבינו אינו מכונן שפלל דין בשך בחלב בהמה טמאה ובשך בהמה טמאה בחלב בהמה טהורה וכו' עכ"ל: תשובה מה שמתמה מכ"ת על הרמב"ם פ"ט דהמ"א דין וי"ו דכת' המבשל חלב או בשך מטה וכיוצ' בו בחלב לוקה על בישולו ואינו לוקה על אכילתו

וילעגן הנאה לא גילה לן דעתו וכו' הנה מפותלי כתבו ניפר שהבין בפשיטות לדעת הרמב"ם לוקין בהנה משאר בשר בחלב: וכן מבואר מתוך סיום לשונו שמתמ' למה אמרי' באמת דלוקין על הנאה חלב בחלב ובאמ' לא ידעתי איך טחו עיניו מראו' פ"ט מבוא' בדברי הרמב"ם דאין לוקין בשום בשר בחלב על הנאתו רק על אכילתו או בשולן וכן מבואר מדבריו בהל' סנהדרין פי"ט כשמנ' כל הלוקין לא מנה רק המבשל בב"ח או האוכל ולא הנהג' וכן בכל איסורי הנאה כגון חמץ בפסח וערלה וכלאי הפרם בכלם לא כתב שלוקין על הנאתם זולת הנהגה מן הקדש איברא בפר"ח ריש סי' פ"ז כתב ונ"ל ואחד לאיסור הנאה וכו' אין לוקין על הנאה פתבתי בארנפ' בספר פר"ח א"ח סי' תמ"ג עכ"ל הנה גברא חזינא וראיות דבריו לא חזינא אכן בהשגת הרמב"ן על מנן המצות להרמב"ם שורש שני סעי' י"ב ומגלת אסתר שם ראיתי מפלל דבריה' שס"ל שלוקין הנהג' מבב"ח איברא מסוגנ' דחולין דף ק"ח וקי"ד לא הוזכר רק שלוקין על אכילתו ועל בישולו ולא על הנא' וכן משמע מסוגנ' דש"ס דביצה דף י"ב ופסחי' דף מ"ו ומכות דף כ"א דקאמר המבשל גיד בחלב לוקה חמש ולא קחשיב כלל דלוקה משום נהנ' מבב"ח מ"מ לא אכריע בדבר זה להלכה פיון שהוא דבר שאינו נוהג בזמנינו ועכ"פ דעת הרמב"ם שאינו לוקה על הנאתו (ועתה מקרוב שיצא לאור הדפוס ספר הפר"ח על א"ח ונכינו ליהנות מפרי' ראיתי שמסיק ג"כ בסי' תמ"ג דלדעת הרמב"ם אהנא' דבב"ח לא מחייב מלקות ע"ש) וא"כ נסתלק עיקר תמיהתו על הרמב"ם שלעגן הנאה לא גילה דעתו בחלב בחלב לפי שכל פלפל הש"ס לא קאי אי לוקין על חלב בחלב משום איסור אכילה או בישול אבל לעגן הנאה אפי' בבשר וחלב גמור אין לוקין ואיסור הנאה חלב בחלב ודאי דחל עליו פיון דליכא איסור' חל על איסור רק באיסור' מוסיף וכן משמעו' הסוגנ' בחולין דף קי"ג ע"ב וכן משמע להדיא בתוספות בחולין דף ק"א ע"א ד"ה איסור פולל במ' שסיקמו שם וכן צריף לפרש בסוף פ' כ"ה וסבר שמואל וכו' מוכח להדיא דחלב בחלב ג"כ חל עליו איסור הנאה ועיקר תמיהתו קיימת שכתב מכ"ת ונ"ל וילדעתי תמוה דאם ס"ל להרמב"ם דבהנאה ג"כ חייב משום בב"ח א"כ ליחול ג"כ לעגן איסור אכילה פאיסור מוסיף וכו' הנה קושיא זו של פת הקודמין היא ובדרפו דרף ג"כ בכנסת הגדולה דף קד"ה ע"א בבבאוריו להרמב"ם פ"ט כתב ונ"ל מצאתי כתוב על לשון זה וא"ת הא נוסף איסור הנאה דבב"ח אסור בהנאה וחלב ונבילה אינם אסורים בהנאה וכו' וי"ל דאסור הנאה דבשר בחלב אינו אלא בכלל אכילה כדפירשנו לעיל וכיון דאין אכילת בשר בחלב חל על איסור חלב ונבילה דאין איסור חל על איסור ממילא פקע איסור הנאה מיניה שאינו פסוק לאסור בהנאה שאלו היה פסוק בפני עצמו לאיסור הנאה היה חל עליו ג"כ איסור אכילה פאיסור מוסיף ע"כ דבריו שם ובאמת לא נודע מי היא הכותב הזה דמה שפשוט בעיניו דאינו פסוק בפני עצמו על איסור הנאה נעלם ממנו סוגיא דש"ס להדיא פכ"ה דשילשה פעמים כתיב לא תבשל א' לאיסור אכילה וא' לאיסור הנאה וא' לבישול ואם רצונו לדחוק ולומר דהרמב"ם סובר ופסק כמ"ד דיליף איסור הנאה רק מק"ו או משאר לימודי' או דסובר פיון דלא תבשל הג' הוא במשנ' תורה ושם אינו מיותר דמשה רק חזר מה ששמע מפי הגבור' ולכן פסק ג"כ דאין לוקין זה אינו דהא הרמב"ם בפני המשניות פ"ב דקדושין משנ' ט' כתב להדיא נאמר ג' פעמים לא תבשל גדי בחלב אמו אחד לאיסור אכילה וא' לאיסור בישול וא' להנאה וכ"כ ג"כ במנן המצות סי' קפ"ז

יע"ש וכבר ראיתי בלחם משנה במהדורה בתרא פ"ט דהמ"א שהרגיש בזה ע"ש דבריו באנרף ועל עיקר הקושיא הא דלא חל איסור בפשר בחלב על איסור חלב באיסור מוסיף שאסור בהנאה פתב בלחם משנה שם במהדורה קמא דף קד"ו ע"א ונ"ל וא"ת והא איפא איסור מוסיף דנתוסף בו איסור הנאה כיון דבב"ח אסור בהנאה והתוספת פג"ה הרגישו בקושיא זו במאי דפריה בגמרא וסבר שמואל אסור דמאי פריה נימא דשאני הכי דהוי אסור מוסיף כיון שנתוסף בהנאה ותיקרו דאיסור הנא' לא הוי איסור מוסיף אלא איסור חמור בעלמא אבל רבינו לא ס"ל הכי דהא כ' בסוף פ"ד מהמ"א ומתוך שנוסף בה איסור הנא' נוסף בה איסור קדוש' הרי דקרי ליה מוסיף וי"ל דהכ' באיסור הנאה ליפא לאו כדכתיבנא לעיל ולא לקי עליה אלא איסורא בעלמא כיון דאפקיה רחמנא באם אינו ענין וא"כ לא אמרינו מגו דאתוסף בה איסור הנאה כיון דבהנאה ליפא מלקות לא הוי איסור מוסיף כיון שאינו דומה לאיסור עצמו ע"ש דבריו יותר באנרף פלל יוצא מדבריו שם דגם הרמב"ם ס"ל דאסור חלב בחלב בהנאה וכדעת התוספ' לכן יפה הצרכתי להשיב אי מותר להדליק הנרו' שנתערב בו החמץ' ע"ש וכנ"ל ה"ק יעקב: שאלה סא אהד ששלת שלוחו אל המורה הורא' עם דבר מאכל להורות לו בדיני אסור והיתר דבשר בחלב והורה המורה שהוא אסור בהנאה והלך השליח ונרק את המאכל לאיבוד ואח"כ נודע שטעה המורה בדבר משנ' ושהמאכל מותר והבעל הבית תובע להמורה והשליח שישלמו לו ההיזק מי מהם חייב לשלם: תשובה בדין המורה עצמו שישגג בהוראתו פשוט הוא דפטור ואין הדין צריף לפנים והאריכות בזה אף למותר כמבואר בטח"מ ובש"ע ר"ס ד"ה דאע"פ שגם להזיק לא נתפונן להזיק ולא הזיקו בידיהם.

ואע"ג דרמ"א פתב שם ויש חולקין והוא מדברי התוספת והרא"ש מ"מ עכ"פ מידי ספיקא דדינא לא נפיק ואין מוציאין מיד מןחזק גם הש"כ שם השיג מאוד על דעת ה"ש חולקין אלו ע"ש דבריו באנרף ודבריו מסתברים: אכן שלוחו הוא דעניית שמיהר והשליח לאיבוד (וכה"ג פתבו התוספת בהגוזל) ולכאורה יש לחייב השליח דלא עדיף ממורה עצמו דאם האכיל לכלבי' וכה"ג שאיבדו ביד חייב פדין מזיק בידיהם לדעת גדולי פוסקי' כמבואר פל חלוקי דינים שם בח"מ סי' ד"ה ע"ש בסמ"ע ס"ק ז' ובש"כ שם ס"ק ד' ובכ"ל דינים שלו וכ"ש השליח דהוי כמעביר על דבריו של בעה"ב שהוא לא צוה רק לשאול ולא לעשות מעשה להשליח לאיבוד (ועיין בח"מ סי' קפ"ב דהא אף ששאל לחכם ואסר מותר לשאול לחכ' אחר אם מודיעו שאסר הראשון כדאיתא בי"ד סי' רמ"ב סעי' נ"א בהג"ה יע"ש).

איברא כד מעיין שפיר נראה דגם השליח פטור דאנוס הוא כיון שעשה ע"פ שגגת הוראה של המורה וראיה ברורה לזה ממ"ש הרשב"א בתשובה סי' אלה קפ"ט הובא בב"י בא"ה ס"ס י"ז ובש"ע לפסק הלכ' ונ"ל וא"ת א"כ מיכל איף הותר להנש' לדוד התם אנוסה גמורה היתה או שאנוסהו שאול והשיאה לפלטי והיא על פרוסה נבעלה א"נ התם טעות גמור של הוראה היא שהורו לה ב"ד של שאול במלנה ופרוטה דעתו אמלנה ועל הוראה זו נסמך וטעות פזו אנוס הוא עכ"ל א"כ ה"ה בשליח זה שסמך על הוראת המורה שהור' כהנאה דהוי אנוס פי אין סבר' לחלק ולומר דהתם הור' המור' להקל משא"כ כאן דהור' המורה לאיסור' לא ה"ל להשליח לאבדו עד שישאל לאחר זה אין סבר' פלל דהא אפי' לענין איסור א"א אמרינו דסמוך על הורא' והוי אנוס וכ"ש להיפך לאיסור והבע"ה

שְׁלַחוּ אֶל הַמּוֹרָה הַזֶּה אֶף שְׂלֵא נְעָלָם מִמֶּנִּי שְׂבִיבִית שְׂמוּאֵל ס"ס י"ז הַקְּשָׁה עַל דִּין זֶה וְנ"ל וּמִיֵּהוּ קֶשֶׁה לְמֵאֵי דְקִי"ל נְשֵׂאת עַל פִּי שְׁנֵי עֲדִים שְׂאָמְרוּ שְׂמַת בְּעֵלָה אֲסוּרָה לְבַעֲלָה וְאִין לָהּ אֲנָס גְּדוּל מְזָה וּמ"מ אֲסוּרָה לְבַעֲלָה וּבט"ז מְאָרִיף בְּזֶה עַכ"ל מ"מ אֵי מְשׁוּם הָא לָא תִּבְרָא דְשֵׂאֲנֵי נְשֵׂאת ע"פ שְׂגָגַת הוֹרָאָה מְנִשְׂאת ע"פ עֲדִים שְׂקָרִים דְּהוּי טְעוֹת וְכַמְבּוֹאֵר חִלּוּק זֶה בִּשְׁ"ס דִּיבְמוֹת פ' הָאֲשֶׁה רַבָּה דָּף צ"ב ע"א וּכ"כ הֶרְמֵב"ם פִּי"ד מ"ה שְׂגָגוֹת דִּין ג' הוֹרוּ ב"ד שְׂיִצְאָא שְׂבִית וְכו' וְכֵן אִם הִתִּירוּ ב"ד אֲשֶׁת אִישׁ לְהַנְשֵׂא לְפִי שְׂהַעֲיִדוּ בְּפִנְיָהּ שְׂמַת בַּעַל' וְאִח"כ פָּא בְּעֵלָה אִין זֹו הוֹרָאָה אֲלָא טְעוֹת וְהָאֲשֶׁה וּבַעֲלָה הָאֲחֲרוֹן סְיִיבִין חֲטֵא' עַל שְׂגָגְתָן וּב"ד פְּטוּרִין ע"כ מִשְׂא"כ בְּשִׂגְגַת הוֹרָאָת ב"ד הַעוֹשׂ' עַל פִּיָּהּ פְּטוּרִין וְהוּן סְיִיבִין פְּמִבּוֹאֵר שָׁם וּבִשְׁ"ס דְּהוֹרָיוֹת: לְכֹן נֵרָא דְּהַשְׁלִיחַ פְּטוּר מִלְּשַׁלֵּם אֲכֹן עַל עֵינֵי קוֹשִׁיּוֹת תְּשׁוּבַת הֶרְשֵׁב"א צ"ע דְּמֵאֵי קוֹשִׁיָא מִפְּלִטֵי בְּוֹן לִישׁ לְפִי מַה דְּאִיתָא בִּשְׁ"ס דְּסִנְהֶדְרִין פ' פֶּהֵן גְּדוּל דָּף י"ט ע"ב שְׂדוּרֵשׁ מִכְּמָה מְקַרְאוֹת שְׂפִלְטוּ אֶל מִן הַעֲבִיר' מַה עֲשֶׂה נְעִץ חֶרֶב בֵּינוּ לְבִינָה וְכו' וְדִלְמָא דָּוִד ג"כ יָדַע כֹּל זֶה בְּרוּחַ הַקּוֹדֵשׁ כְּאִשׁ' הַעֲיִדוּ עָלָיו הַמְקַרְאוֹ' א"כ מְעִיקְר' לִק"מ וְצ"ע וּמ"מ הַדִּין דִּין אִמ' וּמִסְתַּב' מְעַצְמוּ דִּל"ד לְהִיכ' שְׂהַמּוֹר' עֲשֶׂה בִּידֵי' וְהָאֲכִילָה לְכֻלְבֵּי' פִּינוּן דְּהוּ' עַצְמוּ שְׂגַג וְעֲשֶׂה הַהִיזוּק בְּיָדֵי פְנ"ל ה"ק יַעֲקֹבִשְׂאֵלָה סָב כּוֹס שֶׁל יַיִן שְׂיִצְק עֲפו"ם שְׂמֵן זֵית ע"ג לְרַפּוּאָה וְנִגַּע בְּשֵׁמֶן אִם יֵשׁ לְאַסְוֹר הַיַּיִן אוֹ לֹא וְכִדְאִיתָא בְּרַפ"ק דְּשִׁבְתָּ דָּף ה' ע"ב נִגַּע טְבוּל יוֹם בְּשֵׁמֶן לֹא פָּסֵל אֶת הַיַּיִן: תְּשׁוּבָה שְׂאֵלָה זֹו מְמַשׁ גִּסְתַּפֵּק בְּתְשׁוּבַת ה"ל קְטֻנוֹת ח"א ס' יוֹד וְכַתֵּב וְנ"ל אֲגַב רְאוּי לְהִסְתַּפֵּק בְּאֵלוּ שְׂנוֹתֵינִי יַיִן בְּצִלּוֹחִית שֶׁל זְכוּכִית וְנוֹתֵינִי מְעַט שְׂמֵן בְּפִי הַצִּלּוֹחִית כְּדִי שְׂלֵא יִתְקַלְקַל וַיַּעֲמוּ יָמִים אִם נִגְעָה עֲפו"ם בְּשֵׁמֶן מַה דִּינוּ שֶׁל הַיַּיִן שְׂבַצְלוֹחִית וְאֲדוּנֵי אֲבִי כְּתִב שְׂאֲפִשֶׁר שְׂיֵשׁ לְדַמּוֹתוֹ לְמִשְׁנֵה ד' פ"ב דְּטְבוּל יוֹם נִגַּע טְבוּל יוֹם בְּשֵׁמֶן לֹא פָּסוּל אֲלָא אֶת הַשְּׂמֵן אֶף ה"נ וְצ"ע עַכ"ל הַתְּשׁוּבָה וְלַע"ד לְכַבֵּי לֹא כֵן יִדְמָה כִּי פֶשׁוּט הוּא לְהִיפּוֹד וְלֵאסוֹר (אִם לֹא הִיכָא שְׂנוֹתֵעֲרַב בּוֹ בְּתַעֲרוּכַת מְמַשׁ דְּאִז אִין בּוֹ מְשׁוּם גִּיסָף כְּדִאִיתָא בְּרַמְבַ"ם פ"ג מֵהַמ"א וּבִשְׁ"ע ס' ק"ל ע"ש) וְאִין לְהַבִּיא רְאִיָּה מְטוֹמְאָה לְנִסְפָּה דְּהָא הַנְּצוּק וְהַקְּטַפְרַס וּמִשְׁקָה טוֹפַח אִינוּ חִיבוּר לְטוֹמְאָה וְלִנְסָף הוּי חִבוּר כְּדִאִיתָא לְהַדְיָא בִּשְׁ"ס דְּעֲפו"ם דָּף ע"ב וְאֶף לְמִקְצַת פּוֹסְקִים דְּפָסְקוּ נְצוּק אִינוּ חִבוּר לְעַנְיָן יִי"נ מ"מ מְטוֹמְאָה לֹא יִלְפִינוּ וּכ"ש מְטְבוּל יוֹם אִין רְאִיָּה כָּלֵל דְּכָל הַגִּי דְּלֹא הוּי חִבוּר לְטְבוּל יוֹם הוּי חִבוּר לְעַנְיָן שְׂאֵר טוֹמְאָה קִלְה וְחִמוּרָה וְכִדְאִיתָא בְּפ"ק דְּטְבוּל יוֹם מְשֻׁנָּה א' וּבְרַמְבַ"ם פ"ח מ"ה טוֹמְאָת א"כ כ"ש לְעַנְיָן נְסָף וְתַדַּע שְׂפֵן הוּא דְּהָא רְתִיחַת יַיִן חֲדָשׁ אִינוּ חִבוּר לְטְבוּל יוֹם כְּדִאִית' בְּמִשְׁנֵה רֵאשׁוֹנָה פ"ק דְּטְבוּל יוֹם וּבְרַמְבַ"ם פ"ח מ"ה טוֹמְאָ' אוֹכְלִין וְלַעַנְיָן נְסָף הוּי חִבוּר בְּמִבּוֹאֵ' בִּשְׁ"ס דְּעֲפו"ם דָּף ס' ע"ב בְּמִתְנִיתִין דָּף ע' ע"ב גְּבִי הָאֵי רְבִיתָה דְּנִקְיֵט אוֹפ' בְּיָדוֹ ע"ש וְנ"ל הִגְהוּ' אֲשֶׁר"י פ' ר' יִשְׁמַע' דָּף צ"ב ע"א חֲבִי' שְׂהִי' מִחְמָצָ' וּמַעֲלָה וּמַעֲלָה רְתִיחָא אוֹתוֹ רְתִיחָא הוּי חִבוּר לַיַּיִן וְאִם נִגַּע עֲפו"ם בְּרְתִיחָא שֶׁל יַיִן חֲמָרָא אֲסוֹר וְהָא דְּנִקְיֵט בְּמִתְנֵי' מְטַפַּח וְלֹא נִקְט נִגַּע בְּנַחַת לְהוֹדִיעָף שְׂאִין דְּרָף גִּיסוּף בְּכָף וְשָׂרִי בְּהַנְּאָה וְה"ה דְּבִגְיָעָה נְמִי אֲסוֹר בְּשִׁתְיָה מֵא"ז עַכ"ל הַג"ה וְעַנְיָן בְּב"י ס' קד"ד מְבוֹאֵר דְּבִגְיָעָה חֲמוּר מְמַטְפַּח וְאֲסוֹר אֶף בְּהַנְּאָה הָרִי דְּאִין לְלַמּוֹד הִיתֵר מְטְבוּל יוֹם כָּלֵל וּבִלְא"ה אַע"ג דְּלֹא הוּי חִבוּר מ"מ לֹא גָרַע מִמַּגַּע ע"י דְּבָר אַחַר דְּאֲסוֹר אֶף בְּשִׁתְיָה אֶף בַּז"ה לְדַעַת קְצַת פּוֹסְקִים וְכֵן הַחֲמִיר בִּשְׁ"כ בִּי"ד ס' קד"ד ס"ק ע"א ע"ש וְאֵלוּ לֹא נִגַּע הַעֲפו"ם מְמַשׁ בְּשֵׁמֶן רַק ע"י נְצוּק כְּמִשְׁמַעוֹת לְשׁוֹן הַשְּׂוֹאֵל בְּתַחֲלָה אֲפִשֶׁר דִּישׁ לְהַתִּיר פִּינוּ

דבלא"ה דעת גדולי פוסקים דנצוק אינו חבור וכן פסק בש"ע סי' קר"ז סעי' ב' שכן יש לנהוג בהפסד מרובה גם בלא"ה אין להחמיר כל כך בנדון דינו פינון שהוא לרפואה אף שלא על דרך זה נשאלתי כלל ואגב ראיתי לעורך מ"ש עוד שם באותו תשובה בה"ל קטנות דיש להחמיר ביינו שרוף של ישראל הנעש' מיינו ישראל שנגע בו עפ"ם אח"כ ובאמת אין לשם שום חשש איסור חדא דיינו מבושל אין בו משום ניסוף וגם נשתנה הטעם כמו אלוניתית לכן אין מקום לחומרא זו וכן ראיתי נוהגין ופוק חזי מה עמא דבר ה"ק יעקב: שאלה סג ממנר' הורא' אחד לחיות דעתי באח' שנש'ל' לו חביו' של יין ע"י נכרי חביות גדול של יין עם לענה שקורין ווערמיט וניין ובמקום המגופ' הוא מחות' בחותם בתוף חותם אף במקום הברזא אינו מחותם רק שמקודק היטב מה דינו של אותו יין: תשובה לכאורה הנה נראה להתיר בפשיטות בלי שום חותם כלל ע"פ מ"ש הטור וב"י בסי' קר"ג ו"ל הטור כתב הרמב"ם אם נתערב ביינו מעט דבש או מעט שאו' הואיל ואינו ראוי לנסף הרי הוא ביינו מבושל וכשכר ומותר לשתותו עם הנכרי וכתב א"א ה"ר"ש ואין לסמוך על זה שעיקר הגזירה משום בנותיהן עכ"ל וכתב הב"י ו"ל וכתב ה"ר"ש פ' אין מעמידין וכו' אבל להטיל בו מעט שאו' או מעט דבש כל אדם יעשו פן להפקיע עצמם מאיסור יי"נ ונמצא שותים תמיד עמהם וכו' ומאן לימא לן שאינהו לא מנסכי יין המעורב בו שאור ודבש הלא הם מקריבים וכו' ומ"מ נרא' מדבריו דהיינו דוקא כשנתן בו מעט דבש או מעט שאור אבל אם נתן בו דבש הרבה או שאור הרבה עד שנשתנה טעמו מחמתן שרי וכמו שכתבנו בשמו בסמוך עכ"ל הב"י ו"ל הרב בד"מ ולי נראה דאפי' אם הרוב יין אם נשתנה טעמו משום השכר או משום שאר משקים דשרי דמ"ש מיינו שיש בו פלפלין או דבש דשרי ע"י שנשתנה טעמו וכ"ש לדברי הרמב"ם דמתיר אפי' במעט דבש עכ"ל הד"מ ופסק פן בש"ע סעי' ד' המחב' ובעל הג"ה ואחרוני' דכל שנשתנה טעמו אין בו משו' ניסוף וא"כ בנדון שלפנינו שנשתנה טעמו שכל הטעמו יודע שנתערב בו לענה וקורא אותו ווערמיט וניין הנה נראה פשוט להית' אכן ראיתי בתשובת צמח צדק סי' ע"ד ותשובת חות יאיר סי' קי"א דכ"י'לו בכ"י'לו רבה לאסור הווערמיט וניין אף שכל דבריהם אינם מוכרחי' לדעתי דמ"ש בצ"צ דבעינו דוקא נשתנה שמו וטעמו זה אינו להמעין בטו' ובת"ה הקצר גם ברשפ"א בתשובה מבואר דנשתנ' טעמו לחוד סגי וכמבואר להדיא בלשון הב"י והד"מ והש"ע שהעמקתי גם מ"ש בתשוב' חות יאיר שם להשיג על גדול אחד שהתיר וכתב דמ"ש הרשפ"א להתיר היינו דוקא בנשתנה טעם היין שבו שאין בו הגרשת יין כלל זה הוא חומרא בלי טעם נגד משמעות הפוסקים ראשונים דא"כ מאי אריא דבש ופלפלין אפי' מים נמי וכמ"ש הטור שם אחר זה יין מזוג אפי' נתן בו מים הרבה כל זמן שיש בו טעם יין יש בו משום יין נסוף אלא ודאי דמים שאני שאינן מפיגין טעם כדאיתא פ' כל שעה דף מ"א ע"א ת"ר במים אין לי אלא במים שאר משקים מנין אמרת ק"ו מים שאין מפיגין טעמן אסורין שאר משקים שמפיגין טעמן לא כ"ש ע"ש) משא"כ בדבש וכו' ג שמפיגין ומשנין הטע' ודאי כל שנשתנה הטעם סגי כמשמעות לשון הרשפ"א בת"ה הקצר בתשובתו והטור והב"י ורמ"א ושאר כל האחרוני' הנמשכין אחריהן גם מ"ש שם בתשובת חות יאיר לדמות לחומץ דאין אנו בקיאים אימתי מקרי חומץ לא ידעתי איהו מלאו לבו להחמיר בגזירה חדשה מה שלא נמצא בא' מן הראשונים ואחרונים ביי"נ בזה דלא מצינו גזרה

זו רק גבי חנומן לפי שד"ר היין להקרים קצת ולהיות בו קיוהא מחמת עצמו כמו חנומן
והוא עדיין יין גמור כמ"ש הטור משא"כ בנשתפ' טעמו ע"י דבר אחר הכל מרגישים ע"י
מה שנשתפה טעם היין כמו בווערמיט אין להחמיר כלל נגד הסכמת גדולי ראשונים וכל
האחרונים פנין דעיקר ושוניש האסור מטעם נוסף וכל שאין ראוי לנסף תו לא גזרי ג"כ
משום בנותיהן ואף הרוצים להחמיר משום בנותיהן היינו במידי דשכיח וכולם שותין
כך משא"כ בנשתפה טעמו אף שלפעמים באיזה מדינה שותין כך כמו ווערמיט וניין מ"מ
רובא דעלמא שותין אותו בלי תערובת והשתנות טעמו זה הוא טעם האחרונים המקילין
ביי"נ בזה פו הנה נ"ל בפשיטות אף שאין דעתי מכרעת נגד שני תשובת גדולי חקרי לב
בעל צ"צ וחות יאיר בלתי הסכמת שאר גדולי הוראה כדי להתיר יין בשתייה אף מ"מ
בנדון שלפנינו נלע"ד להתיר היין אפי' בשתייה מטעם אחר אף אם נאמר דווערמיט וניין
הוי פנין אחר לענין נוסף מ"מ כבר העלתי בספרי מנחת יעקב כלל ל"ב ס"ק ר"ד וס"ק
ל"ב דבזה סומכין ביי"נ על חותם אהד ועיקר החשש ביי"נ רק משום איחלופי או שלקח
משם ולא חגיגשונו שנסכו ממש ע"ש וכן מבואר בי"ד בסי' ק"ל והנה בנדון דידן
שהמגופה הנה מחות' פדינו רק שהברזא לא הנה מחותם כלל אף שהי' מהנדק היטב
וכבר נתבאר בתשובת עבודת הגרשוני סי' צ"ח שהשיג על האחרונים ודעתו פשהמגופה
או הברזא מהנדק בטוב עד שצריכין טרחא מרובה לפתחו הוי כחותם אהד ולא טרח
ומזיגף ע"ש דבריו באורף אף שאין דבריו מוכרחים כל כך להקל נגד משמעות
האחרונים והיא עצמו נראה מדבריו שדעתו להחמיר למעשה אלא א"כ שיש עוד צד
להקל ממקום אחר: ובפרטות בברזא עינינו רואת בחוש אף שהוא מהנדק מאוד מאוד
פדרף הברזות מפל מקום פשמכין על חתיכת ברזא שיוצא לחוץ בקל יוכל להוציא שוב
הברזא בלי שום טרחא כלל מ"מ בנדון זה שהחביות מלא בלא חסרון כלל והמגיפה
מחות' פראוי א"כ אם רצונו לחוש שמה לקח ממנו וחסר ועירבו בשלו זה הנה שלא
באפשרי כלל לעשות אם לא שהעמיד החביות על שולים אחרת ולהוציא הברזא
למלאותו ואח"כ להניח כבראשנה על הרעפים וכיון שהחביות גדולה בנדאי הטרחא פי
האי מרובה מאוד ביהא נדאי כל האחרוני' מודו דכולי האי לא טרח ומזיגף וכדברי
עבודת הגרשוני הנ"ל לכן נ"ל דחמרא שרי בשתי' בלי פקפוק בפרטו' בצירוף שיש בו
לענה וכמ"ש לעיל פנ"ל ה"ק יעקב: דיני ריבית ונדה ונדריים והסכמת ותקנת הקהל
שאלה סד בעל הבית אהד בהיות שהלן' לאהד על זמן מה וכאשר פלה הזמן ולא פרע
לו ודחה אותו מדחי אל דחי התרו בו ע"פ עדים שאם לא יתן לו המעו' שיוכל להרוויח
בהם שהלא יצטרף ליתן לו הריוו' מה שהנה יכול להרוויח בו וכתירו קיבל התראתו
ונתבצ' ליתן לו הריוו' ועכשוו פשוטו לה תבעו הלה טוען שיש בזה איסור ריבית מה
דינו: תשובה הנה הדין נראה לי פשוט שיש בזה איסור ריבית פי בנדאי הוא אגר נטר
גמור ואל תשגיח במה שכתוב הסמ"ע ס"ס פ"א בס"ק ס"ה ונ"ל עי"ל סי' רצ"ב ס"ז
בהגהות מור"ם דאם תבע ראובן מעותיו שירוויח בהם והוא מעכבן בידו שחייב לו
הריוו' מכאן ולהלאה וצ"ל דכאן איירו פשלא הגיע זמן הפרעון א"נ לא תבע מעותיו
עכ"ל הסמ"ע והש"כ שם בס"ק פ"א כתב ונ"ל ועי"ל דהתם מיירו בפקדון וכאן בהלואה
עכ"ל ותמה תמה אקרא על הסמ"ע והש"פ שכתב רק בדרף עוד י"ל דאיך עלה על דעתם
להתיר ריבית פי האי דנדאי אין להתיר שכר עיכוב מעותיו אלא התם בפקדון דוקא ולא

בהלוא' דלהוצא' נתנ' ודאי דהוי ריבית ומקור הדין שהביא הסמ"ע ראי' הוא מסי' רצ"ב ס"ז בהגהות רמ"א והוא מהמרדכי פ' המפקיד ושם כתב להקדיא ונ"ל דאין זה ריבית הפאה מלנה למלנה דהא לאו בתורת מלנה נתן לו פי בפקדון נתן לו עכ"ל משמע דבתורת הלואה ודאי דהוי ריבית וכן יש להוכיח בהקדיא מסוגיא דש"ס דקדושים דף נ"ו ע"ב אמר אב"י המקדש במלנה אינה מקודשת בהנאת מלנה מקודשת ואסור לעשות פן משום הערמת ריבות ומקשה הש"ס האי הערמת ריבית ה"ד וכו' לא צריכא דארנוח לה זימנא ע"ש בפרש"י ותוספת שם ד"ה דארנוח לה זימנא ובדברי הרא"ש לשם ובטור א"ה סי' ד"ח שמדחיקים לפרש פנונת הש"ס בהא דארנוח לה זימנא ולא קא מוקי בפשיטות דמיקרו כה"ג בנדון שלפנינו שנותן לו שכר עיפוב מעותיו אלא ודאי דכה"ג הוי ריבית גמור (וכן משמע בתשובת מ"ב סי' ל"ד ע"ש ועיין בבי' הקלל בי"ד סי' ק"ע שפכת ונ"ל אבל עכשיו בדורות הללו המנהג בדיני ארצות לפסוק פסידא דשוקא אם מעכב מעותיו ואין פוצה פה ומצפצף פדין הפקר עכ"ל משמע דנעתו בלא פסידא דשוק לאסור מדינא וכמ"ש) ואין לדחוק ולומר דכה"ג אפי' הערמת ריבית ליכא פינון שנה יכול להרוויח במעותיו וזה מפסידו על פן צריף לשלם לו הניקו זה אינו דאין לה הערמת ריבית גדול מזה שפל א' וא' פשירא שחבירו אין לו לשלם יאמר שיוכל להרוויח בממונא ויצטרף הלה ליתנו לו וגם מניעת הריוח לא מקרי הניקו ולא מקרי גרמי פי אין פנונתו להזיק ולא הזיקו בידיים (ועיין בתשוב' חות יאיר סי' ק"צ מהא דקאמר פללא דריבת פל אגר נטר אסור אפי' לא בא לידו בתורת הלואה ע"ש) וכן יש להביא ראי' מהא דאימא בתשובת הרא"ש פלל ד"ח סי' ק"ה והובא ג"כ בב"י בי"ד סי' קס"ט והובא בש"ע סעי' י"ב לפסק הלכה ישראל שהלנה לעפוי"ם בריבית ואח"כ אמר חן המשפון לראובן שמכרתי לו וראובן עיכב המעו' אחר מכירת המשכון והמלן' תובע הריוח עד שקבל המעות לידו ופסק הרא"ש פינון שהלואה נעשה לעפוי"ם אין למלנה עם ראובן שום עסק ושפיר לוקח הריבית מעפוי"ם ואם העפוי"ם יכוף לראובן שיחזור לו הריבית בשביל שעיכב לו מעותיו מה נפקא מיניה למלן' אין לו עסק עם ראובן פלל עכ"ל הרי מבואר להקדיא דאם הנה לראובן עסק עם המלנה דאסור ליטול שכר עיכב מעותיו ואע"ג דבתורת זבינא אתי לידו מ"מ המעות של המכירה פינון שזקפו עליו במלנה הוי כהלואה ואסור אם לא הי' יד עפוי"ם באמצע אף שהוא גרם למנוע לקבל הריוח מעכ"ל לכן נ"ל דאין לסמוך בזה להקל פדעת הסמ"ע באיסור ריבית פולי האי פל זה נ"ל פשוט לדינא ומ"מ לא רצייתי להשיב לשואל לבדו בדיני איסורא דאית ביה דררא דממונא בין איש לחבירו ושומע בין אחיכם פתיב ולהשיב לשואל לבדו אינו פשוטה וכדאימא הלכה ברורה בח"מ סי' י"ז סעי' ה' בהג"ה ואף שראיתי מקצת האחרונים שצדדו לפעמים להשיבו לשואל לבדו ומקלו יגיד לו גם רמ"א עצמו בתשובתו סי' קי"ב התנצל את עצמו להשיב בדין נחל' לאחד מבעלי דינא' במה שא"צ לטענת התובע ונתבע יע"ש ובספרי חק יעקב עשיתי סמוכת לדבריו וכתבתי דהמקרא מסייע קצת שצאמר ותקרבנה בנות צלפחד לאמור אבינו מת במדבר וגו' תנו לנו אחונות נחלה ולא נזכר שאחי אביהם טענו נגדם ואעפ"כ שמע משה ואהרן והזקנים דבריהם לפסוק להם הדין ע"פ שאלתם וכן אפשר דמותר לומר לאחד מבע"ד קוצר הדין בעל פה וכן משמע בתשובת באר עשק סי' ק' יע"ש וכן יש ראיה קצת מהא דכתובות דף נ"ב ע"ב דאמר להו רבי יוחנן קוצי ליה מידי לרופא

הרי אפי' שיעץ להם מכ"ש לומר הדין לאוהבו או לקרובו אע"ג דגם שם נתקרט ר' יוחנן אה"כ ואמ' עשינו עצמינו פְּעוּרְכֵי הַדֵּינִים הֵינּוּ לְהוֹת לָהֶם לְיוֹעֵץ מִמֶּשׁ וְאָדָם חָשׁוּב שְׂאֵנִי וְגִדּוּלָה מִזּוֹ פָּתַח בְּתִשׁוּבַת הָרֹא"ש כָּלֵל צ"ט ס' ז' הֵבִיאוּ בַּטַּח"מ ס' קנ"ד אפי' הֵיכָא שְׂכָבֵר דְּנֹו לֹו הַדֵּינִי מִן־תֵּר לֹוֹמֵר לְאַחַד מִבְּעָלֵי דֵינִים שְׂלֵא דְנֹו שְׁפִיר מִשׁוּם הַשְּׁבַת אֲבִידָה לְבָעָלִים אֲבָל בְּפָתַח וְדָאֵי שְׂאֵנִי וּבְזֵה נִסְתַּלַּק מ"ש בְּתִשׁוּבַת בְּאֵר עֲשֵׂק בְּסִי ע"ב וְכֵן יֵשׁ עוֹד הַרְבֵּה אַחֲרוֹנִים שְׂצַדְדוֹ לְהַקֵּל לְהַשִּׁי בְּכָל עֲנָנִי לְהַשׂוֹאֵל לְבָדוֹ וְכ"כ בְּכַה"ג בְּהַגְהוֹתוֹ ל"ט ח"מ ס' י"ז סע"י י"ט אֲכֵן דַּעְתּוֹ לְאַסְנִי וְכֵן הַעֲלִיתִי בְּסַפְרֵי מְשִׁפְטֵי יַעֲקֹב שְׁפָן עֵיק' וְכ"ש בְּדוֹרוֹת הַלְלוּ שְׂאֵינִי יַדְיֵנו תְּקִיפָה לְכוּף לְדוֹן בְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לְחוּשׁ דָּאֵם יֹאמֵר לֹו הַדֵּין אפי' בְּעַל פֶּה וְיִרְאָה שְׂלֵא יִזְכֶּה בְּדִינֵינוּ יִשְׁמַט עֲצָמוֹ מִד"ת לְכֵן הִירָא וְחָרַד יִמְנַע עֲצָמוֹ שְׂלֵא לְהַשִּׁיב כָּלֵל לְשׂוֹאֵל לְבָדוֹ וְדוּמִיָּה לֹו תְּהִלָּה פְּנ"ל ה"ק יַעֲקֹב: שְׂאֵלָה סָה בְּאִשָּׁה אַחַת שְׂיֵשׁ לָהּ נֶסֶת קְבוּעַ מַל' לַל' רַק מִקְרֹוב נִתְחַדַּשׁ לָהּ מִקְרָה בְּלִתִּי טְהוֹר אֶף שְׂלֵא נֶעְקַר וְסִתָּה מִמְקוֹמָה מ"מ רְגִילָה לְרֵאוֹת אַחַר טְבִילָתָה אֵינָה יָמִים מִרְאָה טְמֵאָה שְׂבָא מִמְּנָה בְּמַרוּצָה דְרָךְ שְׂפִיכָה לֹא פָדָם וְסִתָּה וְהִלְכָה לְרוֹפְאִים אֵינִי נִימּוּלִים וְעָנּוּ וְאָמְרוּ כֹּלָם שְׂבָא לָהּ מִכָּאֵב הָאֵם וְגַם הִיא מְרַגְשַׁת פָּאֵב בְּגוּפָה אֵם יֵשׁ לְסַמְנֵךְ עַל דְּבָרֵי הָרוֹפְאִים אֵם רוֹאָה מִרְאָה כְּזוֹ שְׂלֵא בְּשַׁעַת וְסִתָּה: תְּשׁוּבָה אֶף דְּלָפוּם רִיהֶטָא דְעֵינָא הִיָּה נִרְאָה דָּאֵין לְסַמְנֵךְ בְּזֵה עַל הָרוֹפְאִים וְכַמ"ש בְּטוֹר סִימ' קפ"ז בְּשֵׁם סָה"ת וְנ"ל לְאַחַר שְׂתַחֲזֹק לְרֵאוֹת דָּם מִחֲמַת תְּשִׁמִּישׁ צ"ע אֵם תּוֹכַל לְסַמְנֵךְ עַל רְפוּאָה לְשִׁמּוֹשׁ אַח"כ אֲפִילוֹ אֵם הוּא רוֹפֵא מְנוּמָה עַכ"ל וְכַתֵּב הַב"י שְׂכ"כ ג"כ הַסְּמ"ג וְסַמְ"ק וְהַגְהוֹת מִיְיִמוּנֵי אֶף בְּשֵׁם הַרִי"צ"ב אַחַת שְׂאֵם אָמַר לָהּ הָרוֹפֵא שְׂנִתְרַפְּאֵת סְמִכִּינֵי עָלְיוֹ אֵם הוּא יִשְׂרָאֵל וְהִיכִי שְׂפִסְקָם גַּם דָּם וְסִתָּה וְנִיכְרַ שְׂהוֹעִיל יֵשׁ לְסַמְנֵךְ גַּם עַל רוֹפֵא עֲפוּ"ם ע"ש וְאֶף דְּהִי מְקוּם לֹוֹמֵר דָּאֵין סְפִיקוֹ שֶׁל הַפּוֹסְקִים מוֹצִיא מִיַּדֵי וְדָאֵי שֶׁל הַרִי"צ"ב א"מ מִי יִמְלֵא לְבֹו לְהַקֵּל בְּמָה שְׂנִסְתַּפְּקוּ גְדוּלֵי פּוֹסְקִים כְּאֵלּוֹ גַּם הַב"י בְּש"ע פָּתַח דַּעַת הַמְחַמִּירִין תַּחֲלָה וְדַעַת הַמְתִּיר בְּשֵׁם יֵשׁ מִי שְׂמַתִּיר דַּעְתּוֹ לְהַחְמִיר כְּדָרְכּוֹ בְּש"ע וְא"כ בְּגִדּוֹן דִּינֵן אֶף אֵם הָרוֹפֵא אֹמֵר שְׂאֵין דָּם זֶה מִן הַמְקוֹר רַק מִמְּפָה וְכָאֵב הָאֵם דְּהֵי מְפָה גְמוּרָה וְכַמ"ש בְּתִשׁוּבַת דְּבַר שְׂמוּאֵל שְׂאֵלָה פ"ז אֵין אָנּוּ סוּמְכִין עַל דְּבָרֵי הָרוֹפֵא כֹּל זֶה נ"ל לָפוּם רִיהֶטָא אֲכֵן כְּאֶשֶׁר יִרְדְּתִי הֵיטֵב אֵל הָעֵיוֹן רְאִיתִי דִּישׁ מְקוּם לְסַמְנֵךְ בְּזֵה עַל הָרוֹפְאִים וְרָאִי בְּרוּרָה לְזֶה מַה דְּגָרְסִינּוּ בְּגִמְרָא דְּנִדְּהָ דָּף ד"ב ע"ב א"ר אֶלְעָזָר בַּר צְדוּק שְׂנֵי מַעֲשִׂים הַעֲלָה אֲבָא מִטְבַּעִין לִיבְנָה מַעֲשָׂה בְּאִשָּׁה אַחַת שְׂהִית' מִפְּלַת כְּמִין קְלִיפּוֹת אֲדוּמּוֹת וּבָאוּ שְׂאֵלוֹ אֵת אֲבָא וְאֲבָא שְׂאֵל לְחַכְמִים וְחַכְמִים שְׂאֵלוּ לְרוֹפְאִים א"ל אִשָּׁה זֹו מְפָה יֵשׁ לָהּ בְּתוֹךְ מַעֲיָה שְׂמַמְנָה מִפְּלַת כְּמִין קְלִיפּוֹת תְּטִיל לְמִים אֵם גְּמוּחוֹ טְמֵאָה וְשׁוּב מַעֲשִׂי בְּאִשׁ אַחַת וְכו' הַרִי שְׂלָה לְפָנֵיהּ דְּבִשְׂנֵי מַעֲשִׂים אֵלוֹ סְמָכוּ חַכְמִים בְּגִדּוֹן כְּזֵה עַל הָרוֹפְאִים וְאֵל תְּשִׁיבֵנִי דַא"כ מַה סְפִיקָיָהּ שֶׁל גְּדוּלֵי פּוֹסְקִים שְׂהַבְּאִתִּי גְבִי אִשָּׁה שְׂמִןְחֻזְקָת לְרֵאוֹת דָּם מִחֲמַת תְּשִׁמִּישׁ אֵי סוּמְכִין עַל דְּבָרֵי הָרוֹפֵא הֲלֹא מְבֹנָאֵר לְפָנֵינוּ בְּש"ס דְּסוּמְכִין עַל דְּבָרֵי הָרוֹפֵא בְּעֵינֵי אִיסוּר נִדְּהָ אֵי מִשׁוּם הָא לֹא תְּבָרָא דְּשְׂאֵנִי הֵתָם פִּינּוֹן דְּאֶפְשֵׁר עַל יְדֵי בְּדִיקַת שְׂפּוֹפֶרֶת שְׂאֵנִי (וְעוֹד יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין רוֹפֵא אֶחָד לְרוֹפְאִי שְׂנֵי וְכַאֲשֶׁר יְבֹנָאֵר הַחִילּוּק לְפָנֵינוּ) וְכַה"ג פָּתַח בְּד"מ סִימָן קפ"ז דְּמַה"ט אֵין סוּמְכִין ג"כ ע"י הַפְּל' חֲרַדְתָּ דָּם פִּינּוֹן דְּאֶפְשֵׁי לְמִיקָם עֲלָה דְּמִלְתָּא וְאֵין לְהַקְשׁוֹת דַּא"כ מְצַדָּה תְּבָרָא דְּאִיָּךְ אָנּוּ מְבִיאָן רְאָיָה מִהֵאֵי סוּגִיָּא דְּש"ס דְּסוּמְכִין עַל דְּבָרֵי הָרוֹפֵא הָא הֵתָם ג"כ אֵין סוּמְכִין עַל דְּבָרֵיהֶם לְבָד

אָלאַ ע"י בדיקת פּוּשְׁרִין אי משום האַ לאַ אַרְיָא דְהָא מְרַהֵטָא לְשׁוֹן הַש"ס מְבוֹנָאָר
שְׁהָרוּפָאִים עֲצָמָן נְתָנוּ עֲצָא זֹו שְׁיִבְדְּקוּ בְּפוּשְׁרִין וּמְתַחֲלָל שְׁאַלְתָּ חֲכָמִים לְרוּפָאִים כְּדִי
שְׁרוּצִין לְסַמְכֵי עֲלֵיהֶן בְּכָל עֲנִין וְנ"ל תְּשׁוּבַת מַהֲר"מ מְלוּבְּלִין סִי קו"א דָּף ע"א ע"ב
אַבְל אִין הֵכִי נְמִי אַם אֲשֶׁה רוּאָה אִפִּי דָם גְּמוּר וְאוּמְרִים הָרוּפָאִים שְׁיָדוּעַ לְהֶם בְּבִירוּר
שְׁיֵישׁ לָהּ מִכָּה בְּתוּף הֶרְחָם שְׁהוּא הַמְקוּר שְׁמִמְנָה הַדָּם יִנְצָא אוֹ שְׁהֲאֲשֶׁה בְּעֲצָמָה אוּמְרַת
שְׁיָדוּעַ לָהּ שְׁיֵישׁ לָהּ מִכָּה אִפִּי בְּתוּף הַמְקוּר עֲצָמָה נְאַמְנַת וּטְהוּרָה רַק שְׁבִשְׁנֵי מַעֲשִׂים
הַנְּזַכְרִים הַמַּעֲשֶׂה כִּף הִיָּה עַכ"ל הֵרִי לְהַדְּלִי דְסוּמְכִין עַל דְּבַרֵי הָרוּפָאִים אַף בְּמִקּוּם דְּלִית
לָן לְמַבְדֵּק כְּמוֹ שְׁאֲשֶׁה עֲצָמָה נְאַמְנַת לֹמַר מִכָּה יֵישׁ לִי וְכ"ש בְּנִדּוֹן שְׁלַפְנִינוּ שְׁמַרְגָּשׁ
כָּאֵב בְּעֲצָמָה וְגַם יֵישׁ לָהּ נֶסֶת קְבוּעַ וּבְכַרְטוּת לְדַעַת הַמְּרַדְכֵי שְׁהַבְּאֵתִי בְּסַפְרֵי ה"ל נִדְּהָ
סִי קפ"ז ס"ק י"ד וְאַפְּי' רוּפָא מוֹמְחָה שְׁאַיְנוּ מִיִּשְׂרָאֵל הִיָּה נ"ל דְּרָאוּי לְסַמְנָה עֲלֵיו פִּינוּ
שְׁאַיְנוּ יוֹדַע שְׁהֲאִיסוּר וְהִתֵּר תְּלוּי בְּזָה הָיוּ כְּמַסִּיחַ לְפִי תְּנוּמוֹ וְאַף דְּקו"ל שְׁאַיִן מַל"ת
נְאַמְן בְּאַיְסוּר דְּאוּרִיִּיתָא אָלָא בְּעִדּוֹת אֲשֶׁה עֲגוּנָה בְּלִבְד מ"מ נְרָאָה בְּנִדּוֹן דִּינָן לְסַמְנָה
עֲלֵיו דְּמַסְתְּמָא לָא מְרַע לְאוּמְנַתִּי וּבְכַרְטוּת אַם נוֹתְנִין לוֹ שְׁכָר וְכַדְאִיתָא בַּא"ח סִי שְׁד"ח
לְעַנְנִין חֲלוּל שְׁבַת לְחוּלָה וּבְסִי תְּרִי"ח בְּיוֹם כְּפִיּוּר יַע"ש וְכֵן מְבוֹנָאָר בִּי"ד סִי קנ"ה
דְּמַתְּרַפָּאִין מְהוּ מַה"ט אַם עוֹשִׂין בְּשְׁכָר אַף הִרִיצַב"א כְּתַב בְּפִי דְאַיִן לְסַמְנָה אָלָא עַל
רוּפָא יִשְׂרָאֵל וְגַם לִכְפָּא לְמִימַר דְּהוּא ס"ל הַאי חֲלִיּוּקָא פִּינוּ דְאַפְּשֵׁר ע"י בְּדִיקָה שְׁהִרִי
מַתִּיר ע"י רוּפָא יִשְׂרָאֵל אָלָא נ"ל דַּה"ט דְאַיִן סוּמְכִין עֲלֵיו בְּזָה פִּינוּ שְׁהִיא מִכָּה וְכָאֵב
שְׁתוּף חֲלָל הַגּוֹף חֲזִיִּישִׁין לְבַדְדָּמִי וְכַבֵּר מְבוֹנָאָ בַּא"ה סִי י"ז לְעַנְנִין עֲגוּנָא דְהִיָּכִי דְחִיִּישִׁין
לְבַדְדָּמִי אִין מַל"ת נְאַמְן וְנ"ל דְּמַה"ט מְדַקְדַּק הַש"ס שְׁם וְקָאֵמַר וְשְׁאַלוּ לְרוּפָאִים מִיַּעוּט
רוּפָאִים שְׁנַיִם דְּבַתְּרִי לָא חֲזִיִּישִׁין לְבַדְדָּמִי וְכַדְאִית' בְּש"ס דִּיבְמוֹ וּמַסְקַנַת הַפּוֹסְקִי' בַּא"ה
שְׁם י"ז: וְאַף דְּדַעַת קַצַּת אַחְרוּנִים דְאַף בְּשְׁנֵי מַל"ת לָא חֲזִיִּישִׁין לְבַדְדָּמִי מ"מ כְּשֶׁנַּעֲשִׂיתִי
סְנִיף לְהַתִּיר אִיזָה עֲגוּנוֹת בְּב"ד הַצִּדֵּק שְׁל מְחוּתְנִי הַגָּאוֹן הַמְּפָרְסִים מַהֲר"ר ד' אֶפְנֵהִיִּים
נַר"ו הוֹכְחָנוּ דְאַף בְּשְׁנֵי מַל"ת חֲזִיִּישִׁין לְבַדְדָּמִי כִּי מֵאַה נְשִׂים וּפְסוּלֵי עֵדוֹת כְּעַד אֶחָד דְּמִי
כְּדַאִיתָא בְּש"ס דִּיבְמוֹת וְהַסְכַּמַת כָּל הַפּוֹסְקִים וְכַאֲשֶׁר הָאַרְיָה בְּזָה בְּסַפְרוֹ נְשְׁאַל דְּוֹד
לְהַשִּׁיג עַל מְקַצַּת הָאַחְרוּנִים שְׁכַתְּבוּ כֵּן יַע"ש וַא"כ אַף פָּאֵן בְּנִדּוֹן דִּינָן אַף בְּשְׁנֵי מַל"ת
יֵישׁ לְחוּשׁ לְבַדְדָּמִי וְאַם יֵאֵמַר הָאוּמַר רָאָה זֶה דְּבַר חֲדָשׁ אֲשֶׁר לָא הִיָּה לְעוֹלָמִים דְּלִיחַשׁ
גְּבִי אֲשֶׁה נִדְּהָ לְבַדְדָּמִי אַל תְּתַמָּה עַל זֶה דְּהִרִי דוּמָה בְּדוּמָה כְּתַב בְּתוּשׁוּבַת צָמַח צִדֵּק סִי
פ"ו דְּגַם בְּנִדְּהָ יֵישׁ לְחוּשׁ לְבַדְדָּמִי וְאַפְּשֵׁר דְּמַה"ט מְסַתְּפֵק סְפָר הַתְּרוּמָה וְסַמ"ג וְסַמ"ק
אַם יֵישׁ לְסַמְנָה עַל רוּפָא מוֹמְחָה דְּהִיָּנוּ רוּפָא אֶחָד דְּוִקָא דְּחֲזִיִּישִׁין לְבַדְדָּמִי מִשְׁאַ"כ בְּשְׁנַיִם
אִפִּי רוּפָא אֶחָד יִשְׂרָאֵל וְאַחָד שְׁאַיְנוּ מִיִּשְׂרָאֵל ג"כ מְהִימֵן וְגַם נֵרָא' שְׁצָרִיף לְהִיּוֹת אֲצֵל
שְׁאַלְתָּ הָרוּפָא א' מִהַחֲכָמִים מוֹרָה הוֹרָא' לְשְׁאוּל וְלַחֲקוּר הֵיטֵב אִיף וּמָה הוּא הַדְּבָר
וְכַלְשׁוֹן הַש"ס וְשְׁאַלוּ חֲכָמִים לְרוּפָאִים כָּל זֶה הִיָּה נ"ל בְּרוּר וּפְשׁוּט מִכָּה הֶרְאִיּוֹת
שְׁכַתְּבַתִּי וַא"כ בְּנִדּוֹן דִּינָן אַם שׁוֹאֵלִין עוֹד רוּפָא יִשְׂרָאֵל וְאוּמ' שְׁהַדָּם אִינּוּ בָּא מְמַקּוּר
דָּם נִדְּתָה רַק מְכָאֵב הָאֵם הִית' מוֹתֵר' שְׁלֵא בְּשַׁעַת וְסִתָּה אַכֵּן שׁוּב מְצָאִיתִי רְאִיתִי בְּתוּשׁוּבַת
עֲבוּדַת הַגְּרָשׁוֹנֵי סִי ד"ב פְּסַק ג"כ שְׁיֵישׁ לְסַמְנָה עַל הָרוּפָאִים בְּכַה"ג מִכָּה קַצַּת רְאִיּוֹת
שְׁהַבְּאֵתִי אַף שְׁלֵא יִרְדַּ לְחַלֵּק לְכָל הַחֲלִיּוּקִי' שְׁכַתְּבַתִּי וְלְבַסוּף סִי' וּמ"מ לָא מְלֵאֲנִי לְבִי
לְהַתִּירָה א"ל שְׁיִסְפִים עֲמוּ עוֹד בְּעַל הוֹרָאָה וּמְזַקְנִים אֶתְבוּנִין וְלֵא אֶסְמוּךְ לְמַעֲשֶׂה עַד
שְׁיִסְפִים בְּזָה עוֹד א' מְגִדּוּלֵי הוֹרָאָה אַם יִשְׁרוּ דְבַרֵי בְּעִינֵיו עֵינּוּ פְקִיחִין כְּנ"ל ה"ק יַעֲקֹב:

שאלה סו מבני הרב המנפלא מהר"ש נר"ו אב"ד רק"ק רוזניץ הנה ע"ד זה הייתי מסתפק ושואל אב אבי רבי רבי ואלהי יעקב יהי בעזרי שאל אפשל בדבר הלכה למעשה אשר נעשה כה הנה אשה אחת ילדה שיש לה נסת קבוע אף כמו זה שני שנים שחלתה האשה הנ"ל ונפלה למשכב וחזרה לבריאותה קצת ומ"מ היא מתנוונת קצת וכמו זה עשרה שבועות ויותר כשפאה למנות זו נקיים ולפעמים ביום טבילתה פשה היא רוצה לשחות או להגביה איזה דבר בא לה פאב גדול בתוך גבה ומגבה לצדדים ולקרסו פאלו נחתכה בספינים וחרבות ואחר הרגשתה מוצאה דם ואינו דומה למראה דם וסתה והנשים זקנות והחיות המביני בסדרן של נשים גם הרופאים הספימו דעת פולם שפא הפל מחולי האם שלה עכ"ל השואל ועלה ברעיוני להתיר חדא דהא מבואר בש"ס ופוסקים בסי' קפ"ז דאם יש מכה באותו מקום תלינו בדם מפתה ואפי' המפה היא בבית רחם ממש וא"כ גם באם יכולה לתלות בה דהוי כמכה באותו מקום ואף די"ל דזה נקרא אינו יודעת שפפתה מוציאה דם מ"מ יכולה לתלות שלא בשעת וסתה במפת' דחוק' אין אורח פא אלא בזמנו אף דזה קל מסובין וכו' ומי ירו' ראשו להקל נגד גדולי האחרוני' המחמירין בזה מ"מ אפשר לומר דזה הוי פידוע שפפתה מוציא' דם פי ודאי אי אפשר לידע הדבר בקלות תוך גופה של אשה על פי הרוב אלא על ידי אומדנת והוכחת פאלו וקצת ראיה לזה ממ"ש מהרא"י בפסקיו סי' מ"ז והובא בב"י ובד"מ סי' קפ"ז המתחלת על דברי טהרת אשתה אשר כתבת שיש לה הוכחה שיש לה מכה וכו' ועיין בט"ז שם בס"ק יו"ד בסיום דבריו.

ולפי הוראתה בספרך תורת השלמים סי' קפ"ז האשה עצמ' סומכת על זה לראות ולהבחין בין דם לדם ושלא פדעת תשובת צמח צדק ואף שדבריה מוכרחים מכת ראיות ברורת מש"ס ופוסקי' מ"מ ענוותנותה גרם שפפתה וצ"ע למעשה הרי שלא רצית לסמוך להקל נגד דברי תשובת צ"צ אכן בנדון דידן יש צד אחר להקל הואיל והנשים והחיות פקחות והרופאים המבינים סדרן של נשים פולם עונים ואומרים שפפתה שיש לה באם ומצינו בכמ' דברים סומכין ארופאים אפי' שאינם נימולין בחלול שפת ולהאכילו ב"כ אפי' על נשים וכה"ג ומה לי להאריף הלא הפל גלוי וידוע לפניה וכל ספרי הפוסקים ערוכים ופתוחים לפניה כש"ע שוב מצאתי בתשובת עבודת הגרשוני שאלה ד"ב הביא ראיה מש"ס ופוסקים דסומכין על דברי הרופא בענין זה ע"ש, אף דמ"ש שם בתשובה לפרש דברי הרא"ש אין דבריו מוכרחי' כ"כ פי אפשר לתרץ בכמה גונוי אחרוני' ואנקוט חדא מתרי ותלת טעמי דהא דאמרינו דתלינו בדם מפתה היינו דוקא היכא דידעינו שיש בה ריעותא שפפגש' פאב פשיצא ממנה דם משא"כ ה"ם בש"ס מיירי שהאשה לא הרגיש' שום פאב פלל בגופה רק שפיצאה ממנה כמין קרטין וקליפות לכו אין סומכין על דברי הרופא פיון דיש ריעותא לפנינו שאינה מרגשת פאב בגופה לכו הצריכהו חכמים ה"ם בדיקה ובחינה באמרו תטיל למים אכל מ"מ בנדון דידן דמרגשת פאב ודאי יש לסמוך אדברי רופא אע"פ שאינו נימול או אשה סומכין על זה פיון שמוחזק שיש לו ידיעה בהא מילתא אף שאינו מומחה בכל הרפואות מקרי רופא לענין זה וכן משמע קצת בש"ס דיומא דף מ"ט ע"א גבי ומ"ש רבי חנינא משום דבקי ברפואו' יע"ש וכ"ש בצירוף הטעמי' שפפתה לעיל הנה נ"ל להקל מ"מ לא רציתי לעשות מעש' עד שתב' הסכמתה ובפרטות שאחר החקירה היטב אצל האשה אומרת שבצדדיה מרגשת מכה ממש כמין

כפתור שממנה הדים שומת ויורד הנה נראה הדבר פשוט להיתר פנ"ל בנה הצעיר שמעון חונה פה ק"ק רוזניץ באגפיה: תשובה אהו' בני את קולך שמעתי מתהלה בן הקולמס בכתף היפה פת דהיתרא וכוננת הרבה דברים להלכה ולמעשה ויפה הורת וקרוב לגדון כזה פבר השבתי לשואל ויצא הדבר בהיתר והא לה העתק תשובתי אשר השבתי לו (והיא היא התשובה שנתבאר בסי' הקודם לזה הסימן) וכוננת הרבה דברים לדעתי ושמחתי שזכית לאחד מהמדות שהאב זוכה להבן פדאיתא פ"ב דעדיות ומ"מ אשיב לה על תשובתך בקצרה פראשי פרקים פי פבר הראית פנים לכל צד בתשובתך מה שיש צורך בזה מש"ס ופוסקים והאריכות בזה אף למותר מ"ש גם באם יכולה לתלות זה פשוט הוא ומבואר פן להדיא בתשובת דבר שמואל שאלה פ"ז ומ"ש שלמעשה לא רצית לסמוך להקל נגד תשובת צ"צ האמת פן הוא לכן פתבתי שם וצ"ע למעשה ונ"ל לנהוג בדבר זה שהאשה תראה שמים או שלש פעמים לחכם ואם אומר החכם שאינו דומה לדם.

וסת' יכולה היא לסמוך שוב על עצמ' ודלא פתשוב' צ"צ דחניש לבדדמי וצריכה להביא פל פעם להחכם פנ"ל למעשה והוא כמו פשר דבר ובענין הרופאים פבר תראה בתוך תשובתי הנ"ל דיש לסמוך ארופאים רק צריך שיהא שני' ואחד מהם בתוכם רופא ישאל פשר: כי מאה פסולים פעד אחד דמיא ואין מצטרפין פמבואר בא"ה לענין עגונה: גם פשוט דבגדון דידן נדאי לית לן לספוקי פינון שלפי התקירה האשה יודעת בנדאי שיש לה מפה מן הצד שממנה דם יוצאת על פן לית דין צריך בשש שהאשה נאמנת מפה יש לי וכו' פנ"ל אביה יעקב: שאלה סז מה"ה המרום מוהר"ר אברהם דיין מק"ק גלוגא על דבר מעשה שהיה באשה אחת אלמנה שנשא לבעל ונשתגע אח"כ ולא בא עליה אם מותרת לטבול טבילה ראשונה בליל שבת וגם היתה משוגעת קודם יום השבת הנ"ל אם צריכה לשמור ז' נקיים מחדש מחמת חימוד או לא: תשובה הנה לכאורה דין זה פשוט וערוך בשלחן הטור בשלש מקומות בא"ח סי' של"ט סעי' ה' הפוגס את האלמנה לא יבא עליה ביאה ראשונה לא בשבת ולא בי"ט ע"כ ובטי"ד סי' קצ"ז סעי' ב' בהג"ה וכן אלמנה שאסורה לטבול טבילה ראשונה בשבת וכו' ובא"ה סי' ס"ג סעי' ה' ואלמנה אין חופה קונה בה אלא על ידי יחוד של ביאה זוכה במציאתה ומעשה ידיה לפיכך צריך להתניחד זמן מה קודם שבת כדי שלא יהא פקונה קנין בשבת עכ"ל ומקור הדין היא מדברי הרא"ש פ"ק דכתובות שכ' וז"ל נשא בכל יום ל"ד דבכל יום שבת אינו נשאת דאמרי' בירושל' א"ר מתנה הדא אמרה אליו דכנסן ארמלן בע"ש צריכין למכנס מבעוד יום שלא יהא נראה פקונה קנין בשבת לפי שאלמנה אין לה חופה ומשעת יחודו של ביאה הוא זוכה במציאתה ובמעשה ידיה הלכך צריך להתניחד עמה בע"ש מבעוד יום הלכך אין להכניס בתולה לחופה בשבת דע"י החופה הוא זוכה במציאתה ובמעשה ידיה וה"ל פקונה קנין בשבת עכ"ל הרא"ש ודברי הרא"ש אלו נמשכים אחר דברי התוספ' ביומא דף י"ג ע"ב ד"ה ולחדא בירושלמי א"כ חנינא הדא אמרת הליו דכנסין ארמליו צריך לכנסן מבעוד יום שלא יהא פקונה קנין בשבת נ"ל לפירוש בתול' שיש לה חופה מבעוד יום משעה שנגנסה לחופה קנאה לכל דבר להכי מותר לבא עליה בשבת אבל אלמנה שאין לה חופה ואינה ניקנת לבעלה לירשה ולטמא לה אלא ע"י ביאה צריך לבא עליה מבעוד יום שלא יהא פקונה קנין בשבת ואפ"ל את"ל שיש לאלמנה חופה קודם

ביאה נ"ל דיחוד שמיחדת עמו היינו חופתה וזה יש לה לעשות קודם שבת אבל בתולה משיצאה בהינימא הויא חופה שלה וזה הנה רגילין לעשות ביום אבל לא היו מיחדין אלא בליה סמוך לביאה והשתא קאמר בירושלמי הלן דכנסין ארמלו צריף ליחדן מבעוד יום דיחוד שלה היינו חופה וכן נ"ל יותר לומר דאלמנה נמי אית לה חופה קודם ביאה ויש לזהר כמה דפרישת שהפוגס האלמנה צריף ליחדן מע"ש אחר ברפת נשואין עכ"ל וכה"ג פתב המרדכי פ' משילין והפלבו הובא בא"ח בב"י סי' של"ט ולפי משמעות לשון הרא"ש שפתב בשעת יחודו של ביאה משמע דוקא יחוד של ביאה הראויה משא"כ פרסה נדה וכה"ג וכ"כ בתשובת משאת בנימין סי' צ' וכ"כ התשב"ץ בס' תנ"ד וכ"כ המ"א בא"ח סי' של"ט ס"ק י"א ושפן דעת רוב האחרונים ודלא פחלקת מחוקק בא"ה סי' ס' ואפ"י הנה הנשואין ביום ה' אסור לבא עליה בשבת פן הנה נרא' לפום ריהטא לפי דעת התוספ' והרא"ש איבר' פד מעיין שפיר יראה דדברי התוספ' והרא"ש עצמם פריכא ואף שאין אני פדאי להיות פוזה על בחלקן על בעלי התוספ' והרא"ש וסייעתם אשר מימיהם אנו שותים מ"מ תורה היא וללמוד אני צריף ותנו ראיות עידיהו ויצדקו הנה בנדאי מה שתפס הרא"ש וסייעתו כמה שעל' על דעת התוספ' מתחלה דאלמנה אין לה חופה כלל ולכן פסקו קצתם דבאלמנה אינו קונה אלא ע"י ביאה דוקא וקצת פוסקי' ומפלגים הרא"ש דבעינן יחוד של ביאה זה ונדאי מילתא דתמיהא היא מנין יצא להם זה דא"כ חופה זו למה דנדאי גם בימי חכמי הש"ס הנה נוהגין בחופה לאלמנה ובתול' שונון אם לא למ"ד דהינומא היינו חופה דאל"כ למה לא קאמר הש"ס אם יש עדים שהיתה לה חופה פתובתה מאתים וברפת נשואין תוכיח שבאלמנה ובתולה שונון להתיר לנו את הנשואת לנו ע"י חופה וקדושין וכן עמרם פשהחזיר את יוכבד אית' בש"ס דסוטה הושיבה באפריון אע"ג דלא היתה בתולה ותו קצת קשה דא"כ דאלמנה אין לה חופה א"כ איך בעי למילף הש"ס ריש קדושין דחופה קונה מק"ו מפקס' מה לכסף שקונה באלמנה ובתולה משא"כ חופה שגומר רק בבתולה ולא באלמנה ודחוק לומר דהירושלמי מחולק בהא עם תלמודא דידן דא"כ איך פסקו הפוסקי' בהירושלמי ודלא פתלמודא דידן נגד קבלתנו ואין לומר דאי משום הא לא תברא דהלא בלא"ה בהא הירושלמי הוא מתנגד לתלמוד' דידן דביצה דפ' משילין דקאמר אין מקדשין בשבת וי"ט משום דגזרינן שפא יכתיב ולא משום דהוי פקונה קנן בשבת פדעת הירושלמי וכ"כ בתשובת רמ"א סי' קד"ה י"ל דבהא דוקא מחולק תלמוד' דידן עם הירושלמי רפ"ק דיומא דמשמע דאף בקדושין לבד הוי פקונה קנן בשבת וגמרא דידן סוברת פיון דקדושין בלא חופה אינה גומרת הקנן למעשה ידיה ומציאת' וכה"ג לא הוי פקונה קנן בשבת אבל בחופה או יחוד של ביאה לאלמנה לדעת הרא"ש וסייעתו גם תלמודא דידן מודה להירושלמי דהוי פקונה קנן לכן העתיקו התוס' והרא"ש ושאר פוסקים דברי הירושלמי להלכה ונהנה שוב נכון לדעתו ודלא פתשובת רמ"א שם שמדחיק בזה ותו קשה על עיקר דברי התוספ' והרא"ש דמאי סברא יש לחלק בין חופת אלמנה לבתולה דבר שלא הוזכר מעולם לא בש"ס ולא בהירושלמי דנדאי פפי מה שמסיק תוס' דאלמנה אין לה חופה היינו הינומא דוקא זה עכ"פ נכון דלא שייך גבה הינומא אלא לענין שאר ענייני חופה אין סברא לחלק כלל אף שבתשובת מ"ב סי' צ' מדחיק בסברות וטעמים לחלק אין דבריו אלא דברי גביאו' בלי מקור ויסוד כלל ועיקר דבריהם שפסקו דאלמנה

אין לה חנופה בנזי על הירושלמי דפ"ק דיומא שהעתיק התוספ' ואחריהם נמשכו הרא"ש ושאר פוסקים אכן ד"ת עניינים במקום זה ונעשירים במקום אחר פי הירושלמי הנה הוא ג"כ בריש פ"ק דכתובות ותמן תנינן בזה"ל בתולה נשאת ליום רביעי וכו' משום דכתיב ביה ברכה ונלא פתיב ברכ' בשביעי אין פתיב ברכה בברי' אלא ביום הא אלו פתיב ברכ' בברי' הנה נשאת בשבת לא כן תני לא יבעול אדם בעילה בתחלה בשבת מפני שהוא עושה חבורה אלא פאחרים מפני שאחרים מתירין כלום אחרים מתירין אלא בשבת פנסא שעתד שלא פנס אינו זכאי לא במציאתה ולא במעשה ידיה ולא בהפר נדריה משפנס זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפר נדריה אם אתה אומר פן נמצא פקונה קנן בשבת א"ר מנא הדא אמרת אילין דכנסן ארמלין צריף לכנסה מבעוד יום שלא יהא פקונה קנן בשבת עכ"ל הירושלמי הרי להדיא דבריירושלמי דכתובת קתני ג"כ שלא יכנס בתולה אפי' בשבת מה"ט ג"כ דהוי פקונה קנן בשבת והא דאמר רבי מנא הדא אמרת אילין דכנסין ארמלין היינו משום דסובר פסתמא דברייתא דירושלמי דבלא"ה אין פונסין לכתולה בשבת משום שאסור לבעול בתולה בתחלה בשבת ועיין בברכות פ' הנה קורא בירושלמי פוסק להדי' כמ"ד דאסו' לבעול בתול' בתחלה בשבת אבל לאחרי שמתירין בירושלמי ולפי הספמ' הש"ס דידן ופוסקי' דמות' לבעול בתול' בתחלה בשבת ודאי בתול' ואלמנ' שונים לענין זה דאסו' למכנס' בשבת עצמו רק לעשו' החופ' וקדושין מבעוד יום שלא יהא פקונה קנן בשבת: וזה הפי' נ"ל נכון ודלא פהריב"ש ס' קל"ה ונעלם ממנו גם דברי הרא"ש ותוס' וכן הצעתי דבר זה לפני פמה גדולים ישמעו ויאמרו אמת פנונתי בהירושלמי שלא פדעת התוספת והרא"ש ומקום הנזכר לי להתגדר בו: נמצא זכינו לדין דודאי חנופה דהינומא למאן דס"ל הכי לא שייף גפי אלמנה וכמ"ש התוספ' ביומא להדיא אבל שאר מיני חנופה כגון שמעמידין על פלונסא פפי מנהגינו או יחוד ושאר פל דיני חנופה שונים לענין קניה באלמנה כמו בבתולה (ויכמשמעות מסקנת התוספ' ביומא ג"כ) ועיין בא"ה סי' נ"ד.

וא"כ למ"ד דחופת נדה הוי חנופה לכל רק שלא תגבה התוספ' א"כ ה"ה באלמנה אם יחד עמה קודם שבת או הפניסה לביתו או שאר מיני חנופה למאן דסבירא ליה קונה אותה כמו בתולה ומותר לבעול בתחלה בשבת וכ"פ בתשוב' משאת בנימין סי' צ"א דעיקר פדעת הרא"ש ונהר"ן וסייעתם דחופת נדה מהני ומותר לבעול מתחלה בשבת ג"כ בתולה פינו דכבר קניא לה לענין הפל ומה שהיא לא זכתה בתוספת פתופתה היא לא קניא לבעול פי יקח איש אשה פתיב ע"ש שדבריו נכונים בזה וא"כ ה"ה באלמנה לדין דהוכחנו דשונים הם לכתולה קניא חופתה אף שהיא נדה ואין מקום לבעול דין לחלוק אעיקרא דדינא דאייף אפשר לומ' דיחוד בנדה תהני הא אסור ליחד עמה פשהוא נדה פאמרינן הוא ישן בין האנשים והיא ישנה בין הנשים וכמ"ש ג"כ בתשובת מ"ב סי' צ' אי משום הא לא תברא חדא דכבר הרגיש בזה בבית שמואל בא"ה סי' ס' ע"ש מה שפירץ למ"ד דחנופה היינו יחוד מאי קמבעי' ליה בש"ס אי חופת נדה קונה ע"ש ועיין בך"ן ריש פתובת דכתב דמ"מ פדיעבד אם נתיחד מהני ול"נ דבלא"ה לא קשה מידי דהסוברים דחנופה היינו יחוד סבירא להו דאפי' לכתחלה מותר ליחודי בהדי גברא מדינא אף בזה שלא בעל עדיין גזרו חכמים ולא גזרו אלא דוקא דרוף קבע לישן עמה פחדר אחד ביחידות אבל ליחד עמה ביום לפישעה להיות עמה במקום מצנת פניסתה לחנופה לא גזרו חכמים

וגדולה מזו פסק הרמב"ד בקל ענגן מותר ליחד עם נדה ביום אף שלא בעל וכמבואר
בי"ד סי' קצ"ב ובהרא"ש פ' אלו מגלחין ואף החולקים אפ"ש דמודי' בכה"ג דהוי רק
יחוד לפי שעה במקום מצנה פניסת' לחופה ועי"ל דאף דלדע' הרמב"ם חופ' נדה לא
קניא לירושת' ולמעש' ידי טעמו כמבואר בפוסקים פינו דעלתה בתיקו לא מפקינן ממונא
פדין כל ספקא דממונא: וא"כ בגדון דידן דהוא רק איסור שבות דרבנן דהוי פקונה קנין
בשבת וכדאיתא בתוספ' פ"ק דיומא א"כ הדרין לכללין בגדון פנה אולינן בספק תיקו
דרבנן לקולא ואמרינן שפכר נגמר הקנין ומותרת לטבול בתחלה בשבת: ואין מקום
להחמיר ולומר פינו דאפ"ש לדחות הטבילה למה לי להקל פלל זה אינו דהוא חומרא
דאיתי לידי קולא לבטל ליל' אחת ולדחות טבילת מצנה גם מה"ט מצדדו רמ"א ומ"ב
בתשובותיהם להקל ע"ש גם אין לדחות ולומר להיפך דאין פאן בגדון שלפנינו ספיקא
דתיקו פלל דעד פאן לא קא מבעיא בש"ס אלא בחופה דנדה אבל במשוגעת אינו קונה
פלל ולא קא מסתפקא לן וכה"ג לכאורה משמעות הרב בהג"ה בא"ה סי' ס' וז"ל ולכן
אשה חולנית חולת מנת אע"פ שכונסה עם המט' תחת החופה אינו חופ' פלל מאחר שאינ'
ראוי לבעיל' פלל עכ"ל וא"כ אף אנו נאמר פן במשוגעת אף גם זה אינו חדא דעל גוף
הדין השיגו האחרונים על רמ"א שם ולדעתם עדיף חולנית מנדה ותו דאף לדעת רמ"א
עכ"פ מידי ספיקא דתיקו לא נפקא כי די לבא מן הדין שמוקור הדין נלמד בתשובת
הרא"ש מנדה ועוד דעד פאן לא קאמ' רמ"א אלא בחולני' חולת מנת שאינ' בת ביא' פלל
משא"כ במטורפ' דראוי לביא' ובת ביא' היא וכדאית' בי"ד בש"ע סי' קצ"ו סעי' ח' נרא'
דעדיף ובר מן פל דין פינון שהכניסה לביתו זה ודאי מהני לענגן קנייה אליבא דכ"ע
וכמ"ש הח"מ בא"ה סי' נ"ד ס"ק נ"ו ובסי' ס' דאפי' בגד' מהני דהא המוציא הדין הוא
מהר"ן פדאית' בב"י ויליף לה מדכתיב ואם בית אישה נדרה דמשמע דכל זמן שהיא
בבית אישה הרי היא ברשותו וקתם ודאי לענגן הפרת נדרים אין חילוק אם היא נדה או
לו וסתמא פתיב ואם בית אישה בטר אלמנה וגרושה וכו' משמע דבאלמנה נמי דינא הכי
(ודלא בבית שמואל שהשיג בסי' ס"ג ס"ק על הח"מ גם המ"א בא"ח ס"ס של"ט ואין
דבריהם מוכרחים וברורים להלכ' פי דברי הח"מ נראי' נכונים ובפרטות לפי פירושי
בירושלמי שהוא ברור) ואף דעל ראיות הר"ן עצמו קצת יש לפקפק דאיה רוצה ללמוד
מהפרת נדרים לענגן קניה למציאתה וירושת' ולמעש' ידיה הא להדיא אית' בש"ס
דכתובות דף מ"ה ע"ב ובקדושין דף ג' ע"ב אלא האי בהפרת נדרים הוא דכתיב וכי
תימא גיליף מינה ממונא מאיסורא לא ילפינן ואולי אסמכתא בעלמא קאמר מ"מ מפל
הני טעמא שפכתתי נרא' הדין פשוט דמוטר' לטבול בע"ש והוא ברור: ועל דבר השאל'
שני' ששאל אם צריכה לשמור ז' נקיים מחדש מתמת חימוד הנה ראיתי בספ' בית שמואל
מהדורא בתרא בא"ה סי' קי"ט ס"ק י"ג מסתפק בדין זה ומסיק דא"צ ז' נקיים מחדש
וכן נ"ל עיקר פינון ששמר' ז' נקיים בעת שטות' על ידי נשים פקחות תו לא צריף דכבר
כתבו האחרונים דאף אם דחו הנישואין דבעינן שבעה נקיים מחדש הוא גופא חומרא
בעלמא ובהו דלא לוסף עלה פנ"ל ה"ק יעקב: שאלה סח אשה זקנה שפסקה מלראות
זמן רב ועכשיו נתהוו' בה מקרה רעה שהתחילה לראות מתמת תשמיש וגם מרגשת צער
וכאב בשעת תשמיש מה דינ' אי צריכ' בדיק' שפופרת או לא פינון שפסק' מלראו':

תשובה הנה לפום רהיטא הנה נראה לי להוכיח דאף בזקנה חיישינו לאסור ברנאת דם
מחמת תשמיש.

וראיה לזה מהא דמבואר בש"ס והספמ' כל הפוסקי' ול' הרמב"ם בפ"ד מה' נדה נשא
לשלישי ה"ז לא תשמש' לעולם ואם אית' דבזקנה לא תלינו בדם נדה א"כ אמאי קאמר
לא תשמש' לעולם הלא אפתי יש תקנה לקלקלה שתמינה עד שתזקינה ותפסוק
מלראות ותהא מותרת לעולם אף אי משום הא לא תברא קדא דשאני התם שפבר
החזקה להיות רואת דם מחמת תשמיש בעודה ראיה לראות על פן עדיין באסורא קמא
תיקום משא"כ מי שלא החזקה כלל להיות רואת דם מחמת תשמיש עד שתזקינה ופסקה
מלראות מוכח מילתא טובא דדם מפתה הוא שנתהנוה בה מחדש ולא מדם נידתה בא.

דאל"כ יותר מסתבר שהיה לה לראות מחמת תשמיש בעודה בנערותי קודם שפסקה
מלראות אלא ודאי הוכחא גמורה שנה דם מפתה. ועוד דשאני הכא שפמרגשת צער וכאב
נראה וניכר שפמחמת מפה בא וגם אין ללמוד איסור מהא דאית' בסי' קצ"ג דהכונס את
הבתולה בועל בעילת מצוה ופורש מיד אפ"ה היא קטנה שלא הגיעה זמנה לראות וא"כ
יש ללמוד מק"ו דמה התם שיש לתלות בדם מפתה ידוע' שהו' דם בתולים וגם לא הגיעה
זמנה דבהא מילתא קטנה וזקנה שונים כמבואר ב"ד סי' ק"צ ואפ"ה אסורה א"כ ה"ה
בנדון שלפנינו דלא ידעינו בנדאי שיש לה מפה אי משום הא לא אריא דהא פבר מבואר
בב"י שם בס"י קצ"ג בשם הרשב"א והרא"ש דתמהו על זה וכתבו דאע"ג דאין לה מפה
גדולה מזו מ"מ לא תלינו בה משום דשאני התם דאיכא למיחש לדשמואל דאמר יכולני
לבעול פמה בעילת בלא דם ועוד דבתולה יש להחמיר לפי שהמכ' אינה אלא לפי שעה
והרא"ש פתב עוד טעמים על זה וע"ש בב"י וכו' והו' טעמי לא שייכי בנדון זה ותו הארייך
שם בב"י בשם גדולי פוסקי' דהתם גופא חומרא בעלמא הוא מצד המנהג שנהגו לאסור
ואין לפרוץ גדרו והבו דלא לוסקי' עלה ועוד דאע"ג דאסורה לבעלה עד שתטבול מ"מ
אינה מוחזקת לרנאת דם מחמת תשמיש וכה"ג מחלק הב"י להדיא בס"ס קפ"ז גבי דין
דבועל את הבתולה כה"ג יע"ש מ"מ אין לצדד מהא להתיר' דיש לדחות דשאני התם
דאיכא מפה גדולה לפנינו במה שפרץ גדר בתולה ותלינו בדם בתולים כמבואר בלשון
הב"י מ"מ גם איסור אין ללמוד מסוגית אלו ומצד הסברא יש להקל פינון שלא ראתה
מחמת תשמיש קודם שפסקה מלראו' וגם מרגשת צער וכאב איכא הוכחא ברורה לפנינו
דמחמת מפה שנתהנוה בה היא רואה ולא ממקור נדה הוא בא ויש סעד וסמך לסברא
זו דהא גדולה מזו פתב המרדכי והובא בב"י סי' קפ"ו שפפרש לשון הברייתא דפ'
התינוקת דאם יש לה נסת תולה בוסתה דאשה שיש לה נסת תולה שלא בשעת וסתה
בוסת' אפ"ה אין לה מפה כלל ואמרינו שנה דם טהור מן הצדדים הוא שחרי לא הגיע
עדיין שעת וסתה וכ"כ בספרי תורת השלמים לפרש פן דעת המרדכי וכ"כ הש"כ דלא
פהב"ח והט"ז שהבינו דברי המרדכי בדרך אחר והארכתי בזה בספרי שם בסי' קפ"ז
וס"ק י"ד ע"ש: וא"כ אם שלא בשעת וסתה לדעת המרדכי לא מחזקינו ברואת דם מחמת
תשמיש כ"ש זו שפסקה מלראות לגמרי ואין מקום לבעל דין לחלוק דשלא בשעת וסתה
אמרינו חזקה אורח בזמנו בא משא"כ בזו אף שפסקה מלראות מ"מ אין פאן חזקה אי
משום הא לא תבר' דמוכח להדי' דעדיפ' זקנה מילדה שלא הגיע שעת וסתה וכדאית'
להדי' בתוס' בנדה דף ס' ע"ב דביש לה נסת ולא הגיע שעת וסתה אינה תולה בהגיע

שַׁעַת וְסִתָּה אָבֵל וְקִינָה תוֹלָה בְּרֵאוּיָא לְרֵאוֹת וְכַמְבֹּאֵר לְהִדְנָא בְּסִי' ק"ץ וּכ"כ הַב"י לְהִדְנָא
שֵׁם בְּשֵׁם הַגְּהוֹת מִיְמוֹנֵי וַיַּעֲזִיב בְּתוֹס' בְּנִדָּה דָּף ה' ע"א ד"ה הָא שְׁאָר: וְאָף דְּעַל עֵינָר
מְטָרִין שְׁהוּא דַּעַת הַמְּרָדְכֵי הַשִּׁיגוּ הָאֲחֵרוֹנִים לְדַחֲוֹת מְהֻלְכָה וְשָׂאִין לְסַמְוֹד עֲלֵיו וּכ"כ
בְּסַפְרֵי שֵׁם אָף שְׁגִדוֹל א' הַקְּשָׁה לִי וְלוֹמַר דְּמִסּוּגָא דְשָׁבוּעוֹת אִין רֵאִיָּה שְׁאָמְרָה נְטָמְאֵתִי
ע"י הַרְגֵּשָׁה כְּדֵאִיתָא לְהִדְנָא בְּנִדָּה דָּף כ"ז ע"ב ע"ש הֵינְנו דְּנֻקָּא בְּלֹא הַגִּיעַ שְׁעָה וְסִתָּה
מִשָּׂא"כ בְּזֻקְנָה שְׁפָסְקָה מְלִרְאוֹת לְגַמְרֵי דְעַדִּיפָא וְגַם הוּא מְצַד הַשְּׁכָל וְהַסְבָּרָא פִּינּוּן שְׁלֹא
רֵאֲתָה מְחַמַּת תְּשֻׁמִּישׁ קוֹדֵם שְׁפָסְקָה מְלִרְאוֹת: וְתוּ דְהָא פְתַב בְּתַשׁוּבַת אֲמוּנַת שְׁמוּאֵל סִי'
א' וְד"ג דֵּאֵע"ג דָּאִין לְסַמְוֹד אֲהַמְרָדְכֵי בְּזָה מ"מ יֵשׁ לְצַרְרָא אוֹתוּ הֵיכָא דָּאִיפָא עוֹד סְנִיף
לְהַתִּיר וְכָאן ג"כ אִיפָא סְנִיף לְהַתִּיר בְּמָה שְׁמַרְגְּשֵׁת צַעַר וְכָאב וּכְמ"ש בְּתַשׁוּבַת אֲמוּנַת
שְׁמוּאֵל שֵׁם וְכֵן מְשַׁמַּע קֶצֶת בְּתַשׁוּבַת מ"ב סִי' מ"ז יע"ש וּמְכ"ש בְּזֻקְנָה דְלִיפָא מֵאֵן
דְּחוֹלַק בְּדַבָּר כְּנ"ל ה"ק יַעֲקֹב: שְׁאֵלָה סֵט צְרִיף לִי עֵינּוּן עַל מָה שְׁפָסְק בְּש"ע בִּי"ד בַּה"ל
נִדָּה סִי' קצ"ח סֵעִי י"ז בַּהַג"ה וְהוּא מְדַבְּרֵי רֵבִינּוּ יְרוּחָם הוּבָא בְּב"י שֵׁם וְכֵן מִי שְׁאוּמְנָתוּ
לְהִיּוֹת שׁוֹחֵט אוֹ קֶצֶב וְיָדִיו תְּמִיד מְלֻכְלָכֶת בְּדָם אִינּוּ חוֹצֵץ שְׁרוּב בְּנֵי אוּמְנַת זֹו אִין
מְקַפִּידִין: וְקִשָּׁה דְהָא אִיתָא בְּפָסְחִים ס"פ תְּמִיד נִשְׁחַט דָּף ס"ה ע"ב וּבְזַבְחִים דָּף ל"ה
ע"א שְׁבַח הוּא לְבָנֵי אֲהֵרֹן שְׁיִלְכוּ עַד אֲרַכְבוּתֵיהֶם בְּדָם וּמְקִשָּׁה הַש"ס וְהָא קְהוּי חֲצִיצָה
וּמְשַׁנֵּי לַח הוּא וְאִינּוּ חוֹצֵץ מְשַׁמַּע דָּאִי יָבֵשׁ הוּא אָף שְׁאוּמְנָתָם בְּכָף וְשְׁבַח הוּא לְהֶם מְפָל
מְקוֹם מְקַפִּידִין עַל זֶה וְחוֹצֵצִין: וְדוּחַק לֹוֹמַר פִּינּוּן דְּצְרִיף הַכְּהֵן לְעַמּוּד רִגְלוֹ עַל הַרְצָפָה
בְּלִי חֲצִיצָה וְכִינּוּן שְׁהוֹלֵף עַד אֲרַכְבוּתֵיו בְּדָם הָוֵי פְּרֻבּוֹ שְׁאִינּוּ מְקַפִּיד עֲלֵיו וְלֹא גְזָרוּ
מִשׁוּם רְבוּבּוֹ הַמְקַפִּיד דְּזָה לֹא הָוֵי רְבוּבּוֹ מְשֵׁשׁ וְגַם אֲפֻשֵׁר דְּלֹא גְזָרוּ שְׁבוּת בְּמַקְדָּשׁ כַּה"ג
(וְעַפ"ז יֵשׁ לִיִּישָׁב ג"כ מָה שְׁמַקְשָׁה הַסְּמ"ג עַל הָא דְדָם הַלַּח חוֹצֵץ מְסוּף פ' כָּל הַפְּסוּלִין
דְּלַח אִינּוּ חוֹצֵץ בְּמַקְדָּשׁ עֵינּוּן בְּכ"מ פ"ב דְּמַקְנוּאוֹת) וְתוּ דְהָא לְהִדְנָא אִיתָא בְּסוּף פ' דָּם
חֲטָאֵת דָּף צ"ח ע"ב אָמַר רַבָּא פְּשִׁטָּא לִי דָּם עַל בְּגָדוֹ חוֹצֵץ וְאֵם טַבַּח הוּא אִינּוּ חוֹצֵץ
וּפְרַש"י וְאֵם טַבַּח הוּא שְׁאִינּוּ מְקַפִּיד בְּדָם שְׁעַל בְּגָדוֹ אִינּוּ חוֹצֵץ וּכ"כ הַרְמַב"ם פ"ג מַה'
מְקַנּוּאוֹת דְּטַבַּח שְׁנַמְצָא דָּם עַל בְּגָדוֹ דְּנֻקָּא אִינּוּ חוֹצֵץ מְשַׁמַּע דְּעַל בְּשׂוֹר דְּנֻדָּי חוֹצֵץ
וְצ"ל דְּלֹא דְמִי לְמִי שְׁאוּמְנָתוֹ צָבַע וְכַה"ג דְּיָדִיו צְבוּעוֹת דְּאִינּוּ חוֹצֵץ מִשׁוּם דְּלֹא מְאִיס כָּל
כָּף מִשָּׂא"כ בְּהֵנִי דְמְאִיסִי וְעַל בְּשָׂרָם מְקַפִּידִים אָף שְׁאוּמְנָתוֹ בְּכָף מ"מ בְּשַׁעָה שְׁאִין
עוֹסְקִין בָּהּ מְקַפִּידִין וּכ"ש עַל דָּם שְׁבַבְשׂוֹרוֹ פִּי הַדָּם נִפְשׁוֹ שְׁלֵ אֲדָם קֶצֶה בָּהּ וְכֵן מְשַׁמַּעוֹת
הָרֵא"ש פ' הַתִּינּוּקָת וְהַרְשָׁב"א בַּת"ה הוּבָא בְּב"י לִי"ד סִי' קצ"ח דְּדוּקָא בְּבָגְדוֹ לֹא הָוֵי
חֲצִיצָה בְּטַבַּח: וְאָף שְׁהָרֵא"ש בַּפְּכ"ה פְּתַב וְנ"ל וְתַנָּא נְמִי רַבָּב עַל בְּשׂוֹר חוֹצֵץ וְאֵם מוֹכֵר
רַבָּב הוּא אִינּוּ חוֹצֵץ עַכ"ל הָאֵי עַל בְּשׂוֹרוֹ ט"ס הוּא וְצ"ל עַל בְּגָדוֹ וְכַדֵּאִיתָא לְהִדְנָא בְּש"ס
בְּכָל הַסְּפָרִים שְׁפִינְדִינוּ וְכֵן הוּא בְּתַשׁוּבַת הַרְמַב"ן סִי' קד"ד אֵלָּא שְׁבַלְשׁוֹן הַשׁוֹאֵל אִינּוּ
מְעַתִּיק הַלְשׁוֹן שְׁפִיר וְשֵׁם כ' בְּשֵׁם מְתַנֵּי דְמַקְנוּאוֹת וְשֵׁם לֹא תַנֵּי כָּלֵל הָאֵי מְתַנֵּי יע"ש:
וְהַמ"א בַּא"ח סִי' קס"א ס"ק ז' לְפִי שְׁנַמְשָׁף אַחַר לְשׁוֹן הָרֵא"ש פְּכ"ה שְׁהוּבָא בְּב"י שֵׁם
פְּתַב שֵׁם וְנ"ל וְאֵם הוּא טַבַּח וּמוֹכֵר שְׁוֹמֵן וְיֵשׁ דָּם וְשׁוֹמֵן עַל יָדוֹ מְבַעֲיָא בְּפִי"א דְּזַבְחֵי
וְלֹא עֵינּוּן בְּש"ס גּוּפָא דְהֵתָם לֹא קְאָמַר רַב בְּנַמְצָא בְּבָגְדוֹ (וְאָף אֵם תַּרְצָה לְדַחֲוֹק וְלוֹמַר
דְּדַעַתִּיָּהוּ דְּגוּפוֹ וּבְגָדוֹ שְׁוִיִּם אָף שְׁהוּא נִגְדַּ מְשַׁמַּעוֹת הַסּוּגָא וְרוּב הַפּוֹסְקִים שְׁפַתְבְּתִי מ"מ
סּוּגָא זֹו דְּפָסְחִים וְדְזַבְחִים בְּהָא דְשְׁבַח הוּא לְבָנֵי אֲהֵרֹן לֹא מְשַׁמַּע כֵּן) גַּם מ"ש עוֹד הַמ"א
שֵׁם וְנ"ל וְלֹא אִיפְשָׁטָא וְנ"ל דְּבַטְבִּילַת נִדָּה אֲזַלִּינּוּ לְחוּמְרָא עַכ"ל וְזָה אִינּוּ פִּינּוּן דְּמִיעוּט

שאינו מקפיד עליו חוצץ מטעם גזירה אטו רובו המקפיד עליו בדרבנן ואזלינו לקולא עיניו בש"כ ב"ד סי' קצ"ח ס"ק י"ג: גם בתשובת הלכות קטנות סימן ד' דאמרין שבח הוא לבני אהרן וכו' ה"נ י"ל שבח הוא למוהל שיהא ידיו צבועת בדם מילה ואידי דחביב אינו מקפיד עליו ואינו חוצץ עכ"ל ולא ידעתי איך נעלם ממנו סוגיא דש"ס שם במקומו דגם בבני אהרן הוי חציצה אם הוא יבש ועיין ברמב"ם פ"ה מה' ביאת מקדש ובטור וב"י ב"ד סי' קצ"ח מבואר דכל דהוי חציצה לעגנו טבילה הוי ג"כ חציצה גבי פהנים דשונים הם וצ"ע ה"ק יעקב: שאלה ע מהרב הגדול המנפלא מוהר"ר שמואל ז"ל אב"ד דק"ק פירד' שנתקבל לק"ק שיידלוב בעל המחבר בית שמואלון"ל הגה בלמדי הל' נדה מחדש נתחדש אצלי כמה חידושים ובאתי לגלות אוננו בדבר א' אשר נסתרה ממני דרכי הרמב"ם בפ"ד מה' מטמא משפב ומושב דפוסק בהגיע זמן לראות ופסקה ג' חדשים דיה שעטה והינינו כר' אלעזר פדאיתא בש"ס דנדה דף יו"ד דס"ל כל אשה שפסקה ג' עונות דיה שעטה אמתא לרבי אלעזר ומ"מ לא פסק שם פנותיה בשאר אשה שפסקה שלש עונות דהא הרמב"ם פסק שם זקנה שפסקה שלש עונות דיה שעטה מכלל שאר אשה לא והינינו כת"ק ולא כרבי אלעזר ותו קשה פי שם בש"ס איתא גירסא ושהגיע זמנה לראות פעם ראשונה דיה שעטה שניה מטמא מע"ל מני רבי היא ולפ"ז לרשב"ג דקי"ל הלכתא פנותיה אף בראיה שניה אינו מטמא מע"ל וכ"כ הרשב"א בתה"א וגורס גירסא זו ותוספ' מחקו גירסא זו אלא קאי על תנוקת שלא הגיע זמנה לראות דקתני שלישיית הרי היא ככל הנשים ולרשב"ג עד ראיה רביעית לא הוי ככל הנשי' והרמב"ם פסק בתולה שלא הגיע זמנה לראות וראתה ג' ראיות מטמא למפרע א"כ ס"ל על פרחיך פגירסא אשר מחקו תוספת ופוסק בהגיעה זמנה לראות מטמא למפרע בראיה שניה וזה דלא פחד מהני שני גירסות דהא ע"כ מני רבי היא קאי או על ראיה שניה שלא הגיע זמנ' לראות או על ראיה ג' שלא הגיע זמנ' לראות ועל תשובתי דמר פשיה' לו פנאי מצפ' ויהי לתרופ' כ"ד ה"ק שמואל בנסוע למחוז חפצו ק"ק פירדא.

תשובה מה דבדיק לן מר בהני תרי תמידי קיימת בדברי הרמב"ם להוציא חלק לגמרי אי אפשר ומפני אפס הפנאי אשיב כפי מיעוט עיוני על קושיא ראשונה נ"ל דאפשר באמת הרמב"ם פסק לעולם כר"א והא דכתב דינו בזקנה י"ל ה"ה בכל הנשים ונקט זקנה היינו לרבותא דסיפא דאע"ג שהיא זקנה ומסולקת מדמים מ"מ אם עוד עברו עליה ג' עונות וראתה חוזרת לקדמותה כמ"ש שם איברא בפ"ה המשניות להרמב"ם מבואר דפסק כת"ק מ"מ אין זו דבר חדש וכבר הנה לעולמים שחזר בספרו הי"ד ממ"ש בפ"ה המשניות כמ"ש הפוסקי' הרבה פעמים כה"ג ומה שמתמה עוד מה שפסק הרמב"ם דלא פחד מהני גירסות שבש"ס הגה בודאי אין לומר דהרמב"ם מסתפק בהני שני גירסות ואזיל לחומרת שניהם זה אינו דהא מעת לעת שבנדה דרבנן ואזלינו להקל ודחוק לומר דכה"ג הוי כפסק חסרון ידיעה ונראה לי לומר דהרמב"ם גורס פגירסת רש"י שלא פדעת התוספת וכמ"ש גם כן הפסך משנה פ"ד מ"ה מטמא משפב ומושב בשם הרשב"א והא דפסק בהגיע זמנה שניה מטמא מעת לעת פינן דלא קי"ל כרבי י"ל דפסק כסתמא דמתני' דקתני ביה אפרו דיה שעטה בראיה ראשונה וכו' ומתני' אתיא פכולי עלמ' על פרחיך כמ"ש התוספו' שם דבראיה ראשונה הוחזקה ואין להקשות לפ"ז הא דקאמר בש"ס על פרייתא הא מני רבי הא י"ל משום דבברייתא מוכח דלאו מטעם דמתני' הוא דאל"כ

אמאי לא קתני ג"כ זקנה כמו במתני' אלא נדאי דבריינתא סוכרת דבבתולה לא מחזיקינו לה בראיה ראשונה לרואה כמו בזקנה שהיתה מוחזקת בראיה מקודם אלא מטעם דרבי דסובר דבתרי זמנא הוי חזקה היינו טעמא דבריינתא אבל הרמב"ם פסק פסתם מתני'.

ואי לא דמסתפינא הייתי אומר פיון דבלאו הכי האי שיטה לאו מתרצא היא פי הרמב"ם לא הי' גורס בגירסת התוספ' לפי שהיא לכאורה גירסא משונבשת וכמ"ש הפספ' משנה בשם הרשב"א וגירסת רשי' ג"כ משונבשת כמ"ש תוספ' דבריהם ברורים לכן הנה נ"ל לומר שהרמב"ם לא הי' גורס כלל בבא זו בש"ס דהא מני רבי היא ואתאן לר"א וסובר דאתאן אף לת"ק שס"ל שבשאר נשי' לא מהני הפסקת ג' עונות מ"מ בתנוקת אף שהגיע זמנ' לראות פיון שאינה מוחזקת כל כך בדם מהני הפסקה דהא מה"ט לדעת קצת פוסקי' כתמה טהור ואל תתמה על דבר זה פי מי שרגיל בספר הרמב"ם ושיטותיו מבואר שהרבה פעמים הנה לו שיטה וגרסות אחרות ממה שהוא בש"ס שלפנינו אף לפי שלא מצאתי בן לא' מן הראשונים על בן נ"ל עיק' ליישב דעת הרמב"ם כמ"ש פנ"ל ה"ק יעקב: שאלה עא מתלמידי ידדי הרב המופלא מהר"ר יודא מילר אב"ד בק"ק דייטץ ונ"ל אבקש מאת אדוני מ"ו להעמידני דני על רגל האמ' בתשובת אמ"ו עבודת הגרשוני בסי' ד"א באשה שהפילה אם זה שראתה נדה קודם שירדה לטהר עצמה אם הוא בירור גמור שלא נתעברה מקודם לכן דאם נתעברה שוב לא תראה נדה ממילא מוכח שולד זה עדיין אינו בן מ' יום או אם נאמ' אף גם שהאמת הוא שאשה מעוברת דמים מסולקת ואין שכיח שתחזור ותראה לאחר שקבלה הריון מ"מ אין זה בירור שיש לסמוך עליו לענין איסור פרת והאריף לצדד להקל ולהחמיר וסיים וכללא דמילתא פיון דרש"י והרמב"ם ס"ל שמששבין מ' יום מן הטבילה יש לסמוך ולומר שאם היתה מעוברת לא היתה רואה דם אח"כ וספיקא הנ"ל נפשטה ע"כ תנרף פנונתו ואני בעניי דחיתי בשתי ידים כל ראייתיו אחת לאחת והם ראיות לסתור דבריו ותמה תמה אקרא איה העביר עיניו מפמה משניות וגמרות וכל הפוסקים בכלל אח' מהם לא נעדר דס"ל דאין האשה נקרא מסולקת דמים עד לאחר הפרת עובר ולכן לא מציינו שמחזיקין לנדאי בן ט' אלא דוקא כשפירש מביאה ראשונה ואילך ואין צורך להעתיק לפניו לשון הפוסקים בזה פי הפל גלוי וידוע לפני אדוני מ"ו ושאלתי זה לכמה רבנים מופלגים במדינות אלו ואין פותר לי ליישב דברי הגאון עבודת הגרשוני על מכונם עכ"ל: תשובה לא ידעתי מה הרעש הגדול הזה שכתבת איה העביר עיניו מפמה משניות וגמרות וכו' עד ואין פות' אותם לי פי לע"ד דבריו פשוטים הנה דנדאי לענין לטמא למפרע או לענין קביעת נסת לא מחזיקין להם בנדאי למסולקת דמים פיון שרואת דם לפנינו וגם לא ידעינו שהיא מעוברת נדאי אם לא שהגיע לשליש ימיה שהופר עוברת שאז ידעינו בנדאי שהיא מעוברת ושםסולקת דמים אבל באשה שהפיל' לפנינו אם הוא אחר מ' לטבילה ובעילתה אז בפשיטות יש לספק שהפילה ולד מעליא ותהא יושבת מספק לזכר ולנקבה ולנדה פהאי מתני' דפ' המפלת וכפי פרש"י והרמב"ם וכ"כ בתה"א דף קפ"ו ע"ב אבל אין לספק דלמא היתה מעוברת קודם טבילתה ובעילתה הזאת ואפ"ה ראתה פי תולין במצוי שמצוי שמיד שמתעברת היא בחזקת מסולקת דמים ושוב אינה רואת וזו שראתה תו לא מספקינו דלמא היתה מעוברת קודם לכן פיון דהית' שכי' טפי (ועיין בי"ד בקונטר' הספיקו' שלי) וראי' זו שמבי' שלא מציינו שמחזיקין לנדאי בן ט' אלא דוקא כשפירש וכו' דברים אינם

מוכנים לי פלל דנדאי יש לחוש שלא נתעברה מביאה ראשונה שאחר טבילה ומידי ספיקא לא נפקא וק"ל פל זה נ"ל ברור פנונת העבודת הגרשוני פי ידוע ומפורסם שהיה בעל סברה ישרה ה"ק יעקב: שאלה עב אחד מנדיבי וקציני ארץ הנה זה אי זה שנים שעבר התנדב עצמו ליתן סף מסוים בכל שנה ושנה לחבורת תלמידי חכמים אחר נתפרסם שםם בעולם לחסידים ואנשי מעשה פי האדם יראה לעינים והאלהים יראה ללבב בכן נדר אותו הקצין סף מה לצורך פרנסתם מידי שנה בשנה ואחר זה כמו שנה או שנתיים אתגלי בהתייהו שלא היו תוכם פברם ורוב' פכולם הלכו בדרך לא טובה השמועה רק מעט מהם אשר נשארו בתמימתם ושאל השואל אם צריך לקיים פל נדרו מה שנדר או לא יתן רק לפי ערך אנשים אשר עדיין הולכים בתום לבכם: תשובה הנה יגעתי ולא מצאתי בכל הצדדים לבטל נדר זו בלתי התרת חכם אף אם יאמר האומר שפנדאי היה בזה טעות גמור וכבר הנהירו חז"ל בסוט' מהני תשעה פרושים יע"ש וא"כ הוי פנדר בטעות ונכלל בכלל נדרי שגגות פדאיתא במשנה פ"ד דנדריים ובטי"ד ובש"ע סי' רל"ב שאם אמר אם הייתי יודע שהוא פן אינו נדר וליפא למדחי ולומר דנדר לעניי' הוי כמו הקדש למקצת פוסקי' וראוי להחמיר פדבריה' וכמו שפסק בהג"ה בח"מ בש"ע סי' רי"ב ובי"ד ס"ס רנ"ח זה אינו דגם הקדש טעות אינו הקדש דב"ש במקום ב"ה אינו משנה רק לענין מעשר קי"ל סוף בכור' מגזירת הפתו' דטעותו הקדש משא"כ לענין שאר הקדש טעות אינו הקד' כב"ה וע' בש"ס דקדושין דנ"א ע"א וכ"ש לענין הקדש לעניים דלא הוי הקדש אם הקדי' בטעו' וכה"ג מבוא' במהרי"ו סי' והוב' בש"ע י"ד סי' רל"ב סע"ו בהג' דנדר לצדקה בשוגג ובטעות אינו נדר וכן מבואר בתשובת מהר"ם מלובלין סי' ל"ד באחד שקבל על עצמו לילה לבית הפנסת בקנס בכל פקר לומר תהלות ועתה אינו רוצה לקיים התקשרתו בסב' שבימות החורף משפמינ לב"ה קודם שיאיר היום שעדיין לא הגיע זמן הנחת תפילין והוא מתנהג על פי הזוהר שמזהיר שיצא האדם מביתו לב"ה לבוש בתפילין וציצית וא"כ א"א לקיים התקשרתו אם חייב לשלם הקנס ופסק אף שנדר לדבר מצוה מ"מ פיון שנודע לו שאם יקיים זה יצא שקרו בהפסדו א"כ הוי נדר בטעו' ע"כ תוכן דבריו שם ועל עיקר דין השיג עליו בתשובת נחלת שבועה סי' נ"ו וכתב דכיון דהולך לבית הפנסת קודם זמן חיוב ציצית ותפילין אין קפידא ע"ש דבריו באורה אמנם באמת אין זו השגה פלל דמ"מ שפיר קאמר מהר"ם בתשובה דאותו היחיד רוצה לעשו' המצוה מן המובח' להתנהג דוקא ע"פ מנהג הזוהר שיבא בפקר לב"ה לבוש ציצית ותפילין וכן הוא להדיא בכוננת האר"י שמה"ט גופא לא היה מהאר"י משפיים לב"ה קודם אור הבוקר וכ"כ המ"א בפ"י ד"ה ס"ג נמצא דדברי מהר"ם נכונים בלי פקפוק וא"כ ה"ה בנדון דידן הוי לכאורה בכלל נדרי שוגגין אכן פד מעיינו שפיר יראה דאין זה בכלל נדרי שוגגין דאולי בשעת הנדר היו צניע ומעלי ואח"כ התמיצו ואז חל הנדר ודמי למאי דאמרינו שם בנדריים על מנת שהיא פעורה ויפועה דחל הנדר וכן פסק שם בטי"ד סי' רל"ב ובש"ע שם ואין מקום לבעל דין לחלוק ולומר דגמירי דטבא לא הוי ביש' וכדאית' בפרכות דף כ"ט ע"א אמר אב"י גמירי דטבא לא הוי בישא אי משום ה' לא תברא חדא דהא רבא פליג עלי' ואמר דלמ' צדיק מעיקר' נמי דלמ' הדר בי' והלקת' פרכא לגבי אב"י זאת ועוד אחרת מי יימר שהיו צדיקים גמורים מעיקרא דלמ' לא היו תוכם פברם והוכיח סופם על תחלתם וגם אין לפקפק ולדמות למה דאיתא

שם בפ' פותחין דף ס"ה תלה גדרו בדבר כגון שאמר קונם שאינו נושא לפלוני שאביה רע ואמר ליה כבר מת או שעשה תשובה אין צריך התרה דהוי כאלו פי' שנודר על זה התנאי לכה שרי בלא שאלת חכם וכ"פ בטי"ד ובש"ע שם בס"ס רל"ב זה ג"כ לא דמי כלל דשאני התם דתלה גדרו בפירוש בדבר זו שאמר שאביה רע משא"כ שנודר סתם ודברים שבלב כמו בנדון שלפנינו ותו דאף אלו אמר פן בפ"י לא אמרינן דא"צ התרה אלא בדבר המצוי כמו מיתה דשכיחה או יעשו תשובה משא"כ בדבר שאינו מצוי דיהפוך אדם מטוב לרע ודאי גדרו חל וכה"ג פתב הרשב"א והריב"ש והר"ן לחלק להדיא והובא ג"כ בב"י סי' רל"ב דדוקא באביה רע עשוי לעשות תשובה (פי' כל חוטא סופו חרטה) ועשוי למות הלכך אומדין דעתו דכי אמר שאביה רע כל זמן שאביה רע קאמר משא"כ באשה כעורה שאין עשוי להיות נאה לא אמרינן הכי וא"כ ה"ה בנדון שלפנינו דהא דבר שאינו מצוי וגם לא תלה גדרו בדב' אף שאמ' שהי' בלבו פן דברי' שבל' אינן דברי' אף לענין שבווע' ונדרי' וכמ"ש הרמב"ם פ"ב מה' שבוועת וכ"פ בטי"ד וכ"כ הב"י והב"ח שם וכן הספמת האחרונים וכמ"ש הט"ז בסי' ר"י ס"ק ג' והש"כ בס"ק ב' והוא ברור ופשוט בש"ס וכל הפוסקים ודלא פתשובת נחלת שבעה סי' פ"א ששגג בכל זה ופסק פשיטות לענין גדרים דדברים שבלב הוי דברי' לבטל הנדר ושגגה גדולה היא גם מ"ש שם בתשובה דלא חל הנדר פנין שלא דבר בפיו רק פתב כן בפקוסו ותולה עצמו בתשובת מהר"מ גלאנטי יע"ש הנה באמת הארכתי בתשובה אחת לח"מ בסי' קנ"ו דכתבתי לענין שבוועה ונדר הוי כמוצ'י שבווע' מפיו דמי ועוד לענין צדקה אפי' לא דבר כלל רק חשב בלבו פסק רמ"א בח"מ בסי' רי"ב ובי"ד ס"ס רנ"ח דמחויב לקיים מחשבתו אפי' וכ"ש ע"פ פתבו אכן להתיר ע"פ חכם אפטר דיש התרה לשבוועתו וזה הוי כפתח לגדרו כמו דאמרינן בכחנכות דף ס"ג ע"א א"ל אדעתא דגברא רבה מי נדרת ויע"ש בתוספ' דהיינו ע"י התרה ועיין בי"ד סי' רד"ח סעי' י"ב בב"י ושאר אחרונים ואף אם יאמר האומר דכה"ג אין פותחין בנולד דהוי נולד דלא שכיח וכמ"ש תוספ' ופוסקי' שם לחלק מ"מ אפטר למצא פתח לגדרו ממקו' אחר ואל תשגיח במה דקי"ל שאין מתירין גדרים אלא מדוחק אם נדר לדבר מצוה פי' אין זה נדר מצוה להפשל בבנ"א שאינם מהוגנים ויכול לפרנס עם זה עניי' מהוגני' לכן ברור דיכולין להתיר לו נדר זה ע"י פתח ותרט' וחכם עוקר הנדר מעיקרא ורק יתן בכל שנה לפי ערך אותו אנשי' שעדיין עומדין בצדקתן מתחלה ועד סופן פנ"ל ה"ק יעקב: שאלה עג איש אחד נדר מעובר שבמעי הבהמה אי מותר להשתמש בבהמ' גופ' בעודה מעוברת אי נימ' דעובר ירו' אמו הו' או לא: תשובה אף דהלכה רונחת דקי"ל עובר ירו' אמו הוא וכמבואר בש"ס דב"ק דף מ"ז ע"א דאמר רבא פרה שהזיקה גובה מולדה מ"ט גופיה היא וכן הוא בש"ס דסנהדרין פ' כל הנשחרין ובש"ס דתמורה דולד הנרבע אסורה היא וולדה נרבע והכי קי"ל וכמ"ש תוספ' שם בב"ק וכמבואר ג"כ בח"מ סי' שצ"ט וגדולה מזו מצאתי ראיתי בתוס' בב"מ דף ע"ט ע"ב בד"ה השתא מניקה וכו' אפי' למ"ד עובר לאו ירו' אמו לענין לשון בני אדם במו"מ חשובין הן גוף אחד עכ"ל וא"כ אפטר דאף לענין גדרים פן הוא דאזלינן בתר לשון בני אדם מ"מ היינו דוקא שעובר ירו' אמו הוא דאם הנה אמו אסורה בהנאה גם מולד אסור ליהנות אבל לא להיפך היכי שמולד אסור ליהנות שיאסור גם האם בהנאה פי' האם ודאי לאו ירו' הנולד הוא וראיה ברורה לזה מהא דאיתא בתמור' דף י' ע"ב ודף י"א ע"ב

האומר מה שבמיע' של זו עולה מותר בגיזה ואסורה בעבודה מדרבנן משום פחש עובר
ע"כ ואם איתא דהוי לגמרי פחד גופא א"כ מדאוריית' יש מעילה כיון שעוברת הקדש
אלא פשוט דמותר ליהנות מבהמה אף שולדה קדש כי היא לאו גופא דולד היא אלא
משום פחש עובר אסרוהו חז"ל ומה"ט הנה נראה פשוט בבהמה מבפנת שהוציא הנולד
ראשו דהוי פילוד ונתחזרו דאסור ג"כ לעבוד בה עבודה מדרבנן משום פחש עובר ודלא
כתשובת בית יעקב סי' ז' שגרא' שאשתמיטתא ליה כל הסוג' בזו ולא דק בכל דבריו
שם ע"ש ותו דליכא הנאה מולד זו בהשתמשות בבהמה דאדרבא בהמה בעצמה משובחת
לאחר שתלד יותר מקודם שתלד דאינה ראויה למלאכה כל כך ועיין בש"ס דב"ק דף
מ"ט ועפ"ז אפ"ש לתרץ ג"כ ולהציל בהצלה מצויה דעת הרשב"ם ממה שמתמיה
התוספ' בשם ר"ת בש"ס דעכום דף ט' ע"א ד"ה אימר וכו' יע"ש ד"ל דכוננת הרשב"ם
ג"כ בפ"ה מעוברת וק"ל יע"ש.

כל זה בקדשי גזרו חכמים משום פחש עובר אבל במותר הנאה נ"ל פשוט דאין שום
חשש אסור לעשו' מלאכה עם אמה כיון שאין נהנה מהולד פנ"ל ה"ק יעקב: שאלה עד
קהל אחד שבררו להם שבועה בעלי מתקני תקנות להוסיף ולגרע כפי שיראו להם לטובת
הק"ק ועתה רוצים בעלי תקנות לתקן תקנה בענין ברירת התמניות וענייני מסים שלא
יקחו לברירת' אם לא שיתן סף ידוע למס או שיהיה מכונה בשם חבר אף שלא תן כל
כך ואם יהיה למדן מכונה בשם מורינו אף שלא יהיה כלל מפורעי מס ואיזה חידים
רוצין למחות שלא לעשות תקנה כזו ויש להם על מה שיסמכו והוא בתשובת צמח צדק
סי' ב' כן למדינו אדוני מ"ו איזה דרך ישכון אור ישראל וקדושו: תשובה לע"ד נראה
פשוט דאין טענת החידים טענה כלל מתרי טעמי חז"ל דדברי תשובת צ"צ לא ברירין
לי בהא מילתא כלל דנדאי איכא בזה תקנת וטובת הקהל כדי שלא ימנעו העמי הארצים
מליטון מסים וארנונית שעליהם מוטל הכל ויש מתרושש והון רב וכדאית' בריש ב"ב
דף ח' ע"א גבי האי דמי כלילא דשדי אטבריא יע"ש ונהו חזיוק לעמוד התורה וכבוד
התורה ולומדיה ובפרטות בענין מי שהוא צורבא מרבנן מכונה בשם מורינו ותורתו
אמונתו שהוא פטור מדינא ממסים וארנונים וכמבואר בש"ס והספמת כל הפוסקים וכי
בשביל זה לא יקחו אותו לברירת הקהל ושכח התמניות ואדרבא מצינו בש"ס איזה ת"ח
הראוי למנות פרנס על הצבור זה ששואלין אותו דבר הלכה בכל מקום ואומרה הרי
אף שת"ח פטור ממס אעפ"כ כן הוא קודם לכל התמניות והמקרא צונח בי מלכים? מלכו
ועיקר הראיה שמביא בתשובת צ"צ שם וז"ל ורא' מהא דאיתא בחגיגה פ"ג דף ד"ב
מאן תנא דחייש וכו' אמר רב פפא כמאן מקבלינן האידנא סהדותא מעם הארץ כמאן
כר' יוסי וטעמא דר' יוסי כדי שלא יהא כל אחד ואחד הולך ובונה במה לעצמו הרי
מבואר שאפי' עדות מקבלין מעם הארץ מפני חשש איבה כשיראו שמרחיקין אותם יבנו
במה לעצמם ומכ"ש בנדון דידן אם ירחקו את עם הארץ כל כך שלא לצרף אותם אל
הספמת הקהל ונדאי שייבנו במה לעצמם ומתוך כך ירבו מחלוק' בישראל ח"ו עכ"ל צ"צ
ואין זו ראיה כלל דנדאי בזה לא חיישינן משום איבה כיון שעמי הארצים עשירים שהם
מפורעי המס המה מצטרפין להתמנות תו לא חיישינן לאיבה משא"כ אי מרחקין כולי
האי שאין מקבלין שום עדות מפלל עם הארצים הא נדאי איכ' איבה משא"כ בחילוק
לענין מסים שמדאוריית' ומבביאי' ומכתובי' איכ' מעל' לת"ח שפטורי' לא חיישי חכמי'

לאיב' ופטררו אותו ממס לא תישי תו לאיב' כי גם העם הארצי יודעין שיראוי לכבד ת"ח יותר בשביל כבוד תורתו ואוריית' הוא דמוקרת ליה וכינן שאין פוסלין אותם להתמגיות אם הוא עשיר ונותן מס כמסת ידו תו לא תישינן לאיבה משא"כ אם היינו פוסלין אותו לעדות כשאר רשעים הפסולין להעיד ודאי איכא איבה ופוק חזי מה עמא דבר שפרוב קהלות קדושות נתפשטו תקנות פאלו בלי שום פקפוק ומנהג של ישראל תורה היא עין חיים למחזיקים בה ות"ח מרבים שלום בעולם ונהגין מהם עצה ותושיה להתנהג הציבור בנחת (וצ"ע קצת בש"ס דפסחים דף קי"ב ע"א בהא דצנה ר' עקיבא לר"י שאל תדור בעיר שראשיה ת"ח ע"ש) ובר מן כל דין נראה דבהא אף התשובת צ"צ מודה דדוקא בגדון דידיה שהיו מקצת נכבדי העיר רצו לעשות מנהג ותקון חדש כזה ומהמון עם היו צועקין לעפב התקנה ע"כ פסק שם שיכולין למחות לפי שטתו משא"כ בגדון דידן שפבר בפרו אלו שבועה מדעת כל הציבור או ע"פ רובו ככולו ונותנין להם פח להוסיף או לגרוע בתקנת כפי שיראו להם ודאי אין שום מוחה בידיהם מעתה וכבר הארכתי בענין כזה בספרי תורה השלמים שאלה א' בשם פוסקים ראשונים ואחרונים דיש פח ביז ראשי הקהל וטובי העיר שהומח' רבים עליהם מדעת פולם לכל דבר מה שעשוי עשוי בתקנת הקהל אע"פ שלא היה מנהג מקדם ואפי' יחיד שפררו מה שעשה עשוי וכן מבאר בי"ד סי' רד"ח סעי' ל"א בהג"ה דאם נתנו רשות לטובי העיר הם במקום כל הקהל וכ"כ בתשובת באר עשק סי' ג' וז"ל כל היכי שקבלו עליהם בעלי תקנת מדעת פולם יכולין לתקן בכל מילי עכ"ל לכן נ"ל פשוט בגדון דידן דאין לעפב כלל בעל מתקני תקנות אלו ובפרט בתקון פזו שהוא חיזוק ותקון לעמוד התורה ותקנות הקהל שלא ימנע העשיר מליטן מס הרבה כדי שיבא להברירה ושלום רב לאוהבי תורתיה פנ"ל ה"ק יעקב: דיני כבוד וצדקה ומילה שאלה עה אב שמתבע לבנו העשיר בעת דחקו שיטן לו דבר קצוב כדי פרנסתו והבן הראה פטורים מאביו חתום בחתימתו שכתב שעשה ק"ס ות"כ שנתן פטורים לבנו מעתה ועד עולם על כל טענות ותביעות שבעולם יהיה מה שיהיה והאב טוען שלא היתה פונתו על מה שחייב מן התורה רק הפטורי קאי על שאר טעניות ותביעות שינולד ביניהם אבל אדעתא דהכי לא נתן פטורים בכך יורני הדין להלכה ולמעשה: תשובה לפום ריהטא היה נראה לכאורה דאין לאחר קנן פלום ואע"ג דקי"ל המתנה על מ"ש בתורה תנאו בטל וחלק גבוה מי יתיר (דוגמא לדבר המקבל בקנן עליו לדון בפניהם וכמבואר בטח"מ סי' ד"ו) פנין שהשונה כבודו המקום זה אינו דכיון דקי"ל כבוד משל אב אף אם אין לאב פופין את הבן לפרנסו מתורת צדקה בעלמא וענייה קודמין וכמבואר בי"ד סי' ר"מ סעי' ה' בהגה"ה שפן עיקר וגם קי"ל דבדבר שבממון אף שמתנה על מ"ש בתורה תנאו קיים וכדאיתא בש"ס דכתובות דף נ"ו דהאומר לאשה על מנת שאין לה עלי שאר פסות ועונה דבדבר שבממון תנאו קיים דקי"ל הלכתא כר' יהודא וכמבואר בא"ה סי' ל"ח משום דאפשר למחול ואין מקום לבעל דין לחלוק ולומר דלבטל מצות התורה שאני (וכה"ג כתב בתשובת מהר"א ששון סי' ס"ב בשם תשובת הגאונים ע"ש) דשאני שאר וכסות דליכ' שום מצנה לגביה וקצת און וראי' מצאתי לדבר בהרשב"ם בב"ב פ' יש נוהלי' דף קד"ו ע"ב ד"ה בדבר של ממון שאר וכסו' אבל עונת תשמיש מצנה היא וצערא דגופא היא הרי להדיא דמצנה שאני זה אינו דמשמעות סתימת כל הפוסקים דלא פהרשב"ם בזה ואפשר דגם הרשב"ם לאו דוקא נקט בלשונו מצנה)

דְּכַל שְׁבַמְמוֹן תְּנַאי קַיִים אֵף לְבַטֵּל הַמְצָנָה כֹּל שֶׁפֶן שֶׁהוּא בָּשֵׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה וְכֵן מִשְׁמַע לְהִדְאָה בְּרִישׁ פ"ק דְּמַכּוֹת דָּף ג' ע"ב גְּבִי עַל מְנַת שְׁלֵא תִשְׁמִיטֵנוּ שְׁבִיעִית ע"ש מִכָּל זֶה הִיָּה נִרְאֶה לְפִטוֹר הַבֵּן מִפֶּחַ הַפְּטוּרִין שְׁפִיזוּ בְּרַם כַּד מְעַיִינָן שְׁפִיר יִרְאֶה דְחִיב לְפָרְנֵס אֶת אָבִיו וְהַפְּטוּרִין בְּטִילִין וּרְאֵי לְזֶה מִמ"ש הַתּוֹסֵף בְּכַתּוּבַת דָּף פ"ד ע"א ד"ה וְסִבֵּר רַב תְּנַאי קַיִים וְכו' וְאֵע"ג דְּבַפ' הַזֶּהָב מוֹקִי רַב נִפְשִׁיָּה אִפִּי כַר' יְהוּדָא דְעַד כָּאֵן לֹא קֹאֲמַר ר' יְהוּדָא הֵתָם אֵלָּא דִּינְדְעָה וְקָא מְחַלָּה הִקָּא מִי יַדְע דְּמַחֲלִי הִקָּא לִיכָּא לְשַׁנּוּיֵי הִכִּי דַּה"נ לֹא יַדְע דְּמַחֲלִי שְׁהָרִי אֵינּוּ בְּרוּר לּוֹ שֶׁהִיא תְּמוֹת בְּחִיּוֹ עַכ"ל בְּנִדּוֹן שְׁלִפְנֵינוּ דְּגַם כֵּן לֹא יַדְע וּבְרוּ לִיָּה דְאֶחֱלִי דְכָל מִזּוֹנְתִיו שֶׁל אָדָם קִצּוּבִין לּוֹ מְרֹאֵשׁ הַשְּׁנָה וְאֵין אָדָם יוֹדֵעַ בְּמָה מִשְׁתַּכַּר עַל כֵּן אֵינּוּ בְּרוּר לּוֹ שְׁיַעֲנִי כֹּל כֹּף שְׁיַצְטַרֵּף לְבְרִיּוֹת וְאִדְעָתָא דְהִכִּי לֹא נָתַן פְּטוּרִי וְגִדּוּלָה מִזּוֹ מְבֹאָר בַּא"ה ס' קי"ג דְאָף שְׁאֵם הַתְּנָה בְּשַׁעַת גְּשׁוּאִין שְׁלֵא יִתְפָּרְנֵסוּ בְּנוֹתִיו מִנְכָסִיו אֵין שׁוֹמְעִין לּוֹ מִשׁוּם דָּאֵם הִיָּה רוֹאֶה בְּנוֹתִיו הִיָּה מְרַחֵם עֲלֵיהֶם וּמִשְׂאִין כ"כ הַטוֹר בְּשֵׁם רַב הָאֵי גָּאוֹן וְא"כ כ"ש בְּנִדּוֹן דִּינָן תְּנַאי בְּטֵל דְאֵיף לֹא יִרְחַם הַבֵּן עַל הָאָב.

וְכֵן מִן כֹּל דִּין הִיָּה נִרְאֵי דְאָף אֵם עָלָה עַל דַּעַת הָאָב לִיתָן פְּטוּרִין גַּם עַל זֶה נִרְאֶה דְלֹא מְהַיָּי דְלֹא כֹּל כְּמִינֵיהּ לְהַעֲשִׂיר אֶת בְּנָיו וְלְהַפִּיל עֲצָמוֹ עַל הַצִּיּוּר וּרְאֵי לְזֶה מִמָּה דְאֵיתָ' בְּכַתּוּבַת דָּף מ"ח ע"א הָאֹמֵר אֵם מַת לֹא תִקְבְּרָהּ מִנְכָסִיו אֵין שׁוֹמְעִין לּוֹ לֹא כֹּל כְּמִינֵיהּ שְׁיַעֲשִׂיר אֶת בְּנָיו וְיַפִּיל עֲצָמוֹ עַל הַצִּיּוּר ע"כ וְהוּא הַסְּפָמַת כֹּל הַפּוֹסְקִים אֵף דִּישׁ מְקוֹם לְבַעַל דִּין לְדַחֲוֹק וְלַחֲלֵק מ"מ תְּבֵא מְאִירָה לְמִי שְׁרוּצָה שְׁיִתְפָּרְנֵס אָבִיו מִן הַצְּדָקָה וְכַמ"ש הַתּוֹסֵף פ"ק דְּקִדּוּשֵׁין דָּף ל"ב ע"א ד"ה אֹרִי לִיָּה וְכו' בְּשֵׁם הִירוּשְׁלָמִי עַל פִּיּוּצָא בְּזֶה אָמַר ר' יוֹסִי הַלְנָאי דְהוֹנֵן כֹּל שְׁמַעְתָּא בְּרִירִין לִי כְּהָךְ שְׁכּוּפִין אֶת הַבֵּן לְזוּן אֶת אָבִיו עַכ"ל וְאֹי לְהַבֵּן שְׁיַצְרִיכוּ לְכָף לַעֲמוֹד עִם אָבִיו בְּדִינָא וְדִינָא וּמִי זּוּטֵר מַה דְכְּתִיב בִּיָּה מִתָּן שְׁכָרָה בְּצִידָה לְמַעַן יִיטֵב לָךְ וְהֶאֱרַכְתָּ יָמִים וּבִטּוּחַ שְׁאֵם יִסְבִּיר פְּנִים לְהַבֵּן בְּדַבְרִים שֶׁל טַעַם שְׁפַתְבְּתִי שְׁלֵא יִסְרַב עוֹד וּיִפְרֵנֵס אָבִיו בְּכָבוֹד וְלֹא יִהִי מִן הַצִּוְרָף לְכַפּוֹתוֹ כַּנ"ל ה"ק יַעֲקֹב: שְׁאֵלָה עוֹ אֵי מְחֻנִּי אָדָם לְכַבֵּד אֶת אַחֲוֹתוֹ הַגְּדוּלָּה וְכַמוֹ דְאָמְרִינָן וְאֶת אִמָּךְ לְרַבּוֹת אֶת אַחֲיָךְ הַגְּדוּלָּה אֵי נִימָא דַּה"ה לְאַחֲוֹתוֹ הַגְּדוּלָּה וְלֹא דוֹקָא קֹאֲמַר ה"ש"ס אַחֲיָךְ אוֹ נִימָא דְדוֹקָא קְתָנִי: תְּשׁוּבָה לֹא יַדְעָתִי אֵיף עָלָה עַל דַּעַתָּךְ לְהוֹסִיף עַל הַמְצוֹת דְאֹרְיִיתָא וְדַרְבְּנָן דְּבַר שְׁלֵא הוֹזְכַר כֹּל בְּש"ס וְלֹא בִשׁו' פּוֹסֵק רֵאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן וְאֹי עוֹרְרָה רַעֲיוֹנָךְ מְהָא דְאֵיתָא בְּמִדְרָשׁ פ' וַיִּצָּא וְתַעֲנֵן רַחֵל וְלֹאָה וְתִאמְרָנָה לּוֹ לְמָה מְתָה רַחֵל תַּחֲלָה ר' יְהוּדָא אָמַר מְפָנִי שְׁדַבְּרָה בְּפָנֵי אַחֲוֹתָהָ ע"כ אֵי מִשׁוּם הָא לֹא אֲרִיָּא כִּי הִנֵּה מְלַבֵּד שְׁאֵין לְמִיָּדִין הַלְכָה מְדַבְּרִי אַגְדָּה בְּלֹא"ה לִיכָּא לְמִילָף מְהַמְדַּרְשׁ זֹו כְּלוּם שְׁאֵין זֶה נִכְנָס כֹּלל בְּסוּג חִיּוּב כְּבוֹד רַק שֶׁהוּא בִּיזוּי לְדַבֵּר בְּפָנֵי מִי שְׁגָדוּל מְמַנּוּ אִפִּי אֵם אֵינּוּ קָרוֹב כֹּלל וְכַדֵּאִיתָ' פ"ה דְאָבוֹת שְׁבַעָה דְבָרִים בְּגוֹלָם וְשַׁבְעָה בְּחָכְם אֵינּוּ מְדַבֵּר בְּפָנֵי מִי שְׁגָדוּל מְמַנּוּ וְע"ש בְּפִירוּשֵׁיהֶם אָבֵל שְׁיָהָא חִיָּיב בְּכָבוֹד זֹו לֹא שְׁמַעְנוּ מַעוֹלָם: פּוֹק וְחִזִּי בְּתַשׁוּבַת הָרֵא"ש כֹּלל ט"ו דְּמַחֲיִיב לְכַבֵּד אֵף אַחֲוִי הַגְּדוּלָּה מֵאִמּוֹ לְפִי שְׁעֵיקָר הַרִיבּוּי דְנָתַת גְּבִי אִמָּךְ כְּתִיב מִשְׁמַע דְּבִלֹא"ה אֵין לְהוֹסִיף מְסַבְּרָא דְנִפְשִׁיָּה יַע"ש וְאֵף אֵם תִּרְצָה לְדַרְוֵשׁ טַעְמָא דְקָרָא וְכַמְבֹּאָר ג"כ קִצַּת בְּהַשְׁגַּת הַרְמַב"ם בְּמִנְיָן הַמְצוֹת שְׁוֹרֵשׁ שְׁנֵי שְׁנָה הוּא בְּכָלל כְּבוֹד אָב וְאֵם לְנִהוּג כְּבוֹד בְּכַנְס גְּדוּלָּה ע"ש נ"ל פִּי לְפִירוּשֵׁם לְפִי שְׁכָבוֹד וְגִדּוּלָת אָבִיו וְאִמּוֹ יוֹרֵשׁ בְּנָם הַגְּדוּלָּה לְהַנִּיחַ כְּתַר' לְבָנָם הַגְּדוּלָּה וְכַדֵּאִיתָא בְּש"ס דְּכַתּוּבַת דָּף ק"ג ע"ב אַע"פ שְׁשִׁמְעוֹן בְּנֵי חָכְם גְּמִלְיָאֵל בְּנֵי גְּשִׁיָא שְׁנַאֲמַר וְאֶת הַמְּלָכָה נָתַן לִיהוֹרָם כִּי הוּא

הכבוד על פן מחויבים אחיהם לכבד את אחיו הגדול כי לו משפט הירוןשה כבוד וגדולה של אביו וא"כ בבת לא שייך כל זה ומטעם זה נ"ל דיפה פסק בתשובת ה"ל קטנות סי' קך"ג דאינו מחויב לכבד רק אחיו הגדול שהוא הראשון ולא השני אף שגדול ממנו בשנים והטעם נ"ל כמ"ש פ"נן שאינו יורש גדולת אביו ואין סתירה ג"כ מהא דפ"רשי' פ' ויחי על פסק שמעון ולוי יששכר וזבולן לא היו מדברים בפני אחיהם הגדולים ע"ש וכמ"ש ד"ה לא מטעם כבוד הו' רק שלא לבזותם לדבר בפני מי שגדול ממנו אבל לכבד בכבוד אביו כמ"ש הרמב"ם והט"ד סי' ר"מ זה לא מצינו שום חיוב רק דוקא באחיו הגדול שפכנולם ותו לא פנ"ל ה"ק יעקב שאלה עז על דבר תלמיד חכם אחד דדחיקא ליה שעתיקה שנדב אחד מקצינים מתנה הגונה במזמן להשיא בו בנו הבחור ויש לאותו תלמיד חכם בת גדולה בוגרת ורוצה להשיא באותן מעות אי שפיר דמי למעבד הכי או לא: תשובה גרסינן בב"מ פ' האנמיין דף ע"ח ע"ב ר' אלעזר אומר מגבת פורים לפורים ואין העני רשאי ליקח מהם רצועה לסנדלו אלא א"כ התנה במעמד אנשי העיר דברי ר' יעקב שאמר משום ר"מ ורשב"ג מיקל ותניא עוד ר"ש בן אלעזר אומר משום ר' מאיר הנותן דינר לעני ליקח לו חלוק לא יקח בו טליא טלית לא יקח בו חלוק מפני שמעבי' על דעת בעל הבי' עד פאן וכתב הרי"ף והרא"ש ליתא לדר' מאיר דתרנוייהו בחד טעמא שייכי וכו"ג סבירא לן דמיקל וכתב הב"י בא"ח סי' תרצ"ד שדברי הרי"ף נראים וכן נראה שהוא דעת הרמב"ם ומתמיה על הטור שפסק להאי ברייתא דקתני אין העני רשאי ליקח מהם רצועה לסנדלו נגד דעת הרי"ף והרא"ש והרמב"ם ובטח"מ משמע שפוסק פדעת הרי"ף וסייעתו ועיין בשירי כ"ג לא"ח סי' תרצ"ד בהגהות הב"י אות ד' מה שמדחיק לתרץ דעת הטור בשם תשובה אחת ובאמת הטור מעתיק ממש כלשון הברייתא ול"נ לתרץ דעת הטור בפשוטו דנדאי הרי"ף והרא"ש שדוחין דברי ר' מאיר מהלכה היינו במה שמבואר מדבריו דר"מ קאי אעני שנתנו לו מעות לצורך סעודות פורים שאין רשאי העני לשנות אבל ת"ק לא מייירי אלא בגבאי דלא ישנה וכ"כ התוספ' להדיא שם בד"ה ר' אלעזר והספמת כל הפוסקים על כל פנים כת"ק דהגבאי לא ישנה ממעות פורים וכן מבואר שם בתוספ' ובהגהות אשרי ובפ' הרמב"ם פ"ב ד"ה מגילה וא"כ נראה דגם הטור בא"ח אינו חולק אהרי"ף והרמב"ם ואביו הרא"ש שהרי בח"מ גם בקיצור פסקי הרא"ש סתם פדבריו אלא דבסי' תרצ"ד פתב ונ"ל מעות שגבן לחלק לעניי' בפורים אין רשאין לשנותן לצדקה אחרת ואין העני רשאי להוציאן לדבר אחר עכ"ל ומלשון מעות שגבן וכו' מבואר דאגבאים קאי שגבו שהמה לא ישנו א"כ גם העני שקבל מידם לא עדיף מגבירא דאתי מחמתיה ואסור לשנות וזה נראה ג"כ פוננת רש"י בפ"ק דעכו"ם דף י"ז ע"ב ד"ה מעות פורים ע"ש משא"כ העני מקבל מיד בעה"ב עצמו דעת הפוסקים פולם שוויים לטובה דמותר לו לשנות מדעת בעל הבית וטעם לחילוק זה נ"ל לומר דדוקא ס"ל בגבאי דאסור לשנות כדי שלא יחשדו פ"נן שמשנה פרצונו אבד נאמנתו אצל הבעל הבית ואיכא נעילת דלת בפני נותני צדקה ועיין שם בתוספ' ובהג"ה אשר"י ובי"ד סי' רנ"ט משא"כ בנותן ליד העני אף שנותן לו בפירוש לאיזה דבר מה הוא יודע בנפשו שהעני יעשה בו כחפצו דבר הנאות ונח לו יותר דהא בלא"ה הנותן מתנה לחבירו אפ' התנה איזה תנאי כל שלא התנה בתנאי כפול וכל דיני תנאי פמבואר בא"ה סי' ל"ח ובח"מ ס"ס רמ"א התנאי בטל והמעש' קיים א"כ מכ"ש שאין נפקותא אם משנה מדעת

בעל הבית דלא הוי גזלן ובגזל מן יושב גם כן דלא תקשי מהא דמצינו בכמה סוגיות הש"ס והפוסקים דאמרין קפידא פדאיתא בפ"ב דקדושין דף מ"ט ע"א ופ"ו דגיטין דף ס"ה וכה"ג טובא ולפי הטעם שכתבתי לא קשה מידי דבנתן מתנה לעני שאני ובתשובת חות יאיר ס"ט רל"ב מדחיק מאוד בישוב דעת הטור גם מקשה מכמה סוגיות הש"ס דאמרין קפידא הוא לכו רוצה להכריע שם להחמיר נגד דעת הר"ף והרמב"ם והרא"ש והש"ע ולא ירד לחלק כמ"ש פי לע"ד אין פאן מחלוקת פלל בין הראשונים ואין לדמו' בכת המדמה לכל הני דאמרין קפידא וא"כ זכינו לכאורה דבגדון שלפנינו מותר להאי ת"ח לשנות בהמעות פרצונו ואין מקום לבעל דין לחלוק ולומר דאר הפוסקים הסוברים דמותר לו לשנות היינו דוקא בדבר שאין דרכו להקפיד פולי האי משא"כ פאן ודאי קפידא איפא בדבר דהוי פעבורי אחסנתא דברא לברת דהרי מוכרין ספר תורה להשיא אשה פדאיתא באבן העזר סימן א' מה שאין כן להשיאה אשה לאיש אין מוכרין וכמו שכתב בחלקת מחוקק בא"ע סימן א' ס"ק א' משום הא לא תברא דדברי הח"מ בזה אינם ברורים וכמו שהשיגו עליו האחרונים המ"מ בא"ח סי' קנ"ג ס"ק ט' וכן השיג עליו בבית שמואל שם בא"ע וכן עיק' וכמבואר בי"ד סי' רנ"א דיתום ויתומה שבאין לישא מקדימין להשיא היתומ' ואם פן מסתמ' ניחא ליה להנותן לעשות בממונו מצנה היותר גדולה פן הנה נראה לכאורה אברא אחר העיון נראה דבגדון דידן ודאי אי אפשר לשנות אליבא דכ"ע פיון שזיפה לבן ת"ח ע"י אביו וזכין לאדם שלא בפניו ושלא מדעתו וא"כ איך יכול להשיא בזה את אחותו ודאי דהוי גזל גמור ומגרע גרע מגבאי שאסור לשנותו וק"ל אם לא שנאמר שזה הת"ח הוא עני מאוד שאי אפשר לו להשיא בתו אם לא ע"י מתנה זו דאז גם על אחי הבחור מוטל להשיאה שהרי אמרו חז"ל בנכסי מעוטי הבנות יזונו והבנים ישאלו על פתחים ואפשר דגם הבן ת"ח עצמו ידע ומחל להשיא את אחותו הבוגרת שהרי מבטלין מצנת עשה וכדאמרין בתה בוגרת שחרר עבדה ותן לה ואם נעשה הדבר פריצוי פנו אז ודאי יכול לומר הריני פאלו התקבלתי א"כ פשוט דמותר לשנות פנ"ל ה"ק יעקב: שאלה עח גבאי צדקה שהיה אצלו מעות צדקה ומעות שלו פתיבה אחת ובשעת השריפה הגדולה נשרפו הצרורין והשקים ונתערב המעות יחד ונאבד הרבה מהן ושאל השואל מה יעשו בהנותר אם מחויב ליתן בשלימות להצדקה או לא: תשובה לכאורה דין זה פשוט ופרוה לפנינו בש"ע בח"מ סי' רצ"ב סעי' יו"ד בהג"ה ונ"ל וכן אם נתן לו מעות להוליקם על אחריותו ונתן עם מעותיו ונאבדו מקצת המעות ההפסד לפי ערה המעות עכ"ל והוא מת"ה סי' שי"ד אה יש לדחות ולומר דמעות צדקה שאני ממעות הדיוט דקיל וקצת ראיה לזה מהא דאית' פ"ק דעפ"ם דף י"ז ע"ב והתניא אמר לו מעות של פורים נתחלף לי במעות של צדקה וחלקתים לעניים ופרשי ואני פרעתי משלי של פורים אה דהתם היה רק ממידות חסידות ולפנים משורת הדין שהי נתן במזון וכדאית' שם דף י"ח ע"א אמר לו א"כ מחלקה יהי חלקי ופרשי הואיל והיית נתן במזון היינו משום דהתם היה רק חילוף בטעות לכל הפירושים שפרשי ותוספ' שם לכו מדינא היה מותר להתפרע ממנו פיון שזודע לו שטע' וטעו' הקדש ולצדקה אינו הקדש וכדאיתא בי"ד סי' רל"ב סעי' נ"ו בהג"ה לכו הוי מידות חסידות ונתרנות: אבל אם נתערב מעות הקדש עם מעות הדיוט דודאי יפה ונחמיר פח הקדש מדהדיוט מדינא וצדקה הוי כמו הקדש למקצת פוסקים פמבואר בח"מ סי' רי"ב בהג"ה

ובי"ד ס"ס רנ"ח ע"ש ואין לדחות ולומר הלא מוצא הדין בהג"ה בח"מ סי' רצ"ב הוא מת"ה סי' שי"ב ושם בנה עיקר ראיותו ויסודו מהאי דגיטין פ' התקבל דף ט"ו גבי הא דגניבא שצו' ואמר הבו ארבע מאות זוז לר' אבינא מחמרא דנהר פניא דקאמר מחמ' ליפות פחו ומפרשי' ותוספ' שם ע"ש באנר' ואף דהתם הנה מצות צדקה גדולה להנהות תלמיד חכם מנכסיו ואפ"ה ההפסד לפי הערה אם לא הנה אומר מחמ' ליפות פחו כמ"ש התוספ' שם אי משום הא לא תברא דאפשר נגד יתומים ויורשין שאני דעדיפה פתייהו כמו לצדקה לענגן הרבה דברים וכן מבואר בש"ס דב"ק דף ל"ו ע"ב אמר ליה רב יוסף פבר זכו בו עניים ואע"ג דליכא עניים הקא אנו יד עניים אנו דאמר רב יהודא אמר שמואל יתומים אינו צריכין פרוסבול וכן תני רמי בר חמא היתומים אין צריכין פרוסבול רבי גמליאל ובית דינו אביהן של יתומים היו ע"כ הרי דמדמה הש"ס בפשיטות יד עניים פיתומים ויד שניהם שוונים משא"כ מעות הדיוט נגד פח הצדקה ודאי דכח הצדקה עדיף אכן יש להביא ראיה ברורה לדון זה ממשנה דפ"ב דמעשר שני משנה ה' מעות חולין ומעות מעשר שני שנתפזרו אם בלל ונחפן לפי החשבון ע"כ הרי דכל היכא שהם מעורב בין הכל לפי החשבון וכפ' הרמב"ם פ"ו מ"ה מעשר שני ובזה נפשט' שאלתינו פנ"ל ה"ק יעקב: שאלה עט איש ואשה שמלו בנם ראשון ושני ומתו מחמת מילה ב"מ וגרש האיש את אשתו והלכו ונשאו לאחרים אם מחויבים למול את בניהם אח"כ כי כל אחד ואחד מהם תולין הקלוקול זה בזה ולא נעלם ממני לשון הטור והש"ע בי"ד בסי' רס"ג דלא שניא מבעל אחד או משנים התם קאי בתחל' החזק' שנתחזק' האשה משני בעלים שמתו שני בניה משני בעליה פבר הוחזק הריעותא בה ולא בבעלה.

משא"כ בנדון דידן ששניהם פאחד המה יוכלו לתלות הקלוקול זה בזו וזו בזה או נימא דשניהם מקולקלים ועומדין: תשובה בהשקפה ראשונה הנה נראה לדמות נדון זה להא דאמרינן בב"ב פ' חזקת הבתים דף ל"א ע"ב ובשבועת פ' כל הנשבעין דף מ"ז ע"ב בשני פיתי עדים המכחישות זו את זו אמר רב הונא זו באה בפני עצמי ומעיד' זו באה בפני עצמה ומעידה ופרשי' אע"פ שהאחת פסולה אין לה לפסול לא זו ולא זו הואיל ואינה יודע איז מהן פסול' וקי"ל הלכתא כר' הונא וכמבואר בח"מ סי' ל"א (וע"ש בש"כ ס"ק א' על דבר מחלוקת שנפל בק"ק בריסק איך הדין בשני עדים שמכחישין זה את זה אי פשרין לעדות אחד ביחד פינון שפ"ל א' אינו מוכחש משנים ע"ש שמביא ראיה מדברי הר"ן באנר' ובאמת הוא שלא לצורך כי הדין ממקומו הוא מוכרח ומוכרע בשבועת שם דאם אית' דאיכא לחלק לא מקשה רב הונא בר יהודא שם לרב חסדא מאחד אומ' גבוה שני מרדע' וכו' גם ברש"י שם ד"ה מאי לאו וכו' פ"ל א' פשר להעיד עם עד אחר משמע דעם אותו עד ודאי דאין מצטרפין כמו בשני פיתי עדים כי אין לחלק פל"ל ע"ש) וכן יש עוד לדמות להא דשני שבילין כדאיתא בריש פסחים דף יו"ד ובכתובות דף ד"ו בשני שבילין א' טמא וא' טהור דהיכי דנשאלו זה בפני עצמו וזה בפני עצמו דשניהם טהורין ואין מקום לדחות ולחלק דשאני פאן בנדון דידן דאיכ' למימר דהקלוקול הוא משתייהו וכה"ג מחלק הדרישה בי"ד סי' ק"ץ סעי' ד"ה בשתי נשים שנתעסקו בצפור אחד ע"ש זה אינו דהא פבר העלו האחרונים שם דעיקר להקל בנשאל זה אחר זה וכמ"ש ג"כ בספרי תורת השלמים בה"ל נדה סי' ק"ץ ס"ק ד"ד יע"ש וכן מצאתי ראיתי בתשוב' הלכו' קטנות ח"א סי' קצ"ג שפסק בשתי נשים צרות שנישאות ל"ב אנשים או ל"ג ומתו

בְּנֵי אֱלֹהִים מֵהוּ תְּשׁוּבָה דְשִׁתִּיחַן יַחַד לֹא יִנְשָׂא לְאַחַד לְפִי שֶׁהַחֲזָקוֹ קְטַלְנִית אַבְל כָּל אַחַת בְּפָנָי עֲצָמָה תִּתְּלַה הַקְּלָקֵל בְּחִבְרַת פְּדִין שְׁנֵי שְׁבִילִין עַכ"ל בְּתְּשׁוּבָה עִם קִצַּת תּוֹסֵפ' בְּיֵאוֹר הָרִי לְהִדְגָּ' מִמֶּשׁ דּוֹמָה לְגִדּוֹן דִּינֵן כִּי בִּש"ס וּפּוֹסְקִי מִבְּנֵי דְשִׁנּוּיִם הֵם דִּינִים אֱלוֹ לְהִדְדִי וְדַעְתּוֹ ג"כ כַּמ"ש אִיבְרָא אַחַר הָעִיּוֹן נִרְאָה לְהִיפֹף דְּנִדְאֵי הִנֵּה דִינִים מִיַּדִּי סְפִיקָא לֹא נִפְקָא וּבִשְׁתֵּי כַּיָּמֵי עַדִּי שְׁפָל אַחַת מְעִידָה בְּפָנָי עֲצָמָה הִינּוּ מְשׁוּם דְּמַעְמִידִין כָּל אַחַת בְּחֻזְקַת פְּשׁוּת וְכֵן בְּהָא דְשְׁנֵי שְׁבִילִין מְשׁוּם דְּסַפֵּק טְוִמְאָה בַּר"ה טְהוֹר וּכְפָרְשֵׁי לְשֵׁם מִשְׁא"כ בְּגִדּוֹן דִּינֵן דְּהוּי סְפֵק נְפִשׁוֹת וְסַפֵּק סִפְּנָה דְּהוֹלְכִין לְהַקֵּל אִפִּי בְּכַמָּה סְפִיקוֹת וְכַמְבֹּאֵר בַּא"ח סִי שְׁד"ט סֵעִי י"ג וְאִין אוֹמְרִין פִּירוּקָא לְסַפְנָתָא וְרֵאוּי לְפָרוּשׁ מְסַפֵּק סִפְנָה וְכַמְבֹּאֵר בַּא"ה סִי ט' וּבִי"ד סִי ר"ס ג' דְּכָל סַפֵּק כִּי הָאֵי בְּקְטַלְנִית וּמִלָּה רֵאוּי שְׁלֹא לִישָׂא וְלֹא לְמוֹל אֶת בְּנֵיהֶם כִּי חֲמִירָא סַפְנָתָא מְאִיסוּרָא וּפְרָשֵׁי אִינְשֵׁי מְסַפֵּק סִפְנָה אֱלֹא תִמְתִּין עַד שִׁיגְדִיל וְיִתְחַזֵּק כְּחוֹ פְּנ"ל ה"ק יַעֲקֹב: דִּינֵי סֵפֶר תּוֹרָה וּבְכוֹר שְׁאֵלָה פּ מִמְּחֻתְּנֵי יְדִידֵי הָרַב הַמְּוֹפְלָא כְּבוֹד שְׁמוֹ מוֹהַר"ר שְׁמִשׁוֹן נַר"ו אַב"ד דְּק"ק טִיטְשָׁל דְּאַרְץ וְהַמְּדִינָה וְנ"ל עַל דְּבַר סֵפֶר תּוֹרָה שְׁנִקְרַעַת יוֹתֵר מְשַׁלֵּשׁ שִׁיטִּין וְע"י סוֹפֵר אֶחָד שְׁשֻׁט בְּאַרְץ וּמְתַהַלֵּף בְּהַ תִּינָן הַס"ת ע"י דִּיבּוּק שְׁדִיבְּק הַקְּלָף מִבְּחוּץ וּפְסִיקָתִי שְׁצָרִיף לְסַלֵּק הִירִיעָה כְּאֶשֶׁר הִדִּין פְּשׁוּט וְעָרוּף לְפָנֵינוּ בִּש"ע י"ד סִי ר"פ דִּיּוֹתֵר מ"ג לֹא יִתְפָּנֵר וְהוּא מְתְּשׁוּבַת הָרִיב"ש וְהַסְּכֵמַת הַב"י וְהַש"ע וְהַב"ח וְהַט"ז וְהַש"כ וְהַדְּרִישָׁה פְּרִישָׁה דְּכָל שְׁאֲסוֹר לְתַפְּנֵר אֲסוֹר לְדַבֵּק וּבְפִרְט שְׁאִין שֵׁם שְׁעַת הַדְּחַק כִּי יֵשׁ שֵׁם ס"ת הָרַבָּה שְׁיִוְכְלוּ לוֹ לְקִירוֹת וְלֹא בְּזֹאת הַתּוֹרָה אִף שְׁפָנְגְדוֹ חֶלֶק עָלָיו וְהוּא גִיּהוּ תַלְמִידֵי יְדִידֵי הָרַב הַמְּוֹפְלָג כ"ש מוֹהַר"ר יוֹדָא מִיֵּלֶר אַב"ד בְּק"ק דִּינֵיטֵץ וְהַמְּדִינָה וְשִׁלַּח לִי הַהֲעַתְּמָה מְתְּשׁוּבָתוֹ וְתוֹכֵן דְּבָרָיו סְמִיכָה בְּכָל כְּחוֹ דְּהִיתָרָא עַל תְּשׁוּבַת אַמוּנַת שְׁמוּאֵל סִימֵן כ"ו בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת מְהַר"י דְּטִיטְצִי מְהַר"ם אֱלִישֶׁקֶר שֶׁהֲעִידוּ עַל הָרִיב"ש שְׁחִזֵּר מְתְּשׁוּבָתוֹ מִכְּחַ דְּבָרֵי מְהַר"ש מְשֻׁאנֵץ דְּאִיתָא בְּהַגְהוֹת מְרַדְּכֵי דְּגִיטִין וּבְתְּשׁוּבַת מְהַר"ם דְּפוּס פְּרָאג בְּסִי קַע"ב וּכ"כ בְּנִקְוֹדַת הַפְּסֵף בְּסִימֵן ר"פ דְּאֵלוֹ רְאָה רַמ"א דְּבָרֵי הַר"ש מְשֻׁאנֵץ וְדָאֵי חֲזַר בּוֹ עַל כֵּן הַעֲלָה לְהַלְכֵי וְנ"ל אֱלוֹ הִי גִדּוֹן כְּזֶה בְּס"ת שְׁלֵי הִייתִי מְחַמִּיר עַל עֲצָמֵי לְהַחֲלִיף הִירִיעוֹת מַכ"ש הוֹאִיל דְּהִיא ס"ת יֵשׁב' שְׁאִירַע זֶה שְׁתֵּי פְּעָמִים בְּקִירוֹב זֶה אַחַר זֶה אַבְל חֲלִיל' לְאַסּוֹר מֵהַ שְׁאוּכַל לְהַתִּיר עַפ"י כָּל אֲשֶׁלִּי רַבְרָבֵי דְּרֵאוּי לְסַמּוֹף עֲלֵיהֶם וְעַל דְּבָרֵיהֶם כְּעִמּוּד שֶׁל בְּרִזָּל בְּכֵן אַחַר שְׁתִּינָן הַסּוֹפֵר הַקְּרַע יִנְיָחוּ כֶּף הוֹאִיל וְיִצָּא בְּהִתְרַע ע"כ תוֹכֵן דְּבָרָיו בְּקִצְרָה וּבְקִשׁ מְאִתִּי מְחֻתְּנֵי הָרַב מְהַר"ש נַר"ו לְחֻזוֹת דְּעַתִּי וְלְהַכְרִיעַ בְּדְּבָרֵיהֶם לְהַלְכָה לְמַעֲשֵׂה: תְּשׁוּבָה בְּתַחֲלַת רַעֲיוֹנֵי הִנֵּה בְּדַעְתּוֹ לְמִנּוּעַ שְׁלֹא לְהַשִּׁיב דְּבַר אוֹ חֲצִי דְּבַר בְּגִדּוֹן זֶה לְהִיּוֹת כִּי תִרְוֹנֵיִהוּ רַבָּנָן גְּמוּרִין וְאוֹהֲבֵי אֲשֶׁר כְּנִפְשֵׁי וְכָל אֶחָד וְאֶחָד יֵשׁ לוֹ עַל מַה שְׁיִסְמְכוּ מ"מ לְאַהֲבַת הָאֱמֶת לִיעֲקֹב תַּתֵּן גְּדוֹל מְשֻׁנִּיָּהֶם זֶה הַכְּרִיעַ אוֹתִי לְהַשִּׁיב מְלֵא דְּבַר וְלֹא אֲשָׂא פָּנָי אִישׁ וּכְדִי לְבַרֵּר הַדִּין צָרִיף אֲנִי לְהַאַרִיף קִצַּת דְּגָרְסִינוּ בְּמִנְחוֹת דָּף ל"א ע"ב א"ר זְעִירֵי אַר"ח אָמַר רַבִּי קְרַע הַבָּא בְּב' שִׁיטִּין יִתְפָּנֵר בַּג' אֵל יִתְפָּנֵר א"ל רַבָּה זוּטִי לְרַב הַכִּי אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה מְדַפְּתִי מְשֻׁמִּיָּה דְּרַבָּא הָא דְּאִמְרִינוּ בְּשִׁלֵּשׁ אֵל יִתְפָּנֵר לֹא אֲמַרְנוּ אֱלֹא בְּעַתִּיקָתָא אַבְל חֲדָתָא לִית לָן בַּהּ וְלֹא עַתִּיקָתָא עַתִּיקָתָא מְשֻׁשׁ וְכו' וְהִנֵּה לְכַאוּרָה גְּסַתְּפֵק לָן בִּש"ס וְהַדְּבַר צָרִיף הַכְּרַע הִיכָא דְּנִקְרַע יוֹתֵר מְשַׁלֵּשׁ בְּחֻזְקָתָא אִי לִית לָן בַּהּ אוֹ לֹא יִתְפָּנֵר: אִף מְדַקְדּוּק לְשׁוֹן הַש"ס מְשֻׁמֵּעַ קִצַּת דִּיּוֹתֵר מְשַׁלֵּשׁ אִפִּי בְּחֻזְקָתִי לֹא יִתְפָּנֵר מְדַקְדּוּק רַבָּה לְכַפּוֹל וְלוֹמַר הָא דְּאִמְרִינוּ בְּשִׁלֵּשׁ אֵל יִתְפָּנֵר וְכו' ה"ל לְנִקּוֹ בְּקִצְרָה

כְּדָרָךְ הַש"ס הָא דְאִמְרִינָן אֵל יִתְפֹּר לָא אֲמַרְנָן אֶלְא בְעֵתִיקָ וְכוּ' אֶלְא וְדַאי דְבָא לומ' דְדוּקָא בְשִׁלְש בְּחֻדְתָּא לִית לָן בְּה אֶבְל בְּיוֹתֵר מְשַׁלְש אֶפִּילוּ בְּחֻדְתָּא לָא יִתְפֹּר וְגִיְרַסְתָּ הַתּוֹסֶפֶת פ' הַמוֹצֵיא יִינ דָּף ע"ט ע"ב ד"ה קֶלֶף וְכוּ' נִרְאָה שְׁהִי גוֹרְסִין לְהִדְיָא בְּש"ס ב"ד אֵל יִתְפֹּר אֶפִּי בְּחֻדְתָּא ע"ש) וְכֵן מוּכַח מְלִשׁוֹן רַש"י שֶׁם בְּמִנְחוֹת שְׁפַרש"י עַל הָא דְבְעִי בְּגִמְרָא בֵּין דָּף לְדָף מֵהוּ אִם נִקְרַע עַד כְּנֶגֶד הַפֶּתַח שְׁאֵלוּ הִיָּה בְּפֶתַח הִי יוֹתֵר מְשַׁלְש שִׁיטִין עַכ"ל רַש"י וּמְדַקְאֵמ' יוֹתֵר מְשַׁלְש שִׁיטִין נִרְאָה מְבֹאֵר דְּמִיְיָרִי אֶפִּי בְּחֻדְתָּא אֶפִּי הַפֶּתַח שְׁנִקְרַע יוֹתֵר מְשַׁלְש תוֹף הַפֶּתַח לָא יִתְפֹּר דְּאִי בְּחֻדְתָּא לְעוֹלָם יִתְפֹּר וְכִי בְעִי בְּגַמ' בֵּין דָּף לְדָף מֵהוּ מִיְיָרִי בְעֵתִיקָא ה"ל לְרַש"י וְ"ל לומר בְּיוֹתֵר מְשַׁנִּי שִׁיטִין וְכ"כ הֶרִיב"ש בְּתִשְׁבֵּה ס' ל' שְׁזָה דַעַת רַש"י וְכַתֵּב עוֹד שֶׁם וְכֵן נִרְאָה מְלִשׁוֹן הֶרֶמְב"ם וְ"ל שְׁפַתֵּב תוֹפֵר וְאֶפִּי קָרַע הֶבְא בְּתוֹף ג' וּמִיָּנָה הָא בְּיִתֵּר מְשַׁלְש לָא כְּדִאִמְרִינָן בְּגִמְרָא אֶפִּי מִיל אִינּוּ חוֹזֵר וּמְסַיִם בְּה מִיל הוּא דְאִינּוּ חוֹזֵר הָא פְּחוֹת מְמִיל חוֹזֵר וְכֵן בַּפ' מִי שְׁמַת דְתַנּוּ גַבֵּי סְבֻלוֹנוֹת אֶכְל שֶׁם סְעוּדַת חֲתָן אֶפִּי בְּדִינָר ע"ש ע"כ תְּוֹכֵן דְּבָרֵי הֶרִיב"ש וְאֶחָרִיּוּ נִמְשָׁף הַב"י בַּכ"מ פ"ט מֵה' ס"ת וּבב"י בִּי"ד סִימָן ר"פ וְהַעֲתִיק בַּש"ע ג"כ פְּלִשׁוֹן הֶרֶמְב"ם אֶפִּי שְׁלֵש יִתְפֹּר וְכַתֵּב רַמ"א בַּהֲג"ה וְלֵא יוֹתֵר וְגִיְרַסְתָּ הַתּוֹסֶפֶת בַּפ' הַמוֹצֵיא יִינ לְהִדְיָא פֶּן בְּש"ס וְכ"כ בְּתִשְׁבֵּה הַב"ח ס' ק"ח דְּעֵיקֵר כְּדַעַת הֶרִיב"ש עֵינּוּ שֶׁם בְּאִנְרָךְ וְכֵן הַסְּפַמַת כָּל הָאֶחָרוֹנִים הַב"ח וְהַדְרִישָׁה וְהַש"ס וְהַט"ז וְהַלְחָם חֲמוּדוֹת הַל' קְטֻנוֹת וְכֵן מְשַׁמַּע בְּתִשְׁבֵּה חוּט הַשְּׁנִי ס' פ"ו (וְתִשְׁבֵּה פְּרַח מֵטָה אֶהְרֵן אֲשֶׁר כָּעַת לָא נִמְצָא תַּחַת יָדֵי) גַּם בְּתִשְׁבֵּה מַהֲרִי"ט חֶלֶק ב' חֶלֶק י"ד סִימָן ל"א הָאֶרִיף לְהַכְרִיעַ כְּדַעַת הֶרִיב"ש וְהַשְּׁנִי גַּם עַל תִּשְׁבֵּה מַהֲר"מ אֶלְשֶׁקֶר שְׁפַתֵּב שְׁהֶרִיב"ש חוֹזֵר בּוֹ וְכַתֵּב שֶׁם שְׁהֶרְמְב"ן וְהֶר"ן מְסַפְּיָמִים לְדְבָרֵי הֶרִיב"ש וְדוֹחָה רְאִיוֹת שֶׁל מַהֲר"מ אֶלְשֶׁקֶר ע"ש: אִיבְרָא בְּנִקְוֹדַת הַכְּסָף ס' ר"פ וּבְתִשְׁבֵּה אֲמוֹנַת שְׁמוּאֵל סִימָן נ"ו פְּסָקוֹ לְהַקְלַע עַל סִמָּף דְּבָרֵי מְהֶר"י טְטִיֶצְקִי וּמַהֲר"מ אֶלְשֶׁקֶר שְׁפַתֵּבוּ שְׁהֶרִיב"ש חוֹזֵר בּוֹ וְכַתֵּב שֶׁם שְׁגַם מַהֲרִי"ט בְּחֶלֶק י"ד ס' ל"א פֶּסֶק פֶּן: וּבְדַאי אֲגַב רִיבְהִטָא כְּתֵב פֶּן שְׁלֵא עֵינּוּ רַק תַּחֲלַת הַתִּשְׁבֵּה שְׁפַתֵּב הוּאִיל וְיִצְאָ הַדָּב' בְּהִיטָא יִצְאָ עַל פִּי הַתִּשְׁבֵּה הֶרִיב"ש וְכוּ' וּבְדַאי הוּא טְעוּת הַדְּפּוּס דְּמוּכַח מְזוּנִיף מְתוּכּוֹ דְהֶרִי הֶרִיב"ש הוּא הָאוּסֵר וְכֵן סֵיִים מַהֲכִי"ט שֶׁם בְּאִוְתוֹ דְּבוּר וְ"ל אֶבְל בְּיוֹתֵר מְשַׁנִּים בִּישׁוֹן וְשִׁלְש בְּחֻדְשׁ לַכ"ע פְּסוּל גַּם מְאָרִיף שֶׁם לְסַתּוֹר דְּבָרֵי תִשְׁבֵּה מַהֲר"מ אֶלְשֶׁקֶר וּלְקֵיִים כָּל דְּבָרֵי הֶרִיב"ש וְשִׁפְן דַּעַת רַש"י וּלְשׁוֹן הֶרְמְב"ם בַּמ"ש אֶפִּי קָרַע הֶבְא בְּתוֹף ג' מְשַׁמַּע אֶבְל בְּיוֹתֵר אִין לְתַפֹּר וּמְבִיא רְאִיָּה עַל זֶה מִכְּמָה סוּגִיּוֹת שְׁבַש"ס וְכַמָּה גְּדוּלֵי פּוֹסְקִי שְׁמִסְפִּימֵי לְהֵאֵי כְּלָלָא וְגַם בְּסוּף הַתִּשְׁבֵּה דְמַהֲרִי"ט שֶׁם מְסַיִם וְ"ל אֶבְל הֶרֶב מַהֲר"מ אֶלְשֶׁקֶר הִבִּיא מְתִשְׁבֵּה ר"ש מְשַׁאֲנֵץ דְּכִינּוּן דְּשֶׁרִינּוּ מְשַׁלְש הִיָּה מְאֻרְבַּע מ"מ נִרְאָה שְׁרַש"י וְהֶרְמְב"ם וְ"ל חֲלוּקִים בְּדָבָר וּמַאֲחֵר שְׁאֲנוּ רוֹאִין שְׁרַבּוֹתֵינוּ לָא סְבִירָא לְהֵאֵי כְּלָלָא דְאֶפִּי כְּדְמוּכַח מֵהֵאֵי דְפִי מִי שְׁמַת דְּקֶאֱמֵר בְּגִמְרָא פְּשִׁטָא דִּינָר תַּנּוּ יֵשׁ לְלַמּוֹד זְכוּת עַל ס"ת זֶה שְׁלֵא לְפָסְלוֹ עַכ"ל מַהֲרִי"ט הִנֵּה רְאָה בְּעֵינֵיךָ כְּמָה טְעוּת הַדְּפּוּס יֵשׁ כְּאֵן דְּמָה שְׁפִיִים לָא ס"ל צָרִיף לומר סְבִירָא לְהֵאֵי כְּלָלָא וּמ"ש יֵשׁ לְלַמּוֹד זְכוּת צ"ל אִין לְלַמּוֹד זְכוּת דְּהֵאֵי רֵאִי דְפִי מִי שְׁמַת הוּא עֵיקֵר סְמִיכוֹת וְרְאִיוֹת הֶרִיב"ש שֶׁם בְּתִשְׁבֵּה וְשִׁלְש כְּדַעַת מַהֲר"מ אֶלְשֶׁקֶר וְכַמוֹ שְׁמְאָרִיף שֶׁם תַּחֲלָה בְּתִשְׁבֵּה מַהֲרִי"ט עֲצָמוּ וּבְאֶמַת הֶרְגִּיל לְקֵרוֹת בְּתִשְׁבֵּה מַהֲרִי"ט יוֹדַע שְׁמוֹחֲזֵק לְהֶרְבֵּה טְעוּת הַדְּפּוּס וְכַמ"ש ג"כ הַתְּנַצְלוֹת בְּהַקְדַּמַת הַסֵּפֶר יַע"ש וְטְעוּת הַדְּפּוּס אֶטְעִי' לְבַעַל תִּשְׁבֵּה אֲמוֹנַת שְׁמוּאֵל

שְׁהַכְרִיעַ נֶגֶד דַּעַת רַמ"א כְּמַהְרֵי"ט כִּי בְּאֵמֶת דַּעַת מַהְרֵי"ט ג"כ פְּדַעַת הָרִיב"ש וְהַרְמ"א
וְגַם נֶעְלַם מִמֶּנּוּ דַּעַת הַתּוֹסֶפֶת פ' הַמוֹצֵיא יֵינן שְׁפַתְבְּתִי: גַּם הַב"י בִּי"ד ס' ל"ו גִּבֵּי חֶסֶד
בְּרִיאָה פָּתַח בְּשֵׁם אֱהָל מוֹעֵד עַד פְּדֵי רַב־יְעִית פְּשָׁרָה יוֹתֵר מִפְּאֵן טְרִיפָה כְּמוֹ דְּדִיִּיקִינֵן גִּבֵּי
מִיל אֵינּוּ חוֹזֵר ש"מ דְּהָא פְּלָלָא עֵינְקָר וְגַם הַט"ז שָׁם בְּסִי ל"ז ס"ק ט"ז אָף שְׁהַשִּׁיג עַל
דִּין זֶה גִּבֵּי חֶסֶד בְּרִיאָה מ"מ מוֹדוֹ דְּהָא פְּלָלָא הוּא דְּנֻקָא פְּדַעַת הָרִיב"ש וְכ"כ בַּפְּר"ח
שָׁם ס"ק ר"ד שְׁכֹן דַּעַת גְּדוּלֵי פּוֹסְקִים דְּהִיכִי דְּמִיתְנָא לִישְׁנָא דְּאָפִי דְּהָנִי דְּנֻקָא רַק בְּרִיאָה
אִי אָפְשָׁר לְמִימַר הֵכִי וְהַש"כ בְּנֻקְוֹת הַפְּסָף עֲצָמוֹ שָׁם ס' ל"ו הַשִּׁיג עַל הַט"ז וּפְסָק אָף
בְּרִיאָה דְּהָא פְּלָלָא דְּנֻקָא הוּא וְאִיךָ מְהַפֵּךְ הַקְּעָרָה עַל פִּיָּה בְּסִי ר"פ וְכַתְּבֵי אֱלוֹ רָאָה
רַמ"א דְּבָרֵי הַר"ש מְשַׁאֲנֵן לָא הָנִי פְּסָק פֶּן וְהָלֵא מְדַבְּרֵי רַש"י וְהַרְמ"ב מְבֹנְאֵר לְהַדְיָא
כְּדַבְּרֵי הָרִיב"ש מִפְּחַ פְּלָלָא דְּאָפִי (וּבַפְּרִטוֹת לְדַעַת הַתּוֹסֶס' פ' הַמוֹצֵיא שְׁפַתְבְּתִי שְׁגוֹרְסִין
כֶּן לְהַדְיָא בַּש"ס דְּמִנְחוֹת) וּמָה שְׁהַעִיד מְהַר"ש דּוֹרָאן וְהַר"מ אֶלְשֶׁקֶר שְׁהַרִיב"ש חֲזַר בּוֹ
הָלֵא כְּבָר פָּתַח מַהְרֵי"ט שָׁם בְּתַשׁוּבַת ס' ל"א וְנ"ל וְאָמַר מַהְר"ד שְׁהַסְפִּים עֲמוֹ הָרִיב"ש
בְּהַכְשָׁרוֹ וְנִרְאָה דְּמִשְׁתִּיק קְשִׁתִּיק לִי דְּאִי אֲוִדִין קָא מוֹדוֹ לִיָּה ה"ל לְכַתְּוֹב חֲזַרְתּוּ
בְּתַשׁוּבְתוֹ וְעוֹד תְּמַה אֲנִי אִם קְבָלָה מִיָּנִיָּה וְכוּ' ע"ש בְּאֶנְרֵךְ הָרִי אָף שְׁמַהְרֵי"ט רָאָה כֶּן
דְּבָרֵי הַחֹלְקִים וְשְׁפַתְבּוֹ שְׁהַרִיב"ש חֲזַר בּוֹ וְאָפִי הַ אֵינּוּ מְשַׁגִּיחַ בְּהֵם וְכַתְּבֵי שְׁהַרִיב"ש לָא
חֲזַר בּוֹ מְעוֹלָם וּפְסָק כְּוֹנְתִיָּה וְיָדוּעַ שְׁהוּא מְנֻפֶּלֶג וְגְדוּל שְׁבַאֲחֶרוֹנִי שְׁבַחְכְּמִי צַפ"ת וַא"כ
אֲמַאי לָא נִימָא ג"כ שְׁזָה דַּעַת רַמ"א שְׁפָסֶק פְּהַרִיב"ש וּבְנֻדָּאִי נֶעְלַם תְּשׁוּבָה זֹו מִבְּעַל
נֻקְוֹת הַפְּסָף נְאֻמֹּנַת שְׁמוּאֵל לָא עֵינִן הֵיטֵב בְּתַשׁוּ' זֹו דְּמַהְרֵי"ט: וְכַר מִן כֶּן דִּין דְּאָף אִי
נִימָא שְׁהַרִיב"ש עֲצָמוֹ חֲזַר בּוֹ מ"מ אֵין אֲנִי מְשַׁגִּיחִין בְּחֲזַרְתּוֹ וְכוּ' גַּם כְּתִב לְהַדְיָא בְּתַשׁוּבַת
ב"י בְּקוֹנְטֵרַס עֲגוּנַת בְּסִי ג' וְנ"ל וּמֵאַחַר שְׁדַבְּרֵי הָר"ן לָא עֲמָדוּ חֲזַרְתּוֹ הָרִיב"ש אֵינּוּ
חֲזַרְתּוֹ א"כ אָף כְּאֵן פִּינֵן שְׁהַרְאִיּוֹת שְׁל הַר"ש דּוֹרָאן וּמַהְר"מ אֶלְשֶׁקֶר נִדְחִין כְּמ"ש שָׁם
בְּתַשׁוּבַת מַהְרֵי"ט וְכַמ"ש לְעֵיל ג"כ דַּעַת כֶּן גְּדוּלֵי הַפּוֹסְקִים דְּהָא פְּלָלָא דְּאָפִי הוּא דְּנֻקָא
א"כ חֲזַרְתּוֹ הָרִיב"ש אֵינּוּ חֲזַרְתּוֹ וּמַכ"ש שְׁהַדְּבָר בְּעֲצָמוֹ אֵינּוּ בְּרוּר שְׁחֲזַר בּוֹ כֶּלָּל וְגַם דַּעַת
הַתּוֹסֶס' וְרַש"י וְהַרְמ"ב וְרִיבְּהַטָּא דְּשְׁמַעְתָּא הֵכִי מְשַׁמַּע וְדָאִי דְּהִכִּי נֻקְטִינֵן וְאָף אִם
נְאֻמַר דְּהִיָּה סְפִיקָא דְּפְלוּגְתָּא רְאֻי לְהַחְמִיר וְכַמ"ש הַטוֹר ס' ר"פ גִּבֵּי אֲבַעְיָא דְּנֻקְרַע
בֵּין שִׁיטָּה לְשִׁיטָּה וְהַרְמ"ב מְדַבְּרֵי הַש"ף וְהַט"ז דִּיש לְהַחְמִיר כְּהַטוֹר וְלָא
שְׁנֵי שְׁבַב"י שָׁם וְאָף גַּם שָׁם מְבֹנְאֵר מְדַבְּרֵי הַש"ף וְהַט"ז דִּיש לְהַחְמִיר כְּהַטוֹר וְלָא
כְּהַרְמָבִם וְכֶן מְסַתְּבִיר כִּי הִיכִי דְּלָא יָבֵא לִידֵי פְּמָה בְּרִכּוֹת הַתּוֹרָה לְכַטְלָה וְכ"כ הַב"ח
לְהַדְיָא בְּתַשׁוּבָה ס' ק"ח וְכ"ש בְּנִדּוֹן דִּינֵן דַּעַת רַב־הַרְאֻשׁוֹנִים וְאַחְרוֹנִים לְהַחְמִיר וְלִית
כְּאֵן שְׁעַת הַדְּחַק שְׁיֵש לְהֵם סְפָרֵי תּוֹרַת אַחְרִים הַפְּשָׁרִים וְגַם הָרַב עֲצָמוֹ שְׁהוֹרָה לְהַקְל
חֻכְךָ לְהַחְמִיר לְעֲצָמוֹ רַק שְׁמִיקְלָלְאֲחֶרֶנִי וּמְבֹטָח אֲנִי בּוֹ בְּיִרְאָתוֹ שְׁקוֹדֵם לְחַכְמָתוֹ שְׁאִם
יִגִיעַ לִידּוֹ דְּבָרִים אֱלוֹ שְׁפַתְבְּתִי שְׁיִחְזוֹר וְיִוָּדָה עַל הָאֵמֶת וְכַפְסָק רַמ"א כִּי מְשָׁה אֵמֶת
וְתוֹרָתוֹ אֵמֶת וּמ"ש פִּינֵן שְׁפָכֶר יִצְא הַדְּבָר בְּהִיתֵר ע"פ הַתִּיקוֹן שְׁתִּיקוֹן הַסּוֹפֵר גַּם בְּזָה אֵין
נִפְקוּתָא כֶּלָּל כִּי בְּנֻדָּאִי אֱלוֹ הִיָּה חֲכָם וְסוֹפֵר וּמוֹרָה מְפּוֹרְסָם הִיָּה אָפְשָׁר לּוֹמ' דְּלָא
מְהַדְרִינֵן עוֹבְדָא מִשָּׂא"כ בְּנִדּוֹן דִּינֵן שְׁלָא הִיָּה רַק סוֹפֵר שְׁשֵׁט בְּאַרְצֵי וּמְתַהַלְף בָּהּ וּבָא
בְּשִׁכְרוֹ אֵין זֹו מְקַרִי הוֹרָאָה כֶּלָּל וְכוּ' גַּם כְּתִב הַר"י בֶּן הָרָא"ש וְהוּבָא בְּב"י ס' רַע"ו גִּבֵּי
קוֹדֵר הָאֲזַנְפְּרָה דְּהִיכָא שְׁנַתְקוֹן שְׁלָא כְּדִין תִּיקוֹנוֹ אֵינּוּ תִיקוֹן וְצָרִיךְ לְסַלֵּק הִירִיעָה אָף כְּאֵן
בְּנִדּוֹן שְׁלִפְנֵינוּ יֵש לְסַלֵּק הִירִיעָה וְאֵין אֲוִמְרִין לְדַבֵּק טוֹב וְאָף דְּלְכָאוּרָה הִיָּה נִרְאָה שְׁצָרִיךְ

להחליף שלש יריעו' וכפסק הש"ע סי' ר"פ מ"מ נ"ל בקהא סמפינין על מה שפסק בתשובת שארית יוסף סי' מ"ט וחוט השני סי' פ"ו דכל שלא בלה הס"ת מפני שנתנישן מאוד די אם החליף יריעה אחת וכתבו שפן המנהג ה"ק יעקב: ותשובה זו נשלח ג"כ למחנתני הגאון המפורסם מהר"ד אפנהיים אב"ד דק"ק פראג בהיותי בבית חמיו הקצין בהנובר והסכים להלכה כמ"ש מהאלוף מהר"ר דוד מאינבשיץ: שאלה פא על אודו' ס"ת שנקתב ביריעה אחת השם בטעות והיריע' היא בת שלש עמודין דפין ונמצא הטעו' בדרך השלישית אי מותר לחתוך דף השלישי ולגנוז אותה וישאר היריעה בת שני דפין שפשר בדעבד כמ"ש הט"ז בסי' רע"ב סעי' ד' ומכאן ואילך יכתוב הס"ת פתיקונו משא"כ בס"ת ישנה שא"א לעשות פו אז צריך לגנוז היריעה פולו דאל"כ יהא צריך לעשות יריעה בת דף א' שפסול גם בדיעבד או אי מותר לסמוך על דעת הט"ז שכתב בסי' ע"רה בסוף ס"ק ז' שיש לקדור האזכרה תשובה במה דסיים אפתח בענין לקדו' האזכר' שנקתב בטעות שורש ומקור הדברים נובעין ממעין הפתוח והיא תשובת הרא"ש פלל ג' סי' נ"ו ששאול השואל וז"ל תודיענו אם יוכל לחתוך האזכרות שלימות עם הקלף כדי למחוק ולתקן עונותו ולעשות נקבי' ביריעה עכ"ל והשיב וז"ל וחס ושלום לקדור את האזכרות מן היריעה ויכתוב אחרת במקומו עכ"ל ונראה דיצא פו להרא"ש מהא דאית' בש"ס דגיטין דף נ"ד ע"ב שפ"ל ס"ת שאין אזכרות שלה כתובות לשמן אינו שנה פלום ואם אית' דמותר לקדור הא אית לה תקנתא בקדורה אלא ודאי דאסור לקדור האזכרה (ועיין בסמוך בשם הרשב"ץ דאין ראיה פל פה מסוגיא זו) וכ"כ הב"י בי"ד ס"ס רע"ו בשם תשובת הר"י פו הרא"ש שאוסר ואחריו גמ"ש רמ"א בהג"ה סי' ער"ה וז"ל פי אין לחתוך השם ולעשו' נקבים ביריעה וכתב שם הש"ך בס"ק ג' וז"ל ולכאורה נראה שפטעם שאסור לעשות נקבי' ביריעה אסור וכן משמע בעט"ז ואי אפשר לומר פו דא"כ מאי אריא שפוגע בשם אפי' תיבות אחרות הני ליה לאסור מטעם שגנאי הוא לעשות נקבים ביריעה עכ"ד וכל דבריו בזה אינם מובנים פלל דבשאר תיבות אפשר ע"י מחיקה או גריד' משא"כ בשם שאסור למחוק או לגרו' על פו אין לו תקנה אלא ע"י קדירה לעשות נקבים ביריעה וזה אסור וענ"ל לומר דבתיבות אחרות אפי' אם הקלף דק וקלוש בענין שא"א למחוק או לגר'ן אלא ע"י שיעש' נקבים ביריעה מ"מ אפשר לתקן ע"י מטלית לדבוק על מקו' הנקב משא"כ פשקוד' השם סובר הרא"ש דאין לו תקנה רק להניח פו נקוב דכשידבוק עליו מטלית אתי למכתב בו תיב' על מקום שהי' כ' בו קדש ומקו' שכ' בו קדש לא יכתוב בו חול (פי האומנין שמתקן כמטלית בטוב אינו ניכר לכל שהוא מטלית כתבו התוספת פ"ק דעירובין דף נ"ו ע"א דמה"ט אין לכתוב על מקום הגרר בשם יע"ש וה"ה והוא הטעם במקום הקדור אף דיש לחלק ס"ל להרא"ש דאסור וכל דברי הש"כ בזה אינם מוכרחי' פלל גם מ"ש עוד הש"כ שם וז"ל ועוד דלשון הרא"ש בתשובה פלל ג' סי' ו' שכתב וז"ו לקדור את האזכרות וכו' משמע דמטעם פבוד השם הוא דאסור משמעות זו לא ידעתי דגם פנונ' הרא"ש על דרך זה שאין זה פבוד השם פינון שצריך להניח המקום נקוב ועומד אין זה פבודו של השם שהפ"ל יזהה יודעין שלכך נשאר המקו' נקוב שנקתב בכאן שם בטעות וזהו גנאי השם וכן משמע מהא דאית' בש"ס דעירובין דלא פש"ס שאין כאן ביזוי השם במה שקדורו וגנוזו כדאית' שם גבי כלי שהיה כתב עליו שם קוצץ מקום השם וגנוזו והוא הסכמת פל הפוסקים וכמבואר בי"ד סי'

רע"ו ובש"ע סעי' י"ג אלא ודאי דכאן עיקר הבחינה משום שנשאר הנקב ביריעה וכמ"ש גם שאר דברי הש"כ שם דחוקים מאוד להמעיין שם ובתשובת הרא"ש איברא האמת אגיד דאיפא חבל גביאים מתנבאי' בסניגון אחד וראשון הוא הרשב"ץ הובא בבב"ד הפית ס"א רע"ו כתב וז"ל ועל מקום האזכרה יותר טוב היא לקדור כל האזכרות ולדבוק בנקב מעט גויל כמו שנוהגין קצת סופרים ויש להם על מה שיסמכו בירושלמי דמגילה דובקים בדבוק או להניח המקום נקוב שאין הנקב פוסל בו כדאמר בהקומץ ניקב תוך הא' פשר וזה יהיה יותר פשר מקליפה ואם תאמר למה אמרו כל ס"ת שאין האזכרות שבו פתובות לשמן אינו שנה פלום הא אפשר בתיקון יש לומר שהשוכר סופר לכתוב לו ס"ת לא נתן לו שפר על פיוצא בזה על פן הפסיד שפרו עכ"ל ובאמת דברי הרשב"ץ תמוהים קצת במה שרוצה ליישב סוגיא דש"ס דגיטין דלא נתן לו שפר על פיוצא בזה דלשון הש"ס דקאמר אינו שנה פלום משמע דלשום אדם אין לו תיקון ואינו שנה פלום מ"מ אפשר לחלק ולומר דנדאי לקדור אחת או שתי' אין קפינדא פדעת הירושלמי משא"כ ס"ת שכתבו כל האזכרות שלא לשמן וצריכו לקדור פולן כה"ג אין הס"ת שנה פלום ואין לה תיקון וכה"ג מחלק הש"ס בגיטין להדיא שם לענין העברת קולמס אפי' תימא ר' יהודא עד כאן לא קאמר ר' יהודא אלא בחדא אנפיה אכל דכולי ספר תורה לא משום דמחזי כמגנמר וכ"ש לענין קדורה דיהיה מגנב וטלאים בכל הצדדים דפסולה אכן דעת הרא"ש דתלמודא דידן חולק אירושלמי והלכתא פתלמודא דידן) והט"ז בסומן רע"ו מצדד ג"כ בטעם הסופרין שנוהגין לקדור וסיים ואם אי אפשר בקלות לסלק היריעה ולכתוב אחרת גם בזה יעשה פנ"ל לע"ד עכ"ל ברם כל מורי הוראות אינ' מורים בדבריו רק בדברי הרא"ש שאחריו נמשך רמ"א בהג"ה ש"ע וכ"פ בתשובת מהר"ל חביב ס"א א' לסלק היריעה דוקא ובתשובת נחלת שבעה שאלה ל"ז פסק ג"כ דיש לקדור האזכרה והשיג שם על תשובת מהר"ל חביב אכל כל דבריו אינם ברורים והוא לא דק דמ"ש שם דהרא"ש לא מיקרו אלא היכא שלא טעה בשם עצמו אכל היכא שטעה בשם עצמו דלא קדשו השם יש לקדור השם ע"ש דבריו באורח בנדאי נעלם ממנו טעם מקור הרא"ש מש"ס דגיטין שפתבתי ודברי תשובת ר"י בן הרא"ש שהובא ג"כ בב"י בי"ד ס"א רע"ו מבואר דדעת הרא"ש אף בכה"ג אין לקדור האזכרה ומ"ש עוד שם בתשובת נ"ש בענין זה דנוקב שם ה' יומת טעה בדבר משנה שתרגם הפסוק כצורתו דהאי נוקב לישנא דקללה הוא כדאיתא בסנהדרין פ"ד מיתות דף נ"ו ע"א יע"ש וכן שמעתי משם כמה גדולים רבנים מובהקים שהורו לסלק היריעה וכן נתפשט הוראת מוח"ז הגאון המפורסם מהר"ש נר"ו פה פראג לסלק היריעה וכן ראיתי כתוב אצל גליון הט"ז שלו ומקרוב שמעתי שאחד מן המורים סמוך עצמו סמיכה בכל פחו על תשובת נחלת שבעה והורה שיקדור בענין זה דהיינו שיקדור עוד איזה תיבות של חול עם שם הקודש ואפשר שדימה זה בכח המדמה למ"ש בסה"ת וסמ"ק דאם רוצה לתלות השם ביני השורות לא יתלה אלא עם תיבות של חול יע"ש הנה מלבד שזה הדין בעצמו אינו מוסכם מכל וכמה גדולים חולקים אלא שבלא"ה לבבי לא כן ידמה ול"ד להדדי אפי' פאוכלא לדנא דהתם הטעם שלא יאמרו שהסופר שכתב שורו' אלו הנה נוטה למינות ודילג השם בכוננה על פן אם תולין איזה תיבות של חול עמו רואין שהוא ט"ס ולא נעשה בכוננה אכל שם שנכתב שלא כדין בטעות דלא שינוי חשדא זו רק דאסור לקדור אותו מטעמים שזכרתי מה מהני

אם קדור עוד אינה תיבות של חול לכן אין לזוז מהמנהג פדעת הרא"ש ורמ"א וילעגו
גדון שלפנינו שישאל אם יש לחתוך דף השלישי ולגנוז וישאר היריעה בת שני דפין
שפשוט בדיעבד כמ"ש הט"ז בסי' רע"ב סעי' ד' וכו' עד לעשות יריעה בת דף אחד שפסול
בדיעבד עכ"ל שאלתו הנה מה דפשיטא ליה שפסול בדיעבד בת דף אחד זה ודאי אינו
דבדעבד פשוט אפי' יריעה בת דף אחד וכן מבואר להד"ל מהרא"י שמביא הט"ז מהרמב"ם
וסמ"ג ומ"ש מתחל' הט"ז שאין לאסור בשנים היינו לרבותא דאיסורא כותב פן דאפי'
בשנים איכא איסור לכתחלה ובדיעבד פשוט אפי' בדרף אחד וכן מבואר להד"ל בתשובת
מהר"מ מינץ סי' י"ב וא"כ זכינו לדין כיון שפכת הרא"ש וסייעתו שישלך היריעה והכי
קי"ל כמ"ש ולא כתב תקון זה דחתוך אותו דף שנמצא בו הטעות אלא ודאי דס"ל דכיון
שצריך לתקן המענות צריך לתקן בענין שפשוט לכתחלה ולא לעשו' היריעה בת דף
אחד או שני דפין לכתחלה אבל אם היריעה היא בת ששה דפין בענין שאפשר לתקן
לחתוך ולחלק לשני מתקנין וכה"ג כתב בתשובת שארית יוסף סי' מ"ט וכן פשטת
ס"ת חדשה בת ד' דפין וטעה בדרף הד' בשם שיכול לחתוך דף הד' ויכתוב מפאן ולהלן
כתקונם ודאי לית מאן דחולק דהוא התקון המוכח דבר נאה ומתקבל פנ"ל ה"ק יעקב:
שאלה פב מי שהיה לו קמיע והיא מחופה בניירות ובגד הפשתן אי מותר לילך עמו בבית
הפסא דבש"ס דשבת פ' במה אשה דף ס"ב ע"א מתיר המחופה בעור אבל מחופה בדבר
אחר מהו תשובה הנה לכאורה לפי מושפל ראשון היה נראה לדייק מלשון הש"ס דקאמר
שם ה"א במאי עסקינן במחופה עור ולא נקט בקיצור הב"ע במחופה דהוי משמע בכל
מיני חיפוי מותר ליכנס בה אלא ודאי דדוקא מחופה בעור בעינן וכן נראה משמעות
לשון הרמב"ם פ"י מהלכות ס"ת סוף דין ה' שפכת וז"ל אין נכנסין בהן לבית הפסא
אלא א"כ הנה מחופה בעור וכן הוא לשון הטי"ד והש"ע בסי' רפ"ב אף אחר העיון יראה
לאו דוקא קאמרי מחופה בעור וה"ה בכל דבר דמגינה ומכסה שפיר דמי אלא שדברו
בהוה לכסות בעורי קלף שהיא הגנה היטב וראיה לזה דהא שם בש"ס קאמר עלה נהרי
תפילין דמחופה עור ותניא הנכנס לבית הפסא חולץ תפילין ברחוק ד"א ונכנס התם
משום דאמר אבני שין של תפילין הלכה למשה מסיני ע"כ הרי דמזמה הקמיע לתפילין
לענין דין זה ולהדיא איתא בפ' מי שמתו דף ד"ג ע"א גבי תפילין ר' עקיבא אומר אוחזן
בבגדו ונכנס והלכה בדבריו כמו שפסק הרמב"ם בה"ל תפילין ובטא"ח סי' מ"ג ומה"ט
בתפילין של יד מותר ליכנס בהם בבית הכס' פיון שהם תחת הבגדים וכמשמעות לשון
פרש"י שם מה שיכנס בתפילין שבראשו לפי שהם בגלוי וגנאי הדבר ע"ש מבוא' דכל
שאינם מגולים שרי ליכנס בהם בב"ה הרי דכיסוי דבגד פסוי מעלייתא הוי וכן מבואר
בתשובת בית יעקב סי' ק"ע דהיינו טעמא דמותר ליכנס בבית הפסא בתפילין של יד לפי
שהן מכוסין בבגדים איברא מה שהשיג שם האחרונים בא"ח הנ"ץ ומ"א סי' מ"ג שאסרו
גם בתפילין של יד והבין הוא דמיקרו שהם מכוסין בבגדים אפ"ה אסרו לכן השיג עליהם
ואגב ריקטא לא דק פי אין עליהם שום השגה דהמה מיקרו פשהם מגולין ומה"ט כתב
ג"כ בפסקי תוספ' דמגיל' פ' בני העיר וז"ל וצ"ע אם ליכנס בבית הפסא בתפלה של יד
עכ"ל וכוונת ספיקיהו אי יוד של תפילין ג"כ הלכה למשה מסיני או לא כמבואר שם
בתוספ' פ' בני העיר דף ד"ו ע"ב ד"ה תשמשי קדושה וכ"כ להד"ה הרא"ש פ' מי שמתו
ובה"ל שנסתפק מהאי טעמא הר"י מאורלייניש אי יוד של תפילין הלכה למשה מסיני

ע"ש ומיירו פֿשֶׁהוּ מְגוּלִין וְדָבָר זֶה נִתְעַלַּם מִן הָעֵינַן שֶׁל בַּעַל בֵּית יַעֲקֹב לְכֵן הִשִּׁיג עֲלֵיהֶם
אֲשֶׁר לֹא פָדָת וְעֵינַיִן בַּמ"א בַּא"ח ס' מ"ג שֶׁכָּתַב כֹּה"ג בְּשֵׁם הָרֵאשׁוֹנִים אֲבָל פֿשֶׁהוּ מְכֻסֵּי
אפ"י בְּבִגְד וְדַאי דְהוּי פֿסוּי גָמוּר וּמְוֹתֵר לִיפְנֵי בָהֶם בְּבֵית הַפֶּסַע וּגְדוּלָה מְזוּ מְצִינוּ ג"כ
גְּבִי קְדוּשַׁת סֶפֶר תּוֹר' דְּאֶמְרִינָן בַּפ' מִי שֶׁמָּתוּ אֶמֶר רַבָּא גְּלִימָא בְּקַמְטָרָא פְּכָלִי בְּתוֹף פְּלִי
דְּמִי וְכֵן מְבֹאֵר בְּט"ד ס' רפ"ב הָרִי לְהִדְיָא דְאִין חִילוּק בֵּין הַפֶּסַע וְכִסּוּי דְעוֹר אוּ בְּגָד
וְכֹה"ג וּפּוֹק חֲזִי מָה עֲמָא דְבַר שֶׁמְכַסִּין הַקְּמִיעִין בְּבִגְד מְשִׁי וְכֹה"ג וְלוֹבְשִׁין אוּתָן תְּמִיד
וְאִין קְפִידָא נ"ל ה"ק יַעֲקֹב: שְׂאֵלָה פ"ג אֲשֶׁה שֶׁהַפִּילָה אַחַר אַרְבָּעִים יוֹם לְבַעֲלִתָּהּ כְּמִין
עוֹר אָדָם שֶׁהוּא שְׁפִיר וְלֹא נִיפֵר בּוֹ צוּרַת רִיקוּם אִי פּוֹדִין הַנֶּלֶד הֵבֵא אַחֲרָיו וְכִמּוֹ שֶׁפֶסַע
הָרַב בַּהֲג"ה בִּי"ד ס' ש"ה סְעִיף ד"ג בַּהֲג"ה וְנ"ל וְכָל זְמַן שֶׁאִין אֵיבָרָיו מְרוֹקְמִים אִינוּ
פּוֹטֵר הֵבֵא אַחֲרָיו אפ"י בְּזְמַן הַזֶּה סוּמְכִין ע"ז עכ"ל אוּ נִימָא דְדַבְרֵי הַג"ה לֹא קָאִי רַק
אַהֲמַפְלַת לְיוֹם אַרְבָּעִים דְסִיִּים הַב"י בַּש"ע שֶׁם לִפְנֵי זֶה אֲבָל הַמַּפְלַת אַחַר אַרְבָּעִים פּוֹטֵר
הֵבֵא אַחֲרָיו: תְּשׁוּבָה לְפָנֶיךָ רִיבְּרָא דְעֵינָא בְּעֵינָךְ מְחַרֵּין שֶׁל הַג"ה זֶה שֶׁהִיא מִתְּשׁוּבַת
מֵהֲרִי"ק שְׁנֵרֵשׁ קָמ"ג מְבֹאֵר דְקָאִי אֲמַפְל' שְׁפִיר לְאַחַר שְׁמִנָּה שְׁבוּעוֹת לְבַעֲלִתָּהּ וְאֲפ"ה
כָּתַב פֿל' שֶׁאִין אֵיבָרָיו מְרוֹקְמִים אִינוּ פּוֹטֵר הֵבֵא אַחֲרָיו אֵיבָרָא אַחַר הָעֵינַן הֵיטֵב נִרְאָה
שְׁדַבְרֵי מֵהֲרִי"ק עֲצָמָם תְּמוּהִי הָנוּם לְכַאוּרָה נֶגֶד סוּגְיָא דְש"ס וְאַעֲתִיק לָהּ תַּחֲלָה לְשׁוֹן
מֵהֲרִי"ק שֶׁם בְּתִשׁוּבָ' וְנ"ל וְאֲשֶׁר שֶׁאֲלַתְּמָם עַל אוֹדוֹת הָאֲשֶׁה שֶׁיִּלְדָה זָכָר אַחֲרֵי הַפִּילָה נֶפֶל
בְּתוֹף שְׁמִנָּה שְׁבוּעוֹת לְבַעֲלִתָּהּ וְשֶׁאֲלַתְּ אֶת הַנְּשִׁים אֲשֶׁר הָיָה שֶׁם אִיף נֶפֶל הַשְּׁפִיר לְבוֹר
וְהוֹשִׁים אַח"כ בְּסֶפֶל מְלֵא מִים וְלֹא הִבְחִינוּ בּוֹ שׁוּם רִיקוּם אַבְרִים רַק רָאוּ כְּמִין גִּידִים
דְּקִים מְאוּד וְכַעֲיִן בְּשׂוֹר וַיֵּשׁ מֵהֶם אוּמְרִים שֶׁהָיָה מְלֵא מִים אוּ מוּגְלָא הִנֵּה דְבַר פֿשׁוּט הוּא
כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתָּ שֶׁלְפִי הַעֲדוּי הַנְּשִׁים אִין רָאוּי לְחוּשׁ מִשׁוּם וְלָד וְכַמ"ש הַרְמַב"ם וְשֶׁא' פּוֹסְקִי
וְאֵע"ג שֶׁכָּתַב בְּט"ד שֶׁעֲכָשׁוּ אִין אָנוּ בְּקִיאִין לְהַבְחִין בְּשְׁפִיר הָאֵם יִשְׁנוּ מְרוֹקְמָה אִם לֹא
וַיֵּשׁ לְהַתִּיר לִיתָן לָהּ יְמֵי טוֹמְאָת לִידָה פֿשִׁיטָא דְהֵינָנוּ דְנוֹקָא לְעַנְיָן אִיסוּר נִדָּה מִשׁוּם
חוּמְרָא דְכַרְתָּ אֲבָל בְּכִינְצָא בְּזָה דְהֵינָנוּ לְפִטוֹר הֵבֵא אַחֲרָיו מִן הַבְּכוֹר נִרְאָה לַע"ד דְלִיפֿ'
הַכִּי דְאֶדְרַב' יֵשׁ לְהַעֲמִיד אֲשֶׁה בְּחֻזְקָתָהּ שֶׁלֹּא נִפְטֵר רַחֲמָה עֲדִינָן וְגַם הַנֶּפֶל הַזֶּה בְּחֻזְקָתָהּ
שֶׁלֹּא נִתְרַקְמוּ אֵיבָרָיו עֲדִינָן דְהָא חֻזְק' גָּמוּר' הִיא זֶה עַכ"ל תְּשׁו' מֵהֲרִי"ק וְדַבְרֵי תְּמוּהִין
דְּכִינָן דְּמִטְעָם סְפִיקָא דְאָנָן אִין בְּקִיאִין מִתְּמִירִינָן לְטוֹמְאָה א"כ בְּסֶפֶק בְּכוֹר דְּמִמוּנָא הוּא
לְקוּלָא וְהַמּוֹצִיא מִתְּבִירוֹ עָלָיו הִרְאָיָה וְאִין פּוֹדִין מִסֶּפֶק כְּמוֹ פֿל בְּכוֹר: וְכֵן מְבֹאֵר לְהִדְיָא
בְּסוּגְיָא דְש"ס דְנִדָּה פ' הַמַּפְלַת דָּף ד"ה ע"א בְּהָא דְתַנּוּ הַמַּפְלַת שְׁפִיר שֶׁאִינוּ מְרוֹקְמִים ר'
יְהוֹשִׁיעַ אוּמֵר וְלָד וְכו' וּמְסִיק בַּש"ס מִי סְבַרְתָּ ר' יְהוֹשִׁיעַ מִפְּשִׁט פֿשִׁיטָא לִיהָ ר' יְהוֹשִׁיעַ
סְפוּקִי מְסַפְקָא לִיהָ וְאֶזְיֵל הֵבֵא לְחוּמְרָא וְהֵבֵא לְחוּמְרָא גְּבִי בְּכוּרַת בְּהֵמָה אֶמֶר דְלָאוּ וְלָד
הוּא וְלֹא פִטֵר אֶת הֵבֵא אַחֲרָיו דַּאי אֶמְרַת פִּטֵר קָא גְזִיז וְעַבִּיד בִּיהָ עֲבוּדָה וְדַלְמָא לָאוּ וְלָד
הוּא הָאִי קָמָא וְקָאֲתִי לִידֵי תַקְלָה.

וְגַבִּי טוֹמְאָת וְלָד אֶזְיֵל לְחוּמְרָא דְשִׁמָּא וְלָד הוּא וְטוֹמְאָה שְׁבוּעִיִים וַיְמִי טוֹהֵר לֹא כּוֹתֵב לָהּ.
וְגַבִּי בְּכוֹר אָדָם דְקוּלָא הִיא דְקָאֲמֵר פִּטֵר אֶת הֵבֵא אַחֲרָיו וְלֹא אֵיפְכַת לָו דְאִין קְדוּשָׁה
בְּבְכוֹר אָדָם אֲלָא מְמוֹן פֿהֵן חֲמֵשׁ סְלָעִים וְסֶפֶק מְמוּנָא לְקוּל' דְכֵהֵן הוּי הַמּוֹצִיא מִתְּבִירוֹ
עָלָיו הִרְאָי' עַכ"ל הָרִי לְהִדְיָא דְבְּסֶפֶק בְּכוֹר אֶזְיֵלִין לְהַקְלֵל לְעַנְיָן מַפְלַת וְא"צ לְפָדוּתוֹ וּמ"ש
מֵהֲרִי"ק דְגְדוּלָה חֻזְקָה לֹא יִדְעָתִי מֵהַ חֻזְקָה יֵשׁ כָּאֵן פִּינָן שֶׁהַפִּיל' לְפָנֵינוּ וְדַאי אֵיִתְרַע
חֻזְקָתָהּ וְרוּב נְשִׁים וְלָד מְעַלְיָא יִלְדוּן וְכַדְאִיתָא בַּש"ס דְנִדָּה פ' הַמַּפְלַת דָּף ד"ט אֶמֶר רִיב"ל

האשה שעברה בנהר והפילה מביאה קרבן ונאכל הלה אחר רוב נשים ולד מעליא ילדו
וע"ש בש"ס דלחויש חוששת לטומאת נקיבה אפי' לא היתה בחזקת מעונפת אע"פ דאיפא
ס"ס ספק אם הפילה ולד ואת"ל ולד שפא זכר אפ"ה חוששין לנקיבה משום דרוב נשים
ולד מעליא ילדו וכ"ש לענגן ממונא דחזקת ממונא מסייע לרוב דאזלינו בתר רובא
כמבואר בתוספת דיומא דף פ"ה ע"א ובפ' המוכר את הפירות ובכתובות בכל הפוסקים
וכן מוכח מסוגיא זו שפתינו לעיל בהא דר' יהושע ספוקי מספקא ליה ולהכי אזלינו
בבכור אדם לקולא ולדעת מהרי"ק אמאי לא אזלינו בתר חזקה שלא נפטר רחמה אלא
ודאי דאין פאן חזקה כלל מטעם שפתינו גם בתשובת דרכי נועם שאלה י"ג נמשך ג"כ
אחר דעת מהרי"ק בתשובה זו דנותן הפדיון ולא להפסיד הפהו אלא שאינו מברך דספק
ברכה להקל אבל להפסיד לכהן מיעוט בקיאות שלנו אינו ראוי להפסיד לפהו ע"כ תוכן
דבריו שם ולא ידעתי מה קאמר דכמו דספ' ברכו' להקל פן ספק ממונ' לקול' כמבוא'
להדי' בש"ס דהמפלת שפתינו לעיל ובדאי נעלם ממנו סוגיא זו שאלמל' פן לא הי'
נמשך אחר דעת מהרי"ק בקצת דבריו גם מ"ש בדרכי נוע' דמיעו' בקיאו' שלנו אינו
ראוי להפסיד לכהן זה אינו דלאו בדין תליא מילתא דהא דפסק הטור ב"ד סי' קצ"ד
ובדיני שפיר אין אנו בקיאים הוא מדינא דש"ס דהלכתא דחוששין אפי' בצלול דלא דכו
מעולם שפיר בנהרדעא דחוששין לדעת רבי יהושע אפי' בצלול לדעת ר' יהושע פוטר
בבכור אדם ודלא כדעת מהרי"ק וכן נ"ל עיקר לדינא דהמפל' שפיר אחר מ' יו' לבעילתה
פוטר הבא אחריו ולא בעי פדיון כלל ואף הרוצה להחמיר על עצמו לפזר ממונא לפדות
בלא ברכה אפשר דלא שפיר עביד דיש חשש דבא ע"י זה לידי ספק ברכה כמו שראיתי
רבים שגגו בזה ובכרו ומה"ט לא מציינו בשום פוסק ראשון או אחרון שיכתוב להחמיר
בדיני דספק בכור הנלע"ד פתי ה"ק יעקב: דיני קריעה וטומאה ואבילות שאלה פד
בשעת השריפה הגדולה שהיה פה שראו שנשרפו כמה מאו' ספרי תור' ושאר ספרים
ותפילין לאין מספר אם הרואה מחויב לקרוע עליהם או לא: תשובה לפום ריהטא בשעת
השריפה מבלי עיון בשום ספר מחמת חסרונם עלה בדעתי דחייבי' לקרוע ואף דאית'
בפ' אלו מגלחין דאין לקרוע אלא דוקא בזרוע וכמעשה שהיה מ"מ תלמוד ערוף דוחקני
מהא דאית' בשבת פ' האורג ובמועד קטן פ' אלו מגלחין העומד בשעת יציאת הנפש חייב
לקרוע הא למה זה דומה לרואה ס"ת שנשרף ופרש"י דאין לה ריק בישראל שאין בו
תורה ומצות הרי היכי שנאנס ונשרף התורה מן השמים דחייבים לקרוע דומה למת ולכן
פרש"י בפ' אלו מגלחין בזרוע שאינו יכול להציל והמשל גבי מת דומה לנמשל פי מי
גבר יחנה ולא ראה מות פי אין מציל וא"כ ה"ה בנדון דידן בשריפה גדולה כמו זו עד
שכמה והרבה נפשו' לא יכלו להציל נפשם ורכושם שנשרפו הס"ת והספרי' והתפילין
שאי אפשר הנה להציל מפני האש הגדולה וכאשר קרה ג"כ לנפשי מקרה בלתי טהור
בעוסקי להציל הספרים סביבי אכלה אש והייתי מוכרח לנוס ריקם מכל כתבי קודש
והספרים חבל על דאבדון והיתה לי נפשי לשלל וא"כ מכל זה הנה נראה דחייבים היו
הרואים לקרוע אכן אחרי שזכיתי להיו' חוזר על לימודי וספרי הקודש לעיין בהם בינתי
בספרים נראה פשוט דאין לקרוע חזק דהא כתב האגודה פ' אלו מגלחין וז"ל ועל ס"ת
שנשרף הרוא' נשרף בכח כמעש' יהויק' אבל נשרף באונס או שומע ולא ראה אינו
קורע וכ"כ בסמ"ק עשין סי' צ"ז וז"ל ומיררו שנשרף בזרוע כמעש' דיהויק' לאפוקי היכ'

שְׁנֵי שָׁרָף פְּתָאוּם עַכ"ל וְכֵן בְּפִי הָעֵינַן יַעֲקֹב כְּתֹב ב' פִּירוּשִׁים עַל בְּנֵי רֹעֵה הָאֵחָה וְנ"ל לֹא אָמְרוּ אֲלָא בְּנֵי רֹעֵה פְּשָׁאֲדָם מְאֻבְדוּ בְּיָדִים וּבְשֵׁם הָר"ן בְּנֵי רֹעֵה פְּשָׁאֲרָפוּ לְהַכְעִיס לְהַקְב"ה וּמֵהָא דְאָמְרִי הָעוֹמֵד בְּשַׁעַת יְצִיאַת הַנֶּפֶשׁ חַיִּיב לְקַרְנֵה הָא לְמַה זֶה דוּמ' וְכו' אֵין רֵאִי כִי כְּבָר הִרְגִישׁ בְּזֶה בִּסְפ' תּוֹרַת הָאָדָם לְהַרְמֵב"ן רִישׁ עֲנִינְהּ הַקְרִיעָה דָּף ט"ז ע"ב בְּהַשְׁגוּתוֹ עַל פֶּרֶש"י שֵׁם וְכֵתֵב וְנ"ל וְעוֹד אִם מִן הַדִּין אִף בְּסִפְר' תּוֹרָה אֵין קוֹרְעִין אֲלָא בְּנֵי רֹעֵה וְכַמְעָשָׂה שְׁהִיָּה וְלִי נֵרֵא דְמִשְׁלַל בְּעֵלְמָא הוּא לֹמַר שְׁהוּא הַפְּסֵד גְּדוֹל וְחֻרְדָּה רַבָּה פְּאֵלוּ וְשָׁרָף סִפְר' תּוֹרָה לְפָנָיו וְהוּבָא דְכָרִי הַרְמֵב"ן אֲלוּ ג"כ בְּטוֹר וּב"י בִּי"ד ס' ש"מ א"א יע"ש וּבְנֵי דַעַת רִש"י דַעַת יְחִיד הוּא נֶגֶד כָּל הַגֵּי פּוֹסְקִי וְאִף דְאִית' בְּש"ס פ' וְאֵלוּ מְגַלְחִין דְאֲבִילוּ לְחוּ' וְקָרִיעַ לְחוּ' וְדל' אָמְרִינְוּ לְעֲנִינְוּ קָרִיעַ הִלְכ' כְּדְכָרִי הַמִּיקָל כְּמוֹ בְּאֲבֵל הִינְנוּ דְנוֹקָא דְלֹא אָמְרִינְוּ כְּמוֹ לְעֲנִינְוּ אֲבִילוֹת דְהִלְכָה כְּדְכָרִי הַמִּיקָל אִפִּי כִּיחִיד כְּנֶגֶד רַבִּים אֲבֵל וְדַאי דְהִלְכְתָּא פְּרַבִּים נֶגֶד יְחִיד אוֹ אִפִּי הָוִי סְפִיקָא דְדִינָא אֲזִלְנִין בְּדַרְבְּנֵן לְהַקְל וְה"ה קָרִיעָה דְרַבְּנֵן וְכ"כ ג"כ לְהַדְיָא בְּתוֹרַת הָאָדָם שֵׁם דָּף צ' וְהוּבָא בְּב"י בִּי"ד ס' ש"מ וּבְש"כ שֵׁם ס"ק ד"ה וְכֵן מִן כָּל דִּין אִפְש' דָּגַם דַעַת רִש"י שְׁנֵי שָׁרָף ע"י אָדָם בְּכַח בְּעֲנִינְוּ שְׁאֵין יוֹכֵל לְהַצִּיל מִיָּדוֹ אֲלָא שְׁקִיָּצָר בְּפִירוּשׁוֹ כִּי אֵין סְבָרָא וְטַעַם כָּל לְחַלְקֵי בֵין יוֹכֵל לְהַצִּיל אוֹ לֹא אֲלָא דְעֵיקָר הַחִילוּק כְּהַסְפָּמַת הַפּוֹסְקִים שְׁאֵין לְקַרְנֵה אֲא"כ שְׁנֵי שָׁרָף ע"י אָדָם בְּכַח וְכֵה"ג.

וְכֵן הַשִּׁיב לִי הֵרַב הַמְּאוֹ הַגְּדוֹל מוֹהַר ר' צְבִי נֵר אֲב"ד דְק"ק הַמְּבוֹרָג בְּתַשׁבוּתוֹ סִי י"ז וְכֵן ל"ה ה"ק יַעֲקֹב: שְׁאֵלָה פֶּה חֲצַר שְׁמֹנְקֶפֶת בְּתִים זֶה בְּצַד זֶה וְכֹלָם פְּתוּחַ לְתוֹף הַחֲצַר וְאֵינִי יְכוֹלִין לְהַלֵּךְ לְחוּץ אִם לֹא לְתוֹף הַחֲצַר וְהוּא מְנוֹקָף מִכָּל הַצְּדָדִי בְּתִים וְאִנְהִילִים וְכֵהָן שְׁדָר בְּאוֹתָן בְּתִים כְּשֵׁשְׁמַע שְׁמַת מֵת אֶחָד בְּשִׁכּוּנַת בְּתִים יֵצֵא לְחוּץ תּוֹף הַחֲצַר וְאֵינִי יְכוֹל לִילֵךְ הַחוּץ אִם לֹא שִׁיבֵנִי עוֹד תַּחַת בֵּית וְאֵנָה שְׁבִשְׁכוּנֵי הַמַּת אִם צָרִיךְ לְעֲמֹן כְּפֶה בַחֲצ' תַּחַת הָרִקִי עַד שִׁיּוֹצִיאוּ הַמַּת מִן הַבַּיִת אוֹ יֵשׁ לוֹ תַקְנֵי אַחֲרַת בְּזֶה יִלְמְדִינֵנוּ מ"ו פִּיצַד יִנְהַג עֲצָמוֹ הִלְכ' לְמַעֲשָׂה: תְּשׁוּבָה הִיא מִיְלֻתָּא כְּבָר אֲמוּרָה וְנִשְׁאֵל כֵּה"ג בְּתַשׁבוּבַת שְׁעַר אֲפְרַיִם שְׁאֵלָה צ"ג עַל אוֹדוֹת הַמַּעֲשָׂה שְׁנַעֲשָׂה בְּק"ק פְּרָאָג מְחַמַּת טוֹמָאֵת מֵת שְׁאֵירַע בְּרַחוּב הַיְהוּדִי ע"ש הִנֵּה מַה שְׁמַאֲרִיךְ שֵׁם בְּדִין אֵי מוֹתֵר לְכַהֵן טְמֵא לְחוּץ וְלִטְמֵא עֲצָמוֹ וְכַפְלוּגְתָּא דִּר"ע וְר' טְרַפּוֹן הָאֲרִיכוֹת בְּזֶה אִף לְמוֹתֵר כִּי כְּבָר כָּל זֶה מְבוֹנָאָר בְּטִי"ד וּב"י ס' ש"ע ג' וְכַאֲשֶׁר פְּשׁוּט וְעָרוּף לְפָנֵינוּ בְּשִׁלְחוֹן הַטְּהוֹר שֵׁם כַּדְע' הַרְמֵב"ם וְסִייעָתוֹ דְאָסוּר לְכַהֵן לְטְמֵא לְמַת אִפִּי בְּעַת שְׁמִטָּמָא לְקַרוּבֵי שְׁלֵא בְּחִיבּוּרִין יע"ש וְדָלָא כִר"ת וְלְעֲנִינְוּ גוּף הַגְּדוֹן זֶה לֹא הָעֵלָה דְכָר בְּרוּר לְהַתִּיר רַק מְשׁוּם גְּדוֹל כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת לְדַעַת הַש"כ בְּסִי ש"ע ב' ס"ק ב' שְׁפָתַי דְלִיכָא בְּבִתִּים הַסְמוּכִי רַק טוֹמָאָה דְרַבְּנֵן וְכֵה"ג פֶּסֶק בְּתַשׁבוּבַת חוֹת יְאִיר ס' קצ"א וּמְפַקְפֵק שֵׁם עֲלֵיו ע"ש וּבְאֲמַת לְפּוּם רִיחָא דְכָרִי הַש"כ תְּמוּהִים קֶצֶת וְלִכְּן הַשִּׁיג עֲלָיו וְכֵן בְּסִפְר' מְגוֹ אֲבָרְהָם לֹא ח"ח ס' ש"מ ג' ס"ק ב' כְּתֹב וְנ"ל וְכֵתֵב הַש"כ בִּי"ד ס' ש"ע ב' דְכַשְׁהוּטוּמָאָה בְּבֵית הַסְמוּךְ וְחוּר טְפַח בֵּינֵיהֶם הָוִי טוֹמָאָה דְרַבְּנֵן כְּדְמִשְׁמַע בְּטוֹר וְכו' בְּסִי זֶה עַכ"ל הַש"כ וְכַמְדוּנָהּ שְׁלֵא עֵינֵין יָפָה דְהַטוּ מִיְרִי בְּהוֹלָף עַל גְּבִי אֲרוֹן ע"פ הַשְּׁדָה דְכַשִּׁישׁ שֵׁם פּוֹתַח טְפַח לֹא הָוִי כְּקָבֵר סְתוּם אֲבֵל אֲהֵל טְפַח הָוִי דְאוֹרֵינִיתָא כַּמ"ש הַב"י בְּסִי ש"ס ט' בְּשֵׁם הַרְמֵב"ם ב' י"ב וְכ' וְגַם מ"ש דְסוּף הַטוֹמָאָה לְצִאֵת הָוִי דְרַבְּנֵן כְּתֹב הֵרַב ב"י פְּלוּגְתָּא בְּזֶה עַכ"ל שֵׁם וְלַע"ד טְעָה בְּכַח הַמְדוּנָהּ וְהוּא לֹא עֵינֵין יָפָה בְּדְכָרִי ש"כ כִּי ז"ל בְּסִי ק"ע ב' ס"ק ב' וְנ"ל אֲבֵל אִם בְּבִתִּים

הסמוכים לבית שהמת בתוכו אע"פ שהם ג"כ טמאים כדלעיל סי' שע"א ס"ד מ"מ י"ל דאינו אלא טומאה דרבנן כדאיתא בטור סי' זה ופוסקי' עיין בב"י דדבר תורה אנהל שיש בה קלל פותח טפח טהור ע"ש ודוק וכשהבית שהמת בתוכו סתום מכל צד נמי ליפא בבתים הסמוכים אלא טומאה דרבנן משום דסוף הטומאה לצאת וא"כ בבתים הסמוכים בכל ענין ילפוש עצמו עכ"ל הש"כ כפוננתו ופירושו כה הוא דבמ"ב ליפא בבתים הסמוכי' טומאה דאורייתא דאם הבית שהמת מונח בתוכה פתוח לחוץ וכיין שיש בו פותח טפח לדעת הטור וב"י בסי' שע"ב מדאורייתא הבית עצמו שהמת בתוכו טהור ואין בו משום אנהל כיין שהוא פתוח אינו טמא אלא כנגד מקום הפתוח לבד מכ"ש שאינו מטמא שאר אנהלי' שכל סביביו ואי הבית שהמת בתוכו סתום אף שטמא סבי' הבית מ"מ אין הטומאה יכול לכנס בתוך שאר אנהלי' שבצדו אלא מטעם דאמרינן כיין שסוף הטומאה לצא דרף הפתח (ועכ"פ לא גרע מפתוח ממש דאינו אסור מדאורייתא להכניסו למקום אחר וק"ל) ותח' הזיזין והגגין חזינן לטומאה פאלו ככר היא שם ונכנסה תוך הבתים וזה אינו אלא גזירה דרבנן וכמ"ש הש"כ בסי' שע"א ס"ק ח' וא"כ שפיר קאמר דליפא אלא טומאה דרבנן זה נ"ל פשוט כפונ' הש"כ להמעין היטב בדבריו וכל זה בבתים הסמוכי' בשכונה אבל ודאי אם יש חור מהחדר שמת בתוכו לבית אחר וכן אפי' עד מאה ודאי דהוי טומאה דאורייתא דמ"ש אנהל ראשון מאנהל שני אפי' עד מאה אנהלים דאנהל טפח ודאי הוי טומאה דאורייתא להביא טומאה מאנהל אל אנהל וכן לית מאן דחולק ובחנם השיגו על הש"כ בזה ולא ירדו לסוף דעתו כלל גם מ"ש בתשובת שער אפר' שם שמהרי"ט בתשוב' חלק א' סי' צ"ו חולק בזה אהש"כ אינו מוכרח כלל ועיין בתשובת דבר שמואל סי' קע"ב ור"ט ובתוי"ט פ"ז דאהלות משנה ג' אי סוף טומאה לצאת הוי דאורייתא או דרבנן וע"ש בשער אפרים שבנו בהג"ה כתב ג"כ לפקפק על איזה מורה שהורה להוציא לכהן ע"י עכו"ם שרודפין ע"ש שלא העלה דבר ברור להלכה ולמעשה ולע"ד נראה לברר דין זה להלכה פסוקה וטרם אחלה לדבר אציע לה סוגיא דש"ס פ' בפל מערבין דף ל' ע"ב עלה דמתני' דריש פרקין ר' יהודה אומר אף מערבין בבית הקברות וקאמר בש"ס תנא מפני שיכול לחוץ ולילך בשידה תיבה ומגדול קסב' אוה' זרוק שמי' אוה' (וכרש"י וחוץ ובגדול עסקינן ומחזק' מ' סאה בלח ובפלוגתא דהני תנאי דתנאי הנכנס לארץ העמים בשידה תיבה ומגדל רבי מטמא ר' יוסי בר יהוד' מטהר במאי קמפלגי מר סבר אנהל זרוק לאו שמייה אנהל ומר סבר שמייה אנהל והנה פלוגתא זו הנוצר פמה פעמים בש"ס בגיטין דף ח' ובחגיגה דף ר"ה ובגזיר דף נ"ה והנה בפ' בפל מערבין פתבו התוס' דבשעת זריקה אפי' ר' יוסי בר' יהודא מטמא מידי דהוי אעוף הפורח אכן בגזיר דף נ"ה ע"א ד"ה לימא מסיק התוס' דשידה תיבה ומגדול שבהמה או אדם מוליכין אותו שמייה אנהל לחוץ ולהפסיק לר' יוסי וכ"כ התוס' בחגיגה דף ד"ה ד"ה אנהל זרוק דשאני שידה תיבה ומגדול שהולך בנחת ע"י אדם ובהמה ע"ש ולענין הלכה הרשב"א פסק כר' יוסי דשמייה אנהל ושפיר מפסיק בין הטומאה ומותר לכנס בה באנהל המת וכיין שר' יהודא ס"ל פנותיה ונהלכה כר' יהודא כל מקום שישנה דבריו בעירובין וכ"כ המ"מ בשמו פ"ו מה' עירובין דין י"ז ע"ש וא"כ לפי דבריו פשיטא דמותר להוציא את הפהן מטומאת אנהל דאורייתא על ידי שידה תיבה ומגדול הסתו' (וכמו שנושאים במדינת אלו ע"י מה שקורין בל"א זענפט השורים והסגנים) והיינו צריף שיהא מחזיק ארבעים

סָאָה בַּלַח וּמִדָּתוֹ אֲמוּרָה כַּמֵּ"ש הֶרְמֵב"ם פ"ג מה' כלי' דין ד' וְז"ל כְּשִׁמוּדָּדִין אֵת הַכְּלִי מוֹדָדִין אוֹתוֹ מִבְּחוּץ אִם הָיָה בּוֹ אִמָּה עַל אִמָּה בְּרוּם שְׁלֹשׁ אֲמוֹת אַע"פ שְׁאִין תּוֹכוֹ אֵלָא פְּחוּת מִזֶּה הָרִי הוּא טְהוֹר שְׁאִין עוֹבֵי הַדְּפָנוֹת מְמַעַט אֲבָל עוֹבֵי הַרְגָלִים וְעוֹבֵי הַזֶּר אֵין נִמְדָּדִין עִמּוֹ עַכ"ל אֲכֹן הֶרְמֵב"ם בְּפִי הַמְּשַׁנּוֹת פֶּרֶק בְּכָל מְעַרְבִין פֶּסֶק פְּרָבִי דְלֵא הָוִי אֹהֶל וּכ"פ פ"ו מה' עִירוּבִין וּפְרָק י"א מה' טוֹמְאָת מַת דִּין נִי"ו וְז"ל הַנְּכַנְס לְאַרְץ הָעַמִּי בְּשִׁינְיָה תִּיבָה וּמִגְדוֹל הַפּוֹרְחַ' בְּאוֹרֵי טָמֵא שְׂאֹהֶל זְרוּק אֵינוֹ קְרוֹי אֹהֶל עַכ"ל וְא"כ לְפִי דַעְתּוֹ לֹא מְהַנִּי הָאִי תַּקְנֵתָא לְהוֹצִיאֻ ע"י שִׁינְיָה תִּיבָה וּמִגְדוֹל אֲכֹן פֶּד מְעִינָן שְׁפִיר יִרְאֶה דְגַם הֶרְמֵב"ם מוֹדָה דְמִנְתֵּר כַּה"ג פִּי לְכַאוּרָה דְבְּרֵי הֶרְמֵב"ם עֲצָמוֹ נִרְאִין פְּסָתוּרִים דְּהָא בְּנִזִּיר פ"ו פ"ג מִינַיִם דָּף מ"ג ע"א דְּמַקְשָׁה הַש"ס וְהָא אִי אֲפֹשֶׁר דְּלֵא עֲיִיל אֲצַבְעָתָא דְכַרְעִיָּה בְּרִישָׁא וְנִחִית לְהוֹ טוֹמְאָה אֵלָא אָמַר רַב פֶּפְא פְּגוֹן שְׁנַכְנַס בְּשִׁינְיָה תִּיב' וּמִגְדוֹל וּבָא חֲבִירוֹ וּפְרַע עָלָיו מְעוֹזִבָה דְטוֹמְאָה וּבִיָּאָה בְּהַדְדֵי קֶאֱתִי אֲנָמַר בַּר רַב אֲשֵׁי אָמַר פְּגוֹן דְּעִיִּיל כְּשֶׁהוּא גּוֹסֵס וְכוּ' וְא"כ לְכַאוּרָה נִרְאֶה דְגַם רַב פֶּפְא וּמַר בַּר רַב אֲשֵׁי פְּלִיגִי בְּהָאִי פְּלוּגְתָא דְּפְלִיגִי רַבִּי וְר' יוֹסִי דַּר"פ ס"ל דְּהָוִי אֹהֶל לְהַפְסִיק א"כ שְׁפִיר אֲמַרְיָנָן דְטוֹמְאָה וּבִיָּאָה בְּהַדְדֵי קֶאֱתִי וּמַר בַּר רַב אֲשֵׁי ס"ל פְּרָבִי דְלֵא הָוִי אֹהֶל לְהַפְסִיק לְכוֹן הַנְּצַרְדָּ לְאוּקְמֵי דְעִיִּיל כְּשֶׁהוּא גּוֹסֵס וְהֶרְמֵב"ם בְּפ"ה מה' נְזִירוֹת דִּין י"ח פֶּסֶק פְּרָב פֶּפְא וּכ"פ בְּפ"ג מה' אֲבָל דִּין נִי"ו נְכַנְס לְשִׁינְיָה תִּיבָה וּמִגְדוֹל וּבָא חֲבִירוֹ וּפְרַע עָלָיו גַּג הַשִּׁינְיָה הָרִי טוֹמְאָה וּבִיָּאָה בְּאִי כְּפֶאֱחַד וְלוֹקָה שְׁתִּים מְשוּם לֹא יָבֵא וְלֹא יִטַּמ' עַכ"ל הָרִי דְבְּרֵי הֶרְמֵב"ם עֲצָמוֹ סְתוּרִי וְכַדִּי לְהַצִּיל הֶרְמֵב"ם מִתְמִיָּהָ גְדוּלָּה כְּזוֹ וּבְכַרְטוֹת שְׁפָל נּוֹשְׂאֵי כְּלָיו לֹא הִרְגִּישׁוּ בְּקוֹשְׂיָא זֹו צְרִיכָן אָנוּ לֹמַר דְּנִדְאֵי מִדְּאוּרִיָּתָא אֹהֶל זְרוּק שְׁמִיָּה אֹהֶל לְכוֹן הָוִי הַסְּפֵק גְּמוּר וְשְׁפִיר פֶּסֶק בְּהָא דְּבִיָּאָה וְטוֹמְאָה בְּאִין כְּפֶאֱחַד וְלוֹקִין שְׁתִּים אָף הָא דְּפֶסֶק בְּעִירוּבִין דְּאִין לְכַנְס בְּשִׁינְיָה חִיבָה וּמִגְדוֹל דְּאֹהֶל זְרוּק לֹא שְׁמִיָּה אֹהֶל הוּא רַק אִיסוּר דְּרַבְּנָן בְּעֵלְמָא (ועפ"ז יֵשׁ לְדַחוֹת ג"כ מ"ש הַט"ז בִּי"ד סִי' רַפ"א ס"ק ג' לְהַשִּׁיג עַל תְּשׁוּבַת רַמ"א ע"ש) הָא דְּאִין נְכַנְסִין לְאַרְץ הָעַמִּים בְּשִׁינְיָה תִּיבַת וּמִגְדוֹל אָף דְּהוּא עֲצָמוֹ אֵינוֹ אֵלָא גְּזִירַת חֲכָמִים הֵינּוּ מְשׁוּם דְּהִתְם הִחְמִירוּ שְׁגָזְרוּ עַל גּוֹשָׁה וְאוּרָה וְכַמְבּוֹאֵר בְּש"ס דְּנִזִּיר דָּף נ"ד ע"ב ע"ש בְּתוֹסֶפֶת ד"ה אֲרָץ הָעַמִּי וְכוּ' וּבְפ"ק דְּשַׁב' נִמְצָא הָעוֹלָה לְזֶה דְּמִדְּאוּרִיָּתָא אָף לְדַע' הֶרְמֵב"ם הָנִי אוּה' לְהַפְסִי' וְא"כ מְשׁו' גְדוֹל כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת וְכַה"ג וְדֵאִי דְּמִתִּירִין אִיסוּר דְּרַבְּנָן כַּה"ג וְכַמ"ש שְׁמ' בְּתִשׁוּ' שְׁעַר אֲפְרִים וְאִין אָנוּ צְרִיכִין לְמַצו' הָיִתֵּר ע"י הַעֲרָמָה לְהוֹצִי' ע"י עֲכוּ"ם וְאֲפִ' מֵאֹהֶל דְּאוּרִיָּי' ע"י שִׁינְיָה דְּהֵינּוּ מֵה שְׁקוּרִין זַעֲנַפְט מוֹת' אֲפִ' לְכַתְּחֻלָּה אַע"ג דְּמִדְּרַבְּנָן לֹא הָוִי הַפְּסֵק לְדַעַת הֶרְמֵב"ם מ"מ מוֹת' מַטְע' שְׂאֲבָאָר וּבְאֹהֶל טוֹמְאָה דְּרַבְּנָן עֲצָמוֹ נִרְאֶה דְּאִין צְוֹרְדָּ לְכָל זֶה דְּהָא הָרִי"ף וְהָרֵא"ש וְהוּבָא בְּטִי"ד וְש"ע סִי' ש"ס"ט פֶּסְקוֹ פִּי בְּכָל אֲרָץ הָעַמִּי אִיסוּר לְכַהֵן לְטָמֵא עֲצָמוֹ מִדְּבְרֵיהֶם וְכ"פ שְׁמ' בְּסִי' שַׁע"ב וּבְהַגְהוֹת רַמ"א אָף שַׁהב"ח וְהַפְּרִישׁ' שְׁמ' פְּתָבוּ דוּק' בְּזִמְן שְׁהִיָּה אֲרָץ יִשְׂרָאֵל בְּטְהָרָה וְיִשְׂרָאֵל יוֹשְׁבֵי' עַל אֲדַמְתָּם אִיסוּר לְכַהֵן לִילָף מֵאֲרָץ לְחוּצָה לְאַרְץ וְאִתְרִיָּהֶם נִמְשְׁכוּ הַש"ף וְהַט"ז שְׁמ' וְלַע"ד דְּבְרֵיהֶם תְּמוּהִים וְלֹא יְדַעְתִּי מֵאִין יֵצֵא לָהֶם כֹּן דְּהָא הָרִי"ף וְהָרֵא"ש וְהַטוּר וְהַש"ע וְהַרְבַּ בַּה"ג"ה שְׁהַעֲתִיקוּ דִּינַיִם אֵלוּ לְהַלְכָה מְשַׁמַּע דְּנוֹהֵג אָף בְּזִמְן הָזֶה דַּל"כ ה"ל לְהַשְׁמִיטָם פְּדַרְכָּם שְׁלֵא לְכַתּוּב הַלְכָתָא לְמַשִּׁיחָא וְאוּלֵי הֵבִיאָם לְפָרֵשׁ כֹּן מִכַּח שְׁרָאוּ שְׁבַזְמַנִּים אֵלוּ הַרְבֵּה פְּהִנַּיִם מְפִנְזִרִי וּמְפִנְזִרֵי בְּאַרְץ הָעַמִּי וּפְזִיק חֲזִי מַה עֲמָא דְּבַר אָף אִי מְשׁוּם הָא לֹא תִּבְרָא פִּינוֹן דְּאַנְחָנוּ

מְשׁוּעָבָדִים תַּחֲתֵיהֶם וּמֵהֶם פְּרִנְסָתָם וּפְרִנְסַת אֲנָשֵׁי בֵיתוֹ וְלֹא פֶלֶא אֲדָם זֹכֶה לְכַנִּיסַת אֶרֶץ
יִשְׂרָאֵל בְּזַמְנֵים אֵלּוּ מִפְּנֵי עוֹל הַשְּׁיִעְבּוּד וְסִפְנַת דְּרָכִים עַל פֶּן נִתְפָּשֵׁט בְּהִיתָר שֶׁהַפְּהַנִּים
דָּרִים בְּאֶרֶץ הָעַמִּים וְכִדְאִיתָא בַּפ"ק דַּע"ז דְּמִתָּר לְדוּן וּלְעַרְעַר עִמָּהֶם וּלְטַמָּא בְּטוּמְאָ
דְּדַבְרֵיהֶם מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמַצִּיל מִיָּדָם וְכִדְאִיתָא בַּרמ"ב פ"ג מֵה' אָבֵל וּי"ד ס' שַׁע"ב וְכֵן
כְּדִי לְלַמּוֹד תּוֹרָה וּלְהַשִּׂיא אִשָּׁה ע"ש מִשַׁא"כ פֶּהֵן הַדָּר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְאִינוּ מִן הַצְּנוּרָה
לְדַבְרֵי אֵלּוּ לִילָף לְאֶרֶץ הָעַמִּים אֲסוּר לִילָף מִפְּנֵי טוּמְאָ שֶׁל דְּבַרְיָהּ וְאֵע"ג דָּאִי נִימָא
דְּבַזְמַן הַזֶּה בְּטָלוּ קְדוּשַׁת הָאֶרֶץ כִּינּוּן שְׁאִינוּ בְּיַד יִשְׂרָאֵל מ"מ אִין בְּיַדְנוּ לְעֵשׂוֹ גְזִירָה
חֲדָשׁ לְגוֹז' עֲלִיו טוּמְאָ בְּאֶרֶץ עַמִּי מִמֶּשׁ וּבְכַרְטוֹ לְפִי מ"ש תּוֹסַפ' בְּנִזִּיר דָּף כ"ד ע"ב ד"ה
אֶרֶץ הָעַמִּי דְלַכְּהָ גְזוּרוּ טוּמְאָ עַל אֶרֶץ הָעַמִּי כְּדִי שְׁלֵא לְצַא מֵאֶרֶץ לְחוּצָה לְאֶרֶץ אוּ מִפְּנֵי
מְתִי מִבּוּל ע"ש וְאָף דְּהַרְמַב"ם פִּי"א מֵה' טוּמְאָה מֵת כְּתַב בְּדִין ז' וְנ"ל מְקוֹ שֶׁשְׁכָנוּ בּוֹ
כּוּתִים בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הָרִי זֶה מְטַמָּא בְּאֶרֶץ הָעַמִּים עַד שְׁיַבְדֵּק שְׁמָא קָבְרוּ בּוֹ נְפֻלִים עַכ"ל
מ"מ בְּדִיקָה מְהַנִּי מִשַׁא"כ בְּאֶרֶץ הָעַמִּים דְּהוּא גְזִירָה שְׁנֵה בְּכָל מִי יִבְטַל גְזִירָה זֹו בְּזַמַּן
הַזֶּה וְכִי טוּמְאָה שְׁבָהּ לְהִכֵּן הַלְכ' לְכֵן נ"ל פְּשׁוּט שֶׁהָאֲחֵרוֹנִים שֶׁגָּגוּ בְּזוֹ וְאִין שׁוֹמְעִין
לְהֵם לְהַקְל בְּזֵה וְאֲסוּר לְכַהֵן לִילָף מֵאֶרֶץ לַח"ל מִפְּנֵי הַטוּמְאָה אֲף הַפְּהַנִּים שֶׁהֶם בְּאֶרֶץ
הָעַמִּים מִפְּנֵי לַחֵץ זֹו הַדְּחַק עוֹל הַגְּלוּת אִין שׁוּם עוֹנֵשׁ עֲלֵיהֶם כַּמ"ש לְעִיל הַטַּע' דְּמִתָּרִין
הֶם כַּה"ג לְטַמָּא בְּטוּמְאָ דְּדַבְרֵיהֶ' וְכִינּוּן שֶׁהַעֲלָנוּ שַׁע"כ פ' הַפְּהַנִּי שֶׁהֶם בַּח"ל הֶם טַמְאִי
בְּטוּמְאָה דְּדַבְרֵיהֶ' בְּחִיבּוּרִין לְגוּשָׁה וְאִוִּירָא שֶׁהוּא טוּמְאָה חֲמוּרָה שְׁשׁוֹרְפִין עַל גּוּשָׁה
תְּרוּמָה וְקִדְשִׁים כְּדִאִית' פ"ק דְּשַׁבָּת וּבְרַמְב"ם פִּי"א מֵה' טוּמְאָת מֵת יַע"ש וַא"כ נֵרָא
כִּינּוּן שְׁכָבֵר הוּ' טַמָּא בְּחִיבּוּרוֹ לְאֶרֶץ הָעַמִּים מִתָּר לְחִזוֹן וּלְטַמָּא עֲצָמוֹ אִפִּי לְכַתְחָל' בְּשַׁאָר
טוּמְאָת אֲנָהֵל דְּדַבְרֵיהֶם וְרַא' בְּרוּרָה לְזֵה מֵהָא דִּאִיתָא בְּנִזִּיר פ"ג מִינִים דָּף מ"ב וּבִאֲבָל
רַבְתִּי דִּאִפִּי בְּטוּמְאָ דִּאִוִּרֵיהֶ' בְּעוֹד שֶׁהַפְּהַן מִתְעַסֵּק בְּמֵתוֹ מִתָּר לְטַמָּא גַם לְאַחֵרִים וְהוּא
הַסְפַּמַת כָּל הַפּוֹסְקִי וְכַמְבֹּאָר בְּטוֹר וּב"י בְּסִי' שַׁע"ג וְכ"ש בְּטוּמְאָה דְּדַבְרֵיהֶם דִּאִמְרִינוּ
הֵכִי וְעַל פִּי זֶה מִינְשֵׁב מֵה' דִּאִית' בַּתּוֹסַפ' דִּאִהְלוֹת דִּאִין מְדוּרַת הָעֵכוּם בְּחוּצָה לְאֶרֶץ
וְהוּבָא בַּתּוֹסַפ' בְּפִסְחִים דָּף ט' ע"א ד"ה כָּל מְקוּם וְכו' וּבִיבְמוֹת דָּף ס"א ד"ה מִמְּגַע
וּמִמִּשָּׂא וְכו' וְלְכַאוּרָה לְשׁוֹן הַתּוֹסַפְתָּא תְּמוּהָ מְאוּד וְהָרִי ח"ל גּוֹפָא טַמָּא יוֹתֵר מִמְּדוּר
הָעַפּוּ"ם אֵלּא וְדִאִי צ"ל דְּגַם כִּינּוּת הַתּוֹסַפְתָּא כֶּף הוּא כִּינּוּן דְּבַחוּצָה לְאֶרֶץ בְּלֵא"ה יֵשׁ
טוּמְאָה דְּרַבְּנָן א"כ הַפְּהַנִּים שֶׁהֶם בְּחוּצָה לְאֶרֶץ בְּלֵא"ה נְטַמְאוּ בְּטוּמְאָה דְּרַבְּנָן שֶׁל אֶרֶץ
הָעַמִּים לְכַף א"צ לִיְזַהַר בְּמְדוּר הָעַפּוּ"ם בַּח"ל שׁוּב מְצִאתִי בְּפִי"ח דִּאִהְלוֹת בְּפִי הַמְשַׁנִּיּוֹת
לַה"ר שׁ מְשֻׁנָּה ט' שֶׁהַרְגִישׁ וְנִתְקַשָּׁה בַּתּוֹסַפְתָּא זֹו וּמִתָּרֵץ ג"כ כַּמ"ש אֵלּא שְׁקִיזָר בְּלְשׁוֹן
שֶׁם אָבֵל כִּינּוּתוֹ כַּמ"ש וְעֵינֵין בְּרַמְב"ם ה'ל' טוּמְאָת מֵת פִּי"א דִּין י"א וּבְכֶסֶף מְשֻׁנָּה שֶׁם
לְכֵן הִזָּה נ"ל פְּשׁוּט וּבְרוּר דְּמִתָּר לְכַהֵן בְּחוּצָה לְאֶרֶץ לְטַמָּא עֲצָמוֹ בְּכָל טוּמְאָה דְּדַבְרֵיהֶם
כִּינּוּן שְׁכָבֵר הוּא טַמָּא בְּטוּמְאָ דְּרַבְּנָן בְּחִיבּוּרוֹ לְאֶרֶץ הָעַמִּים אֲף וְרַק שְׁלֵא מְלֵאנִי לְבִי
לְהַקְל בְּדַב' שְׁנִתְפָּשֵׁט אִיסוּרוֹ וְלֹא יֵהָא אֵלּא כְּדַבְרֵים הַמְּוִתִים וְנִהְגוּ בּוֹ אִיסוּר וְלֹא נִמְצָא
בְּאֶחָד מִן הָאֲחֵרוֹנִים שְׁמִיקַל בְּזֵה מ"מ יֵשׁ לְלַמּוֹד מְכָל מֵה שְׁפַתְבִּתִּי בְּנִדּוֹן דִּידוֹן כְּדִי שְׁלֵא
יֵהָא מְוִכָּרַח הַפְּהַן לְעַמּוֹד חוּצָה וְגָדוּל כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת וְגַם אִיכָא אֲנִיס צִינָה דְּמִתָּר לְצַאֵת
דְּרַף אֲהֵל טוּמְאָה דְּרַבְּנָן וּבְטוּמְאָת אֲנָהֵל דִּאִוִּרֵיהֶ' יֵשׁ לְהוּצִי' ע"י שְׁיִדָּה תִּיבָה וּמְגַדֵּל
דְּהִינּוּ שְׁנוּשָׁאִין אוֹתוֹ ע"י מֵה שְׁקוּרִין בַּל"א זַעֲנַפֵּט דְּהָא אָף לְדַעַת הַרְמַב"ם לִית כָּאֵן רַק
טוּמְאָה דְּרַבְּנָן וְכַמוֹ שְׁנִתְבָּאָר (וְכ"ש אִם אוֹתוֹ פֶּהֵן אוֹמֵר שְׁרוּצָה לְלַמּוֹד תּוֹרָה וְכַה"ג

(וימלמדין אותו לומר כן) דמותר בקל ענגן כדאית' בפ"ק דעכו"ם ובטי"ד סי' שע"ב) ומתוך מה שפכתבנו יש ללמוד ג"כ שא"צ לפהן להגיד ולהוציא דבה אם הוא בטומאת אהל של דבריהם פנין דמדינא מותר לטמא עצמו אפי' לכתחלה בחוצה לארץ כמו שפכתבנו.

ובזה יש תשובה ג"כ למ"ש השואל בתשוב' אמונת שמואל סי' מ' וז"ל מקרוב נעשה מעשה כבן פהן שנולד ובשכונתו ה'יה מת בבית וגג אחד מאהיל על שני הפתים וביום השמיני אחר הברית הקזירו התינוק אצל אמו היולדת בעוד שהמת בשכונה וכן נהירנא שנעשה מעשה בק"ק פרוקפורט ותמה על שלא מ'יחו בדבר ע"כ תוכן דברי השואל ולא השיב שם פלום על שאלתו ולפמ"ש נ'יחא דבמקום מצוה או חשש ספנה קצת שלא לחזור הנולד אצל אמו או שהיולדת תלך תוף שלשים למקום אחר' בטומאת אהל דרבנן ובזמן הזה דליכא איסורא רק משום מנהגא לא גזרו פלל פנ"ל ה"ק יעקב: שאלה פו עיר אחת שיש בו שוחט מןמחה ומנוסה ואיתרע ביה מילתא והוא אכל והורה המורה שישחוט שוחט אחר אע"פ שאינו בחזקת מןמח' כ"כ ויש מי שמפקפק על הוראה זו דמקרי רבים צריכין לו ילמדינו רבינו אי טב הורה המורה או לא:תשובה יפה הורה ואיכא הוראה לאיסור ופלוגתא דתנאי היא בפ' מי שהפך דף י"א ע"ב יתר על כן אומר רשב"ג אם ה'יה אמן לרבים וספר ובלן לרבים והגיע עת הרגל ואין שם אמן אלא הוא ה"ז יעש' והרי"ף והרמב"ם השמיטו דעת רשב"ג בזה והרמב"ן פסק פרשב"ג והרא"ש מכריע בפ' מי שהפך והר"מ) שלא כדבריו ופסקו דלא התירו צרכי רבים רק בתלמוד תורה וכ"פ הטו' בסי' ש"פ וכן הכריע הב"י להלכה ולכן השמיט בש"ע הב"י ורמ"א בהגהותיו רק בסי' שפ"ד לענגן תלמוד תורה פסק להקל ברבים צריכין לו ואע"פ כן פסק דאין לומר הלכה לתלמידיו וכ"כ בשאר מלאכו' דאסור אפי' היכא דליכא אמן אחר וכ"ש היכא דאיכא אחר אף שאינו מןמח' כ"כ וקי"ל רוב מצוי' אצל שחיטה מןמחים הן ואע"ג דהוי מלאכת אנוכל נפש דמותר ברגל לצורף מועד מ"מ באבל יש לאסור לעשות לאחרינא אם אין בו צורף לעצמו ובני ביתו כמו אפי' וב'ישול עיין בי"ד סי' ש"פ ובתשוב' מהרי"ק סי' ל"ה איכרא לענגן רופא שאירע בו אבילו' ראיתי מרבתי שהתירו לילך אל החולה פי חשש ספנה ומצוה שאני ואפשר להתיר אף דאיכא רופא אחר פי לאו מכל אדם זוכה לרפואה וכדאית' בפ' ר' ישמעאל דף נ"ה ע"א חללים רעים ונאמנים נאמנים בשליחתם וכו' שלא תצאו אלא ע"י פלוני וע"י סם פלוני וגם תשועה ברוב יועץ אף גם ע"פ הרוב אינו עושה הרופא שום מלאכה בידיים רק אמירה וכתובה בעלמא סם פלוני יפה לו ואפשר דאפי' שכירות מותר ליתן לו משום דאסיא דמגן מגן שוויא אף הרופא עצמו יחוש לעצמו וימנע מליקח שכר אם יש לו גם יש לו לנהוג כל דין אסור נעילות סנדל כמבואר בי"ד סי' שפ"ב וכו' ג כתב האגודה ס"פ אלו מגלחין וז"ל מזהל אבל אחר יום הג' ימול ואם אין שם מזהל אחר ימול אף ביום ראשון ולעול' ילך יחף לבה"כ עכ"ל ומשם תלמו' לנדון דידן שיעש' כן ובמלאכ' אחרת נדאי דאין להקל פהספמת האחרונים ובדיעבד אם אירע ששחט האבל נדאי פשוט דמותר לאכול משחיטתו ואל תשגיח במ"ש בתשובת בית יעקב סי' ד"ה וז"ל אכן ראיתי מנהגי מהר"א קלוזניר כתב בקלף ישן וז"ל האבל והזקן כן שמנים שנה לא ישחוט צ"ע גדול מ"ט ואינו נזכר בשום פוסק ואפשר דס"ל דמחמת צערא לא ישום אל לבו לשחוט בכוננה עכ"ל וא"כ לפי טעמו וסברא זו

אֲפֹשֶׁר דָּאָף בְּדִיעֵבֶד יֵשׁ חֲשֵׁשׁ אִיסוּר אַכּוּן בְּאַמַּת אֵין לְהוֹסִיף עַל הָאִיסוּרִים שְׁלֵא הַזִּנְפֵר בְּשׁ"ס וּפּוֹסְקִים רֵאשׁוּנִים וְדַבְרֵי מֵהֵר"א קְלוּזְנֵר כְּבָר הוּבְאוּ בְּמַרְדְּכֵי רִישׁ פֶּרֶק קַמָּא דְחוּלִין בְּשֵׁם ר' בְּרוּךְ בְּשֵׁם ר' אֱלִדָד הַדְּנִי וְסִיגִים חוּמְרָא בְּעֵלְמָא הוּא כֹּל אֱלֵה הַדְּבָרִים וְלֹא נִהְיִין פְּנוּמִיָּהוּ וּכ"כ שֵׁם הָאֲגוּדָה וּבּוּדָאֵי כֹּל זֶה הִיָּה בְּהַעֲלַמַת עֵין לְפָנֵי תְּשׁוּבַת בֵּית יַעֲקֹב וְאֵלוּ רָאָה אוֹ יָדַע דְּבָרֵי הַמַּרְדְּכֵי וְהָאֲגוּדָה לֹא הִי' מְטָרִיחַ טְרַח' שְׁלֵא לְצוּרָה לְמַצָּא טַעַם לְמָה דְלֹא נִהְיִין פְּנוּמִיָּהוּ וְנֶאֱפִי' לְכַתְּחִלָּה מְוֹתֵר לְשַׁחוּט לְאַבֵּל הֵיכָא דְלִיכָא שׁוֹחֵט אַחַר וְצָרִיכִין הַבְּשֹׁר לְחוּלָה אוֹ לְיוֹלָדָת וּכְה"ג וְכֵן אִם הוּא צוּרָה עֲצָמוּ פְּשׁוּט דְמְוֹתֵר לְעִשׂוֹת בְּבֵיתוֹ כְּמוֹ אֶפְיָה וּבִישׁוּל וְכָל צָרְכֵי בֵיתוֹ כְּנ"ל ה"ק יַעֲקֹב: שְׁאֵלָה פּוֹ מְהַרְבַּ הַמְּנֻבָּה מֵהֵר"מ סֵאגִיזוֹ אִישׁ יְרוּשָׁלַיִם תּוֹב"ב בְּהִיּוֹתוֹ בְּק"ק אֲמִשְׁטָרְדָם עִיר קִטְנָה וְאֲנָשִׁים בַּהּ מְעַט וְקִנּוּ לָהֶם שְׂדֵה אֲחֻזָּה לְצוּרָה קְבוּרַת מֵתִים וְנִהִי כְּאֲשֶׁר מֵת אַבְרָהָם עַל פְּנֵי תְּרַח אָבִיו קִנָּה לוֹ אֲחֻזַּת קָבֵר בְּמִבְחַר הַשְּׂדֵה הַהִיא וְעָשָׂה לוֹ בְּנֵי אֲבָנִים וְקָבֵר שֵׁם אֵת אַבְרָהָם בְּנוֹ וְכֵאֲשֶׁר בָּלָה בְּשָׂרוֹ וְעוּרוּ הָעֵלָה אֵת עֲצָמוֹתָיו לְאַרְצָיִשְׁרָאֵל וְנִשְׁאַר הַקָּבֵר פְּנוּי: וּמִבְּלֵי הַשְּׂגָחָה שְׁמָה קָבְרוּ אֵת יַצְחָק קְרוּבוֹ שֶׁל אַבְרָהָם הַזֶּנֶזֶר וְנִהִי הַיּוֹם וְהִנֵּה יַעֲקֹב אָחִיו שֶׁל אַבְרָהָם הַזֶּנֶזֶר צָנָה לְפָנֵי מוֹתוֹ לְבָנָיו שִׁיָּהִי לוֹ לְנַחַת רוּחַ אִם יִזְכֶּה לְקְבוּרָה בְּאוֹתוֹ קָבֵר עֲצָמוֹ שְׁנֻקְבֵר אָחִיו הַזֶּנֶזֶר וְכִכְלוֹת בְּשָׂרוֹ שִׁיַּעֲלֶה עֲצָמוֹתָיו לְאַרְצוֹת חַיִּים וְיִגְוַע וְיִאֲסֹף אֶל עַמּוֹ וְאֲשָׁרֵי בְּנָיו אֲחֵרָיו לְקַיִּים מְצַנַת אַבְיָהֶם הַזֶּקֶן שְׁאֵלוּ רְשׁוֹת מִפְּרָנְסֵי הַקְּהָל עַל פִּי אֶחָד מֵהַחֲכָמִים וְהִתִּירוּ לָהֶם לְפָנוֹת אֵת עֲצָמוֹת יַצְחָק אֲשֶׁר הִיָּה קְבוּרָה שֵׁם בְּתַנְאֵי שִׁיַּעֲלֵם לְאַרְצָיִשְׁרָאֵל וְיִקְבְּרוּ שְׁמָה אֵת יַעֲקֹב אַבְיָהֶם וְעַל פִּי הַדְּבָר כֵּן עָשׂוּ וְיִלְקֻטוּ עֲצָמוֹת יַצְחָק וְיִשְׁמִימוּ תוֹף אֲרָגֵז קֶטֶן שֶׁל בְּדִיל וְהִנִּיחוּ אֵת הָאֲרָגֵז קֶטֶן בְּצַד אֶחָד מֵהַקָּבֵר וְיִשֵּׁם בְּאֵרוֹן אֵת גּוֹף יַעֲקֹב וְיַחֲפוּ אֵת הָאֲרוֹנוֹת בְּעֶפֶר יְסוּדָם וְהִנֵּה הַקּוֹל נִשְׁמַע בְּמַחֲנֶה הַעֲבָרִים כִּי שְׁמַיִם רְעוֹת שָׁהוּ אַרְבַּע עָשׂוּ פְּרָנְסֵי הַקְּהָל וְהִתְחַכְּמוּ הַזֶּנֶזֶר בְּקְבוּרַת יַעֲקֹב הָאֶחָד כִּי דִין פְּשׁוּט הוּא שְׁאֵין מְלַקְטִין עֲצָמוֹת לֹא מִתוֹף אֲרוֹן וְלֹא מִתוֹף הַקָּבֵר לְצַד הָאֶחָד לְקַבֵּר שֵׁם מֵת אַחֵר.

וְעוֹד רְעָה תוֹלָה כִּי זֶהוּ קָבֵר בְּנֵי נְדָאֵי שְׁנַבְנָה לְשֵׁם אַבְרָהָם הַמֵּת הַרֵאשׁוֹן דְּאִסוּר מֵאַחַר דְּשָׁמָה קָבְרוּ אַבְרָהָם וְרְעָה זֶה רְעָה כְּפּוֹלָה בְּקְבוּרַת יַצְחָק וְיַעֲקֹב וְעוֹד בַּהּ שְׁלִישִׁית דְּמִי הִתִּיר לָהֶם לְפָתוּחַ שׁוּם קָבֵר אַחֵר שְׁנִסְתַּם הַגּוֹלָל וְעַל אַרְבַּעַה יְשִׁיבוּ אֲמָרִים לָהֶם דְּלָמָּה זֶה הִנִּיחוּ בְּאֵרוֹן עֲצָמוֹתָיו שֶׁל יַצְחָק סְמוּךְ לְאֲרוֹנוֹ שֶׁל יַעֲקֹב תוֹף קָבֵר אֶחָד מִבְּלֵי הַפְּסָק דְּוָפֵן הַקָּבֵר.

וְיַעֲזֵן חֲכָמֵי הָעִיר לֹא עָמְדוּ עַדִּין לְמַגְנֵן לְבַרֵּר הַדִּין עַל אֲמִיתָתוֹ אֲשֶׁר כָּפִי הַנְּרָאָה לֹא נִימְנָן לָהֶם הַרְשׁוֹת מִפְּרָנְסֵי הַקְּהָל כְּנִהוּג אֲצֻלָּם הַרְשׁוֹת נְתוּנָה לְבָנָיו שֶׁל יַעֲקֹב אֲשֶׁר לְשִׂאוֹל הַגִּיעַ מֵאֵת גְּאוּנֵי הַזֶּמֶן יוֹדִיעוּ לָהֶם תְּחִלָּת כֹּל דְּבָר אִם הַקְּבוּרָה הַזֶּנֶזֶר שֶׁל אַבְיָהֶם נַעֲשִׂית כְּדִין אוֹ שְׁלֵא כְּדִין וּא"ת שְׁנַעֲשֶׂה שְׁלֵא כְּדִין אִם צָרִיף לְהַעֲבִיר אֲרוֹנוֹ שֶׁל יַעֲקֹב מֵהַקָּבֵר הַזֶּה אֲשֶׁר קוֹבֵר שֵׁם לְקַבֵּר אַחֵר בְּתוֹף שְׁלוֹ סְמוּךְ לְאֲשֶׁתוֹ שְׁנִיָּה אוֹ יֵשׁ לוֹמֵר דְּמֵאַחַר שְׁכָבֵר נִקְבֵר שֵׁם זָכָה מְקוּמוֹ וְאֵין לְהַעֲבִירוֹ כִּי אִם בְּשַׁעֲה שְׁיֹלִיכוּ עֲצָמוֹתָיו לְאַרְצָיִשְׁרָאֵל וְגַם יוֹדִיעַ לָנוּ קוּשְׁט דְּבָרֵי אֲמַת עַל דְּבַר אֲרוֹנוֹ שֶׁל יַצְחָק הַטְּמוֹן שֵׁם בְּצַד אֲרוֹנוֹ שֶׁל יַעֲקֹב בְּאוֹמְרִים שֶׁהוּא מוֹפְקֵד עַד שִׁיִּזְדַּמֵּן לְיוֹרְשָׁיו אֲנִפֵּן לְשַׁלְּחוֹ לְאַרְצָיִשְׁרָאֵל בִּינֵי וּבִינֵי מֵהַ מְשֻׁפְטוֹ וּמֵהַ מְעַשְׂהוּ אִם לְהַנִּיחַ שֵׁם אוֹ לְהַעֲבִירוֹ עַכ"ל.

תשובה הנה בנדאי מר לא צריך לא לגמרא דידי ולא לסברא אף גם לכאורה דין זה פשוט הוא בטור וש"ע בי"ד סי' שס"ג ושס"ד ומקור הדין הוא מש"ס דסנהדרין פ' נגמר הדין ומסכת שמחות דקבר בגין שנקבר שם אסור לפנותו ואסור בהנאה וא"כ נדאי רעה זו רעה פפולה בקבורת יצחק ויעקב כמ"ש מר בהשאלה וכ"ש מה שהניחו עצמותיו של יצחק סמוך לארונו של יעקב ע"פ שגגת מעשה מהפרנסים ואחד מהתכמים ומה ששאל אם להניחו שם או להעבירו הנה לכאורה נראה דיש להעבירם פיון דאסור בהנאה מדאורייתא ואף דיש לומר דלקבור בו מת אחר אינו אסור בהנאה דאורייתא וכמ"ש הב"ח בסי' שס"ד סק"ג אף אין דברי הב"ח מוכרחים כלל בזה דמה לי הנאת החיים או הנא' זו לקבור בו מת אחר דמ"מ איפא הנאת החיים הרנוחת מקום קבורה וראיה דהנקבר שלא ברשות אין לו חזקה ויש לפנותו פדאיתא להדיא פ' נגמר הדין קבר הנמצא מותר לפנותו פינהו מקומו טהור ומותר בהנאה ופרש"י פיון שבגזילה נקבר שם שלא ברשות בעלים וכן אמרינן בב"ב פ' יש נוטלין נמצא צדיק קבור בקבורה שאינו שלו ע"ש וכ"ש אלו שנקברו שלא ברשות ב"ד ואלא ברשות בעלים דיש לפנותם כדי שלא לעבור בכל שעה להיות מנוח בקבר שאסור בהנאה אף אי משום הא לא אריא די"ל דהתם בפ' נגמר הדין שאני שלא נתיחד קרקע זו למקום קבורה מעולם לכן מותר לפנותו משא"כ בגדון דידן שנתחד למקום קבורה וכבר נקבר שם אברהם אפטר אף שנקבר בה אחר פ' מת אחר שלא כדן אין לפנותם אכן יש להביא ראיה מאבל רבתי פי"ד קבר חדש נמפר ונמדד ונחלק קבר ישן אינו נמפר ונמדד וכו' יש קבר ישן שהוא כקבר חדש קבר בו עשרה מתים שלא ברשות בעלים הרי יזה כקבר חדש נמדד ונמפר ונחלק וכו' הנקבר שלא ברשות אין לו חזקה משמע דאף במוכן למקום קבורה אפ"ה יש לפנותו פיון שנקברו שלא כדן ואלא ברשות וה"ה בגדון דידן ומה שעשה פן על פי רצון פרנסי העדה אין זש מקרי ברשות פיון שלא נעשה ע"פ רשות ב"ד ורוב חכמי העיר הוי פשגגת הוראה ודייני דחצצתא הכי דייני לחד פירוש דייני קברות כי ראוי לפרנסים פאלו שלא להרים ראשיהם להורות בהוראת אלו שצריכין רבה וכבר אמרינן בש"ס איזה ת"ח שראוי למנות פרנס על הצבור זה ששואלין דבר הלכה בכל מקום ואומרה אבל פרנסים שבזמן הזה אין ראויים לדבר כלל בענין הוראה ודינים ושתיקתם יפה מדבורם להורות הלכה בפני רבם וראוי לגעור בהם בנייפה אכן זהו שעומד עלי ככותל שראיתי בתשובת הרשב"א סי' תקל"ז שכתב וז"ל אפי' החוצב קבר וקבר בתוכו ופנהו יראה שמוטר לקבור בו אחר שלא אסר אלא בהנאה ולקבור אחר מה הנאה יש בו לחי ולמפור אותה אסור וכן להשתמש בו חסי דהיינו ששינוי פנהו אסר בהנאה אבל לקבור אחר לא שמענו דא"כ לימא לא יקבר בו עולמית דשמעינן מינה דכ"ש שאסור בהנאה וכדריף שאמרו בחוצב קבר לאביו והלף וקברו במקום אחר לא יקבר בו עולמית ובאביו טעמא משום פבוד אביו ע"כ תוכן דבריו ע"ש קצת באורף יומר הרי להדיא לדעת הרשב"א מותר לקבור בו מת אחר אחר שפינו המת ראשון: הן אמת שדעת הטור בסי' שס"ג ושס"ד מפורש להדיא בשם הר"ר ישעיה דאסור לקבור בו מת אחר ובד"מ שם דוחה דברי הרשב"א בתשובה מפני דעת הטור שלא הביא מי שחולק בזה דמשמע דאסור אליבא דכ"ע איברא באמת קשה לכאורה לדחות גברא מקמיה גברא וגברא קחזינא דעת הר"ר ישעיה והטור וראיות לא חזינא דהרי הרשב"א מביא טעם וראיה מספקא לכאורה

מהש"ס ודברי הר"ר ישעיה וטור אינו אלא פדברי נביאות בת ראיה מבנרת אכן פד מעיניו שפיר יראה הדבר להקפד דהראיות שהביא הרשב"א אינם ראיות מוכרות פלל דאטו גפי הדדי תניין דהנצרה למתני בחד לישנ' דהא בהאי פריי'ת' קתני תחלה קבר הנמצ' מותר בהנא' אפי' דרשות א"כ מוכרח למתני בסיפ' דבר והיפוכו דאסור בהנא' ולעול' שגם זה בכלל אסור בהנא' דלא יקבר בו עולמית ובפריי'ת' דהחוצב קבר לאביו דקתני הלשון הרי זה לא יקבר בו עולמית הנה פשיטא לדעת הטור סי' שס"ד דדוקא בנו לא יקבר בו עולמית אבל אחר מותר לקבור בו אם פן מוכרח למתני לא יקבר בו עולמית ולא אסור בהנאה דמשמע דאסור לכל גם מאן דסבירא ליה שם בטור דאפילו בקרקע עולם אסור לקבור בו משום פבוד אביו אבל אסור הנאה ליכא משום דקרקע עולם לא מיתסר וכמ"ש בתורת האדם ע"ש: א"כ הנצרה למתני שם לא יקבר עולמית ולא אסור בהנאה אבל לעולם בקבר בנין דאסור בהנאה וכ"ש היכא דקבר קבר בו מת אחר ופנהו גם לקבור בו מת אחר אסור פדעת הר"ר ישעיה בטור וכיין שפשל עוזר נפל עזר ויש לחזק ולהביא ראיה לדברי הר"ר ישעיה וטור שלא פדעת הרשב"א מהא דאיתא באבל רבתי סוף פי"ג ארון שפינהו אסור בהנאה ואם הנה של אבן ושל חרס תשבר ושל עץ תשרף ואם אית' לדעת הרשב"א דמותר לשום בה מת אחר אמאי תשרף ותשבר תקיימוהו לשום בה מת אחר אלא ודאי דאסור אף לשום בו מת אחר שלא פדעת הרשב"א לכן נראה דבנדון שלפנינו יש לפנות העצמות אלו כיין דשלא פדין פינהו העצמות וקברו בו יצחק ויעקב אכן היכא דנהג לפנו' העצמו' ולקבור בו מת אחר נהג וכדאיתא בטור וב"י והוא מתורת אדם להרמב"ן בשם תנא דכיין שנהגו פן לא נאסר מעולם דהוי פקברו תחל' על דע' פן יע"ש פל זה נ"ל ברו' ה"ק יעק': שאלה פח יולדת שאירע לה אבילות ב"מ שבועה ימים קודם החג אי החג מבטל ממנה גזירת שלשים או נימא כיין שהיא יולדת ולא יכולה לנהוג פל דין אבילות לענין חליצת סנדל וכה"ג הוי פלא נהגה שבועה קודם הרגל ואין הרגל מבטל ממנה פלום: תשובה הנה לא ידעתי מה אדון בה שעלה על דעתה לומר דהוי פלא נהגת שבועה דאף שלענין חליצת סנדל ורחיצ' וכה"ג פל שהו' צורה גופה מותרת מ"מ הלא נהגה הרבה דיני אבילות למעט בענייני שמחה וגיהוץ ותספורת וכיחול ופרכס וכה"ג טובא ודאי ע"י זה פבר נתבטל ממנה גזירת שבע' וכן משמע ומבוא' מלשון הטור בא"ח סי' תקמ"ח ובי"ד סי' שצ"ט ע"ש דדוקא היכא שלא נהג פלל דיני אבילות קודם הרגל בשוגג או במזיד אין הרגל מבטל ממנו גזירות ז או ל' אבל זו שנהגה אבילות מה שמוטל עליה פבר יצאה ידי חובתה ואין להחמיר פולי האי באבילות הקל: ולא מצאתי לאחד מן הפוסקים הראשונים שהזכירו מזו פלום דיולדת יהא צריכה לחזור ולנהוג אבילות מחדש וסתימות דברייהם לא משמע פן גדול' מזו מצינו בקטן שהגדיל תוף שבועה שלא נהג אבילות פלל בטל ממנו פל דיני אבילות וכמבואר בטי"ד סי' שצ"ו ובש"ע שם וכן הספמת האחרוני' שם להלכ' ע"ש בט"ז ובש"כ ובנה"כ שם בפלוגתא דמהר"מ ונרא' ש"כ ש בנדון זה שנהגה אבילות מה שמוטל עליה בהא ליכא מאן דפליג שיצאה ידי חובתה.

ובנדאי על דבר זה היית מסתפק ושואל כי לא נעלם ממך דברי תשובת נחלת שבועה סי' י"ז ביולדת שצריכ' לחזור ולנהוג אחר שהלכה לבית הפנסת דין שבועה יע"ש אבל דבריו שם לאו דסמכא אינן ואין לו שורש ומקור בפוסקים ובש"ס פלל והוא נגד שיקול הדעת

והסבך' ואולי למד פן בעל נחלת שבעה מדברי מ"ו חמי זקוני הגאון המפורסם מהר"ש שפירא זצ"ל שהובא שם בתשובותיו סי' ע"ג לעגן חולה דלאחר חוליו צריף לנהוג אבילות יע"ש ובאמת גם שם עינתי ונראה דלא הורה פן אלא בחולה שלא הודיעו לו פלל מהאבילו' וכדאית' בש"ס ובטור סי' של"ז חולה שמת לו מת אין מודיעין אותו שמה תטרף דעתו על פן פיון שלא ידע צריף לנהוג אבילות פדין שמע שמועה קרובה תוף ל' אבל מי שיידע מאבילתו אף שאיזה דברים לא היה יכול לנהוג מחמת ספנת חליו או ביולדת פיון שעכ"פ נוהג איזה דברי' יוצא ידי אבילו' ועיקר האבילו' הוא מרירות לבו פדכתיב ואחריתה פיום מר וכ"ש חולה דמריר לבו טובא פדכתיב לב יודע מרת נפשו ודאי בצער פורתא נפיק ידי אבילו' ואף שמלשון התשובה שהעתיק שם משמע דאף ביידע החולה מאבילו' פסק פן אבל באמת הוא מוקצה מן הדעת לומר שעולה פן על דעתו אלא דוקא בלא ידע ולא הוא חתום עלה בעצמו וכן מבואר בפשיטות בב"ח בטי"ד סי' של"ז דהא דמשתיקין את המנחמין בפני החולה היינו אם הוא אבל אף שנוהג אבילות משתיקין המנחמין וכן פשוט אצל כל בעלי הוראה וכן ראוי להורות גבי היולדת גם שאר מנהג היולדי' שפכת שם בתשוב' נחלת שבעה באם היא אבילה אין דבריו מוכרחים וכל פי הנהו דברים פוק חזי מה עמא דבר פנ"ל ה"ק יעקב: שאלה פט פרעש מלחמה שהיו במדינתנו מקרוב וחפץ ה' בידינו הצליח שהצליח עם הקיר"ה והפה מפה רב בשונאיה' ממש עד בלתי השאיר להם שריד ואח"כ פאשר שקטה הארץ קצת מעמי הארצות הפשיטו העורות מהשונאים ועיבדו אותן פאשר יעבדו עורת בהמה אם מותר לישראל לישא וליתן עם אותן עורות.

תשובה הנה לכאורה נראה פשוט לאסור בהנאת עורו פמשמעות לשון הש"ע בי"ד סי' שמ"ט גם בתשובת צמח צדק סי' י"ג האריף בכל חלקי תשובה זו ומסיק לאסור ע"ש דבריו באורה אף שבנו בהג"ה חוכה קצת להקל מ"מ בקונטרס אחרון חוזר מדבריו הראשונים ומסיק לאסור איברא לאחר העיון היטב נר' להתיר בנ"ד דאף דמת אסור בהנאה ועורו פכשו בין במת ישראל בין במת עכו"ם מ"מ היינו עכו"ם שאינו קנוי לה משא"כ בעכו"ם ועבד הקנוי לה קנין הגוף וכ"כ התוספ' להדיא בב"ק דף יו"ד ע"א ד"ה שהשור וכו' וז"ל ולמאי דפרישית לעיל דשור ולא אדם איצטריף לנכרי ועבד הקנוי לו לישראל שגפול לבור דהאי שרי בהנאה עכ"ל הרי מבואר בפשיטות דעת התוספ' להתיר בהנאה פל שהוא קנוי לו משא"כ באין קנוי לו ודאי דאסור בהנאה וכן מבואר שם מפסקי תוספ' ודלא פברכת הזבח בפ"ח דזבחים בחידושי פדף ע"א ע"ב הבין מדברי התוספ' דבכל ענין מת עכו"ם מותר בהנאה לכן מתמיה שם על הש"ע בסי' שמ"ט ועל תשובת הרשב"א והגיה בצ"ע ולא דק פי עיקר פוננת התוספ' לחלק כמ"ש בין אם הוא קנוי או לא גם בקונטרס אחרון שחיבר בנו של צ"צ בתשו' שם לא ירד פלל להבנת פוננת התוספת דב"ק ולא דק בכל דבריו: ועפ"ז מתורץ מה שמקשה שם פברכת הזבח ובתשובת צ"צ על שאול ודוד שקידש במאה ערלות פלשתים והם איסור הנאה ולפי חילוק זה שכתבו התוספ' לא קשה מידי דגם לדוד היו קנוים לו הפלשתים בחזקת מלחמה וכמ"ש התוספ' בגיטין דף ל"ח ע"א ד"ה בחזקה יע"ש וא"כ פנדון דיין הגי גוים שנתפשו בחזקת מלחמה הם קנוים לעכו"ם ובה מתורצים ג"כ דברי הרמב"ם פ"ה מה' עירוכין דין י"ז שכתב וז"ל וכן האומר ראש עבד זה רואין פמה ישנה עבד זה וכתב הראב"ד

וּנ"ל פְּאֲשֶׁר עֵינֵינִי בְּדַבְרֵי לֹא מִצְאֵתִי בָּהֶם טַעַם וְכִי מֵה יִשְׁוֶה רֹאשׁ אָדָם כְּאֲשֶׁר יְסוּר
רֹאשׁוֹ אֶפְיָלוֹ לְכָל־כֵּי אֵינֹו רְאוּי שֶׁהֵנָּה אֶסוּר בְּהֵנָּה עַכ"ל וְלִפִּי מ"ש לֹא קָשָׁה מִיָּד דְּעֵבֶד
הַקְּנוּי לוֹ קִנְיָן הַגּוֹף מִן־הַנְּאֻה וְקִצְתָּ זָכָר לְדַבֵּר מִיֵּהוּ אִיכָּא מְקָרָא דְכְּתִיב בְּשִׁמוּאֵל א'
סִי י"ו פְּסוּק מ"ו וְנִתְתִּי פֶגֶר מַחְנֵי פְּלִשְׁתִּים הַיּוֹם הַזֶּה לְעוֹף הַשָּׁמַיִם וְלַחַיִּת הָאָרֶץ אִף
דְּמִשׁוּם הָאֵל לֹא אִירֵא דְלֹאֹו נְתִיבָה בְּיָדֵים מִמֶּשׁ קְאָמֵר דְּוֹד אֵלֹא מִתּוֹף שְׁלֵא יִתְּנוּ לְקַבּוּרָה
עַל פְּרִיָּה יֹאכְלוּ עוֹף הַשָּׁמַיִם מ"מ דַּעַת הַתּוֹסֶפֶת שְׁפָתוֹ בְּרוּר מְלָלוֹ דְּמִן־הַתּוֹר וְקִידוּשֵׁי דְּוֹד
בְּמֵאָה עֲרֵלוֹת פְּלִשְׁתִּים יוֹכִיחַ גַּם דַּעַת הַרְמַב"ם מֵה' עִירוּכִין נוֹטִין לְזֵה וְנִיִּצֵּל מִהַשְּׁגַת
הָרֶאָב"ד לְכֹן הֵיזָה נ"ל פְּשׁוּט דְּהַסּוּמָה עַל דְּבִרְיָהּ לְהַקְלֵל לֹא הִפְסִיד כְּנ"ל ה"ק יַעֲקֹב:
שְׁאֵלָה צ אָבֵל שְׁחַל שְׁמִינֵי שְׁלוֹ בִּשְׁב' עֲרַב הָרְגֵל ד' ס' סִי שְׁצ"ט ס"ג דְּמִן־הַתּוֹר לְסַפֵּר וְלַכְּבֹס
וְלַרְחֹץ בַּע"ש מֵה דִּינוֹ לְעֵנִין לְבִישׁת לְבָנִים וּבְגָדֵי שְׁבֵת אוֹ חֲזָרָת מְקוּמוֹ בַּב"ה זֹאת נְעוּד
אֲחֵרָת אֲנִי בְּאֵתִי לְשֹׂאוֹל אִי מְחֻנְיָב דְּוִקָא הָאָבֵל לִישׁוֹן כָּל ז' עַל הָאָרֶץ מִמֶּשׁ בְּלִי כְרִי וְכֹסֶת
כִּי רְאִיתִי הָעוֹלָה נוֹהֲגִין לְהַקְלֵל בְּזֵה גַם אִם יֵשׁ לְבָרָה הַחֹלָה בְּמִקּוֹ אֲחֵר כְּמוֹ רְחוּק אִיז'
פְּרִסְאוֹ מְמִקּוֹ שֶׁהַחֹלָה הוּא שֵׁם: תְּשׁוּבָה הֵנָּה מִתְחַלֵּת עֵינֵי בְּשִׁאֲלָתָהּ תְּמַהֲתִי שְׁהָרִי
תְּשׁוּבָתָהּ בְּצִדָּה מִמְּקוֹם שְׁבֵאתָ שֵׁם בַּש"ע סִי שְׁצ"ט סְעִי ג' שְׁפֶסֶק שֵׁם דְּמִן־הַתּוֹר לְסַפֵּר
וְלַכְּבֹס וְלַרְחֹץ מִשְׁמַע דְּוִקָא אֵלֹו הַדְּבָרִים שְׁאִי אֶפְשָׁר לְעֲשׂוֹתָן בְּשֵׁבֵת וְכִדִּי שְׁלֵא יִכְּנֹס
לְרָגְלָהּ כְּשֶׁהוּא מְנַוֵּל הַקְּיָלוֹ מִשֵּׂא"כ בְּשִׂאָר דְּבָרִים וְאֶפְשָׁר לְעֲשׂוֹתָן בְּשֵׁבֵת סְמוּךְ לְרָגְלָהּ
לְמֵה נִיִּקֵּל בְּחֻנָּם בְּמִנְהַג אֲבִיָּלוֹת וְאִין עוֹזֵר וְסוּמָה לְהַשְׂוֹאֵל מֵהָא דְּפֶסֶק רַמ"א בַּש"ע ס"ס
ת' וּנ"ל בְּאֵם פֶּגַע יוֹם שְׁלֹשִׁים אֲבִיָּלוֹת בְּשֵׁבֵת דְּמִן־הַתּוֹר לְכָל בְּעֲרַב שְׁבֵת וְאֵע"פ שֵׁיִשׁ לְחֻלּוֹק
בֵּין רְחִיצָה שְׁאֶסוּרָה בְּשֵׁבֵת וּבֵין דְּבָרִים אֵלֹו שְׁאֶפְשָׁר לוֹ לְעֲשׂוֹתָ בְּשֵׁבֵת מ"מ אִין נ"ל
לְחַלֵּק בְּכָה עַכ"ל רַמ"א שֵׁם הָרִי לְהַדְיָא דְלֹא מְחַלֵּק בְּהִכִּי אִין ז' רְאִיָּה כָּלֵל דְּאֲדַרְבָּה דִּוּק
וְאִידָהּ גִּיסָא מְדֵלָא הַגִּיָּה הָרַב רַמ"א כֹּן בְּסִימָן שְׁצ"ט מְכָלֵל דְּוִקָא בְּסִי ת' לְעֵנִין יוֹם
שְׁלוֹשִׁים הַקְּיָל וְהָבֹו דְלֹא לֹוֹסִיף עֲלֵהּ לְלַמּוּד קוֹלָא ז' לְעֵנִין דִּין אֲחֵר אֲכֹן רְאִיתִי בְּסַפֵּר
בֵּית הַיָּלֵל בְּסִי שְׁצ"ט ס"ק ג' כְּתַב בְּפִשְׁטוֹת בְּנִדּוֹן דִּיזֵן דְּמִן־הַתּוֹר בְּכָל וּמְדַמָּה דִּין זֵה לְגַמְרִי
לְמֵה שְׁפֶסֶק רַמ"א בְּסִי ת' לְעֵנִין יוֹם שְׁלֹשִׁים ע"ש וְעֲלֵה בְּרַעֲיוֹנֵי לְסַמּוּךְ עַל דְּבָרֵי אִף
דְּדַבְרֵי לֹא דְסַמְכָא אִינוּן נֶגֶד סְתִימוֹת לְשׁוֹן הַש"ע וְלֹא נִמְצָא קוֹלָא ז' בְּדַבְרֵי רֵאשׁוֹנִים
אוֹ אֲחֵרוֹנִים מְכָל מְקוֹם הַלְכָה כְּדַבְרֵי הַמִּיִּקֵּל בְּאָבֵל אִפִּי בְּיַחֲזִיד נֶגֶד רַבִּים אֲכֹן לְאֲחֵר
הָעֵינִין הֵיטֵב בְּמִקּוֹרֵן שֶׁל דְּבָרִים רְאִיתִי בַּד"מ ס"ס ת' שְׁכַתֵּב וּנ"ל וְכָל כַּה"ג יֵשׁ לְהַקְלֵל
וְלְסַמּוּךְ אִמְאָן דְּמִיִּקֵּל וְנִרְאָה לִי דִיּוֹם ד"ט עוֹלָה בְּמִקּוֹם שְׁלֹשִׁים כְּמוֹ שְׁכַתְּבֵאֵי לְעִיל סִי
ש"ץ עַכ"ל ד"מ וְכֹוֹנְנָתוֹ עַל מ"ש בְּסִי ש"ץ בְּשֵׁם הַרִי"ט וְהַמְרָדְכִי דְסָבְרִי דְכָל אָבֵל מִן־הַתּוֹר
לְגַלְחַת בְּיוֹם ד"ט לְאֲבִיָּלוֹת מִשׁוּם דִּיּוֹם ז' עוֹלָה לְכָאן וְלְכָאן דְּמִקְצָת יוֹם ז' כְּכֹלוֹ וְהָוִי לִיָּה
יוֹם ז' כְּיוֹם ח' נִמְצָא ד"ט לְאֲבִיָּלוֹת הָוִי כְּיוֹם ל' מִקְצָת יוֹם כְּכֹלוֹ עַכ"ל נִמְצָא דְלִכְּה
מִיִּקֵּל רַמ"א שֵׁם כֵּינֵן שֶׁהוּא יוֹם ד"ט לְאֲבִיָּלוֹת וְא"כ וְדֹאִין לְלַמּוּד מִשְׁם לְנִדּוֹן זֵה
וְיִפְהָ עֲשֵׂה רַמ"א שְׁלֵא הַגִּיָּה כֹן בְּסִי שְׁצ"ט כִּי לֹא דְמִי אִפִּי כְּאֹוְכֵלָא לְדָנָא וְהַבֵּית הַלֵּל
שְׁגַג וְלֹא רְאָה בְּעִיָּקֵר מְטָרִין שֶׁהוּא הַד"מ לְכֹן מְדַמָּה לְהַדְדִי וְלֹא דִק וְאִין הַלְכָה כְּבֵית הַלֵּל
בְּדַבֵּר ז' וְהַסּוּמָה עַל דְּבָרֵי בְּזֵה הָוִי כְּשַׁעַת הוֹרְאָה וְכֹן הַסְּפִים בְּזֵה לְמַעֲשֵׂי מְחֻתְּנֵי הַגְּאוֹן
הַמְּפֹרָסִם מֵהַר"ר דְּוֹד אֶפְנֵהִים נַר"ו וְהוּא בְּרוּר: וְעַל הַשְּׁאֵלָה שְׁנִיָּה מְדַבְרֵי סוּפְרִים
לְעֵנִין שְׁכִיבַת הָאָרֶץ לְאָבֵל כָּל ז' בְּאֵמֶת מִשְׁמַעוֹת הָאֲחֵרוֹנִים בְּסִי שְׁפ"ז שְׁעַל הָאָרֶץ מִמֶּשׁ
תִּישָׁן בְּלִי שׁוּם מִצְעוֹת וְכָרִים כָּלֵל אֲכֹן בְּאֲשֶׁר שְׁהִיא דְבָר קָשָׁה וְרוֹב הָעוֹלָם חוֹלִים

ואיִסְטָגִים הֵם לְגַבֵּי דָבָר זֶה וְעִיקָר דִּין שְׂכִיבַת הָאָרֶץ אֵין לֹו מְקוֹר בִּשׁ"ס כָּלֵל רַק בִּשׁ"ס
אֲמָרִינוּ דְכוּפָה אֶת מִטָּתוֹ מִשְׁמַע דְּשׁוֹב מְוָתֵר לְשָׁכּוֹב עַל פְּרִים וְכֹסֶת וְכֵן מְבֹאֵר לְהִדְנָ'
מִתּוֹךְ דְּבָרֵי הָרֵא"ש בַּפ' אֱלוֹ מְגַלְחִין שְׁפֹתָב וְז"ל הִדָּר בְּפִנּוֹדֵק אֵין מְחִיבִין אוֹתוֹ לְכַפּוֹתוֹ
דְּלֹא לִיקְוֵי אֲמָרִין חֶרֶשׁ הוּא פִּירֶשׁ מְכַשֶּׁף הוּא וְעַל הִירוּשְׁלָמִי הִזָּה סִמְכוּ בְּנֵי אֲשַׁכְּנֹו
וְצָרְפַת שְׂאִין נוֹהֲגִין בְּפִפּוֹת הַמִּטָּה וְכו' תָּנוּ רַבָּנָן הִזָּה יָשָׁן עַל גַּבֵּי הַמִּטָּה עַל גַּבֵּי פֶסֶס עַל
גַּבֵּי אֲוֹדְנֵי (פִּירוּשׁ פֶּסוּי שֶׁל בּוֹר גְּדוּלָה מְפֹלָן) עַל גַּבֵּי קַרְקַע לֹא יֵצֵא יָדֵי חוֹבְתוֹ וְכו' וְאִם
הַפָּה מִטָּתוֹ וְיָשָׁן עַל גַּבֵּי קַרְקַע כָּל שְׁפֹן דְּמִקְלָתָא יִתְיַרְהֵה הוּא דְעֵבֵד וְהָא דְקַתְנֵי בְּרִישָׁא
וְיָשָׁן עַל גַּבֵּי הַמִּטָּה פִּי' שְׁלֹא הִצִּיעַ עַל הַמַּט' כֵּר וְכֹסֶת וְלֹא מִפְּץ וּמְחַצֶּלֶת אֱלֹא יָשָׁן עַל גַּבֵּי
הַחֲבָלִים וְיִתְפַּנּוּן לְצַעַר עֲצָמוֹ דְּוָמִיא דְּאֶחָרְנֵי וְהִזָּה סוֹבֵר שְׁזָה עוֹמֵד בְּמָקוֹם פְּפִיַת הַמִּטָּה
וּקמ"ל דְּלֹא יֵצֵא יָדֵי חוֹבְתוֹ מִצְנָה כְּפִיָה עַכ"ל הֵרִי לְהִדְנָא מִדְּבָרֵי הָרֵא"ש כָּל שְׁכּוּפָה
מִטָּתוֹ מְוָתֵר לְשָׁכּוֹב עָלָיו עִם פְּרִים וְכֹסֶת וְכֵן הוּא לְהִדְנָא בְּמִסְכַּת' שְׁמַחֹת פִּי"א כּוּפָה
אָדָם מִטָּתוֹ עַל גַּבֵּי שְׁתֵּי סְפָסָלִים אִפִּי' חֲמִשָּׁה מִצְעוֹת לְמַעְלָה וּבִלְבָד שְׂיֵהָא רְגְלֵיהָ זְקוּפוֹת
ע"כ וְכֵן מְבֹאֵר בְּתוֹרַת אָדָם דָּף ס' וְהָא דְכַתִּי' בְּדוֹד וְיִשְׁכַּב אֲרַצָּה מְלִתָּא יִתְיַרְהֵה הוּא
דְעֵבֵד ע"ש וּא"כ בְּזָמַן הִזָּה שְׂאִין נוֹהֲגִין בְּכַפּוֹת הַמִּטָּה דִּי אִם מְצַעַר בְּעִנְיָן מְשַׁכְּבוּ
שְׁשׁוֹכְבַת עַל אָרֶץ עִם הַפְּרִים וְכֹסֶת כָּל שְׁמַצְעַר בְּעִנְיָן מְשַׁכְּבוּ וְכִמּוֹ שְׁנֵהֲגוּ לְעִנְיָן ט' בְּאָב
וְעַל עִנְיָן בְּרַפְתַּת הַחוּלָה בְּמָקוֹם שְׂאִינוֹ שֶׁם הִזָּה מְהַרִּי"ל רִישׁ הַל' שְׁמַחֹת פֶּסֶס שְׂאִין
לְבָרְכוֹ שְׁמָא כְּבָר מַת אוֹ הַבְּרִיא אֲכֵן אֵין דְּבָרָיו מְוָכְרָחִים וְכִמּוֹ שְׁהֲאָרִיךְ לְפַלְפֵּל וּלְהַשִּׁיג
עָלָיו בְּתִשׁוּבַת גַּחְלַת שְׁבָעָה ע"ש ס' ל"ט וּע"ז וּע"ח וּע"ט וְאֶפְשָׁר דְּטַעַם שֶׁל מְהַרִּי"ל
שְׁמַצְרָף ג"כ לְזָה דַעַת רִש"י בְּתַעֲנִית שְׂאִין אָנוּ בְּטוּחִים כָּל כָּף שְׁתוּעִיל תְּפַלְתִּינוּ
וְהַרְמַב"ם חוֹלֵק עֵינָן בְּטֵא"ח ס' תַקַע"ו וּנ"ל דְּנִהָרָא וְנִהָרָא וּפְשָׁטָא וְאֵין לְמַחֹת בְּדָבָר זֶה
כָּלֵל כַּנ"ל ה"ק יַעֲקֹב: שְׂאֵלָה צֵא אֲשֶׁר נִשְׂאֵלְתִי שְׁלֹשָׁה דְּבָרֵי אֲגִידָה וְחֲכָמָה מִמְּחֻתְנֵי הָרַב
רַבִּי בֶן צִיּוֹן בְּשֵׁם אֲבִיו הָרַב הַגְּדוֹל ר' מִשָּׁה וְנִעְנְגְרָאוּנִי זצ"ל ל"ל ה"ה הָא דְאִית' בְּמִפְרָשֵׁי
תוֹרָה הַטַעַם דְּטָמֵא מִת צָרִיךְ הַזָּאָה שְׁלִישִׁי וְשִׁבְעִי מִשׁוּם דְּלָמָּא הִזָּה צְדִיק וְת"ח שְׂאִין
בו טוֹמְאָה וְנִטְמָא ע"י הַזָּאָה רֵאשׁוֹנָה שְׁפִיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי עַל כֵּן צָרִיכִין לְהַזוֹת עָלָיו בִּיּו'
הַשְּׁבִיעִי שְׁנִית לְטַהֵרוֹ וְהַתִּימָה בְּתַמִּיהָ קִיַּיְמַת דֹּא"כ יֵשׁ לְחוּשׁ ג"כ לְהִקְפֹּף אוֹלֵי הַי' הַמַּת
אָדָם רִשָּׁע וְנִטְהַר הַנוֹגַע בוּ בַהַזָּאָה רֵאשׁוֹנָה ע"י הַזָּאָה שְׁנִית חוּז' וְנִטְמָא וְשְׁנִית מִדְּבָרֵי
סוֹפְרִים סִפְרָא רַבָּה דִּישְׂרָאֵל בְּהָא דְאִיתָא בְּגִמְרָא דְסוּטָה דָּף י"ג ע"ב וְאֵי לֹא עָסַק בִּיָּה
מִשָּׁה יִשְׂרָאֵל לֹא הוּי מְעַסְקֵי בִיָּה וְהַכְּתִיב וְאֵת עֲצָמוֹת יוֹסֵף אֲשֶׁר הִעֲלֹו יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָי'
קָבְרוּ בְשָׁכֶם וּפְרִש"י וְאֵי לֹא אֵיֶעֱסַק בִּיָּה מִשָּׁה וְכו' כְּלוּמַר הַאִיךְ הַנִּיחוֹ יִשְׂרָאֵל לְמִשָּׁה
לְהַתְעַסֵּק בוּ לְבַדּוֹ כִּי לֹא חָשׂוּ לְהַשְׁבוּעַ' וְכו' וְלִמ' לְאַחַר שְׁנַפְטֵר מִשָּׁה נִתְעַסְקוּ בוּ יִשְׂרָאֵל
עַכ"ל רִש"י וְקָשָׁה הֲלֹא שָׁם קוֹד' לְזָה קְאָמֵר הַש"ס ת"ר בֹּא וּרְאָה כְּמָה חֲבִיבוֹ' הַמְצָן' עַל
מִש' רַבִּינוּ שְׁפָל יִשְׂרָאֵל נִתְעַסְקוּ בְּבִיָּה וְהוּא עָסַק בְּעֲצָמוֹת יוֹסֵף שְׁנַאֲמַר חֲכָם לֵב יִקַּח
מִצּוֹת ע"כ וּא"כ לַפ"ז מַה מְקָשָׁה דְּלָמָּא מִתְחַל' לֹא הִתְעַסְקוּ בוּ יִשְׂרָאֵל מִשׁו' שְׁהִיו טְרוּדֵי
וְלַהוּטִי אַחַר הַבִּיָּה מִשֵּׁא"כ אַח"כ שְׁלֹא הִזָּה שׁוּם בִּיָּה וְתִלְתִּזְמִנָּא הוּי קוֹשִׁיא חֲזָקָה
בְּהָא דְאִית' בְּמִדְרָשׁ יִלְקוּט סוּף פ' כִּי תִשָּׂא וְהוּבָא בִּילְקוּט הַשְּׁמַעוֹנִי וְיֵהִי מִשָּׁה בְּהָר
אֲרַבְעִים יוֹם וְאֲרַבְעִים לַיְלָה וְכִי אֶפְשָׁר לִילוֹד אִשָּׁה לְהִיּוֹת אֲרַבְעִים יוֹם בְּלֹא אֲכִילָה וְלֹא
שְׁתִּיָּה אֱלֹא אֲזֵלָה לְקַרְתָּא אֲזֵלָא בְּנִימוּסֵי עַכ"ל וְצָרִיךְ בְּר נָגַר לְהוֹלְמוֹ דְּמֵאֵי מְתַרְץ עַל
הַקּוֹשִׁיא וְכִי אֶפְשָׁר וְכו' כִּיּוֹן שְׂאֵי אֶפְשָׁר וְכִי דְנִין אֵי אֶפְשָׁר מְאֶפְשָׁר דְּוֹדֵאֵי הִיכָא דְאֶפְשָׁר

צָרִיף לִילֵךְ בְּנִימוּסוֹ מִשָּׂא"כ בְּמָקוֹם שָׂאֵי אֶפְשָׁר עַכ"ל תְּשׁוּבָה עַל שְׁלִישֵׁי אֲשִׁיכְנוּ וְלֹא אֲסַתְּגַר בְּקִפְיִינִי' הַתְּמִיחַ' קִיּוּמָה שְׁתַּמָּה אַחַר הָעֵינָן נִרְאָה שְׂאִין פָּאן אִפִּי' קֶצֶת תִּימָא דְבִינֵי' פְּשִׁלִישֵׁי בְּהִזָּא רֵאשׁוּנָה וְדָאֵי אֵינֵו נִטְהַר כָּלֵל אַף שְׁנַטְמָא בְּמַת אָדָם שַׁע פִּי גִזְרַת הַפְּתוּב הוּא נְטָמָא שְׁבַעַת יָמִים וְקוֹדֵם לְכֵן אֵינֵו מוֹעִיל הִזָּאָתוֹ וְדוֹגְמָא לְדָבָר אִם טְבִלָה אִשָּׁה בִּימֵי נִיזְדָּתָה אוֹ זִיבְתָה קוֹדֵם סְפִירַת שְׁבַעַת נְקִיִּים דְּאֵינֵו מוֹעִיל ה"ה בְּתוֹזָאת יוֹם הַשְּׁלִישֵׁי אַף אִם הַמַּת הִיָּה צְדִיק וְלֹא נְטָמָא בְּנִגְיַעְתּוֹ רַק שְׁנַטְמָא ע"י הִזָּאָתוֹ בְּיוֹם הַשְּׁלִישֵׁי פִי מִי הִזָּאָה מְטָמָא טְהוּרֵי' טוֹמְאָת עָרֵב וְלֹא טוֹמְאָת שְׁבַעַת ע"כ מְהֵנִי הִזָּאָה שְׁלֹאֲחֵרִיו בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי טְהַר בַּמ"כ וְק"ל וְהוּא נִכּוֹן וְהַקְּנֻשְׁלִי' שְׁנִיָּה רְאִיתָ שִׁכְבָּ' הַרְגִישׁ בָּהּ מְהַרְשָׁ' אַ בְּחִידוּשֵׁי אֲגָדוֹת גַּם הִיָּפָה תוֹאֵר וְעֵינָן דְּבָרֵיהֶם בְּאִנְרָף וְלַע"ד כְּרָאָה לִיּוֹשֵׁב בְּדֶרֶךְ כִּכְנֹן כְּפִשׁוּטוֹ דְּוַדָּאֵי אַף אִם הִיָּו כָּל יִשְׂרָאֵל טוֹרְחִין לְפִי שְׁעָה לְהַתְּעַסֵּק בְּעֲצָמוֹת יוֹסֵף בְּשִׁבִיל זֶה לֹא הִיָּו מְפִסְדִּין הַבִּיזָה שִׁכְבָּ' הַבְּטִיחַ לָהֶם תִּקְב"ה וְהִיָּו יְכוּלִין לְשָׂאֵל הַפְּלִי זָהָב וְכֶסֶף אַחַר שְׁמַצָּאוֹ עֲצָמוֹת יוֹסֵף וְא"כ שְׁפִיר מְקַשָּׁה הַש"ס לְפִי פְרָשִׁי' וְאִי לֹא עָסַק בִּיָּה מִשָּׁה וְכוּ' וְהַשְּׁבַח שֶׁל מִשָּׁה הוּא לְפִי שְׁכָל יִשְׂרָאֵל עָסְקוּ בְּבִיזָה וְאִם כֵּן בְּאוֹתוֹ שְׁעָה שְׁעָסַק עֲשָׂה בְּעֲצָמוֹת יוֹסֵף הַפְּסִיד מִשָּׁה הַבִּיזָה שְׁלִקְחוּ יִשְׂרָאֵל גַּם מֵהַ שְׁהִיָּה רְאוּי לְחַלְקוֹ לְכָף מְקַרִי חֲכָם לֵב יִקַּח מִצּוֹת וְהוּא בְּרוּר וְשְׁלִישֵׁי בְּקוֹדֵשׁ א"צ לְפָנִים לְפִי פְשׁוּטוֹ הִיָּה כְּרָאָה לוֹמַר דְּכָף הוּא הַפְּשׁוּט בְּמִדְרָשׁ וְכִי אֶפְשָׁר לִילוּד אִשָּׁה לְהִיָּו אַרְבַּעִים יוֹם בְּלֹא אֲכִילָה וְשִׁתְיָה וְאֵין לוֹמַר שְׁכַעְשָׁה עַל פִּי הַנֶּס קָשָׁה אִיָּף יַעֲשֶׂה הַקַּב"ה נֶס לְמַגְנָא פִּינּוֹן שְׁהִיָּה יְכוּל לִיקַח אֶתּוֹ עִמּוֹ אֲכִילָה וְשִׁתְיָה אוֹ לְאָכּוֹל לְחֵם הַיּוֹרֵד מִן הַשָּׁמַיִם עַל זֶה מְתַרְץ אֲזִיל לְקַרְתָּא אֲזִילָא בְּנִימוּסוֹ וְק"ל וְבִדְרָף חֲדוּד אֶפְשָׁר לוֹמַר דַּה"ק הַמְּדַרְשׁ וְכִי אֶפְשָׁר לִילוּד אִשָּׁה לְהִיָּו בְּלֹא אֲכִילָה וְשִׁתְיָ' אֲלֵא צ"ל דַּמְש' בְּאַמְתָּ נַעֲשׂ' בְּמִדְרַגַּת מְלֶאךָ מְמַשׁ וְכַקְר' אִישׁ הַאֲלֵהִים כְּדַכְתִּי' וְא"כ קָשָׁה לְמָה אֲכַל לַמַּט' עַל זֶה שְׁפִיר מְתַרְץ הַעֲדָרֵשׁ דְּלְכָף אֲכַל לַמַּט' מִשׁו' אֲזַל' לְקַרְתָּ' אֲזַל' בְּנִימוּסוֹ כַּנ"ל ה"ק יַעֲקֹב: פְּרִיק חֶלֶק יוֹרָה דְּעָה.

בְּעֶזֶר הָאֵל חוֹנֵן דְּעָה: חֶלֶק אֲבוֹ הַעֲזָר דִּינֵי פ"ו וְחֶרֶם ר"ג מ"ה וְדִינֵי אִישׁוֹת שְׂאֵלָה צַב אֶחָד שְׁנַשְׁתַּדָּף עִם בְּתוּלָה אַחַת וְשִׁלַּח לָהּ וְגַם כְּתוּן לָהּ סְבֻלָּנוֹת וְכוּ' ג פְּעוֹ שְׁדָרָף הַחֲתָן לְשִׁלּוּחַ לְהַפְלָה וְאִם כ"כ חֲזָרוּ בְּשִׁדּוּכִין וְחֲזָרוּ הַסְּבֻלָּנוֹת בְּאֵין פּוּצָה פֶּה וְעַכְשִׁין הַחֲתָן מוֹנֵעַ עֲצָמוֹ עַלִישָׁא אִשָּׁה אַחֲרַת כִּי חוֹשֵׁשׁ בְּעֲצָמוֹ שְׁהַסְּבֻלָּנוֹת הִיָּו לְשֵׁם קִידּוּשִׁין וְא"כ פּוּגַע בְּחַר' ר"ג מ"ה אִם יֵשׁ לְחוֹשֵׁשׁ לְדְבָרֵיו וְלִמְחוֹ' גַּם בְּהַפְלָה שְׁלֵא תִשָּׂא לְאַחַר עַד אַחַר גִּירוּשִׁין אוֹ לֹא תְשׁוּבָה הִנֵּה אֲמַרְתִּי לְהֶאֱרִיף וְלִפְלֶפֶל בְּעֵינֵךְ דִּין הַסְּבֻלָּנוֹת בְּסוּגִית הַש"ס וּמ"ש פּוֹסְקִים רֵאשׁוּכִי' וְגַם אַחֲרוֹנִים יְכָלָה הִירִיעָה עֲהֶכִיל אַף כְּבָר נְתַפְשָׁטָה הַהוֹרָאָה בְּמִדְיָנִתְיָנוּ פְּדַעַת רַמ"א בַּהַג"ה בַּא"ע סִי' מ"ה סֵעִי' ב' בַּהַג"ה דְּמַעֲשִׂים כָּכֵל יוֹם שְׁחוֹזְרִין בְּשִׁדּוּכִים וְהַסְּבֻלָּנוֹת חוֹזְרִין וְלֹא כְּהַגּוֹ לְהַצְרִיכָה גִט הוֹאִיל וְהוּא בְּמִקוּמוֹת בְּזָמַן הִיָּה דַכ"ע מְסֻבְלֵי וְהַדָּר מְקַדְשֵׁי וְהַחֲתָן אֵינֵו אוֹמֵר שְׁשִׁלַּח לְשֵׁם קִידּוּשִׁין עַכ"ל וּפְס' רַמ"א בְּתִשׁוּבָ' סִי' ל' ע"ש וְא"כ בְּגִדּוֹן דִּינּוֹ פִּינּוֹן שְׁשִׁתַּק בְּשַׁע' חוֹזֵר סְבֻלָּנוֹ' וְל"א שְׁשִׁלַּח לְשֵׁם קִידּוּשִׁין שׁוּב אֵינֵו כְּאֲמֹן לְאַסְנֹר פִּינּוֹן שְׁהוּ' אַח' כְּדִי דְבוּר וְלֹא תִצָּא מִהִיתָרָא רֵאשׁוֹן וְהִיא בְּחֻזְקָתָה חֻזְקַת פְּנוּיָה וְעֵינָן בַּא"ע סִי' ל"ז וְע"ז וּבְפֶרְטוֹ' אִם הִיא גְרָמָה לְבַטֵּל הַשִּׁדּוּכִין שְׁהוּ' אֵינֵו בְּאֲמֹן שְׁלֵשֵׁם קִידּוּשִׁין שְׁלַח הַסְּבֻלָּנוֹ' פִּינּוֹן שְׁבִזְמַן הִיָּה מְסֻבְלֵי וְהַדָּר מְקַדְשֵׁי וּבְפֶרְטוֹ' לְדַעַת תְּשׁוּבַת מַהֲר"מ מְלוּבְלִין סִי' פ"ב וְתִשׁוּבַת מ"ב סִי' ט"ז עֵינָן דְּבָרֵיהֶם בְּאִנְרָף וְאִם עֲצָמוֹ נִרְאָה דָּאֵין לְהַשׁוּוֹת אֲנַפְשׁוֹ חֲתִיכָה דְּאִסְוֹרָא אַף דְּקִי"ל אָדָם נֶאֱמָן

על עצמו להשוות אנפשו חתיכה דאיסורא מ"מ בכדון דידן אף לו יתיה כדבריו שקידש בפני עדים בנדאי מ"מ בארוסה לא גזר רבינו גרשון פלל וכמו שפסק מהרי"ק בתשובה סי' ק"א וכ"פ רמ"א בא"ה סי' א' סעי' ט' בהג"ה: אף שמצאתי ראיתי לגדול אחד בדורינו שכתב והשיג על דברי רמ"א וכתב ו"ל ותמה אני על מ"ש מהרמ"א בא"ה סי' א' דבארוסה לא התרים רגמ"ה אם אינו רוצה להכניס אלא לפטור איה לא שת לבו לדברי מהרי"ל בתשובה סי' ק"א דמשמע בהדיא שם דבארוסה נמי איתא לתקנת רגמ"ה ועיקר מנהג בני אשכנז הוא על פיו ו"ל ואף דבינקותא הו' הא חזינו לרבותיו מהר"ש ומהר"א ששתקו לו ואי ס"ד לא ס"ל לא הוי ליה למשתק וכאותה שאמרו בפ' מציאות האשה ואף אמר הדר ביה דאמר רב מניומי בריה דר"נ הנה קאמיכ' קמא דאמימר וכו' חזית' לדעתיה דאלו בעי לוסלקי בזווי הנה מסלק לה דשמע מאחי הוי קאמרי אלו הנה לזווי סליקנ' בזווי ואישתק ולא אמר להו ולא מידי ש"מ מדשתילהו ס"ל הכי ואין להקשו על זה דבפר"כיצ הרג אערינו איהו סביטדשת' ליה עודיליה ולא היא אשגוחי לא אשגח ביה וכו' הא דאערי' פן בפ"ק דר"ה אהא דא"ר יוחנן נהגו העם בחרובין פרכי פחמיה ואותביה ריש לקיש ממתיני ואישתק ואמר ר' אבא הפהו אם קבלה ר"י או לא קבלה ופרשי' ו"ל אם קבלה והאי דאשתיק משום דלא ידע להשיב או לא קבלה והאי דאשתיק משום דלא איכפת ליה דנדאי כשאחד אומר בפני הרב דין פשוט בלי שום טעם והרב שותק על פרוץ אית לן למימר מדשתיק ליה ש"מ דהכי ס"ל כי היכי דלא ליטעי השומעים אבל כשבא להוכיח איזה דבר מדבר אחר שאיכו דומה לו או שמשקשה מדבר על דבר שאיכו דומה לו איכא למימר שלא חש להשיבו פניו שלפי דעתו הדבר ברור שאין דומה זה לזה א"כ בנדון דמהרי"ל שלפי דרכו בפשיטות נקיט ואזיל דאף בארנפה שייך תקנת רגמ"ה אי לא ס"ל הכי לרבותיו מהר"ש ומהר"א היל"ל למהרי"ל דלאו דינא הכי וכיון דתלתא קראי ה"ה מהרי"ל ורבותיו מהר"ש ומהר"א ה"ה הכי ס"ל היאך לא חש להו רמ"א להחמיר עכ"ל מצאתי אכן אחר העיון היטב נראה שכל דבריו אינם ברורים הנה במה שיצאו ראשונה מדבריו לחלק בין אם אמר הדין פשוט וכו' עדיין לא יצא ידי חובת ביאור זה דהא בפ"ק דביצה דאמר רב פהנא ורב וכי מה בין זה לעגל שנולד מן הטריפה ושתיק רב אמר ר"י וכו' וכן באיזה נשף גבי ספינא אגרא ופגרא מוכח להדיא דאף כשבא התלמיד להוכיח דבר מדבר אחר או שמשקשה מדבר על דבר אפ"ה אמרינו מדשתיק אודיי אודו ליה ועיקר הקושא שמשקשה אפיק דר"ה לא קשיא מידי וכב' הרגישו תוספ' בקושא' פזו בב"ב דף ס"ב ע"א ד"ה ומודה רב ומחלקין דדוקא רב לתלמיד פמו רבה לאב"י אמריכו מדשתיק דלא חש להשיבו משא"כ רב פתנא ורב אסי דהוי תלמידי חבר רב דלסבר' דרב לא הוי צריכי אמרינו מדשתיק אודיי אודי ליה יע"ש וא"כ מנה ג"כ מתורץ הקושא מפ"ק דר"ה.

וא"כ בהאי דמהרי"ל ג"כ לק"מ על רמ"א דמהר"ש הנה רבו מובהק של מהרי"ל כע"ש מהרי"ל עצמו בלשון השאלה צעיר שבתלמידים יע"ש. ובלא"ה לא קשה מהאי דמהרי"ל פניו שלא ראה וידע פלל מתשובת מהרי"ק אמרינו אלו ראה דבריו לא הנה חולק וכמ"ש הפוסקי' כמה פעמים כה"ג ואי איכא לאקשוני אדין זה דארוסה היא קשיא מתשוב' מהרי"ק עצמו בס"י ס"ג בסופו שכתב ועל ענין ארוסה שטוענת מאיס עלי וכו' ועל דבר התרת הבעל לישא אשה אחרת וכו' וכתב עוד שם אמנם על אודת האיש אשר

התנה עמו ארוסתו ליתן לו כדונגא ועתה פושטין לו את הרגל וכו' להתיר לו לגרש בעל
פרקה או לישא אחרת וכו' יע"ש משמע דאף בארוסה הצריף לו היתר מטעם מורדת
ולא קאמר דבארוס' לא גזר רגמ"ה כלל והאי דתשוב' מהרי"ק פסק מרהמ"א פנותיה
בסי' ע"ז סעי' ב' בהגה: וכדי לתרץ ולברר דברי מהרי"ק ונהמ"א נ"ל לתרץ ולומר
דנדאי פשיטות הפשט בש"ע דכתב אם אינו רוצה לכנוס אלא לפטו' הוא דחוק להקלמו
לפי מה שפירשו בו האחרונים והוא נגד סתימות פשט הלשון ולע"ד פראה לפרש
כפשוטו ועפ"ז יתורץ הפל וזה הוא פנונתו הא דחמרינו דבארוסה לא התרים ר"ג א"ה
היינו דוקא אם איכו רוצה לכנוס אלא לפטור כמו שהו' בנדון שלפכיו אבל אם דעתו
לכנוס אותה לבסוף כל העומד לכצוס פכנוסה דמיא מיד חל עליו חרם רגמ"ה שלא
לישא אשה על אשתו אף פשהיא עדיין ארוסה פינון שדעתו לכנוס ושארת ישאל לא
יעשו עולה ולא ידברו כזב פינון שעתיד לכנסה לכן בסי' ס"ג דהוא רוצה לכנוס רק שהיא
מורדת עליו או שפשטה לו את הרגל לכן חל עליו חרם רגמ"ה וצריף היתר מטעם
מורדת ועפ"ז יתיישב בטוב דברי מהרי"ק ורמ"א ואין סתירה בדבריהם גם בתשובת
דברי ריבות סי' ש"ה הצריף לקנים דברי מהרי"ק שלא חל חרם רגמ"ה בארוסה אף
שמקשה שם מדברי הגהות מיימוני שנראה שסותר להאי דמהרי"ק ולפי מ"ש לחלק בין
אם רוצה לכנוס לא קשה כלל מהאי דהגהות מיימוני ע"ש דהת' רצה לכנוס ולא לפטור
וכן הסכמ' תשוב' מהרשד"ם חלק א"ה סי' ע"ח פהאי דמהרי"ק וכ"ש בנ"ד דאין פאן
חשש קידושין כלל בזה במדינות אלו דמסבלי נהדר מקדשי אפלי לענן איסור א"א וכ"ש
בחרם רגמ"ה והמחמיר בזה אינו אלא מן המתמיהין פנ"ל ה"ק יעקב: שאלה צג מחכם
השלם מארץ איטליא כהן אחד שהחזיק בכהן זה ימי רבים לקרא בתורה ראשון ולישא
כפיו ועתה אירע מקרה בלתי טהור מבלי דעת שנישא אשה א' אלמנ' שמת בעל' השני
שישבה תחתיו כעשר שנים וקודם שנשאת לבעל שני שמת בעלה ראשון בלי זרע קיימא
והזקק' לחליצה וחליץ לה פדינ' אף הואיל שנתנישן הדבר נשתקע ולא נאמר וליכ' דשמע
בחליצה ואחר שנשאת לכהן זה הרגישו בו איזה זקני' שפדור דידעו בחליצה הקודמת
ועתה יורינו רבינו איה יש לנהוג בדין כפיה על הגט ע"פ סוגית הש"ס ופוסקים
ראשונים: תשובה לכאורה דין זה פשוט וצרוף לפנינו בש"ס פ' יש מותרת דף פ"ה ע"א
ת"ר אלמנ' לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט יש לה פתובה וכו' וכופין אותו
להוציא ובשלחן הטהור בא"ה סי' נ"ו סעי' א' דבחלוצה אסורה מדרבנן וצריף להוציא
אם היא נדאי חלוצה ובסעי' נ"ו שאם נשא אחד מהפסולות מחרימין אותם וכו' עד
שיגרשה וכמבואר ג"כ בא"ה סי' קנ"ד וכן מבואר להדיא בתשובת הריב"ש סי' שמ"ח
דבכל איסורי דרבנן כופין להוציא וכ"ש באיסור פהונה דחמיר יע"ש אף ראיתי מ"ש
בתשובת מהרי"ק חלק א' סי' קמ"ח וקמ"ט ותשובת חוט השני סי' י"ז בשם תשובת
מהר"ש די מדינה בא"ה סי' רל"ה דכל פהני זמנינו הוי להו פהנים מספק ומותרין
בשבויה דרבנן פינון דאין להם פתב יחוס לכהונה רק מפח חזקה וכמ"ש הריב"ש סי' צ"ד
וא"כ בנדון דידן בחליצה דרבנן אין להתמיר להיות כופין להוציא פינון דכהני ספק נינהו
דקא מה"ט ספקחלוץ' אם עבר ונשא א"צ להוציא.

וכן מבואר ג"כ בתשוב' מהרי"ט שם סי' קמ"ח בתשוב' לחכמי לועזים דדוקא בגרושה
דאסור מדאורייתא יש לכופו בזמן הזה משא"כ בשבויה דרבנן נראה דמספיקי' עם דעת

תשו' די מודינה דאין לכפות להוציא יע"ש וא"כ ה"ה בחליצה דרבנן בכהנה זמן הנה
נחד טעמו לכולהו ואם אנו רוצין להשוו' לזה דעת הר"ב"ש בסי' שמ"ח והש"ע סי' נ"ו
צ"ל דהם מיירו דוק בכהני מיוחס' כמו בזמן הש"ס אם נמצאו פן בזמנינו אז פופין
אות' להוציא משא"כ בכהן זמן הנה שאינם מוחזקים וידועים לפהנים גמורים רק מפת
ספק אין להחמיר עליה' באיסור דרבנן ברם ראיתי בתשובת מהרי"ט שם בסי' קמ"ט גם
בתשובת חוט השני סי' י"ז השיגו על תשובת מהר"ש די מודינה דספק זה דכהן אין ראוי
לקרותו ספק יע"ש איברא אחר העיון נרא' דמשו' הא לא תברא פי לפע"ד אין דבריה'
מוכרחי וברורים פלל לדחות דברי מהר"ש וסייעתו מהלכ' והלכת' פנותי' דשמואל
מדינה כי עיקר שורש ועיקר מטרין שלקחם בהשגתם מהא דאמרנו גדולה חזקה במה
הייתם אוכלים בגולה בקדשי הגבול וכו' מהא דהחזיק עצמו בכהונה ושניא אנפשיה
חתיכה דאיסורא לפסול פפסולי פהונה פמבנאר בא"ה סי' ג' ע"ש דבריהם באנרף ובאמת
אין לדבריהם יסוד פלל כי השורש הראשון מהא דגדול' חזקה המעיין בש"ס דכתובת
דף ד"ד ר"ה ובקדושין דף ס"ט שאני הקא דריע חזקניהו ופי' תוספ' פיון שלא מצאו
כתבים המתניחסי' איתרע חזקתיהו וא"כ ה"ה בגדון דידן בכהני זמן הנה שאין להם
כתבים המתניחים איתרע חזקתיהו והוי רק ספק ובדרבנן להקל ואף שבתשובת
מהרי"ט סי' קמ"ט בקש לדחות פירש התוספ' בזה ולתפוס דעת רש"י שפי' דריע'
חזקתיהו במה שאין אוכלין בקדשים ומ"ש התוספ' ולא נהירא דמ"מ איפא למיחש דאתי
לאסקינהו מתרומה לקדשי' ומקדשי' ליוחסין כתב מהרי"ט שם נז"ל ותמיהא לי בדברי
תוספ' אלו חזא דודאי לא אתי להתיר קדשים אפי' בזמן הבית שיש הוכחא במה שאין
אוכלין קדשים דתדירי בכל יום וראין שאינן חולקין עם אחיהם היינו ריעותא ויוצא
להם שם פסול דקלא אית לה למילתא ונדעו שנגאלו מן הפהונה ותו דלקדשי' ליפא
למיחש ששם היו סנהדרי גדולה יושבת ודנה את הפהונה וכדאמר לקמן בפרקין גבי אין
בודקין מן המזבח ולמעל' דאי לאו דבדקינהו לא לא הוי מסקי ליה ודוקא ליוחסין איפא
למיחש עכ"ל ולע"ד אין פאן אפי' קצת תימא דמ"ש דקלא אית ליה פיון דתדירי בכל
יום תקשה לאותו מ"ד מעלין מנשיאות פפים ליוחסין אפי' בזמן הבית איף מעלין פיון
דלית ליה לברורי שחלק בקדשי' איתרע חזקתיהו ואין מעלין אותו ליוחסין אלא ודאי
דאין זו ריעותא במה שאינו חולק בקדשי' בכל יום כי די אם נוטל חלק פעם אחת בשנה
וכדאית' בחולין דף קל"ג גבי אב"י לבר ממעלי יומא דכיפורי משקל שקול לאחזוקי
נפשיה בכהני ואי לאו דאניס ליה עידנא משקל לא הוי שקול והוי סגי במה דפריס ידיה
בנשיאות פפים לאחזוקי נפשיה בכהני פדאיתא שם וא"כ לית פאן קלא פלל ומ"ש ותו
דלקדשים ליפא למיחש ששם הנה סנהדרי גדול יושב' וכדאמרנו אין בודקין מן המזבח
ולמעלה עכ"ל שותא דידיה לא ידעתי דאע"ג דסנהדרי גדולה יושבת ודנה את הפהונ'
מ"מ הא התו' הקשו פל זה לאותו מ"ד דס"ל מעלין מנשיאות פפים ליוחסין וא"כ לאותו
מ"ד אין בודקין מנשיאת כפי' כמו אין בודקין ממזבח ולמעלה וק"ל וכן מבואר להדיא
בתו' שם בכתוב' ד"ה חזאמר מעלין גם בקדושין דף ע"ו ע"ב ונרא' שכל זה אישתימיט
להמהרי"ט שם ואין בדברי התוספ' לפקפק פלל: ועוד נראה דאף לדעת רש"י מ"מ ג"כ
זו מקרי ריעי חזקתיהו פיון שלא מצאו כתבים המתניחים אף שסובר שזו הוי ריעותא
יותר במה שאינם אוכלים בקדשים וק"ל בעדיין אין מקום לבעל דין לחלוק דאע"ג דריעו

חֲזַקְיָהוּ מ"מ גְּדוּלָה חֲזָקָה לַעֲגֹן זֶה שְׁהָרִי הוּא וְדָאֵי לְכַהֲנֹה דְהָרִי אוֹכְלִין בְּתְרוּמָה דְאֹרְיִיתָא זֶה אֵינוֹ דְהָא מְסִיק הַש"ס שֵׁם בְּכַתּוּבוֹת וְאִבְע"א הַשְׁתָּא נְמִי בְּתְרוּמָה דְרַבְּנִין אֶכְל בְּתְרוּמָ' דְאֹרְיִיתָא לֹא אֶכְל וְהִלְכְתָּא פְּלִשְׁנָא בְּתָרָא וְכִמוֹ שְׁפַס' הָרַמְבַּ"ם פ"ק מ'ה' אִסּוּרֵי בִיאָה הָרִי דָאִין אוֹכְלִין בְּתְרוּמָה דְאֹרְיִיתָא מְטַעַם דְרִיעֵי חֲזַקְיָהוּ וְדִלָּא כַּמ"ש בְּתִשּׁוּבַת מַהֲרִי"ט שֵׁם וְז"ל וְלִלְשִׁנָּא בְּתָרָא דְהַשְׁתָּא נְמִי לֹא אֶכְל אֲלָא בְּתְרוּמָה דְרַבְּנִין הֵינּוּ מְשׁוּם דְלֹא לִיתִי לְאֶסְקוּנְהוּ מִתְרוּמָה שְׁל תוֹרָה לְיוֹחֲסִין אֲבָל מְשׁוּם תְּרוּמָה שְׁל תוֹרָה עֲצֻמוֹ לֹא חָשׂוֹ אַע"פ שֵׁי שֵׁי בְּהָ עוֹן מִיתָה עַכ"ל וְלֹא יִרְדְּתִי לְסוּף דַּעְתּוֹ פְּלִל דְמִשְׁמַעוֹת סְגִיָּא דַּש"ס שֵׁם וְלִשְׁנָא דְקָרָא לֹא מְשַׁמַּע הֵכִי פְּדַכְתִּיב אֲלָהּ בְּקִשׁוֹ כְּתָבָם הַמְתִּיחְסִים וְלֹא נִמְצָא וְיִגְאָלוּ מִן הַכַּהֲנֹה וְיִאָמְר' הַתְּרַשְׁתָּא לְהֵם אֲשֶׁר לֹא יֵאָכְלוּ מִקִּדְשׁ הֵינּוּ בְּמִידֵי דְאֶקְרִי קִדְשׁ שְׁהוּא תְּרוּמָה (וְכַדְאִיתָא שֵׁם בַּש"ס לְלִשְׁנָ' בְּתָרָא) לֹא יֵאָכְלוּ הוּאִיל וְלֹא נִמְצָ' פְּתָבִים הַמְתִּיחְסִים: וְהָא דְקָאֵמַר הַש"ס וְכִי מְסַקִּינָן מִתְרוּמָ' לְיוֹחֲסִין לֹא טַעַמ' קָא יְהִיב לְמִילְתָ' רַק לְתַרְזֵן קֹשְׁנֵי הַש"ס וְהוּא בְּרוּר וּפְשׁוּט לְכָל מְעִינָן שֵׁם בְּסוּגִיָּא וּמ"ש עוֹד שֵׁם בְּתִשּׁוּבָ' וּמְדַסְמְכִינָן עָלָיו לַעֲגֹן נְשִׂיאוֹ' פְּפִים דְאִסּוּר עֲשֵׂה לְדַעַת רַש"י זַר שְׁנוּשֵׁ' פְּפִיו וְכֵן מְבַרְבְּנֵי בְּרַכָּה לְבַטְלָ' מוֹכַח דְבַחֲזַקְתִּיָּהוּ קִיָּמִי לִיכָּא סְפַק פְּלִל אִין זֹו רְאִיָּה לַע"ד פְּלִל כִּי אֲפִשֶׁר לֹמַר דְאֵף בְּסַפְקָ פְּהֵן גְּמוּר מִן תְּרַ לִישָׂא פְּפִיו וְלִבְרַךְ וּקְצַת רְאִיָּה לִזֹו מְהִי מִתְנִי' דְסוּף פ' נוֹשְׂאִין עַל הָאֲנִיס' גְּבִי סְפַק פְּהֵן דְקָאֵמַר נוֹתְנִין עָלָיו חֲזַקְרֵי פְּהֵנִים וְחֲזַקְרֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא קִחְשִׁיב נְמִי הָא דְאֵינוֹ נוֹשָׂא פְּפִיו וְדוֹחֵק לֹמַר תְּנָא וְשִׁיר דְהָא הַתּוֹסַפֵּת מְקַשִּׁים כַּה"ג בַּד"ה וְאִין מְטַמְאִין לְמַתִּים ע"ש וְגַם לֹא מְצִינֵי לְאַחַד מִן הַפּוֹסְקִי לְהַזְכִּיר דְאִסּוּר לִישָׂא פְּפִיו אֲלָא וְדָאֵי צ"ל אֵף עַל גַּב דְסַפְקָ הוּא הוּא נוֹשָׂא פְּפִיו מְדַרְבְּנֵן אַע"פ דְזַר הַנוֹשָׂא פְּפִיו עוֹבֵר בַּעֲשֵׂה מ"מ פִּינֵן דְכַהֵן שְׂאִינוֹ נוֹשָׂא פְּפִיו פְּאָלוּ עוֹבֵר בְּשִׁלְשׁ עֲשֵׂה לְכֵן אָמְרוּ חַכְמִים דִּישָׂא פְּפִיו אִם הוּא סְפַק פְּהֵן וְכִינֵן דְמְדַרְבְּנֵן נוֹשָׂא פְּפִיו שְׁפִיר מְבַרְכֵי וְאֵף אִי תִימָא דְבְּסַפְקָ אִין לִישָׂא פְּפִיו שֵׁב וְאֵל תַּעֲשֵׂה עַדִּיף מ"מ הָא מְבֹאָר שֵׁם בַּש"ס דְדוֹקָא לְמָה שְׁהוֹחֲזוֹק הַחֲזִיק הֵינּוּ לַעֲגֹן נְשִׂיאת כְּפִי וְתְרוּמָ' דְרַבְּנִין אֲבָל לֹא לְשָׂאָר פֶּל מִיָּלִי סְפִיקָא לְכֵן אֵינוֹ אוֹכְלֵי בְּתְרוּמָה דְאֹרְיִיתָ' וְקִדְשֵׁי קִדְשִׁים וְא"כ ג"כ אִין בְּנוֹ פֶּחַ לְכַפּוֹת אוֹתוֹ וְאוֹתָהּ עַל הַגֵּט בְּחִלְצָה דְרַבְּנִין וְהַשְׁוֹרֵשׁ הַשְּׁנִי שֶׁפְּתַב שֵׁם מַהֲרִי"ט בְּתִשּׁוּבָה וְז"ל וְנָפִי' תִימָא שְׂאִינוֹ מְוַחֲזָק בְּבָרִי לְכַהֵן אֲצֵל אֲחֵרִים מ"מ לַעֲצֻמוֹ מְוַחֲזָק הוּא דְשְׁנִיָּא אֲנַפְשׁוֹ חֲתִיכָה דְאִסּוּרָא אֲצֵל נְשִׁים הַפְּסוּלָת לְכַהֲנֹה וְכַדְאִיתָא בְּרַמְבַּ"ם פ"ד מַהֲא"ב וּבְטוֹר סִי' ג' אֵף דְלְכַאוּרָה לְפּוּם רִיחָא דַּעֲיוּנָא הִיָּה בְּדַעְתִּי לֹמַר דְלֹא מְצִינֵי דְמִשְׁנִיָּא נְפִשְׁיָהּ חֲתִיכָה דְאִסּוּרָא גְּבִי אִסּוּרָא דְרַבְּנִין וְלְכֵן כְּתַב הַטּוֹר וְהָרַמְבַּ"ם וְהַש"ע מִי שְׂבָא וְאָמַר פְּהֵן אֲנִי אוֹסֵר עֲצֻמוֹ בְּגְרוּשָׁה זוֹנָה וְחִלְלָהּ וְלֹא כְּתַב ג"כ שְׂאוּסֵר עֲצֻמוֹ בְּחִלוּצָה וְה"ה הָאוּמֵר לְאִשָּׁה קִדְשִׁתִּיהָ דְאוּסֵר בְּקְרוּבוֹתֶיהָ לֹא כְּתַב ג"כ דְאִסּוּר בְּשִׁנְיֹת אֵיבָרָא כַּד מְעִינֵן שְׁפִיר נְרָאָה דְהָא לֹא מִילְתָּא הִיא דַּה"ה דְאוּסֵר עֲצֻמוֹ בְּשִׁנְיֹת בְּמָה שְׂאִסְרוּ חַכְמִים אֲלָא שְׁכַתְּבוּ מַה דְאִסּוּרָה מְדִינָ' דְאֹרְיִיתָ' וּמְפִילָא נְאָסֵר בְּמָה שְׂאִסְרוּ לְחַכְמִים מְשׁוּם סִיָּג דְכָל דְמִקּוֹן רַבְּנֵן כְּעִין דְאֹרְיִיתָא תִקּוֹן וְכֵן נְרָאָה מְשַׁמַּעוֹת הַפּוֹסְקִים וּבְתוֹסַפֵּת פ' הַחֲזַקְנִין דָּף נ"ד ע"ב ד"ה אָמַר אֲבִי וְכו' אוֹר"ת דְמְטַהֵר יֵינוּ וְכו' וְנָפִי' הִיכָא דְלֹא מְהִימָן מ"מ לְדִידְיָה אִסּוּר מְשׁוּם דְשְׁנִיָּא אֲנַפְשְׁיָהּ חֲתִיכָה דְאִסּוּרָא עַכ"ל הָרִי לְהִדְיָא דְשְׁנִיָּא אֲנַפְשְׁיָהּ חֲתִיכָה דְאִסּוּרָא אֵף בֵּי"נ בְּזָה דְרַבְּנֵן וְאִם כֵּן ה"ה בְּחִלוּצָה.

מ"מ בנדון דידן נראה ברור דלא משני נפשיה חתיכה דאסירא פיון שהוא עצמו לא קים ליה שקהיה פהן ע"פ כתב יחוסי רק מפת חזקתו וחזקת אביו הרעוע ג"כ בלי כתב יחוסי רק מספיקא ככהני זמן הזה על פן לא משני אנפשיה חתיכה דאסירא במידי דרבנן וראני לזה מסוגיא דש"ס ריש פתובת בסוגיא דפתח פתוח דמקשה מאי קמ"ל דמצי משוי אנפשיה חתיכה דאסירא תנינא האומר לאשה קדשתיה היא מותרת בקרוביו והוא אסור בקרובתיה ומשני מה דתימ' התם דנדאי קים ליה אבל הכא מקום הוא דלא קים ליה קמ"ל והנינו י"ל דקמ"ל דקים ליה בפתח פתוח או משום דאסור דאורייתא חיישינן דשוני אנפשי' חתיכה דאסור' אפי' חיישי' קים לי' שפיר לא משני אנפשיה חתיכה דאסירא כי הדרין וכה"ג היכא דהוא עצמו לא קים לי' שפיר לא משני אנפשיה חתיכה דאסירא כי הדרין לכללא ספיקא דרבנן להקל פיון דאסור חלוצה עצמו דרבנן אף שהספק הו' לענין פהונה מ"מ הוי שפיר ספיקא דרבנן פמבואר בקונטרס הספיקות שלי דין י"ט יע"ש פלל העולה דנדאי אם רוצה לגרש זכור לטוב ואף כופין אותו בדברים וגוערין בו פיון שעכ"פ בננו נדחים מן הפהונה מפת כמה נפשך אם הוא פהן בננו חללים מדבריהם ואם הוא אינו פהן א"כ פשיטא שפניו אינם פהנים.

אבל לענין כפיה בשוטים חרמות להוציא נגד דעת מהר"ש די מדינ' וסייעתו ובפרטו בארצו' לועז שגמשכין אחר דבריה' לא נ"ל ואף גם מהרי"ט ותשוב' חוט השני שרוצה להחמי' היינו במעש' שבא לפניהם בגרוש' דאורייתא משא"כ דרבנן מסתמא לא היו עושין מעשה בפשיטות נגד דברי מהר"ש וסייעתו אף דאסור פהונה חמיר מ"מ קשה גירושין שהרי התירו ליחד ולא התירו לגרש וכ"ש גט בכפיה אף פיון הוא מילתא חדתי ומיראי הורא' אני לא אסמוך עלי למעש' עד שייסכמו אינה גדולי חקרי לב פנ"ל ה"ק יעקב: שאלה צד מתלמידי הנותיק מהר"א נר"ו הנה בתשובת מהר"א ששון שאל' קצ"ו כתב וז"ל נפל קצת מחלוק' אם פשאנו אומרין אסור' לבעל אסורה לבעול היינו דוק פשאותו הבעל הוא הראשון שאסרה לבעל אבל אם פבר היתה אסורה לבעל מחמת אחר שאסרה אם מותרת לזה הבעל השני פשיגראשנה הבעל יע"ש ולא העלה דבר ברור בזה יורינו מ"ו ברור ספק זה: תשובה אשר השבתי בימי חורפו כי נרא' דין זה נתבר' מש"ס ערוכה דסנהדרין פ' היו בודקין דף מ"א בהא דמקשה הש"ס והא יכולין לומר דלאנסרה על בועל' שני באנו וא"כ מה מקשה הש"ס הלא אינ' נאסרת על בועל שני פיון שפבר נאסרה לבעל' אלא נדאי דאין חלוק ובכל ענין נאסרת על בועל שני וכן הצעתי הדבר לפני רבותי וחבירי וקלסו את דברי גם הצעתי לפני הרב ה"ה מוהר"ר ליב פן הגאון המחבר שער אפרים והדפיס אותו בקונטרס אחרון שלו אף שהשיב על דברי בזה הלשון גלע"ד דלק"מ דיש לומר מה שאמר בגמרא והא יכולין לומר לאנסרה וכו' לאו מדינא קאמר אלא דהש"ס בעי לאשכוחי להעדים טענה דיכולין לפטור עצמן אף דלא דינ' הכי כי מאחר דלא התרו בה יכולין לומר פשבאנו לב"ד לא לחייב' מיתה נתפוננו אלא לאנסרה על בועלה שני באנו וכמו שפרשי' שם מה איפא למימר דלאו דינא הכי מצי למימר לאו דינא גמירנא ולא ידענו הדין ברור עכ"ל הרב הנ"ל הנה מלבד שהדבר דחוק מעצמו לומר שהעדים יעשו עצמן פלא ידעו רק שיכולין לומר לא לכך באנו ונתפוננו אלא שאי אפשר לומר פן בסוגיא דהתם דא"כ אפתי תקשה שם לר"י בר' יהודא באשת חבירה דא"צ התראה היכא מקטלא הא העדים לא מיקטלא דיכולין לומר שלא

יִדְעֵנוּ שְׂיִתְחַיֵּיב מִיָּתֶה עַל יְדִינוּ אוֹ לֹא יִדְעֵנוּ שְׂזִינְתָה מְבוּעֵל רֵאשׁוֹן אוֹ שֶׁהוּא קְרוֹב שְׁלָה וְכֵה"ג פִּינּוֹן דְּעֵדִים זֹמְמִין א"צ הַתְּרָאָה וְגַם בַּהּ לֹא הַתְּרָה כָּלֵל וְה"ל עֲדוֹת שְׂאֵי אָתָּה יְכוֹל לְהַזְיֵמָה אֶלְא וְדֹאֵי דְלָאוּ כָּל כְּמִינָהוּ דְּעֵדִים לְמִימַר הֵכִי שְׂלֹא יִדְעוּ וְעֵדִים זֹמְמִין א"צ הַתְּרָאָה וְאִפִּי"ה מְחַיֵּיבוּ מִפְּאֶשֶׁר זָמַם וּבִזְהָ נִסְתַּלְקוּ פֶּל דְּבָרֵיו וְהֵדִין בְּרוּר כַּמ"ש וּמְעַנְּנוּ לְעַנְּנוּ בְּאוֹתוֹ עֵבִין הַקְּשִׁיתִי עַל מ"ש הָרַב רַמ"א בַּהֲג"ה בַּא"ה סִי' ד' דְּכָל אִשָּׁה שְׂאִינָה חַיִּיבָת מִיָּתֶה עַל יְדוֹ אִינָה נְאֻסְרָת עַל בְּעֻלָּה וְלִכְּוֹן פֶּתַב הָרַב בְּעַל הַטּוֹרִים הָרַבָּה דִּינִים אִימְתִי חַיִּיבִים מִיָּתֶה אוֹ לֹא וּנ"מ בְּזָמַן הִזָּה עַכ"ל וְאִתְמַקְּהָ תַמִּי דְּהָא מְשַׁמֵּשׁ בְּאַבְרָם מֵת אִינוּ חַיִּיב מִיָּתֶה כַּמ"ש הַטּוֹר וְהוּא פְּשׁוּט בְּש"ס דִּיבְמֹת דָּף נ"ה דְּכַתִּיב שְׂכַבְתָּ זָרַע בְּרֵאשׁוֹי לְהַזְרִיעַ וּבְסִי' קַע"ח בַּא"ה מְבוֹנָר בְּטוֹר וּש"ע דְּאִפִּי' ע"י שְׂחוּף־מִקְנִין וְאִשָּׁה נְאֻסְרָת עַל יְדוֹ וְכַמְבוֹנָר בְּפִשְׁטוּת בְּש"ס דְּסוּטָה וְשְׂחוּף הִינּוּ מְשַׁמֵּשׁ בְּאַבְרָם מֵת וּכְבָר שְׂאֵלְתִי קוֹשְׁיָא זֹו לְכַמָּה גְּדוּלִים וְאִין פּוֹתֵר אוֹתָם לִי וּבד"מ רֵאִיתִי שֶׁהִבִּיא עוֹד סְמוּכוֹת לְדִין זֶה מִנ"י פ"ב דִּיבְמֹת וְכו' גַּם מְשֵׁם אִין רֵאִיָּה דְּאָרְף דִּי"ל שְׂדַעְתּוֹ שְׂכַל שְׂחַיִּיב מִיָּתֶה נְאֻסְרָת עַל בְּעֻלָּה אֶבֶל מ"מ לְהִיפּוֹד אִין רֵאִיָּה מְדַבְּרֵיו ע"כ לְשׁוֹן תְּמִיחֵתִי וְהוּבָא שָׁם בְּקוֹנְטְרַס אֲחֵרוֹן שְׂל הָרַב בְּנוֹ שְׂל הַמְּחַבֵּר שְׂעַר אֶפְרַיִם וְהַשִּׁיב עַל דְּבָרֵי וַז"ל וְעַל מַה שֶׁתַּמ' מַכ"ת עַל הָרַב הַמְּפָה בַּא"ע סִי' ד' הִנֵּה נִרְאָה לְכַאוּרָה לְפּוּם רִיחָטָא בְּנֹדָאֵי דְקוֹשְׁיָא עֲצוּמָה הִיא וּכְתֵר עֵינָא בְּהֵאֵי מִילְתָּא אֲמִינָא לְעַנ"ד דְּדַבְּרֵי הָרַב הַמְּפָה נְכוּנִים דְּהָא דְבְּשְׂחוּף נְאֻסְרָת הִינּוּ ע"י קִינוּי וְסִתִּירָה דְּבַקְפִּידָא דְּבַעַל תְּלָא רַחֲמָנָא וְקִינָא אֵת אִשְׁתּוֹ כְּתִיב וְכַדְאֲמַרִּינוּ בְּסוּטָה דָּף ד' ו"ו ע"ב וּבִיבְמֹת דָּף פ"ה אֶבֶל אִם זִינְתָה בְּעֵדִים עִם הַשְּׂחוּף דְּאִינָה חַיִּיבָת מִיָּתֶה לֹא נְאֻסְרָה פִּינּוֹן דְּלֹא יִדְעֵנוּ שְׂקִפִּיד הַבְּעַל ע"כ תּוֹכֵן דְּבָרֵיו שָׁם וְאִינוּ מְתַרְץ כְּלוּם כְּפִאֶשֶׁר פְּשׁוּט לְכָל מְעַיִן דְּהָא דְּכַתֵּב דְּבַקְפִּידָא דְּבַעַל תְּלָא רַחֲמָנָא זֶה הוּא רַק לְפִי מַה דַּס"ד בְּש"ס דְּכַתּוּבוֹת דָּף ק' דְּכָל שְׂנְאָסְרָה ע"י קִינוּי וְסִתִּירָה מַכ"ש עַל יְדֵי עֵדִים ע"ש וְשׁוּב כְּתִיב שָׁם שְׂשָׂאֵל קוֹשְׁיָא זֹו בְּשִׁמִּי לְמַחְוֹתֵי הָרַב הַגְּדוֹל מוֹהַר"ר יִשְׁשַׁכָּר בְּעַרְמָן הַלּוּי מְפִירְדָּא זַצ"ל ה"ה וְהַשִּׁיב וַז"ל וְלַע"ד נ' לְתַרְץ בְּסִי' ד' מִיִּירוֹ בְּאֵדָם שְׂאִפְשֶׁר לְשַׁמֵּשׁ חֵי וּמְשַׁמֵּשׁ מֵת אִינוּ חַיִּיבָת מִיָּתֶה וְאִינוּ נְאֻסְרָת מִשָּׂא"כ בְּסוּטָה מִיִּירוֹ בְּאֵדָם שְׂאִי אֶפְשֶׁר לְשַׁמֵּשׁ כִּי אִם מֵת הֵנִי בִּיאָתוֹ בִּיאָה ע"ש דְּבָרֵיו בְּאַרְיִכוֹת יוֹתֵר וְהַרְבֵּה בְּהוֹכְחוֹת וְרֵאִיוֹת עַל זֶה ע"ש וּבְאַמְתָּ כְּבָר הַשְּׂבִתִי לְמַחְוֹתֵי הָרַב הַגְּדוֹל כְּמָה נִיִּירוֹת עַל זֶה בְּכַלְפּוּל סוּגֵית הַש"ס וְהַתּוֹסְפֵת וְגַם הוּא הַשִּׁיב עַל דְּבָרֵי וְחָבֵל עַל דְּאֶבְדִּין שְׂבִשְׁנַת תַּמ"ט בְּשִׁרְיָפָה הַגְּדוּלָּה דְּקַהֲלֵתִינוּ נְשַׁרְפוּ גוּף הַתְּשׁוּבוֹת עִם שְׂאָר סְפָרֵי וְכַתְבֵי קֹדֶשׁ אֶבֶל זְכוּרֵי שְׂלִדִינָא הַסְּפִים לְדַבְּרֵי מִפְּחַ דְּבָרֵי הַרְמַב"ם שֶׁהִבְאֵתִי לוֹ וְהוּא בַּפ' קַמָּא מַה' אִיסוּרֵי בִּיאָה דִּין י"א וְהַמ"מ כִּי שָׁם מְבוֹנָר לְהִדְיָא דְּהַמְשַׁמֵּשׁ מֵת וְשְׂחוּף וְסָרִיס חֲמָה כּוֹלֵן דִּין אֲחַד לְהֵם שְׂפִטוּרִין מִמֵּיתָה וְדִלָּא כְּמוֹ שְׂרַצָּה לְחַלֵּק מִסְבָּרָא דְּנַפְשִׁיָּה וְעַכְשָׁיו שְׂנַדְפֵס סִפְרָ בֵּית שְׂמוּאֵל עַל א"ה רֵאִיתִי שְׂבִסִי' ד' ס"ק ה' פִּינּוֹן לְדַבְּרֵי דְּמְשַׁמֵּשׁ בְּאַבְרָם מֵת נְאֻסְרָת עַל בְּעֻלָּה וְהוּא א' מִן הַמְּקוּמוֹת שְׂאִין לְמַדִּין מִן הַכְּלָלוֹת כַּנ"ל ה"ק יַעֲקֹב: שְׂאֵלָה צֶה מַהֲמ"ץ דַּק"ק קַעֲלִין וַז"ל בְּדַבְּרֵי אֶלְמָנָה אַחַת בַּת קַצִּין וְלָהּ שְׁלֹשׁ יְלָדִים וְהִיא מְעוֹנְפֶרֶת וּבִן דּוֹדְתָהּ אֶלְמָן אֲחַד הוּא אֲמוּד וַיֵּשׁ לוֹ הַרְבֵּה קוֹפְצִים לְהַשְׁתַּדֵּף עִמּוֹ אִף וְרַק בְּעֻלָּה שְׂל הָאֶלְמָנָה הַנ"ל קוֹדֶם מוֹתוֹ קָרָא לְאִשְׁתּוֹ וְגַם לְהָאֶלְמָן הַנ"ל כִּי רֵאִיָּה שְׂכַלְתָּה אֵלָיו רְעוּת מִיָּתֶה צִנּוּהָ שְׂיִשְׂאוּ זֶה אֵת זֶה כִּי הוּא תַקְנַת יְלָדֵיו וְיִלְדֵי הָאֶלְמָן פִּינּוֹן שְׁהֵם קְרוּבֵי וְהוּא עֲשִׂיר שְׂיִכּוֹל לְפִרְנָס' וְנַעֲשֶׂה דְּבָר זֶה בְּפּוֹמְבֵי בַּפְּנֵי כְּמָה עֵדִים וְעַכְשָׁיו הָאֶלְמָן רוּצָה לְיִשְׂאָנָה אִף פִּינּוֹן

שצריכה להמתין ר"ד חדש עד פלוט ימי מניקתה אי אפשר לו לקיים צנואת המת להמתין כל כף פי יש לו בנים וטפולו וצרכי ביתו מרובים ואין לו מי שישמשונו אם יש תקנה בדבר לישאנה אחר ימי לידתה ושללא תתחיל להניק הולד כלל רק להשפיר מינקת אחת או שתים ולהשביעם שלא יחזרו כלל וגם יד אביה ויד האלמון תקיפה שלא יכול המניק לחזור וגם פה המניקות מרובות ועניות שאינם חוזרים כלל אדרבה עומדים ומצפים מתי שיבא שכירות פזו לידם ולמדנו רבינו אם יש לצרף כל הני צדדים להתיר להשיאה מיד: תשובה דין זה מתחלק לכמה אופנים וצדדי היתר האחד שאינה רוצה להתחיל להניקה כלל כדי שלא יהי נכלל בתוך מניקת חבירו הב' שרוצה להשביע המניקת שלא תוכל להחזיר הג' שרוצה לשפוך שני מניקות הד' שיד אביה ובעלה תקיפ' שאינ' יכולין לחזור וגם המניק' מרובות ועניות שאינן חוזרין הה' משום מצוה לקיים דברי המת בעלה ו"ל שצוה לפני מותו ליקח זה את זו הוי"ו שיש פאן תקנת יתומים משני הצדדים על פן אמרתי להראו' פנים לכל צד ואנפן כמראה האנפן בתוך האנפן הא' שאינה רוצה להתחיל להניק כלל דבר זה מחלוקת ישנה היא בין הפוסקים ראשונים ואחרונים וכדי לברר אעתיק לשון הש"ס דפ' החולץ דף מ"א ומ"ב דג'רסין במתני' ושאר כל הנשים לא יתארו ולא ינשאו עד שיהא להם שלשה חדשים ומקשה הש"ס שאר כל הנשים מ"ט אמר שמואל דאמר קרא להיות לה לאלהים וכו' להבחין וכו' ומקשה הש"ס היכא דקיי"ל דמעוברת היא תינשא (ופרשי' הואיל וטעם המתנ' משום ולד הוא שלא יהי ספק פשאנו יודעים ודאי שהיא מעוברת מראשון תנשא) אלמ' תניא לא ישא אדם מעוברת חבירו ומניקת חבירו ואם נשא יוציא ומשני הש"ס שמא תעשה עוברת סנדל או משום דחסה (שממעכו בשעת תשמיש) ומקשה הש"ס אי הכי דידיה נמי ומסיק הש"ס אלא סתם מעובר' קיימ' דלמא איעברה ומיעבר חלבה וקטלא ליה ומקש' אי הכי דידיה נמי דידי' ממסמס ל'בביע' וחלב' א"ה דידיה נמי לא יזהב לה בעל עכ"ל הש"ס הנה מבואר מתוך סוגיא זו דלפי המסקנא הטעם דלא ישא מעובר' חבירו מטעם דסתם מעוברת למניקה קיימא אכן הרמב"ם פי"א מה' גירושין וחסמ"ג פתבו הטעם דמזיק הולד וכבר סמכו על דבריהם מהרי"ק ומהרי"ל סי' ק"ז והכ"מ והל"מ ומהר"א שטיין ומהרש"ל בבבאיוריה' להסמ"ג בתשובת אמונת שמואל סי' ב' ובבית שמואל סי' י"ג וכולם לא מצאו ישוב נכון להרמב"ם וסמ"ג: וקצתם פתבו לתרץ שהיו להם גירסא אחרת בש"ס ומדחיקים ליישב קושית הש"ס וקצתם נכנסו בדחוקים אחרים ולע"ד נראה דדברי הרמב"ם וסמ"ג פשוטים ומוכרחים בש"ס פי לכאורה קשה להו לפי מה דמסיק בש"ס הטעם דסתם מעוברת למניקה קיימא מ"מ אמאי יוציא מיד אמאי לא אמרינן דעכ"פ ימתין ויקיים אותה עד שתלד ואז יוציא פדאמרינן בהמדיר חדש אחד יקיים ואין מקום לומר דזה מטעם קנס אין זה סברא כלל פינו דעדיין לא קעבר כלל דלישא פשהיא מעוברת ליפא איסור רק דלא ישא אותה פינו דצריף לגרשה אחר כף פשתלד ותניק ודי בקנס זו דצריף לגרשה ולא מהני מעשיו אבל מ"מ קשה אמאי יגרשנה מיד לכן ס"ל הרמב"ם וסמ"ג דלהכי צריף לגרשה מיד משום טעמא דדחסה ונא דמסיק בש"ס אלא משום דמעוברת למניק' קיימא היינו לתרץ אי הכי דידיה נמי לזה מסיק דהטעם משום דמעוברת למניקה קיימא וא"כ על פ'רחה פשתלד ותניק צריף לגרשה ע"כ חיישינן נמי לדחסה שתמעף הולד כדי שלא יהא בר קיימא ויקיים אותה לכו יוציא מיד משא"כ בדידיה לא חיישינן

לדחקה פיון שמונת לקנימא פשהיא מניקה וא"כ העולה מזה דאף הרמב"ם וסמ"ג שכתבו טעמא דדחקה מ"מ היינו דוקא בצירוף הטעם דסתם מעוברת למניקה קנימא ולפ"ז היכא דמונת לישא או לקנימ' פשהיא מניקה פגון במןפקרת זונה גרושה וכה"ג למאן דס"ל הכי א"כ מותר לישאנ' אפי' בעודה מעוברת ולא חיישינו לדחקה נמצא דדברי הרמב"ם וסמ"ג נכונים ע"פ הסוגיא וזה נ"ל ג"כ פוננת התוספת שכתבו שם ביבמות ד"ה סתם מעוברת למניקה קנימא וז"ל ר' שמשון זקינו של הרשב"א היה אומר דגרושה מינקת מותר' לינשא משו' דלא משעבדא להניק פדאמרינו בפ"ק אע"פ נתגרשה אינו כופה ואין נראה לר"ת דהא למאי דהוי בעי למימר דטעמ' משום סנדל או משום דחפא לא היה חילוק בין אלמנה לגרושה וה"ה להאי טעמא דאינו חוזר אלא מהטעם.

ועוד אלמנה גופיה אי אמרה איני ניוזכת ואינו עושה או תובעת פתובה לא משעבדא וכן פוסק בשאלתות דרב אחאי ל"ש גרושה ול"ש אלמנה עכ"ל ולכאורה קשה בתוספת מנלן דאינו חוזר אלא מהטעם דלמא מפולם הדר ביה וכמ"ש באמת בתשובת ר"י מינץ סי' ה' ובתשובת אמונת שמואל סי' ד' וראיתי בתשובת בית יעקב סי' קמ"ז רוצה לתרץ דברי התוספת וכתב וז"ל ולע"ד נראה להוכיח דמוכח בהגמרא הנ"ל דלא חוזר לגמרי מטעם ראשון משום דלפי מה דקי"ל כר' יוסי דאפי' בזנות צריכין להמתין ג' חדשים משום הבחנה ולהיש מקילין במניקה בזנות א"כ קשה קושית הגמרא מה דמקשינו היכא דינדעינו שהיא מעוברת בזנות אמאי צריכין להמתין דליכא לשנויי פדמסקינו דמעובר' למניק' קנימא דהא מותר לישא מניקה שנתעברה ע"י זנות ליש מקילין אלא צ"ל כטעם ראשון יע"ש שהאריף וכתב ג"כ לתרץ בדרף זה דעת הרמב"ם וסמ"ג: ובאמת שותא דידיה לא ידעתי דהא עיקר קושית הגמרא היכא דינדעינו דמעוברת היא תנשא מפח אלמא תניא לא ישא אדם מעוברת חבירו ומניקת חבירו א"כ להמקילין בזנות באמת מותרת לישא היכא דינדענו דמעוברת היא ולא קשה כלל הקושיא וק"ל ואגב ריקהטא לא דק: אכן לפי מ"ש לפרש דעת הרמב"ם וסמ"ג אפשר לומר שג"כ דעת התוספת פה הוא שאינו חוזר לגמרי מטעם ראשון והנה צריכין אנו עוד לברר דעת התוספת פה הוא כי יש לפרש דלדעת הר"ש דגרושה מינקת מותרת לינשא פיון דלא משעבדא להניק משמע לכאור' דהיכא דכפינו לה להניק פגון במקרה אף הוא מודה דאסורה להנשא וכ"כ בתשו' אמונת שמואל ס"ד בשם הר"ש לוצטא מווינציא לפרש פן דעת הר"ש וכ"כ בתשובת הגאון מוהר"ר יהושיע בספר גבורת אנשים למהר"ם פ"ז ועפ"ז מתמיה שם על הב"י וכתב וז"ל ואגב אורחין אוסיף להפליא על הב"י שכתב על הטור בסי' י"ג דלא פ"ש הגון וכתב דהתוספ' והרא"ש והר"ן והמרדכי והגהות מיימוני פתבו שר"ת חולק וכן פסק בשאלתות וכן דעת הרמב"ם וכתב המ"מ וכן משמע מהגמרא וזוה הסכים הרשב"א ואח"כ הבי' דברי הרשב"א שהעסקתי לעיל וזה תימא דאיך השנה כל הפוסקים שהם דעה אחת ונהלא דעת הרשב"א היא ממש דברי הר"ש הגון ודלא כר"ת דהא טעמא דהר"ש הגון משום דגרושה אין כופין אבל אם מכירה דכופין א"כ לא שרי אלא באין מפירין ואיך ערב הדיעת ביחד ואצ"ל שיש לתמוה בש"ע שפסק בתחלה דבין אלמנה ובין גרושה צריכה להמתין ובסוף הסימן פתב דיש מי שאומר בגרושה דוקא במקרה וזה דעת הר"ש הגון ע"ש שהאריף עוד שם בכמה תמיהות והכל לשטתו ובאמת זה אינו דנדאי דעת הר"ש הגון שהביאו התוספ' בגרושה בכל ענין יש להתיר לישא אותה אף

שִׁמְפִיר' הוֹלֵד מ"מ אֵינָה מְשׁוֹעֶבֶד' לְבַעַל לְהַנִּיק וְלֹא נִקְרָא מִיֵּנָק' חֲבִירוֹ רַק מִפְּנֵי סִפְנַת הוֹלֵד כּוֹפִין אוֹתָהּ לְהַנִּיק וְאֵי תִינָשָׂא לְבַעַל וְתִינְעַכַר חֲלָבָה עֲדִינָן אֲבִי הַיֵּלֵד שֶׁהוּא קִיָּים מִמְסָמָס לִיה בְּבִיעֵי וְחֲלָב וְכוּן מִבּוֹאֵר לְהַדְיָא בְּמֶרְדְּכִי וְאַגְוָדָה וְהַג"ה אֲשֶׁרִי פ' אַע"פ שִׁפְתָּבוּ וְז"ל וְהַר"ש הִזְקֵן ז"ל הִנֵּה אוֹמֵר דְּגֵרוּשָׁה אֵין צְרִיכָה לְהַמְתִּין ד' חֲדָשׁ שְׁאֵין עָלֶיהָ לְהַנִּיק אֶת בְּנָהּ הוּאִיל וּבַעֲלָהּ קִיָּים עַכ"ל וּמִדְּתָלָהּ הַדְּבָר הוּאִיל וּבַעֲלָהּ קִיָּים מִשְׁמַע אַע"ג דְּמַכִּירָה אַפ"ה מְוֹתֶרֶת לִישָׂא דְכָמוּ שֶׁהָאִישׁ כּוֹפֵה אֶת אִשְׁתּוֹ לְהַנִּיק אֶת בְּנָהּ אַפ"ה מְוֹתֶרֶת לְשִׁמְשׁ מִשׁוּם דְּמִמְסָמָס לִיה בְּבִיעֵי וְחֲלָב א"כ ה"ה בְּגֵרוּשָׁה דְּמְוֹתֶרֶת לִישָׂא לְאַחַר מִטְעַם שְׁאֲבֵי הַיֵּלֵד קִיָּים וּבָזָה נִסְתַּלַּק תְּלוּנָת וְתַמִּיָּה' הַר"ש לּוֹצֵאט בְּתַשׁוּבַת אֲמוּנַת שְׁמוּאֵל עַל הַמֶּרְדְּכִי וְז"ל וְהֵלֵא חֲמִירָא סִפְנָתָא מְאִיסוּרָא וְא"כ אִיךָ אֲפִשֶׁר שֶׁהַמֶּרְדְּכִי כָּתַב אֶלְיָבָא דַרס"ש דְּהַגְרוּשׁ' אֲפִילוּ מַכִּירָה שְׁתּוּכַל לְהַנְשֵׁ' כְּמוֹ שֶׁהֵבִין מְהַר"י מִיַּנֵּץ בְּתַשׁוּבָהּ וּבְשִׁבִיל כֶּף מְדַחִיק לְהוֹצִיא דְּבָרֵי הַמֶּרְדְּכִי מִפְּשָׁטוֹן וּבְאַמְ' לֹא דַק פִּי דְּבָרֵי הַר"י מִיַּנֵּץ בְּרוּרִין בְּפִשְׁט דְּבָרֵי הַמֶּרְדְּכִי וְלֵק"מ כַּמ"ש וְכוּן מִבּוֹאֵר לְהַדְיָא מִתּוֹךְ דְּבָרֵי הַמ"מ פִּי"ג מַה' גִּירוּשִׁין שִׁפְתָּבוּ דְּדַעַת הַחֹזְקִים עַל ר"ש הִזְקֵן לְזֶה הַסְּפִים הַרְשָׁב"א ז"ל וְכָתַב וּמִיָּהּ דוֹקָא פְּשִׁיטוֹתָיו קוֹנֵדִים שְׁנַתְּגַרְשָׁה עַד שֶׁהִפְרָה אֲבָל קוֹנֵדִים הַזְּמַן הַזֶּה לֹא עַכ"ל מִפְּלֵל דַּהַר"ש דְּהַתִּיר דְּאַפִּי הַפְּרָה קֹאמֵר דַּא"כ הִינְנוּ דַעַת ר"ת וְלָכוּן יָפָה כִּינּוּן הַב"י בְּזֶה שֶׁהַשְׁנוּה דַעַת הַפּוֹסְקִים וְגַם בַּש"ע יָפָה כִּינּוּן וְנִסְתַּלַּק בְּזֶה כָּל תְּמִיּוּת שֶׁל מְהַר"י בְּתַשׁוּבַת גְּבוּרַת אֲנָשִׁים גַּם בְּתַשׁוּבַת מְהַר"ש קֹאֲיִדְנָבֵר בְּסִי' ג' מִתְּמִיָּה עַל הַב"י בַּא"ה סִי' פ' וּבְאַמְתָּ לֵק"מ כִּי הַב"י אֲזַיֵּל לְשִׁטְתּוֹ דְּסוֹבֵר דְּגַם דַעַת הַטּוֹר וְהָרָא"ש שֶׁשִׁפְסְקוּ כַר"ת שֶׁהוּא כְּדַעַת הַרְשָׁב"א דְּבִאֵינָה מַכִּירָה מְוֹתֶרֶת לְהַנְשָׂא אֲבָל בְּאַמְתָּ מִשְׁמַעוֹת הַתּוֹסֵפ' וְהָרָא"ש לְהַדְיָא בַּש"ר"ת דְּבַכָּל עֲנִין אֲסוּר לְהַנְשֵׁ' דְלֹא פְּלוּג חֲכָמִים בְּתַקְנָתָם וְכ"כ בְּבֵית שְׁמוּאֵל סִי' י"ג ס"ק ל"ח וְכ"כ סְמ"ג בְּעֵשִׂין כ"ג שִׁפְתָּבוּ וְז"ל וְלֹא הוֹדוּ לוֹ ר"ת לְחַלְקָה בְּדְבָר מִפְּנֵי שִׁבְמָקוֹם שֶׁמַּכִּירָה הַתִּינוּק כּוֹפִין כַּמ"ש ע"כ לְשׁוֹנוֹ מִשְׁמַעוֹת דְּבָרָיו מִבּוֹאֵר דְּכִינּוּן שִׁבְמָקוֹ' שִׁמְפִיר' כּוֹפִין עַל כֵּן גְּזָרוּ אֲפִי אֵין מַכִּירָה כְּמוֹ בְּאַלְמָנָה וְגַם כִּי רֹבב נָשִׁים חֲסוֹת עַל וּלְדִיָּהוּן וּמִנִּיקְתָּן אַע"פ שְׁאֵינָם מְשׁוֹעֶבְדִים וְכַמְשַׁמְעוֹת הַתּוֹסֵפֶת אֶף דְּלַפְעָמִים ג"כ אֵין כּוֹפִין בְּאַלְמָנָה (וְאֶף שֶׁבְּתַשׁוּבַת אֲמוּנַת שְׁמוּאֵל רוֹצֵה לְדַחוֹת פִּי זֶה אֵין דְּבָרָיו בְּרוּרִים וּמְוַכְרָחִים כָּלֵל וּבְפֶרֶט מַה שֶׁרוֹצֵה לְהוֹכִיחַ שָׁם כֵּן מִמ"ש הַב"י בְּסִי' פ' אֶלְיָבָא דְּהַרְמְב"ם וְא"כ ה"ה לְסְמ"ג שֶׁהוּא כְּלִשׁוֹן הַרְמְב"ם וּבְאַמְתָּ גַם עַל הַרְמְב"ם לֹא כָּתַב כֵּן הַנ"י אֲלֵא שִׁפְתָּבוּ שְׁאֲפִשֶׁר דְּלֹא פְּלִיג וְלֹא שִׁיָּהָא הַדְּבָר מְוַכְרָח א"כ גַּם מִסְמ"ג אֵין רֹאֲיָה) וְכוּן כ' שָׁם מְהַר"ש לּוֹצֵאטִי וּבְתַשׁוּבַת אֲמוּנַת שְׁמוּאֵל סִי' ד' דְּבָרֵי ר"ת וְהַסְמ"ג: הַעוֹלָה מְזֶה דְּלַדַעַת הַר"ש הִזְקֵן וְסִיָּעַתּוֹ בְּכָל עֲנִין בְּגֵרוּשָׁה מְוֹתֶרֶת לְהַנְשָׂא בֵּין מַכִּירָה בֵּין אֵין מַכִּירָה וְדַעַת ר"ת וְסִיָּעַתּוֹ דְּבַכָּל עֲנִין אֲסוּר' לְהַנְשֵׁ' וְהַמְכָרִיעַ הוּא דַעַת הַרְשָׁב"א דְּמַכִּירָה אֲסוּרָה לְהַנְשָׂא מִשָּׂא"כ בְּאֵינָה מַכִּירָה וְדַעַת הַב"י דְּהַלְכָה כַּמְכָרִיעַ הוּא הַרְשָׁב"א וְכָתַב וְז"ל וְרֹאֲיָתִי מוֹרִים עוֹשִׂים כְּדְבָרֵי הַרְשָׁב"א וְלֹא מְחִיתִי בְּיָדָם כִּינּוּן שִׁישׁ לָהֶם אֵילָן גְּדוֹל עַל מַה שִׁסְמְכוּ דְּמִיָּדִי דְּרַבְּנָן הוּא וְכ"פ בְּתַשׁוּבַת אֲמוּנַת שְׁמוּאֵל וְכָתַב שֶׁכֶּף נוֹטִים דְּבָרָיו בַּש"ע סֵעִי י"ד וְכ"פ שָׁם בְּתַשׁוּ' הַר"ש לּוֹצֵאט בְּאֵינָה מַכִּירָה וְה"ה בְּאַלְמָנָ' כְּשִׁאֵינָה מְחַוֶּכֶת לְהַנִּיק כְּגוֹן שֶׁבְּנֵי מִשְׁפַּחְתָּהּ אֵינָם רְגִילִין לְהַנִּיק אוֹ שֶׁהַכְּנִיסָה לוֹ שְׁתֵּי שִׁפְחוֹת וְכ"פ בְּב"ח לְהַקֵּל בְּגֵרוּשָׁה בְּאֵינָה מַכִּירָה וְאֵינָה רוֹצֵה לְהַנִּיק וְכוּן בְּתַשׁוּבַת מְהַר"מ מִיַּנֵּץ סִי' ה' (וּבְתַשׁוּבַת מְהַר"מ סִי' קד"א מִשְׁמַע דְּאֵין לְהַקֵּל בְּגֵרוּשָׁה אַא"כ גְּמַלְתּוֹ שֶׁלֵּשׁ

קדשים קודם גירושין ע"ש) וכתב שם להקל מה"ט בזונה ג"כ ומהר"ש"ל בסי' ק"ו ומהרי"ו סי' ע"ג ובתשובת ב"י דיני פתובה סי' ב' ובתשובת צ"צ סי' נ"ה הקמירו במזנה וכתב שם בתשובה דיותר יש להקמיר במזנה מבגרוש' וכ"פ בתשובת חוט השני סי' פ"ח אף ורק שצדד ונותן טעם על שנהגו המורים להקל במזנה.

גם בתשובת בית יעקב סיים להקמיר במזנה ובגרושה אם לא שיש עוד צד אחר להקל ע"ש גם בלא התחילה להניק רבו הדעות הראשונים ואחרונים בזה פי דעת הריב"ש סי' תכ"ג ומהר"מ פדון' סי' ל' ובתנמת ישרים סי' מ"ד ובתשובת מהר"א מזרחי סי' יו"ד ותשובת אמונ' שמואל סי' ד' וצ"צ סי' נ"ה ובית יעקב סי' קמ"ז ובתשובת גבורת אנשים כולם פסקו להקמיר בלא התחילה להניק אכן הש"ג פ' אע"פ כתב שראה מקילין בלא התחלה להניק גם בתשובת אמונת שמואל סי' ד' אף שדעתו מתחלה להקמיר בלא התחילה להניק מ"מ לבסוף סי' ד' פתב ונ"ל ראיתי העתק תשובה ארנפה מהר"מ פרוונציאל שהתיר באלמנה שלא התחלה להניק ושכבר הורה בימיו הרב מהר"נ מאיגרא מקרימנא ועשה מעשה נגד החולקים עליו וצָרַף דעת' לעשו' מעשה להקל.

גם בתשובת גבורת אנשים העתיק בלשון השואל ונ"ל וכבר הורה להם הזקן ה"ה מהר"י שהיה אב"ד ור"מ בק"ק הראדנא באלמנה מעונבת שלא תניק הולד ושתינשא לאיש אף שבתשוב' הנ"ל מחו על המתירין מאה עובל עובל לא מ"מ אין דבריו מוכרחים כל כך וכמ"ש ג"כ בתשובת בית יעקב סי' קמ"ז טעם לדברי המתיר כמ"ש בעל ש"ג דראה מקילין בלא התחילה להניק (אף שדעתו לחומרא) ואפשר עוד לומר כל שלא התחילה להניק דעת המקילין דאינ' נקללת כלל בתוך גזירות חכמים מניקת חבירו ומעונבת דלמניקה קיימא ולא גזרינן גבה וכמ"ש הרא"ש פ' אע"פ בגמלתו או שכרה לו מינקת בחיי הבעל גם בתשובת מהר"מ פדוןה סי' ל' פתב בלשון השואל בשם הגאון מהר"נ איגר להקל מפסח ראיה זו דהרא"ש אף שקיצר מאוד בלשונו: ומה שדחה שם מהר"מ פדוןה לפרש דברי הרא"ש בדרך אחר באמת המעיין בהרא"ש יראה שדבריו דחוקים שאינו סובל כלל בלשונו להוציא דברי הרא"ש מפשטן גם הפ"ח פי' דברי הרא"ש כפשטן כדעת השואל שם והוא ברור (ואף שלפ"ז סותר דבריו שבתשובת הרא"ש אין זה דבר חדש כלל כמ"ש בתשובת מהר"מ עצמו שם אף אפה אל תתמה על זה ועכ"פ לענין גמלתו בחיי הבעל דמתיר הרא"ש בפסקיו ובתשובתי שם מבואר דבעינן ג' קדשים ע"ש) ולי היה נראה לפרש דברי הרא"ש בדרך אחר יותר נכון דלכאורה יש לדקדק בלשונו למה שינה וכתב ושכרו לו מינקת ולא נקט לשון הש"ס נתנה בנה למינקת אלא נראה דהאי ושכרו לו מינקת בחיי הבעל לא קאי אמניקת רק אמעונבת חבירו דאסורה משום דסתם מעונבת למניק' קיימא וכששכרו לו מינקת בחיי בעלה א"כ פשמת בעלה אינה נקללת כלל בסתם מעונבת דלמניקה קיימא דהרי לא קיימא זו למניקה ובה נראה דהחולקים מודו ואין סתירה כלל מדבריהם.

, וכהאי גוונא פתב בתשובת אמונת שמואל בסי' ד' ונ"ל ונאמר לי שהבעל קודם מיתתו התנה עם מינקת אחת שתניק את הולד והאלמנה הנ"ל שפרה את המניקת הנ"ל שצונה בעלה להשפיר וא"כ כ"ע מודו להתיר עכ"ל וכ"ש היכא ששכרה בחיי בעלה דנדאי יש להתיר ואף אם ירצה החולק לומר שאין זה פנונת דברי הרא"ש לפי שלא הונכר שם

בדבריו ממעופרת מ"מ הדין עצמו ברור לדבריו ונלמוד מגמלתו בתיי הבעל וה"ה בזה וחד טעמא הוא וא"כ בנדון שלפנינו אפשר לצדד היתר מה"ט פיון שמבואר בתוך השאלה שבעלה ו"ל צוה לפני מותו שתקח בעל זה משום תקנת יתומים וכשתניקה ודאי אי אפשר לו ליקח אותה כמ"ש בלשון השואל א"כ אומדנין דעתו פאלו צוה שתשפוך מניקת כי שקיב מרע א"צ לפרש דבריו וכדאמרינו ש"מ שאמר כתבו גט לאשתי אע"פ שלא אמר תנו נותנים ואף אי נימא שאין זה אומדנא דמוכח שפיר מ"מ עכ"פ ראוי לצרפו לדעת המקילין בכל ענין היכא דלא התחילה להניק ומכ"ש היכי שיש עוד צדדי היתר פאשר נבאר לקמן האופן הב' שרוצה להשביע המניקת וכבר מבואר בטור וב"י דלא מהני היתר זה וכן מבואר בתשובת הר"ן והרא"ש והרשב"א סי' תשכ"ג דאפי' רוצה לעשות כמה חזיוקים בדבר לא מהני וכ"כ בתשובת ב"י דיני פתובה סי' ב' וכן האופן הג' שרוצה לשפור שתי מניקות ודחה הוא דבריהם דאין שום היתר בזה וכ"כ בפנים דיש מקילין בנתנו לשתי מניקות ודחה הוא דבריהם דאין שום היתר בזה וכ"כ בפנים חדשות בשם הר"א מזרחי ח"ב סימן יו"ד דמעופרת שלא התחילה להניק אפי' לשפור שתי מניקות לא מהני אכן לפי מ"ש לעיל באופן הא' דבנדון דידן אפי' מניקה אחת מהני פיון שצוה הבעל מכ"ש בשתיים האופן הד' שיצדד מקיפה וכו' גם זה מבואר מתוך דברי הראשונים ואחרונים דלא מהני רק דוקא בדריש גלותא ואף גם יש חולקים כמבואר בב"י והאופן הה' והי"ו משום מצוה לקיים דברי המת וגם איכא תקנת יתומי אף דלכאור' נראה פשוט לצדד היתר מהני טעמי נמי שצדד מהר"י מינץ סי' ה' ופסק פן בש"ע והסכמת כל האחרונים דמשום תקנת' דינדה מבטלין תקנת חכמי' וא"כ ה"ה הכי משום תקנת יתומים ומצוה לקיים דברי המת ג"כ נבטל תקנת חכמים אף שאנו מדמין נעש' מעש' כי יש לחלק דדוקא התם מבטלין תקנת חכמים דאף אם לא נתיירא בלא"ה נבטל תקנת חכמים פיון שהוא מיפקרת ותתעבר ותעכר חלבה לקד מוטב לעקור תקנות חכמים ולהתירא לישאנה כדי שיהא בעלה משמרה משא"כ משום תקנות אלו לא מבטלין לעקור תקנת חכמים משום תקנתא דאחרני דשב ואל תעשה עדיף וכמ"ש בתשובת הריב"ש סי' ס' בדין זו דמניקת ונ"ל ואין לנו לחוש לחרבן ביתו ולקלקול הבחורה דלא עקרינו תקנתא דרבנן משום הני טעמי פל זה הנה נ"ל לפו' ריהטא אכן פאשר ירדתי אל העיון במקור ויסוד דין זה מהר"י מינץ נרא' שנדון דידן הוא דמי ממש לנדון דידיה דהסכמת כל האחרוני' להתיר ונרא' דה"ה בנדון דידן אין שום פקפוק בדבר כי ו"ל מהר"י מינץ שם בסי' ה' ומעתה אתחיל לאמור דהכי אית' בפ' השולח הדיא איתתא דהנה בפומבדיתא דהוי קא מעבדי בה אינש' אסורא אמר אב"י אי לאו דאמר ר"י אמר שמואל פל המשחרר עבדו עובר בעשה הוי פפינו ליה למריה לכתוב לה גיטא דחירותא רבינא אמר פי הא מודה רב יהודא משום מילתא דאסורא אלמא דכופין את הר' לשחרר במילת' דאסורא לרבינא דהלכתא פנוותיה פמו שפסק הרא"ש ואיכא למימר דכה"ג אפי' אב"י מודה דעד כאן לא קאסר התם אלא במקום דצריף לעבור אעשה דאורייתא פדמשמע מדבריו דאמר אי לאו דאמר ר"י אמר שמואל המשחרר עבדו עובר בעשה וכו' משמע אי לא הוי עשה אלא חששא דרבנן פנדון דידן במניקת חבירו דהוי גזיר' דרבנן מודה אב"י דכופי' עכ"ל מהר"י מינץ הרי להדיא דעיקר ההיתר הוא לפי שפצינו מטעם דמיפקרת מתירין העשה דלעול' בהם תעבדו מכ"ש שדוחין תקנת חכמים

גבי מינקת וא"כ פיון שמצינו ג"כ להדיא דמשום מצוה לקיים דברי המת דוחין ג"כ העשה דלעולם בהם תעבדו כדאית' להדיא פ' השולח דף מ' מי שאמר בשעת מיתתו פלונית שפחתי אל ישמעבדו בה לאחר מותי כופין את היורשים וכותבין לה גט שחרור וכו' מ"ט מצוה לקיים דברי המת א"כ ה"ה דדוחין בזה תקנת חכמים דמניק' פהספמת מהר"י מיוץ וכל האחרונים שנמשכין אחריו ואם ירצה הבעל דין לחלוק ולומר דברי התוספת פ' השולח שדי ביה נרגא שפתיבו שם בדרך ל"ח ע"א ד"ה פל המשחרר עבדו עובר בעשה וז"ל והא דאמר לקמן במי שאמר בשעת מיתתו פלונית שפחתי אל ישמעבדו בה ומסקינן דאי אמר לשון שחרור כופין את היורשים לכתוב לה גט שחרור וכן בירושלמי אמרינן בהדיא דאי אמר שחררו משחררין התם פיון דאין היורשין רשאין להשתעבד משום מצוה לקיים דברי המת לא קרינן בה לעולם בהם תעבדו ע"כ ולכאורה דברי התוספ' מגומגמי' וכמו שהאר"י בזה ברצוף אהבה ומדחיק מאוד לפרש דברי התוספ' אבל לפי האמת דברי התוספ' פשוטים ונתבאר דבריהם היטב בחידושי הרשב"א שהעתיק דבריהם שם יותר בבבאור וז"ל ותיקצו פיון דאמר שחררו יצא לחירו' ואין רשאין היורשים להשתעבד בו אף הוא מעופב גט שחרור וגט שחרור נותנין לו משום מצוה לקיים דברי המת שיהי בנתינת גט ליכא שום איסור וכיון שפכר יצא לחירות שוב ליכא בהם לעולם בהם תעבדו עכ"ל: הרי מבואר מדברי תוספ' אלו דלא דחינן לעשה דלעולם בהם תעבדו מקמי מצוה לקיים דברי המת אי משום הא לא תבא דהא הרשב"א עצמו דוחה דעת התוספ' בזה בשתי ידים וכתבו וז"ל וקשיא לי דמאי ניימא באומר יעש' לה קורת רוח דלא יצא לחירות בדבור אלא משום דאמרינן שמצוה לקיים דברי המת לשחררו ומדע לה דהא אמרינן לקמן אמר אממר המפקיד עבדו ומת אותו העבד אין לו תקנה מ"ט גופו לא קנו איסורא לבניה לא מרית וכו' עד ועושין לה קורת רוח אלמא אין בלשון הנה לשון שחרור אלא שמצוה את בניו שהם ישחררו אותה דאל"כ אפי' דר"ש בן יהודא קשיא ליה דהא מפיון שאמר האב יעשה לה קורת רוח יצאה לחירות וגופא לא קנו ואיסור' לבניה לא מרית ועוד מצאתי בתוספ' דמכילתן פ"ה האומר עשו פלוני בן חורין מהיום ולאחר מיתה לא אמר כלום וכופין את היורשין לקיים דברי המת עכ"ל וממ"ש עוד הרשב"א לתרץ ג"כ אין סתירה שכתב וז"ל ושמה נאמר דכל שאמר האב שחררו אומדין אותו שעשה לו טובה שהו' חייב לו כף על גמולו דאחזוקי אינשי בעוברין על עשה לא מחזיקינן וכיון שפון הרי הוא פמוכרו לו אבל במעשה דר"א משום מעשה שהיה ולא משום גמילות טובה לפיכך הוצרכו לתרץ מצוה שאני וכן נמי בהאי דמיעבדא בה איסורא ועד"ז הוא מה שאסרה התורה לשחרר את העבדים בלא גמילת טובה אלא מרצון הלב לבד עכ"ל וא"כ לפ"ז ג"כ אפשר לומר דמצוה לקיים דברי המת אינו דוחה העשה דלעולם בהם תעבדו גם זה אינו חדא דהא הרשב"א אינו מחליט תירוץ זה רק בלשון שמה: ותו דא"כ קשי' אמאי הוצרכו הש"ס לתרץ גבי ר"א מצוה שאני שהו' דוחק כמ"ש רש"י וז"ל ומה דוחקיה לשנויי לעיל מצוה שאני וכו' אמאי לא משגי ג"כ שאני ר"א דעבדו עשו לו אינה טובה והא דלא שחררו רק משום מעשה לא מקודם אין זו דקדוק פולי האי דהא והא גרמא דברי התם שאמר אל ישמעבדו בו לאחר מותי אף שעשה לו טובה מקודם ואין להקשות לפ"ז מאי אתי לאשמעינן יש לומר לאפוקי מדר' יהושע דאמר תשעה ועבד מצטרפין כדאיתא בפרכות

דף מ"ז וק"ל ותו דמשמעות דברי הרשב"א לפי תירוץ זה דמה שאמ' התורה לעולם בהם תעבודו היינו דוקא בחנם בלי גמילות טובה וכמ"ש הרשב"א שם תחלת דבריו בשם הרמב"ם וז"ל והא דאמרנו מצוה שאני הקשה בה הרמב"ן נר"ו וכי מפני מצוה להתפלל נדחה עשה שבתורה ותירץ דאפשר דלא אמרה תור' אלא משום שלא ליתן להם מתנת חנם וכענין דכתיב בגו' לא תחנם אבל כשהוא משחררו שנותן דמי עצמו וכה"ג דליכ' חנינה מותר עכ"ל וכ"כ הר"ן בשם יש מפרשים אכן כבר דחה תירוץ זה עצמו הרשב"א בראי' גמורה וכתב וז"ל וקשיא לי דאפי' לגר אוכל נבילות מותר ליתן מתנת חנם לכ"ע וכ"ש עבד פנעני ע"כ וכן מבואר להדיא בש"ס דגיטין דף י"ב ע"א דמרחם אבני חורין אעבד נמי רחמי מרחם ואחיו הוא במצות וכן מבואר בי"ד הל' עבדים דמחויבים ישראל לפרנס עבדים עניים שבניהם ע"ש ועיקר צ"ל דלהכי דחינו עשה זו דלעולם בהם תעבודו מקמי מצות אלא כמ"ש הר"ן מתחלה משום דלאו עשה גמור הוא ויליף מהר"י מינץ שפיר דדחינו ג"כ מטעם דמפקרת תקנת חכמי דמניק' וא"כ ה"ה בגדון דידן משום מצוה לקיים דברי המת ואף אם יאמר האומר פדעת התוס' דלא דחינו משום מצו' לקיים דברי המת העשה דלעולם בהם תעבודו.

ותו ירצה לחלק ולומר דאף דבאומר שחררו עבדי שומעין לו משום מצו' לקיים דברי המת היינו דוק' בעבדו שהו' ממונו דיש לאדם רשות לעשו' במקומו מה שירצה משא"כ בשאר דברים אין לאדם פח לצוות ואין הבנים מחויבים לקיים צוואתו כמו שהארכתי בהוכחה על זה בתשובה אחת השייך לח"מ ע"ל סי' קס"ח רק מצד החסד לפנים משורת הדין מחויבים לשמוע צוואת אביהם ולא מצד הדין וחיוב יע"ש וא"כ ה"נ אין פח בצוואתו להגרע פח בנו הי'ד שלא להניקה ומ"מ פיון דאיכא פאן תקנת כל היתומים וכבר מבואר פשוט בח"מ סי' ר"צ סעי' י"ט אצל אפטרופס שאין ראוי להוציא עבדים לחירות וכתב הרמ"ה דכל זה מייירי בלא רשות ב"ד אבל ראויים לעשות כל מה שיראה להם שהוא תועלת יתומים וכתב הב"י שם שכ"כ ה"ה מ בסוף הל' נחלות בשם הרמב"ם והרשב"א ז"ל וכן מפורש בתוס' הרי להדיא דמשום תועלת יתומים עקרין העשה דלעולם בהם תעבודו ומינה דמשום תועלת היתומים דחינו תקנת חכמים לגבי מינקת ויגונו' שכתב מהר"י מינץ לענין מופקד' ומצורף לזה דאיכא עכ"פ מצוה לקיים דברי המת לפנים משורת הדין וכ"ש דלרונחא דמילתא דעת השואל לצרף עוד פמה צדדי היתר שלא להתחיל להניק כלל ולשפך שתי מניקות ולהדיר' וגם ידם תקיפה פמבואר בלשון השואל לית דין צריך בשש להתיר לישא אחר ימי לידתה והוא מילת' דרבנן אין להתמיר בה פולי האי אף באשר הוא מילתא חדתא דתנוהי בה אינשי להתיר דבר שלא נזכר היתירו מפורש בש"ע ואחרונים ומזקנים אתבונן שהרי מהר"י מינץ שם ס"ה לא התיר על דעתו לבד מה"ט עד שיסכימו אתו עוד איז' מורים ואחריו נמשך ג"כ בתשובת אמונת שמואל בסימ' ב' וסימן ד' תשובת הר"ש לוצאטו שאין להתיר עד שיסכימו עוד שני מורים אף שקטנם עבה ממתני בכן לא רציתי להתיר למעשה עד שהצעתי הדברים לפני איזה גדולי ההוראה ה"ה חמי הגאון מהר"ו נר"ו ובניו גיסי הרבנים שי' והסכימו לדברי והאריכו בתשובותיהם ויצא הדבר בהיתר ומ"מ לא התרתי לישאנה עד אחר ימי לידתה ואף דלפי מ"ש באופן האחד ליישב דעת הרמב"ם והסמ"ג אפילו בימי עיבורה מותר לישא מ"מ אשנויא ניקו ונסמך כי שערי תירוצים לא ננעלו ולדע' שאר פוסקים

שְׁמִינִישְׁבִין דַּעַת הַרְמַב"ם וּסְמ"ג בְּדַרְכִים אַחֲרִים אָסוּר לִישָׂא תוּבָה יְמֵי עֲבוּרָה וְאִין לְהַקֵּל
נִגְד דְּבַרְיָהֶם כַּנ"ל ה"ק יַעֲקֹב: שְׂאֵלָה צו חֲזַר הַשְׂוֹאֵל וְשְׂאֵל הַנֶּה רְאִיתִי תִשׁוּ' אַמ"ו עוּל'
הָרִי הָרִי יוֹרֵד בְּקַעוֹת עַד תְּהוּם רַבָּה לְהוֹרוֹ' פֶּח דְּהִיתְרָ' דְּעַדִּיף וְהִלְכָה כְּמוֹתוֹ בַּכ"מ אָף
הוֹאִיל וּמִסְקַנַּת דְּבַרְיוֹ שְׂלֵא לְהִתִּיר לִישְׂאָנָה עַד אַחַר יְמֵי לִידְתָהּ עַדִּין אֲנִי שׂוֹאֵל כְּשׂוֹאֵל
שְׂלֵא מַדַּעַת אִי מוֹתֵר לְשַׂדָּף עֲמָה וְלִילָף בֵּית מְשׁוּדְכָת בְּעוֹדָה מְעוֹבְרַת אוֹ לֹא: תְּשׁוּבָה
הָא מִלְתָּא כְּבָר אַמּוּרָה וְנוֹדַע וּמְפֹרָסִם מְגוֹדֵל הַחֲלֻקָּה שְׁנִפְל בְּעֵנִין זֶה פֶּה בֵּין הַמּוֹרִים
עַל שְׂאֵלָה כְּזוֹ בְּמַנִּיקָה אִי מוֹתֵר לִילָף לְבֵית הַמְשׁוּדְכָת אוֹ לֹא וְהָאוּסְרִים גְּזָרוּ בְּנִידוּי
וְחָרָם עַל הַמְשׁוּדָף שְׂלֵא לִילָף לְבֵית הַמְנִיקַת וְשִׁישְׁבַע עַל זֶה כַּמ"ש בְּחֻלְקַת מְחֻזָּקִים ס'י
י"ג ס"ק א' וּס"ק ט' וְהַמְתִּירִין רְצוּ לְדַחוֹת דְּבַרְיֵי הַח"מ דְּדוֹנָקָא גְּבִי הַבְּחִנָּה הַחֲמִיר הַב"י
מִשְׂא"כ בְּמַנִּיקַת וּמְעוֹבְרַת חֲבִירוֹ דְּקִילָא טְפִי וְגַם בְּבֵית הַלֵּל פֶּסֶק דְּלָא כַּח"מ בְּזַה יַע"ש
וְהָאֲרִיכוּ בְּתִשְׁבוּתֵיהֶם וְכֹן הַעִידוּ בְּשֵׁם מו"ח זְקִינֵי הַגָּאוֹן הַמְפֹרָסִם מְהַר"ש נַר"ו שְׂלֵא
מִיחָה מַעוֹלָם בְּדַבָּר וְנַעֲשׂוּ אֲגוּדַת אֲגוּדַת וְאֲנִי אוֹמ' דְּנֹדָאֵי הַרוּצָה לְהַחֲמִיר וְלַעֲשׂוֹ' מְשַׁמְר'
לְמִשְׁמַרְתָּ הַרְשׁוֹת בְּיָדוֹ מ"מ הַמִּיקָל לֹא הַפְּסִיד וְכ"ש שְׂלֵא לְגַזֵּר בְּנִידוּי וְלְהַשְׁבִּיעַ' בְּדוֹנָקָא
וְהַמְקוֹר דִּין הוּא מַב"י שְׁפַתְבִּי כֹן לְגַבֵּי הַבְּחִנָּה וּמ"מ הַשְּׁמִיטוֹ בַּש"ע וְאָף רַמ"א שְׁהַעֲתִיק
דְּבַרְיוֹ בַּהַג"ה ס'י י"ג לְגַבֵּי הַבְּחִנָּה מ"מ לֹא פֶתַב כָּלֵל שִׁישְׁבַע עַל זֶה רַק פֶּתַב בְּסֻתָּם
שְׂלֵא יְכַנֵּס עֲמָה בְּבֵית וְגַבֵּי מְנִיקַת וּמְעוֹבְרַת לֹא פֶתַב כָּלֵל מְזַה כִּי כָל זֶה הוּא רַק חוּמְרָא
הָאֲחֻרוֹנִי וְהַבּוֹ דְּלֹא לוֹסִיף עָלָה וְאֶפְשָׁר דְּהַבְּחִנָּה חֲמִיר טְפִי וְכַדְמִשְׁמַע מְלִשׁוֹן פּוֹסְקִים
רֵאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים אָף דְּמִשְׁמַעוֹת קִצַּת פּוֹסְקִים לְהִיפָף מ"מ אִין לְהַחֲמִיר בְּזַה כָּלֵל שְׂהוּא
רַק חוּמְרָא בְּעֻלְמָא וּמ"ש הַחֲלֻקַּת מְחֻזָּקִים רְאִיָּה לְדְבַרְיוֹ שְׂלִשְׁדָּף בְּלֹא קְדוּשִׁין מוֹתֵר גְּבִי
הַבְּחִנָּה וְכַתֵּב שְׁכֹן מְבוֹאֵר בְּתִשְׁבוּת הָרֵא"ש וְשֵׁם בְּתִשְׁבוּת הָרֵא"ש אֵיירוּ בְּמַנִּיקַת אִין זֹו
רֵאִי' שֶׁל כְּלוּם דְּנֹדָאֵי הִיתֵר יֵשׁ לְלַמּוֹד מְמַנּוּ מִפֶּח כָּל שְׁכֹן דְּחֲמִיר הַבְּחִנָּה כְּמִשְׁמַעוֹת רֹב
הַפּוֹסְקִים וְעֵינִין בְּתוֹסְפַת וְהָרֵא"ש פ' הַחֻלְקִי וְבַת"ה ס'י רִי"ו וְעֵינִין בְּדְבַרְיֵי הָאֲחֻרוֹנִים הַב"ח
וּרַפ"ד וְנ"ץ (וְתוֹ דְּאָף אִי נִימָא כְּדַעַת הַפּוֹסְקִים דְּמְעוֹבְרַת וּמְנִיקַת חֲמִיר אוֹ דְּשְׁקוּלִים הֵם
מ"מ הַב"י לֹא בָּא לְלַמּוֹד רַק מְדַמְתִּירִין הֵתָם לְשַׂדָּף לְפִי שְׁלִשׁוֹן הַש"ס רַק דְּלָא יִתְאַרְסוּ
אַבְל שִׁידוּכִין מוֹתֵר ה"ה בְּזַה אַבְל לְאַסוֹר לְכַנּוֹס לְבֵיתָה גְּבִי מִינְקַת וּמְעוֹבְרַת מְזַה לֹא
הוֹנְכַר כָּלֵל בַּב"י וּבַש"ע הַשְּׁמִיטוֹ לְגַמְרִי) גְּדוּל' מְזוּ מְצֹאֲתֵי אוֹן שְׂאִין לְהַחֲמִי' בְּזַה מְמָה
שְׁפֶסֶק בַּא"ה ס'י קי"ט סַעִי' ח' גְּבִי גִירָשׁ אֲשֶׁתוֹ וְנִשְׂאֵת דְּמוֹתֵר לִיכְנֵס לְבֵיתָה הוֹאִיל וְאִינָה
דַּר שָׁם וְיֵשׁ מְחֻמְרִין עַכ"ל וְהָרִי יֵשׁ חֲשִׁשָׁא אִיסוּר אֲשֶׁת אִישׁ דְּחֲמִיר דַּמָּה"ט לֹא יְדוּרוּ
אִפִּי' בְּמַבּוּי אוֹ בְּשְׁכוּנָה אַחַת וְאַפ"ה פֶּסֶק שָׁם דְּמוֹתֵר לְכַנּוֹס לְבֵיתָה וְאַפִּי' לִישׁ מְחֻמְרִין
מ"מ עַכ"פ לֹא יִשְׁבִּיעוּ עַל זֶה וּבַפְּרָטוֹת שְׁהַחֲלֻקַּת מְחֻזָּקִים עֲצָמוּ כְּתַב שָׁם בַּס"ק ד' וְז"ל
וְיֵשׁ מְחֻמְרִין לֹא יִדַּעְתִּי טַעַם בְּרוּר לְדְבַרְיֵי הַמְחֻמְרִין וְרְאִיוֹת הַמְקוּלִין מְסַפְקַת עַכ"ל ק"ו
כָּאֵן דְּאִין לְהַחֲמִיר כָּלֵל וְאָף רַמ"א שְׁהַחֲמִיר כָּאֵן גְּבִי הַבְּחִנָּה יֵשׁ לְדַקְדַּק בְּלִשׁוֹנוֹ דְּבַסִּי
י"ג כְּתַב שְׂלֵא יְכַנֵּס עֲמָה בְּבֵית וְלִקְמֵן בַּסִּי קי"ט כְּתַב אַבְל מוֹתֵר לִיכְנֵס לְבֵיתָה וְלֹא כְּתַב
תִּיבַת עֲמָה אֵלָא דְּכּוֹנְנָתוֹ דּוּק' לִיחַד עֲמָה לְבַדָּה וְכַדְרָף אַרוּסָה שְׁבִיהוּדָה כַּה"ג אוּסְרָא עַ"ג
דְּבַלֵּא"ה אִסוּ' בְּכָל מְשׁוּדְכָ' כִּיחַד דְּפְנוּיָה מ"מ כָּאֵן יֵשׁ לְהַחֲמִיר טְפִי לְעַנְיָן יְחוּד אַבְל בְּלֹא
יְחוּד אִין לְהַחֲמִיר כָּלֵל וְכ"ש שְׂלֵא יְכּוֹפּוּ בְּעֵנִין הַנְּדוּי וְדִי לְנוּ בְּמָה שְׁגָזְרוּ חֲכָמִים וְאָף
בְּמָה שְׁגָזְרוּ חֲכָמִים לְהַדְיָא בַּש"ס כְּתַב רַמ"א בַּא"ה ס'י א' סַעִי' ג' בַּהַג"ה שְׂלֵא לְכוּף
בְּעֵנִין הַזּוּיגִים וְהַטַּעַם צ"ל שְׁנַהֲגוּ כֹן כְּדִי שְׂלֵא יִרְבֶּה מְחֻלְקֵי' בְּיִשְׂרָאֵל וְכַמ"ש לְהַדְיָא

הטעם זה בריב"ש סי' ט"ו ע"ש וה"ה פאן שאין לכוף ע"י נדוי והשבועה וכאשר אירע באמת במעשה הנ"ל שנתרבה המחלוקת ונתחלל ש"ש בדבר פידוע על פן שב ואל תעשה עדיף שלא לכוף בענין זה כלל כנ"ל הצעיר יעקב: שאלה צו מעש' שהי' פה הי' אלמנ' אחת מהמבורג שהי' לה ג' ילדי' בחיי הבעל והניק' אותם ומתו הילדים תוך ימי מניקתם ונטלה האשה עצמה היעוצ' מרופאים ומנשים מןמחות באמר' שיש לחוש שחלבה גורם היזק ומיתה לילדים בכן תשוועה ברוב יועץ שילדה האשה אח"כ ד' ילדים זה אחר זה ושכרה להם מינק' ולא הניקה אותם כלל ואח"כ פשעדיין פריסה בין שיניה מת בעלה וכשילדה נתנה התינוק למניקת פדרפה בכן אחר ימי לידתה נשתדכה האשה במדינתינו והמשודכת קוד' נסיעתה על יום נשואין שלה עשתה שאלת חכם להרבני' המופלגים דק"ק המבורג ויצא הדב' מבית דינם הצדק להית' שתנשא תוך כ"ד חדש והנה אחר יציאתה וביאתה ליום הנשואין למדינתנו נעשה בה רישם שפנגדו חלק על הוראה זו ויצא מאתו בגזיר' כמ"ש שלא תנשא עד סוף ר"ד חדש וטעמו מבואר באנרף תוך העתק תשובת האוסר כאשר יקבל מר תוך פתבו בכן יורינו אמ"ו בדעתו הרחבה להכריע ואיזה דרך ישפון אור: ונ"ל תשובת החולק שאוסר הנה הדבר הנה נשאלתי ביום נ"ו העב' ואמרתי לשואלי שהיא אסורה.

ובהיום הנה יום ד' יו"ד אלול תסז"ל בא אלי אחר משם על הפאשט וצונח ככרוכיא והוא בעיניהם כמתמיה כמאן דאסר להו יונה ואמר במקומו שיצאה משם פשוט הדבר להתיר ואמרתי כל כה"ג צריך להודיע מאיזה טעם דנתי ופניתי אני מכל עמלי לגודל תמיהתם ומי איכא כה"ג הורא' לאיסור ובפרטות לכבוד אבי האשה שהוא אחד מקציני ארץ באקצר ואמר ואכתוב דברי הפוסקים בקצרה פבר נודע דברי התוספ' ביבמות פ' החולץ ובכתובו' פ' אע"פ מחלוק' ר"ש ור"ת ר"ש מתיר בגרושה ור"ת אוסר בגרושה ואלקיבא דר"ת משמעות דבריו שאוסר בגרושה בכל ענין בין הולד מכירה ובין אינה מכירה וכן מבואר דברי הרא"ש פ' החולץ ובריב"ש וכן מבואר בהריטב"א בחידושו שכתב אלקיבא דר"ת מתוקמא הך ברייתא דנתגרשה אינו כופה בנדרה והובא דבריו בספר נתיבות המשפט דף ק"ס ע"ג ומדהוצרך הריטב"א לאוקי הפריית' בנדרה מבואר בדבריו בהדיא דס"ל להריטב"א שר"ת חולק בכל ענין אפי' אינה מכירה וכן משמעות דברי ר"ת מהראיה שהביא משמעותין דלמאי דבעי למימר טעמא משום סנדל או משו' דחסא אין חילוק בין אלמנ' לגרושה ואינה חוזר בו אלא מן הטעם בלבד וכו' אמו' מעתה לפי סברתו דאין מחלק בין מכירה לאין מכיר' דלעול' אסור' אלא שחר"ן ו"ל וההמ"מ פי"א מה"ג משמעות דבריהם דר"ת אינו חולק על ר"ש אלא במכירה אבל אינו מכיר' מודה ר"ת לר"ש כי כ"כ בפ' אע"פ מעשה בא לפני ר"ש והתיר אחר ג' חדשים פיון דקאי האב אי נתעברה ממסמס לי' בביעי וחלב אבל ר"ת אוסר אף בגרושה וכו' וכתב הרשב"א ו"ל דגרוש' דוקא שהניקה קודם שנתגרשה עד שהפיר' אבל קודם זמן הנה לא דאי בעי לא תניק כלל פדקתני בברייתא נתגרשה אינה כופה וכו' נראה מדבריו דדברי הרשב"א ור"ת דאגודא אחת היא והרשב"א מפרש לר"ת במכירה אבל אינה מכירה מודה ר"ת לר"ש וכן משמעות ההמ"מ שכתב מפרשים דס"ל דוקא במניקת שנתארמלה וכו' וכן נראה מהגמרא דמניקה דומיא דמעובר' ולזה הסכים הרשב"א ו"ל וכתב מיהו בגרוש' דוקא פשהניקה קודם שנתגרשה עד שהפירה אבל קוד' הזמן לא דהא אי בעי לא תניק

אותו כָּלֵל וּמְבֹנָאָר בְּדַבְרֵיהָ שְׁמִפְרָשֵׁי דְהַרְשָׁבִי א מְפָרֵשׁ לר"ת דְּנֹקָא בְּמִכְרָה וְכו' אָבֵל דַּבְרֵיהֶם תְּמוּהִים מְאוּד דְרָאנִי שְׁהִבִּיא ר"ת מְשֻׁמְעָתִין א"א לִינִישׁ לְשִׁיטָת' גַּם דַּבְרֵי הַר"ש אִם יִחְלֹק עַל ר"ת אַרְבַּע־מִכְרָה וְהִבִּיא רָאָה מְפָרִיטָא נְתַגְרִישָׁה אֵינָה כּוֹפֶה וְזֶה אֵיירֹו בְּאֵינָה מִכְרָה כְּאֲשֶׁר כָּבֵר תְּמָהוּ עַל זֶה גְדוּלֵי רֵאשׁוֹנֵי וְאַחֲרוֹנֵי וּמ"ש הַמְרַדְכֵי בְּפָרֵק אַע"פ ע"ש הַר"ש מְפָלִיזָא דְגְרוּשָׁה מִיְנַקֵּת וְכו' אַע"פ מִכְרָה וְכו' אֶכְתּוּב בְּסֻמוּף שְׁגַם הוּא מְפָרֵשׁ לְדַבְרֵי הַר"ש בְּאֵינוּ מִכְרָה וּמ"ש בְּלֶחֶם מְשֻׁנָּה בְּפִי"א מַה' גְּרוּשִׁין לִינִישׁב הַקְּוִשֵׁי דְאֶמְרִינוּ מְנִיקָה דְּוִמְיָא דְמַעְוֵבָר' וְכו' כָּל מִי שְׁיֵשׁ לוֹ מוֹחַ בְּקַדְקָדוֹ יִרְאֶה שְׁדַבְרֵי דְחֻוּקִים וְכָל מַעְיָיִן יִשְׁפּוּט בְּצַדֵּק שְׁדַבְרֵי ר"ת אֲמֹרִים בְּכָל עֲנָיִן וּמַהֲרִי"מ אֲלִשְׁקַר כְּתַב בְּתֻשׁוּבָה דְלר"ת וְסִינְעָתוֹ אֲסוּר אִפִּי אֵינָה מִכְרָה וְהַרְשָׁבִי א שְׁהִתִּיר בְּאֵינָה מִכְרָה ס"ל כַּר"ש וְבְלִי סִפְקָא שְׁלֵא נֶעְלַם מִמְּנוּ דַבְרֵי הַר"ן וְהַהֲמ"מ הַנ"ל אֶלָּא שִׁס"ל דְלֹא כְּפוֹתִינְהוּ וְשְׁהַרְשָׁבִי א וּר"ת פְּלִיגֵי זֶה עַל זֶה וְכֵן הוּא בִּט"ז בְּכַתֵּב.

וְהִנֵּה הַרְמַב"ם מְשַׁמְעוּ דַבְרֵי שְׁפּוֹסֵק כַּר"ת כַּמ"ש הַהֲמ"מ וְלֹא יִרְאוּ כֵּן דַּעַת רַבֵּינוּ אֶלָּא בְּכָל גְּנוּנָא אֲסוּר וְכֵן דַּעַת הַשְּׂאֵלְתוֹת וּבְנֻדָּי מְשַׁמְעוֹת דַּבְרֵי הַרְמַב"ם אֵין חֲלוּ' בֵּין מִפְּרִי' לְאֵין מִכְרָ' כְּפִי סְתִימוֹ דַבְרֵי וְכֵן דַּעַת הַטו' דְכִמוֹ דְבְּאֶלְמַנָּ' אֵין חֲלוּק בֵּין מִכְרָ' לְאֵין מִכְרָ' ה"ה בְּגְרוּשָׁ' וְכ"נ דַּעַת ר' יִרְחוֹ' נְתִי' ד"ג ח"ד דְלר"ת אֵין חֲלוּ' בֵּין גְרוּשָׁ' לְאֶלְמַנָּ' וְכַתֵּב שְׁכֵן עֵיק' דְהֶלְכֵ' כַּר"ת אֶלָּא שְׁרָאִיתִי לְסַפֵּר אֶמוּנָ' שְׁמוּאֵל מ"ש הַר"ש קְאִיִּדְנַב' וְנ"ל וּמ"ש מְוָהָר' שְׁמַח' לּוֹצֵאטוֹ שְׁהִתִּירוּ אֲשֶׁה אַחַת בְּיוֹתֵר וְדִימוֹ דִּין זֶה לְגְרוּשָׁה כְּמוֹ בְּגְרוּשָׁה שְׁאֵינָה מִכְרָ' דְאֵינוּ כּוֹפֶה לְהַנִּיק לְדַע' הָרָא"ש וְלְדַע' הַרְשָׁבִי א אֲלִיבָא דַר"ת הַכִּי גַּמִּי בְּאֲשֶׁה אַחַת עֲשִׂירָה שְׁהַכְּנִיסָה לְבַעֲלָהּ מְמוֹן הַרְבֵּה פִּינוּן שְׁאֵינָה יְכוּל' לְכוֹפֶה לְהַנִּיק ע"ש וְהוֹאִיל שְׁהַכְּנִיסָה לוֹ מְמוֹן הַרְבֵּה הָיִי כְּמוֹ הַכְּנִיס שְׁנֵי שְׁפָחוֹת דְאֵין כּוֹפִין לְהַנִּיק.

וּבְגִדוֹן דִּינֵן בְּלִי סִפְקָא אוֹתָהּ אֶלְמַנָּה הַכְּנִיסָה לְגִדוֹן מְמוֹן הַרְבֵּה הוּא הַדִּין וְהוּא הַרְאָהּ וּבֵאל"ה יֵשׁ לְלִמְנָ' שָׁם לְהִתִּיר לְגִדוֹן דִּינֵן פִּינוּן שְׁמֻשְׁמַעוֹת דַּבְרֵיהֶם מִתּוֹף הַשְּׂאֵלָה הִנֵּה נִרְאֶה דְמַשׁוּם סַפְנָה לֹא הִית' רוּצָה לְהַנִּיק ד' יְלָדִים בְּחַיֵּי בַעֲלָהּ וְאֶפְשָׁר שְׁלֵא הִנֵּה יְכוּל' לְכוֹפֶה לְהַנִּיקָה וְיֵשׁ לְדַמּוֹת דִּין זֶה לַמ"ש בְּסַפֵּר בֵּית יַעֲקֹב שְׁמִיחוּ לָהּ ע"פ הַרְוִפָּאִי שְׁלֵא לְהַנִּיק אֶת הַנְּלָד.

אָבֵל לַע"ד דַּבְרֵי אֶמוּנָת שְׁמוּאֵל וּמְהַר"ש לְצַא"ט אֵינוּ נ"ל כָּלֵל שְׁרוּצִים לְדַחוֹת דַּבְרֵי ר"ת וְרוּצִי' לְהוֹכִיחַ שְׁהַסְמִי"ג וְהַרְמַב"ם סוּבְרֵי כְּהַרְשָׁבִי א וְדַבְרֵיהָ אֵין נ"ל וְאֲשִׁי' עֲלֵיהָ' בְּקַצְרָה וְנ"ל שָׁם בְּתֻשׁוּבָ' ר"ש הַזֶּקֶן אוֹמ' בְּגְרוּשָׁ' מוֹתֵר' לְהַנִּישׁ' דְלֹא מְשַׁתְּעַבְדָּא לִיהַ וּר"ת אוֹסֵר בְּגְרוּשָׁה דְתַנְיָא בַּפ' אַע"פ מְעוֹבָר' וּמְנִיק' חֲבִירוֹ לֹא תַנֵּשׁ' קַפְסִי' וְתַנִּי ל"ש אֶלְמַנָּ' וּל"ש גְרוּשָׁ' ע"כ וְהַנ' אֵין רֵאִי שְׁכַפְשָׁבִילֵם יוֹסֵתֵר דַּעַת הַשֵּׁר פִּינוּן דְקֶאֱמַר תַּלְמוּדָא דְמַעְוֵבָרְת לְאַחַר ג' חֲדָשִׁים לְהַבְחָנָה לֹא תַנֵּשׂא מַשׁוּם דְלַמְנִיק' קִיִּימָא כְּדַאֲמְרִינוּ בְּהַחֲלוּץ אִם שׁוֹרֵשׁ הַתַּקְנָ' הִיא מַשׁוּם דְלַמְנִיקָא קִיִּימָא כְּדַאֲמְרִינוּ א"כ א"כ מְמִילָא מְשַׁמַּע כָּל כְּפָה דְלֹא קִיִּימָא לֹא מְשַׁתְּעַבְדָּ' וְנִמְשָׁף מְזֶה שְׁתוּכַל לְהַנִּישׂא בְּלִי שׁוּם הַבְחָנָה דְזִיל בְּתַר טַעְמָא כְּפוֹרְגָל בְּתַלְמוּד א"כ אֵין שׁוּם דְבָר נֶגֶד הַשֵּׁר לְסִינְעָנוּ וְעוֹד דְמְפָרֵשׁ טַעְמָא דְמַנִּיקָת ה"ט דְמַעְוֵבָרְת וּלְמֵאֵי דְמַסִּיק דְהוּא מְפָרֵשׁ מַעְיָקְרָא טַעְמָא דְמַעְוֵבָרְת הָיִי שְׁיִיף בְּגְרוּשָׁה כְּמוֹ בְּאֶלְמַנָּה.

ואע"ג דהדר ביה מהאי טעמא מהא מילתא לא הדר ביה דאסר אפי' בגרושה ע"כ הנה גם זאת טענה חלושה היא פ"ן דטע' אמייתי הוא דלמניקא קנימ' ואין טעם ראשון מספיק וקאמר תלמודא אלא נ"ל דטעם ראשון נסתר לגמרי ולא נשאר לנו לומר שהנמשך מהטעם ראשו עומד בתקפו והוא ידוע פי בהתבטל הסניכה יתבטל גם המסוכב עכ"ל.

ואשתומם על המרא' ומה ראו על פכה לדחות לדברי ר"ת בגילא דחטתא ומ"ש לסתו' ראיו' ר"ת דכיון דקאמר תלמודא לאחר ג' חדשים לא תנשא משו' דלמניקה קנימא א"כ משמע כל פכה דלא קנימא למניקה לא משתעבד הרי הרמב"ם והסמ"ג פתבו הטעם דגבי מעוברת משו' דחטא וטעמם שהיה להם גרסא אחרת בגמרא כמ"ש הכסף משנה או כמ"ש שם בתירוץ הב' או כמו שאכת' בסמוך ולדבריהם ודאי הברייתא לענין מעוברת איירי בכל ענין בין באלמנ' בין בגרושה והברייתא בחדא מחתא מחתינהו מעוברת ומניקה ובמעוברת ל"ש אלמנה ל"ש גרושה ה"נ במניקה ולפי תירוץ הב' מ"ש הכ"מ שם דטעמא דדחוסא עיקר וה"מ לשנויי בגמ' דידיה חייס ודלא דידיה לא חייס אלא דבלא"ה הוצרך להאי שינויא דמיעפר חלכא משום מניקה ואפשר שזה פונת ר"ת ג"כ וס"ל דהוא טעמא דדחוסא עיקר שמשלק לענין מניק' בין דידי' ללא דידי' ה"ה לענין דחוס' אלא שצריך להאי טעמ' כמ"ש הכסף משנה משום מניקה צריך להאי טעמא וכיון דטעמא דדחוסא עיקר ע"כ אין חילוק בין אלמנה לגרושה לענין מעוברת והברייתא קפסיק ותני ל"ש גרושה ולא אלמנ' פ"לומר כי היכי דבמעוברת אין חילוק בין אלמנ' לגרושה ה"ה למניקה ואף אם נאמר דר"ת ס"ל דלא אמרינן טעמא דדחוסא במסקנא מ"מ הוכיח שפיר קפסיק ותני ל"ש אלמנה ל"ש גרושה דע"כ גרושה ג"כ אסו' דאל"כ ה"ל לבריית' לפרושי דהא איפא לטעו' ולומ' טעמ' דדחוס' וא"כ איכ' למימ' דידי' חייס דלא דידיה לא חייס ולאסור אף בגרוש' אלא ודאי דהאמת במעוברת אין חילוק בין אלמנה לגרושה וה"ה למניקה והנה לכאורה עלה על רוחי להוכיח מן הגמרא דלא כר"ת מדפרש טעמא דמעוברת למניק' קנימא ולא קאי בהאי טעמא דדחוס' ולחלק בין דידי' ללא דדי' כפי גרסת הרמב"ם באמ' אלא שס"ל להש"ס במניקה טעמא דמעפר חלכה וזה אינו שייך אלא באלמנ' ולא בגרושה ואם יאמר במעוברת טעמא דדחוסא ע"כ אין חילוק בין אלמנה לגרושה והברייתא פללינהו כהדדי מעובר' ומניק' וזה אי אפשר להיות דמעוברת אין חילוק בין אלמנה לגרושה ובמניקה יש חילוק בין אלמנה לגרושה ולכך מסיק הגמרא דטעמא מעוברת ומניקה שונים ובשניהם דוקא אלמנה ולא גרושה אבל חלילה לדחות דברי ר"ת בדברים פאלו בדקדוק קל פנה ובלא"ה אין דקדקנו דקדק כי נוכל לומר דס"ל להש"ס דוקא לענין הוצא' יש חילוק בין דידיה ללא דידיה אבל לענין דחוסא אין חילוק ובפרטות שנוכל לומר דס"ל לר"ת כמ"ש הכ"מ כמ"ש לעיל ויותר נ"ל לומר ליישב דברי הרמב"ם והסמ"ג שפתבו טעמא דדחוסא ס"ל טעמא דדחוסא עיקר וקושני' הגמרא ודאי לאו קושניא דהכי ה"מ לשנוי דידיה חס וכו' ודאי צריך ישו' אמאי לא משני הכי לכן לפי אומ' דה"פ דהרמב"ם מפר' דס"ל להש"ס ודאי טעמא דדחוסא עיקר ולהכי במעוברת אין חילוק בין אלמנה לגרושה אבל במניקה ודאי יש חילוק בין אלמנה לגרושה כמו שס"ל להר"ש וה"ה במכניסה ב' שפחות וצריך לומר דגזרינן מניקה אטו מעוברת אלא שאין טעם לגזירה זו דבשלקא מעוברת דטעמא משום דחוסא אין חילוק בין אלמנה לגרושה אבל מניקה דגרושה ובמכניסה לו ב' שפחות ה"ל לברייתא להתיר

במניקה והברייטא פללינהו בחדא מעונברת ומניקה להכי מסיק סתם מעונברת למניקה קיימא ולהכי מניקה גרושה אסורה אטו מעונברת דאם נתיר לו גרושה והכניסה לו ב' שפחות במניקה נתיר אף במעונברת דהא איכא למימר טעמא דמעונברת למניקה קיימא פלומר דאי הוי קאי בהאי טעמא דדחוסה תקשה הברייטא למה פללינהו יחד מעונברת ומניקה הלא במניקה גרושה מותרת ובמעונברת גרושה אסורה ואין מקום לגזירה מניקה אטו מעונברת דהא לא דמיא אלא פאויכלא לדנא דמעונבר' הוי טעמא דדחוסא ובמניקת הוי טעמ' משום מעכר חלב ולה"ק הגמרא דמעונברת איכא נמי טעמא דמעפר חלבה דסתם מעונבר' למניקה קיימא והיינו טעמ' דדחוסה וטעמ' דמעונבר' למניקה קיימא ומש"ה אתי שפיר דאסרינו בין במעונברת בין במניקה בין באלמנה בין בגרושה ואף דבמניקה הנה להתיר בגרושה פיון דמעונברת גרושה אסורה משום טעמא דדחוסא אסור אף במניקת גרושה דאי לא הוה לא קיימא הוה פלומר דאי נתיר גרושה נתיר אף במעונברת דיאמר האומר דטעמא דמעונברת משום דלמניקה קיימא וכיון דבמניק' שרי גרושה ובמעונברת נמי קיימא למניקא וג"כ שרי גרושה ולכך אסרו חכמים אף במניקה בגרוש' אבל באמת עיקר הטעם דמעונבר' משום דחוסא אלא דהגמרא מיישב למה פללינהו ביחד ובשניהם אסור בין בגרושה ובין באלמנה והוה דמניק' ליכ' למגזר אטו מעונברת דהא האי טעמ' לחוד והאי טעמא לחוד ולכך קאמר הגמרא דהאי טעמא דמניקה איכא למימר נמי במעונבר' וא"כ נדאי אם נתיר במניקה בגרושה אתי להתיר מעונברת בגרושה הואיל ואיכ' למימר שניהם ביחד טעם אבל אליבא דאמת נדאי במעונברת טעמא דדחוסא עיקר דאלת"ה אמאי אסרה במעונברת גופא בגרושה דאי משום דלמניקה קיימ' דבגרוש' לא פפינו אות' להניק אלא טעמ' דמעונבר' טעמא דדחוסא עיק' ולהכי אסו' אף בגרוש' ונה"ל ברור לדעתנו וכו' אדחי מ"ש בתשוב' הנ"ל דאי אמרינו טעמא למניקה קיימא לא הוצרכו הברייטא לחלק בין אלמנה לגרושה דעל פרוש' זה ליתא דא"כ מנ"ל לרמב"ם וסמ"ג דטעמא משום דחוסא דלמא באמת גרושה בין במעונברת בין במניקה וטעמה דמעונברת משום דלמניקה קיימא ולהכי לא איצטריך לחלק בין אלמנה לגרוש' דזיל בטר טעמא אלא נדאי פדכתיבנא דאף אי טעמ' דמעונברת למניקה קיימא מפל מקום ה"ל לברייטא לפרש להדיא ולחלק בין אלמנה לגרושה ודברי ר"ת שרירין וקיימין ובזה נדח' מ"ש בתשוב' הנ"ל ונ"ל אמנם צריך חקיר' אם דעת ר"ת ראויים לקבלה בזה דנראה דאין להרבות בגזירות וכמו שאמר רב ספרא בפ"ג דיבמות היא גופיה גזירה ולא עבדינו גזירה לגזיר' וכן מצינו בכמה דוכתי תקנתא לתקנתא לא עבדינו ודי לנו בגזירת ותקנ' שתקנו כבר חז"ל מלבד זה הטעם הפולל בפירש אתמר בזה הענין שאין לנו להרבות בגזירות וראיה מדברי הרא"ש בפ' אע"פ ונ"ל גמלתו בחיי הבעל נראה דמותר להנשא דליכא למגזר מידי ולא גזרינו אטו לא גמלתו בחייו וכה"ג לא גזרינו דא"כ היאך שרי לדבי ריש גלותא לגזור אטו לא נתנו למניקה אלא לא גזרינו אלא שלא תחזור בה המניקת או שתמהר לגמלו דנדאי מינכר בין נתנה למניקת ובין לא נתנה בין גמלתו ללא גמלתו ע"כ ודבריו דחויים בעיני דנדאי אמת הדבר דלא גזרינו בענין זה גזירה דאי גזרינו ה"ל למגזר אפי' דבי ריש גלותא אלא היינו טעמ' דאסרינו אף בגרוש' פיון דאיכ' למימר מעונברת ומניק' חד טעמ' הו' ועל שניה' הו' אומ' טעמ' דמעונבר' למניק' קיימ' ובאמ' טעמ' דמעונבר' משום דחוס' ולכך צריכו לאסור שניהם בגרושה דאי לא הוה לא קיימא הוה

משא"כ בשאר גזירו' דלגזנר ריש גלותא אטו שאר אינשי דעלמ' מת אטו לא מת ודאי לא גזירי ודלא כמהרש"א שכ' בפ' אע"פ בתוספ' ד"ה והלקתא וכו' דטעמא דר"ת משום גזירה וזה ליתא ועם דברינו נ"ל ברור עוד ישוב נכון ליישב דברי הרמב"ם והסמ"ג שכתבו טעמא דדחוסה ובגמרא דחו טעם זה וקאמר אלא וכו' ואומר אני דהפ' דנדאי ביבמות דחו טעם דדחוסה ולא רצו הש"ס לדחות לענין דחוסה ולומר עליה דידיה חס ודלאו דידיה לא חס דהא מצי לתרץ ברווחא סתם מעובר' למניקה קיימא כמו שמשני התם וליכא לאקשוני דא"כ דלא אמרינו טעמא דדחוסה אמאי אוסר הכריית' סתם ולא מפליג בין גרושה לאלמנה ואי לא אמרינו טעמא דדחוסה אלא טעמא דסתם מעוברת למניקה קיימא ה"ל לכרייתא לחלק בין אלמנה לגרוש' ולהתיר בגרושה איכא למימר אף דטעמא משום דסתם מעוברת למניק' קיימא מ"מ לא מפליג הכריית' ואוסר בין באלמנה בין בגרושה דגזרינו גרושה אטו אלמנה אבל למאי דמסיק בכתובת דר"נ התיר דבי ריש גלותא וצריכין לומר כמ"ש התוספ' דלא גזרינו שום גזיר' דאי גזרינו ה"ל לאסור אף דבי ריש גלותא אלא ודאי לא גזרינו ומעת' אי אפשר לומר כמו שמשני ביבמות סתם מעוברת למניק' קיימא א"כ קשה למה לא מפליג הכרייתא בין אלמנה לגרושה וה"ל להתיר בגרושה דהא לא גזרינו גרושה אטו אלמנה אלא ודאי צ"ל לרב נחמן דהותר דבי ריש גלותא וסבר דלא גזרינו לא סבר להאי שינוי דסתם מעוברת וכו' אלא במעובר' טעמא דדחוסה עיקר ומדינא אסור אף בגרוש' גבי מעוברת ולהכי צריכין לאסור אף במניקה בגרושה דאי לא הא לא קיימא הא ומעתה צדקו דברי הרמב"ם וסמ"ג מראייהם הדברים למי שאמרן אף דבימות ת' מסיק טעמא דסתם מעוברת למניקה קיימא ואדחי טעמא דדחוסה מ"מ למאי דהתיר רב נחמן לדבי ריש גלותא בכתובות מוכח דטעמא דדחוסה עיק' גבי מעובר' וזה ברור לדעתנו ומלבד זה תמא אני על התשובה הנ"ל שרוצה לדחות דברי ר"ת בגילא דחטתא דלא גזרינו בענין זה שום גזירה וכו' רוצה לדחות דברי ר"ת ודבריו תמוהין מאוד שהרי הרא"ש הרגיש בזה וכתב שפך הנשים חסו' על ולדותיהן פלומר אף בגרושה שאינה מחוייבת להניק אותו מ"מ חסות על ולדיהן ומסתמא פל אשה מניקת את בנה ולכך אסורה להנשא והנה מדברי הרא"ש אלו עלה על רוחי למצוא פתח להתיר בנ"ד או משום שהכניסה לו ממון הרבה והוי כהכניסה לו ב' שפחות ואינה משועבדת להניק וגם אינה משועבדת להני' מפני שאמרין לה שחלב' מזיק לתינו' ואף דאמרנו וענינו דהמניקה אסורה אף בגרושה אף שאינה מחוייבת להניק היינו טעמא משום שפך הנשים חסות על ולדיהן אבל בגדון דידן אם היא חס על תנוק שלה ודאי לא תניק אותו שהרי לפי דעת' חלבה מזיק לתינוק ואף לפמ"ש לעיל דטעמ' דר"ת דאסור בגרושה במניקה כיון דמעוברת הוי טעמא דדחוסה ודאי בדברי הרמב"ם וסמ"ג דברי גכונ' אבל בדברי ר"ת יותר מסתבר דברי הרא"ש שהרי לא הזכיר ר"ת מעולם טעמא דדחוסה עיקר אלא ודאי מסתברא דברי הרא"ש ואף שעדיין דברי הרא"ש אינם מוכרחים איכא לפרש כמ"ש הריטב"א בהדיושיו דה"ט דר"ת דאוסר אף בגרושה שהוא מפרש הכרייתא נתגרשה אינו כופה היינו בגדרה ולפירושו אין אנו צריכין לדברי הרא"ש דטעמא דנשים חסות על ולדיהן וסוף סוף בנ"ד שרי שהרי אינה משועבדת להניק ועוד דבלא"ה אי אפשר לפרש דברי הריטב"א לפי האמת שהרי הטור והרמב"ם וסמ"ג ורבינו ירוחם סוברים כר"ת כמ"ש לעיל ובענין פ"י בכרייתא מפרשינו בלא נדירה כמ"ש ופסקו

בסתם בנתגרשה אינו כופה אף בלא נדרה ע"כ נ"ל דברי הרא"ש עיקר ומ"מ אין כא מקו' להתיר דנדאי דברי ר"ת שרירין וקנימן בלאו האי טעמא שכ' הרא"ש שיקרי כ' רי"ו נתיב ר"ג חלק ה' נדרה שלא להניק כופה ומניקתה נתגרשה הנה בנה מכירה כופה ונותן לה שכרה פי' נתגרש' אינו כופה דוקא כשמוצא מניקה אבל אינו מוצא מניקה או שאין לו שכר מניקה כופה אותה ומניקתו אפי' אינה מכירה ע"כ וכתב על זה בנתיבות המשפט וז"ל מ"ש רבינו דוקא מוצא מניקה אבל אינו מוצא מניקה וכו' או שאין לו שכר מניק' כופין וכו' לא מצאתי זה בשום ס' וכו' ע"ש ובעיני פשוט דרבינו ירוחם אזיל לטעמו דס"ל כשיטת ר"ת וכמ"ש לעיל על שמו דבמניקה אסור אף בגרישה וקשיא ליה לרבינו ירוחם האיד הבין ר"ת הברייתא נתגרשה אינו כופ' וניחא ליה לפרש דבריית' מירי בשמוצא מניקה אבל כשאינו מוצא מניקה נדאי אף בנתגרשה כופין ולהכי אסרינו מניקה אף בגרושה ומשעבד' היא להניק אף בנתגרשה כשאין מוציא מניקה וזה ברור לדעתי וכיון שכן הוא אין אנו צריכין לדברי הרא"ש ומעתה בנדון דידן נדאי יש לאסור אף אם נאמר אינה משעבדת להניק לא עדיף זה מדין גרושה שכופין אותה אם אין מוציא מניקה דאף לשטת הריטב"א דמפרש לשיטת ר"ת דהברייתא איירי בנדרה עדיף הכניסה לו ממון מגרושה אבל לדין דמפרשין הברייתא בלא נדרה נדאי מסתברא דהכניסה לו ממון לא עדיף מגרושה ולהכי מפרשין הברייתא בלא נדרה מלבד זה בנדון דידן נדאי משועבדת להניק נקרא אי משום דהכניסה ממון רב זה אינו נראה בעיני כלל פי דברי אמונת שמואל אינם נראים כלל ונדחים לגמרי דאלו לדברי ר"ת דאוסר אף בגרושה במניקה אף שאינה משעבדת להניק וצריכין לומר חד מהנה טעמי דכתיבנא אי טעמא דהרא"ש דנשים חסות על ולדותיה זה הטעם שייד' גמי בהכניסה לו ממון: ואי משום טעמא דרבינו ירוחם באינו מוציא מניקה משועבדת להניק ה"ה בהכניסה לו ממון: ואי משום טעמא דכתבתי לעיל דבמעונבת טעמא דחוסא עיקר ובמעונבת ומניקה איכא למימר חד טעמא ה"נ בהכניסה לו ממון ומה שעלה על דעת רבינו שמחה לדחות דברי ר"ת בגילא דחטתא כבר כתבנו שאין ממש בדבריו: ומ"ש הר"ש קאידנבר שר"ת ס"ל פרש"א וכתב שהוא אמת ויציב' זה נדאי ליתא שר"ש בעצמו אינו מתיר אלא באין מכירה ומ"ש המרדכי בזה מ"מ אין שיעבודה עליו כל זמן שלא כפה אותה נדאי הפירוש בהמרדכי כמו שפי' הר"ש שם בתשובת א"ש ודלא כמהרש"ק דמהר"ש מעולם לא התירה אלא באינה מכירה ור"ת חולק בכל גוונא ואף אם נאמר לדבריהם שהלכה כר"ש וליתא לדר"ת מ"מ בהכניסה לו ממון אין מקום להתיר דע"כ לא התיר הר"ש אלא בגרושה שבעלה קיים שהוא ישכור לנולד מינקת משא"כ בהכניסה ממון: ובתשובת ר"י מינץ סי' ה' מביא דברי הרא"ש וז"ל מהר"ש היזקן הנה אומר בגרושה א"צ להמתין ר"ד חדש שאין עליה מוטל להניק את בנה הואיל שבעלה קיים: והביא ראיה מהאי דלעיל נתגרשה אינה כופה ואין חילוק בין נדרה ללא נדרה: אבל כשמת בעלה אע"פ שאינה מחוייבת להניק מ"מ כיון שאין לו אב עשו חכמים תקנה שמניקה עכ"ל הרא"ש וכתב עליו מהר"י מינץ וז"ל אע"ג שהרא"ש כתב תקנה זו לא ראיתי שזוכרה אותה תקנה לא התוספת ולא המרדכי ולא סימני הרא"ש ולא הטור וכו' ועיין בתשובת צ"צ סי' נ"ה שהאריך בזה ופשוט בעיני מ"ש הרא"ש לדברי הר"ש דוקא כשבעלה קיים יצא לו פן מדלא התיר הר"ש אלא בגרושה ולא התיר באלמנה היכי דהכניסה לו ממון הרבה וכה"ג

אָלָא עַל פְּרִתָּהּ לֹא הִתִּיר הַר"שׁ אֶלָּא דְּוָקָא פְּשַׁבְעֵלָה קִיָּים דְּהוּא שׁוֹכֵר לָהּ מִיְנִיקָתָהּ וְלִהְיֵי אִפִּי' הַכְּנִיס' לֹו מְמוֹן הִיכִי שְׁאִין בְּעֵלָה קִיָּים אַף לְדַבְרֵי הַר"שׁ אָסוּר אָבֵל אִין לִפ' דְּלִהְיֵי מְפָרֵשׁ הָרָא"שׁ שְׁבַעֲלָה קִיָּים פְּדַבְרֵי הַר"שׁ מְשׁוּם שֶׁהוּא מְפָרֵשׁ לַר"שׁ דְּאַף בְּמִכְרָה וְלִהְיֵי צָרִיף לַה"ט דְּבַעֲלָה קִיָּים שְׁהַרִי הָרָא"שׁ מְפָרֵשׁ לְדַבְרֵי ר"ת אַף בְּאִינָה מְכִירָה וְנוֹכֵל לֹוּמֵר דִּהַר"שׁ אִינוּ חוֹלֵק עִמּוֹ רַק בְּאִינָה מְכִירָה א"כ מַה לֹו לְהָרָא"שׁ לְדַחוּת וְלֵאוּקְמִי לְדַבְרֵי הַר"שׁ בְּאִינָה מְכִירָה אֶלָּא וְדַאי פְּדַאֲמָרְוֹן וְלִהְיֵי מוֹקְמִי פְּשַׁבְעֵלָה קִיָּים שְׁמְפָרֵשׁ לְדַבְרֵי הַר"שׁ דְּדוּקָא בְּגֵרוּשָׁה מִתִּיר שְׁבַעֲלָה קִיָּים וְלֹא בְּאֶלְמָנָה שְׁהַכְּנִיסָה לֹו מְמוֹן וּבִלֵּא"ה אֲנִי מִתְמִיָּה וּמִשְׁתוּמָּם עֲלֵיהֶם דְּבַרְיֵיתָא סְתָמָא קִתְּנִי וּמִשְׁמַע בֵּין שְׁהִיא עֲנִי בֵּין שְׁהִיא עֲשִׂירָה ע"כ צ"ל פְּדַאֲמָרְוֹן וּבִלֵּא"ה אִין לְהִתִּיר בְּגִדוֹן דִּינֹן בְּהַכְּנִיסָה לֹו מְמוֹן אֶפְיָלוֹ אִין מִשְׁפַּחְתָּהּ רְגִילִין לְהִנִּיק פִּינוֹן שְׁהַכְּנִיסָה עֲצָמָה בְּשִׁיעָבוּד וְהִנִּיקָה מִתְחֵלָה ג' יְלָדִים וּמִלְבַּד כָּל זֶה יֵשׁ לְפַקְפַּק בְּגִדוֹן זֶה לְהִתִּיר מְשׁוּם שְׁהַכְּנִיסָה לֹו מְמוֹן הַרְבֵּה וּבְשׁוֹרֵשׁ כְּזֶה אִין רְצוּנִי לְפַלְפֵּל כְּעַתָּה וְגַם אִין לְהִתִּיר מַה"ט דְּאִינָה מְשׁוּעָבְדָתָה לְהִנִּיק פִּינוֹן שְׁחֵלְבַּ שְׁלָה מְזִיק לְוֹלָד דְּהָא לִפִּי מַה שְׁאֲמָרְנוּ לַר"ת אַף שְׁאִינָה מְשׁוּעָבְדָתָה לְהִנִּיק אָסוּרָה לַר"ת וְאַף לַר"שׁ אִינוּ מִתִּיר אֶלָּא פְּשַׁבְעֵל' קִיָּים וּבִלֵּא"ה אִינוּ מְוַכְרָח שְׁבַשְׁבִּיל זֶה שְׁאוּמְרִין לָהּ שְׁלֹא תִנִּיק לְוֹלָד יִהְיֶה נִקְרָא אִינָה מְשׁוּעָבְדָתָה לְהִנִּיק וְגַם לֹוּמֵר שְׁאִין זֶה תִּקְנַת הַוֹלָד בְּהַתְּנָה זֹו כְּמוֹ שְׁמִבְּוָאָר בְּפוֹסְקִים לְעֵנָן אִם גְּמַלְתוּ בְּחַיֵּי הַבַּעַל וְזֶה אִינוּ מְוַכְרָח.

דְּגִדוּלָה מִזֹּו כְּתִב בְּסֵפֶר בֵּית יַעֲקֹב ס' קמ"ז אֲשֶׁה שְׁרוּפָאִים אוּמְרִים לָהּ שְׁחֵלְבָה מְזִיק לְבִנְיָהּ שְׁלֹא תִנִּיק לְבִנְיָהּ עוֹד וְע"פ הַרְוּפָאִים נִתְּנָה הַוֹלָד לְהִנִּיק וְאַפ"ה כְּתִב שְׁבַשְׁבִּיל זֶה חֲשׂוּבָה רְאוּי לְהִנִּיק וְעוֹד פִּינוֹן שְׁהַדְבָּר הוּא בְּסֵפֶק אִם הַרְוּפָאִים אוּמְרִים אָמַת גַּם לַב"ד הוּא סֵפֶק אִם הַבַּעַל אוּמֵר שְׁלֹא לְשַׁמְעֵי אֶל דְּבַרֵי הַרְוּפָאִים וְתִינֵק וְהִיא רוֹצָה לְעֲשׂוֹת פְּדַבְרֵי הַרְוּפָאִים עֲלֵיהָ לְהִבִּיא רְאִיָּה וְכָל זְמַן שְׁאִינָה מְבִיאָה רְאִיָּה הַדִּין עִם הַבַּעַל ע"ש שְׁהָאָרִיף בְּזֶה וּבְאָמַת בְּעֵנָן הַרְוּפָאִים צ"ע דְּהָא בְּכַמְּהָ מְקוּמוֹת אֲמָרִינוּ דְּשׁוּמְעִין לְרוּפָא הִיכָא דְּאָמַר צָרִיף וְאַף לְעֵנָן אִסוּר מְשַׁמַּע בְּגִמְרָא דְּשַׁמְעִינוּ לְרוּפָא פְּדַאֲמָרִינוּ בְּפָרֵק הַמְּפָלֵת וְשְׁאֵלוּ לְרוּפָאִים וְכו' וְאַף שְׁבַתְשׁוּבַת מַהֲר"מ מְלַבּוּבְלִין כְּתִב מַה שְׁאֲמָרוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל תִּטִּיל לְמִים לְבַחֲוֹן דְּבַרֵי הַרְוּפָאִים לְדַעַת אִם הוּא פְּדַבְרֵיהֶם הָרִי בְּהַדְיָא לְעֵנָן אִסוּר לָא סְמִכִינוּ עַל דְּבַרֵי הַרְוּפָאִי וְאַף שְׁבַנְדוֹן דִּינֹן אִיכָּא סַכְּנָא הָא אִיכָּא נְמִי לְהִיפּוֹף סַכְּנָא הִיכָא דְּאִינוּ מוֹצִיא מְנִיקָה אֶלָּא שְׁרָאִיתִי בְּתִשׁוּבַת עֲבוּדַת הַגְּרָשׁוֹנִי שְׁמְפָרֵשׁ דְּלַעוּלָם סְמִכִינוּ אֲדַבְרֵי רוּפָא וְמַה שְׁלֹא רְאוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל לְסַמּוֹךְ אֲדַבְרֵי רוּפָא לִפִּי שְׁהִיו יְכוּלִין לְהַבְּחִין הַדְבָּר אִם פְּדַבְרֵיהֶם הוּא אִם לָאו וּלִפ"ז וְדַאי צ"ע בְּעֵנָן הַרְוּפָאִים אִם אוּמֵר שְׁחֵלְבָה מְזִיק לְוֹלָד אָבֵל בִּנ"ד שְׁרוּפָא לֹא אָמַר שׁוּם דְּבָר שְׁעֲלִיָּה לְהִבִּיא רְאִיָּה וְאָסוּרָה לְהַנְשֵׂא וְמַה שְׁלֹא הִנִּיקָה ד' יְלָדִים בְּזֶה וְדַאי לָא מְקָרִי צִימוּק דְּדִים דְּאִי בְּעִי הָוִי מִיְנִיק' לָהּ וְמַה שְׁלֹא הִתְחִילָה לְהִנִּיק מְפָרֵשׁ בִּש"ע לְאָסוּר וּמ"ש בִּש"ג שְׁרָאָה מְקוּלִין כְּבָר תְּמַה עַל זֶה עֲצָמוֹ וְחַס לְהַזְכִּיר בְּדַבְרֵי זֶה וְאַף אִם יִרְצָה אִינָה מוֹרָה לְסַמּוֹךְ וְלִהְיֵי חֲלִילָה לֹו לְהִרִים רֵאשׁוֹ וְלִהְיֵי בְּגִדוֹן זֶה כִּי מִירָאָה הוֹרָאָה אֲנִי וְחֲלִילָה לְמַכ"ת שְׁיִסְדֵּר קִידוּשִׁין לְהַמְשׁוֹדֵף וְהַמְשׁוֹדֵכַת הַנְּ"ל רַק יִמְתִּינוּ עַד פְּלוּת זְמַן ד"ד חֲדָשׁ וַיֵּשׁ עוֹד לְהָאָרִיף בְּדַבְרֵי שְׁאִין לְדַמּוֹת דְּבָר זֶה לְצִימוּק דְּדִים רַק הוּאִיל שְׁהַשְׁלִיחַ לְחוּץ לְדַרְכּוֹ מְאוּד קַצְרִיתִי וְדִי בְּהַעֲרָה זֹו.

ואגב אנפיר מה שראיתי בספר בית יעקב בסי' הנ"ל דמאן דמתיר במזנה לא התיר אלא במניקה אבל לא במעונבת ולדעתי זה נדאי ליתא פמו שהוכרח בבירור מדברי ר"ת והרמב"ם והסמ"ג למאי דאסרינו במעונבת אסרינו אף במניקה ומה שהוכיח שם מדברי הרא"ש בדברים מעורפבים וכל מעיין שם ימצא שכל דבריו נסתרים ונפרכין ואין בהם טעם וריח פלל ובאמת היה נ"ל להוכיח לפי מה שאמרנו דהלכה פשיטת ר"ת דבין אלמנה ובין גרושה אסור' א"כ צ"ל דמזנה מותרת דהא יש להקשות למה הנצרך הגמרא ליתן טעם מה שאסרו חכמים להנשא תוך ג' חדשים להבחין וכו' תיפוק ליה דהל"ל דמעונבת למניקה קיימא דלמא מעונבת' מראשון ובנדאי הא ליכא למימר דאי משום ספק אי מעונבת מראשון או משני ליכא למימר במעונבת תוך ג' חדשים דהא אי לא ידעינו אי מעונבת ליכא טעמא דדחוסא וליכא טעמא דמעונבת למניקה קיימא דהא נדאי חייס דלמא דידיה הוא אלא נדאי הא איכא למימר טעמא דמתני' דלא תנשא תוך ג' חדשים דלמא מעונבת היא וינפר העובר קודם פלות ג' חדשים וכיון דקים ליה דמעונבת היא איכא טעמא דדחוסא ואיכא טעמא מעונבת למניקה קיימא נדאי לשיטת ר"ש דמתיר בגרושה מעונבת ומניקה ובמתני' אסור בגרושה גבי ג' חדשים ש"מ דג' חדשים לאו היינו טעמא אלא טעמא משום הבחנה אבל לשיטת ר"ת דה"נ אסור בגרוש' קש' ל"ל טעמא דהבחנה אלא צ"ל לשיטת ר"ת במעונבת ומניקה מזנה מותרת וגבי ג' חדשים אסור במזנה ולהכי צריכין טעמא דהבחנה לאסור אף במזנה.

וכתבתי זה לענין גידון דידן לפי שראיתי בתשובת א"ש הנ"ל שכתב להתיר הואיל שהוא מדרבנן ובעיני יפלא שפמה מקומת מצינו שהחמירו חז"ל בדברים אלו בכמה חומרות פמו בגידון זה שצריך להוציא ולגרש אלא שלכאורה עלה על רוחי להביא ראיה מדלא משני הגמרא טעמא דמתני' ג' חדשים דלמא ינפר העובר נדאי מעונבת היא אלא שפוננת הגמרא לפרש המתניתי' דגזיר' דאורייתא היא משא"כ בבבבית' שהוא רק דרבנן מקילין בה וכן נראה לכאורה: אבל לפמ"ש אדחי ראי' זו ושם מזנה אסור' והכ' מזנה מותרת ולא משום דמקילין בדרבנן אלא כמ"ש הפוסקים גבי מזנה לא חשו לתקנת הגולד וכו' ג טעמים אחר' כמ"ש הפוסקים ובלא"ה אף בדרבנן אין מקילין טפי מדאורייתא מ"מ ניחא להגמ' לומר האמ' טעמא דמתני' שהוא מדאורייתא ומלבד פל זה נוכל לומר מה דמסיק אלא סתם מעונבת למניקה קיימא לא קאי אבבביתא לחוד אלא קאי גם אמתני' אלא שמשמעות הפוסקים לא משמע פן ובהא סלקינו ובהא נחתינו אשה זו אסורה להנשא עד תשלו' ד"ד חדש והפורץ גדר וכו' והשומע ינועם עכ"ל החולק האוס': תשובה הנה זחלתי ואירא מחנות דעי להכריע בין ההורים אף גם טעם המתירין ממני נעלם אף לגודל הפצרת ואהבת השואל לא יכלתי להשיב פניו ריקם ותגזר ויקם ולא אאריך בפלפול של מה בכה להראות חידוד שאינו קודם לליבונה ליבון הלכתא רק בדברים הנוגעים לעיקר דינא ובאמת פל חלקי תשובה השייכי' לדינא דמניקת פבר הארכתי בתשובה אחת לק"ק קעלין זה פמו ה' או נ"ו שנים אשר הספיקו אתי עמי גדולי המורים כמבואר לפנינו בסמוך ולפי שהרבה דברים הנאמרים שם לא שייכי לנדון דידן לכן אקצר דגרסינו בפ' החולץ דף מ"א ומ"ב על הא דאיתא במתני' ושאר פל הנשים לא תתארו ולא ינשאו עד שיהיו להם שלשה חדשים ומקשה הש"ס שאר פל הנשים מ"ט אמר שמואל דאמר קרא להיות לה לאלהים וכו' להבחין וכו' ומקשה תו הש"ס

היכא דקיים לן דמעוברת היא תנש' (ופרש"י הואיל וטעם המתנה משום נלד הוא שלא יהיה ספק פשאנו יודעין ודאי שהוא מעוברת מראשון תנשא) אלקמה תניא לא ישא אדם מעובר' חבירו ומניק' חבירו ואם נשא יוציא ומשני הש"ס שמה תעש' עובר' סנדל או משום דחסא (פי' ששמעכו בשע' תשמ'י) ומקש' תו הש"ס א"ה דידנ' נמי דידנ' חניס ה"נ חניס וכו' ופרש"י שאין אדם מתפונן להרג נפש אלא סתם מעובר' למניקה קנימא עכ"ל הש"ס הנה מבואר ומשמע מתוך סוגי' זו לפי המסקנא דהטעם דלא ישא מעוברת חבירו משו' דסת' מעוברת למניקה קנימא אכן הרמב"ם בפ"א מ"ה גירושין והסמ"ג פתבו הטעם דלא ישא מעוברת משום דמזיק לולד וכבר תמהו על דבריהם כל גדולי האחרונים מהרי"ק ומהרי"ל סי' ה' והכ"מ והלח"מ ומהר"א שטיין ומהרש"ל בבבאוריהם לסמ"ג ובתשובת אמונת שמואל סי' ב' ובבית שמואל סי' י"ג ס"ק ד' וכולם לא מצאו ישוב נכון להרמב"ם עד שקצתם פתבו שהיה להם גירסא אחרת בש"ס ומדחיקים ליישב קושיות הש"ס וקצתם נכנסו בפרצה דחוקה עד שאין ראשי וגופם אחריהם גריא גם המחמי' בנדון דידן פתב ישובים לדעת הרמב"ם ובזה רוצה לדחות דברי תשובת אמונת שמואל מהלכה וכתב וז"ל ויותר נ"ל לומר וכו' עד ודברי ר"ת שרירין וקנימן עכ"ל המחמיר ועל יסוד זה בנה עיקר כל תשובתו להשיג על תשובת אמונת שמואל ועל המורים שהורו להתיר אכן פאשר ירדתי אל העיון כל דבריו ממילא מופרכין עד שאי אפשר לאמרו כלל וכלל חדא דבתחלת דבריו מוכן מדעתו שרוצה ליישב דעת הרמב"ם והסמ"ג ושא לא פדעת האומרים שהרמב"ם יש לו גירסא אחרת בש"ס וא"כ כיון שהגירסא הוא כמו שהוא לפנינו בש"ס דגרסינן אלא וכו' א"כ מה זו שפתב וקוש' הגמרא לאו קוש' דהכי ה"מ לשנויי וכו' ודאי צריף ישוב אמאי לא משני הכי וכו' עכ"ל הלא להדנ' משני הש"ס הכי דידה חניס אלא הש"ס מקשה דידה ה"נ וכפרש"י שאין אדם מתפונן להרוג נפש וא"כ אין מן הצורך כלל לישבו ישוב שאינו נכון ותו גם לפי ישובו שעיקר קושית הגמרא אינו קוש'א כלל משום די"ל דידה חס א"כ למה קאמר הש"ס אלא בשביל קוש' זו דהלא קוש'א זו אינו קוש'א כלל לדעתו רק קוש'א חיצונה שמקשה הוא לפי שטתו עיקר חסר דה"ל להמקשין להקשות אותו קוש'א שהוצרך לומר בשביל זה אוקמת' אחרנא ותו קשה לפי שטתו דעיקר טעם הגזירה לר"ת דאם נתיר גרושה נתיר אף במעוברת דיאמר האומר דטעמא דמעוברת למניקה קנימא וכיון דגרושה אסורה במעוברת משום טעמא דדחוסא אסור אף במניקה וכולה חדא גזירה היא דאי לא הא לא קנימא הא כמבואר בדבריו באנרף עיקר מטרין תשובתו ותמה תמה אקרא דהא הרא"ש והטור דפסקו ג"כ כר"ת ואפ"ה פסקו בפשיטות בצמקו דדיה או גמלתו בחיי הבעל או שברה לה מניקת בחיי בעלה דמותרת במניקה וכ"פ בפשיטות בש"ע והוא הספמת הפוסקים בלי חולק (אף בשברה לה מינקת בחיי בעלה איזה פוסקים מפקפקו בה וכן הוא דעת הסמ"ג עצמו כמבואר בב"י בסי' י"ג יע"ש ולפי דברי החולק קשה הא כל מה דאסר במעוברת משום דחסא צריכן אנו לאסור במניק' חבירו לדעתו א"כ איך אנו מתירין צמקו דדיה במניקה וגמלתו בחיי בעלה אי שברה לה מינקת בחיי בעלה אלא ודאי נשתמע הדבר ולא נאמר גזירה חדשה כזו כלל ובזה נדחין ג"כ מ"ש החולק וז"ל ואגב אנפור מה שראיתי בספר בית יעקב בסי' ה"ל דמאן דמתיר במזנה לא התיר אלא במניקה אבל לא במעוברת ולדעתי זה ודאי ליתא כמו שהוכחתי בברור מדברי ר"ת

והרמב"ם והסמ"ג למאי דאסרינו במעונות אסרינו אף במניק' עכ"ל ובאמת לא על תשובת הב"י תלונתו כי אם על גדולי ראשונים ואחרונים שפסקו פן בצמקו דדי' וגמלתו בחיי הבעל או שִׁכְרוּ לוֹ מִיִּנְקָה דְמוֹתֶרֶת לְהַנְשֵׂא מִשָּׂא"כ בְּמַעֲוֹבֶרֶת וְעִי"ל דְּכָל כַּה"ג שְׂגַמְלָתוֹ בְּחַיֵּי הַבַּעַל אוֹ צָמְקוֹ דִּדְיָה אוֹ שִׁכְרָה לוֹ מִיִּנְקַת וְכַה"ג אֵינָה נִכְלָלֶת כָּלֵל בַּל' הַפְּרִיָּתָא מְנִיקַת חֲבִירוֹ דְּלֹא מְקַרֵי מִיִּנְקַת חֲבִירוֹ מִשָּׂא"כ בְּגֵרוּשׁ סוֹבֵר ר"ת וְסִיָּעָתוֹ פִּינּוֹן שְׂהַתְחִיל' לְהִנִּיק אֶף שְׂאֵינָה מְשׁוּעָבֵד לְהִנִּיק מְקַרֵי עַכ"פ מְנִיקַת חֲבִירוֹ וְאִסוּר אֶף בְּגֵרוּשָׁה כְּמוֹ מַעֲוֹבֶרֶת וּבְזֶה נִסְתַּלַּק מֵהַ שְׂמִתְמִיָּה הַמְחַמֵּיר וְחֹלֵק עַל תְּשׁוּבָה אֲמוּנַת שְׂמוּאֵל וְהַר"ש לּוֹצֵאֵט דְּהָא הַפְּרִיָּתָא סְתָמָא קְתַנִּי מִשְׁמַע בֵּין שְׂהִיא עֲנִיָּה בֵּין שְׂהִיא עֲשִׂיר' וּבְאֲמַת לֵק"מ דְּהָא בַּעַל א"ש לֹא הִתִּיר רַק בְּלֹא הַתְּחִילָה לְהִנִּיק וְהַכְּנִיסָה לוֹ מְמוֹן הַרְבֵּה שְׂרָאוֹי שְׂיִשְׁפַּר לָהּ שְׁנֵי שְׂפָחוֹת א"כ פִּינּוֹן שְׂאֵינָה מְשׁוּעָבֵדֶת לְהִנִּיק וְלֹא הַתְּחִילָה לְהִנִּיק אֵינָה נִכְלָלֶת בְּכָלֵל מְנִיקַת חֲבִירוֹ וְאֶפְשׁ' דַּה"ט דְּמַקְוִילִין גַּם בְּזוֹנָה וְדוּק גַּם מ"ש הַחֹלֵק שְׂהוּא מִירָא' הוֹרָא' וְלִפִּי סְבָרְתוֹ וְהוֹכַחְתּוֹ נִמְצָא חֲנוּמְרוֹ קוֹלָא שְׂהַשִּׁיג עַל תְּשׁוּבַת בֵּית יַעֲקֹב וּמְקִיל לְעַנְנֵי מְזוּנָה אֶף בְּמַעֲוֹבֶרֶת וּבְאֲמַת מְקוּר דִּין מְזוּנָה לְהִתְפָּרָא לֹא נִמְצָא רַק בְּמְנִיקַת וְלֹא בְּמַעֲוֹבֶר' דְּהַטַּע' לְהַרְמַב"ם וְסַמ"ג מִשׁוּם דְּמַזִּיק לְוֹלֵד וּבְזֶה בְּנֻדָּא יוֹת' יֵשׁ לְחוּשׁ בְּזוֹנָה שְׂהוּא וְהִיא שְׂנִיָּהֶם רוֹצִים לְהַזִּיק הַנֶּלֶד כְּדֹאִיתָא בְּתִשׁוּבָה צ"צ ס' נ"ה בְּנֻדָּא בְּזֶה דְּבָרֵי תְּשׁוּבַת בֵּית יַעֲקֹב בְּרוּרִים וְאֶפְרִי' בְּמִנְפָּקֶרֶת שְׂמִיקַל מְהֵר"י מִיִּנְיָן בְּתִשׁוּבַתוֹ ס' ה' אֶפְשָׁר דְּבַעוּדָה מַעֲוֹבֶרֶת לֹא תִנְשָׂא מֵהֵאֵי חֲשָׁשָׁא וְגַם אִין הַזְּמַן מְרוּבָה כָּל כֹּף מְשַׁעָה שְׂהוֹפֵר עוֹבְרָה עַד שְׂתַלַּד שְׂתוּכַל לְהַמְתִּין גַּם מֵהַ שְׂרוּצָה הַחֹלֵק לְהוֹכִיחַ בְּמְזוּנָה לְהַתִּיר מִדְּהַנְצָרָה הַגְּמָרָא לִיתָן טַעַם מֵהַ שְׂאִסְרוּ חֲכָמִים לְהַנְשֵׂא תוֹף ג' חֲדָשִׁים מִטַּעַם הַבְּחִנָּה תִּיפּוּק לִיָּה דְּמַעֲוֹבֶרֶת לְמְנִיקָה קִיָּמָא וְדַלְמ' מַעֲוֹבֶרֶת מִרְאִשׁוֹן הַנָּה שׁוֹתָה דִּידְיָה לֹא יַדְעָתִי הֲלֹא נֻדָּא צָרִיכּוֹן אֲנוּ לְזֶה הַטַּעַם דְּהַבְּחִנָּה בְּשִׁכְרָה לָהּ מִיִּנְקַת בְּחַיֵּי בַּעֲלָהּ וְצָמְקָה לָהּ דִּידְיָה וְאֵינָה עַל פִּן צָרִיכּוֹן אֲנוּ לְהַטַּעַם דְּהַבְּחִנָּה וְגַם בְּהוֹכַחָה זֶה חוּמְר' דְּאֲתִיָּה לִידֵי קוֹלָא גַּם מֵהַ שְׂמִשְׁמַע מִתוֹף כָּלֵל דְּבָרֵי דְּהַבְּחִנָּה הוּא אִיסוּר דְּאוּרִיָּתָא זֶה נֻדָּא אִינוּ רַק תִּקְנָה וּגְזִירָה דְּרַבְּנָן וְסַמְכוּ עַל הַמְקָרָא וְאִינוּ נִמְנָה בְּכָלֵל מִיִּנְיָן הַמְצוֹת וְכֵן מְבֹאֵר בְּש"ס וּפּוֹסְקִי' וְעִיָּין בְּבֵית שְׂמוּאֵל רִישׁ ס' י"ג וְגַם גְּזֵרוֹ בְּזֶה מִשׁוּם לֹא פְּלוּג אֶפְרִי' בַּעֲקָרָה וְזִקְנָה וּקְטָנָה מִשָּׂא"כ בְּגִזְרָה דְּמַעֲוֹבֶרֶת וּמְנִיקָה לֹא הִתְחִירוּ כָּל כֹּף כָּלֵל כָּל דְּבָרֵי בְּזֶה אֵינָם בְּרוּרִים וּמְוַכְרָחִים כָּלֵל לְדַחוּת דְּבָרֵי מְהֵר"ש קְאִיִּדְנָבֵר דַּע"ג דְּחֲשׂוּ הַפּוֹסְקִים לְדַעַת ר"ת בְּגֵרוּשָׁה שְׂפָכֵר הַתְּחִילָה לְהִנִּיק דְּנִכְלָלָה בְּכָלֵל מְנִיקַת חֲבִירוֹ אַע"פ שְׂאֵינָה מְכִירָה מ"מ הַקִּילוּ בְּכַמָּה דְּבָרִים לְעַנְנֵי מִיִּנְקַת כְּגוֹן בְּצָמְקוֹ דִּידְיָה וּגְמַלְתּוֹ בְּחַיֵּי הַבַּעַל וּשְׂכָרָה מִיִּנְקַת בְּחַיֵּי בַּעֲלָהּ וְכֵן בְּזוֹנָתָה לְמֵאֵן דְּמִיקַל בְּזֶה אֶף דְּמַעֲוֹבֶרֶת לְטַעַם דְּדַחְסָא מְחַמֵּרִין בְּכָל אֵלָה וְטַעַם כְּעִיקָר דְּהָבוּ דְּלֹא לוֹסִיף עַל גְּזֵרַת ר"ת דִּאִין לְאֶסְנֹר רַק מֵהַ שְׂיָצָא מִפִּי ר"ת בְּגֵרוּשָׁה וְכ"כ לְהַדְיָא בְּתִשׁוּבַת ר"י מִיִּנְיָן ס' ה' עַל דְּבָרֵי ר"ת גַּם מ"ש בְּבֵית שְׂמוּאֵל לְדַחוּת דְּבָרֵי אֲמוּנַת שְׂמוּאֵל מִדְּהַנְצָרָה בְּש"ס רַב נַחְמָן לְמִימַר הַטַּעַם דְּהוֹת' לְדָבִי רִישׁ גְּלוּתָא מִשׁוּם שְׂהֵם מְפֹרְסָמִים וְלֹא מִטַּעַם שְׂהֵם עֲשִׂירִים שְׂיִכּוּלִין לְשִׁפּוֹר שְׂתִי שְׂפָחוֹת לַע"ד אִין מִזּוֹ סְתִירָה כָּלֵל דְּבִש"ס בָּא לְהַתִּיר בְּדָבִי ר"ג אֶפְרִי' כְּפֵר הַתְּחִילוּ לְהִנִּיק מִשָּׂא"כ דְּבָרֵי מְהֵר"ש קְאִיִּדְנָבֵר לֹא נֶאֱמַר אֵלָא כְּשִׁלָּא הַתְּחִילָה לְהִנִּיק וְכִינּוֹן בְּהַכְּנִיסָה לוֹ מְמוֹן הַרְבֵּה אֵינָה מְחַוִּיבַת לְהִנִּיק ע"כ לֹא נִכְלָלָה כָּלֵל בְּתוֹף גְּזֵרַת חֲכָמִים דְּלֹא מְקַרֵי מִיִּנְקַת חֲבִירוֹ מ"מ לְמַעֲשֵׂה עֲדִינּוֹן צ"ע בְּדְבָרֵי מְהֵר"ש קְאִיִּדְנָבֵר כִּי קִצַּת דְּבָרֵי אֵינָם מְוַכְרָחִים לְהַקֵּל וְכַמ"ש בְּתִשׁוּבַתִּי לֵק"ק קַעֲלִין לְעִיל

בסמוך סי' צ"ה מ"מ בנדון שלפנינו דאיכא ספנה בדבר ודאי אין להחמיר פלל וכדי לעמוד לה על בירור דין זה ע"ל בתשובתי לק"ק קעלין באופן ה"א ונ"ל ולע"ד דברי הרמב"ם וסמ"ג פפשוטים ומנכרחים בש"ס וכו' עד וחד טעמא הוא עכ"ל העולה מתוך דברינו שם ישוב נכון לדעת הרמב"ם וסמ"ג שכתבו טעמא דדחקה ואפ"ה לא חיישינו לדחקה אלא היכא דלמניק' קיימא משא"כ בצמקה דדיה או גמלתו בחיי הבעל או שקרה לה מינקת בחיי הבעל דאינה נקללת פלל בכלל מינקת חבירו דיש להתיר וכ"ש בנדון דידן דעדיף משקרה לו מינקת בחיי בעלה כיון שפבר נעשה מעשה בחיי בעלה ברצונו והחזקה שלש פעמים לשפור מינקת ועלתה לה שהנולדות עדיין חיים משא"כ פשהניקה בעצמה שמתה ילדיה ג' פעמים ודאי דעדיף מצמקה דידיה ואינה ובתשו' בית יעקב שרופצה להחמיר בנדון פנה (אף שאין דבריו ברורים ומנכרחים מ"מ גם הוא לא החמיר רק מפח שהדבר נעשה שלא ברצון וידעת הבעל משא"כ בנדון דידן ומ"ש החולק שאין שום רופא אומר שום דבר רק פל הדבר מפני חשש בעלמא הנה כפי השאלה שנשאל קדמינו מבואר שגם הרופאי הסכימו לזה וכבר הארכתי בתשובה א' לה"ל נדה דהרופאים נאמני' ובעסק ענייני נשים אפי' נשים נאמנות וכדאית' ג"כ במ"א בא"ח סי' תרי"ח ס"ק א' ותו נראה דבנדון דידן א"צ לשום רופא פלל אלא כיון דחזינהו שג' פעמי' או אפי' ב' פעמי' מתה ילדיה תוך ימי מניקתה ודאי אנו חיישינו לה וכדאיתא בפ' הבע"י דף ס"ד ע"ב כה"ג גבי מלה ראשון ומת וכו' עובדא טובא כה"ג דלא אמרינו דרף מקרה הוא אלא חיישינו לספק ספנא חמירא ספנתא מאיסורא ובפרטות שאמתחוק תלתא זימנא לספנת מות הנולד ותלתא זימנא להיפך בפני בעלה מדעתו ורצונו דכה"ג כ"ע מודו וכמ"ש ג"כ בתשובת אמונת שמואל ותוף תשובתי לק"ק קעלין ומ"ש החולק ג"כ לדחות דברי האמונת שמואל מהא דכתבו הפוסקים לדעת הר"ש הואיל שבעלה קיים משמע דדוקא בגרושה שבעלה קיים מיקל דמסמס ליה בביעי וחלב זה אינו דהא הר"ש סתמא קאמר להקל בגרושה אף שמת בעלה כיון שאינה משועבד' להניק וזה דנקטו הפוסקים שבעלה קיים חיינו להקל אפי' במקרה כמ"ש בתוף תשובתי לעיל לק"ק קעלין אף שהחולק רוצה לדחות סברא זו בשתי ידים (ונראה וניכר שהגיע אותו תשובה שלי לידו) ונ"ל דא"כ לוקמי הרא"ש דברי הר"ש דוק' באינה מכירה אין זו דקדוק פלל דכבר הוכחתי תוף תשובתי דדברי הר"ש אמורים דבכל ענין אפילו מכירה בגרושה מקרי אינה משועבדת לבעל והא דכופה להניק לא משום שיעבוד הבעל רק מחמת ספנת הנולד מחויבת להניק ובה אפילו נלד דידי' שבעל' חי נמי שהיא מחויבת להניק במקרה אפ"ה מותרת לשמש אף אם תתעבר ותעבור חלבה ממסמס ליה הנולד בביעי וחלב ה"ה בגרושה מכירה אם הבעל קיים אכל באינה מכיר' אפי' מת הבעל לא מקרי מניקת חבירו בגרושה לדע' הר"ש פלל יוצ' מתוף דברינו אפש' דהמקי' כדע' תשוב' אמונ' שמואל לא הפסיד דהא אפי' רק בלא התחיל' להניק דעת גדולי אחרוני' להקל כמ"ש שם בתשובה אף דרבו החולקים עליהם מ"מ היכא דאיכא עוד סניף להתיר אין להחמיר פולי האי וכמו שמשיק ג"כ בתשובת בית יעקב שם דהא אפי' במגורשת לבד כתב הב"י וראיתי מורים עושים כדברי הרשב"א באינה מכירה ולא מחיתי בידם כמ"ש שם תוף תשובתי מכ"ש בנדון שלפנינו שנעשה בחיי בעלה וברצונו ואסורה להניק משום ספנה דנראה פשוט להתיר פלי חולק וכן הסכים מ"ח הגאון מהר"ד גרו והאריף בתשובתו ומ"ח הגאון

נר"ו ובפירוטות שפבר יצא הדבר בהיתר מפי גדולי המורים הרבנים המובהקים דק"ק המבורג בכת דהיתרא דעדיף שלא מהדרינו עובדא אף דאיכא למימר פינון שעדינו לא נשאת לא מקרי מהדר עובדא זה אינו דכבר אמרינו בכתובת לא נשאת נשאת ממש אלא פינון שהתיר' להנש' לא תצא מהיתרא ראשון ובפירוטות לדעתתי אפי' לכתחלה יש להתיר בגדון דינו והאוסר בזה לא פינון להלכההחרם לא עלת' בידו רק פחרס הנשפר ונפרה כי יצא הדבר בהיתר וזווגם עולה יפה ואין ספק שאם יראה החולק תשובתי שאמת לייעקב תתן ומודים דרבנן היינו שבסנייהו פנ"ל ה"ק יעקב: שאלה צח על דבר עגונה אחת שפא עד אהד ואמר שמת בעלה בחדש ניסן תסה"ל וע"פ אותו עד עמדה ונשאת בחדש תמוז ואח"כ בא עדות ברורה שבעל' ה'יה עדינו חי בחדש אייר תסה"ל וקוד' שהוציא' אותה מבעלה שני באו עדות פשרים שייעו שמת בעלה וקברוהו אף נתעלם מהם באיזה זמן מת אם מת בחדש תמוז אחר הנישואין או בחדש סיון קודם נישואין לבעלה שני אי יש להוציא מבעלה משום דמוקמינו בחזקת חי ונזקת איש עד השתא או נימא פינון דהשתא הוא בחזקת מת לפינון אין מוציאין מבעלה שנית דאמרינו שמת קודם נישואיה: תשובה דבר הדומה לדומה בהא מילת' מצינו פלוגת' של האחרונים לענון אבילות והיא מתשובת מהר"מ מינץ סי' צ"ה ובתשובת אבן לב והט"ז בסי' שצ"ו ס"ק ב' האריף להשיג עליו והש"כ בנה"כ חוזר לקיים דברי מהר"מ מינץ בתשובה גם בתשובת מהרשד"ם לטי"ד סי' ר"א מפלפל עם גדול א' שחלק על דבריו והעלה דחייב להתאבל מספק פדעת מהר"מ מינץ וכן מסיק בתשובת מהר"א ששון סי' קס"ז ולפי שקצת דבריהם צ"ע וכדי לברר דבריהם להלכה קבועה לכן הנצרכתי להאריף ולהעתיק סוגי' הש"ס והתוספ' השייכי' לדין זה ועי"ז יתבררו הדברים מאלי דגרסינו בריש גדה מ"ט דשמאי קסבר העמד אשה על חזקתה ואשה בחזקת טהורה עומדת והלל פי אמר העמד דבר על חזקתו היכא דלית ליה ריעותא מגופא אבל אתתא פינון דמגופא קחזיא לא אמרינו אוקמא אחזקה (וכרש"י פינון דמגופא קחזיא מעודה ועלולה היא לכך אין לה חזקת טהרה וכתבו שם בתוספ' בד"ה פינון דמגופא קחזיא אבל אי לאו האי טעמא הוי מוקמינו לה אחזקת טהרה אע"ג דהשתא ודאי טמאה כמו בנגע בא' דמטהרי רבנן אף בראהו חי מבערב אע"ג דהשתא הוא מת וליכ' עוד חזקת חיות עכ"ל תוספ' שם מבואר מדברי תוספ' אלו דאזלינו בחר חזקה דמעיקר' היכא דליכא ריעותא מגופא אע"ג דהשתא לפינון אתרע החזקה ונהרי מת לפניה ומעמה ה'יה נראה לכאורה להביא ראיה לדברי מהר"י מינץ וסייעתו שכתב בתשובה סי' צ"ה דמי ששמע שמת לו מתו אינו יודע אם הוא תוף ל' או לאחר ל' אם חייב להתאבל והכריע מדעתו דחייב להתאבל מטעם דהעמידו בחזקת חי ע"ש דבריו באריכות והט"ז בי"ד סי' שצ"ו ס"ק ב' השיג עליו ונ"ל ולע"ד לא נראה פן מכת ראיו' ברורת ראשונה דאמרינו במשנה בפסחים פ' האשה דף צ"א האונן והמפקס את הגל (מעל אדם ואינו יודע אם הוא חי או מת שוחטין עליו את הפסח מפני שעודנו בחזקת טהרה וכו' חוץ מן המפקס את הגל ונמצא המת פחתיו וכו' וכתבו התו' תימא לר"י מפקס הגל נמי חי ה'יה פשהתחיל לפקס וי"ל פינון שמצא מת אית לן למימר שמתחלתו ה'יה מת שכל הטמאות כשעת מציאתו עכ"ל תוספ' הרי לפניה דלא אמרינו אוקמינו בחזקת חי והשתא הוא דמת ואין לומר דלא ילפינו איסור מטומא' או שום חיוב או פטו' דהא במתני' ילפינו שחיי' לעשות פסח שני ולא חשבינו לה לספק

דלמא מיינת' חולין בעזרה אלא נדאי דחשבין ליה למת נדאי ונלפינן מטונמא עכ"ל הט"ז וצ"ע לכאורה דהא מטונגיא זו דנדה ותוספ' שם מבואר להד' דאזלינן בטר חזקה קמיינתא דחי הוא אע"ג דהשתא מת לפנינו ובאמת עיקר הראי' שמביאו התוספת בנגע באחד דמטהרי רבנן אף בראוהו חי מבערב אין ראיה כלל דהא עיקר דין זה הוא ממתני' דפ"ה דטהרות משנה זו נגע באחד בלילה ואין ידוע אם חי ואם מת ובשחר עמד ומצאו מת ר"מ מטהר וחכמים מטמאין שכל הטמאות כשעת מציאתן ואיתא בתוספ' פ"ו דטהרו' והובא שם בפ"ה הר"ש והרע"ב והרמב"ם בפ"ח מה' אבות הטונמא דמודים חכמים לר"מ שאם ראהו חי מבערב אע"פ שהוא בא בשחרית ומצאו מת הוא טהור מפני שנה ספק טונמא ברשות הרבים עכ"ל הרי דלא הוי טעמא משום דמוקמינן אחזקה ראשונ' רק דהוי ספק טונמא ובר"ה טהור ובר"ה ספיקא טמא ש"מ דספקא הוי אף דברי התוספת אפשר ליישב ולומר דהתוספ' אזלי לשטתיהו שכתבו שם בנדה דף ד' ע"א ד"ה פי פליגי דחזקה יפרש הבריימה דתוספתא בראוהו חי מבערב טהור אפי' ברה"י וספק טונמא בר"ה טהור דקאמר היינו דהוי פאלו הוא ספק טונמא בר"ה עכ"ל איברא סתימות לשון הבריימה וכל המפרשים שהעתיקו משמעויות דבריהם להלכה דליתא לדחזקה בזה י וא"כ י"ל דלא אוקמינן אחזקה קמיינתא רק דהולכין אחר שעת מציאתן וטעמ' דהלל בנדה לפי המסקנ' לא הוי מטעם חזקה לכו בעינן דאיכא ריעותא מגופא אלא טעמא דשמאי כיון שלא הרגישו היא טהורה והלל סובר דאמרינן פסבורה הרגשה מי רגלים היא וכדמסיק הש"ס שם אב"א וכו' ובלא"ה אין ראיה מהאי דטהרות דהא דוקא בראוהו חי מבערב הוא דאוקמיה אחזקה קמיינתא בזמן מועט כיון שבין לילה חלף ועבר מן העולם (וזה ג"כ פוננת התוס' בחולין דף יו"ד ע"ב ד"ה אלא לאו משום דאוקמיה אחזק' גבי נגע ע"ש) אבל אי לא ראה חי מבערב אף שידעינן שהיה חי מקדם הולכין אחר שעת מציאתו ולא אוקמיה אחזק' ראשונה נמצא דדעת הט"ז נכון לכאורה ובנה"כ השיג עליו בדברים שאינם מוכרחים כלל ונתעלם ממנו סוגיא זו שפכתתי.

אכן מצד אחר יש לכאור' לדחות הט"ז בזה וכמ"ש הוא עצמו לדחות מהא דכל הטמאות כשעת מציאתן דלא אמרין הכי אלא לענין טונמא ובקדשים דוקא כמ"ש התוס' ריש נדה ד"ה מעת לעת ובדף ד' ע"א ד"ה שכל הטמאות כשעת מציאתן וכ"כ התוספת בפ' המדיר דף ע"ו ד"ה על התמור ומה שהקש' הט"ז דהיאך ילפינן שחיב לעשות פסח שני ולא חשבין לספק דלמא מיייתי חולין בעזרה לק"מ מי לא מייירי שנמנה עם אחרים על פסחו דלא קמיייתי חולין לעזרה גם הראיה שני' שהביא הט"ז שם וכתב וז"ל שנית מפ' המדיר דף ע"ז אמר רב יהודא אמר שמואל המחליף פרה בתמור ומשך בעל התמור את הפרה ולא הספיק בעל הפרה למשוך את התמור עד שמת התמור על בעל התמור להביא ראיה שהיה תמורו קיים בשעת משיכת פרה וקנשה למה יביא ראי' לזה אמאי לא נוקים אותו בחזקת שהיה חי תחלה והשתא הוא דמת ע"כ.

אין זו ראיה כלל דהא שמואל אזיל לשטתו דס"ל דלא אזלינן כלל בטר השתא כדאמר במסכת' קידושין גבי קדשה אביה בדרה וקדשה עצמה בעיר והיא בוגרת לפנינו ועל כל זה ס"ל התם דעל בעל התמור להביא ראי' לפי דאזלינן בטר חזקת מרא קמא לענין ממון וכמ"ש התוספת שם בפ' המדיר דף ע"ו ע"א בד"ה על בעל התמור להביא ראיה יע"ש וראיה שלישית הביא הט"ז ממצאו הרוג שמבואר בא"ע סי' י"ז דאזלינן לחומרא ואמרינן

שְׁנֵהֲרַג קוֹדֵם ג' יָמִים וְאִין מְעִידִין עָלָיו וְאֵמַאי לֹא נֹקְמָה בְּחֻזְקַת חַי גַּם מִזֵּו אִין רֵאִי דְהָא בְּאַמְתַּת אִין מְעִידִין עָלָיו וְאֵמַרִינוּ שְׁבַעֲלָ עֲדִינָן בְּחֻזְקַת חַי וְזֵה שְׁנַמְצָא הוּא אִישׁ אַחַר שְׂדִידוּעַ שְׁנֵהֲרַג זֶה כַּמ' יָמִים לְכֹן אִין מְפִירִין בְּטַבְיַע' עֵין וְחֹמֶר א"א שְׁאֵנִי וְכֹן הַשִּׁיג עָלָיו שְׁם בְּנֵה"כ וּמ"מ לְעֵנָן דִּינָא לְכַאוּר' דְּבָרֵי הַט"ז קְיָיִמִין דַּמ"מ מִיַּדִּי סְפִיקָא לֹא נְפִיק (גַּם מֵהַר"ם מִיַּנְיָ עֲצָמוּ הַנִּיחַ לְדַבֵּר כְּמִסְתַּפֵּק) וְלַעֲנָן אֲבִילוֹת שׁוּמְעִין לְהַקְלִי וְרֵאִיָּה בְּרוּרָה לְזֵה מְהָא דְאִיתָא בַּב"ב פ' מִי שְׁמַת דָּף קַנ"ג אָמַר רַבֵּה הָרִי מַת וְהָרִי קָבְרוּ מוֹכִיחַ עָלָיו (וּפְרַש"י הָרִי אָנוּ רוֹאִין שְׁהוּא מַת וּבְתַר הַשְׁתָּא אֲזַלְיָנוּ וְהַעֲמַדְנוּ עַל חֻזְקַת מִיתַתוֹ וּמוֹקִי הַש"ס רַבֵּה ב"ר נְתָן דְאָמַר אִם בְּרִיא עָלָיו לְהַבִּיא רֵאִי שְׁהִי שְׁכִיב מְרַע אִם שְׁכִיב מְרַע הוּא עָלֵיהּ לְהַבִּיא רֵאִי שְׁבַרִיא הֵיךְ וּפְסַק הַרְשֵׁב"ם דְּהִלְכְתָא כְּרַבָּה וּר' נְתָן דְאֲזַלְיָנוּ בְּתַר הַשְׁת' מ"מ הָרִי"ף וְשִׁאָר כָּל גְּדוּלֵי פּוֹסְקִים פְּסָקוּ דְלֹא כְּרַבָּה וּר' נְתָן אֲלֵא דְהוּי סְפִיקָא דְדִינָ' וְאִין מוֹצִיאִין מִיַּד מְוַחֲזָק וְכַמְבּוֹאָר בַּט"ח"מ ס' רַנ"א ע"ש וְכֹן מְבּוֹאָר בַּש"ס דְקַדוּשִׁין בְּקַדְשָׁה אֲבִיָּה בְּדַרְךָ וְקַדְשָׁה עֲצָמָה בְּעִיר וְהָרִי הִיא בּוֹגְרַת רַב אָמַר הָרִי הִיא בּוֹגְרַת לְפָנֵינוּ וְשׁוּמְאָל אָמַר חֲזִינְשִׁין לְקַדוּשִׁי שְׁנִיָּהֶם וְקו"ל הִלְכְתָא כְּרַב בְּאִיסוּרָא מ"מ קָאָמַר בַּש"ס שְׁם טַעְמָא דְרַב מִשׁוּם דְלִיפָא שְׁם חֻזְקַת נְעֻרוֹת וַע"ש בְּפְרַש"י וְתוֹסֵפ' וּבַא"ה ס' ל"ז הָא בַּלֵּא"ה מְסַפִּיקָא לֹא נְפִיק וְחוֹשְׁשִׁין לְקַדוּשִׁי שְׁנִיָּהֶם) אָכֹן הִיכָא דְאִיפָא תַרְתִּי לְרִיעוּתָא וְדֵאִי לֹא אֲזַלְיָנוּ כְּלָל בְּתַר חֻזְקָה קַמִּיתָא כְּמִסְתַּנַּת הַש"ס בְּרִישׁ גְּדָה וּבַפ"ק דְחֻזְלִין וּבְפֶרֶק בְּתַרָא דְקַדוּשִׁין יַע"ש) וְכֹן מְבּוֹאָר בְּתוֹסֵפ' דִּיבְמוֹת פ' אֲלֵמְנָה לְכַהֵן גְּדוּל דָּף ס"ח ע"א ד"ה רִישָׁא וְכו' וְי"ל כִּינּוּ דְהַשְׁתָּא דְאִתִּי קָמֵן הוּי וְדֵאִי בְּן תַּשְׁעָה אַע"פ שְׁהֵי סְפַק כְּשִׁבָא עָלֵיהּ לֹא מוֹקְמִין לִיהּ אַחֲזִיק' קַמִּית' אֲלֵא אֲזַלְיָנוּ בְּתַר הַשְׁתָּא שְׁהוּא וְדֵאִי בְּן ט' דְחֻזְקָה קַמִּיתָא אִיתְרַע לִיהּ הָרִי לְהַדִּל' מְבּוֹאָר בְּתוֹסֵפַת כִּינּוּ דְהַשְׁתָּא הוּא לְפָנֵינוּ בְּן ט' וְדֵאִי אִיתְרַע חֻזְקָה קַמִּיתָא וְעוֹמֵד בְּסַפֵּק וּפּוֹסֵל וְאִינוּ מְאָכִיל נְמַצָּא דְלֵהַתְּנַסְפוֹת וְכָל הַסּוּגִיּוֹת הֵם שְׁוִין דְלֹא כְּמוֹ שְׂרָאִיתִי בְּתַשׁוּבַת מְהַר"י מְטַרְאָנִי ח"א סִימָן י"א שְׁלֵא יֵרַד לְכּוֹנוֹת הַתּוֹסֵפַת בְּזֵה לְכֹן כְּתַב שְׁדַבְרֵי הַתּוֹסֵפַת סוּתְרִין זֶה אֵת זֶה לְכַמְּה סוּגִית הַש"ס וּמְדַחִיק בְּכַמְּה דְחוֹקִי לִינְשֵׁב דְבָרֵיהֶם וְלַע"ד דְּבָרֵי הַתּוֹסֵפַת בְּרוּרִים וּפְשׁוּטִים כַּמ"ש גַּם כִּי דַעַת הַמְחַמִּירִין בְּתַשׁוּבַתֵיהֶם לְעֵנָן אֲבִילוֹת נַעְלָם מֵהֶם כָּל הַסּוּגִית שְׁכַתְבַתִּי דְמוֹכַח דְמִיַּדִּי סְפִיקָא לֹא נְפִיק וְלַהַקְלִי שׁוּמְעִין גַּם בְּתַשׁוּבַת הַב"ח ס' קד"ט כְּתַב דַּעַתוֹ לְהַחְמִיר וְז"ל שְׁם וְתוֹ כִּינּוּ דְאֶפְשָׁר לְשַׁלּוֹחַ לְמַקּוֹם שְׁמַת וּלְבַרֵר אִם הוּא תוֹף ל' לֹא אֲזַלְיָנוּ לְהַקְלִי וְכו' אַע"ג דְצָרִיף לְהוֹצִיא הוֹצֵאת ע"ז דְחִיִּיב לְהוֹצִיא כָּל מְמוֹנוּ שְׁלֵא יַעֲבֹר עַל ל"ת וְכ"ש בְּלֵא תְּסוּר עַכ"ל גַּם בְּזֵה לֹא יֵרַדְתִּי לְסוּף דַּעַתוֹ דְהָא אֲבִילוֹ' ל' הוּא רַק עֲשֵׂה דְרַבְּנָן וְדִחִיד מְקִילִין כְּדֵאִי בַּפ' וְאֵלוּ מְגַלְחִין וּבְהֵרָא"ש לְשֵׁם כְּמָה פְּעָמִים וְעֵינִין בְּהַגְהוֹת רַמ"א ס"ס שַׁצ"ט וְאִיף כְּתַב שְׁחִיִּיב לְהוֹצִיא עַל זֶה כָּל מְמוֹנוּ וְאֲדַרְבָּה הָא מְצִינוּ דְבְדַבְרֵי הָאָבֵד וְהַפְסֵד הַתִּירוּ כְּמָה דְבָרִים לְעֵנָן אֲבִילוֹת וּמ"מ מֵאַחַר שְׁהֵנִי אֲשַׁלִּי רַבְרַבִּי יֵשׁ לְהֵם חִילוּקֵי דַעוֹת בְּזֵה לְעֵנָן אֲבִילוֹ' מְזֵה וּמְזֵה אֵל תַּנַּח יָדָּה נ"ל לְהַכְרִיעַ בְּסַכְרָא מְוַכְרַעַת מַה שְׁדַעַתִּי נוֹטָה דְהָא פְּסַק רַמ"א בַּסִּי' ת"ב דְנִהְגוּ לְהוֹדִיעַ בְּבָנִים זְכָרִים כְּדִי שְׂיֵאמְרוּ קַדִּישׁ אָבֵל לְשִׁאָר אֲבִילֵי אִין לְהוֹדִיעַ כִּי מוֹצָא דְבָה הוּא פְּסִיל עַכ"ל וְכֹן נִהְוֵג עָלְמָא וַא"כ נִרְאֵה דָאֵם הֵם זְכָרִים וְהוּא אֲבִילוֹת דְאָב וְאִם אֲמַרִינוּ כִּינּוּ דְאֶפְשָׁר הֵיךְ לְהוֹדִיעַם תוֹף שְׁלֵשִׁים בְּנֵדֵאִי זְרִיזִין מְקַדִּימִין וְלַמְצָנָה גְדוּלָה יַחֲשֵׁב כְּדִי שְׂיֵאמְרוּ קַדִּישׁ מְסַתְמָא כָּל מַה דְאֶפְשָׁר לְאַקְדוּמִי קְדָמִי וְהוֹדִיעוּ לְהֵם עַל כֵּן יֵשׁ לְנַהֲוֵג הַשְׁמוּעָה קְרוּבָה

שבעה ושלשים משא"כ בשאר קרובים דמסתמא לא הודיע להם כ"כ מהרה כי מוצא דבה הוא פסיל אזלי ב"ת מסקנו' הסוג' שכתבתי דהוי ספיקא דדינא ומקילין באבילות דקילא ובנ"ד פ"ן שושא"ת ע"פ עד א' דלא הוי אנוסה פ"ן דלא דייקא ונסבה ואסורה לבעלה מדאורייתא מונטמאה ונטמאה כמבואר בפ' האשה רבה וספיקא דאורייתא לחומרה וצריכא גט משני ומ"מ נראה דנדאי מפרישין אותו זו מזה ונותנין זמן לגט אולי יחזור ויבדר הדבר שפ"ר מת הבעל קודם נישואיה אם יהי ברו' הדב' פשמלה אז יחזור להיתר' ראשון נ"ל ה"ק יעק' שאלה צט מהרב המופלא ה"ה מהר"ל אב"ד דק"ק פערשי זצ"ל נסתפקתי על אודת דיני עגונה דאתתא היכא שיש סימנים בגופו שאינו מוכהקים וסימני בגדים אי סמכנו עליהם כפ"ר שפ"ר מפי המופלא הרב מוהר"ר הלמן זצ"ל דיש להיתר' מפ"ח במ"ר דלמ"ד סימנים דאורייתא סמכי' אסימנים דגופו ולמ"ד סימני דרבנן אז לא תישינו לשאלה כדמשמע לכאורה בש"ס דיבמות ובבבא מציעא אי יש לסמוך ע"ז למעש' גם יש להסתפק על דבר חמשה נשים שאינם נאמנות להעיד בעדות אשה אי נאמנות במסל"ת או לא וגם יש להסתפק אי מקריזה מסל"ת פ"ן שפ"ר נסעה עם בעלה וכאשר חזרה לביתה הלכה היא נגדה לקבלה ונתן לה ידה אז הסיחה שמת בעלה אי נימא פ"ן שפ"ר לקבלה הוי כמו התחיל' לשאול על בעל' היכן הוא או לא: תשובה הנה אף שדרכי למנוע להשיב בדיני עגונ' רק לפעמים נעשתי סניף לשאר גדולי חקרי לב אף כדי שלא להשוב פ"ו כפ"ו אלקים ריקם אכתוב דרו' ראשי פרקים ובמה דסיים אפתח על חמשה נשים אי נאמנים במל"ת דבר זה כבר נשאל בתשו' שער אפר' סי' ק"ה והוב' ג"כ בבית שמואל בא"ה סי' י"ז ס"ק י"ג ופסק דאפי' מסל"ת אינה נאמנות וכתב יש להוכיח בראיה ברורה דה' נשים אינם נאמנות במל"ת והוא ממ"ש הריב"ש סי' שט"ז הובא בש"ע סי' י"ז סעי' י"ד בהג"ה אם אמר גוי פלוני מת במל"ת אע"פ שלא אמר דברים אחרים מקרי מסל"ת והוכיח הריב"ש זה מהא דאיתא בגמרא דיבמות דף קד"ב ודלמא שד הו' ודלמ' צרה הוא ולמה לא מקש' דלמ' עכו"ם הוא א"ו עכו"ם נאמן כשאמר פלוני מת אע"פ שלא אמר דברים אחרים א"כ קשה לפי דברי הריב"ש מה מקשה הגמרא ודלמא צרה הוי הלא זה הוי במסל"ת אלא דצרה ואינה נשים אינן נאמנין אפי' במל"ת עכ"ל שם בתשובת ש"א אכן כד מעיינת שפיר יראה דאין זו ראיה של כלום דנהי דבעכו"ם אפילו בלי קדימת דברים הוי מסל"ת היינו משום דסתם עכו"ם אינו יודע שאיסור ויהי' תלוי בזה מן הסתם אמרינן של"פת הסיח פן לדעת הריב"ש משא"כ באלו חמשה נשים שהם בחזקת ששונאת זו את זו וגם ע"פ הרוב יודעין שאיסור ויהי' תלוי בזה על פן בנדאי לא הוי בחזקת מל"ת אלא א"כ ע"י הקדמת דברים אחרים ועיין בי"ד בט"ז סי' ס"ט ס"ק ד"ג ובש"כ ס"ק מ' ועיין שם בתשובת שער אפרים שמתחלה עלה על דעתו להביא ראי' מסוגיא דסוף יבמות דנאמנות הני ה' נשים במל"ת ולבסוף דוח' ראי' זו דבמל"ת לא שייך לשון נאמנות ולע"ד דחוי פ"ו חוזר ונראה דהרבה פעמים מצינו בש"ס ופוסקים לשון נאמנות במל"ת וכדאיתא להדיא בכתובת דף ד"ו ע"ב ובבא קמא דף קי"ד ע"ב אף בלא"ה ראיה זו דחוי מעיקרא הוא ואין משם ראיה כלל מדקאמר ה"ה נאמנות להביא גיטה מכלל דמיירי במתפונן להעיד ולא במל"ת שהרי גיטה מוכיח עלה.

אָבֵל מ"מ לְדִינָא הַדִּין דִּין אֶמֶת כְּמוֹ שְׁפֹסֵק בְּתִשׁוּבַת שַׁעַר אֶפְרַיִם שְׁעֵיקָר שְׁאִינְן נְאֻמְנוֹת אַף בַּמַּלְ"ת כִּינּוּן שְׁלֵא מְצִינוּ בַּש"ס וּא' מִן הַפּוֹסְקִים לְחַלֵּק בְּכַף וּסְתָמָא אֲמָרוּ ה' נְשִׁים אִינּוּן נְאֻמְנוֹת מִשְׁמַע בְּכָל עֲגִנּוּ אִינּוּן נְאֻמְנוֹת וּכְדִי שְׁלֵא לְהוֹצִיאָהּ חֵלֶק אָבִיא רֵאִי מְהָא דְאִית' בֵּיבְמוֹת דָּף קי"ח ע"א טַעְמָא דְאֶמְרָה לֹא מֵת הָא אֲשֵׁתִיקָא תִּינְשָׂא הָא אִין צָרָה מְעִידָה לְחֻבְרָתָהּ וּמִשְׁנֵי לֹא מֵת אִינְצִטְרָכָא לִיה וְכו' וְאִם אִיתָא דַּמַּלְ"ת נְאֻמְנוֹת צָרְתָהּ לְמָה נְאֻדִי הִתְרַצֵּן מְדַעַת הַמְקַשֵּׁן דְאֶמֶר טַעְמָא וְכו' אֲמָאי לֹא מְתַרְץ דְמִיָּירוּ בַּמַּלְ"ת לְכַף אִם שְׁתִּיקָה תִּינְשָׂא אֱלָא וְדֹאִי דְבְּכָל עֲגִנּוּ אִינּוּן נְאֻמְנוֹת צָרָה וְאִינְדָּה נְשִׁים דְכּוֹנְתִינְהוּ וּבִלְא"ה בְּנִדּוֹן זֶה אִין זֹאת מַלְ"ת דְכִינּוּן שְׁפָאָה נִגְדָה הֵוִי כְּמוֹ שְׁשִׂאֲלָה אִיף הִנְחַת אֶת בַּעֲלָהּ נִמְצָא דְלֹא הִתְחִילָה לְהַסִּיחַ לַפ"ת וְאִף דְלְכְאוּרָה נִרְאָה לְהִבִּיא רֵאִי לְהִנְפֹךְ מְהָא דְאִיתָא בְּיוֹמָא דָּף ט' רִישׁ לְקִישׁ הֵוִי סְחִי בְּיַרְדְּנָא אֶתָּא רַבָּה בַר ר' חֲנָנָא יְהֵב לִיה יָדָא אֲמַר לִיה אֱלֵהָא סְגִינָא לְנוּ וְכו' וּמְקַשָּׁה הַש"ס וְרִישׁ לְקִישׁ מִי מִשְׁתַּעִי בְּהַדִּי רַבָּה בַר בַּר חֲנָנָה וּמָה ר' אֲלַעְזָר דְמָרָה דְאַרְעָא דִישְׁרָאֵל הוּא וְלֹא הוּ' מִשְׁתַּעִי רִישׁ לְקִישׁ בְּהַדִּיָּה וְכַתְּבוּ הַתּוֹסֵפ' לֹא הֵוִי מִשְׁתַּעִי רִישׁ לְקִישׁ בְּהַדִּיָּה פִּירֵשׁ לֹא הָיָה מִתְחִיל לְדַבֵּר עִמּוֹ אֲבָל כַּשֵּׁר"א הִי מִתְחִיל עִם רִישׁ לְקִישׁ הָיָה מְשִׁיב לוֹ עַכ"ל תּוֹסֵפ' וְקַשָּׁה לְכְאוּרָה לְפִי פִירֵשׁ הַתּוֹסֵפ' מַה מְקַשָּׁה הַש"ס וְרִישׁ לְקִישׁ מִי מִשְׁתַּעִי וְכו' דְלִמָּא שְׁאִנְי הָכִי שֵׁרַב' בַּר חֲנָנָא הֵוִי כְּמוֹ הִתְחִיל לְדַבֵּר עִמּוֹ כִּינּוּן דִּיהֵב לִיה יָדָא אֱלָא ע"כ צ"ל דְכָל כַּה"ג לֹא הֵוִי הִתְחִילָה.

מ"מ אֲפֹשֶׁר לֹא מִר דְשִׁאֲנִי לְעֲנִין מַלְ"ת גְּמוּר בְּלִי שׁוּם רְמִז מְקוֹדֵם וְעֵינִין בַּמ"ש בְּתִשׁוּבַת מַהֲרִי"ן לֵב חֵלֶק א' ס' ב' הוּבָא בְּקוּנְטְרָס הָאֲחֵרוֹנִים ס"ק נ"ו וְז"ל אִם רָאָה עַכּוּ"ם יְהוּדִי הוֹלֵךְ אַחֲרָיו וְאֲמַר לוֹ מִפְּנֵי מָה אֶתָּה בָּא אַחֲרָיו לְשִׂאוֹל וּלְדַעַת מְפֻלּוּנִי אִם חֵי תִדַע לָךְ שֶׁהוּא מֵת לֹא הֵוִי מַלְ"ת אַע"פ דְלְעֲנִין שְׁבוּעַת עֵדוּת לֹא הֵוִי כְּשׂוֹאֵל עַד שְׁיִשְׁמְעוּ מִפִּי הַתּוֹבֵעַ עַכ"ל הָרִי דְאֶפְ"י קֶצֶת גִּילּוּי דַעַת מוֹצִיא מִיָּדִי מַלְ"ת ה"ה כָּאִן וּבְפִרְטוֹת שְׁפָכְרַ הוֹכְחֵנוּ דַבְּנ"ד ל"מ מַלְ"ת וּמָה שְׁשִׂאֲלָתָּ עוֹד בַּדָּב' מַה שְׁשִׁמְעַת מַמ"ו הַמְּוֹפֵל' זַע"ל הִנֵּה בְּוֹדֵאִי כְּדֹאִי הוּא לְסִמּוּךְ עַל דְבָרָיו אִם הִחֲלִיט דְבָרָיו לְמַעַשׂ וּמִתְאַמֵּר' מִשְׁמִיָּה דְגִבְרָא כְּוֹנְתִיָּה וְהִיא בְּתִשׁוּבָה קְטַנָּה הַנְּדַפְסָתָּ פֶּה פְּרָאג הַמְּיוֹחֶסֶת לְהַגְאֹן ר"י פְּאֵלֶק עַל אוֹדֵת עֲגוּנָה דְאֶתְתָּא וּבְתוֹכָהּ תִּשׁוּבָה אַחַת מִהַגְאֹן מְהֵר"ל מְפָרָאג וּפְסִק מְטַעֵם זֶה דְלֹא חִיָּישִׁי לְשִׂאֲלָה ע"ש שְׁהֶאֱרִיף וּמְסַפִּים עִמּוֹ מְהֵר"י פְּאֵלֶק גַּם בְּתִשׁוּבַת מְהֵר"י מְטַרְנִי חֵלֶק א' קל"ט וּח"ב בַּא"ה ס' ל"ה הַשִּׁיג ג"כ עַל הַב"י בְּזֶה שְׁהֶעֱיָקָר כַּדַע' הַנ"י וְהָר"ן וְהַתּוֹסֵפֶת וְהַרִיטְב"א דְלֹא חִיָּישִׁינוּ לְשִׂאֲלָה וְשָׁגַם בְּדַבְרֵי הָרִי"ף וְהָרָא"ש וְהַרְמַב"ם ג"כ אִין בְּהֵם מִשְׁמַעוֹת שְׁחִיָּישִׁינוּ לְשִׂאֲלָה זוֹלַת בְּתִשׁוּבָה הָרָא"ש כָּלֵל ד"ג גַּם הַשְּׁפָתִי פִּהֵן בַּח"מ ס' ס"ה דַעַתוֹ מְבֹאֲרֵת שְׁלֵא חִיָּישִׁנּוּ לְשִׂאֲלָה וְכֵן רֵאִיתִי בְּתִשׁוּבַת חוּט הַשְּׁנִי ס' צ"ה אִף הַגְאֹן מְהֵר"ן כְּ"ץ ס' צ"ו הַשִּׁיג עָלָיו וְכַתֵּב דְאִין לְזוֹז מְפֹסֵק הַב"י דִּישׁ לְחוּשׁ לְשִׂאֲלָה ע"ש דְבָרֵיהֶם בְּאוּרָהּ וּבְנֻדֵאִי אֵלּוּ רָאָה דְבָרֵי מְהֵר"ל שְׁהֵיָּה אָבִיו זְקִינּוּ שֶׁל מַהֲר"ן כְּ"ץ לֹא הָיָה נִמְנַע מִלְּהִבִּיאוֹ וְאֲפֹשֶׁר שְׁלֵא הָיָה חוֹלֵק וּבְאֶמֶת מְקֻרֹב נְשִׂאֲלָה שְׂאֵלָה כְּזוֹ מַק"ק דְעַסוּי כְּאֲשֶׁר הֵייתִי בְּמוֹשֵׁב זְקִינִים שֶׁל מְחֻנְתֵּי הַגְאֹן הַמְּפֹרָסִם מוֹהַר"ד אֲפִנְהִיִּים נַר"ו וּפְלִפְלֵנוּ מְאוֹד בְּדִינָי אֵלּוּ וְהֶאֱרִיף בְּתִשׁוּבָה כְּאֲשֶׁר הוּא נִרְשָׁם בְּסִפְרוֹ נְשִׂאֵל דְּוֹד וּמ"מ לְמַעַשָּׂה נ"ל דְאִין לְהַקְלֵל אַא"כ שִׁישׁ עוֹד צְדָדִים לְהַקְלֵל כִּינּוּן שְׁלֵדַעַת מִשְׁמַעוֹת הַש"ע וְשִׂאֲרָה גְדוּלֵי אַחֲרוֹנִים מְבֹאֲרֵת דְחִיָּישִׁנּוּ לְשִׂאֲלָה וְכֵן מִשְׁמַע קֶצֶת מְלִשׁוֹן הַרְמַב"ם פ"ז מ"ה נִחַלַת דְבַעֲיָנוּ דְּוֹקָא סִימָנִים בְּגוּפוֹ ע"ש כַּנ"ל ה"ק יַעֲקֹב: שְׂאֵלָה ק עַל דְבָר עֲגוּנָה אַחַת שְׁנַאֲבַד בַּעֲלָהּ תוֹךְ

רעש מלחמה של המורדים זה שבועו' שפתיים ולא נודע מה הנה לו ועתה באו שני אנשים
יראי' ושלמים והעידו בזה"ל שנה פמו עשרה ימים פאשר באו סמוך לחונק קמארנו עם
בעלי מלחמות שהנה אצלם לשמיר' על הדרך ראו מרחוק על ההר שבאו פמו שנים
ושלשה מורדי' שקורין קרוצין נגד יהודי אח' והכו אותו מפות אכזריו' והוא צוח במר
נפשו שיניחו אותו ותקחו פל אשר לו ועוד דברי תחנונים הרבה פיוצא בו והם לא
השגיחו עליו על דבריו והתירו את ראשו ולא הפרנו אותו בטביעת עין לפי שהנה רחוק
מאתנו שאין העין יכול לשלנט בו וגם לא היינו יכולין לילה שמה פי השמיר' שעמנו לא
רצו להלוף עמנו באמר' אולי ימצא יות' מורדי' אתם מאשר אנחנו אף קול ענו' ששמענו
נדברי תחנוני' שדבר עמה' קודם ההריגה הפרנו בטוב שהוא פלו' בן פלו' בעלה של
האש' הזא' כאש' הו' ידוע וניפר לנו בטו' שהי' תושב עירינו אם יש לצדד להיתרא בהא
אתתא או לא: תשובה הנה דבר חדש הוא זה וקשה עלי להיות תחלת הוראה דהאי אתתא
על ידי פי דרפי למנוע מלהשיב בדיני עגונה רק לפעמים נעשתי סניף לשאר גדולי חקרי
לב וכהדא גרמיזא הבא באחרונה אף לגודל אהבתה והפצרתה לא אשיבה ריקם ובקטן
פמוני אחל פנושא ונותן ודן לפני רבותיו בקרקע ובגדם לרחק או לקרב את אשר עליהם
יערב וזה יצא ראשונה דגרסינו בפג"ה דף צ"ה ע"ב אמר רבא מריש הוי אמינא סימנא
עדיף מט"ע דהא מהדרינו אבידתא פסימנא ולא מהדרינו בטביעת עין השתא דשמעתיה
להני שמעתתא (פי' דשרי איסורא בטביעת עין) אמינא טביעת עין עדיפא דאי לא תימא
הכי היאך סומא מותר באשתו ובני אדם מותרין בנשותיהן בלילה אלא בטביעת עינא
דקלא ה"נ בטביעת עין אר"י תדע וכו' הרי להדיא מבואר מסוגיא זו דטביעת עינא דקלא
עדיף מסימנא וסמכינן עלה אפי' באיסור אשת איש ואין מקום לחלק ולומר דדוקא
באשתו שרגיל אצלו תמיד סמכינן שידע בטביעת עין דקלא משא"כ באחרני לא סמכינן
עליה וכה"ג מחלק הש"ס בפ"ב דכתובת דף ד"ח ע"א דאי אשמעינן אביו משום הכי
נאמן להעיד על פתב ידו בגדלו מה שראה בקטנותו משום דשכיח גביה יע"ש אי מש"ה
הא לא תברא דהא מתירין סומא באשתו אפי' בלילה ראשונ' שעדיין אינה רגילה כ"כ
עמו וכה"ג אית' בש"ס דגיטין דף ד"ג ע"א אלא סומא אמאי אינו פשר להביא את הגט
אמר רב ששית לפי שאינו יודע ממי נוטלו ולמי נותנו מתקיף ליה רב יוסף היאך סומא
מותר באשתו היאך בני אדם מותרין בנשותיהן בלילה אלא בט"ע דקלא ה"נ בט"ע דקלא
אלא אמר רב יוסף הכא בחוץ לארץ עסקינן וכו' הרי דסמכינן אט"ע דקלא אף באחרונ'
באיסור אשת איש להביא גיטה היכי דא"צ לומר בפני נכתב ובפני נחתם ומבואר שם
בש"ס ע"ב דכל הנאמן להביא גיטה נאמן ג"כ לומר מת בעלה חוץ מחמש נשים פגון
חמותה וכו' (ומזה נרא' להכשי' אפי' הסומ' להעי' בעסק עגונ' כה"ג אם יהנה באפשר
להעיד פמו עד מפי עד ואף דהוא א' מהפסולין דאוריית' לענן ט"ע פמבוא' בח"מ סי'
ל"ה ומבוא' בא"ע סי' י' ובדיני עגונ' דפסולי עדו' דאוריית' פסולין להעי' בעגונ' היינו
דוקא בפסולי מחמת עביר' דוקא וכמבוא' בש"ס ופוסקים מקור מוצא הדין ומה"ט
משיאין ע"פ אשה ועד מפי עד ה"ה פסומא וכמו דמתירין לענן גיטין במקום שאצ"ל
בפני נכתב ובפני נחתם פמבואר שם בש"ס דגיטין ובא"ע סימן קמ"ב) גם בתשובת
עבודת הגרשוני סי' ק"י מצאתי שפסק מתחלה דסמכינן אט"ע דקלא אפי' להוציא ממון
לומר שהוא אחיו של פלוני לענן ירושה אף לבסוף חזקה בזה מהא דאיתא בפ"ד מיתות

ושאָר פֿל חַיִּיבֵי מִיתוֹת אֵין מְכַמֵּינן לֹו וכו' ופרש"י אע"ג דְּשִׁמְעֵיהּ לְקַלְיָהּ וכו' א"כ מוכח דְּלֹא סְמַכֵּינן אֶטְבִּיעֵת עֵין דְּקַלְיָהּ דִּי"ל דְּנֹדָאי אַם הַמְּסִית יִכְחִישׁ אֶת הָעֵדִים וַיֹּאמֶר לֹאוּ אֲנִי הוּא שׁוֹמְעֵין לֹו וְלֹא יוּכַל לְחַיִּיבוּ מִיתָה אֲבָל הֵיכָא דְּלִיפָא הַכְּחָשָׁה בְּדָבָר כְּמוֹ בְּנִדּוֹן שִׁבְפ' גִּיד הַנְּשָׂה יֵשׁ לְסַמְנָה עַל טְבִיעֵת עֵין דְּקַלָּא וְעוֹד מְחַלֵּק שָׁם דְּעַד כָּאֵן לֹא אֶמְרִינן הָתָם שְׁסוּמָא יְכוּל לְסַמְנָה אִט"ע דְּקַלָּא וּבְנֵי אָדָם בְּלִילָה אֲלֵא דְּלִיפָא רִיעוּתָא הַמְּגַרְע פַּח הַטְּבִיעוֹת עֵין אֲבָל בְּנִדּוֹן דִּינן שְׁנַשְׂאָל עָלֵיו שְׁהֵם רוֹאִין אֶת רֵאוּבֵן וַאֲיִנוּ מְפִירִין אוֹתוֹ בִּט"ע דְּצוּרָה פְּשוֹט שְׂאִין לְסַמְנָה אִט"ע דְּקַלְיָהּ ע"כ תּוֹכֵן דְּבָרֵיו שָׁם וּבְאַמַּת פֿל דְּבָרֵיו אֵינִם מְוַכְרְחִי וּקְצָתָם אֵינִם בְּרוּרִים לֵע"ד דְּמָה שְׂפָא לְדַמּוֹת נִדּוֹן דִּינָהּ לְעֵנִין מְמוֹן וְלֵהֲאִי דְּחֻלּוֹן קָשָׁה הָא רְשִׁי' פִּי' שָׁם בְּחֻלּוֹן דָּף צ"ו ד"ה בְּטְבִיעֵת עֵינָא דְּקַלָּא שְׁנַתּוּ דְּעַתּוֹ לְהַפִּירָה בְּקוּל וּמֵאַבְדָּה לֹא יִלְפִינן דְּהָתָם מְשׁוּם חֲזִימוּד הַמְּמוֹן חַיִּישְׁנָן דְּלָמָּא מְשַׁקֵּר דְּאָמַר מַר גְּזַל נָפֶשׁ שֶׁל אָדָם מִתְּאֵוָה לְהֵם וּמְחַמְדָּתוּ.

הַרִי מְבֹאָר דְּאֵין לְלַמּוּד מְזַה לְעֵנִין מְמוֹן וְאוּלַי יֵשׁ לְחַלֵּק וְלוֹמַר דְּדוֹקָא לְעֵנִין אֲבָדָה לְהֵאָמִין לְבַעַל דְּבָר עֲצָמוּ לֹא מְהִימֵן לְעֵנִין מְמוֹן אִט"ע דְּקַלְיָהּ מִשְׁא"כ עַל פִּי עֵדִים כְּמוֹ בְּנִדּוֹן דִּינָהּ סְמַכֵּינן ע"פ עֵדִים בִּט"ע וּקְצָת רֵאָיָה לְזוּ מְהָא דְּאִיתָא בִּפ' גִּט פְּשוֹט דָּף קס"ז ע"ב בְּהֵאִי תְּבָרָא דְּהוּי חֲתִים עָלֶיהָ ר' יִרְמִי' אֶת' לְקַמְלִי הֵאִי אֶתְת' אִמְר' לִי' לֹאוּ אֲנִי הֵנְאִי אִמ' אֲנִי נְמִי אִמְר' לְהוּ לֹאוּ אִיְהִי הֵאִי נְאֻמְרוּ לִי מִיְקָשׁ הוּא דְּקָשָׁה לְהוּ וּבְגַר לְהוּ קָלָא ע"ש בְּפִרְש"י הֵם הַשִּׁיבּוּ לֹו טְעִיתָ בְּמָה שְׁנַשְׂתַּנְּהָ קוּלָהּ וְהוֹחֵלֶף וכו' מְשַׁמַּע דְּאִי לֹאוּ הֵאִי טְעַמָּא דְּהַזְקִינָה הֵיזָה סוּמָה עַל שִׁנּוּי הַטְּבִיעֵת עֵין דְּקַלָּא וְלִפְסוּל הַתְּבָרָא וְק"ל גַּם הַרְּאָיָה שְׁמַבִּיא שָׁם מִפ' ד' מִיתוֹת אֵין רֵאָיָה מְוַכְרַחַת דְּאֶפְשָׁר דְּדִינֵי נְפִשׁוֹת שְׂאֵנִי וּבְעֵינֵן רֵאָיָה מְמַשׁ וְכִדְּאִיתָא בְּסִנְהֶדְרִין דָּף ל"ז ע"ב וּבְשִׁבְעוֹת דָּף ל"ד וְעֵינֵין בַּח"מ ס' ל"ה סְעִי' י"ב בִּש"ע וּבִב"י שָׁם וּבִסְמ"ע מְבֹאָר דְּגַם לְעֵנִין דִּינֵי מְמוֹנוֹת בְּעֵינֵן רֵאָיָה מְמַשְׁעֵכ"פ לֹא חֲמִיר כ"כ כְּדִינֵי נְפִשׁוֹת וּבְעֵינֵן דְּרִישָׁה וְחֻקִּיר' בַּד"נ גַּם מ"ש שָׁם לְחַלֵּק בֵּין אִם הַבַּעַל דְּבָר מְכַחֵישׁ לְהוּ אוּ לֹא זֶה וְנֹדָאי אֵינּוּ דֹא"כ אִיךָ מְכַשִּׁיר שָׁם בְּגִיטִין סוּמָא לְשִׁלְיַחוֹת גִּט וְלֹא חַיִּישְׁנָן דְּלָמָּא אֶתִי בַּעַל וּמְעַרְעֵר וּמְכַחֵישׁ לְהוּ וּפְסִיל לְגִיטָא וְכִדְּחַיִּישְׁנָן בְּרִישׁ גִּיטִין כַּה"ג ע"ש בְּדָף ג' ע"א גַּם מָה שְׁמַסִּיק שָׁם בְּתִשְׁבּוּבָה דְּבִנְדּוֹן דִּינָהּ אִיכָּא רִיעוּתָא כֵּינּוּן שְׂאֵינִם מְפִירִים בְּטְבִיעֵת עֵין בְּצוּרָתוֹ ע"ש אָף דִּישׁ לְכַאוּרָה סְמָה לְדְּבָרֵיו מְהַמְקָרָא שְׁלֵכֵן אִמְר' יִצְחָק הַקּוּל קוּל יַעֲקֹב וְהֵינְדִים יְדִי עֲשׂוּ מ"מ בְּנִדּוֹן דִּינָהּ לִיכָּא רִיעוּתָא כָּלֵל כֵּינּוּן שְׁמַלְשׁוֹן מְבֹאָר שְׁהַנְּיָחוּ בְּלֹא חֲתִימַת זָקֵן וּמֵצָאוּ בְּחֲתִימַת זָקֵן וְא"כ שְׁפִיר קְאָמַר וְכִדְּכַתִּיב וַיִּכַּר יוֹסֵף אֶת אֶחָיו וְהֵם לֹא הִפְיָרְהוּ וְכִדְּאִיתָא לְהַדְּיָא בִּש"ס דְּכַתּוּב' דָּף כ"ז וּבְהַמְּפָקִיד דָּף ל"ט א"כ גַּם בְּנִדּוֹן שְׁלִפְנֵינוּ כֵּינּוּן דְּלִיכָּא רִיעוּתָא שְׁלֹא הֵיזָה יְכוּל לְהַפִּירוּ כֵּינּוּן שְׁהֵיזָה רַחוּק פֿל כֶּף אֶפְשָׁר לְסַמְנָה עַל עֵדוּתָם בִּט"ע דְּקַלְיָהּ כִּי בִלֹא"ה מְקִילִין כְּמָה דְּבָרִים לְעֵנִין עֲגוּנָה וְגַם לִיכָּא כָּאֵן חֲשַׁשׁ בְּדַמִּי וְאָף דִּישׁ מְקוּם לְבַעַל דִּין לְחַלּוֹק וְלוֹמַר דְּאוּלַי בְּכֻלֵּל מָה שְׂאִית' בִּש"ס אֵין מְעִידִין אֲלֵא עַל פְּרָצוּף פְּנִים עִם הַחוּטָם א"כ כְּמוֹ דְּשְׂאָר טְבִיעֵת עֵין בְּגוּפּוֹ לֹא מְהַנִּי אוּלַי גַּם ט"ע דְּקַלָּא בְּחַיִּי הַנְּהַרְג ג"כ לֹא מְהַנִּי אָף דְּבַעֲגוּנָה הַקִּילוּ הֵינּוּ בְּסוּף עֵדוּת וְלֹא בְּתַחֲלַת עֵדוּת וְכֵן יֵשׁ קְצָת רֵאָיָה דְּמַקְשׁ' הַש"ס בִּיבְמוֹת דָּף קד"ב ע"א וְהִלְכוּ וּמֵצָאוּ וְלָמָּא שֵׁד וְלֹא קָא מְתַרְץ דְּמַפִּירוּ בְּקוּל אָף כָּל זֶה יֵשׁ לְדַחּוֹת וְעֵינֵן הֵיזָה נ"ל כְּמַשְׁמַעוֹ הַש"ס דִּט"ע דְּקַלָּא הוּי טְבִיעַ' עֵין גְּמוּר מְפֵל מְקוּם כֵּינּוּן שְׁהוּא מִקְלָתָא חֲדָתִי וְגַם אוּלַי יֵשׁ לְחַלֵּק דְּאוּלַי לֹא הוּי טְבִיעֵת עֵין שְׁפִיר כֵּינּוּן שְׁנַשְׁמַע קוּל כ"כ מְרַחוּק עַל כֵּן

לא יסמוך עלי למעש' עד שיסכימו עוד לזה שני גאונים מפורסמי אשר ראוי לסמוך עליהם כנ"ל ה"ק יעקב שאלה קא בדבר המעשה שהיה כף היה בחור אחד נשא לבתולה אחת בת קציני ועשירי ארץ ואחר חתונתה ימים לא כביר נפל קטט' בין איש לאשתו בטענת ישען על ביתו ולא יעמוד שאין לו גבורת הנשים והוא הסריס והבעל רצה לפייס' ולא נתפייס' בכו יעץ את עצמו לפי דרכו והלה נסוע הנגבה וטרם נסיעתו אמר לכמה אנשים שדעתו להרחיק גוד ושיהא בבל יראה בל ימצא איה ואיפה מקום חנייתו פן אמר ויהי וילך מפני הבושה וזה כמו חמש שנים שנעלם מן העין ולא ידע מקומו והיא יושבת עגונה וגלמודה וכבר דרשו חקרו וחקרו ולא נודע ממנו כלל כ' נאבד שמו וזכרו אף ורק שיש לאשה עדות ברורה שהוא אינו איש כלל שהוא סריס גמור שפבר שקדו חכמים על תקנת עגונות אם יש להמציא היתר ולומר שבטעות נתקדשה ומקחה מקח טעות כי אדעתא דהכי לא נתקדשה ותהיה מותרת בלא גט אף מאן חפים למעבד כי האי עובדא אי לאו מר דגברא רבה לחות דעתו הרמה מש"ס ופוסקים ראשונים: תשובה אף דטרנדא לע"ע טובא מ"מ משום תקנו' העגון נדקקתי לשאלתה ולא מצאתי תרופה למפתה והא דקי"ל משום עגונה הקילו היינו משום דאשה דייקא ומנסבא ומתוה חומר שהחמרת עליה בסופה וכל הני טעמי לא שייכי בנדון שלפנינו כיון שהוא בחזקת חי רק שמצד אחר באנו להקל ולהתיר א"א לעלמא בלא גט הוא ענין חמור מאוד על פן להפיק רצונה באתי לברר הדבר מש"ס ופוסקים דמבואר בפ' המדיר דף ע"ג ובמיימון פ"ז מ"ה אישות ובא"ה סי' ל"ט דהמקדש אשה סתם ונמצא בה מומין הרי זו מקודשת מספק אפי' מומין גדולים ואין לה פתובה ודון מינה דאם אמרו פן גבי אשה דסתם איש מקפיד על מומי אשה כי חזקה אין אדם מתפייס במומין וכ"ש מום הנמצא באיש דקי"ל האיך שהיו בו מומין או נולדו בו דאין כופין להוציא משום דאתתא בכל דהוא גיחא לה וכ"כ הגהו' אשרי' סוף פ' המדיר והמדרכי שם פתב דאין מבטל המקח לבטל הקידושין לגמרי ואפי' מאן דפליג התם בש"ס גבי איש דבמומין גדולי' כופין להוציא מ"מ גיטא ודאי דבעי אפי' מוכא שחין וכה"ג כמבואר במתני' דסוף פ' המדיר ובטא"ה סי' קנ"ד דכופין אותו שיתן גט אבל לצאת בלא גיטא ליפא למ"ד ואל יבהלונה רעיונה דהא התם קתני במתני' שהיו בו או שנולדו ולא קתני שנמצאו דהנה משמע אפי' לא הפיר בו אלא שהיו בו דמשמע שהפיר בו (וכדאית' ביבמות דף י"ב) היינו לרבותא דאפי' היו בו ונדעה אפ"ה כופין להוציא מכ"ש נמצאו וכן מבואר מלשון הטור ר"ס קנ"ד ועיין שם בב"ח ובבית שמואל אבל עכ"פ גיטא בעי וא"כ ה"ה בנדון זה ואל תשיבני ממ"ש התוספת ריש פ"ק דיבמות דף ב' ע"ב ובהרא"ש לשם בהא או שנמצאו איילנות וז"ל אע"ג דבמקדש על תנאי וכנס סתם דבעי גט היינו דוקא בשאר מומין דאיפא דמחיל אבל באיילנות אין אדם מוחל והוי מקח טעות ולא בעי גט וכ"כ הרא"ש בתשובה פלל ל"ג סי' א' (ודברי הרא"ש אלו בפסקיו ובתשובה נתעלמו מן הב"ח בא"ה סי' יו"ד סעי' ב' והוא עצמו בס' קע"ב סעי' מעתיק דברי הרא"ש אלו שם"ל פדעת התוספ' ולא פריש"י ע"ש) וא"כ נימא דה"ה בסריס דלא בעי גט אי משום הא לא אריא דדוקא באיילנות שהאיש בודאי מקפיד לפי שהוא מצונה על פ"ו על פן הוי מקח טעות משא"כ באשה שאינה מצונה על פ"ו הדרין לכוללן דאתתא בכל דהוא גיח' לה ולא הוי מקח טעות וכן מבואר להדיא מדברי הראשונים הנה בודאי לדעת הרמב"ם אפי' באיילנות ולא הפיר בה אדם פסק דהוי

קדושים גמורין וכדע' רש"י וכ"ש בסרי' וכמ"ש להקדיא בפ"ד מ"ה אישו' ונ"ל סריס שקדש בין סריס חמ' ובין סריס וכן אאשה איילנות שנתקדשה הרי אלו קדושים גמורים עכ"ל ודברי הרמב"ם מיררו אפי' בלא הפיר בה וכ"כ שם המ"מ להקדיא על בבא דאיילנות וכ"ש בסריס כמ"ש ונ"ל דלמד פן המ"מ מסתימות לשון הרמב"ם דמיררו בכל ענין אפי' לא הפיר בה הוי קדושים וכן יש לדקדק מדהצריך לכתוב בסריס חמה דהוי קדושים דקשה פשיטא פנין דמותר לבא בקהל והפיר בו אלא ודאי דמיררו בלא הפיר בה אפי' הוי קדושים ולא הוי מקח טעות: ואף התוספת והרא"ש דפליגי באיילנות אם לא הפיר בה אהרמב"ם וס"ל דהוי מקח טעות מ"מ בסריס מודו מטעם שפתיבתי וכן מבואר להקדיא מדברי הטור בסי' מ"ד שהעתיק דברי הרמב"ם וכתב ונ"ל וכתב עוד סריס שקדש בין סריס חמה בין סריס אדם וכן איילנות שנתקדשה הוי קדושים והתוספת פתבו דאיילנות שנתקדש' לא הנין קדושים אפי' מדרבנן עכ"ל הטור ומדכתב דעת התוספת שחולק על הרמב"ם ונהרי התוספ' לא פסקו פן אלא בלא הפיר בה מפלל דהרמב"ם מיררו אפי' בלא הפיר בה וכ"ש בסריס ודלא כמו שעלה על דעת הלחם משנה גם בתשובת אמונת שמואל סי' ל"ד ובאמת עיקר פדעת המ"מ והטור שמפרשין דעת הרמב"ם מפשט אפי' בלא הפיר בה ואין סתירה ממ"ש הרמב"ם פ' ר"ד מ"ה אישות דין ח' היתה איילנות ולא הפיר בה כל מה שאבד וכו' מפני שאין שם אישות גמורה לא זכה בנכסי מלוג עכ"ל אין זו סתירה כלל דלכן דקדק הרמב"ם וכתב מפני שאין שם אישות גמורה היינו לענין אשו' ונישואין שיזכה בנכס' פנין שלא הפיר בה והי' איילונ' שאינ' ראוי' לנהוג בה מנהג אישות אבל קדושים ודאי דהוי קדושים גמורין כמו שפס' שם בפ"ד וצ"ל להרמב"ם דל"ד לקדש סתם ונכנס סתם ונמצא בה מומין דמקודשת רק מספק משום דהת' התזק' אין אדם מתפייס במומין ומאיסה ליה משא"כ באיילנות שאין לה מום וחסרון מגופה מבחוץ ואין אשה אלא ליופי ורק שאינה יולדת אפשר לו לישא עוד אשה ולהוליד ממנה לכן הוי קדושים גמורין אף בלא הפיר וצריכה גט ויהי' איה' ושיהיה מ"מ בסריס דעת כל הפוסקים שנה דאפי' בלא הפיר בו קדושים קדושים כי אתתא בכל דהוא ניחא לה ובעי גט וכה"ג מבואר ביבמות פ' הערל הסריס אינו חולץ וחולצין לאשתו ואם עבר ובא עליה קנאה ומוציא בגט וכן הוא בטא"ה סי' קע"ב ובסי' קנ"ד בטור וב"י מבואר בטוענת ישען על ביתו ולא יעמוד או כה"ג שהוא אינו יכול והוא הסריס דכופין אותו להוציא מ"מ גט בעיניו ודוחק לאוקמי כל הני דוק' בהפיר' בו או שנולד בו אחר נישואין וכה"ג כתב המרדכי פ' המדיר ונ"ל אע"ג דנכפה לגבי אשה מום הוי אין משם ראי' להחשיבו גבי איש מום דאשה בכל דהוא ניחא לה ואין בידי לכפות ליתן גט עכ"ל הרי להקדיא דאין לדמות איש לאשה משום דאשה בכל דהוא ניחא לה וכמ"ש.

ואם יאמר האומר לסתור דבר זה מהא דכתב הרשב"א בתשובה והובא בב"י בסי' קנ"ד ובתשובת מהר"מ דפוס קרימוני סי' ק"נ שפטוענת אינו יכול לזקק עם אשתו ודאי דכופין להוציא שלא ע"ד פן נכנסה והפל יודעין פלה למה נכנסה לחופה והוא מעיקר הזיווג דהא דאמרינן איתתא בכל דהו' ניחא לה ונהא אפי' כל דהו' ליכא עיני דברייהם באנר' אי משו' הא לא תברא דהא אינהו גופייהו לא פתבו אלא לענין שפופין להוציא בגט אבל לא לפטרה בלא גט דאפשר דאע"ג דאין יכול לבעול מ"מ בכל דהוא הנה ניחא לה דר' איברי' וחיבוק ונישויק ורוצה אשה בקב ותפלות רק עכשיו מתחרטת כי רוצה חוטר'א

לידה ומרה לקבורה על פן כופין להוציא בגט) ובפרטות לפי מה שפרשי בקדושין דף ז' על הא דאתתא בכל דהוא ניקח לה פדריש לקיש דאמר ריש לקיש טב למיטב טן דו פרש"י בגופים שנים בעל ואשתו ואפ"ל אינה לה אלא לצוות בעלמא עכ"ל וגם לפי מה דאית' בש"ס דיבמות דף קי"ח ובכתובת דף ע"ה ע"א הטעם שפולן מזנות תולות כבעליהן אם פן אף ככי האי גונא באיש שאין לו גבורת אנשים מ"מ תולת כבעליהן דלאו פולי עלמא ידעי מזה ועכ"פ אין לזוז ממשמעות הרמב"ם והטור והש"ע והמ"מ שכתבאר מדבריהם להדיא דאפ"ל לא הפיר בו קדושיו קידושין ושוב מצאתי בתשובת חות יאיר סי' רך"א שרוצה להכריע להלכה ולא למעשה שא"צ גט אם לא הפיר בו שהוא סריס ומפרש דברי הרמב"ם דוקא בהפיר בו וכה"ג ע"ש דבריו באנרף אכן לפמ"ש פל דבריו ממילא מןפרכין ואין לסמוך עליו בזה להלכה נגד משמעות פוסקים ראשונים ועגונה זו לשון שמה פ"א א"א להתירה בלי גט או עידי מיתה לכן הדבר צריך חקירה אם עדיין בחיי' ולכפותו אותו להוציא בגט פשר פנ"ל ה"ק יעקב: שאלה קב מהרב המופלא מהר"ל אב"ד ור"מ בק"מ פערשי זצ"ל ה"ה ונ"ל אשאל הלכה למעשה בגבאר דאזיל ולא אתא ולא נודע מה הנה לו והניח אשתו שניה ובנים מאשה ראשונה מפזורים בהרבה מקומות ופסק א' מהמורים לבניו שיאמרו קדיש ונדעתי למחות שע"י זה יבא להתיר העגונה כמו דאסרינו להספי' מה"ט או אמרינו דל"ד להספ' פיון שהו' תועל' הנשם': תשובה עיקר דין זה אין לו שורש ומקור בש"ס רק ממ"ש הב"י בא"ח סי' י"ז שכתב ונ"ל ועל סומך למחו' בידי אשה שנתעלם בעלה ואין עדות להתירה ויש אומדנות המוכיחות שמת שלא תספידנו פיון שאינה מותרת להנשא על פי אותן אומדנות וכן אני מוחה מלומר עליו השפכה כדי שלא יבא להשיא את אשתו וכן מצאתי לריב"ש בתשובה סי' ק"ח על אשה שנתעלם בעלה ובא עד אחד והעיד ולא הנה בעדותו כדי להתירה ושמע שקראה למקונ' וכו' ואח"כ שמע שקלבש' שחורים ואמר שגם זה ראוי למנוע לה עכ"ל ב"י ואחר זה נמשך רמ"א סימן י"ו בהג"ה גם שאר תשובת אחרונים ה"ה מהר"מ גלאנטי סי' ל' ובתשובת מהר"א ששון סי' ד' וקס"ז ואביו של הש"כ הובא דבריו בחלקת מחוקק ס"ק ד"ג ואף שדין זה פשוט הוא בעיניהם מ"מ לע"ד דברי הב"י ורמ"א לכאורה תמוהים וזה יצא ראשונה חדא דלמה תלה הב"י הדברים בדנפשי' וכתב ועל זה אני סומך וכו' כאלו למראה עיניו ישפוט הלא כ"כ העיטור אות קוף בשם תשובת הר"י להדיא והובא דבריהם אטי"ד שע"הובש"כ שם ס"ק ז' ונ"ל מי שטבע במים שאין להם סוף דאין היתר לאשתו לא ינהוג אבילות.

ותו קשה דלמה לא הביא בא"ע ג"כ דעת החולקים בדין זה דהיינו רב האי רב שרירא גאון הובאו בטי"ד סי' שע"ה מכתבאר מדבריהם דאפ"ל לא נתברר שמת אלא קול יוצא מתאבלין עליהם וכמ"ש הש"כ שם בס"ק ג' שהוא דעת החולק על העיטור וסייעתו ואף שהש"כ נשמר מקושאיא זו וכתב ונ"ל נראה פיון דנדחו דבריהם בפוסקים כדאיתא בטור וב"י נדחו ג"כ בזה וכתב הרב בא"ה סי' י"ז עכ"ל דבריו תמוהים דלא הוזכר פלל מי שיחלוק על דין זה רק על נתיאשו מלקונברו יענין שם ואלמלא הנה מי שחולק עליהם גם בזה לא ימלט אחד מן החולקים לכתוב פן בפ"ל: ויותר תמוה לי על הב"י לכאורה דהלא הרא"ש והמרדכי פ' אלו מגלחין פהבו ונ"ל מעשה באשה אחת שהיתה רחוקה מבעלה מהלך ד' ימים ובאו יהודים ואמרו לה הנחנו בעלך גוסס ונשאל לר"מ ואמר לה

להתאבל דרוב גוססין אינם חיים כל פה שנים או שלשה ימים וא"כ קשה לפי דברי
הב"י ורמ"א הא מבואר בא"ה דאין מעידין עליו שמת עד שתצא נפשו ולא גוסס וכמ"ש
תוספת ביבמות דף ק"ך ע"ב ד"ה למימרא ע"ש: וא"כ איך הורה הר"מ להתאבל והובא
דברי הר"ם אלו ג"כ בטור וש"ע בי"ד סי' של"ט לפסק הלכה אבל באמת הטור שינה
קצת וכתב ראינו בנה או אחיה גוסס וכו' וא"כ אפשר לומר דמיררו שאין להם אשה
וכה"ג דליפא למיחש למידי: אכן מלשון המרדכי והרא"ש קשה: ותו קשה קצת מהא
דפסק הרמב"ם והטור והש"ע בח"מ סי' רפ"ד מי שטובע במים שאין להם סוף ובאו
עדים שטבעו בפניהם אע"פ שאין משיאין את אשתו לכתחיל היורשים נוחלים על פיהם
וכו' שלא החמירו בדברים אלו אלא מפני איסור פרת אבל לא לענין ממון עכ"ל וקשה
לדבריהם אמאי לא חיישי' שיבא עי"ז להשיא את אשתו איברא דברי הב"י והריב"ש
יש ליישב ולומר דדוקא לענין להשפיר מקוננת ולהספידו או לומר עליו השפכה שאז
מזכירין שמו לומר בפ"י שמת כמו הזכרת נשמות דאז חיישנן שיבא להתי' ולהשיא את
אשתו (אף דבתשובת הריב"ש מבואר דגם הלכשת שחורי' ראוי למנוע לה ובנדאי ע"י
עדו' דהלכשת שחורים לא יתירו אותו הרואה דאולי משום מת אחר היא לוכשת או
שאין לה בגדי' אחר' מ"מ י"ל דהא מבואר שם באותו תשובה דלכך החמיר עליה כל
כך לפי שעשתה כמה תחבולת וערמות כדי לינשא לשוק ולבסוף עשתה כן נגד רצון
הב"ד יע"ש) משא"כ להתאבל כגון הלכשת שחורים וכדומה דליפא למיחש שיתירה
לשוק וכן מה שהיורשי' נוחלים ג"כ לא יתירו בשביל זה דהרואה סובר דאולי הוא צונה
ליסון את שלו לבניו או אפטרופס שוניהו ועי"ל דהא דב"י פתב למחות היינו דוקא היכא
דליפא עדות להתירה ואפ"י בדעבד אם נשאת תצא וכנדון דתשובת הריב"ש משא"כ
בטבע במים שאין להם סוף וכדומה שאם עבר ונשאת לא תצא על כן לא גזרינו לכתחלה
שיבא לינשא פיון דבדעבד לא תצא וכמבואר כה"ג בי"ד סי' א' אף לשון רמ"א בא"ה
בהג"ה שכת' אסור' להספידו או ללבוש שחורי' כל זמן שאין פאן עדות שהו' פראוי
להשיא' סותר כל זה.

וכדי לתרץ דברי ראשונים כבמזרה ברחת אף שיש על דבריהם תשובה נצחת אשיב
אחת לאחת. קושיא ראשונה שהקשתי דלמה לא מביא הב"י דין זה בשם העיטור לק"מ
פי הש"כ לא העתיק שפיר לשון העיטור וז"ל וכיון דבתוקת קנימין הו' מסתברא דלא
נהיגי אבילות עכ"ל וכלשון זה פתב ג"כ הב"י שם וא"כ משמעו' לשון העיטור מבואר
דרק מצד הסברא לא נהיגי אבילות אבל לא שיהא שום איסור בדבר שלא נהוג אבילות
פי לא ידבר שם מענין חשש עגונא פלל והקושיא שניה הא דלא הביא הב"י דעת החולקין
דהיינו רב האי ורב שרירא גאון ג"כ לא קשה מידי דהמענין ירא' שאין מחלוקת פלל
ויכלל חדא דהא פתבו דיצא רק קול בעלמא היינו מתחלה אבל לבסוף נתברר היטב שמת
וכמבואר ג"כ בב"י ועי"ל דרב האי ורב שרירא מיררו בענין שאין לחוש להיתר עגונה
כגון רנוק שמת או אשה שמתה וכדומה וכל זה נ"ל פשוט ודלא כהש"כ שם בי"ד שהשונה
דעת העיטור וב"י ורמ"א בא"ה הפל בחדא מחתא וכאלו הם חולקים בזה עם דעת רב
האי ורב שרירא ובאמת אין פאן מחלוקת פלל וכלל והא כדאיתא והא כדאיתא הקושיא
של ישית שהקשתי מדברי הרא"ש והמרדכי יש לתרץ פיון שלא היתה רחוקה בעל' רק
מהלך ד' ימים לא חיישנן שתינשא לשוק תוך ימי אבילה ובנדאי תוך שבועה ותנדוע הדבר

ואשה דייקא ומינסבא משא"כ בנאבד בעלה איכא למיחש טפי שתנשא לשוק הקונשיא
רביעית מהרמב"ם וה"טח"מ סי' רפ"ד י"ל דדוקא לענגן אבילות והספד חיישינן שעיי"ז
יבאו להשיא את אשתו משום דספק אבילות אולינן להקל ומדהניח להתאבל עליו
ולהספידו יצא קול שמת בנדאי ויבא להתירה משא"כ לענגן נחל' לא חיישינן דארף מספק
אולי הורידו פאפטרופס או אולי צוה בחייו שיורידו לנכסיו ונחזור לנדון דידן דאמירת
קדיש בלאם יש שאר אבילים בתוך העיר על אב ואם פשיטא שאין להניחו לומר קדיש
משני טעמים חדא כיון דיש אבילות הודאים אין ספק מוציא מידי נדאי ואין להקשות הא
כל אמירת קדיש הוא על הספק שמה אביו צדיק ואין צורך לקדיש זה אינו חדא דאפי'
צדיק גמור אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא ועוד דא"כ הוי פאן ספק ספיקא
לענגן קדיש וס"ס להקל שלא לומר קדיש, וק"ל וכמ"ש בתשובה מהרי"ל סי' ל"ו להקדי'
וכה"ג כתב המט' משה סי' תתס"ח לענגן יאר צייט דהוי פגוזל שאר אבילים ועוד יש
חשש איסור שיבא להתיר ע"י זה העגונו' ולפי טעם זה אף אם הנה בענגן שאין פח ביד
האיבילים למחו' פגון שנטבע במים שאין להם סוף שהוא בחזקת שמת רק לענגן איסור
פרת החמירו וכמבואר בח"מ סי' רפ"ד שהבאתי בסמוך מ"מ אין לו לומר קדיש מה"ט
שלא יבא להשיאה את אשתו וכלשון רמ"א בהג"ה ויש ללמד דין הקדיש מהני תרתי
השקפה ולבישת שחורים דכל כה"ג באבילות אולינן להקל משא"כ לענגן אמירת קדיש
דהוא לתועלת הנפש והנשמה זה אינו דהשקפה שהוזכר בב"י הוא ג"כ לתועלת הנשמה
כפי מנהגם ואפ"ה כתב שיש למחות ואי משום דשאני השקפה שהוא הזכרת שמו בפ'
שמת י"ל לבישת שחורים יוכיח ועוד הלא ימלט שע"י אמירת קדיש כל השנה מי שישאל
אותו על מי אומר קדיש שיאמר בשביל אביו שמת יבא לידי הזכרת שמו ובפטרות
שמבואר מתוך לשון השאלה דבנדון שלפנינו אין פאן שום עדות כלל ולא ידענו מה
הנה לו א"כ פשוט הוא שאין לומר קדיש במקו' שיש שאר אבילים אף אם אין שם שאר
אבילים על אביו ואמו הנה נרא' לכאורה דמוותר לומר קדיש וכה"ג כתב בתשוב' מהרי"ל
סי' ל"ו וז"ל לומר קדיש על אביו ואמו ואינו יודע אם הוא קיים אם אין יתום שיאמ'
קדיש יאמר ומה בכך עכ"ל אף אין ראי' כל כך מדברי מהרי"ל די"ל דהתם ג"כ מייירי
בגוונא דליכא למיחש להיתר עגונה ולא נאבד אחד מהם ועי"ל דמהרי"ל אזיל לשטתו
שכתב בתשובתו סי' ס"ח במקו' שאין יתום מותר לומר אף מי שאביו ואמו בחיים אכן
לפי המנהג שכתב רמ"א בי"ד סי' שע"ו דאם אין אב על אביו ואמו אומר קדיש יתום
מי שאין לו אב א"כ אפשר דאסור ויש עוד לחלק בזה לפי חלופי המנהגים שכתב רמ"א
שם בדין אמיר' קדיש על קרוביהם ועוד יש לחוש שאם יניחם לומר קדיש לא ימלט
שיחמתו ג"כ בחתימתו בשנה ראשונה הכ"מ או זצ"ל ובנדאי עיי"ז יבא ולהתיר עגונה
לכן נ"ל נכון למחות שלא יאמר קדיש ושמעתי מאמ"ו ה"ה מוהר"ר יוסף נר"ו שבימי
בחירותו אינרע מעש' בזה בק"ק פרינקפור' לפני הגאון מהר"מ זצ"ל ה"ה והורה שלא
יאמר קדיש רק יתפלל לפעמים ע"כ ונראה דגם התפל' לא יתפלל במקום שאר אבילים
לדחות' אם לא במים שאין להם סוף וכמ"ש וכן יש לברך ברפת המזון ולהפטיר שהוא
ג"כ תועלת פנ"ל ומקורב נדפס תשובת עבודת הגרשוני ראיתי שבשאלה י"ח נשאל ג"כ
על שאלה כזו ומסיק וז"ל כללא דמילתא כל זמן שאין משיאין את האשה אין מתאבלין
וכו' וכן מוזכר לומר קדיש משום תקל' וקדיש והשפב' שווין לענגן זה וכו' ופשוט הוא

וכן נוהגין בכל מקו' שראיתי עכ"ל ושיישו בני מעי שכוננתי להלכ' פדעת הגדולי' ה"ק יעקב שאלה קג בתולת בת ישראל ששאנסה פי צעקה ואין מושיע לה ילמדנו רבינו אי מותרת לילך בגילוי ראש פדרפן של בתול' או צריכה לכסות שערה פמנהג הנשים בעולת בעל: תשובה גרסינו בש"ס דכתובות פ' המדיר דף ע"ב ע"א במתני' ואלו יוצאת שלא בכתוב' העובר' על דת משה ויהודית (פרשי' דת יהודית שנהגו בנות ישראל ואינה דת יהודית יוצאה וראשה פרועה דאורייתא היא דכתיב ופרע ראש האשה ותנא דבי ר' ישמעאל אזהרה לבנות ישראל שלא יצאו בפרועת ראש ומשני דאורייתא קלתת שפיר דמי (פרשי' קלתה סל) דת יהודית אפי' קלתה נמי אסיר ע"כ וכתב הרמב"ם בפ' ד"א מהא"ב והטור והש"ע בא"ה סי' ד"א ונ"ל לא ילכו בנות ישראל פרועת ראש בשוק אחת פנויה ואחת אשת איש וכתב הב"ח הא דכתב אחת פנויה ואחת א"א נרא' דנפקו להו מדאיתא שם בש"ס תנא דבי רבי ישמעאל אזהרה לבנות ישראל שלא ילכו פרועת ראש אלמא דאחת פנויה ואח' אשת איש באזהר' ודבריו נכונים אף שתמהו הב"ח והרפ"ך ושאר פל האחרונים דהא המנהג פשוט שהולכין הבתולת פרוע' הרא' בשוק וכ"כ בא"ח סי' ע"ה יע"ש ועל זה מתנבאי' כול' בסגנון אחד דהא דכת' הרמב"ם והטור אחת פנוי' היינו אלמנה שהיא בעולה אף באמת דבריהם דחוקים דלשון הרמב"ם והטור שכתבו סתם פנויה משמע דהכל בכלל כל שהיא פנויה וגם מקור הדין שבש"ס דקאמר בנות ישראל גם הבתולות בכלל ובמגן אברהם בא"ח סי' ע"ה ס"ק ג' כתב ונ"ל קשה דבא"ע סי' ד"א ס"ב כתב לא תלקנה בנו' ישראל פרועת ראש בשוק אחת פנויה ואחת אשת איש וכ"כ הרמב"ם פד"א מ"ה איסורי ביאה נעוד דאיתא בכתובת רפ"ב אם יצאה בהינומא וראשה פרוע' זה סימן שהיתה בתולה ודוחק לומר דפנויה דקתני היינו אלמנה דא"כ ה"ל לפרש וי"ל דפרועת ראש דכתב בא"ע היינו שפוטרת קליעת שערן והולכת בשוק דזה אסור אפי' בפנויה וכן פרש"י בפר' נשא על ופרע ראש האשה ומ"מ צ"ל דפנויה לא מתסרי מדאורייתא דא"ת דקרא איירי בפנויה א"כ גם בגילוי הראש תהא אסורה לילך דמקא ילפינן בכתובת פ"ז שלא תלקנה בנות ישראל בגילוי ראש אלא ע"כ קרא לא איירי בפנויה רק שמדת וצניעות הוא לבתולת שלא לילך פן עכ"ל המ"א ואי לאו דמסתפינא מפרש"י שבש"ס ונהרמב"ם בפ"י המשניות הייתי מפרש גם סוגיא דש"ס דכתובת פ' המדיר על דרך זה דהא דקאמר יוצאת וראשה פרועה היינו שפוטרת קליעת שערך ומקשה פריעת ראש דאורייתא היא אם סותר את שערך לזה שפיר משני הש"ס דאורייתא קלתה שפיר דמי פי' מדאורייתא שאסור לבנות ישראל לילך פריעת ראש בשוק היינו ששערותיה סותרת אבל קלתה פי' מלשון קליעת שער שפיר דמי אבל דת ומנהג יהודית אפי' קלועין שערך ג"כ אסור לילך בגילוי באשת איש ובעולת בעל נמצא דהרמב"ם שלא כתב רק מה שאסור מדינא ולא מצד המנהג לכן כתב לא ילכו בנות ישראל פרועת ראש בשוק אחת פנויה וכולי דהיינו אם שערותיה סותרים ולא קלועים דאסור אפי' בבתולה לילך כף בשוק והא דאמרין ברפ"ב דכתובת אם יש עדים שיצאה בהינומא וראשה פרועה פתובתה מאתים משמע אפי' בשוק וכן הוא מנהגינו שהולכין כף ביום חתונתם עם שער' סתורי' היינו משו' שפאותו פעם הולכין עמה השושבני' והרבה קרובים ונשים ליפא למיחש מידי ולא תהיה עלובה פלה לזנות ביום חופתה ויהי' איה שיהי' לדעת הרא"ש והמרדכי בשם הראב"ה סוף פ' מי שמתו וכן

הוא מנהגינו וכאשר פסק בש"ע א"ח סי' ע"ה דכל הבתולות פיון שרגילה בגילוי שער
מותר להלה פן בשוק תו לא תישינו משום הרהור אם שערוותיה קלועים וא"כ גם זו
שנאנסה לכאורה בכלל פיון שעדיין רגילה בגילוי למה נביישה בחנם והיא אנוסה אף
יש להביא ראיה דכל שנבעלה צריכה לילה מכוסה בראש' פדת ומנהג יהודית דהא איתא
בש"ס ר"פ האשה שנתארמלה אם יש עדים שיצאה בהינומא וראשה פרועה פתובתה
מאתים ובגמרא שם דף י"ו ע"ב אמאי נעבריה קמי בתולה וקמי בעולה לא נייעבר פלל
זימנין דתפסה מאתים ואמרי אנא בתולה הוי והאי דלא עברי קמאי איתנוסי הוא דאיתנוס
ע"כ הרי מסוגיא זו דחשו חכמי אפי' לטענה דלא שכית פגון אונסא דלא שכית שיגבה
מאתים היכי דתפסה ע"י טענה כזו ואם אית' דאנוס' אין לכסות ראש' כמו שאר בתולות
א"כ איה קאמר המתני' אם יש עדים שיצא בהינומא וראש' פרוע' מה הועילו חכמים
בתקנתם הלא בנאנסה דכתובת' מנה וראשה פרועה ואף לפי מה שכתבתי דדוקא ראשה
פרועה שהולכין הבתולות בשעת חתונת' דהינו סתירת שער' זה הוי ראי' שהיא בתולה
משא"כ אנוס' אין סותרין את שערה ומוליכין אות' בשוק כשהי' קלועה גם זה אינו דהא
להדי' אית' ביבולקוט פ' נשא דף ר"ז ריש ע"ב בשם ספרי וז"ל דבר אחר לימד על בנות
ישראל שיהיו מכסות ראשן ואע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר שנאמר ותקח תמר אפר
על ראשה וכתנת פסי עליה קרעה ע"כ והתם אנוסה הוי הדי' להדי' דאפי' אנוסה יש
לכסות ראשה וכ"ש מפותה כל שנבעלה וכתובתה מנה אכן בתולה שנתקדשה ועדיין
לא נשאת מותרת להלוך פרועת ראש בנדאי פיון שכתובת' מאת' אפי' אלמנה מן
האירוסין כמבואר שם בא"ע ר"ס ס"ז ע"ש והוא פשוט בש"ס ומשמעות הפוסקים דלא
כמ"ש בתשובת חות יאיר סי' קצ"ו דאף בתולה שנתקדשה יש לילה בכיסוי ראש וזה
אינו דא"כ תקשה איה קאמר המתני' אם יש עדים שיצא בהינומא וראשה פרועה הלא
זימנין דתפסה מאתים ותאמר אנא בתולה הזית והא דלא יצאה ראשה פרועה משום
שהיתה אלמנה מן האירוסין וכדקאמר הש"ס גבי העברת פוס ומה הועילו חכמים
בתקנתם אלא ודאי כמ"ש דכל שלא נבעלה מותרת להלוך כמו כל הבתולות משא"כ
בנבעלה אפי' באונס ופוק חזי מה עמא דבר פנ"ל ה"ק יעקב: דיני שידוכין וקידושין
ומורד' וכתוב' ותנאי' שאלה קד אחד שנשתדד למרחוק בחרם וקנס ככל משמעות ומנהג
תנאים ראשונים ועתה בבא ליום קביעת נישואין וראה את המשודך' לו ששפת'
הפתחונה גדולה משפתה העליונה ובולטת לחוץ רוצ' לחזור ואמר דאדעתא דהכי לא
נשתדד עמה אם הוא מחויב ליתן קנס כמשמעות התנאים או לא תשובה הנה בנדאי
לענין הקנס נ"ל פשוט דפטור מהקנס דגרסינן בפ' המדיר דף ע"ב ע"ב כל המומין
הפוסלין בפנהים פוסלין בנשים ואמרינן שם בגמ' קדשה וקנסה סתם תצא שלא בכתובה
כתובה הוא דלא בעי הא גיטא בעי ומ"ש כתובה דלא בעי דאמר אי אפשי באשה נדרנית
אי הכי גט נמי לא תבעי אמר רבה צריכא גט מדבריהם רבא אמר תנא ספוקי מספקא
ליה גבי ממונא לקולא גבי איסורא לחומרא וכמו שהדין לענין נדרים פן הדין לענין
מומין פי במתני' שם ובגמרא מדמה אותן להדדי וכן מבואר להדי' בהרמב"ם פ"ז מה'
אישות ובטור ובש"ע בא"ה סי' ל"ט והלכת' כרבא וא"כ אם אמרינן היכא דכבר
נתקדשה אפ"ה תצא שלא בכתוב' מפני מום הפוסל בפנהי' משום דממונא לקולא א"כ
איה נוציא מומן הקנס ממשודד היכי דאיכא במשודכת מום הפוסל בפנהים וכמבואר

להדיא במסכת בכורות במתני' וברמב"ם פ"ח מה' ביאת מקדש דין ח' ששפתה התחתונה גדול מעליונה דהוי מום לענין פהנים וא"כ פוסל ג"כ בנשים ופטור מהקנס וזהו פשוט ודלא כמ"ש בתשוב' חזת יאיר סי' ר"ך במשנה שרוצה לפטור עצמו מקנס לפי שהמשנה דכת חנוטה גדול דהוי מום בכהנים והשיב שם בתשובה וז"ל דאע"ג דאמרין בש"ס כל המומין הפוסלין בפהנים פוסלין בנשים היינו היכא דהתנה על מנת שאין בה מומין מ"מ בדלא התנה דקי"ל בנשי' מקודשת מספק יש לומר בנדון זה דלא הוי פלל ספק ולא דמי לחומרא דאשת איש דמחמירין ולכן אע"פ שי"ל דאין מוציאין ממון מספק בזה לא הוי ספק פלל ע"כ תוכן דבריו שם ובנדאי תקפו עליו משנתו ואגב ריהטא כתב כה ונהיה ממנו בהעלם דבר סוגית הש"ס והספמת כל הפוסקים ראשונים ואחרונים דאפילו לענין כתובה דאורייתא אין גובין ממנו בטענת מומין אלו אפי' לא התנה וכ"ש בקנס שהתחייב עצמו דאפשר לומר דאדעתא דהכי לא התחייב את עצמו ונחזקה אין אדם מתפייס במומין (גם מ"ש שם בתשוב' זו בעניניה סגורו' ביותר שלא מצינו מום זה בפהנים נעלם ממנו מה שפנה הרמב"ם שם בהלכות ביאת מקדש עפעפיו סגורים ביותר ע"ש) איברא מצד עונש החרם יחוש המשנה לעצמו וכמו דאמרין לענין הגט ספק איסור א"א להחמיר כן יש לומר דספק חרם להחמיר ועיין בתשוב' עבוד' הגרשוני סי' ס"ח וק"ג) אכן גם על זה אין בידינו לכופו אפי' בנדאי חרם כזה וכמ"ש הסמ"ע בח"מ סי' רמ"ה ובתשובת מהר"מ מינץ סי' ט"ז דעבריינא מקרי אכל אין בידינו לכופו עכ"ל ועיין בנחלת שבעה דין תנאים ראשונים סי' ח' וכ"ש בנדון שלפנינו דהוי ספק דאפשר דעבריינא ג"כ לא מקרי אמן אם טוען אבי המשנה שידע מזה המום שפגלוי רק שעכשיו עיניו נתן באחר' וכה"ג אפשר להחמיר על המשנה ולהשביע על זה שלא ידע ממום זה כי אף שלא הי' עם המשנה בעיר אחת מ"מ פינון שהוא מום שפגלוי וניכר לפל מסתמא קודם שנתקשר עמה בקנס ובחרם דרש וחקר אחריה על תנא ופרצוף פניה מהני דאזלי מהתם להקא וסבר וקבל ועכשיו לבש רוח אחרת שרוצה לחזור בו על כן ראוי להחמיר עליו כפי ראות עיני המורה כדי שלא יהא בנות ישראל כהפקר ולביישא חנם כנ"ל ה"ק יעקב .

שאלה קה ראובן ששינה את בתו הבוגרת לשמעון בק"ס בחרם וקנס כמשמעות תנאים ראשונים. וביום המוגבל לנישואין נפל חילוק ביניהם בענין פתיבת תנאים אחרונים כי ראובן רוצ' שיכתוב מחמת עידור כתקנת שום וכו' ושמעון טוען באשר ידוע שאין אתה נותן לה משלה כלום רק הכל הוא מה שקבצ' מעת שנעשה בוגרת ממעש' ידי' וכבר מבואר הדין בש"ע א"ה ס"ס קי"ח בהג"ה דכשהו עצמן מכניסין הגדוניה לא תיקנו ומשבגרה אין לאביה רשות בה וראובן משיב פינון שבתו הית' תמיד עד עתה סמוכה על שלחנו על כן יש לו זכות בכל מעש' ידיה ויש בו משום תקנ' שו"ם ילמדנו אדמ"ו הדין עם מי: תשובה אף דהאי מילתא חדתא היא דבעי טעמא וכעת טרידנא טובא מ"מ לא אשיב ריק' ולהשיב מה שעלה בדעתי לפום ריהטא לפי מיעוט עיוני דגרסינן בפ"ק דמצינא דף י"ב מציאת בנו ובתו הקטני' הרי אלו שלו מציאת בנו ובתו הגדולים הרי אלו שלהם אמר שמואל מפני מה אמרו מציאת קטן לאביו שבשעה שמוצא' מריצ' אצל אביו ואינו מאחר בידו ופליגא דר' חייא בר אבא דאמר רבי חייא בר אבא אמר ר' יוחנן לא גדול גדול ממש ולא קטן קטן ממש אלא גדול וסמוך על שלחן אביו זהו קטן קטן

ואינו סמוך על שלחן אביו זהו גדול ע"כ נכתבו שם תוספת בד"ה רבי יוחנן אומר דקי"ל כר"י לגבי שמואל וכ"פ הרי"ף והרא"ש ששם והרמב"ם פי"ז מה' אבד' וכ"פ הטח"מ בס' ר"ע ועיין בטא"ח סי' שס"ו בב"י שפן דעת כל גדולי הפוסקים אכן לענין עירוב ס"ל לחלק יע"ש בב"י באורח וכ"כ בתשובת מהר"ב אשפנזי סי' ל"ח שפן דעת כל גדולי פוסקים קמאי ובתראי כר' יוחנן.

וכל זה במציאה אכן לענין מעשה ידיה כתב שם בתשובה נו"ל דעיקר הדין תליא בפלוגתא דרבנות' דלדעת התוס' והרמב"ם והרשב"א והרא"ש והרב המאירי ז"ל בן הסמוך על שלחן אביו אפי' שפן ומעשה ידיו הוי של אב וילדעת הרמב"ד והרמב"ן והרא"ה והריטב"א והר"ש משפירא ז"ל שפן ומעשה ידיו הוי של בן דדוקא במציאתו זכה האב משום איבה ולא במידי אחרת עכ"ל שם בתשובה הנה מ"ש פן בשם התוס' והרא"ש לא מצאתי שום הוכחה בדבריהם שס"ל פן רק לענין עירוב ומתנה ס"ל ג"כ אין להם זכיה משא"כ מעשה ידיהם דקאי טרחא בגופיה אפשר דס"ל דלא זכה ליה וכדאיתא סברא זו בריש קידושין דף ד' ע"א וכ"כ הרמב"ד להדיא דכיון דטרחו בגופ' לא זכה להו רבנן כמו חבלות אע"ג דסמוכים על שלחנו וכן מסתבר ואף שאין בידי להכריע מכל מקום סוגיא דש"ס פ' החובל דף פ"ד ע"ב דוחקני לומר פן דקתני שם בפרייתא דהחובל בבניו ובנותיו של אחרי' גדולים? תן להם מיד ומוקי הש"ס האי בפרייתא בסמוכים על שלחנו ואפ"ה גם השבת נותן להם מיד וכמ"ש התוס' ד"ה וקתני וקאמר הש"ס שם טעמא כי קא קפיד במידי דקחסר אבל חבלה דאית ליה צערא דגופיה ומעלמא קאתי לה לא קפיד.

ואם אית' דמעש' ידיה הוי דאב בסמוכין על שלחנו א"כ נדאי קאי חסר ליה אמאי לא תנו השבת לו כיון שמעשה ידיה שלו נדי אם נותן לה שאר ארבע דברים וכ"פ הרמב"ם פ"ד מה' חובל והרא"ש והטור סי' תק"ד וכל גדולי הפוסקים דנותן הכל הכל מיד אפי' השבת משמע דמעש' ידים לא הוי דאב אף בחבל בהם אביו משבת פטור משום דנדאי קפיד ואיפא איבה יע"ש וכ"כ בפשיטות מהרש"ל שם בב"ק סי' ד"ד לדע' הרא"ש שפכת נו"ל לכה אביו שחבל בבניו דסמוכין על שלחנו פטור משבת לפי שמצינו מעשה ידיה נגד מזונות כגון גבי אשה ועבד ובתה א"כ ה"נ שהוא מזין אותה הוי פאלו הנה מעשה ידיה שלו לכל הפחות לענין זה שיפטור משבת ע"ש עוד באורח אף מ"מ אין הדבר מוכרח כל כך דאפשר לומר דאע"ג דמעש' ידיה דאב בסמוכין על שלחנו אפ"ה בחבלו בו אחרים נותן להם מיד דאם האב רוצה באמת אינו נותן להם מזונות רק זוננו משבת שלהם והעדפה דידיה הוי נאהא לא קפיד האב גם התוס' שם בד"ה וקתני נראה כמסתפקים בדב' אם מעש' ידי הגדולים הוי דאב בסמוכים אפי' לשמואל ואפשר דלר' יוחנן בסמוכין הוי נדאי דאב גם בהגהות אשרי' ומהרי"ח פ' נערה שנתפתתה כתב להדיא דאף מעשה ידיהו בסמוכין הוי דאב וכ"כ הגהות מרדכי פ"ק דמציאה ולפי שמעתי שיש מתקשין ומתמיהין מאוד בדברי הגהות מרדכי אלו ומשנה אותו לטועה גמור.

ולבבי לא כן ידמה על פן הוכרחתי להעתיקו לה ולפרשו כי ז"ל הגהות מרדכי פ"ק דמצי' יעקב היו לו שלשה בנים גדולים סמוכים על שלחנו ראובן שמעון לוי ראובן עזרו לאביו בצרכיו וכן שמעון לפעמים ולפעמים כותב ספרים ללמוד בהם ולוי אין לו

עסק אלא נח ואוכל ושותה לקץ הימים עמדו ראובן ושמעון ונשאו נשים ויאמר שמעון ליעקב דספרים אשר כתבתי או המציאה אשר מצאתי בעודי קטן או אפי' היום שגדלתי תגם לי כי אין רצוני שינחם אחר אחר מותר ביגיע כפי כי לעצמי טרחתי ויען יעקב כולכם עד פה הייתם סמוכים על שלחני וכל מעשה ידכם שלי הוא ולעת מותי אחלק פטוב בעיני תשובה תנו פ"ח דמציאה מציאת בנו ובתו וכו' ורי"ף פסק כר' יוחנן אף הסמ"ג והלכות גדולות פסק פשמואל דהלכת' כנותיה בדיני ומסתברא טעמיה דשמואל מדכיל במתני' בנו ובתו הקטני ולר' יוחנן בנו הקטן רצה לומר אפי' גדול וסמוך על שלחני ובתו על פרחיף ר"ל קטנה בשנים דמשבגרה אין לו רשות בה ואפי' סמוך על שלחני ולא שיניף למימ' שיה' לאב מטעם איב' דה"ט לא אתמר כי אם באשתו פ' מציאת אשה וכי היכי דאין אדם מוריש זכות בתו לבנו הכי נמי לא יוריש יגיעת שמעון ללוי וראובן עכ"ל בתוספ' ביאור קצת ע"ש ותמה המתמה עליו אחד מ"ש אליבא דר"י קטן אפי' גדול אם סמוך על שלחן אביו ובתו על פרחיף ר"ל קטנה בשנים דאי בבוגרת אין לאביהם רשות בה דברים אלו אין להם שחר והבנה כלל דודאי אין חילוק כלל בין בוגרת לנערה אלא באינה סמוכה אבל בבוגרת שסמוכה על שלחני אמאי אין לו רשות במציאת' ומעשה ידיה מה לי בתו הלא בנו ג"כ אינו ברשותו ועשהו חז"ל כאלו הוא ברשותו פיון שסמוך על שלחני וה"ה בבתו בוגרת וזה אינו מוכן כלל הב' מה דמסיק שם להלכ' שהדין עם שמעון זה אינו דבהדיא משמע ריש פ' נערה שנתפתתה דה"מ כשלא עמד בדין אבל עמד בדין כב' זכה אביו כ"ש היכא שהוא בידו כב' ודאי קנהו אביו וכל דבריו הם דברי תימה ג' מ"ש ע"ש הסמ"ג שפסק פשמואל וזה ליתא דהא להדיא פסק כר' יוחנן על פ' אי אפטר להאמין שיצאו דברים אלו מבעל הספר רק אינה תלמיד טועה כתבו עכ"ל דברי המתמ' ושרא ליה מרא כי צריכין אנו לברר דבריה' ראשונים במזרה וברחת בפרטות במקום שאין עליהם תשוב' נצחת כי בודאי מה שפסק הלכה פשמואל הוא נגד רוב גדולי ראשונים וגם הסמ"ג עצמו פסק כר' יוחנן רק בשם הרא"ש כתב דפסק הלכתא פשמואל ויש מחלקין בין דין עירוב למציא' והכי קי"ל כר' יוחנן כמבוא' בח"מ סי' ע"ה וכמ"ש וכן מה שמחל' לדעת ר' יוחנן בין בנו לבתו הו' ג"כ נגד דע' הרמב"ם והרא"ש והטו' ושאר פוסקי' דאינ' מחלקי' בין בנו ובתו הבוגרו' בסמוכי' על שלחני אבל מ"מ אין דעתו דעת רחוק לומר שתלמי' טוע' כתבו כי סברתו לדעתו הו' סבר' ישר' ומנכר' כי קשה לו בדברי ר' יוחנן דאמר לא גדול גדול ממש ולא קטן קטן ממש דלמה באמת נקט המתני' לישנא דקטן וגדול דאיכא למטעי ה"ל למתני' סמוכים על שלחני ואינם סמוכים אלא ודאי דסבירא ליה לר' יוחנן דמה"ט נקט לישנא דקטן וגדול לפי דמתני' קתני' בנו ובתו בחדא בבא ובבתו על פרחיף ס"ל אין חילוק בין סמוכה לאינו סמוכה דמשבגרה אין לאביה רשות בה אף בסמוכה מציאתה אתה ומעשה ידיה שלה: וכן אפי' אינה סמוכה כשהיא נערה וקטנ' מציאתה ומעשה ידיה לאבי' וכמ"ש תוספ' פ' נער' דף מ"ז ע"א ד"ה משום איבה יע"ש וכיון שהוצרך גבי בתו למתני' קטנה כולל בנו ובתו הקטנים יחד ולעולם בבנו לא גדול גדול ממש ולא קטן קטן ממש ואם נפשף לומר מה סבר' יש לחלק בין בנו לבתו בסמוך' על שלחני י"ל דס"ל לר' יוחנן בבני' דוק תקנו חז"ל פיון שסמוך על שלחן אביו שיה' מציאתו ומעשה ידו לאביו דליכא למיחש ולמגזר מידי משא"כ בבתו פיון שכל זמן שהיא נערה זכאי בקדושיה ובמציאת'

ומעשה ידיה ואי אמרינו דאף פשפגרה וסמוכה על שלחנו יש לאב זכיה אתי למטעי ולומר דיש עוד רשות לקדש אותה ויבא לפגוע בחומר אשת איש על פן אמרו משפגרה אין לה רשות בה כלל ועל פן שפיר פתב המרדכי לדעתו מסתברא מלתא דשמואל מדכנייל במתני' בנזו ובתו הקטנים ולר' יוחנן צריך לחלק מטעם דפרישת ועוד מטעם אחר פסק כשמואל דלר' יוחנן צריך לומר דלכך בסמוך הני מציאותיהם לאב מטעם איבה והאי טעמא לא אתמר כי אם באשתו פ' מציאות האשה ואף דבפ' נערה דף מ"ז אית' ג"כ גבי בתו הטעם משום איבה היינו בנערה וכמו שפי' ר"י שם בד"ה משום איבה דאי בעי מסר למגנול ומנפה שחין ודלא כפרש"י יע"ש מ"ש המרדכי תו וכי היכי דאין אדם מוריש זכות בתו לבנו וכו' אין פוננתו כפשוטו לדמות ממש למה דאמרינו בש"ס דכתובת דף מ"ג ע"א אין אדם מוריש זכות בתו לבנו דהא ודאי לא דמי דהתם מיירו שעדיין הכל ביז בתו אבל היכא דהוא ביז אב דפשיטא שבידו להוריש למי שיירצה ואפי' בעמד בדין פדמטיק הש"ס שם ותו דהא עיקר השאלה והפלפול הוא אם שיירך כלל לאב או לא אלא נראה דכוננת הגהות מרדכי כן היא בדרבך את"ל דאף אי נימא דהלכתא כר' יוחנן דבסמוכין על שלחנו מקנים לאביו מציאתו ומעשה ידיו מ"מ היינו דוקא לצורך אביו מקנה לו אם יוצאים לצורכו אבל אם עדיין הם ביז אביו בעין וירצה להורישו לשאר בניו אדעתא דהכי לא אקני ליה ועל זה קאמ' פמו דאמרינו אין אדם מוריש וכו' בתו לבנו כן אין אדם מוריש יגיעת שמעון ללוי: אבל אין פוננתו לדמות לגמרי לדין זה דאין אדם מוריש זכות בתו לבנו כי אין ענין כלל לנדון דידן' רק שגר' לישנא דהש"ס נקט אבל עיקר פוננתו וטעמו דאדעתא דהכי לא אקני ליה וכגוןא דאית' בב"ק פ' הגוזל עצים דף ק"י ע"ב ע"ש ובש"ס דכתובת דף מ"ז ע"ב גבי שלא פתב לה אלא ע"מ לכנס' ע"ש בתוספ' ד"ה שלא פתב לה וכו' וכן על פרחיף צ"ל דכן דעת פוננת הגהות מרדכי פי היכי דלא תקשה קושיא גדולה על הגהות רמ"א שפסק פהאי דמרדכי בח"מ סי' ע"ר דאם מת אינו מוריש מלאכת בן אחר לשאר יורשיו ואע"ג דלכאור' עיקר טעם המרדכי דפסק כשמואל ורמ"א פסק שם פדעת רוב הפוסקים דהלכתא כר' יוחנן דמציאותו ומעשה ידו לאביו בסמוכין על שלחנו אלא ודאי דכוננת המרדכי וכמ"ש ואפ' שזה ג"כ פונן' הסמ"ע שם ס"ק ה' במ"ש הואיל ועדיין בידו והוא מת וכו' יע"ש) נמצא דברי הגהות מרדכי עולים פהוגן מ"מ יהיה איהו שיהי' לדעת המרדכי אף מעשה ידיה דמי למציאה והוי של אביו בסמוכין על שלחנו וכן פסק רמ"א בסי' ע"ר מ"מ דעת שאר גדולי' אינו פן וא"כ מידי ספיקא פלוגתא דרבנותא לא נפקא וכמ"ש שם בתשובת מהר"ב אשכנזי ויכול המוןחזק לומר קים לי וא"כ פינון שעדיין הגדוניה בידו ואף אם הניחו ביד שלישי מ"מ כל זמן שלא נישאת עדיין לא זכה בה הבעל והיא עדיין ברשות אביה פינון שפמוכה על שלחנו ואף אם המון בידה ממעשה ידיה ואפי' למאן דסובר דלא זכה בהם האב מ"מ עכ"פ האב זכה בהם לענין זה דהוי פיתומים שפמכו אצל בעל הבית וכ"כ הרשב"א פ' הפועלים והובא ג"כ שם בתשובת מהר"ב אשכנזי ובצורף סברת מהרש"ל שכתבתי לעיל פינון שהו' מזין אותה הוי כאלו היו מעשה ידיה שלה לכל הפחות לענין זה שלא לעזוב לאחרים חילה וגם זה מקרי ותם לריק פתכם במה שזונות משלו עד עתה ומסתמא גם להבת ניקח שלא לעזוב לאחר חילה והיא היתה נזונת משל אב לכן נ"ל דיש לכתוב בתנאי' פתקנת שום וכו' פנ"ל ה"ק יעקב: שאלה קו פשישכתי במושב זקנים

מושב ב"ד מ"ש אצל הגאון הגדול המפורסם מוהר"ד אפנהיים נר"ו בא לפנינו בחור אחד שתבע למחותנו אבי הפלה והמעש' שהי' כה היה פשנשתדף הבחור עם אבי הפלה כתבו התנאים פדינם והשלישי ג"כ על הקנס משני צדדים וגם התנאים היו מונחים אצל גאמן הק"ק ובתוף ימי השידוכין חלתה הפלה ותקפה החולה עד שכמעט נטתה למות והמנהג מנהג נשים אמרו אולי ריע מזל החתן גורם שיקרע התנאים אולי תחזור עי"ז לבריאתה בכו הלה החתן עם אבי הפלה אל הגאמן וקרעו התנאים ובעל פה התנו יחד פשתחזור לבריאתה שיחזרו לקשר התנאי' פבראשונה ויהי פאשר עמדה מחליה פשט לו אבי הפלה את הרגל לאמר פיון שפבר נקרעו התנאים נתבטל השידוך ועוד טען פיון שברוע מזלו חלתה אינו רוצה לעשות השידוך בכו בקשו מאתנו לברר הדין עם מי: פסקנו דהדין עם הבחור וצריף אבי המשודכת לקיים התנאים פאלו לא נקרעו כלל מטעם פיון דלא נקרעו רק בשביל שחלתה וכשחזרה ועמדה על בוריה חוזר קישור התנאים פבראשונה כי לא מחל החתן הקנס ות"כ שנעשו על התנאים אלא בענין זה ואין לה אומדנא גדול מז' פהאי דזבין נכסי למיסק לארעא דישראל וכו' וכ"ש שגילה פן דעתו בתנאי בפירש וגדולה מזו כתב בתשובת צמח צדק סי' ד' באחד שקנה המשכון משום איסור ריבית פדינו והבטיחו בדברים בעלמא שאם יעש' לו רצונו שיחזור וימפור לו ואח"כ רוצה לקיים אותן בטענה שקנה אותם פדינו ובמקח גמור וזה טוען שהאמת פן הוא אבל לא עשה פן אלא בשביל איסור ריבית ופסק דצריף לחזור לו אם יתן לו פמנהגו דלא הוי מכירה רק לענין היתר ריבית ע"ש שהביא ראיה לדבריו מדברי התו' דפ' איזהו נשף וא"כ כ"ש פגדון דידן שלא נקר' התנאים שיתבטלו לגמרי פאשר התנו בפירש ואף שראיתי בתשובת הר"ש הלוי חלק ח"מ סי' ד' שכתב וז"ל אבל אח"כ הוגד לי שמעשה שהיה פה היה ששמעון נתן המעות דרף מכירה שראובן מכר לו אותם חפצים לשמעון בעד אותם מעות לו וכו' ואפי' נטל ממנו קנין שיחזור למכרם לו אינו פלום דהוי קנין דברים וא"כ השתא לענין איסורא דריבית מקרי מכירה גמורה כ"ש לענין ממון הקל דהוי מכיר' גמורה ונחשב אותו חפץ למלנה פאלו היא שלו ואין לנה על המלנה פלום עכ"ל אבל דבריו הם בלי ראיה כלל ודברי בעל צמח צדק יותר מסתברים ונ"ל ג"כ עוד ראי' לדבריו מהא דקי"ל בא"ח סי' שכ"ג דמותר לשפור רשות מעפום אפילו בשבת וכתבר התוספת בעירובין דף ס"ו ד"ה יפה דמותר לשפור רשות עפום בשבת ולא הוי פמקח וממכר פיון שאינו עושה רק להתיר טלטול הרי דאפי' לענין איסור שבת דחמיר סומכין על זה דלא הוי מו"מ גמור רק מפני איסור טלטול א"כ ה"ה לענין איסור ריבית ומפאן יש ג"כ ראי' למ"ש בתשוב' מ"ב סי' מ"ג לענין מכירת חמץ דאסור לאחר ליקח מן העפום אחר פסח דלא הוי מכירה גמורה אכן הוא כתב שם טעמים אחרים יע"ש ולע"ד טעם פעיקר דאזלינן בתר דעתו וכוננתו שלא מכר רק לענין זה וא"כ ה"ה פאן פגדון דידן שלא קרע התנאי' שיתבטל לגמרי רק פשתחזור לבריאות' יעמוד קישור התנאים במקומן וכיון דחליף שעתיה חליף תפירה וגדולה מזו פסק בתשובת מהר"מ מלובלין סימן קד"ב בגט שכיב מרע שנתן גט שלא תהיה זקוקה לחליצה דאם עמד הגט בטל ע"ש תשובתו באורף ואף פת החולקים והיא בתשובת משאת בנימין סימן ק"ז היינו משום דגילוי דעת בגיטא לאו פלום הוא ובשעת נתינת הגט אמר בפ' שנותן בלי שום תנאי וגם לבסוף מחל על הכל ע"ש תשובתו באורף אבל בלא"ה היה מודה לדעת מהר"מ

ע"ש אף מעיקרא דדינא פירכא ויש לחלק דהתם משום חומרא דא"א שאני ובעינן גט פרישות בלי שום פקפוק לכן החמיר מהר"מ וסייעתו מ"מ בנדון שלפנינו ג"כ הדין אמת כמו שפתי דלא קרע התנאי רק על דעת זה והקננו במקומו עומד ומה שטען אבי הפלה פינו שברוע מזלה חלטה אין זו טענה פלל דאף שאין מזל לישראל מ"מ לענון בני חיי ומזוני במזלא תליא וכמ"ש תוספ' בשב' דף קנ"ו ע"א ברם כל זמן שלא נתקדש' ונתארסה אינה יכולה לומר נסתפקה שדהו כמבואר ומשמ' להדיא בריש פתובות בש"ס ובסוגי' דתוספת שם וכ"כ מהרי"ק בשורש ק"א ו"ל ועדיין לא נתארסה שתוכל לומר מזלה גרם עכ"ל וכ"פ רמ"א בש"ע סי' נו"ן סעי' ה' בהג"ה ע"ש ומה שקורעין התנאים באמת הוא רק מנהג נשים ופוק חזי מה עמא דבר שאף שקורעין התנאים מ"מ כשחזרו לבריות חזרין ונושאים זה לזה אף שרוב בני אדם קושרין זה עם זה ע"י משכנות וכיוצא בזה ע"י בטחונת שיחזרו לעשות קישור התנאים פבראשונה מ"מ זה שהלך בתמימות ולא עשה כן ופקד על תקנת המשודך בכל תאחר יעשו עמו שלא פהוגן לשלם רעה תחת טובה שארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב ולכן פסקנו שהשידוכין קיימים ככל משמעות התנאים הראשונים פנ"ל ה"ק יעקב.

שאלה קז מהרב המופלא מוהר"ר משה אב"ד דק"ק צאנז בגליל קראקא ונ"ל בדבר אשה אחת פה קהלתינו שטוענת על בעלה מאיס עלי ויש לה טענה מבן ררת ומעות הנדון מעולם לא באליד בעל רק השליש שנמסר לידו מתחלה מעות הנדון קודם נישואין שלהם אותו השליש הלנה המעות לאחר הנישואין שלה לאביו ואחיו של הבעל ונתנו שט"ח בק"ס על הנחלאות שלהם והשט"ח ביד שלישי והנה לא נעלם ממנו שבחלק' מחוקק ובית שמואל השיגו על הב"ח במה שפוסק דמעות הנדון א"צ הבעל להחזיר אף בתשובת אמונת שמואל מספים לדברי הב"ח והבעל טוען קים לי כהב"ח וכתשובת אמונת שמואל והנ' שאלתי שאל' זאת למאורי הגדולי אב"ד דק"ק קראק' אב"ד דק"ק אפט' דק"ק פנטשיף והשיבו כל אח' כפי דעתו הרמה כאש' תקבל מר העתק' תשובותיה' ונא יודיעני מר דעתו הרמ' עוד נולד לי ספק בחד שאביו של הבעל הוציא כתב אח' וזמנו נכתב לפני פמה שנים וכתב בו אף שאבנו שהוא הבעל הנ"ל הודה בפני עדים פשרים אף שאביו ואחיו הנ"ל אינם חייבים לו כפי סך הנזכר בתוך השטר המונח ביד שלישי והוא מחויב לכתוב קבלה על השטר כפי חשבון הנרשם בתוך פנקס שלו גם הוציא כתב אחר כתוב בו אף שאביו של הבעל אמר לפני עדים שיחננו לו כתוב וחתום אף שהוא אומר בפניהם שכל הוצאת שמן כרח להוציא על בנו בעלה של האשה הנ"ל שאין בדעתו לומר נגדו אפי' פרוטה אחת רק שאחשנב כל הוצאת מעבר ולהבא ואתבע את בני שיכתוב לי קבלה על השטר ואלו הכתבים נכתבו לפני פמה שנים ובאותו פעם עדיין לא היה שום מחלוקת בין איש לאשתו גם הוציא עוד כתב אחר כתוב בו אף שהבעל מוחל במחילה גמורה את החוב שחייבם לו אביו ואחיו הנ"ל על השט"ח והשט"ח היה פחרס הנשבר ועתה טוענין אביו ואחיו של הבעל קים לי כהב"ח ואמונת שמואל ויועיל שטר מחילה שנתן הבעל וכ"ש כתבים הראשונים שנכתבו לפני פמה שנים ובפטר שהשט"ח נכת' על שם המלך' שהוא הבעל לעד"נ שאביו ואחיו נקראו מוחזקים לגבי האשה הנ"ל אף שנתנו שט"ח על המעות וראי' לזה ממה דאיתא בא"ה סי' ק"ו הכותב כל נכסיו מבואר דבעל נקרא מוחזק אף ששטר כתובה בינה וכ"כ בבית שמואל סי' ע"ז ס"ק ר"ח ובתקפו פהו דף

פ"ב מאריה בזה יודיענו מר דעתו ושכרו ופול ומכופל מן השמים כ"ד החושק ליהנות מזיו תורתו לשתות בצמא את דברו דברי אלקים ה"ק משה בלא"א מנחם נחום ו"ל ה"ה חונה פה ק"ק צאנז: אלו הן העתקות מתשובת גאוני זמנינו יצא ראשון אב"ד ור"מ דק"ק קראקא וז"ל הגם שהמלך גוזר גזירה ראוי לבני ביתו לקיים אותה תחלה מ"מ תורה היא ואין נרא' כפי פסק אבא מורי זקני ו"ל בב"ח אלא כפושטן של דברי הריף ופוסקים שכתבו בדיני דמתיבתא דנדוניא דהנעלת ליה בכללו הוא מעות נדוניא שהכניסה לו כפשט הלשון בכ"מ בדברי רבותינו ו"ל נדוניא וכ"כ מהרש"ל בהדיא בשו"ת סי' ס"ט ומה שהוכיח אמ"ז ו"ל דין שלו דבלשון מתיבתא פ"א נדוניא הוא רק בגדים ולא מעות הנדן שהכניסה לא כפי' נדוניא שבלשון התלמוד שסובל הכל הוא מכח קושני' שהקשה שכתב מהר"מ סוף דבר דנדוניא דהנעלת ליה אי תפסה לא מפקינן מינה משמע דוק' כשתפס' וכו' על כן מחלק פנ"ל זה אינו הוכחה דכבר מנישב זה מהרש"ל בתשובה שם דלאו דוקא נקט תפסה רק רבותא דסיפא קמ"ל שאם תפסה יותר מכדי נדוניא עבור כתובה מפקינן מינה ובנ"ד דנדוניא עדיין לא הגיע לידו אף שהיתה מונח ביד שלישי לדעתי גם אמ"ז מודה פדאיתא שם בשו"ת מהרש"ל בהדיא דכל שהנדוניא היא ביד שלישי פאלו הי' בחזקת שלה אף שלענין חזרת נדונית חתני' הוי ספק אם הי' בחזקת' כשהי' ביד שלישי מ"מ לענין טענת מאיס עלי הוי בחזקת' טפי מן חזקתו ואין מוציאין מיד שלישי ליתן לבעל רק יהי' ביד שלישי לצורך מזונתי' כן פסק מהרש"ל בתשו' שם וכל זה הו' היכא שצריכ' שתתפוס הי' פגון שאינה נותנת אמתלא מבוררת למה מאוס עלי' ובגדון דידן שכתב כ"ת שיש לה אמתלא מבוררת בזה כל הפוסקים וכן מהרש"ל שם פסקו אף בתפוס הוא שמוציאין ממנו ונותנין לה רק אמ"ז בב"ח מחלק בין בגדי לסף נדן מכח קו' הנ"ל א"כ הבו דלא לוסקי' עלה דבנ"ד שלא בא סף נדן מעולם ליד הבעל רק שהוא ביד שלישי גם אמ"ז מודה דהוא בחזקת האשה ואף שאביו של הבעל ואחיו תפסו המעות אינו פלום פי נתנו שטר על המעות וקי"ל דשטר כגבוי דמי ואף שבתשו' מהרש"ל שם כ' דאף שהיא כגבוי מ"מ לענין מוחזק אינו מהני אדרבה משם ראיה דשם כתב אף שאחר נתן שט"ח עבורה מ"מ אין נקרא הבעל מוחזק היכא שבא בטענת מאוס ובנ"ד שמבררת טענת' למ' מאוס ואינ' צריכ' להיו מוחזק' כמ"ש שעכ"פ אין הבעל מקרי מוחזק פי עכ"פ אע"פ שאין השטר מקרי כגבוי לענין שיקר' השטר מוחזק מ"מ עכ"פ לא נקר' הבעל מוחזק והוי פאלו המעות עדיין ביד שלישי ואז חזר הדין שיהיה המעות ביד שלישי לצורך מזונתיה ואחר כותבי הנ"ל עינתי בשו"ת אמונת שמואל וראיתי שמביא ג"כ שו"ת מהרש"ל הנ"ל שגם הוא פסק דדוקא כשהמעות ביד הבעל אז אין מוציאין מידו וא"כ על משמתי אני עומד שבנ"ד שהנדן לא היה מעולם ביד בעל רק ביד שלישי גם אמ"ז מודה לדעת מהרש"ל שנקרא יותר היא מוחזק לענין טענת מאיס עלי ואין נותנין עכ"פ ליד בעל רק יהיה ביד שלישי לצורך מזונתיה וכ"ש שגם חלקת מחוקק מנישב קושית אמ"ז כל זה כתבתי כמיישב תלמודו למלאות בקשות כ"ת שלא להשיבו ריקם ובזה ינוח שקט ושארן כזית רענן דברי מחותנו ד"ש וטובתו ה"ק ארניה יהודא ליב חונה פה ק"ק קראקא יצו: העתק תשובת אב"ד ור"מ דק"ק אפטא והגלילות קראקא וז"ל נשאלתי בדבר אשה אחת שטוענת מאיס עלי בטענ' מבוררת הנדן ביד שלישי ואביו של הבעל ואחיו לקחו המעות מן השלישי ונתנו ק"ס וגם שט"ח

ליד השליש ולפי דעת הב"ח נאמונת שמואל אם הנה הנדון ביד הבעל לא מפקינן מיניה ולפי דעת שאר אחרונים הח"מ ובית שמואל משמע אף להוציא מיד בעל: ובנדאי אם הנה המעות ביד הבעל הי' יכול לומר קים לי כהב"ח נאמונת שמואל ובפרט דינא דגמרא הדין עם הבעל רק מחמת דמקנה ודינא דמתבתא יש להסתפק בנדון הנ"ל אף באשר שהמעות נדון עדיין ביד שלישי ויש לספק אם להחזיר לו או לה.

ובתשובת מהרש"ל סי' מ"ט משמע שיהיה מונח ביד שלישי אף שהב"ח ראה דברי מהרש"ל ומשיג עליו ועיקר דיוק הב"ח הוא מלשון מהר"מ שכתב סוף דבר נדוניא דהנעלת ליה אי תפסה לא מפקינן מינה לד"ה מדכתב אי תפסה משמע דוקא אי תפסה דבריו נ"ל עיקר ומ"ש מהרש"ל דנקט בשביל רבות' דסיפ' לא נ"ל אף שאין אני פדאי להכניס ראשי בין שני הרים גדולי' כי מ"ש מהר"מ כתב לדינא ואין שייך לומר בשביל רבותא דסיפא כשכתב הדבר לדינא וק"ל ומ"ש מהרש"ל ראיה לזה מדכתב הנעלת ליה משמע אפי' בגדים ובגדים אף אם הנה ביד הבעל צריך להחזיר נזהר מזה הב"ח שפי' דהאי נדוניא הוא מעות וראיתו מתשובת מהר"מ ע"ש ומה שהשיב על הב"ח החלקת מחוקק דהאי תשובת מהר"מ מיררו שאין ביזה לברר דבריה רק היא טוענת טענת פרי על פן צריכה לתפסה.

זה אינו שהרי הוא כתב על מה שהוא הכניס מפקינן מינה ויהבינן ליה דמאיזה טעם תעכבו ע"ש בפרדכי משמע שם דאיירי בטענה מבוררת דוקא וק"ל וגם מוכח מתשובה בשם הרב מהר"ר מתתיה כרב"ח דכתב אם תפסה מנדונייתא והנעלת ליה וכו' ור"ל והנעלת מהנדון דהנעלת ליה מהני א"כ ע"כ משמע דהאי נדוניא ל' מעות ושם נדאי מיררו בטענ' מבוררת ומה שמונח ביד שלישי הי' נראה מפשט לישנא דגמ' דפ' אע"פ השת' דלא אתמר הכי ולא הכי תפסה לא מפקינן לא תפס' לא יהבינן לה דקשה למה ליה למימר לא יהבינן לה ה"ל למימר סתם מספיק' לא מפקינן ממונא אלא נדאי אתי לאשמעינן אף ששניהם לא תפסו רק שהוא ביד שלישי לא יהבינן לה.

ומה שרצו הפוסקים לדמות דין זה לסי' נ"ב נ"ל דאין הנדון דומה שהרי גם שם דוקא גבי מתה דינא הכי אבל אם המרה או גירשה אף אם הנה ביד שלישי צריך להחזיר לו מטעם שפבר זכה הבעל בנדון רק אם מתה הוא תקנת חכמים באומד הדעת שלא נתן לה כי אם שתהנה בתו וכשהוא ביד שלישי עדיין לא יצא מרשות אביה שיהיו של בעל.

אבל מילתא דלא שכיחא בנדאי פוונתו הנה לזפות את הבעל כי הוא בקש לזפות אותו ודוק וא"כ הנה נ"ל לפום ריהטא בנדון דידן הדין עם הבעל בפרט שהמעות הוא ביד קרובי הבעל אף גם שלענין דינא לא נפקא מיניה בזה שלא דמיא לאבי האשה וק"ל מ"מ הק"ס מועיל לזכותו ועיין בתשובת מהרש"ל פי קצתתי אף שאני הולך בדרךפי אבותי שבדיני ממונות לא לחוות דעתי לדברי צד הא' כי אם בפני שני הצדדים כמו שפזנהיר ע"ז אמ"ז מהר"מ פאדנוי ומה גם הרי זה דבר חדש כדי שלא לקבוע הלכה לדורות ולסמוך עלי לבד אמרתי שהמעות יאה מונח ביד שלישי באשר הנה עד היום ומן השבח יחלקו לבעל ולאשה עד עת אסיפת הנועד ביערסלב אז יבאו שני הצדדים ויחמם הדין ולקבוע הלכה לדורות וחלילה להשלים להחזיר השלישות לשום צד עד שיבאו הדברים לפני גדולי הדור דברי הפוסק והגוזר ה"ק שאול החונה בגליל קראקא פה ק"ק אפטא:

העֵתֶק תְּשׁוּבַת ש"ב אב"ד ור"מ דק"ק פִּינֵטְשׁוּף ונ"ל: הִנֵּה בְּמַעֲשֵׂה שְׁפָתַי כ"ת שֶׁהִגֵּדְתִּי
הִנֵּה מְוֹשְׁלֵשׁ בְּמַעוֹת מְזַנְמָנִים בְּיַד שְׁלִישׁ וְהַשְּׁלִישׁ הַלְוֵה הַמַּעוֹת לְאַחֲרֵי מֵאָחַר שְׁלֵא בָּא
הַמַּעוֹת לִיד הַבַּעַל מַעוֹלָם וְכָל הַפּוֹסְקִים פָּתְבוּ שְׁדִין מְאִיס עָלַי דּוֹמָה לְדִין מְתִיבְתָּא בְּכֹן
נ"ל הַדִּין הַלְכָה לְמַעֲשֵׂה פְּאֶשֶׁר מְבֹאֵר הַדִּין בְּרַמ"א בְּסִי' נ"ב אִם הִגֵּדְתִּי בְּיַד שְׁלִישׁ עֲדִינִין
וּבְס' בֵּית שְׁמוּאֵל ס"ק י"א בְּשֵׁם הַמְּהַרְי"ל אִם נִיטְמֵן בְּיַד שְׁלִישׁ לְזַמֵּן אוֹ סֶתֶם וְלֹא יוּכַל
לוֹמַר קִים לִי כַהֲב"ח וְתְשׁוּבַת א"ש כִּי נִלְע"ד שְׁאָפָה הֵם לֹא דְבָרוּ רַק אִם הִגֵּדְתִּי בְּיַד הַבַּעַל
דְּנֻקָּא אֲבָל בְּגִדוֹן זֶה שֶׁהִגֵּדְתִּי לֹא הִנֵּה בְּיַדוֹ מַעוֹלָם רַק בְּיַד שְׁלִישׁ עֲדִינִין נ"ל פְּשׁוּט לְפֶסֶק
כֹּן שְׁהַרִי הַח"מ וּב"ש הַכְּרִיעוּ לְהַחְזִיר הִגֵּדְתִּי בְּטַעֲנַת מְאִיס מְבֹרָר אֶף שֶׁהִגֵּדְתִּי הוּא בְּיַד
הַבַּעַל.

מכ"ש בְּגִדוֹן זֶה שֶׁהִגֵּדְתִּי מְוֹשְׁלֵשׁ בְּיַד שְׁלִישׁ וְאֶף עַל הַק"ס יֵשׁ לְדוֹן כְּדִי שְׁלִישׁ וְאֶף שִׁישׁ
לְדַקְדָּק אֵיזָה דְקִדּוּקִים מְשֻׁאָלוֹת וְתְשׁוּבַת אֵין צְוֹרֵף לְהַאֲרִיף בְּזֶה הֲלֵא כְּבָר הַאֲרִיכוּ
הֶרְאִשׁוּנִים וְאַחֲרוֹנִים בְּזֶה וְהַכֹּל מְפֹרָשׁ עַל הַסֵּפֶר וְדִי בְּזֶה לְחֶכֶם כְּמוֹתוֹ י"ב כ"ד אֵהוּ
מְחֻתְּנוֹ אֲשֶׁר נִקְרָא עֲנֹזִיל חוֹנָה פֶּה ק"ק פִּינֵטְשׁוּף: תְּשׁוּבָה הִנֵּה אֲשֶׁר שְׁאֵל יַעֲקֹב בְּעֶזֶר
קַבְלֵתִי עִם הַעֲתֻקוֹת תְּשׁוּבַת מִהַגְּאוּנִים וְנִחְלַתִי וְאִירָא מְחֻתוֹת דְּעֵי כִי מָה אֲדַע אֲשֶׁר לֹא
יָדַעוּ הֵמָּה וּמִי אֲנֹכִי דַעַת הַקְּלוּשָׁה לְהַכְנִיס רֵאשִׁי בֵּין הַהוֹרִים הַגְּדוֹלִים הֵמָּה נִפְלְאוּ
הַשְּׁלֵשָׁה וְהָאִישׁ מִשֵּׁה גְדוֹל מְאוֹד וְלוֹ שֵׁם בְּשֻׁלְשָׁה אֶף כָּל דְּבָר שֶׁנֶּאֱמָרָה וְנִשְׁנִית וְנִשְׁלֵשׁ
מִשׁוּם אֵיזָה דְבָר שֶׁנִּתְחַדַּשׁ בָּהּ וְלֹא סִיִּימוּ קַמִּיִּהוּ וּבְאֲשֶׁר שְׁאֵין מְסַרְבִּין אֲמַרְתִּי לְהַשִּׁיב
מִפְּנֵי הַכְּבוֹד וְלַחֲוֹת דַּעַתִּי בַקְּצָרָה: וְזֶה־יֵצֵא רֵאשׁוֹנָה אִי יְכוּל הַבַּעַל לוֹמַר קִים לִי כַהֲב"ח
וְתְשׁוּבַת אֲמוֹנַת שְׁמוּאֵל שֶׁהִסְפִּימוּ דְנִדְוִינְיָא א"צ הַבַּעַל לְהַחְזִיר אֲנֹכִי מְכֻרָח לְהַעֲתִיק שְׁעַר
אֶחָד מְסַפְרֵי יַעֲקֹב עַל חוֹשֶׁן הַמִּשְׁפָּט סִי' ד' בְּכֻלְיִ קִים לִי דִין ה' (וְעַכְשָׁיו נִדְפְּסוּ
בְּשֵׁמִי הַח"י כְּלָלִים בְּסֵפֶר לְקַט הַקַּמַח חֶלֶק י"ד בְּהַלְכַת רִיבּוֹת וּמִשָּׁם אָפֶס קִצְהוּ תְרֵאָה)
וְנ"ל לֹא מִהֵנִי תְפִיסָה בְּפִלְגֻמָּתָא דְרַבְּנּוֹתָא הִכִּי שֶׁהִדְיִין יְכוּל לְהַכְרִיעַ לְפִי שְׁרַבִּים הֵם
הַחֻלְקִים אוֹ שֶׁמְסַתְּבֵר לוֹ אִפִּי טַעַמ' דִּיחִיד וְגַם אֵין יְכוּל לוֹמַר קִי"ל כִּיחִיד נֶגֶד הַרְבִּים
אֲבָל בְּשָׁנִים יְכוּל לוֹמַר קִים לִי אִם לֹא שֶׁהַחֻלְקִים הֵם הַרְבֵּה מְאוֹד אוֹ שֶׁהֵם פּוֹסְקִים
גְּדוֹלֵי רֵאשׁוֹנִים מְפֹרְסָמִי כְּגוֹן הַרִי"ף וְהַרֵא"ש וְהַרְמְב"ם וְהַרְשֵׁב"א עכ"ל וּמְכַל טַעֲמִים
אֵלוֹ אִי אֶפְשָׁר לוֹמַר בְּגִדוֹן דִּין קִים לִי כַהֲב"ח פִּינֵן שְׁרַבִּים וְגְדוֹלֵי רֵאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים
חֻלְקִים בְּזֶה עַל הַב"ח וְכַמ"ש בְּחֻלְקַת מְחֻקֵּק וּמְסַתְּבֵר טַעַמוֹ פִּינֵן דְּעִיקָר יְסוּדוֹ שֶׁל הַב"ח
מְדַבְּרֵי הַמְּרַדְכֵי בְּשֵׁם מְהַר"ם וּבְאֲמַת אֵין רֵאזִיה פְּלֵל מְדַבְּרֵי כַמ"ש בַּד"מ וְהַח"מ
וְהַמַּרש"ל בְּתְשׁוּבָה סִי' ס"ט וְאֲדַרְבֵּה דְבַרֵי מְהַר"ם מְבֹרָר כְּפֶה פְּעַמִּים לְהִיפֹף וְכַמ"ש
בְּחֻלְקַת מְחֻקֵּק וְכֹן נִרְאֶה הַסְּפָמַת מְחֻתְּנֵי הַגְּאוּן מְהַרְי"ל אב"ד דק"ק קְרֵאקָא וּש"ב
הַגְּאוּן מַהר"ע אב"ד דק"ק פִּינֵטְשׁוּף וְהִנֵּה בְּאֲמַת נ"ל עוֹד יִשׁוּב בְּרוּר בְּדַבְּרֵי מְהַר"ם
שְׁבַמְרַדְכֵי שֵׁם דְּהַרִי עַל כְּרִחִיף הַמְּרַדְכֵי קִיִּצֵר מְאוֹד בְּדַבְּרֵי תְשׁוּבַת מוֹהַר"ם בְּהַעֲתֻקְתּוֹ
(בְּגוֹף הַתְּשׁוּבָה עֵינִיתִי וְלֹא מְצֵאתִי) שְׁפָתַי וְנ"ל תְּשׁוּבָה הַרְבֵּה ד"ם שֶׁשְׁאֵלְתָּ עַל עֲנִין
הַמּוֹרְדָת דִּינֵן דִּינָא דְמוֹרְדָת כְּמוֹ שְׁפָתַי הַרִי"ף צ"ל וְרוֹב הַגְּאוּנִים ע"ה סוּף דְבָר נְדוּנְיָא
דְהַנְעֻלְתָּ לִּיהֵ אִי תְפִסָּה לֹא מְפִקִינֵן מִינְהָ לַד"ה (כֹּן הוּא הַגְּרָסָא גְּכוּנָה וְכֹן הוּא בְּהַגְּהוֹת
אֲשֶׁרִי וְהוּבָא כֹן בְּכָל הָאַחֲרוֹנִים דְּלֹא כְּמַקְצָת סְפָרִים שֶׁהַעֲתִיקוּ בְּמִקוֹם לַד"ה לְרִשׁוֹת
הַבַּעַל וְהוּא טַעוֹת הַמְּדַפִּיס) וְכו' ע"ש וְלִשׁוֹנוֹ מְגוּמָגֵם לְכַאוֹר' דְּאִיף כְּתַב שֵׁם סוּף דְבָר
וְכו' פִּינֵן שֶׁהֵן הֵן רֵאשִׁית הַדְּבָרִים וְתַחֲלַת הַתְּשׁוּבָה מִמֶּשׁ וְגַם אִיף קְאָמַר לַד"ה פִּינֵן שְׁאֵין

כָּאן מְחַלְקֵת כָּלֵל אֵלֶּא וְדַאי נִרְאֵה בְּרוּר שְׁקִיצָר בְּהַעֲתֵקֵת תּוֹכֵן הַתְּשׁוּבָה מְמור"ם וְשֵׁם מְסֵתְמָא הִיא מְבִיא גַם דַּעַת הַחֹלְקִים עַל דִּינָא דְמִתִּיבְתָא בְּתָא (וְכַמְבָּאָר ג"כ בְּטוּר וּב"י וְלִכּוֹן כְּתִב דַּאי תְּפִסָּה לָא מְפָקִינוּ מִיְנֵהּ לְדַבְרֵי הַכֹּל פְּלוּמֵר אַף לְהַחֲלֹקִים עַל דִּינָא דְמִתִּיבְתָא אֲבָל בְּוֵדַאי לְדִינָא דְמִתִּיבְתָא אַף בְּלֵא תְּפִסָּה הַנְּדוּנָא בְּחֻזְקָתָהּ כְּפִסְק הַש"ע וְשָׂאָר אַחֲרוֹנִים נִמְצָא דַּאִין יָכוֹל לֹמֵר קִים לִי כַהב"ח פִּינּוֹן דְלֵא מְסֵתְבֵר טַעְמִיָּה דְהָא אִין רָאִיָּה מְדַבְרֵי מַהר"ם כָּלֵל וְגַם בְּאַמְוֵנַת שְׁמוּאֵל ס"י ח' הַשְּׁיֵיג עַל הַב"ח בְּמָה שְׁמְבִיא סְמוּכוֹת לְדַבְרֵי מְדַבְרֵי מַהרִ"ו ע"ש.

אַף לְבִסּוּף רוּצָה לַעֲשׂוֹת סְנִיגְרוֹן לְדַבְרֵי הַב"ח מְדַבְרֵי הַר"ן בְּמָה שְׁפִסְק לַעֲנִין דִּינָא דְש"ס. וּבְאַמְת אִין דַּבְרֵי בְּרוּרִים וּמְוִכְרָחִים בְּזַה דְמָה עֲנִין דִּינָא דְמִתִּיבְתָא לְדִינָא דְש"ס וְהָרִי הַב"ח עֲצֻמוֹ פִּסְק בְּזַה לַעֲנִין דִּינָא דְש"ס דְלֵא פְר"ן וּבַעַל חֵלְקַת מְחֻזְקָה פִּסְק פְּהַר"ן בְּסִי" ע"ז וְאִפ"ה לַעֲנִין דִּינָא דְמִתִּיבְתָא פִּסְקוֹ לְהִיפָּךְ וּלְפִי דַּעַת א"ש יֵהִי כֹל דַּבְרֵיהֶם דַּבְרֵי תְּהַפּוּכוֹת אֵלֶּא וְדַאי דַּאִין רֵאִי מְוִכְרָחַת מְזַה לְזַה כָּלֵל וְהָא כְּדַאִיתָא וְהָא כְּדַאִיתָא נִמְצָא דְלֵא יָכוֹל הַבַּעַל לֹמֵר קִים לִי כַהב"ח דַּעֲיָקָר כְּדַעַת פּוֹסְקֵי רֵאשׁוּנֵי וְאַחֲרוֹנֵי שְׁמֵסְתְּבֵר טַעְמִיָּהוּ וְגַם מְשַׁמְעוֹת הָרִי"ף וְהָרֵא"ש הָכִי הוּא וְכַמ"ש בְּחֻזְקָה מְחֻזְקָה וְא"כ נִגְד הֵנִי גְדוּלֵי וּמְפּוֹרְסֵמִי א"ל קִים לִי וּמָה יָפָה פָּחוּ שְׁל מְחֻזְתְּנֵי הַגָּאוֹן מְהָרִ"ל מְקֵרָאק שְׁלֵא נִשְׂא פְּנִים בְּזַה לְאַבְיּוֹ זְקִינוֹ וּפִסְק דְלֵא כְּוֹנֵתָהּ וּבֵר מִן כָּל דִּין דְבְּנִדוֹן שְׁלַפְנִינוּ שְׁלֵא נִיֵּתָן בְּיַד הַבַּעַל מַעוֹלָם רַק לְיַד שְׁלִישׁ בְּוֵדַאי אַף הַב"ח וְא"ש מוֹדִים דְהוּא בְּרִשׁוֹת הָאִשָּׁה וְכַמוֹ שְׁמִסִּיק מְהָרֵש"ל בְּתְּשׁוּבָה וְכַמ"ש הַגָּאוֹנִים הַנְּ"ל בְּתְּשׁוּבוֹתֵיהֶם וְהוּא בְּרוּר וּמָה שְׁנָתָן הַבַּעַל פְּטוּרִים לְאַבְיּוֹ שְׁהִלְוָה הַמַּעוֹת מְשֻׁלִישׁ זֹו א"צ לְפְנִים דְלֵא מְהָנִי דְהָרִי לְהָכִי הַנִּיחַ בְּיַד שְׁלִישׁ כְּדִי שְׁלֵא יֵהִי לַבַּעַל רִשׁוֹת לְהוֹצִיא לְבִדּוֹ מְאִיָּה טַעַם אַף שְׁהוּא עֲדִינּוּן רַף בְּשָׁנִים וְלֵא הִגִּיעַ לְכָלֵל דַּעַת לְשִׁמּוֹן מְמוֹנּוֹ אַף מְטַעַם אַחֵר יֵהִי מָה שְׁיֵהִי עַכ"פ לֵא נִיֵּתָן לְרִשׁוֹתָו לְהוֹצִיאֵו וְאִם יֵהִי כֹחַ בְּיַדוֹ לִיֵּתָן פְּטוּרִים לְמִי שְׁהִלְוָה מַעוֹתָיו אוֹ כ' הוֹדָאָה א"כ מָה תּוֹעֵלֵת יֵהִי בְּהַשְׁלִישׁוֹ אֵת הַמַּעוֹת אֵלֶּא בְּרוּר דְכָל הֵנִי מְלִי דְכְּדִי נִיָּהוּ וְנִמְאֹת בְּעֻלְמָא הוּא גַם מ"ש מְכ"ת וְז"ל וְלַעֲד"נ דְאַבְיּוֹ וְאַחֲרֵי נִקְרָאִים מְוִחְזְקִים לְגַבֵּי הָאִשָּׁה הַנְּ"ל אַף שְׁנָתָנוּ שִׁט"ח עַל הַמַּעוֹת וְכו' וּבְסִפֵּר תְּקִפוֹ כְּהֵן מְאַרְיָךְ בְּזַה הֵנָּה שׁוֹתָא דְמֵר לֵא יְדַעְנָא דְהָלֵא אֲדַרְבָּה שָׁם כְּתִב הֵתְקִפוֹ כְּהֵן בְּסִי" ק"ל לְהִיפָּךְ דְבִשִׁט"ח לֵא מְהָנִי תְּפִסָּה שְׁכַנְגָדוֹ אֵלֶּא הִיכָא דְהַפְּלוּגְתָא הוּא בְּעֲנִין הַשְּׁטֵר גּוּפָא אֲבָל לֵא הִיכָא דְפְּלוּגְתָא הוּא בְּעֲנִין אַחֵר וְשְׁטֵר הוּא וְדַאי בְּחֻזְקָתוֹ כְּמוֹ בְּנִדוֹן דִּידוֹן וְכֵן מְוִכְרָח בְּדַבְרֵי הֵתְקִפוֹ כְּהֵן ס"י ק"ד בְּהַשְׁגָּתוֹ עַל תְּשׁוּבַת מַהרִ"ן לֵב בְּעֲנִין ס"ס שְׁפִסְק דְמְהָנִי לְאַפּוֹקִי מְמוֹנָא וְכַתֵּב שָׁם וּמְדַבְרֵי תּוֹסֵפ' פ"ק אִין רֵאִי יַעֲוִיָּין שָׁם (וּבְאַמְת דְחֻזְתָּו בְּתוֹסֵפ' דְחֻזְקָה מְאוּד וְגַם נֵרָא שְׁנַעֲלָם מְמוֹנּוֹ רִישׁ דַּבְרֵי הַתּוֹסֵפ' שָׁם דְכַתְּבוּ דַּע"ג דַּאִינוּ נְאַמְן לְאַסְרָה וְאִפ"ה נְאַמְן לְהַפְּסִיד' כְּתוּבָתָהּ וְע"ש) וְאַמְאִי לֵא תִּירֵץ כְּפִשׁוּטוֹ דְהֵתָם שְׁאַנִּי שְׁשִׁטֵר כְּתוּבָה בְּיַדָּהּ אֵלֶּא וְדַאי דִישׁ לְחֵלֵק כַּמ"ש אֲבָל בְּלֵא"ה יֵשׁ לְדַחֲחוֹת דַּבְרֵי מַהרִ"ן לֵב וְאִין צְוֹרָךְ כָּלֵל לְדַחֲקוֹ שְׁל הֵתְקִפוֹ כְּהֵן וְלֵא קִשָּׁה מִיָּדִי מְתוֹסֵפ' דְכַתְּוַבַת דְהֵתָם הִיא יֵשׁ לָהּ טַעַנ' בְּרִי וְשִׁטֵר כְּתוּבָה בְּיַדָּהּ וְהוּא טוֹעֵן טַעַנַת שְׁמָא וְאוּלֵי הוּא טוֹעָה כַּמ"ש תּוֹסֵפ' שָׁם עַל כֵּן בְּסִפְק סְפִיקָא אִינוּ נְאַמְן לְהַפְּסִיד כְּתוּבָתָהּ אַף שְׁהַמּוֹן בְּחֻזְקָתוֹ מִשְׂא"כ בְּשָׂאָר סְפִיקוֹ דַּעֲלָמָא אִפִּי טוּבָא אִין מוֹצִיאִין מִיַּד מְוִחְזָק וְהָאֲרַכְתִּי בְּזַה בְּסִפְרֵי בְּכָלֵל קִים לִי וְכַאֵן קַצְרֵתִי לְפִי שְׁאִין עֲנִין לְנִדוֹן דִּידוֹן וְהוּא פְּשׁוּט לַע"ד דְבְּחֻזְקַת הָאִשָּׁה וְעַכ"פ יֵהִי בְּיַד שְׁלִישׁ לְצוֹרָךְ מְזוֹנוֹתֵיהָ

וכפסק מחותני הגאון מהרי"ל מקראקא ואה"י סניף לאריות אשר קדמוני פל זה נ"ל לפום ריהטא לישא וליתן בדבריה' ולא למעש' אני תוקע בדבר הלכה ומה' אלקיו ישא ברכה כד"ח ה"ק יעקב: שאלה קח חזר השואל הרב דק"ק צאנז ונ"ל תשואת חן להוד רום מעלתו על כל הטובה אשר גמל אתי ולא מנע תורתו תורת אמת ממני ושכרו כפול ומכופל מן השמים והנה פאשר החל רום פאר מעלתו ושפעת כבודו פן יגמול חסד עמדי להראני עוד נפלאות מתורתו פי חביבים עלי מאוד דבריו והם הלכ' למש' מסיני עוקר הרים והנה באתי להודיע למר שמצאתי בספר בית שמואל במהדורה בתרא בסי' ע"ז פתב בשם הט"ז ו"ל הא דמוציאין ממנו דוקא בזמן הגט אבל אם אינו רוצה לגרשה ואנן לא פפינו ליה אין מוציאין ממנו פלום אלא א"כ שתפסה וכן משמע במרדכי עכ"ל ובקיצר הדינים פתב ונ"ל וצריף לחזור לה אפי' מעות הנדון פן משמע מפל הפוסקים ולא כב"ח אבל א"צ להחזיר את שלה עד בשעת הגט אבל קוד' הגט א"צ להחז' אא"כ שתפס' היא אין מוציאין מיד' וקוד' שגירש' וכל אחד יושב לבדו משמע דאין לזה על זה שום תנאי פתוב' אלא אם מתה יורש אותה וכל זה מיקרו שביררה טענה שלה למה מאוס עליה עכ"ל ונלע"ד כמ"ש הט"ז דכן משמע במרדכי פנונתו לדברי המרדכי סוף פתובות והובא דבריו בחלקת מחוקק בסי' ע"ז בהשגות שהשיג על הב"ח סעי' ה' שכתב ונ"ל דדינא דמתיבתא הוא פאלו הנה מוציאה מדעתו הנה צריף לשלם לה נצ"ב וכו' מזה משמע דדינא דמתיבתא הוא דוקא בזמן הגט כנלע"ד ראי' לדברי הט"ז הנ"ל וא"כ לפ"ז משמע דקוד' נתינ' הגט לא דיינינו כלל דינ' דמתיבתא רק דינא דש"ס ובדין הש"ס פשוט הוא דאם הוא ביד שלישי הוא בחזקת הבעל כמ"ש הריב"ש והובא דבריו בב"י ובב"ח וכ"כ בספר בית שמואל ובתשובת מהר"א ששון סימן קפ"ו פוסק דהבעל יכול לומר קים לי פהרשב"א וצריף דוקא תפיסה אף בטענה מבנרת מפל אלו הראיות הנה נלע"ד שהמעות בחזקת הבעל בנ"ד אף שלא בא לידו עדדין והעיקר שמתחלה פשהושלש המעות ביד שלישי הושלש ע"ד שימסור המעות להזוג אף הבעל התרצה את עצמו שיתעסק בהן השליש לטובת הזוג זמן רב ובספר בית שמואל בסימן נ"ב פתב בזה שהוא בחזקת הבעל ואף אם הנה ספיקא דדינא הנה נלע"ד דאביו ואחיו של הבעל נקראו מוחזקים ויכולין לטעון קים לנו כדי שיועיל השטר מחילה וכמ"ש ראי' לזה מטור א"ע סי' ק"ו וכ"כ בספר ב"ש.

סי' נ"ז ס"ק ד"ח: ומה שהוד רום מעלתו תמה עלי מאוד על שהבאתי ראיה לזה מדברי תקפו פהן דף פ"ב ושם משמע לכאורה איפכא הנה המאור הגדול אב"ד דק"ק פינטשוף תמה עלי ג"כ בזה אף פתבתי לו דנלע"ד דהתקפו פהן מיקרו פעין מעשה שכתב בתחלת הספר שעל המעות שחייב הלנה למלנה ליכא שום ספיקא דדינא רק על מעות אחר שבנד המלנה יש ספיקא דדינא והלנה אינו יכול להוציא ממנו שהמלנה מוחזק בו ורוצה הל' לתפוס זה המעות שחייב על שטר זה משום ספיק' דדינא שעל המעות שבנד המלנ' על זה פתב דאין יכול לתפוס משום ספיקא שבא ממקום אחר אבל בנדון דידן שהספק אם המעות שייף לבעל למחול או לא נלע"ד דהוא דומה ממש לדין הנזכר בא"ע בסי' ק"ו דכשם שהתם הספק הוא אם נמחל פתוב' פן פאן הספק אם נמחל השט"ח ומאוד מאוד נפשי בשאלתי שיעשה עמי חסד שלא מנע תורתו ממני כ"ע תלמידו החושק וכוסף ליהנות מזיו תורתו ה"ק משה בלא"א מהר"ר מנחם נחום סג"ל זלה"ה חונה פה

ק"ק צאנז: תשובה מה שמכ"ת חוזר על הראשונות מפני שמצא חידוש בספר בית שמואל במהדורא בתרא שכתב בסי' ע"ז בשם הט"ז ו"ל הא דמוציאין ממנו דוקא בזמן הגט אבל אם אינו רוצה לגרשה ואנן לא כפינו ליה אין מוציאין פלום ממנו אא"כ שתפסה וכו' משמע במרדכי עכ"ל הנה באמת פאשר כתבתי תחלת התשובה הרגשתי בדברי הט"ז אלו אף לא רציתי לכתבו בתוך תשובתי מפני שראיתי שמכ"ת ושאר תשובת הרבנים המןפלגים שהעתיק תוך כתבו פולם לא הזכירו מחילק זה אמרתי חדא מתרי טעמי או שבנדון דידיה הוא גם כן בזמן הגט באמת או לפי שלא השגיחו בדברי הט"ז בזה לפי שהוא נגד משמעות הפוסקים ראשונים ואחרונים פאשר אבאר ועכשיו בכתבו שנית ראיתי שמכ"ת רוצה לתפוס לדברי הט"ז לעיקר ועושה סעד לדבריו מדברי המרדכי סוף פתובות שכתב וז"ל תקנת חכמים היא להקל על בנות ישראל שלא תצאנ' לתרבו' רעה לפי שראו שנתקלקלו הדורת ותקנו לכל הפחו' דשקלה נכסי' צאן ברזל לא נכסי' מלוג ועשו אותם בנכסים פאלו הוא מוציא ולא מחמת מרדה ואלו היה מוציאה מדעתו היה צריך לשלם נכסי' צאן ברזל השת' נמי תקינו הכי עכ"ל הנה בנדאי לכאורה פינו מכ"ת בזה האמת שזה הנה פנונת הט"ז כמ"ש וכן משמע במרדכי דמשמע כן מדבריו לפום ריהטא אבל אחר העיון היטב נראה דהט"ז לא דק בזה במחילת פבודו במקומו מונח חדא דאי' יהי' זה פנונת המרדכי דהא המרדכי עצמו בסוף פ' אע"פ כתב להדיא להיפוך וז"ל לפעמים רבות בא פזה מעשה ודיני פה דיהבינו לה מה דעיילה ומעגנינו לה עד שתתפייס להיו' עמו או עד שיתפייס הוא ליתן גט עכ"ל הרי להדיא דנותן לה מיד אף שאינו רוצה ליתן גט וכלשון זה פתב ג"כ באגודה פ' אע"פ ובהג"ת אשרי שם בשם המרדכי וכן בהרא"ש עצמו שם ובקיצי' פסק הרא"ש יע"ש ובתשובת הרא"ש פלל מ"ג סי' ה' מבואר להדיא כן דאין פופין אותו להוציא ומ"מ צריך ליתן לה מה שהכניסה לו וכן משמעות הטור וב"ח נרמ"א בהג"ה ושאר אחרונים וכן מבואר בתשובת מהר"ש של סי' ס"ט וכן מבואר ומוכח ג"כ מה שטרחו האחרונים לתרץ דברי מהר"מ שבמרדכי וכמו שהוזכר ג"כ בתשובתנו הראשונה בהא דאי תפסה ולא קא מוקי בפשיטות שלא בזמן הגט אלא ודאי דאין חילוק וכן מבואר להדיא בתשובת הרשב"א סי' תת"ס ובהגהו' מרדכי דפוס קראקא דף קפ"ב ע"ג פתב וז"ל הקשה מהר"מ וז"ל וא"כ דחייב לה נכסי' צאן ברזל היכא דחזיא דאשמוטי נכסי' תמרוד ותתפוס בנכסי' ותאכל היא ותחזי וי"ל אין זו שמחה שלימה אחרי דבידו לעגנה ונהי דאיהו נמי מעונן בתקנתר"ג מ"מ איהי נמי מעגנא עכ"ל הרי דאף שמעגנה ולא נתן גט מ"מ דיינו דינא דמתבתא: ואף שיש מקו' לבעל דין לחלוק ולתלות שלשון זה דתשובת הרשב"א והגהו' מרדכי אלו במ"ש ותתפוס בנכסי' משמע דוקא אי תפסה: אי משום הא לא תברא חדא דהא פתב תחלה בלשונו לשלם לה משמע דבלא תפיסה איירו אלא דמ"ש ותתפוס הוא רק לשון בעלמא פאלו פתב ותיקום בנכסי' ע"פ ב"ד: ועי"ל והו' עיקר דהקושני' ותמרוד קאי אף באמתל' שאינ' מבותרת על כן צריך לכתוב ותתפוס וכמו שכתבו האחרונים על דרך זה לתרץ דברי מהר"מ במקום אחר פמבואר בתשובתנו הראשונה: פלל פל משמעות דברי הראשונ' ואחרוני' ומדברי המרדכי עצמו הני להיפוך מדעת הט"ז בזה: ועיקר מטרין של הט"ז שהוא מהמרדכי כמ"ש מכ"ת שכן משמע מדבריו בסוף פתובות אין ראיה פלל לע"ד דאדרבה דוק לאידך גיסא וזיל בתר טעמה שכתב תקנת חכמים היא לתקנת בנות ישראל

שלא תצאנה לתרבות רעה ומה הועילו חכמים בתקנתם אם לא ירצה לגרש לפי שאין כופין ולא יתן לה נכסי צאן ברזל פיון שאינו רוצה לגרשה לדעת הט"ז מכ"ש שתצא לתרבות רעה במאיס עליה בטענה מבוררת אלא ודאי אף דאין כופין אותו להוציאה מ"מ משום תקנתא דידה עשו חכמים פאלו הנה מוציאה מדעתו וצריה ליתן לה הנצ"ב מיד אף שאינ' מוציאה פדעת המךדכי עצמו בפ' אע"פ וכל הפוסקים וזה פשוט פנונתו ג"כ פאן ושלא פדעת הט"ז: ואולי פנונת הט"ז עצמו בדרך אחר שלא יאה נגד דעת פל הפוסקים והבית שמואל קוצר בהעתקת לדברי הט"ז ועכ"פ אם הפנונה פפשוטו פמו שיהבין מכ"ת דבריו לאו דסמכא אינו נגד פל הני פוסקים ראשונים ואחרונים: ועתה מ"ש מר עוד שהושלש על דעת שימסור המעות לאחר נישואין להזוג ומביא ראיה מספר בית שמואל סי' נ"ב הנה אין לכפול הדברים שפבר הוזכר בתשובתנו שזה לא דמי לנדונת חתנים פמבואר בתשובת מהרש"ל וכמפנרש בתשובת מחותני הגאון מהרי"ל מקראקה שהעתיקו ואף אם ינה ברשות הבעל לא יוכל לומר קים לי גם עיקר תמיהתי על פתביו הראשונים הנה רק בדרך זה לפי שכתב בלשונו דאביו ואחיו של הבעל נקראי מן חזקים על זה פתבתי דלא דמי לסי' ק"ו פיון שבשטר של אביו ואחיו ליכא פלוגת' פלל רק שהפלוגתא הוא בעסק הבעל ואשתו לכן ליכא למימר קים לי: פלל הדבר אני על עמדי עומד בתנאי פפול אם עדיין הם המספמים הגאונים המפלגי מחותני מהרי"ל מקראקה וש"ב מהר"ע נר"ו ובאם לאו בטלה דעתי באלפי אלפים והאלף לה שלמה רבא וחיאי ה"ק יעקב: שאלה קט ראובן שהשיא בתו והפריז לה סך מסנים לנדן ומתה תוה שנה ראשונה ב"מ והניח אחריה זרע נגמר בשערו וצפרניו ותוה שמנה ימים מעת לידתו מת היגד מתוה חליו ובעל מןחזק בכל אשר לו: אי יוכל ראובן להוציא מידו הגדוניה שנתן לבתו בכח תקנת שום פיון שהולד לא נתקיים שלשים יום או לא: תשובה האריכות בנדון זה הוא אף למותר לכאור' פי פבר מבואר פל חלקי התשובה זו בדברי תשובת האחרונים ועיין בתשובת עבודת הגרשוני סימן כ"ח שהאריה בדברי ראשונים ואחרונים העלה לבסוף דעכ"פ מידי ספיקא לא נפקא ויש לפשר הדבר דרף פשר ע"ש דבריו באריכות: גם שם בסי' ק"ג כתב שאלו בא לפניו דין פנה הנה עושה פשר דבר אפי' שלא מרצון הצדדים עכ"ל ומה רב גוברני' פנה ויש לו על מה שישמוך והו' מתשובת הרא"ש פלל ק"ו הובא בש"ע בח"מ סי' י"ב סעי' ה' וכ"כ שם בסמ"ע ס"ק י"ב וכמבואר ג"כ מהרא"י שהביא הרא"ש פלל ק"ז הובא בש"ע ח"מ סי' י"ב סעי' ה' וכ"כ שם בסמ"ע ס"ק י"ב וכמבוא' ג"כ מהרא"י שהביא הרא"ש שם מפ' המפקיד דכל שאין הדבר יכול להתברר על פי הדין פשרה פנה היינו דינו ודלא פמשמעות תשובת באר עשק סי' קס"ג וכבר השגתי עליו באריכות בספרי משפטי יעקב סי' י"ב: גם בתשובת נחלת שבועה סי' פ"ב האריה בנדון זה שאין להוציא מיד הבעל מספיקא ושהספיקו עמו פמה גדולים ובאמת זו שקשה בדיני ממונות להוציא ממון מיד מןחזק היכא דיוכל לומר קים לי: ובר מן פל דין הנה נראה לכאורה דבנדון זה הדין עם הבעל מפכ ודאי ולא מפכ ספיקא דדינא אפי' להוציא מיד מןחזק וראיה ברור' לזה מסוגיא דש"ס והתוספ' הרא"ש בסוגיא דיבמות, דף ל"ו ע"ב דגרסינו שם פל ששהה שלשים יום אינו נפל הא לא ששה ספיקא הוי ולא חולצת ולא מתניבמת וכתבו שם התוספת והרא"ש וא"ת אמאי לא אזלינו בתר רוב נשים דולד מעליא ילדן: ואומר ר"י דחיישינו למיעוט המצוי פמו במים שאין להם

סוף דאשתו אסורה שאין מעידין עליו להשיא את אשתו עכ"ל תוספות שם: ומבואר בח"מ סי' רפ"ד במים שאין להם סוף אף דאשתו אסורה מ"מ לעגנו ממונא דהיינו נחלה היורשים יורדים לנחלה דאזלינן בטר רובא נחזקה שהיא בחזקת מת ע"ש א"כ בנדון דידן שאזלינן בטר חזקה דחזקת רוב נשים ילד מעליא ילדו שהרי התוספת בחזקת מחתא מחתינהו פן היה נ"ל מדינא: אף שבתשובת מהר"מ גלאנטי סי' כ"ב כתב בפשיטות דאם כתב זרע של קנימא צריך להיות דוקא שלושי' יום וכה"ג שמעתי בשם מוח"ז הגאון המפורסם מהר"ש זצ"ל שפסק פן למעשה גם בבית שמואל בא"ה סי' נ"ב ס"ק י"ח פסק פן בפשיטות מ"מ היה נראה לי מדינא כמו שכתבתי ובפרטות שבתשובת עבודת הגרשוני דוח' דברי תשובת מהר"מ גלאנטי בשביל תשובת הרשב"א ומהר"ן לב גם בתשובת נחלת שבועה סי' פ"ב והסכים פן בשם כמה גדולים הביא ג"כ בשם מוח"ז הגאון מהר"ש ודוחה דבריו ע"ש: אכן אחר העיון היטב ראיתי שאין לפקפק בדברי מוח"ז הגאון מהר"ש שפסק פן ומעשה רב ובפרטות שהיה מפורסם בהוראה ונהלכה כמותו בכל מקו' וכדאי הוא לסמוך עליו כי טעמו ונימוקו עמו לע"ד דאף שלדינא נ"ל דכה"ג מקרי זרע של קנימא דאזלינן בטר רובא וכמ"ש מ"מ בתנאים שמתנין בני אדם זה עם זה ולשון שטר' וכן לשון התקנ' נדאי הולכין אחר מנהג ולשון בני אדם וכל שלא חי שלשים יום קוראים אותו נפל וכן קורבין אותו אצל נפלים ויוצא בתיק ואין מתאבלין עליהם כדאית' בי"ד סי' שי"ג לכן קוראין אותם בלשון בני אדם נפל כל שלא חי שלושים יום ועוד נראה דיש ללמוד הסתום מן המפורש דבתקנת טולטילה שהביא בטור א"ה ר"ס קי"ח מפורש פונתייהם פן להדיא דלא הוי פן קנימא עד שיחי' שלושים יום וא"כ מזה יש ללמוד ג"כ לעגנו תקנ' שום דנדאי היה פונתייה' על מה שנקרא בלשון בני אדם פן קנימא ובנדאי אלו ידעו החולקים טעם מקורן הדברים של מוח"ז לא היו דוחים דבריו במילי דכדי וכו' ה"ק יעקב: שאלה קי מהרב המופלא מהר"ר מאיר אב"ד דק"ק טרייר זצ"ל וז"ל: יש לי דעת לשאול מה דקי"ל בא"ה סי' קי"ג בעגנו עישור נכסים ואנמד דעת אביו הוא דין פשוט שעישור נכסים אינו נגבה עד שתבא הבת להנשא כדאית' בתשובת הרשב"א סי' מ"ו והובא בהגהות מהרמ"א שם.

א"כ יש לצדד שמעון שמת והשיא בת אחת לראובן בחייו חיותו נכנסה לחנופה ונתן לה שטח"ז פנהוג במדינה זו: ואח"כ אחר נישואי בתו לחתנו הנ"ל הלה שמעון לעולמו ומת בלא צוואה והניח אחריו בן אחד פנוי ושתי בנות קטנות פנויות: וב"ד פאבי יתומי' אמדו דעת השמעון הנעדר והפרישו לחלק שני בנות סך מסוים אח"כ קודם שנישאו מתו שתי בנות הפנויות ועתה יש לשאול אם יש לראובן חתנו איזה זכות לתבוע חלקו בכח שטח"ז באותו סך שהנפרש לחלק שתי בנות הנעדרים כי מאחר שעדין לא זפתו הבנות שמתו קודם נישואין ומעולם לא בא סך זה לידם א"כ יש לראובן עדיין חלק באותו סך.

או דלמא יוכל הבן לומר שהבנות היו בעלת חוב דאחים ולא מתורת ירושה פלל ויש לי עוד דרכים ואופנים להפוך לכמה גוונים אכן את דעתו דעת הרחבה אשמע: תשובה הנה לכאורה היה נראה לפי מה דמסיק הש"ס בפ' מציאות אשה דבת בעלת חוב דאחי הוי וא"כ האחים יורשים את אחותם ואין לחתנו ראובן שום שייכות בזה בכח שטח"ז שהוא רק בירושת חמיו: ואף שמבוא' בסי' קי"ג בהגהות מהרמ"א שעשור נכסים אינה נגבה עד שתבא הבת להנשא והו' מתשוב' הרשב"א וכ"כ הר"ן ובתשוב' דברי ריבות סי' קע"ז

ולכן כתב מר ג"כ בלשון השאלה פי מאחר שעדיין לא זכתה בעישור נכסים וכה"ג מצאתי ראיתי בתשובת מהר"י מטראני חלק א' סי' ק"ל שהאריך להוכיח פן וכתב ונ"ל אע"ג דבת בעלת חוב הוי מ"מ לא הוי בע"ח דאבא שתזפה בו בפשעת מיתת האב אלא ב"ח דאחי הוי שתייב להשיא' באותו עישור וכיון שמת ונשארו הנכסים כל אחת תשיא את עצמה דלא זכת' בהם עד שעת נישואין תדע מדאמרין בש"ס ראשונה נוטלת עישור נכסי שניה כמה ששיירה וחוזר' וחולק' בשנה ואי ס"ד דמשעה שמת אביהו זכו כל אחד בשלה היה לנו לומר שהראשונה זכתה בעישור נכסים שלה וכו' דהרי גבי פרנסה שמין באב ודאי שהאב לא היה משיא את הקטנה קודם לגדולה משום שנאמר לא יעשה כן במקומינו ומשעת מיתה זכתה גדולה בחלק' אלא ודאי דלא זכו עד זמן נישואין לכן אם באו להנשא פאחת זוכה פאחת: ועוד ראי' דבפ' מי שמת גבי נכסים מעוטים מבעיא ב"ח מה שתמעט בנכסי' דפשיטא דלא ממעט כיון שלא הגיע זמנה לגבות עכ"ל משמע דלא זכתה בה אלא בשעת נישואין דאי זכתה משעת מיתת האב ואינו מחוסרת אלא זמן מ"ט לא ממעט כמו ב"ח דלא שאני לן בין ב"ח שהגיע זמנו ובין ב"ח מפאן ועד יו"ד שנים עכ"ל הר"י מטראני הרי להדיא מבואר מדבריו דלא זכת' הבת בעישור נכסיה עד שעת נישואין: וא"כ בגדון דידן לדבריו עדיין יש לראובן חלק באותו עישור נכסי מפח שטח"ז איברא אחר העיון נראה דכל דברי מהר"י מטראני ממילא מופרכים במחילת פבודו ואף שאין משיבין את האר"י לאחר מותו מ"מ תורה היא וללמוד אני צריך דאדרבה מוכח לכאורה בפשיטו' דמיד בשעת מיתת האב זוכין הבנות בעישור נכסיהו והו' חוב על אביהו ותדע שכן הוא דהא לפי מה שפשוט בש"ס וכל הפוסקים דפרנסה זו גובה ממשעבדי מה ששיעבדו האחין אחר מיתת אביהו קודם שנישאו ואם אית' דאין להם זכות עד שעת נישואין קשה אמאי טרפי ממשעבדי הלא אין ב"ח מאןחר טורף מלקוחות הקודמין: ותו דבנה בגין קבוע על יסוד רעוע דכתב ועוד ראי' דבפ' מי שמת וכו' וכתב הרא"ש וכו' שכח ונעלם ממנו דברי הרא"ש בפ' מציאת אשה שכתב להדיא להיפך ונ"ל מצאתי כתב בשם הרב ר"י ז"ל דהא דאמרין דבוגרת לא הפסידה עישור נכסים הני מילי היכא דבגרה אחר מיתת האב אבל אם בגרה בחיי האב וכו' הלכך אם מת האיש והניח בת קטנה אע"פ שבגרה או נישאת לא מחלה ולא הפסידה עישור נכסים דכבר זכתה מיד שמת אביה כו' ומסתבר הכי עכ"ל וכ"כ במישורים נכ"ג ח"א: ומה שמדקדק פובתשובת מהרי"ט מדברי הרא"ש בפ' מי שמת אין זו אפילו דקדוק עניות דנדאי אין פוננת הרא"ש שאינה מחוסרת אלא זמן: ומה שהקשה מ"ט לא ממעטא כמו ב"ח אף שלא הגיע זמנו י"ל ב"ח שאני דאיכא חדא לטיבותא כיון דכי מייית אית ליה ממעט וכדאיתא שם בש"ס משא"כ כאן דאיכא תרתי לריעותא שלא הגיע זמן וכי מתה לית לה והא דלא הזכיר הרא"ש טעם זה גבי עישור נכסים משום שפבר הוזכר טעם זה שם גבי בת אשתו וה"ה לעישור נכסים וכן בפרישה סי' קי"ב ס"ק ל"ה מרביב באמת שני הטעמים יחד גבי עשור נכסים: וראי' ראשונה שהביא שם בתשובה מהא דאמרין וחוזרת וחולקת בשנה ואי ס"ד וכו' גם זו אין ראיה פלל דאף שאמרין דעת האב ולא היה משיא את הקטנה קודם לגדול' שלא יעשה כן במקומינו מ"מ הא הש"ס לא קאמר שהקטנות ישאו קודם הגדולות רק להנשא פאחת קאמר ואמרין דעת אביו דאם היה משיאין פאחת שהיה נותן להם שנה שנה שאסור לשנות בין הבנים וה"ה לבנות מה"ט:

והעולה מזה דמיך בשעת מיתת האב זכתה הבת בתורת חוב על האחים ואחיה מינה קאי
ירית: ועדיין אין מקום לבעל דין לחלוק ולומר דאף דמסיק בש"ס שהיא בעלת חוב
דאחין מ"מ מבואר בתשובת מהר"מ פדוי סי' נ"א שכתב ונ"ל עוד נראה לומר שסובר
הגאון ונ"ל שמה שאמרו שהבת בפרנסת בעלת חוב הניא ולא יורשת לאו פללא הוא
שתחשב בעלת חוב לכל מילי רק למה שהזכיר התלמוד בהדיא דמצי לסלוקי בזווי או
בחד ארעא דאי לגמרי חשבינו לפרנס' פחוב א"כ אם בדרף משל הניח האב מא' דוק
ויצא עליו חוב מן תשעי' דוקט יצא הבן נקי מנכסי האב כי הבת תטול עשר' מאח' שהי'
בעלת חוב והבעל חוב נוטל פל הנותר מן היורש וא"כ תהד' הקנשי' לדנקת' מה שהקש'
בש"ס מי שיש לו עשר בנ' ובן אין לבן במקו' בנ' כלו' אלא ודאי לענין זה פירשת הוי
עכ"ל: וא"כ הרי להדי' דלא בקל מילי הויית פבעלת חוב רק להני שני דברים שהזכיר
בש"ס להדיא: מ"מ אי משום הא לא תברא חדא שאין דבריו מוכרחים וברורי' פל פך
אף שאין אני פדאי לחלוק על גדול שפמותו מ"מ יתנו ראיות עידיהן ויצדקו: דמ"ש רק
למה שהזכיר בש"ס להדיא זה הוא נגד משמעות הרא"ש שכתב ג"כ דנ"מ לענין לגבות
מן הראוי אף שלא הזכיר שם בש"ס והוא הספמת האחרונים: והמ"מ פתב עוד דנ"מ
ג"כ לענין לטרון ממשעבדי בשבועה: ומ"ש אם בדרף משל וכו' וא"כ תהדר הקנשיא
לדנקתא אין זו קשיא פלל דאף דבכל מילי ב"ח דאחי הוי בעשור נכסים היינו מטעם
דאמדינו דעת האב משום דסתם בני אדם פך נותנים לבנותיו וכמ"ש תוספת בכתובת דף
ס"ח ע"ב ד"ה פל חדא וחדא וא"כ זה הוא ג"כ אומדנא דמוכח שפנדאי לא יתן נדוניא
לבנותיו ממאי שמשגיב ומשונעבד לאחריני לכה אצל האחין ג"כ אין לה רק לאחר
שמשלמין החוב (ומ"מ שטח"ז אינו נוטל אלא לאחר סילק הבנות ע"ש בתשובת מהר"מ
מילת' בטעמו) והוא פשוט ועוד דאף אם תמצא לומר פדעת מהר"ם דירשת הוי לענין
זה מ"מ פינון שפבר הוכחנו שמיך לאחר מיתת האב זכתה בחנק' וא"כ האחים אחותם
קאי ירתי ואין לזה מפח שטח"ז זכות באותן נכסים דנדאי אין האב יורש את בתו בפבר
להנחיל לבתו וחתנו בכח שטח"ז שלו ואף את"ל שיורש מ"מ ה"ל ראוי ואף דכתב
בשטח"ז שנוטל בראוי פבמוחזק מ"מ ראוי גרוע פנה אינו נוטל וכדאית' בתשובת
שאריית יוסף סי' א' הגם שהאחרוני' מהר"ש"ל ור"מא ומהר"מ מלובלין וצ"צ בתשובתיה'
גם בתשובת עבודת הגרשוני סי' פ"ה דוחים פל דבריו בשתי ידיים ופסקו דלא פנוניתה
מ"מ בנ"ד דגרע וגרע יותר אפטר דגם הפה מודים וכמשמע מפרשי' פ' יש בכור (וגם
עדיין יש מקום עיון בקצת דבריהם בפוגיא דאנא מפח אבי דאבא קאתינא וכה"ג בדברי
הטור א"ה בסי' קי"ג שפסק גבי פרנסת הבת דגובה מן הראוי פגון אם מת אביה פחיייה
זקנה ולא הנה נכסים לאביה ואח"כ פמת זקנה נוטלת מנכסיו עישור וקשה לכאורה דא"עג
דמטעם ראוי אינה מפסדת דאינו ב"ח של אביה רק של אחיה מ"מ אמאי אינם יכולין
האחין לומר אנא מפח אבוא דאבא קאתינא פמו שפסק בטח"מ סי' רי"א ואף שמוצא דין
בא"ה הוא מהר"אש פ' מציאת האשה מ"מ פנונתו יש ליישב מה שא"א לומר פן בלשון
הטור ויש ליישב אף לפי שאין נפקותא בנדון דידן קצרותי): ועוד דאף אי נימא דזה נכלל
בכלל ראוי מ"מ פינון שמתה הבת אחר שפבר חלקו אחיו עם ראובן בשטח"ז שלו אז אין
לו זכות במה שפפל להם אח"כ בכח שטח"ז וכמ"ש בתשובת מהר"מ מלובלין ובתשובת
צ"צ סי' קי"ד קובע בו מסמורת מדכתב הלשון בשטח"ז ומה שיניח אחריו וזה לא מקרי

מה שנהיית אחריו פל זה הנה נראה לפום ריהטא: איברא כד מעניין שפיר יראה דהדין עם ראובן והוא יורש חלק בלח שטח"ז שלו אף אם לא הנה פתב בפשטר הן בראוי הן במוחזק והטעם דאע"ג דהבת זכתה מיז שמת אביה בחלקה והיא בעלת חוב של האחין כפאשר פתבתי מ"מ היינו דוקא אם נשאת או זכתה למפרע משעת מיתת האב משא"כ אם מתה קודם שנשאר איגלאי מלתא למפרע שלא היתה לה שום זכיה בנכסים ודמי למה שמתבאר בא"ה ס' קי"א סעי' ה' בה"ג והוכחא לזו דהא אם לותה הבת בחייה ומתה קודם שנשאת ודאי דאין הבעל חייב גובה מאותן עישור נכסים אף שהיא כבר זכתה לאחר מיתת אביה בעישור נכסים ונעשה ב"ח דאחין וא"כ אהאי אין מוציאין מהם מדר' נתן אלא ודאי פשוט מטע' דאגלאי מלתא למפרע שאין לה שום זכיה בנכסי אביו כיון שלא נשאת: ואם יאמר האומר הא גופ' מנ"ל דלמא באמת ב"ח גובה מעישור נכסיה זה ודאי אינו דהא אית' שם בפ' מציאות אשה דף ס"ח ע"ב בין בגרו עד שלא נישאו וכו' דברי ר' ר"ש בן אלעזר אומ' אף איבדו פרנסתו כיצד הן עושת שוכרת להן בעלים ומוציאין להן פרנסתו ואם איתא אמאי לא קאמר כיצד הן עושת מוכרת פרנסתו לאחרים או לותה מאחרים ומשעבד להן פרנסתו אלא ודאי כל שלא נשאו בפרנסתו איגלאי מילתא שאין לה שום זכיה בפרנסתו ואין יכול לשעבדן כלל: ועוד מצאתי און לי בתשובת צמח צדק סי' צ"ה וז"ל מכל מקום חל החוב מיז לאחר מיתת האב ומיז אומדין הנכסים לידע כמה הוא העישור וכשתנשא זכתה למפרע מהשתא עכ"ל הרי להדיא כמו שפכתבנו (גם בעיקר הדין שפסק שם בתשובה בדין אם הבת נוטלת שטח"ז אם מתו כל האחים ואין לה רק אחיות מה יפה פסק שם כיון דעכשיו היא בת יורשת היא פזר מממש ומה לה ולשטח"ז ובפרטות לפי עיקר טעם המנהג של שטח"ז שהובא ג"כ בנחלת שבועה סי' קי"א סעי' ב' ע"ש וכן מבואר הדין לענין עישור נכסים עיין בא"ה סי' קי"ג סעי' ט' וכל זה דלא פתשובת עבודת הגרשוני סי' ע"ז שפסק עליו ולע"ד עיקר פדעת הצ"צ: ואין להוציא ירושה דאורייתא בכדי) נמצא זכינו לדין דיש לראובן חלק באותן עישור נכסים כיון שמתה קודם נישואין איגלאי מילתא למפרע שלא זכתה מעולם בפרנס זה: אכן עדיין הברירה ביז היתומים שאם רוצים עדיין יכולין לחזור ולשלם לו חובו ושללא ליתן לו חצי חלק זכר אף שפבר התרצו עצמם ליתן לו בתורת ירושה מ"מ כיון שעכשיו נתברו הנכסים.

הוי כפשרה ומחילה בטעות והוא פשוט ה"ק יעקב: שאלה קיא אחד שנעשה ערב לאשת אביו בקנין בעד פתובת' ומת אביו בחוס' כל ועכשיו תובע' פתובת' מבנ' חרצה אי מחויב לפרוע פדין ערב אי נימא דאפי' בכה"ג ערב דכתוב' לא משמעבד: הנה לכאור' נראה אף שדין זה לא אתמר בפירוש מ"מ תשובה מפלל' אתמר והוא מתשובת מבי"ט סי' של"ט שכתב וז"ל נשאלתי על אלמנה שנכנסת ערבנות בעד פתובת בנה אם דינה פדין האב או לא ופסק שם בפשיטות שאין דינה פדין אב ולא משמעבדא דדוקא באב הוא דאמרין בגמרא פ' גט פשוט דאבא לגביה בריה משמעבד נפשיה יע"ש וא"כ ה"ה בנדון דידן: אכן המעיין היטב בתשובה זו דהמבי"ט יראה להדיא דכל ראיותיו אינם ברורים וכ"ש שאינם מוכרחים ראיה ראשונה שהביא שם מדקאמר בש"ס פ' גט פשוט אבנה לגבי בריה שעבדו' משעבד נפשיה ומשמע דוקא אב: דאם אמו נמי ה"ל למימר כל לגבי בריה משעבד נפשיה וכן משמע פשוטא דלישנא בש"ס ע"ש דבריו באנרד: אין זו ראיה

כָּלֵל לְהַמְעִיֵּן בְּשׁוֹס דְּהֶתֶם קָאֵי עַל מַעֲשֵׁי שְׁהִי בְּשׁוֹס גַּבֵּי מִשָּׁה בַר עֲצָרִי דְעָרַב דְּכַתְּוֹבָּ
דְּכַלְתִּי הָוִי וְלִפִּי שְׁהַמְעֵשׂ שְׁהִי בְּאַבּוּהָ הָוִי לְהַכִּי קָאֵמ' הַשׁוֹס אַבָּא לְגַבֵּי בְרִי' וְהַה בְּאִינְוָּ
קְרוּבִים מְשַׁמְעַבְדֵי נְפִשֵׁי' וְאִטּוּ תַנ' כִּי רוּכְלָא לִיחְשָׁב וְלִיזֵל וְעוּד דְּאַף אַת"ל דְּלִהְגִּדּוֹן שְׁל
הַמְבִי"ט הוּ' רֵאִי גְמוּרָה מְדָלָא אָמַר סְתְמִיָּה לְגַבֵּי בְרִיָּה שְׁיַעְבֵּד מְשַׁעְבֵּד נְפִשֵׁיהָ דְּהִיָּה
מְשַׁמַּע בֵּין אָבִיו בֵּין אָמוּ מ"מ בְּגִדּוֹן דִּינָן אִי' רֵאִי' כָּלֵל: רֵאִיָּה שְׁנִיָּה שְׁהִבִּיא שְׁמָה מְהָא דַּפ'
מִי שְׁמַת הָאוּמ' אִם תְּלַד אֲשַׁתִּי זָכַר וְקִי"ל דְּהַמְזֻכָּה לְעוֹבֵר לֹא קִנְיָה וְא"ת מְשַׁנְתִּינוּ הוּאִיל
וְנַדְעָתוּ שְׁל אָדָם קְרוּבָה אֲצֵל בְּנוּ דְמְשַׁמַּע דְּנוֹקָא אָב וְלֹא אִם ע"כ תּוֹכֵן דְּבָרִיו: גַּם בְּזוּ תְּלָה
עֲצָמוּ בְּדָלָא תַנְיָא דְּהֶתֶם גּוֹפָא מְנַלֵּן דְּהָא הַשׁוֹס צ"ל פֶּן מְדַקְאָמַר בְּמַתְנִי' אִם תְּלַד אֲשַׁתִּי
זָכַר וּמַתְנִי' דְּבַר בַּהוּנָה שְׁרַגִּיל הָאָב לֹמַר פֶּן וְאַדְרַבָּה מְדַתְּלָא הַשׁוֹס הַדְּבָר שְׁדַעְתּוּ קְרוּבָה
אֵלָיו וְא"כ ה"ה בְּשַׁאָר קְרוּבִים שְׁדַעְתּוּ קְרוּבָה אֵלֵיהֶם: וְרֵאִי' רֵאִישׁוּנָה שְׁהִבִּיא הַמְב"יט
סוּתַר לְרֵאִיָּה שְׁנִיָּה דְמַקְאָמַר הַשׁוֹס פֶּאֵן סְתְמָא הוּאִיל וְנַדְעָתוּ שְׁל אָדָם קְרוּבָּ אֲצֵל בְּנוּ
וְלֹא קָאָמַר דַּעְתּוּ שְׁל אָבִיו קְרוּבָה וְכו' מְשַׁמַּע דְּלֹא דְנוֹקָא אָבִיו אֵלָא ה"ה אָמוּ וּמְדַנְוִיל יָדוּ
מְשַׁתְּלָם אַף שְׁלַפַּע"ד מְעִיקְר' אִין זֹו אִפִּי' קָצַת דְּקִדּוּק וְרֵאִי' כָּלֵל: וְתִי' דְּהָא בְּתֵרוּמ' הַדְּשָׁן
סִי' ש"ן פֶּסֶק דַּה"ה בְּבַת בְּנוּ ג"כ הַמְזֻכָּה לְעוֹבֵר קִנְיָ מְשׁוּם דְּדַעְתּוּ קְרוּבָה אֲצֵלָה: אִיבְרָא
בְּתֵשׁוּבַת הָרָא"ש כָּלֵל פ"ב סִי' ד' כְּתַב בְּגִדּוֹן זֶה דְּבָן בְּנוּ פֶּאֲחַר דְּמִי כְּלִי רֵאִיָּה כָּלֵל וְסַתְּמָ
רְמ"א כְּנוּתִיָּה בַשׁ"ע בַּח"מ סִי' ר"י אֲבָל נִרְאָה דְנִתְעַלַּם מִמֶּנּוּ דְּבָרֵי תְּרוּמַת הַדְּשָׁן הַנִּל
שְׁהוּ גְדוּל הָאֲחֵרוּנִי שְׁפֶסֶק בְּכַשִּׁיטוּ' לְהִיפּוּף דְּאֵלוּ רֵאִיָּה דְּבָרִיו לֹא הִיָּה סוּתְמָ לְגַמְרֵי דְּלֹא
כְּנוּתִי' אוּ י"ל כִּינּוּ דְנִכְסֵי בְּחִזְקַת יוֹרְשֵׁי' קִיָּמִי עַל פֶּן אִפִּי' הָוִי סְפִיקָא דְּדִינָא אִין מוֹצִיאִין
מִחִזְקַת יוֹרְשֵׁים לְכֵן סַתְּמָ כְּדַעַת הָרָא"ש מ"מ אִי נִימָא דְעֵיקַר כְּדַעַת הָרָא"ש מ"מ אִין
רֵאִיָּה מְשַׁם דְּנוֹקָא אֲצֵל כֵּן בְּנוּ דְאַתְּפִלַּג דְּרָא קָצַת לֹא אֲמַרִּינוּ דְּדַעְתּוּ קְרוּבָה אֲצֵלוּ כְּמוּ
בְּבָנוּ מִשָּׂא"כ בְּאָמוּ שְׁנָה לְאָבִיו: רֵאִי' שְׁלִישִׁית שְׁהִבִּיא שְׁמָה הַמְבִי"ט מְהָא דַּר' חֲנִינְיָא
הַמְשִׁיא לְבָנוּ גְדוּל בְּבִית קִנְיָו וְנוֹקָא גְדוּל וְכו' רֵאִיָּה זֹו נְשַׁמַּקַּע וְלֹא נְאָמַר דַּהֲת' וְדֹאִי
דְנוֹקָא קָאָמַר דְּהָא בְּלֹא"ה הוּא הִלְכְּתָא בְּלֹא טַעְמָא וְהָבֵו דְּלֹא לוֹסִיף עֲלָה: וְהוֹכַחָה בְּרוּרָה
לְזֶה דְּהָא הֶתֶם אֲמַרִּינוּ דְנוֹקָא בְּנוּ גְדוּל וְנוֹקָא שְׁהִשְׁיִאוּ רֵאִישׁוֹן וּבְגִדּוֹן דִּינָן מְשַׁמְעוּ'
הַפּוֹסְקִי' דֹּאִין לְחַלְק בְּשׁוּם עֲנִין אֵלָא וְדֹאִי דְשִׁאֲנִי הִכָּא דְהַטַּעַם הוּא מְשׁוּם אִיְקְרוּבִי דַּעְתּוּ
לְכֵן אִין חִילּוּק מִשָּׂא"כ הֶתֶם דַּהוּ' הִלְכְּת' בְּלֹא טַעְמָא: וּמ"ש עוּד שְׁמָה בְּתֵשׁוּבַת מְבִי"ט
וְנ"ל וְכֵן הִלְכְּתָא דְמַחְתְּרַת דַּפ' בֵּן סוּרַר וּמוּרָה דְאָב רַחִים יוֹתַר ע"ש שְׁהַאֲרִיף עוּד בְּדִין
רַחֲמָנוּת וּבְאֲמַת אִין עֲנִין פֶּאֵן לַע"ד בְּדִין רַחֲמָנוּת וְאִי אִיכָא לְדַמוּיִי וְלֹאֲתוּיִי רֵאִי' נ"ל יוֹת'
יֵשׁ לְדַמוּיִי לְהָא דֹּאִית' בְּכַתְּוֹבַת רִישׁ פ' הַנּוֹשֵׂא כְּמָה אֲתָה נוֹתֵן לְבָנָךְ כְּךָ וְכָךְ הֵן הַדְּבָרִים
שְׁנִיָּקִנְיָם בְּאֲמִירָה: וְאִית' בִּירוּשְׁלַמִי הוּבָא שְׁמָה בְּרִיף וְהָרָא"ש וְכָל הַפּוֹסְקִי' דְּנוֹקָא בְּאָב
הַפּוֹסְקַת עַל בְּנוּ אוּ בַתּוּ אֲבָל מִי שְׁפּוֹסֵק בְּשִׁבִיל אַחֻתּוּ אוּ אַחַת מְשַׁאָר קְרוּבִיו אוּ אֲשֶׁה
בְּשִׁבִיל בַּתָּה אִינָה נִקְנָה בְּאֲמִיר' וְכַתְּב הַרְמַב"ם ב"פ ד"ג מ"ה אִישׁוֹת הַטַּעַם מְפִנִי שְׁדַעְתּוּ
שְׁל אָדָם קְרוּבָה אֲצֵל בְּנוּ וּמְרוּב שְׁמַחְתּוּ בְּנִישׁוּאִין רֵאִישׁוּנִים גָּמַר וּמִקְנָה לָהּ בְּאֲמִירָה הָרִי
דְּנוֹקָא גַּבֵּי בְּנוּ וּבַתּוּ אֲמַרִּינוּ דְּדַעְתּוּ קְרוּבָה אֲצֵלָם מִשָּׂא"כ בְּשַׁאָר קְרוּבִים אִפִּי' בָּאִם עַל
כְּנִיָּה: אַף גַּם מְשַׁם אִין רֵאִיָּה כָּלֵל דְּהָרִי הֶתֶם דְּנוֹקָא בְּנִישׁוּאִין רֵאִישׁוּנִים קָאָמַר מִשָּׂא"כ
בְּעָרַב דְּכַתְּוֹבָה לֹא מְצִינוּ מִי שְׁחוֹלַק בְּדָבָר זֶה בֵּין נִישׁוּאִין רֵאִישׁוּנִים אוּ שְׁנִיָּים בְּזֶה הָרִי
דֹּאִין לְהַשׁוּוֹת מִדַּת חֲכָמִים בְּזֶה: וְאִי לֹא דְבָרֵי הַרְמַב"ם שְׁמָה הִיִּיתִי אוּמַר דְּהֶתֶם טַעְמָא
אַחֲרִינָא אִיכָא כִּינּוּ שְׁמַצְנָה זֹו מוּטְלַת עַל הָאָב לְהַשִּׂיא בְּנִיו וּבְנוּתִיו בְּנִישׁוּאִין רֵאִישׁוּנִים

לְכַף דְּכָרְיוֹ נִקְנָה בְּאִמְרָהּ מִשָּׂא"כ הָאֵם אֵין מְצֻנָה זֹו מְנֻטְלַת עָלֶיהָ כְּדֵאִיתָא פ"ק דְּקִדּוּשֵׁין כָּל מְצֻוֹת הֵבֵן הַמְּנֻטְל' עַל הָאֵב לַעֲשׂוֹת אֲנָשִׁים חַיִּיבִים וְנָשִׁים פְּטוּרוֹת וְלָכֵן דְּנֻקָּא בְּנִישׁוּאֵין רֵאשׁוּנִי' דְּלֹא חָר שְׁנֵשָׂא' פַּעַם אַחַת כְּבָר יֵצְאוּ מִרְשׁוּת' וְכֹה"ג אֲמַרְיִנן יְתוּמָה בְּחַיֵּי הָאֵב מ"מ בֵּין כְּהָ וּבֵין כְּהָ אֵין רֵאִי' מְסוּגִית אֵלוֹ אֲכֹן נ"ל רֵאִי' מְסוּגִיא דְש"ס פ' גֹּט פְּשׁוּט דְּהָ קע"ג ע"ב מְנִיין לְעָרֵב דְּמִשְׁתַּעְבֵּד דְּכִתִּיב אֲנָכִי אֲעָרְבֶנּוּ מִיָּדִי תְּבַקְשׁוּנוּ וְאֵם אֵית' דְּיֵשׁ אֵינָה סְבָרָא לֹוֹמֵר ג"כ דְּכָרָא לְגַבְיָ' אֲבָא שְׁיַעֲבֹודָא מִשְׁעָבֵד נְפִשְׁיָהּ יוֹתֵר מֵאֵי רֵאִיָּה מִיָּיִתִי מִיָּהוּדָא שְׁנַעֲשֶׂה עָרֵב לְאֲבִיו לְשָׂאֵר עָרְבוֹת דְּעֵלְמָא אֲלָא צ"ל דְּדוּקָא קָאֵמֵר הַש"ס אֲבָא לְגַבְיָהּ בְּרִיָּה מִשָּׂא"כ בְּרָא לְגַבְיָהּ אֲבָא כְּעָרְבוֹת דְּאֵחָר דְּמִי נֻזָּה נ"ל רֵאִי' בְּרוּרָה וְדוּק אֲכֹן כִּינֹן שְׁנַעֲשֶׂה קִנְיָן מְבֹאָר בַּש"ע ס' ק"ב בַּהֲג"ה דִּי"א דְּכָל עָרֵב דְּכִתְנֻבָּה נִשְׁתַּעְבֵּד בְּקִנְיָן מ"מ עכ"פ מִיָּדִי סְפִיקָא דְּדִינָא לֹא נְפִיק וְאֵין מוֹצִיאֵין מִיָּד מוֹחֲזֵק כְּנ"ל ה"ק יַעֲקֹב: שְׂאֵלָה קִיב מִהֲרַב הַמְּנֻטְלָא הַדִּינִין מוֹמָחָה וּמְגוֹסָה ה"ה מוֹהֵר"ר וּוְאֵלֶּף זַצְלָה"ה בֶּן הַגָּאוֹן מוֹהֵר"ר בְּעַר ר"ח הִי"ד וְנ"ל בְּעַל שְׁבֻנָּה בֵּית נָכְסִי מְלוּג שֶׁל אִשְׁתּוֹ וּבִקְשׁ מֵאִשְׁתּוֹ שְׁתַּשְׁלֵם לֹו כְּפִי מַה שְׁהוֹצִיא וְהִיא טוֹעֵנַת טוֹל עֲצִיף וְאֲבָנִיף וְזִיל וְיֵשׁ פְּנִים לְכָאן וּלְכָאן ע"כ יְבָרַר לִי הַדִּין בְּרוּר בְּזָה: תְּשׁוּבָה עִיקָרָא דְּהָא מִקְלָתָא הוּא בַּפ' הַשׁוֹאֵל דְּהָ ק"א ע"א וְשֵׁם מְבֹאָר בַּש"ס שְׁהִיֹוֹרֵד לְתוֹף שְׂדֵה חֲבִירוֹ וּבְנֻאָה שְׂלֵא בְּרִשׁוּת וְכֹן הַבּוֹנָה חֲרַבְתּוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ שְׂלֵא בְּרִשׁוּת שְׁמִין לֹו וְיָדוּ עַל תַּחְתּוֹנָה: וּבִיגֵרֵד בְּרִשׁוּת שְׁמִין לֹו וְיָדוּ עַל הַעֲלִיּוֹנָה וְכַמְבּוֹאָר חִילּוּקֵי דִינִים פ"ו מ"ה גְּזִילָהּ וּבַטַח"מ ס' שֵׁנ"ה וְאֵם אָמֵר בְּעַל הַקְּרָקַע טוֹל עֲצִיף וְאֲבָנִיף וּנְטִיעוּתֵיָהּ יֵשׁ חִילּוּק דַּעוֹת בֵּין גְּדוּלֵי פּוֹסְקִים דְּקָצַת מֵהֶם סְבָרִי דְּאֲפִי' בְּשְׂדֵה הַעֲשׂוּנִי' לִיטַע וְכֹן בְּחֻרְבָּה הַעֲשׂוּיָה לְבָנוֹת יָכוֹל לֹוֹמֵר בְּעַל הַקְּרָקַע טוֹל עֲצִיף וְאֲבָנִיף וּנְטִיעוּתֵיָהּ וְלָהּ דִּיכוֹל לֹוֹמֵר לְדִידִי נִיחָא בְּעֵנִין אַחַר כֹּן הוּא דַּעַת הָרֵא"ש שֵׁם וְהַרְמ"ה וְהַטוֹר ס' שַׁע"ה וְע"ש בַּב"י שְׁפָתַי בְּשֵׁם תְּלַמִּידֵי הָרֵשֶׁבֶת"א עוֹד טַעַם לְדָבָר שֵׁאֵל"כ נִמְצָא אָדָם כּוֹפֵה לַעֲשׂוֹת שְׂדֵה גִינָה וְחָצֵר וּבְתִים ע"ש וְדְבָרֵי הָרַמְבַּ"ם בַּפ' יו"ד מ"ה גְּזִילָהּ וְהוּא כְּלִשׁוֹן הָאֵע ס' שַׁע"ה סְעִיף ב' הוּא סְתוּם וְכַתֵּב הַמ"א.

דְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם דְּבַעֲשׂוּי לִיטַע לֹא יוֹכֵל לֹוֹמֵר בְּעַל הַקְּרָקַע טוֹל נְטִיעוּתֵיָהּ עוֹקֵר וְזִיל וְשָׁכֵן הַסְּפִים הָרֵשֶׁבֶת"א וְהַרְמַב"ן וְהַהֲלָכוֹת וְהַנ"י כְּתִב שְׁדַעַת הָרֵי"ף וְהַרְמַב"ם כְּדַעַת הָרֵא"ש ע"ש בַּסַּמ"ע: וּמ"מ יְהִי אִיף שְׁיִהְיֵ' מִיָּדִי סְפִיקָא דְּפְלוּגְתָא לֹא נְפִיק וְא"כ כִּינֹן שְׁהַבּוֹטַע וְהַבּוֹנָה בָּא לְהוֹצִיא אֵין מוֹצִיאֵין מְסַפֵּק וְקָרַקַע בְּחֻזְקָת בְּעָלֶיהָ עוֹמְדָת וְיָכוֹל לֹוֹמֵר עֹקֵר נְטִיעוּתֵיָהּ וּבְנִינָהּ וְזִיל וְאֵף שְׁבָסִי' שַׁע"ה סְעִיף ו' בַּהֲג"ה כְּתִב הָרַב וְדוּקָא אֵם הַחֻרְבָּ' אֵינָ' עֲשׂוּיָה צְבָנוֹת אֲבָל אֵם עֲשׂוּנִי' לְבָנוֹת וְכו' זֶה לֹא קָאִי רַק אֲבָבָא דְּרִישֵׁ' שְׁהוֹנֹכֵר שֵׁם בַּש"ע שְׂאֵם בְּעַל הַבְּנִין ר"ל עֲצִים וְאֲבָנִים אֲנִי נוֹטֵל עַל זֶה כַּת' רַמ"א הַחִילּוּק בֵּין אֵם הַחֻרְבָּה עֲשׂוּי לְבָנוֹת אוֹ לֹא וְכֹן מְבֹאָר בְּמוֹצָא הַדִּין בַּב"י וְד"מ בְּשֵׁם תְּלַמִּידֵי הָרֵשֶׁבֶת"א וְהַמְּרָדְכִי פ' הַשׁוֹאֵל: אֲבָל אֵם בְּעַל הַקְּרָקַע אָמֵר טוֹל בְּנִינָהּ מְבֹאָר לְהֵדְיָא בַּב"י בְּשֵׁם תְּלַמִּידֵי הָרֵשֶׁבֶת"א לְהִיפָּהּ וְכַמ"ש לְעִיל וְגַם בַּש"ע דְּפוּס אַחַד מְדְפוּסֵי קְרֵאָא מְצִאתִי לְהֵדְיָא שְׁנַדְפָּס הוּא וְדוּקָא רַק עַל בְּבָא דְּרִישָׁא: וְכָל זֶה דְּלֹא כְּמִשְׁמַעוֹת הַסַּמ"ע שֵׁם בַּס"ק י"ג יַע"ש וְהוּא בְּרוּר: רַק הִיכָא דְּחֻזִּינֵן לְבַעַל הַקְּרָקַע שְׁתוֹאֲנָה הוּא מְבַקֵּשׁ לְהַפְסִיד לְבַעַל הַבְּנִין וְדֵאִי אֵין שׁוֹמְעִין לֹו וְכַמ"ש הָרֵא"ש וְהַטוֹר מִשָּׂא"כ אֵי לֹא חֻזִּינֵן דְּמְבַקֵּשׁ תּוֹאֲנָה שׁוֹמְעִין לֹו בְּכָל עֵנִין שׁוֹב מְצִאתִי כֹן בְּלְבוּשׁ ע"ש ס' שַׁע"ה סְעִיף ב' וְסְעִיף וַי"ו דְּכָל הִיֹוֹרֵד שְׂלֵא בְּרִשׁוּת בֵּין עֲשׂוּיָה לִיטַע אוֹ לְבָנוֹת אוֹ לֹא בְּכָל עֵנִין יָכוֹל בְּעַל הַקְּרָקַע לֹוֹמֵר

עקור גטיעותיך ובגנינה שקול וזיל אף היכן שרואין שתואנה הוא מבקש בזה הוא דעת הרא"ש והכל כפי ראות השופט והדין אשר בימים ההם ע"ש בקרא"ש והטור ויפה עשה הסמ"ע שלא השיג על הלבוש בזה פירכו להשיגו פי כל דבריו נכונים לקוחים מדברי הראשונים והוא ברור וגם דעת רמ"א פן הו' דלא פהבנת משמעות הסמ"ע אף עדיין הדבר צ"ע בנדון שלפנינו אי הבעל מקרי יורד ברשות או לא: פי הרמב"ם פ"י מ"ה גזילה דין ז' והטור סי' שע"ה כתב בפשיטות ובעל בנכסי אשתו והשנותף שיש לו חלק בה פירד ברשות הן ושמין להם וידם על העליון: וכתב שם ההמ"מ דהיינו דוקא בנכסי אשתו קטנה וכ"כ הרשב"א שצריף להגיה פאן בנכסי אשתו קטנה דבנכסי אשתו הגדולה מבואר להדיא בש"ס דכתובת דף ע"ט ופ' ע"א שאם היתה ההוצא' יתירה על השבח אין לו אלא ההוצא' שיעור שבח ובשבועה הרי דהוה פירד שלא ברשות וכ"כ הרמב"ם עצמו בפ' ד"ג מ"ה אישות ובטא"ה סי' פ"ה.

אף שראיתי להב"ח בח"מ סימן שע"ח שירד לחלק ולתרוץ דברי הרמב"ם בדרך אחר מ"מ דבריו רחוקים ואינם ברורים לע"ד ואין להם עיקר כלל בש"ס ואין לנו לזוז בזה מפסק הש"ע דדוקא בנכסי אשתו קטנה הני פירד ברשות ולא בנכסי אשתו הגדולה והוא ברור מש"ס ופוסקים אף זה שהוא עומד עלי ככותל ותמוה לי מאוד דעל מ"ש הרמב"ם שם בפ"י מ"ה גזילה והטור סי' שע"ה כל מי ששמין לו בין שהיתה ידו על העליונה או על תחתונה אינו נוטל פלום עד שישבע בנק"ח פמה הוציא: כתב שם ההמ"מ והב"י זה נלמד מדאמרין בפ' האשה שנפלו נכסים לה הוציא ולא אכל ישבע פמה הוציא ויטול אע"ג דבעל פירד ברשות עכ"ל ודבריהם תמוהים דהא על האי מתני' קאמר שם בש"ס להדיא שאם ההוצא' יתיר' על השבח אין לו אלא ההוצא' שיעור שבח והני ידו על התחתון' פירד שלא ברשות וכמ"ש ההמ"מ והב"י עצמם דהני פירד שלא ברשות נמצא דבריהם סתורי' בסי' א' ואיך שכתבו דברי עצמם ולא ראיתי לאחד מן האחרונים שהגיש עליהם בדבר זה: גם בתשובת עבודת הגרשוני סי' קי"ט השיב לשואל פהוגן שם (הוא ניהו מחותני הגאון המפורסם מוהר"ד אפנהיים נר"ו) דמתני' זו דכתובת דאיירי פירד שלא ברשות הוא הבעל קתני ישבע דהוא שבועת המשנ' דוקא שלא ברשות הוא דישבע אבל פירד ברשות ליכא שבועה כלל אלא לאחר שתקנו ה'סת תקנו דגם פירד ברשות הא נשבע ה'סת ע"כ תוכן דבריו שם בתשוב' ובנדאי נעלם ממנו לשון הרמב"ם והטור בסי' שע"ה ובש"ע שם דמבואר להדיא להיפך דבין פירד שלא ברשות או יורד ברשות צריף לישבע שבועת המשנ' בנק"ח וכמ"ש ג"כ ההמ"מ וב"י שם ואף שכתבתי דמוציא ומקור הדין שהוציא המ"מ והב"י דין זה מהש"ס נסתר פינון דהבעל הני פירד שלא ברשות מ"מ נ"ל שיש לדברי הרמב"ם וטור מקור הנזכר ממקום אחר בסוגיא זו דשם קאמר אב"י שאם היתה שבח יותר על ההוצא' נוטל ההוצא' בלא שבועה א"ל רבא א"כ אתי לאיערומי אלא אמר רבא שאם היתה ההוצא' יתירה על השבח אין לו אלא ההוצא' שיעור שבח ובשבועה עכ"ל הרי דלפי ס"ד דאב"י דבעל הני פירד ברשות ואפ"ה צריף שבועת המשנ' פי היכי דלא ליתי לאיערומי לכן פסק פן הרמב"ם והטור וכל הנמשכין אחריהם: ומ"ש הסמ"ע בסי' צ"א ס"ק ט"ו דמי שהוציא הוצא' ברשות נשבע רק ה'סת פמה הוציא בזה נדאי לא פינון להלכה ונתעלם ממנו דברי הרמב"ם והטור סי' שע"ה דצריף לישבע בנק"ח ועיין בב"ח בח"מ סי' צ"א ובא"ה

בְּקוֹנְטֵרַס אַחֲרוֹן שֶׁלוֹ סִי' ע' דִּלְפָּעִמִּים אַף בֵּימֵי תַנְאִים וְחֻכְמֵי הַמְּשֻׁנָה הַשְּׂבִיעַ רַק הִיָּסֵת וְכַמְבֹּאֵר מִפְרֵשׁ"י בַּפ' כָּל הַנְּשַׁבְּעִין יַע"ש וְעַפ"ז יֵשׁ לִיִּשְׁבַּב ג"כ הַקּוֹשֵׁיָא שֶׁהַקְּשָׁה שָׁם בְּתִשְׁבַּח עֲבוֹדַת הַגְּרָשׁוֹנִי ע"ש) וְכֵן הַשִּׁיג עָלָיו שֶׁשׁ הַש"ף בַּס"ק ר"ב: וְזֶה שֶׁכָּתַב שָׁם בַּסִּי' צ"א מוֹר"ם בַּהֲג"ה מִי שֶׁהוֹצִיא הוֹצֵאת בְּרִשׁוֹת וְכו' הִיָּנּוּ מִשׁוּם דְּבָלָא בְּרִשׁוֹת לֹא שִׁיָּיָה לֹאמֵר יִשְׁבַּע כַּמָּה הוֹצִיא כִּינּוּן דִּידוֹ עַל תַּחְתּוֹנָה עַל כֵּן לֹא פָּסִיקָא לִי דְהָא אִם הוֹצֵאתָ יִתְיָרָה עַל הַשְּׂבַח אֵינּוּ נוֹטֵל הַהוֹצֵאתָ כִּלּוֹ וְכַמְפֹּרָשׁ בַּסִּי' שַׁע"ה וְכָל זֶה בְּרוּר וּפְשׁוּט דְלֹא כַּתְּשׁוּבַת עֲבוֹדַת הַגְּרָשׁוֹנִי וְעַכ"פ זְכִינוּ לְדִין דְּבַעַל הַנִּי פִּיּוּרְד שֶׁלֹּא בְּרִשׁוֹת בְּנֻכְסֵי אִשְׁתּוֹ הַגְּדוּלָה: וְכַדִּי שֶׁלֹּא לְהַשְׁווֹת דְּבָרֵי הַמ"מ וְהַב"י לְטוֹעִים מִמֶּשׁ בְּדַבְרֵיהֶם תּוֹף פְּדֵי דְבוּר נ"ל בְּרוּר דַּס"ל דְּנֻדָּי אַף דְּהַבַּעַל הַנִּי פִּיּוּרְד שֶׁלֹּא בְּרִשׁוֹת לְעַנְיָן שָׁאֵם הַהוֹצֵאתָ יִתְיָרָה עַל הַשְּׂבַח דְּאֵינּוּ נוֹטֵל הַהוֹצֵאתָ רַק כְּשִׁיעוֹר שְׂבַח מ"מ חִידוּשׁ הוּא שֶׁחִידוּשׁוֹ חֻכְמִים בְּזֶה כִּינּוּן שֶׁהַבַּעַל יֵשׁ לוֹ פִּיּוּר' מִנְּכֻסֵי מְלִיג שֶׁל אִשְׁתּוֹ וְזֶה הַבַּעַל בְּנֻכְסֵי אִשְׁתּוֹ אֵין לוֹ חֻזְקָה כְּמוֹ שְׁנֹתָף וְלָמָּה יִקְרָא יוֹרֵד שֶׁלֹּא בְּרִשׁוֹת וְצָרִיכִין אָנּוּ לֹאמֵר דְּחֻכְמִים תִּקְנוּ זֶה מִשׁוּם מִילְתָּא דְשִׁכִּיחַ שְׁדַרְךָ הַבַּעַל לְהוֹצִיא הוֹצֵאתָ עַל נֻכְסֵי אִשְׁתּוֹ וְלְפָעִמִּים יִהְיֶה שְׁנוּאָה בְּעֵינָיו אוֹ יִתְקוּטֵט עִמָּה יִרְבֶּה בְּהוֹצֵאתָ לְכֵן תִּקְנוּ חֻכְמִים שֶׁאֵינּוּ נוֹטֵל רַק כְּהוֹצֵאתָ שִׁיעוֹר שְׂבַח כְּדֵי לְהַשְׁגִּיחַ עַל נֻכְסֵי אִשְׁתּוֹ כְּבַשְׁלוֹ.

עַל כֵּן אֵין לָהּ בּוֹ אֵלָא חִידוּשׁוֹ דְּהִיָּנּוּ דְּנֻקָּא לְעַנְיָן זֶה הַנִּי פִּיּוּרְד שֶׁלֹּא בְּרִשׁוֹת אֲבָל לְעַנְיָן שְׂאָר דְּבָרִים אִם הַשְּׂבַח יוֹתֵר עַל הַהוֹצֵאתָ הַנִּי פִּיּוּרְד בְּרִשׁוֹת (וּלפ"ז אֵין צָרָךְ לְהַגִּי"ה בְּדַבְרֵי הַרְמַב"ם בְּנֻכְסֵי אִשְׁתּוֹ קְטַנָּה כְּמוֹ שֶׁהַגִּי"ה הַרְשֵׁב"א) וְלִהְיֶה מְדַקְדָּק הַמ"מ וְכַת' דְּבַעַל פִּיּוּרְד בְּרִשׁוֹת וְלֹא יוֹרֵד בְּרִשׁוֹת מִמֶּשׁ וּק"ל: לְכֵן נ"ל פְּשׁוּט בְּנִדּוֹן שֶׁלְּפָנֵינוּ דְּלְעַנְיָן זֶה הַנִּי הַבַּעַל פִּיּוּרְד בְּרִשׁוֹת דָּאֵם הַשְּׂבַח יִתֵּר עַל הַהוֹצֵאתָ נוֹטֵל הַשְּׂבַח דְּהִיָּנּוּ שְׁאוּמְדִין אוֹתוֹ כַּמָּה אָדָם רוֹצֶה לִישׁוֹן בְּשִׁדָּה זֹו לְנֻטְעָה אוֹ בְּחַרְבָּה לְבָנוֹתוֹ וְכַמְבֹּאֵרִים הַדִּינִים בְּרַמְבַּ"ם פ"י מ"ה גְּזִילָה וְהַטּוֹר וְהַש"ע בַּסִּי' שַׁע"ה וְלֹא יוֹכֵל לֹאמֵר טוֹל עֲצִיָּה וְאַבְנֵיָה כַּנ"ל הַק"י: דִּינֵי גִיטִין שֶׁאֵלָה קִיג אִשָּׁה אַחַת צַעַק בְּמַר נִפְשָׁה וּמִיִּלְלַת בְּקוּלָּה עַל בַּעְלָה שֶׁהִכָּה אוֹתָה אֵינָה פְּעֻמִּים וְהַתְּרוּ בּוֹ ע"פ ב"ד שֶׁלֹּא יִכָּה אוֹת' עוֹד שֶׁאֵל"כ יִכְפּוּהָ לְגַרְשָׁה וְכַמְבֹּאֵר בַּא"ה סִי' קנ"ד סַע"י ג' בַּהֲג"ה וַיְהִי הַיּוֹם וְאֵין אִישׁ מְאַנְשֵׁי הַבַּיִת בַּבַּיִת רַק הַבַּעַל וְאִשְׁתּוֹ וּמִשְׁרָתוֹ וַיִּכָּה הָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ מִכַּת אַכְזָרִיּוֹת וְהִיא צָעָקָה וְאֵין מוֹשִׁיעַ לָהּ וְכַאֲשׁ' מְקוּל עֵנוּ נִתְקַבְּצוּ אֲנָשֵׁי לְבֵית' לְרֹאוּ' וְלִשְׁמֹעַ מֶה הַקּוּלוֹ' מִשְׁמֻשׁוֹת הַרְאָה לָהֶם מַכּוֹת אַכְזָרִיּוֹת שֶׁכָּל אַחֲזָרִיָּה וְגַבְהָ נְפוּחַ וְנִצְרַר מִמַּכּוֹת רִשָּׁע שֶׁהִנָּה בַּעְלָה וְהוּא כּוֹפֵר בְּכָל נְאֻמָּה שֶׁלֹּא הִכָּה אוֹתָה כָּל רַק שְׁאוּלֵי הִיא חַבֵּל' בְּעֲצָמָה אוֹ מִשְׁרָתוֹ לְתַלּוֹ' הַסְּרַחוֹן בּוֹ וְשָׂמָא עֵינֵיהָ נִתְנָה בְּאַחַר: וְהִיא אוֹמֶרֶת שְׂאִיָּה אֶפְשָׁר לְחַבּוֹל בְּעֲצָמָה כָּל כֶּף לְאַחֲזָרִיָּה אַף גַּם אֵיף עוֹלָה עַל הַדַּעַת לְחַבֵּל בְּעֲצָמָה כֶּף וּמִשְׁרָתוֹ מַעוֹלָם לֹא עָלָה עַל דַּעַתוֹ לְהַכּוֹת אוֹתָה מַעוֹלָם גַּם הוּא מוֹעֵד בְּכֶף וְהַמְּשַׁרֵּת הוּא עַד מְסִייעַ לָהּ יִלְמְדֵינוּ רַבִּינוּ הַדִּין עִם מִי: תְּשׁוּבָה עֵיקָרָא דְהָא מִילְתָּא יֵשׁ לְדַמּוּת לָמָּה שֶׁשְׁנֵינוּ בְּמַתְנֵי דַּפ' כָּל הַנְּשַׁבְּעִין נִחְבָּל כִּיצ' הָיוּ מְעִידִין אוֹתוֹ שֶׁנֻּכְסֵי תַחַת יָדוֹ שָׁלֵם וְיִצָּא חָבוּל וְאָמַר לוֹ חֲבַלְתָּ בִּי וְהוּא אָמַר לֹא חֲבַלְתִּי הָרִי זֶה נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל ע"כ וְקָאֵמַר בְּש"ס נְחָבֵל כִּיצ' אַמ' ר"י אַמ' לֹא שָׁנוּ אֵלָא בְּמִקּוֹ' שֶׁיְכוּל לְחַבּוֹל בְּעֲצָמוֹ אֲבָל בְּמִקּוֹם שֶׁאֵינּוּ יְכוּל לְחַבּוֹל בְּעֲצָמוֹ נוֹטֵל שֶׁלֹּא בְּשַׁבּוּעָה וְנִיחּוּשׁ דְּלִמָּא בְּכּוֹתֵל נִתְחַבֵּב תַּנְיָא רַבִּי חֲזִיָּא שֶׁעָלְתָה לוֹ נְשִׁיכָה בְּגַבּוֹ וּבֵין אַצִּילֵי יָדָיו וְדַלְמָא אַחַר דְּלִיפָא אַחַר: וְכַתַּב הַרְמַב"ם בַּפ' הַמְּשַׁנִּיּוֹת וּבַהֲלֻכוֹתָיו פ"ה דְּחוּבֵל וּמִזִּיק וְהָרָאשׁ שָׁם בַּפ'

כָּל הַנִּשְׁבָּעִים עַל הָא דְקָאָמַר בְּשׁ"ס וְדַלְמָא אַחַר הַפִּי שְׁאָמַר לְאַחַר הַכְּנִי פָּצְעֵנִי כְּדִי לְעֻנֵּשׁ לְזֵה וְנִרְאָה דְהוֹכְרָחוּ לִפ' זֶה דַּאֲל"כ תְּקַשָּׁה דְאִיךָ יַעֲלָה עַל הַדְּעַת וְדַלְמָא אַחַר פִּינֹן שְׂזָה תּוֹבַע לְזֵה הַנְּחָבֵל וְאִינוּ תּוֹבַע לְהַאחַר וְחִזְקָה אִין אָדָם תּוֹבַע אַא"כ יֵשׁ לוֹ עֲלִיו מְהִיכִי תִיְתִי שְׂיִתְבַּע לְמִי שְׁלֵא הִזִּיקוּ וְיִמְחֹל לְמִי שְׂהִזִּיקוּ בַּאֲמ': לְכֹן הוֹצֵרְכוּ לְפָרֵשׁ שְׂהוּא עֲשֵׂה כֹן בְּכִיוּוִן שְׂצִינֹן לְזֵה לְהַפּוֹתוֹ כְּדִי לְעֻנֵּשׁ לְזֵה מְפָנִי אִיזָה קִטְטָה וְכַה"ג שְׂיֵשׁ לוֹ עִם הַנְּחָבֵל וְכ"ל: וַאֲ"כ בְּנִדּוֹן דִּידֹן אַף אִי גִימָא שְׂהַהֲפֹאוֹת הָיוּ מְאַחֲוֹרִיָּה בְּעֻנְגֹן שְׂאִי אֲפֻשֵׁר לְעֲשׂוֹת כֹּן בְּעֲצָמָה וְכַגְוֹנָא דְמִתְרִץ הַשׁ"ס שְׂעֲלֵתָה לוֹ נְשִׁיכָה בְּגַבּוֹ מ"מ פִּינֹן שְׂהִי בְּבֵית עוֹד אַחַר דְּהִינְנוּ מְשֻׁרְתוֹ אַע"פ שְׂהִיא אִינוּ תּוֹבַע תּוֹ חִיְשִׁינֹן שְׂהִיא צִינְוֹתָה לְמְשֻׁרְתוֹ שְׂיִפְהָ אוֹתָה כְּדִי לְכַפּוֹת לְבַעַל שְׂיִגְרָשָׁה שְׂמָא עֵינִיָּה נִתְנָה בְּאַחַר וּמְשֻׁרְתוֹ אִינוּ נְאָמֵן אֲפִי כְּעַד אֲחַד פִּינֹן שְׂהוּא נּוֹגַע בְּדָבָר וְכֹן מוֹכַח בְּשׁ"ס דְּשְׂבוּע' שְׂם דְּלִפִּי מַה דַּס"ד שְׂל הַמְקַשֵּׁן דְּמִיְרִי דְאִיכָא אַחַר בְּהִדְיָהּ וְאַפ"ה צְרִיךְ הַנְּחָבֵל לִישְׁבַע וְלֹא אֲמַרִינֹן דְאוֹתוֹ אַחַר הוּא עַד הַמְסִייעַ לְפִטְרוֹ מְשְׂבוּע' (דְּאֲפִי בְּנִשְׂבָּעִין וְנוֹטְלִין דִּינָא הִכִּי וְכַדְאִית' בְּתִשְׁוֹבַת מִיְמוֹנִי דְסִפְר מְשֻׁפְטִים סִי פ"א וְהוּבָא ג"כ בְּהַגְהוֹת ש"ע בְּסִי פ"ז לְפִסְק הַלְכָה סַעִי וִי"ו בַּהַג"ה ע"ש בְּש"כ ס"ק י"ח וִי"ט) אֲלֵא וְדַאי דְאִין זֶה עַד מְסִייעַ פִּינֹן שְׂנוֹגַע בְּדָבָר שְׂיֵשׁ לְחִשְׁוֹד שְׂהוּא הִכָּה אוֹתוֹ בְּצִיּוּי כְּדִי לְחַיִּיב אֵת זֶה וְחִיְשִׁינֹן לְרַמְאוֹת וְלִקְנוֹנִיָּא עַל כֹּן לֹא מְהַנִּי עֲדוּתוֹ כָּלֵל וְה"ה פִּאֵן בְּנִדּוֹן שְׂלִפְנִינוּ: וְאִין מְקוֹם לוֹמַר פִּינֹן דְּכָאן אִיכָא רַגְלִים לְדָבָר שְׂהַבַּעַל מוֹעַד בְּכַף לְהַכּוֹת אֵת אִשְׁתּוֹ וְגַם הוּא נִגְדַּד הַסְּבָרָא שְׂהַמְשֻׁרְת יִכָּה אֵת אִשְׁתּוֹ אֲדוֹנִיו וּבַעֲלָה אֲדוֹנוֹ אִתָּהּ עִמָּהֶם בְּבֵית וְאִיךָ הַנִּיחַ לְהַכּוֹת אֵת אִשְׁתּוֹ שְׂהִיא כְּגוֹפּוֹ וְלֹא מִיְחָה בְּמְשֻׁרְתוֹ וְחִזּוֹר לְהַכּוֹתוֹ אֲלֵא וְדַאי שְׂהוּא בְּעֲצָמוֹ עֲשֵׂה הַנְּבִלָה הַזֹּאת וַאֲ"כ אֲפִי שְׂבוּעָה אִינָה צְרִיכָה וְכוּפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא פִינֹן דְאִיכָא אֲנוּמְדִנַת הַמוֹכִיחוֹת שְׂהוּא עֲשֵׂה לָהּ כָּל זֹאת: זֶה אִינוּ דְהָא קִי"ל דְּלֹא כָּרַב אֲחָא דְאָמַר גְּמַל הָאוֹחַר בֵּין הַגְּמִלִים וְשׂוֹר שְׂהִיָּה רוּעָה וְנִמְצָא שׂוֹר הֵרַג בְּצִדּוֹ אַע"פ שְׂזָה מְנַגָּח וְזֶה מוֹעַד לִיגָח זֶה מְנַוְשָׁף וְזֶה מוֹעַד לִישָׁף אִין אוֹמְרִים זֶה וְדַאי הֵרַגוּ אוֹ נִשְׁכוּ וְכַמְבֹּאֵר בְּטַח"מ סִי ת"ח דְּלֹא אֲזַלִּינֹן בְּתַר אֲנוּמְדָא כִּי הָאִי אַף בְּדִינֵי מְמוֹנַת כְּדַמְסִיק הַשׁ"ס בְּסַנְהֶדְרִין פ"א דִּינֵי מְמוֹנַת דָּף ל"ז ע"ב וְעֵינִן בַּפ' אֵלוֹ הֵן הַנְּשֻׁרְפִין דָּף פ' ע"א שְׂנִיִּים שְׂהִיו עוֹמְדִים וְיִצָּא חֵץ מִבְּמִינֵיהֶם וְהֵרַג שְׂנֵיָהֶם פְּטוּרִין וְאָמַר ר' יוֹסִי אֲפִילוֹ אֲבָא חֲלַפְתָּא בִּינֵיהֶם וּפְרַשׁ"י שְׂהַפֵּל יוֹדְעִין שְׂהוּא חֲסִיד וְלֹא וְרַקָּה לֹא מְחִיבִינוּ לְאִידָךְ מִשׁוּם הָאִי חִזְקָה: וַאֲ"כ ה"ה בְּנִדּוֹן שְׂלִפְנִינוּ: וְאֵל תְּשִׁיבֵנִי מֵהָא דְכַתַּב הַרְמ"ה וְהוּבָא בְּטַח"מ ס"ס צ' וְנ"ל כְּתַב הַרְמ"ה מְסַתְבָּרָא הִיכָא דְאִיכָא אַחַר עֲמוֹ דְּבָרִיר לִיָּה לְסִהְדִי דְּלֹא חֲבוּל בִּיָּה הָאִי אַחַר כְּמָאן דְּלִיכָא אַחַר דְּמִי וְנוֹטֵל בְּלֹא שְׂבוּעָה עַכ"ל הָרִי מְשֻׁמַּע מְדַבְּרֵי הַרְמ"ה דְּסוּמְכִין כַּה"ג עַל פִּי אֲנוּמְדַת שְׂל הַעֲדִים וְכֹן מְצִאתִי רְאִיתִי בְּחִזְדוּשֵׁי דִינִים לְסִפְר דְּבָרֵי נַב"א דָּף ח' ע"א שְׂפִי הוּא דְּבָרֵי הַרְמ"ה דְּמִירוֹ כְּגוֹן שְׂזָה הָאחַר הוּא אָדָם כְּשֵׁר וִירָא שְׂמִים הַלְכָף נוֹטֵל בְּלֹא שְׂבוּעָה: אֲלֵא שְׂמִתְמִיָּה שְׂם עַל הַרְמ"ה שְׂדַעְתּוֹ הוּא נִגְדַּד סוּגִית הַשׁ"ס וְהַפּוֹסְקִים שְׂכַתְבִּיתִי דְּלֹא אֲזַלִּינֹן בְּתַר אֲנוּמְדָא כִּי הָאִי וְהַנִּיחַ דְּבָרֵי בְּתִימָא אֲכֹן בְּאַמְת לְאַחַר הָעִיּוֹן נִלְע"ד אִין פִּאֵן אֲפִי קִצַּת קוֹשְׂיָא דְּוְדַאי לְדַעַת הַרְמ"ב"ם שְׂכַתַּב בְּפ"ה מ"ה חוֹבֵל וּמִזִּיק דִּין ד' וְנ"ל קִנְס קִנְסוֹ חֲכָמִים לְאֵלוֹ הַשְׂוֹטִים בַּעַל זְרוּעַ שְׂיִהִיָּה הַנְּחָבֵל נְאָמֵן וְנִשְׂבָּע בְּנִק"ח עַכ"ל: וְכַתַּב שְׂם הַרְמ"מ וְנ"ל וְדַעַת רַבִּינוּ שְׂהוּ קִנְס שְׂאִין לָךְ עֲדוּת מְתַקִּימַת בְּלֹא רְאִיָּה וּבְלֹא יְדִיעָה כְּזֵה הָעֲדוּת עַכ"ל: וַאֲ"כ אִם דַּעַת הַרְמ"ה כַּהַרְמ"ב"ם לֹא קָשָׁה מִיְדֵי דְּבַנְּחָבֵל מִשׁוּם קִנְס שְׂאִנִּי אַף דְּבִשְׂאָר עַדוֹ לֹא

מהני הקא שאני דחדוש הוא שחידשו חכמים בקנס ואף אי נימא דדעת הרמ"ה פדעת הרמב"ד בזה שהשיג על הרמב"ם דלא מטעם קנס הוא אלא שאין דרף בני אדם לחבל בעצמן ע"כ האמינהו לזה בשבועה עד פאן לשונו: מפל מקום לא קשה מידי על הרמ"ה דאפשר לומר דכוננתו בהא דבריר ליה לסהדי דהיינו שגה האחר תש פחו שאין לו פח לחבל כל פה או שראה אותו שהביט באותו פעם מחלון וכה"ג או שהיו ידיו פפות בענין שא"א לו להפות וכיון דאיפא אומדנא דמוכח כולי האי ודאי מהני: וכה"ג מבואר להדיא בתוספ' בפ' שבועת העדות דף ל"ד ע"א ד"ה דאי אית ליה דר' אחא ע"ש וכן מבואר בדברי תשובת הרא"ש הובא בטח"מ סי' ס"ה סעי' ר' וכו' הב"ח בסי' ת"ח ע"ש נמצא דלק' מ על הרמ"ה אבל הא דאדם פשר וירא שמים ודאי לא מהני כלל ושללא פדעת דברי בב"א: ונחזור לנדון דידן דאף אי נימא דהוי ג"כ אומדנא דמוכח טובא מ"מ אע"ג דאפשר דמהני לענין נחבל דנוטל בלא שבועה מ"מ לענין להוציא אשה מבעלה וכמה קשה גירושין ודעת מקצת פוסקים דיני נשים פדיני נפשות דמיא וגם האומדנא אפשר אינו ברור כל פה א"כ די בכף שנאמין אותה בשבוע' בנק"ח פדין הנחבל אבל בלא שבוע' אין להאמינ' לכפות אותו לגרשה ואם אפשר לתנוף השלום מתוף מריבה זו מה טוב ונעים לשבת יחד פי גדול השלו' בין איש לאשתו ושל' על דייני ישראל כנ"ל ה"ק יעקב: שאלה קיד מהרב הגדול ה"ה מוהר"ר ליב אב"ד דק"ק פערשי זצ"ל: איש אהד שהלך מאשת נעורים ולא חזר ולא נודע מה היה לו וינשבה גלמודה לערף ב' שנים והיא ילדה בת טוב שני' וכת טובים ועת' נודע שהלך דרף פייארן מקו' אשר אין רגל יהודי מצוי על שלושים פרסאות ושם המיר דתו והוא משרת אצל שר גדול באופן שאין לכופו שיבא לב"ד ליתן גט לאשתו ואי אפשר להביא ב"ד למקומות ההם מפני הסכנה פידוע: ויש גילויי שפריצוי פסר יכתוב בכתב ידו לכתוב וליתן גט לאשתו ועוד יש תקנה דאפשר להביא שם שני עדים וסופר ולומר לפניהם אבל לסדר ולכתוב גט שם אי אפשר אם יש תקנה לעלובה זו: תשובה אף דכל גדולי פוסקים והוא מתוספת וירושלמי פסקו דאין לסמוך על פי כתבו ליתן גט לאשתו כמבואר בב"י בסי' ק"ד באורף: מ"מ במקום עיגון פי האי אפשר דיש להתיר וכמ"ש בתשובת להרד"ך והובא ג"כ בספר בית שמואל ומספים עמו אף דגברא חזינה ורא' לא חזינא פי גוף התשובה לא נמצא בידי לע"ע: מ"מ יש ראי' ברורה לדבריו מדברי הרא"ש פ' התקבל שכתב וז"ל ולא עוד אלא אפי' כתב בכתב ידו לסופר כתוב ולעדים חתמו אע"פ שכתבוהו וחתמוהו ונתנו לו ונתנה לה פסול עד שיאמר לסופר וכו' אע"ג דהרפנה מהני אפשר דהרפנה עדיפא טפי משום דמראה בגופו: א"נ נשתתק דאי אפשר בענין אחר אקילו ביה מפני תקנת עגונות עכ"ל הרא"ש: הרי להדיא דלתיגרן שניה היכא דאיפא תקנת עגונת שרינו ע"י פתב ונה הוא ג"כ לדעת ר' ירוחם והרמב"ם כמבואר בב"י שם: ואין לסתור ולומר דהרי כבר כלל זה מסור בידינו דתיגרן ראשון בפוסקים עיקר: וכמ"ש ג"כ בספרי מנחת יעקב כלל לו ס"ק ל"ט בשם תשובת האחרונים ונה אפשר פוננת הטור בא"ה שפשיק בסי' ק"ך פתיגרן ראשון של הראש דבנשתתק אין להתי' אלא ע"י הרפנה ולא ע"י פתב: ובב"י שם טרח לימצא טעם לדברי הטור ולפי כלל זה הטעם פשוט דתיגרן ראשון עיקר אי משו' הא לא חבר' חדא פינון שהרא"ש עצמו אינו תופס תיגרן ראשון לעיקר שכתב רק דרף אפשר הרי שדיחויא בעלמא הוא ועוד ראי' ברורה דתיגרן שני עיקר מסוגיא דש"ס דגיטין דף

ע"א דגְרָסִינָן שְׁם אָמַר רַב פֶּהֲנָא אָמַר רַב חַרְשׁ שְׂיָכוּל לְדַבֵּר מִתּוֹךְ הַכְּתָב כּוֹתְבִין וְנוֹתְנִין גִּט לְאִשְׁתּוֹ אָמַר ר"י מַאי קַמ"ל תְּנִינָא נִשְׁתַּתַּק וְאָמְרוּ לוֹ נִכְתָּב גִּט לְאִשְׁתָּךְ וְהֶרְפִּין בְּרֵאשׁוֹ בּוֹדְקִין אוֹתוֹ ע"כ וְאִם אֵית' לְתִירָץ רֵאשׁוֹן דְּהֶרְפְּנָה עֲדִיפָא טְפִי לֹא מְקַשָּׁה הַש"ס פְּלוּם דְּהֵלֵא טוּבָא קַמ"ל וְק"ל: אַף דִּי"ל דְּהֶתְנַפְּסְתָּא וְהִירוּשְׁלָמִי שְׁהֵם מְקוֹר תִּירָץ רֵאשׁוֹן פְּלִיגִי עַל תְּלִמוּדָא דִּידָן מ"מ קי"ל דְּתִלְמוּדָא דִּידָן עֵיק' גַּם בְּחִידוּשֵׁי הַרְש"בֵּא מְדַחֵיק מְאוּד לִיְיָשֵׁב קוֹשְׁיָא זֶה וְעִי"ל דְּוֹדָאֵי בְּנִשְׁתַּתַּק פִּינּוֹן דְּאֶפְשָׁר עַל יְדֵי הַרְפְּנָה יֵשׁ לְחוּשׁ לְהַחְמִיר כְּתִירָץ רֵאשׁוֹן שְׁבַהֲר"אֵשׁ וְלֹא נִסְמָךְ אֶפְתִּיב' פִּינּוֹן דִּיכוּל לְהֶרְפִּין בְּרֵאשׁוֹ שְׁהִיא עֲדִיפָא קֶצֶת אַף לְתִירָץ שְׁנֵי יֵשׁ לְהַחְמִיר כְּתִירָץ רֵאשׁוֹן וְנִרְאָה שְׁנָה פְּנוּנַת הַטּוֹר שְׁפָסַק כְּתִירָץ רֵאשׁוֹן לְהַחְמִיר בְּנִשְׁתַּתַּק מִשָּׂא"כ בְּגִדוֹן כְּזֶה אִם אֵי אִפְש' בְּעֵנָן אַחַר וְדָאֵי אֵין דְּנִין אֵי אִפְש' מִשְׁאַפְש' וְיֵשׁ לְסְמוּךְ בְּמָקוֹם עֵגוֹן אֶכְתְּבוּ אַף לְדַעַת הַטּוֹר וְכֵן פְּסַק בְּתַשׁוּבַת מַב"ט ח"ב ס' קנ"ה אַף לְפִי מ"ש מַר בְּסוּף שְׁאֵלְתוֹ דְּאֶפְש' לְהִבִּי שְׁם שָׂכוּ עֲדִי וְסוּפ' וְלוּמ' לְפִנְיָה' כּו' א"כ בְּוֹדָאֵי דָאֵין לְהַתִּיר ע"י כְּתָב פִּינּוֹן דְּאֶפְשָׁר ע"י אֶמְיָר' עַל כָּל זֶה הַדְּבָר קֶשֶׁה לְעֵשׂוֹת מַעֲשֵׂה כְּזֶה וְלְכַאוּרָה אֵין לְמַפְתָּה תְּרוּפָה בְּגִדוֹן זֶה דְּהַמוּמָר כְּאֶשְׁרֵי פְּשׁוּט וּמְבוֹאָר בְּתַשׁוּבַת גְּדוּלֵי הָאֲחֵרוּנִי ה"ה תְּשׁוּבַת מְהֵרִי"ל בְּסִימָן ק"ה וְתַשׁוּבַת מְהֵרִי"ו ס' קך"ו וּפְסָקִי מְהֵרֵא"י סִימָן מ"ב וּמ"ג וְתַרּוּמַת הַדְּשָׁן ס' רל"ז וְתַשׁוּבַת מְהֵר"מ מְלוּבָלִין סִימָן קו"ח וְשָׂאֵר כָּל הָאֲחֵרוּנִים דְּבְמוּמָר חִיְיִשְׁיָן שְׂיָבִטֵל הַשְּׁלִיחוֹת וְהִגִּט וְאֵין לוֹ תַקְנָה אֲלֵא ע"י שְׂעִיעֵשָׁה תַחֲלָה שְׁלִיחַ לְקַבְּלָהּ וְאַח"כּ שְׁלִיחַ לְהוֹלִכָהּ וְזֶה אֵי אֶפְשָׁר לְעֵשׂוֹת שְׁלִיחַ עַל דְּרָךְ זֶה פִּינּוֹן שְׁלֵא נִכְתָּב עֲדִינּוֹ הִגִּט רַק שְׁמַצְנָה לְעֵדִים וְלְסוּפָר לְכַתּוּב הִגִּט: וְאַף שְׁכַתְּבַת בַּש"ע ס' ק"מ וּקַמ"א בְּלִשׁוֹן יֵשׁ אוֹמְרִים מ"מ לֹא מְצֵאתִי מִי שְׁחֹלֵק בְּדְבָר זֶה וּבְתַשׁוּבַת מְהֵרִי"ו מְבוֹאָר שְׁהֵרִז"ךְ עֲצָמוֹ הִי מְסוּפָק בְּדְבָר וְשָׂאֵל לְמְהֵרִי"ל אֵיךְ יִתְנַהֵג וּפְסַק לְאַסּוּר וְלִיפָא לְמִימַר דְּבַחֲשָׁשׁ עֵיגוֹן כְּמוֹ בְּגִדוֹן דִּידָן יֵשׁ לְהַקֵּל דְּהָא שְׁם בְּתַשׁוּבַת מְהֵרִי"ל מְבוֹאָר דְּאֶפְי' בַּחֲשָׁשׁ עֵיגוֹן אֵין לְהַקֵּל: אֵיבְרָא בְּתַשׁוּב' הַב"ח ס' ק"ב מִיִּקַּל בְּמָקוֹם עֵגוֹן בְּמוּמָר אִם עֲשֵׂה שְׁלִיחַ לְהוֹלִכָהּ לְבַד אִם אֵין אָנוּ יוֹדְעִין שְׂיִוְדַע שְׂיָכוּל לְבַטֵּל הִגִּט וְכֵן מְשַׁמַּע קֶצֶת בְּתַשׁוּבַת תַּמִּים דְּעֵים ס' קצ"ו דְּלֹא חִיְיִשְׁנָן לְבִיטוּל הִגִּט בְּמוּמָ': מ"מ אֵין רֵאִי מְדַבְּרִיָּה' דְּאֵינְהוּ מִיָּירוֹ בְּגִט כְּתוּב כְּבָר וּמְסֵרוֹ לִיד שְׁלוּחֵוֹ לֹא חִיְיִשְׁיָן שְׂבִטְלוּהוּ: מִשָּׂא"כ בְּגִדוֹן דִּידָן גִּרַע טְפִי פִינּוֹן שְׁמַצְנָה רַק עַל פֶּה שְׂיָכְתְּבוּ וְיִתְנוּ בְּקַל יוּכַל לְבַטֵּלוֹ וְגַם אֵין לְצַדַּד הֶתֵּר וְלוּמַר פִּינּוֹן דְּבַגְדוֹן דִּידָן מִיָּירוֹ שְׁהוּא בְּמָקוֹם שְׂאֵין רְגַל יְהוּדִי מְצוּי עַל שְׁלוּשִׁים פְּרָסָאוֹת וּבִקִּטֵּל גִּט בְּעֵינָן בְּפִנְיָ שְׁנִים וְלֹא חִיְיִשְׁנָן חֲשָׁשָׁא רְחוּקָה שְׂיִזְדַּמֵּן לוֹ שְׁנִים כְּשָׂרִים לְבַטֵּל בְּפִנְיָהֶם קוֹדֵם נְתִינַת הִגִּט.

גַּם זֶה אֵינוֹ דְּהָא מְבוֹאָר בְּתַשׁוּבַת הֶר"ן ס' מ"ג דִּיכוּל לְבַטֵּל ע"י כְּתָב וְכֵן פְּסַק בַּש"ע ס' קמ"א. וְאֵין לוּמַר דְּהָא מְבוֹאָר בְּדְבָרֵי הֶר"ן שְׁם הַטַּעַם דְּמַהְיֵי בִיטוּל ע"י אַגְר' וְכ"י וְז"ל וְכִינּוֹן דְּגַט כּוֹתְבִין בְּפַק"ח ע"פ כְּתָבוֹ כ"ש דְּבִיטוּל ע"י כְּתָבוֹ מְהֵי וְאֵע"ג דְּבְתוֹסְפָת' מְשַׁמַּע דְּאֶפְי' בְּפַקַח אֵין כּוֹתְבִין ע"פ כְּתָבוֹ מ"מ יֵשׁ לְחוּשׁ וּלְהַחְמִיר עַכ"ל: וְא"כ לְפִי מַה שְׂכַתְּבֵנוּ דְּדַעַת רַבֵּן הַפּוֹסְקִים דָּאֵין לְהַתִּיר בְּגִט ע"פ כְּתָבוֹ: א"כ וְדָאֵי דִישׁ לְסְמוּךְ עַל גְּדוּלֵי פּוֹסְקִים אֵלוֹ שְׂאֵינוֹ מוֹעִיל כְּתָב לְעֵנָן בְּטוּל: אֵיבְרָא פֶּד מְעֵינָן שְׂפִיר יִרְאָה לְהֶדְיָא שְׁגַם זֶה אֵינוֹ אַף שְׂאֵין אָנִי כְּדָאֵי לְהַשִּׁיג עַל גְּדוּל שְׂכַמוֹתוֹ תְּשׁוּבַת הֶר"ן מ"מ תּוֹרַהִיא כִּי בְּוֹדָאֵי בְּרוּר דְּבִיטוּל לַכ"ע מְהֵי ע"פ כְּתָבוֹ וְא"צ לְשַׁמּוּעַ קוּלוֹ דְּנִקְא כְּמוֹ בְּכַתִּיבַת גִּט

דְּהָא מְבֹאֵר בְּשׁ"ס דְּאָפִי בְּגִילּוּי דְּעֵתוֹ בְּעֵלְמָא פְּלִיגִי מִשְׁמַע דְּע"י פְּתָב לַכ"ע מְהַנְי
בְּבִיטוּל וְעוֹד דְּכָל הַפּוֹסְקִים שְׁפֹסְקוּ שְׁאִין לְכַתּוּב הַגֵּט ע"פ פְּתָבוּ הֵינּוּ לְהַחְמִיר אֲבָל לֹא
לְהַקֵּל לְעַנְיָן בְּטוּל: וְאִם נֹאֲמַר שְׁעֵדִינָן יֵשׁ לְמַפְתָּה תְּרוּפָה בְּדִרְךָ זֶה לְהַנִּיחַ שָׁם בְּאוֹתוֹ
מְקוֹם שְׁהַמוּמָר שָׁם שְׁנֵי יְהוּדִים וְשֵׁלָא זֵוּה יָדָם מִיָּדוּ עַד אֲשֶׁר יִדְעוּ שְׁכָבָר גִּיתָן הַגֵּט
נְאֻח"פ יְעִידוּ לְפָנֵי ב"ד שְׁיִדְעוּ שְׁלֵא בִיטוּל הַשְּׁלִיחוֹת וְהַגֵּט וְכַה"ג מְבֹאֵר בְּתַשׁוּבַת מְשֻׁפְטִי
שְׁמוּאֵל ס' ס"ד בְּגֵט ע"י שְׁלִיחַ דְּמַהְנֵי בְּכַה"ג אִף שֶׁהוּ' דְּבָר קש' מְאוּד וְאִינוּ מְצוּי לְעֵשׂוֹת
כֵּן לְכֵן נ"ל דְּאִין לְהַ תְּקַנ' אֲלָא בְּכַה"ג שְׁאוֹתוֹ סָה מְמוֹן שְׁצָרִיף לִיתְנוּ לוֹ פְּדִי שְׁיִצּוּ לְתַת
גֵּט כִּינּוּן דְּמַקְרָבִי דְּעֵתוֹ לְגַבֵּי זֵוּי יִשְׁלִישׁוּ אֲצֵל שְׁלִישׁ אַח' עַד זְמַן מַה שְׁכַב' נִתְּנוּ הַגֵּט וְלֹא
בְּטוּל זֹאת וְעוֹד אַחַר' יְפֹסֵל כָּל עֵדִים שְׁיִעִידוּ עַל הַבִּיטוּל אוֹ עַל קִיוֹם חֲתִימָתוֹ וְיִשְׁבִּיעוּ
אוֹתוֹ עַל כֶּף בְּחֻלְקָא לְעו"ה וּבְנוֹדָאֵי הֵיכָא דְּאֲפֹשֶׁר בְּעַנְיָן אַחַר עֲבָדִינָן כְּמִשְׁמַעוֹת הַפּוֹסְקִי
וְהַש"ס דְּגִיטִין דְּרָפ ל"ג בְּהָא דְּקֹאֲמַר כִּי מְטַמְרִי מַה הָנִי וְכו' וּבְדָרְךָ ל"ד בְּהָא דְּאֹמַר ר' יִרְמִי'
אוֹתִיבּוּ קָרִי בְּאִנְיָנִי וְלֹא קֹאֲמַר דִּיפֹסֵל כָּל הָעֵדִים אֲבָל בְּמְקוֹם דְּאִי אֲפֹשֶׁר בְּעַנְיָן אַחַר
וְאִיכָא חֲשַׁשׁ עֵיגוֹן סְמִכִינוּ עַל תְּקֵנָה זֹו וְכֵן מִשְׁמַע שָׁם בְּתַשׁוּבָ' מְשֻׁפְטִי שְׁמוּאֵל ע"ש
וּמו"ח הַגְּאוֹן הַמְּפֹרָס מֵהוּר"ר וּוְאֵלֶּף נר"ו פְּתַב שְׁיִרְחִיב לוֹ אֵת הַדִּרְךָ לִזְמַר שְׁצָרִיף
זְמַן הַרְבֵּה לְנִתְיַנַּת הַגֵּט כִּינּוּן שֶׁהִיא בְּמְקוֹם רְחוּק וְיִהְיֶה סוֹבֵר שְׁיֵשׁ לוֹ עוֹד זְמַן לְבִטּוּל הַגֵּט
וּבְאֻמַּת יִקְרְבוּ אֵת הָאִשָּׁה עִם הַב"ד סְמוּךְ לְאוֹתוֹ הַמְּקוֹם שְׁאֲפֹשֶׁר פְּדִי לִיתְנוּ הַגֵּט מֵהַר
וְהַעֲרִיף בְּזֶה בְּתַשׁוּבָתוֹ וְכֵן נ"ל אִם יִסְכִּימוּ הַמּוֹרִים (וְעֵינָן בְּתַשׁוּבָה הַסְּמוּכָה סִימָן קט"ו
מְבֹאֵר מְעַשֶׂה בְּגֵט שְׁנִיתָן בַּק"ק לִיבְנָא עַל דִּרְךָ זֶה וְיִצָּא הַדִּבְרָ בְּהִיתָר) ה"ק יַעֲקֹב: שְׁאֵלָה
קְטוּ מְעַשֶׂה שְׁהֵיָה פ"פ כֶּף הֵיָה בְּאִש' אַחַת שְׁהֵיָה יוֹשֶׁבֶת עֵגוּנָה וְגַלְמוּדָה מִבְּעַל' זֶה כְּמָה
שְׁנִים נְאֻח"פ אִירַע שְׁנִסְעָה בְּעֵלָה שְׁהַחֲלִיף דָּתוֹ עִם שְׁיִירָא בְּעֵלֵי מְלַחְמוֹת בְּלִיבְנָא הַסְּמוּךְ
לְהַרְחִיק גְּדוּד וְרִיזָה אֵת עֲצָמוֹ מְרִצּוֹנוֹ הַטּוֹב לְגַרְשׁ אֵת אִשְׁתּוֹ אִף שְׁלֵא הֵיָה יָכוֹל לְשֵׁהוֹת
בְּכַדִּי שְׁיִעֲשֶׂה כָּל סֹדֵר הַגֵּט: בְּכֵן נִסְעָתִי לְשָׁם בְּכַח ב"ד יָפָה עִם הַסּוֹפֵר וְעִידֵי הַחֲתִימָה
וְהַרְשָׁאָה וְשְׁלִיחַ הַגֵּט שְׁיִצְנָה לְסוֹפֵר לְכַתּוּב וּלְעֵדִים שְׁיִחַתְמוּ וְשְׁלִיחַ שְׁיִתְּנוּ הַגֵּט לִידָה: וְאִף
שְׁלֵא הֵיָה נְעֵלָם מֵאִתְּנוּ שְׁאִין לְסַמְנָה עַל זֶה אִם לֹא בְּשַׁעַת הַדְּחָק וְכ"ש בְּגֵט מוֹמֵר לְעֵשׂוֹ'
שְׁלִיחַ לְהוֹלְכָה חֵיזִישְׁנִין שְׁיִבְטַל הַגֵּט: וְאִי אֲפֹשֶׁר לְעֵשׂוֹת הַתְּקֵנָה לְעֵשׂוֹת שְׁלִיחַ בְּשְׁנֵי
אוֹפְנִים לְקַבְּלָה וּלְהוֹלְכָה פְּדִין הַמוּמָר כִּי לֹא מְהַנְי תְּקֵנָה זֹו כִּינּוּן שְׁעֵדִינָן לֹא נְכַתְּבֵי הַגֵּט
וְדֹאִי יֵשׁ לְחוּשׁ לְבִטּוּלוֹ מ"מ סְמִכְנוּ עַל זֶה בְּשַׁעַת הַדְּחָק וְעֵיגוֹן כִּי הֵאֵי וּכְבָר נְעֵשְׂתִי סְנִיף
לְהִתִּיר בְּמְעַשֶׂה כְּזֶה שְׁנִשְׁאֲלִיתִי מִק"ק פְּעַרְשֵׁי עֵינָן בְּתַשׁוּבָה הַקּוֹדֶמֶת: מְלַבֵּד שְׁיֵשׁ קֶצֶת
צַד לְהַקֵּל בְּגִדּוֹן זֶה שְׁהַבְּעַל אוֹמַר שְׁלֵא חֲחֲלִיף דָּתוֹ כָּלֵל וְגַם רְאִינוּ שְׁמַגְרֵשׁ בְּלִי שׁוּם
אוֹנָס וְהַכְרַח כָּלֵל וְלֹא בְּשִׁבִיל שׁוֹחַד מְמוֹן רַק מְרִצּוֹנוֹ הַטּוֹב שְׁאִין לְחוּשׁ כָּל כֶּף שְׁיִבְטַל
וְצָנָה הַכָּל פְּאֲשֶׁר סוֹדְרָתִי: וְכַאֲשֶׁר בָּאתִי אֶל מוֹשֵׁב זְקֵנִים פֶּה פְּרָאג לְסוֹדֵר הַגֵּט נָפַל בְּהַ
כְּמָה סְפִיקוֹת כִּי בְּנוֹדָאֵי עַל סוֹדֵר הַגֵּט לְכַתּוּב מְקוֹמוֹ וּזְמַנוֹ אִין לְפַקְפַק אִף שְׁהַמְעַשֶׂה כְּבָר
נְעֵשֶׂה בְּלִיבְנָא ד"ט אָב וְהַגֵּט נְכַתּוּב אַחַר כְּמָה יָמִים אִין לְחוּשׁ כִּי אִין זֶה דְּבָר חֲדָשׁ וְכִמוֹ
שְׁפֹסֵק הַרְמַב"ם פ"א מַה"ג וְהַטּוֹר וְהַש"ע בַּא"ה ס' קד"ז סעי' נ"ו דְּכוֹתְבִין הַזְּמַן
וְהַמְּקוֹם כְּשַׁעַת הַכְּתִיבָה וְכַדָּאִית' לְהַדְיָא בְּש"ס דִּיבְמוֹת דְּרָפ קי"ו ע"א הֵאֵי גִיטָא דְּאִשְׁתַּכַּח
בְּסוּרָא וְכו' א"נ מִיְלִי מְסַר כְּדָאֲמַר רַב לְסַפְרֵי יַע"ש אִף שְׁנָפַל סְפַק בְּעַנְיָן נִוְסַח הַגֵּט כִּי
בְּדַעֲתִי הֵיָה לְסוֹדֵר הַגֵּט עַל פִּי תַשׁוּבַת ה"ל קְטָנוֹת בְּחֻלְקָא ב' בְּקוֹנְטְרַס לְגִיטִין ס' ס"ד סעי'
ה' שְׁפַתְּבוּ וְנ"ל וּבְגֵט זֶה שְׁהוּא נְחַפְז לְלַכְתָּ וְאִינוּ יָכוֹל לְהַמְתִּין עַד שְׁיִכְתּוּב הַגֵּט לֹא יְכַתְּבֵי

בו העומד היום ולא העומדת היום וכו': והנה מ"ש שלא יכתוב בו העומד היום זה נדאי
היא נכון פיון שאין הבעל פאן וכמבואר בש"ע סי' קד"ח סעי' ב': אף מ"ש ולא העומדת
היום סתימות לשונו משמע פל שהבעל נחפז וכול' ואינו אצל הפתיב' אף שהיא אצל
הפתיב' אין פותבין העומדת היום הוא לכאורה פמלתא בלא טעמא מ"מ אמרתי אולי
פוננתו פיון שהבעל נחפז ללכת א"כ צריף לעשות במקומו שלים שיפן הגט לאשתו וכל
היכא שהבעל משוי שלים להוליכו לאשתו אין פותבין הגט במקום האשה ואז אין פותבין
העומדת וכו' אצל האשה פמבואר שם בש"ע: וא"כ אף בנדון פזו שאע"פ שהאש' היא
במקום הפתיבה מ"מ פיון שהגט ניתן ע"י שלים אין לכתוב העומדת היום שלא תחלוק
בשליחות (דוגמא לדבר אית' בש"ס דריש גיטין לענין בפני נכתב ובפני נחתם ע"ש)
וכיון שפכת בהקדמתו בה"ל גיטין שלקט הדברים מגדולי חכמים אמרתי לסמוך על
דבריו בשב ואל תעשה דעדיף: אף שרבותי נחבירי רבו עלי לכתוב העומדת פיון
שהאשה פכאן: גם בענין נוסח ההרשא' הנה קצת פקפוק בדבר דכיון שנכתב הגט אח"כ
ע"פ מה שצינונה הבעל צריכין בו פמה שינויים: ובאותו פעם לא הנה מחותני האב"ד
הגאון מהר"ד אפנהיים פה שהי' בבית חמיו הקצין יצו: ובאנו אל השופט הפנה אשר
הנה פה עמנו הגאון מהר"נ פ"ץ אב"ד דק"ק פרוקפורט באכסניא של תורה ולא רצה
להכריע למעשה ואמר שלא ראה מעשה מרבותיו שסדרו גט על פי צוונאת הבעל
שהרחיק נדוד וגם בית חמי הגאונים יצו לא רצו להכריע למעשה פכן לא רצינו לעשו'
מעש' עד שיבא מורה צדק לעדתו והו' הגאון מוהר"ד הנ"ל ונתעפב נתינת הגט עד שאחד
מעדי החתימה שלנה הבעל חלה את חליו אשר ימות בו ומדאגה מדבר שאם ימות העד
הוא עיגון עולם עלת' ההסכמ' מאת מחותני הגאון אב"ד נר"ו לסדר הגט שמה בליבנא
פכן סדרתי הגט שמה עם צירוף שני דייני' מו"ש והא לה נוסח הגט: פרכיעי בשבת
בארבעה ימים לירח פסלו שנת חמשת אלפים וארבע מאות וששים ושבע לבריאת עולם
למנין שאנו מונין פאן בליבנא מתא דמתקריא ליעבן דיתבא על נהר וילטווא ועל נהר
רקייטקא ועל מי מעינות אנא צבי המכונה הירש וכל שום וחניכה דאית לי פן שמואל
צביתי ברעות נפשי בדלא אניסנא ושבקית ופטריית ותרוכית יתיכי ליכי אנת אנתי
פעסיל בת דוד העומד' היום בליבנ' מתא דמתקריא ליעבן דיתבא על נהר וילטווא ועל
נהר ראקיטקא ועל מי מעינות דהוית אנתי מן קדמת דנא וכדו פטריית ושבקית ותרוכית
יתיכי ליכי דיתיהוין רשא' ושלטאי בפנשכי למהה להתנסבא לכל גבר די תיצביין ואנש
לא ימחא בידיכי מן יומא דין ולעלם ונהרי את מותרת לכל אדם ודן די יהוי ליכי מנאי
ספר תרוכין ואגרת שבוקין וגט פטורין פדת משה וישראל: והא לה לשון ההרשא'
פכמה שינויים שלא נמצא בסדרי גיטין לפי שנכתב הגט שלא בפני הבעל ע"כ ציוויו
ונכתב אחר פמה ימים: בפנינו עדים חתומי מטה בשני בשבת בתשעה ועשרים יום לירח
אב שנת חמשת אלפים וארבע מאות וששים ושש לבריאת עולם למנין שאנו מנין פאן
בליבנא מתא דמתקריא אליעבן דיתבא על נהר וילטווא ועל נהר ראקיטקא ועל מי מעינות
אמר הבעל צבי המכונה הירש וכל שום וחניכה דאית ליה פן שמואל להסופר גבריאל
פן מדרכי פתוב גט פריחות אפילו עד מאה גיטין לגרש בו את אשתי פעסיל בת דוד
לשמי ולשמה לשם גירושין ולדוד פן יואל וילאהרן פן משה אמר הבעל חתמו הגט אפי'
עד מאה גיטין ולשמי ולשמה לשם גירושין ותנו אותו ליד השלים מאיר פן יהודא להוליכו

וליתן לאשתי פֶּעֶסֶל בת דוד וְכָה אָמַר בְּפָנָיו הִבְעֵל הַנֶּזֶפֶר לְהַשְׁלִיחַ מֵאִיר בֶּן יְהוּדָא אַחֵר
כְּתִיבַת וְחַתִּימַת הַגֵּט הוֹלְקָה אוֹתוֹ לְאִשְׁתִּי פֶּעֶסֶל בַּת דָּוִד וְתַן אוֹתוֹ לַיָּדָה בְּכָל מְקוֹם
שֶׁתִּמְצָאנָה וְתֵהָא יָדָה בְּיָדִי וְעַשְׂיִיתָהּ פַּעֲשִׂייתִי וּפִיָּה כְּפִי וְדַבּוּרָה כְּדַבּוּרֵי וְנוֹתַן אֲנִי לָהּ
רְשׁוּת לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ בְּחִרְיָקָה וְשְׁלִיחַ שְׁלִיחַ אֶפְיָלוּ עַד מֵאָה שְׁלוֹחִים וְאַפְיָ בְּלֹא אֲוָנָס וְתַכְרַף
שִׁיגִיעַ הַגֵּט לִיד אִשְׁתִּי הַנֶּזֶפֶרֶת מִיָּדָה אוֹ מִיָּד שְׁלוּחָהּ אוֹ מִיָּד שְׁלִיחַ שְׁלוּחָהּ אֶפְיָלוּ עַד מֵאָה
שְׁלוֹחִים וְאַפְיָלוּ בְּלֹא אֲוָנָס תֵּהָא מְגוֹרְשֵׁת בּוֹ מִמְּנֵי וּמְוַתֶּרֶת לְכָל אָדָם וְהַגֵּט שֶׁנַּעֲשֶׂה עָלָיו
מֵאִיר בֶּן יְהוּדָא שְׁלִיחַ לְהוֹלִיכּוֹ כְּכָל הַכְּתוּב לְמַעַלָּה נִכְתַּב וְנִחְתַּם בְּלִיבְנָא דְמִתְקַרְיָא לִיעֲבֹן
דִּיתְבָּא עַל גְּהַר וְיִלְטוּוּא וְעַל גְּהַר רֶאָקִיטְקָא וְעַל מִי מַעְיָנוֹת בְּרַבִּיעֵי בִשְׁפַת בְּאַרְבַּעָה יָמִים
לִירַח פְּסָלוּ שְׁנַת חֲמִשָּׁת אֲלָפִים וְאַרְבַּע מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים וְשִׁבְעַ לְבְרִיאַת עוֹלָם וְעַדִּים
הַחַתוּמִּים בּוֹ דָּוִד בֶּן יוֹאֵל אֶהְרֹן בֶּן מִשֶּׁה וּבְפָנָיו בִּיטֵל הִבְעֵל צְבִי הַמְּכוּנָה הִירֵשׁ וְכָל שׁוּם
וְחַנִּיכָה דְאִית לָהּ בֶּן שְׁמוּאֵל בְּחֶרֶם וּבִשְׁבוּעַת הַתּוֹרָה וּבְחֻלְקָ לְעוֹלָם הִבָּא שְׁלֹא לְבַטֵּל אֶת
הַגֵּט וְלֹא אֶת הַשְׁלִיחַ וְלֹא אֶת הַשְׁלִיחוֹת וְיֵמָּה שְׁרֵאִינוּ וְנַעֲשֶׂה בְּפָנָיו כְּפָנָיו וְחַתְמָנוּ הַכֹּל
שְׁרִיר וְקִיָּם: וּבְעַנְיַן הַשְּׂאֵלוֹת הַמְּבֹאָרִים בְּסֻדָּר גֵּט רֵאשׁוֹן וְשֵׁנִי וְשְׁלִישִׁי ג"כ הַנֶּזֶפֶרֶת אִיז'
שִׁינוּיָם לְפִי שֶׁנַּעֲשֶׂה וְנִכְתַּב הַגֵּט שְׁלֹא בְּפָנָי הִבְעֵל אֶהּ הַמְּשֻׁפָּל יְבִין מַדְעָתוֹ וְה' יִצְיָלְנוּ
מִרְעָה וּפְגִיעָה וּמְכָל שִׁגִיעָה כ"ד ה"ק יַעֲקֹב: שְׂאֵלָה קִטּוּ גֵט אֶחָד שְׁסִידָר הַמְּסֻדָּר וְנִכְתְּבוּ
וְחַתְמוּ וְאַח"כ קוֹדֵם הַנְּתִיבָה נִפְלַע עֵירָעוֹר בַּגֵּט שֵׁשׁ בּוֹ חֲשֵׁשׁ פִּיֶּסוּל: וְהַרְבַּ הַמְּסֻדָּר לֹא
הָיָה רוֹצֵה לְפִסּוּל הַגֵּט אוֹ לְהַכְשִׁירוֹ לְבִדּוֹ רַק מְכַנְיָה מֵאֵן דְּאִיכָּא שָׁם מַחְפִּימֵי כִּי הֵיכָּא
דְּלִמְטֵי שִׁיבָא מְכַשׁוּרָא וְנִסְתַּפְקָנוּ חֲכָם אֶחָד שֶׁחַתְּמָם עָלָיו בְּעַד אִי יֵשׁ לְצַרְפוֹ לְדִין זֶה אוֹ
לֹא כִּי אֵין עַד נַעֲשֶׂה דִּינָן: תְּשׁוּבָה לַע"ד לִית כָּאֵן בֵּית מִיחֻוּשׁ כָּלֵל מִכְּמ' טְעָמִים אֶף דְּלֹא
נַעֲלָם מִמְּנֵי מ"ש הַב"ח בַּח"מ סִימָן ז' דְּדִינֵי נְשִׁים דְּמֵי לְדִינֵי נְפֻשׁוֹת לַעֲנָן זֶה וְדַעַת
הָרֵא"ש וְהַתּוֹסֵף וְכָל גְּדוּלֵי פּוֹסְקִים דְּהִלְכָה כַּר"ע וְדָלָא כַּר' טְרַפּוֹן בְּפָרְק רֵאוּהוּ ב"ד
דְּבַדְיָנֵי נְפֻשׁוֹת אֶפְיָ עַד הָרֹאָה אֵינוּ נַעֲשֶׂה דִּינָן: וְאַף שֶׁהַב"ח מ"ה פ"ה מ"ה עֲדוֹת כְּתַב עַל
הַרְמַב"ם שֶׁדַּעַתוֹ דְּהִלְכְתָּא כַּר' טְרַפּוֹן דַּעַד הַמַּעֲיֵד מְוַתֵּר לְדוֹן בְּדִינֵי נְפֻשׁוֹת אֵין דְּבָרֵי
מְוַכְרָחִים דְּאֶפְשָׁר לֹאמַר לְכָהּ כְּתַב הַרְמַב"ם עַד הַמַּעֲיֵד לֹאמַר שְׂאֵסוֹר לְלַמּוֹד זְכוּת אוֹ
חֻבָּה כ"א מִן הַתְּלַמִּידֵי אֶפְיָ פִּינּוֹן שֶׁהַמַּעֲיֵד מִשְׂא"כ בְּעַד הָרֹאָה שֶׁמְוַתֵּר לְלַמּוֹד זְכוּת אוֹ
חֻבָּה כֹּא' מִן הַתְּלַמִּידִים אֶף שְׂאֵין לוֹ לְהִיּוֹת דִּינָן בְּדָבָר: גַּם הִלְחָם מְשֻׁנָּה מִתְמִיָּה שָׁם
מְאוֹד עַל הַפְּסָף מְשֻׁנָּה בְּזֶה גַּם דְּבָרֵי סוֹתְרִים לַמ"ש בַּפ"ג מ"ה סְנֵהְדְרִין וּבב"י בַּח"מ
סִימָן ז' וְעֵינֵן שָׁם בְּבִנֵי שְׁמוּאֵל וּבב"ג שֶׁהָאֲרִיכוּ בְּזֶה גַּם בַּפ"ק מ"ה רוֹצֵחַ וְשִׁמִּירַת נְפֻשׁ
מְשֻׁמַּע קֶצֶת דְּלֹא כַּר' טְרַפּוֹן וְעֵינֵן בְּתוֹסְפַת פ' הַחֻבְלָה דָּף צ' גַּם הַב"ח בְּסִי' ז' בַּח"מ כְּתַב
שְׁכָן דַּעַת הַתּוֹסֵף וְהָרֵא"ש וְעַל פִּי זֶה סִתְרֵתִי ג"כ מֵה שֶׁשִּׁמְעֵתִי לִיִּשְׁב דְּבָרֵי הַתּוֹסֵף סוּף
פָּרְק כְּמָה דְּמַכּוֹת עַל הָא דְקָאֵמַר שָׁם בַּש"ס שָׁם ר"ע וּר"ט אוֹמְרִים אֵלוּ הֵינּוּ בְּסִנְהֵדְרִין
לֹא נִהְרַג אָדָם מֵעוֹלָם לְפִי שֶׁהָיוּ בּוֹדְקִין מְאוֹד רְאִיתָם טְרִיפָה הִרְגָה שְׁלָם הִרְגָה וּמִקְשָׁה
הַש"ס בְּבוֹעֵל אֶת הָעֵרְוָה הֵיכִי הָיוּ עֹבְדֵי אַבְיֵי וְרַבָּא דְאֶמְרֵי תַרְוִיָּהוּ רְאִיתָם כְּמַכְחֹל
בְּשׁוֹפְרָת וּמִקְשִׁים שָׁם תּוֹסֵף תִּימָא עַפּו"ם וּמְחַלְלֵי שְׁבַת מֵאִי אִיכ' לְמִימַר דְּהֵתָם לֹא
מְצִינוּ לְמַפְטָר וְהֵיכִי קָאֵמַר לֹא הִי נִהְרַג אָדָם מֵעוֹלָם וְכו' וְעוֹד י"ל רְאִיתָם שֶׁמְחַלְלֵי אֵינוּ
טְרִיפָה דָּאֵם הוּא טְרִיפָה אִם תִּזְמִינּוּ לֹא תִּהְיוּן חֲזִיבִים מִיָּתָה מִשׁוּ דְמְצוּ לְמִימַר גְּבַר'
קִטִּילָא קִטְלָתָהּ וְה"ל עֲדוֹת שְׂאֵי אֶתָּה יָכוֹל לְהִזְמִינָם עַכ"ל וְדְבָרֵי תּוֹסֵף תְּמוּהֵי חֲדָא דַּא"כ

למהלא מתרץ הש"ס ג"כ הכי בבוועל את הערוה ראיתם שהבוועל אינו טריף ותו
דהתוספ' בהקושיא פתחו בתרתי עכו"ם ומחלל שבת וסיימו רק במחלל השבת לחודא.

ושמעתי לתרץ דאי אפשר לתרץ פה רק במחלל השבת דבאינה אפתי אם ראו הסנהדרין
עצמם שפעל ערוה וכה"ג היכי יכול להצילו דהא כה"ג לא בענין עדות שאתה יכול
להזימם שהרי מה"ט הם עצמם מותרין להיות דיינים אף שלא יקבלו הזמה על עצמם
מטעם פנין שהם עצמם ראו לא תהא שמיע' גדולה מראי' פנין שברור להם הדבר:
משא"כ במחלל השבת שראו בשבת שאז אי אפשר להם לדון וכמ"ש הב"ח בח"מ סי'
ז') דאז אינם נעשים דיינים על פן בענין עדות שאתה יכול להזימם א"כ שפיר מתרצו
התוספ' ע"כ שמעתי ושמועה זו אינו עולה יפה לדעת ר"ע עצמו דלא ס"ל הכי בפ' ראוהו
ב"ד ובמפות דף י"ב דלא תהא שמיע' גדולה מראי' לא אמרינן רק בדיני ממנות ולא
בדיני נפשות ודוחק מאוד לומ' שהתוספ' יכתבו פן אליבא דר"ט לבד שלא אליבא
דהלכתא: ועיין במהרש"א ושאר מפרשי תוספ' מ"ש בזה: והעולה מזה דבדיני נפשות
קי"ל דלא אמרינן דעד הרואה בשעה שראוי לעשות דין נעשה דין וא"כ ה"ה בדיני
נשי' דדמי לדיני נפשו' פן הי' נראה לפום ריהטא אכן פד מעיינן יראה דבנדון דידן מותר
לדון בכל ענין חד' הא דדיני נשי' דמי לדיני נפשו' אינו פן משמעו' סוגי' דש"ס סוף יבמו'
רוב גדולי הפוסקי' וכמבוא' ג"כ בב"י בח"מ סי' ל' ובא"ה סי' י"א ומ"ב ועיין בתשובת
מהר"א ששון סי' י"ז ור"ד ובר"ח שפתי בקונטרס עגונת דף ל"ד ול"ה וסי' מ"ב דף
קפ"ו וקפ"ז באורף ותשובת צמח צדק סי' ע"ט ותשובת רמ"א סי' י"ב גם הכ"ג בח"מ
סי' ז' השיג על הב"ח וכתב וז"ל דלפי מ"ש בסי' ל' דדיני נשים שייכי לדיני ממנות ולא
לדיני נפשות ה"ה הקא עכ"ל: ובלא"ה נ"ל דאף למאן דס"ל דדיני נשים שייכי לדיני
נפשות מ"מ לענין דין זה דאין עד הרואה נעשה דין בדיני נפשות הוא מטעם דאייתא
בש"ס פנין דכתיב ושפטו עדה והצילו עדה וכינן שהיא עצמו ראה הדבר תו לא חזא לי
זכות ובדיני נשים לא שייך דין זה: ובר מן דין פשיטא אם העד זה חתם על הגט ואינו
מיוחד להיות ג"כ עד מסירה פשיטא דמותר לתיות דין פנין דקי"ל כר' אלעזר בגיטין
דעיד' מסירה פרתו ואין עדים חותמין על הגט אלא מפני תקון עולם ובדרבנן קי"ל דעד
נעשה דין וכמסקנת הש"ס בכתובות דף ר"א דבקיום שטרות דרבנן אפ"ל עד המעיד
נעשה דין והוא הספמת הפוסקים דכל בדרבנן דינא הכי עיין בב"י בח"מ סי' ז': ואף
אם נימא דהוה עידי חתימה הוה עדי מסירה מ"מ מותר לדון בהוראה זו ואל תשיבני
ממ"ש הב"י בסי' ז' וז"ל כתב ר' ירוחם שעד החתום בשטר אינו דן באותו שטר וכ"כ
בעל העיטור בשם הרי"ף והרשב"א כתב בתשובה שיש לדון ולהכשי' אפ"ל עד החתום
בשטר להיות דין עכ"ל הב"י: והאחרונים פולם דרכו בדרף אהז ה"ה הט"ז בסי' ז'
ומורה צדק בשם מהרש"ף ובכ"ג בהגהותיו לב"י אות י"א בשם מהרש"ש ובש"כ סי'
מ"ו ס"ק נ"ז להשוות דעת הפוסקים יחד דבגוף השטר אין לו להיות דין פלל והרשב"א
דמכשיר מיררו דוקא בקיום שטר עיין דברי' באורף ובספרי משפטי יעקב פתבתי
דלכולהו אישתימית להו גוף ומקור לשון הפוסקים בזה וז"ל ר' ירוח' ריש מישרים
וסופר החתום בשטר אינו דן באותו שטר כ"כ בעל העיטור בשם הרי"ף ז"ל עכ"ל ואחר
זה כתב עוד וז"ל החשוד על אותו דבר לא דן ומפאן דקדקו פי העד החתום בשטר אין
ראוי לדון באותו שטר וכ"כ בעל העיטור בשם הרי"ף עכ"ל: וז"ל העיטור בדרף נ"ג ע"ד

הַחֲשׂוֹד לִיטוֹל שְׂכָר דִּינֹו בְּטַל לְרַב אֶלְפָס סוֹפֵר הַחֲתוּם בְּעַד בְּרוּב שְׁטָרוֹת אִינ' רֵאוּיִם לְדוֹן בְּשֵׁטֶר שְׁשֵׁמוֹ חֲתָם עָלָיו שְׁחֲשׂוֹד עַל אוֹתוֹ דְּבָר שְׁנוּטֵל שְׂכָר פְּתִיבָה עַכ"ל הַעֵיטוֹר הָרִי מְבוֹאֵר לְהַדְיָא מְדַבְּרִיהָ שְׁלֵא מִיִּירוֹ כָּלֵל מְדִין עַד נַעֲשֶׂה דִּינֹו רַק לְעַנְּנֵי דִין חֲשׂוֹד לִיטוֹל שְׂכָר וְאֶדְרַבָּא מִשְׁמַע דְּמִשׁוּם עַד נַעֲשֶׂה דִּינֹו מִן־תֵּיבָא לְדוֹן וּכ"כ בַּעַל הַעֵיטוֹר בְּפִירוּשׁ בְּדָף ל"ד ע"ד וְז"ל וְעַד הַיּוֹדֵעַ עֲדוּת וְלֹא הִגִּיד אִפִּי בְּדִאוּרְיִיתָא נַעֲשֶׂה דִּינֹו וּכ"ש עַד הַחֲתוּם בְּשֵׁטֶר וּכְתַב יְדוֹ יוֹצֵא לְמָקוֹ אַחַר דְּכָשֶׁר עַכ"ל: נִמְצָא דְכָל הָאֶחָרוֹנִים שֶׁגָּגוּ מִפְּחַ קִינָר לְשׁוֹן הַב"י בְּזָה וְלֹא עֵינֵנוּ בְּמִקּוֹר הַדִּין: (וּבְפִירוּשׁוֹ בַּעַל פְּנִסַּת הַגְּדוּלָה שֶׁם שֶׁגָּג מְאוֹד בַּמ"ש דַּמ"ש הַב"י וְהַרְשָׁב"א פָּתַב וְכו') הוּא הַפֶּל מְדַבְּרִי ר' יְרוּחָם זָה וְדַאי אִינֹו לְהַמְעִינֵי בְּדַבְּרֵי רַבִּינוּ יְרוּחָם) דְּמְבוֹאֵר דַּעַת בַּעַל הַעֵיטוֹר וְרַבִּינוּ יְרוּחָם לְהִיפּוֹף דַּעַד הַחֲתוּם בְּשֵׁטֶר מִן־תֵּיבָא לֹו לְהִיּוֹת דִּינֹו בְּדַבְּרֵי: וְכִּי מִן כָּל דִּין בְּנִדּוֹן דִּינֹו אִין צְרִיף לְכָל זָה דְלֹא מְצִינֹו רַק דַּאינֹו עַד נַעֲשֶׂה דִּינֹו אֶבֶל וְדַאי דַּעַד נַעֲשֶׂה מוֹרָה הוֹרָאָה דְהָאֲדָם מִן־תֵּיבָא לְהוֹרָתָא לְעַצְמוֹ וְאָב וְכִּי וְהָרַב וְתַלְמִידוֹ מוֹנִין לְהֵם לְשָׁנִים לְעַנְּנֵי טוֹמָאָה וְטָהָרָה וְאִיסוּר וְהִתֵּר וּכ"כ בְּנִדּוֹן דִּינֹו שְׁעֵדִינֹו לֹא נִיִּתֵן הִגְט לִיד הָאִשָּׁה וְאִנֹו דִּינֹו רַק עַל הִגְט עַצְמוֹ אִם הוּא פְּשָׁר אוֹ פְּסוּל דְהוּ' רַק כְּשָׂאֵר הוֹרָאָת אִיסוּר וְהִתֵּר דְהַפֶּל מְצַטְרַפִּין דַּאינֹו זָה דִין בֵּין אִישׁ לְחֻבְרֹו אוֹ בֵּין אִישׁ לְאִשָּׁתוֹ רַק הוֹרָאָה בְּעֵלְמָא פְּשוּט הוּא שְׁהַעַד מְצַטְרַף לְהוֹרָאָה זֹו כַּפְּנִ"ל ה"ק יַעֲקֹב: שְׁאֵלָה קִיז תְּמִיָה' לִי תְּמִיָה' גְּדוּל' וְקִינָי' דַּבֵּא"ה סִי' ד"ו סַעִי' ד' פֶּסֶק הָרַב בַּהֲג"ה דַּעַד הָרֵא"ש דְּפֶסֶק כְּנֶהֱרַדְעִי דְכֹוּלְהוֹ לֹא מְנַגִּיד רַב אֶלָּא מֵאֵן דְּמִקְדָּשׁ בְּבִיאַָה: וּבְסִי' קַל"ד סַעִי' נִי"ו סַתָּם כְּדַעַת הַמְּחַבֵּר שְׁמַכִּין מִי שְׁמִסֵּר מוֹדְעָא אֲגִיטָא יַע"ש: תְּשׁוּבָה הָא מִיִּלְתָּא כְּבָר אֲמוּרָה וְהַרְגִּישׁ בּוֹ בְּסִפְרָ בֵּית שְׁמוּאֵל סִימֵן קַל"ד ס"ק י"א וְכַה"ג קָשָׁה עַל מַה שְׁפֶסֶק הַטוֹר בַּח"מ סִי' א' דְּמֵאֵן דְּמַצְטַעֵר שְׁלִיחַ דְּרַבְּנֹו מְכִין אוֹתוֹ וּמְסִיק וְכַתֵּב וְז"ל וַיֵּשׁ לְתַרְזֵן בְּטוֹב דְּרֵאִיתִי בְּבָאֵר שְׁבַע דָּף צ"ט כְּתַב נְהַרְדְּעִי לֹא פְּלִיגִי אֶלָּא בְּעַנְּנֵי קִידוּשֵׁי דַּאינֹו מְלַקִּין לְבַר מֵאֵן דְּמִקְדָּשׁ בְּבִיאַ' אֶבֶל בְּשָׂאֵר דְּבָרִים לֹא פְּלִיגִי וְס"ל דְּמִלְקִין לְכֹן שְׁפִיר הַעֲתִיק הַטוֹר לְשׁוֹן הַרְמַב"ם וְרַמ"א בַּהֲג"ה סַתָּם כְּנֹוּתִיָהּ ע"כ בֵּית שְׁמוּאֵל: וְהִנֵּה דְבָרֵי אִינָם בְּרוּרִים כִּי מְלַבֵּד שְׁהַלְשׁוֹן הַש"ס דְּחוּק דְקֶאֱמַר סַתְמָא בְּכֹוּלְהוֹ לֹא מְנַגִּיד רַב אֶלִּיבָא דְנְהַרְדְּעִי וְכַפ' הַב"י לְהַדְיָא בִּי"ד סִי' שַׁל"ד דְּלַכְּוֹ לֹא כְּתַב הַטוֹר דְּמְנַגְדִּין אֲמֵאן דְּחֵלָא עָלֶיהָ שְׁמַתָּא תְּלַתִּין יוֹם וְלֹא תַבַּע לְהַתִּיר נִידוּי כִּינֹו דְנְהַרְדְּעִי פְּלִיגִי וְכִינֹו דְסַפִּיקָא הִיא אֲזֵלִינֹו לְקוֹלָא עַכ"ל וְכ"כ הַד"מ שֶׁם סַעִיף ג' (וַאֲע"ג דַּעֲיָקֵר דְּבָרֵיהֶם שֶׁל הַב"י וְהַד"מ מ"ש לְתַרְזֵן דַּעַת הַרְמַב"ם תְּמוּהִים מְאוֹד דַּאינֹו כְּתַבוּ שְׁהַרְמַב"ם מְסוּפָק אִי הִלְכְתָא כְּנֶהֱרַדְעִי הָא הַרְמַב"ם פֶּסֶק לְהַדְיָא בַּפ' דַּא' מַהֲא"ב כְּרַב וְלֹא כְּנֶהֱרַדְעִי וְכ"כ הַטוֹר בַּא"ה סִי' ד"ו לְהַדְיָא בְּשֵׁמוֹ אֶלָּא גַלְע"ד עֵיקֵר דְטַעַם הַרְמַב"ם שְׁלֹא פֶסֶק דְּמְנַגְדִּין אֲמֵאן דְּחֵלָא עָלֶיהָ שְׁמַתָּא תְּלַתִּין יוֹם לְפִי שְׁסַתְמָא דַּש"ס קֶאֱמַר בַּפ' אֵלוּ מְגַלְחִין רַב יְהוּדָא מִשְׁמִיָּה דְרַב נַחְמָן מְנַדִּין לְאַלְתֵּר וְשׁוֹנִין לְאַחַר שְׁלוֹשִׁים וּמְחַרִּימִין לְאַחַר שְׁשִׁים וּפְלִיגִי אֶדְרַב לְכֹן פֶּסֶק בְּהָא כְּרַב נַחְמָן בְּזָה וְדִלָּא כְּרַב וְכַה"ג כְּתַב הַפֶּסֶף מְשַׁנָּה לְתַרְזֵן דְּבָרֵי הַרְמַב"ם בַּפְּד"א מַהֲא"ב גַּבִּי חֲתָנָא דְדִינֵר בִּי חֲמוּהָ ע"ש) הָרִי דְלַדַּעַת רַמ"א עַצְמוֹ נְהַרְדְּעִי אֶכְוֹלְהוֹ קֶאֱי וְתוֹ יֵשׁ הַרְבֵּה דְקַדוּקִים עַל הַטוֹר בַּח"מ סִי' ח' כְּמוֹ שְׁאִיתָא שֶׁם בַּב"י וְז"ל וַיֵּשׁ לְתַמּוּהָ דְכִינֹו דְאֹמֵר פְּלוּנִי הַקְּלָנִי מְשַׁמְתִּין וְכו' וְמַה שְׁמַתְרֵן הַב"י אִינֹו עוֹלָה לְפִי סוּגִיָּא דַּש"ס בְּקִידוּשֵׁי וְכ"כ בְּתְשׁוּבַת מַהֲרִ"ט ח"ב חֵלֶק י"ד סִי' ד"ט וּבְגִידוּלֵי תְרוּמָה דָּף ד"ג וְהַב"ח וּבְבִגְנֵי שְׁמוּאֵל כְּתַבוּ לְחֵלֶק בֵּין צַעַר לְבִיזוּי אֶף שְׁגָם זֹו אִינֹו עוֹלָה

היטב לע"ד לפי משמעות הסוגיא וכמ"ש הב"ח שדוּחַק לְפָרֵשׁ פֶּן גַּם הַסַּמ"ע פֶּתַב לְדַחוּת סְבָרָה זוֹ בַּשְּׁתֵּי יָדַיִם וְכִי מִן כָּל דֵּינֵי קִשְׁיָה לִי בְּדַבְרֵי הַרְמַב"ם שְׁגַבִּי שְׁלִיחַ ב"ד פֶּתַב וְהַמְצַעֲרוֹ יֵשׁ רְשׁוֹת לַב"ד לְהַלְקוֹתוֹ מִכּוֹת מְרֻדוֹת וְכִינֵן שְׁפָסֵק פֶּרַב א"כ דִּינָא דְמַכְיִן אוֹתוֹ ע"פ הַדִּין וְלָמָּה פֶּתַב לְשׁוֹן רְשׁוֹת וּבַפְּכ"א מֵהָא"ב גַּבִּי אֵינָה דְמַנְגִיד רַב פֶּתַב מַכְיִן אוֹתוֹ מִכּוֹת מְרֻדוֹת מִשְׁמַע דְּחַיִּיב הוּא לְכֹן נִלְע"ד לְתַרְזֵן הַפֶּל בְּחֻדָּא שְׁיִטָּה נִכּוֹן וְאַמַּת דְּדַעַת הַרְמַב"ם הָא דְאַמְרִינֵן דַּר' מַנְגִיד אֲמַצְעָר שְׁלִיחָא דְרַבְּנֵן הִינְנו לֹמַר שְׁרַב הִקְל בְּדַבְרֵי אַף שְׁמַדִּינָא חֲזִיב שְׁמַתָּא דְחַמִּיר מַנְגִידָא עֵינֵן בַּב"י וּבְסַפְרֵי חַק יַעֲקֹב סִי' תַּס"ח ס"ק ב' וְאַפ"ה אֲשַׁמְעִינוּ רַב דְּמִתְרַן לְהַקְל עָלָיו רַק לְהַכּוֹת וְא"כ יָפָה עֲשֵׂה הַטּוֹר שְׁהַעֲתִיק פֶּאֵן לְשׁוֹן הַרְמַב"ם דְּאַף דְּהָרָא"ש פֶּסֶק פְּנֵה־רַדְעֵי הִינְנו מְשׁוּם דְּבִשְׁל סוֹפְרִים הִלָּךְ אַחַר הַמִּיקָל וְכֵאֵן אַדְרַבָּא מִיְלַתָּא דְרַב הוּא גּוֹלָא שְׁרְשׁוֹת בְּיַד ב"ד לְהַלְקוֹתוֹ וְלֹא לְהַחְמִיר עָלָיו דְּוָקָא לְנִדּוּתוֹ לְכֹן פֶּסֶק פְּהַרְמַב"ם וְלִהְכִי ג"כ סְתָם רַמ"א פְּנוּתִיָּה פְּנ"ל נִכּוֹן וְכַרְוִיר לִיְיָשֵׁב דַּעַת הַרְמַב"ם וְהַטּוֹר וְנִיְצוּלוֹ מִפֶּל קִנְשִׁית שֶׁל הָאֲחֵרוֹנִים (וְלִהְכִי ג"כ בְּקִיְצוֹר פֶּסְקֵי הָרָא"ש פֶּרַק ר"ג כְּשֶׁכְּתַב כָּל הַנִּי דְלָקִי עָלֵיהֶם רַב וְלֹא קִי"ל פְּנוּתִיָּהוּ לֹא כַּת' הָאֵי דְמַצְעָר שְׁלִיחָא דְרַבְּנֵן וְהִינְנו מְטַעַם שְׁפַתְבָּתִּי (אֲכֹן צ"ע קְצַת דַּבְּכ"ק דְּקִדּוּשֵׁין הַעֲתִיק בְּקִיְצוֹר פֶּסְקֵי הָרָא"ש גַּם הָאֵי דְמַצְעָר שְׁלִיחָא דְרַבְּנֵן וְצ"ע) פְּנ"ל הַק' יַעֲקֹב: שְׁאַלְהָ קִיחַ ע"ד הַגֵּט שְׁנִשְׁלַח מֵאַרְזֵן מְרַחֵק וְכַתְּבוּ תִּיבַת רְשָׁאֵי בְּיּוֹד לְבַסּוֹף לְפִי שְׁנִמְצָא פֶּן בְּאִינָה דְּפוֹסִי ש"ע בְּסֻדְרֵי הַגֵּט שֶׁבַק"ק קְרָאָא דְהִינְנו בַּש"ע דְּפוֹס הַעֲנָא וְכֹן בְּסַפְרֵי בֵּית שְׁמוּאֵל נִדְפַס רְשָׁאֵי בְּיּוֹד לְבַסּוֹף וּבְאַמַּת בְּשָׂאָר כָּל גְּנוּסְחוֹת הַגֵּט פֶּתַב רְשָׁאָה בַּה"א לְבַסּוֹף עַל פֶּן יִלְמְדִינוּ רַבִּינוּ אִינָה מֵהֶם יִשְׁכּוֹן אוֹר לְנִהוּג אַחֲרָיו וְאִם הַדִּין לְכַתּוּב דְּוָקָא רְשָׁאָה בַּה"א לְבַסּוֹף אִם נִפְסַל הַגֵּט שְׁנִכְתַּב רְשָׁאֵי בְּיּוֹד אַף בְּשַׁעַת הַדְּחַק וְחֻשָּׁשׁ עֵיגוֹן מַה: תְּשׁוּבָה הֵנָּה בְּנִדְאֵי אֵינִן לְהַסְתַּפֵּק כָּלֵל דִּישׁ לְכַתּוּב רְשָׁאָה בַּה"א לְבַסּוֹף דְּהוּא לְשׁוֹן נְקִיבָה וּמַה שְׁנִמְצָא בְּאִינָה דְּפוֹסִי ש"ע הוּא טְעוֹת דְּמוּכַח טְעוֹת הַדְּפוּס בְּאוֹתוֹ ש"ע עֲצָמָם סִי' קַד"ו סְעִיף ד"ב בַּהַג"ה וְז"ל י"א דָּאִם לֹא פֶּתַב דִּיתִיָּהוּיִין רְשָׁאָה וְכו' וְאַתָּה תִּהְיֶה רְשָׁאָה כְּלו' בַּה"א לְבַסּוֹף גַּם בְּבֵית שְׁמוּאֵל בְּסֻדְרֵי גִיטִין שֶׁל מַהֲר"ם מִקְרָאָה סְעִיף קל"ז פֶּתַב פֶּן וְכֹן הוּא בְּכָל גְּנוּסְחֵי גִיטִין הַיְשָׁנִים בְּהָרָא"ש וְהַמְרַדְכֵי וְהַגְּנוּדָה וְהַעֲיִטוֹר גַּם חֲדָשִׁים הַפֶּל בַּה"א לְבַסּוֹף: וְנִרְאָה דְאַפִּי בְּדִיעַבְד פֶּסוּל כִּי רְשָׁאֵי בְּיּוֹד לְבַסּוֹף הוּא לְשׁוֹן זְכָר וְכֹן נִמְצָא בְּכָל הַש"ס רְשָׁאֵי גַבִּי זְכָר וְלֹא אֲצֵל נְקִיבָה רַק בַּה"א לְבַסּוֹף וְיַעֲיִנוּן מַכ"ת בְּמוֹעֵד קִטּוֹן דָּף ד' וּבַפ"ק דְּכַתְּוַבַּת דָּף ד' ע"ב תַּנְיָא אַע"פ שְׁאֲמָרוּ אֵינִן אָדָם רְשָׁאֵי לְכֹף אֵת אֲשֶׁתוֹ לְהִיּוֹת כּוֹחַלַת וְכו' וְכֹן הִיא שְׁמַת חֲמִיָּה אוֹ חֲמוּתָה אֵינָה רְשָׁאָה לְהִיּוֹת כּוֹחַלַת וְלְהִיּוֹת פּוֹסְקַת ע"ב וְכֹן נִמְצָא הַרְבֵּה פְּעָמִים בַּש"ס דְּגַבִּי דִּינָה נִקְטַר רְשָׁאֵי לְשׁוֹן זְכָר וְגַבִּי דִּינָה רְשָׁאָה לְשׁוֹן נְקִיבָה נִמְצָא דְהוּי שִׁנּוּי לְשׁוֹן פֶּאֵלוֹ עֲדִיין הַרְשׁוֹת בְּיָדוֹ: אַע"ג דְּשָׂאָר לְשׁוֹן הַגֵּט יוֹכִיחַ מ"מ הִלָּא הַרְבֵּה דְּקִדְקוֹ חַז"ל וְכָל הַפּוֹסְקִים יִשְׁנִינִים גַּם חֲדָשִׁים אֲפִילוֹ בְּחַסְרוֹן וְתוֹסַפֵּת יו"ד אוֹ אַפִּי קוֹצוֹ שֶׁל יו"ד לְפֶסוּל הַגֵּט וְכ"ש כַּה"ג: אֲכֹן אִם הוּא שְׁעַת הַדְּחַק וְעֵיגוֹן אֲפִשֶׁר לְצַדֵּד לְהַקְל בְּדִיעַבְד וְעִיקָר הַדִּין תְּלוּי בְּפִלְגֻתָּא דְאַשְׁלֵי רַבְרְבֵי דְהַרְמַב"ם פ"ד מ"ה גִּירוּשֵׁין פֶּסֶק וְז"ל הָרִי שְׁכַתְּבָן בְּנוֹסַח זֶה וְלֹא פֶּתַב הַיּוֹדִין הַיְתָרִים וְכו' הָרִי זֶה הַגֵּט פֶּסוּל עַכ"ל וְדַעַת הַרְאָב"ד וְהַעֲיִטוֹר (וְכ"כ הַמ"מ בְּשֵׁם הַרְשָׁב"א וְרַב הָאֵי) וְהוּבָא בְּהָרָא"ש בַּפ' הַמְגָרֵשׁ וְהַטּוֹר סִי' קַד"ו דְּכָל אֵלוֹ הַדְּקִדּוּקִים כְּשֶׁהַבַּעַל עוֹמֵד וְצוּחַ וּמְעַרְעֵר מִשָּׂא"כ הֵיכִי דְנִכְתַּב בְּטְעוֹת וְאֵינִן הַבַּעַל מְעַרְעֵר אֵינִן לְפֶסוּל.

והמ"מ סיים ואין בידי להכריע בין הדעות: והב"י בש"ע סי' קר"ו סעיף ד"ב פתב דעה ראשונה דעת הרמב"ם בסתם שאם שינה בדיקדוק הגט שהוא פסול: ודעת הראב"ד וסייעתו פתב בלשון יש מי שאומר: וכבר מסור בידינו הפלל מפוסקים אחרונים דדיעה שהביא תחלה בסתם היא עיקר להלכה ובדבר דרבנן יש לסמוך להתיר בשעת הדחק כדעת ה"ש מי שאומר: גם בשלטי גבורים העתיק לשון הרמב"ם ואח"כ דעת העיטור ומסקנת הרא"ש בתשובה דאם נתן לה גט והבעל רחוק לא הייתי פוסלו וע"ז יש לסמוך בשעת הדחק עכ"ל ועיין בנחלת שבועה סי' מ"ה סעיף נ"ט מסיק ג"כ דיש להקל במקום עגון ועיין בתשובת מהר"ח שפתי סי' ד"ז: ובתשובת לחם רב סי' ד"ט שפסיק ג"כ בדברי הרא"ש: ואין מקום לבעל דין לחלוק ולומר דשינוי בזה חוזר לסדר גט אחר פיון דהוא שינוי בגופו של גט והוא מעיקר הגט: זה אינו דאין זה מעיקר ותורף הגט רק הרי את מותרת הוא מעיקר הגט כמבואר בש"ס: ואעתיק לו לשון תשובת מהרי"ן ל"ב חלק א' פלל ד סי' ד"ד דף ס' ע"א וע"ב וז"ל ועל הספק מחסרון האלף מתבטא שולטא כי מפי הרשב"א אנו חיים כי הוא רב מובהק וגדול האחרונים ז"ל וכתב בכמה תשובות שהדברים כיוצא באלו אינם פוסלין אלא בעיקרו של גט וכתב וז"ל בחסרון נ"ו דוכדו דלא הוי פתיב אלא וכד כל מקום שאינו מעיקרו של גט אינו פוסל וכל מה שאמר שצריך לכתוב פגון למתה ותיצבויוין אמרו שהם פוסלין אלא שבא הבעל ואמר שבכוננה פתב פן כדי לפסלו וכו' וכ"כ גדול ראשונים ז"ל עוד פתב בתשובה אלף קס"ג וז"ל וכ"ש בחסרון ה"א להתנסבא שאפ"י חסר כל התיבה אינו רואה בזה פסול שהרי יש בו והרי את מותרת לכל אדם וכו' הא קי"ל בהדיא דאפ"י בלהתנסבא אם חסר הה"א שהוא משנה ההבנה לגמרי אפ"ה אינו פוסל וכ"ש ושלטא שאינו משנה ההבנה ואפ"י שהיה חסר כל התיבה וזו א"צ לפנים עכ"ל תשובת מהרי"ן לב שם הרי להדיא דאפ"י היכא דיש שינוי או חסר כל התיבה פל שאינו מעיקר הגט אינו פוסל במקום עיגון ושעת הדחק ואם פן הוא הדין בתבית ושלטא וכיון דגבי הדדי פתובין בא זה ולומד על זה התיבה שבצדה תבית רשאיה שאם שינוי בה שאינו פוסל בשעת הדחק ועגון פל שאין הבעל מערער וכה"ג פסק מחותני הגאון המפורסם מוהר"ר דוד אפנהיים אב"ד דק"ק פראג בתשובתו בשאל דוד בגט שפתב בו ודין ביו"ד יע"ש וכך הייתי דן להלכה ולמעשה אלו בא לפני גט פנה פנ"ל ה"ק יעקב: שאלה קיט אחד שגירש את אשתו מבלי קטט' פלל רק משום דמאיסה ליה שהיא מצנרעת מאוד מאוד ועכשיו המגרש רוצה ברצונו הטוב לתת לה דירה מיוחדת בביתו בחנם אי שפיר דמי והנה לא נעלם ממני מה דקי"ל המגרש את אשתו לא תדור עמה בחצר וכדאיתא בא"ה סי' קי"ט אף דלמא בנדון דידן שאני פיון דמאיסה ליה וכסברא זו הנוכר ג"כ בב"י לא"ה סי' קי"ז בשם תשובת רשב"א ר"י גבי זינתה יע"ש: תשובה כדי לברר הדין על מכונו הנצרכתי להעתיק לשון הרשב"א שהובא בב"י סי' קי"ז פתב וז"ל ואע"ג דבריש זבחים גבי אשה לאו לגירושין עומדת פתב ר"י דאפ"י זנתה יכולה להיות תחתיו ותשמשנו כשפחה שאני התם דליכא למיחש פולי האי שפא יבא עליה דכיון שזינתה תחתיו שונא אותה ומאוסה בעיניו עכ"ל ומשם תרצה ללמוד אף בנדון דידן פיון שהיא מאיסה ליה מאוד וכמ"ש הב"י בא"ה סי' ל"ט והובא בהג"ה בש"ע סי' קי"ז סעיף ה' בהג"ה לא חיישינן לכלום: גם בתשובת עבודת הגרשוני סימן צ"ג פסק מה"ט דהרשב"א דגרושה שנתגרשה משום זכות מותר לדור בביתו פיון

דמאיסה לי ע"ש דבריו באורף ולע"ד דבריו אינם ברורים להלכה וכ"ש למעשה: חדא דעיקר דברי הרשב"א הם בנויים על דברי ר"י בריש זבחים ובתוספת: שלפנינו בדרך ב' ע"ב ד"ה סתם אשה לאו לגירושין עומדת ואפי' זינתה תחת בעלה וכו' מ"מ אם לא ירצה הבעל לא נגתרשנה אלא שלא תשמשנו עכ"ל התוספ' הרי שלא הוזכר שתשמשנו כשפחה ואף אי ניא דהרשב"א מציא פן הגוססא בשם ר"י מ"מ גם ר"י והרשב"א לא קאמר אלא בלא נתגרשה עדיין לא חיישינו שתבעל אותה בחזקת אישות פיון ששנאה אותה אבל בנתגרשה תקנה קבועה שנו לא תדור עמה ולא פלוג חכמים וראיה ברורה לזה מהא דאיתא בפ' שני דאבל רבתי ב"ש אומר המגרש אשתו לא תדור וכו' ובית שמאי הוא דאמר במתני' דסוף גיטין לא יגרש אדם אשה אלא א"כ מציא בה ערות דבר וא"כ איך קאמר לא תדור עמה אלא נדאי דאין לחלק כלל בגרושה: גם רמ"א בהג"ה בש"ע סי' קי"ז סעי' א' לא פסק פהאי דהרשב"א בשם ר"י וכ"כ שם החלקת מחוקק בס"ק ח' ע"ש: ועוד דאף לדעת תשובת עבודת הגרשוני שפסק להאי דהרשב"א אפי' שנתגרשה מ"מ דוקא התם שמאיסה עליו משום זנות שהיא באיסור עולמית משא"כ בנדון שלפנינו דמאיסה עליו משום מקרה שבגופה שהיא מצרעת ואם תתרפא נדאי חיישינו ולא תדור עמו כלל וכן עיקר דאין לחלק בשו' ענין פסתימו' לשון הש"ס ופוסקים דהמגרש את אשתו לא תדור עמה יזנה סיבת הגירושין מה שיהיה כנ"ל ה"ק יעקב: שאלה ככ מעשה אשר לא יעשה עוד באשה שזינתה תחת בעלה שהרחיק נדו' זה שמים ושליש שנים וכריסה בין שיניה והוליד' ממזר ומפונרסם וידוע לכל שזינתה וגם בערפאות דנה אותה בגרושין מעיר' ועכשיו בא הבעל ורוצה לגרשה והיא אינה מרוצה לקבל גיטה וגם אין בידינו לכופה ולחבשה מפמה טעמים כיצד יש לנהוג בענין נתינת הגט לתקנת הבעל שיוכל לישא אשה אחרת: תשובה הנה יש לפנינו שלשה דרכים וכל הדרכים בחזקת ספנה על פן צריכין אנו לבחור הרע במיעוטו הדרף הראשון שכ' בתשובת הרשב"א היכא שהוא מן הדין לגרשה ואינו רוצה ליקח גט ממנו יש להקל להתיר לו לישא אשה אחרת וכ"פ בש"ע סי' א' וסי' קי"ט אכן כפר הספימו האחרונים שנהגו שלא להתיר בלא מאה רבנים משלש ארצות: ולא בכך יומא מתרחיש גברא כי האי שיוכל ליתן הוצאה הרבה כזו על הנסיעה לקבץ רבנים להיתר זו אף גם לפעמים נשתהה הדבר הרבה מאוד והוא בלא אשה: לכן הדרף היותר נכון להתיר לו לגרשה בעל כרח' פיון שזו גרע יותר מעברה על דת ונאסרה על בעלה וכמבואר בא"ה סי' קט"ו וקי"ט וכן הספמת האחרונים בתשובותיהם אף עדיין צ"ע באיזה אופן יגרשנה בעל פרוצה פיון שאינה רוצה לקבלה כלל: הנה אם אמרנו לזכות לה הגט על ידי שליח כי נדאי זכות הוא לה כי עכשיו היא אסורה לבעל: ולכולי עלמא נמי וכשתתגרשה תהיה מותרת לכ"ע: דעד כאן לא קמבעיא בש"ס ס"פ האשה שלו' דף קי"ח ע"ב המזכה לאשה גט במקום יבם מהו משום דמבעיא אי סניא ליה או רחמא ליה והכי אפשטא התם דספוקי קא מספקא לן ותתלין ולא תתניבם וכן פסק הטור בא"ה ס"ס קמ"ה ודלא כב"י שכתב שם אגב ריהטא בעיא דלא אפשטא בפ' האשה שלו' וזה אינו דאפשטא ואפשטא וא"כ בנדון דידן נדאי זכות הוא לה יכולין לזכות לה גט ע"י אחר וכ"כ בהגהות אשרי פ"ק דגיטין בשם א"ז וז"ל ואשה שנאסרת על בעלה ימסור הבעל גט ליד מי שירצה ויאמר בל' הנה זכה בגט זה לאשתי פלוני והרי היא מגורשת מיד בקבלתו של זה כי

זכות הוא לה עכ"ל: אף שהמהרי"ק בתשובה סי' קמ"א פתב וחושש לדעת הרי"ף שפסק כפ"ק דגיטין דלא מהני זכות הגט רק שהבעל לא יוכל לחזור ולא לענגן שתתפר האשה עד שיגיע הגט לידה וכן רמ"א בש"ע בא"ה סי' קמ"א סעי' ה' בהג"ה פתב ונ"ל וה"ה לאשה הנאסרת על בעלה מזכה לה גט ע"י אחר ויש מחמירין בזה והוא תשובת מהרי"ק הנ"ל: אכן באמת הדבר תמוה על מהרי"ק שחושש בזה לדעת יחיד שהרי דעת רש"י והתוספת ושאר פל גדולי פוסקים חולקים על הרי"ף בזה וכן האריה הרא"ש בפ"ק דגיטין להתמיה ולהשיג על הרי"ף בדין זה יע"ש: ופשטא דסוגיא פנומניהו ריהטא וזה חומרא דאמי לידי קולא לענגן הבעל ושללא לקיים מצנת התורה פי אשה רעה מצוה לגרשה פדכתיב פי מצא בה ערות דבר וכתב לה ספר פריהות: איברא מעיקרא דדינא פירקא דאע"ג דזבין לאדם שלא בפניו במידי דזכות הוא לו אבל אם הוא עומד וצוח שאינו חפץ בזכות זה ודאי אין זכין לאדם בעל פרוח אע"ג דיכול לגרש בעל פרוח מ"מ לא יוכל לזכות לה ע"י אחר בעל פרוח אע"ג דמצוה קעביד: דהרי מה"ט סובר ר' מאיר פ"ק דגיטין חוב הוא לעבד שיצא לחירות משום דזילא ליה פריצא ובהפקירא ניהא ליה וכדאימא פ"ק דכתובת דף י"א וכן מהא דקאמר שם הגדילו יכולין למחות מוכח אף ע"ג דזכין לאדם שלא בפניו מ"מ במידי שהוא צונח ומוחה ודאי אין יכולין לזכות לו ועיין בטור א"ה סי' ק"מ במ"ש בשם בעל העיטור וב"י שם משמע ג"כ הכי ע"ש) לכן היותר נכון דרך ה"ג דהיינו תסדר הגט ע"פ ב"ד בפני הבעל פתקונו ואח"כ ילך עמו הב"ד לביתה או לחצרה ולזרוק הגט לתוך ביתה או חצרה ולומר לה הרי זה גיטיה ובו תהי מגורשת ממני ומותרת לכל אדם וכמבואר בש"ס פ' הזורק ובטא"ה סי' קל"ט דכה"ג מגורשת: וכדאימא להדיא בש"ס שם דף ע"ח ע"ב לגיטין אמרו ולא לדבר אחר: ופרש"י והתוס' שם משום דבגט נתינה בעל פרוח הוי נתינה אכן המרדכי פ' הזורק פתב והובא בב"י סי' קל"ט ושכ"כ הסמ"ק והפלב"ק והגהות מיימוני ונ"ל נהגו העם שלא לגרש על ידי נתינת הגט תוך ביתה או חצרה אפי' בתוך קלטה ומלבושיה והטעם פי' רבינו יחיאל לפי שפעמים מלבושיה שאולים ואולי הבעלים מקפידין וא"כ לא הוי גיטא ע"ש וכן פסק בש"ע בסמ"ק קל"ט בהג"ה סעי' י"ד וכתב שם בשם סדר גיטין דאפי' בדיעבד אין להתיר' לעלמא עד שיגיע הגט לידה ע"ש ואף שלע"ד חששא רחוקה וגזירה חדשה היא לחוש לשאלה אפי' בדיעבד (אף דלענגן עגונה חיישנן לשאלה היכא דליכא סימנים בגופו היינו משום דאיכא ריעותא דליכא סימנים בגופו והוא כפר נאבד משא"כ בנ"ד שהוא בחיים וידעין שזה מלבושיה זמן מה בחזקת שלה) בפרטות היכי דידעין בודאי שזהו מלבושיה מ"מ נ"ל אולי חששו האחרונים לפי הר"ח והערוך שפירשו על הא דאמרינן שם בש"ס דף ע"ח ע"ב ואת לא תעביד עובדא עד דמטי גיטה לידה ממש אפי' בזרקו לתוך חצרה וה"ה מלבושיה וכה"ג: אף שלא נעלם ממני שהרא"ש גם הרשב"א והר"ן השיגו על פי' זה מ"מ הא פתב הרשב"א והר"ן על הר"ח שראוי לחוש לדבריו שהם דברי קבלה והובא בסי' קל"ט ע"ש לכן יפה פסקו האחרונים דאפי' בדיעבד אין להתיר' לעלמא עד שיגיע גט לידה: מ"מ עיקר מטרין של הוראה זו ואת לא תעביד עובדא היינו שלא להתירה אותה מאיסורא איסור דאורייתא עד שיגיע גט לידה כלשון הש"ס ופרש"י וכל הפוסקים אבל להתיר לו לבעל לישא אשה אחרת דבלא"ה רבו כל הפוסקים דכה"ג לא חל קלל חרם רגמ"ה ועיין שם בתשובת מהרי"ק סי' קמ"א ובפרט

בשעת הדחק ומקום מצו' לגרשה בנדאי דמותר למיעבד עובדא להתיר לו לישא אשה
אחרת בפשיטות ע"י זריקת גט לרשותה לדעת כל הפוסקים בלי פקפוק ובמלתא דלא
שכיחא פי האי לא שינה מנהגא כלל: מ"מ פיון שלא מצינו באחד מן האחרונים בפי'
שעבד עובדא פי האי היינו מתונים בדין וצווייתי לעשות לה התראא ע"י שלוחא דבי
דינא שאם לא תקבל הגט מרצונה לידה שנתיר לו לישא אשה אחרת והיא תהיה אסורה
לעולם: ועל ידי התרא' זו חזרה בה ונתרצה לקבלת הגט מרצונה בכן סדרנו לה הגט
פתקונו (ודלא כמו שעלה על דעת חכם א' לשנות שלא לכתוב בתוכו בדלא אניסנאפיון
דכל כה"ג פופין על הגט עיין בתשובת חות יאיר ומה"ב של נחלת שבועה מ"מ כמה
שאלות ותשובות שסדרו האחרונים לשאול לה אם מתגרשת מרצונה הטוב וכה"ג לא
שאלנו לה פיון שבאמת על פי הדין פופין להתגרש בעל כרחיה וכן כמה שאלות ששואלין
לו אם נדר או נשבע להתיר לו אינו מן הצורך דהוי פנשבע לקיים את המצוה מ"מ ע"פ
הראיות והוכחת שפתי נ"ל לדינא אם לא הייתה רוצה לקבל גט לידה מותר לגרש ע"י
זריקה לרשותה והוא מותר לישא אחרת כנ"ל ה"ק יעקב: שאלה קכא מעשה באחד
שרצה לגרש אשתו ואביו החליף כיצד לכתוב שם אביו בגט פיון שהוא עולה לס"ת בשם
אבי אביו וכן הוא חותם את עצמו אם יש לכתוב וכל שום ונתיקה על אביו: גם נסתפק
לי איך יש לכתוב שם אליהו פיון דאיכא חילוק דעות: תשובה הנה לכאורה דין זה פשוט
וערוך לפנינו בדברי האחרונים והובא ג"כ בבית שמואל בא"ה סי' קד"ט ס"ק ל"ג
דמהרש"ל פתב דכותבין על אביו וכל שום והט"ז פתב דאין לכתוב וכל שום מפני כבוד
הבן עכ"ל: אכן אחר העיון נראה דיש לחלק דמהרש"ל והט"ז לא מיררו פלוגתייהו אלא
באותו בן מי שהחליף כבר דש בעירו לקרותו לס"ת בשם אביו ואז קורין אותו בן לעולם
כדי שלא יתבייש פמבואר בא"ח סי' קל"ט סעי' ג' בהגה"ה אבל מי שלא עלה מימיו
בשם אביו שהיה קטן שקורין אותו בשם אבי אביו וכן הו' חותם את עצמו צ"ע איך
לכתוב בגט אף דבש"ע סי' קד"ט סעי' יו"ד בהגה"ה פסק כשכותבין גט לבן מי שהחליף
כותבין על שם אביו אע"פ כשעולה לס"ת או חותם בשטרות חותם עצמו על שם אבי
אביו עכ"ל: מ"מ נ"ל כדי שלא להוציא לעז על הגט פיון שחותם עצמו ונקר' לס"ת בשם
אחר יש לכתוב וכל שום ונתיקה דאית ליה על אביו דאז ליכא שום לעז וראיה ואון
מצאתי לדבר זה מ"ש הב"י ונ"ל ובא"ח פתב פלשון הנה תשובה שאלה אל הר"ש ו"ל
יוסף ששינה שם אביו בגט שהיה שמו יעקב והוא כתב שמואל לפי שאותו יעקב החליף
אין לקנטר בו מאחר שהחזיק שמו ושם אביו וכן במדינה ומתקנת ר' גמליאל נהגו לכתוב
בגיטין פלוני בן פלוני וכל שום אחרון ונתיקה דאית לי ולא הבתי הגט פשר וכו' נמצא
שגירש בכל שם שהיה לו לאביו עכ"ל: הרי פיון שכותבין וכל שום לא חיישינן תו ללעז
וא"כ גם בגט זה השומע שקורין אותו וגם רואה חתימתו אתי להוציא לעז שאין זה
המגרש אלא אחר הוא כי לא הפל יודעין שאביו החליף לכן צריכין לכתוב וכל שום כדי
שלא להוציא לעז על הגט וכה"ג במקום שיש חשש חלול אין חולקין כבוד וגם הט"ז
נ"ל דמודה לכתוב וכל שום וכן"ל עיקר: ובשם אליהו נ"ל דיש לכתוב מלא מן הסתם
אף אם חותם עצמו ברשימה וכפסק הש"ע בס"י קד"ט סעי' ד"ב וכפ' בסדר הגט של
מהר"מ אף שבספר שמות ובית שמואל פתב דכותבין חסר פי אין דרף לעשות רשימה
על חסרון שני אותיות עכ"ל אין זו ראיה כלל דהרי אף כל הקוראין לס"ת בשם אליהו

אפ"ה חותמין עצמן ע"י רשימה מטעם שלא לכתוב השם זה וגם פשקורין אותו בלשון רוב בני אדם אינם קורין פלל במבטא אליהו בקמ"ץ תחת היו"ד ומפיק ה"א רק שמשבליעין ה"ה וקורין אליו כמו יו"ד במלאפום לכן נ"ל לכתוב אליהו מן הסתם וכן עשיתי הלכה למעשה במושב זקנים פ"פ בב"ד מו"ש לפני מחותני הגאון אב"ד מהר"ד אפנהיים נר"ו והספדים עמנו וכן מצאנו ראינו ג"כ בכתב בכמה סדרי גיטין מגדולים לכתוב אליהו מלא מן הסתם וכן עיקר נ"ל ה"ק יעלב: שאלה קכב מעשה בא לפנינו פ"פ במושב זקנים ב"ד מו"ש אצל מחותני הגאון אב"ד מהר"ד אפנהיים נר"ו באחד שהחליף ונעשה איש מלחמה ובעברו דרוך פה נתרצה מרצונו הטוב ליתן גט לאשתו שיש לו במדינה אחרת וקצת אנשים הני מפירין אותו שהיה שם יהדות שלו וואלף וחקרנו אותו איך חתם את עצמו ואמר שחתם עצמו בנימן המכונה וואלף וכן היו קוראין לו לס"ת בשם בנימן וסדרנו הגט על פיו ומסר אותו לשליח לקבלה והולכה פדינו ונשתהה הגט ביד השליח כמו רביע שנה ואח"כ באה אשתו בעצמה לקבל גיטה מיד השליח והביאה שטר פתובה בידה וכתב בה שם בעלה בנימן זאב ודרשנו וחקרנו אחר הבעל והיה עדיין פ"פ והשבנו אותו בחלק לע"ה ואמר שמעולם לא חתם עצמו בשם זאב ולא עלה לס"ת רק בשם בנימן והסופר פתובה טעה בכתבו זאב שהוא שם הקודש של וואלף ושאלנו אותו אם יהיה מן הצורך לכתוב גט שנית אם רוצה ליתן והשיב שאינו נותן גט שנית כי הראשון הוא נכון: ופסקנו למעשה ליתן גט זה בלי פקפוק מפמה טעמים חזא פיון דשם העברי עיקר הו' בנימן כי שם זאב הוא רק יוצא משם בנימן ע"ש הפסוק בנימן זאב יטרוף ע"ש וחתפתם לכם איש אשה עיין בפרש"י בחומש וכיון דכתבו שם העיקר ודאי הוא פשר פדאיתא בסי' קד"ט סעי' א' וכו"ש בגט של מי שהחליף שפותרין וכל שום ונתיבא דכשר אפי' אם פתב שם הטפל לבד פמבואר שם: ואף דכל הני פשר דקאמר שם בדעבד קאמרינן: מ"מ פיון שגם פאן הני כמו דעבד פי קשה להוציא ממנו גט שנית: אף גם פיון שפכר ניתן הגט לשליח בתורת קבלה רק להולכה משווינו לרווחא דמילתא א"כ חשבנו דעבד: ותו פיון דשם הלעז של זאב הוא וואלף וכתבו בתוך הגט הני פאלו פתבו בנימן זאב ותו פיון שהחזיק שמו ל' יום שהיה נקרא בנימן וואלף מהימנינו לו פדאיתא פ' גט פשוט ובא"ה סי' ק"ד דכל שהחזיק בעיר שלשים יום סומכין עליו אע"פ שאין מפירין ואין מקום לבעל דין לחלוק ולומר דנוקא בישראל סמכין על זה ולא במי שהחליף זה אינו דכבר פתב הב"י בסי' קד"ט ונ"ל דגם אם הלך למקום שלא היו מפירים בשם יהדות דידיה והחזיק עצמו לומר שהיה נקרא פה אפשר דכותבין על פיו כל שהחזיק בשם זה שלושים יום פדין ישראל שהתבאר בסימן זה עכ"ל: ואף שיש עוד מקום לחלוק ולומר דהא דסומכין על מה שמחזיק שמו הנינו דנוקא היכא דליכא אחר מכחישו משא"כ בנדון שלפנינו שעדיי פתיבה מכחישין זה אינו חזא דכל היכי שאפשר להשוות בענין שלא יהא עדותו מוכחשת משווינו וכמבואר בח"מ סי' ד"ט וא"כ ה"ה פאן אפשר להשוות דהסופר פתב במקו' שם הלע"ז שם הקודש ותו דהא מבואר בכתובת פ"ב ובא"ע סי' ג' דאין מעלין משטרות ליוחסין אפי' וה"ה פאן שכתבו שם העיקר תו אין מדקדקין העדי' בכך: ואף אם היה רוצה ליתן עוד גט שני ולית' שניהו הא פכר מבואר בא"ה סי' קד"ט סעי' י"ט בהג"ה דאין נותנין שני גיטין אלא מדוחק וכאן אין שום דוחק פלל מטעמים שכתבנו וכן הספמנו לסמוך על גט זה ועשינו להלכה

למעשה ה"ק יעקב: שאלה קכג אחד שרצה ליתן גט לאשתו החרשת אם יש לכתוב הגט ככל גיטין דעלמא או אם משנין אינה דבר ילמדונו רבינו הלכ' למעשה: תשובה לפום ריהטא מתחלת רעיוני לא עלה על דעתי כלל שיש לחלק בין גט חרשות לגט פקחת ותמה תמה אקרא שעלה על דעת השואל לחלק עד שיגעתי ומצאתי בנחלת שבועה מהדורא בתרא דף ל"ט שכתב נוסח גט חרשת בנוסח אחר כמו נוסח גט חרש ע"ש דבריו באריכות ומוצא דבריו שיש לשנות הנוסח הוא מהא דאיתא ריש פ' חרש פ"ש שהוא כונס ברמיזה פ"ה הוא מוציא ברמיזה ופירש"י והנ"י שם וז"ל מאי טעם קאמר פלומר פקדושין כן גירושין וכן פקח בחרשית ברמיזה פנס שרמו באצבע עד שנתרצית לו וברמיזה אם רצה להוציא יוציא עכ"ל פרש"י והנ"י ומשם למד בפקח שרוצה לגרש אשתו החרשית שיש לכתוב בגט ורמוז לה ורמיזה שרמוזנה מקבלת גיטה ע"ש דבריו באורח: אכן אחר העיון ראיתי שכל דבריו אינם ברורים ומוכנים כלל דמה לנו להזכיר רמוזנה בגט יותר מפקחת הא אשה מתגרשת בעל פרוה ומהאי טעמא בכל הגיטין אינו כותבין ומזכירין כלל רמוזנה רק על הבעל כותבין צבתי ברעות נפשי בדלא אניסנא לפי שצריך רמוזנה אף שבסדרי גיטין האחרונים מבואר ששואלין גם לה אם מקבלת הגט ברצון היינו משום תקנת רגמ"ה שלא לגרש בעל פרוה וא"כ אף בחרשי אפשר דמרמזין לה על זה אם אפשר אבל להזכיר רמוזנה בגט נשתמקע הדבר ולא נאמר וחס שלא להזכיר: והא דפרש"י והנ"י דפקח בחרשית ברמיזה וכו' וברמיזה יוציא וכו' היינו לפום רישא דמתני' דקסתי לן תנא אף אליבא דר' יוחנן בן נורי דס"ל אין אשה מתגרשת אלא לרמוזנה (אף גם מודיעין לה ברמיזה שנותן לה הגט) אבל לפי מה דמסיק שם במתני' כחכמים דאמרו לו אשה מתגרש' שלא לרמוזנה וקי"ל הלכת' פנותיהו ודאי דאין להזכיר רמוזנה בגט והוא מוקצה מן הדעת וכי עדיף מגט פקחת לכן נ"ל פשוט דאין לשנות משאר גוססאות בגיטין: ואגב רציתי לעורר בבענין נוס' גט חרש שכתב רבינו ירוח' על שם העיטור והגאונים ראיתי בתשובת צמח צדק סי' ס"ח שכתב בשם הגאון מהר"ל זצ"ל וז"ל אף נראה בעיני פשוט דז' שכתב טופס גט חרש לא לאפוקי מיניה טופס שאר גיטי נשים אלא נוסף על שאר טופסי גט צריך טופס זה לפי שצריך שיהא רומז וזה אי אפשר בלא ב"ד שיהא חוקרין אבל כותבין הגט ככל שאר גיטין ע"ש דבריו באורח ובעל צמח צדק קילס את דבריו ומסכים עמו גם בנחלת שבועה מה"ב דף ל"ז ע"ב כתב פן בשם מצא כתב אצל גליון רבינו ירוחם ע"ש: וניכר ונראה שהכל יצא מבטן אחד פי שניהם כתבו בסגנון ובלשון אחד והשיג עליו בנחלת שבועה פי אין אלו אלא דברי נביאות וכו"ל פי לשון נוסח זה שכתבו רי"ף והעיטור בשם הגאונים שכתב בה גיטא דנא וכן וזן די יגוי וכו' וכן נהרי את וכו' משמע דהוא נוסח גט חרש ממש ועליו אין להוסי' או לגרוע מקבלת הגאונים קדמאי ואף שאין כאן כל הנוסח של לשון הגט אין זו קשיא כלל פי כבר אמרו חז"ל פ"ש שפנס ברמיז' פ"ה יוצ' ברמיז' פ"ון דמדאוריית' אין כאן קידושין כלל סגי ברמיזה לבד ואפשר דלקה שינו חכמינו וז"ל בנוסח הגט להראות שאין כאן קידושין ולא גיטא דאורייתא ולכן סיים בנוסח הגט פתקנתא דרבנן ובלא"ה אי אפשר לעשות כל דקדוקי גט בכל שאלותיו לחרש כמו בגט פקח מטעם זה: ומה שרוצה להוסיף בנ"ש מה"ב אין זה מוסיף אלא גורע והוא עצמו כתב שם ב"ד ל"ט ולפי אומר לי שסגי בנוסח קצר שכתב הרי"ו וכן נ"ל עיקר שלא לשנות קבלת הגאונים וכל המשנה ידו על תחתונה

וקרוב הדבר דהוי כמשנה ממטבע שטבעו וכו' ואם אפשר לסופר לכונן י"ב שורות ושיהא מעורה הרי מוטב ואם לאו אין קפידא פשם שפנס ברמיזה פה יוציא ברמיזה בעלמא ונוסח גט חרשית פבר פתבנו שאין לשנות מנוסח גט פקחת פנ"ל הק' יעקב: דיני חליצה ויבום שאלה ככד שומרת יבם שמתה והית' לה שטר חליצה מן האחין פנהוג שקבלו עליהם בשבוע' ובחרם ליתן לה חליצ' בחנם והחלוץ הוא רנוק ורוץ' לירש הנה פנדאי אם הי' לו אש' ודאי שאיןלו זכות וטענ' בירושית' פמבואר וערוף הדין לפנינו בש"ע סי' ק"ס וז"ל אבל במקו' ובזמן שפופין לחלוץ א"כ לא הית' ראוייה להתניבם ואין הנכסים בחזקת יבם ולכך אם מתה אינה יורשה: אבל בנדון זה שהוא רנוק ואין פופין על החליצה פמבואר בש"ע סי' קס"ה ולא מקרי לא היתה ראוייה להתניבם מפח השטר חליצה דהלא השומרת יבם היתה יכולה למחול על השטר חליצה על פן ילמדונו הנכסים בחזקת מי: תשובה הנה מלתא דפשיטא ליה למר דאם הנה לו פבר אשה דאין לו זכות וטענה בירושית' פמבואר בא"ה סי' ק"ס לדידי ספוקי מספקא ליה מאוד מפמה טעמים: חדא דהא מהרמא"י עצמו בהג"ה אינו מחליט הדין שפתב רק בלשון וי"א וסיים לכך במדינות שפופין לחלוץ אינה יורשה לדעת זה עכ"ל משמע דאין הדבר במוסכם (ועיין בפסקי הוראה להב"ח והש"כ בי"ד) וגם בד"מ פתב וצ"ע בת"ה סי' ר"ך וכוננתו על מ"ש שם בשם תשובת א"ו וז"ל עכשיו שגזר הגאון על שתי נשים ופשיטה הגזירה והנה היבם ברצון מיניבם אלא שהוא אנוס בתקנתא דרבנן סובר אני שאין לה פתובה עכ"ל הרי להדיא היפך דעה זו: ועוד פינן דעיסקר מטרין של הג"ה זו הוא מתשובת מהרי"ק סי' צ"א ומהרי"ק עצמו שם סיים וזהו שקשה בדיני ממונות להוציא ממון מיד מוחזק רק מאותו ממון שעדיין לא בא ליד בעל לית דין ולית דיין דהיכי דקיימא זויי תקיזום עכ"ל וכ"כ בתשובת שארית יוסף סי' נו"ן שפן דעת מהרי"ק ועל פן פסק שם דהיכי דכופין לחלוץ אם מתה אין להוציא ממון מה שהוא בידי יורשי אשה וגם לא להוציא מהיבם מה שבידו ומה שהוא בידי שלישי יחלוץ: אבל בנכסי מלוג ישפנה הדין דהוי בחזקת יורשי האב כב"ה דאמר פן בנכסים הנכנסים והיוצאי עכ"ל וכל זה פשוט להמענין בדבריו ודלא פמו שראיתי בנחלת שבועה בסי' ד"ב סעי' ב' שהבין דהשארית יוסף מיירי במקום שאין כופין לחלוץ אבל במקום שפופין אין היורשים יורשים פלום ולא דק: ותו דמדברי תשובת מהרי"ק עצמו בסי' ק"ב מבואר להיפך פדעת מהרמא"י דלעיל שכתב שם וז"ל אף שפופין לחלוץ וכו' מ"מ היכא שהי' עשירה והיבם טוען שהנכסים הם בחזקתו מפח ירושת אחיו אין בידינו לסלקו מירושית אחיו דממילא נפלה ליה ונהי דלא שבקינן ליה ליבומי משום דחיישינן דלמא לא יכווין לשם מצוה מ"מ אין בידינו להפקיע מירושיתו ולכך נהגו לעשות פשרה עכ"ל מהרי"ק: ומטעם זה פתב בתשובת הר"י לוי סי' י"ט דגם למהרי"ק עצמו לא ברירא ליה אף אם הוא נשוי ושללא להוציא מיד יורשי בעל אם הם מוחזקים ושללא החליט הדבר ע"ש: ואין לחלק ולומר דהא דכתב בתשובת מהרי"ק סי' צ"א דאין ליבם שום זכות מיירי בנכסי צאן ברזל דוקא וכו' ושם בתחלת לשונו שכתב וז"ל ומה שפר"ח וחביריו דנכסים בחזקתה דקתני התם היינו נכסי צאן ברזל דהיינו בימיהם וכו' אבל פתובה אשה דלכ"ע בחזקת יורשי בעל אליבא דב"ה ולא פליגי בזה רש"י ור"ת גם מהרי"ק מודה דנשאר בחזקת יורשי בעל אף בזמן הנה ובסי' ק"ב מיירי בכתובה אשה ולא בנכסי צאן ברזל: זה אינו דהא מדברי

סמ"ג שְׁהִיבֵי מֵהֵרִי"ק רֵאִי לְדַבְרֵי בְּסִי' צ"א מְבוֹאֵר דְּכִתְוִנָּה וְנִצ"ב בְּהָא קְדָא מִקְלֵתָא
הִיא: וְגַם בְּתִשְׁבֹּת מֵהֵרִי"ק סִי' ק"ב מִשְׁמַע דְּאִין חִילּוּק וְכֵן מִשְׁמַע שְׁם בְּתִשְׁבֹּת שְׁאָרִית
יוֹסֵף דְּאִין חִילּוּק רַק לְעֵנְנֵן נְכֻסֵי מְלוֹג ע"ש וּבְאַמַּת הָיָה נ"ל לִיְיָשֵׁב דְּבָרֵי מֵהֵרִי"ק בְּדֶרֶךְ
הַנְּכוּן דְּדוֹנָא אִם הָאִשָּׁה לְפָנֵינוּ וְכַנְדוּן דְּתִשְׁבֹּת מֵהֵרִי"ק סִי' ק"ב וְהוּא צוּעֵק וְרוּצָה
לְזַכּוֹת בִּירוּשָׁיו אַחֲרֵי וְרוּצָה לִיְיָבָם אַע"ג דְּאִין לֹא שְׂבָקִינוּ לִיהָ לִיְיָבָם מְשׁוּם דְּחִיּוּשֵׁינוּ
וְכוּ' מ"מ אִין בְּיָדֵינוּ לְהַפְקִיעַ מִירוּשָׁתָהּ פִּינוּ שְׁהוּא עוֹמֵד פֶּאן וְרוּצָה לִיְיָבָם וְלָכֵן פְּתַב
שְׁנַהֲגוּ לַעֲשׂוֹת פְּשָׁרָה אֲבָל הִיכָא דְּכָבֵר מֵתָה שְׂפָכֵר נִסְתַּלַּק הַזִּיקָה אֲדָּא שְׂמַסְפֵּק אֲמָרִינוּ
שְׁיֵישׁ לִיְיָבָם אִיזָה זְכוּת לָכֵן פִּסְק דְּהִיכִי דְּקִינָא זוּזֵי תִיקוּם וְכַחֲחִילּוּק זֹו פְּתַב בַּהֲג"ה אֲשָׁרִי
דְּכִתְוִנָּבוֹת דָּף קל"ב ע"א וְז"ל מִיְהוּ כָּל זְמַן שְׁלֵא חֲלָצָה מִשְׁמַע לִישְׁנָא דַר"י אִין לָהּ פְּתוּבָה
וְאִם מֵתָה יֵישׁ לָהּ פְּתוּבָה לִירוּשָׁיָה עכ"ל הָרִי דִישׁ לְחַלְקָא בֵּין בְּחִיִּים וּבֵין דְּלֹאֲחֵר מֵיְתָה וְיֵישׁ
לְהִיבֵי קֶצֶת רֵאִיָּה לְחִילּוּק זֶה מְסוּנָא דְש"ס דִּיבְמוֹת דָּף י"ח ע"ב דְּלֹאֲחֵר מֵיְתָה פִּקְעָה
זִיקָה וְאֵע"ג דְּמַסִּיק הַש"ס שְׁם דְּזִיקָה בְּכַדִּי לֹא פִקְעָה הֵינְנוּ דְּנָקָא לְעֵנְנֵן אֲסוּר: אֲכֵן אֲפֹשֶׁר
דְּלְעֵנְנֵן מְמוּנָא שְׁאֵנִי וּלְפִי חִילּוּק זֶה אֲפֹשֶׁר לֹאֲמַר דְּמֵהֵרֵא"י בַת"ה סִי' ר"ך ג"כ מוֹדָה
הִיכָא דְּמֵתָה דְּאִין לִיְיָבָם שׁוּם זְכוּת בְּנְכֻסֵיָּהּ וְכַדְעַת מֵהֵרִי"ק בְּסִי' צ"א וְאִין שׁוּם פְּלוּגְתָא
בֵּינֵיהֶם כָּלֵל אֲכֵן דְּעַת הָרַב מֵהֵרֵמָא"י בַד"מ שְׂפָכֵת שְׁצ"ע בַת"ה סִי' ר"ך לֹא מִשְׁמַע כֵּן
וְעוֹד דְּאֵף אִם נֶאֱמַר שְׂכֵן דְּעַת מֵהֵרִי"ק מ"מ הָא מֵהֵרִי"ק עֲצֵמוּ בְּסִי' צ"א אִינוּ מְחִלִּיט
הַדְּבָר וְכַמ"ש מְהָר"י לֹוי וְשְׁאָרִית יוֹסֵף וְאוּלַי גַּם דְּעַת הָרַב כֵּן הוּא אֲף שְׂפָכֵת בְּסִתְּמָם מ"מ
פְּתַב הַדְּבָר בְּלִשׁוֹן י"א וְכוּ' לְדַעָה זֹו לְהֵרָאוֹת שְׂמַסְפֵּק בְּדָבָר וְא"כ הִדִּין כְּמוֹ בְּכָל סְפִיקָא
דְּדִינָא דְּאִין מוֹצִיאִין מִיַּד מוֹחֲזֵק וְיֵמָה שְׂפִינְד שְׁלִישׁ יַחֲלוּקוּ וְכַפְסֵק שְׁאָרִית יוֹסֵף וְעֵינֵן
בְּתִשְׁבֹּת מ"ב סִי' י"א וּבְדָרְכֵי הוֹרָא' לַהֲב"ח וְבַח"מ סִי' ד"ה וְקל"ט: וְאֵף אַת"ל שְׂדַעַת
הָרַב לְהַחֲלִיט הַדְּבָר לְפִסְק גְּמוּר דְּהִיכִי דְּכוּפִין לְחַלּוֹץ שְׁאִין לִיְיָבָם שׁוּם זְכוּת בְּנְכֻסִים מ"מ
מִי יֵימַר שְׂדַעַת הָרַב שְׂכוּפִין לְחַלּוֹץ כַּהֲג"ה אֲף לְמִי שְׁיֵישׁ לוֹ אִשָּׁה וְכֵן נֵרָא' מִשְׁמַעוֹת לִשׁוֹן
הַגְּהוֹת מֵהֵרֵמָא"י בְּסִימֵן קס"ה סַע"א א' בַּהֲג"ה דְּאִין כּוּפִין שְׂפָכֵת מִתְחַלָּה דְּאִין כּוּפִין
לְחַלּוֹץ אַא"כ אוֹתָן שְׂכוּפִין לְהוֹצִיא גְּבִי בְּעַל הַמְּבוֹאֲרִים בְּסִי' קנ"ד: וְי"א דָּאִם יֵישׁ לוֹ
אִשָּׁה אַחֲרַת דְּכוּפִין אוֹתוֹ וּמְנַדִּין אוֹתוֹ עַד שְׂיַחֲלוּץ וְי"א אֲפִי בְּלֹא אִשָּׁה אַחֲרַת אִם אִינָם
מְכוּוְנֵי לְשֵׁם מְצוּנָה כּוּפִין אוֹתוֹ לְחַלּוֹץ וְהַמְנַהֵג כְּסָבְרָא רֵאשׁוֹנֵי שְׁאִין כּוּפִין לְחַלּוֹץ אֲלֵא
מִפְּשָׁרֵין בֵּינֵיהֶם כְּפִי תַקְנַת הַקְּהָלוֹת וְכָל זֶה כְּשֵׁהוּא אוֹמַר שְׁרוּצָה לְהַתִּיבָם דְּאֲפֹשֶׁר
לְהַתִּיבָם דְּאִין חֲשַׁשׁ אִיסוּר בִּיבְמָה עכ"ל הָרִי לְהַדְּיָא דְּתוּפֵס סְבָרָא רֵאשׁוֹנֵי לְעִיקָר מִשְׁמַע
דְּאִין כּוּפִי בְּנִשׁוּי אִשָּׁה כְּבָר אַא"כ הִיא עָלִיו בְּאִיסוּר כְּאוֹתָן שְׂכוּפִי לְהוֹצִיא גְּבִי בְּעַל
כְּמִבְּנֵי אֲרִי הַדִּינֵי בְּסִי' קנ"ד וְאֵף אַת"ל דְּדַע' רַמ"א דְּכוּפִי עַל הַחֲלִיצָ' הִיכ' שְׁיֵישׁ לוֹ אִשָּׁה
מְשׁו' אִיסוּר וְחַר' רַגְמ"ה כְּמִשְׁמַעוֹ דְּבָרֵינוּ בְּסִי' א' מ"מ הָא דְּעַת כְּפָה גְּדוּלֵי פּוֹסְקִים
רֵאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים דְּבִיבְמָה לֹא הִחֲרִים וְא"כ מִיַּדִּי סְפִיקָא לֹא נִפְקָא וְכַדְעַת הַשְׁאָרִית
יוֹסֵף: וְהִנֵּה בְּאַמַּת הִי נֵרָאָה לְהֵרָאוֹת פְּנִים לְהִקְפֹּד וְלוֹמַר דְּאֵף בְּמִקוּם שְׁאִין כּוּפִין לְחַלּוֹץ
ג"כ אִין לוֹ זְכוּת בִּירוּשָׁתָהּ דְּהָא עִיקָר הַטַּעַם דִּישׁ לִיְיָבָם זְכוּת בְּנְכֻסִים לְפִי שְׂכָל זְמַן שְׁלֵא
חֲלַץ לָהּ עֲדִיין לֹא זָכְתָה בְּנְכֻסִים וְכַמ"ש הַתּוֹסֵפ' פ' הַחוֹלֵץ וְעַל זֶה בְּנָה עִיקָר הִיסוּד
בְּתִשְׁבֹּת מֵהֵרִי"ק שְׁם בְּסִי' צ"א וְא"כ פִּינוּ שְׂפָסֵק הָרַב מֵהֵר"מ אִי בְּסִי' קס"ה סַע"א ג'
כְּתִשְׁבֹּת מֵהֵרֵד"ך דְּלִמְ"ד מְצוֹת חֲלִיצָה קוּדְמָת אַע"פ שְׁאִין כּוּפִין לְחַלּוֹץ צְרִיף לִיתָן לָהּ
כְּתוּבָתָה מִיַּד שְׁהָרִי דִּינָה כְּחִלּוּצָה וְא"כ פִּינוּ שְׁיֵישׁ לָהּ זְכוּת לְגִבּוֹת כְּתוּבָתָה מְשׁוּם שְׁהָהּ

כחלוצה א"כ אין היבם יורשה: אף יש לחלק ותו דבתשובת מהר"ל חביב סי' ל"ו האריף מאוד להוכיח דאף ל"ד מצות חליצה קודם מ"מ אין האשה גובה פתובתה עד שתחלוץ אף לא רציתי להאריף עוד בזה פינון שלא לענין זה נשאלה השאלה גם תשוב' מהרד"ך אינו תחת ידי לע"ע איבר' לענין גידון דידן שקבל עליו באל' ובשבו' לחלוץ ויש עליו שטר חליצה פשיטא ופשיטא דלית דין צריף בשש שאין ליבם שום זכות בנכסים דאף לפי מה שפתוב לעיל בשם מהרא"י בת"ה ס"י ר"ך ומהרי"ק בסי' ר"ב דכיון שהוא אנוס בתקנת' דרבנן יוכל היבם לומר פינון שאני חפץ לייבם על פן אין לסלק מירושתו וא"כ בגידון דידן שסלק עצמו מרצונו שוב אין לו טענה כלל: ואף שראיתי בב"ח בא"ה סי' קס"ה סעי' ב' שפתב וז"ל מ"מ אין לכוף כלל לחלוץ אפי' בגידוע שאינו מכונן לשם מצוה דדלקא הלכה פרבנן דיבום קודם ואע"פ שנתקשר בק"ס וחרם קודם החופה לחלוץ לה בחנם ובשעת חליצה אינו רוצה לחלוץ אין כופין אותו לחלוץ משום דאם מצות יבום קודם ה"ל מתנה על מה שפתב בתורה ויכול לחזור בו עכ"ל: הנה לא ירדתי לסוף דעתו כלל דמהיכי תיתי יהי זה כמתנ' על מה שפתב בתורה דאף אם מצות יבום קודם מ"מ הא בדידיה תלא רחמנא אי חפץ יבום אי חפץ חלוץ וכדאיתא להדיא בש"ס פ' החולץ והוא מוסכם מכל הפוסקים ומה"ט פסק הרא"ש בתשובה כלל י"א דהנשבע לחלוץ חלה השבועה וכ"פ להדיא בש"ע בי"ד סי' רל"ט וכן מבואר בתשובת הריב"ש סי' קנ"ט רק הנשבע שלא לחלוץ ולא לייבם אז אין השבועה חלה כמבואר שם: ויותר תמוה דהב"ח עצמו בי"ד סי' רל"ז העתיק תשובה זו דהריב"ש וסיים וכל דבריו שם נכונים להמבין וכאן פסק להיפך: גם בגנות שבעה סי' ר"ח האריף מתחלה לתפוס דברי הב"ח לעיקר אף לבסוף פתב שמצא בתשובת האחרונים דחלה השבועה: ונעלם ממנו סוגיא דש"ס ופוסקים ראשונים ופסק הש"ע דפסק להדיא דחלה השבועה והוא פשוט (גם בלא"ה יש קצת צד לומר דכה"ג אפי' הוי מתנה על מ"ש בתורה אפ"ה בדבר שבממון תנאי קיים) שמיד שקנו מידו וקיבל על עצמו בחרם או בשבועה לחלוץ שוב אין לו שום זכות בעולם בנכסי אחריו: ומה שכתבת שהשומרת יבם יכולה למחול על השטר חליצה מ"מ פינון שלא שמענו שמחלה מהיכי תיתי שתמחול פינון שאין מיבמים בז"ה ובלא"ה מחילה טענה גרועה היא כדאיתא בח"מ סי' ע' סעי' א' בהג"ה ועיין בסי' פ"ב סעי' י"א ועוד דאף אם מחלה בפ"י אפשר דלא מהני פינון שעדיין שטר חליצתה בידה וכמ"ש הסמ"ע בח"מ סי' י"ב ס"ק ר"ח ואף להחולקים שם מ"מ היינו דוקא היכא שידעוין שמחל אבל מן הסתם אמרינן שלא מחל פינון ששטרו בידי פי כן הוכחתי בראיות ברורות בתשובה אחת השנייה לח"מ לכן נ"ל פשוט דהיא כבר זכתה בנכסים משעת מיתת בעלה ויורשיה יורשים הפל כנ"ל ה"ק יעקב: שאלה קכה על אודות אלמנה אחת שהיתה זקוקה לחליצה לבחור אחד אחי הבעל שנסע לארץ מרחק ללמוד שם ובאו שני עדים והעידו לפני ב"ד שזה הבחור מת שהפירו אותו בטוב והעידו על פי כל פרטי הדינים המבוארים בת"ה סי' י"ז וקנ"א והלכה אותה אלמנה ונשאת לאיש ניהי כאשר ארפה הימים קול ענות אנחנו שומעין שאותו אח עדיין חי הוא ולומד בק"מ מהאלוב והן באו משם כמה אנשים שידעו ומפירין אותו והעידו פן גם באו פתבים מיבם עצמו והעידו ג"כ על חתימתו וכתבתו כל הקהל והב"ד והעידו שעדיין הוא חי: וזאת האשה ובעלה אין רצונם לפרוש זה מזו באמרו שפבר התירוהו על פי שנים ראשונים שהעידו שמת החלוץ א"כ לא תצא

מהיתרא ראשון דתרי כמאה ודלקא אין זה הסלויץ ואחר הוא נרבים נבוכים בדין זה על
כן ילמדנו רבינו דעתו הרמה פדי לידע אם נקבל שכר על הפרישה פרושי נקפי או לא:
תשובה לפום ריהטא דמילתא הנה נראה דהדין עם האשה ובעלה דלא תצא מהיתרא
ראשון פיון שפכר נשאת על פי שנים ותרי כמאה וכדאיתא פ"ק דמכות דף ה' ע"ב
במתני' להקיש שלשה לשנים אף שנים יזומו את הג' אפי' מאה יע"ש וה"ה לענין
הכחשה: ואין מקום לבעל דין לחלוק ולומר דזה דוקא לענין הזמה אומר דעד זומם
חידוש הוא: משא"כ לענין הכחשה אזלינן בתר רוב דעות זה אינו דהרי להדיא פתב
הרמב"ם פ"ח מ"ה עדות דין ג' וז"ל וכן בשתי כיתי עדים המכחישות זו את זו אין
הולכין אחר הרוב עכ"ל: ונלע"ד שיצא פן להרמב"ם מה דאיתא בפ' המרובה דף ע"ג
ע"ב אמר רבא עדים שהוכחו וילבסוף הומו נהרגין דהכחשה תחלת הזמה היא אלא
שלא נגמרה הרי דאין לחלק בין הכחשה להזמה וכן מבואר בש"ס דכתובת דף י"ט וד'
יע"ש וא"כ בגדון דידן אמרינן דלא תצא מהיתרא ראשון פיון שפכר נשאת ע"פ שנים
אף דמאה מכחישין תרי כמאה: ואל תשיבני על עיקר דין זה דהרמב"ם מהא דאיתא שם
בגמרא דב"ק דף ע"ד ע"ב אמר ר"א עדים שהוכחו בנפש לוקין ומקשה אמאי לוקים
תרי ותרי ניהו מדקדוק הל' תרי ותרי ניהו משמע לכאורה דדוקא בתרי ותרי אמרינן
דאינם עולין להכחישן זו את זו משא"כ הרבה עדים יכולין להכחיש את השנים וכה"ג
יש לדקדק ג"כ בש"ס דכתובת דף י"ט ע"ב ודף ר"ב ע"ב ובש"ס דקדושין דף ס"ו גבי
נאי המלך וכה"ג דוקתא טובא: אי משום הא לא תברא דהא דנקט תרי למעוטי אחד
דיכול להתפחש מן השנים: והוכחא ברורה לזה מה דאיתא בסנהדרין פ' זה בורר דף
ד"ו ע"א ובמרובה דף ע"ב ע"ב עד זומם חידוש הוא דהא תרי ותרי ניהו מה חזית דציית
להני ציית להני הרי דאף גבי הזמה נקט הש"ס תרי ותרי ניהו אף דהתם נדאי תרי
כמאה וכדאית' במתני' דמכות אלא נדאי דתרי ותרי דנקט הש"ס לאו דוקא דתרי כמאה
ולא אתי לאפוקי רק עדות מיוחדת אחד רואה מחלון זה וא' מחלון זה וכמ"ש התוספת
שם במרובה ד"ה דאסהידו בי תרי בחד ע"ש ומסוגיא זו דמרובה דף ע"ד ע"ב ע"ש
להוכיח פן דמוקי הש"ס בבא הרוג ברגליו ולא קאי מתרץ דהא דאר"א עדי' שהוכחו
בנפש לוקין מיירי בהוכחו מפי הרב' עדים אלא נדאי עיקר כדעת הרמב"ם דאף לענין
הכחשה תרי כמאה וכן מצאתי להדיא בתוספת פ' האשה שנתארמלה דף ר"ב ע"א ד"ה
תרי ותרי ניהו וכו' וז"ל וזהו תימא איה יתברר הדבר לעולם פיון שאלו נשים אומרים
שהוא עבד אין כל העולם יכולין להכחישן דתרי כמאה עד כאן לשוננו וכ"כ שם בפסקי
תוספת להלכה וזה לשוננו שנים שאמרו על אדם שפסול הוא אין כל העולם יכולין
להכחישן כל זה הי' נ"ל לפנס ריהטא דעיונ' איבר' כד מעיינן שפיר נראה דאין להכחיש
הידוע ואין חסי יוכל להכחיש את חסי לו' שהוא מת וכיון שהחולץ עצמו עדיין חי וכתב
בכתב ידוע וניכר לכל וגם בני הק"ק מעידין עליו שזה הוא אף ששנים אמרו תחלה
שמת לא מהני פי בודאי סהדי שקרי ניהו וכמו דאמרינן המפורסמת א"צ ראי' ה"ה ג"כ
לא מהני ראיה נגד המפורסמת וכן מצאתי ראיתי ראיה ברורה לזה מדברי תוספ' עצמם
ביבמות פ' האשה רבה דף פ"א ע"א ד"ה אתא גברא וקאי וכו' וא"ת פיון דאיכא תרי
דאמרי מת אפי' איכא מאה דאמרי שזהו חי מה בכך הא תרי כק' דמי וי"ל דלגבי דבר
הנרא' וידוע לכל לא הנה אומר רב אבל בשני עדים לא תצא עכ"ל וכ"כ שם בפסקי

תוספת וז"ל שנים אומרים מת וכל העולם אומרים שהוא חי פשיטא דתצא עכ"ל הרי להדיא ממש פנדון שלפנינו וזהו מוכח ג"כ בפ"ס דמרבנה בהא דמתרין בבה הרוג ברגליו לכן פנדון דידן אין להכחיש הידוע וחיוב להוציא ע"ש והייתם נקיים מה' ומישראל פנ"ל ה"ק יעקב: שאלה ככו לפי מה דאיתא בה"ל חליצה סעי' א' שצריכין ליזהר בדיניגים שלא יהא סומין אפי' באחת מעיניהם ושורש ומקור הוא מש"ס דיבמות ותוספת שם מדכתוב ונרקה לעיני הזקנים יע"ש אי מותר להיות אחד מן הדיינים שעיניו כהות ולא יוכל לראות אם לא ע"י בתי עינים שקורין בל"א בריל או דלמא דלא הוי לעיני הזקנים ממש כיון שאין יכולים לראות אלא על ידי בתי עינים.

תשובה לכאורה הנה נראה שגם בזה צריכין ליזהר וראיה לזה מהא דאיתא בראש השנה פ' אם אין מפירין דף ר"ד ע"א ת"ר ראינו במים ראינו בעששית אין מעידין עליו וכ"פ הרמב"ם בפ"כ מ"ה קידוש החדש: ומה"ט פתב בתשובת דבר שמואל סי' רמ"ב דהרואה הלכנה מנוגה נגדה מתוך אספקלריא או מראה של זכוכית דאין לברך ברפת הלכנה אף לבסוף מסיק דיוכל לסמוך על שאר הרואים אותם ברקיע וכמו שפסק מהרש"ל דאפי' סומא יכול לברך ע"ש דבריו באורף: אכן נראה לאחר העיון דאין ראיה מסוגיא זו פלל: הנה מלבד דיש לחלק ולומר דשאני התם לענין עדות קדוש החדש החמירו דבעינן דרישה וחקירה כזה ראיתם או כזה ראיתם מטעם שקלקלו הבייתוסים וכדאיתא ברמב"ם פ"ב מ"ה קידוש החדש דין ב' אלא נראה דבלא"ה אין זו דומה לזו דהאי ראינו בעששית לא מיירי בכענין זה שראה דרף עששית לרקיע אלא דמיירי דומיא דבבא דרישא דראה במים שהלכנה הנה זורחת נגד המים וראה תוף המים בבואה של לכנה שלא ראה תוף הרקיע פלל וכן ראה בעששית מיירי בכה"ג שהעששית מונח על הארץ או בפותל והוא רואה דמותה של לכנה תוף העששית אבל לא ראה ברקיע פלל וכן פרש"י להדיא שם בגמרא ראינו במים תוף הנזהר או מעין ראינו דמותה של לכנה: וכן איתא בפירוש הרמב"ם לקידוש החדש בפ"ב וז"ל ראינוהו במים פירש פשהסתפלנו במים ראינו בבואה של ירח על פני מים או שראינו בעששית פי' ראינו בבואה שלו בעששית עכ"ל (ומה"ט פסק ג"כ המ"א בא"ח סי' תל"ג דכנגד חלון של זכוכית אין בודקין ע"ש) אבל היכא דראו דרף עששית לרקיע הלכנה ודאי דהוי ראיה ממש ויכולין לקדש על ידו: ואולי תשובת דבר שמואל ג"כ מיירי שראה רק תוף אספקלרי' או בזכוכית ולא בעובי הרקיע ממש: וראיה ברורה לזה דהוי ראיה ממש דרף זכוכית מפמה סוגית הש"ס חזא מהא דאיתא ביבמות דף ע"ט ה' דאמר ישעיה ואראה את ה' שראה באספקלריא שאינה מאירה וכתב הערוך אות סמך ערך אספקלריא וז"ל כל הנביאים ראו פבודו מתוך אספקלריא שאינה מאירה פאור פחוש ונדמה להם שראו מראה וזה פאדם זמן שאורו פחוש ורואו הנמוך פאלו גבוה ונאחד פשנים וכן פינצא בהם ואינו כף וזה שאמר הפתוב וביד נביאים אדמה הרי דאעפ"כ מעיד דכתיב ואראה מראות אליהם דחשיב ראיה אלא דלגבי שכניה לא חשיב ראיה ממש כיון שלא ראה ממש פמות שהיא בכבודו ובעצמו אכן באספקלריא המאירה הוי ראיה אליבא דכ"ע וכן הוא בסוטה דף ל"א ע"א ר' אליעזר אומר מנין שאפי' עוברין שבמעיי אמן אמרו שירה שנאמר במקלות ברכו את ה' ממקור ישראל והא לא קחזי א"ר תנחום פרס נעשה להם פאספקלריא המאירה וראו הרי שהוי ראיה גמורה דרף אספקלריא וזכוכית וכה"ג איתא בבבכות דף

ך"ה ע"ב ערוה בעששית אסור לקרות ק"ש פנגדה ולא יראה בך ערות דבר אמר רחמנא והא קאי מתחזיא עכ"ל ומסוגיא זו דברכות הביא ג"כ בתשובת ה"ל קטנות סי' צ"ט דמותר לקרות בס"ת ע"י בתי עינים שקורין בל"א ברי"ל ודברים נכונים אף שיש מקום לבעל דין לדחוק ולחלק ולומר דנדאי מי שיכול לראות בלא בתי עינים אף שרואה דרף בתי עינים וזכוכית אינו מעפב דכל הראוי לביקל' אין ביקלה מעפבת משא"כ בזקן שאינו רואה ראיה נכונה אלא ע"י בתי עינים לא הוי רואה ממש מ"מ פוק חזי מה עמא דבר שהחזנים קורין ע"י בתי עינים ובפרטות לענון שאלה: שנסאל קדמנא סומכין על המקרא דכתיב לעיני הזקנים כמדדשו וכמשמעו שרוב בעלי הוראה המה חכמים וזקנים ממש היושבים אצל החליצה ורואין ע"י בתי עינים (דלא כמקצת חכמים בעיניהם בזמן הזה שנערים פני זקנים ילבינו וקופצים בהוראה שלא פדת והקב"ה יפרע ממעמידיהם) ולא שמעתי מעולם פוזה פה ומצפצף וכנ"ל עיקר ה"ק יעקב: שאלה קכו מהמ"צ דק"ק קעלין ה"ה מהר"א נר"ו ונ"ל: על דבר בעל הבית אהד שנשתדף את בתו עם נער אהד ויהי פאשר הגיע ימי הנישואין ורצה שישתדל לו שטר חליצה מאחיו נודע ונתגלה שאחיו הוא חרש ואלם מעיקרא שע"פ הדין אינו יכול לחלוץ על פן נתעכב הנישואין עד אשר יתברר הדין אי מהני כה"ג תנאי כמבואר בא"ה סי' קנ"ז לגבי מי שהחליף דתו והיכי דנינו ליה וכל איקמי דקנותיה יורני אדוני מ"ו הלכה למעשה: תשובה אף שלכאורה דין זה פשוט ומבואר בנחלת שבועה בדיני חליצה סימן ר"ב סעי' ח' שכתב ונ"ל וה"ה אם יש להחמין אה שהוא חרש שאינו שומע ואינו מדבר דג"כ יכול להתנות עכ"ל: אכן אחר העיון יראה בעין פקחיו דדבריו אלו לאו דסמכא אינון ואינון אלא דברי גביאות בלי ראיה כלל מש"ס ופוסקים: ובנדאי נתעלם ממנו דברי תשובת מהרא"י פתיבת יד שהובא בב"ח לא"ה סי' קנ"ז סוף סעי' ג' ורא' ברורה לזה מסוף דבריו שם שהשיג על הב"ח שמשנה תנאי דמהרא"י לתנאי דמהרי"ב וחולק הוא עליו דגם מהרא"י מודה דתנאי דמהרי"ב שפיר דמי לבטל הקידושין למפרע ולשניא בעילתו בעילת זנות ע"ש דבריו באורף: וכל והגרסלו ששגג ברא' שהוא לא ראה רק ראי' אחת מ"ש מהרא"י בת"ה בסתם להתנות שלא תזקוק ליבום: והב"ח ראה שמים גם מ"ש מהרא"י בתשובה פתיבת יד שהעתיק שם ונ"ל שוב מצאתי תשובת מהרא"י כ"י שכתב למהר"ר יונה והח"ר דידיה שפך נהגו בניי"שטט לאחר יום הרג רב להתנות בכה"ג ותשובה אחרת השגה עליו מפ' המדיר דקדשה על תנאי וקנסה סתם וכו' דלדברי התוספ' אפי' קידש וקנס סתם על תנאי ואח"כ בעל סתם צריכא גט ולהרי"ף והרמב"ם אפי' בעל לאלטר אחולי אהליה לתנאי וצריף גט: ומהרי"ח מוסיף דאפי' בעל על תנאי צריכה גט דמסתמא התנאי לא היה אלא משום פתובה אא"כ יתנה בפירוש אף לענון גט וא"כ בעינו תנאי בשעת ביאה וא"כ מסתברא נמי לפי זה דבעינו תנאי על כל ביאה וביאה ואם לא התנה צריכה גט דאין לומר פיון שהתנה בכעילה ראשונה דלהוי בעילת זנות אם לא יתקיים התנאי גם כל בעילותיו יהיו בחזקה זו מן הסתם דאדרבה יש לנו לומר אטו מי שאכל שום וריחו נודף יחזיר ויאכל שום וכו' ועוד אפי' יהא מתנה כף בקל ביאה וכו' מ"מ לכתחלה אסור לעשות עכ"ל מהרא"י בקיצור וכתב הב"ח וכל זה יש ליישב דאינו דומה תנאי זה לשאר תנאים פיון דהעונות גרמו וכו' א"כ מוטל עלינו לתקן וכו' פי מי ירצה להתחמין עם זה על ספק שתתענון כל ימיה ועל ידי כף ילף וישא נכרית ולפיכך לא נקרא זה לכתחלה

אלא כמו דיעבד הוא דמאחר שאחיו החליף צריכין אנו לתקן לזה שישא ישאלית וגם לא נקרא בעילותיו בעילות זנות שהרי הוא אשתו ומינחדת לו פל ימו והוי למפרע כפולגש דשריא ולא נקראת בעילות זנות: ועוד דאיהו נדאי בועל לשם נישואין אלא דאיהי רוצה בכך שלאחר מותו אם תפול לפני יבם שיהא פל בעילותיו למפרע שלא לשם קידושין ואדעתא דהכי נתקדשה ונשאת לו עכ"ל הב"ח וע"ש עוד דבריו יותר באנרף הרי להדיא מבואר דדעת מהרא"י להשיג על תנאי דמהרי"ב להשוות בעילותיו בעילת זנות אלא דהב"ח טרח לקיים מנהג זה משום תקנתא דידיה ודידה שלא תתעגן פל ימיה וא"כ נראה דהבו דלא להוסיף עלה דדוקא במי שהחליף שאי אפשר ליבומי וגם לא יחלוץ לה לכן משום חשש עיגון ובצירוף הטעם דלדעת גדולי הפוסקים אינה זקוקה לו כלל כדאיתא בטור שם בסי' קנ"ז מהני תנאי זה משא"כ בגדון זה דהי' זקוקה לו והתירש מיבם ואינו חולץ כדאית' בפ' תירש ומבואר בטור א"ע סימן קע"ב דתירש שוטף וקטן לאו בני חליצה נינהו אבל מיבמים וא"כ ליכא חשש עיגון כלל אף שבזמן הזה לא נהגו ליבם ומטעם שכתב רמ"א בסי' קס"ה סעי' א' ונ"ל ואם שניהם רוצים ביבום אין מניחין אותו ליבם אא"כ ניכר וידוע שמכוננים לשם מצוה (טור בשם ר"ת) עכ"ל וכל זה דוקא באותן שיכולין לחלוץ משום דמצות חליצה בזמן הזה קודמין לדעת כמה פוסקי' פאבא שאול לכן החמירו האחרונים משא"כ באותם שאינה יכולין לחלוץ ודאי אף בזמן הזה יכולין ליבם ומצוה ליבם דלא לבטל מצות יבמין: וגדולה מזו מבואר בש"ס פ"ב דיבמות דף ד' ע"ב דבחיבי לאווינן וחיבי עשה גיטי עשה ונדחה לא תעשה ותתייבם גמי יבומי וקאמר רבא פיון דיכול לקיים שניהם דאפשר בחליצה לכן אינו דוחה אלא דהש"ס דחי שם משום דחליצה במקום יבום לאו מצוה היא לכך מסיק בטעם אחר גזירה ביאה ראשונה אטו ביאה שניה:.

הרי דאפ"י בחיבי לאווינן ועשה קס"ד דש"ס דידחה ותתייבם גמי יבומי אי לאו משום דאפשר בחליצה מכ"ש בהא דאין מיבמין בזמן הזה דהוא רק חומרת האחרונים נגד קצת משמעות המקרא וכמה סוגית שבש"ס והיינו מטעם דמצות חליצה קודמת בזמן הזה שאין מכוננים לשם מצוה אבל היכא דאי אפשר בחליצה כמו בתירש ודאי דמותר להתייבם אף בזמן הזה שלא לבטל מצות יבמין ואם יאמר האומר הלא מצדו תברא דהא מדלא מקשה הש"ס תיובתא על הא דאמר טעמא משום דאפשר לקיים שניהם דאפשר בחליצה לכך אינו מיבם בחיבי לאווינן א"כ הא דתניא ואיתא בפ' ב"ש דף ק"י ע"ב שני אחין אחד פקח ואחד תירש נשואין שתי אחיות מת פקח בעל הפקחת מה יעשה תירש בעל התירשת מוציא את אשתו בגט אשת אחיו אסורה לעולם ופרש"י דאשת אחיו אסורה לעולם דתירש לא מצי חליץ הוצרך רש"י לטעם זה אע"ג דאחות גרושתו פטורה מן החליצה ומן היבום כדאיתא במתני' פ' החולץ ובא"ה סי' קע"ג מ"מ פאן אינה אחות גרושתו ממש פיון שאינה קנויה לו לאשתו גמור פיון שהוא תירש שאין קידושי קידושי גמורין ואי הוי מצי לחלוץ לה חליץ לה לכן הוצרך רש"י לטע' דלא מצי חליץ לה וק"ל) ומכנס גמי לא מצי פנס לה דאחות גרושתו היא עכ"ל רש"י וכן מבואר בא"ה ס"ס קע"ה ואם אית' אמאי לא מיבם פיון דלא מצי חליץ לה גיטי עשה ונדחה לא תעשה אחות גרושתו ונדאי גרע מחיבי לאווינן פיון דלא תפסי ביה קידושי גמורין ומה"ט חולצת אלא צ"ל דהש"ס לא בעי למיפרך מהאי בריית' משום דיש לומר דגזרינן אטו מי שיכול

לחלוץ: וא"כ ה"ה בנדון שלפנינו בזמן הזה דאין מיבמים א"כ אף בחרש ואינה שאינם יכולין לחלוץ אפ"ה גזרינו שאין מיבמים: אי משום הא לא אריא דדוקא התם דאסור מדינא להתניבם משום אחות גרושתו מש"ה גזרינו: משא"כ הא דאין מיבמים בזמן הזה היא גופה גזרה וחומרא בעלמא דחוששין לדעת אבא שאול וכל גדולי ראשונים פסקו דלא פנותיה ובהאי דאינו יכול לחלוץ גם אבא שאול מודה שלא לבטל מצות יבמין: ומצאתי און לדברי בתשובת מהר"מ פדוי סי' ד"ג שכתב ונ"ל דאין לומר שבבעבור שלא יכול למדחסייה לכרעיה תצטרף להתניבם ואחר שאנו סוברין ונוהגין דמצות חליצה קודמת ומרחיקים היבום בכל עזו ודומה לזה נראה מספר התרומה שהביאו המדרכי בפ' החולץ ונ"ל אע"ג דקי"ל מצות חליצה קודמת מ"מ לא פנינו ליה לחלוץ דהוי ליה חליצה מעושה ופסולה אלא מטעינו ליה וחלץ וכו' חליצה מוטעת תנא בכל מקום לשון פשרה דמשמע דיעבד וכו' אפ"ה כתב בעל התרומה אם אינו רוצה לחלוץ ממעינו ליה לכתחלה והיינו משו' שאי אפשר בענין אחר דלא שבקינן לי' לניבם וכו' אמנם פל זה לדברי האומרים דהא דאמימר צריף למדחסייה לכרעיה לכתחלה משמע ע"ש דבריו באורף מפלל דבריו מבואר דהיכי דאי אפשר לחלוץ אף בדיעבד מניחין לניבם אף בזמן הזה להפוסקים דסוברין שמצות חליצה קודמת והיינו מטעם שכתבתי שלא לבטל מצות יבמין ה"ה בנדון שלפנינו ואל תתמה על עיקר דין זה פיון שחרש א"א לחלוץ איף מיבמין דהא פיון שאינו עולה לחליצה אינו עולה ליבום אי משום הא לא ארים דהא פבר הרגישו התוספות ביבמות דף מ"ד ע"א בקונשיא זו בד"ה כל שאינו עולה לחליצה וכו' ואם תאמר ונהרי חרש וחרשיית דאינם עולים לחליצה ועולים ליבום פדאמר בפ' חרש וי"ל דהתם בני חליצה ניהו אלא דפומייהו הוא דכאיב ליה עכ"ל: והעולה מפל זה דכיון דאפשר ומתירין כה"ג להתניבם אף בזמן הזה א"כ אין פאן חשש עיגון נראה פשוט דאין מתירין להתנות ולהשוות בעילתו בעילת זנות או פפלגש דאסור לדעת גדולי פוסקי' דהא אין מתירין פל זה אלא מדחסייה גדול וכמ"ש הב"ח ואיף יתנה לכתחלה לבטל מצות יבמין דהא פתבו תוספו' בשם הירושלמי דמה"ט לא ישא אדם בת אחיו פדי שלא לבטל מצות יבום: ואף החולקים שם שלא לאחר זיווגו שהוא מצוה בשביל זה מ"מ בנדון שלפנינו שאפשר להתניב' וכשמתנ' התנאי איפא הרבה חששות כמ"ש הב"ח ודאי דאין להתנות: איברא כה"ג אפשר לצדד להתנות פאם החרש הוא נשוי דאע"ג דנראה שעל פי הדין לדעת רוב הפוסקים ואפשר דכולם שנויים בכה"ג שא"א בחליצה מותרת להתניבם אף בזמן הזה ואין בו חשש משום חרם רגמ"ה: מ"מ יש חשש עגון מטעם שכתב הריב"ש בתשובה סי' תק"ט ונ"ל ואצ"ל במלכות זה שהנושא אשה על אשתו מחייב ראשו למלכות אלא א"כ נטל רשות מהמלך דכופין לחלוץ לדעת רש"י וסייעתו ע"ש דבריו באורף: וא"כ בנדון דידן דלאו בר חליצה הוא ויבומי ג"כ א"א לניבם מצד המלכות פי החרש לאו בר אשתדלו הוא ליטול רשות מהמלכות לכן בכה"ג אפשר להתנות שאם יהי' לחרש אשה דאיפא חשש עגון: אכל בלא"ה נ"ל דאין להתנו' פיון דאפשר להתניבם: ואע"ג דאפשר שהיא לא תרצה להתניבם פלל להחרש אף באין לו אשה מ"מ אין פאן חשש עגון פיון דהיא עצמה גרמא דהא אתתא בכל דהוא ניחא לה וכדאמרין בש"ס בפנפלה לפני יבם מוכה שחין אפי' ואיתי דאפסיד אנפשיה ע"ז וכיוצא בזה לא תקינו להתנות לעקור מצות יבום ולהשוות בעילתו בעילת זנות פנ"ל ה"ק יעקב: ונ"ל מעשה

ב"ד שְׁעֲשִׂינוּ בְּעֵינֵי תְּנַאי כְּזֶה פֶּה פָּרַאג בָּאוּ לְפָנֵינוּ ב"ד ח"מ הַבְּחוּר פְּלוּנִי בֶן פְּלוּנִי וְאָמַר
לְנוּ בְּאֶשֶׁר זֶה הַיּוֹם הוּא יוֹם חֲתוּנָתוֹ וְיוֹם שְׂמֵחַת לְבוֹ לְקַדֵּשׁ כְּדַת מִשְׁה וְיִשְׂרָאֵל אֵת פְּלָתוֹ
פְּלוּנִית בֵּת פְּלוּנִית וּבְאֶשֶׁר יָדוּעַ לְכָל שְׂהִיָּה לוֹ אֵחַ מֵאָבִיו שְׂהִחְלִיף (אוּ שְׂנַאָבַד זָכְרוּ זֶה
כְּמָה שְׁנִים וְלֹא יָדַעְנוּ מָה הָיָה לוֹ לְדַעַת הַב"ח ס"ס קנ"ז כה"ג ג"כ מוֹתֵר לְהַתְנוּת אֶלֶּא
שְׂגֹדוֹל אֶחָד פִּקְפֵק בְּדָבָר שְׂאִין לְהַתְנוּת אַא"כ בְּהִחְלִיף וְעֵינֵי מ"ש לְפָנֵינוּ תוֹף הַתְּשׁוּבָה
וּבְגִדוֹן כְּזֶה יֵשׁ לְכַתּוֹב שְׂהוּא חֶרֶשׁ שְׂאִינוּ יְכוּל לְחַלּוֹץ וְגַם לִיָּבֵם לֹא יוּכַל פִּינּוֹ שְׂהוּא
נְשׁוּי אִשָּׁה וְאִין לוֹ רְשׁוּת מֵהַמְּלָכוֹת לִישָׂא שְׂתִי נְשִׁים) וְהִנֵּה מִדְּאָגָה מְדַבֵּר בְּאֵם הַסּ שְׂלֹא
לְהַזְכִּיר חֲלִילָה יַעֲדֵר פְּלוּנִי כַּנ"ל בְּלִי זָרַע קִיָּמָא וְאִזִּי תְּבֵא חֲלִילָה זּוֹגְתוֹ הַנ"ל לְכָלֵּל
עֲגוּנָא בְּכֵן רְצִינוּ לְבַקֵּשׁ אִיזָה תְּקִנָּה לְדָבָר: בְּכֵן זֶה אֶשֶׁר מְצִאנוּ שְׂפִלוּנִי הַנ"ל יִתְּנָה תְּנַאי
בְּקִדּוּשֵׁין הַנ"ל שְׂמִקְדָּשׁ אוֹתָהּ עַל תְּנַאי אֵם לֹא יָמוּת בְּלִי זָרַע קִיָּמָא יִהְיוּ הַקִּדּוּשִׁין תּוֹפְסִין
כְּדַת מִשְׁה וְיִשְׂרָאֵל וְאֵם ח"ו יָמוּת בְּלִי זָרַע קִיָּמָא אִזִּי הַקִּדּוּשִׁין יִהְיוּ בְּטָלִין וְלֹא יִהְיוּ
תּוֹפְסִין פְּלָל וְכָלֵּל בְּשׁוּם עֵינֵי וּמְפָל מְקוֹם תְּגָבָה כְּתוּבָתָהּ וְתוֹסֶפֶת כְּתוּבָתָהּ וְלֹא יִהְיֶה הַתְּנַאי
הַנ"ל לְהִזְנֵק אוֹ לְגָרוּעַ כַּח כְּתוּבָתָהּ פְּלָל וְאֵם יִזְכֶּה לְזָרַע קִיָּמָא וְלֹא יָמוּת בְּלִי זָרַע אִזִּי
יִהְיוּ הַקִּדּוּשִׁין תּוֹפְסִין מְעַכְשָׁיו וְעַל דַּעַת תְּנַאי זֶה שְׂמִקְדָּשׁ אוֹתָהּ בְּתַנַּאי גָּמוּר כְּכָל דִּינֵי
תְּנַאי בְּנֵי גֵד וּבְנֵי רְאוּבֵן עַל דַּעַת תְּנַאי זֶה הוּא בּוֹעֵל אוֹתָהּ כָּל זְמַן שְׂיִהְיֶה אֵתָהּ עִמָּה וְכֵן
יִגִּיד לְכָלֵּתוֹ ג"כ שְׂעַל תְּנַאי הוּא מְקַדֵּשׁ אוֹתָהּ וְנוֹהֵג עִמָּה מְנַהֵג אִישׁוּת בְּכֵן נַעֲשׂוּ הַתְּנַאִים
ע"פ הָאֵנָפִן כַּנ"ל בְּכֵן עֲדִים פְּלוּנִי וּפְלוּנִי וְשִׂהְיִיד כֵּן לְהַפְלִיָּה בְּכֵן עֲדִים הַנ"ל וּבִשְׁעַת
קִידּוּשֵׁין הַזְּכִירוּ אוֹתוֹ הָעֲדִים הַנ"ל לוֹ וְלַפְּלָה שְׂהַקִּדּוּשִׁין נַעֲשׂוּ עַל תְּנַאי שְׂנִדְּכָרוּ וְהוֹתְנוּ
בִּינֵיהֶם וְאַחַר הַקִּדּוּשִׁין חֲזַר וּפְקִירֵשׁ הַתְּנַאי לְכֵן הַפְּלָה וְעֲדִים הַנ"ל כָּל הַנ"ל נַעֲשֶׂה כְּדִין
ע"פ חֲקִירוֹת וּשְׂאֵלַת הָעֲדִים בַּת"ע: וּמַעֲתָהּ אֵם ח"ו יַעֲדֵר פְּלוּנִי הַנ"ל בְּלִי זָרַע קִיָּמָא
(וּבְגִדוֹן הַנ"ל יֵשׁ לְכַתּוֹב וְהַחֲרַשׁ הִנֵּה לֹא יִתְּפַקַח וְיִהְיֶה לוֹ אִשָּׁה בְּעֵינֵי שְׂאִינוּ יוּכַל לְהַתְיָבֵם
מִחֲמַת רְשׁוּת מֵהַמְּלָךְ אוֹ לְחַלּוֹץ) לֹא תִהְיֶה הָאִשָּׁה הַנ"ל זְכוּקָה לְחַלִּיצָה אוֹ לִיָּבֵם לְאַח
שְׂהִחְלִיף (אוּ שְׂנַאָבַד זָכְרוּ אוֹ מִחֲמַת אֶחָיו חֶרֶשׁ נְשׁוּי כַּנ"ל) וְיִכּוּלָה לְיִנְשָׂא לְאַשֶׁר יָאוּת
לָהּ בְּלִי שׁוּם פִּקְפּוּק וְנִדְּנוּד וְעִיָּב וְסִפְּק פְּלָל וְלִהְיוֹת בִּידְיָהּ לְרִאָיָה חֲתֻמְנוּ הַיּוֹם: שְׂאֵלָה
קַכַּח בִּימֵי חֲוָרְפֵי הַיִּתִּי מִתְּמִיָּה תְּמִיָּה קִיָּמַת עַל דְּבָרֵי הַתּוֹסֵף בַּפ' מְצֻנֹת חֲלִיצָה דָּף ק"ב
ע"א עַל הָא דְקָאָמַר שָׁם בַּש"ס וְלַעֲנִין חֲלִיצָה עַד שְׂיִהְיֶה אָבִיו וְאִמּוֹ מִיִּשְׂרָאֵל וְכַתְּבוּ תּוֹסֵף
פִּי בְּאִמּוֹ לֹא סָגִי עַד שְׂיִהְיֶה גַם אָבִיו מִיִּשְׂרָאֵל אֶבֶל בְּאָבִיו מִיִּשְׂרָאֵל לְחוּד סָגִי דְהָא אִפִּי
לַעֲנִין יַחַס פְּהוּנָה סָגִי בְּאָבִיו מִיִּשְׂרָאֵל כְּדָאָמַר בְּיוֹד יוֹחֲסִין עַכ"ל תּוֹסֵף וְכֵן הוּבָאוּ דְבָרֵי
תּוֹסֵף אֵלּוּ לְפָס' הַלֵּכ' בַּב"י בַּא"ה ס' קס"ט וּבַח"מ ס' ז' וְשָׁכֵן דַּעַת הַסֵּמ"ג ע"ש וְכֵן
פִּסְק שָׁם בַּא"ה בַּהֲג"ה ש"ע: וְתִמָּה תְּמָה אֶקְרָא דְאִי הַתּוֹסֶפֶת בְּעֵי לְאִתּוּנִי רְאָיָה וְכ"ש
מִיַּחוּס פְּהוּנָה דַּפ"י יוֹחֲסִין דָּף ע"ז א"כ אִפִּי אִמּוֹ לְבַד מִיִּשְׂרָאֵל ג"כ סָגִי דְהָא הִלְכְּתָא
כַּר"א בֶּן יַעֲקֹב דְאָמַר גֵּר שְׂנַשָּׂא בֵּת יִשְׂרָאֵל בְּתוֹ כְּשֶׁרָה לְכַהֲנֹנָה וְכֵן יִשְׂרָאֵל שְׂנַשָּׂא גֵּינֹרַת
וְקָאָמַר בַּש"ס בָּא לִיְמֵלָךְ מוֹרִין לוֹ כַּר' אֶלְעָזָר בֶּן יַעֲקֹב וְכֵן פִּסְקוּ כָּל הַפּוֹסְקִים וְכַמְבּוֹנָאָר
ג"כ בַּא"ה ע"ס ז' יַע"ש וְאִיךָ פִּסְקוּ דְהָא דְתּוֹסֵף וְסֵמ"ג דְּדוֹקָא אָבִיו מִיִּשְׂרָאֵל בְּעֵינֵינוּ: וְעַלָּה
בְּרַעֲיוּנֵי לּוֹמַר חֲדָא מִתְּרַתֵּי דְבְּאֶמְתַּת אֵלִיָּבָא דְהַלְכְּתָא הָאִי דְלַעֲנִין חֲלִיצָה ג"כ סָגִי בְּאָבִיו
אוֹ אִמּוֹ מִיִּשְׂרָאֵל וְכַדַּעַת הַסֵּמ"ק וְהָא אָבִיו וְאִמּוֹ נִי"ו שָׁל וְאִמּוֹ הוּא נִי"ו הַמְּחַלְקַת וּפִי
סוּגִיָּא זֶה דְש"ס צְרִיכִין לְפָרֵשׁ כְּמוֹ שְׂפִי הַב"ח לְדַעַת הַסֵּמ"ק וְאִין צוּרָף לְהַגִּי"ה בְּדְכָרֵינוּ
עֵינֵי שָׁם בַּא"ה ס' קס"ט בַּב"ח: אוֹ דְעִיָּקָר כְּדַעַת רַש"י וְסִיָּעָתוֹ דְבְּעֵינֵינוּ תְּרַנּוּנֵיהּ

מישראל ממש ולא דמי לעגנו דין יוחסין פניו דאיכא גבי חליצה יתור' דקרא בישראל דבעגנו פולו מישראל וכמ"ש תוספת עצמם שם ביבמות ובכתובת פ' נערה דף מ"ד ע"ב: ודברי התוספ' דפ' מצות חליצה הם שלא אליבא דהלכתא אף הנה הדבר תימא בעיני על כל האחרונים שהעתיקו דברי התוספ' להלכה ולא הרגישו בקושלי' זו אכן פאשר עיינתי היטב ראיתי שדברי תוספ' נכונ' רק שקיצרו קצת בלשונם וכו' הוא הוכחת התוספ' דאם אביו מישראל מיקרי פולו מישראל דהא אפי' לעגנו יחוס פהונה וכו' פי' לר' יהודא דס"ל פ"י יוחסין דף ע"ח ע"א ר' יהודא סבר עד דאית כל זרע מישראל ואפ"ה קאמר במתני' אליבא דר' יהודא דבת גיורת מישראל פשר דהוי פולו מישראל וכפרשי' שם במתני' פניו דאביו מישראל וכו' א"כ ה"ה לעגנו חליצה הוי כמו פולו מישראל אבל באמת ר' אלעזר בן יעקב דקאמר התם אפי' מקצת ישראל אין ראיה מיוחסין לעגנו חליצה דשאני הכא גבי חליצה דמיתורא דקרא דרשינו דבעינו פולו ישראל וק"ל: גם מ"ש הב"י שם בא"ה דדעת הרמב"ם פכרשי' ושלם פדעת התוספת.

נלע"ד להיקף דדעת הרמב"ם פדעת התוספ' דמ"ש אביו ואמו מישראל הוא רק לשון הש"ס וכמו שיש לפרש לשון הש"ס פן יש לפרש דעת הרמב"ם פ"ד מ"ה יבום וחליצה פדרכו בכל מקו' לנקוט לשון הש"ס וכן מוכח להדיא מדבריו שכתב תחלה ואפי' הנה אביו גר ואמו ישראלית לא תחלוץ ולא כתב רבותא יותר דאפי' אמו גיורת ואביו ישראל לא תחלוץ אלא ודאי דדעתו פדעת התוספ' ודברי תוספ' מוכרחים כמ"ש וצ"ע על הב"י ה"ק יעקב: שאלה קכט מבני הרב המנפלא מהר"ש נר"ו אב"ד דק"ק רוזניץ וז"ל: הנה באה לפני חליצת האיטר והדין פשוט ומבוא' לפנינו דחולצ' בשמיהו ברגל ימין ושמאל: אף על דבר זה אני מסתפק ושואל אב פניו שיש להחלוץ עוד אחי ובכל הש"ע כתב בפירוש סדר חליצ' סעי' מ' וז"ל ונ"ל אם יש לו אח אחר צריכ' לחלוץ שני רגליו בבת אח' שפידה אחת תחלוץ רגל זה בעוד חולצ' רגל שני פידה אחרת שאם חולצת רגל אחת קודם חבירו איכא למיחש דלמא קי"ל כמ"ד שאינו חולץ אלא ברגל אחד והוי ליה חליצה פסולה וצריכא לחזור על כל האחים ואע"פ שאם חולצת לשנים בבת אחת נמצא של אחד מהם חולצת ביד שמאלה טפי עדיף וכו' דחליצה ביד שמאל פשרה עכ"ל: אכן בבית שמואל בסי' קס"ט ס"ק ק"ד פתב וז"ל וב"ח פתב דמנהג הוא לחלוץ זה אחר זה ויכונוו היבם והיבמה לחלוץ בזה שע"פ הדין הו' לחלוץ עכ"ל וכן הגי"ה בפירוש סדר חליצה וכן בסדר חליצה של מהר"ם בעל סדר גיטין משמע ג"כ בס"ק פ"ה שיעשו זה אחר זה כל סדר חליצה אף באמת דעת פירוש סדר חליצה הם דברי טעם לכאורה ומסתבר טעמו ולמה ניקל בחנם אף שהוא דבר קשה קצת לחלוץ שמהו בפעם אחת לכן ילמדנו אמ"ו הלכה למעשה אף נעשו מעשה: תשובה בני את קולך שמעתי ונתתי אל לבי וראיתי בב"ח סי' קס"ט ס"ק ט"ז שכתב וז"ל וב"י בפירוש סדר חליצה סי' מ' פתב לחלוץ בשתי רגליו בבת אחת ורבותי לא נהגו פנוותיה אלא חולצת בזה אחר זה ומקנה למה שחשש ב"י שמא תהיה חליצה פסולה הוא שיזהירו הדיינים ליבם שיהא דעתו בשעת חליצה שפאותו חליצת רגל שהדין הוא לחלוץ בו מכוון לפטור בו יבמתו וכן היבמה וכו' פניו דשניהם נתפוננו שלא תהא נפטרת מזיקתה בחליצת אותו רגל שאינו בדין אינה חליצה פלל וכאלו לא חלץ לה ולא פסלה על האחין בחליצה זו והכי נקטינו וכו' אני נוהג עכ"ל הב"ח: וכן מצאתי ראיתי בתשובת מהר"ם מלובלין שאלה ט'

שְׁהָאָרִיף בְּזֶה לְקַיִם דְּעָה זֹו וְשָׁכֵן הַמְנַהֵג דּוּק' לְחַלּוֹץ זֶה אַחַר זֶה וְדִלָּא פְּפִירֵשׁ סֹדֵר חֲלִיצָה
דְּהָא אֵיפָא לְמִיחַשׁ שְׁמָא תַתְּכַוְּנִין לְזֶה שְׁאִינוּ שְׁל יָמִין עַל פִּי הָאָמֶת ע"ש דְּבָרֵי בְּאִרְרָה:
הָרִי לָהּ שְׁנֵי עֵדִים נְאֻמִּים גְּדוּלֵי הָאֲחֵרוּנִים שְׁמַעֲדִין שְׁנוּהֲגִין דּוּקָא לְחַלּוֹץ זֶה אַחַר זֶה:
וְאֲדַרְבָּא לְדַעַת מַהֲר"מ מְבֹאֵר דְּיוֹתֵר יֵשׁ לְחוּשׁ אִם חוּלִץ בְּבֵת אַחַת שְׁמַתְכַוְּנִין לְזֶה שְׁאִינוּ
שְׁל יָמִין וְכֹה"ג מְבֹאֵר בִּש"ע ס' ק"ך"ט סע' י"ט בַּהֲג"ה לְעַנְנֵן נְתִיבַת שְׁנֵי גִיטִין ע"ש:
וְכֹן נ"ל עֵינָךְ דְּהָא אִם חוּלִץ בְּבֵת אַחַת אִינוּ חוּלִץ כְּמַצְוֹתוֹ לְכַתְּחִלָּה דְּחוּלִצְתָּ בְּשִׂמְאֵלָהּ
וְלְכַתְּחִלָּה צְרִיכָה לְחַלּוֹץ בִּימִינָהּ וְגַם הוּא צְרִיף לְמַדְחָס רְגָלוֹ וְחוּלִץ בְּעַמִּידָה וְכִשְׁחוּלִצְתָּ
שְׁתִּיבָהּ בְּבֵת אַחַת אִי אֶפְשָׁר בְּקַל שְׁלֵא יִפְּלוּ אִם לֹא שְׁעַל הָרוּב יִצְטָרֵף לִישֵׁב אַף
שְׁבָדִיעֵבֵד כְּשֵׁר: מ"מ גַּם זֶה בְּדִיעֵבֵד אִין כָּאֵן חֲשַׁשׁ חֲלִיצָה פְּסוּלָה דְּחֲלִיצַת יָמִין עֵינָךְ
כְּדַעַת הַסֵּמ"ג כִּמ"ש שְׁם בְּתִשׁוּבַת מַהֲר"מ מְלוּבָלִין ע"ש: גַּם מְשַׁמְעוֹת סֹדֵר חֲלִיצָה שְׁל
הָאֲחֵרוּנִים שְׁהוּא סֹדֵר מַהֲר"מ בַּעַל ס"ג מְשַׁמַּע לְחַלּוֹץ זֶה אַחַר זֶה: אֲכֹן מַה שְׁמַשְׁמַע קֶצֶת
מִתּוֹךְ לְשׁוֹנוֹ סע' ע"א וּפ"ה: שְׁיַעֲשֶׂה כָּל סֹדֵר חֲלִיצָה בְּרִגְלֵי יָמִין וְאַח"כּ יִנְעוֹל אוֹתוֹ רְגֵל
שְׂמָאל וְיַעֲשֶׂה כָּל סֹדֵר חֲלִיצָה מִחֲדָשׁ זֶה אִין נ"ל אֶלָּא נ"ל כְּמַשְׁמַעוֹת תְּשׁוּבַת מַהֲר"מ
מְלוּבָלִין שְׁם שְׁמַקְדִּימִין הַחֲלִיצָה שְׁל יָמִין וְחוּלִצִין מִיַּד מְרָגֵל שְׂמָאל שְׁהוּא יָמִין דִּינְדִּיָּה
וְאַח"כּ עוֹשִׂין הֶרְקִיקָה וְיִמָּה שְׁמַפְסִיק בֵּין הֶרְקִיקָה חֲלִיצַת שְׂמָאל אִין נִפְקוּתָא ע"ש: וְעוֹד
נִלְע"ד דָּאֵם עוֹשִׂין כֹּן יוֹצֵאֵי אֶפְשָׁר לְכָל הַדַּעוֹת כִּינּוּן שְׁעוֹשִׂין חֲלִיצַת מְנַעְלִים תְּכּוּפִין זֶה
אַחַר זֶה הָנִי כְּחוּלִץ בְּבֵת אַחַת מִמֶּשׁ כִּינּוּן שְׁאִין יָכוֹל לְחַלּוֹץ בְּבֵת אַחַת מִמֶּשׁ בְּיַד הַיָּמִינִי
וְהוּא יַעֲמֹד עַל כֹּן חוּלִץ לְשְׁתִּיבָהּ זֶה אַחַר זֶה בְּלִי הַפְּסִק הָנִי כְּחוּלִץ בְּבֵת אַחַת וְלִיפָא
לְמִיחַשׁ לְחֲלִיצָה פְּסוּלָה וְרִאָיָה בְּרוּרָה לְזֶה מְסוּגֵיָא דְּש"ס דְּיוֹמָא דָּף ה' ע"ב כִּיצַד הַלְבִּישׁוֹן
לְמַסְבֵּר קְרָאֵי פְּלִיגֵי בַּהּ בְּנֵי ר' חֲזִיָּא וּר' יוֹחֲנָן חַד אָמַר אַהֲרֹן וְאַח"כּ בְּנֵיו וְחַד אָמַר אַהֲרֹן
וּבְנָיו בְּבֵת אַחַת אָמַר אַבְיֵי בְּכַתְּנֹת וּמַצְנָפֹת כֹּלֵי עֲלָמָא לֹא פְּלִיגֵי כִּי פְּלִיגֵי בְּאַבְנֵי וְכֹן
וּמְקָשָׁה הַש"ס וּבְבֵת אַחַת מִי מְשַׁכְּחַת לָהּ (פִּירֵשׁ"י מִי מְשַׁכְּחַת לָהּ שְׁיִהָא מְשָׁה לְבַדּוֹ חוּגְרָא
חֲמִשָּׁה בְּנֵי אָדָם כְּאַחַת) לֹא צְרִיכָה דְּאַקְדִּים וּפִיר"שִׁי לֹא בְּבֵת אַחַת מִמֶּשׁ קָאֵמַר אֶלָּא זֶה
אַחַר זֶה בְּסֹדֵר אַחַד הָיוּ וְלֹא הִפְסִיק בְּגַד אַחַר בְּנֵימִים עכ"ל רש"י הָרִי לְהַדְיָא דְּלַעֲנֵי
לְבִישׁ' בְּגָדִים אַף שְׁהַלְבִּישׁוֹן זֶה אַחַר זֶה כָּל שְׁלֵא הִפְסִיק בְּנֵימִים כִּינּוּן שְׁאִי אֶפְשָׁר לְלַבֵּשׁ
בְּבֵת אַחַת מִמֶּשׁ מְקַרֵי לְבִישָׁה בְּבֵת אַחַת.

וּא"כ דִּין מִינָהּ ג"כ לְעַנְנֵן חֲלִיצַת בְּגָדִים כִּינּוּן שְׁאִי אֶפְשָׁר לְחַלּוֹץ שְׁנִיבָהּ בְּבֵת אַחַת מִמֶּשׁ
בְּיַד הַיָּמִינִית וְהוּא עוֹמֵד כְּמַצְוֹתוֹ לְכַתְּחִלָּה לְכֹן יַעֲשֶׂה עַל דָּרָף זֶה יִנְעִיל הָרַב הַמְּסַדֵּר שְׁנֵי
מְנַעְלִים זֶה אַחַר זֶה וְיַעֲשֶׂה כָּל הַסֹּדֵר וְלִהְזָהִיר הַחֲלוּץ וְהַחֲלוּצָה שְׁלֵא יִכְוֹנוּ לְפִטוֹר בְּחֲלִיצָה
רַק בְּאוֹתוֹ רְגֵל שְׁהוּא ע"פ הַדִּין לְחַלּוֹץ וְכִדְאִיתָא בְּסֹדֵר חֲלִיצָה שְׁל הָאֲחֵרוּנִים וְאַח"כּ
תְּחַלּוֹץ הָאִשָּׁה רְגֵל יָמִינוֹ דְּהֵינּוּ יָמִין כָּל אָדָם וְאַחַר כֹּף תְּחַלּוֹץ רְגֵל שְׂמָאל שְׁהוּא יָמִין
דִּינְדִּיָּה וְאַח"כּ תַּעֲשֶׂה הֶרְקִיקָה וְכָל דִּין סֹדֵר חֲלִיצָה וְכִבָּר בְּאִ מַעֲשֶׂה כְּזוֹ לְיַדֵּינוּ פֶּה כְּשִׁהֲיָתִי
בְּמוֹשֵׁב זִקְנִים וְעֲלִתָהּ הַהִסְפָּמָה לְחַלּוֹץ זֶה אַחַר זֶה דְּלֹא כִפִּי סֹדֵר חֲלִיצָה וְכֹן סֹדֵר חֲלִיצָה
הַחֲלִיצָה כְּנ"ל אָבִיף יַעֲקֹב: דִּינֵי אֲנֹס וּמְפִתָּה וּמִש"ר שְׁאֵלָה קַל פֶּה עֲזִירִינוּ אִירַע מְקַר'
בְּלִיתִי טְהוֹר זֶה פְּעַמִּים וְשִׁלֵּשׁ שְׁטַעַן הַחֲתָן אַחַר חֲתָנָתוֹ טַעֲנַת מוֹצֵיא שָׁם רַע וְנִמְצָא דְּבָרֵי
בְּדַחִין שְׁעֵשֶׂה כֹּן רַק לְהוֹצִיא מִמּוֹן מְאָבִי הַכְּלָה וְכִדִּי לְמַגְדֵּר מְלִתָּא רוּצ' הַחֲכָם לְהַעֲנִישׁ
אוֹתוֹ בְּמִמּוֹן וּמְלִקוֹת כְּדִין תּוֹרָה וְעֲנָשׁוּ אוֹתוֹ וְיִסְרוּ אוֹתוֹ אִי שְׁפִיר דְּמִי לְמַעֲבַד הַכִּי אוֹ
לֹא: תְּשׁוּבָה מְלִתָּא דָּא כְּבָר אַמּוּרָה בִּש"ס וּפּוֹסְקֵי רֵאשׁוּנִים וְאַחֲרוּנִים כְּמְבֹאֵר בַּח"מ

בסי' ב' בטור וש"ע וע"ש בסמ"ע וש"כ: ד"ש פ"ח לב"ד אפי' בזמן הזה לקנוס למגדר מלתא לצורך שפעה אכן הנ"י פ' ד' מיתות והובא שם בב"י כ' שאין פ"ח לב"ד בזמן הזה לענוש בדין תורה ממש ובאמת כב"ר פתב בתשובת מהר"מ מלובלין סי' קל"ח שדעת רוב הפוסקים אינו פ"ח וכ"כ הרב בד"מ לכן השמיטו בש"ע ועוד נ"ל דאף הנ"י על פ"ח לא קאמר אלא דוקא בענוש מיתה ותדע שפ"ח הוא: דהא על פ"ח צריכין לומר דהא שפ"ח הנ"י דאין דנין בזמן הזה בדין תורה ממש היינו שצריכין לדון בדין הקל ממנו דבדין חמור ודאי דאין דנין וכדמוכח להדיא מסוגיא זו דסנהדרין שהביא הנ"י עצמו בפ"ד מיתות גבי בת פהו שזינתה דאקפה רב חמא בר טוביה חבילה זמורת אמר רב יוסף טעה בדבר מתנא דשריפה הוא פתילה של אבר וקשה לכאורה לדעת הנ"י הא לא טעה בזה כלל ועשה כהלכה ואדרבה אם היה עושה דין שריפה ממש בפתילה של אבר שהיה ממש בדין תורה היה טועה לכך הקיף בחבילי זמורת כדי שלא יהיה בדין תורה ממש וכדעת הנ"י אלא ודאי דענוש חמיר לענין מיתה פשיטא שאין דנין בזמן הזה ושריפת כל הגוף הוא ענוש חמור וכן תירץ בתשובת מהר"מ מלובלין סי' קל"ח וא"כ קשה על הא דאמרינן בש"ס דסנהדרין דף נ"ח ע"ב וב"פ דנדה רב הונא ק"ז ידא באדם שרגיל להפנות חבירו ופרש"י וקנסו בכך והוא ענוש חמור מדין תורה ואפ"ה קנסו רב הונא בכך למגדר מלתא ואף אי נימא דס"ל להנ"י כדעת התוספת לשם דדינא הוא כדאיתא בפ' כל היד דינא תנן וכדכתיב וזרוע רמה תשבר (ובספרי ישועת יעקב פתבתי ונדאי גם מרש"י לא נעלם כל זה אלא אע"ג דדינא הוא מ"מ רב הונא שהיה בכבל בזמן שאין דנין דיני מפות ונחלות איך ק"ז ידו לכך פרש"י דקנסו בכך משום מגדר מילתא והוא ישוב ברור לדעת רש"י ע"ש באנרף) מ"מ הוא ממש בדין תורה וקשה על הנ"י דכתב דאין דנין בזמן הזה בדין תורה ממש אלא ודאי פשוט דמאי דמסין הנ"י אכל לחייבו לגמרי בדין תורה היינו דוקא ענוש מיתה דמייירי לעיל מיניה משא"כ בשאר עונשים ובזה מתרץ הנ"י האי גושא דרב הונא ק"ז ידו דמקשה מינה תחלה ודוק.

ודלא כגידולי תרומה דף שמ"ג ע"ב שהניח דברי הנ"י בתימא כלל העולה דנראה דמותר לענוש ענוש חמור אף בזמן הזה כל שיש מגדר מלתא בדבר כגון שהדור פרוץ או אפי' יחיד רגיל בדבר עבירה או שעשה דבר עבירה בפרסום פ"ח מבואר מדברי הסמ"ע והש"כ ובתשובת מהר"מ מלובלין סי' קל"ח ובתשובת בית יעקב סי' ק"ט (ובספרי ישועת יעקב ומשפטי יעקב פתבתי שנעלם מתשובת בית יעקב לשון הרמב"ם פ"ב מ"ה ממרים ולשון הטח"מ בסי' ב' וסוגיא הש"ס דיבמות דף פ"ח ופ"ט יע"ש) ודלא כנראה קצת בתשובת שער אפרים סימן ע"ב דדוקא מידי דשכיח בעינן והוא נגד משמעות האחרונים ובגדון שלפנינו ודאי בדין תורה אין לחייבו בדין זה פי כב"ר מבואר בש"ס ופוסקין דאין דנין דין מוציא שם רע אלא א"כ שטוען תחתיו זינתה אחר הקידושין וכה"ג עוד הרבה חילוקי דינים אלא שהחכם רוצה לעשות פסק חרוץ משום מגדר מילתא כדי שלא לבייש בנות ישראל בודאי יש רשות בידו לעשות פ"ח וכמ"ש מ"מ צריך לעשות הדבר במתון והכל לשם שמים שלא יבא ח"ו לתרבות רעה ועיין בט"ז בי"ד ריש סי' של"ד ובנה"כ (שם) לדחות האבן אחר הנזיל לכן צריך מיתון והסקמות גדול בדבר ושלום על דיני ישראל ה"ק יעקב: שאלה קלא *) מהרב הפוסל מהר"ר יודא מילר אב"ד דמדינת דייטץ וז"ל: פתב הרמב"ם בפ"א מה' נערה בתולה דין ה' וז"ל היתה אנוסה זו אפי'

מחייבי עשה ואפ'י שנייה הרי זה לא ישאנה עכ"ל וכתב עליו הכ"מ וז"ל ומ"ש רבינו אפי' מחייבי עשה ניחא פדמסקינן פ' אלו נערוות אבל שנייה קשה פנין דמדאורייתא היא אשה הראויה לו ואפשר פנין מדכתיב ושמרתם את משמרתתי מצאו חכמים מקום לאסור שניות או מלאו דלא תסור וכו' א"כ שפיר אתמעטא מלו תהיה לאשה עכ"ל הכ"מ: ותמיה נשגבה בעיני לפ"ז מה פריד הש"ס דכתובת דף ל"ה מה עריות ומה שניות לעריות וכו' פנין דמדאורייתא חזנה ליה אמאי אין לו קנס: ולפי דברי הכ"מ לק"מ דהוי כדאורייתא: וכדי לתרץ דברי הרמב"ם אם דעת אדמ"ו ניחא הנה נלע"ד ליישב בדרך אחר וכתירץ הש"ס דכתובת דף מ' וניתי עשה ונדחה לא תעשה וכו' ומתירץ הש"ס פנין דאפשר לקיומו לעשה דאי אמרה לא בעינא ליה מי איתא לעשה כלל עכ"ל הלכך פסק הרמב"ם דלא אמרינן לעבור על דברי סופרים פנין דאפשר שתמאן וליתא לעשה כלל עכ"ל ויחנה אדמ"ו בזה דעתו הרמה.

(* עיין במשנה למלך בפ"א מהל' נערה בתולה ס"א הקש' זו ובשם מהר"ם: תשובה הנ' בנדאי מה שמקשה על הכ"מ הוא לכאורה קושיא עצומה ובישובו להרמב"ם לא נתקרב' דעתי דמ"מ משמעות הש"ס דדוקא בחייבי עשה אמרינן פן אבל מה שמתר דאורייתא מנ"ל דלמא בזה לא העמידו דבריהם במקום שיכול לבטל מצוה דאורייתא אף דלפעמים העמידו דבריהם אפי' במקום פרת אין לדמות גזרת חכמים זו לזו ובפרטות לכמ"ש תוספת שם ד"ה ניתי עשה וכו' ומ"מ איצטרך קרא דאי לאו קרא הוי חשבינן ליה דלא אפשר לקיים שניהם דעיקר מצוה זו הוא לישא פי היכא דאמרינן חליצה במקום יבום לאו פלוס היא עכ"ל תוספת וא"כ מנ"ל לדחו' בשנייה ג"כ פנין דלא יליף מקרא ולע"ד הנה נראה לתרץ דברי הרמב"ם כפשוטו דהא שניות שגזרו חכמים פעין דאורייתא תקון ועשויה כערוה גופא דלהכי נקרא שניות לעריות דמה"טלא מתנבמות כמו חייבי לאוין וחייבי עשה וכדאיתא ביבמות פ"ב דף ד' ע"א במתני' כלל אמרו ביבמה וכו' וכן מוכח שם בגמרא דמקשה אחייבי לאוין וחייבי עשה (כפי מה שפי' תוספ' שם) יבא עשה וידחה את לא תעשה ומקי הש"ס בכמה גונוי ולא מקשה הש"ס קושיא יותר עצומה על שניות מדברי סופרים דקתני' במתני' אמאי דוחה העשה ועל קושיא פזו יהיה ננעלים ונסתרים שערי כמה תירוצים שבש"ס שם אלא ודאי דסובר הש"ס בשניות לא קשה מידי דעשהו חכמים כדאורייתא לענין נשואין במקום שב ואל תעשה ולפעמים העמידו דבריהם במקום פרת: ואע"ג דהרמב"ם פ"ו מ"ה חליצה ויבום דין יוד פולל דין השנייה עם חייבי לאוין ועשה דלא מתניבמת מטעם שמא יבא עליה ביאה שניה היינו משום דנדאי לא תמיר דין השנייה מחייבי לאוין ועשה שמסתמא לא עשהו לשנייה כערוה התמורה משא דא"כ ג"כ לא היתה חולצת אלא שחכמים עשהו עכ"פ פחייבי לאוין ועשה דחולצת ולא מתניבמת והכל מטעם אחד וא"כ ה"ה באנוסה מהאי טעמא לא ישאנה ויפה פסק הרמב"ם בזה: ואל תשיבני מהא דמקשה הש"ס בכתוב' דף ל"ה אלא שניות מדברי סופרי' פנין דמדאורייתא חזנה ליה אמאי אין לה קנס ומה קשה הא פעין דאורייתא תקון אי משום הא לא תברא דנדאי גזירת חכמים פעין דאורייתא לא הנה רק לענין איסור נישואין משא"כ לענין קנס שלא יהא חוטא נשפר פנין דמדאורייתא חזינא אמאי אין לו קנס וזה ברור: וא"כ יפה פסק הרמב"ם דאנוסה שניה לא ישאנה: ולפי מה שכתבתי גם דברי הפסוף משנה אפשר' לתרץ על דרך זה דאע"ג דשניה מצאו חכמים

מקום לאסור פדאורייתא מ"מ לענין קנס מקשה הש"ס שפיר מטעם שפכתתי פנ"ל לתרץ וליישוב דעת הראשונים אשר מימיהם אנו שותים ועפ"ז מיושבים ג"כ דברי הרמב"ם פ"ג מ"ה עבדים שמתרץ שם ג"כ הכ"מ כמו פאן ע"ש והפל בקנה א' עולה פנ"ל ה"ק יעקב: שאלה קלב עוד מהרב הנ"ל ונ"ל ראיתי דבר תימא בכ"מ פ"א מ"ה נערה בתולה דין י"ב על מ"ש הרמב"ם היתה מחייבי עשה או שניה וכיוצא בהם שאיסורה מדברי סופרים בין התרו בו בין לא התרו בו חייב בקנס שאין פאן מלקות וכתב הכ"מ מ"ש הית' מחייבי עשה או שניה וכו' שם ת"ר עריות ושניות לעריות וכו' ופסק רבינו פלשא בתרא דאמר שניות מחייבי לאוויג ומשמע דוקא מחייבי לאוויג אבל חייבי עשה לא משום דלשא בתרא הוא ועוד דאתיא כר' יוחנן דאמר אין לוקה ומשלם אבל חייבי עשה דלית בהו מלקות לא עכ"ל ה"כ ומקשה דאי רמב"ם פסק פלשא בתרא כר"ש בן מנסיא א"כ אף בלא התרו בו חייבי פרייתות אינו משלמין קנס דהא ס"ל אשה הראויה לקיימה בעינן: אבל נ"ל דרבינו פסק משנתנו ריש פ' אלו נערו דאית ליה נערה הנערה מרבה חייב פרייתות וחייבי לאוויג דמשלמי קנס היכי דלא אתרו וחייבי עשה ושניו' אף בהתרו ליפא מלקות: וכי תימא א"כ למה כתב רבינו היתה מחייבי מיתות ב"ד פגון בתו פטורים מן הקנס שנאמר לא יהי' אסון ענוש יענש וכו' תיפוק ליה בלא"ה הוי אשה שאינה ראויה לקיימה: אף זה בלא"ה קשה אמשנתנו למם לי הטעם בבתו מפני שמתחייב בפשו אלא נדאי משו' טעמא דאינה ראויה לקיימא אינה פטורה רק משום קנס דחמשים פסף אבל בשת ופגם מחייב לפיכך הוצרך הטעם דלא יהיה אסון דפטור אף מבןשת ופגם פן הנה נ"ל ליישב ולדון לפני אדמ"ו אם דעתו הרמה מספמת: תשובה הנה נדאי ראשית הדברים בצדק נאמת נאמרים ליישב דעת הרמב"ם דפסק פמשנתנו ודלא פר"ש בן מנסי' ושפתי ברור מללו וכן מבוא' להדיא מתוך דברי הרמב"ם בפירש המשניות וגם הכ"מ נרא' שפונתו לזה במ"ש שם ונ"ל ועוד דאתיא כר' יוחנן דאמר אינו לוקה ומשלם וכו' ור' יוחנן לפרושי משנתנו קאתיא פמבואר שם בסוגיא פ' אלו נערו יע"ש והוא ברור: אף מ"ש מכ"ת תו ונ"ל וכ"ת א"כ למה כתב רבינו וכו' עד אלא נדאי משום טעם דאינ' ראויה אינה פטורה רק משום קנס אבל בשת ופגם מחייב עכ"ד פל דבריו הם דברי תמה דהא להדיא פסק הרמב"ם פ"ב דין יו"ד פל בת שיש לה קנס יש לה בןשת ופגם וכל בת שאין לה קנס פה אין לה בןשת ופגם וכ"כ התוספות בפ' אלו נערו דף ל"ח ע"ב ד"ה יש בגר וריש פ' נערה שנתפתה דאיתקש בןשת ופגם לקנס דלמי שזה גיתן זה גיתן ועפ"ז נ"ל ג"כ נסתלק תמיהת הטור א"ה סי' קע"ו בהשגותיו על הרמב"ם בזה יע"ש: ועיקר הקושיא שמקשה מכ"ת על הרמב"ם ומשנתנו דלמ' איצטריך הטעם דלא יהיה אסון תיפוק ליה בלא"ה הוי אשה שאינה ראויה לקיימה נראה דמעיקרא לא קשה מידי דכיון דמרבינו חייבי לאוויג וחייבי פרייתות מריבויא דקרא שיש להם קנס פשלא התרו בהם אף שאינם ראויים לקיימם פדאיתא ריש פ' אלו נערו ע"ב א"כ אף חייבי מיתות הייתי מרבה וכמ"ש התוספת שם דמרבינו חייבי לאוויג וחייבי פרייתות מחד קרא לכו איצטריך לא יהיה אסון למעוטי חייבי מיתות והוא פשוט וברור בדברי הרמב"ם פנ"ל ה"ק יעקב: סליק חלק אבן העזר בעזר אל העוזר חלק חושן המשפט הלכות דיינים שאלה קלג מארץ לועז ונ"ל ראובן היה לו דין ודברים עם שמעון וגזרת הפלך שחמשה אנשים ישפטו ביניהם ולפי שאחד מהם הנה

קרוב לראובן ונסתלק מהדין צנה המלך ונתרצו הצדדים שידינו אותם הארבע אנשים הנותרים ונזרקה מפי החבורה אם נחלקו אלו אנשים כגון שלשה מחיבין או מזפים וא' אומר אינו יודע אם צריך להוסיף וכמה יוסיפו ואם יש להביא ראיה לדין זה מהרמב"ם פ"א מ"ה סנהדרין ולמאן מהפוסקים הוי סייעתא סוגיא דסנהדרין פ"א ליהוי פשנים שדנו וכו' עכ"ל השואל: תשובה מתוך תשוקת לשון השואל מבואר שרצונו להשיב לו כהלכה בתקמה ומלאכה ושיהא מים התלמוד מפוסקים ראשונים הקשת דרוכה: אף באשר נגעה בנו יד ה' ונשרפו כל ספרי הנחמדים מ"מ כדי שלא להשיב ריקם אמרתי להשיב בקצרה ומועט יחזיק המרובה פי' ה' עלי הטובה: הנה אחר העיון בדברי הרמב"ם פ"א מ"ה סנהדרין שכתב וז"ל ב"ד של שלשה שאמרו שנים זכא' או חייב והשלישי אומר אינו יודע יוסיפו הדיינים שנים נמצא חמשה נושאים ונותנים בדבר וכו' אבל אם אמרו ארבע זכאי או חייב ואחד אומר אינו יודע או שאמרו שלשה זכאי ואחד חייב ואחד אומר אינו יודע בין שהיה זה שאמר אינו יודע בתחלה או אחר הולכין אחר הרוב עכ"ל: והנה צריכין ליתן טעם דמ"ש בכא דרישא מסיפא דהלא גם בשנים אומרים חייב או זכאי ואחד אומר אינו יודע ג"כ איכא רובא ואפ"ה אין הולכין אחר הרוב: ויש לפנינו שני טעמים האחד דדוק' בשלשה א"כ אם אמר אחד מהן אינו יודע הוי כמו שלא ישב בדין ונמצא הדין בשנים ואנו תלתא בעינן דדיני ממונות בשלשה וכן פרש"י בפ' זה בורר דף ר"ט ואף דלדעת הרמב"ם מצטרפין אותו שאמר אינו יודע ואי אמר טעמא שמעינן ליה מ"מ כל כמה דאמר אינו יודע כמאן דליתא דמי אבל לאחר שמוסיפין שנים נמצא שיש פאן חמשה אף אם אמר אחד מהם אינו יודע מ"מ נגמר הדין ע"פ ב"ד שהם שלשה: ועי"ל טעם שני לחלק דדוקא בתלתא פי' אמר אחד אינו יודע פי' דמעיקרא אדעתא דתלתא יתיבי וכשאומר אחד מהם אינו יודע נמצא שלא נגמר הדין רק בשנים: משא"כ בתמשה אף שאמר אחד מהם אינו יודע מ"מ מתחלה לא יתיבי רק אדעתא דתלתא והאיכא תלתא: וכ"כ בפס' משנה ספ"ח מ"ה סנהדרין טעם זה ומביא סעד מסוגיא דש"ס דסנהדרין דף ה' דמקשה הש"ס על הא דאמר שמואל שנים שדנו דיניהם דין מהא דשנים אומרים זכאי ואחד אומר אינו יודע ואמאי ליהוי פשנים שדנו ומתריץ הש"ס שאני התם דאדעתא דתלתא יתיבי ע"כ ואפשר שזה פנונת השואל בלשונו שכתב ג"כ למאן מהפוסקים הוי סייעתא סוגיא דסנהדרין וכו' ולעד"נ שאין שום ראיה מסוגיא זו כלל: דהא כל סוגיא זו קאי אליבא דשמואל דס"ל שנים שדנו דיניהם דין אבל באמת ליתא לדשמואל כמו שפסקו הרי"ף והרמב"ם והרא"ש וא"כ אזלי לן האי תירוץא וק"ל והנפקותא בין השני טעמים הוא נדון השואל דלטעם ראשון אם אמר א' מהם אינו יודע מ"מ נגמר הדין ע"פ ב"ד של שלש וא"צ להוסיף ולטעם שני פי' דמעיקרא אדעתא דארבעה יתיבי אם א' מהן אמר אינו יודע צריכין להוסיף דיינים והעיקר נ"ל כטעם הב' חדא שראיתי אבל נביאם נתנבאים בסגנון אח' דהיינו הב"ח וסמ"ע ואגודת אזוב דף ע"ו ושאר' יוסף בחידושיו ובתשובה סי' ל' פולקם כאחד פתבו חילוק זה כדי להשוות דעת הרשב"א הובא בטור וב"י בש"ע סי' י"ג סעי' נ"ו אם בררו עשרה אנשים וא' אומר אינו יודע אף שכולם הושוו לדעת אחת אינו פלוג כדי שלא יהא מתנגדים לדע' הרמב"ם וכ"כ הסמ"ע שמבואר פן ברשב"א עצמו ושכ"כ הכ"מ ע"ש וכן על פרחיה צ"ל בהרשב"א דהרי פדעת הרמב"ם מוכח להדיא במתני' דקתני שנים אומרים זכאי ושנים

אומרים חייב ואחד אומר אינו יודע יוסיפו מכלל אם הרוב אומרים זכאי או חייב א"צ להוסיף ואיך יחלוק הרשב"א על סתמא דמתני' אלא נדאי דהחילוק אם יתיבי מתחלה אדעתא דתלתא או לא וכן נ"ל מוכח קצת בדברי הרמב"ם גופיה דאל"כ תקשה שבפירוש המשניות פ' זה בורר שם פתב ונ"ל ואם אינרע עוד פנה המאנרע וכו' או שאמרו הארבעה זכאי או חייב ואחד אומר אינו יודע יוסיפו שנים ע"כ והוא להיפך ממה שפסק בהלכותיו ואף שפצינו כמה פעמים שחזר בפסקיו ממ"ש בפ"י המשניות מ"מ כל כמה דאפשר להשוות דבריו עבדינו: ועוד דאף את"ל שחזר בו מ"מ איך עלה על דעתו לפרש פן הלא משמעות המתני' הוא להיפך וכמ"ש: אכן לחילוק זה ניחא דיש לומר דמ"ש הרמב"ם בפ"י המשניות מייירי דיתבי מתחלה אדעתא דתמשה אז אם א' אומר אינו יודע יוסיפו הדיינים שנים וכהרשב"א וגם בתשובת משפטי שמואל סי' צ"ב אף שברוב דבריו ופסקיו נמשך אחר הרמב"ם מ"מ פסק להאי דתשובת הרשב"א שם מכלל דלא פליגי וכדעת שאר אחרונים שכתבתי נמצא זכינו לדין בנדון שלפנינו דיתבי תחלה אדעתא דארבעה אם אמר אחד מהן אינו יודע צריכן להוסף עליהם: אף עדיין הדבר מןקפק ועומד כמה יוסיפו אף דמבואר בש"ס וכל הפוסקים דאין מוסיפין פחות משנים שנים מ"מ הלא על פרחף צריכן ליתן טעם לדבר דהוא לכאורה תמוה פיון שאחד אומר אינו יודע תסגי אם מוסיפין א' למלאו' החסרון ולכום ררהטא נראה הטעם כמ"ש הלבוש בסי' י"ט דכיון שגם אותו שאמר אינו יודע מצטרפין לדעת הרמב"ם ואי אמר טעמא שמעינן ליה וא"כ אם יוסיפו א' הנהיב"ד שקול: ולפ"ז בנדון שלפנינו דהנה מתחלה ב"ד שקול וא"כ אם מוסיפין אחד הרי פאן ב"ד נוטה א"כ אין להוסיף רק א': אכן פד מעינן שפיר יראה דטעם זה פגום מעיקרא הוא וליתא פלל: חדא דא"כ תקשה הא בדיני נפשות אף לדעת הרמב"ם זה שאומר אינו יודע הרי הוא כמו שאינו ואינו חוזר ומלמד חובה ואפ"ה מוסיפין שנים ועושין ב"ד שקול לכתחלה וכדאיתא סוף פ"ק דסנהדרין וכ"כ הרמב"ם פ"ט דסנהדרין דין ב': ותו דא"כ לדעת הראב"ד והרשב"א שפסקו דאף בדיני ממונות אותו שאמר אינו יודע פמאן דליתא ואי אמר טעמא לא שמעינן לי' ואפ"ה מוסיפין שנים אף שהוא ב"ד שקול מה איכא למימר: ותו דאף לדעת הרמב"ם דאותו שאומר אינו יודע מצטרפין מ"מ כמו שיש לחוש שיאמר דעתו לזכות או לחובה ויהא ב"ד שקול לכן מוסיפין שנים כה"ג יותר יש לחוש שיהא עומד על דעתו הראשונה לומר אינו יודע ואם יוסיפו שנים יהא ב"ד שקול: לכן נלע"ד ליתן טעם אחר לשבח ע"ד דאמרינו בגמרא דסנהדרין אמר שמואל שנים שדנו דיניהם דין אלא שנקראו ב"ד חצוף ופי' מהרי"ל בליקוטיו דה"ק משום דב"ד של שלשה אם חייבו לאחד מבעל דיני' כל אחד ואחד מהב"ד יוכל להיות שהוא הנה מזכה אלא שחבריו רבו עליו וליכא הענה וחוץפא פלל משא"כ בשני' שדנו הבע"ד יודע ששניהם חייבו ואיכא הענה וחוץפא: וא"כ ה"ה הכא אם יראה הבעל דין שהדיינים לא יוכלו להשוות עצמן עד שהצרכו להוסיף אחד ויצא דינו לחיוב ידע שזה הכריע דינו לחיוב ויהנה הענה וחוץפא (ואע"ג דאפשר אם זה שהוסיף זיכה מ"מ אם הרוב הנה מחייבי' תחלה הולכין אחר הרוב והא דהוצרך להוסיף אחד במקום מי שאמר אינו יודע היינו פדי שיהא שלשה נושאים ונותנין בדין פמבואר בש"ס ופוסקים מ"מ לאו כ"ע דינא פי האי גמירי דהוא לכאורה נגד הסברא והשכל האומדנא דאם שנים מחייבין וליכא מאן דמכחיש להו רק שאומר אינו יודע אין

הולכין אחר ה'רוב וכד מוסיפין עוד אַחַד וחולק עליהם ודעתו לזכות יגמור דינו לחובה) לכה מוסיפין שנים כדי שלא ידעו מי מהם הכריע בסברתו לחובה ועכ"ז אפֿשר ליישב דעת הרמב"ם דלכאורה יש לדקדק בדבריו בפ"א מ"ה סנהדרין דין ח' שכתב וז"ל אם נחלקו הסנהדרין והוצרכו לסמוך אחר להוסיף על מנינן סומכין מן הראשונה גדול שפה וכו' משמע דמוסיפין רק אַחַד: ואע"ג דהתם קאי עיקרא דמלתא אאם מת אַחַד מהם והוא ממתני' דפ' ד' דסנהדרין דף ל"ז ע"א וכמבואר מסיים לשון הרמב"ם ג"כ במ"ש ובוררין להם עוד אַחַד מן הקהל מ"מ משמע מלשון ונחלקו וכו' ולהוסיף וכו' דקאי גם אַחַד אומר אינו יודע דאפ"ה אין מוסיפין רק אַחַד וא"כ קשה דידיה אדידיה שפרי הצריף דוקא להוסיף שנים אכן לטעם שכתבתי לק"מ דהא דכתב בפ"ט דמוסיפין שנים התם קאי דוקא אם הם מחולקים בדין שבין איש לחבירו בחיוב וזכות דאיפא העזה ונחוצא ע"כ צריכן להוסיף שנים מטעם שכתבתי משא"כ בפ"א יש לומר דמיררו בענין שאינם מחולקים רק באיזה עסק הוראה אשר יביאון לפניהם בענין דלית פאן חיוב ופטור שבין איש לחבירו אז מוסיפין רק א' פינן דלית פאן חשש העזא ונחוצא והעולה מכל זה לפי טעם זה אף בנדון שלפנינו צריכן להוסיף שנים דוקא ואף שהיא ב"ד שקול כי במוסיפין עושין ב"ד שקול לכתחלה כדאיתא בש"ס וכ"ש פאן שנתנו מתחלה הדין על ב"ד שקול כל זה נ"ל פשוט: אף אם נתרצו הצדדים ונעשה הדבר ע"פ ריצוי הצדדים אז אין צריף שאלה כלל דכל מה שיתקיים עליהם בענין הוספה מוסיפין כפי דעתם ורצונם נ"ל ה"ק יעקב: שאלה קלד רב אַחַד שרצה לנהוג להיות לו מזוןן במקום מושב וקביעת ב"ד מקל לרדן' בו ורצועה להלקות ושופר לנדות בו ומנעל לחליצה כדעת רב האי בטור אי שפיר דמי למיעבד הכי ולא מתחזיא כיהורא: תשובה לא ידעתי מה חשש יהורא יש בזה דהלא אף דק"ל פרשב"ג דברכות פ' ה' קורא דף י"ד ע"ב רשב"ג אומר לא כל הרוצה ליטול את השם יבא ויטול אפ"ה אמרינן שם בגמרא דף ט"ו ע"ב רשב"ג אומר לעולם יעשה כל אדם את עצמו כתלמיד חכם מטעם דהרואה אומר מלאכה הוא דאין לו, פוק חזי פמה בטלני איפא בשוקא וכן פסק בא"ח סי' תקנ"ד: וא"כ אף פאן מה יהורא איפא אם מנחמים אלו הפלים במושב ב"ד דהרואה אומר אולי דרף מקרה: ותו דאף אם מפני דבר ונדע שנעשה בכונה מה בקרף הלא יכול לתלות עצמו באשלי רברבי הטור בסי' א' בשם רב האי גאון והוא מגמרא פ"ק דסנהדרין א"ר אשר תשים לפניהם אשר תלמדם מבני ליה אלא אלו פלי דינים וכו' ואין ספק שעיקר שאלתה בזה הוא הגורם לשון הסמ"ע ר"ס א' שכתב וז"ל ומהתימא על המחבר ומור"ם ז"ל ששהמיטו זה וגם לא ראיתי לרבני קשישאי נזהרים בזה שיהא לפניהם אלו הפלים הנ"ל: ואפֿשר דס"ל דלא הנצרכו לזה אלא בדינים סמוכים דתשים לפניהם כתיב עכ"ל: ומטעם זה תרצה לחשוב אותו ליהורא: אבל באמת דברי הסמ"ע בזה לע"ד לא נהירין ולא ברירין כלל כאשר השגתי עליהן בספרי משפטי יעקב דהא להדיא איתא שם בסנהדרין דף ל"ז ע"ב רב הונא כי הוי נפיק לדינא אמר הכי אפיקי לי מאני דחניתא מקל ורצועה ושופרא וסנדלא: והלא רב הונא לא היה מן המומחין הסמוכין בא"י מדקרי ליה רב הונא וכמ"ש רש"י בכתובת דף מ"ג ע"ב ע"ש: וכן מוכח להדיא בתוספת בב"ק פ' החובל דף פ"ד ע"ב ד"ה א"נ אית ביה וכו' דמקשה התוספ' על האי דגנב גלימא דפ' הגוזל דף קט"ו ודן אותו רב הונא אף דלא היה מוסמך ע"ש וכן מבואר להדיא בב"י בסי' ב' בשם הנ"י בהא דרב הונא קץ ידא

ע"ש הרי דרב הונא לא הנה מוסמך בא"י ואפ"ה אמר אפיקי לי מאני דחנותאי כל אלו הפלים ודלא כסמ"ע ואע"ג דאשר תשים לפניהם קאי אמוןמחין וסמוכין דכתיב לעיל מינה וכדאיתא בהמגרש: מ"מ צריכן לומר דכמו שאנו עבדינו שליחותא דקמאי ודנין בזמן הזה מילי דשכיחא ואית ביה חסרון פיס גם לענין הגי פלים עבדינו שליחותיהו משו' הגי דיני' דשכיחו ואי' בהו חסרון פיס ועיק' הקושני' שמקש' הסמ"ע הא דהשמיטו המתב' ומור"ם דברי הטו' בשם ר' האי נ"ל פיון דעיק' ד"ז אתיא מדרשא ודברי אגד' ואין למידן הלכה מדברי אגד' וכמ"ש ג"כ בספרי תורת השלמי' בה"ל נד' סי' קפ"ג ומהרא"י בפסקיו סי' ק"ח לכן השמיטו המתב' ומור"ם גם שאר פוסקים: ועוד דהרי בעירובין דף נ"ד ע"ב דריש הש"ס דרשה אחרניי מהאי פסוקא דכתיב אשר תשים ולא אשר תלמדם שחייב להראו' ולהסביר להם פנים וזה שימה בפיהם ע"ש בפירש"י ואין דין זה מוספם להלכה אליבא דכ"ע והכי משמעו לשון הש"ס רב הונא פי הגי נפיק לדינא אמר הכי משמע דהוא לבדו נהג פן ושאר בתי דינים לא היו נזהרים בזה לכן כתב הטור פן בשם רב האי אע"פ שהוא לכאור' ש"ס צרוכה פנ"ל ברור דלא כהסמ"ע: והעולה מזה הרוצה לנהוג פן לצאת ידי כל הדעות אין מוחין בידו ובפרטות שגם הסמ"ע עצמו לא בריר ליה האי תירוץא שהרי סיים אבל סתימת לשון רב האי והטור המביאו לא משמע הכי וצ"ע עכ"ל אלא שמדחיק תחלה לפרש פן כדי לישוב דעת המתב' ומור"ם שהשמיטו ובאמת כפי מ"ש הוא שלא לצורך ואין פאן חשש יהורא נ"ל ה"ק יעקב: שאלה קלה אחד שתבע לאחד מהממונים שבעיר שהביא לו שחזר בשליחות פלוני שיחזירונו לו והלה כופר וטען אף לו? הנה כדבריה לאו בעל דברים דידי את אם יבא אותו פלוני ויתבעני לדין אזי אדע להשיב לו:.

והלה חוזר וטוען פיון שממני קבלת השחזר תחזירו לי למדינו אדמ"ו הדין עם מי: תשובה הא לה לשון הרמב"ם פכ"ג מ"ה סנהדרין והובא ג"כ בש"ע סי' ט' סעי' א' ואם לקח השחזר צריף להחזירו כשיתבענו הנותן עכ"ל ממשמעו דקדוק לשונו מבואר דאם השליח נותנו אם תבעו צריף להחזירו או ישבע אם כופר בו, פיון שמידו קיבל השחזר: וקצת ראוי לזה מהא דאיתא בריש שנים אוחזין אהא דמקשה בחנווני על פנקסו אמאי לא יהא מונח עד שיבא אליהו דהא ודאי איפא רמאי ומשני התם הנינו טעמא דא"ל חנווני לבעל הבית אנא שליחתא דידך קא עבידנא מה אית לי גפי שכיר אע"ג דקא משתבע לי לא מהימן בשבוע' את האמנותי' דלא אמרת בסקהדי הב ליה עכ"ל הרי משמעו לשון הש"ס דקאמר אע"ג דקא משתבע לי משמע דהיכי דחנווני רוצה לתפוע להשפיר צריף השכיר לשבע לו ולא יכול לומר לאו בעל דברים דידי את פיון שהביא לו בשליחות של בעה"ב אף אי משום הא יש לדחות דשאני התם דהחנווני נתן משלו להשפיר אכן מצאתי און לדברי בתשובת ת"ה סי' ש"ח וז"ל ראובן ששלח מעות ביד שמעון ללוי לקנות לו איזה דבר ושמעון אומר שנתן ולוי מכחישו אם ירצה שמעון לתפוע את לוי מחויב לוי לשבע היסת ולא מצי למימר לאו בעל דברים שהרי אין הממון שלה לא מבצע' קודם שנשבע שמעון לראובן דבעל דברים דידיה הוא כדי שיפטר משבועתו אלא אפי' אחר שנשבע שמעון הואיל וטוען שמידו נתן ללוי בעל דברים דידיה הוא עכ"ל גם בתשובת בית יעקב סי' ח' כתב ג"כ גידון כזה ממש כמ"ש הת"ה שם אף שפסקא על קצת דבריו של הת"ה וגם על הש"כ: לפע"ד אין דבריו ברורים וכמ"ש בספרי משפטי

יעקב ואף שְׁבַדוֹן דִּינן לְפִי לְשׁוֹן הַשּׁוֹאֵל אֵין נִפְקוּתָא כָּל כָּף מ"מ לא אֲמַנַע מְלַהֲעֵתִיק דְּבָרֵי בְּקוֹצָר וְאוּלֵי יִשְׁמַע חֲכָם הַשּׁוֹאֵל וְיוֹסִיף לְקַח מַה שְׂיִסְתַּעַף בְּגִדוֹן דִּינן: מַה שְׂמַתְמִיָּה שָׁם בְּתִשׁוּבָ' עַל הַש"ע וְרַמ"א שְׁלֵא הִזְכִּירוּ חֵילוּק זֶה בְּסִי' קד"א כְּמוֹ שְׂמַחְלֵק הַת"ה שָׁם דְּהָא דְאֲמַרִּינן דְּלוּי יִשְׁבַע בְּנִק"ח הִיָּינוּ לְהוֹצִיא דְּנִקָּא וְכוּ' הוּא שְׁלֵא לְצוֹרָךְ כִּי כְּבָר פְּתָבוּ רַמ"א בְּסִי' ע"ה סְעִי' ר"ג דְּאֵין יוֹכֵל לְהִשְׁבִּיעַ ע"פ הָעֵד בְּטַעֲנַת סָפֵק אִם אוֹתוֹ שְׂאוּמַר מְפִיו הוּא נוֹגַע בְּעֵדוֹת וְהוּא מַת"ה שָׁם סִי' ש"ח וְכוּ' כִּי הַש"כ שָׁם ס"ק פ"ד שְׁפָן הַפִּי בַש"ע: גַּם מַה שְׂמַקְשָׁה עַל הַת"ה עַל שְׁהוֹצְרָךְ לִיתָן טַעַם שְׂמַשְׁבִּיעֵין אֶת הַשְּׁלִיחַ אַע"ג שְׂשֻׁמָּא הוּא תִּיפּוּק לִיהַ דְּהַ"ל כְּמוֹ פְּלוּנֵי אֲמַר לִי כִּינן שְׂנַשְׁלַח אוּמַר שְׁלֵא נָתַן לוֹ: לֵק"מ כִּינן שְׂהַנְשַׁלַּח נוֹגַע בְּדָבָר לְכָךְ אֵין יוֹכֵל לְהִשְׁבִּיעַ ע"פ הַגֹּד לְכָךְ הוֹצְרָךְ לְטַעַם אַחַר: גַּם מ"ש לְפָרֵשׁ שָׁם דְּבָרֵי הַש"ע בְּסִי' ע"ה סְעִי' ר"ג בְּמ"ש שְׂנַטְלַת מְשַׁלֵּי וְהַשִּׁיג עַל הַסְּמ"ע וְש"כ: כָּל דְּבָרֵי אֵינָם מוּבָנִים לְהַמְעִינן הֵיטֵב דְּטַעֲנַת נְטִלַת הוּא מְמַשׁ בְּגִדוֹן דַּת"ה שְׂהוּא לְהוֹצִיא וְאִפְ"ה מְשַׁבִּיעַ' ע"פ פְּלוּנֵי אַמ' לִי אִם אֵינוֹ נוֹגַע מִשְׂא"כ בְּנוֹגַע וְק"ל גַּם מַה שְׂהַשִּׁיג עַל הַש"כ בְּסִי' ע"ה ס"ק פ"ב אֵין דְּבָרֵי מְוַכְרְחִים: וְמַה שְׂמַחְלֵק שָׁם בֵּין שְׁלִיחַ לְאַחַר בְּהָא וְדָאֵי דְּבָרֵי נְכוּנִים וְכַמְבֹּאֵר לְהַדְיָא בַת"ה סִי' ש"ח: וְמ"ש בְּדִין דְּשְׂמַעוֹן יוֹכֵל לְהִשְׁבִּיעַ אֶת לוּי וְכוּ' הִנֵּה וְדָאֵי דְּהִדִּין אֲמַת שְׂאֵין רְאוּבֵן יוֹכֵל לְהִשְׁבִּיעַ אֶת הַשְּׁלִיחַ שְׂשֻׁמָּעוֹן יוֹכֵל לֹמַר אֲנִי אֲתַבַּע תַּחֲלָה דְּאוּלֵי לֹא יִרְצָה לוּי לְשַׁבַּע וְיִהָא שְׂמַעוֹן מְמִילָא פּוֹטֵר אֲבָל אִם לֹא טַעַן שְׂמַעוֹן כָּךְ וְכָבָר נִשְׁבַּע אוֹ שְׁלוּי הֵלֶךְ לְמַד"ה וְאַח"כּ יָבֵא וְדָאֵי יוֹכֵל לְהִשְׁבִּיעַ אוֹתוֹ וְאִפְשָׁר דְּגַם הַת"ה מוֹדָה לְכָל זֶה רַק דְּמִיָּירִי בָּאִם לֹא טַעַן שְׂמַעוֹן כָּךְ וְכָבָר נִשְׁבַּע אוֹ לוּי הֵלֶךְ לְמ"ה וְק"ל וְמַה שְׂהַשִּׁיג עוֹד שָׁם בְּתִשׁוּבָה בְּדִין אִם לוּי רוֹצֵה לְתַבְּנֵעַ שְׂמַעוֹן הַשְּׁלִיחַ אֵי יוֹכֵל לֹמַר לָאוּ בְּעַל דְּבָרִים דִּידִי אֲתָּ וְהַשִּׁיג עַל תְּרוּמַת הַדְּשָׁן וְהַש"כ בְּסִי' קכ"א ס"ק ל"ז וְכֵאלוֹ נִתְעַלַּם מֵהֶם מְשַׁנָּה עֲרוּכָה פ"ב דְּשְׁקָלִים ע"ש וְשְׁטַעוֹ טַעוֹת גְּמוּר: לְעַד"נ שְׂאֵין כָּאֵן אַפ' קֶצֶת טַעוֹת דְּהָרֵי הַמְרָדְכֵי פ' הַגּוֹזֵל פְּתַב לְהַדְיָא אִם רֵאִי לְדִין זֶה מִפ"ב דְּשְׁקָלִים וְכ"כ מְהַרְשָׁ"ל בְּסִי' ל"ז וְמִשָּׁם הֶעֱתִיק הַש"כ דְּבָרֵי וְאִיךְ יִטְעוּ בְּזֶה: אֲלֵא פְּשׁוּט דְּגַם הַת"ה ה"ק הֵיכָא שְׂהַמְעוֹת אֵינוֹ שֶׁל מִי שְׂנַשְׁתַּלַּח לוֹ שְׂאֵין לוֹ הַפְּסָד כְּמוֹ בְּגִדוֹן דַּת"ה שְׁלוּי אֵין לוֹ הִיָּזֵק שְׂהַמְמוֹן הוּא שֶׁל רְאוּבֵן וְגַם לֹא נָתַן מִזְדוֹ לִידוֹ כְּלוּם אִזּוֹ יוֹכֵל לֹמַר לָאוּ בְּעַל דְּבָרִים דִּידִי אֲתָּ מִשְׂא"כ הֵיכָא דְּנָתַן מִזְדוֹ לִידוֹ אַף שְׂאֵין הַמְמוֹן שְׁלוֹ וְדָאֵי הוּי בְּעַל דְּבָרִים דִּידִיָּה וְכְמוֹ שְׂפָסֵק שָׁם הַת"ה וְכִי הֵיכָא שְׂהַמְמוֹן שְׁלוֹ שְׂהוּא נִפְסָד אַף שְׁלֵא נָתַן מִזְדוֹ לִידוֹ הוּי בְּעַל דְּבָרִים דִּידִיָּה וְכַדָּאִית' בְּשְׁקָלִים פ"ב וְכֵן מְבֹאֵר בְּמְרָדְכֵי פ"ב ר"פ הַגּוֹזֵל וְהוּא בְּרוּר: וְמַעֲתָה גַּם דְּבָרֵי הַש"כ שָׁם נְכוּנִים שְׂכַתֵּב הַטַּעַם שְׂהַשְּׁלִיחַ יוֹכֵל לֹמַר כִּינן שְׂאֵין הַמְעוֹת שְׁלָךְ וְאֵין אֲתָה מְפָסִיד כְּלוּם כִּי הַמְשַׁלַּח יִשְׁלַם לָךְ וְלֹא יִרְצָה לְהִשְׁבִּיעַנִי כִּי יֵאָמֵר לִי שְׂנַאָבֵד מִשְׂא"כ אִם מִת הַמְשַׁלַּח שְׂהוּא הַלְנָה אוֹ הֵלֶךְ לְמ"ה שְׂאִז מְפָסִיד הַנְשַׁלַּח אַף שְׁלֵא נָתַן לִידוֹ צְרִיךְ לְיִשְׁבַּע הַשְּׁלִיחַ כְּמוֹ שְׂנַשְׁבַּע הַשְּׁלִיחַ לְגַזְבָּרִים כְּדָאִיתָא בְּמְשַׁנָּה פ"ב דְּשְׁקָלִים נְמַצָּא דְּבָרֵיהֶם בְּרוּרִים וְהוּא גִיְהוּ דְּקַטְעֵי גַּם מ"ש שָׁם בְּתִשׁוּבָה וְז"ל אַף קֶשֶׁה בְּמ"ש הַת"ה דָּאִם פּוֹטֵר אוֹתוֹ מִן הַשְּׁבוּעָה וְכוּ' לֵק"מ דְּהַ"ק הַת"ה דָּאִם פּוֹטֵר אוֹתוֹ מִן הַשְּׁבוּעָה דְּהִיָּינוּ עַל תְּנָאֵי זֶה שְׂיִתְבַּע וְיִשְׁבִּיעַ אֶת לוּי וְעַפ"ז מְתַנְרָץ ג"כ מַה שְׂמַקְשָׁה שָׁם עַל הַש"כ בְּסִי' קד"א ס"ק מ"ב וְז"ל וְלִפ"ז אִפִּי פְּטֵר רְאוּבֵן וְכוּ' כִּינן הַתְּנָה עַל מְנַת שְׂיִשְׁבִּיעַ אֶת לוּי שְׂזֶה לֹא מְתַבָּאֵר מִתּוֹךְ דְּבָרֵי ת"ה וְק"ל גַּם מַה שְׂהַשִּׁיג הַש"כ שָׁם עַל הַת"ה דְּבָרֵי בְּרוּרִים דִּיכּוֹל לְכוּף אֶת שְׂמַעוֹן קוֹדֵם

שנשבע שיִתְבַּע אֶת לוי דְּכָל שְׂאִינוֹ מֵגִיעַ לְשׁוֹמֵר הַפֶּסֶד מִמּוֹן אִף שְׂמִינִיעַ לוֹ אִיזָה הַיּוֹק
מִצַּד אַחֵר מ"מ כֹּל שֶׁהוּא שׁוֹמֵר אִפִּי שׁוֹמֵר חֲנָם פִּינּוֹן שְׂאָגִיד בּוֹ בְּשִׁבְעָה עָלָיו לְטָרוֹחַ
וּמִצָּוָה לְהַחֲזִיר אֲבִיָּדָתוֹ כֹּל שְׂאִינוֹ נִפְסָד מִמּוֹן כְּמִסְקֵנַת הַש"ס פ' הַגּוֹזֵל קָמָא וּכְמ"ש הַת"ה
בְּסִי' ש"ך"ד וְה"ה בְּשִׁלְיִת זֶה כִּי רְאִיּוֹת הַת"ה בְּסִי' ש"ח אֵינָם מְוַכְרְחִים וּמָה שְׂמִפְקָפֵק עַל
זֶה בְּתִשׁוּבַת בֵּית יַעֲקֹב שָׁם אֵין דְּבָרָיו בְּרוּרִים: אֲכֹן הֵיכִי שְׂפָכָר נִשְׁב' שְׂמַעוֹן וְנִפְטָר
מִרְאוּבֵן תּוֹ אֵין יָכוֹל לְכוּף לְדוֹן עִם לּוֹי רַק הַדִּין כְּמוֹ בְּשׁוֹמֵר רְצָה עוֹשֶׂה עִמּוֹ דִּין רְצָה
עוֹמֵד בְּשִׁבְעָתוֹ פְּדֵאִיתָא בְּהַגּוֹזֵל קָמָא וְעֵינָן בַּח"מ ס' רצ"ד ע"כ דְּבָרֵי בְּקִצְרָה: וּכְלָל
הַיִּצָּא מִזֶּה בְּנִידָן דִּידוֹ וְדֵאֵי דְהַמְשַׁלַּח אֵין יָכוֹל לְהַשְׁבִּיעַ אֶת הַמְּמוֹנָה פִּינּוֹן שֶׁהוּא אֵינוֹ
יּוֹדֵעַ אִם קָבַל שׁוֹם דְּבָר וְאֵי מִשׁוֹם שֶׁהַשְׁלִיחַ הִגִּיד לוֹ פִּינּוֹן שֶׁהוּא נוֹגֵעַ בְּדָבָר אֵינוֹ נֶאֱמָן
כְּמִבְּנוֹאֵר בְּתִשׁוּבַת ת"ה שָׁם וּבִש"ע ס' ע"ה לְכֹן אֵין יָכוֹל לְהַשְׁבִּיעַ אוֹתוֹ אֲלָא א"כ
בְּמַעֲמַד הַשְׁלִיחַ וְכֹן אֵין יָכוֹל לְהַשְׁבִּיעַ אֶת הַשְׁלִיחַ לְבַד מֵה"ט פִּינּוֹן שְׂאִינוֹ יּוֹדֵעַ אִם א"כ
שֶׁהַמְּמוֹנָה מְכַחֲשִׁיו תַּחֲלָה וְכְמִבְּנוֹאֵר בִּש"ע ס' קד"א סְעִי יו"ד וְע"ש בִּש"כ סוּק נ"ח
וּנ"ט: וְגַם הַשְׁלִיחַ אֵינוֹ יָכוֹל לְתַבְּעַת הַמְּמוֹנָה אִם לֹא שֶׁהַמְשַׁלַּח תּוֹבֵעַ מִתַּחֲלָה לְשִׁלְיִת
דְּאוּלַי מַחֲל הַמְשַׁלַּח דְּכָל שְׂאִינוֹ תּוֹבֵעַ אֵין הַב"ד יָכוֹל לְכַפּוֹת לְהַמְּמוֹנָה לְהַחֲזִיר הַשְּׁחוּד
כְּמִשְׁמַעוֹת לְשׁוֹן הַרְמַב"ם וְהַש"ע בַּח"מ ס' ט' דְּחֵיבֵיב לְהַחֲזִיר אִם יִתְבַּעְנוּ הַנּוֹחֵן וּכ"כ
הַסַּמ"ע וְהַט"ז וְשָׂאֵר אַחֲרוֹנִים וּמָה דְּמִשְׁמַע קִצַּת מִדְּבָרֵיהֶן דְּאִם לֹא תְּבַעוּ מִיָּד הָיִי מַחֲלָה
זֶה אֵינוֹ כְּמ"ש בְּזֶה בְּסִפְרֵי מִשְׁפָּטֵי יַעֲקֹב בְּסִי' ט' דְּכָל שְׂאִינוֹ מוֹחֲלוֹ בְּפִירֵשׁ יָכוֹל לְתַבְּעוֹ
כֹּל זְמַן שֶׁיִּרְצָה אִף כֹּל זְמַן שֶׁלֹּא תְּבַעוּ אֵין הַב"ד נִזְקָקִין לוֹ כִּי בְּלֹא"ה אֵין לְדַיְיָן לְפִסְנוֹק
יּוֹתֵר מִמָּה שֶׁתְּבַעוּ פְּדֵאִיתָא בִּש"ע ס' סְעִי י"ו וְכֹן הַדִּין ג"כ בְּרַבִּית נִגְזֵל וְדִלֹא כְּהַסַּמ"ע
דְּכָל שְׂאִינוֹ תּוֹבֵעוֹ אֵין נִזְקָקִין לוֹ אֲכֹן אִם רוּצָה לְצִאת דִּי שְׂמִים וְלְהַשִּׁיב בְּתִשׁוּבָ' אֲזִי
צָרִיף לְהַחֲזִיר אִף אֵינוֹ תּוֹבֵעוֹ וְכִדְאִיתָא לְהַדְיָא ג"כ בְּשִׁמּוּאֵל א' פְּסוּק י"ב אֶת מִי עֲשִׂקְתִּי
וְגו' וְאֲשִׁיב לָכֶם כֹּל זֶה הוֹכַחְתִּי שָׁם בְּסִפְרֵי בְּרִאוֹת בְּרוּרַת (וְהַשְׁגָּתִי ג"כ עַל הַט"ז בִּי"ד
ס' קס"א ס"ק ג' בְּדִין אִם מוֹצִיאִין מִדֵּר' נָתַן שֶׁלֹּא דִק לַע"ד) אֲבָל אִם הַמְשַׁלַּח גִּילָה דַעֲתוֹ
שֶׁלֹּא מַחֲל לְהַמְּמוֹנָה מָה שְׂנִתָּן לוֹ ע"י שְׁלוּחוֹ וְדֵאֵי דִיכוֹל הַשְׁלִיחַ לְהַשְׁבִּיעַ הַמְּמוֹנָה וְאַחֵר
כֹּף יִשְׁבַע הַשְׁלִיחַ שְׂנִתָּן וְנִפְטָר נֶגֶד הַמְשַׁלַּח כְּנ"ל ה"ק יַעֲקֹב: שְׂאֵלָה קְלוֹ רְאוּבֵן וְשְׂמַעוֹן
נִסְעוּ יַחַד עַל עַגְל' אַח' וְלְרְאוּבֵן הָיָה סְחוּרְתוֹ צָמֵר גָּפֵן עַל הָעֵגְל' וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נִסְעוּ יַחַד
וַיִּשְׁבוּ עַל הָעֵגְלָה שָׁתָה שְׂמַעוֹן טוֹטֵן (שְׁקוּרִין בִּל"א טוֹבָק) וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁתָה כְּמָה נִיצוּצֵי
אֵשׁ נִפְלוּ מִהֶקְנָה עַל הָעֵגְלָה וּמָחָה רְאוּבֵן בְּשְׂמַעוֹן שְׁיִלָף מִהָעֵגְלָה כְּשִׁשׁוֹתָה כְּדִי שֶׁלֹּא
יִשְׂרָף סְחוּרְתוֹ וְלֹא הַשְּׂגִיחַ בּוֹ וְשָׁתָה הַטּוֹבָאֵק וְאַחֵר שָׁעָה אוֹ שְׂמִים בָּא ג"כ רוּחַ שְׂאִינָה
מִצוּיָה וְנִפְלוּ נִיצוּצַת תוֹף הַצָּמֵר גָּפֵן וְנִשְׂרָף הַכֹּל אֵי שְׂמַעוֹן חֵיב לְשַׁלֵּם הַיִּזְקוֹ אוֹ לֹא פִינּוֹן
שֶׁהָרוּחַ שְׂאִינוֹ מִצוּיָה סִינֵיעַ בְּדָבָר גַּם אֵי דְנִין כְּלָל דִּינֵי הָאֵשׁ בְּזְמַן הַזֶּה תִּשׁוּבָה בְּמָה דְּסִינִים
אֶפְתַּח וְלִבְרַר תַּחֲלָה אִם דְּנִין דִּינֵי הָאֵשׁ בְּזְמַן הַזֶּה דְּבִאֲמַת הַמְּרַדְכֵי רִישׁ פ' הַחוּבֵל וְהַג"ה
אֲשֶׁר"י בְּשֵׁם אָבִי הָעֲזָרִי כְּתָבוּ בְּפִשְׁטוֹת דְּדִנֵּין דִּינֵי אֵשׁ וּבוּר אֲכֹן בְּשֵׁם מֵהַרִּי"ח כְּתָבוּ
דְּסַפּוּקֵי מְסַפְקָא לִיָּה אֵי דְנִין בְּזְמַן הַזֶּה דִּינֵי אֵשׁ וּבוּר וְכַתֵּב מִהַרְש"ל פ' הַחוּבֵל ס' ה'
לְכֹן נִרְאָה דֵאֵין דְנִין אוֹתוֹ בְּבָבֵל דְלֹא שְׁכִיחַ עַכ"ל וְכוּנּוֹתוֹ פִּינּוֹן דְּסַפּוּקֵי מְסַפְקָא לִיָּה א"כ
אֲזַלִּינוּ בְּחַד קוֹלָא לְנִתְבַּע וְחוּמְרָא לְתוֹבֵעַ: אֲכֹן בְּסִפְרֵי מִשְׁפָּטֵי יַעֲקֹב הוֹכַחְתִּי דְּדִנֵּין דִּינֵי
אֵשׁ וּבוּר: וְכֹן מִשְׁמַעוֹת סוּגִיא דְש"ס פ' הַחוּבֵל וְסִתִּימוֹת כֹּל הַפּוֹסְקִים שֶׁכְּתָבוּ כֹּל דִּינֵי
אֵשׁ וּבוּר וְלֹא זָכְרוּ כְּלָל שְׂאִין דְנִין בְּזְמַן בְּזֶה כְּמוֹ בְּנִזְקֵי קָרוֹן מִשְׁמַע דְּדִנֵּין: וְרִאֲיָה בְּרוּרָה

לזה מהא דאיתא בהגוזל עצים גבי רב אשי ששרף שטר של חבירו ואכפיה רפרם לרב אשי ואיגבה מיניה ככשורי לצלמי ומסוגיא זו למד הטור וב"י בסי' א' דדנין דיני דגרימי בזמן הזה כיון דאכפיה רפרם לשלם ומהא שמעינן דגם דיני האש דנין: ומה שכתוב מהרש"ל דלא שכיח לא ידעתי מאין יצא לו פן דכמה סוגית משמעם להיפך וכעת פעמים אמרינן בש"ס באש שדרכו לילך ולהזיק ובב"ק דף ס' ע"א איתא קוצים דשכיח אש גביהו וגם למה דקי"ל אשו משום חצו ותייב בד' דברים ה"ל בכלל אדם המזיק דדנין בזמן הזה כדאיתא בפ' החובל ובדף ק"ג ע"א פרש"י ג"כ ועוד דמילתא דשכיחא הוא ע"ש: ועוד דעל פירוש אף למ"ד אשו משום ממונא צ"ל דס"ל ג"כ דדנין בזמן הזה דאל"כ ה"ל להש"ס לומר ג"כ האיכא בניהו בין למ"ד אשו משום חצו למ"ד אשו משום ממונא אי דנין בזמן הזה או לא: גם בסוגיא דפ' הזהב גבי שלא יאמרו נשרפו חייטף בעליה וכו' ומילתא דשכיח גזרו בהו רבנן משמע ג"כ דאש שכיח ודיני בור ג"כ שכיח כדאיתא בב"ק דף נ"ו ע"ב מ"ש בור דהיזקו מצוי ואע"ג דהתוספ' שם בדף ה' ע"ב בד"ה כי שדית וכו' פתבו דאין בור היזקו יותר מצוי מאחרים מ"מ עכ"פ משמע ששונים הם לנזקי שן ותו ראיה מהא דאיתא שם דף יו"ד הצריכא דלמה כתבה התורה במפה בהמה דפתח נבילה דניזק נהדר כתבה התורה בשור שהזיק שור והמת יהיה לו לניזק וצריכא דאי הוי פתיב במפה בהמה הוי אמינא משום דלא שכיחא משא"כ המת יהיה לו דשכיחא ובדף נ"ג ע"ב מקשה הש"ס מה חזית דהמת יהיה לו דשור מפקת ליה לבעלים מטפלין בנבילה דלמא המת יהי' לו דבור לבעלים מטפלין בנבילה ומשני הש"ס מסתברא וכו' ולא קאמר דא"כ יהיה קשה הצריכא כיון דבור נמי לא שכיחא אלא נדאי דבור שכיח יותר ממפה בהמה ואם דנין בזמן הזה מפה בהמה לכ"ש בור: וכה"ג היה יכול לומר המסתברא דבור לא שכיח משא"כ בשור דשכיח אלא נדאי דבור ג"כ שכיח: ועוד ראיה ברורה דדנין דיני בור בזמן הזה ממה שפסק הטור והש"ע בסי' ת"ג בשור שדחף בהמה לבור בז"ה שאין דנין דיני קנסות אפ"ה בעל הבור משלם רק ג' חלקים משמע דדנין דיני בור בז"ה אף בלא תפס וגם בהג"ה אשורי סוף פ' שור שנגח פסק ג"כ הכי לכן נ"ל פשוט דדנין דינים אלו דאש ובור בזמן הזה ואין ספקו של מהרי"ח מוציא מידי נדאי דדנים אלו הדינים בזמן הזה:.

ועיין בתשובת חות יאיר סי' קס"ט שדן ג"כ בדין אש במעשה שפא לפניו ע"ש: גם מ"ש מהרש"ל שם דמש"ה אין לדון דיני אש בז"ה דאם ינודע הדבר למלכות ע"י מלשינות אבד הנתבע בגופו וממונו עדי עד דיאמרו פושע הוא עכ"ל בזה שפתו ברור מללו במקומות שיש חשש זו אבל בנדון שלפנינו נראה דנדאי אין לחוש חששא זו כיון שגשרף הסחורה על פני השדה דליכא חשש סכנה פלל: וכיון שזכינו לדין שדנין בזה מעת נחקור על גוף הנדון דגרסי' בב"ק פ' הפוגס דף נ"ט ע"ב בא אחר וליקבה המלכה חייב ליקבתה הרוח פולן פטורים: ובגמ' ת"ר ליקבה וליקבתה הרוח אם יש בליבוי פדי ללבותה חייב ואם לאו פטור ומקשה הגמרא אמאי להוי כזורה ורוח מסייעתו אמר אב"י הכי במאי עסקינן כגו' שליכה מצד אחד ולבתה הרוח מצד אחר רבא אמר כגו' שליכה ברוח מצויה ולבתו הרוח ברוח שאינה מצויה ר' זירא אמר כגו' דצמרה צמורי (ופרש"י שלא נפח ממש אלא בנשימה פדרף המחמם בנשימתו את ידיו דאי' זה לבוב פלל) רב אשי אמר כי אמרי' זורה ורוח מסייעתו הני מילי לענני שבת דמלאכת מחשבת אסר' תורה

אָבֵל הָכָא גְרָמָא בְּעֵלְמָא הוּא עכ"ל: וּפְסָקֵי הַפּוֹסְקִים כָּרַב אִשֵּׁי דְבִתְרָא הוּא אַכְּנֵי הַרְמַב"ם
פִּי"ד מ"ה נְזָקֵי מְמוֹן פְּסָק בְּסִתָּם לִיבָה וְלִיבָתָה הַרְיוֹחַ חֲזִיב וְכַתְּבֵי הַהִמ"מ וּב"י ס' תי"ח
וּמְהַרְשֵׁ"ל פ' הַפּוֹנֵס ס' ר"ד הַטַּעַם דְּפָסָק כְּאִינְדָּה אַמּוֹרָאֵי וְדִלָּא כָּרַב אִשֵּׁי.

וְעֵינֵן בְּשִׁפְתֵי פִהוּן לַח"מ ס' תי"ח ס"ק ד' שְׁהָאֲרִיף לִינְשֵׁב דַּעַת הַרְמַב"ם בְּדַרְךָ אַחַר
וּבְאַמַּת דְּבָרָיו דְּחֻקִּים וּכְבָר הָאֲרַכְתִּי בְּסִפְרֵי תוֹרַת הַשְּׁלָמִים תוֹף הַשּׁוֹ"ת בְּסִי"ג לְדַחֲוֹת
כָּל דְּבָרֵיהֶם וְיִשְׁכַּחְתִּי דְּבָרֵי הַרְמַב"ם בְּטוֹב טַעַם וְדַעַת לְהַשְׁוֹת דְּבָרָיו עִם דַּעַת כָּל גְּדוּלֵי
פּוֹסְקִים וּמָה לִי לְכַפּוֹל הַדְּבָרִים תְּעֵינֵן מִשָּׁם וְתַמְצָ' נַחַת מ"מ נִרְאָה דְּאַף אִם הִלְכְתָּא כָּרַב
אִשֵּׁי מ"מ גַּם רַב אִשֵּׁי מוֹדָה לְדַר' זִירָא דְּאִם צָמַר צְמוּרֵי וְלֹא נִפְחַ מִמֶּשׁ דְּפִטוֹר דְּצָמַר לְאוּ
כְּלוּם הוּא וּכְמוֹ שֶׁכָּתְבוּ רַש"י וְתוֹסֵפ' שָׁם מִיְלָתָא בְּטַעַמ' וְא"כ פֶּשׁוּט בְּשִׁתִּית הַטוֹבֵא"ק
דְּגַרְע יוֹתֵר מְצָמַר צְמוּרָה וּפִטוֹר כִּי לְאוּ כְּלוּם עֲבַד אַכְּנֵי יֵשׁ לְחֲזִיב מִצַּד אַחַר וְהוּא שֶׁכַּתְּבֵי
הַמ"מ דְּדוֹקָא שְׁלֵא הִיָּה הַרְיוֹחַ בַּעַת שֶׁהֵבִיאוּ הַעֲצִים וְהָאוּר אָבֵל אִם הִיָּה הַרְיוֹחַ בְּאוֹתוֹ
הַעַת שֶׁהֵבִיאוּ חֲזִיב הָאֲחֵרוֹן עכ"ל: וְכַתְּבֵי מְהַרְשֵׁ"ל שָׁם בַּפ' הַפּוֹנֵס וְז"ל וְכֵן נִרְאָה דְּמֵאִינְדָּה
טַעַם פְּטָרִינֵן רוּחַ שְׁאִינְדָּה מְצוּיָה דְּלֹא ה"ל לְאִסּוּקֵי אֲדַעַתְיָה א"כ הִיָּכָא דְּהִיָּה רוּחַ שְׁאִינְדָּה
מְצוּיָה בְּהָאֵי שְׁעֵתָא הִיָּה לִיָּה לְאִסּוּקֵי אֲדַעַתְיָה וְיוֹתֵר מְסַתְּבַר לְחֲזִיבוּ מְרוּחַ מְצוּיָה שְׁבָא
אַח"כ וְכֵן מִשְׁמַע מִדְּבָרֵי הַתּוֹסֵפּוֹת עכ"ל וְכֵן פְּסָק הָרַב בַּש"ע ס' תי"ח סְעִיף ט' בַּהֲג"ה
וְא"כ גַּם בְּגִדוֹן שֶׁלְּפָנֵינוּ כְּשֶׁבָא הַרְיוֹחַ שְׁאִינְדָּה מְצוּיָה ה"ל לְזַה לְאִסּוּקֵי אֲדַעַתְיָה וּלְסַלֵּק
שְׁתִּיית הַטוֹבֵא"ק מִיָּדוֹ וּמַעְגְלָה בְּפִרְט שְׁמַחָה בּוֹ רְאוּבֵן וְכוּנֵן שְׁלֵא עֲשֵׂה כֵן אִף שְׁלֵא נִפְחַ
בּוֹ כָּלֵל הִיָּה כְּאֲחַד הֵבִיָּא אֶת הָאוּר וּמְחֻזְבֵי לְשַׁלֵּם הִיָּזְקוּ כְּדִין אִשׁ מִהִיָּפָה שְׁבִנְכֻסִּי כַּנ"ל
ה"ק יַעֲקֹב: שְׁאֵלָה קְלוֹז בְּמוֹתֵב תְּלַתָּא הוֹינָא עִם שְׁנֵי יוֹשְׁבֵי קַרְנוֹת דְּלֹא גְמִירֵי וְלֹא סְבִירֵי
וְאַחַר שֶׁשְׁמַעְנוּ טַעַנַת הַבְּעָלֵי דִינֵים וְרִצִּיתֵי לְשִׂאת וּלְתַת עֲמָהֶם רַבּוֹ וְהִכְרִיעוּ דְּלֹא כְּנוּתֵי
וּגְמָרוּ אֶת הַדִּין נִגְדַּד דַּעַתִּי וְסִבְרַתִּי אֵי דִינֵיהֶם דִּין כְּדַכְתִּיב אַחֲרֵי רַבִּים לְהַטּוֹת אוּ גִימָא
דְּקִשְׁרֵי רְשָׁעִים וְעַמֵּי הָאֲרָצִים אֵינּוּ מִן הַמְּנִינֵי: תְּשׁוּבָה הִנֵּה הַשְּׁאֵלָה סְתוּמָה מְכָל צַד אֵי
מִיָּירוּ בְּקַבְלוֹ עֲלֵיהוּ אוּ שְׁדָנוּ בַּעַל כְּרַחֵף שֶׁל הַנְּתַבֵּעַ אוּ אִם נִתְמַנּוּ לְהִיֹּת דִּינֵינִים וְאִם לֹא
נִתְמַנּוּ לְהִיֹּת דִּינֵינִים וְלֹא קַבְלוֹ עֲלֵיהוּ לְכַאוּרָה יֵשׁ לְתַמּוּהַ עַל מַכ"ת שְׁלֵא דֵן בִּיחִידֵי בַּעַל
כְּרַחֵם וְלֹא לְצַרֵּף עִם אֲנָשִׁים שְׁאִינֵם מְהוֹנְנִים: עַל כֵּן כְּדִי לְבָרַר כָּל הַסְּפִיקוֹת שֶׁיּוּכַל
לִפְּוֹל בְּזַה הַנְּדוֹן אֲבָרַר כָּל הַדִּינֵים מִש"ס וּפּוֹסְקִים רַאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים וְיוֹסֵף לְקַח טוֹב
וְשָׁפֵל לְכָל יוֹצְאֵי שַׁעַר עִירָה וְאִישׁ עַל מְקוֹמוֹ יָבֵא בְּשִׁלּוּם דְּבָרֵי שְׁנֵי סְנֵהֲדָרִין פְּלִיגֵי תְּרֵי
אַמּוֹרָאֵי רְבָא סוּבְרַ עִירוּב פְּרִשִׁיּוֹת כְּתִיב וּמְדַאוּרֵינִיָּתָא בְּעֵינֵן שְׁלֵשָׁה מְנוּחִין רַק מְשׁוּם
נַעֲלִילַת דְּלֵת סְגִי בְּשִׁלְשָׁה הַדְּיוֹטֹת וְרַב אַחָא בְּרִיָּה דְּרַב אִיקָא סְבַר אֵין עִירוּב פְּרִשִׁיּוֹת
כְּתִיב וּמְדַאוּרֵינִיָּתָא בְּחַד סְגִי אֵלָא מְשׁוּם יוֹשְׁבֵי קַרְנוֹת וְהַרְמַב"ם פ"ב מ"ה סְנֵהֲדָרִין
וְהַסְמ"ג פְּסָקוֹ כַּר' אַחָא וּמָה שֵׁיִשׁ לְתַמּוּהַ עֲלֵיהֶם בְּזַה וְכַמ"ש הַש"כ בְּסִי"ג ס"ק א' כְּבָר
הָאֲרִיכוּ הָאֲחֵרוֹנִים הַכ"מ בְּשֵׁם הַרְשֵׁב"א וְהִלָּחֵם מִשְׁנָה וּבְנֵי שְׁמוּאֵל לְקִיָּים כָּל דְּבָרָיו
הֵיטֵב ע"פ כְּמָה דְּקְדוּקִים בְּש"ס וְעֵינֵן בְּבִנֵי שְׁמוּאֵל שְׁכַתְּבֵי שְׁמָצָא ג"כ בְּרַש"י יִשָּׁן דְּפּוֹס
אַטְלֵיָא גְבִי מָה דְּקָאֵמַר בְּגִמְרָא וְרַב אַחָא אֵית לִיהַ דְּשְׁמוּאֵל שְׁכַתְּבֵי וְז"ל אֶפְשָׁר דְּאֵית לִי
דְּשְׁמוּאֵל ע"כ כֵּל דְּמִשְׁמַע ג"כ דְּהוּא הַדַּעַת הַרְמַב"ם ע"פ יִשׁוּבוּ וְאֶפְשָׁר שְׁבִסְפְרֵי הַסְמ"ע
ס' ג' ס"ק א' נָפֵל טַעַמֵי בְּמִקּוֹם אֲשֶׁר צ"ל רַש"י כִּי דַּעַת הָרַא"ש הוּא לְהִיָּפָה וְכַמ"ש
בַּש"כ וְהָאֲרַכְתִּי בְּזַה בְּסִפְרֵי יִשׁוּעַת יַעֲקֹב גַּם מ"ש עוֹד הַש"כ מִדְּבָרֵי הַרְמַב"ם שֶׁדְּבָרָיו
סְתוּרִים דְּכַתְּבֵי בַּפ"ה דְּאֵנוּ דְּנִין דִּינֵי הוֹדָאֵת וְהַלּוֹנָאֵת דְּשְׁלִיחַתִּיהוּ דְּבִנֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל

קעבידנא ש"מ דס"ל דמדאורייתא בעינו מומחין לפי שעירוב פּרשיות פּתיב פּאן גּם
בּקוּשׁיָא זוּ הַרְגִישׁ בּכ"מ וְאֶפְשֵׁר לוֹמַר דְּבִשְׁבִיל יַחֲד מוּמְחָה דְדָן בִּיחִידִי וְעַכְשָׁיו לִיפּא
מוּמְחָה דְסִמּוּף אֶפ"ה שְׁלִיחַתִּיהוּ דְבַנֵי א"י קַעְבִּידנָא וְאַגַּב אַעְתִּיק לָהּ מ"ש ג"כ בְּסִפְרֵי
שָׁם עַל מַה שְׁהָאֲרִיף שָׁם בְּבַנֵי שְׁמוּאֵל בְּסוּגֵיָא דְתוֹסֵפ' בְּסוּגֵיָא דְרַף ה' ע"א ד"ה וְאִם
הָיָה מוּמְחָה וְכו' בּמ"ש וְלֵהֲאִי פִי הָא דְפָרִיף לְקַמָּן וְכו' שְׁהוּא סוּתֵר לִמ"ש תוֹסֵפ' עֲצָמָם
שָׁם בְּאוֹתוֹ עֲמוּד ד"ה וְאִי לָא זִיל שְׁלִימָם וְכו' וּבְשִׂאֵינוּ מוּמְחָה מִיִּירוֹ ע"ש שְׁמַאֲרִיף בְּזָה
וְהַשִּׁיג עַל מְהַרְשֵׁ"ל וּבְאַמַּת אַף לְפִי דְבָרֵיו הַקּוּשָׁיָא עֲצוּמָה עַל פִּרְש"י רִישׁ דְרַף וְיִו שְׁפִי
דָן אֵת הַדִּי בְּמוּמְחָה לִיפּא לְמִימַר מְדַקְתָּנִי סִיפָא וְאִם הִי מוּמְחָה לִב"ד פִּינּוֹן דְּלִפְרִישׁ"י
דְלַעִיל אֶפִי מוּמְחָה אִינוּ דָן בִּיחִידִי פִינּוֹן דְאִית לֵיה עֲרוּב פְּרִשְׁוֹת וְא"כ אֶפִי אִם מוּקִי
רִישָׁא ג"כ בְּמוּמְחָה מ"מ קִשָּׁה לֵר' אַבְהוּ לְכֹן הוֹכַחְתִּי דְדַעַת רִשׁ"י ג"כ דְמוּמְחָה וְסִמּוּף
גְּמוּר דָן בִּיחִידִי אַע"ג דס"ל לֵר' אַבְהוּ עֲרוּב פְּרִשְׁוֹת פְּתִיב: וְאִם אִינוּ סִמּוּף אֲזִי אַף שְׁהוּ
מוּמְחָה לְרַבִּים אִינוּ דָן בִּיחִידִי וְדִינוּ לָאו דִין וְלְכֹן פִּרְשׁ"י אִם הָיָה מוּמְחָה לְרַבִּים דָן אֶפִי
בִּיחִידִי דְקִסְבֵּר אִין עֲרוּב פְּרִשְׁוֹת פְּתִיב פּאן וְע"כ הַנּוֹצֵרָה רִשׁ"י לְפִרְשׁ בְּמוּמְחָה לִיפּא
לְמִימַר דְהִינּוּ מוּמְחָה גְּמוּר שְׁנִסְמוּף מְדַקְתָּנִי סִיפָא וְאִם הָיָה מוּמְחָה לִב"ד מְדַנְקֵט מוּמְחָה
לִב"ד דְהִינּוּ מוּסְמָף גְּמוּר מְפָלֵל דְרִישׁ לָאו בְּהִכִּי מִיִּירוֹ וּבְזָה מְתוּרְץ ג"כ הַקּוּשָׁיָא
שְׁמַקְשִׁים הַתוֹסֵפֶת עַל פִּרְשׁ"י דְרַף ה' ד"ה וְאִי לָא זִיל שְׁלִימָם דְעִיקַר הוֹכַחַת תוֹסֵפ' דְבְשִׂאֵינוּ
מוּמְחָה מִיִּירוֹ מְדַקְתָּנִי סִיפָא וְכו' וּבְאַמַּת אִי זֹה הוֹכַחַת לִפְרִישׁ"י דְסִיפָא מִיִּירוֹ בְּמוּמְחָה
דְגְמִיר וְסִבִּיר וְלֹא נִסְמָף וּק"ל וְהַתוֹסֵפֶת אֲזִילִי לְשִׁטְתִּיהוּ דס"ל דְגַם מוּמְחָה שְׂאִינוּ סִמּוּף
דָן יַחֲדִי אֶפִי מֵאֵן דְלִית לֵיה עֲרוּב פְּרִשְׁוֹת כִּמ"ש בְּד"ה וְאִם הָיָה מוּמְחָה וְא"כ לֵהֲאִי
פִּירוּשָׁא ה"מ לְשִׁנּוּיֵי דְמִיִּירֵי בִּיחִיד מוּמְחָה לְרַבִּים וְסִיפָא בְּמוּמְחָה הַנּוֹסְמָף מְדַנְקֵט מוּמְחָה
לִב"ד אֵלָא וְדֹאִי שְׂאִין זֶה דִּיּוֹק מְדַלָּא נְקֵט בְּפִירֵשׁ סְמוּכִין אַע"ג דְנְקֵט מוּמְחָה לִב"ד ג"כ
פּוֹנוֹתוֹ מוּמְחָה פְּפִשׁוּטוֹ וְא"כ לְהִכִּי לָא מוּקִי הַש"ס לְקַמָּן הִכִּי זֶה פּוֹנוֹת הַתוֹסֵפ' בּמ"ש
וְלֵהֲאִי פִירוּשׁ הָא דְפָרִיף פּוֹנוֹת הַתוֹסֵפֶת בְּזָה לְפִירוּשׁוֹ דַע"פ פִּירוּשׁוֹ לְהַקְשׁוֹת אַח"כ עַל
פִּרְשׁ"י בְּד"ה וְאִי לָא זִיל שְׁלִימָם וּק"ל וְשָׁם הָאֲרַכְתִּי יוֹתֵר) וְדַעַת הָרֵא"ש וְהַרִי"ף וְסִינְעֵתָם
וְכ"כ הַש"כ שְׁפֹן עִיקַר וְשְׁפֹן דַעַת רַוֵּב הַפּוֹסְקִים דְהַלְכָת' כְּרַב' דְמַדְאֹרִייתָא בְּעִנֵּי תְלַתָּא
מוּמְחִי רַק מְדַרְבְּנֵי סְגִי בְּמוּמְחָה א' אוֹ שְׁלִשָּׁה הַדְּיוּטֵת דֵּא"א דְלִי בְּהוּ חַד דְגְמִיר אֲבָל אִי
פּוֹלְהוּ לָא גְמִירִי פְלָל פְּסִילִי לְדִינָא (וְכֹן הַדִּי בְּשָׁנִים אוֹ א' שְׂאִינוּ מוּמְחָה וְכֹן פְּסִק בִּש"ע
בַּהַג"ה רִישׁ סִי' ג') וְאִסוּר לֵהוּ לְמִיזֵן אֵא"כ שְׁקַבְלוּ עַלִּיהוּ וְהִינּוּ שְׂצָרִיף שְׁיִקְבְּלוּ עַלִּיהֶם
בְּפִירֵשׁ פְּדִין קַבְלוּ עַלִּיהֶם קְרוּב אוֹ פְּסוּל פְּמִבְּנָאָר בְּסִי' ד"ה וְכ"כ ג' בְּהַגְהוֹתִיו לְטוּר בְּסִי'
ג' אוֹת ט"ו פְּתַב דְהִכִּי ג"כ סְגִי בְּבוֹאוֹ לְפָנָיו לְדוֹן לְבַד וְלֹא דַק דְרֵאֲנֵי שְׁמִיִּיתִי מִירוּשְׁלֵמִי
בְּהָא דֵר' אַבְהוּ דָן בִּיחִידִי וְאִם פִּינּוֹן דְאַתְנֵי לְקַמֵּיהָ כְּמֵאֵן דְקַבְּלָהּ עַלִּיהוּ דְמִי זֶה קֵאִי
דוּקָא אִיחִיד מוּמְחָה דְמוּתֵר לְדוֹן בִּיחִידִי אֵלָא שְׁמַצּוֹת חֲכָמִים שְׁיוּשִׁיב עֲמוֹ אַחֲרֵים מ"מ
פֶּל שְׂבָאוֹ לְפָנָיו מְקַרִי קַבְּלָהּ מִשָּׂא"כ בְּשָׁנִים אוֹ אַחַד שְׂאִינָם מוּמְחִי אוֹ תְלַתָּא דְלֵא גְמִירִי
פְלָל דְפְּסִילִי לְדִין מְדִינָא צָרִיף קַבְּלָהּ בְּפִירֵשׁ כְּמוֹ בְּקִיבֵל עַלִּיו קְרוּב אוֹ פְּסוּל וְכֹן מְשַׁמְעוּ
לְשׁוֹן הַפּוֹסְקִי: וְהִיכָא דְקַבְּלוּ עַלִּיהוּ שְׁנֵי הַדְּיוּטֵת פְּתַב בְּכ"ג עַל מ"ש הַטוּר דְפָחוֹת מַג'
הוֹדָא' שְׁמוּד' בְּפִנְיָה' כְּמוֹ שְׁמוּד' חוּץ לִב"ד וְכַת' שָׁם אוֹת י"א וְז"ל נ"ב וְאֶפִי קַבְּלָם
עַלִּיהֶם הַרֵא"ם ח"א סִי' י"ד עַכ"ל אֲכֹן מְשַׁמְעוֹת לְשׁוֹן הָרֵא"ש וְהַטוּר וְהַש"ע מְשַׁמְעַת דְכָל
שְׁקַבְּלוּ עַלִּיהֶם דִּינָם כַּג' הַדְּיוּטֵת וְיַחֲד מוּמְחָה לְכָל דְבָר וְכֹן נִרְאָה מוּכַח מ"ש הַתוֹסֵפֶת

והרא"ש פ"ק דסנהדרין הובא בב"י ר"ס זה אהא דאם הנה מןמחה דן אפ"י יחידי ויכול לדון בע"כ דאי בדקבלו אפ"י שאינו מןמחה נמי עכ"ל ואם אית' דלדעת הרא"ש והתוספת יש לחלק בין קבלהיה עליהו ליחיד מןמחה לענין הודאה א"כ לא מקשה תוספת והרא"ש דלמא מש"ה נקט יחיד מןמח' שהו' שנה לגמרי לג' הדיוטת משא"כ בשאינו מןמח' אלא ודאי דדעת התוספ' והרא"ש דשונן' הם לגמרי ואין ספק דאותו תשוב' הר"ח נמשך אחר דעת הרמב"ם דפסק גם ביחיד מןמח' דאי הודא' לפניו פהוד' בפני ב"ד וכן דעת רוב הפוסקים כמ"ש בש"כ בס"ק ח' ואף שבכ"ג בהגהותיו לטור אות ק"א פתב וז"ל ובעל פני שמואל בסי' ע"א פתב שקדברי הרא"ש נראה מדברי הרשב"א בתשובה סי' תתק"ב והרמ"ה ז"ל ושאר גדולי המורים ע"ש אכן בספרי משפטי יעקב פתבתי שאין דבריו מוכרחים דהתם לפני רב נחמן ובית דינו קאמר פדקאמר שם הא אנא ורב ששית דגמרנא וכו' ואפשר דגם הרמב"ם דוקא גבי יחיד מןמחה פן דעתו דלא הוי הודאתו הודאה משום דיש סברה שיהא נאמן לומר להשטות נתפונן או לא שלא להשביע דנאמן במגו דאי בעי פפר ומכחיש להדיין שלא הודה לפניו וכמבואר לקמן סי' ר"ג (והחולקים י"ל דס"ל דזה לא הוי מגו פנין שפך זמן שעומדי לפניו הדיין נאמן גם צריף לישבוע עכ"פ שבוועה דאורייתא להכחישו) אבל נגד שנים שקבלו עליה' ולא יוכל להכחישן ודאי הודאתו הודאה והא דכתב הרמב"ם אבל ג' הדיוטת היינו שדבר בהוה שסתם ב"ד הם שלשה או יחיד מןמחה פאשר ביאר שם בדבריו אבל בקבלו עליהו שנים הודאתו הודאה כמו בג' הדיוטת ועכ"פ דעת התוספ' והרא"ש פן הוא ועיין במהרש"א ובט"ז סי' ג' מה שמקשים שם על התוספת והרא"ש אמאי לא דקדקו בקיצר מרישא דברייתא דיני ממונת בג' דמירי בעל פרחם דאי בדקבלו עליהו אפ"י אחד סגי וע"ש בט"ז שדוחה תירץ של מהרש"א וע"ש מה שתיירץ בשם אחיו ר"י הלוי ובספרי העלתי דמעיקרא לא קשה מידי דודאי מרישא ליכא למידק פלל די"ל דמירו בדקבלו עליהו דהיינו בזה בורר לו א' וזה בורר לו אחד ושניהם בוררין לו עוד אחד שמתוך כך יוצא הדין לאמתו לכן קתני ג' וכדאיתא להדיא במתני' ריש פ' זה בורר ותניא להא דת"ר על פן הוצרכו התוספת לדייק מסיפא דוקא: פלל יוצא מדברינו היכא דקבלו עליהו יחיד או שני הדיוטת או אפ"י תלתא דלא גמירי פלל דיניהם דין כמו יחיד מןמחה או שלשה הדיוטת וביחיד אפ"י יחיד מןמחה לא הוי הודאתו פמודה לפני ב"ד לדעת רוב הפוסקים וכמ"ש אכן לענין פפירה פתבתי במשפטי יעקב דעיקר פדעת הפוסקים דהוי פכופר בב"ד והחזוק פפרן דכינן שדנו לפניו ודינו דין א"כ ודאי מגלה טענתו והחזוק פפרן פמבואר לקמן סי' ע"ט ופ' נגם משום מגו ליכא דכינן שהחזוק פפרן תו לא מהימן ליה במגו ושם הארכתי: ואי מירי בגדון דידן שנתמנו להיות דינים או אפ"י תלתא לא גמירי פלל דיניהם דין כ"כ התוספ' והרא"ש ריש פ"ק דסנהדרין דף ג' ע"א ד"ה אי אפשר דלית בהו חז דגמיר דמאן דלא גמיר פסיל לדינא פדמוכח בזה בורר דתנן זה פוסל דיניו של זה ופריף בגמרא פל פמינן' דפסיל לדינא ומשני בערפאות שבסוריא ופי' שם בקונטרס שהם יושבי קרנות ואע"ג דפליגי רבנן עלה ואמרי אימתי בזמן שמביא עליהם ראיה שהם קרובים או פסולי' הא לאו הכי לא מצי פסיל ליה היינו דוקא בערפאות שנתמנו להיות דינים עכ"ל: איברא באמת יש לי לתמוה על דברי התוספ' והרא"ש בזה דמ"ש ואע"ג דפליגי רבנן וכו' אמאי לא מחלקים פפשוטו דשאני התם פנין שפך אחד בירר לו אחד מהדיוטת

לְכֹהֵן ס"ל חֲכָמִים דָּאִין יְכוּל לְפָסוּל מִשָּׂא"כ כְּפִשְׁרוּצִין לְדוּן בַּע"כ בְּלֹא זֶה הַבּוֹרֵר גַּם חֲכָמִים ס"ל דְּפָסוּלִי וְכ"כ בַּהֲג"ה אֲשֶׁרֵי רִישׁ פ"ק דְּסִנְהֶדְרִין חִילּוּק כְּזֶה וְהוּבָא ג"כ בְּב"י רִישׁ ס' י"ג וְתוּ יֵשׁ לְתַמְנֵה קֶצֶת עַל מ"ש הַתּוֹסֵף וְהָרָא"ש שֶׁם בְּדָף ה' ע"א ד"ה דֵּן אִפִּי יְחִידֵי וְכו' וְהָא דְתַנְנָן זֶה בּוֹרֵר לֹו אֶחָד וְזֶה בּוֹרֵר לֹו דְמִשְׁמַע מְדַעְתּוֹ אִין אֲבָל בְּעַל פְּרָחוּ לֹא הֵנִי מִלִּי כְּשִׂאוּמֵר לֹא אָדוּן לְפָנֵי זֶה אֲלֵא לְפָנֵי זֶה וְכו' וּמָה קִנְשִׂיאָהָּ הָא הֵתֵם קָאֵי אַעֲרָכְאוּ שְׂפִסוּרִיא דְכּוֹלְהוּ לֹא גְמִירֵי לְכוּ אִינְן כְּפִשְׁרִים אֲלֵא כְּשִׂנְתְּרָצוּ לְהֵם בְּזֶה הַבּוֹרֵר אוּ שְׁהֵם עֲרָפְאוֹת שְׂנַתְמַנּוּ לְהִיּוֹת דִּינִינִים וְכַמ"ש לְעֵיל בְּשֵׁם הַתּוֹסֵפוֹת וְהָרָא"ש עֲצָמָם וְצ"ע: מ"מ הֵדִין וְדָאֵי דִין אֲמַת דְּכָל שְׂנַתְמַנּוּ לְהִיּוֹת דִּינִינִים אַע"ג דְּכּוֹלְהוּ לֹא גְמִירֵי כְּפִשְׁרֵי בַש"ע ר"ס א' וְכ"כ בְּכ"ג ס' ג' בְּהִגְהוּתֵי לְב"י אוֹת א' בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת מַהֲר"מ מְטָרְאֵנִי ח"א ס' ר"פ: וּבָאֵם בְּנִדּוֹן שְׁלִפְנֵינוּ מִיָּרֵי שְׂדֵנּוּ בַע"כ שְׁל נִתְבַּע כְּדִין תְּלַתָּא הֵדִיוּתָּת פִּינּוּ דְאִית בְּהוּ חַד דְּגָמִיר אִפִּי גְמִיר קֶצֶת סְגִי הַמְשַׁמְעוֹת לְשׁוֹן הַש"ס דְּקָאֵמֵר א"א דְלִית בְּהוּ חַד דְּגָמִיר מְשַׁמַּע גְּמִיר קֶצֶת דַּאל"כ לֹא שְׂיִיף לֹוּמֵר אֵי אֲפִשְׁר וְכ"פ הַב"ח וְהַשְׂיָג עַל מַהֲר"מ פְּדוּוּ וְכ"כ תְּשׁוּבַת הַב"ח ס' נ"ח וְכוּן מְשַׁמְעוֹת לְשׁוֹן הַטוֹר וּפְרַש"י וְהַש"כ הַשְׂיָג עַל הַב"ח וּבָאֵמַת נ"ל עֵיקָר כַּהֲב"ח וְאֲפִשְׁר דְּגַם מַהֲר"מ מְפָדוּוּ אִינוּ חוֹלֵק בְּזֶה: וּמָה שְׂנַרְאָה לְמַכ"ת פִּינּוּ שְׂנַגְמֵר הֵדִין ע"פ שְׁנֵי דְלֵא גְמִירֵי הֵדִין בְּטַל זֶה אִינוּ דְמִשְׁמַעְנָהּ הַש"ס וְהַפּוֹסְקִים כְּכִינּוּ דְאִית בְּהוּ חַד דְּגָמֵר וְיִוְדַע סְבָרוֹת בְּדִינִים לְהַצִּיעַ לְפָנֵי שְׁנֵי הָאֲחֵרִים וְהֵם רַבּוּ עָלָיו מ"מ הֵדִין קִינִים: אַף מָה שְׂנַרְאָה מִתּוֹף לְשׁוֹן שְׂאֵלְתוֹ שֶׁהַב' הֵמָּה רְשָׁעִים הֵנָּה בּוֹדָאֵי אִם הֵם בְּכָלֵל רְשָׁעִים גְּמוּרִים הַפּוֹסוּלִין לְדִין וְלְהַעִיד וְדָאֵי פְּסִילוּ לְדִינָא וְהֵדִין בְּטַל: אַף אִם עֵיקָר שְׂאֵלְתוֹ מִשׁוּם דְּלֵא גְמִירֵי וְדָאֵי הֵדִין קִינִים כַּמ"ש אַף אִם הֵם בְּנֵי אֲדָם שְׂאִירִים מְהוּגְנִים מְעִיקְרָא דְדִינָא פִּירְכָא וּמִתְחַלְלָה הֵינָה לֹו לְמַנּוּעַ מְלַהֲצֵטְרָף עֲמָהּ פִּי אִין לְאֲדָם חֲכָם לִישָׁב בְּדִין עַד שְׂיִוְדַע מִי יֵשֵׁב עִמּוֹ: וְז"ל לְהַרְמָב"ם ספ"ב מ"ה סִנְהֶדְרִין וְאִסוּר לְאֲדָם חֲכָם לִישָׁב בְּדִין עַד שְׂיִוְדַע עִם מִי יֵשֵׁב שְׂמָא יִצְטָרֵף עִם אֲנָשִׁים שְׂאִינָם הַגּוֹנִים וְנִמְצָא בְּכָלֵל קָשָׁר בּוֹגְדִים לֹא בְּכָלֵל ב"ד עַכ"ל וְכ"כ הַטוֹר לְעֵיל ס' ג' מְשַׁמַּע דְּמֵן הַסְתָּם אִסוּר לִישָׁב עִם כָּל אֲדָם מִטַּעַם שְׂמָא יִהְיֶה אֲנָשִׁים שְׂאִינָם מְהוּגְנִים וְיִהְיֶה בְּכָלֵל קָשָׁר בּוֹגְדִים וְזֶה סוּמֵר לְכַאוּרָה קֶצֶת לְמ"ש הַרְמָב"ם ספ"ב מ"ה סִנְהֶדְרִין וּבִטוֹר ס' ז' וְז"ל דִּינֵי שְׂהוּא יוֹדַע בְּחִבְרוּ שְׂהוּא גִזְלָן אוּ רְשָׁע אִסוּר לְהַצְטָרֵף עִמּוֹ שְׂנַאֲמֵר מְדַבֵּר שְׂקָר תְּרַחֵק וְכָף הֵינּוּ נְקִי דַעַת שְׂבִירוּשְׁלִים עוֹשִׂין אִין יוֹשְׁבֵין בְּדִין עַד שְׂיִדְעוּ עִם מִי הֵם יוֹשְׁבֵין עַכ"ל מְשַׁמַּע דְּלִיכָא אִסוּר אַא"כ יוֹדַע שְׂהוּא גִזְלָן אַף וְרַק נְקִי הַדַּעַת מְחַמִּירִין עַל עֲצָמָן מוֹהֲסָתָם וּבְסִתִּירַת הַדְּבָרִים כְּכָר הַרְגִישׁ הַב"ח ס' ז' סַע"י י"ד גַּם בְּתְּשׁוּבַת בֵּית יַעֲקֹב ס' ל"ח מְאָרִיף בְּזֶה: וְנִכְנָס ע"י כּוּן בְּפִרְצָה דְּחוּקָה ע"ש וּבְסִפְרֵי יִשְׁבְּתֵי הַפֶּל עַל נִכּוּן וְכַתְּבֵתִי דְלִק"מ דְּדוֹקָא אִם דִּינֵי אַחַר אִינוּ מְפִיר אֶת שְׁנֵי הַדִּינִים אִזִּי אִסוּר לִישָׁב עִמָּהֶם מֵן הַסְתָּם שְׂאוּלֵי אֵלּוּ הַשְּׂנֵים הֵם אִינָם מְהוּגְנִים זֶה"ל בְּכָלֵל קָשָׁר בּוֹגְדִין פִּינּוּ שְׂהָרֹב מַהֲב"ד יִהְיֶה אִינָם מְהוּגְנִים יִהָא הוּ' ג"כ נְכָלֵל בְּתוֹכָא אֲבָל אִם שְׁנֵי דִינִים מְפִירִין זֶה אֶת זֶה רַק הַשְּׁלִשִׁי אִינָם מְפִירִין אִזִּי לִיכָא אִסוּרָא רַק נְקִי הַדַּעַת הֵינּוּ מְחַמִּירִין עַל עֲצָמָא וְאִין יוֹשְׁבֵין בְּדִין וְכו' וְהִכִּי שְׂיִוְדַע הַדִּינֵין שְׂאֶחָד מֵן הַדִּינִים רְשָׁע אוּ גִזְלָן אִין לֹו לְהַצְטָרֵף עִמּוֹ דְאָף שְׂאִינוּ נְקָרָא קָשָׁר בּוֹגְדִים פִּינּוּ שְׂהוּא רַק אֶחָד מ"מ אִסוּר מִשׁוּם מְדַבֵּר שְׂקָר תְּרַחֵק: אֲכֹן הִיכָא דְקָבְלוּ הַבַּע"ד עָלֵיהֶם לִיכָא אִסוּרָא לְהַצְטָרֵף עִמּוֹ דְאִזִּי לִיכָא מְדַבֵּר שְׂקָר תְּרַחֵק פִּינּוּ שְׂקָבְלוּ עָלֵיהֶם וְגַם קָשָׁר בּוֹגְדִים לִיכָא פִּינּוּ שְׂשָׁנִים כְּפִשְׁרִים וְכוּן מְשַׁמַּע

בש"ס דסנהדרין ובטור סי' ר"ב ובש"ע אב"מ נקניי הדעת היו מחמירין על עצמן בכל ענין שלא לישב בדין אלא א"כ היו יודעין כל היושב עמו שהם פשרים וכן משמעות לשון הש"ס והרמב"ם והטור ודלא פנראה מתשובת בית יעקב ששגג בכל זה: ואתה פקח עיניך וראה שמתוך מה שפתי יתבאר כל חלקי השאלה ופרטיה וילעת הפנאי אבאר יותר מה שנ"ל ה"ק יעקב: שאלה קלח חזר השואל הנ"ל ונ"ל: תשובת אדמ"ו תשובה שלימה ויבא יעקב שלם בתורתו קבלתי והיה לי למשיב נפש לרווח את צמאוני בכל חלקי השאלה ופרטיה בהני חידושי ופלוסא דאורייתא אשר לא שמעתי מעולם: ואחת שאלתי עוד מאדמ"ו באשר שנדאי הטה בערפאות שבסוריא שנתמנו להיות דיינים: ואמרתי שיש לי עוד תקנה אחת לבטל הדין המקולקל אשר יצא מתחת ידיהם דיינינו להסתלק מן הדין או לומר איני יודע פדי שיצטרכו להוסיף דיינים פדי שיוציא הדין לאמתו אי שפיר דמי למעבד הכי או לא: תשובה הנה שאלתו שוב שנית קבלתי וכבר פתי באגרת ראשונה שלא טוב עשה להצטרף עמהם וכמ"ש בתשובת מהרי"ו סי' קמ"ז ונ"ל אם תשמע לעצתי לא תשב אצל הקהל בשום דין דידעת שפסקי ב"ב ופסקי הלומדים הם שני הפכים עכ"ל והובא בסמ"ע סי' ג' ס"ק י"ג על פן מה ששאלת אי מותר לה להסתלק מן הדין או פינו שראית שרוצין לקלקל לומר אינו יודע פדי שיוסיפו דיינים ודאי דשפיר דמי למעבד הכי פינו דכוננתה לשם שמים להוציא הדין לאמתו ע"י שיוסיפו דיינים אע"ג דשקורי קא משקרת פי ידעת הדין מ"מ הא קי"ל מותר לשנות בדבר השלום ודינא שלמא הוא פדכתיב אמת ומשפט שלום שפטו בשעריכם ועל זה וכיזא בזה אמרו למוד לשונה לומר איני יודע כל זה נ"ל פשוט: אכן ראיתי בתשובת בית יעקב שאלה ט"ו פסק לאסור ומביא ראיה מהא דאיתא בסנהדרין דף ח' אהא דתנו מוציא שם רע בעשרים ושלשה וכו' אמר עולא בחוששין ללעז קמפלגי ר"מ סבר אין חוששין ללעז ורבנן סברי חוששין ללעז: וכתבו התוס' דרבנן סבר' בד"ג דאי בג' חיישינן שמה יבאו עדים שזינתה ויצטרף להוסיף עד ד"ג ואתי להוציא לעז על הראשונים לומר לפי שלא ידעו הדין הוסיפו עליהם וכו' עכ"ל לכן אסור לדיין לעשות תחבולה לומר אינו יודע פדי שיוסיפו דיינים ויכריע את השנים לדעתו פן אותם שיוסיפו יספמו לדעתו משום דאם יוסיפו דיינים חוששין ללעז עכ"ל הבית יעקב שם: אף כל דבריו אינם מוכרחים כלל ואין הגדון דומה לראיה דנדאי התם חוששים לכתחלה לכבודן של ראשונים ונוטלים הרבה דיינים פאלו הוי דיני נפשות כמבואר שם בש"ס ותוס' אב"ל פאן פינו שהדיין סובר שמעקלין ומעונתי הדין פי הדין הוא לדעתה להיפך יותר יש לחוש לעיוות הדין שלא יצא דבר שאינו מתקן מתחת ידם מלחוש לכבודן של ראשונים שהוא פבוד המדונה בעה"ז יותר טוב דליבוש בהאי עלמא מעונש ע"ה וכינון שהדיין תולה קלתו ולעז בעצמו לומר אינו יודע פדי להוציא הדין לאמתו: ודאי זכור לטוב דאין פאן לעז אחרים כלל ושלום על דייני ישראל נ"ל ה"ק יעקב: שאלה קל"ט חתן בימי חתונתו פינו דלדידה הוי פרגל אי ממתנין עד שיעברו כל ימי המשטה ומתי הוי התחלה וגמר ימי המשטה או אי מזמינין אותו כשאר כל אדם לדין: תשובה האי דינא לאו בפירוש אתמר בש"ס ופוסקים ראשוני' רק השורש ועיקר מטרין של האי דינא פיוצא בו אתמר לגבי רגל עצמו בפ' הגוזל בתרא דף קי"ג אמר ר"י לא יהבינן זימנא לא ביומי ניסן ולא ביומי תשרי לא במעלי י"ט ולא במעלי שבתא אב"ל מניסן לבתר יומי ניסן ומתשרי לבתר

תִּשְׁרִי קִבְעִינָן וּפְרַשׁ"י אֵין מְזַמְיִנִין אָדָם לְדִין לֹא בְיוֹמֵי נִסָּן וְתִשְׁרִי שְׁהֵם זְמַן קִצִּיר וּבְצִיר: וְהֶרְמַב"ם בַּפַּךְ"ה מ"ה סְנֵהֲדָרִין וְהַטּוֹר פֶּתַח טַעַם אַחַר מִפְנֵי שְׁהָעַם טְרוּדִין בְּמוֹעֲדוֹת: וְכַתֵּב מְהֵרָשׁ"ל פ' הַגּוֹזֵל סִי י"ז דְּלִטְעַם זֶה מִפְנֵי טְרִדַת הַמוֹעֲדוֹת צָרִיף לְעַמּוּד בְּדִין אַחַר הֶחָג מִיָּד וּכ"כ הַש"כ בְּסִי' ה' ס"ק ג' אֲבָל בַּגְד"ל דָּף דָּף ר"ג פֶּתַח דְּכָל הַחֲדָשׁ בְּכָלל וּבְאֵמַת כֵּן הוּא מְשַׁמְעוֹת לְשׁוֹן הַש"ס וְהֶרְמַב"ם וְהַטּוֹר דְּכָל חֲדָשׁ נִסָּן וְתִשְׁרִי בְּכָלל זֶה: וּמָה שְׁמֵהֲרָשׁ"ל וְהַש"כ נִסְתִּינְעוּ מִמ"ש הַפְּרָדְכִי וְהִגְהוֹת מִיְּמוֹנֵי וְהוּבָא בַּהֲג"ה בַּש"ע דְּבַנֵּי הַפְּרָרִים הַבָּאִים לְמַנְיָן מְזַמְיִנִין לְהוּ אַחַר הֶרְגֵּל עַכ"ל אֵין רְאָיָה כָּלל דְּשִׁאֲנֵי הֵתָם פִּינוֹן שְׁהֵם בְּאוֹתוֹ עִיר אֲצֵל הַמַּנְיָן וְדַאי קִבְעִינָן לְהוּ זִמְנָא אַף בְּנִסָּן וְתִשְׁרִי כַּמ"ש הַטּוֹר בְּשֵׁם הַרְמ"ה וּפְסָק כֵּן בַּש"ע (אָף מ"מ אֵין קוּבְלִי עֲלֵיהֶם לְכַתְחֻלָּה כְּדִי שְׁלֹא לְמַנּוּעַ אוֹתָם מְלַבָּא לְמַנְיָן בְּחָג וְיָמִים נוֹרָאִים שְׁפֶתַח אַף מְהֵרָשׁ"ל שְׁהַפְּרָדְכִי וְהִגְהוֹת מִיְּמוֹנֵי חוּלְקָא בְּזֶה עַל הַטּוֹר וְהַרְמ"ה אֵין דְּבָרָיו מְוַכְרְחִי כָּלל לְחַלּוֹק אֶת הַשְּׁוֹוִין וְכֵן מְשַׁמְעוֹת הֶרַב בַּהֲג"ה שְׁהַעֲתִיק דְּבָרֵיהֶם בְּהָא דְּאֵין לְקַבּוּל עַל בְּנֵי הַכְּפָרִים וְאִפְ"ה סִתְּמַת תְּחֻלָּה כְּדַעַת הַרְמ"ה וּק"ל אָף לְעִיר אַחֲרַת לֹא קִבְעִינָן לְהוּ זִמְנָא כָּל הַחֲדָשׁ אַף אַחַר הֶחָג וְהַטְעַם נ"ל כַּמ"ש הַגְד"ל שֵׁם שְׁצָרִיכִין לְהַצְנִיעַ הַכְּלִים שְׁהוּכֵן לְצוּרָף י"ט וְעוֹד י"ל לְפִי שְׁצָרִיף לְחִזּוֹר כָּל א' לְמַלְאכְתּוֹ וּמִשְׁאוֹ וּמִתְנוֹ וְאוּמְנָתוֹ שְׁבִטְלָא מֵהֶם כָּל יְמֵי הֶחָג עַל כֵּן אַף אַחַר הֶחָג נְכָלל בְּכָלל טְרִדוֹת הַמוֹעֲדוֹת כַּמ"ל פְּשוּט לְפִי מְשַׁמְעוֹת לְשׁוֹן הַש"ס וְהַפּוֹסְקִים וְאֵי אִיכָּא מְדִינָה דְּנִהְגּוּ לְהַזְמִין אִפִּי מְעִיר לְעִיר מִיָּד אַחַר הֶחָג יֵשׁ לִיִּישׁב טַעַם מְנַהֲגֵן כַּמ"ש הַב"ח עַל שְׁנֵהְגּוּ עֲכָשְׁיוֹ לְדוֹן בְּלִילָה אַף ע"י כְּפִיָּה וְנ"ל אִיכָּא לְמִימַר דְּעַל דַּעַת הַמְּנַהֲגָא נִתְמַנּוּ לְהַנְהִיג קַהֲלָם בְּכָל הַדְּבָרִים כְּפִי הַמְּנַהֲגָא מִקְדָּם וּמֵאַחַר שְׁתַּקְפָּה עֲלֵיהֶם צָרְכֵי צִיבּוֹר בְּיוֹם הַהֶכְרַח הוּא שְׁיִדּוּנוֹ בְּלִילָה וּבְזֶה וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה הַפְּקָר ב"ד הַפְּקָר עַכ"ל אַף בַּסַּמ"ע סִי' ה' ס"ק ז' פֶּתַח טַעַם אַחַר לְמַנְהֵג זֶה לְהַלְכָה דְּלֹאֹר הַנֵּר הָוֵי כְּעֵין יְמָמָא טַעַם זֶה פְּגוּם מְעִיקְרָא הוּא כְּמוֹ שְׁהַשִּׁיג עָלָיו הַש"ף שֵׁם ס"ק ד' גַּם בְּסַפְרֵי מְשַׁפְּטֵי יַעֲקֹב הַשְּׁגָתִי עָלָיו לְפִי אוֹתָהּ דַּעַת שְׁבַש"ס דְּסְנֵהֲדָרִין דְּלִכְּוֹ אֵין דְּנִין בְּלִילָה מִשּׁוּם דְּאִיתְקַשׁ רִיבִית לְנִגְעִים וּבְנִגְעִים אִיתְמַעֲיֵט לְהִדְיָא פ"ק דְּמוֹעֵד קֹטָן דָּף ח' כְּנִגְעַת נְרָאָה לִי וְלֹא לְאוּרֵי.

וְאִם יֹאמֵר הָאוֹמֵר דַּעַת רַבֵּי הַפּוֹסְקִים וְסוּגְיָא דְּש"ס דְּסְנֵהֲדָרִין וּפ' מְצוֹת חֲלִיצָה וּבָא סִי' מְשַׁמְעַת דְּהַלְכְּתָא לֹא מְקַשְׁיָנָן רִיבִים לְנִגְעִים (אַף אִתְּהָ אֲמִוֹר לֹא כְּהַלְכָה דְּהָא הַרְמַב"ם פ"ג דְּסְנֵהֲדָרִין פֶּתַח לְהִדְיָא הַטְעַם דְּאֵין דְּנִין בְּלִילָה מִשּׁוּם דְּאִיתְקִישׁ רִיבִים לְנִגְעִים) וְעֵינֵין שֵׁם בְּלָחֵם מְשָׁנָה וּבְרִישׁ סִפְרָא נְתִיבוֹת הַמְּשַׁפֵּט וּבְבַנֵּי שְׁמוּאֵל סִימָן זֶה מ"ש לִיִּישׁב בְּזֶה לְדַעַת הַרְמַב"ם סוּגְיּוֹת אֵלוֹ יַע"ש וְכֵן מְשַׁמְעַת קֶצֶת בְּסוּגְיָא דְּש"ס פִּי' מְצוֹת חֲלִיצָה גְּבִי טַעַם דְּחֻלְצָה בְּלִילָה חֲלִיצָה פְּסוּלָה אֵי דְּמִי לְתַחֲלַת דִּין וְלֹא קָאֵמַר דְּאִתְמַע' מְלַעֲיָנִי זְקִינִים פְּרִט לְלִיל' כְּמוֹ דְּאִתְמַעֵט שֵׁם בְּרִישׁ הַפ' סוּמָא מְהָאֵי קָרָא אֱלָא וְדַאי דְּבְלִילָה אִפִּי' לְאוֹר הַנֵּר דְּמַצִּי לְמַחְזֵי ג"כ אֲסוּר לְמִיָּדָן וְכֵן מְשַׁמְעוֹת סְתִימוֹת כָּל הַפּוֹסְקִים דְּלֹא כַּהֲסַמ"ע בְּשֵׁם הַקּוּבִץ רַק עֵיקַר טַעַם הַמְּנַהֲגָא מְיֻסָּד עַל פִּי הַטְעַם שְׁפֶתַח הַב"ח א"כ גַּם בְּנִדּוֹן זֶה לְהַזְמִין אַחַר הֶחָג ג"כ יֵשׁ לִיִּישׁב הַמְּנַהֲגָא ע"פ טַעַם זֶה הֵיכָא דְּנִהְוָג נִהְוָג וּמְהָאֵי דִּינָא דְּחָג לְמַד בְּכַנְסוֹת הַגְּדוּלָה לַח"מ סִי' ה' בְּהַגְהוֹתִיו לַב"י אוֹת ב' וְנ"ל וְלִכְלֵהוּ פִּירוּשֵׁי פְּשִׁטָּא לִי דְּגַם לְחַתָּן וּלְבַעַל בְּרִי' אֵין קוּבְעִין זְמַן לְהוֹן לְבָא דְּטְרִידי בְּשַׁמְחַתְיָהוּ דְּחַתָּנוֹ וּבְרִי' מִילָה כִּי"ט הָוֵי אֱלָא מִיָּהוּ צָרִיף לְחַקוֹר מְאִיזָה זְמַן עַד אִיזָה זְמַן וְאֵין לְאוֹר דְּדוֹקָא כָּל ז' יְמֵי הַחֲנוּפָה לְחַתָּן וְיּוֹם הַמִּילָה לְאַבִּי הַבֵּן אֵי קוּבְעִי דְּהָא חֲזִינָן דְּקוֹדָם זְמַן זֶה טְרוּדִים בְּהַכְּנַת מְשֻׁתָּה

שמחתם וכו' לכן יראה שהזמן המוגבל לחתן הוא כ"א יום ז' ימים קודם החופה וז' ימי החופה' ושבעה ימים של אחר החופה עכ"ל: ובספרי משפטי יעקב השגתי עליו דגם בימי הרגל עצמו דאין קובעין זמן קודם המועד ואחר המועד חידוש הוא כמ"ש ונהבו דלא להוסיף עלה פי אין זו דומה לזו דבשילמא בחג הסוכת ופסח שאסורין בעשיית מלאכה וגם כל העם טרודין בטרדת החג לכן כל החדש טרודי ואי קובעי ליה זמן משא"כ בכתן אף שהוא טרוד כל העם פנוין ויכול ליקח לו עוזרים וגם בימי החופה אינו אסור בעשיית מלאכה ודאי לא בעינן פולי האי פי עיקר טרדתו הגדולה הוא רק לילה ראשונה דטרוד דלא בעיל דפטור מה"ט מקריאת שמע ונדי במה שאמרו חז"ל ריש פתובות שקדו חכמים על תקנת בנות ישראל שיהא טורח בסעודה שלשה ימים (ובחידושי לסוגיא דכתובת פתבתי פי' נכון ואמיתי דכוננת הש"ס שהיא תקנת בנות ישראל משום דמסיק הש"ס שם דהאומר פתח פתוח מצאתי נאמן להפסי' פתובתה משום דחזקה אין אדם טורח בסעודה ומפסידה וא"כ זו היא תקנת בנות ישראל שיהא טורח בסעודה ג' ימים כיון שיטרח כל כך הוא תקנת בנות ישראל ממש שלא יטעון עליו בשקר דפתח פתוח מצא) אבל לא בעינן כל שבעה ימי משתה וכן כל שאר שמחות ומיני סעודת מצוה הכל כפי המנהג וכפי טרדתו פראות עיני הדיין לפי מנהג אותו מדינה כנ"ל ה"ק יעקב: שאלה קמ ביה דאיתא ב"ד סי' רמ"ב סעי' ל"א דאין לאדם להורות עד ארבעים שנה אם יש גדול ממנו בעיר אם נאמר זה דוקא לענין הוראת איסור והיתר או נימא דגם לענין דיני ממונות דינא הכי: תשובה האי מילתא אהמר סתמא בגמרא דסוטה דף כ"ט ובע"ז דף י"ט דנרש מקרא דנעצומים כל הרוגיה זה שלא הגיע להוראה ומורה ועיין בטח"ה סי' יו"ד פתב להדיא דנעצומים כל הרוגיה קאי גם אדיני ממונות (ועיין בש"ע סי' כ"ה סעי' א' בהג"ה ובסמ"ע שם ס"ק ט' ובש"כ שם שמאריה) אכן בסי' ז' פתב דמן י"ג שנה ואילך ראוי לדון אפ"ל לא הביא ב' שערות אם הוא מפקלפל ובקי בחדרי תורה בין שמושיבין אותו עם אחרים בג' או ביחיד מןמחה עכ"ל ואפשר דבסי' ז' מיירי שאין גדול ממנו בעיר או דבסי' יו"ד חומרא בעלמא קאמר אכן בבעל העיטור בדיני ברורין דף נ"ג ע"ג פתב ונ"ל דבן י"ג שנה מותר לדון ואע"ג דאמרינן פי רבים חללים הפילה זה שלא הגיע להוראה ומור' עד כמה עד ארבעין שנין באיסור והיתר קאמר (וכתב עוד שם והא דאשיה הקחזיר כל מה שדן עד י"ח שנה משום דבי"ח שנה מצא חלקיה את הספר ועיין ודקדק בתורה שפכתב ובעל פה וכן משמעות פרש"י פ' במה בהמה ולפ"ז אין צורך למ"ש הטור ויאשיה שהחזיר חומרא יתירא נהוג) וכה"ג פתבו תוספת פ' היו בודקין דף מ"ב ע"א ד"ה העוסקים ברזי של עולם והא דאמר שתה רביעת יין אל יורה היינו הוראה דאסור והיתר עכ"ל ועיין בתוספת פ"ק דסנהדרין דף ה' ע"ב ד"ה אי גמיר וכו': אכן במדרש פ' נשא פ"י איתא דגם בדיני ממונות אל ידון מי ששתה רביעת יין כמו לענין הוראה וכתב בכנס' גדולה בח"מ סי' ז' בהגהותיו לב"י אות ג' דס"ל לתוספת דאע"ג דהכי מוכח במדרש גמרא דידן לא ס"ל הכי מדנקט לשון אל יורה וכיון דגמרא דידן פליג על המדרש הכי נקטינן: אכן בתשובת הפ"ח סי' מ"א פסק דאפ"ל שתוי אסור לדון ועכ"פ המחמיר תבא עליו ברכה וכ"כ בספר היראה להר"ר יונה דאסור לעשות שום הוראה בין בדין בין באיסור והיתר אחר שאכל ושתה והעול' מזה נ"ל בנדון דידן ודאי מדינא מותר לדון דיני ממונות אף שלא הגיע לארבעים דדוקא הוראת איסור והיתר

קאָמער בַּש"ס וּכְדַעַת בַּעַל הַעֵיטוֹר: מ"מ לְדוֹן בִּיחִידֵי רֵאוּי לְהַחְמִיר עַד מ' שְׁנֵינן אִם לֹא שְׂאִין גְּדוֹל מִמֶּנּוּ בַּעִיר: מִשָּׂא"כ לְהַצְטַרֵף לְשִׁלְשָׁה וְדַאי דְלֹא גָרַע מִג' הַדְּיוֹטָה דְּמִתְרִין לְדוֹן בְּכָל עֲנִינְן אִף הַחוּשָׁף עֲצָמוֹ מִן הַדִּין פּוֹרֵק מִמֶּנּוּ גְּזֵל וְכו' פִּנ"ל ה"ק יַעֲקֹב: שְׂאֵלָה קָמָא דִּינָן שְׂהוּא שְׁפֵן לְאַחַד מִבְּעָלֵי דִינֵים בְּשִׁפּוּנֵי גִנּוּאֵי אֵי מְוֹתֵר לְהִיּוֹת דִּינָן אוּ לֹא כִּי טוֹב שְׁכֵן קְרוֹב מְאַחַח רְחוּק וְאִף אִם אָסוּר לְהִיּוֹת דִּינָן אִם מְוֹתֵר לְהוֹשִׁיב דִּינֵים אַחֲרֵים לְדוֹן אוֹתָם וְגַם אִם מְוֹתֵר לְיֹשֵׁב אֲצֵלָם פְּשַׁדְנֵי אוֹתוֹ: תְּשׁוּבָה גְּרָסִי בְּזֶה בּוֹרֵר דָּף ר"ט ע"א אוֹהֵב זֶה שׁוֹשְׁבֵינוּ וְכִמְהָ א"ר אָבָא אָמַר רַב כָּל שִׁבְעָה יָמֵי הַמְּשֻׁתָּה וְרַבְּנָן מְשַׁמְּיָה דְרַבָּא אָמְרֵי אִפִּי מִיּוֹם הָרֵאוּשׁוּ וְאֵילָף ע"כ וְנִרְאָה דְהַלְכְתָּא פְּרַבְנָן וְגַם רַבָּא בְּתָרָא הוּא וְכ"כ רַבֵּינוּ יְרֵחוֹם וְכ"כ הַכ"ג בְּהַגְהוֹת ב"י ס' ז' אוֹת ט"י: אָכֵן הַסַּמ"ע וְהַב"ח בַּס' ז' פְּסָקוּ פְּרַב וְדָלָא פְּרַבְנָן דְּכָל שִׁבְעָת יָמֵי הַמְּשֻׁתָּה אָסוּר קִשָּׁה וְיוֹתֵר תְּמוּהָ לְכַאוּרָה עַל הַטּוֹר וּש"ע וְשָׂאֵר אַחֲרוֹנֵים שְׁנַמְשָׁכִין אַחֲרֵיהֶם שְׁפָסְקוּ לְפָסוּל אִם הוּא רִיעוּ אֲשֶׁר כִּנְפָשׁוּ אַע"ג דְּבַש"ס קָאָמַר דְּנָקָא שׁוֹשְׁבֵינוּ בְּיוֹם הַחֲנֻפָּה גַם בְּכ"ג הַשִּׁיג עַל הַב"ח בְּזֶה וְלֹא הִרְגִישׁ בְּזֶה עַל הַטּוֹר וּש"ע: וּבְאַמְתָּת בְּסַפְרֵי מְשַׁפְּטֵי יַעֲקֹב פְּתַבְתִּי לְיֹשֵׁב כָּל זֶה דְּאִין רֵאָהָה פְּלָל לְסוּגִיָּא זֹו דְּכָל הַסּוּגִיָּא זֹו קָאֵי אַמְתַּנִּי אֲלֵיבָא דַּת"ק דְּפָסוּל אוֹהֵב וְשׁוֹנָא לְעַדוֹת וְאִינוּ פָּסוּל אֲלֵא שׁוֹשְׁבֵינוּ בִּימֵי חֲנֻפְתּוֹ אֲבָל לְדִידָן דְּקִי"ל כְּחַכְמֵי דְכִשְׁרֵי לְעַדוֹת וְאִפ"ה מוֹדִים חַכְמֵים דְּלְדִינּוֹת פָּסוּלֵי וְא"כ בְּהָא ג"כ י"ל דְּכ"ע מוֹדִים דְּלַעֲנֵי דִינּוֹת אִף שְׂאִינוּ שׁוֹשְׁבֵינוּ רַק רִיעוּ שְׂהוּא כִּנְפָשׁוּ פָּסוּל לְדִינּוֹת וְכ"ש שׁוֹשְׁבֵינוּ כָּל ז' יָמֵי הַחֲנֻפָּה כִּי לֹא פְּלִיגִי כִּי אִם לְעַנֵּי עַדוֹת נ"ל פְּשׁוּט כְּנֻנְתָּ כָּל פּוֹסְקִים רֵאוּשׁוּנֵים הָרִי"ף וְהָרֵא"ש וְהַרְמַב"ם וְהַטּוֹר שְׂלֵא הַזְכִּירוּ פְּלָל פְּלוּגְתָּא זֹו דְּשׁוֹשְׁבֵינוּ: וְא"כ בְּנִדּוֹן שְׁלַפְנֵינוּ אִם שְׁכִינּוּ הוּא רִיעוּ אֲשֶׁר כִּנְפָשׁוּ אָסוּר מְדִינָא כְּפָסְקַת הַש"ע: אָכֵן אִם אִינוּ אוֹהֵבוּ וְרִיעוּ אֲשֶׁר כִּנְפָשׁוּ אִזֵּי מְוֹתֵר לְדוֹנּוֹ ע"פ הַדִּי אִף מִמְדוֹ חֲסִידוֹת יְכוּל לְפָרְוֹשׁ: וְעַפ"ז תְּלִיָּא הַדְּבָר ג"כ אִם מְוֹתֵר לְהוֹשִׁיב דִּינֵים אַחֲרֵים דָּאִם הוּא פָּסוּל מְדִינָא אָסוּר לְהוֹשִׁיב ב"ד אַחַר וְכַדְאִיתָא לְהַדְיָא בַּש"ס רִישׁ פ' זֶה הַבּוֹרֵר ב"ד בְּתֵר דְּפָסְלֵי לְהוּ אֲזִילֵי וּבְרֵרֵי ב"ד אַחֲרֵינֵי: וְאַל תְּשִׁיבֵנִי מֵהָא דְּאִיתָא פ' שְׁנֵי דִינֵי גְּזִירוֹת דָּף ק"ה ע"ב שְׁשִׁלַח רַב עֲנָן לְרַב נַחְמָן נְדִינָה מֵר לְהָא גְּבָרָא דְּאַנָּא עֲנָן פְּסִילְנָא לִי לְדִינָא אָמַר מְדִשְׁלַח הָכִי ש"מ קְרִיבָה הוּא וְקִשָּׁה אִיף עָלָה עַל דַּעְתּוֹ דְּקְרִיבָה הוּא א"כ אִיף הִנֵּה רֵשָׁאֵי לְבָרֵר מִי שְׂיָדוֹן אוֹתוֹ דְּהָא קְרוֹב פָּסוּל מְדִינָא וְכֵן הָאֲרִיף לְהַתְמִיָּה בְּתִשׁוּבַת בֵּית יַעֲקֹב ס' י"ט אִף בְּתֵר הָעֵיוֹן נִרְאָה דְּלֹא קִשָּׁה מִיַּדִּי דְּהֵתָם לֹא בִּירֵר לְרַבִּי נַחְמָן אֲלֵא שְׁשִׁלַח אוֹתוֹ לְרַב נַחְמָן שְׁהִיָּה דִּינָן קְבוּעַ וּמְוַמְחָה לְרַבִּים וּבְקֵי בְּדִינָא וְכַדְאִיתָא בַּפ' מִי שְׁהִיָּה נְשׁוּי גְּבִי שׁוּדָא דְּדִינֵי וְכַדְאִיתָא בַּב"מ דָּף ס"ו דְּכ"ע לְגַבְיָה דְּרַב נַחְמָן בְּדִינָא פְּדִרְדְּקֵי ע"ש אֲבָל לְבָרֵר דִּינָן מִי שְׂיָרְצָה אִין בְּיָדוֹ לְבָרֵר פִּינוֹן שְׂהוּא עֲצָמוֹ פָּסוּל כְּדִינָא בַּש"ס לְהַדְיָא וְנִרְאָה דָּאִף גַם מִי שְׂאִינוּ פָּסוּל ג"כ בְּנִדְּאֵי אִין יְכוּל לְבָרֵר וְלְהוֹשִׁיב ב"ד שְׂיָרְצָה וְלְדוֹן בַּעַל פְּרָחָף כְּמוֹ שְׂרֵאִיתִי רַבִּים טְעוּ וְהִבִּינוּ כֵּן מְדַבְּרֵי תְּשׁוּבַת מַהֲרִי"ק וְהָרַב בַּהַג"ה ס' ז' וְכֵן נִרְאָה שְׁהִבִּין כֵּן בְּתִשׁוּבַת בֵּית יַעֲקֹב ס' י"ט יַע"ש: וְלַע"ז זֶה נְדַאי אִינוּ וְכִמוֹ שְׁפָסְקַת בַּש"ע ס' ג' דִּיחִיד מְוַמְחָה אוּ שְׁלִשָּׁה הַדְּיוֹטוֹת אִינָם יְכוּלֵי לְדוֹ' בַּע"כ אִם רוּצָה לְדוֹן בְּזֶה הַבּוֹרֵר בְּעִירוֹ אוּ בַּב"ד קְבוּעַ יַע"ש: אֲלֵא פְּשׁוּט דְּכָל זֶה לֹא נֶאֱמַר דְּמְוֹתֵר לְהוֹשִׁיב ב"ד מִי שְׂיָרְצָה אֲלֵא אִמ"ו שְׂהוּא רַב וְשִׁלִּיט בְּעִירוֹ לְהוֹשִׁיב ב"ד מִי שְׂיָרְצָה גַם אִם הוּא עֲצָמוֹ פָּסוּל מִמְדוֹ חֲסִידוֹת מְוֹתֵר לְהוֹשִׁיב לְהֵם ב"ד וְא"צ לְהַחְמִיר מִמְדוֹת חֲסִידוֹת כְּמוֹ שְׁהַחְמִיר שְׂלֵא לְדוֹן וְכֵן מְבֹאֵר לְהַדְיָא

בתשובת מהרי"ק סי' ר"א שהוא מקור הדין שמייירי בכה"ג שקה"ג לו פתב ונתים מגדולי חשכנו בורנקוורט בתוקף גזירתם שהוא ידין בעירו או יסדר ב"ד בעירו ועל פיו ישק וכו' ע"ש: וכן הראיה דמביא מסנהדרין דאמר רב לרב פהנא פוק דיןפה נ"כ מהאי טעמא דרב הנה ראש בפסירא כל זה נ"ל ברור: ולטכין לישב אצלם בשעה שדכין לכאורה הנה פראה בגם בענין זה יש להחמיר שלא לישב על גביהם כלל וקצת ראיה לזו מהא דאיתא פ' פהו גדול דף י"ח ע"ב משום יקרא דכהן גדול אתא ויחייב מקבלי פניהלי לסהד תנה קאי הוא ואזיל יע"ש בפרש"י ותיספת שם ד"ה והא אין וכו' דאפי' יושב ודומם נמי לא יע"ש ומה"ט פסק בתשובת בית יעקב סי' ס"ז דשני דיינים השונאי זה את זה אסור לישב אצלו אפי' אם אחד רוצה לשתוק ג"כ אסור אבל באמת דבריו אינם מוכרחים וברורים כלל דמשמעות לשון הפוסקים דדוקא לישב.

ולדון במסור פיון שכל א' דעתו לסתור דברי חבירו מאחר שהם בוכאים זה את זה אכא"כ לישב אצלו אדנבה יותר תאמץ הדיין לדון דין אמת פבא יהעוס אצל שונאי שדן שלא פהינו וכן משמעות המקרא והוא לא אויב לו ידינו מפנע דוקא לדון אסור והראי' מפיש פהו גדול בהא דקאמר דקאי הוא ואזיל וכו' נדאי אין ראיה דהתם לכך צריף לקום לפי שדכין לבנו של מלך לפי פרש"י לכך צריף לילך שלא לשמוע מי מחייב לבנו ומדברי תוספת דלשם ג"כ אין ראיה דשאני התם דנקט אין עושיבין עלך בסנהדרין סתם ומשנה לשון המתני' לכן פתבו תוספת דאפי' לישב ולשתוק אסור משא"כ גבי שני ת"ח השונאים זה את זה דנקט אין יושבין בדין משמע דוקא לדון ממש אסור וכן הדין בכל הפוסלי' לדו' אכן לפי לשון הטור בח"מ סימן י"ח והרמב"ם פ' ד"ב מ"ה סנהדרין שכתבו ולאחר שמקבלי' עדות יוציאו כל אדם לחוץ משמע דהכל בכלל מי שאינו ראר לדון יוציאו לחוץ משום לא תלך רכיל ועיי' בב"ח סי' י"ח שמתמיה על הרמב"ם והטור דענין זו להם דבגמרא משמע שאין מוצאי' אלא לעדים ע"ש ולע"ד דברי הרמב"ם והטור נכונים לפי הטעם והסברא שלא ליחוש להם להולך רכיל ונגמרא נדאי א"צ לומר רק שמוציאין העדים פי שאר כל אדם קאמר שם במתני' שפכר הוציאו לחוץ קודם קבלת העדים ומי הכניסן שוב משא"כ הטור והרמב"ם שלא הזכירו עדיין מזה פלום לכן פתבו שיוציאו כל אדם לחוץ ומ"מ כל אדם לאו דוקא דכל השני פים לדיינים שיכולין לזכות או לחייב פגון א' מן התלמידים א"צ לצאת לחיץ אם לא שהוא תלמיד בור פדאיתא בש"ס והוא פכוט אבר שאר כל אדם עוציאין לחוץ ודלא בב"ח פנ"ל ה"ק יעקב: שאלה קמב ילמדנו טעם היתר ברור בעניין נטילת שחר הדייביםם תשובה הנה בדבר זה האריכות אף למותר פי פכר האריכו וביירו ולקבנו כל זה הפוסקים האחרונים פמעט שלא הניח מקום להתגדר בו וכמביאר בב"ח ובתשובתו סי' נ"א ובתי"ט פ' עד פנה ובי"ד ס"ס רמ"ו בש"כ שם ובח"מ סי' ט' בדברי האחרונים וע"ש בכ"ג בהגהותיו לטור שפסקם הרבה על טעם המנהג ול"נ עוד טעם ליישב המנהג שקלקלתם תקנתם פדאית' בירושלמי הובא בדברי אחרונים בח"א סי' י"ב דלית דינע האידנא למדין דין תורה וכינון שאין דכין דין תורה הוי פמו פשר דמיתר ליטול ממנו שחר כמ"ש הב"ח והוא הסכמת האחרונים (ואפשר לומר דלזה אמרו בש"ס מכווער הדיין שנוטל שחר בטילה דלא מוכח הפוננה פינון שאין לו היתר ליטול שחר אלא א"כ שאומר שאינו יוד לדון דין תורה רק פשרה והוי מדייני דחצצתא לפי' אחד לכך קאמר מכווער הדבר) וכמה הוי פכר

בטינה דמוכח זה פשיט בש"ס וכל הפוסקים ה כא דקת ה מתחלה עם הבעל דין צריף ליתן לו כל שקרו משלם כמו שהתנה כמבואר בח"מ סי' ט' וע"ש בסו"ע ס"ק י"ד שכתב דאם כא התנה עכ"פ צריף ליתן לי כשיעור שאדם רוצה ליקח ולישב בטל מאותו מלאכה שנתבטל ממנו ודבריו נכונים.

אף שראית בט"ז שם שהשיג על הסמ"ע בזה וכתב ונ"ל ולא נלע"ד פן דקא איתא בסי' קד"ח בכורע חובו של הבירו שפטר הלנה מטעם דיכול לומר הפינס הייתי למלנה בלא דמים ק"ו פאן שיקול לומר הייתי הילף לדין אחר שהוא פנוי ממלאכה ותו דכתבו התוספ' פ' הפונס דף כ"ח בפירוש דכל מי שכושה טובה לחבירו שלא מדעתו אפילו אית ליה פסידא א"צ לשלם דה"ל מבריח ארי דמצנה קעביד ה"נ ל"ש ומה שמביא הסמ"ע ראיה מאבדה לא דמי וכו' ותו לפי דברי הסמ"ע הנה לי להרמב"ם הטור לכתוב ומפאן דמשלם כפיצל בטל כמו גבי אבדה עכ"ל בקצרה: וכל דבריו אינם ברורים וכ"ש שאינם מוכרחים כלל דלא דמי כלל לפורע חובו ולמ"ש התוספ' פ' הפונס דקתם פרע או עשה לו טובה שלא מדעתו: משא"כ פאן שפאו לפניהם הבעלי דינים וכיון שבטלו עמלארה עליהו דידיהו רמיא בשלם אם לא התנו בפי' שלא לשלם: ומ"ש ותו לפי דברי הסמ"ע וכו' נראה שנוצלם ממנו סוגיא דש"ס פ' עד כמה דף ד"ט וקתיספת וקרא"ש והטי"ד סי' שי"ב לענין שכתב ראיות בכור שנתנו לו שכתב פפועל בטל וע"ש בש"ס ותיספת וקרא"ש דאף בשכתב לדון או להעיד הכי דינא וטעם אחד לכולן כע"ש (אכן בב"י שם בי"ד כתב דדעת הרמב"ם אינו פן יע"ש) ודברי הסמ"ע פכונים ובפרט עכשיו שהפל יודעין שנותנים שכתב ודאי הוי פהתנה בפ"י: אכן מ"ש עוד שם בסמ"ע ס"ק ט"ו לחלק אם אמר שפא יודמן לי שכתב בקניית סחורה בין אם הוא בעל מלאכה וכו"ג מחלק מהרש"ל פ' החובל סי' י"א: אבל ככתב השבתי עליו בטוב טעם בתשובה אחת להל' פזקים ע"ש אלא דהפל נכלל בכלל אומנת מה שדרכו בכד: ואבר בטיילה דלא מוכח בין ממשא ומתן או ממלאכה אין דינו בטילין רק דמכונער הדין כמשמעות הש"ס להדיא פ' שני דיני גזרות ומדברי קרא"ש בתשובה אין הכרח כלל כמ"ש הסמ"ע עצמו שם וגם אין לדין ליתן שכתב שפי פעמים מדי' אחד אפילו הביא ראיה לסתור דינו וכמבואר בי"ד סי' סי"ב לענין קבלת שכתב מראיות בכור וכ"כ הר"ח בתשובה סי' נ"א ע"ש וכנ"ל ה"ק יעקב: ז שאלה קמג יש בי דעת לשאול בשני דברים בענין הכונע לדיניות והם מילתא דשכיח שלפעמים אין הנתבע רוצה לבא לפני ב"ד באמרו שהתובע יודיעו לו אופן תביעתו והסני מסרב וממאן בזה: גם אי מותר להסתלק מן הדין אחר שידע להיכן הדין נוטה ולפי שיש חילוק דעות בכל זה בין האחרונים על פן פאתי ללעוד מאע"ו הלכה לנעשה: תשובה על דבר השאלה ראשונה ככתב נתבאר בבאר שבע דף קי"א ע"ד דאין כפיין לתובע על זה וכדאמרין בש"ס פ' חזקת הבתים דף ל"א ע"א דעביד אינש דלא מגלי גוענתיה אלא לבי דינא פדי שלא ילמד עצמו להשיב מענות של שקר: אף שקרא תי בש"כ בסי' י"א ס"ק א' השיג עליו אין דבריו מוכרחים פי מצד הטעם והסבא נראים דברי הבארשבע נכונים ואין לחלק וכן השגתי עליו בספרי ישועת יעקב וכן מצאתי בתשובת באר עשק סי' ס"ז בשם כמה גדולים והטעם שכתב הש"כ פי אולי אחרי שאדע תביעתה אעשה פרצונה קשה מה בכך הלא גם לפני ב"ד יוכל לעשות פן (ואי גברא רבה הוא דזילא ביה מילתא לילף לדין הלא יש תקנה להעמיד מורש' וכמבואר בח"מ סי' קד"ד) וכן עמא

דָּבָר לְהַזְמִין לְדִין בְּלִי הוֹדָעָא פְּלֵל וְכֵן מִשְׁמַע קִצָּת פ' חֲזַקת הַבְּתִים דָּף נ"ח גְּבִי אֶלָּא מַעֲתָה אֲתִי אֵינְשׁ מַעֲלָמָא וּמְזַמִּין לְהוּ לְדִינָא ע"ש וְעַל דְּבַר הַסְּתַלְקוֹת לְבַתֵּר שׁ שְׂיַדְעַתָּה לְהִיכֵן הַדִּי נוֹטָה: הַנָּה שְׂאֵלְתוּ סְתוּמָה מְפָל צַד מְאִינָה טַעַם רוּצָה לְהַסְּתַלֵּק אִי כְּפִשׁוּטוֹ שְׂרוּצָה לְמִנְעַע עֲצָמוֹ מִן הַדִּין לְפָרוֹק מִמֶּנּוּ אֵיבָה וְגִזְל וְכו' הֲלֵא פְּבָר כְּתַב הַג"ה תְּ אֲשָׁרִי פ"ק דְּסִנְהֶדְרִין וְהוּבָא בַב"י ס' י"ב וְנ"ל גְּרָאָה דַּג' שְׂיִשְׁבּוּ לְדוֹן וְא' מִהֶם רוּצָה לְהַסְּתַלֵּק אֵינּוּ רִשְׁאֵי אֶלָּא קוֹדֵם שְׂיַדַע לְהִיכֵן הַדִּין נוֹטָה עַד פֶּאן לְשׁוֹנוֹ וְהַב"ח הָאָרִיף לְהַשִּׁיג שָׁם עַל הַב"י וְתוֹכֵן דְּבָרָיו וְנ"ל וְתִימָא שְׁהָרִי לֹא כְּתַבוּ הַהֲגָהוֹת אֲשֶׁר־י לְשָׁם אֶלָּא אִם סָלַק עֲצָמוֹ קוֹדֵם שְׂיַדַע לְהִיכֵן הַדִּין נוֹטָה אֵינּוּ הַשְּׁנִים יְכוּלִין לְגַמֹּר אֶלָּא יוֹסִיפוּ דִּינִים אֶבְל אִם יָדַעוּ לְהִיכֵן הַדִּין נוֹטָה מִן הַדִּין לְגַמְרֵי בְּשִׁנְיָא עַכ"ל דְּבָרָיו בְּקוֹנָצָר אֶבְן בְּסִפְרֵי תְּמַהֲתִי עָלָיו כִּי לֹא יִרְדַּתִּי לְסוּף דַּעֲתוֹ פְּלֵל דְּמָה בְּכֹף שְׂיִוְדַע לְהִיכֵן הַדִּין נוֹטָה מ"מ פִּינּוֹן שְׂרוּצָה לְהַסְּתַלֵּק קוֹדֵם שְׂנוּשָׂא וְנוֹתֵן לְגַמְרֵי דִין מִמֶּשׁ אִיף יוֹגְמַר הַדִּין בְּשִׁנְיָם כִּינּוֹן דְּמַעֲיָקְרָא אַדְעִתִּיָּה דְּתַלְתָּא יְתִיבֵי וּבְש"ס וְכָל הַפּוֹסְקִים בְּס' י"ח בְּטַח"מ לֹא הוֹנְפֵר חִילוֹק זֶה גַם לְדְבָרָיו תְּמוּהָ לְמָה קָבַע הַג"ה בְּאֲשֶׁר־י בַפ"ק ה"ל לְקַפְּנֹעַ בַּפ' זֶה בּוֹרֵר גְּבִי דִינִים אֵלּוֹ דְּאֶחָד אוֹמֵר אֵינּוּ יוֹדַע כִּי שָׁם מְקוֹמָן שָׁל דִּינִים אֵלּוֹ אֶלָּא וְדַאי דְּכִנּוּנַת הַג"ה זֶה וְכַדְעַת הַב"י דְּלֵאחֶר שְׂיִוְדַע לְהִיכֵן הַדִּין נוֹטָה אֶסוּר לוֹ לְהַסְּתַלֵּק יְהִי מְאִינָה טַעַם שְׂיִהְיֵי קְרִינּוֹן בְּיָה לֹא תְּגוּרוּ מִפְּנֵי אִישׁ: וְאִם סָפַק שְׂאֵלְתוֹ מִשׁוּם שְׂיִישׁ חֲשֵׁשׁ שְׂאֶחָד מִן הַבְּעָלִי דִינִים אֵלֶם מְאוֹד בְּעַנְיָן שְׂיִישׁ לֶף חֲשֵׁשׁ סְכָנוֹת נְפִשׁוֹת אוֹ אִפִּי הִיזַק מְמוֹן וְכַתַּב הַב"ח בְּס' י"ב כִּי נ"ל פִּרְש"י עֵיָקֵר דְּהִיכָא דְּאִיכָא סְכָנוֹת נְפִשׁוֹת וְהִיזַק מְמוֹן לֹא אִיִּרִי קְרָא דְּלֵא תְּגוּרוּ וּמִן הַסְּתַלֵּק אִף לֵאחֶר שְׂיִוְדַע לְהִיכֵן הַדִּין נוֹטָה גַם בְּזֶה הַשְּׂגָתִי עָלָיו שָׁם כִּי אֵינּוּ דְּבָרָיו מְוַכְרְחִים פְּלֵל לְפָרֵשׁ דַּעֲת רַש"י נֶגֶד דַּעֲת הַסְּפָרִי וְהַרְמַב"ם וְסִייעֲתוֹ.

(דא"ל דְּגַם רַש"י מוֹדָה דְּכַה"ג אֵינּוּ לוֹ לְהַסְּתַלֵּק כְּדַעֲת הַסְּפָרִי וְהָא דְּלֵא פִי כֵּן רַש"י בְּש"ס הִינּוּ לְפָרֵשׁ אִף אֵלִיבָא דַּעֲת דְּרַב חֲנָן דְּמִפְּרִשׁ לֹא תְּגוּרוּ הִינּוּ לֹא תְּכַנְיֵס דְּבָרָיָה מִשׁוּם זִילוּתָא דְּבִי דִינָא: אוֹ דְּלִשׁוֹן רוּדְפּוֹ שְׂבַש"ס דוֹחְקוֹ וּמִשְׁמַע לִיָּה הִכִּי ע"ש) וּמ"ש הַב"ח דְּאֵינּוּ לֶף דְּבָר שְׂעוּמַד בְּפָנֵי סָפַק פְּקוּחַ נְפִשׁ אוֹ הִיזַק מְמוֹן זֶה אֵינּוּ דְּהָא מְבִנְיָא בִּיּוֹ"ד סִימָא קַנ"ז דְּלְהַעֲבִיר עַל מְצֻנָת לֹא תַעֲשֶׂה מְחֻיָּב לְמַסְוֹר נְפִשׁוֹ בְּפִרְהֶסִיא וְשִׁלָּא לְעַבּוֹר אִף שְׂאֵינּוּ זֶה שְׂיִיף כִּינּוֹן שְׂאֵינּוּ מְכֻוּנּוֹן לְהַעֲבִירוֹ עַל דַּת וְהוּא יִשְׂרָאֵל רַק לְהַנָּאת עֲצָמוֹ קְמַכְוּוֹן וְאִפ"ה ס"ל לְהַסְּפָרִי וְהַרְמַב"ם וּשְׂאָר פּוֹסְקִים דְּלֵא יִסְתַּלֵּק מִן הַדִּין אִף שְׂמִוּחָזַק לְרִשְׁעַ מ"מ לֹא נְחָשְׁדוּ יִשְׂרָאֵל לְהַזִּיק לְהַמִּית נְפִשׁ בְּשָׁבִיל שְׂמַחֲיָיבוּ בְּדִין אֶבְל בְּמִוּחָזַק לְמוֹעַד בְּכֹף וְדַאי שְׂאֵינּוּ לֶף דְּבָר שְׂעוּמַד בְּפָנֵי פְּקוּחַ נְפִשׁ אֶבְל בְּשָׁבִיל הִיזַק מְמוֹן אֵינּוּ לוֹ לְדִינּוֹן לְהַסְּתַלֵּק מִן הַדִּין וְלְהַעֲבִיר עַל מְצֻנָת לֹא תַעֲשֶׂה דְּלֵא תְּגוּרוּ וּמ"ש הַרְבַּ רַמ"א בַּהַג"ה שָׁם בְּשֵׁם מַהֲרִי"ו נְהַגוּ שְׁלֵא לְמַחֲוֹת בְּעוֹבְרֵי עֲבִירָה הִינּוּ דוֹק' בְּמְצֻנָת עֲשֶׂה דְּהוֹכִיחַ תּוֹכִיחַ שֶׁא"צ לְקַיְיֵמוֹ פְּשִׁישׁ חֲשֵׁשׁ סְכָנָה כִּינּוֹן שְׂהוּא שָׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה: מִשֶּׁא"כ בְּמְצֻנָת לֹא תַעֲשֶׂה דְּלֵא תְּגוּרוּ וְכַמְבִּנְיָא חִילוֹק זֶה בִּיּוֹ"ד סִימָן קַנ"ז וְכֵן מְבִנְיָא וּמִשְׁמַע שָׁם לְהַדְּיָא בְּתִשׁוּבַת מַהֲרִי"ו וְכָל זֶה נְעַלֵּם מַהֲב"ח לְכֵן נִכְנַס בְּדוֹחְקִים לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי מַהֲרִי"ו: וּבְאֶמַת הַדְּבָרִים בְּרוּרִים וּפְשׁוּטִים כַּמ"ש: גַּם מ"ש הַב"ח שָׁם שְׂדַעַת הַתּוֹסֶפֶת דְּבִשְׁנֵיָהֶם חֲזָקִים א"צ לְיִזְקָה לְהֶם אִף קוֹדֵם שְׂיִוְדַע לְהִיכֵן הַדִּין נוֹטָה: וּמ"ש הַתּוֹסֶפֶת הַשְּׁנִי הִיָּה מְסִיעַ קְאִי הִיכָא שְׂיִוְדַע לְהִיכֵן הַדִּין נוֹטָה ע"כ לֹא יָדַעְתִּי מִי דוֹחְקוֹ לְכָל זֶה לְעֲשׂוֹת מַחְלֻקַת חֲדָשׁ בֵּין פִּרְש"י וְתוֹסֶפֶת כִּי אֲדַרְבָּה מִשְׁמַעוֹת הַגָּהוֹת אֲשָׁרִי דַּפ"ק

דסנהדרין בשם ריב"א שפתיב דבשגניהם תוקים צריף ליןקק להם נרא' שהיא דעת התוס' להדיא וכ"כ הב"י וגם המעיין בתוס' יראה להדי' כתבו השני הי' מסייע אאינו יודע להיכן הדין נוטה ע"ש גם בתשובת הראנ"ח ח"א סי' קד"א: ומ"ש עוד שם דרף אחר בכוננת התוספת הוא דחוק ורחוק נגד משמעות כל הפוסקים ע"ש כלל דברי הב"ח שם נ"ל תמוהים ולאחר שיודע להיכן הדין נוט' נ"ל עיקר שא"א להסתלק בשום ענין אם לא בפקוח נפש כמ"ש נ"ל ה"ק יעקב: שאלה קמד הא דאמרינו שצריכין להקדים דין של ת"ח אם גם בזמן הזה יש דין ת"ח לענין זה או דלמא דאין בזמן הזה לענין זה דין ת"ח כמו לענין ליטרא דדהבא: תשובה האי דינא לאו בפירוש אתמר אלא מכלל' אתמ' דעל מה שפסק הטור והש"ע בסי' ט"ו דמצנ' להפוך בזכות תלמיד חכם וכתב הסמ"ע שם ס"ק ד' ונראה דאין לת"ח בזמנינו דין זה: אכן הב"ח פסק דלענין זה חבת התורה והמצוה במקומו עומד להפך בזכותו ולזה נוטה דעת הש"ך שם בס"ק א' וכן נ"ל קצת ראיה מהא דאיתא בפ' כל כתבי דף קי"ט והוא מקור הדין בב"י שם אמר רבא תיתי לי דכי אתא צורבא מדרבנן לדינא קמאי לא מזגינא רישא אבי סדיא עד דמהפכינא בזכותיה ע"כ וצורבא מרבנן פירש"י פ"ק דמעניית דף ד' ע"א היינו בחור חריף וא"כ אף דבזמן הזה אין דין תלמיד חכם ממש עכ"פ יש להם דין בחור חריף וק"ל: (אף דלא נעלם ממני שהב"ח השיג על הב"י בזה וכתב שאין מסוגיא זו ראיה כלל דאם יהיה מקור הדין מהאי סוגיא א"כ ליכא אלא מדות חסידות ככל תיתי לי דהתם אבל מצוה לא שמענו עכ"ל: אבל כבר השגתי עליו בספרי ישועת יעקב חדא דהא חד מהני תיתי לי דקיימתי שלש סעודת בשבת והתם נדאי מצוה איכא פדאיתא בא"ח סי' רצ"א ועוד דאף אי נימא דממדות חסידות קאמר היינו בהא דלא מזגינא רישא אבי סדיא אבל להפך בזכותיה נדאי מצוה איכא אפי' בזמן הזה דלא גרע מבחור חריף וכמ"ש: וכינון שכן הוא לענין מהפך בזכותיה א"כ גם בהא דינא דאקדומי דינא הכי שיקרי הטור והש"ע בר"ס ט"ו מדמו אלו הדינים להדדי שיקרי כתבו ונ"ל צריף להקדים דין ת"ח אפי' בא לבסוף וכן מצוה עליו להפך בזכותיה הרי דשניהם שקולים הם ובפרטות לפי מ"ש הב"ח דהטור הוציא דין זה מדתני רב יוסף ר"פ שבועת העדות בצדק תשפוט עמיתך עם שאתך בתורה ומצוות השתדל לדינו יפה וכו' היא גירסת הסמ"ג יפה יפה כפל חד יפה למשרי תגרא וכפרש"י אידך יפה להפך בזכותיה מה שיכול עכ"ל לפ"ז גם הש"ס מדמי שני הדינים להדדי וכל דין זה דאקדומי נלע"ד היינו דוקא אם הת"ח תובע אבל אם הו' הנתבע אין לאקדומי דאדרבה כל כמה דמאחרי להוציא מידו טפי עדיף לי וכ"כ בתשוב' חות יאיר סי' ד' וכן נ"ל ראיה מפרש"י פ' נושאין על האנוס' דק"ך ע"א ד"ה שרי תיגרא בריש האשה תובע בעל דינ' נזקקין לה ברישא ע"כ ועפ"ז פתבתי ג"כ בספרי ישועת יעקב סי' ד"ד הא דאמרינו בש"ס נזקקין לתובע תחלה ונתחבטו כל הראשונים ואחרונים ואמרו בו הרבה פירושים עיין בש"כ שם ס"ק א' ולפמ"ש נ"ל לענות חלקי אף אני דאם יש כאן שני תובעים ונתבעים באחד האשה תובע ובאחד נתבעת או כה"ג ביתום ותלמיד חכם או מי שפא תחלה לעולם הולכין בזה אחר התובע דהקדימה הוא טובת התובע ולא הנתבע אם לא היכא דזיילי נכסי דנתבע וזה פ"י נזקקין לתובע תחלה וק"ל: ועוד נ"ל דכל זה דדין קדימה הוא דוקא לתלמיד חכם עצמו ולא בשביל קרוב של תלמיד חכם שאין בו דין קדימה כלל: אף שחרמ"א בריש סי' ט"ו פסק דגם קרובו של ת"ח בכלל

דין קדימה והוציא פן מהריטב"א שהוכח שם בב"י (ועיין בתשובת חות יאיר סי' ד"א וד"ג) אכן באמת הב"ח וכןסת הגדולה השיגו על רמ"א בזה ואף שלע"ד עיקר השגתם אינו השגה פלל פי רמ"א נמשך אחר גוססת ספרי הב"י דפוס קראקא שגורס וז"ל לשון הריטב"א ז"ל אבל הכא דלא חבר ולא קרובו של חבר סבר דמתניף ליה ואסתתם טענתיה עכ"ל וכןנתיה לפי גוססתא זו דבאמת התם לא היה קרובו ורב ענו לא היה רוצה לדון פינו דאקדמיה במתנה רק רב נחמן היה סבר דקריביה הוא ובכל דינו שהיה יודע האמת שאינו קרובו לכה אסתמי טענתיה אבל בקרובו פסק פחילוק שמשלק רבו של הריטב"א וא"כ נסתלק תלונת הב"ח ונ"ג גל רמ"א פי גוססתא שלפניהם פדברי הריטב"א וז"ל אבל הכא דלא חבר (אלא) קרובו של חבר וכו' לכן השיגו על רמ"א: אף באמת לפי גוססת רמ"א אין זו השגה פלל: מ"מ לדינא נ"ל דבריהם עיקר פי לא מצינו בש"ס וכל הפוסקים שהיה חיוב בשום כבוד לקרובו של תלמיד חכם וגם בדין קדימה לא הוזכר ברמב"ם ורי"ף ושאר פוסקים דין קדימה לקרוב של תלמיד חכם: ורב נחמן שהיה רוצה להקדימו היינו לפי ששלח ליה רב ענו להודיע שקרובו הוא גילוי בדעתו שחפץ להקדימו לכה משום יקרא דרב ענו לעשות רצונו וחפצו לכן הקדימו: והשתא שפיר קאמר הש"ס האי עשה היינו יקרא דרב ענו לשמוע דבריו לעשות רצונו ולכה נענש רב ענו דעביד הכי אבל אם אין הת"ח עצמו חפץ להקדים לקרובו ודאי אין להעלות על הדעת פלל שהיה עשה בהקדמתו לקרובו של חכם ואף אם חפץ הת"ח בזה אין לעשות פן שלא יסתתם טענתו שהרי לכה נענש רב ענו מפלל דלא שפיר עביד: אף דבן ת"ח אפשר דיש לו דין קדימה וכן מצינו בש"ס דגיטין לענין קריאת ס"ת ואחריהם בני ת"ח: וגם לענין סעודה אמרינו מושיבין הבנים בצד זקנים משום כבוד אביהם ועיין בב"י בי"ד סי' רמ"ד ובט"ז שם ס"ק ט' פל זה נ"ל עיקר בדינים אלו ה"ק יעקב: הלכות עדות שאלה קמה אחד תובע לחברו שנתן לו שקר עשרה זהוב' להעיד לו עדו' שקר ולא העיד לו אותו עדות ככן יחזיר לו היו"ד זהובים והלה כופר בכל אי יכול להשביע על זה או לא: תשובה הנה לכאורה היה נראה אפי' הלה מודה שקבל העשרה זהו' אינו מחויב להחזיר: וכהא דאיתא בש"ס דר"ה פ"ב דף ד"ב ע"ב ת"ר פעם אחת בקשו בייחסי להטעות את חכמים שקרו שני בני אדם בארבע מאות זוז אחד משלנו ואחד משלהם וכו' ואם אין אתם מאמינים לי הרי מאתים זוז צוררין לו בסדיני אמרו לו מי הזקיק לכה אמר להם שבקשו בייחוסים להטעות את החכמים אמרתי אלה אני ואודיע להם שמא יבואו בני אדם שאינן מהוגנין ויטעו את חכמים אמרו לו מאתים זוז נותנין לה במתנה והשוכרה פתח על העמוד עכ"ל: אף משם אין ראיה חדא דאיכא למימר דשאני התם שהמון היה של הבייתוסן שהם באפוקרסים וכמ"ש הרמב"ם בפ"ה המשניות רפ"ק דחולין ומותר להרגן אפי' א"כ גם ממונם הפקר ואף דגבי מסור בשקר קי"ל דאע"ג מאן דס"ל דמותר להרגו מ"מ אסור לאבד ממונו משום דלמא מפיק מינה זרעי מעליא וכתוב יכין רשע וצדיק ילבש פדאיתא בח"מ סי' שפ"ח סעי' י"ב ועיין בתוספתא פ"ב דעפ"מ דמה"ט ג"כ מחזירין אבידתו: מ"מ הא מבואר בי"ד סי' קנ"ט בש"כ שם ס"ק וי"ו בשם גדולי ראשונים ואחרונים דהבייתוסים מותר ליקח מהם ריבת וממונם אבד שאינם מחויבים להחזיר אבידתו וע"ש בתוספ' דתליא זה בזה: ועוד דאף את"ל דאסור לאבד ממונם מ"מ הא פרש"י שם בד"ה מאתים זוז נותנים לה במתנה ותה' רשאי לעכבן ואעפ"כ שלא השלמת

תנאי שלף לשוֹכְרָה וְיֵשׁ רְשׁוּת לִב"ד לְקַנֵּס מְמוֹן וְלַעֲשׂוֹת הַפֶּקֶר עַכ"ל: וְא"כ הֵתֵם דְּנוֹקָא מְשׁוּם מְגִדָּר מִלְתָּא שְׁלֵא יִטְעוּ הַצְּדוּקִים כָּלֵל יִשְׂרָאֵל בְּתַקּוּן הַמּוֹעֵדָת קְנָסוּ כֵּן: מִשְׁא"כ בְּגִדוֹן דִּינֵן דְּלִיכָא מְגִדָּר מִלְתָּא דְּאֵם הוּא הַחֲזוּק לְשִׁפּוֹר עַדִּי שְׁקָר כָּל יִשְׂרָאֵל מִי הַחֲזוּקוֹ: וְעֵינֵן בְּתִשׁוּבַת שַׁעַר אֶפְרַיִם בְּסִי' ע"ב דְּלֵא שִׁינְה מְגִדָּר מִלְתָּא אֲלֵא הִיכָא דִּישׁ לְחוּשׁ לְקַלְקוּל רַבִּים שְׁהַדוֹר פְּרוּץ: וְאַף שְׁבַסְפְּרֵי פְּסָקֵי הָאֲחֵרוּנִים וּמִשְׁפָּטֵי יַעֲקֹב הַעֲלִיתִי עֵינְקָר בְּסִי' בִּי"ת דְּאַף כְּשִׁהֲיָחִיד רְגִיל בְּדָבָר עֲבִירָה אוֹ שְׁעֲשֵׂה דָבָר עֲבִירָה בְּפִרְסוּם בְּמִדְּי דְשִׁכִּיחַ גַּם כֵּן מְקָרֵי מְגִדָּר מִלְתָּא וְרְשׁוּת לִב"ד לְקַנֵּסוּ וְכַמְבֹּאֵר ג"כ בְּתִשׁוּבַת מַהֲר"מ מְלוּבָלִין סִי' קל"ח מ"מ בְּגִדוֹן דִּינֵן שְׁלֵא עֲשֵׂה הָעֲבִירָה מִתְחַלָּה כָּלֵל בְּפִרְסוּם וְגַם אֵינֵן מְחֻזָּק לְכַף מִי יֵימַר דְּאִיכָּא מְגִדָּר מִלְתָּא לְקַנְסוּ בְּכַף כְּמוֹ הֵתֵם גְּבִי בִּינְיָתוּסִים: וְתַדַּע שְׁהֵתֵם עֵינְקָר טַעְמָא מְשׁוּם מְגִדָּר מִלְתָּא שְׁל הַבִּינְיָתוּסִים דַּאל"כ אִיךְ אֲמָרוּ וְהַשׁוֹכְרָה יִמְתַּח עַל הָעַמּוּד וְהֵלֵא קי"ל בְּכָל הַתּוֹרָה דְּאֵינֵן לוֹקָה וּמִשְׁלֵם אֲלֵא וְדֵאִי דְהֵתֵם קְנָסָא בְּעֻלְמָא מְשׁוּם מְגִדָּר מִלְתָּא: וְאֵינֵן לְחַלְקָא וְלוֹמַר נְמִי דְהֵתֵם שְׁפִיר קְאָמַר מְאֵתִים זֵוּז נְתוּנִים לָהּ בְּמִתְנָה לְפִי שְׁעֲשֵׂה טוֹבָה שְׁהַצִּיל הַחֲכָמִים שְׁלֵא לְהַטְעוֹתֵן עוֹד כֵּן יִשְׁכְּרוּ עוֹד בִּינְיָתוּסֵם אַחַר לְהַעֲיֵד שְׁקָר כְּדֵאִיתָא שְׁם אֲבָל בְּגִדוֹן שְׁלִפְנֵינוּ שְׁלֵא עֲשֵׂה שׁוּם טוֹבָה רַק בְּשֵׁב וְאֵל תַּעֲשֵׂה שְׁלֵא אָמַר עֲדוּתוֹ א"כ אֵף אֵם אָנוּ נֹאמַר שְׁיִקְנֹס לְהַשׁוֹכֵר מ"מ לְמָה יִתְנוּ לְהַעֲד דְּאֲפִשְׁר שְׁעֵלָה מִתְחַלָּה בְּדַעְתוֹ וּמִתְשַׁבְּתוֹ כְּשִׁלְקַח הַמְּעוֹת לְהַעֲיֵד בְּשְׁקָר הֵלֵא אֲפִשְׁר לְקַנֵּס לְהַשׁוֹכֵר וּלְחַלְקָא לְעֵנִיִּים וְכַה"ג לְשַׁאֲרָ דְּבַר מְצֻנָה וְיַד כָּל הָעֵנִיִּים שְׁנָה בְּזָה אֵי מְשׁוּם הָא לֵא אֲרִיָּא דְּנֹדֵאִי אֵם רוּצִין לְקַנֵּס הָעוֹבֵר מִנִּיחִין אוֹתוֹ לְנִתְבָּע וְאֵינֵן מוֹצִיאִין מִמְּנוּ וְכַדֵּאִית' בְּש"ס דְּב"ק דָּף ל"ו בְּב"מ דָּף ע"ב וְכַב"ב דָּף צ"ד ע"ב וְשִׁטְר שְׁיֵשׁ בּוֹ רַבִּית אֵינֵן גּוֹבָה לֹא אֵת הַקְּרָן וְלֹא אֵת הַרְיִבִית דְּבָרֵי ר"מ הָרִי דְהַנְּתַבָּע מְרוּיחַ אַע"ג דְּהוּא ג"כ חוּטָא וְנִשְׁכָּר (וְהַטְעַם כַּמ"ש הַתּוֹסֵפ' שְׁאֵינֵן זֶה קְנֵס לְלוֹנָה אֵם יִשְׁלֵם שְׁמִתְחַלָּה ע"מ לְפָרוּעַ הַלוֹנָה) אַע"ג דְּקי"ל הַלְכָתָא כְּחַכְמֵי דְּגוֹבָה אֵת הַקְּרָן וְלֹא אֵת הַרְיִבִית וְכַמְבֹּאֵר בִּי"ד סִי' קס"א וְכַח"מ סִי' נ"ב מ"מ הִיכָא דְּכָלֵל הַקְּרָן עִם הַרְיִבִית גַּם חַכְמֵי מוֹדִי' דְּאֵינֵן גּוֹבָה לֹא אֵת הַקְּרָן וְלֹא אֵת הַרְיִבִית וְאַף דְּרַבּוֹ הַחֲזוּלִים לוֹמַר הִיכָא דְּחִיבֵי מוֹדָה גּוֹבָה אֵת הַקְּרָן וְכַמוֹ שְׁהַעֲלָה הַש"כ בַּח"מ וְבִי"ד שְׁם שְׁכָן עֵינְקָר מ"מ הָא גַּם בְּרִיבִית שְׁאֵינֵן גּוֹבָה מְרוּיחַ הַלוֹנָה בְּמָה שְׁהַרוּיחַ בְּמַעוֹת הַמְּלוֹנָה וְלֹא אֲמָרִינוּ דִּיקְנָסוּ לְחַלְקָא לְעֵנִיִּים וְהַטְעַם נ"ל כְּדֵאִיתָא בְּש"ס דְּב"ק דָּף ל"ח ע"ב בְּהָא דְּמַתִּיב ר' זִירָא וְאֵלוּ נְעֻרוֹת שְׁיֵשׁ לְהֵם קְנֵס הַבָּא עַל הַמְּזוּרָת וְכו' וְאֵי ס"ד קְנִיס ר"מ מְמוֹנֵם ה"נ נְקַנְס כְּדִי שְׁלֵא יִטְמַעוּ בְּהֵם אָמַר אַבְיֵי כְּדִי שְׁלֵא יְהֵא חוּטָא וְנִשְׁכָּר וְנִתְבָּה לְעֵנִיִּים אָמַר רַב מְרִי מְשׁוּם דְּהוּי מְמוֹן שְׁאֵינֵן לוֹ תוֹבְעִין ע"כ וְכ"כ בְּפִשְׁיטוֹת בְּתִשׁוּבַת מ"ב סִי' ל"ד אֵינֵן לְקַנֵּס לְהַלוֹנָה וּלְחַלְקָא הַרְיִנַח לְעֵנִיִּים אַא"כ הִיכָא דְּאִיכָּא מְגִדָּר מִלְתָּא בְּדָבָר יַע"ש כְּלָלָא דְּמִלְתָּא בְּגִדוֹן דִּינֵן אֵינֵן בְּיַדִּינוּ לְקַנְסוּ כְּלָל אֵף שְׁעֲשֵׂה עֲבִירָה כִּי אֵינֵן לָנוּ לְדַמּוֹת גְּזֻרוֹת וּקְנָסוֹת חַכְמֵי זֵוּ לְזוֹ רַק הִיכָא דְּמַצִּינוּ דְּקַנְסוּ חַכְמֵי בְּפִירֵשׁ כְּהֵאֵי דְּשִׁטְר שְׁיֵשׁ בּוֹ רַבִּית וְכַדוּמָה וְאֲדַרְבָּה מְצִינוּ בְּש"ס דְּב"ק פ' הַקּוֹנֵס הַשׁוֹכֵר עֲדוּת שְׁקָר פְּטוֹר מְדִינֵי אָדָם וְהָכִי קי"ל כְּמְבֹאֵר בַּח"מ סִי' ל"ב (וְעֵינֵן בְּתִשׁוּבַת חוּת יְאִיר סִי' קס"ו) אֵף דְּאֲפִשְׁר לְחַלְקָא וְלוֹמַר דְּאַיִן קוֹנְסִי' לְהוֹצִיא מִמְּנוּ מְמוֹן וְאֵינֵן דְּנִין דִּינֵי קְנָסוֹת כִּי הֵאֵי מ"מ הִיכִי דְּתַפְּס הַנְּתַבָּע לֹא מְפָקִינוּ מִיָּנָה מ"מ כִּינֵן דְּלֵא מְצִינוּ קְנֵס זֵו בְּש"ס וּפּוֹסְקִים אֵינֵן בְּיַדִּינוּ לְקַנְסוּ אֵם לֹא דְּאִיכָּא מְגִדָּר מִלְתָּא בְּדָבָר וְכַהֵאֵי דְּבִינְיָתוּסִים דְּר"ה אֲזַ בְּיַד ב"ד רְשׁוּת לְקַנְסוּ לְפִי רְאוּת עֵינֵינְהֵם וְהַכָּל לַש"ש

והיכא דליפא מגדר מלתא פנרא' בנדון שלפנינו מחויב העד להחזי' ולשלם המעות ואם כופר בכל צריף לישבע היסת נ"ל ה"ק יעקב: שאלה קמו ראובן שתובע לבן אחיו שחייב לו חמשים זהו בעל פה והלה מודה שחייב לו אף כי זמן מה שהיה לו תביעה עם אחיו וקבלו עליהם שניהם והכשירו את ראובן דודם להעיד ביניהם ע"י ק"ס שעשו להכשירו וראובן כבש עדותו ועל ידי פן הפסיד כל מה שחייב לו אחיו ורוצה לתפוס באלו המעות וראובן טוען אף שהם הכשירו מ"מ הוא לא היה רוצה להעיד פינו שאינו מוטל עליו להעיד משום קנרקה ומה לו לתפוס ממנו ילמדנו אמ"ו הדין עם מי: תשובה דין זה מתחלק לשני אופנים אנפן בתוף אנפן האחד אי חייב ראובן להעיד פינו דקבלו עליו והכשירהו ואם לא העיד אם יש בו נשיאות עון דאם לא יגיד ואת"ל דיש בו נשיאות עון וסייב בדיני שמים פינו שפכש עדותו עדיין צריף חקירת חכם אם יכול זה לתפוס ממונו: האנפן הא' היה נראה לפום ריהטא פשוט דאינו מחויב להגיד וכן מצאתי ראיתי בתשובה הל' קטנות סי' ק"ך וכתב ונ"ל והכי דייק לשון הטור פל מי שיודע עדות לחבירו וראוי להעיד וכו' וקרא נמי דייק והוא עד או ראה שיהא ראוי להיות עד מטעם ראי' עכ"ל, אכן פד דייקינו שפיר נראה דחייב להגיד פינו שהכשירהו מקרי ראוי להעיד אם לא יגיד פינו שגרם להפסיד ממונו ומ"ש הטור וראוי להעיד היינו לאפוקי קרוב או פסול שלא הכשירהו שפסול להעיד דאפילו אם יגיד אינו מחייבו ממון וכ"כ הב"י בס' ר"ח להדיא על מ"ש הטור וראוי להעיד היינו לאפוקי קרוב או פסול פינו דאפי' יגיד אינו מחייבו ממון אינו בכלל נשיאות עון עכ"ל וה"ק אפיי' פ' שבועת העדות לענין קרובן שבועה וכן משמעו' לשון פל הפוסקים דכל שאם יגיד מחייבו ממון הוא בכלל נשיאות עון דאם לא יגיד וראיה ברורה לזה דאם איתא דבכלל מה שאמרי' וראוי להעיד נתמעט ג"כ היכ' שהכשירהו קרוב או פסול א"כ מה מקשה הש"ס פ' שבוע' העדו' דף ל"א ע"א על הא דאמר שבוע' העדות אינו נוהגת אלא בראוי להעיד לאפוקי מאי אמר רב פפא לאפוקי מלך ור"א בר יעקב לאפוקי משחק בקוביא ולא קאמר לאפוקי קרוב או פסול אע"פ שהכשירהו והיה המעוט דומה למתני' בכל ענין אלא נדאי פשוט כל שהכשירהו מקרי ראוי להעיד ובר הגדה הוא ומחייב קרובן שבועה גם כן: וכן נ"ל ראיה מהש"ס פ' הכונס דף נ"ו תנא היודע עדות לחבירו ואינו מעיד לו פטור מדיני אדם וסייב בדיני שמים ופריף הש"ס במאי עסקינו אלימא בבי תרי פשיטא דאורייתא הוא אם לא יגיד ונשא עונו אלא בחד ופרש"י דאורייתא הוא דאם לא יגיד בתרי משמע דקפיד אהגדה שהם מגידים מתחייב זה ממון ע"כ וקש' למה קאמ' אלא בחד ולא קמוקי בשני' שהם קרובים או פסולין והכשירהו ופטור מדיני אדם וסייב בדיני שמים אלא נדאי שזה ג"כ נכלל בכלל עונש התורה דאם לא יגיד וכפרש"י פינו שאלו העידו היה זה מתחייב ממון וק"ל: ועוד ראיה ממה שאות' בב"י סי' ל"ז בשם תשובת הרא"ש והרשב"א שבענין הספמו' ותקנו' הקהל מקבלין עידי העיר אפי' לקרוביהם דהוי פקבלו עליהם קרוב או פסול ואם איתא דלא יענשו בעונש אם לא יגיד אפתי מה הועילו חכמים בתקנתם פינו שאם לא ירצו להעיד אין שום עונש שמים עליהם אלא נדאי פשוט כמ"ש: ומה שמדקדק שם בתשובת הל' קטנות מקרא דהוא עד או ראה או ידע שיהא ראוי להעיד מטעם ראי' לא ידעתי דהלא הרבה דרשות נדרש על לשון פסוק זה וכדאיתא בשבועו' דף ל"ג ע"ב יע"ש: אף על אנפן השני עדיין צ"ע אף דהכובש עדותו חייב בדיני שמים מ"מ פינו

דבדיני אדם פטורים אפש' דאף אי תפס מפקינן מיניה וכמבואר בי"ד סי' קס"א בש"ע דאבק רבית אינו יוצא בדדיינים ולצאת ידי שמים חייב להחזיר ואפ"ה אי תפס מפקינן מיניה והוא דעת הרא"ש פ' אינהו נשף וכן דעת כל גדולי הפוסקים והגאונים ושלם פדעת הראב"ד פמבואר שם בב"י וכ"כ הריב"ש סימ' שצ"ב בשם הרמב"ן בפ"ק דמציעא דבמנה לי בידה והלה אומר אינו יודע אף שחייב בדיני שמים אי תפס בעדים מפקינן מיניה (משא"כ בתפס בלא עדים שיש לו מגו נשבע שיודע בודאי שחייב לו וזכה בקמה שבידו) והספדים עמו וכ"כ מהרש"ל פ' הכונס סימ' נ"ו ונ"ל ונראה דכל היכא דאמרינן חייב בדיני שמים אי תפס מפקינן מיניה אפילו לפי פרש"י שפי' בפ' השוכר את הפועלים לגבי חוסם פי פרה ונדש בה שפטור בקים ליה בדרבה מינה ואפ"ה חייב לצאת ידי שמים והיכ' שתפס הנזק לא מפקינן מיניה מאחר שחייב לצאת ידי שמים וכ"פ הא"ז מ"מ כה"ג לכ"ע מפקינן מיניה בשלמא בקים ליה בדרבה מיניה חייב הוא רק דלא קטלינו בתרי קטלא ועבדינו לי' החומרא הלכך היכא דלא עבדינו עבדינו החומרא כגון בשוגג או בלא התראה או בז"ה א"כ נוכל לומר' שהסבר' נותנת שאי תפס לא מפקינן דהא ס"ס חייב הוא אבל היכא שגרמה בניזקין הוא ואין בו חייב מן הדין אלא לצאת ידי שמים א"כ פשיטא דאי תפס מפקינן מיניה ומש"ה ה"נ לא תירצו דהתוספת אהא דמקשים לעיל וא"ת גלוי וידוע וכו' ומה קושיא דלמא מיירי בתפיסה אלא ודאי אף דתפס מפקינן מיניה עכ"ל הים של שלמה הגה ודאי הראיה שמביא מהתוספת ראיה ברורה היא למענין וכן העתיקו הש"כ בח"מ ריש סי' ד"ח דברי מהרש"ל לפסק הלכה ודלא פחות יאיר ס' מ"ד שהשיג על מהרש"ל בראיה זו ולא דק דכוננת מהרש"ל דאם אית' דמהני תפיסה אי חייב בדיני שמים לא מקשה התוספת שם בדרף נ"ו ד"ה פסוי פסיתה וא"ת גלוי וידוע למקום למה נתפנוין אם נתפנוין לטובה אם לרעה ולמה קאמר בד"ש נמי לא נחייב דלמא ה"ק הש"ס מ"ד יכול לומר אגא פסוי פסיתה וכוונתי הנה לטובה ובד"ש לא לחייב לענין זה דאי תפס מפקינן מיניה אף דקמי שמיא גליא אגון לא שבקינן ליה לתפוס אלא ודאי דכל מקום שחייב בד"ש ג"כ לא מניחין לו לתפוס ולא מהני תפיסה ובאמת מצתיקן שם במהרש"ל גוסחא מוטעת לשון נ"מ מה שלא הוזכר לפנינו בתוספת ועכ"פ דברי מהרש"ל נכונים להמענין לראיה זו ובקל חות יאיר שגג בדבריו: אכן מ"ש מהרש"ל שם והעתיק לשון רש"י וא"ז שכתבו והיכא שתפס הנזק לא מפקינן מיניה מאחר שחייב לצאת ידי שמים: מלשון זה משמע דלא פמו שמחלק מהרש"ל אלא כל לצאת ידי שמי' אי תפס לא מפקינן מיני' מלבד שחילוקו בעצמו דחוק מאוד: ומהרש"ל עצמו כ' בלשונו נוכל לו' ולא להחליט החילוק גם בתשובת מהר"מ מינ"ץ סי' ק"א פסק בפשיטות והאי דרש"י פ' האומנין והא"ז דכל חייב בדיני שמים אי תפס לא מפקינן מיניה ולא הרגיש בסתירת גדולי פוסקים הנ"ל ובספרי משפטי יעקב בכללי קים לי דין ט"ז (והוא בדפוס בספר לקט הקמח בי"ד הל' ריבית בקצרה יע"ש) הכרעתי בהכרע שלישי להשוות דעת כל גדולי פוסקים אלו בלי מחלוקת כלל ונדאי באבק רבית דרבנן וכן בכל הני גרמא בניזקין דפ' הכונס שמן התורה פטור גם בדיני שמים אף שחכמים אמרו דחייב לצאת ידי שמים בזה ודאי אף אם תפס מפקינן מיניה: משא"כ בכובש עדות דחייב בדיני שמים ד"ת פדכתיב אם לא יגיד ונשא עונו וכן היכא דפטר מתשלומין משום דקים ליה בדרבה מיניה דחייב מן התורה בדיני שמים

ונדאי דעת רש"י והא"ז עיקר דאי תפס לא מפקינן מיניה: ונכיננו לדין בנדון דידן פיון
שקהכשירו להקרוב בק"ס והוא כבש עדותו שחייב בדיני שמים ד"ת אי תפס אין להוציא
ממנו וזו היא שקשה בדיני ממונות להוציא מיד מוחזק וכל זה פשראובן מודה שהעלים
וכבש עדותו אף אם הוא כמתנצל לומר פיון שקה קרוב ולא רמא עליו לאסהודי וכל
מילתא דלא רמא עלה דאינש לאו אדעתיה לכן לא הנה יכול לכנוין להע"ד עדותו אפשר
דיכול להוציא ממנו ע"י שבועה פנ"ל ה"ק יעקב: שאלה קמו ראובן שתובע לעפ"ם
בפני ערפאות שלהם שחייב לו והעכו"ם פפר לו והביא עד אחד ישראל שאינו חייב לו
ופטרו על פיו ואת"פ נתברר מפי אחרים ומפי עצמו ששקר העיד וראובן אין יכול
להוציא ממנו מיד עפ"ם אי העד מחויב לשלם או נימא פיון דאף אם לא העיד לו לא
נתחייב לו אלא שבועה על פן אינו מחויב לשלם לו: תשובה לע"ד נראה שאין לחייב
העד בדיני אדם ואף אם הנה פן העדות בין ישראל לחברו ג"כ אין לחייבו בין הוים
את"פ או חוזר ומודה מפי עצמו ששקר העיד דבהוים העד אף דאין אנו דנין בזמן הנה
דין הנזמה שהוא קנס: מ"מ היכא דהוציאו ממון על פיהם ואי אפשר למיהדר דנין ומחייבו
לשלם כמ"ש המרדכי פ' החובל והובא בש"ע סי' א' סעיף ד' בהג"ה לפסק הלכה:
ומדכתב הלשון והוציא ממון על פיהם משמע אבל היכא דלא הוציא הממון על פיהם רק
שפטרו מהשבועה וכה"ג לא מחייבין לשלם והנה בנדאי לא נעלם ממני שאין זה דקדוק
פלל בלשון המרדכי והג"ה ש"ע די"ל לכה כתבו והוציא ממון דדוקא פשהוציא ולא
פשעדיין לא הוציא דנתחייב מפאשר זמם דהוא קנס ואין דנין וכ"כ הסמ"ע שם בס"ק
ט"ז להדיא וכ"כ מהרש"ל ב"מ פ' שלמה פ' החובל סי' ה' אלא שמוסיף קצת וכל
המוסיף גורע גרעון פתב שכ' וז"ל אע"פ שעדים זוממין קנסא הוא מ"מ היינו היכא
דנגמר הדין על פיהם ונעדיין לא גבו הב"ד דבעינן פאשר זמם ולא פאשר עשה בענין זה
הו' קנסא אבל היכא דגבו הב"ד על פיהם לא הוי עדים זוממין הנאמרים בתורה אלא
חייבים מדיני דגרמי עכ"ל מהרש"ל: הנה בנדאי מה שעלה על דעתו דגם בעידי ממון
בעינן דוקא פאשר זמם ולא פאשר עשה זה אינו דזה לא נאמר אלא לענין דיני נפשות
משא"כ בדיני ממונות אף היכא שפבר הוציאו הממון ג"כ נכלל בכלל דאשר זמם וכ"כ
התוספת להדיא בב"ק דף ד' ע"ב ד"ה ועדים זוממין וכ"פ הרמב"ם פ"ד מהל' עדות דין
ב' וע"ש בכסף משנה: והא דקאמר בש"ס פ"ק דמכות הטעם דעדים זוממין קנסא הוא
ואין משלם על פי עצמו לפי שממון ביד בעלים ומשלמין הפירוש פיון דאף שהממון ביד
בעלים משלמין להכי הוי קנסא אף שהוציא הממון מיד בעלים ובכל ענין אין משלמין
ע"פ עצמן וזה ברור: ומ"מ הדין דין אמת דאף שאין דנין בזמן הנה דיני זוממין מ"מ
היכא שפבר הוציאו הממון מחייבין ליה מדיני דגרמי וכמ"ש הסמ"ע וא"כ איכא למימר
היכא דעד פטרו משבועה א"כ מיד שפטרו הוי פהוציאו ממון ולחייב מדיני דגרמי: זה
אינו דהא גרסי בשבועת העדות דף ל"ב ע"א משביע עד אחד פטור ור"א בר' שמעון
מחייב דדבר הגורם לממון כממון דמי ופרש"י גורם לממון שאלו העיד היינו מחייבו
שבועה ורוב בני אדם אינן נשבעין לשקר והנה משלם עכ"ל וא"כ פיון דקי"ל דלא כר'
שמעון בן אלעזר וכמבואר ג"כ בהרמב"ם הל' שבועת פ"י דין ה' ע"ש: א"כ ה"ה פאן
דאין לחייבו ממו' במה שפטרו משבועה לעכו"ם: ואין לסתור זה ממה שמבואר בב"ק
פ' הגוזל דף צ"ח ע"ב ובפוסקים שם וכמבואר לקמן סי' שפ"ו אף דלא קי"ל כר"ש

דְּבַר הַגּוֹרֵם לְמִמּוֹ כְּמִמּוֹ דְּמִי מ"מ לְפִי מַה דְּקִי"ל דְּדַנְיָ דִּינָא דְגֵרְמִי (וְע"ל בְּשִׁפְתֵי כְּהֵן סִי שִׁפ"ו ס"ס ק"א מְגַבִּינָן בְּשׁוֹרְף שְׁטָרוֹ וְכַה"ג פְּכִשׁוּרֵי לְצִלְמֵי וּא"כ גַּם בְּנִדּוֹן זֶה נִדּוֹן דִּינֵי דְגֵרְמִי) זֶה אֵינּוּ דְדִינֵי דְגֵרְמִי אֵין דְנִי' אֱלָא שְׁהִיזְקָה הוּא בְּרִי מִשֵּׁא"כ פֶּאן דְלֹא בְּרִי הִיזְקוּ דְאוּלֵי יִשְׁבַּע בְּאַמֶּת אוֹ לְשַׁקֵּר ח"ו וְלֹא שְׁלֵם א"כ הוּי דִּין גֵּרְמָא בְּנִזְקִין וּפְטוּר וְכַמְבּוֹאֵר לְקַמְן כַּה"ג בְּסִי שִׁפ"ו בְּדַבְּרֵי רֵאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים: וְהֵ"ה בְּנִ"ד אֵין לְחִיבֵי דְהָא אַף אִם לֹא הֵעִיד הֵי נִפְטָר הֵעֲפוּ"ם בְּשִׁבּוּעָה וּמ"ש ג"כ בְּש"ע סִי ר"ח סֵעִי ג' בַּהֲגִ"ה אֲבָל אִם יֵשׁ לְבָרֵר שְׁשַׁקֵּר הֵעִיד חִיבֵיבו לְשֵׁלֵם קָאֵי ג"כ אִמ"ש בְּש"ע שְׁהֵעִיד לְחִיבֵיבו מְמוֹן מִשֵּׁא"כ בְּמַעֲיַד לְפְטוּרֵי שְׁמִבְּנִיזְרָא שְׁם בְּסֵעִי ד' לֹא פְתַב פֶּן מְשׁוּם דְּהֵתֵם אֵין לְחִיבֵיבו לְשֵׁלֵם מְטַעְמִים וְרֵאיוֹת שְׁפִתְבְּתִי וְאֵגַב אֲבָאֵר לֵה מ"ש הַסֵּמ"ע שְׁם בְּס"ק ר"ב ד"ה אִם יֵשׁ לְבָרֵר שְׁשַׁקֵּר הֵעִיד וְכו' וּבב' עֵדִים לֹא שְׁיִיף בִּירוּר דְתַרֵי כְּמַאָה ע"כ וְהוּא לְכַאוּרָה תְּמוּזָה דְהָא אֲפֻשֵׁר לְהִתְבָּרֵר בְּב' עֵדִים זִמְמִי כְּמִבְּנִיזְרָא בְּסִי א' וּבְסֵמ"ע עֲצָמוֹ שְׁם ס"ק ט"ז אַף בְּאַמֶּת לְק"מ דַּהֲסֵמ"ע לֹא בָּא לְתַרְזֵן רַק דְלָמָּה לֹא נִקְטַה הַדִּי פֶן בִּישְׁרָאֵל: וְא"כ לְעַנְוֵי דִין הַזְּמָה א"צ לְכַתְּנָן דִּין זֶה שְׁהֵרִי כְּבָר כַּת' זֶה לְעִי בְּש"ע סִי א' וְק"ל וְעכ"פ מוֹכַח מִדְּבַרֵי הַסֵּמ"ע שְׁם דְּבַנְדוֹן דִּינָן אֵין לְחִיבֵיבו שְׁהֵרִי כְּתַב בִּישְׁרָאֵל לִישְׁרָאֵל לֹא שְׁיִיף דִּין זֶה דְבַדִּין יִשְׂרָאֵל אֵין מוֹצִיאֵי מִמּוֹ ע"פ עַד א' וְאִם אֵית' גַּם בִּישְׁרָאֵל לִישְׁרָאֵל שְׁיִיף דִּין זֶה בְּהֵעִיד לְפְטוּרֵי אֱלָא וְדַאי דְכָל כַּה"ג אֵין מְחִיבֵינָן אוֹתוֹ מְמוֹן וְכַמ"ש וְהוּא בְּרוּר וְאִף אִת"ל לְחִיבֵיבו מְמוֹן הֵינּוּ הֵיכָא שְׁהִנְכַחֵשׁ אוֹ הַיּוֹם בְּעֵדִים אֲבָל בְּמוֹדָה מְפִי עֲצָמוֹ נ"ל פְּשוּט דְלִכ"ע אֵין לְחִיבֵיבו דְהָא דְמְחִיבֵינָן בְּאוּמֵר עֵדוֹת שְׁקֵר הֵעֲדֵתִי הוּא מִתְבָּאֵר בְּש"ע סִי ל"ח סֵעִי א' עֵדִים שְׁהֵעִידוּ בְּב"ד שְׁחִיבֵיבו לְחַבְרוֹ מְנָה וְאַח"כ אֲמָרוּ שְׁקֵר הֵעֲדָנוּ נְאֻמִּים לְגַבִּי עֲצָמוֹ לְשֵׁלֵם לוֹ כֹּל מַה שְׁהִפְסִידָהוּ: וְעֵינָן בְּשִׁפְתֵי פִהֵן שְׁם בְּס"ק א' שְׁמַאֲרִיף הַרְבֵּה בְּדַבְּרֵי הָאֲחֲרוֹנִים שְׁפִתְבוּ שְׁדַעָה זֹו הוּא דַעַת הָרֵא"ש הוּבָא בְּטוּר סִי מ"ו וְדַעַת רִי"ו נ"ב ח"ב מִשֵּׁא"כ דַעַת ר"ח שְׁהִבִיא בְּטוּר סִי ל"ח וְהֵרְמַב"ם פִּי"ח מ"ה עֵדוֹת חוֹלְקִין וְס"ל דְאֵינָן מְשַׁלְמִין ע"פ עֲצָמוֹן פְּלָל ע"ש שְׁהֵאֲרִיף לְהַשְׁיֵג עַל דְּבַרֵיהֶם וְלְהַשְׁוֹת דַעַת הַפּוֹסְקֵי רֵאשׁוֹנִים דְסוּגֵיָא דְש"ס אֲלִיבֵייהוּ וְקַלְסִיָה לְדַבְּרֵי בְּזָה וְסִיִּים וְז"ל וְכֹל זֶה בְּרוּר כְּשִׁמְשׁ בְּצִהָרִים וְלֹא הַנְּצַרְכְּתִי לְהֵאֲרִיף רַק שֵׁהֲב"י וּמְהֵרָמ"א וּבַעַל לְחֵם מְשָׁנָה וְשֵׁאֲרִית יוֹסֵף וְהַב"ח לֹא מְצָא פְּלָל אֲנָשִׁי חֵיל אֶת יְדֵיהֶם וּמְקוֹם הַנִּיחוֹ לִי לְהַתְגַּדֵּר בּוֹ מִן הַשְּׁמִים עַכ"ל וְאֲנִי אוֹמֵר אַף שְׁדַבְּרֵי מְתִישְׁבִין ע"פ סוּגֵיָת הַש"ס מ"מ עֲדִינָן הַנִּיחַ מְקוֹם לְהַתְגַּדֵּר בּוֹ כִּי סְתִימוֹת לְשׁוֹן ר"ח שְׁהִבִיא הַטוּר שְׁפִתְבוּ סְתָם אֵינָם מְשַׁלְמִין ע"פ עֲצָמוֹן וְגַם סְתִימוֹת לְשׁוֹ הֵרְמַב"ם פ' י"ח מַהֲל' עֵדוֹת מְשַׁמַּע דְּבַכָּל עַנְוֵן אֵינָם מְשַׁלְמִין ע"פ עֲצָמוֹן אַף מְדִינֵי דְגֵרְמִי: לְכֹן נ"ל עֵינָן לְחַלֵּק דְהָא דַהֲר"ח וְהֵרְמַב"ם פְּטוּרֵי מְלִשְׁלֵם הֵינּוּ שְׁהוּדוּ שְׁשַׁקֵּר הֵעִידוּ קוֹנְדָם שְׁהוֹצִיאוּ מְמוֹן עַל פִּיהֶם דְאֵין לְחִיבֵיבָם ג"כ מְדִינֵי דְגֵרְמִי פִינּוֹן שְׁלֹא עֲשׂוּ תַעֲשֵׂה פְּלָל רַק דְּבּוֹרָא בְּעֵלְמָ' וְהֵם אֲמָרוּ וְהֵם אֲמָרוּ אֶתִי דְּבּוֹר וּמְבַטֵּל דְּבּוֹר אַף שְׁאֵין אֵינָם מְאֻמִּינִים לְהֵם דְּכִינּוֹן שְׁהַנְּגֵד שׁוּב אֵינּוּ חוּז' וּמַגִּיד מ"מ לֹא מְחִיבֵינָן לְעֵדִים פִּינּוֹן שְׁהֵם חֲזָרוּ וְהוּדוּ וְאֲמָרוּ שְׁשַׁקֵּר הֵעִידוּ אַף דְלֹא מְהִימָן לְהוֹ לְכֹן אֵין לְחִיבֵיבו מְדִינֵי דְגֵרְמִי מִשֵּׁא"כ הֵיכָא שְׁפִכְבֵּר הוֹצִיאוּ מְמוֹן עַל פִּיהֶם אוֹ שְׁחַתְמוּ בְּשִׁטְר שְׁנַעֲשֵׂה מַעֲשֵׂה בְּשַׁקֵּרֵם אַף שֵׁאֲח"כ חֲזָרוּ לוֹמֵר שְׁקֵר הֵעֲדָנוּ יֵשׁ לְחִיבֵיבָם ע"פ עֲצָמוֹן מְדִינֵי דְגֵרְמִי וְזֶה חֲחִילוּק מְסַתְּבֵר וּמְתִישְׁבֵי עַל דַעַת הַפּוֹסְקִים רֵאשׁוֹנִים בְּלִי מְחִלּוֹקַת פְּלָל: וְא"כ בְּנִדּוֹן דִּינָן דְלֹא הוֹצִיא מְמוֹן עַל פִּיו וְדַאי דְאֵין לְחִיבֵיבו בְּמוֹדָה מְפִי עֲצָמוֹ אוֹ אֲפִילוּ מְפִי אֲחֵרִים מְטַעְמִים שְׁפִתְבְּתִי וּבְפְרָטוֹת בְּהֵעִיד

כּן בּין יִשְׂרָאֵל וּכּו' פּנ"ל ה"ק יַעֲקֹב: שְׁאֵלָה קִמַּח אֵי מוֹתֵר לְקַבֵּל עֲדִים שְׁאִין מִפִּירִין כָּלֵל הַבַּעַל דִּינִים אוּ נִימָא דְהוּי פְּקַבְלַת עֲדוּת שְׁלֵא בְּפִנֵי בַעַל דִּין אוּ לֹא: תְּשׁוּבָה לְכַאוּרָה הֵיזָה נִרְאָה בְּכַח הַמְדוּמָ' שְׁאִין לְקַבְלָם דְּהוּי פְּקַבְלַת עֲדוּת שְׁלֵא בְּפִנֵיהֶם וּרְאִיָּה לְזָה מְהֵא דְאִיתָא בְּסִנְהֶדְרִין פ' הַנְּשָׁרְפִין דָּף ע"ט ע"ב עַל הָאֵי מִתְנִי' רוּצָח שְׁנִתְעַרְב בְּאַחֲרִים כּוֹלֵן פְּטוּרִי' וּמוֹקֵי הַש"ס א"ר אָבֵהוּ אָמַר שְׁמוּאֵל הֵכָא בְּרוּצָח שְׁלֵא נִגְמַר דִּינוּ וְנִתְעַרְב בְּרוּצָחִין אַחֲרִים שְׁנִגְמַר דִּינָם עֲסָקִינוּ רַבְּנֵי סְבָרֵי אִין גּוֹמְרִין דִּינוּ שְׁל אָדָם אֵלֵא בְּפִנֵי הַלְפָּה כּוֹלֵן פְּטוּרִין וּפְרַש"י אֵלֵא בְּפִנֵי כִּינֵן דְּאִין מִפִּירִין אוֹתוּ לֹא הוּי' בְּפִנֵי עַכ"ל רַש"י הָרִי לְהִדְיָא דְהִיכִי דְאִין מִפִּירִין הוּי' כְּשֵׁלֵא בְּפִנֵי וּקו"ל הַלְכָתָא כּר' אַבְהוּ וּכְרַבְּנֵי וּכְמוּ שְׁפָסַק הַרְמְב"ם פ"ד מֵה' רוּצָח וּפִי"ד מֵה' דְּסִנְהֶדְרִין.

וְעוֹד דְּאָף ר' יְהוּדָא לֹא פְּלִיג בְּהָא דְּאִין גּוֹמְרִין תּוּ דִּינוּ כְּמִבְּנֹאֵר שְׁם בַּש"ס שׁוּב מְצִאתִי כּוֹן לְהִדְיָא בַּכ"ג לַח"מ ס' ד"ח בְּהִגְהוּתֵי לְטוּר אוֹת ע' וְנ"ל כְּשֵׁעֲדִים אִינָם מִפִּירִין לְבַעַל דִּינִים אַע"פ שְׁהַבַּעַל דִּינִים עוֹמְדִין שְׁם שְׁלֵא בְּפִנֵי מְקָרִי כּוֹן דְּקִדְקִתִּי מִפ' הַנְּשָׁרְפִין גְּבִי מִתְנִי' דְּרוּצָח שְׁנִתְעַרְב בְּאַחֲרִים עַכ"ל כ"ג וְכֵן מִסְתַּבֵּר לְכַאוּרָה דְּהָא דְּאִין מְקַבְּלִים עֲדִים שְׁלֵא בְּפִנֵי בַעַל דִּין נִלְמַד ג"כ מִקְרָא דְּהוּעַד בְּבַעְלֵי כְּמוֹ דִּילְפִינֵן הָא דְּאִין גּוֹמְרִין דִּינוּ שְׁל אָדָם אֵלֵא בְּפִנֵי מְקָרָא דְּעַד עֲמָדוֹ לְפִנֵי עֲדָה לְמַשְׁפֵּט וּכְפִרַש"י בַּב"ק פ' שׁוֹר שְׁנִגְחָ ד' וְה' דָּף מ"ה ע"א אֲכֹן בְּאַמַּת אַחַר הָעִיּוֹן הֵיטֵב נִרְאָה דְּלֹא דְּמִי זָה לְזָה אִפִּי' כְּאוּכְלָא לְדָנָא מִכְּמָה טְעָמִים חֲדָא דְּעַד כְּאֵן לֹא קָאָמַר רַש"י הֵתָם דְּהוּי כְּמוֹ שְׁלֵא בְּפִנֵי אֵלֵא בְּאִין מִפִּירִי' כָּלֵל כְּגוֹנוּא דְּמִיָּרִי הֵתָם שְׁנִתְעַרְב בְּאַחֲרִים וְאִינוּ נִיכְר לְשׁוּם אָדָם מִשְׁא"כ בַּכּה"ג שְׁהַבַּעַל דִּינִים נוֹדְעִים וְנִיכְרִים לְכָל רַק שְׁהַעֲדִים אִינָם מִפִּירִים אוֹתוּ וְכִינֵן שְׁמַעֲיָדִי בְּפִנֵי וְדֹאֵי מְקַבְּלִים אוֹתָן זֹאת וְעוֹד אַחֲרֵת כִּד נִיחַת לְעוֹמֵק טַעַם הַדִּין נִרְאָה פְּשׁוּט דְּלֹא דְּמִי כָּלֵל וּבִתְחִלָּה צְרִיכִין אָנוּ לְהַבִּין דַּעַת וְכִוּוֹנַת רַש"י שְׁפִי' בַּב"ק דָּף מ"ה דְּהָא דְּאִין גּוֹמְרִי' דִּינוּ שְׁל אָדָם אֵלֵא בְּפִנֵי נִלְמַד מִקְרָא דְּעַד עֲמָדוֹ לְפִנֵי הָעֲדָה לְמַשְׁפֵּט דְּהוּא לְכַאוּרָה נִגְדַּ ש"ס עָרוּף דְּמִכּוֹת דָּף י"ב ע"א דְּגָרְסִינוּ שְׁם תַּנְיָא ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹמַר עַד עֲמָדוֹ לְפִנֵי הָעֲדָה לְמַשְׁפֵּט מֵה' ת"ל לְפִי שְׁנִאָמַר וְרַצַּח גּוֹאֵל הַדָּם אֵת הָרוּצָח יְכוּל מִיָּד ת"ל עַד עֲמָדוֹ לְפִנֵי הָעֲדָה לְמַשְׁפֵּט וּר' יוֹסִי וּר"ע הָאֵי עַד עֲמָדוֹ לְעִנֵי הָעֲדָה לְמַשְׁפֵּט מֵה' דְּרַשִּׁי בֵּיהָ הָאֵי מְבַעֵי לִיָּה לְכַדְתַּנְיָא ר"ע אָמַר מִנֵּינ לְסִנְהֶדְרִין שְׁרָאוּ אֶחָד שְׁהֵרַג אֵת הַנְּפֵשׁ שְׁאִין מְמִיתִין אוֹתוּ עַד שְׁיַעֲמוּד בַּב"ד אַחַר ת"ל עַד עֲמָדוֹ לְפִנֵי הָעֲדָה לְמַשְׁפֵּט עַד שְׁיַעֲמוּד בַּב"ד אַחַר ע"כ הָרִי דְּרַש"י פִּי' הָאֵי פִּירוּשָׁא דְּלֹא כְּמָאן דְּלְכָל הֵנִי מ"ד צְרִיכִין לְפִנֵי הָעֲדָה לְמַשְׁפֵּט לְלִימוּד אַחַר וּבַר"ה פ' רְאוּהוּ ב"ד דָּף ד' ע"א וּבַב"ק פ' הַחוּבֵל דָּף צ' ע"ב אִיתָא ג"כ הָא דְּר"ע דְּסִנְהֶדְרִין שְׁרָאוּ בְּאֶחָד שְׁהֵרַג אֵת הַנְּפֵשׁ ר"ע אוֹמַר כּוֹלֵן נַעֲשׂוּ עֲדִים וְאִין עַד נַעֲשֵׂה דִּינֵן וּמְפָרֵשׁ שְׁם בְּגִמְרָא טַעְמָא דְּרַחֲמֵנָא אָמַר וְשִׁפְטוּ עֲדָה וְהַצִּילוּ עֲדָה וְכִינֵן דַּחְזָא דְּקַטְל נְפִשָׁא לֹא מְצִי חֲזִי לִיָּה זְכוּתָא ע"כ וְהַקְּשׁוּ שְׁם בְּתוֹסַפֵּת תִּימָא דְּבַפ' אֵלוּ הֵן הַגּוֹלִי' נְפָקָא לָן מִקְרָא אַחֲרֵינָא דְּאָמַר מִנֵּינ לְסִנְהֶדְרִי' שְׁרָאוּ בְּאֶחָד שְׁהֵרַג אֵת הַנְּפֵשׁ וּכּו' ת"ל וְעֲמָדוֹ לְפִנֵי הָעֲדָה לְמַשְׁפֵּט וי"ל דְּעִיקָר דְּרַשִּׁיָּה מֵהֵתָם וּקְרָא דְּהֵכָא אִינְצִטְרָה כִּי הִיכִי דְּלֹא יִלִּיף מֵהֵתָם לְשָׂאָר דִּינִים לְהַצְרִיף ב"ד דְּשִׁאֲנֵי הֵתָם דְּאָמַר רַחֲמֵנָא וְהַצִּילוּ הָעֲדָה עַכ"ל תּוֹסַפֵּת וְנִרְאָה דְּרַש"י דְּב"ק פ' שׁוֹר שְׁנִגְחָ ד' וְה' אֲזֵלִי ג"כ לְשִׁיטַת תּוֹסַפֵּת וְאֵלִיבָא דְּר"ע דְּהַלְכָתָא כְּוּוֹנִתָּה בְּהָא וּס"ל דְּשִׁפְטוּ עֲדָה וְהַצִּילוּ עֲדָה הוּא טַעְמָא דְּכַעֲיָנֵן עַד עֲמָדוֹ לְפִנֵי הָעֲדָה לְמַשְׁפֵּט שְׁיַעֲמוּד בַּב"ד אַחַר וּב"ד אֵלֵא ג"כ מֵהָאֵי טַעְמָא ס"ל דְּאִין גּוֹמְרִין דִּינוּ שְׁל אָדָם אֵלֵא

בפניו דבעינו עד עמדו לפני העדה למשפט דאם ב"ד יראה אותו פני אדם בפני אריה
אולי ירחמו עליו להפך בזכותיה מטעם דשפטו העדה והצילו עדה נמצא דיפה פרש"י
דנלמד מחד קרא דעד עמדו לפני העדה למשפט וחד טעמא לכולהו אליבא דחכמים
דפליגא אר' יעקב שם בב"ק דף מ"ה והלקתא פתחמים דס"ל כר"ע דהלכתא פנותיה
וה"ט דבדיני ממונות אין צריכין לגמור הדין בפניו פמבואר בח"מ ס"ס י"ח וא"כ מה"ט
יפה אמרינו בש"ס דפ' הגשרפי' ברוצח שנתערב ברוצחים אחרים דאין גומרין דינו דהוי
כמו שלא בפניו דכיון שאין מכירין אותו תו לא מרחמי ליה משא"כ הא דאין מקבלין
עדות אלא בפניו טעמא אחריןא אית ביה דאם מעיד בפניו אולי יזכור לו בעל דבר שלא
נעשה הדבר כף וכה"ג וא"כ אף שאין העד מכירו מ"מ פיון שבעל דבר שומע דברי
העד ושותק תו ליפא למיחש אף שאין העד מכירו לכן נ"ל פשוט מילתא בטעמא דלענין
קבלות עדות הוי פקבלה בפניו דלא ככ"ג פנ"ל ה"ק יעקב: הלכות טוען ונטען ושבועה
שאלה קמט מב' ברורים שנגברו ע"ד ז"ב לו א' וז"ב לו א' וז"ל להנה תבע שמעון את
ראובן בכתיבת ידי עצמו שחייב לו סף מאה זהובים פמשמעות פתב חילוף שנהגו
הסוחרים וחתם תחתיו בתמימת ידו וראובן משיב שהוא חתם עצמו אסיפא דמגילתא
ומצא שמעון חתימת ידו וכתב עליו כף פי מעולם לא לנה ממנו ולא נתחייב לו פלום
ויעיד על זה השתנות הפתב שהפתב חתימה נראה שנתנישן יותר מגוף הפתב ובהיות
שלא היינו יכולים להשוות דעתינו נצטונונו מפי הבע"ד לשאול את דעתו הרחבה
להכריע וכאשר יצא מפיו פן יהי וכן יקום פי מפיו אנו חיינ בכך חנה אדמ"ו את דעתו
הרמה עכ"ל: תשובה הנה שאלתכם קבלתי ואשיב בקצרה מפני הטורדא הנה מה
שכתבתם נצטונונו מפי הבע"ד לשאול את דעתו משמעות דבריכם דאי לא"ה לא הנה
רשות בידכם לשאול את פי וזה אינו דהא קי"ל פתחמים ריש פ' זה הבורר דדעת הבע"ל
דינים לא בעינו רק דעת הדיינים בעינו וכן הספמת הפוסקים פמבואר בטור וש"ע ס"י
י"ג: ואין מקום לבעל דין לחלוק ולומר דשאני הקא פיון ששניהם רוצים בכך צייתינין
להו זה אינו דלהדיא פתב בהג"ה אשר"י פ' זה בורר וז"ל ויש ללמוד מפאן היכא דבררו
שני דיינים וטענו לפניהם שאין הבע"ל דינים יכולין לומר לדיינים אל תשאלו דיני לפני
פלוגי תלמיד חכם אלא בפני פלוגי דהא הלכ' פתחמים דלא בעי דעת בעלי דינים עכ"ל
והובא דברי הג"ה אלו בב"י שם ובהגהות רמ"א לפסק הלכה הרי דאפי' היכא דשניהם
רוצים אין בכך פלום אף שראיתי בתשובת הראנ"ח ח"א סי' קד"א דף ק"פ ע"ב פתב
ונ"ל ומ"ש בהגהות אין הבע"ל דינים יכולין לומר וכו' לאו פששניהם כא' אומרים פן
יכו' ע"ש אף דבריו אינם מוכרחים פלל והוא נגד משמעות לשון הגהות אשר"י דנדאי
אף ששני הבעל דינים מרוצים בכך מ"מ אם הדיינים אינם מרוצים בכך לא משגחינו
בבעלי דינים וכדקאמר טעמא דאי' אדם יושב אא"כ יודע מי ישב עמו בדין מכ"ש
לשאול.

לפני דייני שאין הגון לפניהם איכא זילותא יותר להם ונוקא בזה א"צ הדיין להיות ציית
לבעלי דינים שאומרים אל תשאלו אלא לפני פלוגי פיון שהברורים אינם רוצים בכך
אבל במה שאמרו אל תשאלו לפני פלוגי פיון שיש עוד חכמים הרבה שיוכל לשאול להם
להכריע מי שירצו אז נדאי ראוי להיות ציית להם לבעלי דינים אכן היכי שאחד מבעלי
דינים אינו רוצה להיות שואל לפני זה רק לפני זה על זה וכיוצא בזה אמרו בש"ס דעת

הבעל דינים לא בעיניו והטעם נלע"ד דאי בעיניו לזה דעת הבעל דינים א"כ כשיאמר התובע תחלה שרוצה לפלוני לשליש מיד יעלה על דעת הנתבע פיון שזה בורר אותו לשליש יודע בו שיהפך בזכותו ולא ירצה הנתבע וכן להיפך ועל פי הרוב לא יבאו לעמק השנה ואטרוחי בכדי למה לי ואף אם יתרצה אחד מה שפירר חבירו לשליש מ"מ יהא לבו נוקפו שאולי יהיה מהפך בזכות זה שפירר אותו תחלה וכן יהיה באמת לפעמים לכו אמרו חכמינו ז"ל דעת בעל דינים לא בעיניו רק שני נבחרים בוררין להם אחד אשר הוא חכם וישר בעיניהם להוציא הדין לאמתו כאשר ראוי באמת להיות בשני בוררים (דלא פטועים בלשון רש"י כמ"ש הרא"ש ריש פ' זה בורר) לברר הדין וזה נ"ל פנונת הרע"ב בפ"י המשנה ריש פ' זה בורר וניצל מהשגת בעל תי"ט גם הלבוש בסי"ג י"ל שפנונתו על דרך זה ובעבודת הגרשוני סי' ק"ח ראיתי שפכת בזה דברים שאינם מוכרחים ולע"ד עיקר כמ"ש דדעת הבעל דינים לא בעיניו אפי' שניהם רוצים כל שאי' דעת הדיינים בזה אבל פשהדיינים והבע"ד שניהם רוצים בכך כמו בנדון שלפנינו ודאי דעת חכמים נוחה (ואפשר לומר דגם פנונת הראנ"ח שם בתשובה מיירי בכה"ג ע"ש במסקנות דבריו) בלי חלק כלל ועל עיקר הנדון דבר כזה כבר נשאלתי פהאי מעשה ממש מה"ה מוהר"ר מאיר פערלש נאמן דקהלתינו בהיותו בעיר מלוכה וינא והשכתי לו ז"ל פיון שיש פאן ריעותא שניכר ונראה פאלו נכתב החיוב זמן רב אח' החתימ' וא"כ הוי פאן עדיין החתימ' על גייר חלק מבלי שנקתב עליו שום משמעו' דלדעת העיר שושן סי' מ"ח והב"ח שם אינו פלום וכ"כ הב"ח בתשו' סי' ל"ב אף דהסמ"ע שם חלק עליו מ"מ הרי הש"כ בסי' ס"ט ס"ק י"ז חוז' ועוש' סמוכ' לדברי הע"ש דמשו' מגו דהוי פתב עליו מה דבעי אין לחייב החתום דהוי מגו להוציא ממון ע"ש: ועוד נלע"ד דזה הוי מגו גרוע די"ל שהיה מתירא לכתוב עליו דאולי יהיה הרגישו בדבר מפני השתנו' הדין והפתב ולעולם מאחר נפל אחר שנתתם זמן מה ועוד פתב הש"כ שם בשם אביו הגאון ז"ל ראי' לדין זה מהגמ' דכתובת דף ד"א דלמא משפח אינש דלא מעלי וכתב עליו מה דבעי ואי ס"ד שיהא חייב לשלם על חתימה חלק אמאי צרי' לכתן' עליו מה דבעי הלא בלא פתב עליו ג"כ יכול לתבוע מה דבעי עכ"ל הש"כ דגברא חזינא וראיה לא קחזינא ויש לדחות דבאמת הא דגובין בחתימה חלק הוא ג"כ מה"ט דמגו דכתב עליו מה דבעי וא"כ זה הוא ג"כ פנונת הש"ס וק"ל ועוד דודאי אם היה מותר לחתום אסיפא דמגילתא ודאי היו הפל מודים שלא היה יכול לתבוע בחתימה חלק פיון שנהגו לחתום כן והנתבע היה יכול לטעון פן שאני חתמתי והוא מצא פן משא"כ עכשיו שתקנו חכמי' שלא יחתום פן אם ארישא דמגלת' מטע' דכת' עליו מה דבעי א"כ יכול לתבעו בחתימתו החלק דאל"כ איך עבר וחת' את עצמו אם לא שהי' חייב להתוב' והאמינו מה שיטעון עליו ודוק: מ"מ בעיקר הנדון נ"ל שאין להוציא מיד מנתק בחתימה חלק או פנדו' דיין פן יכול לומר קים לי פהני פוסקים עכ"פ וכדעת הב"ח רק במקום שנהגו לגבות בו ע"פ תיקוני מדינה: וכל זה כשהדבר ברור לחוש הראות שנתפנה בחתימה מחמת שנתנישן שנקתב זמן מה קודם פתיבת החיוב שלמעלה אבל אם אפשר לתלות מחמת השתנות הדין עצמו והוא דבר המצוי שאין כל מיני דיו שונים במראה ודאי אין לפסול אם היא מקוים בנאמנות ומ"מ אם נראה לדין' אומדנת שיש חשש ערמה בדבר זה יכול להשביע שבועה חמורה את ראובן אף שאינו חייב שבועה מדינא כמבואר פשוט בש"ע סי' ט"ו פנ"ל ה"ק יעקב:

שאלה קג אַחַד שְׁנַתְחַיֵּיב לְזוֹן אֶת פְּלִתוֹ שְׁתִּים אוֹ שְׁלֹשׁ שָׁנִים אִי מְחַנֵּיב לִיתֵן לָהּ ג"כ מְזוֹנַת חֲשׁוּבִים יְקָרִים וְקָלִים בִּימֵי לִידְתָהּ פְּדָרְכָן שֶׁל בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל אוֹ לֵאמֹר: תְּשׁוּבָה הִיא מִקְלָמָה כְּבָר אַמּוּרָה וְנִשְׁאָל בְּתִשׁוּבַת מְהֵרָשׁ"ל בְּסִי' מ"ה לְגַבֵּי אֲשֶׁתוֹ שְׁפָסַק דְּצָרִיף לִיתֵן לָהּ כָּל מְנַהֵג נָשִׁים בּו"ה: וּמְצָאֵתִי אוֹן וּרְאָיָה לְדַבְּרֵי מְסוּנְיָא דְש"ס סוּף פ' אַע"פ גְּבִי מְשָׁרָה אֲשֶׁתוֹ ע"י שְׁלִישׁ אִם הִיְתָה מְנִיקָה פּוֹחֲתִי לָהּ מִמַּעֲשֵׂה יָדֶיהָ וּמוֹסִיפִין לָהּ עַל מְזוֹנוֹתֶיהָ וּמְסִיק בְּש"ס מְשׁוּם דְּחוּלָה הִיא דְסַתֵּם מְנִיקוֹת חוּלַת אֵינָן יַע"ש: וְא"כ מְכ"ש בְּחִיָּה וְיִוְלָדֶת כָּל שְׁלִישִׁים יוֹם וּמָה שְׁרוּצָה לְסַתּוֹר שֶׁם בְּתִשׁוּבַת מְהֵרָשׁ"ל מְסוּנְיָא דַּפ' הַפּוֹנֵס בְּהָא דְקָאֲמַר בְּש"ס גְּבִי חִיָּה וְחַד אָמַר גְּבִי מְזוֹנַת פּרִשׁ"י שְׁצָרִיף לְהוֹסִיף עַל מְזוֹנוֹת אֲשֶׁתוֹ בִּימֵי קִישׁוּיָה ע"כ מְשַׁמַּע שְׁלֹאֲחַר קִישׁוּיָה אֵין צָרִיף לְהוֹסִיף כָּלָל ע"כ מְחַלֵּק שֶׁם בֵּין בְּזִמְנֵי הַש"ס לְזִמְנֵי הַזֶּה כִּי דוֹרוֹת רֵאשׁוֹנִים הָיוּ בְּרִיאִים וְחֻזְקִים ע"ש דְּבָרָיו בְּאַרְבֵּי: וּבְאַמְתָּ אֵין צָרִיף לְכָל זֶה דְהֵתֵם לֹא קָאֲמַר הַש"ס רַק מָה שְׁמַרְנוּיִח בְּאוֹתוֹ שְׁעָה בְּשְׁעָה שְׁהִיְתָה בְּדַמֵּי וְלָדוֹת לְכָף קָאֲמַר גְּבִי מְזוֹנַת מִשְׁא"כ אַח"כ אֵינוֹ מְרַנּוֹחַת דְּגַם מְפַלֵּת צָרִיף אַח"כ לְהוֹסִיף עַל מְזוֹנָתֶיהָ כְּמוֹ אֵלוֹ הִיְתָה יוֹלָדֶת וְאַדְרַבָּא מְפַלֵּת רְגִילָה לְהִיּוֹת יוֹתֵר חוּלָה מִיּוֹלָדֶת בְּזִמְנָהּ וּק"ל: וְכִיּוֹן דְּזַכִּינוּ לְדִין בְּרוּר דְּבִאֲשֶׁתוֹ צָרִיף לִיתֵן לָהּ פְּדָרְכָּהּ כָּל הַנָּשִׁים א"כ ה"ה הַמְתַּחֲיֵיב לִיתֵן מְזוֹנוֹת לְאַחֲרֵינֵי צָרִיף לִיתֵן לָהּ ג"כ כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה וְכַדְאִיתָא בְּמַתְנֵי רִישׁ פ' הַפּוֹעֲלִים לְעַנְּנֵן מְזוֹנוֹת פּוֹעֲלִים שְׁצָרִיף לִיתֵן לָהֶם הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה דְהִלְכְתָא פְּתַכְמִים דַּס"ל הָכִי וְכַמְבֹּאֲרַר בַּח"מ ס' ש"ל א"כ וְכֵן מְבִנְיָא לְהַדְיָא מִתּוֹךְ לְשׁוֹן הָרֵא"ש פ' הַנּוֹשֵׂא שְׁפֵתָהּ וְז"ל הַלְכָף הַמְתַּחֲיֵיב בְּפִרְנִסַּת אָדָם מְחַיֵּיב לְפִרְנִסוֹ כְּשֶׁאָר אֲנָשִׁי בֵיתוֹ וְאִם חָלְתָה אֵינָה חַיֵּיב לְרַפְאוּתָהּ עַכ"ל: הָרֵי דְפָסַק לְהַדְיָא דְהַמְתַּחֲיֵיב בְּפִרְנִסַּת אָדָם מְחַנֵּיב לְפִרְנִסוֹ כְּשֶׁאָר אֲנָשִׁי בֵיתוֹ וְכִיּוֹן שְׁכָבֵר בְּיָרְנוֹ דְּבִאֲשֶׁתוֹ מְחַנֵּיב לְהוֹסִיף בִּיּוֹקֵר דְּמִי מְזוֹנָתִי בִּימֵי לִידְתָהּ א"כ גַּם הַמְתַּחֲיֵיב לְזוֹן לְאַחַר מְחַנֵּיב לְפִרְנִס בְּאֲנָשִׁי בֵיתוֹ זֹו אֲשֶׁתוֹ וְאַפְּי' בִּימֵי חוּלָה אִף שְׁאֵינָה חַיֵּיב בְּרַפּוּאָתָהּ מ"מ בְּדַמֵּי מְזוֹנַת הַיְתִירִים לְאַכּוֹל מְאָכַל בְּרִיאִים וְקָלִים וְדַאי דְמְחַנֵּיב כְּמוֹ שְׁמַחְנֵיב בְּאֲשֶׁתוֹ כָּל זֶה נ"ל בְּרוּר וּפְשׁוּט כְּמוֹ שְׁהוֹכַחְנוּ: דְּלֹא כְּמוֹ שְׁרֵאִיתִי בְּתִשׁוּבַת הַב"ח ס' מ"ו שְׁפָסַק כַּה"ג בְּפִשְׁיטוֹת דְּאֵינָה חַיֵּיב לְזוֹנָהּ וְעִיקַר רְאִיָּתוֹ וְדְבָרָיו שֶׁם מְהָא דְאִיתָא בַּפ' אַע"פ הַמְּדִיר אֶת אֲשֶׁתוֹ מִתְּשַׁמֵּיִשׁ הַמְּטָה ב"ש אוֹמְרִים שְׁתִּי שְׁבַתוֹת דְּמְבִנְיָא בְּש"ס דְּהוּא מִיָּדִי דְּלֹא שְׁכִיחַ וְהוּא גֵרַם לָהּ וְכִיּוֹן דְּאִנּוּס דְּמַחְמַתִּיהָ הוּא מַחְמַת הַבַּעַל דְּבִאִנּוּס כְּזֶה אֲנִי סִהְדִין דְּלֹא קִיְבַל עָלָיו לְזוֹנָה ע"כ תּוֹכֵן דְּבָרָיו שֶׁם: וְכָל דְּבָרָיו מִמִּילָא מְוַפְרְכִין לְהַמְעִיֵּן שֶׁם דְּאַדְרַבָּה מְבִנְיָא בְּסוּנְיָא דַּפ' אַע"פ דְּגַם לִידָה שְׁכִיחַ רַק דְּלֹא שְׁכִיחַ כּוֹלֵי הָאֵי כְּמוֹ נִדְּהָ גַם מ"ש דְּהוּי אִנּוּס דְּמַחְמַתִּיהָ וְהוּא גֵרַם לָהּ וְכִי הוּא גֵרַם לָהּ בְּפִשְׁיַעָה וְהִלָּא מְצוֹת הַתּוֹרָה עָלָיו לְקַיֵּים עוֹנָתוֹ וּמְצוֹת פ"ו וְכָבֵר בְּרַרְנוֹ בְּבִירוּר וְסוּגִית הַש"ס וְהָרֵא"ש דְּלֹא כַּב"ח שְׁמַחְנֵיב לִיתֵן לָהּ מְזוֹנוֹת כְּמִנְהַג הַיּוֹלָדֶת וְהוּ' בְּרוּר כַּנ"ל הַק"י: שְׁאֵלָה קָנָא מְהַרְבַּ הַפּוֹפְלָא וְנִיָּין מְוַמְחָה ה"ה מוהר"ר וּוְאֵלֶּף זצ"ל בֶּן הַקְּדוֹשׁ הַגָּאוֹ' מַהר"ר בַּעַר ר' חֲזַקְנִי הִי"ו לַחַוֹת דַּעַתִּי וְז"ל שְׁנַיִם שְׁתַּבְּעוּ זֶה לְזֶה וְנִתְחַיְּבוּ שְׁנֵיהֶם לִישְׁבַע אֶחָד מֵהֶם שְׁבֻעָה דְרַבְּנָן וְאַחַד מֵהֶם נִתְחַיְּבוּ לִישְׁבַע ש"ד מִי נִשְׁבַּע תְּחִלָּה אִי שְׁבֻעָה דְּאוֹרִיָּתָא אוֹ לֹא אוֹ יִשְׁבְּעוּ שְׁנֵיהֶם בְּפַעַם אַחַת גַּם מִי שְׁנַתְחַיְּבוּ שְׁבֻעָה לְחַבְּרֵי וְנִפְטַר עַל פִּי עַד הַמְּסִיעַ וְאַח"כ תְּפִס הַתּוֹבַע בְּלֹא עֵדִים אִי יָכוֹל לִישְׁבַע נֶגְדַּת הַעֵד לְהַכְחִישׁוֹ אוֹ לֹא: תְּשׁוּבָה אִף דְּלְכְאוּרָה נִרְאָה דִּישׁ לְהַקְדִּימוֹ מִי שְׁמַחְנֵיב לִישְׁבַע מְדְאוּרִיָּתָא: אָכֵן כַּד מְעִיָּנֵן שְׁפִיר יִרְאָה דְּאֵין שׁוּם דִּין קְדִימָה בְּשִׁבִיל שְׁבֻעָה

דאָרײַטאָ וּכְּן יֵשׁ לְהוֹכִיחַ קִצְתַּת מְסוּנָא דְשׁ"ס דְּשָׁבוּעוֹת פ' שָׁבוּעַת הַדְּיִינִים דְּף מ"ג ע"ב
ה"ק מִי נִשְׁבַּע תְּחִלָּה מִי שֶׁהִפְקִדוֹן אֲצָלוֹ שְׁמָא יִשְׁבַּע זֶה וְיוֹצִיא הֵלָּה אֶת הַפְּקֻדוֹ אַף דִּהְתָּם
הַלְלוּהוּ נִשְׁבַּע שָׁבוּעַת הַתּוֹרָה כַּדִּי מוֹדָה מְקַצְתָּ: וְהַמְלִינָה נִשְׁבַּע רַק פְּעִין דְּאִרְיִיתָא כַּדִּיתָא
בְּטוֹר סִי' ע"ב אפ"ה לֹא עָלָה עַל דַּעַת הַמְּקַשֵּׁן שְׁיִהְיִי לוֹ דִּי קְדִימָה עַד שְׁמַקְשָׁה מִי נִשְׁבַּע
תְּחִלָּה וּכְּן הֵיכָא שְׁהַמְלִינָה טַעַן סְלַע הַלְלוּתָהּ וְשִׁקְלָהּ הִנֵּה שְׁנָה וְשׂוֹאֵל שִׁקְלָהּ וְהַלְלוּהּ אָמַר
שְׁהִינָה שְׁנָה סְלַע יִשְׁבַּע הַמְּלִינָה פְּעִין דְּאִרְיִיתָא שְׁאִינוּ בְּרִשׁוּתוֹ וְיִשְׁבַּע הַלְלוּהּ הִיסַת וְנִפְטָר
כַּמ"ש הַטוֹר בְּסִי' ע"ב וְגַם שָׁם נִשְׁבַּע הַמְּלִינָה תְּחִלָּה מֵה"ט שְׁמָא יוֹצִיא הֵלָּה אֶת הַפְּקֻדוֹן
וּכַמ"ש הַסַּמ"ע לְהַדְיָא בְּסִי' ע"ב ס"ק ל' וְהוּא מְסַפֵּר הַתְּרוּמוֹת שְׁעַר מ"ט וְלֹא הִנְזַכַּר פְּלִל
דִּין קְדִימָה מִפְּחַ חוֹמֵר הַשְּׁבוּעָה מִשְׁבוּעַת הִיסַת אֶלָּא דֹאִי דִּי קְדִימָה בְּשִׁבְלִי זֶה וּכְּן יֵשׁ
לְהֵבִיא רְאָיָה מֵהָא דֹאִיתָא שָׁם בְּש"ס דְּף מ"א ע"א מֵאֵי אֵיכָא בִּי שְׁבוּעָה דְּאִרְיִיתָא
לְשָׁבוּעָה דְּרַבְּנָן וְלֹא אָמַר דַּנ"מ לַעֲנִין דִּין קְדִימָה (וְכַדוּמָה לְזוֹ הוֹכִיחוּ הַתּוֹסֵ' שָׁם ד"ה
מֵאֵי אֵיכָא וְכו' ע"ש) אֶלָּא וְדֹאִי דֹאִין דִּין קְדִימָה מִפְּחַ חוֹמֵר הַשְּׁבוּעָה לְכַן יֵשׁ לַעֲשׂוֹת
גּוֹרֵל מִי יִשְׁבַּע תְּחִלָּה אֲבָל לֹא יִשְׁבִּיעַ אֶת שְׁנֵיהֶם יַחַד וּכְּן הַמְּנַהֵג בְּשְׁנֵי שְׁוֹתְפִי לַעֲשׂוֹת
גּוֹרֵל מִי נִשְׁבַּע תְּחִלָּה וְאִין מִשְׁבִּיעִין אוֹתָם בְּיַחַד לַה"ק הַש"ס שָׁם מִי נִשְׁבַּע תְּחִלָּה וְלֹא
עָלָה עַל הַדַּעַת לְהַשְׁבִּיעַם בְּיַחַד וְסַמָּה לְדַבֵּר פְּהָא דֹאִי מִשְׁקִין שְׁתֵּי סוּטוֹת פְּאַחַת כַּדִּיתָא
בְּסוּטָה דְּף ח' ע"א שְׁלֵא יְהֵא לְבָה גַם בְּחִבְרָתָהּ וְהֵא פֶּאן אֶפְשָׁר דִּישׁ חֲשָׁשָׁא זֹו וְלַעֲנִין
מִי שְׁנַתְּחִיב שְׁבוּעָה לְחִבְרוֹ וְנִפְטָר ע"פ הָעֵד וְחִזֵּר וְתַפְסוּ הַשְּׁנֵי בְּלֹא עֵדִים אֵי יְכוּלְלִשְׁבַּע
נְגַד הָעֵד נ"ל פְּשׁוּט דִּיכוּל לְשָׁבַע וּגְדוּלָהּ מִזֹּו פְּסַק בְּש"ע סִי' פ"ז סֵעִי ל' דְּאַפִּי הֵיכָא
שְׁפָכְרָה נִשְׁבַּע הֵלָּה וְנִפְטָר אִם חִזֵּר וְתַפְסוּ יְכוּל לִישְׁבַּע הַשְּׁנֵי לְפָטוֹר עֲצָמוֹ וְלְהַכְחִישׁוֹ וְאַף
שְׁהֵרָאשׁוֹן עֲשֵׂה שְׁבוּעָה דְּאִרְיִיתָא שְׁהוּא אֵלִים פַּחוּ מַעַד א' שְׁהֵרִי יְכוּל לִישְׁבַּע ש"ד
לְהַכְחִישׁוֹ מְכַל שְׁכֹן שְׁיִוְכַל לִישְׁבַּע וְלְתַפְּסוֹ נְגַד עַד דְּפוֹטְרוֹ וְעוֹד דְּעֵיקָר טַעַם הַדִּי דְּעַד א'
יְכוּל לְפָטְרוֹ מִהַשְּׁבוּעָה מִטַּעַם כו' פְּשָׁהֵד מְסִיעַ לְמִי שְׁאִינוּ מְוַחֲזָק זֹוּקָא אֶת הַמְּוַחֲזָק
לְשָׁבוּעָה כ"ש שְׁיִפְטָרְנוּ מִן הַשְּׁבוּעָה אִם הוּא מְוַחֲזָק וְדִי לְבָא מִן הַדִּי לְהִיּוֹת כַּדוֹ' כִּי
הֵיכִי דְּבַעַד אַחַד הַתְּחִיבֵיבו שְׁבוּעָה בְּשָׁבוּעָתוֹ מְכַחִישׁ הָעֵד ה"ה בְּעַד הַפּוֹטְרוֹ מִהַשְּׁבוּעָה
אִם תְּפַס הֵלָּה שְׁיִוְכַל לְהַכְחִישׁוֹ בְּשָׁבוּעָה דְּאִרְיִיתָא שׁוּב רְאִיתִי בְּתַשׁוּבַת עֲבוּדַת הַגְּרָשׁוֹנִי
סִי' ק' וְק"א שְׁפַסֵּק ג"כ לְהַלְכָה לְמַעֲשֵׂה דִיּוּכַל לִישְׁבַּע כַּה"ג נְגַד הָעֵד מִטַּעַמִּים אַחֲרֵים
וְהַשִּׁיג עַל מִי שְׁחֹלַק בְּזֶה וְעֵינֵין בְּש"כ בַּח"מ סִי' פ"ז ס"ק ס"ו מִפְּחַ דְּבָרֵיו נִסְתַּר ג"כ דַּעַת
הַחֹלַק וְכַנ"ל עֵיקָר: הַלְכוֹת גְּבִייתַת מְלִינָה וּמִן הִתְּרוּמִים שְׁאֵלָה קַנְב רְאוּבֵן שְׁהַלְלוּהוּ לְשִׁמְעוֹן
וְיֵהִי פְּאֶשֶׁר תְּבַעוּ יוֹם וְלֹא פָּרַע לוֹ וְכִי אָרְכוּ הַיָּמִים וְזָמַן פְּרַעוֹן חֲלַף וְעַבְרָה רְאָה רְאוּבֵן
וְתַפַּס מִשְׁלַל שְׁמַעוֹן פְּלִי כְּסָף כְּדִי חוּבוֹ וְאַח"כ נִגְנַב אוֹתוֹן מִשְׁכָּנוֹת מְרֹאוּבֵן בֶּן וְתוּבַע רְאוּבֵן
חוּבוֹ מִשְׁמַעוֹן אֵי שְׁמַעוֹן פְּטוֹר מִלְּשָׁלֵם כִּי כְּבָר נִתְּחַיֵּיב רְאוּבֵן בְּמָה שְׁתַּפַּס לְחוּבוֹ בְּגִיבָה
וְאַבְדָּה כְּדִין מְלִינָה עַל הַמְּשַׁפּוֹן דְּהוּי שׁוֹמֵר שְׁכָר: אוֹ גִּימָא פִּינּוֹן דְּמַעֲצָמוֹ תַּפַּס וְלֹא בְּרַצוֹן
הַלְלוּהוּ אוֹ בְּרִשׁוֹת ב"ד לֹא הָוִי כְּדִין מְלִינָה עַל הַמְּשַׁפּוֹן עַכ"ל הַשׁוֹאֵל: תְּשׁוּבָה הִנֵּה בְּנֹדֵאִי
הִנֵּה נִרְאָה לְפוּם רִיהֵטָא דֹאִין מְקוּם לְשִׁאֵלָה זֹו דְּנֹדֵאִי סְתָמָא אֶמְרוּ דְּמְלִינָה עַל הַמְּשַׁפּוֹן
הָוִי שׁוֹמֵר שְׁכָר מֵה לִי מִשְׁכָּנוֹ בְּרִשׁוֹת אוֹ שְׁלֵא בְּרִשׁוֹת אֶכֶן מְחַדֵּשׁ מְקָרוֹב נְדַפַּס תְּשׁוּבָה
אַחַד בְּאַמְשִׁטְרָדָם נִקְרָא בְּשֵׁם פָּרַח מִטְּה אַהֲרֹן חֲלָק א' סִי' ע"א פְּתַב וְנ"ל אֶלְמַנָּה שְׁתַּפְּסָה
מִנְכָּסִי בְּעֵלָה לְגִבְיוֹת כְּתִי פְּתוּבָתָהּ וְנִבְּרָה מִמֶּנּוּ דְּלֹא הָוִי כַּש"ש פְּשָׁר דִּין מְלִינָה עַל
הַמְּשַׁפּוֹן לְהַתְּחַיֵּיב בְּגִיבָה וְאַבְדָּה פִּינּוֹן שְׁלֵא בָּא לִידָה מִיַּד הַיּוֹרְשִׁים אוֹ מִיַּד הַב"ד וְרְאָיָה

ממ"ש הריטב"א בשם הרמב"ן בפ' האיש מקדש דף מ"ח דהיכי דתפס ליה מנפשיה שלא מדעת הלנה ונשלא ברשות ב"ד לא קני, וגם ליפא למימר פינו דתפס ליה בחובו מקרי שומר שְכָר כמו דאמר הש"ס גבי אמן דהוי מה"ט שומר שְכָר משום דתפס אאגריה דהא פתבו תוספת שם ד"ה דקא תפס ליה אאגריה וא"ת הא דתנו הלנה על המשפון ש"ש ודחיק לאשפוחי טעמא דהוי ש"ש לימא טעמא דבהאי הנאה דתפס ליה אחובו הוי שומר שְכָר וי"ל דהתם לא אתהני מלנה מידי דאין מרוויח במה שהלנוהו ממה שלא הנה מלנה ולא הנה לו משפון וה"נ בגדון דידן איברא דיש לחלק גבי פתובה והדבר צריך תלמוד ולהיות לעת פזאת טרוד בענין אחר לא אוכל להתנישב ולהעמיק בדין זה עכ"ל בקצרה מבואר מדבריו דבעל חוב כה"ג מפשט פשיטא ליה דאינו חייב בגניבה ואבידה רק בכתובה אשה דיש לחלק ובודאי יפה פתב שמחמת טרדא פתב כל זה פי לי נראה פשוט להיפך דהאי תפס ליה מנפשיה ה"ד אי דנכנס לביתו או לרשותו ותפס ליה בזרוע ודאי נראה פשוט דחייב אפי' באונסין וכמבואר ברמב"ם פ"ג מה' מלנה ומהשגת הראב"ד והמ"מ לשם וכן מוכח בש"ס ופוסקים פ' כל הנשבעים דכה"ג הוי פגזלן פדאמרינן הנגזל פיצד הנה מעידין שנכנס לביתו למשפנו וכ"כ הש"כ בפשיטות בסי' ע"ב ס"ק ט' מילתא בטעמא ע"ש ואי מיירי שפא לידו בהיתר פגון שהפקידו אצלו בתורת שמירה שומר חנם ועכשיו תפסו בחובו שלא ברשות הלנה ונשלא ברשות ב"ד הנה ממ"ש פן בשם הרמב"ן דהיכי דתפס ליה בחובו מנפשיה לא קני לא ידעתי מאין יצא לו לומר פן דאדרבא משמעות הש"ס דעיקר קניות המשפון היכא שמשפנו שלא בשעת הלנואתו וכדאמרינן בב"מ דף פ"ב ובגיטין דף ל"ז ובשבועות דף מ"ד אימר דאמר ר' יצחק ב"ח קונה משפון שמשפנו שלא בשעת הלנואתו ואף שפרש"י פגון ע"י ב"ד אתי למעוטי בתפסו בזרוע מביתו ומרשותו דאז נתחייב באונסים דהוי פגזלן כמ"ש אכל מ"מ משפנו שלא ברשות קני משפון דלהדיא איתא בתמורה דף נ"ו ובב"מ דף קי"ג וב"ש"י ותוספת שם דמרי הש"ס דאפי' היכא שמשפנו שלא ברשות דקני מדכתב פל השב תשיב חבול תחבול יע"ש ובב"מ פ' אלו מצאיות דף ל"א ע"ב ולפי שדברי הרמב"ן אינם ערוכים לפני לע"ע לכן לא אוכל להבין פנונתו ע"כ קצרתי בזה ובר מן כל דין הא איתא להדיא בש"ס בב"ק דף ל"ו ע"ב אמר רבא לעולם כר' ישמעאל דאמר בעל חובות ניגהו ודקשאי לה אחרות אחרות נשפר ראשון ראשו' נשפר מבפני' ליה הכא במאי עסקינן פגון שתפסו ניזק לגבות הימנו ונעשה עליו כשומר שְכָר לניזקי' ע"כ הרי דאף בתפס לב"ח מעצמו בלי רשות נעשה כש"ש ובלא"ה נראה פינו דתפס ליה בחובו ודאי הוי כשומר שְכָר וכדאמרי' פ' האומנין דף פ' ע"ב אפי' תימא ר' מאיר בהאי הנאה דתפס ליה אאגריה דלא בעי למעול ומיפק אוזי הוי עליה שומר שְכָר ומה שסותר שם בתשובת פרח מטה אהרן מפת דברי התוספת דכתבו לחלק דהתם לא איתנהני מלנה מידי וכו' לא דק בתוספת פלל דעד פאן לא פתבו תוספת אלא במשפנו בשעת הלנואתו י"ל דאינו מרוויח מידי אבל זה שפכר הלנה וצריך לדאוג ולענייל וליפוק אוזי ועכשיו שתפסו ונעשה בטוח ממעותיו ודאי דהוי כשומר שְכָר ותייב בגניבה ואבידה והוא פשוט וברור וכן מבואר מתוך משמעות דברי הטור והש"ף בסי' ע"ב בס"ק ט' דף קד"ה סוף ע"א פלל הדבר כל דברי תשובת פרח מטה אהרן בזה פרח באוירא ואין לה עיקר בש"ס ופוסקים פלל פנ"ל ה"ק יעקב: שאלה קנג ראובן חייב לשמעון מאתים זוז בשטר ולא הנה לו ממה לפרוע

ומכר קרקע שלו ללוי במנה ופרע המנה לשמעו ועכשיו רוצה שמעו לחזור ולטרוף הקרקע במנה הנשאר חייב לו מלוי פדיו טריפות משונעבדי ולוי טוען פיון שדמי המכירה נשפלים לה בחובה הרי הוא פאלו פבר טרפת הקרקע מתחלה ונחזרת ומפרת אותה לי באותה מנה פיון שפא לנדח דמי המכירה הדין עם מי: תשובה גרסינו בפ' מי שהיו נשוי דף צ"א ע"ב האי גברא דהוי מסקי ביה מאה זוזי שכיב ושביק קטינא דארעא דהויא שניא חמשים זוזי אתא ב"ח קטריף אזיל יתמי יתבי ליה חמשים זוזי הדר קטריף ליה אתו לקמיה דאפני אמר להן מצנה על היתומים לפרוע חובת אביהם הנה קמאי מצנה קעביד השפא פי טריף בדין קטריף ולא אמרו דלא א"ל הני חמשין זוזי דמי דארעא קטינא אבל אמר ליה הני חמשין זוזי דמי דארעא קטינא סלוקי סלקה ע"כ לכאורה איפא למידק מסוגיא דש"ס זו דאפי' היכא דאמר דמי דארעא קטינא דסלוקי סלקי היינו היכא דוקא דקטריף בעל חובו בחובו והוא אמר לו דמי קטינא דהוי כמכרו לו הבעל חוב בעצמו לכן תו לא מצי למהדר ולמטרף משא"כ בנדון דידן דלא קטריף הב"ח כלל רק שהלנה מכרו נדאי בעל חובו חזר וטרף וקצת ראיה לזו דהא בהאי קטינא דארעא פתב הרא"ש והר"ן והמ"מ פי"ח מה' מלנה דגם ב"ח מאןחר אינו חוזר וגובה פשאמר דמי קטינא ובאמת בתשובת הרשב"א סי' אלף ד"ה והובא בב"י סי' ק"ד ובש"ע סעיף ט' ובסי' קי"א סעיף ל"ה דאם הלנה מכרו פדי לפרוע לב"ח מוקדם בע"ח מאןחר טורף מהלוקח אלא נדאי דהחילוק הוא בין היכא דקטריף הבעל חוב או לא אכן כל זה מציד' תברא מדכתב הרשב"א שם בתשובה ואתריו נמשך בש"ע בשני מקומו' דבע"ח מאןחר טורף מלוקח ולא פתב דגם בע"ח ראשו' חוזר וגובה אם עדיין חובו פנגד שניהם: אלא נדאי פחד בעל חובו להיות טורף וחוזר וטרף לאחוזו החבל בתרין ראשין זה לא אמרינו אלא דוקא גבי יתומי' פיון דאיפא למימר פריעת ב"ח דאביהם מצנה לכן כל היכא דלא טריף הבע"ח והוא אומר דמי קטינא אמרינו דטורף וחוזר וטרף משא"כ באינש דעלמא שלקח השדה ונתן דמי המחיר לבעל חובו תו אין יכול אותו בעל חובו לטרוף בדמי היתרון לכן דקדק הרשב"א וש"ע דבע"ח מאןחר חוזר וטרף משא"כ אותו בע"ח: וגם הלבוש בח"מ סי' ד"ד סעי' ט' פתב וי"ל אבל אם הלנה בעצמו מכרו פדי לפרוע לבעל חוב המוקדם בעל חוב מאןחר בא וטרף מן הלוקח דלאו כל פמינה דלנה להפקיע שיעבודו דבע"ח מאןחר עכ"ל: משמע דבעל חוב מוקדם עצמו פבר נפקע שיעבודו ואינו יכול לחזור ולטרוף פיון שפבר קיבל המעו' תמורתו פנ"ל פשוט ועפ"ז יש להשיב ג"כ מה שנשאל בתשובת צמח צדק סי' ד' ובעבודת הגרשוני שאלה ק"ז בסגנון אחד וז"ל ראובן ושמעון שהחליפו את פתייהם זה עם זה והחזיק כל אחד בשלו ואתרי כן יצא שטר חוב על ראובן בכפלים מה ששנויים שני הבתים ובא ב"ח בכח שטרן לגבות הבית שהוא עתה פיד ראובן הלנה שלו פיון שהוא פני חורין וגם הבית שפיד שמעו' שקנה מן ראובן בחליפי' מפני ששיעבודו קודם ושמעו' טוען שאין לו זכות רק בבית זה שהיה תחלה של ראובן הלנה פיון שהוא קודם אבל לא בבית זה שהוא עתה פיד ראובן פיון שהיה שלו תחלה הרי יחזור לו מפני אתריותו אע"פ שלא פתב א' לחברו אתריו' הא קי"ל אתריות ט"ס הוא עכ"ל השאלה והשיבו שם בסגנון א' פי שניהם לדבר א' נתפנונו דשנים שהחליפו זה עם זה לא אמרינו אתריות ט"ס הוא פי אדעתא דהכי החליפו זה עם זה שנה לא יתחייב באתריו' של זה וזה באתריות של זה עכ"ל ולע"ד לבבי לא כן ידמה דנדאי בכה"ג אמרינו אתריו' ט"ס

הוא וְכָל א' קִיבֵּל אַחֲרֵיכֶם שֶׁל חֲבִירוֹת אֲנַפְשֵׁיהֶן כְּמוֹ דְאִמְרֵי לָא שְׂדֵי אִינְשׁ זִוְי בְּכַדֵּי ה"נ
אִמְרֵי לָא שְׂדֵי אִינְשׁ קִרְקְעוּ בְּכַדֵּי כִּינּוּן שֶׁהוּא יוֹדֵעַ בְּעֵצְמוֹ שֶׁכָּל קִרְקְעוּ אֵין אַחֲרֵיכֶם פֶּלֶל
שֶׁהִיא מְנוּקָה וּמְשֻׁנָּה מֵהַ שְׂרוּצָה לְדַמּוּ' שֶׁם לְאַחִים וְשִׁתְּפֵי שֶׁחֲלָקוּ שְׂאִין אַחֲרָיִן זֶה
לְזֶה שְׂאֵנִי הֵתֵם דְּלָא מְכָרוּ וְהִתְחַלְּפוּ זֶה עִם זֶה מִמְּשׁ בְּאַמַּת וְאַחֲרֵיכֶם דְּלָא אֲתֵי מִחֲמַתֵּם
רַק מִחֲמַת אֲבִיכֶם אוֹ מִחֲמַת הַשְׁתַּפְּתָה וְכִינּוּן שֶׁחֲלָקוּ אִמְרֵינּוּ דְּכָל א' עוֹמֵד בְּשִׁלּוֹ וְלֹא קִבְּלוּ
אַחֲרֵיכֶם זֶה עַל זֶה אֲלָא פֶּל מֵהַ שְׂיִטְרוֹן מֵאַחַד מֵהֶם מִכַּח אֲבִיכֶם אוֹ הַשְׁתַּפְּתָה רִיעַ מְזִלוּ
גוֹרֵם וּא"צ לְשִׁלֵּם זֶה לְזֶה מִשְׂא"כ בְּחִלְיָפִין מִמְּשׁ דְּהוּי מְקַח וּמְמַכֵּר מֵהַ לִי הֵן מֵהַ לִי דְּמִיָּהוּן
בְּנֻדָּי אִמְרֵינּוּ אַחֲרֵיכֶם ט"ס הוּא כִּי לָא שְׂדֵי אִינְשׁ קִרְקְעוּ בְּכַדֵּי אִם יוֹדֵעַ שֶׁקִּרְקַע מְשֻׁנָּה
וּמְנוּקָה וְאוּלַי קִרְקַע חֲבִירוֹ יֵשׁ עָלָיו עֲסִיקוֹן הַרְבֵּה וְאַטוּ בְּשִׁנְפֻטְגֵי עֲסִיקוֹן אֲלָא שְׂגוּף הַנְּדוֹן
שֶׁם אִינוּ תְּלוּי בְּכָל זֶה דֹּאע"ג דְּחִיב בְּאַחֲרֵיכֶם מ"מ הִבְע"ח מְוָקְדֵם יְכוּל לְטְרוֹן לְפִי
סְבָרְתֵם וְלוֹמֵר לְמִי שֶׁהִתְחַלֵּף אִם יֵשׁ לְךָ אַחֲרֵיכֶם עַל מִי שֶׁהִתְחַלֵּף אֲתוֹן לְךָ חֲזוֹר וְטוֹרֵף
מִמֶּנּוּ מִי שֶׁשְׂיַעֲבֻדְךָ עָלָיו אֲלָא נ"ל עֵיקַר הַדִּין תְּלוּי בְּמֵהַ שֶׁפִּתְבְּתִי לְעֵיל דְּבַע"ח אֶחָד אֵין
יְכוּל לְטְרוֹן שְׂגִיָּהֶם דְּבַמ"נ טוֹרֵף אֶחָד שֶׁלֹּא פְּדִין כִּינּוּן שֶׁטוֹרֵף תְּחַלֵּה הַבְּנֵי חוֹרִין קִרְקַע
שֶׁאֲצֵל רְאוּבוּ אֵיךְ רוּצָה לְחֲזוֹר וְלְטְרוֹן מִשְׁמַעוֹן כִּינּוּן שֶׁכָּבֵר קִיבֵּל תְּמוּרָתוֹ וְכֵן הַדִּין בְּנֻדוֹן
שֶׁלְּפָנֵינוּ אֵף ב"ח מְאֻחָר יְכוּל לְחֲזוֹר וְלְטְרוֹן וּמוֹכֵר הוּא דְאֶפְסִיד אֲנַפְשֵׁיהֶן שֶׁלְּקַח חֲלִיפּוֹ
קִרְקַע שֶׁמְשֻׁנָּה לְאַחֲרֵיכֶם וּבְמִשְׁמַעוֹת לְשׁוֹן תְּשׁוּבַת הַרְשָׁב"א וְהַש"ע כַּנ"ל ה"ק יַעֲקֹב:
שֶׁאֵלֶּה קִנְד ע"ד שֶׁבָּא לְפָנֵי רְאוּבוּן שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֶׁט"ח עַל שְׁמַעוֹן וְשְׁמַעוֹן מֵת וְשָׁבַק חַיִּים וְלֹא
הֵנִיחַ לְיִוְרָשׁוֹ כְּלוּם מִמֵּהַ לְפָרוּעַ רַק שֶׁט"ח א' עַל לוּי וְצוּהַ לְפָנֵי מוֹתוֹ שֶׁהַשְּׁטָר זֶה פְּרוּעַ
וּבִשֶׁט"ח אֵין בּוֹ נְאֻמָּנוֹת לְהִיּוֹרְשִׁים וּפְסֻקָּתֵי שְׂאִין רְאוּבוּן יְכוּל לְגַבּוֹת שֶׁט"ח מְלוּי מְדַר'
נָתַן כְּאֲשֶׁר פְּשׁוּט וּמְבֻנָּה בִּשְׁע"ס פ"ו סע"ז וְאַחַר שֶׁטְעֵנוּ הַבְּעֵלֵי דִּינִים לְפָנֵי וּקְבִלוּ
אוֹתֵי עֲלֵיהֶם לְדוֹן בִּינְיָהֶם אַחַר שֶׁגְּמַרְתִּי הַפְּסֻקָּה דִּין לוֹמֵר אִישׁ פְּלוֹנֵי אֲתָהּ חִיב אִישׁ פְּלוֹנֵי
אֲתָהּ זְכָאֵי רוּצִין הַבְּעֵלֵי דִּינֵי לְחֲזוֹר עַל כֵּן יִלְמְדִינוּ אִמ"ו אֵי יָפֵה דְנָתִי בְּגוּף הַנְּדוֹן גַּם אֵי
יְכוּלִין לְחֲזוֹר מִקְּבֻלָּתוֹן אַחַר ג"ד: תְּשׁוּבָה הֵנָּה בְּעֵיקַר הַנְּדוֹן שֶׁפְּסֻקָּה שְׂאִין רְאוּבוּן יְכוּל
לְגַבּוֹת שֶׁט"ז מְלוּי מְדַר' נָתַן כְּאֲשֶׁר פְּשׁוּט וּמְבֻנָּה בִּשְׁע"ע אֵף שֶׁפְּשׁוּט הוּא בְּעֵינֵיהֶן לְדִידֵי
הוּא דִּין שֶׁקְּשָׁה בְּדִינֵי מְמוּנָת וְצ"ע בְּכַמֵּה אוֹפְנִים הָאֻנְפֵן הַא' שֶׁפִּתְבְּתָהּ וּבִשֶׁט"ח אֵין בּוֹ
נְאֻמָּנוֹת לְהִיּוֹרְשִׁים מִשְׁמַע דְּמִלְוָה גּוֹפּוֹ הֵיךְ לוֹ נְאֻמָּנוּ נִגְדַּד לוּי וּא"כ אֵף אִם צוּהַ שְׁמַעוֹ
וּאִמ' שֶׁשְׁטָר זֶה פְּרוּעַ לֹא הֵיךְ נְאֻמָּן כִּינּוּן שֶׁהוּא חָב לְאַחֲרֵיכֶם וְכִדְאִיתָא לְהַדְיָא בְּש"ס
דְּכַתְּוֵבַת דָּף י"ט אָמַר רַב יְהוּדָא אָמַר רַב הָאוּמֵר שְׁטָר אֲמָנָה הוּא זֶה אִינוּ נְאֻמָּן דְּקִאָמַר
מֵאֵן אֲלִימָא דְּקִאָמַר מְלוּהַ תַּע"ב אָמַר אֲבִי לְעוֹלָם דְּקִאָמַר מְלוּהַ וּכְגוֹן שֶׁחָב לְאַחֲרֵיכֶם
וְכַדְרַבֵּי נָתַן וְכַתְּבַתְּ הַרְמַב"ם פ"ב מִמְּלוּהַ וְהַרְא"ש וְהַטוֹר בְּסִי' מ"ז וּבַעַל הַתְּרוּמוֹת דַּה"ה
בְּטַעֲנַת פְּרוּעַ דִּינָא הֵכִי וְאוּלַי לְשׁוֹן הַסַּמ"ע בְּסִי' פ"ו ס"ק י"א אֲטַעֲנֵיךָ שֶׁפִּתְבְּתָהּ וְז"ל וְטוֹעֵן
לוּי פְּרוּעַ הוּא מְיִירֵי בְּשְׁטָר שְׂאִין בּוֹ נְאֻמָּנוֹת לְיִוְרָשִׁים כִּי אִם לְאַבִּיָּהֶם וְכַמ"ש לְפָנֵי זֶה
עַכ"ל הֵרִי לְהַדְיָא מְדַבְּרֵי דְאֵף אִם יֵשׁ בּוֹ נְאֻמָּנוֹת לְאַבִּיָּהֶם מ"מ צָרִיכֵן הִיּוֹרְשִׁים לְיִשְׁבַע
שֶׁלֹּא פְּקַדְנוּ אֲבָא שֶׁהוּא פְּרוּעַ מְכָלֵל דָּאִם הֵיךְ אוֹמֵר שֶׁהוּא פְּרוּעַ הֵיךְ נְאֻמָּן אֵף שֶׁהוּא חָב
לְאַחֲרֵיכֶם אֵף לַע"ד שְׂגָגָה גְּדוּלָּה הוּא זֶה בְּדַבְּרֵי הַסַּמ"ע שֶׁהֵרִי מְדַבְּרֵי עֵצְמוֹ בְּסִי' ז' ס"ק
ט' מְבֻנָּה לְהִיּוֹרְשָׁה דְּכָל שֶׁיֵּשׁ נְאֻמָּנוֹת בְּשְׁטָר אִינוּ נְאֻמָּן לוֹמֵר פְּרוּעַ הוּא בְּמִקּוּם שֶׁחָב
לְאַחֲרֵיכֶם וְכַאֲשֶׁר הוּא בְּרוּר בְּש"ס וְכָל הַפּוֹסְקִים עֵינֵן בְּטוֹר סִי' מ"ז וּבְדַבְּרֵי הַסַּמ"ע עֵצְמוֹ
שֶׁם וְאוּלַי הוּא טְעוּת הַדְּפוּס וְצ"ל בְּמִקּוּם כִּי אִם לְאַבִּיָּהֶם וְלֹא לְאַבִּיָּהֶם שְׂאִין שׁוּם נְאֻמָּנוֹת

בִּשְׁטֵר וּעַכְפִּי יִהְיֶה אִיךָ שְׂיִהְיֶה הַדִּין בְּרוּר כְּשֵׁיִשׁ נְאֻמָּנוֹת בִּשְׁטֵר אֵינּוּ נְאֻמָּן כָּלֵל לַגְּרוּעַ
כַּח הַשְׁטֵר בְּמָקוֹם שֶׁהוּא חָב לְאַחֲרִים וְאוּלַי שְׂאֵלְתָהּ הִיא ג"כ בְּדַרְכָּהּ זֶה שְׂלֵא הִיא שׁוֹם
נְאֻמָּנוֹת בִּשְׁטֵר וּמ"ש בְּלִשׁוֹנָהּ אֵין בּוֹ נְאֻמָּנוֹת לְהִיּוֹרְשִׁים לֹא דְרָשִׁינוּ לְשׁוֹן הַדְּיוּט כִּי
מְהִירַת הַקְּלָמָס פְּלִטַת שְׂלֵא דְקִדְקֵת בְּזָה כִּינּוּן שֶׁהַדִּין עִכְשָׁיו הוּא בְּשִׁבִיל הִיּוֹרְשִׁים אֵיבְרָא
אִפְתִּי צ"ע בְּאֻפְּן אַחַר דָּאָף אִם אֵין בּוֹ נְאֻמָּנוֹת וְלִדְעַת בַּעַ"ת שְׂעַר נ"א וְהַטּוֹר בְּסִי' מ"ז
וּבִש"ע שֵׁם מְבֹאָר דָּאָם אֵין בּוֹ נְאֻמָּנוֹת נְאֻמָּן לּוֹמֵר שֶׁהוּא פְּרוּעַ אָף בְּמָקוֹם שֶׁחָב לְאַחֲרִים
בְּרַם הָא הַשְׁפָּתִי כִּהֵן בְּסִי' מ"ז ס"ק ד' הָאָרִיךְ לְהַשִּׁיב אָפוּ עַל הַבַּע"ת וְהַטּוֹר בְּזָה וּפְסֵק
דְּאֵין חִילּוּק בֵּין יֵשׁ בּוֹ נְאֻמָּנוֹת לְאֵין בּוֹ נְאֻמָּנוֹת דְּלַעוֹלָם אֵין הַמְּלִנָּה נְאֻמָּן לּוֹמֵר שֶׁהוּא
פְּרוּעַ כָּל שֶׁהוּא חָב לְאַחֲרִים וְסוּגְיָא דְש"ס דְּכַתְּנֻבוֹת וְסִתְיֻמוֹת לְשׁוֹן הַרְמַב"ם וְהַסְמ"ג
שְׂלֵא חִילְקוּ כָּלֵל בֵּין יֵשׁ בּוֹ נְאֻמָּנוֹת לְאֵין בּוֹ נְאֻמָּנוֹת לְכַאוּרָה מִשְׁמַע כְּדַבְּרֵי הַש"כ מ"מ
מִי יִמְלֵא לְבוֹ לְפִסְקָה כְּדַבְּרֵיו לְהוֹצִיא מִמּוֹן נְגִד גְּדוּלֵי רֵאשׁוּנִים הַבַּע"ת וְהַטּוֹר וּפְסֵק כֵּן
בִּש"ע וְאֵין רְאִיוֹת הַש"כ מְוַכְרְחִים כָּל כָּף וְלֹא נִמְצָא בְּפִיֶּרֶשׁ בֵּא' מִן הָרֵאשׁוּנִים שֶׁחִילְקָה
עֲלֵיהֶם בְּדַבְּרֵי זֶה לְהַדְיָא וּמִסְתִּימוֹת לְשׁוֹן הַרְמַב"ם וְהַסְמ"ג וְהַש"ס דְּכַתְּנֻבוֹת אֵין רֵאִי' כָּלֵל
לַע"ד דְּהָא שֵׁם בְּסוּגְיָא קְאָמֵר רַב יְהוּדָא אָמֵר רַב הָאוּמֵר שְׁטֵר אֲמָנָה הוּא זֶה וְלַעֲנִין טַעֲנַת
אֲמָנָה אָף שְׂאֵין בּוֹ נְאֻמָּנוֹת אֵין הַלְּנָה נְאֻמָּן לְטַעוֹ' כֵּן כְּמוֹ בֵּיִשׁ בּוֹ נְאֻמָּנוֹת לַעֲנִין טַעֲנַת
פְּרוּעַ וְכַמְבֹּאָר בְּסִי' פ"ב בְּטוֹר וּש"ע סֵעִי' יו"ד וְאֵין יָכוֹל לְהַשְׁבִּיעַ הַמְּלִנָּה ע"ז לְכֵן לֹא
הַנְּצָרָה הַש"ס לְחִלְקָה בְּהַכִּי וְא"כ אֵין לְלַמּוֹד מִסוּגְיָא זֶה דְּהַש"ס דְּבְמָקוֹ' שֶׁחָב לְאַחֲרֵי אֵין
הַמְּלִנָּה נְאֻמָּן אֲלֵא דּוֹקָא כְּמוֹ בִּשְׁטֵר אֲמָנָה שְׂאֵין הַלְּנָה נְאֻמָּן לְהַשְׁבִּיעַ אֶת הַמְּלִנָּה עַל טַעֲנָה
זוֹ ה"ה בְּטַעֲנַת פְּרוּעַ כְּשֵׁיִשׁ נְאֻמָּנוֹת לְהַמְּלִנָּה מִשְׂא"כ בְּאֵין נְאֻמָּנוֹת לְהַמְּלִנָּה כִּינּוּן דְּהַלְּנָה
יָכוֹל לְהַשְׁבִּיעַ הַמְּלִנָּה וְעִכְשָׁיו שֶׁהַמְּלִנָּה מוֹדָה שֶׁהוּא פְּרוּעַ אָף שֶׁהוּא חָב לְאַחֲרִים מ"מ
מִדְּהַמְּלִנָּה בָּא לְהוֹצִיא מִהַלְּנָה שְׁנֵי מַד"ר נִתֵּן לֹא עֲדִיף מִגְּבָרָא דְאִתִּי מַחְמַתּוֹ שֶׁהוּא שְׁמַעוֹן
אֵינּוּ יָכוֹל לְהוֹצִיא מִלְּנָה שְׁלוֹ בְּלֹא שְׁבוּעָה אִם טוֹעֵן הַלְּנָה הַשְׁבַּע לִי וְעִכְשָׁיו שֶׁהַמְּלִנָּה
עֲצָמוֹ טוֹעֵן פְּרוּעַ וְאֵין יָכוֹל לְשַׁבַּע אִיךָ יָכוֹל רְאוּבֵן לְהוֹצִיא מִמְּכוֹ וּמִסְתִּימוֹת הַש"ס אֵין
רֵאִי' כָּלֵל כַּמ"ש דְּמִיִּירֵי בִּשְׁטֵר אֲמָנָה לְכֵן ג"כ אֵין לְתַמּוּהָ עַל הַרְמַב"ם וְסִמ"ג שְׂלֵא חִילְקוּ
בֵּין יֵשׁ בּוֹ נְאֻמָּנוֹת לְאֵין בּוֹ נְאֻמָּנוֹת שְׂרוּב דְּבְרִיהֶם נִמְשָׁף אַחַר לְשׁוֹן הַש"ס וְגַם סִתְמָא
כְּפִירוּשׁוֹ מְדַבְּחָדָא מַחְתָּא מַחְתִּינָהוּ טַעֲנַת אֲמָנָה וְטַעֲנַת פְּרוּעַ כְּמוֹ דְּבְטַעֲנַת אֲמָנָה מִיִּירוֹ
שְׂאֵין הַלְּנָה יָכוֹל לְהַשְׁבִּיעַ הַמְּלִנָּה כְּאֶשֶׁר הוֹרוּ רַבּוּתֵי ה"ה בְּטַעֲנֹת פְּרוּעַ מִיִּירוֹ בַּכַּה"ג
דְּהֵינּוּ שְׂיֵשׁ בּוֹ נְאֻמָּנוֹת וְסִבְרָא זֶה נִתְעַלַּם מֵהַש"כ שֵׁם וְלָכֵן כָּתַב שֵׁם בְּסִי' מ"ז ס"ק ד'
דְּמִסְתָּמָ' בִּש"ס מִיִּירוֹ בְּכָל גּוֹנְנֵי וְכוּ' וְלֹא דַק בְּזָה דְּבְטַעֲנַת אֲמָנָה אָף שְׂאֵין בּוֹ נְאֻמָּנוֹת
שְׁנָה לִישׁ בּוֹ נְאֻמָּנוֹת וְא"צ לְחִלְקָה וּמַעֲתָה אֵין פְּדָאֵי בְּדַבְּרֵי הַש"כ אֵלוֹ לְדַחּוֹת דְּבְרֵי
הָרֵאשׁוּנִים וּבְפִרְט לְהוֹצִיא מִיַּד מוֹחֲזֵק אָף נ"ל שֶׁיָּכוֹל לְהַשְׁבִּיעַ ש"ח אֶת הַמְּלִנָּה כְּמוֹ
בְּטוֹעֵן אֵין לִי וְכַמְבֹּאָר בְּב"י ס' מ"ז וּבְסִמ"ע שֵׁם: אֲבָל אֶפְשָׁר לְהַלְּנָה אֵינּוּ יָכוֹל לְהַשְׁבִּיעַ
שְׁפָרַע כִּינּוּן שֶׁהַמְּלִנָּה מְסִייעַ לוֹ פּוֹטְרוֹ מִשְׁבוּעָה וְאֵין זֶה נוֹגַע בְּדַבְּרֵי כִּינּוּן דְּסוּף כָּל סוּף
הַשְׁטֵר עוֹמֵד לְגַבּוֹת מִמֶּנּוּ וְכִינּוּן שְׁנִשְׁבַּע לֹא חִיִּישִׁינוּ לְקַנוּגְיָא בְּזָה (אֲכֹן צ"ע בְּתוֹסֵפִ'
דְּקַדוּשִׁי' דָּף מ"ג ע"ב שֶׁכָּתְבוּ דְּעַד הַצָּרִיף לִישְׁבַּע אֵין מִמֶּשׁ בְּעֵדוּתוֹ וְכֵן מְבֹאָר בִּש"ע
ס' קד"א וְע"ש בִּש"כ ס"ק נו"ן וְעֵינֵן בְּמ"ש הַש"כ בְּסִי' נו"ו ס"ק ד' דְּוִיָּק) אֲבָל הַלְּנָה
אֵין יָכוֹל לְפָטוֹר אֶת הַמְּלִנָּה כִּי הַלְּנָה נְדָאֵי נוֹגַע בְּעֵדוּת הוּא שְׂרוּצָה לְפָטוֹר עֲצָמוֹ מִהַפְּרָעוֹן
כָּל זֶה נ"ל בְּרוּר לַעֲנִין גּוּף הַנְּדוֹן מֵהַשְׁעֵלָה בְּמַצּוֹדְתֵי: וְע"ד מֵהַ שְׁקַבְּלוּ אוֹתָהּ לְדִינָּה

ורוצים לתזור הנה בנדאי מיירו שקבלו עליה בב"ד או שקנו מידו דאז הוי קבלתו קבלה וכמ"ש הב"י בס' ד"ב בשם הגהות אשר"י פ' זה הבורר ואע"ג דבב"י שם פתב דיש מחלוקת בין הפוסקים בזה מ"מ הש"כ כ' בסק"א שאין פאן מחלוקת פלל ע"ש שדכריו נכונים וכן משמע בתשובת הריב"ש סי' שי"א והובא ג"כ שם בב"י ע"ש אף בספרי ישועת יעקב פתבתי שם שצ"ע קצת דלפ"ז מה מקשה שם הש"ס פ' זה הבורר ת"ש דאמר רבא קיבל עליו דלמא רבא מיירי חוץ לב"ד ומתני' מיירו בב"ד וצ"ע וגם אין לפקפק בנדון דידן כיו' שקבלו עליה ביחודי לדו' במקום ג' דהוי פתבתי לריעותא כמ"ש הסמ"ע בס' ד"ב ס"ק ל"ו וז"ל נ"ל דאם קבל עליו פשר אהד במקום ג' דינינים וגמר הדין שאין יכול לתזור בו דאין זה מקרי פתבתי לריעותא דשם חד הוא וכו' וכן מוכח מהטור בס' שאח"ז וכן מוכח מתשובת הרא"ש פלל ט' די' ח' עכ"ל ודכריו נכונים וא"צ להאי טעם דשם חד הוא דכינ' דקי"ל דיחיד מןמחה דן ביחודי א"כ זה שקיבל עליו פשר אפי' שאינו מןמחה במקום יחיד מןמחה פשיטא דלא הוי רק חדא לריעותא שקבל מי שאינו מןמחה במקום מןמחה ופשיטא הוא אף שבש"כ שם ס"ק ב' השיג על הסמ"ע בזה מ"מ בספרי השבתי עליו פי עיקר השגתו ממ"ש הרא"ש פ' זה הבורר ואחריו נמשך הטור והרמ"ם שפתב וז"ל והא דמהני קבלת פסול דוקא שקבלו במקום אהד דליכא אלא חדא לריעותא וה"ה נמי אם קבל פשר א' במקו' שנים וכו' ולא פתבו במקו' שלשה משמע דוקא שני עכ"ל אי משום הא לא תברא פלל חדא דהמעני' בהר"אש פ' זה הבורר יראה דהוא מפרש עיקר המתני' שם אעדות שנגאמן עלי אבא לעד וכמ"ש שם להדיא הרא"ש וז"ל ולא מיבעני' היכא דקבל עליו קרוב דראוי להעיד במקום אחר וכו' וא"כ להכי נקט שנים דתרי פמאה לעני' עדות ואחריו נמשך ג"כ הטור והרמ"ם בלשונם ועי"ל דאף אי נימא דאדיינם קאי מ"מ אי' זה הוכחא פלל דלכה נקטו שנים משום דהוי דבר והיפוכו דמתני' בקרוב או פסול שקבלו אפי' לשנים דהוי פתבתי לריעותא יכול לתזור בו להכי נקט בכשר ג"כ שנים וה"ה לשלשה וראיה ברורה לזה מדברי התוספ' והרא"ש פ"ק דסנהדרין דף ה' ד"ה דן אפי' יחיד ויכול לכוף את האדם לדו' אפי' בעל פרה דאי בדקבלהו עליהו אפי' שאינו מןמחה נמי והובא ג"כ בב"י סי' ג' הרי דאפי' יחיד שאינו מןמחה בדקבלו עליהו דינו דין וכן מבואר ומוכח בש"ס שם דף ז' בהא דדן את הדין דמוקי בדקבלו עליהו ואינו מןמחה כפרשי' ותוס' שם וכן מבואר מכל הפוסקים לקמן סי' ד"ה בדין אם טעה ע"ש אפי' בלא קנו מידו ולא ידעתי איה נעלם פל זה מהש"כ ואין סברא לדחוק ולחלק ולומ' בין קבל עליו פשר במקו' יחיד מןמחה דאין יכול לתזון' משא"כ בקבל בפירש שיהא במקו' ג' דמאי שגא ותו דא"כ לא הוי צריף לדחוק הש"כ וליינש' דעת הטו' ותשוב' הראש ע"ש לכן נ"ל עיקר פמסקנת הסמ"ע בזה ודלא כש"כ ועיר שושן שפסקו להיפה גם בכ"ג הניח דברי הסמ"ע בצ"ע בשביל הוכחת הש"כ וכבר בטלתי פל דברי הש"כ לכן נ"ל פשוט לדינא דמהני קבלה בזה אפי' ביחיד שאינו מןמחה וכ"ש במןמחה שקמותה וילענן אימיתי מקרי גמר דין איתא ג"כ מחלוקת בזה בין האחרונים לדעת הסמ"ע בס' ד"ב ס"ק ח' פל שאמר איש פלוני אתה חייב איש פלוני אתה זכאי הוי גמר דין אף שהש"כ שם השיג עליו ואף שדכריו נראים נכונים ע"פ דעת התוספת והנ"י ושאר פוסקים שהביא אב"ל מ"מ לפי פשטא דסוגיא פ"ק דסנהדרין ופ' שבועת העדות היכי דמי גמר דין ובב"ק דף ס"ט וק"ו ובב"מ דף י"ז ובקרא"ש לשם

ובטור סי' י"ב וסי' ר"ב ול"ט וע"ט נרא' דכל שאמר דרף פסק דין איש פלוני אתה חייב הוי גמר דין כמוצא תן לו וכ"כ בספר בני שמואל שכן משמעות הרבה סוגיות פדעת הסמ"ע וכ"כ בגידולי תרומה דף ע"א ע"א לחלק בין הלשון חייב אתה ליתן לאיש פלוני אתה זכאי ושכן דעת המרדכי ע"ש אלא שמדחיק בטעם לחלק ולע"ד נראה טעם החילוק ברור שכל שאומר לאחד לבד שלא בפני חבריו חייב אתה ליתן לו נראה שעדיין הדבר מסופק לו דליכא זילותא עדיין אם יחזור אח"כ ויפטר אותו פיון שלא זיכה עדיין חבריו בפניו רק שאמר פן לפי המדונה משא"כ אם אמר צא תן לו אפי' שהוא שלא בפני חבריו כבר פסקה למילתא אבל פשאומר איש פלוני אתה חייב ואיש פלוני אתה זכאי נראה ששני בעלי דינים עומדין לפניו ולכן הוצרך לומר איש פלוני וכו' ואיש פלוני כדי לידע מי מהם מחייב או מזכאי הוי גמר דין דנדאי אין לה זילותא גדול אם יחייב אח"כ מי שזיכה תחלה אלא נדאי שברור לו הדין והוי גמר דין ולפ"ז יתורץ היטב כל הסוגיא שבש"ס וניצל מקושיות התוספ' לכן נ"ל דבגדו' דיד' שפבר נגמר הדי' אינם יכולין לחזור כלל כנ"ל ה"ק יעקב: שאלה קנה על דבר סילוק האלמנה שפא לפניה וטוענין היתומי' שהיא תפרע מכתובת' התצייה מהחובות שהיא נתחייבה עם בעלה בשטרות שפאתה על החתום עם בעלה וכמבואר הדי' בח"מ סי' ע"ז סעי' י"ד דאיש ואשתו שלוו היא חייבת לפרוע התצייה מכתובתה ואפי' אם כבר פרעו הבעל או יורשיו כל החוב חוזרין ונפרעין ממנה התצייה והיא טוענת שכל המעות לקח הבעל רק שהיא נכנסת עמו בשעבוד פי כל משאיה ומתנה הנה רק לטובת הבעל וכיון שיש פאן כדי לפרוע כל חובת גם ככתובתה תטול היא כל כתובתה בשלימות והנה לפום ריהטא דעתי נוטה שדברי האשה פנים המה וכן הסברא נותנת אף דברי הש"ע הנ"ל הם עומדים עלי פכותל ולפי שטרדת הזמן גרם שלא אוכל לעי' היטב הדק אמרתי להחמיץ הדי' עד שישכיבנו אמ"ו דעתו הרמה בזה לדין ולשפוט משפט יתום וריב אלמנ' כ"ד בנה ה"ק שמעון: תשובה אהו' בני הנה רוח ה' דבר בה שהיית מתון בדי' זה ולא עשית כמו שדרכם של איזה דיינים שאינם הגונים לפסוק הדי' מתוך הש"ע שפרוה לפניכם מבלי שיקול הדעת והסברא כלל ומתוך שראיתי מעשה אצבעותיה נזפרתי כד הוינא טליא ונדתי לפני רבותי שמעתי ממורי המופלג הרב מוהר"ר הלמן נר"ו שצונח כרויכיא על די' זה עם חכם א' ומסקנת דבריהם להלכה נעלם מאתי לע"ע ועתה ראיתי דנדאינש מקום עיון גדול בדי' זה ועל כל האחרונים שלא הרגישו בדבר זולת בספר דברי פי נביא בחידושי דינים שלו ראיתי שהרגיש קצת בדי' זה וכתב דף נ"ו ע"ד וז"ל נלע"ד דשטרות בזמן הזה שנכתב בו אשה והדר בעל' ושניה' נכנסים בקנין אין להם די' זה אע"פ שיכול בעל חוב לגבות מאשה כמו מאיש היינו משום ערבות שהיא נכנסה ערבות בעדו אבל לא משום שנים שלוו דאל"כ לא הוצרך אשה וה"ב פי זולת פן היא חייבת כמו שנים שלוו מאחד פי הדין של אשה והדר בעלה אינו אלא על זה אם כתבה לאחד דין ודברים אין לי עמך שלא יכל' למימר נחת רוח עשיתי לבעלי וכו' ואם כתב בו אשה והדר בעלה הוי פאלו מוכיח מתוכו שלא נכנסה בחוב אלא הבעל לקח המעות והיא מכנסת עצמה בשטר אעפ"י שיש לפקפק בזה אפ"ה הואיל וזה הדבר ידוע בינינו אין משיבין ולא הפסידה כלום מכתובתה בשאר נכסים ע"כ תוכן דבריו בזה ובאמת הרבה יש להקשות ולפקפק על דבריו חזא מ"ש דאל"כ לא הוצרך אשה וה"ב זה אינו דלהדיא מבואר מתוך דברי בעה"ת שממנו מקור

די' זה שהוּבא בַטוּר וּש"ע סי' ע"ז מ"מ פֿתב לְהִדְיָא בְשַׁעַר שְׁשִׁי וְהוּבָא בּב"י כּח"מ סי' קי"א סעי' ט' בְּחִידוּשָׁיו שְׁצָרִיף א' מ"ג דְּבָרִים פְּשָׁלוּם הָאִשָּׁה עִם בַּעֲלָהּ שְׁלֵא תִטְעוֹן נַחַת רוּחַ עֲשִׂיתִי לְבַעֲלִי הָאֶחָד שְׁקִנּוּ מִמֶּנּוּ תַחֲלָה וְכו' ע"ש וְאִף הֶרְמֵב"ן שְׁחֹלֵק שֵׁם וְהוּבָא דְבָרָיו ג"כ שֵׁם וּבב"י בא"ה ס"ס צ' אפ"ה פֿתב שֵׁם וְסִיּוּם אֲבָל אִם לְוָה הַבַּעַל וְשַׁעֲבַד נִצּו"ב שְׁלָה בְּאִפּוֹתָקִי מִפְּנֵי שֶׁנִּחַתְמָה לוֹ בְּזֶה יֵשׁ מְקוֹם שְׁצָרִיף שְׁיִקְנֶה מִמֶּנּוּ תַחֲלָה אוֹ שְׁתִּקְבַּל הַמַּעוֹ בְּפָנֶיהֶם עכ"ל וּא"כ לְצִאת יָדֵי פֶל הַדְּעוֹת מִנְהַג הַסּוֹפְרִי לְכַתּוֹב בַּאוּה"ב אִף בְּשִׁטְרֵי הַלְוִנָאוֹת גַּם מ"ש פֿאַלוּ מוֹכִיחַ מִתּוֹכּוֹ מָה הוֹכְחָא הִיא זו דַּאֲע"ג דְּהוּי פְּשָׁנִים שְׁלוֹו בְּשִׁנְתּוֹת מ"מ עַל חֲצִי א' שְׁנַעֲשֶׂה עֲרֵבוֹת בְּעַד בַּעֲלָהּ לְוָה הַנְּצָרֵף בַּאוּה"ב שְׁלֵא תוּכַל לוֹמַר נַחַת רוּחַ עֲשִׂיתִי לְבַעֲלִי וּמנ"ל שְׁפַל שְׁיַעֲבֹדָה הִיָּה מִטַּעַם עֲרֵבוֹת וְהַעִיר שׁוֹשֵׁן כּח"מ סי' ע"ז וְהַעֲתִיקוּ ג"כ הַסַּמ"ע שֵׁם בַּס"ק ר"ה וְהַש"כ בַּס"ק ל' לְפַסֵּק הַלְכָה פֿתב וְנ"ל נ"ל הִינּוּ דוֹקָא בְּמִקּוֹ שְׁנוּשָׂאֵי וְנוֹתְנֵי אֲנָשִׁים בְּמִמּוֹ בְּפָנֵי עֲצָמָן אֲבָל הִיכָא שְׁאִין הַנְּשִׁים נוֹשָׂאֵי וְנוֹתְנֵי בְּפָנֵי עֲצָמָן נְהִי דְמַלְוָה סְמִיף דַּעֲתוֹ עֲלָהּ וּמַצִּי לְגַבּוֹת מִמֶּנּוּ הַחֲצִי מִפְּתוּבָתָה מ"מ מִיִּלְתָּא דְמַסְתַּבֵּר הוּא שְׁאִין הַבַּעַל וְיִוְרָשׁוּ לְפָרְעֵי מִמֶּנּוּ אֲלֵא נֶאֱמַנּוֹת לוֹמַר שְׁפַל הַמַּמּוֹ לְקַח הַבַּעַל לְיָדוֹ וְהִיא נִכְנָסַת בְּעֲרֵבוֹת קַבְּלוֹת עִם בַּעֲלָהּ כְּדִי שְׁיִוְכַל לְהַחֲיוֹת עכ"ל הַע"ש וְאִנִּי פְּמוֹסִיף עַל דְּבָרָיו פִּינּוֹן שְׁמַבְנֵאָר לְדַעֲתוֹ שְׁמוּצֵי הַדִּין שְׁהוּ מַטוּר וּבַע"ה תְּדוֹקָא בְּמִקּוֹם שְׁנוּשָׂאֵי וְנוֹתְנֵי הַנְּשִׁי בְּפָנֵי עֲצָמָן ע"כ אוֹמַר אֲנִי דְּכָל דְּבָרֵי הַטוּר וּבַע"ה תְּדוֹקָא בְּמִקּוֹם שְׁנוּשָׂאֵי וְנוֹתְנֵי לְגַבּוֹת פֶּלֶל הַחֲצִיָּה מִפְּתוּבָתָה אֲלֵא בְּמִקּוֹם שְׁנוּשָׂאֵי וְנוֹתְנֵי הַנְּשִׁים בְּפָנֵי עֲצָמָן וְאִינָם מְטִילִי פֶּלֶל לְתוֹף פִּיס אֶחָד כְּמוֹ רַב פֿפֵּא וּבַת אַבָּא סוּרָאָה כְּדֵאִתָּא בְּש"ס פ"ק דְּסִנְהֶדְרֵי דְּף י"ד ע"ב אֲבָל הִיכָא שְׁאִין הַנְּשִׁים נוֹשָׂאֵי וְנוֹתְנֵי בְּפָנֵי עֲצָמָן כִּי הֵאֵי גוֹנָא אִפִּי הַחֲצִיָּה אִינָם גּוֹבִים מִפְּתוּבָתָה רַק יִפְרַע הַפֶּל מִתּוֹף הַעֲזוּבוֹן וְאַח"כַּ תִּפְרַע פְּתוּבָתָה כִּי הִיא לֹא נִכְנָסַת בְּתוֹף הַשְׁיַעֲבֹד רַק בְּתוֹרַת עֲרֵבוֹת כְּדִי שְׁלֵא יִהְיֶה לָּהּ דִּין מְוָקָדִים וְלִפְרוּעַ תַּחֲלָה הַחֹב וְהוּא מִיִּלְתָּא דְמַסְתַּבֵּר אִף כְּדִי שְׁלֵא לְהוֹצִיאָה בְּלִי רֵאזָה הִנֵּה מְבֹאָר בְּתוֹשׁוֹבַת הֶרְמֵב"ן שְׁאֲלָה ל"ו וְכַתְּבֵנּוּ שְׁאֲלָה יַעֲקֹב וְלֵאָה אֲשֶׁתּוֹ מְכָרוּ פָּרָם אֶחָד שְׁהִיָּה לְיַעֲקֹב וְכַתְּבֵנּוּ בְּשִׁטְרֵי מְכִירָה שְׁקַבְּלוּ יַעֲקֹב וְלֵאָה מֵאִתִּי זִוּי מְדָמֵי הַפָּרָם וְאַח"כַּ מִת יַעֲקֹב וּבָאָה לָּאָה לְגַבּוֹת פְּתוּבָתָה מִנְכָּסֵי יַעֲקֹב וְרֵאוּבוֹן בֶּן יַעֲקֹב טוֹעֵן שְׁכָבֵר קַבְּלָהּ הִיא מִנְכָּסֵי יַעֲקֹב מֵאָה זֶהוּ שְׁהִרֵי קַבְּלָהּ מִחֲצִית דְּמֵי הַפָּרָם וְלֵאָה טוֹעֲנַת אֲמַת הוּא שְׁמַכְרַתִּי הַפָּרָם עִם בַּעֲלִי אֲבָל לֹא קַבְּלַתִּי פְּלוּם אִף עַל פִּי שְׁכַתְּבֵנּוּ בְּשִׁטְרֵי: תְּשׁוּבָה הַדִּין עִם הָאֲלִמְנָה מִכְּפָה טַעֲמִים שְׁכֵן דְּרָף הַמוֹכְרִים בֵּין אִישׁ וְאִשָּׁתּוֹ וּבֵין אָב וּבָנִים שְׁפּוֹתְבֵי כֵן אַע"פ שְׁאִין לוֹקְחֵי מַעוֹת הַמְּכָר אֲלֵא הָאֶחָד וְלִשׁוֹפְרָא דְשִׁטְרָא רוּצָה הַלּוֹקֵחַ שְׁיִכְתּוֹב לוֹ עכ"ל הֶרְמֵב"ן וּא"כ ה"ה כָּאֵן מַסְתַּמָּא קִיבַל הַפֶּל הַבַּעַל וְהִיא חֲתֻמָּה רַק לְיַפּוּי פַח הַבַּע"ח וְכֵן מְבֹאָר מִדְּבָרֵי הָרֵא"ש בְּתוֹשׁוֹבָה פֶּלֶל נ"ו סי' ד' וְנ"ל וְשְׁשִׁאלַת אִשָּׁה שְׁטוֹעֲנַת עַל קֶצֶת קַרְקָעוֹת שְׁהַנִּיחַ בַּעֲלָהּ שְׁהֵם חֲצִיִּים מִשְׁלָהּ כִּי בַעַל קָנָה חֲצִיִּים מִשְׁלָהּ שְׁנִטְלָה לָּהּ מִבֵּית אֲבִיהָ וְהַשְׁטֵר פֿתב בְּשֵׁם שְׁנִיָּהֶם יִרְאָה שְׁפַל הַקַּרְקָעוֹת שְׁקָנָה בַּעֲלָהּ וְהַשְׁטֵרוֹת פְּתוּבִים ג"כ בְּשֵׁם הָאִשָּׁה שְׁהַקַּרְקָעוֹת חֲצִיִּים שְׁלָהּ כִּי אָדָם הַקּוֹנֶה קַרְקָע אִין דְּרָף שְׁיִכְתּוֹב אֵת אֲשֶׁתּוֹ בְּשִׁטְרֵי הַקְּנִיָּה וְזֶה שְׁכַתְּבֵנּוּ שֵׁם אֲשֶׁתּוֹ נִיכְרִין הַדְּבָרִים שְׁחֲצִי דְּמֵי הַקַּרְקָע הֵם מִשְׁלָהּ עכ"ל הָרֵא"ש וְאַחֲרָיו נִמְשָׁף הַטוּר בַּא"ה סי' ק"ב מְבֹאָר מִדְּבָרֵי הָרֵא"ש אֵלוֹ דְּדוֹקָא מִטַּעַם שְׁאִין דְּרָף שְׁיִכְתּוֹב אֵת אֲשֶׁתּוֹ בְּשִׁטְרֵי קְנִיָּה אֲמַרִּינוּ דְּהַחֲצִיָּה הוּא מִשְׁלָהּ הָא בַּלֵּא"ה בְּדְבָרִים שְׁדְּרָף לְכַתּוֹב שֵׁם הָאִשָּׁה כְּמוֹ בְּנִדּוֹן שְׁלִפְנֵינוּ אֲמַרִּינוּ שְׁהַפֶּל הוּא לְבַעֲלָהּ

רק נשהיא שלוחה ונכנסת ערבנית בעד בעלה וכל זמן שיש ממה לפרוע אין נפרעין מן הערב תחלה ועוד דאף גם בדי' זה של הרא"ש בדי' הקניה עצמו לא קי"ל פנותי' בהא אלא ס"ל פהרש"פ"א דחולק דסתם אשה נושאת ונותנת תוך הבית לכן אפי' פתובים על שמה הכל לבעל פמבואר בא"ה סי' פ"ו ובח"מ סי' ס"ב סעי' א' בהג"ה וע"ש בש"כ ס"ק ז' שפתב שכן עיקר ובר מן כל די' הא גדולה מזו דנדו' דידן מצינו באשת איש שנתחייבה בפני עצמה אם היא נושאת ונותנת תוך הבית הבעל חייב לשלם דהוי פאלו הבעלים מינו שלוחים וכן הסכמת רוב האחרונים פדעת המרדכי פ' החובל וכמו שהאריה הש"כ בזה בסי' צ"ו ס"ק ט' יע"ש ועיין בא"ה סי' ק"ב סעי' ב' בהג"ה ובחלקת מחוק"ק ס"ק ח' וא"כ דון מינה כ"ש בנדו' שלפנינו שאם נתחייבה היא עם בעלה שאמרין שהיא לא נשתעבדה רק לערבות ואין פפרעון מן הערב תחלה רק ישתלם הכל מנכסי בעלה ואח"כ תגבה היא פתובת' בשלימו' אם לא שידוע שהיא נושאת ונותנת בפני עצמה וקבלה המעות דאז מדמה הבעה"ת והטור לשנים שלוו דצריף כל א' לשלם החציה משלו והוא ברור פנ"ל ה"ק יעקב: שאלה קנו מעשה שהיה פה היה באחד שהיה עליו בעלי חובות הרב' ובאו לגבות ביחד ממטלטלין וכסף שאין בהם דין קדימה ואין במטלטלי' לפרוע כל החובות רק עד מחצה פיצד הם חולקים ואף שלא נעלם ממני מה דאיתא דין זה להדיא בש"ע סי' ק"ד סעי' יו"ד דחולקין בשו' פיצד הי' ג' חוב' זה של ק' וזה של ק"ק וזה של ש' אם היה כל הנמצא שם ש' חולקין בשונה וכו' יע"ש מ"מ הא קמבעי' לי דבעל חוב אחד יש לו שני שטרות של ק"נ זהו' אי נוטל רק חלק אחד פאלו היה הכל בשטר אחד או נימא דנוטל חלק בפני עצמו על כל שטר ושטר דהא אם רוצה נותן שטר [אחד בכ"ו לאחר תו קא מסתפק לי פיון שא' מבעלי החובות הוא אלם ששומע ואינו מדבר וכבר מבואר הדין פשוט שם בש"ע סעיף י"א ובסי' ע"א ופ"ב דהיכא דבאין בעלי חובות הרבה לגבות דצריכין לישבע תחלה שעדיין לא נפרע מחובו פיצד ישביעו את האלם: תשובה על דבר ששאלת פיצד הם חולקים הנה אם באתי לברר מקור דין זה מסוגיא דש"ס פ' מי שהיה נשוי ודעת ר' חננאל והרי"ף וסייעתו החולקים היה מן הצורה להאריף מאוד ומה לי להכניס ראשי בין המורים גדולי ראשונים אשר כבר הספיקו רובם פכולם להלכה דחולקים בשונה פדעת הרי"ף ולא פדעת ר"ח וכן סתם בש"ע: ואין מקום לסייע פמסייע שאין בו ממש לדעת הר"ח מהא דאיכא בפ"ק דסנהד' דף ח' ע"א פקטן פגדול תשמעון אמר ר"ל שיהא חביב עליה דין של פרוטה פדין של מאה מנה למאי הלכתא אלימא לעיוני וכו' אמאי לא מוקי דלענין זה קאמר דחולקין בשונה פדעת הרי"ף אלא ודאי עיקר פדעת הר"ח דחולקין פפי הפמון אי משום הא לא תברא דקרא פקטן פגדול קאי אתחלת דין בשעת שמיצה משא"כ לענין חלוקת פמון דהוי גמר דין מזה לא קמיר' וק"ל ומה שנסתפק לה דבעל חוב אחד יש לו שני שטרות הנה נ"ל פשוט דחולקין פפי השטרות וכן משמעות לשון הרמב"ם שהוא לשון הש"ע שם וז"ל שטרות שזמן פולם וכו' משמע דהכל פפי השטרות ואל תשיבני מהא דאיתא בפ' גט פשוט דף קע"ב ע"א אמר רבא האי מאן דנקט שטרא בר מאה זוזי ואמר שוין ניהלי תרי בני תמשים לא משווינו ליה מ"ט עבדי רבנו מילתא דניחא ליה למלנה פדי שייכוף לפרעו וכו' האי מאן דנקט תרי שטרי בני תמשים תמשים ואמר שוין ניהליה חד בר מאה לא משווינו עבדי רבנו מילתא דניחא ליה למלנה פי היכי דלא נפגם שטרו ואמאי לא קאמר דניחא ליה

להמלנה פדי שיגיע על חלקו יותר פשיבא לידי גובינא ומה"ט לא משונינו תרי שטרי פדי שלא להפסיד ללווין אחרים אי משום הא לא אריא דאפשר דלא תישינו חששא רחוקה פי האי שחייב עוד לאחרים ואין לו לפרוע ובמידי דלא שכיח לא גזרו בהו רבנן ועוד דאפשר לתקן כל זה ולכתוב בפטרות אלו שלא יגבה רק חלק אחד פאלו הנה לו שטר אחד וכדומה לחילוקים אלו פתב ג"כ הש"כ בח"מ סי' נ"ג ס"ק ב' ומשמע ג"כ מתוך פלל דבריו דגובין כה"ג הפל לפי השטרות והוא ברור שוב מצאתי פן בתשובת צ"צ שאלה ט"ז שפסק פן בפשיטות ע"ש ודלא בתשובת פ"ח סי' ל"ה שפסק להיפך פי כל דבריו נסתרים מכח דברי צ"צ ומתוך מ"ש וכל זה בפעלי חובת שיש להם שטרות או כ"י וכה"ג אבל אם יש לבעלי חובות חילופי פמנהג הסותרים שקורין בל"א וועקסל צעטל ושם המנהג לכתוב בל"א פר שפרעכי גוטי צאלונג לויט ונעקסל שטילס עכ"ל וכינון שקיבל עליו לפרוע פמנהג הסותרים א"כ מנהג הסותרים הוא דינם וכינון שפנהג הסותרים לפרוע פפי הממון ויש למנהג זה יסוד לדעת רבינו חננאל ונה שקיבל עליו מנהג הסותרים בענין הפרעון אין לזוז ממנהגם ונדתי בזה לפני רבתי וחברי והסכימו להלקח ולמעשה ועל דבר פיצד משביעין את האלם הנה נ"ל לכאורה דהוי פפקח לכל דבריו ומשביעין אותו ע"י הרפנה פינון ששומע מה שמדבר משביעין אותו פכל נוסח דשבועה והוא מרפין בראשו דהוי פעניות אמן או שהוא עושה השבועה ע"י כתב שפכתב הרני נשבע וכו' וראיה לזה מהא דאיתא בגיטין פ' מי שאחזו דף ע"א ע"א אם לא יגיד פרט לאלם שאין יכול להגיד אמאי הא יכול להגיד מתוך הפכתב ופרש"י שם והתוספ' דקאי לפטור מקרבן שבועה וקשה דלמה לי לפטור מקרבן שבועה תיפוק ליה שאי פאן שבועה פלל אלא ודאי דיכולים להשביע אותו ע"י הרפנה או ע"י כתב ועוד ראיה לזה מהא דאיתא בסוטה סוף פ' ארוסה שאילמת לא היתה שותה דכתיב ואמרה ולא אלמת ולא קא ממעט אלמת מקרא הקודם דכתיב והשביע הפהו את האשה אלא ודאי דיכולין להשביע את האלם ע"י הרפנה וכתב רק היכא דכתיב אמירה בעינן אמירה בפה וכמ"ש תוספת שם בגיטי' ונ"ל דזה ג"כ נכלל במ"ש הרמב"ם פ"ב מה' שבועת ופ"ב מה"ל נדרים או דבר שהוא פעניין עניית אמן יע"ש ואע"ג דגבי שבועות ונדרים פתיב מוציא שפתיך תשמור משמע דוקא שצריך שיוציא בשפתיו דוקא וכן הוא לשון הפוסקים דאינו חייב עד שיוציא בשפתיו דוקא וכן הוא בש"ע בי"ד סי' ר"י ורל"ט לא אמי לאפוקי רק בשפתיו ולא בלב וכדאיתא להדיא בש"ס דשבועות פ"ג דף ד"ו ע"ב בשפתיו ולא בלב יע"ש אבל היכא דעביד מעשה בגופו ע"י הרפנה או ע"י כתב דעדיף (ועמ"ש בתשובה השניכה לא"ה סימן קי"ד דכן עיקר ודלא פהחולקים בזה) ודאי דהוי שבועה גמורה דמה לי עקימת שפתיו דהוי מעשה או הרפנה ומעשה בשאר גופו ומה"ט נ"ל מבואר בא"ח סי' מ"ז דמהרהר בד"ת א"צ לברך והפכתב צריך לברך וראיתי שהט"ז ומ"א מתמיהים שם דלמה יברך על הפתיכה דהא ליכא אלא הרהור ע"ש ובאמת לפי מ"ש לקמן פינון דעביד מעשה בגופו ע"י אמון ידו לכתוב הוי מעשה וצריך לברך משא"כ מהרהר בלבד בלבד ואפשר דזה שמדקדק הש"ס בתגיג' גבי הני תרי אלמי פל אימת דהוי עייל ר' לבי מדרשא הוי יתבי קמיהו ומנידי ברישיהו ומרחשן בשפתיהו פלומר דעבדי מעשה לקמוד גמור דהוי פמוציא בשפתיו ואל תשיבנו מהא דאיתא בי"ד סי' רד"א סעי' יו"ד מי שנשבע או נדר שלא ידבר עם חברו יכול לכתוב לו כתב דשאני התם דבנדרים הולכים

אחר לשו' בני אדם דכוננתו אמירה בפה ממש משא"כ לענן שבוועה דהוי שבוועה גמורה ע"י הרפנה או כתב כמו שהוכחנו וגם אין מקום לבעל דין לחלוק מהא דאיתא בח"מ סי' ע"ג בסמ"ע ס"ק י"ח בשם תשוב' תרומת הדשן סי' שנ"ו דאם נכתב בכתב ידו שגשבע לשלם לחברו ואח"כ אמר שלא גשבע אלא שפכת לו פה אם התובע מודה פשיטא שאין לחוש לשבוע' זו פלל והובא ג"כ בש"כ בי"ד סי' רל"ב וע"ש בכנסת הגדולה שכן דעת הרבה תשובת גדולי אחרונים אי משום הא לא תברא דהתם לא גשבע בפשט עצמו רק שפכת שגשבע ואח"כ כופר ואומר שלא גשבע רק שפכת פה משא"כ אם פותב הרני גשבע וכו' דהוי כשבועה בפועל ממש ע"י כתב הכל מודים דהוי שבוועה גמורה כמו שפכתתי שוב מצאתי בתשובת חות יאיר סימן קצ"ד פסק בפשיטות כמ"ש והאריז' ברציאות אף שם בסי' ט"ו פסק להיפך ודבריו סתורים גם הרציאות שהביא שם נדחין מפח מ"ש ודבריו אחרונים עיקר להלכה וע"ש בק"א שלו אכן בתשובת משפטי שמואל סי' קד"ט כתב ונ"ל מ"מ בענין שבוועה דבעינן שיוציא בשפתי הוצאה גמורה ואם לא הוציא בשפתיו אי פאן שבוועה פלל כדפשוט בגמרא ובפוסקים פשיטא דאין פאן שבוועה פלל ותדע דהא מי שגשבע שלא לדבר עם חברו יכול לכתוב לו כתב משום דכתיבה לא חשיב דבור עכ"ל הנה מ"ש שכן פשוט בגמרא ובפוסקים כוננתו על מה שאיתא בש"ס בשפתיו ולא בלב אבל כבר הוכחנו דכתיבה והרפנה שאני ומהא דגשבע אין ראייה פלל וכמ"ש לעיל ועיין בטור ח"מ סי' צ"ו דבחרש גמור שאינו לא מדבר ולא שומע משביעין אותו כשיתרפא משא"כ באלם לא הוזכר בשום פוסק שום חילוק דהרי הוא כפסק לכול דבריו וכדאיתא בח"מ סי' רל"ה פנ"ל ה"ק יעקב: דין ההרשאה ותפיסה שאלה קנו אלמנה אחת יש לה שט"ח על ראוהו ולא היתה יכולת בידה להוציא באותו שטר ממנו ע"פ הדין כיון שהלשון מסופק בו ונד בעל השטר על התחנתנה כמבואר בש"ע לח"מ סי' מ"ב אלא דאי תפס לא מפקינן מינה והלכה זו ונשאת לבעל ואותו הבעל תפס משל ראוהו בידו אי לא מפקינן מינה בשביל שטר אשתו או אמרינן דלא מצינו בש"ס רק יד אשה ביד בעלה פי מה שקנתם אשה קנה בעלה ולא בהיפך מה שקנה הבעל קנתה האשה: תשובה הנה נראה בפשיטות דמה שתפס הבעל תפס ולא מפקינן מינה דהרי להדיא איתא בש"ס דכתובות דף פ"ג ע"א אמר אביי נשואה ידו כידה רבא אמר ידו עדיפא מינה ויש מגדולי ראשוני' פסקו פרבא וכדאיתא בהרא"ש פ' החולץ יע"ש וכתב הב"י בח"ה בסי' קע"ו מחודש ד"ג ונ"ל וכתב הרמב"ם ונ"ל ובעל בנכסי אשתו שא"צ הרשאה משום דידו כידה ואפי' בעל פרטיה יכול לתבוע ואינה יכולה לעכב עכ"ל ואף שראיתי בש"כ לח"מ סי' קד"ב ס"ק ל"ד שפכת ונ"ל וגם דברי הרמב"ם בלא"ה תמוהים דאי טעמא משום דידו כידה א"כ אמאי אמרינן בש"ס דאי ליכא פירי בארעא צריף הרשאה ובדאיכא פירי דא"צ הרשאה מטעמא דמגו דנחית לפירי נחית אפולה ארעא עכ"ל הש"כ ותמה אני על תמיהתו דנדאי אין פאן אפי' קצת קושיא דהרמב"ם א כתב הטעם שא"צ הרשאה אגוף הפירות שבאין לו מכח נכסיה אף שדין הוא שהבעל אוכל פירות והן שלו היינו באותן נכסים שבבירור הן שלה משא"כ בדבר שיש עדיין לדון בה ע"ז קאמר ידו כידה לכך נחית לדון על הפירות בלי הרשאה ומגו דנחית לפירות נחית אפולה ארעא פי בנדאי לא נעלם מהרמב"ם א סוגיא דש"ס דגיטין ס"פ השולח והוא מוסכם מהפוסקים כמבואר בטור א"ה סי' פ"ב ובח"מ סי' קד"ב יע"ש נמצא דדברי

הרטיטב"א נכונים דידו פנידה ואף אי נימא דאין זה כלל גמור להיות ידו פנידה ממלש וכדעת קצת פוסקים לענגן הדין הנותן מתנה לאשה ואמר מה שתמצא עשי בהם דלא קנה יתהון בעל דלא אמרינן יד אשה פניד בעלה וכמבואר בב"י בא"ה סי' פ"ה מ"מ הבעל בנכסי אשתו פירוש או פלוגתא הוי נכדאית' בב"ב סוף פ' יש נוטלין והוא מנספם מפל הפוסקים (וכבר הארכתי בנדון פנה בספרי תורת השלמים שאלה ב' יע"ש) וא"כ אי הוי הבעל עכ"פ פלוגתא בנדאי יכול לקיים בשביל חובו במה שתפס משל ראובן וגדולה מזו שמענו בהא דקי"ל התופס לבע"ח במקו' שחב לאחרים דלא קנה אפי' עשהו שליח וכתב לו הרשאה וכמבואר בח"ה ריש ק"ה ואפ"ה היכא שלקח השטר בכתיב' ומסירה נדאי דכחול לתפוס לעצמו וכן מצאתי ראיתי שפסק פן בפשיטות בתשובת מהר"א ששון סי' ס"ז וא"כ כ"ש הבעל דהוי לוקח וא"צ פתיבה ומסירה כלל והוא עדיף משאר לוקח השטר שהרי היא אינה יכולה למחול כמבואר בח"ה סי' ס"ו סעי' י"ב וד"ח במכנסת שט"ח לבעלה נדאי פשוט דכחול לתפוס בשלו ואם ירצה החולק להתעקש ולתלות עצמו באילן גדול והיא בתשובת חות יאיר סי' ר"ל ונ"ל כי ע"ד ראובן שמכר שט"ח אשר לו על שמעון ללוי שידע כי יש ללוי בידו של שמעון והשט"ח יש בו תינהא באופן שלא הנה אפשר לראובן להוציא משמעון אא"כ תפס אם מהני מה שפכר של שמעון ביד לוי שמכר לו ראובן כל זכותו נדאי לא מהני מצד סברא פלליות דא"כ לא שבקית חי לכל בריה דגם בכתיבת יד וכ"הג שאין בכחו להוציא מחבירו ומכרנה לאיש שיש בידו משל בעל חובו והן מסברא פריטיות דבשום ענין אין ללוי שום תביעת ממון עד שיבנר תחלה ששמעון חייב ללוי ושהשטר שריר וקיים ועומד להפרע בלי תפיסה וכו' וזיל פוק ועיין בפוסקי' ותמצא תילי תילי ראיות לדברי עכ"ל והנה גברא חזינ' וראיות לא קא חזינא ואין פח בכלל ופרט זה להוציא מחזקת התופס פי בנדאי כל זכות שיש לראובן בשטר אי תפס מכר הכל ללוי ומה לי הוא או ב"כ בהרשאתו והסברא הוא להיפך ואיך שייך בזה לא שבקית וכי בכל יומא מתרחיש דינא פי האי ואגב רהיטא כתב פן כמ"ש בתחלת התשובה שם ואף לדעתי גבי בעל נדאי לא שייכי הני טעמא ושפיר קא תפס פנ"ל ה"ק יעקב: ה"ל גזקי שכנים ושנותפין שאלה קנח מעשה שהיה בא לפנינו אחר השריפה הגדולה פה קהלתינו שנת תמ"ט לפ"ק שנשרף כל הק"ק ובית אחד ניצל שהיה בה ג' בתים ובנינים זה על גבי זה וכראות העליון שהשריפה הנה מצדי צדדים שיבר הגג מעליה כדי שלא ידלק הבית וניצל הבית ואחר כך תובע לתחוננים שיתנו גם המה לסיועת הגג אף שעל העליון לתמן הגג היינו היכא שמתקלקל מחמת עצמו משא"כ עכשיו שקלקל בידים כדי להצילו מהשריפה והצלתו הנה הצלתם גם המה יתנו חלקם אי טענתו טענה או לא: תשובה הנה נראה לכאורה דטענת העליון טענה היא ולא הוי כמברית ארי מנכסי חבירו כדמסיק בש"ס בפ' הפונס דף נ"ח ע"א מברית ארי מנכסי חבירו לית ליה פסיקא האי אית ליה פסיקא ואף לפי מה שפ"י התוספת והרא"ש והמרדכי שם דמדעתו אע"ג דאית ליה פסיקא הוי כמברית ארי והכי קי"ל כמבואר בח"מ סי' קד"ט גבי פורע חובו של חבירו מ"מ הא מסיק שם התוספת והרא"ש והמרדכי ונ"ל ונראה לר"י דמברית ארי שאינו נוטל שטר היינו כשאין הדבר ברור שיבא לידי הפסד פגון שהארי רחוק אבל אם הדבר ברור וקרוב לנדאי שיבא הפסד אז נדאי נוטל שטר וא"כ פאן בנדון דידן הוא ג"כ קרוב לנדאי פיון שפ"ל סביביו אכלה אש והגג של עצים

דשכיח אש גבייהו פדאיתא בש"ס דף ס' ע"א והצלה זו הצל' מצויה שכן הדרה אצל כל שכיני השריפה לסלק הגגות פדי שלא יאחז האור בהם וגם אין מקום לומר ולפטור התחתונים פיון שהעליון היה צריך לעשות הצלה זו בשביל עצמו וא"כ התחתונים הוי כזה נהנה וזה לא חסר זה אינו דהא גדולה מזו פסק בתשובת מהרי"ק שורש ד' ונ"ל לע"ד נראה שכל אותם הקהלות אשר ראוי לחשוב וקרוב לנדאי הוא ח"ו שגם עליהם היה עובר כוס התרעלה אם לא היה הדבר מתקן פפי האפשרי שהדי' נותן שישאו בעול גם הם מאחר שהצלתו היא הצלתם ג"כ ובהיפך להיפך ע"ש ואף שראוי תיו של מהרי"ק שם אינם מוכרחים כל כך מ"מ מי יחלוק על מהרי"ק בלי ראיה ברורה ומהר"א פסק כנותיה בש"ע סי' קס"ג סעי' וי"ו בהג"ה אכן זה שהוא עומד עלי ככותל מה שפסק רמ"א בש"ע סי' רס"ד סעי' ד' בהג"ה דאם נראה לב"ד שלא הוצרכו להרבות בהוצאת בשבילו דאפי' בשבילו לבדו היה צריך לכל ההוצאות אלו אינו חייב ליתן לו פלום דזה נהנה וזה אינו חסר לכן יש מי שפסק על מי שהציל ספריו וספריו חבירו אם לא הוצרכו להרבות הוצאה בשביל חבירו אין חבירו חייב לשלם לו פלום ונ"ל דוקא שירד תחלה להציל שלו אלא שהציל ג"כ את של חבירו אבל אם ירד על דעת שניהם חייב ליתן לו מה שנהנה מאחר שהציל של חבירו עכ"ל וזהו לכאורה נגד האי דתשובת מהרי"ק שמבואר שאף שירדו תחלה הק"ק להציל את עצמן אפ"ה מחויב כל הקהלות אשר ראויים שגם עליהם יעבור כוס התרעלה ליתן לסיוע וא"כ יהיה דברי רמ"א עצמם סתורין דסתם לן הקא הכי והקא הכי גם בתשובת אמונת שמואל סי' ל"ו פסק להאי דרמ"א בסי' רס"ד בפשיטו' להלכ' וכדי שלא יהא דברי רמ"א עצמו סתורי' נ"ל לחלק דדוקא בדבר שנוגע לכלל הציבור ובני הק"ק וכה"ג בזה כ' מהרי"ק דכולם שהם בכלל הצלתם צריכין ליתן לסיוע השתדלות פדי שלא יהא פקדירא דבי שותפי ויבא לידי ספנת ציבור לכה צריכ' כולם ליתן לסיוע השתדלות משא"כ ביחיד המדיין עם יחיד כל שנה נהנה וזה לא חסר א"צ ליתן לסיוע כל שלא ירד על דעת שניהם לכתחלה ומצאתי און וראיה ברורה לזה מתשובת מהר"מ ב"ב דפוס פראג סי' ל"ט תוף התשובה כתב ונ"ל וראיה מדאמר בפ"ב דב"ב כופין בני עיר זה את זה לעשות חומה וכו' אע"ג דאיכא התי' מילי טובא דאע"ג דאי לאו איהו נמי היו מוציאין כל כך כמו עכשיו לא שייך כגון זה כופין על מדת סדום וטעמא רבה איכא שאם לא היינו כופין כל אחד היה אומר א"צ והיה מחשב חבירו יעשה חוץ ממני ומתוף כך ידח' הדבר ויבא לידי ספנה להכי אמרי רבנן אלו וכיוצא באלו עכ"ל הרי להדיא הטעם כמ"ש דציבור שאני ואף דעיקר הראיה של תשובת מהר"מ שם נאמר על גדון דייחיד המדיין עם יחיד מ"מ עיקר סברתו שכתב שאם לא היינו כופין וכו' זה קאי דוקא מעסקא דציבורא בלי הק"ק (רק שמדמה לזה בענין ספנת נפש ע"ש) ובהכי מיקרו ג"כ האי דתשובת מהרי"ק שמביא ג"כ שם ראיה מהאי דב"ב מהא דכופין בני עיר אפי' מיתמי יע"ש אבל בייחיד המדיין אין לזוז מפסק רמ"א דכל היכא דזה נהנה וזה לא חסר כל שלא ירד מתחלה על דעת שניהם או שגילו דעתו דניחא ליה א"צ ליתן לסיוע פלום (וכן יש ללמוד מהא דשפך את יינו' והציל את הדבש) כדמסיק הש"ס פ"ק דב"ב וב"ק פ"יצד הרגל דף ד' דכל זה נהנה וזה לא חסר דפטור ובתשובת בית יעקב סי' קמ"ח כתב בזה דברים מעוררבים ורוצה להשיג על רמ"א בדין זה ובאמת עיקר כמ"ש לחלק דאל"כ יהיה דברי רמ"א עצמו סתורים פנ"ל ה"ק יעקב: שאלה קנט ראובן ושמעון

שְׂכִינִים דְּהֵינּוּ שְׂיֵשׁ לְרֵאוּבֵן בֵּית שְׁהַחֲלוּנוֹת פְּתוּחִים לְגִינָה שֶׁל שְׁמֵעוֹן וְעַתָּה קָם שְׁמֵעוֹן וְנָטַע אֵילָנוֹת הַגְּדוֹלִים סְמוּךְ לַפְּתָל בֵּית שֶׁל רֵאוּבֵן וְרֵאוּבֵן רוּצָה לְמַחֲוֹת בּוֹ שְׂיָקוּץ אֵילָנוֹתָיו מִטַּעַם דְּקָא מְאֻפְּלַת לְחֲלוּנוֹת בֵּיתוֹ אִי מְחֻנֵּיב שְׁמֵעוֹן לְקוּץ אֵילָנוֹתָיו אוֹ נִימָא דְאִסוּר לְקוּץ וְכַדְאִיתָא פֶּרֶק הַחֹבֵל הַאי דְקָלָא דְקִטְעִין קַבָּא אִסוּר לְמַקְצִינָה יְלַמְדִּינוּ מ"ו דַּעְתוֹ הֶרְחַבָּה בְּזָה: תְּשׁוּבָה הִנֵּה שְׁאֵלְתָּהּ שְׁאֵלַת חֲכָם הַנּוֹגֵעַ לְמִמוּנָא וְאִסוּרָא קַבְּלַתִּי וּמִפְּנֵי טְרָדוֹת גְּדוּלוֹת הַמְּנֻטְלִים עָלַי לַע"ע אֲשִׁיבָּה בְּקַצְרָה וּמָה דְסִימַתְּ אֶפְתַּח בְּמ"ש אִם יֵשׁ אִסוּר לְקוּץ כַּדְאִיתָא בִּפ' הַחֹבֵל הִנֵּה מְצַד הָאִסוּר אֵין אֲנִי רוּאָה בְּזָה שׁוּם אִסוּר דְגַרְסִי שֶׁם בְּדָף צ"א אָמַר רַב דְקָלָא דְקִטְעִין קַבָּא אִסוּר לְמַקְצִינָה וְכו' אָמַר ר' חֲנִינְיָא לֹא שְׂכִיב שְׂבַחָה בְּרִי אֲלֵא דְקִץ תְּאֵנָה בְּלֹא זְמִינָה אָמַר רַבִּינָא וְאִם הִנֵּה מְעוֹלָה בְּדָמִים מוֹתֵר תְּנָה וְכו' יְכוּל אִפִּי מְעוֹלָה בְּדָמִים ת"ל רַק וְשִׁמוּאֵל אֵינִי לִיה אֲרִיסָא תְּמַרִי אֲכִיל טְעִים בְּהוּ טַעְמָא דְחֲמָרָא א"ל מָה הַאי א"ל בֵּינִי גְּנֻפְנִי קִינִי אִמ' מְכַחְשִׁי בְּחֲמָרָא פְּוֹלִי הַאי לְמַחֵר אֵינִי לִי מְקוֹרֵינִי ע"כ וְכֵן הֶעֱתִיק הֲרִי"ף וְהֵרָא"ש סוּגִיָא זוֹ לְפֶסֶק הַלְכָה וְסִינִים הֵרָא"ש וְכֵן אִם הָיָה צָרִיךְ לְמְקוּמוֹ מוֹתֵר עַכ"ל הֲרִי דְעֵיקֵר אִסוּר הוּא מְשׁוּם בַּל תְּשַׁחֲיַת מִשְׁא"כ אִם מְזִיק לְדָבָר אַחֵר דְאֵין זֶה הַשְּׁחָתָה רַק תִּיקוּן לְדָבָר אַחֵר מוֹתֵר לְקַצְצוֹ וְא"ל דְשִׂאנִי בְּמִזִּיק לְאַחֲרֵינִי כְּמוֹ בְּגִדוֹן דִּינֵן שְׁמִזִּיק לְבַעַל הַחֲלוּן אֵין הִתֵּר לְבַעַל הַחֲלוּן לְקַצְצוֹ אִי מְשׁוּם הָא לֹא תִבְרָא דְנֻדְאִי מָה דְעֵלְךָ סְנִי לְחַבְרָךְ לֹא תַעֲבֹד וְכֵינֵן דְמְשׁוּם הִיזְקוֹ מוֹתֵר לְקַצְצוֹ מְכ"ש מְשׁוּם הִיזְק דְאַחֲרֵינִי וְכַדְאִיתָא לְהֵדְיָא בְּב"ב פ' לֹא יִחַפְּזֵר דָּף ד"ו ע"א רַבָּא בַר רַב חֲנָנִי הוּי לִיה הִנֵּי דְקִלִּי אִמְצָרִי דְפֶרְדִּיסָא דְרַב יוֹסֵף הוּי אֲתִי צְפוּרִי יִתְבִּי בְּדִקְלָא וְנִחַתִּי בְּפֶרְדִּיסָא וּמְפֹסְדִי לִיה א"ל זִיל קוּץ לִי א"ל אֲנָא לֹא קִינִינָא דְאָמַר רַב הַאי דְקָלָא דְקִטְעִין קַבָּא אִסוּר לְמַקְצִינָה וְאָמַר ר' חֲנִינְיָא לֹא שְׂכִיב שְׂבַחָה בְּרִי אֲלֵא דְקִץ תְּאֵנָה בְּלֹא זִימְנָא מֵר אִי נִיחָא לִיה לִיקוּץ וְע"ש בְּהֵרָא"ש דְפֶסֶק פְּרַב יוֹסֵף וְדַחֲזִי לְהָא דְרַבָּא בַר רַב חֲנָנִי (וְע"ש בְּתוֹסְפִי שְׁמַחֲלֵקִין בְּעֵגְנֵן אַחֵר בֵּין הִיכָא דְמִזִּיקִין יוֹתֵר מְדַאִי לְכ"ע מוֹתֵר לְקוּץ וְכֵן מְבוֹאֵר שֶׁם בְּפֶסְקֵי תוֹסְפוֹת וּבְהִגָּהוֹת אֲשֶׁר־י בְּשֵׁם מֵהֲרִי"ח ע"ש) וְכ"פ הֶרְמְב"ם לְהֵדְיָא בְּפ"ו מָה' מְלָכִים דִּין ח' וְנ"ל כָּל הַקּוּצֵץ אֵילָן מְאָכֵל דְרָף הַשְּׁחָתָה לוֹקָה אֲבָל קוּצְצִים אוֹתוֹ אִם הִנֵּה מְזִיק אֵילָנוֹת אַחֲרִים אוֹ מְפַנֵּי שְׁמִזִּיק בְּשִׁדָּה אַחֲרִים אוֹ מְפַנֵּי שְׁדָמִי וְקָרִים לֹא אִסְרָה תוֹרָה אֲלֵא דְרָף הַשְּׁחָתָה וְכו' וְלֹא הָאֵילָנוֹת בְּלִבָּד וְכו' אֲלֵא כָּל הַמְאָבֵד דְרָף הַשְּׁחָתָה עוֹבֵר בְּלֹא תְשַׁחֲיַת ע"ש הֲרִי מְבוֹאֵר דְאֵף בְּמִזִּיק לְאַחֲרֵינִי מוֹתֵר לְקוּץ וְכ"פ מְהַרְשֵׁ"ל סוּף פ' הַחֹבֵל סִי"ב וְכ"פ הֶרְמְב"ם בִּי"ד סִי"ב קִי"ו ס"ק ו' דְהֵתִיר לְקוּץ אֵילָנוֹת שְׁעוֹשֶׂה פִירוֹת כְּדִי לְבָנוֹת עָלֶיהָ אֵף שְׁסִינִים שֶׁם וְנ"ל וְתִמְהַתִּי שְׁבַטוֹר לֹא הִבִּיא דִין זֶה בְּשׁוּם מְקוּם מִן קַצִּיצַת הָאֵילָן רַק בְּסִמָּ"ג סִי"ב רַד"ט הִבִּיאוּ עַכ"ל וְנִרְאָה שְׁנִשְׁמַט מִמֶּנּוּ ל' הֶרְמְב"ם שְׁהִבְאִתִּי (וְעֵינֵן בְּפֶסְקֵי תוֹסְפוֹת בְּפֶסְחִים פ' מְקוּם שְׁנִיגוֹ דְהַקּוּצֵץ אִפִּי אֵילָן סָרַק אֵינּוּ רוּאָה סִי בְּרַכָּה) גַּם עַל הַטּוֹר אֵין תִּימָא כָּל כָּף דְאֵף דְלֹא בְּפִירוּשׁ אֲתָמַר מְפֻלָּלָא אֲתָמַר בֵּינֵן דְאִסוּר לְקַצְצוֹן אֵילָנוֹת הוּא לֹא דוֹקָא אֲלֵא ה"ה כָּל הַמְאָבֵד דְרָף הַשְּׁחָתָה עוֹבֵר בְּלֹא תְשַׁחֲיַת כְּלִשׁוֹן הֶרְמְב"ם וְאִסוּרָא דְבַל תְּשַׁחֲיַת מוֹנָזְכָר כְּמָה פְּעָמִים בְּטוֹר וְכַמְבוֹאֵר בִּי"ד ה'ל' אֲבִילוֹת סִי שִׁמ"ט וְסִי ש"ן ע"ש וְהִתְרָא דְמוֹתֵר לְקוּץ בְּמְקוּם דְמִזִּיק לְאַחֲרֵינִי מְבוֹאֵר כְּמָה פְּעָמִים בְּטוֹר ח"מ סִי קנ"ה יע"ש כָּל זֶה נ"ל בְּרוּר וּבִתְשׁוּבַת בֵּית יַעֲקֹב סִי ק"מ רְאִיתִי שְׁהָאֲרִיךְ לִינְשֵׁב דַּעַת הַטּוֹר וְאֵין דְבָרָיו בְּרוּרִים וּמוֹכְרָחִים כְּלָל וְנִגְדַּד מְשַׁמְעוֹת רַבֵּן הַפּוֹסְקִים יע"ש וְכֵן מִן כָּל דִּין נִרְאָה דְדוֹקָא הִיכִי שְׁצָרִיכִין לְקוּץ הָאֵילָן

וההשחיתו פהגי עובדא שבש"ס או איסורא איפא אמנם לפי משמעות לשון שאלתה
מבואר שאילן זה נטע במקום אחר לכאן א"כ אפשר דיכולין לחזור ולחפור ולשרש
אחריו לנטוע במקום אחר דליכא השתקה כלל ומותר לכ"ע כל זה נ"ל ברור אף מעיקרא
דינא פרכא מנלן שראובן יכול למחות ליטע אילנות ולומר קא מאפלת בחלוני דכל הני
מתני דקתני בפ' לא יחפור דמרחיקין את האילנות לא קתני האי הרחקה דמאפלת עלי
אלא גבי בנין קתני דמפנגדן בעינן הרחקה ד' אמות בכדי שלא יאפיל אבל גבי אילן לא
שמענו האי הרחקה כלל וכן יש קצת ראי' מהא דאיתא ריש פ' לא יחפור דף י"ז ע"ב
הבא לסמוך בצד המיצר אביי אמר סומך ורכא אמר אינו סומך בשדה העשויה לבורת
ד"ה אינו סומך וכו' ומדלא קאמר בעשויה לבנות ד"ה אינו סומך משום דקא מאפלת
עלי אלא נדאי דאין זו מקרי האפלה כלל וכן בתשובת הריב"ש סי' ק"ל דא"צ להרחיק
הגינה מבנין הבית לפי ששרשים מזיק לכותלי הבית ע"ש ובענין האפלה לא עלה על
דעתו כלל ואם נפשך לומר דהרי האפלה לפנינו וחונינו דקא מאפיל עליו י"ל דאין זו
סתירה דהרי גדולה מזו מצינו בהא דמסיק בש"ס וכל הפוסקים דא"צ להרחיק בכדי
שלא יאפיל רק ארבע אמות אע"ג דעינינו רואות לפעמים היכא שיש בנינים מן הצדדים
וגם מגביה הפותל שפנגדו מאוד דקאי מאפיל הרבה ואפ"ה שיעורו חכמים דסגי בד'
אמות שלא להקפיד יותר מדאי ודי לו באורה פזו וכ"פ הב"י סי' קנ"ד סעיף ד' ונ"ל
כתב הרשב"א בתשובה ד' אמות שאמרו שיעור מוחלט הוא שפך שיעורו חכמים שפך
די לו וכל שהרחיק ד' אע"פ שמאפיל א"צ להרחיק יותר וכל שיעורי חכמים פך הוא
במ' סא' טובל וארבעים סאה חסר קורטב אינו יכול לטבול עכ"ל אם פן אפשר דאף
באילנות פך הוא פנין שבימי החמה החמה זורחת בין הענפים והעלים ובימות הגשמים
שהעלים נושרים סגי באורה פזו וא"צ הרחק' ואדרבה השרים והסגנים נוטעים בכוננה
האילנות לפני חלונותיהם משום אורא וריחא אפשר דמקרי רובא שאינו מקפיד גם
אפשר דכה"ג כ"ע מודה לדר' יוסי דעל הניחק להרחיק עצמו להגביה חלונותיו או מן הצד
וכה"ג אכן הפל לפי ראות עיני המורה אם הוא אילן עב וגדול ומאפיל מאוד יכול למחות
כמו בבנין דסתמא קתני בברייתא מפנגדן ד' אמות והפל בכלל גם בירושלמי פ' לא
יחפור מפרש טעמא דמרחיקין אילן מן העיר משום דקא מאפיל ואפשר דזה ג"כ נכלל
במה דקאמר בש"ס דידן משום נוי העיר ותייב לקוץ האילן או ענפיו בכדי שלא יאפיל
שוב מצאתי בתשובת חות יאיר סימן קצ"ה דפסק בפשיטות דמחויב לקוץ האילן אם
מאפיל ומ"מ אם אפשר לו לתקן הניזקו בקציצת קצת ענפיו סגי וכו' ותוספת אור וריווח
בעלמא לא אמרינן עכ"ל ולע"ד נ"ל כמ"ש ה"ק יעקב: שאלה קס ע"ד ראובן שהיה לו
בבית חמיו חלק בית ועליה שעל גבי' ואחר השריף' שנשרף פל הבית ולא הי' יכולת
לבנות פל הבית מכר הבית לגיסו רק שייר לעצמו בשטר מכירה שפשיבנה גיסו חלק
הבית שהיה דר בו קודם השריפה לחזור ולדור בו כל ימי חייו עם השתמשות כל העליה
שעל גבו כמו קודם השריפה לחזור ולדור בו ושטרו בידו והנה אחר שנגמר הבית דר
בו כמה שנים כפי תנאם ובתוף פך שינה גיסו העליה שעל גב חלק בית הנ"ל וכנס לתוף
שלו וראובן הנ"ל מיקח בו בינו לבין עצמו ולא השגיח בו ועתה תובע אותו ראובן
שיחזור לעשות עליה כבראשונה וגיסו כופר שלא מוחו בו כלל ומדראה ושתק מחל לו
הדין עם מי: תשובה נרא' דטענת ראה ושתק לא מהני בנדון זה מפמה אנפי חדא דהא

מבואר בסי' קנ"ג בסמ"ע ס"ק ל"ב דכל היכא שביא להשתמש בשל חבירו לא מהני ראה ושתק אלא בעינן חזקה ג' שנים: ואע"ג דדירה הוי דבר שאין בה ממש פדאיתא בסי' רי"ב מ"מ זה ששייר לעצמו ודאי שייר באופן המועיל ושייר לעצמו בגוף הקרקע דלא מהני ראה ושתק ועוד נ"ל מטעם אחר לא מהני בזה הדין ראה ושתק דכיון שיש להמוכר שטר על חיוב הדין וא"כ איך מהני ראה ושתק דאמרי' דמחל כיון שיש לזה שטר פל זמן שלא החזיר שטריו לא אמרי' דהוי מחיל' וכמ"ש הסמ"ע בסי' י"ב ס"ק ד"א וכ"כ הטור בשם הר"ר ישע' אף דלא נעלם ממני מה שפסק רמ"א בח"מ סי' רמ"א סעי' ב' בהג"ה וי"א דאפי' הי' לו שטר או משפוח' עליו אפ"ה הוי מחילתו מחיל' וע"ש בש"כ בסי' י"ב ובסי' רמ"א שפן עיקר וכן מבואר להדיא בטור וש"ע סי' פ"ב סעי' י"א בשם פל גדולי פוסקים בטוען הלנה מחלת לי מדברי פולם נלמד דמחיל' מהני נגד השטר ותימא גדול' על פל האחרונים שלא הרגישו בזה ודוחק מאד לומר דהתם מיירו שטוען ששע' לו מחיל' בקנין דוקא וצ"ע גם הב"ח פתב בסי' י"ב ד"ה פתב הר"ר ישע' וכו' דס"ל הלכ' כב"ש דשטר העומד לגבות פגבוי דמי פדעת רוב הפוסקים עכ"ל וכתב הש"כ בס"ק י"ז ודבריו תמוהים דהא לא קי"ל כב"ש עכ"ל ויותר תימא לי על הב"ח שדרי הב"ח עצמו בסי' ס"ז ס"ק ה' פתב וז"ל ונאן קי"ל פבית הלל דלאו פגבוי דמי וכן פסקו הפוסקים והשיג על מאן דסובר כב"ש דכגבוי דמי ובספרי ישוע' יעקב פתבתי דט"ס הוא בב"ח בסי' י"ב וכצ"ל שלא פדעת רוב הפוסקים ועיין בכנסת הגדול' סי' פ"ב בכללי מגו ס"ק נ"ז ובתשובת שער אפרים סי' קל"ג ובתקפו פהן סי' ק"ל ובב"ח לא"ה סי' ט' ובכללי קים לי שלי ומ"מ נרא' מדברי האחרונים דמידי ספיקא דפלוגתא לא נפקא ויכול המוןחזק לומר קים לי וא"כ אפשר דבנדון דידן קרקע בחזקת בעלים ראשונים עומדת איברא נרא' דאין צורך לכל זה דאף למאן דס"ל דמהני מחיל' נגד השטר היינו היכא דהמחיל' הוא ודאי וברור ע"פ הודאת עצמו או ע"פ עדים אבל שהבעל דבר מכחישו ואומר שלא מחל ושטריו ביזו דקא מסייע לי מהימן לי כיון שלא החזיר שטריו ואף שהדבר זו מבואר מעצמו מצד הסברא והשכל מ"מ לא אמנע להביא ראיה לזה מסוגיא דש"ס והפוסקים דהא עיקר דין מחיל' שא"צ קנין נלמד בתוספ' פ"ק דסנהדרין דף ו' ע"א ד"ה צריכא קנין מהא דתנן פ' הנושא שאם שקהתה ד"ה שנים ולא תבעה פתובת' מסתמא מחל' ובלא קנין איירי ע"ש ושם בפ' הנושא דף ק"ד ע"א איתא להדיא אמר רב יהודא אמר רב העיד רבי ישמעאל בר' יוסי לפני ר' שאמר משום אביו לא שנו אלא שאין שטר פתובתה יוצא מתחת ידה אבל שטר פתובתה יוצא מתחת ידה גובה פתובתה לעולם וכן פסקו פל הפוסקים וכמבואר ברמב"ם פ"ו מ"ה אישות ובטור א"ה סי' ק"א וקשה לכאורה למאן דס"ל דמחילה מהני אפי' כששטר ביזו שפנגדו מה מתרץ בסוגיא זו דפ' הנושא וכל הפוסקים דכששטר פתובתה תחת ידה גובה פתובתה לעולם אלא ודאי צריכין אנו לחלק דדוקא היכא דידעין בודאי שפחל בפירש ס"ל דמהני אפי' נגד השטר משא"כ היכא דלא שמעין שפחל בפירש רק מצד הסברא אמרינן דמסתמא מחל פמו בכתובה דהתם לכן אם פתובתה בידיה מסייע לה דאמרינן שלא מחלה הלכך גובה פתובתה לעולם וכן משמע בב"ש שם וא"כ ה"ה בכל כה"ג שאינו מבורר שפחל פל רק שהנתבע טוען שפחל וכיון שהשטר ביזו התובע מסתמא לא מחל אף ששתק וגם מחילה טענה גרוע היא וכדאיתא בהח"מ סימן ע' סעי' א' בהג"ה ועיין בסי' פ"ב סעי'

י"א דלדעת בעה"ת אפי' להשביע בטענת מחלת אינו יכול להשביע ולא מהימן לכן נ"ל פשוט דהדין עם ראובן הנ"ל וצריף לסתור בני עליותו פנ"ל ה"ק יעקב: שאלה קסא הני תרי גיסי שעשו שנתפ' באיזה משא ומתן וכתבו בשטר שנתפ' שהשותפת יתקיים מעתה ועד עולם ומת אחד מהשותפין ועתה רוצה השותף לבטל כל השותפת באמרו כיון שמת אחד מן השותפין בטל השותפת והיורשים טוענין כיון שכתב בשטר מעתה ועד עולם השותפת מתקיים לעולם אף שמת אחד מהם גם אם יכולין היורשים לבטל השותפת או לא: תשובה דין זה מחלוקת ישנה בין רש"י ותוספת ר"פ הפותב דלדעת רש"י לשם פירוש של עד עול' כל ימי חייו ולדעת תוספת נכלל ג"כ בחייה ובמותה יע"ש וכ"כ בתשובת בית יעקב שאלה ני"ו ודלא בתשובת מהר"א ששון סי' מ"ח ונ"ל פשוט דפלוגתא הוא במה דפליגי רב אשי ורבה בפ' מי שאחזו דאם מתנה תנאי בסתם דלרב אשי הוי כמפרש יום א' ולרבא בסתם כל ימי חייו משמע ופליגי הפוסקים אי הלכתא כרב אשי או כרבא וכמבואר בטור וב"ב"א סי' קמ"ג וא"כ י"ל דדעת רש"י לפסוק כרב אשי דבסתם הוי כמפרש לזמן מה כדרך לגדל פירות לכה איצטריך עד עולם לפרש כל ימי חייה קאמר משא"כ דעת התוספת דדעת הפוסקים כרבא דבסתם כל ימי חייה משמע וא"כ מפרש עד עולם בין בחייה בין במותה וכבר נתבאר בא"ה סי' קמ"ג דמסקנת הרא"ש וסייעתו דהנה ספיקא דדינא ובאסורא לחומרא ובממון קולא לנתבע ונראה שזה דעת הרא"ש בתשובה פלל ני"ו והובא בטא"ה סי' קי"ד בב"י מה שמחולק במקבל עליו לזון את חבירו סתם עם דעת הרשב"א והובא גם כן פלוגתא זו בח"מ סי' ס' סעי' ג' בהג"ה נראה דהרא"ש אגיל לשטתו ובזה מיושב גם כן מה שמקשה השער אפרים סי' קד"ט דף צ"ה ע"ב מסוגיא דש"ס דנדרים על הרא"ש בתשובה ובאמת לק"מ דהרא"ש אגיל לשטתו בסוגיא זו וכיון דמידי ספיקא דדינא לא נפיק ובממון קולא לנתבע א"כ יכול השותף לבטל השותפת והיינו דוקא אם כתב בשטר שותפת עד עולם אף אם כתב בשטר מעתה ועד עולם כתב בתשובת מהר"א ששון שם ונ"ל דעד כאן לא קאמר רש"י ז"ל כן אלא כשאמר עד עולם דוקא אבל באומר מעתה ועד עולם מורה ודאי על אורף זמן רב כמש"ה ואנחנו נברך זה מעתה ועד עולם עכ"ל הנה אף דראיתו אינו מוכרחת פלל ולשו' המקרא לחוד ולשון בני אדם לחוד, מ"מ אף לסברתו ודעת התוספ' עצמם אפטר דבגדון דידן יכולין השותפין לבטל השותפות מטעם אחר דהא היתומים יכולין לבטל השותפות שעליהם לא חל השיעבוד וכמה פעמים מצינו בלשון המקרא לה ולרעה עד עולם לה ולבניה עד עולם ש"מ דאי לא אמר לרעה דאין הבנים בכלל אע"פ שאמר עד עולם לדעת התוספ' וה"ה במעשה ועד עולם לדעת רש"י וכן מבואר ג"כ משלילות לשו' תשובת בית יעקב שם שאלה ני"ו ע"ש ובגדון דידן לא שיעבד את בניו רק שיעבד עד עולם את עצמו ולא שיעבד את בניו וכן שותפו וא"כ כיון דהבנים יכולין לבטל השותפות אם כן גם הוא יכול לבטל השותפות כי אדעתא דהכי לא נשתתף אם לא שפירש בשטר היא ורעו אחריו עד עולם ויש עוד מקום להאריך אף שאין הזמן מסכים עמדי מ"מ נ"ל דעכ"פ מידי ספיקא לא נפקא וכן משמע בתשובת שער אפרים סי' קד"ט וא"כ אין יכולין לכוף לקני' השותפו בע"כ פנ"ל הק"י: שאלה קסב מונינציא ונ"ל יעקב היו לו שותפת עם שני בניו ראובן ושמעון ומת שמעון וחי' לנו ולכ"י שבק והניח בנים קטנים והעמידו ב"ד אפטרופסים ארבע אנשים דהיינו יעקב וראובן ועוד שני אנשים

לפקח בענייני היתומים אף שישני אנשים אלו אינם דרים במקום שהם היתומים ונכסיהם רק כל הנכסים בידי יעקב וראובן הדרים שם ועשו האפטרופס' שנתפת והתקשרות חדש על זמן מה דהיינו יעקב ובנו ראובן יקחו אצלם כל ממון היתומים להתעסק בהם ראובן בשנתפת פי הוא המוציא והמביא כמשמעות הקישור שבניהם וככלות זמן השנתפת הודיע ראובן לאביו שאינו רוצה עוד לקיים השנתפת והודיע ג"כ להרב מדינה וכאשר יש לו הכל רשום בכתב אמת אף לישני אפטרופסים אחרים שלא היו עמם באותו פעם במדינה לא הודיע גם להיתומים לא הודיע והציע דבריו בבירור גמור לפני אביו אביהם דכולו והב"ד הטעם שאינו רוצה להודיע לפי שיש לחוש שישגיע עי"ז הניגוד גדול לכלל השנתפים ועשה חלוקת שנתפת מיום פלות הזמן בענין זה שעשה חשבון גמור כל מה שיש סחורה או מעות וחובות ששייך לשנתפת וכן מה שחייבים השנתפים לאחרים וכל הממון מעסק השנתפת שיבאו ישלמו החובות והמותרות יחלקו כפי החלוקה אשר ביניהם והחלק שיהיה שייך ליתומים יתעסק בו כאפטרופס שעוסק והלנה לטובת היתומים ועכשיו רוצים היתומים לעורר כיון שלא נעשה החלוקה בב"ד ובידיעות כל האפטרופסים והיתומים ילמדנו מ"ו אם יש בדבריהם ממש או לא: תשובה עיקרא דהא מילתא הוא מהאי דגרסינן בפ' אלו מציאות דף ל"א ע"ב איסור ורב ספרא עביד עסקא בהדי הדדי אזול רב ספרא פלג ליה בלא דעתיה דאיסור באפי בי תרי אתא לקמי דרבה בר רב הונא א"ל זיל אייתי תלתא דפלתא קמיהו אי נמי תרי מגו תלתא א"נ תרי סהדי דפלתא באפי תלתא א"ל מנא לה הא א"ל דתנן אם יש שם ב"ד מתנ' בפניהם אין שם ב"ד בפני מי יתנ' שלו קודם (וכרש"י אלמא אין כח להפקיר ממון זה אצל זה בפחות משלשה) א"ל מי דמי התם דמפיק ממון מהאי ומותיב להאי בעינן ב"ד אבל הכא דידיה שקלי גילוי מילתא בעלמא בתרי סגיא תדע דתנן אלמנה מוכרת שלא בב"ד א"ל אפיי ולא איתמר עלה אמר ר"י בר מניומי אלמנה אין צריכא ב"ד של מן מחין אבל צריכא ב"ד של הדיוטת ע"כ ובפ' איזהו נשך דף ס"ט ע"א איתא הני תרי פותאי עביד עסקא בהדי הדדי אזיל חד מינייהו פלג זוזי בלא דעתיה דחבריה אתי לקמיה דרב פפא א"ל מאי נפקא לה מינ' הכי אמר רב נחמן זוזי כמאן דפליגי דמי לשנה זבין חמרא בהדי הדדי קם אינך פלג ליה בלא דעתיה דחבריה אתי לקמי' דרב פפא א"ל מאן פלג לה א"ל קחזינא דבתי דידי קאתי מר א"ל כה"ג ודאי צריך להודיע זוזי מי שקיל טבי ושבק חסרי חמרא כולי עלמא ידעי דאיכא דבסיים ואיכא דלא בסיים גופא אמר רב נחמן זוזי כמאן דפליגי דמי הני מיילי טבי וטבי תקולי ותקולי אבל טבי ותקולי לא עד כאן הרי מבואר מתוך סוגיות אלו שסחורה וכה"ג דבר שצריף שומא אין לחלוק אלא בב"ד והכי קי"ל כדאיתא ברמב"ם פ"ה מ"ה שלוחין ושנתפין דין ט' ובטח"מ סי' קע"ו ואם עבר וחלק שלא מדעת חבירו השותף וב"ד אינו מבנרר לכאורה מתוך סוגיות אלו להדיא מה דינו אי נימא דוקא אם הסחורה עצמו עדיין קיימת אזי החלוקה בטילה וצריכין לחזור ולחלוק בפני ב"ד משא"כ במקרה השותף חלקו מה שעשוי עשוי רק ישבע שחלק שנה בשנה או נימא דלגמרי החלוקה בטילה וכאלו לא חלקו דמי והשנתפת קיימת: אכן הרמב"ם שם בפ"ה מה' שנתפין והטח"מ סי' קע"ו פסקו בפשיטות דאם חלק בפחות משלשה לא עשה ולא כלום והוסיף עוד הטור וכתב שם באותו סי' וז"ל ואם חלק בלא דעת חבירו והרוויח או הפסיד הכל לאמצע כאלו לא חלקו וצ"ע מאין יצא להם לומר כן ואדרבה לכאורה

משמע מסונגיא דש"ס להיפך לדעת הרמב"ם דהא בפ' אלו מציאות מדמה חולק שלא בב"ד פאלמנה שמכרה שלא בב"ד הדיוטת והתם פסק הרמב"ם פי"ח מה' אישות אם מכרה שלא בב"ד הדיוטת שמכרה קניינים ונשבעת שלא זלזלה וכמבואר בטור א"ה סי' צ"ג וק"ג ואיך פסק פאן בפשיטות דלא עשה ולא פלום אכן אחר העיון נראה דהרמב"ם והטור סוברים כיון דחלק שלם בב"ד ונטל חלקו לעצמו מה שהיה חפץ הוי פאלענה ששמה ומכרה לעצמה וכדאיתא להדיא בכתובות דף צ"ח בפ' אלמנה גזונת אלמנה ששמה לעצמה לא עשתה ולא פלום דאמרי' לה מאן שם לה כי האי דהאי גברא דאפקידו גביה פיסתא דיתמי' אזל שמה לנפשי' בד' מאות זוזו אייסקר קם בשית אתא לקמיה דר' אמאי אמר מאן שם לה ע"כ הרי דגבי אלמנה אמרי' היכא ששמה לעצמה לא עשתה ולא פלום והיכא דאייסקר אייסקר ברשות יתמי להכי שפיר פסק הרמב"ם גם כן גבי שותף ששם לעצמו ונטל חלקו לא עשה ולא פלום כלשון הש"ס והפוסקים גבי אלמנה ובספר תמים דעים להראב"ד סי' ק"ס תוף פסקי ר"י בר אשר בעל התוספת פתב בסונגיא דפ' איזהו נשף גבי הגי תרי כותאי וכו' ובין תמרא וכו' וז"ל ומספקא ליה לר' אם זה שחלק בלא דעת חבירו מכר אותו יין ומרוויח באותו מעות שקנה בהן חפץ מי יוכל לתפוע אותו ריוח כיון דלא הוי חלוקה אי נאמר לא גרע משאר גזלנים שגזול חבירו ומוכר ומרוויח באותו דמים דלא משלם אלא פעין שגזול ה"נ לא שניא ור' מגמגם שיכול לתפוע הריוח וטפי מסתבר דלא מצי תבע ליה ר"י ונ"ל דיהב פלגא רוחא שניה לא נתפונן לגזול אלא סבר שתהא חלוקת הריוח לשניהם ובזווי דכמאן דפליגי דמי אם יטעון הלה יותר לקחת מהו רמינן עליה שבועת הקיסת פדין שבועת השותפין ומפטר עכ"ל תמים דעים ונ"ל פשוט דעד כן לא נסתפק שם בתמים דעים אלא מה שמרוויח באותו ממון שקיבלו במחיר מסחורה אבל אם בחלקו הסחורה עצמו הרוויח שנתניקרה הריוח לאמצע דלענין זה ודאי לא עשה ולא פלום בענין חלוקתו כמו שפסק הרמב"ם והטור ולמדו כן מהאי דאלמנה ששמה לעצמה כמון שכתבנו.

ומ"מ נ"ל דאף הרמב"ם והטור לא קאמרי דלא עשה ולא פלום אלא אם נתניקרה הסחורה או הזול דהפל לאמצע כאלו לא חלקו אבל ודאי השותפת תו נתבטל אם הרוויח במעות בחלקו מחיר הסחורה הריוח לעצמו וכדעת ר"י שבספר תמים דעים דמסתבר ליה שלא מצי תבע ליה ואף שמסיק בספר תמים דעים וז"ל ונ"ל דיהיב פלגא רוחא וכו' אין ודאי כזו בלי ראיה מספקת מש"ס מוציא מידי ספיקא דדינא במקום שיכול השותף הפונחזק לו' קים לי כדעת ר"י דמסתבר לי' שלא מצי תבע לי' וגם דעת הרמב"ם והטור סי' קע"ו כן הוא ואל יבהל רעיונה איך אפשר לומר שכן הוא דעת הטור דהלא הטור פתב עוד שם וז"ל ואם חלק בלא דעת חבירו והרוויח או הפסיד הפל לאמצע כאלו לא חלקו ע"כ הרי להדיא מבואר מדבריו דהוי כאלו לא חלקו והשותפת לענין ההפסד והריוח קנימת פקודם חלוקה וכן נראה לכאורה מדברי הב"י שהביא שם על זה לשון הגהות מיימוני נראה שהבין כן דעת הטור וכן מבואר להדיא מהגהות רמ"א בש"ע סעי' י"ח ומדברי הסמ"ע שם ס"ק מ"ז והב"ח ומדברי קצת אחרונים בתשובותיהם עיין בתשוב' לחם רב סי' קי"ב וקי"ט ובתשובת רש פהן ח"ב סי' יו"ד אכן אתה המעיין פקח עיניך ותדקדק היטב בלשון הטור תראה שדברי כנים ורבים שגו וטעו בזה ואציע לפניך לשון הטור בסי' קע"ז כהנונייתו וז"ל אחד מהשותפין שפא לחלוק בלא דעת חבירו חולק

בפני ג' ואפ"י הן הדיוטות ובלבד שיהיו בקיאים ורגילין בשומא ואם חלק בפחות מג' לא עשה ולא כלום בד"א שחלקו פירות או שאר כל מיני מטלטלין שצריכין שומא אבל אם יש להם מעות כחלוקין דמי ויכול ליקח מהם חלקו ואפ"י בלא ב"ד ויתן חלק חבירו ביד ב"ד והוא שיהיו כל המעות מטבע אחד ושונים אבל אי קצתם חדשים וקצתם ישנים לא ואצ"ל אם מקצתן רעי ומקצתן יפים שאז הם פפירות ואין חולקין אלא בב"ד וכתב הר"ר ישעיה דוקא שהשלימושותפתן אבל אם שמו מעות בשותפות להתעסק בהם לזמן אין אחד מהם יכול לחלוק ולקטול זוזיו ולומר כל מה שאשתכר בהם יהי שלי עד שיודיע לחברו או לשלש' שהם ב"ד ע"כ ומשמע מדבריו שכל אחד יכול לכוף לחבירו לחלוק אפי' בתוך זמן השותפות ואין זה כדברי הרמב"ם שכתב שכל אחד יכול לעכב מלחלוק תוך הזמן וכ"כ הראב"ד שאין אחד מהם יכול לחלוק תוך זמן ואם חילק בלא דעת חבירו והרויח או הפסיד הכל לאמצע פאילו לא חלקו וי"א שכל ההפסד שלו שחברו לא יערער על חלוקתו והוא בעצמו אינו יכול לערער ולבטל החלוקה שחלק הוא ולא נהירא לי שלא חלק אלא על דעת שהיה סובר שהחלוקה היתה פדין וכיון שלא היתה פדין יכול לבטלה עכ"ל הטור והנה לכאורה יש לדקדק בדברי הטור דמתחלה פסק בפשיטות דאם חלק בפחות מג' לא עשה ולא כלום בלי שום פלוגתא ואח"כ כתב פלוגתא דאם הרוויח או הפסיד וכו' ועוד דהוא כפול מדכתב לא עשה ולא כלום משמע דבין הרוויח או הפסיד הכל לאמצע וכמ"ש הב"י בספר ב"ה לדייק פן מדברי הרמב"ם וכ"כ הסמ"ע ס"ק מ"ז והב"ח שם וא"כ לאיזה צורך חזר וכתב אם הרוויח או הפסיד וכו' בשינוי לשון ה"ל לכתוב הפלוגתא זו מיד לעיל ותו קשה דלמה כתב הטור לעיל חלק בפחות מג' וכו' ולכסוף כתב אם חילק בלא דעת חבירו וכו' ולא כתב ג"כ אם חילק בפחות מג' אכן האמת יורה דרכו דמ"ש הטור אם חילק בלא דעת חבירו קאי אבבא זו דסיים ממנה בשם הרמב"ם והראב"ד שתוף זמן השותפות אין שותף אחד יכול לחלוק בלי דעת חבירו ובזה לא מהני דעת ב"ד פיון שהוא תוף זמן לכן שפיר כתב הטור על זה הלשון אם חילק בלא דעת חבירו אף שנעש' החלוק' בפני ג' לא מהני פיון שהוא תוף זמן לכן השותפות עדיין קיימת עד הזמן שקבע ואם הרוויח או הפסיד הכל לאמצע והיש חולקים ס"ל פיון שחלק תוף הזמן שלא פדין ההפסד הכל לעצמו והטור השיג עליהם אבל הטור שכתב תחלה אחד שפא לחלוק בלא דעת חבירו חולק בפני ג' זה מיירו בנשתתפו סתם או לזמן וכלה הזמן וכה"ג בעינן שפכר נתבטל השותפות וכל אחד יכול לחלוק אף שאין חבירו רוצה בכך אף שאין לחלוק בדבר צריך שומא אם לא שחבירו מרוצה בחלוק' זו או שנעשה הדבר בפני ג' הבקיאים בשומא וע"ז שפיר כתב הרמב"ם דאם חלק בפחות מג' לא עשה ולא כלום פירושו דהחלוקה בטילה אם הסחור' בעין צריכין לחזור ולחלוק ונ"מ ג"כ אם נתיקרה או הויל הכל לאמצע אבל אם מכרו הסחורה והרוויח או הפסיד אח"כ במעות אין לזה על זה כלום פיון שפכר נתבטל השותפות לכן לא כתב כאן הטור כלום מהרוויח ומהפסיד כדלקמן וכל זה ברור פנונת הטור (ותמה אני על גדולי אחרונים שלא הרגישו בכל זה) העולה מזה דדעת ר"י שפספר תמים דעים דמסתבר ליה דלא מצי תבע ליה בעד הרינח לאו דעת יחיד הוא אלא שהוא ג"כ דעת הרמב"ם והטור ואפשר דגם הרמ"א שיהבין דעת הטור הכל בחזא מחתא מ"מ סובר דהא דהרוויח או הפסיד דהכל לאמצע היינו אם הרוויח או הפסיד בסחור' עצמו דוקא ולא שהרוויח אח"כ

בממון מחלקו וכן הצעת נותנת פינון שמכר הסחור' זויי כמאן דפליגי דמי פינון שפכר נתבטל השותפות וזה נרא' מדוקדק במקור דין זה שהוא לשון הש"ס פ' אלמנ' גיזונת שם דקאמר פי האי דהאי גברא דאפקידו גביה וכו' וקשה לכאור' מאי אתי לאשמעינן בזה דקאמר פי האי וכו' פינון דכבר פסקה למילתא ואמר דלא עשה ולא כלום משום דאמרין מאן שם לה מאי איצטריו תו לומר פי האי וכו' אלא ודאי דאתי לאורוי דדונקא לענין זה לא עשה ולא כלום דאמרין מאן שם לה היינו היכא דאיסקר הסחורה גופא פי האי וכו' איסקר וכו' אבל אם מכר והרויח באותו ממון לא אמרינן דהוא של יתומים והסברא שכתב בתמים דעים ומסיק פינון שלא נתפונן לגזול וכו' גם סברא זו אינו מוכרחת כלל דהא נתבאר בטח"מ סי' רצ"ב סעי' ז' בהג"ה בהפקידו בידו והרויח הנפקד בין הנה לו רשות להשתמש בו או לא הרינוח לעצמו ע"ש ועיין עוד בב"י סי' קע"ו שכתב ג"כ בשם תשובת הרשב"א דיש לומר דכל היכא דמתפונן לזכות לעצמו לא זכה בעל המעות ע"ש דמ"מ מידי ספיקא לא נפקא ויוכל המוןחזק לומר קים לי ואף שלא נעלם מאתי מ"ש בתשובת מהר"א ששון סי' קי"ג וז"ל הן אמת דבשותפין צריף להתנישב באיזה אופן יקרא השותף מוחזק דהא אמרינן דבר הידוע בשותפות אין להם חזקה זה על זה עכ"ל מ"מ בגדון זה א"צ לפנים דמצי המוןחזק לומר קים לי שאין זה דבר ידוע לשותפות שהרי הרינוח אתי לאחר מכאן ולא הניח אותו הדבר לתוף השותפות רק הוא רינח דאתיא מעלמא וגם לפי טענתו כבר נסתלק השותפות ואין לו חלק ברינוח זה לגמרי וגדולה מזו מצאתי בתשובת להם רב סי' ק' דאפי' תוף זמן השותפות יכול השותף לומר קים לי כמאן דאמר יכול לחלוק תוף זמן ע"ש דבריו באורף וכ"ש לאחר זמן השותפות דיוכל המוןחזק לומר קים לי וכן משמע בתשובת מהרשד"ם חלק ח"מ סי' רט"ז שאעתיק לקמן יע"ש ואף אם יאמר האומר דבגשתתפו סתם וכה"ג אם חלק בלא ב"ד החלוקה לגמרי בטילה לדעת הרמב"ם והטור והשותפות קיימת כבראשונה כמסקנ' התמי' דעים מ"מ היכא דגשתתפו לזמן ועבר הזמן מיד שפלה הזמן לא הוי ממון השותפו' רק כפקדון אצלו ודאי פשוט דעת הרמב"ם והטור דהרינוח מה שהרויח אח"כ בחלקו בממון הכל שלו וכן מבואר ומוכח להדיא מתוף מ"ש בתשובת מהר"מ אלשיף סי' קי"ז בשותפים שגשתתפו לזמן ואחר שעבר זמן השותפות ולא עשו חשבון אי יכול שמעון לומר אף אם עבר זמן השותפות כל זמן שלא עשינו חשבון ונתפרדנו איש מאחיו אתה משועבד לי והשיב וז"ל מדאיתא בטור סי' קע"ו שנים שהטילו לכיס זה מנה וזה מאתים השכר לאמצע וכתב הרמ"ה הא דאמרין השכר לאמצע דוקא שלא קבעו זמן לחלקתו א"נ קבעו זמן ועלה בו רינח קודם שהגיע זמן חלקתו אבל אם עלה בו רינח אחר שהגיעו זמן חלקתו שקבעו נוטלין לפי המעות ואפי' נזדמן ומכורה לאותו עסק ביוקר שנתייקר אחר זמן חלקתו כל אחד נוטל לפי מעותיו עכ"ל הטור נראה דבשותפות לא אמרינן דכיון ששתקו אחר זמן חלקתו נשאר הדבר כמו שהיה מקודם זמן חלקתו שאם פן למה נשתנ' הדין במה שנתייקר' הסחור' אחר קביעת זמן ממה שהי' קודם לכן אלא ודאי נרא' דשותפות שאני פי אחר קביע' הזמן השיתוף נעש' כפקדון אצל מי שהסחורה בידו ומה שמתייקר הוא לכל אחד לפי ממונו: והטעם דאי שקיל וטרי שמעון בנכסי ראובן אפשר שיפסיד ולא כל כמינ' דשמעון לאפסודי לראובן בלי רשות' פינון דעבר זמן השיתוף ולא מחייבין ליה לראובן בהפסד מחמת שתיקותי' דאדרבא אמר אנא אקביעת

זמן דְּשִׁיתוֹף קִסְמְכִינָא הִלְכָּהּ הָיִי כְּפִקְדוֹן גְּבִי' מַה שְּׁהָרוּיִחַ שְׁמַעוֹן בְּמַעוֹת שֶׁל רְאוּבֵן כֹּל הָרוּיִחַ שֶׁל רְאוּבֵן כְּפִדְאִיתָא בְּרַמְבַּ"ם פ"ז דְּמַכִּירָה ע"ש עכ"ל מהר"מ אֶלְשִׁיף וּתְשׁוּבָה זוּ כְּהוֹנֵינֵיהוּ הָעֵתִיק ג"כ בְּתְשׁוּבַת בְּנֵי אֶהְרֹן ס' ל"ה וְנִרְאֶה שְׁמַסְפִּים עִמּוֹ לְדִינָא וְלִכְאוּרָה דְּבָרָיו תְּמוּהִים מְאוֹד פִּינּוֹן שְׁעִיקָר הִיְסוּד הוּא מְסַפֵּר הַטּוֹר שְׁפָתוֹת לְפָנָיו וְרוּצָה לְהוֹכִיחַ מְדַבְּרָיו שְׂאֵחַר כְּלוֹת זְמַן הַשְּׁוֹתְפוֹת אַף שְׁשִׁתְּקוּ וְלֹא חִלְקוּ כִּלְלֵי נַעֲשׂוּ כְּפִקְדוֹן אֶצֶל מִי שְׁהִסְחוּרָה בִּידוֹ וְמַה שְּׁמַתִּיקָר הוּא לְכֹל אֶחָד לְפִי מְמוֹנֵו וְאִי שְׁקִיל וּמְפָסִיד לְאוֹ כֹּל כְּמִינֵיהּ דְּשְׁמַעוֹן לְאַפְסוּדֵי לְרְאוּבֵן בְּלִי רְשׁוּתֵיהּ זֶה תוֹכֵן דְּבָרָיו וְאִיף טַחוּ עֵינָיו מִרְאוּת שְׁהָרִי הַטּוֹר כְּתֹב לְהִדְיָא לְפִי הַבְּנֵת הָאֶחְרוּנִים לְהִיפָּה דְאַפִּי' אִם חִלַּק בְּלֹא דַע' חֲבִירוֹ אִם הָרוּיִחַ אוֹ הִפְסִיד הַכֹּל לְאַמְצַע כְּאִלוֹ לֹא חִלְקוּ אֶלָּא וְדָאִי פְּשׁוּט דְּהוּא מְפָרֵשׁ דְּבָרֵי הַטּוֹר דְּהָא דְּאִם חִלַּק בְּלֹא דַעַת חֲבִירוֹ מִיִּירוֹ בְּחִלְקֵי תוֹף זְמַן הַשְּׁוֹתְפוֹת אֶבֶל לְאַחַר זְמַן הַשְּׁוֹתְפוֹת וְדָאִי הָיִי כְּפִקְדוֹן וְלִזְה נּוֹטִין ג"כ דְּבָרֵי מְהָר"י מְטָרָאִי בְּתְשׁוּבָה ח"א ס"י ק"מ ועכ"פ הַכֹּל מוֹדִים דְּמַה שְּׁהָרוּיִחַ בְּחִלְקוֹ מַעוֹת שְׁהַכֹּל שָׁלוֹ לְבַדּוֹ אַחַר זְמַן קְבִיעוֹת הַשְּׁוֹתְפוֹת וְחִלְקֵי חֲבִירוֹ בְּסַחוּרָה אוֹ מַעוֹת הֵם רַק אֶצֶל כְּפִקְדוֹן וְא"צ בְּזֶה דַעַת חֲבִירוֹ דְּכִינּוֹן שְׁיַדַע שְׁכֵּלָה זְמַן הַשְּׁוֹתְפוֹת עָלָיו רְמִיָא לְבָא לְשׁוֹתְפוֹ לְחִלּוֹק עִמּוֹ וְאִיהוּ דְּאַפְסִיד אֲנַפְשֵׁיהּ שְׁלֹא בָּא לְזַמֵּן חִלּוֹקָתוֹ דְּהָיִי כְּהִפְקִידוֹ אֶצֶל אַף שְׁלֹא נַעֲלַם מִמֶּנִּי מ"ש הַט"ז ב"ד ס' קע"ז ס"ק ל' דְּהִמְקַבֵּל עֵיִסְקָא מִחֲבִירוֹ עַל זְמַן וְאַחַר זְמַן פְּרַעוֹן הִתְעַכֵּב הִמְקַבֵּל אֶצֶל אֵת הַמַּעוֹת וְנִתְעַסַּק וְאִין רוּצָה לִיתֵּן רִיוּחַ מִמַּה שְּׁהִגִּיעַ אַחַר זְמַן פְּרַעוֹן כִּי אוֹמֵר שְׂאֵחַר זְמַן הִזְה הַמַּעוֹת כְּפִקְדוֹן אֶצֶל וּפְסַק דְּכֹל שְׁלֹא הוֹדִיעַ אַף שְׁכֵּלָה הַזְּמַן לֹא אֶמְרִינוּ דְּהָיִי הַמַּעוֹת כְּפִקְדוֹן גְּבִי' אֶלָּא אֲדַעַתֵּיהּ דְּמַעֲיָקָרָא הָעֵסֶק בִּידוֹ יע"ש דָּאִי מְשׁוּם הָא לֹא אֶרְיָא דְּדוֹקָא הֵתֵם דְּעִיקָר הַמַּעוֹת בְּתוֹרַת הַלְוָאָה אֲחִי לִידוֹ וְעָבַד לְנֶה לְאִישׁ מְלוּה מִיַּד כְּכִלוֹת הַזְּמַן ה"ל לְהִבִּיא מַעוֹתָיו לְשֵׁלֶם וּמְדָלָא שְׁלֵם אֶמְרִינוּ דְּדַעַתוֹ כְּמַעֲיָקָרָא הָעֵסֶק בִּידוֹ מִשְׂא"כ בְּשֵׁנֵי שְׁוֹתְפוֹת לְרִיוּחַ וְלְהִפְסִיד עַל שְׁנֵיהֶם מוּטַל כְּכִלוֹת הַזְּמַן לְחִלּוֹק אוֹ לְקַשֵּׁר בְּשׁוֹתְפֵי' מְחַדֵּשׁ וְכֹל שְׁלֹא קִישְׁרוֹ מְחַדֵּשׁ הַמַּעוֹת הָיִי כְּפִקְדוֹן כְּדַעַת מְהָר"מ אֶלְשִׁיף וְרִאֲיָה לְדַבָּר מִמ"ש הַתּוֹסֵף וְהָרָא"ש בְּסוֹגֵיָא דְּרִישׁ בִּיעָזָה דָּף ה' ע"א דְּחֶרְמוֹת שְׁעוֹשִׁין לְזַמֵּן כִּי עֶבֶר הַזְּמַן מִמִּילָא עֶבֶר וְא"צ הִיתֵר וְזֶה נֵרָא' ג"כ דַעַת מְהָר"מ דִּיבְנוֹטֵן שְׂאֵלָה ט' שְׁפִינִים וְז"ל וְכֹל זֶה אֶפִּי' שְׂאִין בְּשׁוֹתְפוֹת דְּנִדּוֹן דִּידֵן קְבִיעַת זְמַן שְׁכֵּן מְשַׁמַּע מְלִשׁוֹ' הַשְּׂאֵלָה וְאֶצֶל' לֹא אִם הִזְה הַשְּׁוֹתְפוֹת לְזַמֵּן וְחִלְקוֹ הַסַּחוּר' בְּתוֹף הַזְּמַן בְּלֹא ב"ד דְּפְשִׁיטָא דְּלַדַעַת כֹּל הַפּוֹסְקִים וְז"ל אִין חִלּוֹקָת' כְּלוּם פִּינּוֹן שְׁחִלְקוּ בְּלֹא דִיעַ' כְּנִלְמַם בְּתוֹף הַזְּמַן הַשְּׁבַח וְגַם הַהִפְסֵי' לְאַמְצַע עכ"ל מְשַׁמַּע מְדַבְּרָיו דְּדוֹקָא בְּשֵׁנֵי נוֹשְׂאִים אִלוֹ דִּינָא הָכִי מִשְׂא"כ לְאַחַר קְבִיעַת זְמַן חוֹלְקֵי בְּלֹא ב"ד וְכֵלָא דַעַת חֲבִירוֹ כְּדַעַת הַר"מ אֶלְשִׁיף וּבְנֵי אֶהְרֹן בְּתְשׁוּבוֹתֵיהֶם הָעוֹלָה מְזִה דְּבַנְדוֹן דִּידֵן הִזְה אֶפְשֵׁר לִזְמֵר אֶפִּי' אִם חִלַּק הַסַּחוּר' שְׁלֹא מְדַעַת הַשְּׁוֹתְפוֹת הִיתוּמִים וְכֹל הָאֶפְטָרוֹפְסִים וְהַב"ד מ"מ יְכוֹל הַשְּׁוֹתְפֵי לִזְמֵר קִים לִי כְּדַעַת הַפּוֹסְקִים שְׁסוֹבְרִים כֹּל שְׁלֹא נִתְיָקְרָה הַסַּחוּרָה עִצְמוֹ הָרוּיִחַ אַח"כ לַעֲצָמוֹ וּכְדַעַת ר"י שְׁבַתְמִים דַעִים וְדַעַת הַרְמַב"ם וְהַטּוֹר הָכִי מְשַׁמַּע וּכ"ש שְׁבַנְדוֹן זֶה נְשַׁתְּפוּ לְזַמֵּן וּכְבָר עֶבֶר הַזְּמַן דְּאֶמְרִינוּ דְּהַשְּׁוֹתְפֵי בְּטַל מְאִילָיו וְהָיִי רַק כְּפִקְדוֹן כְּדַעַת גְּדוּלֵי פּוֹסְקִים רְאוּשׁוֹנִים וְאַחְרוּנִים שְׁכַתְבֵתִי וְכֵר מִן כֹּל דִּין בְּנִדּוֹן שְׁלִפְנֵינוּ אִין צוּרָה לְכֹל זֶה דְּהָא הוֹדִיעַ הַדְּבָר לְב"ד וְגַם הַשְּׁוֹתְפֵי עִצְמוֹ וְאָבִיו הֵם הֵם עִיקָר אֶפְטָרוֹפְסִים שֶׁל הִיתוּמִים וְלֹא חִלְקוֹ הַסַּחוּרָה רַק כֹּל מַעוֹת שְׂבִיבָא מְעַסֵּק הַשְּׁוֹתְפוֹת נְטַל חִלְקוֹ וְחִלַּק הִיתוּמִים הַלְוָה

לסיוע חלקו הניזק אי שפיר דמי למיעבד הכי או נימא פיון שמוחזק וידוע לו שהוא נאמן אסור לעשות פן לחשוד בכשרי: תשובה הנה לכאור' הי' נרא' לפשוט השאל' מהא דמבואר בטי"ד סי' קד"ז דמלמד אין אותו לומר אינו יודע אם א' אומר לו נתנסה יינה וכתב שם בב"י בשם הגהות מיימוני וסמ"ק ומרדכי בפ' האומר בקדושין בשם ר"ת דאפי' אי מהימן לו פבי תרי יכול להכחישו ולומר איני מאמינה אף שיש חוששין להחמיר מ"מ רבו דעת המתירין וכן סתם שם בש"ע פנותיה ואף שבשפתי כהן ס"ק האריה לפרש דעת ר"ת בדרה אחר מ"מ עלוב' העיס' שהנחתום עצמו בש"כ שם כתב שהוא דחוק לפרש פן דעת ר"ת ופוסקי' שהביאו אותו יע"ש הרי דאפי' באיסור החמור מותר לעשות פן וכ"ש שמון הקל דאיתיה למחיל' אכן משם אין ראי' דהרי כתב האו"ה פלל י"ג דדוק' ביי"ג שאין מדקדקי' בו כל פה בזמן הז' נהגון כדברי ר"ת דמלמד אין אותו לומר שאינו מאמינו אבל בשאר איסורי' יש להחמיר כדברי ראב"ה דאם ידע שהוא נאמן אין לבדות מלבד לומר אינו מאמינה ע"ש וכ"פ בהג"ה שם בש"ע סי' קד"ז א"כ אף בנידון דידן אנו נמי נאמר דכיון דמהימן לו בלבד אין לבדות לומר שאינו מאמינו כדי להוציא ממנו ממון או להשביע שבועת חנם דאפשר לומר דעד פאן לא קאמר ר"ת אלא דוקא התם שהעד אומר בטמאו טהרותיה או נתנסה יינה שבקש העד לאסור עליו ועל כל העולם לכן מלמד אין אותו לומר איני מאמינה אף שמהימן לו לא מהימן אכ"ע ובז' נסתלקו קצת תמיהות הש"כ שם על ר"ת דכיון שאינם מאמינים לו אכ"ע גם על עצמו אינו נאמן אם אומר איני מאמינה משא"כ בתביעות ממון שפין אדם לחבירו פיון דמהימן לו למה ללמד לשונו דבר שקר לומר איני מאמינה וכן יש להביא ראי' ברור' ממ"ש הרי"ף והרא"ש סוף פ' כל הנשבעים בהא דאמר רב נחמן השותפים והאריסים ואפטרופסם נשבעין שלא בטענה והוא שיש ביניהם כפירת טענ' שני כסף וז"ל שחושדו שעיקב משלו שתי כסף אבל אם חושדו בפחות לא תקנו בזה שבועה וכ"כ הטור בסי' צ"ג סעי' ד' הרי דדוק' קתני אם חושדו אבל כל שמהימן ליה ואינו חושדו אינו יכול להשביע וכן יש לכאורה ראי' ממ"ש הרמב"ם פ"ב מ"ה מלנה והובא בטח"מ וש"ע סי' צ"ט סעי' ד' מי שהוחזק שהוא עני וכשר והולך בתום והדבר גלוי וידוע לדיין ולרוב העם ובא בעל חובו להשביעו בתקנה זו (פי' שבועת תקנת אין לי) והוחזק התובע שאינו מסתפק בעניות זו אלא רוצה לצערו בשבועה זו להצר לו ולכבישו ברבים כדי להנקה ממנו או כדי שילך וילנה מהפותים או שיקח נכסי אשתו ויתן לו עד שינצל משבועה זו אסור לדיין להשביעו שבועה זו עכ"ל אף משום הא אין ראי' פלל דהתם במוחזק לב"ד ודאי אין משביעין משא"כ בנדון דידן אבל מ"מ ממ"ש הטור בסי' צ"ג ופוסקי' שכתבתי לעיל יש ראיה וכן משמעות המרדכי פ' המפקיד ופ' המוכר את הספינה והובא בש"ע בהג"ה סי' רל"ב סעי' י"ח במקרו לו טבעת בחזקת זהב ונמצא בו בדיל וכו' ואם אינו מאמינו וכו' משמע דוקא פשאינו מאמינו ודאי אבל לומר שאינו מאמינו והוא באמת מאמינו אף כל זה אין ראי' לנדון דידן דודאי אם רוצה לעשות שבועה או להשביע באמת צריך שיאמן הדבר בפיו ולבו שוין משא"כ לפי לשון השואל אינו רוצ' להשביע לגמרי רק להפחידו כדי להתפש' עמו ובזה אפשר דשרי אף דבסי' צ"ט שכתבתי לעיל משמע דאף כה"ג אין לדיין' להשביעו משם אין ראי' דמוחז' לב"ד שאני וכמ"ש לעיל אכן יש להביא ראיה מהא דאיתא בתרומת הדשן סי' ש"ו והובא לפסק הלכ' בש"ע סי' י"ב סעי' וי"ו

וְנֹלֵל מִי שֶׁתּוֹבְעִין אוֹתוֹ מִמּוֹן שֶׁהוּא מְנוֹחֵק בּוֹ אֲסוּר לְבַקֵּשׁ צְדָדִים לְהַשְׁמִיט כְּדֵי שִׁיתְרָץ הַלְוֵה לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ פֶּשֶׁר וְיִמְחֹל לוֹ עַל הַשְּׂאָר וְאִם עֵבֶר וְעָשָׂה אֵינּוּ יוֹצֵא יְדֵי שְׁמַיִם עַד שִׁיתֵּן לוֹ אֶת שְׁלוֹ ע"כ וְדוֹן מִינֵה דָאֵם אָמְרִי פֶּן עַל הַנְּתֻבָּע מִכ"ש עַל הַתּוֹבֵעַ דְּלַעֲוֹלָם אֲזַלְיִנּוּ בְּתֵר קוֹלֵת הַנְּתֻבָּע וְחֻמְרַת הַתּוֹבֵעַ כְּדֵי שֶׁלֹּא לְהוֹצִיא מִמּוֹן מִיַּד מְנוֹחֵק אֲכֹן דִּין זֶה בְּעֲצָמוֹ אֶפְתִּי צ"ע דְּהוּא לְכַאוּר' לְהַדְיָא נִגְדַּד מְשֻׁמְעוֹת הַתּוֹסֵפ' בְּב"ק פ"ד דָּף מ' ע"ב ד"ה הָוִי מְעַרְקִינָא לְאַגְמֵי יַע"ש אַף שְׁבִתְרוּמַת הַדְּשָׁן שָׁם בְּתֻשׁוּבָה הָאֲרִיף לְדַחֲוֹת וּלְחַלֵּק בְּכֻמָּה גְּוֹנֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה תּוֹסֵפ' מִתְּנַגְדִּים לְדִין זֶה אֲכֹן אֵין דְּבָרֵינוּ מְנוֹכְרִים וּבְרוּרִים כֹּל כֹּף וְכֻמוֹ שֶׁהָאֲרִיף בָּיָם שֶׁל שְׁלֵמָה שָׁם סִי י"ח לְדַחֲוֹת כֹּל דְּבָרֵינוּ וּלְפִי מָה שֶׁמְחַלֵּק מְהֵרָשׁ"ל שָׁם בֵּין הֵיכָא דִּישׁ עָלֵינוּ תַּעֲרוּמַת אוֹ לֹא א"כ גַּם בְּנִדּוֹן דִּידֵן דָּאֵין עָלֵינוּ תַּעֲרוּמַת כֹּלֵל וְהוּא מְנוֹחֵק לְנֶאֱמָן בְּעִינָיו שֶׁעֵסֶק בְּשׁוֹתֶפֶת פְּרָאוּי וְדָאֵי דְאֲסוּר לַעֲשׂוֹת פֶּן אֲכֹן גַּם דְּבָרֵי מְהֵרָשׁ"ל דְּחֻקִּים לְהַמְעִיֵּן שָׁם וּבְסִפְרֵי יְשׁוּעַת יַעֲקֹב סִי י"ב כְּתִבְתִּי לְחַלֵּק בְּעִנְיָן אַחֵר דְּוִדָּאֵי אִם מְבַקֵּשׁ הַנְּתֻבָּע תּוֹאֲנָה בִּידְנִי כְּדֵי לְפָשֶׁר אֲסוּר מִשָּׂא"כ הֵתֵם קְאָמֵר דְּהָוִי מְעַרְקִינָא לְאַגְמֵי דְזֶה הָוִי רַק שָׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה שֶׁלֹּא לְשִׁמּוֹר שׁוֹר שֶׁעֲבֻדוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ כְּדֵי לְפָשֶׁר דְּזֶה לְכ"ע שְׂרִי וּמ"ש תּוֹסֵפ' תְּחַלֶּה דְּהָוִי גְּזַל הֵינְנוּ אִם רוּצָה לְאַכְלוֹ אוֹ לְמַכְרוֹ כִּמ"ש תּוֹסֵפ' תְּחַלֶּה אֲבָל לְבִסּוּף מְסִיק הַתּוֹסֵפ' דְּבִדְעָתוֹ הֵיךָ רַק לְעַרְקִינָהּ לְאַגְמֵי וְעִי"ז יִפְשֶׁר חֲבִירוֹ דְשְׂרִי וְא"כ לִפ"ז בְּנִדּוֹן דִּידֵן שֶׁאֵינּוּ בְּדָרָף שָׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה רַק שֶׁתְּבַעֲוּ בְּדִין לְיִטּוֹל עָלֵינוּ שְׁבוּעָה כְּדֵי לְפָשֶׁר לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ מִמּוֹן זֶה וְדָאֵי דְאֲסוּר אֵי מְהִימָן לִיָּה כִּי מְדַבֵּר שְׂקֵר תִּרְחַק וְה' יִמְלֵא חֲסְרוֹנוֹ מִמְּקוֹם אַחֵר כִּי ה"ל ה"ק יַעֲקֹב: ה"ל שְׁלוּחִין וּמִקַּח מִמְּכָר וְאוֹנְאָה שֶׁאֵלֶּה קִסֵּד אֶחָד שֶׁתְּבַע לְחֲבִירוֹ שֶׁשָּׁלַח שְׁלִיחַ עֲכוּ"ם לְבִיּוּשׁוֹ בְּרַבִּים וְהַלְבִּין פְּנֵי בְּרַבִּים וּמְבַרֵּר הַדְּבָר בְּעֵדִים אִם קוֹנְסִין הַנְּתֻבָּע כְּאֵלּוֹ בִּיּוּשׁוֹ בְּעֲצָמוֹ כִּי שְׁלוּחוֹ כְּמוֹתוֹ אוֹ אֵין שְׁלִיחַ לְדַבֵּר עֲבִירָה: תְּשׁוּבָה לְכַאוּרָה הֵיךָ נִרְאָה לְפָנֵינוּ רִיבָהּ דִּישׁ לְחַיִּיב הַמְשַׁלְּחוֹ: וְאֵע"ג דְּקִי"ל אֵין שְׁלִיחַ לְדַבֵּר עֲבִירָה וְהַמְשַׁלְּחוֹ פְּטוּר מִשׁוּם דְּדַבְרֵי הָרַב וְדַבְרֵי תַלְמִיד מִי שׁוֹמְעִין מ"מ הֵיכִי דְשָׁלִיחַ לְאוֹ בְּרַחֲמֵינוּ מְחַיִּיב שׁוֹלְחוֹ כְּדָאֵיתָא בְּש"ס פ"ק דְּמַצִּיאָה דָּף יו"ד רַבִּינָא דְמוֹקֵי הָכִי וְהָכִי פְּסֵק רַמ"א בַּהֲג"ה בַּח"מ ר"ס קפ"ב אַף שְׂרָאֵיתִי בְּשִׁפְתֵי כַּהֵן שָׁם בְּס"ק א' הַשִּׁיג עַל רַמ"א וְהָאֲרִיף שָׁם אַף אֵין דְּבָרֵינוּ בְּרוּרִים כֹּל כֹּף אֵיבְרָא מְדַבְרֵי הָרָא"ש פ"ק דְּמַצִּיעָא מְבוֹאָר כְּדַבְרֵינוּ שֶׁכְּתִב וְז"ל וְכַתֵּב הַרְמ"ה ז"ל דְּהִלְכְתָא כְּרַבִּי סְמָא דְאָמְרוּ קַמֵּיהּ דְּרַבִּינָא מְשֻׁמְיָה דְרַב אֲנִיא וְשִׁתְּק רַבִּינָא וְקַבְּלִיהּ וְהִדֵּר בֵּיהּ מִמָּאֵי דְהָוִי אָמַר אִיהוּ וְקַבְּלִיהּ מָה שֶׁאָמַר מְשֻׁמְיָה דְרַב אֲנִיא הַלְכָּף לֹא מְשַׁכַּח שְׁלִיחַ לְד"ע אֵלֶּה וְכו' עכ"ל אֲכֹן אַחֵר הָעִיּוֹן גַּם דְּבָרֵי הָרָא"ש אֵינָם מְנוֹכְרִים חֲזָא דְכָל הַנּוֹסַחַת וְגַרְסוֹת שֶׁלְפָנֵינוּ לֹא גְרָסִי דְאָמַר רַב סְמָא הָכִי קַמָּא דְרַבִּינָא רַק סְתָם הוּא הַגְרָסָא שֶׁלְפָנֵינוּ א"ר סְמָא וְעוֹד דָּאֵף לְפִי הַגְרָסָא שֶׁלְפָנֵינוּ אֵינוּ מְנוֹכְרִים דְרַבִּינָא חֲזוּר מְסַבְּרַת עֲצָמוֹ רַק שֶׁקִּיבֵל גַּם לְתִירוּצוֹ כִּי אֶפְשָׁר דְשִׁנֵּי הַתִּירוּצִים אֵלֶּיבָא דְהִלְכְתָא אֲמַת וְכֹן הַסְבְּרָא נוֹתַנָּת בֵּינוּ דְמְבוֹאָר כַּמָּה פְּעָמִים בְּש"ס דְעֵיקָר הַטַּעַם דְּדַבְרֵי הָרַב וְדַבְרֵי תַלְמִיד דְבָרֵי מִי שׁוֹמְעִין לְכֹן אֵין שְׁלִיחַ לְדַבֵּר עֲבִירָה וְהֵיכָא דְשָׁלִיחַ לְאוֹ בְּרַחֲמֵינוּ מְחַיִּיב שׁוֹלְחוֹ כְּדָאֵיתָא בְּש"ס פ"ק דְּמַצִּיאָה וְכו' דְמִיּוּשָׁב תּוֹסֵפ' לְשִׁנֵּי הַתִּירוּצִים שֶׁבְּש"ס וְזֶה נִרְאָה דַּעַת הָאֲגוּדָה פ"ק דְּמַצִּיאָה וְהַמְרָדְכֵי שָׁם וְהַג"מ פ"ב מְשַׁלְּחוֹתִים וְדָלָא כִּמ"ש הַשִּׁפְתֵי כַּהֵן שָׁם וּבְנִדָּאֵי אֲשֶׁתְּמִטְנָא לִיָּה דְבָרֵי הַתּוֹסֵפֶת הַנִּלְוֵה וְגַם דַּעַת רִי"ו שֶׁהוּבָא בְּש"כ שָׁם הָכִי הוּא נְיוּמֵר תְּמִינָה לִי עַל הַשִּׁפְתֵי

כהן שבי"ד סי' ק"ס ס"ק ר"ב פסק הש"כ עצמו דהיכא דשליח לאו בר חיובא הוא מחייב שולחו וכתב פן בשם המרדכי ואף שהש"כ בח"מ בתראי ואפשר שחזר ממ"ש בי"ד מ"מ ה"ל להזכירו בח"מ ונראה דזה ג"כ דעת מהרש"ל בב"ק פ"ז סי' ל"ג שמעתיק ג"כ דברי התו' ה"ל להלקה וכתב שכן דעת המרדכי ועפ"ז יש לתרץ ג"כ פוננת מהרש"ל פ' הגוזל בתרא סי' נו"ן שהשיג על הרא"ש שכתב גבי מסור שמעליל בשקר) שאע"פ שאין להורגו בידים מותר להשתדל מיתתו ע"י עכו"ם וכתב מהרש"ל שם נו"ל דהוי כאלו הורגו בעצמו וגבי עכו"ם אין שייך לומר אין שליח לדבר עבירה ואף שאין שליחות לעכו"ם לקולא אבל לחומרא הוי כאלו הורגו ממש עכ"ל פוננתו ג"כ על דרך זה כפשוטו דהא דאמרנו אין שליח לדבר עבירה היינו דוקא שהשליח בר חיובא וא"כ אף דעכו"ם מצווה על שפיכת דמים היינו דוקא לאינש דעלמא משא"כ בזה שהא מסור להעליל בשקר שמותר אף לישראל להורידו לבור (ואף גם לדעת הרבה פוסקים מותר להורגו בידים) וא"כ העכו"ם עכ"פ אינו מצווה עליו שלא להורגו וא"כ יש שליח לד"ע ושולחו של אדם כמותו והוי כאלו הורגו בידים פנ"ל פוננת מהרש"ל ועיין בתשובת בית יעקב סי' ב' שמהחיק בזה) אף הרא"ש אגיל לשטתו שפסק פרב סמא דאפי' היכא שהשליח לאו בר חיובא אין שליח לדבר עבירה) וכ"פ הסמ"ע בח"מ סי' רצ"ב ס"ק יו"ד פרבינא וברב סמא ואין מקום לבעל דין לחלוק ולומר מנא לן דבגדון דידן השליח לאו בר חיובא הוא הלא כל המלבין פני חבריו ברבים כאלו שופך דמים כדאיתא בש"ס דב"מ דף נ"ח ע"ב ושפיכות דמים הוא אחת מהמצוות שנצטוו עליהם בני נח זה אינו דאף על גב דהוי כאלו שופך דמים מכל מקום לא הוי שפיכות דמים ממש כדי לחייב עליה בני נח ואף שלכאורה אין הדבר צריך ראיה מכל מקום נראה פשוט ראיה לזה מהא דאיתא בסנהדרין דף נ"ז ע"א פיוצא בו דשפיכות לא תניא יע"ש ואם איתא הא איכא פיוצא בו דהיינו הלפנת פניו אלא ודאי דאין איסור לגבי עכו"ם שאינו מצווה עליו ותו דאף אי נימא דבגדון דידן הוי ספיקא דדינא אי קי"ל כהרא"ש דס"ל אף היכא דשליח לאו בר חיובא הוא אמרינן אין שליח לד"ע ולא מחייב שולחו מ"מ הא פסק רמ"א בח"מ סי' שפ"ח סעיף ט"ו בהג"ה דאם השליח הוחזק בכף לעשות חייב המשלחו וא"ל אין שליח לד"ע הואיל והוחזק בכף הוי כאינו שומע לדברי הרב ע"ש בב"י דברי הרשב"ץ באורו והמקרא צוח עז פנים אשר לא ישא פני זקן: ואף דגם שם לשטתו השיג הש"כ על רמ"א והרשב"ץ בס"ק ס"ה אף דגם שם אין דבריו מוכרחים ואל תשיבנו להקשות דברי רמ"א גופו אהדדי דבאבן עזר ס"ס ה' פסק כת"ה סי' רצ"ט דמותר למפור בהמה לעכו"ם אע"פ שקונה אותם כדי לסרסם אם אינו מסרס בעצמו רק נותנו לכותי אחר והטעם מבואר שם בתשובה משום דאין שליח לד"ע אין זו סתירה דסברת רמ"א פיון דקי"ל אין שליחות לעכו"ם כלל ואף דאיכא מ"ד דלחומרא חיישינן כמבואר בי"ד סי' קס"ח וקס"ט ובמקום שנהגו להקל אין להחמיר כלל והתם דבלא"ה יש מתירין בכל ענין אין להחמיר ואפשר שזה ג"כ טעם הרא"ש גבי מסור בשקר דאין להחמיר חומרא דאתי לידי תקלה לכך מותר להשתדל ביעורו ע"י עכו"ם ונחזור לנדון דידן דנראה דיש לחייב המשלחו פיון דאין העכו"ם בר חיובא וגם הוחזק לעשות ובר מן פל דין הוא בכלל (מסור) שמעליל בשקר) יחשב שמסור גופו ואף אם העכו"ם עושה הדבר מאליו מצוה להצילו מהלפנת פנים דהוא בכלל לא תעמוד על דם ריעהו מכ"ש לצות לעכו"ם על זה

דְּהוּי בְּכָל־ל מְסוּר שְׁמוֹסֵר גּוּפוֹ לְצַעֲרוֹ וּלְבִיּוּשׁוֹ בְּרַבִּים וְדִינוֹ חֲמוּר וּמְסוּר לַב"ד לְקַנְסוֹ
כְּפִי מַגְדֵּר מִיִּלְתָּא וַיִּקְרַע פְּדִיוֹן נַפְשׁוֹ נ"ל ה"ק יַעֲקֹב: שְׁאֵלָה קִסָּה רְאוּבֵן שְׁמֹכֵר קִרְקַע
לְשִׁמְעוֹן וְאַשֶׁת רְאוּבֵן לֹא יָדַע מִהֶמְכִּירָה כְּלוּם וּבְסוּף הַשְּׁטֵר מְכִירָה הִתְרַצָּה הַלּוֹקֵחַ אֶת
עַצְמוֹ נֶגֶד הַמוֹכֵר שְׂאֵם יַעֲרַעַר אִשְׁתּוֹ רְאוּבֵן עַל הֶמְכִּירָה תַּבְטֵל הַמְכִּיר' וַיִּחְזוֹר הַקִּרְקַע
וַיִּקַּח מְעוֹתָיו וּמֵת רְאוּבֵן וְאַח"כּ מֵת אִשְׁתּוֹ וְעַכְשָׁיו בָּא בָּנָם לְוֵי לִיָּרֵד לְקִרְקַע בְּתוֹרַת
יְרֻשָׁה וְשִׁמְעוֹן הִרְאָה שְׁטֵר מְכִירָה שְׁבִידוֹ וְטוֹעֵן לְוֵי פִּינּוֹן שְׂאֵמוֹ לֹא יָדַעָה מִהֶמְכִּירָה וְאַבּוֹ
הִתְנָה שְׂאֵם תַּעֲרַעֵר אִמּוֹ שְׁיִתְבַּטֵּל הַמְכִּירָה וְעַכְשָׁיו הוּא בְּמִקּוֹם אִמּוֹ קָאֵי כִּי יֵרֵשׁ זְכוּתָהּ
וְשִׁמְעוֹן טוֹעֵן פִּינּוֹן שְׂאֵמוֹ מֵתָה וְלֹא עֲרַעְרָה אֵף שְׁלֹא יָדַעָה כָּל־ל מִהֶמְכִּירָה מ"מ אֲדַעְתָּא
דְּהִכִּי לֹא הִתְנָה שְׁבִינָה יַעֲרַעֵר כִּי לֹא הִתְנָה רַק אֲדַעְתָּא דִּידָהּ הִדִּין עִם מִי: תְּשׁוּבָה הִנֵּה
לְכֹאֲרָה נִרְאָה דְּהִדִּין עִם לְוֵי בֶן רְאוּבֵן מֵהָא דְאִיתָא בְּש"ס דְּכַתְּוִיבּוֹת פ' מִי שְׁהָיוּ נִשְׁוִי דָּף
צ"א הָאֵי גְבֵרָא דְּזַבְּנָא לְכַתְּוִיבָתָהּ דְּאִמּוֹ בְּטוֹבַת הַנָּאָה וְא"ל אֵי אֲתִיָּא אִם וְקָא מְעַרְעֵרָא
לֹא מְפַצִּינָא לָּהּ שְׁכִיבָא אִמּוֹ וְלֹא אִיעֲרַעֲרָא סְבֵר רְמִי בֵּר חֲמָא לְמִימֵר אִיהוּ בְּמִקּוֹם אִמּוֹ
קָא א"ל רְבָא נְהִי דְאַחֲרִיּוֹת דִּידָהּ לֹא קִבִּיל עֲלֶיהָ אַחֲרִיּוֹת דִּידָהּ מִי לֹא קִבִּיל עֲלֶיהָ הָרִי
לְהִדְיָא דְאֵי לֹא שְׁהָבֵן הִי' עַצְמוֹ הַמוֹכֵר וְקִיבֵל עֲלָיו אַחֲרִיּוֹת דְּנִפְשִׁיהָ הָיוּ אֲמַרִי' דְאִיהוּ
בְּמִקּוֹם אִמּוֹ קָאֵי וַיְכוּל לְעַרְעֵר כְּמוֹ אִמּוֹ בְּחִיָּהּ וְאִין לְדַחוֹת וְלוֹמֵר דְּמַגְלֵן לְאַתּוּיִי רֵאִי'
מְדַסְבֵּר רְמִי בֵּר חֲמָא דְלִמָּא בְּאַמַּת לֹא דְהִלְכְּתָא הִיא וְרְבָא דְדַחִי לִי' מִטַּעַם זֶה אַחֲרִיּוֹת
דְּנִפְשִׁי' קִבִּיל עֲלָיו הִיָּינוּ מִשׁוּם דְּדַחִי לִי' לְגַמְרִי בְּמִיִּלְתָּא דְּפִשִׁיטָא לַכ"ע אֲבָל בְּאַמַּת בְּלֹא"ה
לֹא אֲמַרִי' דְאִיהוּ בְּמִקּוֹם אִמּוֹ קָאֵי לְעַרְעֵר זֶה אִינוּ דְהָא פְּתִיבוּ הַתּוֹס' וְהֵרָא"ש וְנ"ל וְהֵיאֻד
ס"ד דְּרְמִי בֵּר חֲמָא לְמִימֵר שְׁלֹא יִחְזוֹר הַדְּמִים וְלֹא מְסַתְּפֵר לְמִימֵר דְּאֲפִי' כַּמ"ד אָדָם
מִקְנָה דְּבֵר שְׁלֹא בָּא לְעוֹלָם דְּלֹא הָיוּ מִיָּיִתִי תַּלְמוּדָא עֲוֹבָדָא דְלֹא פְּהִלְכְּתָא עַד פֶּאן לְשׁוֹנוֹ:
הָרִי לְהִדְיָא מְדַבְּרִי הַתּוֹסֶפֶת וְהֵרָא"ש דְּאֵף דְּבָרֵי רְמִי בֵּר חֲמָא דְהִלְכְּתָא הוּא זוּלַת בְּמָה
שְׁדַחָא רְבָא בְּסִבְרָתוֹ וְכֵן הָר"ן לְמַד ג"כ מֵהָאֵי סוּגְיָא דַּפ' מִי שְׁהָיוּ נִשְׁוִי וְכַתְּבֵי וּלְפִי זֶה
מִשְׁמַע שְׂאֵם מְכֹר שְׁלֹא בְּאַחֲרִיּוֹת סֵתָם דְּכַה"ג אֲפִי' אַחֲרִיּוֹת דְּנִפְשִׁיהָ לֹא קִבִּיל עֲלֶיהָ בְּזְכוּת
שְׁיָבֵא לּוֹ מִיּוֹם זֶה וְאֵילָּף ע"ש וְאִם אִיתָא דְהָאֵי דְרְמִי בֵּר חֲמָא לֹא דְהִלְכְּתָא הִיא מֵה רֵאָנָה
מִיָּיִתִי דְלִמָּא לְעוֹלָם אֵף בְּסֵתָם אַחֲרִיּוֹת דְּנִפְשִׁיהָ לֹא קִבִּיל עֲלֶיהָ וְרְבָא דְקָאֵמֵר נְהִי וְכו'
הִיָּינוּ לְדַחִי לְגַמְרִי וְכַמ"ש אֵלָּא וְדָאֵי דְאֵף דְּבָרֵי רְמִי בֵּר חֲמָא דְהִלְכְּתָא הִיא וְכֵן בְּש"ע
ח"מ ס' רַד"ו סַע'י ג' פֶּסֶק לְהָאֵי דְר"ן שְׁכַתְּבֵי שָׁם וְנ"ל הַמוֹכֵר שְׁדָה לְחִבְרֵי שְׁלֹא
בְּאַחֲרִיּוֹת חֲיִיב בְּאַחֲרִיּוֹת דְּנִפְשִׁי' וְדוּקָא בְּזְכוּת שְׁיֵשׁ לּוֹ בְּשַׁעַת מְכִירָה אֲבָל אִם בָּא לּוֹ
זְכוּת לְאַחֵר מִפֶּאן חוּזֵר עֲלָיו וּבְדַבְּרֵי הַסַּמ"ע שָׁם ס"ק ח' רֵאִיתִי תְּמִיָּהָ נִפְלְאָה שְׁכַתְּבֵי
שָׁם וְנ"ל אֲבָל אִם הִנֵּה חֲיִיב שְׁמַעוֹן לְאַבִּי רְאוּבֵן שְׁהוּא יַעֲקֹב וְאַחֵר שְׁמֹכֵר רְאוּבֵן לְשִׁמְעוֹן
הַשְּׁדָה מֵת יַעֲקֹב וַיֵּרֵשׁ רְאוּבֵן הַחֹב מֵאַבִּיו בְּזֶה יְכוּל רְאוּבֵן לְטַרְפוֹ מִיַּד שְׁמַעוֹן דְּזֵהוּ זְכוּת
הַבָּא לּוֹ מֵאַחֵר מִפֶּאן עַכ"ל וְלֹא יָדַעְתִּי מֵאֵי קָאֵמֵר דְּבִגְדוֹן כְּזֶה אֲפִי' מֵת יַעֲקֹב קוֹנֵדִם שְׁמֹכֵר
רְאוּבֵן לְשִׁמְעוֹן אֶת הַשְּׁדָה יוּכַל אַח"כּ לְטַרְפוֹ מִמֶּנּוּ שְׁדָה הִנֵּה פִקַּח שְׁמֹכֵר לּוֹ אֶת הַשְּׁדָה
וְכַדְאִיתָא לְעֵיל בַּח"מ ס' פ"ה וְהוּא מַפ' שְׁנֵי דִּינֵי גְזֵרוֹת וּבְנֻדָּאֵי הַסַּמ"ע אֲגַב רְהִיטָא לֹא
עֵינֵן בְּמִקּוֹר הִדִּין שְׁהוּא הָר"ן דַּפ' מִי שְׁהָיָה נִשְׁוִי שְׁהַעֲתִיקָתִי גְבִי הָאֵי דְזַבְּיֵן פְּתוּבַת אִמּוֹ
בְּטוֹבַת הַנָּא וְקָאֵי אִם הַשְּׁעֵבוּד עַל הַשְּׁדָה עַצְמוֹ כְּמוֹ אֲלִמְנָה דְזַבְּיֵן אַחֲרִיּוֹת אִיִּתְמִי מ"מ
אִין יְכוּל לְטַרְפוֹ שְׁדָה זֶה בְּכַתְּוִיבָתָהּ ע"ש בְּהָר"ן וַיִּחְזוֹר לְגִדּוֹן דִּינּוֹ דַּע"כ"פ הָאֵי דְרְמִי בֵּר
חֲמָא דְהִלְכְּתָא הוּא אֵי לֹא דְאַחֲרִיּוֹת דְּנִפְשִׁי' קִבִּיל עֲלֶיהָ אֵיבְרָא הַמְעֵינֵן הֵיטֵב יִרְאָה דְמַשְׁם

אין ראי' פֿלל לנדון שלפנינו דהתם לא אָמרי' דאיהו במקום אמו קאי אלא היכא שאָביו לא הָיָה ביכלתו למפּוֹר בלתי ידעית ורצון אמו פגון קרקע שמשונעבד לה בכתובתה וכה"ג וא"כ אף בלא תנאי המכירה בטל פשתבא אמו לגבות פתובתה ואיהו דבמקום אמו קאי יורש אותו זכות פהאי מעשה דנבין פתובתה דאמו פמבואר שם משא"כ אם אין לאמו שום זכות על קרקע זו רק מפח התנאי שהתנה עם אָביו בשעת מכירה בנדאי אָמרי' בכה"ג לה ולא ליורשיה קאמר והאריכות בזה אף למותר פי פבר הארכתי בכינצא בזה בתשובתי בספר תורת השלמים שאלה ז דאין להוציא בכה"ג מיד לוקח המוןחוק בקרקע שוב נדפס תשובת חות יאיר סי' צ' האריף ג"כ בשאלה זו שפתבתי שם בתורת השלמים ומספיק לדברי לדינא ע"ש ומשם תלמוד ג"כ לכאן דאין להוציא הקרקע מחזקת הלוקח פנ"ל ה"ק יעלב: שאלה קסו שנים ושלישה שנותפים שקנו טבעת אָחז בעד חמשה זהו' והסתתרו עם שמעון בתורת חליפין על פירות ואותן פירות שוין לפי השער שבשוק לערף עשרים זהו' וכשהראה שמעון הטבעת לתגר ולקרובו גערף בעד ששה זהו' ולא יותר ובקש שמעון לחזור בו ולבטל המקח פיון שנתאנה יותר משתות והשנותפים טענו שאין דין אונאה בחליפין מה דינם: תשובה עיקרא דהא מילתא דאין אונאה לחליפי' אינו מבואר בש"ס דידן ואדרבא קצת משמע לכאורה בש"ס דידן דגם לחליפין יש אונאה וכדאיתא בפּרָק הָזֶהב דף מ"ז ע"א אמר רבא אטו חליפין ושופטני עסקינו דלא קפדי אלא כל חליפין מקפד קפדי וקנה וע"ש בתוספות ד"ה כל חליפין מקפד וכו': אכן מקור הדין הוא מהרמב"ם פי"ג דין א' ונ"ל המחליף פלים בכלים או בהמה בבהמה אפי' מחט בשריון או טלה בכוס אין לו הונאה שזה רוצה במחט יותר מן השריון ועיני' שם בההמ"מ והכ"מ שמקור הדין הוא מהירושלמי וכ"פ הטור וב"י בסי' רד"ז ולכאור' נרא' שמדיוקא לשנא דהרמב"ם יש לפשוט ג"כ שאלתינו מדקתני המחליף פלים בכלים או בהמה בבהמה משמע אבֿל החליף פלים בפירות יש בו דין אונאה אכן אי משום הא לא אריא דאדדניק מרישא הכי נדייק מסיפא איפכא דקתני שם אבֿל המחליף פירות בפירות יש להם הונאה משמע אבֿל פלים בפירות אין בהם דין הונאה אלא מהא ליכא למשמע מינה ובאמת אין כאן דיוק דהרמב"ם לשון הירושלמי נקט ושם קאי לענין דנעשה חליפין וכיון שזכה זה נתחייב זה בחליפי' וזה דוקא בכלים אבֿל פירות אין קונוי בהם חליפי' אף שהם נקנים בחליפי' פמבואר בטח"מ סי' ר"ג וכן י"ל לענין הונאה דהרמב"ם נקט מילתא דפסיקא דיש אונאה משני צדדים דהיינו פירות בפירות וברישא ג"כ נקט מילתא דפסיקא דאין אונאה מב' צדדים היכי דהחליף פלים בכלים משא"כ בהחליף פלים בפירות איכא חד צד דיש בו אונאה דנדאי אם נתאנה לוקח של הפלי אפשר דאין בו דין אונאה לפי טעם הרמב"ם פיון שזה רוצה בכלי זה משא"כ בנתאנה המוכר שלקח פירות יש בו דין אונאה פן הָיָה נרא' לכאורה אכן עיקר טעמא דהרמב"ם אינו במוסכם לכאורה פי הרמב"ן חולק וסובר דגם בחליפי' אם מקפיד עליהם יש אונאה ותלמידי הרשב"א כתבו שפדברי הרמב"ם נרא' עיקר שאין אונא' לחליפי' לעולם אלא במקר דממפר כתיב הרי נרא' דתלמידי הרשב"א פסקו פהרמב"ם פהלקתא ולא פטעמו דאיני' סברי דמגזירת הפתוב אתמעט וא"כ לפי דבריהם עדיין הדבר מסופק בשאלתינו ואין הכרע די"ל דכל דאיכא צד חליפי' אין בו דין אונא' או י"ל להיפך דכל דאיכא צד מקר יש בו אונא' ויש עוד נפקא מינה בין שני הטעמים דאלו לטעם תלמידי

הַרְשָׁבָא דְנִתְמַעַט מִגְזֵירַת הַפְּתוּב כְּמוֹ הַקְּדָשׁוֹת וְקָרְקַעוֹ וְאִ"כ לְאוֹתָן הַפּוֹסְקִי דְסוֹבְרִי הֵתֵם דְדוֹקָא עַד פְּלַגָּא אִין אוֹנָא אַבְל אִם הֵטְעָה בְּכַפְל יֵשׁ אוֹנָא אִ"כ ה"ה בְּנִדּוֹן דִּידָן יֵשׁ בּוֹ אוֹנָא אַכּוֹ לְטַעַם הַרְמַב"ם אִפִּי הֵטְעָה בְּכַפְל כְּפָלִים אִין בּוֹ אוֹנָא וְזֵה שְׁפָתַב אִפִּי מַחַט בְּשָׂרִיוֹן וְכוּ אַף שְׁמַדְבְּרִי הַרְמַב"ם עֲצָמוֹ אִין רְאִיָּה לְשִׁטְתוֹ שְׁהוּא פָּסַק שָׁם גַּם גְּבִי הַקְּדָשׁוֹת וְקָרְקַעוֹת אִפִּילוֹ שְׁנֵה מְנָה בְּאֶלְף אִין אוֹנָא אַכּוֹ רַמ"א בַּהֲג"ה בְּסִי רַח"ז סְעִיף ד' סֵתֵם פְּדַעַת הַרְמַב"ם דְאִפִּי מַחַט בְּשָׂרִיוֹן אִין בּוֹ אוֹנָא וּבְסְעִי ד' ט גְּבִי קָרְקַעוֹת וְהַקְּדָשׁוֹת הִבִּיא דַעַת ר"ת דַּעַד פְּלַגָּא לֹא הָוִי אוֹנָא אַבְל בְּיוֹתֵר הָוִי אוֹנָא נְרֵא דְסוֹבְרֵי טַעַם הַרְמַב"ם עֵיקָר וְלֹא פְתַלְמִידֵי הַרְשָׁבָא וְכֵן נְרֵא לִי עֵיקָר פְּטַעַם הַרְמַב"ם וְדִלֹא פְטַעַם תַּלְמִידֵי הַרְשָׁבָא שְׁפָתַבו דְנִתְמַעַט מִגְזֵירַת הַפְּתוּב דְמִמְכָּר פְּתִיב וְאִתִּי לְמַעוּטֵי חֲלִיפִי דְזֵה אִינוּ דְהָא עֵיקָר חֲלִיפִי הָוִי דְרַף מְקַח וּמְמָכָר וּכְבָר הָאָרִיף בְּזֵה בְתִשׁוּבַת מַהֲר"מ ב"ב וְהוּבָא בְּמָרְדְּכִי פ' הַמְקַבֵּל מִכְּפָה סוּגִיַת הַש"ס דְחֲלִיפִי מְקָרִי מְקַח וּמְמָכָר וּבְתִשׁוּבַת שַׁעַר אֶפְרַיִם דָּף מ"ד ע"ב מוֹסִיף עוֹד רֵאִי מִמֵּתְנִי דַּפ"ב דְמַעְשָׁרוֹ גַּם בְּתִשׁוּבַת עֲבוּדַת הַגְּרָשׁוֹנֵי סִי ק"ה מְבִיא רֵאִי לְזֵה מְפָסִיקְתָּא וּפְרַש"י יַע"ש וְלֹא יַדְעָתִי אִיף גַּעְלָם מְפֹלָם סוּגִיָּא דְרִישׁ פ"ק דְמַצִּיאָה דָּף י"א ע"ב דְקָאֵמֵר לְהִדְיָא וְלֹא הִיא מִתְּנוּת פְּהוֹנָה נְתִיבָה פְתִיב בְּהוּ חֲלִיפִין דְרַף מְקַח וּמְמָכָר הוּא וְאִדְרַבָּא עֵיקָר קִנְיָה בְּמְקַח וּמְמָכָר הוּא ע"י חֲלִיפִי וּכְדֹכְתִיב בְּקָרָא לְקִיָּים כָּל דְבָר שְׁלַף אִישׁ נַעֲלוֹ וְנָתַן לְרַעְהוּ וְגו' וְעֵינָן בַּח"מ סִי קצ"ה וְר"ג מְדִין חֲלִיפִין וּמַה"ט שְׁפִיר נִתְמַעְטוּ מִתְּנוּת פְּהוֹנָה מִנְתִּיבָה ע"י חֲלִיפִי (וְעֵינָן בְּקִידוּשֵׁין פ"ק דָּף נִי"ו ע"ב בְּתוֹסֵפ' ד"ה לְבַר מֵאִשָּׁה וְכוּ שַׁצ"ע קֶצֶת וְאוּלֵי כְּוֹנֵת הַתּוֹסֵפ' ג"כ עַל דְרַף זֵה אֵלָא שְׁקִיָּצְרוּ בְּלִשׁוֹ יַע"ש) דְהָוִי ע"י מְקַח וּמְמָכָר וְאִף שְׁבִתִּשׁוּבַת עֲבוּדַת הַגְּרָשׁוֹנֵי שָׁם רוּצָה לְתַרְץ דַּעַת הַתַּלְמִידֵי רְשָׁבָא דְמִיתוּרָא דְמִמְכָּר אֶתְמַעַט חֲלִיפִי אִף שְׁבִמְקוֹמוֹת אַחֲרִים מְצִינּוּ דְמְקָרִי מְקַח וּמְמָכָר הִנֵּה מְלַבֵּד שְׁהַדְבָר דְחִוּק מֵהִיכִי תִּיתִי לְמַעֲטוֹ יוֹתֵר מְפָל מִיָּנִי קִנְיָה וּמִכַּח וּמְמָכָר אֵלָא דְבִלֵּא"ה אִין כָּאֵן יְתוּרָא דְקָרָא כָּלֵל דְאֶצְטְרִיף מְמָכָר אִדְרַבָּא לְהַרְבּוֹת כָּל מִיָּנִי מְקַח וּמְמָכָר וְכִדְאִיתָּא בְּתוֹרַת פְּהִינִים פ' בְּהַר וְהוּבָא ג"כ בְּיַלְקוּט הַשְּׁמַעוּנֵי שָׁם גַּם מ"ש שָׁם בְּתִשׁוּבַת עֲבוּדַת הַגְּרָשׁוֹנֵי לְהַשׁוֹת טַעַם הַרְמַב"ם וְטַעַם תַּלְמִידֵי הַרְשָׁבָא לְטַעַם אַחַת לֹא נ"ל דִּישׁ כְּפָה נְפִקוּתוֹת וּפְלוּגְתָּא בִּינֵיהֶם לְדִינָא כַּמ"ש לְכֵן נ"ל דְטַעַם הַרְמַב"ם עֵיקָר לְפִי שְׁנֵה רוּצָה בְּמַחַט יוֹתֵר מְבָשְׂרִיוֹן וּלְפ"ז בְּנִדּוֹן דִּידָן אִם נִתְאַנָּה לּוֹקַח הַכְּלִי לְכֹאֲוֶרָה ג"כ אִין בּוֹ דִין אוֹנָא דִי"ל דְמַחַל עַל אוֹנָתוֹ כִּינּוֹן שְׁחַפֵּץ בְּכִלֵי זֵה מְאוּד אַכּוֹ כַּד מְעֵינָן שְׁפִיר יְרֵאֵהֶדְזֵה אִינוּ כָּלֵל דֹּא"כ מֵאִי אֲרִיָּא דְנִקְט חֲלִיפִי אִפִּי לְקַח כְּלֵי בְּמַעוֹת נְמִי נִימָא הִכָּא דֵאִין בּוֹ אוֹנָא וְהַפְּתוּב צְנוּח כִּי תִמְכְּרוּ מְמָכָר וְגוֹמֵר וּמֵהִיכִי תִּיתִי לְמַעַט כְּלִים לְכֵן נ"ל שְׁצָרִיף לְעֵשׂוֹת פִּירֵשׁ לְפִירֵשׁוֹ וְטַעֲמוֹ שֶׁל הַרְמַב"ם דְכָף כְּוֹנֵתוֹ דְדוֹק' הַמְחַלִּיף כְּלֵי בְּכִלֵי כִּינּוֹן שְׁנֵה חֶפֶץ בְּכִלֵי זֵה וְאִין לוֹ מַעוֹת אוֹ שְׂאִינוּ רוּצָה לְקַנּוֹת בְּמַעוֹת רַק לְהַחֲלִיף ע"י כְּלֵי אַחַר שְׂאִין צָרִיף לוֹ וְהַשְּׁנִי לְהִקְפֹּד וְזֵה דְבָר שְׂאִינוּ מְצוּי כָּל כָּף לְהַנְדַּמּוֹן שְׁנִיִּים גַּם יַחַד שְׁצָרִיכִין וְרוּצִין לְהַחֲלִיף הַכְּלִים זֵה בְּזֵה עַל כֵּן אִין בְּהֵם דִין אוֹנָא כַּטַּע' הַרְמַב"ם (וּבְזֵה מִיּוֹשֵׁב הָא דְלֹא חִילְקוּ הַפּוֹסְקִי כָּאֵן בְּדִין זֵה בֵּין אִם הוּא כְּלֵי הַמְצוּי לְקַנּוֹת בְּשׁוּק אוֹ לֹא כְּמוֹ שְׁמַחֲלֵק הַרְמַב"ם פ"ו מ"ה פְּקוּדוֹן וּבַח"מ סִי ע"ב אֵלָא וְדֹאֵי דֹאֵף אִם הוּא מְצוּי לְקַנּוֹת מ"מ דְבָר זֵה אִינוּ מְצוּי) אַבְל בְּקוּנָה כְּלֵי בְּמַעוֹת אוֹ אִפִּי בְּפִירוֹת שְׂיֵשׁ לְהֵם שַׁעַר שְׁבִשׁוּק דְהָוִי כְּמַעוֹת וְלֹא בְּתוֹרַת קִנְיִית חֲלִיפִין שְׁנֵה דְבָר מְצוּי לְקַנּוֹ' כְּלֵי כְּזֵה ע"י מַעוֹת (זוּזֵי דְאִינֵשׁ אִינְהוּ עֲבָדוּ לִי

וְקָשָׁה הַדָּבָר אִם הַדִּין בְּרוּר לוֹ אִינוּ בְּרוּר לְאַחֲרִים וְאִיכָּא חֲלוּל הַשֵּׁם בְּדָבָר וְעוֹד
הֵיכָּא שֶׁהַדָּבָר בְּרוּר הָא אֵין אָדָם דֵּן דִּין שֶׁל קְרוּבוֹ וְכ"ש שֶׁל עֲצָמוֹ וּר"ת פִּי' וְכו' ע"ש
וְכ"כ בְּתַשׁוּבַת רַמ"א סִימָן נ"ב וְלִפִּי דַעַת מֵהַרְשֵׁ"ל דְּאָסוּר לְכַתְּחֵלָ' לְתַפְנוֹס אֶת שְׁלוֹ אִפִּי
הֵיכָּא דְאִיכָּא מְגוֹ יֵשׁ לִיְיָשׁב הַדָּבָר כְּפִשׁוּטוֹ דַּת"ח עֲבִיד דִּינָ' לְנַפְשִׁיהָ שֶׁיִּכּוֹל לְתַפְנוֹס אֶת
שְׁלוֹ אִם הוּא בְּרוּר לוֹ וְיֵשׁ לוֹ מְגוֹ אִפִּי לְכַתְּחֵלָה וְלִיכָּא חֲלוּל הַשֵּׁם בְּדָבָר כִּינּוּן דְתַפְס בְּלֹא
עֲדִים וְאִיכָּא מְגוֹ (אֲכֵן בְּחֻבוֹ אָסוּר לְמַשְׁכְּנוֹ פְּמִבְּנֵי בַח"מ סִי' צ"ה) וְעַפ"ז יֵשׁ לִיְיָשׁב
ג"כ הַשְּׁגַת הַתַּקְפּוֹ פִּהֵן שֵׁם עַל מֵהַרְשֵׁ"ל מִדְּבַרֵי הַמְּרַדְכֵי דַפ' הַמְּנִיחַ בְּמַעֲשֵׂה דְרַב הוֹנָא
פ"ק דְּבַרְכוֹת וְכַפִּי מ"ש הַב"ח שֵׁם דְתַפְס אֶת הַזְמֹרֶת עֲצָמָן שֶׁגָּנַב הָאָרִיס כִּינּוּן דְאִיכָּא
מְגוֹ מוֹתֵר לְתַפְנוֹס כִּינּוּן שֶׁבְרוּר לוֹ אִם שְׁאִינוּ בְּרוּר לְאַחֲרִים וְלַפְמ"ש אֵין מִכָּאן הַשְּׁנָה עַל
מֵהַרְשֵׁ"ל דַּבְת"ח מוֹדָה לְכֵן תַּפְס רַב הוֹנָא אִפִּי לְכַתְּחֵלָה וְאֶפְשָׁר דְאִם בְּזָמַן הִזָּה יֵשׁ דִּין
ת"ח לְעִנְיָן זֶה כִּינּוּן דַּבְלֵא"ה דַּעַת רַב הוֹנָא אִפִּי לְכַתְּחֵלָה וְעִנְיָן יִכּוֹל לְתַפְנוֹס לְכַתְּחֵלָה וְגַם
מִדְּקָאֵר צוּרְבֵי מְרַבְּנֵן דְהוּ' רַק בְּחֹר חֲרִיף יֵשׁ לַת"ח עַכ"פּ בּוֹ"ה דִּין זֶה וְכַמ"ש לְעִיל
סִי' קמ"ד וְכַדּוֹן שֶׁלְפָנֵינוּ אִם בְּעַל הָאֲבִידָה הוּא ת"ח שְׁאִינוּ מְשַׁנָּה בְּדִיבּוּרוֹ וְכַדְאִית'
בְּש"ס פ' אֵלוֹ מְצִיאָו וְבַטַח"מ וְש"ע סִי' רַס"ב אֲז אִם בְּלֹא תַפְסָה ג"כ צְרִיף לְהַחֲזִי' לוֹ
בְּטְבִיעַת עֵין יַע"ש אֵלָא שֶׁהַסַּמ"ע פֶּתַח בַּס"ס שֵׁם בַּס"ק מ"ו וְנ"ל צ"ע אִם בְּזָמַן הִזָּה יֵשׁ
לַת"ח דִּין זֶה עַכ"ל וְאֵע"ג דְאֵין סְפִיקוֹ שֶׁל הַסַּמ"ע מוֹצִיא מִיַּד נְדָאֵי שֶׁל רַמ"א דְכָל ת"ח
הוּא בְּחֻזְקָה שְׁאִין מְשַׁנָּה עַד שֶׁיִּבְא הַמוֹצִיא רְאִיָּה שְׁאִינוּ נִזְהָר וְהַטַעַם צ"ל כִּינּוּן שֶׁבְנֵי
אִינוּ שֶׁל הַמוֹצִאוֹ וְלָמָּה נִפְסִיד ת"ח בְּחֻזְקָה אִם מִסְפֵּק כָּל שְׁאִינוּ מְבֹרָךְ שֶׁהוּא מְשַׁנָּה בְּדִבּוּרוֹ
מִכָּל מְקוֹם הֵיכִי דְתַפְס וְאִית לֵיה מְגוֹ נְדָאֵי לֹא מִפְקִינָן מִיְנֵיהָ אִפִּי בְּעַם הָאָרֶץ וְכ"ש בַּת"ח
דְאִפִּי לְכַתְּחֵלָה מוֹתֵר לְתַפְנוֹס כַּה"ג פְּנ"ל ה"ק יַעֲקֹב: הַלְכוֹת נְחֻלוֹת שְׁאֵלָה קַסָּח אִשָּׁה
שֶׁכָּבָה עַל עֶרְשׁ דְּוִי וְקוֹדֵם מוֹתָה צְנוּתָה וְקִרְאָה לְבִנְיָה וְכַנּוּמִתָּה וְצוּתָה שְׁאִם יִהְיֶה אִיזָה
מְחֻלְקָת אוֹ רִיב בֵּינֵיהֶם שְׁיָדוֹן הַכָּל עַל פִּי אֶחָד מִקְרוּבֵיהָ כִּינּוּן ע"פ הַפְּצָרְתָה נִתְּנוּ פְּלוּנֵי
ת"כ בְּפֹעֵל מִמֶּשׁ לֵיד אוֹתוֹ פְּלוּנֵי וְעַכְשָׁיו אֶחָד מֵהַבְּנִים אִינוּ מְרוֹצָה לְדוֹן בְּפָנֵי אוֹתוֹ פְּלוּנֵי
מִפְּנֵי שֶׁהוּא עִם הָאָרֶץ וְאִינוּ יוֹדַע לְדוֹן דִּין תּוֹרָה וְהוּא רוֹצָה דְנוֹקָא בְּדִין תּוֹרָה וְעַכ"פּ
צְרַף אוֹתוֹ לַב"ד לְדוֹן עֲמָהֶם וְלֹא לְדוֹן יְחִידֵי כִינּוּן שֶׁהוּא עִם הָאָרֶץ וְזֶה טוֹעֵן שֶׁעַכְשָׁיו
נִתְּנוּדַע לוֹ שְׁאוֹתוֹ פְּלוּנֵי אוֹהֵב יוֹתֵר לְאֶחָד מִן הָאֲחִין וְעוֹד טוֹעֵן שֶׁעֵינָר דַּת"כ לֹא נַעֲשֶׂה
רַק לְנַחַת רוּחַ שְׁלֵא תַטְרוּף דַּעְתָּה: תַּשׁוּבָה הַדִּין זֶה מִתְחַלֵּק לְכַמָּה שְׁרָשִׁים וְאוֹפְנִים הֵא'
אִי אִם בְּלֹא הַת"כ מְצָנָה לְקַיִּים דְּבַרֵי הַמַּת צְנוּתָה אִמוֹ הַב' אִם יֵשׁ הִיתֵר לְהַת"כ מֵאַחַר
שֶׁהוּא עִם הָאָרֶץ וְאִינוּ יוֹדַע לְדוֹן דִּין תּוֹרָה גַם אִם יוֹצֵא יָדֵי שְׁבוּעָה ע"י צְרַף אוֹתוֹ פְּלוּנֵי
עַם ב"ד אַחַר מוֹמְחִין הַג' אִם פּוֹתְחִין בְּנוֹלָד כְּזֶה שְׁאוֹתוֹ פְּלוּנֵי אוֹהֵב לְאֶחָד מִן הָאֲחִין הַד'
אִם יֵשׁ הִיתֵר כִּינּוּן שֶׁעֲשֶׂה רַק שְׁלֵא תַטְרוּף דַּעַת אִמוֹ בְּדִין מְצָנָה לְקַיִּים דְּבַרֵי הַמַּת מְבֹנָר
בְּש"ס פ' מְצִיאַת הָאִשָּׁה דְהַלְכָתָא כַּר' מֵאִיר שֶׁמְצָנָה לְקַיִּים דְּבַרֵי הַמַּת וְהוּא הַסְפַּמַּת כָּל
הַפּוֹסְקִים כְּמִבְּנֵי בַח"מ סִי' רַנ"ב אֲכֵן אַחַר הָעִיּוֹן נִרְאָה דְלֹא אֶמְרִינָן מְצָנָה לְקַיִּים דְּבַרֵי
הַמַּת אֵלָא דְנוֹקָא בְּנִכְסָיו וִירִוּשָׁתוֹ אֲבָל בְּשָׂאֵר מִיְלֵי לֹא וְגַדוּלָה מִזוֹ הַסְפַּמַּת הַפּוֹסְקִים דְלֹא
אֶמְרִינָן אִפִּי בְּנִכְסָיו מְצָנָה לְקַיִּים דְּבַרֵי הַמַּת אִא"כ שְׁנַתָּן הַמַּת לְשִׁלִּישׁ לְשֵׁם כְּפֹה כְּמִבְּנֵי
שֵׁם בַּח"מ סִי' רַנ"ב וְכ"ש בְּשָׂאֵר מִיְלֵי בְּמְקוֹם דְלֹא שְׁיָיֵף הַשְּׁלִישׁ לְשֵׁם כְּפֹה אִם דִּישׁ מִקוֹ
לְבַעַל דִּין לְחֻלּוֹק וְלוֹמֵר דְנוֹקָא בְּדָבָר שֶׁבְּמִזְמוֹן שְׁפִידוֹ לְהַשְּׁלִישׁ וְלֹא הַשְּׁלִישׁ לְשֵׁם כְּפֹה לֹא
אֶמְרִינָן מְצָנָה לְקַיִּים דְּבַרֵי הַמ' מִשָּׂא"כ בְּשָׂאֵר מִיְלֵי זֶה אִינוּ נִדָּא דְמַשְׁמַעוֹת דְּבַרֵי

הפוסקים דאף שלא הנה אף בידו שהיה יכול להשלישו אפ"ה לא אמרינו מצו לקיים דברי המת כהאי מעשה דאיסור גיורא שהובא בהרא"ש לשם סוף פ' מציאת האשה יע"ש ועוד דלא מצינו בשום פוסק שמצנה לקיים דברי המת בשאר מקלי אפי' בצונאת אביו או אמו עד שהוצרך בש"ס ופוסקי' לו' מכבדו במותו כיצד היה או דבר שמועה מפיו אומר כה אמר אבא מארי וכו' ולא קאמ' דחייב לקיי' צונאתו ומקרא מסייעני קצת ויצונו אל יוסף לאמר אביה צנה לפני מותו לאמן' וגו' אפא שא נא פשע אחיה וגו' ויאמר אליהם יוסף אל תראו וגו' וינחם אותם וגו' משמע דהוא אינו מחויב לקיים צונאת אביו עד שהוצרך יעקב לבקש כ"כ אפא שא נא וגם יוסף הוצרך להבטיחם על פה ולנחם אותם לדבר על לבם וכן יעקב הוצרך להשביע את יוסף ונשאטני ממצרים משמע דבצואה לחוד אינו מחויב לקיים מצותו עד שהוצרך להשביע על פה והנביא ירמיה סי' ל"ה צונח על בית הרכבים ונשמע בקול יהונדב בן רכב אבינו לכל אשר צונו לבלתי שתות יין כל ימינו וגו' פי שמעו את מצות אביהם וגו' יעו אשר שמעתם על מצות יהונדב אביכם וגומר משמע שהוא רק מצד החסד לפנים משורת הדין לשמוע מצות אביהם ולא מצד הדין וחיוב ואף דיש קצת לחלק דדוקא התם דהיה קצת עינוי נפש בצונאת אביה' מאשר חטא על הנפש זה שציער עצמו מן היין לכה לא הי' מחויבים לקיימם מצד החיוב מ"מ משמעות המקרא שם דקאי על כל הדברים אשר צוה להם אביהם יע"ש אף עדיין יש לפקפק דאף דאין זה מצד החיוב מצד הדין רק לפנים משורת הדין הא מבואר בש"ע סי' י"ב שגני דעות אי פופין על לפנים משורת הדין או לא דדעת המרדכי פ' אלו מציאות דכופין על לפנים משורת הדין והרא"ש ורבינו ירוחם הובא בב"י סי' זה דאין פופין מסיק עיקר להלכה דכופין וכ"פ בתשובת צ"צ סי' פ"ט וכתב דאף הרא"ש דפסק דאין כופין היינו ע"י שוטין או בהורדת נכסים אבל ע"י שמתא כופין פן מסיק להלכה איברא דבריו תמוהין מאוד דאי אין כופין ע"י שוטין מכ"ש ע"י שמתא דחמיר מנגיד' פמבואר בח"מ סי' ח' פאשר הארכתי בזה בספרי ישועת יעקב שם וכה"ג פתב המרדכי פ' המדיר בכל הגי דקתני כופין לא כפינו אלא בדברים בעלמא ולא בשמתא דחמיר מנגידא ואמרינו בפ' כל הנשבעין גבי שמתא לינקט בופסיה וכולי ויותר תמוה על הב"י ותשובת צ"צ שם שנעלם מהם סוגיא דש"ס דכתובת פ' נערה דף נ"ו ע"א גבי פותב נכסיו לבניו ועשתיהו לזניה יע"ש בפרש"י ותוספת לשם דכופין על לפנים משורת הדין היינו בדברים בעלמא והמרדכי פ' המדיר כתב בש' ר"ת פגון לגזן עליו של' ליש'וליתן עמו וכה"ג אבל לא ע"י מלקו' ושמת' וא"כ ה"ה בנדון דידן ודאי בלא ת"כ לא הי' לנו לכופו רק בדבר' וכה"ג אף שמחויבין לכופו מצד הת"כ ואי משום שהוא עם הארץ ואינו יודע לדון דין תורה גם זו אינו טענה פלל פיון דידע מתחלה שהו' עם הארץ אדעתא דהכ' קבלו עליהם שידון לפי אומד דעתו וחלה שבועתם ות"כ שלהם וגדולה מזו מצאתי ראיתי בתשובת מהר"א ששון סי' ר"ל שנשאל על שנים שנשבעו לדון לפני אהד ואח"כ רוצים שניהם לדון במקום אחר והאריך שם בתשובה מאוד ומסיק וז"ל ומיהו לדעתי אם הדין הראשון הוא תלמיד חכם צריך שיעמדו לפניו ושהוא ידון ביניהם על פי התורה וכמ"ש למעלה ואפ' שלא יהי' ת"ח ראוי על צד היותר טוב שהוא ישאל ע"פ טענותיהם לחקמים בדין תורה ועל פיהם ידון ביניהם ואם פכה הם עושים אין להם שום עונש שבוועה ועל כל זה לפי שהוא ענין חמור עסק שבוועה ראוי והגון הוא שלא יסמכו על

דעתי לבד רק אם יספיקו עמי שני חכמים עכ"ל הרי מבואר להדיא דאין לבטל חנוך השבועה מצד שהוא עם הארץ וגם לא מהני צירוף עוד דיינים אחרים רק לדון ע"פ שאלה לב"ד ואפשר דהיתר זה לא קאמר התם אלא משום ששני הבע"ד היו רוצים בכך לדון בדין תורה יע"ש וצ"ע גם בי"ד בש"ע סי' רל"ב סעי' י"ח מבואר כן וז"ל שאינו רוצה לקבל אלא מה שידין עליהם דיין הקהל בדין תורה פינן שקבל עליו בחרם אסור לו לסתור דינם עכ"ל לכן נ"ל פשוט דבנדון שלפנינו אין היתר לשבועתם ות"כ שלקהם אף פי רוצים לדון דין תורה אפי' בשניהם רוצים כל שכן אהד מהם וכמ"ש גם מה ששאלת אם פותחין בנולד שאותו פלוני אוהב לא' מן האחים יותר זה ג"כ אינו טענ' חדא דאף דאם קבלו עליהם בלא שבועה ובלא ת"כ מהני טענה כזו וכמ"ש בכ"ג לח"מ סי' ר"ב בהגהות הטור אות ב' בשם תשובת הרא"ם מ"מ בשבוע' או ת"כ לא מהני חדא דהא מבואר בי"ד סי' רד"ח וסי' רל"ב דכל מקום שיש נדנוד עבירה אין מתירי' השבוע' כלל וכאן בנ"ד שעכ"פ נדנוד עבירה לבטל קבלתם פינן דלפנים משורת הדין מחוייבי' לקיים מצוות אדם ואיך יתירו שבועתם ותו דהא מבואר בי"ד סי' רד"ח סעיף ד"א אחר שנשבועו יחד לעשות דבר אהד הוי על דעת רבים ואין לו התרה בלא דעתם וא"כ גם בנדון דידן איך אפשר להתיר לא' מהם בלתי רצון ודעת שאר כל האחים נאחיות אף על האופן הרביעי לכאור' הנה נרא' היתר גמור דא"צ התרה כלל ולומר שפולקם לא נתנו הת"כ רק שלא תטרוף דעת אמו בחליה וכמבואר בי"ד בש"ע סי' רל"ב סעי' י"ז בהג"ה דאשה שנדרה לבעלה בחליה שלא תנשא אחר מותו או להיפך או מי שנדר לחולה אינה דבר אם עשו זה משום הפצרת החולה שלא תטרוף דעתו עליו הוי כנדר אונס עכ"ל וא"כ בנדרי אונס אין בהם ממש ואף שהדין זה אינו ברור כ"כ דהמוצא הדין בד"מ שהוא מתשובת הרשב"א והיא בתשובת המינוחסת להרמב"ן סי' רע"ג מבואר דוקא במעשה שהיה שם שנשבוע החולה שלא תאכל עד שישבע על זה דהוי אונס גמור והצלת נפשות אף שפרא' מקום בד"מ על מ"ש הב"י בס' רד"ח בדין אשה שנשבועה לבעלה בחליה שלא תנשא לאחר מותו או להיפך ושם קיצר הב"י מאוד בהעתקת תשובה זו וצ"ע בגוף התשובה של מהרד"ך והיא אינו פתח ידי לע"ע וכן שמעתי וראיתי דעבדי עובד' בנפשיותו ולא עלת' להם כהוגן מ"מ פינן שהדבר מבוא' בש"ע ודאי דאין לפקפק עוד איבר' נ"ל דיש לחלק דדוקא במי שאינו חייב לשמוע למצותו כלל רק מפח השבועה אז יכול לומר שעשה שבוע' שלא תטרוף דעתו משא"כ בצנואות אביו או אמו שמחוייב לקיים צנואות אביו או אמו עכ"פ לפנים משורת הדין וכופי' על זה בדברים וכה"ג כמ"ש לעיל א"כ אם עשה ת"כ או שבועה על זה איך נמצא לו היתר על שבועתו או ת"כ שעשה הוא הלא אף בלתי שבועתו מחייבים אנחנו לכופו בדברים לקיים צנואותו וכדי שלא להוציא חלק נ"ל להביא ראיה לחילוק זה מיעקב שהשביע ליוסף ונשאתני ממצרים אולי יאמר יוסף שעשה כדי שלא תטרוף דעת אביו בחליה ואין מקום לבעל דין לחלוק ולומר דהלא פתיב וניה אחר הדברים האלה ויאמר ליוסף הנה אביה חולה משמע דמעיקרא פשהשביע יעקב את יוסף עדיין לא היה חולה אי משום הא לא תברא דהלא פתיב ויקרבו מי ישראל למות וגו' וישתחוו ישראל על ראש המטה ופרש"י מפאן שהשכינה שורה למעלה ממטתו של חולה מפלל דמעיקרא ג"כ היה חולה אף שאח"כ תקפה עליו חליו יות' מדאי ואפ"ה לא אמרי' שעש' שלא תטרוף דעתו וכן משמע קצת מדברי המרדכי שהובא בש"ע

סי' פ"א סעיף ב' בהג"ה והובא שם בסמ"ע ס"ק ס' דאפ"י היכא דשיתק הבן לא יוכל לומר שעשה כדי שלא להכעיסה ונשאל תטרוף דעתה וכ"ש היכא שנתן ת"כ וק"ל פל זה נ"ל לפום ריהטא ה"ק יעקב: נשאלה קסט מעשה שהיה כף היה באחד שהיה מוטל על ערש דוי וצוה מחמת מיתה ליתן כל ספריו לבנו ולא היה לו בן פי אם בן חורגו ובן הבן ומת מתוך חליו זו נעשה מחולק הבן חורגו עם בן הבן אודת הספרים מי הם יקח הספרים למדינו רבינו הדין עם מי פי לכאורה ראוי לצדד לזכות הבן חורגו שהוא צורבא מדרבנן: תשובה הנה בודאי ראוי לפתוח תחלה בזכות דהאי צורבא מדרבנן ולמשרי תגרא ברישיה וכדאמרינן תיתי לי דלא מגינא רישא אבי סדיא עד דמהפכינא בזכותא וכבר כתבתי בתשובה אחת דמצנה גמורה היא ולא ממדות חסידות דלא כמ"ש הב"ח בח"מ סי' ט"ו והארבתי שהשגתי עליו בספרי ישועת יעקב על פן אמרתי להיות נאה דורש ונאה מקנים עד מקום שידי יד כהה מגעת להיות פותח תחלה בזכות דהאי צורבא מדרבנן דגרסי בפרק הפותב דף פ"ה ע"ב האי דא"ל נכסי לטוביה אתו שני טוביה שכן ות"ח ת"ח קודם קרוב ות"ח ת"ח קודם (ופרש"י ת"ח קודם דמסתמא אדם מצדיק מעשיו לזכות בשעת מותו דאמר מר כל הנביאי לא נתנבאו אלא למהנה ת"ח מנכסיו) וכן פסקו כל הפוסקים והטור בסי' רי"ג כתב וז"ל ויש אומרים דהאי קרוב מיירו שאינו ראוי לירשו שאם ראוי לירשו הוא קודם ולא נהירא דאדרבא פשהו ראוי לירשו איכא הוכחא טפי שלא היה בדתו עליו שלא היה צריך לצוות עליו דבלא"ה ראוי לירש עכ"ל הטור וכן פסק בש"ע וא"כ בנדון דידן אי הני הדבר שקול למי צוה הייתי אומר ג"כ דת"ח קודם אף שכן הבן ראוי לירשו איברא דברי הטור לא ברירין כל כף להשיג על ה"ש אומרים פי לכאורה דברי ה"ש אומרים מסתבר טעמייהו דהא עיקר הטעם דת"ח קודם מטעם דאדם מצדיק מעשיו לזכות בשעת מיתה וכפ"י רש"י וכל הפוסקים ובאמת נגד הראוי לירשו לא הוי כמצדיק מעשיו דאדרבא אין רוח חכמים נוח הימנו וכדאית' בב"ב פ' י"ג דף קל"ג ובכתובת דף נ"ג לא תהוי כעבורי אחסנתא אפ"י מכרא בישא לברא טבא וז"ל הטור בסי' רפ"ב אין להעביר הירושא מהירוש אפ"י ממי שאינו נוהג פשוטה למי שהוא חכם ונוהג פשוטה עכ"ל ומה שהקשה הטור בסי' רי"ג דאדרבה פשהו ראוי לירש איכא הוכחא טפי שלא היה בדתו עליו שלא היה צריך לצוות עליו דבלא"ה ראוי לירש אין זו קושיא כלל דמי לא מיירו שיש עוד אחרים שג"כ ראוי לירשו והוא צוה הפל לאחד מהם (גם יש לתרץ בפשיטות כמו שתירץ הר"ן בפ' מי שמת גבי האי דאמר נכסי לבני וז"ל וא"ת א"כ ל"ל למימר ה"כ דממילא ברא קאי ירית ליה י"ל דלמא פתב נכסיו דייקתי מעיקרא לאחר ונשתא הדר ביה דקי"ל דייקתי מבטלת דייקתי עכ"ל והובא ג"כ בב"י סימן רמ"ז ע"ש ותמה אני שלא הרגיש על הטור בזה) מ"מ ודאי אמרינן שצוה על מי שראוי לירשו שנקרא טוביה ולא להעביר הנחלה מכל יורשיו ולעזוב לאחרים חילו גם הש"כ בח"מ פתב שדעת הריא"ז ג"כ פדעת יש אומרים שהביא הטור אכן כיון ששאר כל גדולי ראשונים לא חלקו כלל בין ראוי לירשו או לא כיון דלא מחלק בן בש"ס גם בש"ע ושאר אחרונים סתמו פדעת הטור לכן לא מלאני לפי לדחות דברי הטור מהלכה וכ"ש למעשה אף מעיקרא דדינא פרכא דבנדון שלפנינו נראה דאין להסתפק כלל ולומר שפוננתו על בן חורגו דמהיכא תיתי לומר שכן חורגו יקרא בנו ואפ"י בן בנו לא מקרי בנו לענין זה וכדאיתא בב"ב דף קמ"ג ע"ב מר בר רב

אָשִׁי אַמ' לֹא קָרוּ אִינְשֵׁי לְבַר בְּרָא בְרָא תַנְיָא פְּנוּתִי דְמָר בַּר רַב אָשִׁי הַמְּוֹדֵר הַנָּאָה מִבְּנִים
מְוֹתֵר בְּבְנֵי בְנִים וְהָכִי קִי"ל פְּמִבְּנָאָר בִּי"ד סִי רִי"ז סֵעִי ל"ז וּבִטְח"מ סִי רִמ"ז וְסִי"ל וְנ"ל
וְכַתְּבֵהּ רִמ"ה וּמִיָּהוּ אִי לִית לֵיהּ בְּרָא אֱלָא בַּר בְּרָא וְדַאי אַבְרָ בְּרָא קְאָמַר וְכַתְּבֵהּ הַב"י
וְנ"ל הַנ"י וְהִיכָא שְׂאִין לֹא בְּנִים וְיֵשׁ לֹא בְּנֵי בְנִים וְיֵשׁ לֹא בְּנוֹת וְאָמַר נְכֹסִי לְבְנֵי מְסַפְקָא
לֹן אִי מְשׁוּם בְּנֵי בְּנִים קְאָמַר אוּ מְשׁוּם בְּנוֹת וְדַעַת רַבּוּתֵי דְמְשׁוּם בְּנֵי בְּנִים קְאָמַר שְׁהֵם
רְאוּנֵן לִיּוֹרְשׁוֹ וְעוֹמְדִים בְּמִקּוּם בְּנִים עַכ"ל וְדוּן מִיָּנָה דְאֵם נְגִד הַבְּנוֹת יֵשׁ לְכֹן הֲבֵן קְדִימָה
פִּינֹן דְּהוּא רְאוּי לִיּוֹרְשׁוֹ כ"ש בְּבֹן חוֹרְגוֹ דְּהוּא אַחַר מְמַשׁ שְׂאִין לֹא שׁוּם קְוֹרְבָה עִמּוֹ מִהִכִּי
תִּימֵי דְאָמַר בְּרָא עַל בֶּן חוֹרְגוֹ דְּדוֹקָא בְּבְנֵי בְּנִים דְּקִי"ל לְעַנְנֵן הַרְבַּ' דְּבָרִים בְּנֵי בְּנִים
כְּבָנִים כְּגוֹן לְעַנְנֵן פְּרִיָּה וּרְבִיָּה בִּיבְמוֹת וּבֵא"ע סִי א' יַע"ש וְכֹן לְעַנְנֵן נַחְלָה (אָף לְעַנְנֵן
גּוֹאֵל הַדָּם קִי"ל דְּלֹא הָוִי כְּבָנוּ וְנַעֲשֶׂה גּוֹאֵל הַדָּם נְגִד אָבִי אָבִיו אִם הַרְג לְאָבִיו וְצ"ל
מְשׁוּם דְּיוֹתֵר חֲזִיב בְּכַבּוּד אָבִיו מְאָבִי אָבִיו ע"ש בְּמַכּוֹת דָּף י"ב ע"א בְּפִרְש"י וּבְרַמְבַּ"ם
פ"א מֵה' רוּצַח וְשְׁמִירַת נַפְשׁ וְכַדְאִיתָא בַּפ' עֲגָלָה הַעֲרוּפָה דָּף מ"ט רַחֲמֵי דְאָב אֲבָנֵי רַחֲמֵי
דְּבְנֵי אֲבָנֵי ע"ש בְּפִרְש"י) מ"מ בְּלִשׁוֹן בְּנֵי אָדָם אִינוּ נְכַלְל בְּכַלְל בְּנֵי הִיכָא דְיֵשׁ לֹא בֶן
וּכְמ"ש בְּתַשׁוּבַת הָרַא"ש פְּלָל פ"ב הוּבָא שְׁם בַב"י סִי רִמ"ז אָף הִיכִי דְאִין לֹא בֶן וְדַאי
כְּוֹנְנָתוֹ אָבֹן הֲבֵן וְלֹא אָבֹן חוֹרְגוֹ דְּלֹא מְקַרִי פְּלָל בְּנוֹ וְהוּא אַחַר מְמַשׁ וְכַדִּי שְׂלֵא לְהוֹצִיאָהּ
חֶלֶק בְּלִי רְאִיָּה פְּלָל אַעֲתִיק לָהּ לְשׁוֹן הַתּוֹסֶפֶת שְׁכַתְּבֵהּ כֹּן בְּפִשְׁטוֹ בְּפִסְחִים פ' מְקוּם שְׁנֵהֲגוּ
דָּף נ"ד ע"א ד"ה אֱלָה בְּנֵי שְׁעִיר הַחֹרֵרִי וְכו' וְעוֹד לֹא מְצִינוּ בְּכַל הַתּוֹרָה שְׁיִקְרָא לְכֹן
אַשְׁתּוֹ בְּנוֹ ע"כ וע"ש בְּפִסְקֵי תוֹסֶפ' שְׁכַתְּבּוּ וְנ"ל בֶּן אֲשֶׁתּוֹ אִינוּ קוֹרָא אוֹתוֹ בְּנוֹ בֶּן בְּנוֹ
קוֹרָא אוֹתוֹ בְּנוֹ עַכ"ל וְכ"כ מְהַרְשֵׁ"א בַב"ב דָּף קט"ו ע"ב בְּפִשְׁטוֹת הָרִי לְהַדְיָא דְכְּוֹנְנָתוֹ
אָבֹן בְּנוֹ וְלֹא בֶן חוֹרְגוֹ וּמִבְּטָח אָנִי בְּהֵאִי צוֹרְבָא מְדַרְבְּנֵן שְׁאֵם ת"ח הֲגוֹן הוּא וְיִרְאָהּ
תְּשׁוּבָה זֹו שְׁכַתְּבֵהּ שְׁהוּא עֲצָמוֹ לֹא יִרְצָה לְהִבְנוֹת מִמֶּה שְׂאִינוּ שְׂלוֹ וְלֹא יִתֵּן בְּכִיס עֵינוּ
בְּשֵׁל אַחֲרִים וְכַנ"ל ה"ק יַעֲקֹב: שְׂאֵלָה קַע אֶחָד מְקַצִּינֵי אֶרֶץ שְׂצוּהָ לְפָנֵי מוֹתוֹ שְׂיִתֵּן
לְפָלוּנֵי מְאִתִּים זֹו עֲבוּר שְׂגִזְלוֹ פֶל כָּף וְהִיּוֹרְשִׁים אִינָם רוּצִים לִיתֵּן פְּלוּם בְּאֶמְרָם שְׂאִין
אָדָם מְשִׁים עֲצָמוֹ רְשַׁע וְאִין אָבִיהֶם נְאָמֵן בְּזָה: תְּשׁוּבָה הִנֵּה לֹא יִדְעָתִי מֵאִי קָאִי מְסַתְּפֵק
לָהּ דְּנִדְאִי עַל פִּיּוּצָא בְּזָה אֶמְרוּ דְּהִנֵּי יִתְמֵי דְאֶכְלִי דְלֹאֵו דִּידְהוּ לִיזְלוּ בְּתֵר שְׂבָקִיָּהוּ וְאִין
לְהֵם בְּזָה טַעֲנָה וְחִזְקָה דְּגִזְלוֹן וְכֹן גִּזְלוֹן לֹמַר דְאִין אָדָם מְשִׁים עֲצָמוֹ רְשַׁע לְחִיָּבוֹ מְמוֹן
ע"פ הוֹדָאָת עֲצָמוֹ וְיֵשׁ עַל זֶה רְאִיוֹת חֲבִילוֹת פִּי כְּתִיבָה וּתְנִינָא כְּתִיבָה וְהַתּוֹדוֹ אֵת עֲוֹנָם
וּתְנִינָא בְּכִמָּה סְוִגִיּוֹת הַש"ס כְּדִאִיתָא בְּכַתּוּבּוֹת דָּף מ"א וּמ"ב אֲנִסְתִּי וּפְתִיתִי אֵת בְּתָרָה וְכֹן
הָא דְאִיתָא בַב"מ הָאוּמַר גְּנַבְתִּי אֲבָל לֹא טְבַחְתִּי וּמְכַרְתִּי וְכֹן הָאוּמַר לְשָׁנִים גִּזְלַתִּי מִמְּכָם
מָנָה וְכַה"ג טוּבָא דְיִוֹכַל אָדָם לְחִיָּיב עֲצָמוֹ בְּהוֹדָאָת פִּיו אָף שְׁמִשִּׁים עֲצָמוֹ רְשַׁע וְכֹן מְבֹנָאָר
בַּש"ס דְּמַכּוֹת פ"ק וּפּוֹסְקִים בְּאֶמְרִים הַעֲדִים עֲדוֹת שְׁקֵר הַעֲדָנוּ דְחִיָּיבוּ מְמוֹן ע"פ הוֹדָאָת
עֲצָמוֹ וְכ"ש זֶה שְׂצוּהָ לְפָנֵי מוֹתוֹ כְּדִי לְהַצְדִּיק מְעַשְׂיוֹ וּלְקַנְיִים שׁוּב יוֹם אֶחָד לְפָנֵי מִיתְתָּהּ
וְאִין זֶה מְשִׁים עֲצָמוֹ רְשַׁע בְּכָף רַק לְהַשִּׁיב אֵת הַגִּזְלוֹתָ אֲשֶׁר גִּזַּל וּבְמִקּוּם שְׁבַע"ת עוֹמְדִי
אֲפִי צְדִיקִי גְּמוּרִי אִינוּ יְכוּלִי לְעַמּוֹד וְהַמְקַרָא צוּחַ וְהִנֵּה פִי יִחְטָא וְאֲשֶׁם וְהַשִּׁיב אֵת
הַגִּזְלוֹתָ דְמִיָּירוֹ בְּהוֹדָאָ עֲצָמוֹ עֵינִי בְּפִרְש"י בְּחֻמְשָׁ) וְכ"כ הַתּוֹסֶפ' פ' אֶמְרוּ לֹא וּבַפ"ק
דְּמַצִּיאָ גְּבִי שְׁנִי אוּמְרִי אֲכַלְתָּ חֶלֶב דְאֶמְרִי דִּיכּוּל לומ' מִזִּיד הִיִּיתִי אַע"ג דְאִין אָדָם מְשִׁי
עֲצָמוֹ רְשַׁע לְפִי שְׂאִינוּ מְשִׁי עֲצָמוֹ רְשַׁע אֱלָא שְׁהוּא עוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה וְאִינוּ רוּצָה לְהִבִּיא
חֻלְיִן לְעַזְר' יַע"ש הִנֵּה בְּנִדְאִי לֹא נַעְלָם מִמְּנֵי שְׂיֵשׁ מְקוּם עֵיוֹן בְּזָה עַל הַתּוֹסֶפֶת דְּהָרִי

בר"פ קמא דמכות דף ב' ע"א ד"ה מעידין אנו וכו' מקשים התוספת והא יכול לומר מזיד הייתי פדאמרין גבי אכלת חלב ולפמ"ש תוספת בכריתות ובפ"ק דמציאא אין מקום לקושיא זו לכאורה פיון דאין אדם משים עצמו רשע ול"ד לאכלתי חלב שהוא עושה תשובה כמ"ש התוספת וכבר הרגיש בקושיא זו מהרש"א ריש פ"ק דמכות והניח בקושיא ובימי חורפי ישתתי קושיא זו דהתוספת אזלי לשטתיהו דכתבו שם ב"ד ע"ב בשגגה פרט למזיד מזיד בר קטלה הוא אלא פרט לאומר מותר ופרש"י וזה מזיד שלו וכתבו שם בתוספת ד"ה אלא פרט לאומר מותר וקשה דגבי חלב וגבי שבת דכתיב בשניהם בשגגה ולא ממעטינו אומר מותר וי"ל דשאני הכא דכתיב בשגגה יתירה למעוטי אומר מותר וא"כ לק"מ דשפיר כתבו התוס' ריש מכו' דיכול לומר מזיד הייתי דהיינו אומר מותר דמקרי מזיד להיות פטור מגלות ולא קא משוי נפשיה רשע ופושע פיון שאומר מותר הוא משא"כ לעגן חלב דלא מקרי מזיד באומר מותר וצ"ל דמירו במזיד גמור ומשוי נפשו רשיעא לכן צ"ל דאינו נאמן אלא מטעם שרוצה לעשות תשובה והוא ברור וכן הובא בשמי וזכרי בספר עלה דיונה ריש מכות אלא שלבסוף כתב וקצת קשה על פירושו יע"ש ובאמת לק"מ ולא דק כלל דהא חייבי גלות נלמד מגזירה שנה דחייבי מיתות רוצח ורוצח ואין לחייבו אלא בדבר ברור בודאי משא"כ היכי דיכול לפטור עצמו בשום טענה ודו"ק ונחזור לענייננו דעכ"פ בנדון שלפנינו אין לספוקי כלל דיכול אדם לחייב עצמו בממונו אף במקום שמשים עצמו רשע וכ"ש במקום שעושה פן משום תשובה ואין מקום לשאלתה שוב מצאתי בתשובה חות יאיר סי' רל"א שכת' על פיוצא בנדון כזה באח' שצוה קודם מותו ונ"ל ואע"פ שטענו על כל דברי ומעשה אביהם בתשובתו כי אין אדם משום עצמו רשע ויצא הדין דאחר שישב בתשובה לא נקרא משים עצמו רשע ודבר זה צ"ע מאוד עכ"ל ובנדאי מהירת הקולמס פלסותו כל זה ואין מקום עיון בזה וא"צ לפנים כלל דנדאי אדם יכול לחייב עצמו וליתן נכסיו למי שירצה אף אם משום עצמו רשע ומצוה לקיים דברי המת בנכסיו כנ"ל פשוט ה"ק יעקב: שאלה קעא אחד שצוה מחמת מיתה שכל בגדיו ומלבושיו יתנו לפלוני קרובו ונמצא בתוך העזבון איזה אמות בגד צמר גמלים שקורין קעמל האר בני"א וידוע שלקח אותו לעשות ממנו בגדיו ועתה היו רשעים אינם רוצים ליתן דבר זה להקרוב פיון שעדיין לא נעשה הבגד ממנו ילמדינו אמ"ו הדין עם מי: תשובה לפום ריהטא דעיונא נראה דהדין עם היו רשעים דכל שלא נעשה הבגד ממנו לא נקרא שם בעליו עליו ולא נקרא כלל בגדיו ומלבושיו ואפשר דאפי' כבר נעשה ממנו הבגד כל שלא לבשו פעם אחת בחייו לא נכלל בכלל מלבושיו דהא קי"ל הנמנה לאו מילתא היא לעגן פיס של תפילין אוזמניה ולא צר ביה והאורג בגד למת וכו' וכיון דאפי' לעגן איסור הזמנה לאו מילתא היא וכדאי בש"ס פ' גמיר הדין דף מ"ז ומ"ח והכי קי"ל להלכה כמבואר בא"ח סי' מ"ב ובי"ד סי' שמ"ט וכ"ש לעגן ממונא (וכה"ג מצאתי ראיתי קצת ראיה מתשובת הריב"ש סי' קד"ט ודברי ריבות סי' ת"ט ע"ש) דהזמנה לאו מילתא אף אם כבר נעשו הבגדים לשמו כמדתו אפשר לדחות ראי' זו דכל כה"ג אזלינן בתר פנונת הלשון ובלשון בני אדם מקרי בגדיו אף שלא לבשם כלל פיון שפבר עשו ממנו הבגדים כפי מדתו וכל העומד ללבוש פלבוש דמי וכמבואר בש"ס דב"ב דף נו"ן ובטח"מ סי' רמ"ח באמר נכסי לפלוני וכן בגדי כל מה שמקרי נכסי ובגד בכלל ועיין בתשובת הרא"ש כלל ע"ו סי' ד' ואע"ג דלעגן איסורא

הזמנה לאו מילתא מ"מ בנדון דידן אזלינן אחר פנונת הלשון איברא מ"מ גם זה לא ברירא לי כל פה אם היורשים מוחזקי' אי יכולין להוציא מהם פיון שלא לבשם פלל אפשר דלא נכלל בכלל בגדיו ומלבושיו כי עדיין לא נקרא שם בעליו עליו (וסמך לדבר ולבש בגדיו שאינם נקראים בגדים עד שלבשם) וצ"ע ועין בתשובת שער אפרים סי' א' דמסיק להלכה דלא אמרינן כל העומד וכו' ע"ש אבל היכא דלא נעשה ממנו הבגד פלל רק שלקחו לעשות ממנו ועדיין לא עשה נ"ל פשוט באין ספק דאינה בכלל בלשון בני אדם בגדיו ומלבושיו פיון שעדיין אינו עומד ללפוש פלל והוא נחזקת היורשים כמו שאר כל מטלטליו איברא ראיתי בתשובת צמח צדק שאלה ג' שפסק באשה שיש לה שטר פתובה וכתב בה שתקח כל מלבושיה השייכים לגופה יותר על פתובתה ועתה שמת בעלה נמצא בעזבונו עשרה אמות מן משי שקנה מתחלה לעשות לאשתו מלבוש ועדיין לא נעש' ופסק דזכת' האש' ומביא רא' מהא דאית' בפ' הגוזל קמ' דף ק"ב דא' המקדיש נכסיו וא' המעריך את עצמו אין לו בכסו' אשתו ולא בכסו' בניו ולא בצבע שצבעו לשמן ולא בסנדליו חדשי' שלקחו לשמן וכן הדין בבעל חוב כמבואר בח"מ סי' ל"ז ומסיק ונ"ל וכיון דהקדש ובעל חוב אין נוטלים מזה שקנה לשם אשתו משום שמיך שקנה לשמה קנתה האשה דהבעל קנה מיד המוכר והוא הקנה לאשתו ה"ה נמי אם מת הבעל נוטלת את זה כמו שאר מלבושים שפכרו נעשו לשמה דלא תליא מידי שתהא עשייה לשמה אלא כשקנה לשמה דיו פיון שכתב לה בכתובתה שתטול כל מלבושיה נוטלת אלו עשרה אמות אע"ג דלא נעשה עדיין המלבוש פיון שקנה לשמה עכ"ל ע"ש דבריו יותר באורך וא"כ משם יש ללמוד ג"כ לנדון דידן ולע"ד מעיקרא דדינא פירכא פי אין הנדון דומה לראיה דנדאי התם הטעם משום דכיון דקנה לשמה הקנה אותו מיד לאשתו אף שלא נעשה עדיין לכן אין ההקדש או הבע"ח יכולים להפקיע זכותה משא"כ היכא דמת הבעל כבר מסיק הש"ס בסוף פ' נערה שנפתתה דף נ"ד ע"ש דאלמנה שמין בגדיה שעליה דכי אקני לה אדעתא למיקם קמיה אבל אדעתא למשקל ולמיפק לא אקני לה והכי קי"ל כמבואר בא"ה סי' צ"ט וא"כ אין לאשה זו שום זכות במלבושים רק מפח לשון התנאי פתובה שכתב בה שתקח כל מלבושיה השייכים לגופה א"כ הולכים אחר לשון בני אדם (וכן הדין בכל לישא דשטרי עיי' בריב"ש סי' ר"ו ובח"מ סי' מ"ב ובסמ"ע ס"ק ר"ח) דעכ"פ לא נקרא מלבושיה אא"כ שפכר נעשו והוא מוכן ללפוש אבל לא מה שלקח לשמה היינו אדעתא למיקם קמיה ולא למשקל ולמיפק דאדעתא דהכי לא קנו ואינו נכלל בכלל בלשון מלבושיה וה"ה בנדון דידן הולכין אחר לשון המצנה פנ"ל פשוט ה"ק יעקב: שאלה קעב על אודו' ירושת בן הבכור אי נוטל פי שנים בשטרי עסקות או נימא דהוי בכלל שאר מלוה שאינו נוטל בראוי כבמוחזק: תשובה לא ידעתי מאי קא מסתפקא לך דהא לפי מה דקי"ל האי עסקא פלגא מלוה פלגא פקדון בהאי פלגא דהוי פקדון פשיטא דבכור נוטל פי שנים כמו כל פקדון דעלמא אלא אפי' בהאי פלגא דהוי מלוה ג"כ נראה דנוטל פי שנים וראיה ברורה לזה מהא דאיתא בש"ס פ"ק המקבל דף ק"ד ע"ב אמרי נהרדעי האי עסקא פלגא מלוה פלגא פקדון אמר רב אידי בר אבין ואם מת נעשה מטלטלין אצל בניו רבא אמר להכי קרי ליה עסקא דאם מת לא יעשה מטלטלין אצל בניו ופרש"י ונ"ל ולהכי קרו להו עסקא שתהא קנימת תמיד ומתעסק בה ויסמכו עליה בעליה שלא תנחן להוציאה ואם מת לזה יגבו ולא תיעשה כמטלטלין שלקחו

דכינן דצריכה להיות קיימת סמיכותו עליה כמקרקעי דטעמא דלא קא משתעבדא מטלטלי דיתמי לב"ח משום דמעיקרא לא עליהו סמך דלא למגבי מיניהו אוזפיה שְהרי בידו להוציאן אבל הני אין בידו להוציאן וסמך עליהו עכ"ל הרי להדיא מפרשי לפי דברי רבא דהלכתא פנותיה וכן פסקו כל הפוסקים כמבואר בטי"ד סי' קע"ז וגדולה מזו פתב הרא"ש ונ"י בשם רב האי דכל היכא דאיתא להאי עסקא בעיניה גבי מיתמי בלא שבועה והמרדכי פתב דאפי' מיתומים קטנים נמי שקיל הרי דכל עסקא הוי פדבר מוחזק ועומד כמו קרקע לפרש"י וגבי אפי' מיתמי דהא ב"ח אינו גובה מטלטלין דיתמי אע"ג שגובה במלוה דהוי ראוי לענין בכור כמבואר בח"מ סי' ק"ד וק"ז ועיין בא"ה סי' ק' אם כן מכ"ש דעסקא דהוי כקרקע ומוחזק לענין ירושת בכורה אכן בתשובת חוט השני סי' א' פסק בפשיטות דאין הבכור נוטל פי שנים בעסקא וכתב וז"ל וראיה לזה מהא דאיתא בפ' יש נוטלין דף קר"ה דפריד אפני לרבא מ"ש מעות דלאו הני מעות שבק אפנהו קרקע נמי לאו האי קרקע שבק אפנהו וכן הקשה לר"נ ואסיקנא דרבא ורב נחמן טעמא דבני מערבא קאמר וליה לא ס"ל והלכתא אין הבכור נוטל פי שנים במלוה היינו משום טעמא דלאו הני מעות שבק אפנהו ולאו האי קרקע שבק אביהו והוה טעמא שייך נמי בענין השטרות של עסקא עכ"ל ובודאי נעלם ממנו מקור סוגיא זו שהבאתי מפ' המקבל אף שזכר שם תחלת הסוגיא מ"מ הרי להדיא מבואר שם מסוגיא דש"ס ופרש"י והספמת הפוסקים דסמיכת בעליה עליה שלא תינתן להוציא כמקרקע ממש לכן נ"ל פשוט שלא להפקיע ירושת בנו הבכור משטרי עסקא כמו שהוכחתי פנ"ל ה"ק יעקב: שאלה קעג מה"ה מוהר"ר דוד מאייבשין על אחד שצוה לפני מותו לתת לאחד מבני בניו נכדיו מנכסיו סך מה אי יתנו ג"כ לבן בן הבן שהוא דור רביעי ממנו או לא ואין זה הדבר חדש פי כפר נסתפק בזה בתשובת מבי"ט הובא בש"כ לח"מ סי' רנ"ז ס"ק ג' וז"ל ובתשובת מבי"ט ח"א סי' ד' אי דור רביעי הוי בכלל בני בניו ע"ש על כן יורינו אדמו"ו הלכה למעשה בזה: תשובה הנה עיינתי בגוף התשובה של המבי"ט על מה אדני ספיקותו הטבעו וראיתי שפכת שם וז"ל עוד אני אומר פי אפשר שיהיו נכללים דור רביעי ג"כ בבני בניו וכמ"ש בירידת יעקב למצרים בניו ובני בניו אתו וכתב ויהיו בני פרץ חצרון וחמול והם דור ד' נכללים בכלל כל נפש בניו ובנותיו שלשים ושלש וגו' וכתב בניו ובני בניו אתו משמע דלאו דוקא בני בניו אלא בניהם ג"כ ולא תאמר דדור ד' בכלל במ"ש וכל זרעו שְהרי כתיב וכל זרעו שני פעמים ונוכל לדרשם וכו' עכ"ד שם הנה בודאי מהמקרא זו אין הכרע כלל דלעולם אין דור רביעי נכלל בכלל בני בניו והתם ריבוי דכל נפש וכל זרעו נדאי לרבויה קאמי וכתוב ג"כ כל הנפש הבאה ליעקב מצרימה יוצאי ירכו והפל בפלל ואם באנו להביא ראיות על דין זה מהמקרא נראה להביא ראיות מכמה מקראות להיפך חדא מהא דכתוב פ' וי'א פ' ד"א פסוק ד"ג אם תשקור לי ולבניי ולנכד' ופרש"י וכן איתא במדרש ילקוט עד שלש דורות רחמי האב על הבן ולכך ולא נחם אלהים דרף ארץ פלשתים כי קרוב שבועתו של אבימלך שעדיין נכדו קיים וכן איתא ביואל א' ג' לבניכם ספרו ובניכם לבניהם ובניהם לדור אחר ש"מ דדור ד' חשיב דור אחר (ומה"ט נ"ל דעת הרי"ף והרא"ש והרמב"ם הובא בטא"ה סי' רי"ש אנסיסא דייחיד מברך איהו ובריה ובר בריה ותו לא וכן מבואר בטח"מ סימן ל"ג לענין פסולי קורבה דפסול עד דור ג' ותו לא) וכן יש להביא ראיה מהא דאיתא בירושלמי פאה א"ר

יצחק בר מריון בשם ריש לקיש הוסיף היא מעולם עד עולם אבל הצדקה עד שלש דורות
שנאמר וצדקתו לבני בנים עכ"ל הרי דבני בנים הוא עד ג' דורות ותו לא וכן מבואר
בסוגיא דש"ס דקדושין דף יז עד היכן חייב אדם ללמוד את בנו תורה אמר רב יהודא
אמר שמואל פזבולו בן דן שלמדו אבי אביו ופרש"י שם לפי המסקנא דה"ק עד היכן
אדם חייב ללמוד תורה בדורותינו אמר ר"י לבנו ולכן בנו וכדכתיב והודעתם לבני
ולבני בני הרי להדיא הא דכתיב ולבני בני הוא דוקא פזבולו בן דן שלמדו אבי אביו
ולא יותר וכ"כ הרמב"ם פ"א מה' ת"ת) וכן נראה שם מלשון הכ"מ שכתב וז"ל נ"ל
פשוט דקודם לכן חבירו דנקט בן בנו ה"ה לבן בנו דלא הוי מצוי למכתב והודעתם לזרעה
דהוי אמינא בנות בכלל עכ"ל משמע דאי ה"מ למכתב לזרעה הייתי אומר בן בנו דוקא
ותו לא אף דברי הכ"מ עצמו בכל זה אינם מוכרחים כל פה) ואל תשיבני מהא דכתיב
ריש פ' בא למען תספר באזניבנה וכן בנה וקאי אף לכל הדורות הבאים אח"כ אי משום
הא לא תברא דעתם לא ליוצאי מצרים לבד קאמר רק לכל הדורות הבאים שכל אחד
יספר בן לבנו ולכן בנו ובר מן כל דין אף אם נאמר דבלשון תורה אף בן בנו בכלל
בני בניו מ"מ בצוואה וכה"ג דאזלינן בתר לשון בני אדם אין בכלל אלא מה שפירט בן
בנו ותו לא וגדולה מזו דאפ"י בני בנים שהם לענין פמה דברים פבנים אפ"ה לענין לשון
בני אדם אינם נכללים בכלל בנים וכדאיתא בב"ב פ' מי שמת דף קמ"ג ע"ב ובי"ד סי'
רי"ז ובח"מ סי' רנ"ז וכ"ש בזה שצוה ליתן לנכדיו בני בניו דאין בן בנו בכלל פנ"ל
ה"ק יעקב: הלכות שכירות ופועלים שאלה קעד בעל הבית אחד ששכר שפחה עברה
לשמשו ואח"כ נודע לו שהיא מוחזקת לגבנית אם הבעל הבית יוכל לחזור בו או לא
פינן שהיה יכול לשפוך במקום אחר ויש עליו תערומת או לא: תשובה הנה בנדאי לא
נעלם מאתו מה דאית' בח"מ סי' של"ג דאם הבעל הבית חוזר בו אין לו עליו אלא
תערומת ובשהיו יכולין להשפיר במקום אחר הרי זה פדבר האבד ונותן להם שכרם
כפועל בטל אכן בנדאי שלפנינו דאיכא מום וחסרון גדול פזה פי אי אפשר להשתמר
ממנה פי אין אדם דר עם נחש בכפיפה אחת וגדולה מזו מצינו בש"ס דב"ק פ"ג דף ר"ח
ע"א בעבד עברי מנין לנרצע שפלו לו ימיו ורבו מסרהב בו לצאת וחבל ועשה בו חבורה
דפטור וקאמר בש"ס הך במאי עסקינן בעבדא דגנבא ופרש"י דאיכא פסידא ובשביל
פן יכול לחזור בו והא דאיתא בש"ס דסמפון בעבדים ליכא והכי קו"ל פמבואר בטח"מ
סי' רל"ב סעי' י"ד וז"ל אבל אם נמצא גנב או חוטף וכו' וכינצא בדברים אלו אינו יכול
לחזור שפול העבדים בחזקת שיש בהם פל רעות אא"כ פירש פל זה היינו בעבדים פנענים
משא"כ בעבד או שפחה ישראל שפול ישראל בחזקת פשרות והוא פשוט וברור להמעיין
בש"ס ופוסקים דלא פדמשמע בתשובת חות יאיר סי' רי"א דאף בעבד ישראל אמרינן
אין סמפון בעבדים ולא דק ואף אם רצינו לדחוק בדבריו אף שלשונו שם אינו סובל
פלל פיה זה ולומר דכוננתו ג"כ בעבד ושפחה פנענים מ"מ מתוך שאר דברים שבתשובה
זו מוכח שכתב דבריו שלא בהשגחה פד ניים ושכיב שמשמע מדבריו שם דזונה הוי מום
גבי שפחה פנענית ובזה בנדאי לא דק דמבואר בש"ס ופוסקים דסמפון לגמרי בעבדים
ליכא ותנינן להדיא מרב' שפחות מרבה זימה וכמה משניות הגיורת והשבויה והשפחה
שנשתחררה פחותה מבת שלש דיותר מפאן היא בחזקת זונה וצריכה להמתין ג' חדשים
ואסורה לכהן פן הוא פשוט בש"ס והסקמת פל הפוסקים וכמבואר בא"ה סי' נ"ו משום

שְׁהִיָּא בְּחֻזְקַת זוּנְהָ וְעַל כָּל פְּנִיָּם בְּיִשְׂרָאֵל וְנָדַי דְּהוּי מוּם גְּמוּר אִי אִיכָּא עֲדוּת בְּרוּרָה לְהוֹצִיאָהּ מִחֻזְקַת כְּשָׁרוֹת פְּנ"ל ה"ק יַעֲקֹב: שְׂאֵלָה קַעֵה רְאוּבֵן תְּבַע לְשִׁמְעוֹן שְׁהַשְׁפִּיר לוֹ בֵּית בְּאֵייר בְּעַד עֲשָׂרִים זְהוּבִים לְשָׁנָה זֹו וְרוּצָה שְׂיַצָּא מִן הַבַּיִת בְּחֻדַּשׁ תְּשָׁרִי שְׁפָכְר כְּלִתָּה שְׁנָתוֹ וְשִׁמְעוֹן מְשִׁיב לוֹ שְׁשִׁכִּירְתוֹ וְכוֹנְנָתוֹ הִיָּה עַל שְׁנָה שְׁלִימָה שְׁהוּא י"ב חֻדַּשׁ מִיּוֹם לִיּוֹם וְהַדְּמִים רְאָיָה עַל זֶה שְׂאִין דְּרָף לִיתָן בְּשִׁבִּיל חֻצֵי שְׁנָה עֲשָׂרִים זְהוּ אִם לֹא שְׁדַעְתוֹ הִי עַל שְׁנָה שְׁלִימָה: תְּשׁוּבָה דִּין זֶה גְּמָרָא עֲרוּכָה הִיא בַּפ"ק דְּרֵאשׁ הַשְּׁנָה דָּף ז' ע"ב ת"ר הַמְשַׁפֵּיר בֵּית לַחֲבִירוֹ לְשָׁנָה מוֹנָה שְׁנַיִם עֲשָׂר חֻדַּשׁ מִיּוֹם לִיּוֹם וְאִם אָמַר לְשָׁנָה זֹו אִפִּי לֹא עָמַד אֲלָא בְּאֶחָד בְּאֶדְר פִּינוֹן שְׁהַגִּיעַ יוֹם א' בְּנִיסָן עֲלִתָּה לוֹ שְׁנָה וְאִפִּי לְמ"ד יוֹם אֶחָד בְּשָׁנָה חֲשׁוּב שְׁנָה שְׂאִנִּי הִכָּא דְלֹא טָרַח אֵינְשׁ לְמִיגַר בֵּיתָא לְבַצִּיר מִתְּלַתִּין יוֹמִין וְאִימָא תְּשָׁרִי סְתָם כִּי אָגַר אֵינְשׁ נִיחָא לְכֻלְהוּ יְמוֹת הַגְּשָׁמִים אָגַר וְתַנָּא קַמָּא דְּבַרְיֵיתָא וְתַנָּא דִּידָן בְּנִיסָן נְמִי מְשַׁפֵּחַ שְׁכִיחֵי קִטְרֵי וְהִנֵּה לְכַאוּרָה נְרָאָה מְסוּגִיא זֹו דְּהִלְכְּתָא כְּתַנָּא דִּידָן וְתַנָּא קַמָּא דְּבַרְיֵיתָא וְכֵן מְבֹאָר מְדַבְּרֵי הַרְשָׁב"א הוּבָא בְּטוּר וּב"י ס' ש"ב דְּתְשָׁרִי הוּי ר"ה לְשִׁכִּירוֹת בְּתִים וְכֵן מְשַׁמְעוֹת הַרִי"ף וְהַרָא"ש וְשָׂאָר גְּדוּלֵי פּוֹסְקִים וּכ"כ לְהַדְיָא הַשְּׁפָתֵי פִּהוּן בַּח"מ ס' ש"ב ס"ק י"ג וְאִף דְּלְכַאוּרָה יֵשׁ לְפַקְפֵּק וְלוֹמַר הָא דְּקַאָמַר בְּש"ס דְּלַתְנָא קַמָּא וְתַנָּא דִּידָן בְּנִיס' נְמִי מְשַׁנָּה שְׁכִיחַ קְטֵרֵי לְכֵן לֹא הוּי רֵאשׁ הַשְּׁנָה שְׁלוֹ גִיסָן אֲבָל לְעוֹלָם תְּשָׁרִי ג"כ לֹא הוּי ר"ה מְטַעַם סְתָם כִּי אָגַר אֵינְשׁ בֵּיתָא לְכֻלְהוּ יְמוֹת הַגְּשָׁמִים אָגַר וְכִסְתָּמָא דְּמַתְנִי' פ' הַשׁוֹאֵל הַמְשַׁפֵּיר בֵּית לַחֲבִירוֹ בֵּימּוֹת הַגְּשָׁמִים אֵינּוּ יְכוּל לְהוֹצִיא מִן הַחֵג וְעַד הַפְּסַח מַה"ט וְתַדַּע שְׁכֵן הוּא דַאל"כ אִפְתִּי תַקְשָׁה לְתַנָּא דְּמַתְנִי' וְת"ק דְּבַרְיֵיתָא אִמָּאֵי לֹא קְחָשִׁיב תְּשָׁרִי רֵאשׁ הַשְּׁנָה לְשִׁכִּירוֹת כְּמוֹ דְּקָשָׁה עַל גִּיסָן אֲלָא צ"ל דְּלַדִּידָהוּ לִיכָּא ר"ה כְּלָל וּמוֹנִין י"ב מִיּוֹם לִיּוֹם אֲכֹן נְרָאָה לְאַחַר הַעֵינִי דְּדַבְּרֵי הַרְאִשׁוֹנִים אֲמַת לְהַלְכִ' דָּאָף אִי גִימָא דְּלִיכָּא רֵאשׁ הַשְּׁנָה כְּלָל לְשִׁכִּירוֹת בְּתִים מ"מ מִן הַסְּתָם אִם אָמַר שְׁנָה זֹו בְּמַקְחַ וּמְמַפְּר וּשְׁכִירוֹת וּכְה"ג מַה שְׁבִין אֲדָם לְחַבְרֵי הוּלְכִי אַחַר לְשׁו' בְּנִי אֲדָם וְתְשָׁרִי הוּא ר"ה לְפִי לְשׁוֹן בְּנִי אֲדָם וְכַדָּאִיתָא לְהַדְיָא שְׁם בְּדָף י"ב בְּהַמְּוֹדֵר הַנְּאָה דָּאָם אָמַר לְשָׁנָה זֹו פִּינוֹן שְׁהַגִּיעַ יוֹם אֶחָד בְּתְשָׁרִי עֲלִתָּה לוֹ שְׁנָה וּמַקְשָׁה הַש"ס וְאִימָא בְּנִיסָן בְּנְדָרִים הִלְף אַחַר לְשׁו' בְּנִי אֲדָם ע"כ וְאֵל תְּשִׁיבֵנִי מִפְּנֵי מַה לֹא תַנָּא הַתַּנָּא דִּיד' תְּשָׁרִי ר"ה לְשִׁכִּירוֹת אִי מְשׁוּם הָא לֹא אֲרִיָּא דְּבַהֲפִסְקָה לֹא קַמְיִירוֹ כְּמוֹ דְּלֹא חָשִׁיב לְעַבּוּרִין כְּמוֹ שְׁמַתְרֵץ הַש"ס שְׁם דָּף נִי"ו ע"א וּכ"כ שְׁם הַתּוֹסְפֵת דְּמַה"ט לֹא תַנִּי נְדָרִים וּכ"כ הַתּוֹסֵפ' בְּדָף י"ב ע"א וְהָא דְּלֹא מְשַׁנֵּי הַש"ס הִכִּי גַבִּי שְׁכִירוֹת בְּתִים דְּבַהֲפִסְקָה לֹא קַמְיִירוֹ וְאִמָּאֵי הוּצְרָף לְשַׁנּוֹת מְשׁוּם דְּבְנִיסָן מְשַׁפֵּחַ שְׁכִיחַ קְטֵרֵי יֵשׁ לוֹמַר מְשׁוּם דְּהַש"ס רוּצָה לְתַרְץ אָף לַת"ק דְּבַרְיֵיתָא דְּקַחְשִׁיב לְעַבּוּרִין וְכֵן לְתַנָּא דְּתַנִּי נְדָרִים אִמָּאֵי לֹא קַחְשִׁיב לְשִׁכִּירוֹת בְּתִים לְהִכִּי הוּצְרָף לְתַרְץ דְּבְנִיסָן נְמִי מְשַׁפֵּחַ שְׁכִיחַ קְטֵרֵי מְשַׁא"כ לְתַנָּא דְּמַתְנִי' בְּלֹא"ה לְק"מ דְּבַהֲפִסְקָה) לֹא קַמְיִירוֹ וְלְעוֹלָם ר"ה שְׁלוֹ תְּשָׁרִי דְּלְכֻלְהוּ יְמוֹת הַגְּשָׁמִים אָגַר וְכִסְתָּמָא דְּמַתְנִי' דַּפ' הַשׁוֹאֵל וְגַם אֲזַלִּינוּ בְּתַר לְשׁוֹן בְּנִי אֲדָם כְּמוֹ דְּקִי"ל לְעַנְיָן נְדָרִים וְכַמְבּוֹאָר בִּי"ד סִימ' ר"ך וּבְזָנָה אֲתִי שְׁפִיר שְׁהַרִי"ף וְהַרָא"ש הַשְּׁמִיטוֹ דִּין דְּשְׁכִירוֹת בְּתִים דְּמַמְיָלָא גְּלַמַּד מִדִּין נְדָרִי דְּהוּלְכִין אַחַר לְשׁוֹן בְּנִי אֲדָם וְעַל דְּבַר מַה שְׁטַעַן שְׁמַעוֹ שְׁהַדְמִי רֵאִי לְדְבָרֵי שְׂאִין דְּרָף לִיתָן כָּף בְּשִׁבִּיל חֻצֵי הַשְּׁנָה אֵין בְּדְבָרֵי מְמַשׁ כְּלָל כִּי כְּבָר נִשְׁמְרוּ הַתּוֹסְפֵת בַּר"ה מְזָנָה בְּדָף ז' ד"ה עֲלִתָּה לוֹ שְׁנָה וְלֹא אֲמַרִּינוּ הַדְּמִים מוֹדִיעִים וְהַרִי הַמְּעוֹת מַתְנָה אוּ פְקֻדוֹן עַכ"ל וְאֵע"פ שְׁבַעֲנִין הַמְּעוֹת לֹא הִכְרִיעַ

התוסף אי צריף להחזיר או לא גם בדברי הטור ושאר פוסקים והאחרונים בסי' שי"ב אינו מבנרר דין זה מ"מ יש ללמוד דין זה ממה דאית' בפוסקים ובטח"מ סי' ר"ך ובש"ע שם סעי' ח' במכר את הצמד לא מכר את הבקר דבכל אלו הדברים אין הדמים ראיה שאם טעה בכדי שהדעת טועה יש לו אונאה או ביטול מקח פדין פל מוכר או לוקח ואם טעה בכדי שאין הדעת טועה לא נתבטל המקח שזה מתנה נתן לו הרי מסקנת הפוסקים להלכה דלשם מתנה נתן לו וא"צ להחזיר המעות דלא חיישינן לפקדון (ודין זה תלוי בפלוגתא דרב ושמואל בקידושין דף מ"ו ע"ב בהמקדש את אחותו והלכתא פנותיה דשמואל בדינא דמעות מתנה הוי כמבואר בא"ה סי' נו"ן) ובנדון דידן אין לחלק דאפי' טעה בפחות מכדי שהדעת טועה לא הוי די' אונאה לקרקעות אפי' לשכירות קרקע כמבואר בח"מ סי' רד"ז סעי' ר"ט ול"ב נמצא דגם הדמים אין ראיה ואם יאמר האומר דהרי להדיא מבואר בסי' שי"ב בב"י והובא בהג"ה ש"ע סעי' א' לפסק הלכה והוא הספמת הב"ח וסמ"ע לפסק הלכה דאם לא קצב לו זמן אפ"ה מסתמא שפרו נגד מעותיו הרי להדיא דלענן שכירות אמרינן דהדמי' ראי' אי משום הא לא תבא קדא דאף אי גימא דהגי תרי דינים סתרי הדדי ביותר הנה לנו לתפוס דין זה שמבואר להדיא בש"ס ותוספת וכל הפוסקים דאין הדמים ראיה ולדחות דברי הב"י והגהות רמ"א בש"ע פאשר באמת כתב הש"כ שם בס"ק ד' ועוד דאחר העיון נראה פשוט דאין פאן סתירה כלל ולתפוס דברי שניהם להלכה ודלא כהש"כ שם שבקש לדחות דין זה והשיג על הסמ"ע דנדאי היכי שנתן לו שכירות ולא קצב לו זמן הוא נגד הסבא דלא שדי אינש זוזי בכדי איף לא יפרש השוכר או המשפיר איזה זמן קצוב אלא ודאי סמכו אשכירות כנגד מעותיו משא"כ היכי ששכר לזמן שאמר לשנה זו רק שאנו מסתפקין איף הנה פנונתם וכן במכר את הצמד אף דאיכא דקרי לצמד בקר ולבקר צמד מ"מ אין הדמים ראיה ואמרינן ששכר או מכר לו הפחות והדמים מתנה ובחנם השיג בזה הש"כ על הסמ"ע וזכינו לנדון דידן שצריף לילף שמעון מהבית אם לא שיש מנהג בענין שכירות הבית כמבואר בש"ע סי' שי"ב סעי' י"ד יע"ש: שאלה קעו אהד ששכר סוס ממי שדרכו להשפיר בעד כל יום זהו ריינש ושפרו לרפוב בו מהלף שני ימים ושפרו ליתן לו שכירות על עשרה ימים פי אולי יתעכב שם ונתעכב שם באונס גדול שנפל למשכב שם פמו עשרים יום אי צריף לשלם שפרו של כל יום יום משלם או לא: תשובה דין זה לכאורה מתבאר להדיא בטור ח"מ ס"ס ש"י ובש"ע שם והוא מתשובת הרא"ש וז"ל ראובן השפיר בהמתו לשני ימים לילף ולחזור ובחזרתו ביום השני גדל הנהר עד שהוצרף לעכב יום אהד אם שכרה לימים פשיטא שצריף ליתן לו שכירות כל יום יום ואם שכרה למקום פלונית ולחזור או ששכרה לשני ימים והזכיר המקום שרוצה לילף שם וידוע שהוא מהלף שני ימים ועכבו נהר אם לא הנה רגיל להתגדל פסידא דבעל הבהמה ואם הנה רגיל להתגדל והשוכר מפיר הענין הכה ולא המשפיר פסידא דשוכר ואם שניהם ידעו פסידא דבעל הבהמה ומזונת הבהמה והשכירות דין אהד להם ע"כ והנה לכאור' נראה לדמות דין זה לכבא אמצעית שאם שכרה למקום פלוני וכו' אם לא הי' ראוי להתגדל פסיד' לבעל הבהמה א"כ גם בנדון דידן הוי אונס' דלא שכיח ופסיד' דבעל הבהמ' איבר' פד מעי' שפיר נראה דדין זה דמי ממש לכבא דרישא אע"ג דשפרו לרפוב בו מקום מהלף שני ימים מ"מ פיון ששפרו על עשרה ימים פי אולי יתעכב שם יותר ודאי דהוי פשפרו לימים וכל מה

שְׁנֵתֵעֶכֶב שָׁם צָרִיף לִיתֵן לוֹ וְתוֹ דָּלָא דָּמִי פְּלִל לְגִדּוֹן דְּהָרָא"ש דְּהָתָם גְּדַל עַד שְׁהוֹצְרָה
לְהִתְעַכֵּב הוּא וְהַסּוּס מִשָּׂא"כ פָּאן אִם הוּא נִתְעַכֵּב הֲלָא הִיָּה יָכוֹל לְשַׁלְּחָה סוּסוֹ ע"י אִישׁ
אַחַר נְאֻמָּן דְּאֻזְלִי מְהֵבָא לְהָתָם וְהוּא עֵינֵב הַסּוּס מִשּׁוּם טוֹבְתוֹ לְחִזּוֹר עִמּוֹ לְבֵיתוֹ וְדַאי
דְּצָרִיף לְשַׁלֵּם וּמ"מ אִינוּ נוֹתֵן לוֹ שְׂכָר רַק כְּפוּעֵל בְּטַל וּכְמ"ש הַסּוּס"ע בְּסִי"ש י"י ס"ק י"א
וְכוּ נִרְאֵה מְסַקְנַת הַב"ח וְהִיכָא דְתַפְס הַמְשַׁפֵּיר מְשַׁל שׁוֹכֵר נִרְאֵה דְאָפִי בְּבָבָא תַנְיִינָא
מִמֶּשׁ פְּסִידָא דְהַשׁוֹכֵר דְהָא מְקוֹר הַדִּין נוֹבַע מִהָא דְאִיתָא בְּפ' הָאֻמְנָיִם דָּף ע"ז אָמַר רַבָּא
הָאִי מֵאֵן דְּאָגַר אֲגִירָא לְדוֹנְלָא וּפְסַק נִהָרָא בְּפִלְגִיָּה דְיוֹמִיָּה אִי לָא עֵבִיד דְּפְסוּק פְּסִידָא
דְּפוּעֵלִים וְכַתְּבַת הָרָא"ש וְנ"ל וְאִי לָא עֵבִיד דְּפְסוּק פְּסִידָא דְפוּעֵלִים דְּכָל אֲנוּסָא דָּלָא מְבַעֵי
לִיָּה לְאִסּוּקִי אֲדַעְתִּיָּהּ לָא פּוּעֵל וְלָא בַעַל הַבַּיִת אִי נָמִי תַרְנַנְיָהּ אֲבַעֵי לְאִסּוּקִי דַעְתִּיָּהּ
דְּהַמוּצִי מִחֲבִירוֹ עָלָיו הָרָא"ש וְנִדּוּ עַל הַתַּחְתּוּנָה עַכ"ל הָרָא"ש וְכוּן מְבוֹאָר בְּב"י סִי"ש י"י
וּסִי"ש ל"ד וּבב"ח וּסמ"ע שָׁם וְכִינּוּן דְלֵהֲכִי פְּסִידָא דְבַעַל הַבְּהֵמָה מִשּׁוּם דְּהוּא הַמוּצִיא
מִמֵּילָא הִיכִי שְׁהוּא מְוַחֲזָק פְּסִידָא דְשׁוֹכֵר וְאֵל תְּשִׁיבֵנִי מִמ"ש הָרָא"ש וְהַטּוֹר וְהַש"ע
דְּמִזְנוֹת הַבְּהֵמָה כְּדִין הַשְּׂכִירוֹת דְּהִינּוּ שְׁצָרִיף הַמְשַׁפֵּיר לְשַׁלֵּם לְהַשׁוֹכֵר דָּמִי הַמְזוֹנוֹת
שְׁנֵתֵן לְהַבְּהֵמָה וּכ"כ הַסּוּס"ע שָׁם בְּס"ק י"ג הָרִי דְאָף לְהוּצִיא מִבַּעַל הַבְּהֵמָה אֲמַרִינּוּ דְהוּא
פְּסִידָא דִידִיָּה אִי מִשּׁוּם הָא לָא תַבְרָא דְהָתָם ג"כ הַשׁוֹכֵר מְוַחֲזָק בְּשְׂכִירְתוֹ וּמִנְפָּה לוֹ דָּמִי
מְזוֹנוֹת וְגַם תַּפִּיס הַבְּהֵמָה כָּל זֶה נ"ל פְּשׁוּט וּבְרוּר אֲכֹן רְאִיתִי בְּתַשׁבּוּת חוֹת יָאִיר סִי
קנ"א שְׁנֵשְׂאָלָה לְפָנָיו שְׂאָלָה כְּזוֹ וְהַמְשַׁפֵּיר הִיָּה תַפְשׁ מְשַׁל הַשׁוֹכֵר וְאִפְ"ה פְּסַק שְׁהוּא
פְּסִידָא דְמְשַׁפֵּיר וְדִיָּמָה דִּין זֶה בְּדַמִּיּוֹנוֹת רְחוּקִיאָשֵׁר לָא קָרַב זֶה אֶל זֶה וּבְנֻדַאי תַקְפָּה
עָלָיו מְשַׁנְתוֹ שְׁנַעְלָם מִמֶּנּוּ מְקוֹר הַדִּין בְּסִי"ש י"י דְבָרֵי הָרָא"ש וְהַטּוֹר וְהַש"ע כִּי הַדִּין
בְּרוּר מִצַּד הַסְּבָרָא וְהַמוֹפֵת מִדְּבָרֵי הָרָאשׁוּנִים כְּמ"ש וְכָל דְּבָרָיו שָׁם מִמֵּילָא מְוַפְרָכִין
כְּנ"ל ה"ק יַעֲקֹב: הַלְכוֹת גְּנִיבָה וּגְזֻלָּה שְׂאָלָה קַעֲזוּ נַעַר קָטָן שְׁלוּחַ מִמִּשְׁתָּה וְשִׁמְחָה לְהַבִּיא
זֵינן לְשִׁתּוֹת וְנִתְנּוּ לוֹ מְמוֹן שְׁיִתֵּן וְהִלֵּף הַנַּעַר וּמִצָּא הַמְרַתֵּף פְּתוּחַ וְלִקַּח זֵינן הַרְבֵּה בְּלֹא
מְחִיר וְגַם נִשְׁפָּה הַרְבֵּה לְאִבּוֹד וְאִם"כ נִשְׁמַע הַדְּבָר לְבַעַל הַזֵּינן וְתוֹבַע לְקָטָן אַחַר שְׁהַגְדִּיל
שְׁיַשְׁלֵם לוֹ הַזִּזְקוֹ וְדָמִי זֵינּוּ אִי חֵיִיב לְשַׁלֵּם אוֹ לֹא: תַשׁוּבָה אָף דְלִכְאוּרָה דִּין זֶה פְּשׁוּט
וְעָרוּף לְפָנֵינוּ בְּטוֹר וּש"ע סִי"ש מ"ט וְנ"ל קָטָן שְׁגָב מְחִזִּירִין קָרָן לְבַעֲלִים אִם הוּא בָּעִין
וְאִם אִינוּ בָּעִין פְּטוֹר אָף לְאַחַר שְׁיַגְדִּיל וְא"כ בְּנִדּוּ דִיד' שְׂאִי הַזֵּינן בְּעִי' הִיָּה נִרְאֵה דְהוּא
פְּטוֹר בְּכָל עֲנִין אֲכֹן אַחַר הָעִיּוֹן הֵיטֵב יִרְאֵה כְּפָה גְדוּלִי דְבָרֵי רָאשׁוּנִים שְׁלֹא לְסַמְּוּ
וְלְפָסוּק דִּין אוֹ הוֹרָאָה מְסַפֵּר הַש"ע שְׁהוּא פְּסַפֵּר הַחֲתוּם וְסִתּוּם מְאוֹד וּכְמוֹרָה הַלְכָה
מִתּוֹךְ מְשַׁנְתוֹ וְעִיקַר דִּין זֶה הוּא בְּרַמְב"ם פ"א מ"ה גְּנִיבָה דִּין ח' וְנ"ל קָטָן שְׁגָב פְּטוֹר מִן
הַכֶּפֶל וּמְחִזִּירִין לוֹ דְבָר הַגָּנוּב מִמֶּנּוּ וְאִם אֲבָדוּ אִינוּ חֵיִיב לְשַׁלֵּם אָף הַקָּרָן וְאִפְּלוֹ לְאַחַר
שְׁהַגְדִּיל עַכ"ל הָרִי לְהַדְיָא דְדוּקָא הִיכָא שְׁנַאֲבַד אִינוּ חֵיִיב לְשַׁלֵּם מִשָּׂא"כ הִיכִי דַעוּדוֹ
בְּיָדוֹ וְנִהְנֵן מִהֶמְמוֹן וְדַאי חֵיִיב לְשַׁלֵּם וְכַמְבּוֹאָר בַּח"מ סִי"ר ל"ה סִי"י ט"ו וְכוּן מְבוֹאָ' שָׁם
בְּסמ"ע וְזֶה בְּרוּר וּגְדוּל' מְזוֹנ"ל דְאָפִי מֵה שְׂאָזִיל לְאִבּוֹד אִם רָצָה לְצַא' יְדֵי שְׂמִי' ג"כ
חֵיִיב לְשַׁלֵּם וְכַדְאִית' בַּא"ח סִי"ש מ"ג וְהוּא מְפַסְקִי מֵהָרָא"י סִימָן ס"ב דְקָטָן שְׁעָבַר עֲבִירָה
בְּקִטְנוֹתוֹ דְצָרִיף לַעֲשׂוֹת תַשׁוּבָה כְּשִׁיגְדִיל וּבֵין אָדָם לְחֲבִירוֹ עִיקַר הַתַּשׁוּבָ' לְפִינֵי חֲבִירוֹ
וּלְשַׁלֵּם הַזִּזְקוֹ אָף שְׂאִין כּוֹפִין עַל זֶה בְּדִינֵי אָדָם וְאָף שְׂרָאִיתִי בְּתַשׁוּבָ' בֵּית יַעֲקֹב סִי"ג
שְׂרוּצ' לְהַשִּׁיג עַל דְּבָרֵי מֵהָרָא"י וְכַתְּבַת שָׁם וְנ"ל דַעִיקַר יְסוּדוֹ עַל דְּבָרֵי בַה"ג (וְנ"ל ט"ס
וְצ"ל הַג"ה אֲשֶׁר"י מַא"ז בְּב"ק כִּי דְבָרֵי בַה"ג כְּדַעַת הַפּוֹטְרִים) שְׁפַסַּק דְקָטָן חֵיִיב לְשַׁלֵּם

כְּשֶׁהִגְדִיל מֵה שֶׁהִזִיק וְלֹא רָאָה הִיא דֹאע"ג דְּלִדְעַת הֶהֱג"ה חֲזִיב לְשִׁלֵּם מ"מ א"צ תְּשׁוּבָה
עַל הַעֲבִירָה כִּמ"ש לְעִיל בְּשֵׁם הַתּוֹסֵף גְּבִי גַר שְׁנַתְגַּיֵיר דֹאע"ג דְּבִידִי שְׁמִים פְּטוֹר מִשׁוּם
דְּגַר שְׁנַתְגַּיֵיר פְּקָטוֹן שְׁנוּלֵד דְּמִי מ"מ בִּידִי אָדָם חֲזִיב א"כ מָה רֵאִי מִיִּיתִי מֵהֶרָא"י לְעֵנִן
תְּשׁוּבָה מִדִּין חַיִּיב תְּשׁוּבָה מִיִּינִי שֶׁהוּא בְּדִינִי אָדָם עַכ"ל וְכָל דְּבָרָיו אֵין לָהֶם שְׁחַר דְּאֶדְרָבָא
בְּכָל מְקוֹם מְצִינוּ דְּפְטוֹר מִדִּינִי אָדָם וְחֲזִיב בְּדִינִי שְׁמִים אָבָל לֹא לְהִיפּוֹף וּמ"ש שֶׁם שֶׁהוּצִיא
כֵּן מִדְּבָרֵי הַתּוֹסֵף בְּסִנְהֶדְרִין דְּף ע"א ע"ב גְּרָאָה שְׁלֹא יָרֵד פֶּאן לְהִבְנֵת הַתּוֹסֵף כְּלָל וְנ"ל
הַתּוֹסֵף שֶׁם עַל הָא דְאָמַר רַבִּי חֲנִינָא בֵּן נַח שְׁבִירָף אֶת הַשֵּׁם וְאֶת"כ נִתְגַּיֵיר פְּטוֹר תִּימָא
אִי הָוִי מִקְלָתָא דִּר' חֲנִינָא פְתַנְאִי דְּפְלִיגִי בְּהַחֲלוֹץ מִפְּנֵי מָה גְרִים מְעֻנְוִין מִפְּנֵי שְׁלֹא קִיִּימוּ
ז' מְצוֹת בְּנֵי נַח אֶלְמָא מִיעֲנָשִׁי וּר' יוֹסִי פְלִיג הֶתֶם וְאָמַר גַּר שְׁנַתְגַּיֵיר פְּקָטוֹן שְׁנוּלֵד דְּמִי
וְלֹא מִיעֲנָשִׁי כְּלָל וְעוֹד קָשָׁה דְּסוּגְיָא דְּהִכָּא דְּלֹא כְּחַד דְּאָמְרִינוּ עֲשֵׂה כֵּן בִּישְׂרָאֵל חֲזִיב וְאִי
כִּר' יוֹסִי פְקָטוֹן שְׁנוּלֵד דְּמִי וְנִרְאָה שִׁישׁ לְחַלֵּק דְּכֻלָּה שְׁמַעְתִּין בְּדִינִי אָדָם וְהֶתֶם בְּדִינִי
שְׁמִים עַכ"ל כְּפִינֵת הַתּוֹסֵפוֹת לְתַרְץ דְּהַסְוִינָא דְּסִנְהֶדְרִין אֶתְיָא כִּמ"ד דְּפְלִיג אֶר' יוֹסִי דְּלֹא
הָוִי פְקָטוֹן שְׁנוּלֵד דְּמִי לְעֵנִן זֶה אֶלְא דְּלִכְף גְרִים מְעֻנְוִין וְיִסוּרִים בָּאִים עֲלֵיהֶם לְפִי שְׁלֹא
קִיִּימוּ מְצוֹת בְּנֵי נַח לְדוּנּוּ בְּדִינִי שְׁמִים וְהָא דְּאָמְרִינוּ בְּהִפָּה אֶת חֲבִירוֹ אוּ בָא עַל אֲשֶׁת
חֲבִירוֹ פְטוֹר הֵינּוּ מִדִּינִי אָדָם אָבָל וְדֹאִי לִר' יוֹסִי כִּינּוּ דְּפְטוֹר מִדִּינִי שְׁמִים מִכ"ש בְּדִינִי
אָדָם אִפִּי עֲשֵׂה כֵּן בִּישְׂרָאֵל וְדֹלֵא כְּמוֹ שֶׁהִבִּין שֶׁם בְּתְשׁוּבָה כְּפִינֵת הַתּוֹסֵפוֹת לְהִיפּוֹף גַּם
מִהֶרָשׁ"א שֶׁם גְּרָאָה שְׁשֶׁגַּג קֶצֶת בְּזָה גַם בְּתְשׁוּבַת חוֹת יָאִיר סִי ע"ט לֹא יָרֵד הֵיטֵב לְכַוֵּנֵת
הַתּוֹסֵפוֹת בְּזָה ע"ש וְאֵע"ג דְּלִעֲנֵן כְּמָה דְּבָרִים קִי"ל גַּר שְׁנַתְגַּיֵיר פְּקָטוֹן שְׁנוּלֵד דְּמִי מ"מ
לְעֵנִן דִּין זֶה קִי"ל כִּר' חֲנִינָא וּכ"פ הֶרְמֵב"ם בִּפ' יו"ד מֵהִלְכֵי מְלָכִים וּכְבָר חִזְקוֹ
הַתּוֹסֵפוֹת כִּה"ג בִּיבְמוֹת פֶּרֶק הַבַּע"י דְּף ס"ב ע"א ד"ה ר' יוֹחָנָן דְּלִפְעָמִים אָמְרִי פְקָטוֹן
שְׁנוּלֵד דְּמִי וְלִפְעָמִים לֹא אָמְרִי הֵכִי יַע"ש וּבְזָה נִסְתַּלְקוּ כְּמָה תְּמִיחוֹת שְׁתַּמָּה גַם בְּבֵית
יַעֲקֹב בְּדְבָרֵי הָרֵאשׁוֹנִים וְכְמָה חִזְקוֹ דִּינִים שֶׁהֶעֱלָה שֶׁם גַּם מֵה שֶׁעוֹלָה עַל דַּעְתּוֹ שֶׁם
לְתַרְץ קוֹנְשֵׁת הַתּוֹסֵף בְּדָרָף אַחַר דְּהָא דַּעֲשֵׂה כֵּן בִּישְׂרָאֵל חֲזִיב אֶר' רַבִּי יוֹסִי דְּגַר שְׁנַתְגַּיֵיר
פְקָטוֹן שְׁנוּלֵד דְּמִי הֵינּוּ מ"מ כִּינּוּ דַּעְרוֹה לְכָל מְסוֹר וְאִי לֹא עֲבִיד דִּינֵי לְעַפּוֹ"ם שְׁבָא עַל
אֲשֶׁת יִשְׂרָאֵל אַחַר שְׁנַתְגַּיֵיר אֶתִּי לְמִשְׁרֵי נְמִי בִּישְׂרָאֵל גְּמוֹר וְכִה"ג אִיתָא בְּש"ס דִּיבְמוֹת
דְּף ד"ב ע"ש דְּבָרָיו בְּאֹנְרָף מֵה שְׁמִפְלִפֵּל עַכ"ז בְּדְבָרֵי הָרֵאשׁוֹנִי וְאַחֲרוֹנִים וְכָל דְּבָרָיו
אֵינָם מוּבְנִים לִי וְאִיף עוֹלָה עַל הַדַּעַת וְכִי בְּשִׁבִיל גְזִירָה דְּרַבְּנָן כְּזוֹ נוֹצִיא זוֹ לְמִיתָה דַּעַד
כֵּאֵן לֹא אָמְרוּ כֵּן בְּש"ס דִּיבְמוֹת אֶלְא דְּלֹא יִשְׂא עָרוֹה בְּשִׁבִיל גְזִירָה זוֹ אָבָל לְדוּנּוּ לְמִיתָה
וְדֹאִי דְּלֹא עֲבָדִינוּ בְּשִׁבִיל גְזִירָה כִּי הָאִי לְכֵן אֵין לָנוּ אֶלְא דְּבָרֵי תּוֹסֵפֶת בְּזָה דֹאע"ג דְּפְטוֹר
מִדִּינִי אָדָם חֲזִיב בְּדִינִי שְׁמִים וּמַעֲתָה ג"כ נִסְתַּלְק הַקּוֹנְשֵׁיָא שְׁמַקְשָׁה עַל הַש"ע בִּא"ח סִי
שִׁמ"ג בְּהַג"ה שְׁכַתֵּב טוֹב לוֹ שְׁיִקְבֵּל עַל עֲצָמוֹ אֵינָה דְּבָר לְתְשׁוּבָה וּבַח"מ סִי שִׁמ"ט כְּתַב
דְּקָטוֹן פְּטוֹר וּבְאֶמֶת לִק"מ דֹאע"ג דְּבְדִינִי אָדָם פְּטוֹר כְּדַעַת רֹב הַפּוֹסְקִים דְּלֹא כִהַג"ה
אֶשְׁר"י בְּשֵׁם א"ז מ"מ פֶּסֶק דְּחֲזִיב לְצִאֵת יְדֵי שְׁמִים אֶר' גְּרָאָה דֹאֶר לְצִאֵת יְדֵי שְׁמִים אֵין
מִן הַצְּנוּרָף לְשִׁלֵּם הַפֵּל כִּמ"ש מִהֶרָאִי"ה עֲצָמוֹ שֶׁם בְּתְשׁוּבָה וְנ"ל טוֹב שֶׁתְּקַבֵּל אֵינָה כְּפָרָה
וְאֵנִי אֵינְנוּ רִגִיל כָּל כָּף לְהַעֲרִיף כְּפָרָה וְתְשׁוּבָה בְּמִשְׁקָל עַכ"ל וְכֵן מְשַׁמְעוֹת לְשׁוֹן רַמ"א
בִּא"ח שְׁכַתֵּב שְׁיִקְבֵּל אֵינָה דְּבָר לְתְשׁוּבָה עַל כֵּן הַמוֹחֵל לֹא יִהְיֶה אַכְזָרִי וּיִפְנִיֵס בְּמָה
דִּיפְנִיֵס מִשׁוּם תְּקֵנָה הַשְּׁבִים כְּאֵלוֹ שְׁרוּצִים לְצִאֵת יְדֵי שְׁמִים וּבְסִפֵּר חֲסִידִים סִי תְרַצ"ב
מְשַׁמֵּע שְׁחֲזִיב לְשִׁלֵּם הַפֵּל כְּשֶׁהִגְדִיל וְאוּלַי מִמְדוֹת חֲסִידוֹת קֹאֲמַר אוּ שֶׁהִיָּה מְמוֹן הַגְּנִיבָה

תחת ידו כל זה נ"ל ה"ק יעקב: שאלה קעח שנים שעשו גניבה ביחד וחלקו הגניבה ואחד מהם ברח אי יכול הגנב לתבוע הפל מהשני או לא: תשובה הנה לכאורה נראה לדמות דין זה למ"ש הרא"ש בתשובה פלל ק"א סי' ז' והובא קצת בטח"מ סי' שמ"ה ונ"ל שם ועל שטען ראובן על שמעון שגנבם לחדרו וגנב ספריו והוציאן מרשותו ושמעון משיב אמת פי הוצאתים אלא פה הנה הענין שבקשני קרובתי פלתי להוציאם החוצה פי לא יכלה שאתם ולא ידעתי של מי הם או שלך או שלה וגם לא לקחתי והגבתי ממקומם אלא היא הגביאם ונתנם לי וטרחתי בשבילה ונתתים לאביה נ"ל ששמעון חייב להחזיר לראובן הספרים פי כל המונח בביתו הוא בחזקת שהוא שלו וגם ניכר פה שפיונון לסייע לקרובתו לגזול חמיה ומה שטען שהיא הגביאם ונתנם לו מ"מ הרי טען שהיו פבדים ולא יכלה שאתם ותנו בב"ק הכשרתי במקצת נזקו חבתי בתשלומי נזקו וכו' אי בלאו איהו לא הוי אזיל פשיטא ובגדון זה בלאו איהו לא היתה יכולה להוציאן משם הלכך יגבם ממי שריצה מכלתו שהודית שהם ברשותה ואם ירצה יגבה משמעון הואיל דבלאו איהו לא היתה יכולה להוציאן עכ"ל הרי להדיא דוקא היכא דעשה הוא עיקר הגניבה דבלאו איהו לא היתה יכולה להוציאן חייב הוא לשלם פולו משא"כ היכי דיכול לגנוב אחד בלא חבירו או ששניהם שוים בעשייתו אינו חייב לשלם בשביל חלק חבירו וכן מבואר בהג"ה ש"ע ס"ס שמ"ח השליח חייב לשל' שהוא עיקר הגנב כו' אבל אם שניהם שוים אינו חייב לשלם חלק חבירו וכה"ג מבואר בח"מ סי' ת"י סעיף ל"ז שנים שהזיקו ואחד ברח או שאין לו במה לשלם אין חבירו פורע בשבילו ע"ש בש"כ שפן הספמת האחרונים להלכה ע"ש וכן מצאתי ראיתי בתשובת חות יאיר סי' רי"ב שפכת פן בפשיטות אכן אחר העיון היטב נ"ל פשוט להיפך דיכול לגבות הפל ויש ללמוד דין זה מהא דאית' מח"מ סי' ע"ז בשנים שלוו כא' או שהפקידו כא' או שלקחו מקח כא' שניהם ערבים זה לזה והוא מירושלמי והספמת גדולי ראשונים ואחרונים ויש ללמוד בזה דה"ה בשני' שגנבו יחד דנדאי פיון שהם שותפים בגניבתם בודאי נעשו ערבים זה לזה מפח כ"ש משנים שלוו ותו דהא עיקר דין זה שנעשו ערבים זה לזה בשנים שלוו או הפקידו הוא נובע מהירושלמי דפ' שבועת הפקדון וכן הובא שם בהרא"ש בפ' זה ושם בירושלמי עיקר מטרין משום דכתיב וכחש בעמיתו פרט למכחש אחד מן השותפי' וגבי וכחש בעמיתו כתיב בפקדון או בתשומת יד או בגזל או בעשק וגו' ש"מ דגם בשנים שגנבו או גזלו דהוי ערבים ושותפי' זה לזה (ומזה הטעם נסתר ג"כ דברי רמ"א בתשובה סי' ד"ז והוא נגד משמעו רוב הפוסקי' כמו שהשיב עליו ג"כ הש"כ ר"ס ע"ז ולפי טעם זה שפכתתי דברי הפוסקים מוכרחים) ומדברי הרא"ש בתשובה ורמ"א בהג"ה סי' שמ"ח אין סתירה פלל דהתם ששמעון לא היה רוצה לגנוב להנאת עצמו פלום רק לסייע לקרובתו וכן מ"ש רמ"א להג"ה בהא ששלח שליח ששליח לאו להנאת עצמו לקח לכן אי לא מטעמא שהוא עיקר הגנב לא היה יכול להשתלם ממנו פלל וכן בשנים שהזיקו שלא עשו משום הנאת עצמן לא הוי ערבים זה לזה אבל ודאי אלו שגנבו בשותפות בהנאת עצמן והתעסקו בשותפות לגנוב ודאי נעשו אחראין וערבאין זה לזה פל זה נ"ל פשוט ודלא בתשובת חות יאיר ה"ק יעקב: הלכות נזקים וחובל בחבירו שאלה קעט ראובן שתבע לשמעון שהכה אותו ופצע בו והביא עדים שהעידו שראו שהכה אותו ושמעון משיב שלכך הכה אותו לפי שראובן קרא אותו גנב ומחמת חזיוןם לקבו הפה

אותו כי יש בוטה כמדקרת חרב וראובן משיב אמת שקראתי אותו גנב ורוצ' להראות
עדים שגנב יורינו מ"ו הדין ברור אם יש לחייב ראובן מה שהכה את שמעון או לא ואם
נחייבו יבאר כיצד שמין הה' דברי' פי ראיתי חלוק דעות הפוסקים בזה יורינו אינה דרף
גלה: תשובה הדין זה צריך לחקור בכמה דרכים אופנים אופן בתוך האופן ואשיב על
ראשון ראשון מה שפכתת והביא עדים שהעידו הנה לכאורה נראה שאי גובין עדות
בז"ה לחבלות כמ"ש הרא"ש ספ"ק דב"ק וז"ל יראה לי שאם בא הניזק לפני ב"ד ואמר
קבלו עדותי שאם אפוס ממונו היום או למחר שלא יוציאני מידי שאין ב"ד נזקקי'
לקבל עדותו פנין דאין אנו דנין דיני קנסות בבבל גם אין נזקקי' לקבל עדותו לזכותו
כדאמרי דאי מועד בבבל דאין ב"ד נזקקי' לקבל העדאה אע"פ שאין בו עתה הוצאת
ממו' עכ"ל וכ"כ הטור סי' א' בלי חולק אכן לאחר העיון אין ראיה מדברי הרא"ש והטור
כלל שהם אזלי לשטתיהו שחולקין על הראב"ד והרי"ף וס"ל דאין לנדות לחובל עד
שיפייס הנחבל אבל לפי מה דקי"ל פמנהג ותקנת הגאונים לפייס הנחבל ולקנסו וכפי'
הנראה להם וכ"כ בש"ע סי' א' סעי' ב' נדאי לא מנדנין בלתי עדות וראיה לדבריו כי
בנדאי אין לדחוק ולומר דמירוי דוקא במודה מפי עצמו או שהב"ד בעצמו ראו ובר מן
כל די' לדעת הרמב"ם וכמו שפסק הב"י בש"ע סי' א' דדנין שבת וריפוי נדאי שצריך
לגבות העדות ובאמת בטעם הרמב"ם דגובין שבת וריפוי כפר האריכו פמבואר בלחם
משנה ובני שמואל וגידולי תרומה דף שמ"א שהשיגו על הב"י ובספרי ישועות יעקב
פכתתי דנ"ל דעיקר הטעם דהרמב"ם דאע"ג דנזקי אדם באד' אין דנין בז"ה מ"מ שבת
ורפוי דבא לאח' מפאן ע"י גרמתו דהוי דיני דגרמי וכיון שדיני דגרמי דנין בזמן הזה
גם זו בכלל ודני' וכיון שדני' עליו ע"כ המנהג פשוט לגבו' העדו' ובגוף הנדון ששמעו'
טוען שלקה הפה אותו לפי שראובן קרא אותו גנב ומחמת חימו' לקבו וכו' הנה גדול'
מזו מצינו שדברי הרא"ש פ' המניח ופסק פן בש"ע סי' תד"א סעיף י"ג דאפי' מי שהתחיל
להכות חבירו וחזר המוכ' אחר שהציל את עצמו והכה לראשון מכת פצע מחייב השני
במותר נזק שלם כל שלא עשה כדי להציל את עצמו ולא פטרינו מטעם דכי יחם לבבו
ועיין בתשובת מהר"מ סי' ד"ח שפכת טעם הרא"ש דמחייב על כל פנים משום שוגג
ואפי' על הבושה מחייבו הרא"ש דהוי כמו נפל מן הגג ונתהפך ונפל על האדם אכן
מדברי מהרש"ל פ' המניח סי' ד"ו משמע דעכ"פ מהבנשת פטור (ועיין עוד שם הרבה
חילוקי דינים בזה) ובלא"ה דברי מהרי"ו עצמו תמוהים שהוא פסק שם לפטון' השני
מהבוש' דלא כמ"ש לדעת הרא"ש רק שיבקש מחיל' יע"ש וכן נרא' עיק' לפטו' עכ"פ
מהבנשת דאי' פאן מותר הבוש' דעיקר הבנשת הוא מי שנתיבניש תחלה ומ"מ צריך
מחילה זה מזה כמ"ש שם בתשובת מהרי"ו סי' ד"ח ומהרש"ל בפ' המניח סי' ד"ו ופ'
החובל סי' מ"ב פתב וז"ל אם א' חירוף את חבירו בשם רע ונזר זה והכהו אף שעבר
בלאו וצריך פפרה מ"מ אין עליו דין רשע כלל אלא אמרינו ליביה רתח ואין אדם עומד
על צערו שהרי יש בוטה כמדקרות חרב דאי' בושה גדולה מהוצאת ש"ר ואינו משלם
אלא נזק וצער וריפוי ונשבת והמוציא שם רע נהי שפטור מהבנשת שהרי קבל דינו מ"מ
צריך להודת ולומר ברבים ששקר דיבר ומבקש מחילה עכ"ל ודבריו נכונים (ועיין
בתשובת חזת יאיר סי' ס"ה שפכת הרבה פללים מדין זה) וא"כ בנדון דידן שדבר האמת
שגנב אפשר דלא הוי כלל דין בנשת וכ"כ רמ"א בש"ע סי' ל"ח הקורא לחברו עבד או

ממזר והוא אמת פטור אף אי משום הא לא תברא דדוקא בענגו זה שקראו עבד או ממזר שאינו תלוי בתשובה ואין לו תקון ואדרב' מצוה לפרסמו שלא יתחטנו בהם שהם פסולי קהל וכמבואר בא"ה סי' ג' משא"כ בפסיול עבירה שיש לו תק' אין לבייש עוברי עבירה וכדאיתא בסוטה תקנו תפלה בלחש שלא לבייש את עוברי עבירה דמה"ט לא חלק הפתוב בין חטאת לעולה ע"ש אף שמדברי מהרש"ל בפ' החובל סי' מ"ז משמע דבכל ענגו שהפנשת אמת ואין קונסין אותו שפכתב ונ"ל ומ"מ אם טוען המתרף יש לו עדים ראובן ושמעון אין כח ביד הדיין למחות בידו דלא גרע ממוציא שם רע שמביא עדים ונצא זכאי בדין עכ"ל שותא דידיה לא ידענא דמה ענגו מוציא ש"ר לכאן דהתם הבעל מוציא ש"ר כדי להפריש עצמו מאיסור לפי שזנתה תחתיו לעשות בה דינה ואסורא לבעל כמפורש הקרא להדיא בפרק מוציא ש"ר משא"כ בזה שחירף לחבירו לביישו ברבים לא לעשו' בו דיני אדם כה"ג בנדאי חייב בדמי בושתו אף שהפנשת הוא אמת ואולי מהרש"ל ג"כ לא קאמר אלא על דרף זה שהוציא עליו שם רע לפני ב"ד כדי לעשות בו דינו וכיוצא בזה אף שדבריו סתומים מאוד ומצאתי באגודה פ' הנהב שפכתב ונ"ל ויותר יש להחמיר פשהוא אומר אמת מכשהוא משקר וראיה מדאמר בגן גרים ובעל תשובה שלא יאמר זכור מעשיה הראשונים עכ"ל ואף שאין ראיתו מוכרחת כל כך די"ל דדוקא היכי דינעין שעשה תשובה אסור לביישו וכן בתלמיד חכם אף שלא ידעין בנדאי שעשה תשובה כדאמר' פסוהו פליגה אל תהרהר אחריו כי ודאי עשה תשובה משא"כ בשאר כל אדם דלא ידעין שעשה תשובה מצוה לשנאתו ולביישו ברבים ואין ראיה ג"כ מירבעם שנענש שהוכיח שלמה ברבים אף שעדיין לא שב מחטאו של בת פרעה כי י"ל שאני דין שמים שגלוי לפניו שהוכיח שלא לש"ש וגם כבוד המלך שאני ויש עוד לחלק בכמה גונוי מ"מ עיקר נ"ל שאף על האמת יש דין בושת כל שמתפונן לביישו ולא למנעו מפאן ולהלן או לעשות בו דין וכדעת האגודה וכ"כ בפשיטות בתשובת חות יאיר סי' ס"ב ע"ש ובספר אורחת צדיקים פתב לחלק בין היכא שקראו כן דרף קטטה ומריבה לביישו ובין היכא שקראו כן דרף תוכחה ומוסר ע"ש על כן בנדון דידן יש לבקש ממנו מחילה ועל הפנשת עצמו אין קונסי' פיון שפכר קבל דינו וכמ"ש לעיל בשם מהרש"ל ועל מה ששאלת פיצד שמין הה' דברים פי ראית חילוק דעות הפוסקים בזה הנה א"צ שאלה לכאורה בזה דהא מבואר בסי' א' בש"ע סעי' ב' דעכשיו שאין דנין בזמן הזה דיני חבילות רק כופי' החובל לפייס הנחבל ולקנסו כפי הנראה להם ואילו שאלתה בנוי על מ"ש בש"ע סי' א' סעי' ה' דמנדינן עד שיתן שיעור הראוי לו או לענגו אם תפס מ"מ סתמת דבריה במאי קאי מסתפקא לה' אע"פ כן לא אמנע ממך לכתוב איזה הכרעת להלכה מ"ש בספרי משפטי יעקב וישועת יעקב דין גזק לדעת הרמב"ם פ"ב מה' חובל ומזיק ובטור סי' תד"ד דכל שפשעה חייב בגזק אף שנתרפאת בשרו ונעשה צלקת חייב כמבואר בש"ע סי' ת"ך סעי' י"ד אלא שהב"י פתב שם בשם ההמ"מ שכתב ונ"ל וסוגיא דהחובל בבתו צ"ע דמשמע דלאו בכל מקום משלם גזק אלא במקום הנראה כגון פנים עכ"ל וכוננת המ"מ הוא על מה דאמרין שם בהסוגיא דאחרים שחבלו בבתו אינם משלמין לאביו אא"כ שפצעה בפניה דאז אפחתיה מפספיה אם רוצה האב למכרה או לקדשה לכך הוי של אב משא"כ בפציעה אחרת דלא אפחתיה דאז לא שניף ליתן גזק דהא גזק שיימנו כאלו הוא עבד נמכר בשוק כמה הנה יפה וכמה

היא יפה (וכן משמעות הלשון בפ' וא"כ איך כתב פאן דחייב בה' דברים זה תוכן תמיהתו של המ"מ ועיין בלחם משנה שמיישב דעת הרמב"ם והטור על נכון אכן הב"ח והסמ"ע שם סי' ת"ך ס"ק ט"ו לפי שלא ירדו להבנת פוננת המ"מ בזה לכן השיגו עליו ולא דקו בזה כלל כי פוננתו כמ"ש ועכ"פ אין לזוז מפסק הרמב"ם והטור והש"ע ולענן צער מבואר בטור דדעת ר"י דאין גובין רק צער של שעת המכה וכתב הטור שמסקנת הרא"ש פדעת רבינו משום דגובין ג"כ צער הנמשך אח"כ ובב"י שם תמה על הטור שמסקנת הרא"ש בתשובה כר"י החולק ולכן בש"ע סתם הדברים פדעת ר"י ובאמת אשתמיטיה ליה דברי הרא"ש שבפסק הכונס מסיק להדיא פדעת רבינו משולם וע"ז פוננת הטור וכן מסקנת מהרש"ל פ"ה סי' ח' גם הב"ח ומיישב שגם דעת הרא"ש בתשובה פן הוא ורפוי מבואר במהרש"ל פ' החובל סי' מ' דעיקר ליתן ליד ב"ד מה שאמדהו וב"ד ישפור לו רופא אפי' אם יאמר המזיק אשלים לו דבר יום ביומו אין שומעין לו כי יאמר הניזק לא אטרח אותו להביאו כל יום ויום לב"ד ע"כ ובזה דבריו מסתברים אף מ"ש עוד מהרש"ל דאין נותנין שכר הרופא ליד הניזק ממש זה נדאי נגד משמעות הש"ס וכל הפוסקים דנקטו והרפוי והשבת נותנין מידלו משמע לידו ממש דומיא דשבת ולא קשיא מהא דאיתא בש"ס דחיישנן שמא יפגע היינו באומר שאני ארפא את עצמי אבל בשוכר רופא מומחה לפנינו וקצץ לו שכרו והרופא מהימן לו תו לא חיישנן שמא יתרשל ויפגע בנפשו כי בלא"ה פשיעה בנפשו חששא רחוקה והבו דלא לזיף עלה ודין השבת הפל לפי מה שרגיל לעשו' אומנת ומהרש"ל בפ' החובל סי' י"א כתב וז"ל אבל אם הוא אינו רגיל במלאכה או מחמת עשירות או מחמת עצלות אינו נותן לו שבת כלל ע"ש וכתב עוד וז"ל ונראה דלא שיימנן שום שבת אלא דמלאכ' אבל שבת שהיה יכול להסתחר ולהרוויח לא שיימנן דמי יודע אם הצליח עד פאן לשון מהרש"ל ובאמת דבריו תמוהים דאם פן גבי מלאכה נמי נימא הכי כי אין האומנת מן העשירות ולא מן העניות פדאי בקדושין דף פ"ב וע"ש במשנה ובסוגיא דש"ס דהפל נכלל בכלל אומנ' בין משא ומתן בין מלאכ' ויתפלל למי שהענין שלו וכדאיתא בנדה דף ע' מה יעשה אדם ויתעשר ירבה בסחורה וכו' ויבקש רחמים למי שהענין שלו וכדאמר ר' אשרי מי שאומנתו בושם וכו' ואדרבא משמע קצת להיפך מהא דאמר ר' ביבמו' הפיך בעסק' טב מינה ומאה זוזי בעסקא כל יומא בשרא וחמרא וכן הדבר מצוי שהעשירות יותר אצל הסוחרים מהבעלי מלאכות וכל לשון הפוסקים משמע דכל בעלי אומנת שמין השבת לפי מה שהוא דגם הסוחרים בכלל דלא כמהרש"ל שמחלק מספרות הכרס הא לה עיקר הדינים ומה שיש לה עוד לספק בהם יבאר לי אפרש עד מקום שידי יד פהה מגעת ה"ד ה"ק יעקב: שאלה קפ ראובן התפקר בשלוחו דבי דינא בפני הב"ד עד שהכה אותו והשליח ב"ד חזר והכה אותו מפות אכזריות מפות פצע וחבורה מכה טריה במקלו שבידו ובאמת לפי אומד הדעת אי אפשר לעשות הכאה כזו במקל כזה אם יש לחייב את השליח ב"ד פניו דאפשר היה להציל את עצמו בלא הכאה גדולה כזו גם אם יש לחייבו פניו שלא היה ראוי להזיק כזה בפלי זו גם השליח ב"ד אינו רוצה לדון בפני ב"ד זה רק לפני ב"ד גדול שבעיר הזאת בכך יורינו מ"ו הדין ברור בזה: תשובה אשוב על ראשון ראשון אף לא אפסוק הדין ברור לשואל לבדו כאשר כבר הנהירו האחרוני' על זה אף ורק פנושא ונותן בהלכה אם יש לחייב את השליח ב"ד פניו דאפשר היה להציל את עצמו בלא הכא' כזו דין זה

לכאורה פשוט בש"ס פ"ג דב"ק דף ר"ח ת"ש וקצותה את כפה ממון מאי לאו בשאינה יכולה להציל ע"י דבר אחר לא שיכולה להציל ע"י דבר אחר פטורה וקתני סיפא ושלחה ידה פרט לשליח ב"ד דפטור ש"מ דאף דיכולה להציל על ידי דבר אחר ג"כ פטור וכ"כ הב"י בח"מ ס"ס ח' בשם רבינו ירוחם נתיב ל"א ח"ב וכו' כהסמ"ע שם ובסי' צ"ז ס"ק ט' אכן מהר"ן פ' המניח לא משמע פן שפתב וז"ל מאה פנדי אם אין יכול להציל ע"י דבר אחר אלא ע"י הכא' אפי' יתן לו מאה מכו' פטור וממיל' שמעינן דשליח ב"ד נמי הכי דינא בהדי מאן דלא צניח דינא עכ"ל משמע דוקא הכי דאין יכול להציל ע"י דבר אחר אבל ביכול להציל חייב בהיקדו ויש ליישב סוגיא דש"ס אליבא דר"ן דמסיק שם בש"ס אבל אינה יכולה להציל ע"י דבר אחר נעשה ידה כשליח ב"ד דה"ק דאם אינה יכולה להציל ע"י דבר אחר א"כ הוי כשליח ב"ד דפטור בנדאי אם אינו יכול להציל בענין אחר פי ברשות ב"ד הוא עושה אבל ביכול להציל ס"ל מפח סברא דגם שליח ב"ד מתחייב ועי"ל דהתם קאי דוקא על הבנוש משא"כ בהיקד ס"ל דחייב וצ"ע ועל דבר אם יש לחייבו פיון שלא הנה ראוי לעשות לו היקד כזה דבר זה פשוט בש"ס פ' החובל דף צ"א ובטח"מ סי' ת"ך ובש"ע שם סעי' ר"ח אכן מהרש"ל בפ' החובל סי' ל"ח פתב וז"ל ועל יתר ההיקד נראה בעיני דחייב בדיני שמים דלא גרע מהמבעית את חבירו דלקמן ושאר דיני גרמא עכ"ל ובספרי משפטי יעקב השגתי עליו פי מאין יצא לו סברא זו דלא דמי כלל להמבעית את חבירו דה"ל לאפוקי אדעתיה שדרף בני אדם להיות נבעתין כשמבעתין אותן משא"כ בזה לא ה"ל לאפוקי אדעתו כלל להזיק, יותר ממה שאפשר לעשות בכלי זה וכן יש להביא ראיה מסוגיא דש"ס פ' הכונס דקתני ד' דברים העושה אותן חייב בדיני שמים ומקשה הש"ס שם ותו ליכא ויהאיכא וכו' ומשני הש"ס איכא טובא והני איצטרכא ליה הכופף קומתו מה דתימא לימא מי הנה ידענא דאתיא רוח שאינה מצויה ובדיני שמים נמי לא לחייב קמ"ל ואם איתא דכה"ג מחייב בדיני שמים ליתני רבותא טפי דעל כל פנים אש דרכו לילף ולהזיק משא"כ פאן דנדאי לא ה"ל לאסוקי דעתו שיוכל לעשות היקד יותר מן האומד אלא שהשטן קטרג בשעת הספני' ואונס הוא כמ"ש מהרש"ל עצמו שם ואפ"ה חייב בדיני שמי' אלא ודאי דכה"ג לגמרי פטור בסתימות לשון הש"ס וכל הפוסקים דסתמא קתני פטור ולא הזכירו כלל שחייב בדיני שמים ומה שהשליח אינו רוצה לדון בפני ב"ד זה נראה פשוט פיון שנעשה הדבר לפני ב"ד זה בשעה שראוי לדון אינו יכול לדון לפני ב"ד אחר וכמ"ש התוספ' פ' יש נוחלין דף קי"ג ע"ב ד"ה אורעה וכו' דאותן הדיינים העומדים שם בשעת צוואה עושין דין ולא מצי האי למימר אינו רוצה לדון לפניכם אלא לפני ב"ד הגדול או לפני ב"ד שבעירכם יע"ש וכ"כ שם הרא"ש וכ"פ הטור ח"מ והש"ע סי' רי"ג וא"כ ה"ה בנדון דידן פיון שנעש' הדבר בפני דיינים אלו אינו יכול לומר לדון לפני ב"ד אחר פנ"ל הק"י: ושאלה קפא דבר תימא שראיתי בדברי אחרונים והוא מ"ש הטור בח"מ סי' ת"ך ואפ"י הפה עבד פנעני של חבירו לוקה שהרי הוא חייב במצות וכ"כ הרמב"ם בפיו"ו מה סנהדרין וכתב שם הב"י וז"ל ותמהני על רבינו למה הצריך שיהא העבד של האחרים דאפ"אם הוא שלו למה לא יתחייב מלקות על ההכאה שאין בה שונה פרוטה שאע"פ שהוא עבדו פיון שהו' חייב במצות לא ניתן לו רשות להכותו והרמב"ם בפיו"ו מה סנהדרין לא הזכיר לשל אחרים עכ"ל ובאמת גם בפ"ו מה סנהדרין מיררו בחובל עבד

כְּנֻעַנֵי שֶׁל חֲבִירוֹ סִתְּמָן כְּפִרוּשׁוֹן שֶׁהָרִי כָּתַב שֵׁם אֲבֵל אִם יֵשׁ בּוֹ שָׁנָה פְּרוּטָה הוּאִיל וְהוּא חֲזִיב לְשֵׁלֶם וְכוּ' וּבְעֶבֶד שְׁלוֹ פֶטוּר לִכ"ע מִתְּשֻׁלוּמִין כְּדֹאִית' לְהִדְיָא בְּמִתְנִי' דַּפ' הַחֻבֵּל וְעַל עֵיקַר הַקְּוִשְׂיָא שְׁתַּמָּה הַב"י רָאִיתִי שֶׁהַב"ח וְהַסַּמ"ע טָרְחוּ מְאוֹד לִיִּישָׁב דַּעַת הַטּוֹר וְהַרְמַב"ם וְלַע"ד כְּוָלָם שֶׁגָּגוּ בְּרוּאָה וְנִתְעַלַּם מֵהֶם לְשׁוֹן הַרְמַב"ם פ"ב מֵה' רוּצָח וְשִׁמְרַת נַפְשׁ דִּין י"ב מֵה' בֵּין עֶבְדוֹ לְעֶבֶד אֲחֵרִים שֶׁעֶבְדוֹ יֵשׁ לוֹ רְשׁוּת לְהַפּוֹתוֹ לְפִיכָה אִם הִכָּהוּ הַפָּאָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ כְּדִי לְהַמִּית וְנִטָּה לְמוֹת וְעַמְד ר"ד שֶׁעוֹת וְאַחַר כֶּה מֵת אֵינוֹ נִהְרָג עָלָיו אִף עַל פִּי שְׁמַת מִחֲמַת מַפָּה לֹא יִנְקָם כִּי כִסְפוֹ הוּא עַכ"ל הַרְמַב"ם הָרִי לְהִדְיָא מִבְּנֹאֵר מִדְּבָרֵי הַרְמַב"ם דְּבַעְבְּדוֹ שְׁלוֹ פֶטוּר מִתְּשֻׁלוּמִין וּמִמְלָקוֹת וְנִטְעָמוּ דְהַרְמַב"ם דְּהָא עֵיקַר דִּין הַמְּלָקוֹת בְּמַפָּה חֲבִירוֹ אִפִּי יִלְפִינָן מִק"ו כַּמ"ש הַרְמַב"ם פ"ה מ"ה חֻבֵּל וְהַטּוֹר ס' ת"ךְ וְהוּא מְסוּגָיָא דְש"ס דְּסוּגְדָרִין דָּף פ"ה שְׁנַאֲמַר לֹא יוֹסֵף לְהַפּוֹתוֹ אִם הִזְהִירָה הַתּוֹרָה לְהוֹסִיף בְּהַפָּאָת חוּטָא ק"ו לְמַפָּה אֶת הַצְּדִיק וְא"כ הַפָּאָת עֶבֶד עֲצָמוֹ לִיפָא ק"ו דְּאִיפָא פִּירְכָא כִּי כִסְפוֹ וְהַמְּקָרָא צוּנַח לֹא יִנְקָם כִּי כִסְפוֹ מִשְׁמַע דְּלֹא יִנְקָם כְּלָל אַע"ג דְּנִקְמָה זֹו חֲרַב מ"מ פְּשֻׁטָא דְקָרָא מִשְׁמַע דְּבָכָל עֲנִין לֹא יִנְקָם מְדָלָא כְּתִיב לֹא יוֹמַת וּמְקוֹר דְּבָרֵי הַרְמַב"ם הוּא מְמַכִּילְתָא וּמְסַפְרֵי כְּדֹאִיתָא בַּהֲמ"מ וּמְגִדוּל עוֹז נִמְצָא דְדְּבָרֵי הַטּוֹר וְהַרְמַב"ם גְּכוּנִים בְּלִי שׁוּם קוּשְׂיָא כְּלָל וְהַצְּעָתִי דְּבָר זֶה לְפָנַי כְּמָה גְּדוּלֵי חֲקָרֵי לֵב וְהַסְפִּימוּ לְדְּבָרֵי אִף בְּשֵׁם הַגָּאוֹן מַהֲר"ר רַפְּאֵל מְמַאֲהָאֵלִיב זצ"ל מִירוּשְׁלַיִם תּוֹב"ב וְכֵן תַּלְמִידֵי חֲבִיבֵי הַרְבַּ מַהֲר"ר יוֹדָא מִילָר אב"ד דְּמְדִינוֹת דִּיִּיטְץ הַשִּׁיבֹו קֶצֶת עַל דְּבָרֵי דַמ"ש הַרְמַב"ם שֶׁעֶבְדוֹ יֵשׁ לוֹ רְשׁוּת לְהַפּוֹתוֹ הֵיִינוּ כְּשֶׁמִּתְּרַשֵּׁל מִעֲבֻדְתּוֹ אֲבֵל אִם מַפָּה חָנַם יֵשׁ לְחֲזִיבֹו מְלָקוֹת וְהֶאֱרִיכוּ בְּזֶה וְהַשְׁבַּתִּי לָהֶם דֹּא"א לְחַלֵּק כַּה"ג בְּלִשׁוֹן הַרְמַב"ם דְּכַתְּבֵי סִתְּמָא עֶבְדוֹ יֵשׁ לוֹ רְשׁוּת לְהַפּוֹתוֹ וְאַחֲרָיו נִמְשָׁף הַטּוֹר וְאִי רְצִינֹו לְחַלֵּק בֵּין שׁוֹמֵעַ לְקוּל רַבּוֹ אוֹ אֵינוֹ שׁוֹמֵעַ א"כ גַּם לְעֲנִין יוֹם אוֹ יוֹמִים ג"כ צָרִיף לְחַלֵּק כַּה"ג וְזֶה דְּבָר שְׂאִין לוֹ שְׁחַר כְּלָל דְּהָלֹא כְּתִיב סִתְּמָא לֹא יִנְקָם כִּי כִסְפוֹ הוּא יִהְיֶה עֲנִין הַהַפָּאָה מְפָנֵי אֵיזָה טַעַם שְׁיִהְיֶה וְהוּא פְּשׁוּט א"כ גַּם בְּזֶה שֶׁכַּתְּבֵי הַרְמַב"ם אֵין לְחַלֵּק בֵּינוֹן שְׁסַמָּה אַקֵּר' דְּלֹא יִנְקָם וְאַף דְּמַצַּד הַמוֹסֵר לְכַתְּחֻלָּה אֵין לוֹ לְהַפּוֹת עֶבְדוֹ חָנַם אִף דְּכִסְפוֹ הוּא דְּלֹא יִהָא אֲלֵא בְּהַמְתּוֹ דְּאָסוּר מְשׁוּם צַעַר בְּעַל חַיִּים מ"מ וְדֹאִי דֹאִין לוֹ לְהַפּוֹתוֹ כְּלָל מְלָקוֹת בְּשִׁבְלֵוֹ דְּהָא כְּתִיב לֹא יִנְקָם וְלֹא חֲזִיבֹו הַתּוֹרָה אֲלֵא כְּשֶׁהִימַת אוֹ כְּשֶׁהִכָּה א' מְרֹאשֵׁי אֵיבָרִים דִּיִּיצָא לְחִזְרוֹת מְשׁוּם קִנְס וְזֶה כְּוָנַת רַש"י בְּמַסְכֵּת גִּיטִין דָּף ר"א ע"ב ע"ש בַּד"ה לֹא אֶפְשָׁר לְמַקְיִיצָה וְכוּ' וְכֵן מְבֹאֵר לְהִדְיָא מִדְּבָרֵי הַרְמַב"ם סוּף ה"ל עֶבְדִּים דִּין ח' וַח"ל מוֹתֵר לְעֶבֶד בְּעֶבֶד כְּנֻעַנֵי בְּפִרְךָ וְאֵע"פ שֶׁהִדִּין כֶּה מְדוֹת חֲסִידוֹת וְדִרְכֵי הַחֲכָמָה שְׁיִהָא אָדָם רַחֲמָן וְרוֹדֵף צָדִק וְכוּ' וְכֵן לֹא יִבְזֶהוּ בִּיד וְלֹא בְּדָבָרִים יַע"ש הָרִי לְהִדְיָא אִף דְּלִקְתָּה מִדַּת הַדִּין שְׁיֵשׁ לוֹ רְשׁוּת לְהַפּוֹתוֹ מ"מ מַצַּד הַמוֹסֵר אֵין לְעֲשׂוֹת כֵּן וְכֵן מְסִיק לְהִדְיָא בְּירוּשְׁלַמֵי וַח"ל אֶמְרֵי תַמָּן בְּמִדַּת הַדִּין בְּרַם הָכָא בְּמִדַּת הַרְחָמִים עַכ"ל הַעוֹלָה מְכָל זֶה דְּדְּבָרֵי הַטּוֹר וְהַרְמַב"ם גְּכוּנִים בְּלִי פְּקוּיָק וְכָל הָאֲחֵרוֹנֵי שֶׁגָּגוּ בְּזֶה ה"ק יַעֲקֹב: שְׂאֵלָה קַפְּב אִף שְׂאִין כָּאֵן מְקוּמוֹ מ"מ כְּדִי לְסַיִים בְּדְּבָרֵי הַגָּדָה וְדָבָר טוֹב כְּתִבְתִּי כָּאֵן מֵה שְׁנִשְׂאֵלְתִי כְּשֶׁנִּסְעָתִי עַל שַׁמַּח בְּנֵי הַרְבַּ הַמּוֹפְלָא מְהֵר"ש נר"ו יִפְרֹשׁ לִי מ"ו הָאִי סוּגָיָא דְּנְדָרֵי דָּף נו"ן ע"ב רַבִּי פַּב לִיָּה הַלּוּלָא לר' שְׁמַעוֹן בְּרִי' כְּתַב עַל בֵּית גִּנְנָא עֲשָׂרִי' וְאַרְבַּע אֲלָפִין רִיבּוּאָן דִּינָרֵי נְפָקֵי עַל בֵּי גִנְנָא דִּין וְלֹא אֲזַמְינָה לְבַר קַפְּרָא (פִּרְש"י לֹא אֲזַמְינָה לְבַר קַפְּרָה לְפִי שְׁהִיָּה אִישׁ בְּדַחַן וּמִתְיָרָא שְׂמָא יַעֲשֶׂה דְּבָר שְׁיִשְׁחֹק) אַמ' בַּר קַפְּרָה אִם לְעוֹבְרֵי רְצוּנוֹ כֶּה לְעוֹשֵׁוֹ רְצוּנוֹ

על אחת כפמה וכמה אנמני' (וכפרש"י אמר בר קפריה לרבי אם לעוברי רצונו משפיע לו טובה כל כף לעושי רצונו וכו' שהיה מגנהו על שלא זימנהו) ותמה תמה אקרא וכי בשביל שלא אנמניה יגנהו פולי האי לרבי שהיה רבינו הקדוש שזקף עשר אצבעות כדאיתא בפ' הנושא ומ"ש מהרש"א בחידושי אגדות שם לא נייח לי: תשובה הגה בנדאי סוגיא זו תמוה מאוד ואוסף תמיה על תמיהתו מלבד שהוא דבר תמוה מצד המתבייש שהוא רבינו הקדוש אלא גם מצד המבייש הדבר תמוה דהלא גם בר קפרא היה גדול בדורו ועשה משנ' בר קפרא איה יעלה על דעתו להוציא ש"ר על רבי ולקרותו עוברי רצונו אפי' דרף שחוק והיתול קשה הדבר לאמרו ותו פיון שמתחלה לא אנמניה כדי שלא ישחק א"כ אחר שאמר דבר זה למה אנמניה ואדרבא היה לו לכעוס עליו ביותר ואף שרבי היה עניו ביותר וכדאיתא בסוף סוטה משמת ר' בטלה עונה ויראת חטא מ"מ מצינו שהקפיד משום כבוד התורה וכדאיתא במועד קטן דף י"ו ע"א ר"ש ב"ר ובר קפריה הוי יתבי וקגרסי קשיא להו שמעתתא א"ל ר"ש לבר קפרא דבר זה צריף לרבי אמר בר קפריה לר"ש ומה רבי אומר בדבר זה אזל אמר לאבוה איקפד אתי בר קפריה לאתחזויי לי' א"ל בר קפריה אינו מכירך מעולם ידע דנקט מילתא בדעתך' נהג נזיפותא בנפשיה ע"כ הרי דאיקפד עליו על דבר קטן כזה וכ"ש שקרא ליה עברו רצונו ואיך אנמניה אדרבא ולא חושש לדבריו כלל וגם אולי ישחק כמו שלא מזמניה תחלה בשביל טעם זה לכן נ"ל להבין דברי חכמים וחידותם ועלהו לא יבול דאיתא בא"ח ס"ס תק"ס אסור לאדם שימלא שחוק פיו בעה"ז וכתב שם הט"ז בס"ק ז' דבנוסח הטור כתב בגלות הזה ונלע"ד שיש חילוק בזה דלענין שמחה שאינה של מצוה ודאי אסור אפי' שלא בזמן הגלות למלא פיו שחוק אבל בשמחה של מצוה היתה היתר בזמן שב"ה קיים וכולו ובזמן הגלות ערבה כל שמחה אפי' בשמחה של מצוה כגון בחתונה או פורים מ"מ לא ימלא שחוק פיו כנלע"ד נכון עכ"ל הט"ז ונראה דה"ט דרבי שהיה מתירא שישחוק לפי שרבי היה בזמן הגלות אחר החורבן וכפרש"י ג"כ בפ"ק דחולין דף נ"ו ע"ב ד"ה את בית שאן ע"ש ואית' בגמרא סוף מכות ר' גמליאל ור' אלעזר בן עזריה ור' יהושע מהלכין בדרף ושמעו קול המולה והתחילו הם במכין ור' עקיבא משחק וכו' א"ל לכה אני משחק אם לעוברי רצונו כף לעושי רצונו על אחת כפמה וכמה וא"כ לר"ע מותר לשחוק מטעם זה דאם לרשעים כף לעושי רצונו על א' כמ' וכמה א"כ זה הי' פלפול של ר' ובר קפריה דר' לא אנמניה לבר קפריה כדי שלא ישחק בזמן הגלות א"ל בר קפרא אם לעוברי רצונו כף לעושו רצונו על אחת כפמה וכמה כסברת ר' עקיבא א"כ מותר לשחוק עכ"פ בשמחה של מצוה ולשחוק אמרתי מהלל על פן אנמניה ודיק ותמצ' נכון נאמת נ"ל ה"ק יעקב: סליק תשובת ע"פ סדר ארבע טורים בעזרת אל יוצר הרים השופט צדק ודיין מישרים